

Illustreret Nyhedsblad

Ugentlige Efterretninger

om

Nutidens vigtigste Begivenheder og Personligheder,

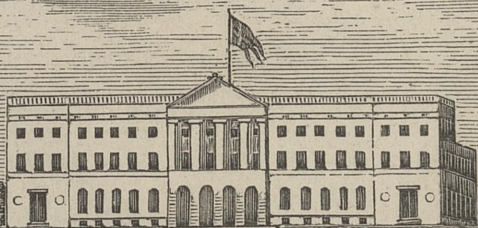
samt

Dagens Nyheder, offentligt og selskabeligt Liv,
Videnskab og Kunst etc.

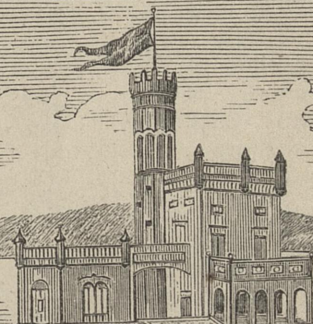
Redigeret af Paul Botten Hansen.

JANUAR TIL DEC. TIENDE BIND.

Christiania.
Trykt og forlagt af H. J. Jensen.
1861.

Indholdsfortegnelse til tiende Bind af Illustreret Nyhedsblad.

Fra Januar til December 1861.

Alphabetisk Sagregister.

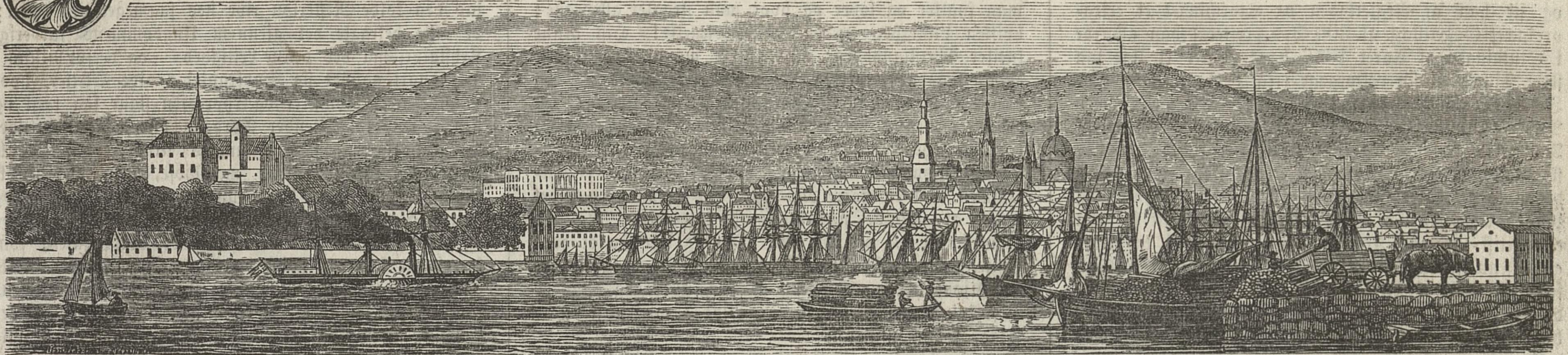
Literatur og Kunst *).

*) Artikler uden Navn eller Mærke ere af Bladets Redaktør P. Botten Hansen.

Portrætfortegnelse.

Fortegnelse over Forfattere, der i 1861 have leveret Bidrag.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 1. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 6te Januar 1861. | Abonnementsprisen er 60 ß. Fjerdingaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Dr. Paul Caspari,

Professor i Theologien ved Universitetet i Christiania.

Carl Paul Caspari er født den 8 Februar 1814 i Dessau i Hertugdømmet Anhalt-Dessau af jødiske Forældre, Kjøbmand Joseph Caspari, der endnu lever, og Rebekka, født Schwabe, som for et Par Aar siden afgik ved Døden. Han besøgte fra sit 6te til sit 14de Aar den jødiske Skole i sin Fødeby og underviistes der i Hebraisk, Fransk, Engelsk, Geographi og Historie. Hebraisk begyndte han paa i sit 6te Aar og læste fra sit 8de til sit 14de Aar aarlig de fem Mosebøger engang igjennem, — i de sidste Aar med de jødiske Kommentatorer. Desforuden stiftede han i de samme Aar ogsaa Bekjendtskab med en Deel af de øvrige gammeltestamentlige Bøger, især med Jesaias's Spaadomme.

Han havde fra sin Ungdom af Aversion for Kjøbmandsvæsenet og en afgjort Lyst til Læsning. Denne Lyst drev ham til at besøge Latinskolen i hans Fødeby. Han begyndte med Latin, da han var 14 og Græsk da han var 14½ Aar. Femten Aar gammel kom han paa Latinskolen og besøgte den i 4 Aar. Efter endnu et Aars Privatstudium begav han sig 1834, i sit 21de Aar, til Leipzig. Paa Skolen havde hans Tanke været at studere den klassiske Philologi, til hvilken han havde fattet en stor Kjærlighed. Det Bekjendtskab med den hebraiske Grammatik, som han gjorde paa Latinskolen (før havde, han som almindeligt i de jødiske Skoler — lært det Hebraiske uden al Grammatik, næsten som et levende Sprog) fremkaldte imidlertid i den sidste Deel af hans Skoletid Lyst hos ham til at studere de østerlandske Sprog. Han lagde sig derfor paa Universitetet efter disse, især efter det Arabiske. Hans Lærer i dette Sprog og i det Persiske blev Professor Fleischer, den største nulevende Arabist, hvis ældste Discipel han er, og hos hvem han var Amanuensis i to Aar. — I Aaret 1838 udgav han som den første Frugt af sine arabiske Studier et arabisk Skrift (Borhan-Eddini es-sernudji Enchiridion studiosi) med latinsk Oversættelse og et Lexikon.

I den samme Tid, hvori han var beskjæftiget med dette Arbeide, faldt hans Omvendelse til Christendommen. Han var kommen til Universitetet med den Sætning: Du kan; thi Du skal. Snart saa han dog, at han vistnok skulde opfylde Loven, men at han ikke kunde gjøre det. Han antog derfor en Stund, at han ikke skulde gjøre mere, end han kunde. Men da Lovens Røst gjennem Samvittigheden tydelig og lydelig modsagde dette, saa blev Enden den, at han levende følte og klart indsaa, at han vel skulde, men at han ikke kunde opfylde Loven, hvorover han blev høist ulykkelig. I denne Tilstand af Sønderrevethed og Sukken efter Forløsning fra Syndens Herredømme var det, at han gjennem en Ven, Missionsdirektør Grauer, blev bekjendt med det nye Testamente, som han hidtil aldrig havde læst (det gamle havde den kritiske Rationalisme tilintetgjort for ham). Guds Ords Magt lod ham her strax i Christi Person med Glæde erkjende den Eneste, der kunde forløse ham fra Syndetræeldommen og læge hans Sygdom. Ved Læsning af den hellige Skrift og ved Omgang med christelige Venner og især en christelig Geistlig udvikledes efterhaanden hans Tro saavidt, at han i Pintsen 1838 ved den hellige Daab kunde optages i den christelige Kirke. Han besluttede derefter at studere Theologi, og da Leipzig i denne Henseende dengang bød kun Lidet, gik han til Berlin, anbefalet af Tholuck til Hengstenberg, hvis Discipel han nu blev og med hvem han kom i nærmere Berørelse.

Efter to Aars Studium vendte han tilbage til Leipzig i den Hensigt at habilitere sig der som Privatdocent for den gammeltestamentlige Exegese. Han fortsatte her sine gammeltestamentlige og orientalske Studier, og offentliggjorde efterhaanden en Kommentar over Propheten Obadja (1842), en Række historisk-kritiske og exegetiske Afhandlinger i Rudelbachs og Guerickes Tidsskrift for den lutherske Kirke og Theologi (1841 til 1845) og en arabisk Grammatik (første Halvdeel 1844, anden Halvdeel 1848), som nu for kort siden er udkommet i andet Oplag. I 1842 tog han philol. Doktorexamen, og blev han Medlem af det historisk-theologiske Selskab i Leipzig, i 1844 blev han af Universitetet i Königsberg ved dets tredie Jubilæum honoris causa kreeret til Licentiat i Theologien og af Societé asiatique i Paris optaget som Medlem, og i 1846 blev han Medlem af „deutsch-morgenländische Gesellschaft".

Af hans Habilitation blev der imidlertid Intet, da en fortrolig Ven af ham, Frantz Delitzsch, med hvem ogsaa fælles literære Foretagender forbandt ham, allerede havde habiliteret sig. Han levede derfor i Leipzig som Privatlærd og ernærede sig ved Manduktioner og Korrekturer — derhos beskjæftiget med lærde Arbeider, der imidlertid næsten intet Honorar indbragte.

I 1845 havde han faaet en Kaldelse til Königsberg som Professor extraordinarius i Theologien som Hävernicks Efterfølger. Men da man fordrede, at han skulde slutte sig til den preussiske Union eller idetmindste paa en finere Maade forpligte sig til ikke at ville optræde mod den, saa kunde der ikke blive noget af Sagen. I Aaret 1847 kom hans nuværende Kollega Gisle Johnson til Leipzig, for der at fortsætte sine theologiske Studier. Han opfordrede og opmuntrede ham til at søge den efter Prof. Chr. Keyser ledige Lektorpost i Theologien ved Christiania Universitet Caspari havde dengang — som Udlændinger i Almindelighed — de underligste Begreber om vort Land; men efter at være underrettet om de virkelige Forholde, der fandtes afvigende fra de forudfattede Forestillinger, indskrænkede hans Betænkelighed sig nærmest til Sproget, og omsider vovede han, men ikke uden stor Ængstelse, at ansøge om Posten. Han blev da under den 11 Aug. 1847 udnævnt til Lektor, kom i Høsten samme Aar til Norge og begyndte i Januar 1848 sine Forelæsninger. Disse holdt han allerede fra først af paa Norsk, dog kun nøiagtigt efter sit Haandskrift. Men ved sit store Sprognemme og den sjeldne Iver, hvormed han søgte at tilegne sig vort Sprog, opnaaede han en saadan Færdighed heri, at han allerede inden andet Semesters Slutning i sine Forlæsninger kunde betro sig til det levende Ord, og snart tale og skrive det med Færdighed.

I Aaret 1848 udkom af ham, foruden anden Deel af den arabiske Grammatik, Bidrag til Indledningen i Bogen Jesaja, som han havde syslet med i 1846 og 47. I 1849 udgav han som Universitets-Program et Skrift over den syrisk-ephraimetiske Krig under Jotham og Achas, og i Aaret 1851 og 1852, ligeledes som Programmer, en omfattende Monographi over Propheten Micha, og fra 1853 en norsk Kommentar over Propheten Jesaja, hvoraf hidtil kun de to første Hefter ere udkomne, hvilke Skrifter alle have fundet en saare anerkjendende Modtagelse inden den lærde theologiske Verden.

Professor Caspari.

I Begyndelsen af Aaret 1850 fik han Kaldelse til den ordentlige Professur i Rostock i den bibelske Exegese og de østerlandske Sprog. Efter nogen ved Forholdene i Rostock og her foranlediget Vaklen afslog han dette Professorat. I Aaret 1857 fik han ligeledes en Kaldelse til Erlangen som Professor i den exegetiske og historiske Theologi, som han ogsaa afslog, væsentlig fordi han troede, at hans Kræfter i Christiania vare mere nødvendige, end i Erlangen. I samme Aar blev han under 7de Mai udnævnt til Professor i Theologien, og fik han af Regjeringen og Storthinget et extraordinært Gagetillæg af 300 Spd., efterat han allerede i Slutningen af Aaret 1856 havde faaet et lige saa stort Tillæg til sin Lektorgage (fra 1 Jan. 1856 af). Imidlertid havde han i 1850 indgaaet Ægteskab med Marie Caroline Constanze von Zezschwitz, Datter af Apellationsgerichtspræsident Z. i Herrnhut, der har skjænket ham fire Sønner og tre Døtre. — I 1857 begyndte han i Forening med sine Kolleger Johnson og Nissen Udgivelsen af et „Theologisk Tidsskrift for den evangelisk-lutherske Kirke i Norge“, hvoraf tre Aargange nu foreligge. De indeholde af ham foruden første Artikel af en exegetisk Afhandling om Barnedaabens Skriftmæssighed, Begyndelsen af en omfattende historisk-kritisk Undersøgelse om den kirkelige Daabsbekjendelse, et Arbeide, hvormed han har været beskjæftiget siden 1854, til hvis Fuldførelse han næste Sommer med Stipendium af Statskassen skal foretage en Reise til Sydeuropa, og hvorved han hidtil er bleven forhindret fra at fortsætte sin Kommentar over Jesaja. Han har ogsaa siden sin Ankomst til Norge været Medlem af Bibeloversættelses-Kommitteen, ligesom han er Medlem af Videnskabs-Selskaberne i Throndhjem og Christiania. — I Forening med Lektor Johnson er han nu beskjæftiget med at udgive en Oversættelse af „Konkordiebogen eller den evangelisk-lutherske Kirkes Bekjendelsesskrifter“, hvilken vil blive ledsaget af en almindelig historisk Indledning og fornødne oplysende Anmærkninger. — I forrige Aar modtog Caspari fra Erlangens Universitet Diplom som Æres-Doktor i Theologien, hvori han kaldes „Verbi prophetici nec non antiquitatis ecclesiasticæ sagacissimus investigator, fidei Lutheranæ adversus corruptores ardentissimus propugnator, communionis inter Scandinaviæ et Germaniæ ecclesias præclarus adjutor.“ I 1856 fik han Forespørgsel fra Dorpat og i 1858 fra Rostock om han vilde modtage Kaldelse som Professor.

Caspari har ved sine Skrifter, der lige meget udmærke sig ved grundig Lærdom og kritisk Skarpsindighed, indlagt sig et hædret Navn i den lærde Verden. Forskjellige af hans exegetiske og andre Arbeider have nydt hædrende Anmeldelser i fremmede Tidsskrifter, og saavel i franske som tydske Encyklopædier findes hans Levnet optaget. Han vilde ogsaa være en Hæder og Støtte for hvilketsomhelst Universitet, der maatte tælle ham blandt sine Lærere. Og hvad angaar vort Universitet, har dette vistnok i særegen Grad været Tilfældet. Den Tid, Caspari har været ansat som Universitetslærer her, kan i religiøs Henseende netop betegnes som en Gjæringens Tid, der trængte til Mænd med Klarhed og Kraft for at afvende de skjæve Retninger allerede i deres første Spire. En Mand som Caspari, der med sin overordentlige Lærdom forener varm Christentro, i Luthers Aand og Retning ligetil Reformatorens friske og sunde Livsopfatning i de ydre Forholde, og derhos har en Personlighed, der strax træder Enhver varmt og tillidsvækkende imøde, har ikke kunnet andet end have en overordentlig Indflydelse paa Retningen af den religiøse Bevægelses Gang, - paa at fremme den christelige Erkjendelse, med Undgaaelse af usundt Pietisteri og Sekteervæsen. Hans Virksomhed i denne Henseende har baaret og vil bære Frugter for saa meget videre Kredse, som han i Egenskab af Universitetslærer ligesom vil kunne tale til hver enkelt af de Menigheder i Landet, hvor yngre Theologer fra vort Universitet sættes til at virke som Sjælesørgere.

Nogle Reisebilleder.

(Af Kapt. J G Smith)

I.

Kjære Læser! Det er en bekjendt Sag, at nutildags vrimler det af Reisebeskrivelser; men altfor mange have de dog den Feil, at de ei ere affattede i Tidens Aand; de ere for vidtløftige. Hvem gider læse alle de mange fuldskrevne Blade nu, da fast Enhver har kiget udenfor Fødelandets Grændser? Desuden er Mennesket i vort Aarhundrede saa rastløst; Alting jager afsted med Damp, men endda synes man ei det gaar hurtigt nok siden man har fundet paa at udmaale Tiden med Telegraphen.

See — her bydes Dig nogle Reisebilleder, som ialfald ikke have den Feil, at de stjæle formeget bort af din kostbare Tid og derfor — allons!

Du er paa Øresund, denne Pulsaare paa Verdenslegemet. Bølgerne skvulpe og hilse fra fremmede Strande; Skibene jage afsted med de hvide, svulmende Seil saa freidigt som Svalen; andre svømme med rolig Majestæt og hist kommer en russisk Flaadeafdeling alvorsfuld og stolt; det er Døden midt i Livet. Hvor underligt den første Gang at see en fremmed Kyst stige op af Havet; derindenfor er nok meget baade at see og at høre. Der forud er Kjøbenhavn! Du stiger iland og drager afsted i Østregade; hvor man snakker og løber og hvor man skraaler allevegne; hvilken Livlighed og hvilken Bevægelse! Hist henne kneiser Christiansborg; men der er mange flere Slotte endnu baade fjernt og nær; saa har Du Kirker og Musæer med de mange Kunstsager og Kuriosa; Du beundrer meget, men mest Thorvaldsens Arbeider. Saa har Du Theatre, Forlystelsessteder, Kaféer og Restaurationer, skjønne Omgivelser, yppige Bøgeskove; Altsammen er i en større Maalestok end hjemme og Livet synes at udfolde sig rigere og fyldigere. Er Du gemytligt stemt, vil Du more Dig og har Du et godt Bekjendtskab — saameget desto bedre! Og saa forlader Du Kjøbenhavn med dens venlige, glade og dannede Befolkning og længe vil Du mindes den første store Stad, som Du saa.

Du kommer til Hamburg og mærker strax, at Du kan meget mindre Tydsk, end Du indbildte Dig derhjemme. Du finder en By, hvor fast alle Interesser opsluges af Handelen; det er Europas Port, hvorigjennem det travle Folk strømmer ind og ud i rastløs Virksomhed. Mein Herr, machen Sie keine Geschäfte, saa tag ud i Omegnen og betragt de smukke Landhuse; glem ei Flottbeck og Blankenese og tag saa i Theatret og hør den første større Opera. Derefter vandrer Du over Jungfernstieg og indtager din Aftensmad i nogen Pavillon ved Alsterns Vande og saa er Du færdig. Med Dampens Fart jage vi derpaa gjennem det stive Hannover og de rygende Fabrikbyer til Rhinens frugtbare Bredder, hvor tusinde Sagaer og Minder fra længst forsvundne Tider tale ud af de hensmuldrende Ridderborge paa de nærliggende Høider. Slotte, Landsteder og Landsbyer ligge spredte her og der blandt svulmende Druer, løvrige Træer, velordnede Haver, smukke Alleer, og mellem de mange mindre Taarne og Smaakirker, som udbrede hint eiendommelige Fredens Skjær rundtom i Egnen, hæver sig her og der en mægtig Tempelbygning fra de større Byer ved Bredderne. Paa Floden krydser den ene Dampbaad den anden — alle fulde af Reisende; Alt er Liv og Bevægelse. Og dog bliver selv dette i Længden eensformigt; den ene Dag ligner den anden og de samme Scener med enkelte Variationer møde Dig atter og atter; derfor ville vi hurtigt forlade disse lovpriste Steder og ile til Frankrig idet vi kaste et Afskedsblik paa den yndige Neckardal fra Høiderne af de epheubekrandste Kjæmperuiner af det gamle, berømte Heidelberger Slot, hvor den engang saa mægtige Fyrsteslægt Phalz residerede i mange Aarhundreder. Over Strasburg komme vi til Nancy og træffe der mange af de gamle Generaler fra Napoleon den Stores Tid og høre dem med Begeistring tale om de Steder, hvor de have udgydt deres Ungdoms Blod for Fædrelandets Ære; flere af disse Herrer boede dengang rundtom Byen og dyrkede i Fred deres Viinbjerge. Vi jage gjennem Landskabet Champagne og kunne her gjøre Bekjendtskab med en Flaske af den ægte Viin — og saa ere vi i Paris, Maalet for saamange Reisendes bestandige Længsel. Det er Louis Philip, som regjerer; Thiers holder sine glimrende Taler i de Deputeredes Kammer og Folket kan frit tale om Politik. Den italienske Opera er paa det høieste; Tenorernes Konge Rubini er vel reist, men han har faaet en værdig Efterfølger i Mariot; Bassenes Keiser Lablache, Barytonen Tamburini, Madame Grisi, Persiani og Albertassi ere i deres bedste Kraft. Den franske Scene, som har frembragt saamange Kunstnere, en Talma, en Fleuri, en Madam Mars osv. er endnu ikke blottet for fremragende Personligheder. Madame Rachél henriver os i „le Cid“; Frédéric le-Maître i „Ruy Blas“, Bouffé i „la fille de l'avare“ og Samson og Arnal give dem intet efter, kort sagt — Paris, denne Europas brændende Hjerne, har tusinde Ting, nye og gamle for alle Tider paa Dagen. Skokke af Dagdrivere slentre stadigt om paa Boulevarderne, Kaféerne vinke og dufte, Restaurationer — straalende af Speile og Guld — aabne sig for Gourmanderne, Vogne og Mennesker i det Uendelige drage gjennem Gaderne og Nysgjerrige flokke sig udenfor de pragtfulde Butikker og Etablissementer, hvor Modens Herligheder og allehaande Luxusgjenstande i smagfuld Anordning lokke og lokke. Hvorsomhelst Du vandrer, falbydes tusinde Ting, tales tusinde Ting, høres tusinde Ting. Den indfødte Pariser kan ikke godt trives udenfor sin By, og den Fremmede finder ogsaa Adspredelser og Interesser for lange Tider. Elsker Du Naturstudier og vil fordybe Dig i Betragtningen af dens mangfoldige Rigdomme og Skjønhed, da har Du jardin des plantes med dens bekjendte naturhistoriske Musæum; elsker Du Kunst, da har Du de fast uudtømmelige Skatte i Louvre, Palladset Luxembourg og i Versailles — dette storartede Billedværk af Frankrigs Historie; kort at fortælle, Paris indeslutter en Verden for sig. Efter 3 Maaneders Forløb havde imidlertid jeg for mit Vedkommende nok af hele Herligheden for dengang; min Hu stod nu til at see Italien, „vore Drømmes Land“, som baade roses og dadles saameget. Nu — lad den kolde Reflexion rive ned saameget den lyster; vi ville betragte det gjennem Ungdommens farverige Krystalprisma ved denne Leilighed — og derfor allons! — Snart aabner sig Sydfrankrigs vide Sletter, hvor Mandeltræet blomstrer og Cypressen staar saa rank og fiin. Du, som kjender Nordens dybe, stille, høitidelige Granskove, og Bjerglandets Alvor, hvor Maaltrosten i Lien fløiter sin melodiøse, men melankolske Sang, vil allerede have fundet en ganske anden og lettere Stemning i Danmarks og Tydsklands Bøgeskove og under Lindetræets Kroner, hvor Nattergalen, som kan synge baade i Moll og Dur, tolker baade Smerte og jublende Glæde. Jo længere Du kommer mod Syden, desto lettere aander dit Bryst, desto stærkere bliver Lyset, desto kraftigere Solen; Druens hede Blod pulserer i dine Aarer, den smidige Luft inciterer dine Nerver, Livets Fylde voxer. Og snart seer Du Havet, som Nordboen elsker, det store, det herlige Middelhav, hvorom Du alt i din Barndom hørte og læste saameget. Du gynger paa dets Bølger; foran Skibets Stavn bruser det phosphoragtige, lysende Skum og taber sig dandsende i Afgrunden. Aftenen falder paa; du frapperes ved Stjernernes Mængde og usædvanlige Klarhed; nu passeres nogle Øer; den milde Luftning medbringer Vellugt fra det helbredsbringende Hyère. Men Søvnens Genius vinker; fuld af navnløse Drømme sænker Du Dig i dens Favn. Næste Morgen stiger Savoyens sneeklædte Fjelde op i det Fjerne, forgyldte af Solen; By efter By, der vende de sneehvide Huses Façader ud mod Havet, hilse Dig fra Stranden; den, som ei vil tage iland i det venlige Nizza for at besøge den deilige Dal i Baggrunden, fuld af Villaer, Orangelunde, Oliventræer og Rosenhække, maa følge med mig til Marmorstaden, Genua superba. Hvem kjender ikke dens herlige, amphitheatrale Beliggenhed, som endog Mange sætte over Neapels? Hvem har ikke hørt tale om Strada nuova og strada Balbi, om Paladset Doria, Pallavicini og Serra med den gyldne Sal, hvis Dekoration skal have kostet 200,000 Spd.? Kirker og Paladser i Mængde, iførte en kostbar baade udvendig og indvendig Beklædning af hvidt skinnende Marmor, staa der og straale i Solen; paa Terrasserne staa Sydens frodige Vexter; Orangen dufter og Havet sender frisk Kjøling. Saa gaar Veien til Pisa, hvor vi bestige den 180 Fod høie Mamorkolos, som hælder 15 Fod paa dens Basis og derfor kaldes det skjæve Taarn; Kunstelskeren vil standse foran de skjønne Kirkebygninger og beundre de deilige Bronceporte af den bekjendte Mester Giovanni di Bologna. Atter pløies Middelhavets Bølger til Civitavechia; derfra fører den øde, uendelige Campagna til Rom. Stig op paa en af dens Høie, paa Monte Pincio og kast et Blik over den mærkværdige Stad med dens vide Mark af Ruiner og Volde, dens Taarne og Kupler, dens uhyre Templer og Paladser fra den gamle og den nye Tid, og lad Historien tale; hvilket Navn — Rom! — forsænk dig deri; naar bliver Du vel færdig dermed? Tidsaldrene drage dig forbi; Dyb efter Dyb aabner sig; Slægt efter Slægt træde frem i utallige Hærskarer; hvilket umaadeligt Folkehav! Seer Du ei de muddrede, frygtelige Bølger, som taarne sig himmelhøit og bragende rulle afsted som om de kunde knuse Jordens Grundpiller? Men hvad er det; en Klippe stiger op af Havet; Bølgerne bryde sig med rasende Vælde derimod; men den staar fast. De væltede sig fraadende omkring dens Fod; fra Klippens Skjød udvælder en stille Strøm, en klar Kilde, men liden at see til; skjønt mange Gange ligesom overskyllet, standser den dog det mægtige Havs Vrede og klarner de vilde, grumsede Bølger, Ja — stig op paa Bjerget hist — Petri in Montorio kaldet, — der blev Petrus Apostel korsfæstet. Dernede ligger Kirken Tre fontani, hvor Paulus blev halshugget. Her under Jorden er de mørke, udstrakte Katakomber med de smuldrende Been af Kjæmperne for den christne Tro; der er de Huler og de Altere, hvor de holdt Gudstjeneste under Forfølgelserne i Hedenskabets Nat. Atten Aarhundreder ere henrundne siden Apostlernes Dage, siden den Tid, da Paulus sad lænkebunden og forkyndte Evangeliet. Hedenskabets Glands og Kraft er forlængst forbi; der er kun maleriske Ruiner tilbage: ovenpaa Keiserborgens Grus ligge de farnesiske Haver; det berømte forum romanum, hvor Folket samledes og hvorfra Cicero holdt sine Taler, ligner et Kjæmpeskelet, som er udgravet af Jorden, efter at det har ligget saa længe deri, at det

Meste er fortæret; Døden og Tomheden griner ud af Øienhulingerne, og dog vidne de Rester, som ere tilbage, om den gamle Herlighed, den fuldendte Kunst og om den enorme Storhed.

Det er idag Palmesøndag og den hellige Uges Festligheder begynde. I den uhyre Peterskirke bølger Tusinder og atter Tusinder af Mennesker. Paven throner i det kostbare Skrud ved Høialteret og de mangfoldige Ceremonier begynde. Alegris og Palestrinos herlige Kirkemusik toner og Katholicismen udfolder sin Pragt; Røgelseskarrene svinges; snart hører Du en Kardinals latinske Messen, snart svare smeltende Akkorder fra de skjulte Sangerkor henover den lyttende Mængde under de enorme Hvælvinger og Kupler; de ligne Engles Taarer opløst i Harmonier — som Digteren siger. Dog — disse Sceners Beskrivelse høre ikke herhen; vi springe dem over, som almindelig bekjendte af de mange Reisendes Beretninger; de stemme forresten saare lidet overeens med vor protestantiske Opfatning af Christendommens Aand; vi elske ei al denne Udvorteshed, al denne hule Glimmer og Stads og alle de prægtige Optog; vi vil have Alvor og Inderlighed. Men dog maa vi paa første Paaskedag høre paa Klokkeklangen fra de Hundreder af Herrens Templer; thi disse uvartiske Malmtunger tale nu deres eget Sprog, som Enhver kan opfatte paa sin Viis; heller ikke kunne vi forbigaa Peterskirkens brillante Illumination denne Dags Aften. Vi gaa derhen Kl. 6, naar Mørket falder paa, og standse paa Angelo-Broen; endnu er Intet at see. Vi gaa videre og komme foran det uhyre Tempel; see — da tændes ligesom med et Slag 6000 matte Lamper, udbredte som et Net over den hele Kirke ligetil Storkuppelens øverste Spidse. Du vandrer om blandt Mængden en Times Tid og venter et endnu skjønnere Skue; hør — nu lyder Klokken; det er Signalet; som ved en Hexemesters Tryllekunst straaler Kirken med dens Kupler af utallige, langt større og stærkere Lys (Begkrandse eller lignende), der skinner som Sole mellem de mattere Stjerner. Kirkekorset — henved 500 Fod over Jorden — synes at brænde. Der fortaltes, at 400 Mennesker, oplærte dertil fra Barnsbeen, ere beskjæftigede med dette Arbeide; man seer dem hængende som Fluer høit oppe i Luften i det straalende Spindelvæv. Vi vende tilbage over Ponte Sisto. Paa den ene Side speiler den fulde Maane sit skinnende Ansigt i den gamle, rolige Tiber, der nu synes at slumre ind i dens lune Leie; paa den anden Side rager den illuminerede Kuppel op mellem Husenes Gavler, — Folkestrømmen river Dig med; Vi maa op paa Bjerget Pincio. Kast derfra dit Øie over den hele Scene; i Afstandens Magi ligner den et østerlandsk Feeslot, et Eventyr fra Tusind og Een Nat. Næste Aften samles atter Mængden for at see det mærkværdige Fyrværkeri fra Fortet Angelo, som er terrasseformig bygget. Det er den saakaldte Girandola. Vi leie en istandbragt Loge paa Tiberens Bredder ligeoverfor Fortet; her see vi fortræffeligt. Jeg veed ei hvad der er mest pragtfuldt — Synet igaar, eller det idag; nok — det idag er end mere ubeskriveligt formedelst de hyppige Forandringer i den korte Tid, hvori det varer. Kanontordenen antyder Begyndelsen; denne fortsættes under hele Fyrværkeriet og tjener til at gjøre det end mere imponerende. At see dette store, gamle, runde, høie, ærværdige, mørke Gravmonument fra Romertiden snart omgivet som med et Net af store Diamanter, snart sprudende Ild frainden og udad som en Vulkan, snart kastende som store Vandfald af lutter Ild fra dens

Jernbanen gjennem Groß-Simmering.

forskjellige Etager, snart straalende i Rødt og saa i Grønt — medens kulørte Hjul med forskjellig farvede Haler, og Varianter af romerske Lys, Raketter, Knaldpotter, Troldkjærringer, Drager, Kometer dandse, knalde og sprude om Vulkanen, — det er et mageløst Skue i sit Slags. Men — vi maa forlade Rom; vi kunne ei forsænke os i Vatikanets og Capitoliets Kunstskatte; her møder Du Kunst allevegne; der tales om den i Kaféer, i Restaurationer, paa Gader og Spadseergange; thi her er Kunstnerskarens rette Hjem og den Reisende vil i Regelen her kunne tilbringe saare behagelige Dage. Det er derfor med Veemod vi sige den mærkværdige Stad Farvel — idet vi jage henad de pontinske Sumper og gjøre et libet Holdt i Terracina; thi her begynder egentlig først Syden rigtig for fuldt Alvor og her er Du atter ved Havet, som nu begynder at laane sine Farver af Neapels dybe, mørkeblaa Himmel og Solens Guld i alle de Nuancer, som Dagen bringer fra dens Opgang til dens Nedgang i disse Regioner, hvor Luftens Fortoninger ere saa vidunderlig rige. Saa reise vi gjennem terra di lavore, hvor Egnen er fuld af Orangeskove med duftende Blomster og Frugter paa engang. Vi nærme os Neapel; Livligheden paa den brede Vei giver os allerede en Ide om Livligheden i Byen og snart ere vi midt oppe i al Tumulten i Toledogaden, denne rivende Strøm af en broget og støiende Menneskevrimmel.

Har Du aldrig seet et sandt Folkeliv før, saa vandre op og ned ad denne berømte Gade, men vogt dine Lommer! — Her sker alting under aaben Himmel; der sidder Haandværksmænd, Handelsmænd og allehaande smaa Forretningsmænd — Alle i Arbeide. Der koges Macaroni og alskens andre Sager og der fortæres det. Hist seer Du en Udstilling af alle Sydens herlige Frugter; hvor det seer indbydende ud! Her er en Viktualiehandel, hvor Skinker og Pølser og Ost osv. osv. er ordnet paa den mest forbausende Maade i Form af Buer og Søiler og Rosetter og alskens Snirkler. Der kommer et transportabelt Konditori, hist en uhyre Vogn. Den Sidste er en ambulerende Tanddoktor og hans respektive Apothek og Operationsværelse. Han glimrer af gyldne Kjæder og Ringe og er hæs af Skvadronage. Han lokker Publikum til sig med Trommer og Piber og viser i meget talende Billeder de baarlige Tænders Indflydelse paa Folkeformerelsen; saa strangler han med en Stuffe fuld af udtrukne Tænder og saa faar han fat i en Stakkel, som lader sig forføre. Patienten stiger op i Vognen, Operationen foretages, eller han faar en Tandtinktur, som strax lindrer Smerten — og saa gaar Handelen løs til Høire og til Venstre med Flasker af samme Slags.

Men — vi tør ei paa vor hurtige Fart fordybe os i Enkelthederne. Den, som vil reise paa Moden og see Europa i et Par Maaneder, maa gjøre som Englænderen, der en Aften kom til Stockholm Søveien. Fra Skibet saa han Staden smukt oplyst; dette Syn fandt han saa deiligt, at han ei vilde forstyrre Indtrykket ved at see mere og reiste derfor samme Nat tilbage til England igjen. Saa faar ogsaa vi gjøre; blot vi kan fortælle, at vi har været her og der, saa er det nok — om hele Reisen ved Tilbagekomsten løber sammen i en Røre. Derfor afsted! Men kast dog først et Øie ind i det store Musæum Borbonico og jag ud ad Chiacaen, hvor den fornemme Verden viser sig tilvogns og tilhest. Hvil Dig saa lidt villa reale; saa maa Du tage ned til Havnen. Der kan Du aande friere; der vifte Skibenes Vimpler og der kan Du vente en Hilsen fra de hjemlige Strande. Her seer Du den maleriske, neapolitanske Fisker, her hører Du de nationale Melodier og Improvisationer

og her driver Polichinellen sit Spil. Gaa saa en Aften hen i det uhyre Theater og see en slet Opera og en endnu slettere Ballet — og saa Farvel!

Meget af hvad jeg har seet, har jeg glemt; men endnu synes jeg at kunne see alle disse yndige Steder, Camaldoli, Portici, Sorrent, Amalfi osv. og midt i al denne Naturens Herlighed throner Havets Dronning, det deilige Neapel. Endnu synes jeg at see den mægtige Røgsøile, der stiger op fra Vesuvs Krater og endnu føler jeg Fjeldet rundtom bæve under mine Fødder af den underjordiske Ild. Der kan Du slukke din Tørst med et Glas ægte Lacrymæ Christi, førend Du begynder din Vandring i det gamle Herculanum, dybt under de stivnede Lavamasser eller i Pompeis stille Dødninggader. Saa gaa Veien til Sorrent langs Skovkanten; Klokkernes Toner klinge idag saa høitideligt fra de mange Kirker i Egnen, thi det er Søndag. Velklædte, reenlige Bønder og smukke Bondepiger kommer os imøde; den festlige Klang kalder dem til Herrens Huus. Nu er Du i det skjønne Sorrent, Tassos Fødeby. Seer Du dette Myrtetræ med den fyldige Krone; det er over 400 Aar gammelt; betragt denne Dal; det er en eneste stor Have, hvor Landsbyer, Slotte og Landhuse ligge klyngede til hverandre; den ansees som Italiens frugtbareste og smukkeste Egn, hvorfor ogsaa Fremmede fra alle Lande samles og opholde sig længe her i dette jordiske Paradis. Vi passere det maleriske Amalfi og Ravenna med dens mauriske Templer og Ruiner og befinde os snart i det gamle Pæstum for at besee de bekjendte Ruiner af Ceres og Neptuns Templer og Raadshallen, der have mere end 3000 Aar paa Bagen.

Nu findes paa den forhen store Stads Ruiner kun 2 à 3 Huse; Hjorderne græsse mellem Steenblokkene, og guulblaa, febersyge Krøblinge sees hist og her slæbende sig frem og betlende om sit Brød. Hvor gjerne forlade vi ikke disse usunde Steder for atter at vende tilbage til de yndige Egne, som vi nylig talte om, hvor alle Sydens Frugter bugne i Overflødighedens Fylde baade høit og lavt; her er Alt interessant. Paa Høiderne og paa Fjeldenes Toppe ligger der snart en gammel Ruin fra Middelalderen eller et Taarn, hvor man dengang antændte Ild for at varsle om Fiendens Ankomst til Kysterne; snart et Tempels graae Ruiner fra Romertiden, snart et stort Kloster med dets hvide Mure fra vore Dage, — saa alle Tidsaldre have her deres eiendommelige Repræsentanter og blande sig med hverandre. Langs Strandbredden møder Du atter og atter disse Minder fra de forskjellige Tidsaldre, og de mangfoldige mindre Byer med de hvide Huse og de flade Tage midt i en yppig Natur kunne byde Dig Hvile paa en Vandring, som søger sin Lige i Verden. Imellem disse Scener stige her og der nøgne Klipper iveiret; de see ud som om de vare rødbrændte af Solen; man mærker, at Vulkaner have arbeidet i disse Egne. I Bugterne ved Søen har Vandet en stille Dag Smaragdens Farve; længere borte ligner det Saphiren; hvis det blæser, kaste Bølgerne sig ind i de mange Huler og Grotter og opløses der i et hvirvlende Skum. Nu ere vi paa Øen Capri, hvor der er landligt og fredeligt og hvor Bonden med Flid dyrker sin Jord. Et Brudefølge drager hen over Øen; i en gammel Sal med Mosaiksgulv — Levninger af Tibers Villa — dandse nogle Bondepiger og Gutter Italienernes eiendommelige Dands Tarantella; de Fremmede vandre om i Grupper her og der og besee Egnens Mærkeligheder. Luften er fyldt med Duft fra Smaablomsterne, som roligt udvikle sig under Orangernes Kroner; fra disse naturlige Arkader føres Vellugten ud ved en sagte Luftning og vederkvæger den trætte Vandrer. Hist gynger Nogle i den lette Baad paa de skvulpende Smaabølger langs Capris Strande og smutte saa ind i den magiske, blaae Grotte, hvor Lysets Strømme flyde som forklaret Blod i underlige Bugtninger langs de belivede Drypsteensformationer; her bestige Andre Øens Bjerg Monte Solario for paa den deilige Aften at skue ud over den rødmende og luende Golf under Solnedgangen og lade Øiet glide længs de fortryllende Strande; da udtaler Ciceronen de bekjendte Ord: „See Neapel, og saa dø." Ja — naar ogsaa Frihedens Sol engang maatte oprinde over det herlige Italien med dets begavede Folk, som nu er nedsænket i Vankundighed og Overtro under det katholske Præsteværldes og Absolutismens forkuende Aag! — naar den forgløse, dovne og letsindige Lazaron, som nu lever af det glødende Solskin, lidt Makaroni og et Glas Viin saa ofte han kan faa fat derpaa — kunde bringes til at arbeide, kort — naar Italien blev gjenfødt, da vilde det blive et Land fast uden Lige. Idet vi forlade Neapel gaar Reisen over Handelsbyen Livorno til det „smukke Florents" ved Arnoens venlige Bredder, hvor saamange Udlændinge foretrække at bo. Her have vi da de bekjendte Malerigallerier og den mediceiske Venus og de mange interessante Situationer i Omegnen, hvor man blandt andet kan besøge den berømte Astronom Galilæis Opholdssted Arcetri. Vi ere nu i Slutningen af April og Begyndelsen af Mai; Naturen pranger i dens herligste Pragt, i dens yppigste Fylde og Nattergalen fløiter i Lunden; en Mængde Mennesker færdes ude for at drikke af Luftens Sundhedsvæld og styrke sig efter det blødagtige, enerverende Salonliv, som netop her blandt de mange rige, fornemme Lediggjængere har opnaaet en — selv for Italien — sjelden Grad af Fuldendthed i sit Slags.

Jernbanen gjennem Grosz-Simmering.

Dette storartede Værk, hvorom vore Læsere ville faa en Ide af den hosføiede Afbildning, er lagt hovedsagelig ved Hjælp af en Række Viadukter og Tuneller gjennem Bjergkjeder til Ilyrien og danner et af Ledene af Jernbanen mellem Wien og Triest. Længden af denne Deel af Banen er omtrent 12 norske Mile, og dens høieste Punkt omtrent paa dens Midte ved Simmering ligger 2778 Fod over Havets Overflade, medens Høiden ved dens Begyndelse ved Glognitz kun er 1308 Fod. Af de betydelige Tuneller, som her findes, er den ved Waberkogel 1200 Fod lang og en gjennem Wolfsberg 1404 Fod, medens den store Tunnel ved Simmering, der er den længste har en Udstrækning af 4380 Fod, altsaa omtrent en halv norsk Fjerdingvei.

Nytaarsaften.

Nu med vinterhvide Haar
Nær sin Død det gamle Aar
Over Norge hviler;
Men udi dets Alderdom
Julens Glædesroser kom
Og med Krands det smiler.

Se, hver Hytte, hvor der sprang
Op et Lys og ud en Sang,
Er en Blomst i Krandsen:
Inde Gamlen lytter til
Jule-Felas unge Spil,
Mens han seer paa Dandsen.

Sjunken Vaar paany fremsprang
I hans Sjæl ved Felas Sang,
Det var Ungdomsminder;
Gamlen ligner krandste Aar:
Roser i hans Sølverhaar
Sprang paa Børnekinder.

Hos ham signet Hustru sad,
Saa den fagre Børnerad
Sig til Dands at samle;
Men hun syntes Fela lød
Som en Sang om Aarets Død,
Psalmen for de Gamle.

Og de Hænder folder hun,
Øiet har en deilig Stund,
Skjønt det Taarer dunkler:
Gjennem Nytaarsnat hun saa
Hvælvet Stjernehimlen blaa,
Hvor den evigt funkler.

Husets Tag af Engles Rad
Hvidned, mens de Gamle bad:
De og Aaret skue
Livet bag sig, Hjertet dog
Blodet op i Kinden jog:
Afskedsfestens Lue.

Aaret slaar i Afskedskys
Over os et Rosendrys:
Saa den Fromme ender;
Paa dets Læber just jeg seer,
At en huld Forjætning leer,
Det vist Skjæbnen kjender.

Jonas Lie.

Literatur.

Paa J. Dybwads Forlag er udkommet 1ste Hefte af Konkordiebogen eller den evangelisk-lutherske Kirkes Bekjendelsesskrifter, i norsk Oversættelse udgiven af Professorerne C. P. Caspari og Gisle Johnson. Dette Skrift, der først udkom 1580 under Navn af Konkordiebogen, tiltrænger ingen anden Anbefaling end den, der ligger i dets Indhold og de norske Udgiveres Navne. „Er det end, bemærke Udgiverne, kun en Deel af disse Bekjendelsesskrifter, som i vor norsk-lutherske Kirke har opnaaet lovlig Gyldighed (de tre økumeniske Symboler, den augsburgske Konfession og Luthers lille Katechisme), saa indeslutte dog ogsaa de øvrige (Konfessionens Apologie, de schmalkaldiske Artikler, Luthers store Katechisme og Konkordieformelen) en saa rig Skat af christelig-luthersk Oplysning, at de vel kunne fortjene at blive mere bekjendte for lutherske Christne her i Landet end det hidtil har været muligt, da kun enkelte af dem, saavidt bekjendt kun Apologien og den store Katechisme, har været tilgjængelige for alle dem, der ikke kunde gaa til selve Kilderne. Jo mere magtpaaliggende det just i vore Dage maa være for alle lutherske Christne at komme paa det Rene med, hvad der virkelig er luthersk Christendom, desto mere Grund have vi ogsaa til at antage, at det Bidrag hertil, som en norsk Udgave af Konkordiebogen vil kunne yde, med Velvillie vil blive modtaget af alle dem, der have et Hjerte for Kirken med det rene Ord, den skriftmæssige Bekjendelse, — ikke blot af de mange blandt disse, for hvem denne Samling af Bekjendelsesskrifter hidtil for en stor Deel har været en lukket Bog, men ogsaa af dem, med hvem dette ikke kan siges at have været Tilfældet." Skriftets Priis 4 ß. Arket stor, tættrykt Oktav er meget billig.

— Amtmandens Døtre. En Fortælling i to Dele. Anden gjennemseede Udgave af denne Bog, der unægtelig hører til vor Skjønliteraturs aandrigeste og mærkeligste Frembringelser, er netop opkommet hertil fra Kjøbenhavn, hvor den er udkommet paa den Gyldendalske Boghandlings Forlag, smukt udstyret og til en forholdsviis billig Priis (2 Rdlr. = 1 Spd. 12 ß) Vi behøve her kun at gjøre opmærksom paa, at Bogen atter er tilgjængelig i Boghandelen, for at den atter skal blive søgt og læst. Enhver Kritik over den kunne vi her saameget mere fritage os for, som vi allerede udførligen have omhandlet første Udgave i vort Blad og da væsentlig have sagt Alt hvad vi fremdeles have at sige.

— Af Fänrik Ståls Sägner af Runeberg er udkommet anden Deel, samtidig i Finland, Sverige og Danmark. I Helsingfors solgtes 1000 Exemplarer paa een Dag.

Norge.

Christiania. Afdøde Enkedronning Desiderias efterladte Formue anslaaes til 3 Mill. Rdl.

— Under 22 Decbr. er nedsat en kgl. Kommission, bestaaende af Kommandørerne Haffner og Krogh, Kapitain-Lieutenant Johansen, Oberstlieutenanterne Lundh og Beichmann, Expeditionschef Thurmann og Rigsarchivar Lange, for at tage under Overveielse, hvorvidt Søkadetinstitutet bør flyttes til Carl-Johansværn eller til Christiania, samt om det hensigtmæssigen maatte kunne forenes med Krigsskolen.

— En Englænder ved Navn Arthur Lewis, som opholder sig i Bærum og ved Høiesteretsdom af 2 Novbr. blev ilagt 6 Maaneders Strafarbeide for anden Gangs Kvaksalveri, er ved kgl. Resol. af 22 Decbr. fritaget for Strafarbeidet mod at bøde 100 Spd. til Bærums Fattigkasse. — Samtidig er bestemt, at en Marthe Rødset af Romsdalen overgaaet Høiesteretsdom, ifølge hvilken hun for Mordbrand, begaaet tidligere end vor nærværende Kriminallov, skulde miste sin Hals og hendes Legeme henlægges paa Steile og Hjul, formildes til Strafarbeide paa 10 Aar.

— Photograph M. Selmer i Bergen, der har leveret en fortrinlig photographisk Samling af norske Nationaldragter, der paa Udstillingen i Throndhjem i August Maaned f. A. tiltrak sig fortjent Opmærksomhed, er af Hs. Maj. Kongen bleven hædret med Medaillen „Litteris et artibus" i Guld.

— Arvingerne efter den i Constantinopel afdøde Minister Collett have stiftet et Legat paa 2000 Spd. til Fordeel for Drammens Skole, hvorfra den afdøde var demitteret.

— Atter have Børnekopperne udbredt sig her i Christiania, hvor der i den sidste Tid ogsaa har været megen anden Sygelighed.

— Statsraad Stang er valgt til Byens Ordfører, Assessor Thomle til Viceordfører.

— I Slutningen af December foregik den aarlige Udlodning saavel i den bergenske som den throndhjemske Kunstforening. Den største Gevinst i førstnævnte var et Dyremaleri af Siegw. Dahl til 70 Spd., de største i sidstnævnte Forening af Gude og Tidemand, hver til 68 Spd. Den throndhjemske Kunstforening har i 1860 havt 269 Medlemmer, hvoraf hver betaler 2 Spd. i Kontingent.

— Pastor Lammers Gjenindtrædelse i Statskirken har ikke fundet Sted saa tidligt, som før berettet, men først den 28 December.

— Skuespiller Hans Brun fra Bergen er engageret ved Christiania Theater.

— Christiania almindelige Brandforsikrings-Selskab har i Generalforsamling 28 Decbr. besluttet at fordoble sin Aktiekapital, saaledes at den nu skal udgjøre 600,000 Spd. istedetfor som hidtil 300,000 Spd. Dets allerede opsparede Kapital i Forbindelse med den, der i nærmeste Fremtid opspares (det egentlige Reservefond) skal tjene som Afbetaling paa de ny Aktier.

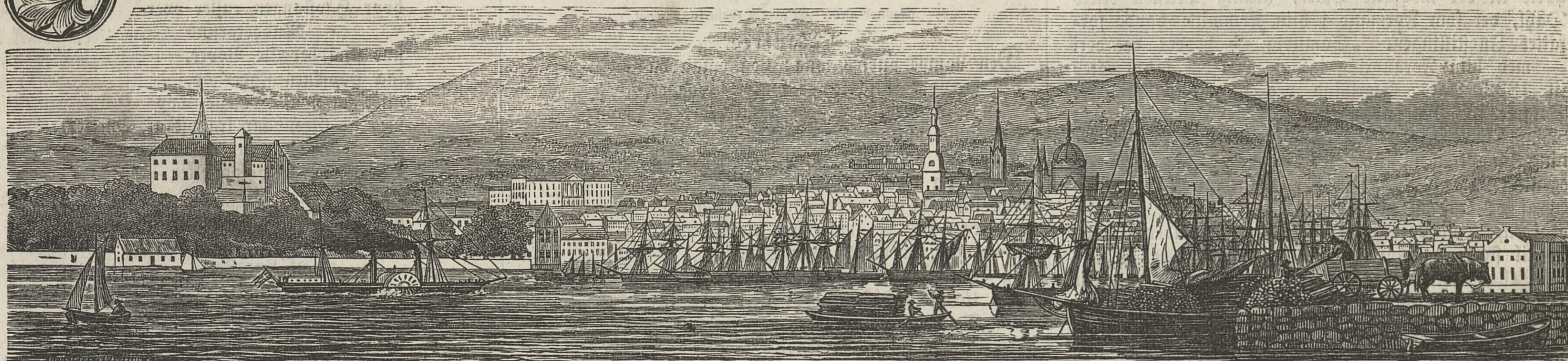
— Christiania Theater, hvis Finantser stadig forværres, har for at hjælpe paa sin økonomiske Forlegenhed, fastsat Søgningen som Norm for Personalets Løn, der da sandsynligviis meget vil reduseres.

— I en Korespondentartikel fra Sogndal berettes, at en af de Bautastene, som staar paa Gaarden Nordnæs, er af den „barbariske Eier" bortmineret.

— Kong Frederik Wilhelm IV af Preussen er død.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 2. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 13de Januar 1861. | Abonnementsprisen er 60 ß. Fjerdingaaret. | **10. Aarg.**

Indhold.

Norske Statsraader *).

Christian Birch-Reichenwald.

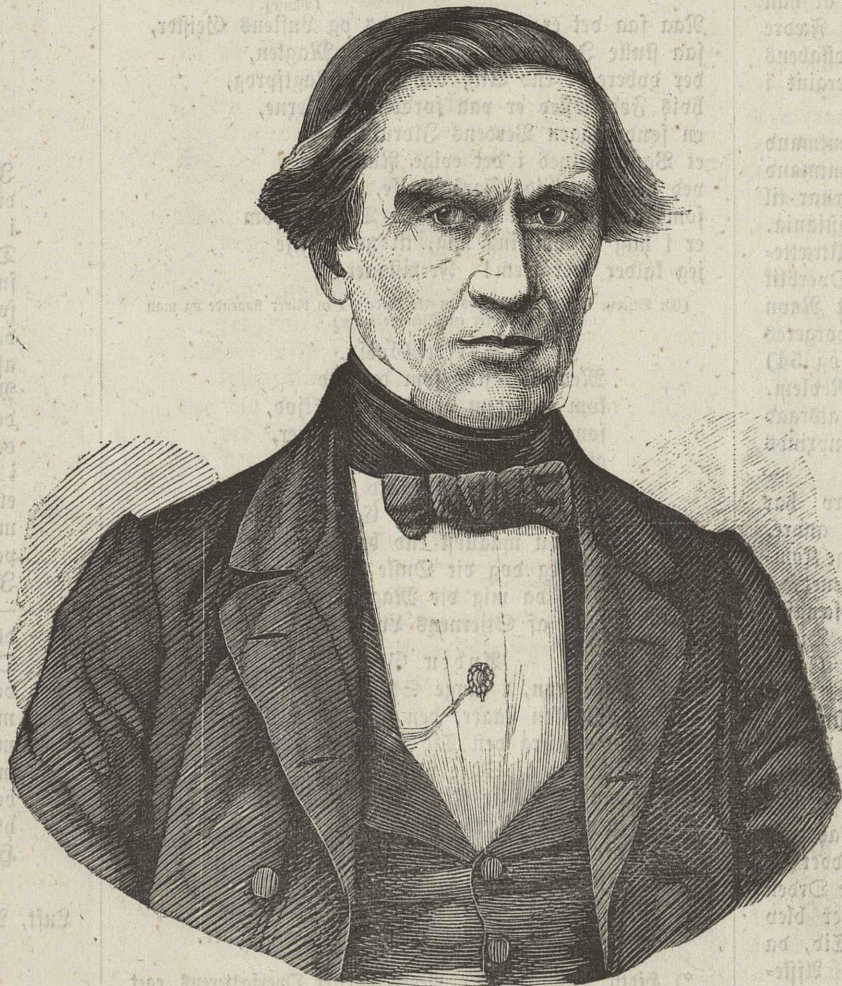
Statsraad Birch-Reichenwald er ældste Søn af Generalmajor og forhenværende Generalkrigskommissær Paul Hansen Birch, der i de forskjelligste Velgjørenhedsanliggender har udfoldet en rastløs og skjøn Virksomhed **), og Moderen Anna Catharina Hoffmann Stenersen (f. 1791, † 1840), Datter af Byfoged paa St. Thomas Bent Stenersen, der hørte til den fra Gausdal hidrørende og her i Landet vidt forgrenede Familie Stenersen, blandt hvis mest fremragende Medlemmer kan nævnes Digteren Magister Peter Christopher Stenersen († 1776) og Professor Stener Johannes Stenersen († 1835). Navnet Reichenwald har Statsraaden antaget efter sin Bedstefader, Faderen havde nemlig ombyttet det med Navnet Birch, af Erkjendtlighed mod sin Morbroder Generalkrigskommissær H. J. Birch, der havde antaget ham i Søns Sted.

Christian Birch-Reichenwald er født paa Blakjers Skandse 4 Januar 1814, altsaa samme Aar som Faderen, der allerede under Krigen med Sverig 1808 havde udmærket sig, deeltog i det kortvarige Felttog, der gik forud for Konventionen til Moss. Et Par Aar efterat Foreningen var afsluttet, kaldtes Faderen til Stockholm som tjenstgjørende Overadjutant for den norske Armee og forblev der i syv Aar. Sønnen fulgte ham, og modtog saaledes der sine første Barndomsindtryk. At han derved fattede en større Interesse for Sverige, end der findes hos Nordmænd i Almindelighed, er let at begribe, ligesom ogsaa, at han ved denne Interesse med Tiden maatte føres til nøiere at sætte sig ind i Broderrigets Forholde. Men det er ogsaa vist, at paa samme Tid som han herved kom til hvad man kan kalde en høist „unionsvenlig" Opfatning, har han i Spørgsmaalet: „Svensk eller Norsk" vist sig at være sit egentlige Fædrelands trofaste Søn.

I 1823 blev Faderen udnævnt til Chef for throndhjemske Infanteribrigade og Kommandant i Throndhjem. Sønnen fulgte ham og blev sat ind i samme Byes Latinskole. Denne udmærkede sig dengang neppe ved sær Flidens Aand eller Lærernes Dygtighed. Men ved sine gode Evner og en Flid, der endog skal have været Klassekammeraterne til en gavnlig Spore, bragte han det saavidt, at han i 1830 kunde tage Examen artium med Udmærkelse. Endnu inden han (1831) have underkastet sig Exam. philos. med lignende Held, opholdt han sig nogen Tid i Upsala, hvor han lod sig indskrive som Student, hørte Geijers og Fleres Forelæsninger og søgte med Iver at erhverve det Kjendskab til de svenske Samfundsforholde, som han ansaa for uomgjængeligt fornødent paa Grund af vort Forhold til dette Land. En Følge af den Interesse, hvormed han overhoved fulgte det offentlige Liv i Sverige, var senere en forkortet Oversættelse af et i 1834 udkommet og opsigtsgjørende Skrift „Skildringar ur det inre af Dagens historia", hvis anonyme Forfatter var den som romantisk Historieskriver og Kalumniant mod Norge senere saa bekjendte Assessor Crusenstolpe, som imidlertid ikke dengang, krænket i sin Ærgjerrighed, forbitret paa Carl Johan, ligesom med Pauker og klingende Spil var draget fra de ærbare Forfatteres Samfund ind i Skandalskribenternes næringsrige Leir. Crusenstolpe har derfor ogsaa i sin forandrede Skikkelse efter Evne søgt at tilstænke den Mand, som havde skjænket et Værk fra hans bedre Fortid saa stor Opmærksomhed.

Men endnu inden hiin Oversættelse udkom, havde Birch havt Anledning til at deeltage i Forholde, der ved forskjellige samvirkende Omstændigheder blev af literær og politisk Betydning for Fremtiden. Som ung Student var han bleven valgt til Formand for det siden 1813 bestaaende Studentersamfund. Ved sin „Residents" og slette økonomiske Stilling og navnlig ved enkelte Medlemmers Forhold var denne Forening kun en maadelig Repræsentant for den Dannelse og Intelligents, man maatte vente hos den studerende Klasse. Der var opfundet et blankt og adlende Skilt for Mangelen paa en alsidig, alle Livets Former gjennemtrængende Aandskultur. Man var national. I og for sig kunde denne Djærvhed i at tone et fingeret Flag være temmelig ligegyldig. Men da den ofte gik til et Slags Overgreb, maatte der sættes en Skranke. Den var til en vis Grad en Modvægt mod en altfor slikket europæisk Almindelighed, men den var fuldt ud uberettiget forsaavidt man derved søgte at adle Tilbøieligheder og Udskeielser, som ingen Nationalitetsbestræbelser kunde holde oppe i et sundt og civiliseret Samfunds gode Omdømme. Medens Birch stod i Spidsen for Studentersamfundets Bestyrelse, indtraf et Tilfælde, der syntes at gjøre det nødvendigt ved Lovenes Anvendelse at værne om dets Værdighed og søge en bedre Tone tilveiebragt blandt Medlemmerne. Direktionens Indskriden førte her til en Spaltning, som antog større og større Dimensioner, idet nye Medlemmer strømmede ind for at slutte sig enten til det ene eller det andet Parti. Da der ved den endelige Afstemning ikke opnaaedes den fornødne Pluralitet for Udelukkelse af de Personer, fra hvem Forargelsen kom, aftraadte øieblikkelig Birch som Formand og med ham hele Bestyrelsen, hvorved de alle med det Samme ifølge Lovene vare at ansee som exkluderede. Efter denne Katastrophe indbød Birch i Forening med Welhaven og Schweigaard til Dannelsen af det „Norske Studenterforbund," som snart talte de fleste af Datidens talentfulde Studerende og flere Embedsmænd i sin Midte. For at virke ud over Omraadet af denne enge Kreds for venskabelig og literær Underholdning besluttede Direktionen at udgive „et Ugeskrift" af blandet Indhold ved en valgt Redaktion. Dette begyndte under Navnet „Vidar" i August 1832 og vedblev til September 1834. Dets Redaktion bestod af Mænd, som deels fra Talentets, deels fra Kundskabens Side kunde betegnes som det „unge Norge." Foruden andre, der i Tidens Løb afløste de første Redaktører, var det Schweigaard, Welhaven, P. A. Munch, F. Stang og C. W. Hjelm. I den navngivne Redaktion af „Vidar" deeltog Birch ikke, men han havde en væsentlig Indflydelse paa at Bladet kom igang og forsynede det tillige med flere Bidrag. Dette var ogsaa Tilfældet med den „Constitutionelle," som efter „Vidars" Ophør i Politiken indtog samme Plads som hiint Ugeskrift i literær Henseende og tildeels med den samme Redaktion.

Det er ofte sagt og vistnok selv af Modstandere anerkjendt, at Stifterne af Studenterforbundet og af „Vidar" udgjorde et bestemt Parti, og at de ved sin son-

Statsraad Birch-Reichenwald.

*) Vi fortsætte her den Artikel, som vi begyndte i 185[illegible], deels fordi den da ikke blev afsluttet, deels fordi de Me[illegible]lemmer af Statsraadet, hvis Liv behandledes, allerede ere afløste af nye. Vi ville imidlertid ikke binde os til anden Orden, end den, som Materialets større eller mindre Tilgjængelighed foreskriver.

**) Se hans Biographi i Nr. 1 og 2 af dette Blad for 1860.

drende Optræden havde en stor Indflydelse paa den følgende Tids literære Habitus og Retning. Men det er lige saa vist, at dette samme Parti, som man spottende belagde med Navnet „Troppister“, „Koteriet“ etc. har havt en mægtig Indflydelse paa det politiske Livs Gang hertillands.

En mærkelig Anerkjendelse heraf finde vi i Indstillingen fra den specielle Kommittee angaaende Adresseforslaget i 1848 — en Udtalelse, der er saameget mere slaaende, som den skriver sig fra en Mand, der selv hørte til det modsatte Parti, nemlig Præsten Niels Dahl, der som Formand i hiin Kommitte havde forfattet Indstillingen. „Samtidig — hedder det deri — med hiin Forandring i Valgene (som fandt Sted til 1833 Aars Storthing ved de næringsdrivende Borgeres og Bønders forstærkede Repræsentation paa Thinget ligeoverfor Embedsstanden) indtraadte en Spaltning blandt den studerende Ungdom, som vel ikke egentlig var politisk i sin Oprindelse, men som blev en af de kraftigst virkende Aarsager til at uddanne de tvende politiske Opinioner, der efterhaanden klarede sig til større og større Bevidsthed, indtil de bleve i mere eller mindre Grad Modsætninger. — — — En Fraktion af de akademiske Borgere, som konstituerede sig til et eget Selskab, var vel i Førstningen ikke talrig, men deels bestod den af Individer, for en stor Deel oprundne af Landets mest anseede Familier, deels maa det indrømmes, at den havde et forholdsmæssigt betydeligt Antal Talenter. Det maa især tilskrives denne Fraktion, at man fik en ministeriel Presse, og mange af dens Medlemmer kom siden i nogle af de anseeligste Stillinger i Borgersamfundet, og man tror at kunne gjøre den Bemærkning, at Lykken gjerne har Formodningen for sig, at den har Ret.“

Det var — som sagt — som Student, at Birch deeltog i hiin Katastrophe, der blev af en saa uforudseet vid Virkning. 1834 underkastede han sig juridisk Embedsexamen med bedste Charakteer og strax efter ansattes han som Kopist i Justitsdepartementet. Med sine grundige Kundskaber, sin Skarpsindighed og sit uhildede Blik paa Forholdene, maatte han snart blive bemærket som den dygtige Mand. Men et ganske eget Tilfælde, — hvorved hans stilistiske og diplomatiske Kløgt viste sig — skal i den Grad have vakt hans høieste Foresattes Opmærksomhed, at han saa at sige blev løftet ud over den almindelige Departements-Befordrings Gang og forfremmedes Slag i Slag. Saaledes blev han i 1837 konstitueret, i 1839 virkelig Bureauchef i Kirkedepartementet (hvorhen Justitsdepartementets tidligere Chef da ogsaa var forflyttet), og 1841 (28 Mai), altsaa syv og tyve Aar gammel, Expeditionssekretær. Som saadan valgtes han 1843 til Medlem af Christiania Formandskab, hvilket han vedblev at være i fire Aar — det sidste som Ordfører. I denne Stilling bidrog han til at vække en mere levende Interesse for Kommunens Anliggender ogsaa blandt de høiere Klasser, der i disse Sager hidtil havde været temmelig indifferente. Herved kunde det ikke undgaaes, at han idelig kom i Opposition til enkelte af Byens Fædre fra den gode gamle Tid, der uden Kundskabens og Personlighedens Berettigelse raadede souveraint i Hovedstadens indre Anliggender.

27 Januar 1847 udnævntes Birch til Amtmand i Smaalenenes Amt og 15 Marts 1855 til Amtmand i Akershuus. Som saadan var han fra Februar til Oktober 1857 konstitueret Stiftamtmand i Christiania. I disse Embedsstillinger indlagde han sig ved Utrættelighed for at fremme sit Distrikts Vel, klart Overblik og Hurtighed i Sagernes Expedition et agtet Navn endog udenfor vedkommende Kommuner. Medborgeres Tillid kaldte ham ogsaa tvende Gange (1848 og 54) til Storthinget, hvor han var et virksomt Medlem. Den 16 Decbr. 1858 udnævntes han til Statsraad af Hs. Maj. Kong Carl, der allerede som Kronprinds havde beæret ham med en særegen Tillid.

Foruden de allerede nævnte Tillidshverv har Statsraad Birch været betroet endnu mange andre. I 1854—55 var han Formand i den kongelige Kommission ang. Sessions- og Udskrivningsvæsenet, i 1855—59 Formand i Inspektionen for Bodsfængslet i Christiania, andet Halvaar 1855 Formand i Direktionen for den norske Hovedjernbane, i hvilken Egenskab han fandt et nyt Feldt for sin reformerende Virksomhed, og endelig 1858—59 Formand i Bestyrelsen for de nye Jernbaneanlæg. — Ogsaa har han i 1846—47 og 1858—60 været Medlem af Direktionen for Christiania Theater.

Siden 1843 er han Medlem af Videnskabernes Selskab i Throndhjem. 1855 blev han Ridder af St. Olafs-Orden, 1857 Kommandør af samme Orden og 6 Aug. 1860 Storkors. Den sidste Hæder blev ham til Deel — ironisk nok — just paa en Tid, da Rygtet om Kongens Unaade og hans snare Afskedigelse var bleven almindelig udbredt.

Birch blev i 1838 gift med sit Sødskendebarn Jakobine Motzfeldt, Datter af afdøde Statsraad P. Motzfeldt, og Søster af den i forrige Aar udnævnte Statsraad K. Motzfeldt. (Forts.)

Lord Byrons Manfred, første Akt.

(Oversat af Henr. Wergeland *).

Første Scene.

Manfred alene. Et gothisk Galleri. Midnat.

Manfred.

Den Lampe pudses maa; dog ogsaa da
den brænder ei saalænge som jeg vaager.
Min Slummer, naar jeg slumrer, er ei Søvn;
kun sammenstimte Tankers Overstrømmen.
Forgjeves strider jeg imod. I Hjertet
en Vægter lever. Lukte ere Oinene;
dog stirre de imod det Indre. Og
jeg lever dog og ligner end en Levende.
Saa maa da Lidelse den Vise lære,
og Smerte er Erkjendelsen, at De,
som trænge dybest ind, de lide og
ved Sandheds Dybeste.
Ei Kundskabstræet Livsenstræet er
Filosofie og Videnskab og Kilden
til alle Undre, denne Verdens Viisdom
har jeg forsøgt, og her, her i min Aand
en Magt til dette Alt at herske raader!
Dog frugtløst. Godt jeg Mennesker har gjort,
og Godt hos Mennesker endogsaa truffet.
Men ogsaa det er vammelt. Mange Fiender
jeg havde; Ingen haante mig, men Mangen
nedfaldt for mig; — men ogsaa det er vammelt.
Mig Godt og Ondt og Liv og Magt og Lidenskab,
Hvad jeg hos Andre saae var Altets Regn kun
paa Sandet, siden hiin navnløse Stund.
— Jeg frygter Intet, føler den Forbandelse,
at Intet skrækker mig, at ei mit Hjerte
i Haab og Længsel banker eller at
en Kjærlighed opfylder det for Noget
paa Jorden. — Til mit Værk nu!
Dybtskjulte Magter!
I grændseløse Verdensaltets Aander,
som jeg har søgt i Mørke og i Lys!
I som omfatte Jorden, boende
i finere Ætherrum! ja I, hvis Tilhold
er ubestigelige Alpers Spidser,
— i Kraft af strevne Trylleord, som giver
mig over Eder Magt, fortrolig med
de Havs og Jordens Huler, Jeg jer kalder!
Fremkommer! Viser Eder!

(Pause).

De komme endnu ikke. — Ved Dens Røst,
som eders Hersker er, ved disse Tegn,
som bringer eder til at zittre, ved
Dens hele Myndighed, som ikke døer,
fremstaaer! fremstaaer! fremstaaer!

(Pause).

Naa saa det er. — Ha, Jords og Luftens Geister,
saa skulle I ei gjække mig. Ved Magten,
der dybere er end Alt; ved dette Magtsprog,
hvis Fødselssted er paa fordømte Stjerne,
en sønderslagen Verdens Ildruin,
et Vandrehelved i det evige Rum;
ved denne vældige Forbandelse,
som kuer mig min Sjel; ved Tanken, som
er i mig og omkring mig, til min Vilje
jeg kalder eder frem! Fremstaaer!

(En Stjerne sees ved Galleriets mørke Ende. Den bliver staaende og man hører en Stemme synge).

Første Geist.

Menneske, flux som du bød
kom jeg frem af Skyens Skjød,
som Tusmørkets Aande danner,
gylden Aftenrødmen rander,
farvende min Teltetind
og med Lysblaat og Carmin.
Vil du maalløst end begjære,
vil jeg dog dit Onske ære.
Thi, da mig dit Magtsprog tvang,
frem af Stjernens Lys jeg sprang.

Anden Geist.

Paa Klippethron, i lange Skygevandt
Montblanken staaer, den alle Bjerges Konge,
der knæle alt ifra den Tid han bandt
sit Diadem af Snee sig selv om Panden.
Den grønne Skov er Kongekaabens Brem.
Lavinen i sin stærke Haand han knuger.
Dog før dens Tordenbolde rulle frem,
Den standse maa af mine Magtord kuet.
Ned trænger Bræens Jernvægt Dag for Dag,
Dog standser den i Farten, naar jeg byder.
Og, vil jeg, leder jeg til Gletschens Tag
den milde Vind, saa stille den bortflyder.
Men vil jeg — se, da styrter dette Bjerg
for Geistens Ord, der styrer disse Tinder,
saa for en Alpe du en Afgrund finder.
Hvad vil du mig, hvad vil du stolte Dverg?

Tredie Geist.

Ned til Havets mørkblaa Bund,
hvor ei Bølgen kjæmper længer,
hvorhen ikke Stormen trænger,
hvor Havslangen ruller over
Muddergrund
sine skjoldbedækte Vover,
saa Havfruen skyder op,
viser sig paa Bølgens Top
med sit Grønhaar krandst af Snekker,
did, som Stormen der opvækker
Havets lange Bølgerækker
i en vild Berserkergang,
kom din Stemmes Tordenklang.
Over mine stille Haller
af Koraller
endnu dumpt dens Gjenlyd skralder.
Aabenbar da hvad du byder,
Menneske! og jeg adlyder.

Fjerde Geist.

Hvor Jordskjælvet ruger
i Slummer paa Gløder,
hvor Dybet sig buger
til stigende Naftasø ud,
hvor Andernes Rødder,
skjønt hærdet Metal,
dog myge som Vidien
i Jordklodemidien
udgrene de talløse Skud,
mens Bræer de skyde
som Søiler, der pryde
den Stjernernes Hal
— der har jeg mit Rede.
At lystre og lyde,
dit Herrebuds Vrede
mig manede ud.

Femte Geist.

Jeg er Vindens Tøiler.
Stormen rider jeg,
En Orkan i Bøiler
springer i min Vei.
I en Storm jeg til dig kom,
i en Hvirvels Svøb.
Bag mig fræsed Bølgers Flom,
Foran mig de krøb.
Over Strand jeg fløi og Sø,
Skib med glade Flag.
Førend Morgen gryer bag Ø
driver der et Vrag.

Sjette Geist.

Jeg boer i Nattens Dunkle.
Dog kom jeg hid gesvindt.
Hvi vil du saa mig plage
ved fra min Grav mig jage?
ved Lys at lade funkle
mit Ugleøie blindt?

Syvende Geist.

Jeg styrede, før Jorden blev,
den Stjerne som paa Rummets Plade
i raske Sving din Skjebne skrev.
Da skjøn og frisk som Rosens Blade
snart fjern snart nær den svæved om
som Blomsten paa de lette Vinde,
da ingen Stjerne lod sig binde
af Grændser i det frie Rum.
Men Timen kom, da Solen vilde
den lænke til sit Herretelt,
da løs den rev sig fra at trille
i Rummet som et Irrlys fælt,
en Vandrestjerne, som, betynget
med Verdnernes Bannlysning, hen
paa banløs Bane sig har slynget.
I egen Kraft der ruller den
— en skoddkrandst formløs Skrækkensstjerne
den bruser gjennem Rummets Fjerne.
Og du, paa hvis fordømte Skolt
dens Kræfter faldt, Du, nu min Herre,
men, Maddik, snart min Legebolt,
mig Kræfterne, som laante ere,
mig Magten, som ei odles dig,
betvang, saa hid jeg maa mig svinge
hvor høie Geister dig omringe.
Hvad vil du, Støvets Barn, af mig?

De syv Geister.

Luft, Nat, Bjerg, Storm, din Stjerne, Nat og Jord,
alle stærke Elementer
ydmyg paa dit Budord venter,
mante af dig, Søn af Syd.

*) Hidtil utrykt og her meddeelt efter Oversætterens eget Haandskrift.

Ingen dvæled, da du mæled Kraftens Ord.
Hvad du vil os, Søn af Adam, nu din Trælleflok forkynd!

Manfred.

Forglemmelse!

Første Geist.

Af hvilket? og hvorfor?

Manfred.

Af det, som i mig ruger. Læser her —
I vide det. Jeg kan det ei fortælle.

Geist.

Vi kunne blot dig give hvad vi have.
Kræv Herredømmer, Magt og Underdaner,
den hele Klode eller kun en Deel,
en Talisman, der alle Elementer,
som vi beherske, kue kan som Trælle.
Dit skal det være! —

Manfred.

Glemsel! Selvforglemsel!
I ei formaae da, skjulte Magter,
der villigt bød saa meget, at forskaffe
mig hvad jeg attraaer?

Geist.

Dette netop staaer
ei i vor Magt. Vor Kunst formaaer det ei.
Dog kan du dø . . .

Manfred.

Vil Døden det mig skjænke?

Geist.

Udødelige ere vi, og glemme ikke.
Vi virke evigt. Det Forsvundne er
nærværende for os som det Tilkommende.
Er det dig Svar?

Manfred.

Ha, ville I mig spotte?
Den Magt, som eder hidtvang — vider det! —
i min har givet eder. Slaver, haane
I mig? Mit Mod, min Aand, Prometheus-funken,
mit Væsens Lynende saa klart, saa dybt,
saa gjennemborende som eders er;
ei eders viger det, skjønt lænkebundet.
Nu — svarer! — eller jeg, ja jeg skal lære
jer, hvem jeg er! —

Geist.

Vi gjorde det jo nylig.
Og Svaret ligger i dit eget Ord.

Manfred.

Ha! da — hvorledes?

Geist.

Er, som selv du sagde,
Dit Væsen ligt med vort, saa have vi
nok talt. Hvad Mennesket benævner „Døde“,
har Intet, som kan passe sig paa os.

Manfred.

Saa kaldtes I omsonst fra eders Sfærer?
I kunne eller ville ei mig hjælpe?

Geist.

Tal! Hvad vi eie, vi tilbyde dig.
Betænk dig, før du løs os lader. Fordr
et Kongerige, Sceptre, mange Dage —

Manfred.

Fordømt! Hvad skal jeg med det lange Liv!
For langt alt er det. Bort med jer! Afsted!

Geist.

Vær rolig. End vi vente paa dit Vink.
Betænk dig. Gives da ei andet Godt,
som endnu synes dig at have Værd?

Manfred.

Nei! Intet. Dvæler dog endnu engang.
Jeg Ansigt dog til Ansigt gad jer see.
Jeg eders Røster hører vel, de søde
vemodige Toner, liig Musik paa Vandet;
og Glandsen af en Stjerne, som stod stille,
jeg saae; men intet Mere. Nærmer eder
dog som I ere, i den Form I have,
ja Een og Alle!

Geist.

Anden Skikkelse
vi have ei end Elementerne,
hvis Geister vi jo ere. Dog udvælg en,
hvori vi skulle aabenbares dig.

Manfred.

Jeg vælger ei; thi hæslig eller skjøn
paa Jorden gives ingen Form for mig.
Lad da den Mægtigste imellem eder
i den Gestalt sig vise som ham tykkes.
Velan!

Syvende Geist

(aabenbarer sig i en skjøn Kvindegestalt).

Se her!

Manfred.

O Gud! er du ei Vanvid,
ei Spot, ei Gjøglebilled, saa kan jeg
lyksalig endnu være. Jeg dig favner —
O lad os —

(Gestalten forsvinder).

Ve mig!

(Manfred styrter bevidstløs om).

Man hører en Stemme med følgende Tryllesang.

Naar den fulde Maane slynger
Flammesøiler over Hav;
naar sig Lygtemanden gynger
over Sump og Synders Grav;
naar et Stjerneskud nedlyner,
Uheldsuglen hyler Vee
til de Rækker Rædselsfyner,
som dens skarpe Øine see;
naar paa Gravens Mosedække
slumrer visnet Blad og Torn,
mens Johannesorme strække
Lygte op paa Følehorn:
da til dig jeg vil mig hage
for med Harm din Sjel at plage.

Vil du end dit Øie lukke,
se, jeg bander dig din Ro!
Hør forbi dig Skygger sukke;
fly ei, thi i dig de boe!
Vilde Tanker sig udgrene,
bølge fort evindelig.
Aldrig lades du alene
af den Rædselsmagt i dig.
Som det Liig, der ind er hyllet
i det balsamerte Slør,
og bestandig er omskyllet
af en Trækvind skarp og tør,
lever du bestandig, tynget
af det Bann mod dig jeg slynged.

Du min Nærhed dog skal sandse,
om dit Øie ei mig seer;
ja at jeg i Skyggedandse
stedse om dig var og er.
Og naar du omkring dig skuer,
under rædde Hjerteklap,
for at see mig — da du gruer;
thi du saae din Skygge rap.
Men din Mund tør ikke mæle
om din Plageaand den fæle.

Med Forbandelser dig døbe
skal en rædsom Tryllesang.
Dig i fule Snarer svøbe
skal en Geist i luftigt Sprang.
Toner gjennem Vindens Vove
zittrer bort med al din Lyst.
Natten nægter dig at sove,
knuger klagende dit Bryst.
Og naar Gry sig gyldenrander,
Morgengry og Dag du bander.

Af din falske Taarekilde
drak jeg Gift, som dræbte snart;
Af dit Blod en Drik, som silte
af dit Hjerte ud saa svart.
I din Latter har jeg greben
Hugorm frisk som i et Krat.
Jeg den Sødme drak af Læben,
som til Galde bittres brat.
Ingen Gift af Steen og Rødder
med slig Smertebrænden døder.

Ved dit lukte Hjertes Løgne,
ved din Troskabs falske Grund,
Dydens Skin i dine Øine,
kolde Bryst og Slangemund,
Ved din Fryd i Andres Klager,
ved din Kains-Medlidenhed,
ved den høie Gunst, Bedrager,
som du skjal fra Kjærlighed,
her paa Stedet jeg dig kalder,
at du i dit Helved falder!

Paa dit Hoved, se, jeg øser
Bølgen, som med dig afsted
til det Dyb, hvor Ingen løser,
ruller hvirvlende dig ned!
Ingen Død, dog ingen Hvile,
Sorgens Lod er veiet vel.
Synes Døden til dig ile,
kun den strømme vil din Sjel.
Se, alt virker Uheldsstjernen!
Alt en klangløs Lænkegjord
rundtom Hjertet over Hjernen
spandt mit stærke Trylleord,
bandt din Kval og dig tilsammen,
raabende: nu dø i Flammen!

Anden Scene.

Jungfrauhorn. Morgen.

Manfred alene paa Spidsen

Manfred.

De Aander, som jeg mante, mig forlade.
De Magtensord, jeg lærte, mig bedrage.
Den Lise, som jeg søgte, kvæler mig.
Ei mere troer jeg høiere Væsners Bistand,
De Intet mægte over det Forgangne,
og indtil Dette sluges op af Mulmet,
jeg søger ikke det Tilkommende.
O Moder Jord, du Dag, som hist fremgryer,
I Alper, o hvi ere I saa skjønne!
Jeg elsker eder ei.
Og du, du Bjerdensaltets Straaleøie,
der aabner dig for Alt og Alt henrykker,
— i mit, mit Hjerte seer du ikke.
Og Bergeskrænter, paa hvis hvasse Tind
jeg staaer, mens hisfetneden for mit Øie
De ranke Furuer paa Elvebredden
til Krat indsvinde i den Svimmeldybde
— hvi, naar et Sprang, et Træk kun af Bevægelse,
ja kun et Pust mit Bryst til evig Ro
paa Klippeleiet kunde føre — ha,
hvi gyser jeg da end?
Jeg føler Længslen; styrter dog ei ned.
Jeg Faren seer, og træder ei tilbage.
Mig svinde Sandserne, men fast staaer Foden.
Saa styrer mig en Magt, som holder mig
tilbage, og som gjør det til min Skjebne
at leve, hvis det kaldes kan at leve,
at slæbes om i fæle Sjeleørkner
og være Graven for sin egen Sjel.
Thi ville disse Gjerninger, jeg øved,
retfærdiggjøre — sidste Svaghed i
det Onde, jeg forlængst har dig forsaget.

(En Ørn svinger sig op).

O du bevingede, skybaarne Træl,
der svinger dig i salig Flugt til Himlen,
hvor nær mig skjød du ned! Jeg skulde være
dit Rov, og mætte dine Unger.
Hvor stiger du, hvorhen mit Blik ei følger!
Dog skuer du omkring dig, opad, nedad
med klare, dybe Øie. Underskjøn,
ja underskjøn er denne Skinnets Verden!
hvor herlig i sig selv og i sin Gjerning!
Mens vi, der os udnævnte til dens Drotter,
halv Støv, halv Guddom, lige lidet skikkede
til Sygdom eller Opadflugt, opvække,
i denne Halvhed, Kamp i eget Bryst.
Vi aande Overmod og Nedrighed,
med høie Vilje og med lavt Behov
i Kamp til Dødeligheden bryder frem,
og vi da vorde hvad vi ei os selv
tilstaae og ei fortroe til Andre — Hør!

(Fjerntfra høres et Jæterhorn).

Hør Alpehorns naturlige Musik!
Thi Dagen, som med Patriarchens Eenfold
fremskrider, her er ingen Drøm. Den Gjenklang
af Alpehornet i den frie Luft,
tilsammenklingende med Hjordens Klokker,
jeg suger gjerrig ind. O var jeg, var jeg
den søde Tones Geist, ja en usynlig,
en Røst med Liv, en Vellyds Vistenhen,
en Frydsang uden Legeme, men svulmende,
hendøende med disse glade Toner,
ved hvem jeg blev —

(En Gemsjæger stiger op).

Gemsjægeren.

Her Gemsen sprang forbi, dens Rapfod har
mig narret. Knapt idag Gevindsten
skal lønne mig mit Vovhalsarbeid.
Hvem her da i Alverden?
Han synes ei at være Jæger. Dog
han klavred til en Høide, som, selv i
vort Høiland, knapt de bedste Jægre naae.
Hans Dragt er stadslig, mandigt hans Udseende.
Hans Anstand, skjønt en Fremmeds, den Fribaarnes.
Jeg nærmer mig.

Manfred.

Men saa at være
en sorgkrum Kall som disse tørre Fyrre,
en Vinters Vrag, og grenelos og nagen,
en sorgfuld Stamme paa de døde Rødder,
med Forudfølelse af snart at styrte?
ja saa at være, saa bestandig blive,
skjønt engang dog man anderledes var;
af Rynker overfures, — ei af Aar,
nei kun af korte Dieblik, af Timer,
som, sammenhobede til lange Aar,
jeg gjennemlevde. Iisstred over mig,
Laviner, som et Pust igjennem Dalen
fremvælter Alting overvældende,
o kommer, sønderknuser mig!
Jeg hører eder over, under mig

i Støb at brage sammen; dog I styrte
og falde kun paa Ting, som gjerne levte,
paa unge Blomsterlunde, paa de Hytter,
hvor fromme Alpehyrder boe.

Gemsjægeren.
Alt hæver Skodden sig fra Dalen.
Jeg ham advarer om at stige ned,
saa med et Trin han ikke taber Livet.

Manfred.
Rundt Bræen bølger Taagen. Svovlede,
blyfarvde Skyer rulle tykt om Foden
som Skum paa dybe Helveds Stormehav,
der kaster op paa Livets Strand, med hver,
en stigende Flod, som Gruus en Hob Fordømte.
— Det svimler for mig.

Gemsjægeren.
Jeg forsigtig maa
mig nærme ham; thi ellers styrter han
ved ubetænksomt Trin og allerede
han synes jo at rave.

Manfred.
Bjerge faldt;
i Skyen ladende en Kløft tilbage,
med Braget sine Alpebrødre rystende,
opfyldte de de grønne Dale med
Ruiner af en Ødelæggelse
og dæmmed Elven med pludselig Vold.
Og sprøited Vandene i Taagestum
og Kilder maatte nye Afløb søge.
Rosßbjerget styrted saa af raadden Alder.
Hvi stod jeg ei derunder?

Gemsjægeren.
Tag dig vare!
Ven! næste Trin kan være Død. O Gud!
For Guds Skyld, træd tilbage ifra Randen!

Manfred (uden at høre ham).
Det skulde været mig en Grav tilpas.
Der hvilte Benene i dybe Stilhed,
og laa ei strøede hist og her paa Klipper,
til Spil for Vindene som nu de vorde
med dette Sprang — Levvel. I aabne Himle!
Seer ei saa fulde af Bebreidelse,
ned paa mig! I for mig ei vare.
Og, Jord, tag mig igjen!

(Gemsjægeren griber ham og holder ham tilbage, just som Manfred er i Begreb med at springe ned fra Tinden).

Gemsjægeren.
Affindige, holdt! Er du end kjed af Livet,
besmit med skyldigt Blod ei rene Dale!
Følg mig! — Nei, nei jeg slipper dig ei løs.

Manfred.
Jeg er ei vel — mit Hjerte — jeg — o slig! —
Jeg er afmægtig — ja i Svimmelslugt
sig dreie Bjergene omkring mig — Sortflor! —
Hvo er du?

Gemsjægeren.
O lad det bero saalænge.
Kun følg mig strax! Sig tykner Taagen.
— Her! — stot dig kun paa mig! — Sæt Foden der!
Her! — Tag den Stok, og hæng dig her i Busken!
Ræk mig din Haand, og hold dig ved mit Belte!
Saa — sagte — godt! — Vi række Hytten om
en Time. Fort kun! Snart en Sti, meer sikker
vi finde, noget nær en Bjergvei, som
hver Vaar en Skovstrøm vasker ud.
Frisk Mod! Godt steget! Net du kunde blive
en vakker Jæger. Følg mig!

(Forhænget falder, mens de med Besvær nedstige).

Kronings-Medaillerne 1860.

Efterat det akademiske Kollegium i Begyndelsen af forrige Aar havde taget Beslutning om, at der fra Universitetets Side denne Gang, ligesom i 1818, burde foretages Noget til Festligholdelse af DD. MM. Kroning i Throndhjem, fandt man, at en Medaille paa Grund af Omstændighederne vilde være den hensigtsmæssigste Maade, hvorpaa denne Høitidelighed kunde feires. Kollegiet henvendte sig derfor ved Forestilling af 29de Marts f. A. til Kirkedepartementet, for at erholde den fornødne Bemyndigelse til Udførelsen, hvilken derefter ved Departementets Skrivelse af 19de April blev Kollegiet meddeelt, dog saaledes, at Omkostningerne derved skulde udredes af Universitetets Konto for blandede og tilfældige Udgifter.

I det akademiske Kollegiums Forestilling af 29de Marts yttres Følgende:

„Siden vort Universitet i 1818 anordnede en Festlighed i Anledning af Kong Carl Johans Kroning, har det stadigt paa lignende Maade vist sin Deltagelse ved Begivenheder af særdeles Vigtighed for vort Kongehuus. En saadan Begivenhed indtræder atter ved den forestaaende Kroning i Throndhjem; men den dertil bestemte Dag falder i et Tidspunkt, som for en Universitetsfest er mindre beleiligt. Saavel Sommerferierne som Examen Artium vil nemlig her medføre Hindringer, som ei vel kan fjernes, men som dog træffe flere Hovedbetingelser for en til Anledningen passende Festlighed. Kollegiet har ved at overveie Sagen dog ei troet, at Universitetet ved denne Leilighed ganske bør træde tilbage, men kun, efter Omstændighederne vælge en anden Udtryksform for sin Deeltagelse. Man antager, at denne Hensigt bedst vil opnaaes ved Prægningen af en Medaille."

Medaillen i Guld blev i Throndhjem høitidelig overleveret til Deres Majestæter Kongen og Dronningen ved det akademiske Kollegiums Formand, Professor Hallager, ligesom den senere, deels i Sølv (30), deels i Nyguld og Bronze, er bleven uddeelt til Universitetets Lærere og Studerende, til Statsraadet, til Høiesteret og de udenlandske Ministre m. Fl. samt til den svenske Rigsdags-Deputation; ligeledes er den omsendt til samtlige Medlemmer af sidste Storthing og til Universitetets videnskabelige Forbindelser i Udlandet.

Den er udført i Berlin i „Berliner Medaillen-Münze v. L. Ostermann vorm. G. Loos", under nærmeste Tilsyn af Legationssekretær Fr. Due, efter en herfra meddeelt Tegning. Deres Majestæters Portræter ere især gjengivne med stor Fuldkommenhed,

Universitetets Kronings-Medaille.

ligesom Medaillens Udstyr i det Hele er særdeles smagfuldt og vellykket. Stemplet har kostet 60 Fred.d'or og det forlangte Antal Exemplarer omtr. 450 Spd.; en Sum, der er mindre end den, der sædvanlig medgaar til Universitetets Fester; men man betvivler ikke, „at dens Anvendelse til et smukt og varigt Mindetegn vil stemme med Anledningens Betydning og Universitetets Interesse."

Statens Mindepenge.

Statens Mindepenge, graveret af en norsk Kunstner (Bergslien), og udført ved Kongsbergs Mynt, er ganske overeensstemmende med den lignende, der prægedes i Sverige i Anledning af Kroningen. Den er meget mindre end Universitetets og bær alene H. M. Kongens Brystbillede, samt Hans Majestæts Valgsprog: „LAND SKAL MED LOV BYGGES".

Pariser-Moder for Januar.

Pariser-Moder for Januar.

(Af The illustrated London News)

Af alle Pariser-Moder udmærker sig som den mest parisiske den Skik at ønske et „godt nyt Aar," en Ceremoni, der varer langt ud i Januar og gjør denne Maaned særlig skikket til at lægge for Dagen et smagfuldt Toilet og venskabelige Følelser.

Nytaarsvisiterne i 1861 ville blive aflagte i nette og prunkløse Kostumer baade hvad Dragter og Hatte angaar. De første maa være nye og de sidste raske og kikkige. De Tøier, som nu almindeligst benyttes til Vinterdragter, ere „robes de fantaisie" glatte eller figurerede; det fineste Slags Poplin er ogsaa for Tiden i høi Yndest. Merinos er næsten ganske gaaet af Brug i nærværende Sæson paa Grund af dets Slaphed. Vore Illustrationer ville tilstrækkelig forklare de herskende Moders Form og Charakteer. Hattefaçonnerne er netop uregelmæssige nok til ikke at hindre den personlige Smag fra at gjøre sig gjældende. De vigtigste Fordringer til en Hat ere, at den skal sidde godt, passe til Ansigtets Udtryk, ikke lægge noget til den smukke Eierindes Alder, og endelig maa den være fordringsløs. Af de to, vi vove at anbefale, er den første af sort Fløi med bredt Nakkeskjæg. Strimlen under er af glat Tyl og Skyggen gaar temmelig langt frem paa Hovedet — Pynten er to Roser. Den anden Hat, en ganske ny Mode, er en Blanding af Lilla-Silke og sort Fløiel, smagfuldt slynget om hinanden,

Bagdelen er af Silke og Skyggen smykket med en nedhængende Fjæder; Fløiels Nakkestjæg; Strimmel som ovenfor.

Vi kunne ikke undlade at omtale det nye Vidunder af et Underskjørt jupon multiple“; skjønt kun et eneste Klædningsstykke kan det ved Leilighed gjøre Nytte som to, tre, fire eller fem Underskjørter. Man behøver blot at f ie til eller tage af saamange Alen Muslin som med Lethed kunne tilføies eller borttages. Det bliver derved meget lettere at klæde sig paa.

Vi maa ikke forglemme at ønske enhver af vore Dame-Læsere et glædeligt Nytaar!

Hundeskuet i Birmingham.

Alle Slags Huusdyr ligefra Oxen til Kanarifuglen ere blevne gjorte til Gjenstand for Dyreskuer enten enkeltviis eller under Et, men ligetil 1859 syntes man ganske at have glemt Hundene. I August 1859 blev det længe omtalte Hundeskue endelig til en Virkelighed idetmindste i Redcar, hvorpaa Birmingham lagde Spiren til en mere storartet Udstilling i samme Retning. Det samme Experiment blev ogsaa gjort i Newcastle og nu har Birmingham allerede ved det andet Forsøg næsten bragt den oprindelige Tanke til Udførelse. Især skylder man DHrr. Burdett og Cartwright stor Tak for deres rastløse Iver for denne Sag, der ogsaa i væsentlig Grad blev fremmet ved DHrr. Brailsford, en bekjendt Jægerfamilie, der i de sidste tre Uger havde Tilsyn med Tilberedelserne og Kandidaternes Ankomst og Afreise. Uheldigviis troede Selskabet, det var klogest ikke at stille Hundeskuet fra det store Kvægskue, og istedetfor at faa Bingley Hall maatte de derfor lade sig nøie med den indskrænkede Bekvemmelighed, som Brethertons Magazinbygning kunde afgive. Det vilde ogsaa have været heldigt, om Hundene havde været anbragte paa Forhøininger istedetfor at ligge paa Gulvet, eftersom Mellemrummet mellem hver ikke var mere end netop tilstrækkeligt for en Krinolin. Trods det uheldige Lokale og Vanskeligheden ved at see gik det dog meget godt. Hundene opførte sig særdeles

Hundeskuet i Birmingham.

godt, og, skjønt de af og til havde en vældig Kamp indbyrdes, hørte vi kun et Rygte om, at en Mand var bleven bidt. Man var meget misfornøiet over, at Adgangen ikke stod aaben endnu en Dag eller to, og da Hønsehundene og Vagtelhundene i nogle Uger næsten havde havt Ferier, var det ærgerligt, at man ikke fik see det sædvanlige Opslag: „efter speciel Anmodning“ etc. Der indfandt sig omtrent 7800 Tilskuere, der bragte Fondet en Tilvæxt af omtr. £ 500.

Medens man saa næsten 100 Hønsehunde og 43 Vagtelhunde der, vare andre Arter meget utilstrækkeligt repræsenterede. Mopser vare ikke at see, og af Arterne Blenheim, King Charles og italienske Mynder var der kun to Exemplarer paa hver. Man havde talt store Ord om Lord Bagots Blodhunde, men Mr. Jennings's Seiervinder, der nedstammede fra Racerne Feversham, Wombwell og Rotschild, stillede dem aldeles i Skyggen og sad der som en reen Konge blandt Hundene, medens den dovent blinkede med Øinene over sin Seier. Rævehunde fandtes der blot i Navnet, hvad enten man seer hen til deres Beskaffenhed eller deres Antal, og, naar man tænker paa, hvor mange Rævehunde der er i Nærheden af Birmingham, var det rigtigt besynderligt, at et Bæger til Værdi af ti Guineer og tre andre Præmier ikke havde lokket Jægerne til. Warwickshire repræsenteredes af Lord Curzons „Watchman“ og Cheshire af „Fatima“, og da disse vare de eneste, blev ingen af dem skuffet. Nettons Harehunde vare de eneste i sit Slags uden at vinde nogen Præmie; det Samme var Tilfældet med Wiltshires Vindspillere; om det var retfærdigt eller ei, er et andet Spørgsmaal. Der fandtes ikke andre Jagthunde der, saasom det var for langt at reise for Durhamjægerne, og Oberst Inges Dyrehund vandt den store Præmie i en Klasse, der var den aldeles uværdig. Dens smukke Ledsager „Brinistone“ havde den samme Ære. „Momentum„ og den smukhalsede „Malibran“ gjorde ikke sit Kobbel Skam; øverst blandt de store Hønsehunde stod en guulhvid Hund, der tilhørte Mr. Powys og kun havde en eneste Feil nemlig at den var fem Aar gammel. En prægtig guulhvid Hund der tilhørte Mr. Smallwood og, hvis vi ikke tage Feil, var Nr. 2 ifjor, var nu den Femte, og den hele Klasse blev høiligen rost. En saadan rundhaandet Uddeling af Ros til hele 44 Exemplarer sparer Vedkommende en heel Deel Bryderi, men vi tro dog, at man uden Skade kunde have anvendt noget skarpere Kritik. De Rhadamanthusser, der bedømte

det andet Kjøn, Mr.s Moore, Leigh og Lorth vare ligesaa rundhaandede med sine Fordømmelsesdomme, og skjønt deres Mening blev almindelig godkjendt, synes vi dog, at de kunde have fundet en Middelvei. Mr. Comberbachs Seiervinder var meget beskedent opført i Katalogen uden noget Stamtræ og til en Værdi af £ 30; vi tro, den skiftede Eier. Med Salgene gik det dog meget utilfredsstillende, og der blev ikke solgt for over £ 150. Vi kunne dog neppe forundre os derover i Betragtning af Aarstiden og af, at der især var Jagthunde at see der. Blandt de mindre Hønsehunde saa man atter Mr. Henry Gilbert af Kensingtons vel bekjendte guulhvide. Hans „Bob" er Søn af „Nell", med hvilken han vandt Prisen ifjor. Greverne af Derby, og Lichfield vare Nr. 2 og Nr. 3 i denne Klasse, i hvilken ogsaa Mr. Samuel Ashworth fremviste en smuk „Sancho" og „Rob", som imidlertid ikke bleve roste. De samme tre Eiere vare ogsaa de første i en anden meget talrig Klasse, men her fandt Mr. Gilbert sin Overmand i Greven af Lichfield. Mr. Gilbert ansaa sin „Venus" for bedre end dens Broder, og dens udtryksfulde Hoved og smukke Skabning gjør den ogsaa næsten til et Mønster i sit Slags. Vagtelhundene udmærkede sig ikke i nogen Henseende; den gamle engelske Vagtelhund, som vi erindre fra en tyve til tredive Aar tilbage synes næsten at være forsvunden; men den blodrøde irske Vagtelhund var et Mønster i sin Art.

Vildsvinhundene svarte neppe til vore Begreber om „Wouwermans", og med Undtagelse af en smuk Hund med sort Snude vare Bulbiderne under den sædvanlige John-Bull-Typus. Newfoundlænderne vare pene, men ikke store; ingen af dem var høiere end 26 Tommer, og trods deres smukke Skabning længedes vi dog efter at see nogle af dem, der maalte 32 Tommer, og som Mr. Goater af Hammersmith var saa stolt af at opføde. Teddy fra Bugby var en flink liden Rævehund. Den italienske Mynde, der vandt Prisen, saa meget peen ud, saa vidt vi kunde see, men ligesom de spættede Hunde dreiede den sig stedse rundt i sit Buur og ikke vilde vise sig for Publikum. Det vilde være meget godt, hvis man kunde faa see saadanne Hunde udenfor Buret; men deres Eiere vilde sandsynligviis aldrig indvilge i en saadan Udstilling. Da vi havde seet, hvor godt Leicestershire og Warwickshires Faarehunde tage sig ud i Sparkenhoe Klub hver September Maaned, havde vi ventet at finde denne Klasse bedre repræsenteret der; men England stillede blot en middelmaadig Kandidat, og en staalgraa skotsk Tispe med et Ansigt, der tydede paa, at den godt kunde skjelne en „Southdown" fra en „Leicester" og kjende alle Krydsningsracer af Faar og Vædere, spadserede afsted med de to Pund til Harley i Warwickshire. Hverken den kubaske Bulbider eller den maltesiske Løvehund eller St. Bernhardshunden var synderlig godt repræsenteret; og den stakkes hvide Eskimohund kunde vi neppe faa see i dens Skjulested.

Det er dog bedst at gaa til Hovedkvarteret og høre Udgiveren af „Field", i hvis Avis Forslaget om et Hundeskue først blev fremsat af Mr. Brailsford for tre Aar siden, og som ved denne Leilighed var Dommer over de Hunde, der blot vare til Fornøielse: „Der var rigtignok nogle faa gode Exemplarer af dette Slags Hunde, og den sortebrune Rottehund, der vandt Prisen, og dens Broder fra Liverpool saavelsom de italienske Mynder fra London vare fortræffelige i sit Slags; Bologneserhundene vare dog under Middelmaadighed; og de skotske Rottehunde vare saa maadelige, at man ikke kunde finde et eneste feilfrit Exemplar af dem. Den Hund, der vandt Prisen i denne Klasse, var meget smuk og frembød alle Kjendetegn paa en ægte Skyerottehund undtagen Farven, der var reen hvid; men dens Medbeilere vare den saa underlegne i Skabning, Holdning, Beenlængde og Andet, at de ikke kunde sammenlignes med den. Bulbiderne vare ligesaa maadelige; den hvide, der vandt Prisen, var i det Hele den bedste, men dog i Alt undtagen i Henseende til Halen en af sine Medbeilere underlegen, der havde en styg neppe to Tommer lang Hale."

Præmierne beløb sig tilsammen £ 240 (heri indbefattet Værdien af otte Sølvbægere) og da en Fjerdedeel heraf ikke blev bortgivet dennegang, er der en god Deel tilbage til næste Aar. Naar man har en saa god Kommittee og saa virksomme Funktionærer, kan man være vis paa, at Forsøget vil lykkes. Sagen har allerede vundet et Navn, og naar man flytter fra Magazinbygningen hen i Bingley Hall og vælger en gunstigere Aarstid, vil Hundeskuet blive ligesaa ægte birminghamsk som det store Kvæg- og Fjærkræskue eller selve John Bright. Vor Tegning fremstiller nogle af de bedste Exemplarer, der med Undtagelse af den maltesiske Løvehund alle vandt de første Præmier.

(Ill. Lond. N.)

Nogle Reisebilleder.

(Af Kapt. J. G. Smith).

II.

Vi stikke nu mellem Fjeldene opad Apeninerne og naa snart Veiens høieste Punkt, hvorfra haves en udstrakt Udsigt; men fremforalt mærker man, hvorledes Bjergluftens elastiske Svingkraft opliver baade Sjel og Legeme; Naturen bliver strengere og alvorsfuldere, afgiver en behagelig Afvexling for Sindet og gjør det atter modtageligt for Skjønheden af den rigere Naturs Fylde. Man udhviler det overmættede Hjerte blandt de nykterne Fjelde og gjør det skikket til at nyde Kunstens Skatte igjen; derfor bør man give sig Tid paa denne Reise, naar Veiret er godt og man har det i sin Magt at gjøre som man vil. — Vi ere atter paa Sletterne og drage gjennem Bologna, Ferrara, Padua og dvæle i Byerne ved mangen en smuk og interessant Architektur. Paa Kirkestatens Gebet sporer Du Fattigdom, Bestikkelighed og Dovenskab; Veiene ere ofte slette og Tiggere findes allevegne. Kommer Du i det Østerrigske, forandrer alt dette sig betydeligt. Nu gaar det lystigt henad Lombardiets frugtbare Sletter, hvor Viinranken hænger i Festons fra Træ til Træ; her møder Du en rigeligere Mængde af Slotte og Villaer og Landsbyer og førend Du veed et Ord deraf er Du kommen over de store Floder og seer nu alt i det Fjerne ligesom en Skov af Taarne at rage op over Sletten. Det er Venedig, det er Havets sande Dronning, som stiger op af Adriaterhavets Bølger. Mage til By har Du aldrig seet, og naar Maanen skinner over Lagunen og Gondolieren synger sin bløde, smeltende Sang, medens den lette Gondol glider lydløst henover den sølvblanke Flade eller paa Kanalen mellem de store, stolte, mørke Paladser, der nu kunne skjule deres Forfald under Maanelysets diaphane Slør, da tror Du at være i Fantasiens Land. Du træder iland ved Piazzettaen; Dogepalladset med dets tanketunge Minder, Sukkenes Bro histoppe, Markuskirken med dens Kupler, det høie Taarn ved Siden og saa Markuspladsen, hvorpaa der endda fandtes italiensk Folkeliv, — ja alle disse Mærkværdigheder fra svundne Tider og svunden Storhed, al den Hemmelighedsfuldhed og al den Rædsel, al den Pragt og al den dødssvangre Vellyst og alle de tusinde Eventyr, som tale til Dig fra hver Omgivelse, drage gjennem din Sjel med ubestemte Omrids som i Drømmenes Verden og fortsætte, naar Du — træt af at see og føle, sænker Dig i Søvnens Arme, ja — Venedig har ei sin Lige!

Nu kommer vi til Vizenza, hvor Palladio har foreviget sig ved sin Bygningskunst, og derpaa til Verona med det vel vedligeholdte Amphitheater fra Romertiden og Scaligernes Grav. Gjennem Adigedalen gaar Veien til Lago di Gardas romantiske Bredder; især gjælder dette Situationen ved Byen Riva, hvor man tager iland efter Farten paa Indsøen. Her overnattede jeg og vækkedes om Morgenen Kl. 4 af Hornmusik, som tonede i Gaderne og forenede sig med Klokkernes Harmoni i den friske Morgenluft; Folket var allerede paa Benene; det var Katholikernes store Festdag — Corpus Domini. Kl. 5 forlod jeg Stedet og med en godslig Vetturin bar det opad til det Punkt, hvor Syden og Norden mødes; Naturen minder alt mere og mere derom; Du gjenser efterhaanden Træer og Væxter, som Du ei paa længe har fundet; Landskabets Charakteer forandres og ikke sjeldent træffer man her blaa Øine under de mørke, stærkt tegnede Bryn og det kulsorte Haar. Man passerer Roveredo og Trient ved Adiges Bredder og omgives fremdeles af Villaer og større, stadselige Herskabsboliger; men — snart er det forbi, thi nu bestiges Brenneren og efter 3 Timers Forløb er man paa det Høieste, hvor tvende Floder have deres Udspring og flyde hver til sin Kant. Her er Skilsmissens Øieblik; herfra kaster man det sidste Blik over Europas skjønne Have, det deilige, solbelyste Italien; endnu syntes jeg i det Fjerne at kunne se Himlens mørke Blaa; endnu troede jeg at fornemme, at Vinden førte Aroma fra Orangernes Hjem; endnu stode Romas herlige Ruiner, Neapels evige Foraar, Genuas Stolthed, Venedigs sjunkne Pragt, og Kunstens herlige Billeder med friske Farver afmalede i min Sjel; for evigt — saa tænkte jeg dengang — skulde jeg nu forlade disse Steder; det var et vemodigt Øieblik; Naturen havde netop her ved min Side plantet en Forglemmigei; den plukkede jeg taknemmelig og lagde den i min Dagbog som et Minde om denne Stund.

Den venlige Tyrolerkudsk med den hjertelige Mine rev mig ud af mine Drømme; Hestene havde ædt, Vognen var færdig; i strygende Fart vare vi paa den anden Side af Alpernes gigantiske Kjæde og hvert et Skridt førte mig nu nærmere mod mit Fødeland. Imidlertid gik det afsted over Høider og Sletter til Inspruck.

Jeg har da altsaa søgt paa vor hurtige Fart at udkaste et Lysbillede af Syden, af denne klassiske Jordbund, hvorhen Nordens Længsel bestandig stunder; jeg har som sagt laant Stemningen fra Ungdommens oprindelige Morgenfriskhed og har ei dvælet ved Skyggesiderne, men af dem findes der mange, det er klart. I en modnere Alder, og naar man anden Gang kommer til de samme Egne, seer man ofte — efter den første Nysigenheds Tilfredsstillelse — helst disse, men ligemeget; Lyssiderne have ogsaa deres Realitet og bør ei altid trænges formeget tilbage. Naar man er ung, er man rimeligviis helst stemt for Beundring; Møisommeligheder og Besværligheder kunne ei længe gjøre os misfornøiede; de jage afsted for nye Indtryk som den ene Bølge udsletter den anden; det tykke, tørre Støv paa Verdens Alfarvei gjør os ikke blinde for Skjønhederne paa Siden; hurtigt som naar Stormen driver de sorte, tunge Skyer foran sig, driver Hjerteblodets livlige Fart Sindets Skygger bort. Ja — da drager Livets og Begeistringens Aande gjennem vor Sjel ligesom naar i Vaarens Tid de frugtbringende Strømninger fra oven drage susende gjennem de nyligt udsprungne Træers Kroner; — men nu tilbage til min Fortællings Gang. Inspruck ligger ganske overmaade vakkert i en vid Dal, omgivet af høie, snehvide Alpetoppe. Tyrol er i det Hele taget et frugtbart, veldyrket Land med nette, landlige Bondehuse og Landsbyer; Slotte og Befæstninger sees her og der. Man møder i disse Egne endnu et forholdsviis hjerteligt, trofast, sundt og i ethvert Fald et kraftigt Bjergfolk; men dets Eiendommeligheder vil vel snart udslettes, naar en blødagtig Civilisation paa Damp trænger derind med alle Verdens Turister, som nu skulle kolonisere enhver forhen mindre kjendt Afkrog blandt Fjeldene, hvor Luften er reen og krydret med den livlige Alpefloras søde Duft. Det er heldigt for Europa, saalænge der endnu kan opdages yndige Pletter mellem maleriske Klipper, hvor der er forholdsviis billigt at leve, fordi Konfluxen af Reisende endnu ei har fordyret Opholdsstedet; thi da er man vis paa at høre og læse hvor man kommer hen, at netop der er Luften nu saa udmærket sund og styrkende og der kunne de Syge være saa sikre paa at gjenvinde Sundheden ved at give sig Tid, — saaledes har det sig ogsaa for en Deel med den Mængde af Sundhedskilder, som opdages. Schweiz er allerede temmelig udnyttet; ligesaa Nizza. Paa begge Steder har den tiltagende Søgen-hen af Fremmede drevet Priserne iveiret; Luften er derfor ei mere fuldt saa sund og Lægerne raade den større Deel af mindre bemidlede Syge at reise deels til Tyrol, deels op i Fjeldene ovenfor Italiens Byer. Norge kommer vel ogsaa snart i Mode; siden faar man søge hen i andre Verdensdele. Man faar derfor ikke formeget lade sig lede af Andre, men helst vælge sig det Sted, hvor man selv finder det velgjørende og hyggeligt at opholde sig paa en Reise.

Jeg kom til München, der har saamegen Kunst og smuk Architektur at opvise, takket være Kong Ludvig. Glyptotheket og Pinakotheket — baade Bygninger og Indhold —, Templerne, hvoriblandt den deilige Basilica efter romersk Mønster fra det 5te Aarhundrede, Ludvigsgaden med Kirke og Bibliothekbygning, Slottet, de nye Glasmalerier, Bavaria osv. er værd et længere Ophold. Hertil kommer, at det er en godslig By; Forlystelsessteder overalt i og udenfor Staden, hvor man sidder i Haverne om Aftenen og lader Musiken spille, medens man drikker Øl saa det staar efter — og det kunne selv Damerne tilgavns — og taler med sin Nabo, eller man forsænker sig i en Ret god Mad og lader imidlertid Verden gaa sin egen Gang; Damer og Herrer findes om hverandre paa disse Steder, hvor nok hele Familien, baade Store og Smaa, i Regelen foretrækker at tilbringe Aftenen — fremfor i Hjemmet. Theatret er smukt. Mange herfra Norge reise til Berlin og Wien, men gaa München forbi; det er med Uret, den fortjener fuldt saavel at sees.

Saa komme vi til Regensburg, hvor man finder det berømte Valhalla, bygget efter Parthenon. Det er et Tempel til Forherligelse af Tydsklands store Mænd; det skal vidne for kommende Slægter om, hvad Germania har udrettet; det er dets Historie, fremstillet i skjønne Billeder af skinnende Marmor. Udvendig paa Hovedfaçadens Frontespice sees et prægtigt Hautrelief af Professor Schwanthaler — forestillende Germania i Midten og tilhøire det tydske Forbund, sluttet efter Slaget ved Leipzig; paa den anden Side sees Frankrigs brækkede Fane og underkuede Vælde. Den bagere Gavl er smykket med det bekjendte Hermansslag af Schwanthaler; dette vidner da om Germaniens Løsrivelse fra det romerske Overherredømme. Indvendig ere Væggene prydede med graablaat, Gulvet med hvidt Marmor, indlagt med forskjelligfarvede Figurer af det samme kostbare Material. Taget er af forgyldt Messing med mangehaande Zirater af støbt Metal. Lysningen kommer fraoven. I

Baggrunden er et Kor med 2 Rader Marmorsøiler. Naar nu Templet bliver fyldt med de lysende Rader af Keisere og Konger og allehaande Stormænd vil det tage sig stadseligt ud mod den mørkere Baggrund. Valhalla ligger paa en Høide omgivet af Smaabjerge, bevoxede med Gran og Løvskov; man har herfra en vid Udsigt over de flade Donauegne; Ruinen af den gamle Borg Staufenburg ligger i Nærheden. Uagtet det ligger udenfor disse Blades egentlige Hensigt, har jeg noget nøiere beskrevet dette Bayerns Skjødebarn, fordi det i Regelen er lidet bekjendt hos os. Seiladsen paa Donau forekom mig interessantere end paa Rhinen og Mange have fundet det samme. Ved Byen Passau begynder først Floden egentlig ret at blive mægtig og storartet. Hist udbreder sig vide Landskaber, frugtbare og velbebyggede; Flodens forskjellige Arme bugte sig derigjennem. Her hæver sig et lidet Bjerg; paa dets Top mangler aldrig et stort Kloster med dets hvide Mure, eller et Slot med dets Taarne og Gavler; man finder netop her en Mængde af disse imponerende Murmasser fra forskjellige Tider; snart staa de nede ved Floden og vende de mægtige Façader imod den og snart i Kløfterne omgivne af en rig Vegetation. Undertiden omgives man af større Fjeldkjæder beklædte med Grupperinger af Naaletrær og Løvskov; Farten gjennem disse alvorsfuldere Egne hensatte mig til mit Fædreland; men saa kom et eensomt Kloster, eller en grandios Ruin fra Middelalderen eller et Slot — og da forstod jeg nok, at jeg ikke var i Norge. Ved Byen Linz, hvis Beliggenhed er bekjendt som ualmindelig smuk, bliver Donauen endnu mere interessant. I Baggrunden sees høie Fjelde, luende i Solen; Strømmens Magt bliver stærkere, det begynder at gaa i rivende Fart; snart er Vandet saa grundt, at man hvert Dieblik resikerer at staa fast, snart farer man gjennem trange Passager, begrændsede af nøgne, skarpe Skjær hvorimod Strømmen brydes; man passerer her den bekjendte Strudel.

Omsider ere vi i Keiserstaden, det muntre, livsglade Wien med den forekommende, gemytlige Befolkning. Den afgiver et behageligt Opholdssted baade for kortere og længere Tid. Her kan Musikvennen, Theatervennen og den Dandselystne finde Tilfredsstillelse; thi baade Musiken og Skuespillet staar høit, og er det ikke her, at baade Strauß og Lanner have feiret deres Triumfer! Dengang levede endnu begge disse Dandsemusikens Fyrster; jeg hørte Strauß i Sperlgarten og saa den lette, livsglade Befolkning dandse somom den var bevinget af den deilige Musik, der skummede og bruste ligesaa let og gratiøst som Champagne. Naar man opholder sig i Staden, tør man ei forglemme at besøge de mange deilige Omgivelser, Luxemburg, Schønbrun, Badestedet Baden osv. Nu gik Reisen gjennem Mähren og Bøhmen. Man standser i Prag med de 82 Taarne og stiger op paa Belvedere for at nyde Udsigten; om Aftenen tager man hen til Forlystelsesstedet die Färberinsel og hører paa den fortræffelige bøhmiske Hornmusik, ledsaget af strygende Instrumenter. Saa kommer man til Badestedet Tøplitz og bliver ikke oplivet ved at see de sammenkrympede Gigtsvage, som her søge Lise. Langtheller tager man Foden paa Nakken, naar man er saa heldig at kunne gjøre det, og vandrer gjennem det lille Miniaturbjergland — det Sachsiske Schweiz, hvor snart sagt hver en Klippeblok er bekjendt og hvor man med bitte Smaabække fabrikerer Vandfald for at vise den Reisende, hvorledes de see ud, og hvor maleriske de ere; Tyskeren er ikke saa nøie med sin Ros i sit eget Land; han siger derfor strax: das ist wunderschön; vi Nordmænd, som kjende Sarpen og Rjukan, ere ikke fuldt saa begeistrede. — Nu ere vi i det venlige Dresden, hvor dengang vor bekjendte Landsmand, Maleren Dahl boede — han, der saa at sige gik i Spidsen for den norske Kunstnerskare. Jeg besøgte ham; det var en liden, tør Mand, ligefrem og hyggelig, ufortrøden og ivrig i sit Kald; naar han var vedhaanden blev det dobbelt interessant at gjennemgaa de store Maleri-Gallerier, hvoraf Staden med Grund kan være stolt. Men forresten vil den, der iforveien har gjort en lang Reise, og som har seet den herligste Natur og Alt, hvad Kunsten kan opbyde i alle Retninger, blive temmelig snart færdig her, hvis han ikke kommer for netop at udhvile sig i en By, hvor saamange Fremmede foretrække at bo iblandt det venlige Folk. Turisten vil dog atter og atter standse foran Raphaels herlige Madonna, Guido Renis og Titians Venus og Corregios Magdalena; han vil præge ogsaa disse Mesterværker dybt i sin Sjel blandt saa mange andre, der ere blevne hans Eiendom; men — han føler sig træt og overvældet og tyer atter ud i den friske Luft; enten gaar han hen til Elbterrassen og nyder Udsigten, eller gjør en Spadseretur i den vakre Omegn eller i „den store Have, hvor den elegante Verden forsamles.“ Saa seer han das grüne Gewölbe og gaar om Aftenen i Theatret. Næste Dag reiser han over Leipzig til Berlin og tager ind i et Hotel, som ei er for langt fra den bekjendte Gade „Unter den Linden,“ thi her har han de seeværdigste Ting nærved og vil i dette befærdede Strøg have som et Speilbillede baade af By og Land og Folk. Der seer Du de stive, stramme, velbørstede, tynde Støvlejunkere, unge Officierer og Sprader med Cigarer i Munden, diskutterende høivigtige Sager, spadserende op og ned i Solskinnet for at see og besees af det smukke Kjøn; snart seer man dem i Klynger ved Kaffeerne, og i Konditorierne i de fashionable Damers umiddelbare, behagelige Nærhed. Her støder man allevegne paa dette opexercerede, formelle, noget for belærende Hovedstadsfolk, som netop derfor ofte ikke er ret saa godt likt blandt Fremmede. Du træffer dem ikke sjeldent paa Reisen: det er et reiselystent Publikum. Men Mange, som have boet længere i Staden og have lært Familielivet at kjende, rose det meget. I Museerne samles nu herlige Kunstsager; Theatrene ere gode. Berlin er især for den Studerende. Vi tage herfra efterat have besøgt Krolls Etablissement i Dyrehaven en Aften, og gjøre en Sving hen til Potsdam, som Ingen skulde lade være ubesøgt. Der har man Sans-souci udenfor Byen; fremdeles det „nye Palais og den hellige Sø“ med Marmorpalaiet og dets Curiosa. Har man nu hørt nok om Fredrik den Store, sætter man afsted til „Paafugleøen,“ hvor man gjerne kan hvile ud mange Dage; thi her er allehaande venlige Landhuse, omgivne af blomsterrige og frugtrige Hauger, Drivhuse med store Palmer og exotiske Planter, Menagerier osv.; her kan Du finde frisk Luft og behagelig Ro. Længe have vi nu været borte fra Havet; vi længes derfor efter dets friske Kjøling og drage hurtigt gjennem Preussens uoverseelige Kornmarker til Stralsund. Derfra dampe vi over til Ystad og saa pløie vi Østersøens Bølger til Stockholm. Vi passere Kalmarsund og standse et Dieblik ved den i vor Historie saa mærkelige lille By; vi see det gamle, graa Slot, hvor Unionen blev sluttet; bagenfor Staden sees en Løvskov og paa Høiderne røde Vindmøller; — det er det Hele. Vi ankre ved Skjærgaarden, der danner Indløbet til Sveriges Hovedstad. Næste Morgen ere vi tidligt paa Benene; nu gaar det afsted mellem granskovbevoxede Smaaøer. Veiret bliver smukt, Søen rolig som et Speil, Luften varm; den ene Situation overgaar den anden; man drømmer mindst om at være paa Havet; man troer sig heller paa smaa sammenhængende Indsøer. Nordens de gamle, hjemlige Scener møde dig atter; de røde Smaahuse klynge sig op mellem Fjeldkløfterne; Løvskov og de mørke Graner omgive dem. Landskaberne blive rigere efterhaanden; Du seer ei alene de smaa røde Fiskerhytter, men Herresæder, Landsteder og gamle Taarne. Her passerer man Vaxholms Fæstning og snart seer man over Trætopperne Stockholms Taarne. Nu er man i Saltsøen; Djurgårdslandet ligger tilhøire langs Indseilingen med dens Parker og Landhuse; Södermalm viser sig tilvenstre og efter nogle Minutter kommer den skjønne Stad mere og mere tilsyne; dens amphitheatrale Beliggenhed kappes med Neapels og Genuas. Det store Slot i Midten er kongeligt at see til. Fra Mosebakken i Södermalm haves en deilig Udsigt; Ridderholmskirken tager sig meget godt ud; dens Taarn er mærkeligt. Saa ligger Mälarens blanke Flade udstrakt paa den anden Side og Omegnen har en rig Vegetation. Der er meget Liv i Byen; der er vakker Musik at høre og Operaen raader over Sangstemmer, som ialmindelighed ikke ere lette at finde Mage til. Stockholm har havt udmærkede Skuespillere og tilbyder idetheletaget ikke Lidet for den Reisende, saa det er underligt, at saa faa Norske reise did baade for at besee sig og more sig. Det ikke langt derfra beliggende Upsala med dets ærværdige Minder fra Nordens ældste Tid maatte dog interessere. Lægger man nu dertil Veien over Fredrikshald og Uddevalla og fortsætter Reisen paa Kanalen og gjennem de store Indsøer, har man en Tur, som vistnok imellem kan falde noget ensformig, hvis man ei træffer godt Veir og behageligt Reiseselskab, men som dog er saa interessant, at man aldrig vil angre paa at have gjort den. Jeg vil ei trætte Læseren med en Beskrivelse af denne Fart pr. Damp snart op igjennem Sluseværkerne i de grønne Bakker, snart i smult Vand, snart gjennem Bølger, snart gjennem vakkre befolkede Egne, snart gjennem øde Marker og nøgne Klipper; kort at fortælle — vi ere atter hjemme — og saa Farvel for dennegang!

John Bunyan.

(Efter Macaulay).

I.

John Bunyan, den populæreste religiøse Forfatter i England, blev født i Elstow, omtrent en Miil fra Bedford, i Aaret 1628. Han kan siges at være født som Kjedelflikker. Kjedelflikkerne udgjorde dengang en arvelig Kaste, der ikke blev meget agtet. De vare i Almindelighed Landstrygere og Tyve og bleve ofte forvexlede med Zigeunerne, hvem de virkelig lignede meget. Bunyans Fader var agtværdigere end de fleste af hans Laugsbrødre. Han havde en fast Bopæl og var istand til at sende sin Søn til en Landsbyskole, hvor der underviste i Læsning og Skrivning.

Under Johns Barndom var netop den puritanske Aand paa sit Høieste over hele England, og intetsteds havde denne Aand mere Indflydelse end i Bedfordshire. Det er derfor ikke at undres over, at et Barn, som Naturen havde begavet med en stærk Indbildningskraft og en Følsomhed, der grændsede til Sygelighed, tidligt blev plaget af religiøse Skrækkebilleder. Før han var 10 Aar gammel, bleve hans Lege ofte afbrudte af Samvittighedsnag og Fortvivlelse, og hans Søvn forstyrredes af Drømme om onde Aander, der vilde flyve bort med ham. Da han blev ældre, bleve hans aandelige Kampe endnu voldsommere. Det stærke Sprog, hvori han beskrev dem, har paa en besynderlig Maade vildledet alle hans Biographer med Undtagelse af Mr. Southey. Der har længe været en almindelig Skik hos de religiøse Skribenter at fremstille Bunyan som et Exempel paa den guddommelige Naades overnaturlige Magt til at redde Menneskesjelen fra Ugudelighedens dybeste Afgrund. Han kaldes i en Bog den aabenbareste, ryggesløseste Synder, i en anden en Brand, revet ud af Ilden. Etsteds betegnes han som den fordærvede Bunyan, den ugudelige Kjedelflikker i Elstow. Mr. Byland, en Mand, der engang stod i stor Anseelse hos Dissenterne, udbryder i følgende Rhapsodi: — „Ingen Mand med almindelig Forstand og almindelig Retskaffenhed kan negte, at Bunyan var en virkelig Gudsfornegter, en uværdig, foragtelig Vantro, en nedrig Oprører mod Gud og det Gode, en lav Usling, en saa sjeleforagtende, sjelemyrdende, sjelefordømmende tankeløs Skurk, som der kan tænkes paa Jorden. Vær nu forbauset, o Himmel, i al Evighed! vær forundret, o Jord og Helvede, saalænge Tiden varer! See nu denne samme Mand som et Naadens Mirakel, et Mønster paa Viisdom, Godhed, Hellighed, Sandhed og Kjærlighed!“ Men den, der vil gjøre sig den Uleilighed at undersøge Sandheden vil finde, at de gode Mænd, som skrev dette, ere blevne bedragne af en Udtryksmaade, som de burde have forstaaet bedre, da de have hørt den og brugt den deres hele Liv igjennem. Der kan ikke gives en større Feiltagelse, end af de stærke Udtryk, hvori en from Mand begræder sin overordentlige Syndighed at slutte, at han har ført et værre Liv end andre Mennesker. Mange udmærkede Personer, hvis moralske Charakteer fra Barndommen til Alderdommen har været fri for enhver Plet, der var synlig for deres Medskabninger, have i deres Levnetsbeskrivelse og Dagbøger, udentvivl i al Oprigtighed, tillagt sig selv overmaade strenge Benævnelser. Det er ganske vist, at Bunyan i Attenaarsalderen maatte betragtes som en særdeles alvorlig og uskyldig ung Mand af Alle, uden netop de strengeste Puritanere. Der maa ogsaa lægges Mærke til, at han, lig mange andre Bodfærdige, der i almindelige Udtryk erkjende, at de have været de sletteste Mennesker, blev heftig og forsvarede sig kraftigt, naar nogen særegen Anklage blev rettet imod ham. Han erklærede vistnok, at han havde givet sine Lyster Tøilen, at han havde fundet Fornøielse i at overtræde den guddommelige Lov, og at han i Elstow havde været Ungdommens Anfører i alleslags Laster. Dog, naar han blev beskyldt for usømmelige Kjærlighedsforbindelser af dem, som ønskede Ondt over ham, paakaldte han Gud og Englene til Bekræftelse af sin Uskyldighed. Ingen Kvinde i Himmelen, paa Jorden eller i Helvede, sagde han, kunde anklage ham for at have nærmet sig hende paa en upasende Maade. Han var ikke alene sin Kone ubrødelig tro, men han havde endog før sit Ægteskab været fuldkommen pletfri. Hverken hans egne Bekjendelser eller hans Fienders Spot lader formode, at han nogensinde i sit hele Liv var beruset. En slem Vane havde han antaget, nemlig Brugen af verdslige Talemaader, men han fortæller os, at en eneste Irettesættelse havde en saadan Virkning, at han aldrig mere gjorde sig skyldig i denne Synd. Det Værste, der kan siges om denne stakkels Yngling, som man har pleiet at fremstille som den dristigste Skurk, som en Landsby-Rochester, er, at han fandt meget Behag i adskillige Fornøielser, som, uagtet de i sig selv vare aldeles uskyldige, dog bleve fordømte af de strenge Puritanere, blandt hvilke han levede og for hvis Meninger, han havde stor Agtelse. De fire fornemste Synder, hvori han gjorde sig skyldig, vare at dandse, at ringe med Kirkeklokkerne, at spille Bold og læse Historien om Sir Beves af Southampton. En Præst af Lauds Skole vilde have fremstillet et saadant ungt Menneske som et Mønster for hele Sognet. Men Bunyan havde faaet sine Begreber om Godt og Ondt i en ganske forskjellig Skole, og han følte sig ulykkelig ved Kampen mellem sine Tilbøieligheder og sine Skrupler.

Da han var omtr. 17 Aar gammel, blev hans Livs almindelige Gang afbrudt af en Begivenhed, der havde en varig Indflydelse paa hans Tanker. Han blev indskrevet i Parlamentets Armee og gjorde Tjeneste under det afgjørende Felttog i 1645. Alt hvad vi vide om hans militære Løbebane er, at ved Leicesters Beleiring blev en af hans Kammerater, som havde taget hans Post, dræbt af et Skud fra Byen. Bunyan betragtede sig sidenefter som frelst fra Døden ved Forsynets specielle Mellemkomst. Man kan mærke, at det Glimt af Krigens Pragt, som han havde seet, gjorde et mægtigt Indtryk paa hans Indbildningskraft. Han fandt bestandigt Behag i at oplyse de hellige Ting, han beskrev, ved Billeder af Leire og Fæstninger, Geværer, Trommer, Trompeter, Parlementærflag og Regimenter, der stode opstillede, hvert under sin Fane. Hans „Behjertet", Kapitain Boanerges og Kapitain Credence ere øiensynligt Portrætter, hvis Originaler befandt sig mellem de krigerske Hellige, der kjæmpede og prædikede i Fairfax's Armee.

Efter et Par Maaneders Forløb kom Bunyan hjem igjen og giftede sig. Hans Kone havde endeel fromme Slægtninge og bragte ham som sin eneste Medgift nogle religiøse Bøger. Hans af Naturen pirrelige Sind, som hans Opdragelse kun meget ufuldkomment havde sat ham istand til at styre og som uden nogen Beskyttelse var udsat for den smittende religiøse Begeistring, som da herskede i England, begyndte nu at blive forfærdelig forvirret. I ydre Ting blev han snart en streng Pharisæer. Han overvar stadigt hver Bøn eller Prædiken. Han frasagde sig alle sine Yndlingsfornøielser, dog ikke uden mangen smertelig Kamp. Midt i et Spil Bold standsede han og blev staaende, idet han stirrede vildt mod Himlen med Stokken i Haanden. Han havde hørt en Stemme, der spurgte ham, om han vilde give Slip paa sine Synder og komme i Himmelen eller beholde sine Synder og komme i Helvede, og han havde seet et skrækkeligt Ansigt, der saa mørkt paa ham fra Skyerne. Den afskyelige Synd at ringe med Kirkeklokkerne forsagede han strax, men han vovede endnu en Tid at gaa til Kirketaarnet og see paa, medens Andre trak i Tougene. Men snart faldt det ham ind, at dersom han fremturede i en saadan Ugudelighed, vilde Taarnet falde ned over ham, og han flygtede fuld af Skræk fra det farlige Sted. At holde op med at dandse paa Landsbyengen var endnu haardere, og flere Maaneder hengik, før han havde Kraft til at give denne Skjødesynd Afsked. Da dette sidste Offer var gjort, var han feilfri, endog naar han blev prøvet efter hine strenge Tiders Grundsætninger. Hele Elstow talte om ham som en overordentlig from ung Mand. Men hans eget Sind var uroligere end nogensinde før. Da han ikke havde mere at gjøre for sin ydre Forbedring, og han i Religionen ingen Glæder fandt, der kunde erstatte ham Tabet af hans ungdommelige Fornøielser, begyndte han at frygte for, at der hvilede en særegen Forbandelse over ham, og han blev plaget af en Række Indbildninger, der vel kunde have drevet ham til Selvmord eller til Bedlam.

Engang fandt han paa, at alle Personer af israelitisk Blod skulde blive frelste og forsøgte at udfinde, at ogsaa han var af jødisk Herkomst; hans Forhaabninger bleve dog hurtigt tilintetgjorte af hans Fader, der ikke synes at have havt synderlig Lyst til at blive anseet for en Jøde.

En anden Gang blev Bunyan bragt i Forvirring af en besynderlig Slutning: „Har jeg ikke Tro, er jeg fortabt; har jeg Tro, kan jeg gjøre Mirakler." Han var fristet til at raabe til Sumpene mellem Elstow og Bedford „Bliv tørre" og at beregne sit Haab om Frelse derefter.

Saa fik han den Tanke, at Naadetiden var forbi for Bedford og de omliggende Landsbøer, at Alle, der skulde frelses i den Deel af England, allerede vare omvendte, saaat han havde begyndt at bede og stride nogle Maaneder for sent. Derpaa blev han pint af Tvivl, om ikke Tyrkerne havde Ret og de Christne Uret. Saa blev han plaget af en vanvittig Indskydelse, der drev ham til at bede til Træerne, til et Kosteskaft eller til andre Ting. Til denne Tid var han dog kun begyndt at indtræde i „Dødsskyggens Dal". Snart blev Mørket tykkere. Skrækkelige Skikkelser svævede for ham. Forbandelser og Jammerklager lød i hans Øre. Hans Vei gik gjennem afskyelig Stank og Ild, lige ved Nedgangen til den bundløse Afgrund. Han begyndte at plages af en forunderlig Nysgjerrighed angaaende den Synd, som ikke kan tilgives, og havde en sygelig Længsel efter at begaa den. Men den skrækkeligste af alle de Former, hans Sygdom antog, var en Tilbøielighed til at udstøde Gudsbespottelser og især deleshed til at frasige sig enhver Andeel i Frelsens Velsignelser. Nat og Dag, enten han var tilsengs, tilbords eller ved sit Arbeide, troede han at høre onde Aander, der tæt ved hans Øre bestandigt gjentoge de Ord: „Sælg ham, sælg ham." Han slog efter Aanderne, han stødte dem fra sig, men de vare altid ved hans Side. Han raabte som Svar til dem, Time efter Time: „Aldrig, aldrig, ikke for tusinde Verdener, ikke for tusinde." Da han tilsidst var ganske udmattet af denne lange Kamp, undslap der ham de ulykkelige Ord: „Lad ham gaa, om han vil." Da blev hans Elendighed frygteligere end nogensinde før. Han havde gjort, hvad der ikke kunde tilgives. Lig Esau havde han solgt sin Førstefødselsret, og det var for sent at angre. „Ingen", skrev han siden, „kan forstaa disse Dages Angst uden jeg selv." Han har beskrevet sine Lidelser med overordentlig Kraft, Simpelhed og Værdighed. Han misundte de umælende Dyr, han misundte endog Gadestenene og Tagstenene paa Husene. Solen syntes at unddrage ham sit Lys og sin Varme. Hans kraftigt byggede Legeme, der endnu var i Ungdommens høieste Kraft, skjælvede hele Dage af Frygten for Døden og Dommen. Han indbildte sig, at hans Skjælven var det Tegn, der blev sat paa de værste Forbrydere, det Tegn, som Gud havde sat paa Kain. Den ulykkelige Mands Sindsurolighed bragte hans Fordøielse i Uorden. Han havde saadanne Smerter, at han ventede paa at briste istykker som Judas, hvem han betragtede som sit Forbillede.

Hverken de Bøger, Bunyan læste, eller de Raadgivere, han henvendte sig til, kunde gjøre noget Godt i et Tilfælde som hans. Hans lille Bibliothek var paa en høist ubeleilig Tid blevet forøget med Beretningen om Francis Spiras beklagelige Endeligt. En gammel Mand, der var meget anseet for sin Fromhed, og som den Lidende spurgte tilraads, gav ham et Svar, der vel kunde have havt sørgelige Følger. „Jeg er bange", sagde Bunyan, „at jeg har syndet mod den Helligaand". „Ja", svarede den gamle Sværmer, „jeg er bange, du har".

Tilsidst deelte Skyerne sig, Lyset blev klarere og klarere, og Bunyan, der havde troet sig brændemærket med den første Morders Tegn og bestemt til Forræderens Endeligt, nød Fred og en glad Tillid til Guds Naade.

Aar hengik dog, før hans Nerver, der vare blevne saa forfærdeligt svækkede, kom tilbage til deres naturlige Tilstand. Da han var indtraadt i en Baptistmenighed i Bedford og første Gang deeltog i den hellige Nadvere, var det med stor Vanskelighed, han kunde afholde sig fra at udstøde Forbandelser mod sine Brødre, medens Kalken gik fra Haand til Haand. Efterat han nogen Tid havde været Medlem af Menigheden, begyndte han at prædike, og hans Prædikener vandt overordentligt Bifald. Han var vel udannet, men han talte til udannede Mennesker. Den alvorlige Forberedelse, som han havde gjennemgaaet, havde givet ham en Erfaringskundskab om alle Graderne i den religiøse Melancholi, som han aldrig kunde have faaet af Bøger; og hans kraftige Aand, samt hans brændende Fromhed, satte ham ikke alene istand til at udøve en stor Indflydelse over Lægfolket, men tilvendte ham ogsaa de Lærdes halv foragtelige Beundring. Dog varede det længe, før han ophørte at plages af en uimodstaaelig Lyst til at fremkomme med ugudelige Ord fra Prædikestolen.

Modvirkende Midler ere meget nyttige saavel ved aandelige som legemlige Sygdomme. Det lader til, at Bunyan blev fuldkommen befriet fra de indre Lidelser, der havde forbitret hans Liv, ved heftig Forfølgelse udenfra. Han havde været Prædikant i 5 Aar, da Restaurationen gav de kongeligsindede Adelsmænd og Præster i hele Landet Magt til at undertrykke Dissenterne, og af alle Dissentere, hvis Historie er os bekjendt, blev han maaskee haardest behandlet. I November 1660 blev han kastet i Fængsel i Bedford, og der forblev han i 12 Aar med Undtagelse af enkelte Mellemrum, da han tildeels nød en usikker Frihed. Hans Forfølgere søgte at aftvinge ham et Løfte om, at han vilde ophøre med at prædike, men han var overbeviist om, at han af Gud var udvalgt og bestemt til at undervise i Ordet, og han var fast besluttet paa at adlyde Gud mere end Menneskene. Han blev bragt for forskjellige Domstole; man lo af ham, smigrede ham, spottede ham, truede ham, men forgjeves. Man sagde ham spøgende, at han havde Ret i at tro, at han ikke burde skjule sine Talenter, men at hans sande Talenter bestode i Dygtighed til at gjøre gamle Kjedler istand. Han blev sammenlignet med Kobbersmeden Alexander. Man lovede ham øieblikkelig Frigivelse, hvis han vilde høre op med at prædike. Man advarede ham, at dersom han fremturede i sin Ulydighed mod Loven, vilde han udsætte sig for Landsforviisning, og at han vilde blive hængt, hvis han blev fundet i England efter en vis Tid. Hans Svar var: „Dersom I slippe mig ud idag, vil jeg prædike igjen imorgen." Aar efter Aar laa han taalmodigt i et Hul, i Sammenligning med hvilket det værste Fængsel, der nu findes paa Øen, er et Palads. Hans Udholdenhed er saameget Mærkeligere, som hans Følelser for sit Hjem vare overordentlig stærke. Hans strenge Brødre ansaa ham virkelig for en altfor kjærlig og overbærende Fader. Han havde flere smaa Børn og blandt dem en blind Datter, som han elskede med overordentlig Ømhed. Han kunde ikke engang taale, sagde han, at lade Vinden blæse paa hende, og nu maatte hun lide Hunger og Kulde, hun maatte tigge, hun kunde blive mishandlet; „dog", tilføiede han, „jeg maa, jeg maa gjøre det." Medens han var i Fængslet, kunde han ikke arbeide i sin gamle Haandtering for at understøtte sin Famlie. Han besluttede derfor at begynde en ny Haandtering. Han lærte at slaa lange Snorer af Garn og forfærdigede mange tusinde deraf. Medens hans Hænder vare saaledes beskjæftigede, havde han andet Arbeide for sin Aand og sine Læber. Han gav sine Medfangne Underviisning i Religion og dannede af dem en liden Hjord, for hvilken han selv var Hyrden. Han studerede utrætteligt de faa Bøger, han eiede. Hans to uadskillelige Ledsagere vare Bibelen og Fox's Martyrernes Bog. Hans Kjendskab til Bibelen var saa stort, at han kunde kaldes en levende Konkordants; paa Randen af hans Martyrernes Bog kan man endnu læse de daarligt bogstaverede rimede Linier, hvori han udtrykker sin Ærbødighed for de kjække Lidende og sit uforsonlige Had til det mystiske Babylon. Tilsidst begyndte han at skrive, og omendskjønt det varede en Tid, før han saa, hvor hans Styrke laa, vare hans Skrifter ikke uden Held. De vare vel simple, men de viste et bidende Vid, stort Herredømme over Modersmaalet, fortroligt Kjendskab til den engelske Bibel og en stor og dyrekjøbt aandelig Erfaring. De bleve derfor godt modtagne af den simplere Klasse Dissentere, naar Ordstillingen og Bogstaveringen først vare forbedrede. Meget af Bunyans Tid blev tilbragt med at behandle religiøse Stridigheder. Han skrev skarpt mod Kvækerne, for hvem han altid synes at have næret stor Afsky. Mærkeligt er det dog, at han antog en af dens særegne Vaner, han brugte nemlig aldrig at skrive November og December, men ellevte Maaned og tolvte Maaned.

Norge.

Christiania. Ved kgl. Resol. af 3 Jan. er naadigst bestemt: „at der nedsættes en Kommission for at tage det Storthinget i 1859—1860 ved kgl. naadigst Proposition af 22 Septbr. 1859 forelagte Udkast til en Lov angaaende Konkurs og Konkursboers Behandling under fornyet Overveielse, og at afgive Betænkning om, hvorvidt Forandringer, og isaafald hvilke, deri bør foretages, samt til Optagelse i det nye Lovudkast, Kommissionen som Følge heraf har at afgive, tillige, forsaavidt Kommissionen finder Saadant hensigtsmæssigt, at udarbeide Forslag til Bestemmelser angaaende Prioritetsordenen i Konkursboer." Til Medlemmer af denne Kommission ere beskikkede: Høiesteretsassessor J. S. Thomle, som Formand, Stiftsoverretsjustitiarius C. Arntzen, Høiesterets- og Regjeringsadvokat C. C. H. B. Dunker og Konsul J. H. Andresen, samt Kjøbmand og Stadshauptmand J. J. Schwartz af Drammen. Kommissionen er paalagt at have tilendebragt sit Hverv saa betimelig, at naadigst Proposition angaaende Sagen kan blive fremsat for næste ordentlige Storthing.

— Kand. jur. Schultheitz, Fuldmægtig hos Sorenskriver Holst i nordre Helgeland, er med 5 Mand omkommet paa Søen.

— Den 10 Jan. foregik Enkedronning Desiderias Begravelse overeensstemmende med den katholske Kirkes Ritus. Efter hendes eget Ønske, bisattes Liget i Ridderholmskirkens Gravkapel uden at være balsameret.

— Skipper A. Pettersen, Fører af Skibet Europa af Christiania, er bleven tilstillet et Teleskop som Beviis paa den britiske Regjerings Erkjendtlighed for Redningen af tvende Mand af Besætningen paa et engelsk Skib Phesdo.

— Direktionen for Norges Vel har — ifølge Rigstid. — bestemt, at næste almindelige norske Landbrugsmøde skal holdes i Septbr. 1862.

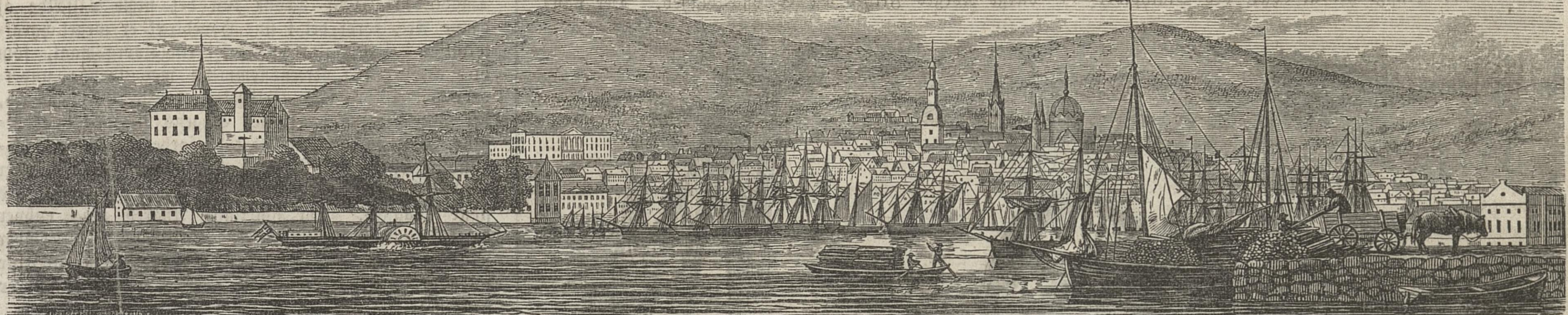
— Hovedbestyrelsen for Missionsselskabet i Stavanger har fra Zulumissionæren Schreuder atter modtaget Underretning om hans Privatbefindende.

— 10 Jan. indviedes den nye Almueskolebygning i Møllergaden i Christiania (hvoraf vi 1860 have givet Afbildning) og 9 Jan. indviedes de nye Skolebygninger paa Strømsø.

— 11 Jan. 1861 holdtes Møde i Videnskabs-Selskabets philosophisk historiske Klasse. Holmboe anstillede en Sammenligning af de demonstrative og relative Pronominer i Oldnorsk og Sanskrit, og anførte sine Grunde for at Sammenligningspartikelen end oprindelig er en relativ Accusativform. I Anledning heraf gjordes Bemærkninger af Aubert og Bugge. Hjelm paabegyndte en Undersøgelse om Frihedsbegrebet i religiøs, politisk og moralsk Henseende, der foranledigede nogle Bemærkninger af Monrad og Welhaven.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 3. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 20de Januar 1861. | Abonnementsprisen er 60 ß. Fjerdingaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Norske Statsraader.

Christian Birch-Reichenwald.

(Slutning fra forr. Nr.)

***Birch-Reichenwald har i de to Aar, han har siddet i Kongens Raad, været det Midtpunkt, hvorom al politisk Diskussion hertillands har dreiet sig. I de vigtigste Begivenheder, der i den senere Tid have paakaldt den almindelige Opmærksomhed, har hans Navn været nævnt først blandt de Handlende, og Udgranskningen af hans Motiver og Hensigter har for den offentlige Kritik i Almindelighed traadt istedetfor Betragtningen af Begivenheden selv. Alt hvad der er skeet og Alt hvad der ikke er skeet, er blevet henført til ham, ialfald i den Forstand, at han har maattet oppebære Daddelen fra Oppositionens Side. At rette sin Veltalenheds Artilleri mod denne Mand har været anseet som den letteste og bedste Maade, hvorpaa politiske og journalistiske Begyndere kunde erhverve sig „Kapital". Fra alle Kanter har man hørt enten total Fordømmelse eller enthusiastisk Beundring af hans politiske Charakteer og Virksomhed; de Ligegyldiges Tal har været forsvindende.

Det forudsætter en sjelden udrustet Personlighed, naar en enkelt Mand i vort Land er istand til i den Grad at absorbere den almindelige Opmærksomhed. Men for den, som følger de offentlige Anliggenders Udvikling, uden at have særegne Kilder til Bedømmelse af Begivenhederne, ere denne Personligheds Omrids ikke blevne synderlig klarere ved den megen Omtale, hvorfor den har været Gjenstand. Alle ere vel enige i at erkjende Birch-Reichenwald for en talentfuld, uafhængig og fædrelandssindet Mand, udrustet med en stærk Energi, hvor det gjælder at forfølge et givet Maal, og en usædvanlig Kløgt, hvor det gjælder at finde Udveie for at naa Maalet. Ved Siden af disse Erkjendelser, skjønt neppe i Samklang med dem, have hans bittreste Fiender lagt Beskyldninger for hensynsløs Stræben efter at erhverve og bevare Magten og Tilbøielighed til at følge personlige Sympathier og Antipathier i dens Udøvelse, — Beskyldninger, som neppe have fundet tilstrækkelig Begrundelse i hans offentlige Færd, og som heller ikke, da de først fremsattes, kunde grundes paa nogen Bedømmelse af hans offentlige Charakteer. Disse Anker have nemlig fulgt ham fra det Dieblik, han først nævntes som Kandidat til den høie Stilling, han nu indtager. De forkynde sig derfor som Udtryk for den toneangivende Hovedstadsopinion, hvis Kilder ikke altid turde være de reneste. At de strax gik over i Pressen, hvor de dannede Underlaget for de massiveste Angreb, er et Vidnesbyrd om de bedrøvelige Forhold, som raadede i Christianiapressen i et for Landet høist kritisk Tidspunkt; Begivenhedernes Magt og en roligere Stemning have lidt efter lidt bragt dem til mere og mere at forstumme. Men den høist forskjellige Opfattelse af Birch-Reichenwalds Charakteer, den begeistrede Ros paa den ene og den Alt nedrivende Daddel paa den anden Side, forudsætter under disse Omstændigheder en særegen Magt i hans Personlighed, der synes at vise sig ligesaa virksom, naar den fremkalder det bittreste Fiendskab, som naar den skaber de mest hengivne Venner.

Hans Indtrædelse i Statsraadet ledsagedes af Phænomener, hvortil man aldrig i vort Land har seet Mage. Forud for den gik lange Agitationer i Pressen. Et Blad, der blev anseet for ministerielt og i dette Tilfælde maaskee repræsenterede Anskuelser, som gjorde sig gjældende i høiere Sfærer, prædikede høit og lydeligt den Lære, at Statsraadet i vort Land maatte supplere sig selv, — en Lære, der aabenbart under vore Forhold, hvor den udenlandske Parlamentarisme ikke har kunnet udvikle sig, og dens naturlige Forudsætninger tildeels mangle, ikke kunde føre til Andet end til et Bureaukrati i dets mest afskrækkende Form, som en selvstændig, af Konge og Folk lige uafhængig Statsmagt. En almindelig Opinion saa i Statsraad Stang den Mand, der fra sin tidligere Stilling som Medlem af Kongens Raad nød Folkets Tillid og derfor var nærmest til atter at indtræde i samme; ligeoverfor ham maatte enhver ny og uprøvet Mand være uvelkommen. Man oversaa den nye Regents naturlige og konstitutionelle Ret til at vælge de Raadgivere, der havde hans Tillid, — en Ret, som ingenlunde fornegtede eller udelukkede Folkets Adgang til at udtale sin Mistillid til dem, efter at have seet deres Gjerninger. Ved denne Retning i Opinionen bliver det forklarligt, at den bedagede Statsmand, der ved sin Udtrædelse af Raadet gav Plads for Birch-Reichenwald, pludselig blev Gjenstand for en storartet Folkehyldning, efterat han i en lang Aarrække havde været Gjenstand for de bittreste Angreb i Landets Nationalforsamling og Presse. — Et Moment, der er givet en særegen Betydning ved Bedømmelsen af Birchs Indtrædelse i Statsraadet, tør ikke forbigaaes. Man har med speciel Forargelse dvælet ved den Omstændighed, at der skulde være fundet Spor til, at den nye Statsraad før sin Udnævnelse har været i Besiddelse af Kongens Tillid og endog udøvet nogen Indflydelse paa dennes Beslutninger. Vi kunne heri ikke see Andet end Tingenes naturlige Gang, naar en Statsraad efter Kongens Villie skal give Plads for en anden, hvis Indtrædelse i det officielle Raad netop derved bliver en konstitutionel Nødvendighed. Man vil forøvrigt erindre, at her væsentlig er Spørgsmaal om den forandrede Retning, som Jurysagen fik ved den i Strid med Regjeringens Indstilling afgivne kongelige Resolution af 13de Oktober 1857, — en Forandring, om hvis Hensigtsmæssighed nu formodentlig Alle ere enige.

Det kan endnu ikke være glemt, hvilke voldsomme Deklamationer Pressen gjenlød af, da den længe ventede Statsraads-Udnævnelse endelig kom. Opskræmte af en Agitation, som tidligere kun havde vundet Opmærksomhed i Hovedstaden, forkyndte en Sværm af Avisskrivere igjennem Hovedstadspressens lynende Artikler, hvilke skrækkelige Følger for Land og Rige det vilde have, at en ny Amtmand var indtraadt i Kongens Raad. De, som vare svagest i Logik, vare stærkest i Skjeldsord. Pressens Optræden blev en offentlig Skandale, hvis Detailler vi ikke ville gjenkalde i Erindringen. Almeenheden rundt om i Landet blev forbauset, og Byens fredeligste Mænd bleve indignerede. Atten af Christianias mest anseede Borgere begave sig Juleaften 1858 til den nye Statsraad for at lykønske ham til hans Stilling. Idet de stillede sine Navne mellem den forbitrede Presse og den haardt Angrebne, ytrede de, at de ikke havde søgt at fremkalde nogen Demonstration, men kun vilde udtale sin Misbilligelse af de Angreb, for hvilke Statsraaden havde været Gjenstand fra Pressens Side, og som „i deres Grundløshed havde udartet til beklagelige Udskeielser". Naar de saa hen til hans tidligere Embedsvirksomhed saavelsom til hans Charakteer og Personlighed, fandt de den Tillid styrket og de Forhaabninger retfærdiggjorte, med hvilke de hilsede hans Indtrædelse i Kongens Raad. I sit Svar, der endog inden Pressen vandt Anerkjendelse som „værdigt", ytrede Birch-Reichenwald blandt Andet: „Jeg har saalænge levet i eller i Nærheden af den Kreds, som De, mine Herrer, tilhøre, at jeg inden den tør tro at være nogenlunde tilstrækkelig kjendt for den, jeg er, baade som privat og offentlig Mand. Og med al Erkjendelse af egen Svaghed, er jeg mig dog tillige bevidst, at der i Virkeligheden ikke, blandt oplyste og selvstændigt dømmende Mænd, mangler mig Adkomst selv til den Grad af almindelig Agtelse og Tillid, der udgjør en af Forudsætningerne for at kunne indtage min nuværende Plads. Havde jeg ikke selv havt en bestemt Overbeviisning herom, skulde i Sandhed Intet have formaaet at overvinde de alvorlige Betænkeligheder, jeg for mit personlige Vedkommende har havt og maattet have, ved for en altid mere eller mindre usikker Fremtid at opgive en Stilling, der for mig og Mine, jeg kan med Sandhed sige, Intet efterlader at ønske. At jeg imidlertid har faaet denne min Overbeviisning styrket ved Deres Besøg her idag, har ikke kunnet Andet end være mig baade glædeligt og betydningsfuldt." Med den samme Selvfølelse midt under Angreb, som vare beregnede paa at være knusende for hans hele politiske Existens, udtalte Birch-Reichenwald sig ligeoverfor den Deputation af Akershuus Amts Ordførere*) og Embedsmænd, som i Februar 1859 hilsede sin tidligere Amtmand som Statsraad. „Det er en Trang for Akershuus Amtsformandskab", ytrede Baron Harald Wedel-Jarlsberg, som ved denne Leilighed førte Ordet, „at tilkjendegive Dem sin Høiagtelse for den Dygtighed og Humanitet, hvomed De har ledet Amtsformandskabets Forhandlinger, og endnu mere finder nærværende Forsamling sig opfordret til at bevidne Dem sin dybeste Erkjendtlighed for de ivrige Bestræbelser, som De ved forskjellige Leiligheder har lagt for Dagen for at fremme Indretninger og Foretagender, der ere til Gavn saavel for de engere Kommuner som for det hele Amt. Deres Bestræbelser i saa Henseende har paa det Tydeligste godtgjort, at De, Hr. Statsraad, er Manden med den stærke Villie og det klare Blik, som just haves Behov overalt, hvor det gjælder at fremme gavnlig Sag." Birch-Reichenwald betragtede disse Udtalelser som det kjæreste og betydningsfuldeste Vidnesbyrd, han kunde medtage fra sit tilbagelagte offentlige Liv. „Thi dette Vidnesbyrd", ytrede han, „er støttet ikke til usikker Kundskab eller til Andres Omtale, men til det umiddelbare Indtryk, som De selv have modtaget af min Færd og min Virken. Og det vil ikke være at undres paa, at jeg sætter høi Priis paa en saadan, om end her i vistnok kun altfor velvillige Ord udtrykt Anerkjendelse fra de Mænd, i hvis Midte jeg hvert Aar under fri Menings-Vexling har skullet paa een Gang gjøre Rede og søge Støtte for min Embedsvirksomhed i flere af dens vigtigste Retninger. Den gjensidige Aabenhed, med hvilken Amtsformandskabets

*) Undtagen Ordføreren i Aker.

Forandringer maa føres, giver altid nogen Borgen for, at skjønsomme Mænds derpaa grundede Omdømme ikke saa let farer ganske vild, hvad enten det gjælder at erkjende de gode eller at bære over med svagere Sider hos den, hvis Personlighed just igjennem disse Forhandlinger kommer til at fremtræde i et fuldere Lys."

Et af de Agitationsmidler, som benyttedes mod Birch-Reichenwald som Statsraadskandidat, var hans unionelle Sindelag, der udgjorde en Anstødssteen ligeoverfor den herskende Stemning med Hensyn til Mellemrigslovene. De senere Begivenheder have befriet Almeenheden for enhver Ængstelse i denne Retning. Det er ikke vor Hensigt her at dvæle ved Statholdersagen og dens Behandling fra Regjeringens Side, men vi kunne ikke undgaa at berøre dette betydningsfuldeste Moment i hans korte Statsmandsvirksomhed. Paaskeugen 1860 er et kritisk Tidspunkt, der aldrig vil blive glemt i det unge Norges Historie. Det var Dage og Uger af Bekymring og Ængstelse over et Spørgsmaal, som ikke i og for sig var af nogen overordentlig Betydning, men som under Begivenhedernes Udvikling havde antaget en storartet Charakteer. I den Tid var der kun Spørgsmaal om Statsraad Birch, hvad han havde gjort og vilde gjøre; Alles Blik rettedes paa ham som den Forpost, der skulde værge Norges Frihed og Selvstændighed. Der vankede Protokoltilførsler, som vilde have bragt Carl Johans Øine til at gnistre af Raseri; men de tilfredsstillede ikke alle de Landsmænd, som havde ondt for at forvinde den bitre Skuffelse, som Sagens endelige Udfald beredede dem. Modstanderne anklagede Statsraadsafdelingen i Stockholm, fordi den ved Sagens Afgjørelse ikke var optraadt med tilstrækkelig Styrke, og fordi den havde taget Hensyn til Stemningen i Sverige og de svenske Stænders Forhandlinger. Men Storthinget forkastede den 23de April 1860 med 76 mod 35 Stemmer det sverdrupske Mistillidsvotum. Efterverdenen, der dømmer med skarpere Kritik og større Besindighed end mangen Storthingspolitiker, vil udentvivl ogsaa underkjende denne Anklage. Det tør endog hænde, at Historien — vi udtale her kun en individuel Formening — vil finde, at der fra norsk Side er lagt altfor megen Kraft i denne Kamp. Men denne Anke rammer ikke Birch-Reichenwald mere end den hele norske Almeenhed, som i alle dens Organer og Repræsentationer forsaavidt har gjort sig solidarisk med ham.

Prindsesse Lovise Josephine Eugenie.

Under disse Forhandlinger har Statsraad Birch-Reichenwald gjennemgaaet en parlamentarisk Ildprøve, som neppe nogen norsk Statsraad før ham har gjennemgaaet. Han seirede med en kvalificeret Majoritet i en Sag, der var bragt op til ligesaa stor Betydning som nogen siden 1814; han seirede, fraværende, efter en Kamp i Pressen og Nationalforsamlingen, som neppe har sin Lige i vort Lands Historie. Siden denne Begivenhed synes en væsentlig Forandring at være indtraadt i den almindelige Opinion. De af den offentlige Menings Herolder, som have ført det voldsomste Sprog mod den nye Statsraad, have lidt efter lidt, tvungne af Almeenhedens Misnøie, maattet forlade sin publicistiske Stilling. Det oppositionelle Thema er nu indskrænket til det Felt, som under enhver Regjering hos os har været det frugtbareste: Undersøgelsen af, hvorvidt der ved Embeders Besættelse tages det tilbørlige Hensyn til Embedskandidaternes formelle Kvalifikationer. Det er ikke vort Felt; det tilhører Dagbladene. Vi nævne kun det sidste Tilfælde af denne Art, fordi det i sine Hovedtræk er meget charakteristisk. Det gjaldt et Befordringsspørgsmaal, som blev afgjort i Overeensstemmelse med tvende underordnede Autoriteters Erklæring. Birch-Reichenwald, der Intet havde havt med Sagens Afgjørelse at bestille, men kun havde ledet de forberedende Forhandlinger, blev i Pressen behandlet som den, der havde Ansvaret. Dette skede i det forløbne Aars sidste Maaned. Og saadanne Angreb maa enhver norsk Statsraad være forberedt paa i Juni og December Maaned, — de Tider, da det store Abonnent-Fiske foregaar, og Efterspørgselen efter oppositionel Agn er stærkest.

Gaeta.

Kongeriget Neapels Middelhavskyst kan opvise langt flere Indsnit af Havet end den adriatiske Side. Det nordligste er Bugten ved Gaeta. Den er af en betydelig Størrelse og egner sig ikke blot fortrinlig til Handel, men besidder ogsaa Strandbredder, der i Skjønhed kunne kappes med Bugten ved Neapel. Byen Gaeta ligger paa en klippefuld Landtunge, der strækker sig fra den mindre Mola di Gaeta fem Miglier mod Vest. Havnen er dybere, rummeligere og sikrere end Neapels. Byen har omtrent 15,000 Indvaanere og er uregelmæssigt om just ikke stygt bebygget. Gaderne ere smale og steile, men godt brolagte, og Stedet, hvor der hersker meget Liv, frembyder et malerisk Skue. Den mest fremragende Bygning er Domkirken, der er bygget i en ædel Stil og har et meget smukt Taarn. Mellem Fæstningen og Stranden findes en Levning fra Oldtiden, som af Indbyggerne kaldes torre d'Orlando eller Rolandstaarnet. I Virkeligheden er det Munatius Plancus's Gravmæle, der var en af Keiser Augusts Venner. Ifølge Traditionen betegner en nær Gaeta liggende Lund Stedet, hvor Cicero paa Antonius's Befaling blev myrdet.

Paa Grund af sin Beliggenhed bliver Gaeta hyppig kaldet Italiens Gibraltar. Fæstningen hører til de stærkeste paa Halvøen. Mod en fra Landsiden angribende Fiende frembyder den en Front af kun 1800 Skridts Længde, der er besat med Skyts af den sværeste Kaliber. Mod Søsiden forsvares den af stærke, over hinanden liggende Værker og af et Fort, som behersker Havnen. Gaetas Afstand fra Neapel udgjør c. 16, fra San Germano og Capua omtr. 10, fra den romerske Grændse 3 og fra Byen Rom 17 geogr. Mile. San Germano, Capua og Gaeta danne en Fæstningstrekant, i hvilken en tapper, godt anført og med alle Fornødenheder forsynet Hær kan gjøre en langvarig Modstand. Forbi Gaeta gaa tvende neapolitanske Hovedveie. Den ene er den gamle Via Appia, der fører fra Rom gjennem de pontinske Sumper til Gaeta. Lige ved den romerske Grændse i Nærheden af Coprano støder denne Vei sammen med en anden, hvis Udgangspunkt er Pescara ved det adriatiske Hav. Den blev først fuldendt i 1855 under den forrige Konge af Neapel. Denne for Abruzzernes Handel vigtige Vei er ogsaa i militær Henseende af stor Betydning og lader sig let forsvare.

Gaeta hed i Romernes Tid Cajeta. Dens Fæstningsværker bleve anlagte Aar 1440 af Alfons af Arragonien og udvidede af Karl den Femte. Sin første Beleiring udstod den Aar 1450 mod Kronprætendenten Alfons den Femte af Arragonien. 1707 viste Østerrigerne sig for dens Mure, 1734 kom en fransk-spansk Armee paa 16,000 Mand, mod hvilken Besætningen, omendskjønt den kun talte 1500 Mand, holdt Pladsen i fem Maaneder. Den mærkværdigste Beleiring var dog den, som fandt Sted i 1806. 10,000 Franskmænd under Massena aabnede den 12te Januar det nævnte Aar en regelmæssig Beleiring; Overbefalingen i Fæstningen havde Prindsen af Hessen Philipsthal. Enhver Storm blev tilbageslaaet af de Beleirede, men Prindsen erholdt tilsidst et Saar, der hindrede ham fra at lede Forsvaret, og nu overgav Fæstningen sig den 18de Juli til Franskmændene. Derimod heisede Gaeta i 1821, da Østerrigerne skrede ind mod Revolutionen, den hvide Fane uden at løsne Skud. I den seneste Tid er Stedet bekjendt deraf, at

Pius den Niende i 1848 her fandt et Tilflugtssted og med de om ham forsamlede Diplomater raadslog om de Forholdsregler, der kunde gjengive Kirkestaten Rolighed.

John Bunyan.

(Efter Macaulay).

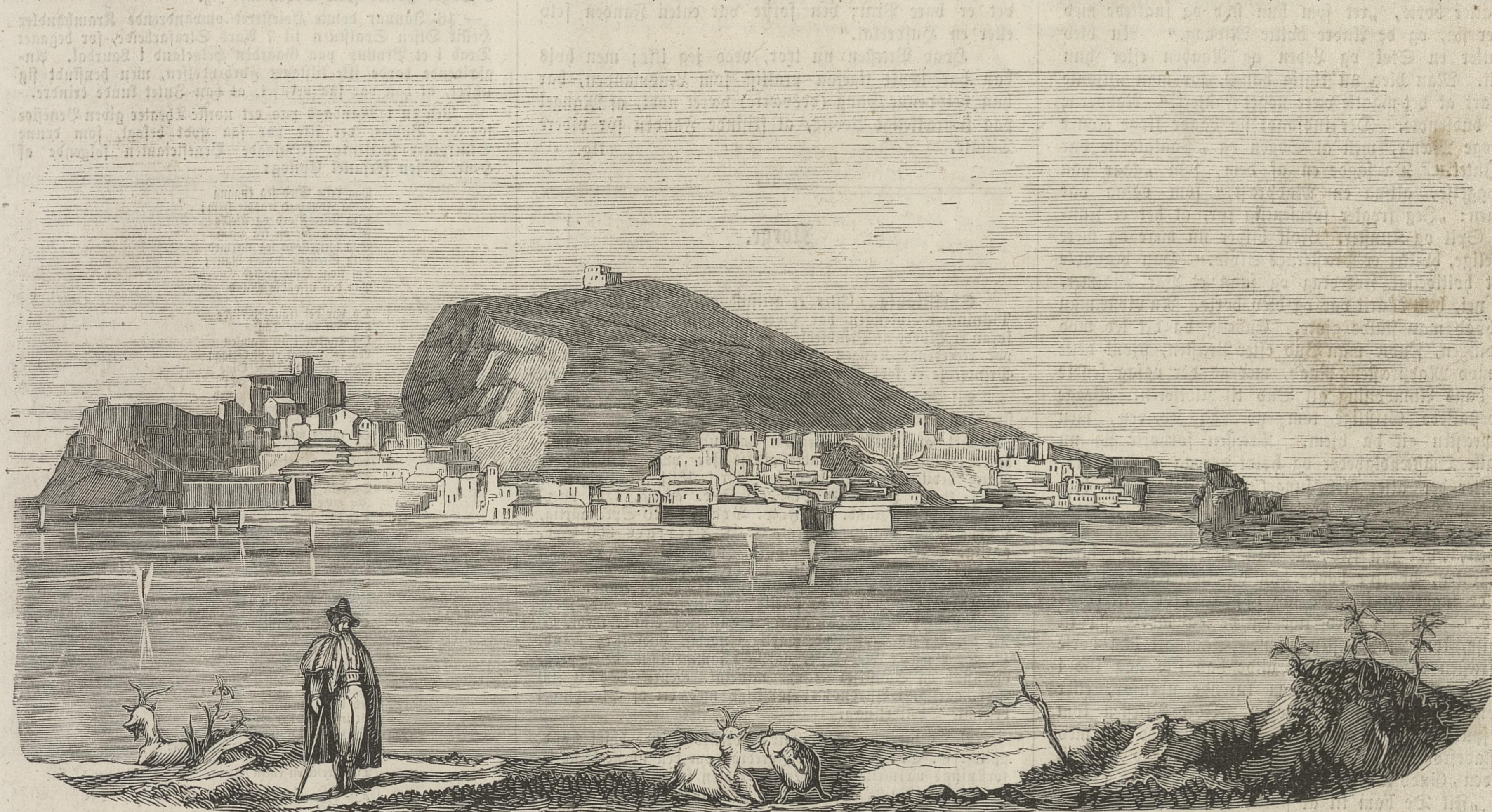
II.

Bunyan strev imod den engelske Kirkes Liturgi. Der var ikke to Ting, der efter hans Mening havde mindre Lighed end Bønnens Form og Bønnens Aand. Alle de, sagde han med megen Skarphed, der have mest af Bønnens Aand, maa søges i Fængslerne, og alle de, der ere mest ivrige for Bønnens Form, maa søges i Ølhusene. De doktrinære Artikler roste han derimod varmt og forsvarede dem mod nogle armenianske Præster. Det bitreste af alle hans Værker er hans Svar til Edward Fowler, senere Biskop i Gloucester, en udmærket Mand, der dog ikke var fri for at være smittet af Pelagianismen. Bunyan havde ogsaa en Strid med nogle af de fornemste Medlemmer af sin egen Sekt. Uden tvivl fastholdt han med fuldkommen Oprigtighed denne Sekts særegne Læresætning, men han betragtede ikke denne Læresætning som særdeles rigtig og havde gjerne Samkvem med fromme Presbytere og Independenter. De strengere Baptister beskyldte ham derfor lydeligt for at være en falsk Broder. En Strid opstod, der længe overlevede de oprindelige Kjæmpende. Den samme Sag, som Bunyan forsvarede med sin simple Logik og Rhetorik mod Kiffin og Danvers, har i vor egen Tid Robert Hall forsvaret med en Skarpsindighed og Veltalenhed, som ingen polemisk Skribent nogensinde har overgaaet.

I de Aar, som fulgte umiddelbart efter Restaurationen, synes Bunyan at være bleven holdt i streng Forvaring. Men da Lidenskaberne fra 1660 kjølnede, da det Had, hvormed Puritanerne betragtedes i den første Tid, efterat deres Herredømme var forbi, gav Rum for Medlidenhed, blev han mindre og mindre haardt behandlet. Hans Familie s Nød og hans egen Taalmodighed, hans Mod og Fromhed formildede hans Forfølgeres Hjerter. Lig hans egen Christen i Fængslet, fandt han Beskyttelse selv blandt Mængden paa Forfængelighedsmarkedet. Biskoppen paa Stedet, Dr. Barlow, siges at have gaaet i Forbøn for ham. Tilsidst fik Fangen Tilladelse til at tilbringe sin meste Tid udenfor Fængslets Mure, som det synes, paa den Betingelse, at han skulde forblive i Byen Bedford.

En af de sletteste Handlinger, som en af Englands sletteste Regjeringer udførte, gav Anledning til hans fuldkomne Frigivelse. I 1671 havde Kabalministeriet Magten. Karl den anden havde sluttet den Traktat, ved hvilken han forpligtede sig til at opretholde den romersk-katholske Religion i England. Det første Skridt, han tog i denne Hensigt, var at ophæve Straffelovene mod de Romersk-Katholske ved en konstitutionsstridig Udøvelse af Prærogativet; for at skjule sin virkelige Mening ophævede han paa samme Tid Straffelovene mod de protestantiske Nonkonformister. Bunyan blev følgeligen sat i Frihed. I sin Taknemmeligheds første Varme udgav han et lidet Skrift, hvori han sammenlignede Karl med hin menneskelige og ædle persiske Konge, som, endskjønt han ikke selv var velsignet med den sande Religions Lys, dog begunstigede det udvalgte Folk og tillod dem igjen at opbygge deres elskede Tempel efter mange Aars Fangenskab. Den umistænksomme Taknemmelighed, hvormed han modtog Frihedens dyrebare Gave, behøver ingen Retfærdiggjørelse hos den upartiske Dommer, der betænker, hvormeget Bunyan havde lidt og hvorlidet han kunde forstaa Hoffets hemmelige Planer.

Før han forlod Fængslet, var han begyndt paa den Bog, der har gjort hans Navn udødeligt. Denne Bogs Historie er mærkelig. Forfatteren fortæller os, at han strev en Traktat, hvori han havde Anledning til at tale om de forskjellige Trin i den Christnes Liv. Han sammenlignede dette, som mange Andre have gjort, med en Pillegrimsvandring. Hans skarpe Forstand opdagede snart utallige Lighedspunkter, der vare undgaaede hans Forgjængeres Opmærksomhed. Billeder strømmede ind paa ham, hurtigere end han kunde

Gaeta.

nedskrive dem, Moradser og Afgrunde, steile Høie, mørke skrækkelige Svælg, yndige Dale, solbeskinnede Marker, en stummel Borg, hvis Gaardsrum var bestrøet med myrdede Fangers Been og Hjerneskaller, en By, fuld af Liv og Pragt, lig London paa Lordmayorens Dag, og den trange Sti, saa lige som en Sti kunde være, der løb op Bakke og ned Bakke, gjennem By og gjennem Ørken, til den sorte Flod og den skinnende Port. Han havde udfundet, hvor hans Styrke laa, tilsæIdigviis, som de fleste Folk vilde have sagt, — ved Forsynets Styrelse, som han uden tvivl selv vilde have sagt. Han havde visknok intet Begreb om, at han frembragte et Mesterværk. Han kunde ikke tænke paa, hvilken Plads hans Allegori vilde komme til at indtage i den engelske Literatur, for han kjendte slet ikke til den engelske Literatur. Det var en let Sag at gjendrive dem, der antoge, at han havde studeret „Feedronningen", dersom her var et passende Sted til en nøiagtig Undersøgelse af de Steder, hvor man tror at finde Lighed mellem disse to Allegorier. Hans gamle Yndlingslegende om Sir Bevis af Southampton har sandsynligviis været det eneste Digterværk, hvormed han kunde sammenligne sin Pillegrim. Han vilde have anseet det for en Synd at borttage nogen Tid fra sit Livs alvorlige Beskjæftigelser, sine Udlæggelser af Ordet, sine Disputer og sine Snore for at fornøie sig med noget, som han kun ansaa for en Ubetydelighed. Han forsikrer os, at det kun var i ledige Øieblikke, han vendte tilbage til det skjønne Huus, de behagelige Bjerge og den fortryllede Grund. Han havde ingensomhelst Hjælp. Ingen saa en Linie, før det Hele var færdigt. Da spurgte han sine fromme Venner tilraads. Nogle fandt Behag i hans Arbeide. Andre toge Forargelse deraf. Det var en unyttig Historie, rent et Eventyr, om Kjæmper, Løver, Aander og Krigere, der undertiden stred mod Uhyrer og undertiden bleve beværtede af smukke Damer i prægtige Paladser. De atheistiske vittige Hoveder hos Will kunde skrive saadant Sludder for at fornøie Hoffets sminkede Jesabeller, men var det passende for en Evangeliets Tjener at efterligne Verdens daarlige Skikke? Der havde været en Tid, da saadanne Daarers Snak vilde have gjort Bunyan elendig. Men den Tid var forbi, og hans Aand var nu i en sund og kraftig Tilstand. Han saa, at ved at bruge Opdigtelse for at gjøre Sandheden klar og Godheden tiltrækkende, fulgte han kun det Exempel, enhver Christen burde have for Øie, og han bestemte sig til at lade sin Bog trykke.

Af et Brev.

— — — Paa en Fjeldtur, jeg i Sommer gjorde med en ældre Mand, som skulde tilsee sin Sæter oppe paa Høifjeldet, fortalte denne en Historie, som jeg har Lyst til at meddele Dig. Manden var yderst overtroisk og dertil, hvad der ikke er sædvanligt blandt vore Fjeldbønder, meget meddeelsom. Som Følge af denne sidste Egenskab lagde han slet ikke Dølgsmaal paa sine Tanker og Følelser og sin faste Tro paa det Overnaturlige, hvilket, som bekjendt, Fjeldbonden ellers almindelig gjør ligeover for den Fremmede. Det var derfor ikke vanskeligt at faa ham til at fortælle, og det Komiske i hans Fremstilling fremtraadte endnu stærkere derved, at Historien blev fortalt med alt det Alvor, som Overbeviisningen om Sandheden af den kan frembringe.

„Er det sandt, spurgte jeg, at Gjenterne undertiden blive bortførte og tagne ind i Fjeldet af Hulderkallene?" „Ja kors da, svarede han, det hænder ikke saa sjelden, det. Naar vi kommer op paa Høiden der, til Hvilepladsen, skal jeg fortælle dig en Historie, som tildrog sig for nogle Aar siden." Medens vi gik opover til det betegnede Sted, ytrede han sin Forundring over, at Folk, der endog var „godt lærte," ikke vil tro paa Huldren, „som saa Mange baade har hørt og seet." „I 1849," fortsatte han, „strax efterat Krigsfolket var draget ud til Slesvig, hørte man Tromning og Vaabenlarm oppe paa Fjeldene og i Liderne," og han oplyste mig om, at dette Spektakel strev sig fra Huldren, som der havde sine Exercerpladse og Samlinger, og at hun „øvede sig og var lige saa godt rustet som andre Folk." Da vi vare komne op paa Høiden og havde sat os for at hvile efter den 2 Timers anstrengende Marsch fra Bygden, havde han

ikke glemt sit Løfte, men fortsatte uopfordret. „Ja kors da, de blive nok borte undertiden, ja Gjenterne, da. Nu skal jeg fortælle Dig den Historie, som jeg slog paa. Der var en Gaard oppe i Dalen, fortsatte han, hvor der var en Gjente paa 17, 18 Aar til Opfostring. Hun var egentligen Slægtning af Konen paa Gaarden, og hun var saa munter og frisk og saa sprættende som Ærter paa en Næver, som man siger. Hun begyndte tidlig at faa Friere, for hun havde nok allerede flere strax hun var „sluppet fram" (konfirmeret). Man ledte og ledte den lange Dag uden at finde hende, men man hørte at hun snakkede, undertiden nær, undertiden længere borte. Medens man det ene Øieblik hørte hende i Kammeret, hørte man hende det andet paa Loftet. Folkene bleve nu bange, for de „tvilte for at det kunde være noget Fanteri." Om Morgenen fandtes hun paa Loftet, og uagtet Døren havde været stængt den hele Tid. „Hvorfor kom Du ikke ned, da vi raabte paa Dig," sagde Konen. „Nei jeg kunde ikke, for der stod en Krop udmod mig, som magtstjal mig saaledes, at jeg ikke kunde røre mig," svarede hun. Nu blev hun da om Kvelden lagt i Seng i samme Stue, hvor Flere sov, for at hun ikke af en eller anden Krop atter skulde blive bortført og magtstjaalet. Det blev hun heller ikke den Nat, da man desuden havde været saa forsigtig at „sætte Kniv over Døren for Sikkerheds Skyld." Men den paafølgende Dag blev hun atter borte, „ret som hun stod og snakkede med Moster sin, og de Andre hvilte Middag." Nu blev der atter en Støi og Leden og Raaben efter hun Marit. Man blev nu rigtig bange, for man „skjønte nu klart at det maatte være noget Fanteri." Naboerne bleve budsendte. Der indfandt sig baade kloge Koner og kloge Mænd, men al Søgen og „Paakaldelse var om Intet." Da sagde en af dem, som „gaar paa Opbyggelse, altsaa en Madpræst," som ogsaa var kommen: „Jeg frygter formentlig for, at her er Fandens Spil og Kunster. Folk bliver nu mere og mere ugudelige, hvilket er Præsternes Skyld." Han begyndte nu et høitideligt Foredrag og sang et Par Psalmer. Men nei, hun Marit var og blev borte. Nu vidste man ikke hvad man skulde gjøre. Endelig da det led mod Kveldingen, sendte man Bud efter Præsten, skjønt dette var mod Madpræstens Raad, medens der ogsaa senere efter hans Anmodning gik Bud til Klokkeren. Begge de bestaltede Geistlige kom ud paa Kvelden, men Madpræsten gik da hjem. Præsten forhørte sig nu om alle Omstændigheder og holdt derpaa et Foredrag, hvorefter der atter blev sunget. Alt forgjeves; hun Marit var og blev borte, „Alt var om Intet." Præsten, som saaledes ikke kunde faa Bugt med Fanden, „var saa ræd, at han ikke turde reise hjem om Natten, hvorfor baade han og Klokkeren blev der, men de lagde sig ikke, de sad oppe — „for Sikkerheds Skyld." Da det blev lyst og de da lavede sig til at reise, kom Madpræsten igjen. Saasnart han hørte at Præsten endnu var der, vilde han ikke gaa ind i Stuen, men stillede sig paa lurende udenfor, eller ligesom om han ventede Nogen. Idet Præsten kom ud, spurgte han ham med inderlig Fryd og med en skadefro Mine, der just ikke tilkjendegav at han var den „Guds Mand," som han vilde gaa og gjælde for: „Fik De ham til at flytte, Hr. Pastor?" Præsten svarede Intet, men skyndte sig at komme i Gigen saa snart som muligt. Men forinden de reiste, sagde Klokkeren, formodentlig for at svække det mindre fordeelagtige Indtryk, deres forgjeves Arbeide i Forbindelse med Madpræstens drillende Spørgsmaal let kunde udøve paa de Tilstedeværende: „Jeg formener næsten, at det ikke er Fandens Kunster denne Gangen, men at det kan være noget andet Fanteri. Han Visknut burde komme."*) Beretteren forklarede paa min Opfordring, at Klokkeren dermed mente, at en Huldrekal havde taget Gjenten. Formodentlig „formente" han som saa, at en saadan „Krop" egentlig nærmest hører under Troldkarlenes og Mirakeldoktorernes Jurisdiktion, hvorimod Fanden selv, som bekjendt, maa svare for geistlig Ret. Da de var reist, sagde Madpræsten med Salvelse og Værdighed: „Hvorledes kan I formene at han Visknut kan hjælpe her? Han kan sandelig lige saa lidet hjælpe som Statskirkens Præster. Nei, kommer hun Marit ikke at idag, saa faar jeg vel komme igjen og forelæse Eder nogle Traktater og synge lidt af Udvalgtbogen; der er nok Raad og Opbyggelse at finde, naar man bare vil søge det paa den rette Maade," hvorpaa han strøg sin Vei.

En Stund efter Geistlighedens Afreise kom hun frem igjen. „Men hvor i Jesu Navn har Du været?" spurgte man hende. „Aa jeg var paa Loftet i Nedrestuen; det var denne Kroppen, som kom og tog mig med sig igaar i Mørkningen, ret som hun Moster var gaaet ind i Stuen. Han magtstjal mig, saa jeg ikke kunde røre mig. Jeg er saa rent lemster og magtstjaalen — saa."

Den tredie Aften blev hun Marit ogsaa borte, og Forskrækkelsen var da saa stor, at Ingen turde gaa ud og lede. Hun blev da den Aften ikke eftersøgt. Om Morgenen kom hun atter tilstede, og man fik da den samme Forklaring, at „Kroppen" havde taget hende. Nu blev det besluttet, efter Madpræstens Raad, at hun ikke skulde være paa Gaarden længer, men sendes til en anden Slægtning, „hvor man aldrig havde fornummet noget Fanteri, fordi Folkene der vare Vakte, kanske."

Efterat den Gamle havde fortalt dette, kom han selv med Opløsning paa Gaaden, rigtignok mod sin Villie eller Vidende, og det var især dette, som i Forbindelse med hans naive Fremstilling gjorde Historien saa komisk. „Nu er hun Marit, sagde han, gift med en Krop bortifra Rustebygden, som havde gaaet paa Frieri til hende lige siden hun slap fram." Da jeg nu gjorde den Bemærkning, at hendes Mand sandsynlig var identisk med den først omtalte Krop, som havde magtstjaalet hende, medens Præsten, Klokkeren og Madpræsten holdt paa at fordrive de onde Magter, svarede han: „Ja, det siger Lensmanden og, men det er bare Prat; den første var enten Fanden selv eller en Huldrekal."

Hvad Præsten nu tror, veed jeg ikke; men hvis han har tænkt ligesaa praktisk som Lensmanden, har han vel denne Gang (desværre) været nødt, af Mangel paa tilstrækkeligt Beviis, at frifinde Fanden for videre Tiltale.

Hg.

*) Det behøver neppe her at oplyses, at Viisknut er en fremsynet Mand og Mirakeldoktor i Gausdal. Hver Bygd har gjerne sin, men Knut er den bedste og derfor navngiven paa lang Led.

Norge.

Christiania. Efter et artistisk Tillæg, som Illustrerad Tidning i Juleugen har givet istedenfor Nr., meddele vi foran et Billede af Prindsesse Lovise Josephine Eugenie, vor regjerende Konges Datter og eneste Barn. Den lille Prindsesse er født 31 Oktbr. 1851, altsaa nu i sit 10de Aar.

— Til Dronning Desiderias Bisættelse havde Mag. Nybom skrevet Kantaten.

— Det akademiske Kollegium har uddeelt de af sidstafholdte Storthing til Understøttelse for yngre Videnskabsmænd bevilgede Stipendier for Aaret 1861 til Følgende: Kand. theol. J. P. Broch 300 Spd. aarlig, i de østerlandske Sprog; Kand. jur. F. P. Brandt 240 Spd. aarlig, i Lovhistorie; Kand. mineral. C. A. Bjerknes 300 Spd. aarlig, i den rene Mathematik; Kand. theol. A. S. C. Johnson 220 Spd. aarlig, i Theologi; Kand. medic. A. F. O. Arndtsen 200 Spd. aarlig, i Physik; Kand. mag. G. W. Lyng 200 Spd. aarlig, i Philosophi; Kand. mag. Oluf Rygh 200 Spd aarlig i Historie; Kand. theol. C. D. O. Bang 200 Spd. aarlig i nordisk Literatur; Kand. C. S. Bugge 200 Spd. aarlig i sammenlignende Sprogvidenskab og Sanskrit; Kand. mineral. Henrik Mohn 200 Spd. aarlig, i Astronomi; samtlige med det af Storthinget bestemte Dyrtidstillæg.

— Ved Studenternes Fest til Fædrenes Minde holdt Kand. philos. E. Sars et længere Foredrag om den norske Historieforsknings nærmeste Opgaver. Skaalen for Fædrenes Minde udbragtes af Kand. Schweigaard, der mindede om de i Aarets Løb Afdøde, idet han foruden Dronning Desideria nævnte: Krigskommissær J. J. Broch, Statsraad Erichsen, Overlærer Fritzner, Biskop Gislesen, Assessor Hornemann, Sorenskriver Schwach, Assessor Lange, Prof. Maschmann, Stiftamtmand Thygesen, Major Vibe, Digteren W. v. Braun, Prof. Hvasser, Prof. Retzius, J. L. Heiberg, General Krogh, Nils Lorenzen, Skuespiller N. P. Nilsen og A. S. Ørsted. Blandt de øvrige reglementerede Skaaler kan nævnes „for Sverige" af Prof. Welhaven, der indledede den med en kort Tale, som findes trykt i Mgbl. Blandt de extraordinære, der ledsagedes af Foredrag, maa det være nok at anføre: for J. L. Heibergs Minde af Prof. Monrad, for Italien af U. A. Motzfeldt og for de tilstedeværende betydelige Mænd af A. O. Vinje. Under Festen blev afsunget følgende Sange af A. Munch og L. Dietrichson (sidste Sang hidsendt fra Upsala):

Haardt spænder Isen nu sit Pandser
Om Nordens gamle Heltebryst,
Den hvide Riim hans Lokker krandser,
Og barsk han staar i Vintrens Dyst.
Dog flammer Ild end i hans Øie,
Og varmt hans rige Hjerte slaar;
Hans Tanke over Hav og Høie
Rundt til de spredte Sønner gaar.

Han vil dem jo saa gjerne samle
Og slutte til sin Faderbarm.
Han smiler kun den kloge Gamle,
Ad deres liden Kiv og Harm,
Han veed, det Veir kun renser Taagen,
Som ofte skjulte Brødres Hjem. —
„Nu gjælder det at være vaagen!" —
Saa lyder høit hans Ord til dem.

See kun, hvor det i Sønden dages!
Der store Tiders Slag er nær,
Der fælles Stammer sammendrages,
Og Slægter fylke sig til Hær.
Den Storm vil fare over Jorden
Og ryste gamle Staters Hegn —
Den skal blot styrke os vort Norden,
Her kjende længst vi Brødres Tegn! —

A. Munch.

Træd ind imellem Fortids høie Skygger,
Hvor Sværdet hviler nu paa Kistens Fjæl,
Træd ind, hvor Mindet paa sit Tempel bygger,
Hver Steen er der en Daad, et Navn, en Sjæl.
Paa Altret hvile der de gamle Skrifter
Med Sagn om Broderstrid og Ufredsskjold,
Og spørge: „Hvor er, Nutid! de Bedrifter,
Som gav dig Ret til Navn af Eenheds Old!

Vis frem! hvor er den Kjærlighed, som hæver
Sin hvide Fane nu om Nordens Vaar?
Mon den i hine mørke Blikke lever,
Som mellem Brødre vexledes iaar?"
Vend dig ei bort! Lær der: de Minder tunge
Er, hvad din Moder led for Dig i Nød,
Stir fast paa hendes Ve, du Nordens Unge!
Og kan du da, løft Haand til hendes Død!

Men lad ei skrække dig af Tvivlens Tanker,
Som Tiden hvælver i en Statsmands Bryst,
I Evigheden kaster du dit Anker,
„Vor Fremtid vil som Herren!" er din Trøst.
Thi evigt, — det er kun det Unges Rige, —
Hvad blev vel Sandhed, som ei først var Drøm?
Vi staa med fjeldfast Tro, om Slægter krige,
Og vogte Tavlerne ved Urdas Strøm.

Saa flyv, du Banner med Athenes Mærke,
Trofæ fra Thorgnys Houg og Odinslund!
Stræk ud mod Brødres Favn de Vinger stærke,
Og flyv paa Vaarens Vind til Øresund!
Der vi fornye Broderskab til Døden,
Og over Himlen gaar et Foraarsveir,
Og det skal se's, at netop gjennem Nøden
Skal Nordens Ungdom bære Nordens Seir.

L. Dietrichson.

— Ved kongl. Resol. af 3 Jan. er en, Gaardbruger Iver Iversen Leervig af Aremark overgaaet Høiesteretsdom formildet fra 3 Aar og 1 Maaneds Strafarbeide til 30 Dages Fængsel paa Vand og Brød. Angjældende, en fredelig og skikkelig Mand, var i beruset Tilstand i Anledning af Kortspil kommet i Klammeri med en Person, hvem han uforsætlig tilføiede en Skade, der ved Sammenstød af uheldige Omstændigheder, efter 3 Dages Forløb førte Døden med sig.

— 16 Januar dømte Høiesteret omvandrende Kramhandler Hellik Olsen Svalstuen til 7 Aars Strafarbeide, for begaaet Drab i et Bryllup paa Gaarden Helgeland i Laurdal. Angjældende havde ikke tilstaaet Forbrydelsen, men henskudt sig under, at han var saa beruset, at han Intet kunde erindre.

— Ved en i Mandags paa det norske Theater given Benefice for Hr. Bucher, der ikke var saa godt besøgt, som denne Skuespiller fortjente, fremsagde Beneficianten følgende af Henr. Ibsen forfattet Epilog:

Paa dette Sted jeg engang
Som Fremmed traadte frem;
Mig skilte Fjord og Fjelde
Fra Frænder og fra Hjem.
Saa hjerteklemt jeg nærmed
Mig Scenens snævre Rand;
Thi kloge Øine vogted
Paa den ukjendte Mand.

Da var det trangt herinde
Og lavt under Tag,
Og Tanken i sin Famlen
Led vel mangt et Nederlag;
Men ud af de kloge Øine
Lyste Mildhedens Skjær;
Ei længe som en Fremmed
Stod den Fremmede her.

Her raktes mig Vennehænder
Til Pagt, som end bestaar,
Her blev det mig saa hjemligt,
Som i min Moders Gaard —
Da følte jeg Ungdomskræfter. —
Jeg vilde, jeg skulde frem!
Det blev mig en hellig Gerning
At hædre mit Nybyggerhjem. —

Nu er det lyst herinde,
Og høit under Tag. —
Og Tiden peger fremad
Mod en gryende Dag;
Men hvo er den, som glemmer
Sin fattige Barndomstid,
Da Huset maatte støttes
Ved Barnehaandens Flid!

Og rives den gamle Stue,
Og reiser sig af dens Gruus
En bedre Bygning i Dagen,
Et lysere, høiere Huus;
Da er det kvægsom Tanke
Gjennem Tidens Trang og Meen:
Jeg ogsaa var med at lægge
Til Værket en enkelt Steen.

Hav Tak da for Styrkedrikken,
Mig raktes i Kjærlighed!
Tak for hvert lysende Minde,
Jeg tager i Livet med!
Tro skal jeg hige og virke,
Gaar det end sent og smaat
Frem mod Ideens Kirke,
Op imod Tankens Slot!

— I December Maaned anmeldtes af 27 Læger 91 Tilfælder af Nervefeber her i Christiania. Samtidig indkom paa Rigshospitalet 87 og døde 7 Nervefeber-Patienter.

— De Havedyrknings-Gjenstande, som Hr. Schübeler ihøst sendte til Udstillingen i Berlin, bleve tilkjendte 3die Præmie, hvilken er oversendt Hr. Schübeler i Form af et af Prindsregenten af Preussen udstedt Æresdiplom.

— Flere gode Mænd have udstedt Indbydelse til Oprettelse af Foreninger for Skyde- og Legemsøvelser.

— I søndre Aurdal har en 60aarig Huusmand i Sindsforvirring dræbt sin 80aarige Fader, der led af Kræft.

☞ Nyhedsbladets Nytaarsgave vil udkomme i Løbet af Januar-Maaned. De Kommissionærer og Abonnenter, som endnu ikke have betalt Bladet, anmodes om uopholdelig at indsende Kontingenten, uden hvis Modtagelse intet Exemplar af Nytaarsgaven omsendes.

H. J. Jensen.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 4. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 27de Januar 1861. | Abonnementsprisen er 60 ß. Fjerdingaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Ved Mindebægeret over Joh. Ludv. Heiberg i Studentersamfundet den 13de Januar.

(Af Professor M. J. Monrad).

Naar jeg i denne Kreds og ved denne Leilighed har nævnt Johan Ludvig Heibergs Navn, saa føler jeg vel, at et ethvert tilføiet Ord let kan svække det Indtryk, som det blotte Navn allerede vil have frembragt. Og dog vilde jeg saa gjerne, vi skulde dvæle en Stund ved dette Indtryk, hæve det i Betragtningens Ro, om muligt forklare Følelsen til Tanke, for deri at finde den rette Forsoning for det dybtfølte Savn. Om jeg ikke feiler, vilde en saadan rolig Dvælen, en saadan Bevidsthedens Klaring netop være i den Forevigedes egen Aand.

Det Billede, der nu foresvæver os, er rigt og mangesidigt. Skjønt det alt paa mange Maader har været fremstillet, trods Alt, hvad der har været talt, skrevet og sunget derom, er det dog ingenlunde udtømt, og en ikke altfor fattig Aand vilde endnu altid kunne finde nye Sider at fremhæve, nye Belysninger, hvori det Hele kunde sees. Jeg skal imidlertid vel vogte mig for ved Stræben efter noget Nyt og Sindrigt at forstyrre Tilbageblikkets Ro; jeg skal meget mere kun minde om hvad Alle længe vide.

Et fremherskende Træk i Heibergs Digter-Eiendommelighed er, at han i sjelden Grad havde gjennemtænkt sin Kunsts Natur og Væsen og besad en klar Bevidsthed saavel om Kunstens Øiemed, som om de Midler, hvorved de opnaaes. Dette har været erkjendt saavel af dem, som have beundret denne Indsigtens Klarhed og den deraf følgende gjennemsigtige Betydningsfuldhed i Alt, hvad han frembragte, som af dem, som heri have fundet en Skranke for hans Talent eller ialfald en Grund til Mistanke angaaende hans egentlige digteriske Begavelse og Betydning. Jeg for min Part maa bekjende, at jeg ei kan slutte mig til de Sidste. Jeg forstaar vel at vurdere den Geniets Umiddelbarhed, der som af sig selv finder Kunstens Regel; jeg kjender nok de Mirakler, som en saadan Begavelse under passende udvortes Betingelser kan udrette som iblinde; og jeg veed nok paa den anden Side, at den sande Poesi ikke kan tildemonstreres eller tillæres: Men jeg har ogsaa seet Exempler nok paa, for hvilke farlige Tilfældigheder det af klar Indsigt ikke ledede Instinkt er udsat, og jeg har erfaret, at især i vore lidet naive Tider er den væreskullende Umiddelbarhed som oftest ikke Andet end Affektation og en tillært Doktrin. Og jeg er overbeviist om, at som Bevidsthed og Fornuft er det Fuldendende i alle Ting, saaledes er det Høieste ogsaa i Kunsten en gjennemtrængende Erkjendelse, der er inderligt sammenvoxet med Aandens og Hjertets fineste Trevler og derfra springer ud som en ny Umiddelbarhed, en levende, organisk Vext. Deraf dette Præg af Modenhed og rolig Fuldendthed, som udmærker den heibergske Muses Frembringelser, den Sikkerhed i Formen, der røber den, der i det Hele som i det Enkelte veed hvad han gjør og gjør hvad han veed.

Og denne Viden er vel at mærke ingen blot æsthetisk, ikke blot en Viden om Skjønhedens Form og dens Betingelser, men en fyldig og grundig Verdens-Opfattelse, der overalt gaar til Tilværelsens og Erkjendelsens dybeste Kilder. Det Skjønne lader sig igrunden ei løsrive, det opnaaes theoretisk og praktisk kun af den, hvis Aand har et rigt Indhold og et saadant, der falder sammen med Menneskeaandens høieste Stræben, med Livets og Tilværelsens dybeste Idee.

Heiberg stod paa Tidsbevidsthedens Høide; han havde tilegnet sig en Philosophi, der i det største Omfang og med den største Skarphed havde stillet Tilværelsens Problemer og med den mest indtrængende Kraft arbeidede for deres Løsning. Denne Philosophi stod ogsaa væsentlig i Samklang med en sund og ægte poetisk Opfattelse, idet den paa den ene Side med Dristighed og Energi søgte at fastholde Ideen, det Evige og Uforanderlige, men paa den anden Side ikke søgte dette i et fjernt, dunkelt Skyggerige, men i Livet og Virkeligheden selv, som dennes dybeste Kjerne. Denne Philosophi var udgaaen fra Romantiken og havde beholdt dennes afgjorte Retning mod det Høiere, mod det Ideale, men den havde aflagt Romantikens Hang til det Taagede, det Luftige og Tomme, dens sygelige Sentimentalitet, saavelsom dens altopløsende Ironi, og var vendt tilbage til det Sunde og Sande og Livskraftige, til den guddommelige, ideale Realitet. Heibergs Poesi er saaledes ogsaa grundromantisk, men tillige med en afgjort Overvegt af en kraftig Livsopfatning, af et sundt og forfriskende Humor.

Man har undertiden villet mene, at dette Humor forenet med den skarpe, gjennemtrængende Tanke, skulde være til Skade for Følelsen og frembringe en iisnende Kulde. Enhver Linie i Heibergs Digte er en Gjendrivelse af denne Eensidighed. Vi bringes til ikke alene at indsee, men til at anskue og føle, at det er det Sandeste og Dybeste, det egentlig Gyldige i Følelsen selv, der forklarer sig til Tanke, og som derved netop befries fra det meget Usande og Usunde, det meget Tilfældige og Vilkaarlige og i enhver Henseende Forstyrrende, der ellers klæber ved de menneskelige Sindsbevægelser. Og om det heibergske Humor ofte vendte sig satirisk og kritisk mod Tidens Vrangside, saa havde denne Satire dog stedse sin Baggrund af dybe og inderlige Sympathier for det Gode og det Skjønne; vi spore midt under Latteren et menneskeligt Hjerte, der har banket og banker for alt Menneskeligt, og vi mindes stedse hvad han sang i et af sine sidste Digte:

> Ve ham den Satyr, der aldrig har drømt,
> aldrig har omfavnet ømt,
> aldrig begeistret har tømt
> Glædernes Bæger til Bunden.

Istedetfor at indbilde os, at Tankens Klarhed skulde have trængt Følelsen tilbage, ville vi snarere sige, at netop fordi Heiberg stod paa Tankens Høide, derfor kunde han øse saa dybt, som Faa, af den sande, den virkelig almeenmenneskelige Følelses Væld.

Paa hans Forhold til sin Tid og sit Folk er en lignende Betragtning at anvende. Heiberg var ikke i overfladisk Betydning et Tidens Barn, et høitopkastet Skum paa Tidens Bølge; hans Aands Udvikling har meget mere fulgt Menneskehedens og tilegnet sig det Bedste og Betydningsfuldeste fra alle Tider. Han har gaaet i Skole hos Homer og Aristophanes, som hos Calderon og Shakespeare. Men netop derfor, netop fordi han har sin Rod i alle Tider, derfor er han i udmærket Forstand en Nutidsdigter, derfor har han kunnet gribe saa kraftigt ind i Tidens og Folkets Udvikling og frembringe Verker, der ganske fortrinsviis svare til Tidens Tarv og bære dens Præg. Der er netop ved Heibergs Frembringelser noget fortrinsviis og i ædleste Forstand Modernt, som vil beholde dette Præg, naar mange af de Senere allerede længe ere blevne gammeldags. Ligeledes vil det ikke kunne negtes, at Heiberg med sit omfattende Blik paa Menneskeheden i det Store — som jeg mener: netop paa Grund heraf er i sit Grundpræg bleven nordisk og dansk som de Færreste. Man har sagt, at Heiberg plantede fremmede Vexter ind paa den danske Literaturs Grund og især deleshed peget paa Vaudevillen. Men trods dennes unegtelig franske Navn og historiske Foranledning, har der nok blandt det danske Publikum neppe været mere end een Følelse af, at den heibergske Vaudeville var Kjød af dets Kjød og Been af dets Been, og den vil bestandig hævde sin Betydning som et særdeles charakteristisk Nationalmindesmærke. Thi hvad han havde lært og optaget af det franske Skuespil, var ikke det snevert, det blot Franske deri, men kun det Almeengyldige i Formen, som hans nordiske Aand var omfattende og elastisk nok til at tilegne sig og som hans plastiske Kraft formaaede igjen at udforme til en Skikkelse, hvori det kunde blive Folkets varige Eiendom.

Men det forstaar sig, at Heibergs Nationalitet heller ikke er af denne udvortes, tykt paasmurte, som maa til, for at sløve Nerver kunne finde sig i sit Element. Den var af en finere, idealere Art; hvad vi hos ham finde, er ikke det skrøbelige, det blotte, det frastødende Danske, men det, der i Danskheden er almeengyldigt, almeenmenneskeligt, det, der trods sit nationale Præg alligevel træder ogsaa os, ogsaa Andre fortroligt og tiltrækkende imøde. Heiberg er af de faa danske Digtere, der ogsaa har Betydning udenfor Danmark — netop fordi han er saa grunddansk.

Thi det Sandeste og Dybeste i Folket, som i Tiden, er ikke det, der udelukkende har sin Begyndelse som sin Ende i det snevre Her, det snevre Nu, men netop det, der stammer fra Menneskeheden og som ogsaa udstrækker sin Virkning over denne. Rummet og Tiden har sin væsentligste Betydning i det, som naaer udover dem begge.

Ogsaa den Digter, vi ihukomme, har sin Betydning ved det i ham, der naaer ud over hans Timelighed, over hans mere eller mindre skrøbelige Individualitet. Heibergs Minde er i mange Henseender meer end et Minde; det er en Idee. Hvad vi i ham feire, er ingen Forgangenhed, men det evigt Nærværende, den skjønneste Eenhed af den klare Form og det dybe Indhold. I denne Betydning tilhører han ogsaa os, der ikke i snevreste Forstand ere hans Landsmænd, og i denne Betydning tømme vi Bægeret, egentlig ikke Savnets og den taknemmelige Erindrings, men et Løvtets Bæger, om Kamp mod Timelighedens Sneverhed og uklare Gjæring og et Begeistringens Bæger for Ideen, for det evige Sande, Gode og Skjønne.

Den amerikanske Ministers Reise til Peking.

(Juli 1859).

Samtidig med Frankrigs og Englands Ministre ankom de forenede Staters Minister Ward i Juni 1859 til Mundingen af Floden Peï-ho for at begive sig til Peking, hvor han skulde udvexle Ratifikationerne af den i forrige Aar i Tientsin afsluttede Traktat. Han blev Vidne til Kampen foran Takou's Forter, samt til den engelsk-franske Eskadres Tilbagetog. Beskednere end sine Kolleger, havde Ward fulgt den Reiserute, der var ham foreskrevet af de chinesiske Autoriteter, og begav sig paa foreskreven Maade til det himmelske Riges Hovedstad.

Under de forhaandenværende Omstændigheder er denne besynderlige Reises Detailler, der ere fortalte i et Brev fra et Medlem i den amerikanske Legation, ikke uden Interesse. Man vil bemærke, at Beretningen i det Hele taget er gunstig for Chineserne og at den lægger an paa at fremhæve de keiserlige Embedsmænds store Hoflighed i Sammenstødet med de forenede Staters Minister. Sagen er imidlertid faktisk den, at Ward gjorde Regning paa at faa en Audients hos Keiseren og at han ikke fik den. Han skulde i selve Peking udvexle Traktatens Ratifikationer og denne diplomatiske Ceremoni udførtes i den lille Stad Pehtang, saagodtsom under aaben Himmel og i øsende Regn. Legationen havde ikke Tilladelse til at besøge det Indre af Hovedstaden og dens Korrespondance med Missionen opsnappedes. For at opnaa saadanne Resultater kunde de forenede Staters Minister undladt at gjøre Reisen. Washingtons Regjering har imidlertid anseet sig for tilfredsstillet; det er dog ikke sandsynligt, at den igjen skulde føle sig fristet til at foretage en lignende Expedition. Dette være nu som det vil, her leveres i Oversættelse Beretningen om denne Reise, der uafhængig af de politiske Interesser interesserer ved en Række maleriske Beskrivelser. Det er ligesom Fortalen til de Korrespondancer om Chinas Hovedstad, der udentvivl snart ville komme fra engelske og franske Journalister.

Den 17de Juni 1859 forlod Powhattan Havnen ved Woosung og var om Morgenen den 21de i Indløbet af Peï-ho-Floden, hvor den engelsk-franske Eskadre allerede laa. Den 24de satte Ministeren Ward og Commodore Tattnal over Floden i Sluppen Toeywan for at indlede Forbindelsen med de chinesiske Autoriteter, men der fandtes ingen Embedsmænd til at forhandle med dem. Nogle Soldater, der stode ved Havnedæmningen ligeoverfor Fortets Port, afgav den Forklaring til den fra Sluppen udsendte Deputation, at Keiseren havde givet Befaling til, at de Forenede Staters Minister, ligesaavel som de andre fremmede Ministre, skulde modtages i Pehtang, en Stad beliggende nogle Mile nordligere. De kunde hverken skaffe tilveie Bærestol eller Vogn til det Bud, man vilde sende til denne Stad, ikke engang en Styrmand til at lodse Damperen derhen, men de forsikrede, at Byen var let at finde, da Masterne paa de i Havnen liggende Jonker saaes langt borte.

Den følgende Dag den 25de fandt Kampen ved Takou Sted og Toeywan forlod Peï-ho Søndagmorgen den 26de Juni. Den paafølgende Onsdag afsendtes Sluppen med en Depesche til General-Gouverneren for Provindsen Tchili, som formodedes at opholde sig i Pehtang eller Omegn. Seiladsen paa denne ubekjendte Kyst var ikke uden Fare. Toeywan benyttede Hoivandstid til at nærme sig den første Landsby saameget som muligt, og sendte en Kano iland for at aflevere Depeschen til Autoriteterne, med Bøn om, at den maatte blive sendt til sin Adresse. Landsbyen hed Chin-taou-kaou. Befolkningen, som først blev yderlig forskrækket ved Synet af et fremmed Fartøi, beroligede sig dog snart, nogle Chinesere roede endogsaa hen til Sluppen og lovede at besørge Depeschen. Næste Dag indløb Beviis for Modtagelsen, udstedt af Intendanten i Tien-tsin. Denne Embedsmand stadfæstede den af Soldaterne i Takou givne Forklaring; der var kommen Befaling fra Peking, at de Forenede Staters Minister skulde modtages i Pehtang og derfra ledsages til Hovedstaden.

Den 2den Juli sendtes en Depesche til Intendanten, med Forslag om, at Sammenkomsten med General-Gouverneren skulde finde Sted den 5te, dersom denne Dag fandtes beleilig; Hans Excellences Svar indløb først om Aftenen den 5te som Følge af den afsendte Jonke's Langsomhed i at naae Sluppen; det var altsaa forsilde for Ministeren til at begive sig til Stevnemødet. General-Gouverneren, Hang-Fou's Skrivelse var affattet i de hofligste Udtryk. Den høie Embedsmand udtalte deri sin levende Glæde over at udføre sin Keisers Befaling og saameget som det stod i hans Magt lette den amerikanske Udsending og hans Følges Reise t.l Peking.

Den 8de blev nu fastsat til Sammenkomsten.

Chinas Keiserinde.

Pagode ved Broen Pa-li-kiao.

Ministeren og Commodoren, ledsagede af flere Officierer, afgik altsaa med Sluppen Toeywan til Pehtang. Denne Stad laa 12 (eng.) Mile nordligere, men den kunde ikke sees fra Havnen. Tre Galla-Jonker mødte Sluppen to Mile ude i Havet, og Amerikanerne indbødes til at tage Plads i den ene. Ankomne til Landingspladsen, der var smykket med brogede Silkevimpler, stege de tilvogns og passerede gjennem en Æresvagt, der var opstillet i Rækker ligetil det Huus, hvor Sammenkomsten skulde finde Sted. Hverken Ekvipager eller Tropper kunde sammenlignes med hvad man ved en lignende Leilighed vilde have seet i Paris og Wien, men en til det yderste dreven Hoflighed betegnede den hele Ceremoni. Efter Samtalen vendte Ministeren og Commodoren tilbage til Fregatten for der at oppebie den nærmere Instruktion General-Gouvernøren havde udbedet sig fra Peking.

Den 16de modtog Hang-Fou det Svar, han ventede. Ward fastsatte den 20de til Afreisen fra Pehtang.

Chineserne anslaa Pehtangs Befolkning til 30,000 Sjæle. I Nærheden og paa Kysten findes et Dusin Landsbyer, hvilket beviser at Trafiken paa Floden i Forening med Fiskerierne ere tilstrækkelige til at underholde en større Befolkning end Jordens ynkelige Beskaffenhed skulde lade forudsætte. Husene ere byggede af Straa og Skarn, det er usle Boliger, og Jorden omkring dem er altfor saltagtig til at tilstæde nogensomhelst Dyrkning. Ikke et Træ, ikke et Græsstraa er at øine ved Flodbredderne og der udfordres blot en Smule Bølgegang til at forvandle Gader og Veie til Morads.

Da alle Forberedelser til Afreisen vare trufne, forlod de Forenede Staters Minister Powhattan og indskibede sig den 19de Juli paa Toeywan for at gaa op ad Floden. Ved sin Afreise hilsedes han af to russiske Dampskibe, der laa i Havnen og General Mouravieff, General-Gouvernør over det østlige Siberien, kom ombord for at tage Afsked med ham og medgive ham et Anbefalingsbrev til General Ignatieff, Chefen for den russiske Mission i Peking.

To Officierer, der havde Befaling til at ledsage Ambassaden, mødte frem med et talrigt Følge ved Flodens Indløb. Den ene hed Tsung-Haou og var Medlem af Saltafgifts-Bestyrelsen, den anden Chang-Ping-Tou og var Oberst med Generalsrang. Den første var en Manschou og havde den blaa Knap, den anden Chineser med den røde Knap. En tredie Embedsmand ved Navn Li, der førte Titel af Under-Prefekt, var medsendt for at vaage over Proviant-Forsyningen. Et Snees Embedsmænd med gule Knapper og af lavere Rang fulgte.

Ministeren og hans Følge stege iland næste Dags Morgen. Ward modtoges af Tsung-Haou og Chang med største Hoflighed. De Vogne, man holdt beredt for ham, vare de i denne Deel af China brugelige: en aaben Kasse paa et eneste Par Hjul og trukket af een eller to Heste, den ene spændt foran den anden. Den Reisende ligger udstrakt paa Puder, anbragte bag i Vognen og Kudsken har sin Plads udenfor og er ligesom Hesten i Ly af et Slags Baldakin. Disse Kjøretøier vilde være ganske magelige, dersom de gik paa Fjedre, thi den Reisendes Bagage kan anbringes baade indeni og udenpaa, og han selv er beskyttet mod Hede og Regn. Man bad Chineserne om at tilveiebringe to Portechaiser og Folk til at bære dem; de gjorde Indvending mod denne Transportmaade og Erfaringen viste at de ikke havde Uret.

Forend man forlod Pehtang havde man nogen Møie med at ordne Følgets Gang og den Vanskelighed Amerikanere og Chinesere havde med at gjøre sig forstaaelige for hinanden, forlængede denne første uundgaaelige Forvirring. Man begav sig altsaa fort paa Veien Kl. ni og tog Retningen mod Vest over en stor Slette, der strakte sig ligetil Horizontens yderste Grændse. Denne Slette bestaar af lutter saltagtige Elementer og man reiser 16 Mile, inden man seer Spor af Dyrkning. I Kiun-liang-tching mødtes de forenede Staters Minister af Skatmesteren i Provindsen, Wan-Yu, der modtog ham med største Forekommenhed og opfordrede ham til først den følgende Dag at reise videre, da det næste Hvilested var mindre bekvemt. Flere Embedsmænd indfandt sig for at komplimentere Ministeren og Skatmesteren, blandt dem var Prefekten i Tien-tsin, Ou, en Olding paa tredsinds-

tyve Aar, som indtog den hele Mission ved sin Elskværdighed og sin Anstand.

Næste Morgen begav man sig igjen paa Veien og henimod Klokken fem Eftermiddag ankom man til Pehtang ved Bredderne af Peï-ho. Reisen i det brændende Solskin over en endeløs Slette havde været yderst trættende paa Grund af de afskyelige Veie. Man havde tilbagelagt 30 Mile. Jorden var her veldyrket og bugnende Agre af Mais, Bønner, Hamp og Andre Produkter vidnede om dens Frugtbarhed. I Si-ti-taou gjordes Holdt i halvanden Time for at indtage et Maaltid. Tæt ved denne Landsby gaar man paa en Bro over det lille Vandfald, der sætter Peï-ho i Forbindelse med Pehtang-Floden; der fandtes ingen Baad paa Kanalen, hvor den allermindste Barke paa denne Aarstid vilde have Vanskelighed for at holde sig flot.

I Pehtang, der ligger ved Peï-ho ti Mile nordenfor Tien-tsin, vare flere beqvemme Baade holdte i Beredskab for Ambassaden. For Følget havdes det samme Antal Baade. Reisen til Toung-chaou medtog fem Dage og under den hele Fart (40 Mile), bleve Baadene trukne frem i Touge. Peï-ho's eller den hvide Flods Bredder ere veldyrkede; overalt hvor vi drog frem kom Befolkningen farende til Landingsstederne og fulgte os langs Strandene for at se de Fremmede, der vare komne saa langveis fra. Nysgjerrigheden var sandsynligviis endnu mere vakt ved Efterretningen om Begivenhederne den 25de Juni (Angrebet paa Fortet Takou).

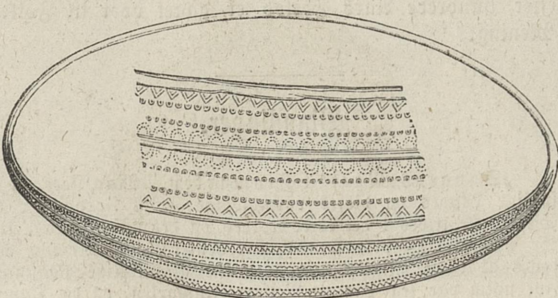
Ved Toung-chaou ophører Peï-ho at være seilbar, kun smaa Barker kunne komme længer op. Eskorten, der til det sidste udviste den yderste Omsorg for os, havde ladet holde i Beredskab for vor Afreise til Peking den samme Art Vogne, som vi havde faaet i Pehtang, men Veiene, der vare steenlagte, vare saa ujævne, at Enhver foretrak at befri sig for denne Tortur ved at gaa eller ride. Det bedste Beviis for den chinesiske Regjerings næsten utrolige Skjødesløshed, er den Veis næsten ubeskrivelige Forfatning, der fører til Rigets Hovedstad. Vi spurgte en af vore Førere, hvorfor man ikke lod den istandsætte. — „Hvorfor skulde man vel gjøre det?" lød Svaret. „Veien vilde jo strax igjen være lige slet." Saaledes opfatter det chinesiske Dynasti, i Politik som i indre Styrelse, en Regjerings Pligter. (Forts.)

Afbildninger af norske Oldsager

fra Universitetets Samling i Christiania.

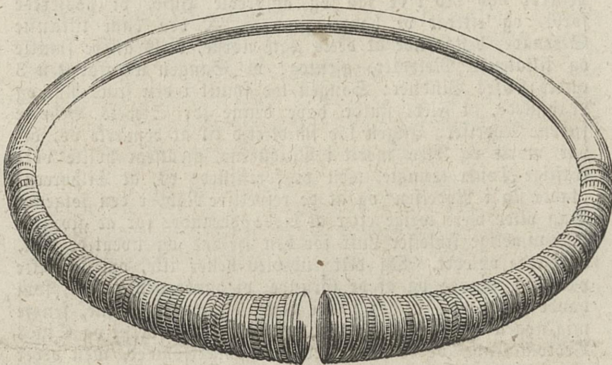
Den Række af Afbildninger af norske Oldsager fra vort Universitetsmuseum, som vi begyndte at meddele i Aargangen 1857, blev ved mellemkommende Omstændigheder afbrudt i den følgende Aargang. Vor Samling var da naaet til den tredie og sidste af de Tidsaldre, hvori Antikvarerne inddele Hedendommen, til Jernalderen d. e. den Tid, da man istedenfor den i den foregaaende Tidsalder anvendte Bronce almindelig brugte Jern til Vaaben og skjærende Redskaber, medens Broncen eller rettere en anden Kobberblanding, Kobber tilsat med Zink og Bly, eller Messing, kun benyttedes til Smykker og Huusgeraad. Af de Gjenstande, som høre til denne Tidsalder, der i Norge er den uden Sammenligning talrigst repræsenterede af de tre hedenske, havde vi afbildet udvalgte Stykker af Rubrikkerne Vaaben, Redskaber, Hestetøi og Gravkar og sluttede med nogle Smykker (Armringe, Halsringe og en stor Brystspænde) af det rige Fund af Smykkesager, som i 1834 gjordes paa Gaarden Hoen i Eker Præstegjeld. Af Smykker fra Jernalderen findes i vort Universitets Samling en Mængde tildeels meget mærkelige og smukke Stykker; vi ville saaledes endnu have adskillige Afbildninger at give for at faa de vigtigste Arter af dette Slags Oldsager nogenlunde fuldstændigt repræsenterede.

Af de her afbildede Smykker er Nr. 79 (i Samlingens Katalog Nr. 1632) et Hovedsmykke af Guld, dannet af en massiv Guldring af 8" Gjennemsnit. Ringen er uden Led eller synlig Sammenføining; paa Forsiden er den fladt udhamret i en fra Siderne tiltagende Bredde, som paa Midten gaar op til 9'''. Begge Randene af denne Smykkets flade Deel ere ombøiede udad, og langs Midten løber en halvrundt ophøiet Stribe; paa begge Sider af denne findes flere Rader Zirater, der sees at være indslaaede med et langsad Smykket flyttet Stempel. For at give en tydeligere Forestilling om disse Ziraters Udseende have vi tilføiet en Afbildning af et Stykke af Ringens flade Deel i fuld Størrelse. Smykkets Vegt er paa lidet nær 17 Lod og Guldet af meget fiin Gehalt. Det er fundet i Aaret 1850 paa Gaarden Ofeigstad i Vaaler Præstegjeld, Jarlsberg Fogderi, liggende under en stor Steen i en større Steenhob. Om dets Bestemmelse som Hovedsmykke kan ikke være nogen Tvivl. Efter dets betydelige Gjennemsnit at dømme, har det neppe været baaret paa det blotte Hoved, men snarere udenom Huen eller anden Hovedbedækning. Saadanne Hovedsmykker omtales oftere i Sagaerne som baarne baade af Mænd og Kvinder under Navnet hlað, der ellers ogsaa bruges om andre Arter af Smykker; da der oftest tales om gullhlað, have de vel almindelig som dette været af Guld. Saaledes havde den unge Jarl Haakon Eriksson, da han blev fangen af Olaf den hellige i Saudesund, „et Guld-Lad bundet om Hovedet" (Heimskringla, Munchs Oversættelse P. 160), og i Fortællingen om Olaf Tryggvesøn og Eindride Ilbreid heder det, at Eindride „havde en guldsømmet Silkehue paa Hovedet og et Guld-Lad spændt om

Nr. 79. 1/3.

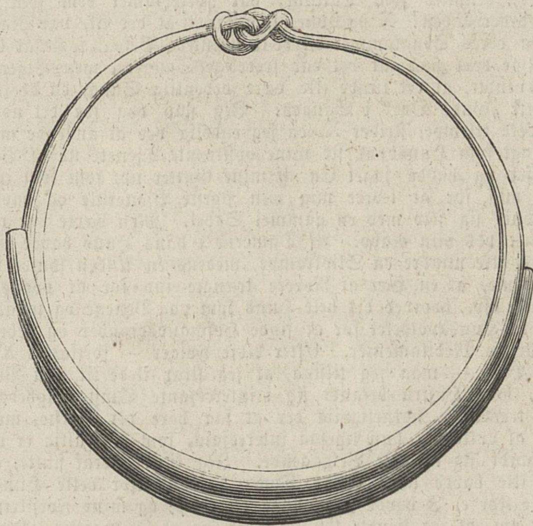
Panden" (Flatøbogen, Ungers Udg. I P. 459). Paa det Sted, hvor det her afbildede Smykke fandtes, var intet Spor til nogen hedensk Begravelse. Man har saaledes vistnok ingen bestemt Vished for, at det netop hører til den hedenske Tid, da saadanne „Guld-Lad" vides at være brugte langt ind i den christelige; men at det ialfald er fra Christendommens første Tid, derfor har man Beviis nok deri, at der sammen med

Nr. 80. 1/2.

det fandtes en af de sædvanlige Betalingsringe af Guld (af Vegt c. 10 Lod). Derved henvises nemlig Fundet til en Tid, da Brugen af Mynt endnu ikke var almindelig, og kan følgelig neppe være yngre end fra Midten af 11te Aarhundrede, men gjerne meget ældre.

Nr. 80 (i Samlingen Nr. 718) er en svær Guldring af 5¾" Gjennemsnit, dannet af en rundhamret sammenbøiet Guldstang, hvis Ender ere tvert afskaarne og ikke slutte tæt til hinanden. Stangens

Nr. 81. 1/2.

Tykkelse tiltager efterhaanden fra Midten til Enderne, hvis Gjennemsnit er ½". Et Stykke indover fra Enderne er Ringen smykket med tværløbende parallele Stribezirater, dog blot paa Ringens udvendige Side; den indre er ogsaa her glat. Smykkets Vegt er 40⅜ Lod, Gehalten næsten 23 Karat. Dette massive Smykke, der endnu i vore Dage har en Metalværdi af c. 350 Spd. og i Oldtiden maa have været mange Gange mere værd, kan med Sikkerhed henføres til Hedendommen, da det er fundet (1834) ved Udgravningen af den saakaldte Flaghaug tæt ved Agvaldsnes Kirke paa Karmøen, en Haug, som af sin Bygning og de øvrige der fundne Gjenstande tydelig skjønnes at have været en hedensk Gravhaug. Af de øvrige ved Udgravningen fundne Oldsager, hvoriblandt 3 Messingurner af usædvanlig og meget zirlig Form, 7 større og mindre Fingerringe af Guld, Stykker af et Jernsværd med pragtfuld Skede og af andre Vaaben m. m. bevares de fleste i Bergens Museum, og om Haugen med de til den knyttede høist tvivlsomme Sagn samt om de fundne Sager findes udførlig Underretning i Tidsskriftet Urda II, 325—332, 389—394. Fundet er utvivlsomt et af de allermærkeligste norske Gravfund, ikke blot fordi ingen hidtil udgravet norsk Gravhaug vides at have indeholdt Sager af saa stor Pengeværdi, men ogsaa paa Grund af flere Gjenstandes eiendommelige og sjelden elegante Form. Den her omtalte Ring har neppe, som det formodes i Urda P. 391—392, været en Fod- eller Armring, men formodentlig et Halssmykke. Vel kunde den ikke anbringes paa Halsen uden en temmelig betydelig Udvidelse af den snevre Aabning mellem Enderne, men Guldets store Bøielighed kunde nok gjøre det muligt at foretage en saadan Udvidelse og derpaa igjen sammenbøie Ringen, og dette behøvede neppe at skee „idelig" (Urda P. 391); thi Smykkets rige Eiermand har formodentlig baaret det paa sig stadigt.

Et utvivlsomt Halssmykke er det følgende, Nr. 81 (i Samlingen Nr. 1022). Dette eiendommelig formede Stykke er sammensat af tvende Bøiler af Guld, som hver for sig udgjøre henved ¾ af en Cirkel og i den ene Ende ere viklede sammen til et Led. Denne Ende er den tyndeste; derfra tiltager Tykkelsen efterhaanden, indtil den nær den anden Ende igjen aftager noget. Sammenlagte danne begge Bøiler tilsammen en Ring af omtr. 5" Gjennemsnit, som paa den tykkeste Deel er dobbelt. Vegten er vel 23 Lod af 13½ Karats Lødighed; Guldet er nemlig stærkt blandet med Sølv, en Blanding, som ofte i den hedenske Tid har været anvendt til Smykker. Smykket er fundet 1841 paa Gaarden Nordre Aas i Eker Præstegjeld tæt ved Gaardens Huse, ½ Allen under Jordskorpen paa et Sted, hvor intet Spor fandtes til nogen Begravelse. Den eiendommelige Form er tydelig beregnet paa, at Ringen foran paa Halsen skulde vise sig som to Ringe. Sandsynlig have de tykkere Ender af hver Bøile været fæstede til den anden Bøile ved to nu tabte Skaader eller Baand af Guld, som kunde skydes tilside, naar Ringen skulde tages paa eller af; saadanne Baand findes ialfald paa et ellers ganske lignende Ring i det kjøbenhavnske Museum, afbildet i Worsaaes Afbildninger etc. som Nr. 444 (2den Udg.)

Ringformede Halssmykker som de to sidstnævnte omtales ofte i vore Forfædres Literatur. Deres Navn er der men; saaledes kaldes f. Ex. Ynglingeslægtens skjæbnesvangre Ættesmykke, der i Ynglingasaga Kap. 22 viser sig at have været et Halssmykke.

John Bunyan.

(Efter Macaulay.)

III.

„Pillegrimmens Vandring" sneg sig i Stilhed ind i Verden. Saavidt man veed, findes der ikke mere et eneste Exemplar af den første Udgave. Man har ikke engang Vished om Trykkeaaret. Det lille Bind cirkulerede sandsynligviis i flere Maaneder kun blandt fattige og ubekjendte Tilhængere af forskjellige Sekter. Men snart viste Virkningen sig af det uimodstaaelige Trylleri ved en Bog, der tilfredsstillede Læserens Indbildningskraft ved en Handling og Fremstilling som i et Fee-Eventyr, der øvede hans Skarpsindighed ved at faa ham til at opdage en Mængde vanskelige Analogier, der indgjød ham Deeltagelse for menneskelige Væsener, skrøbelige som han selv og kjæmpende mod Fristelser udenfra og indenfra, der hvert Dieblik fremlokkede et Smil ved en eller anden fiin, men simpel Spøg og ikkedestomindre tilbagelod i hans Sjel en Følelse af Ærefrygt for Gud og af Medfølelse for Menneskene. I puritanske Cirkler, hvorfra Skuespil og Fortællinger strengt vare udelukkede, var Virkningen en saadan, som intetsomhelst Værk, var det end Iliaden, Don Quixote eller Othello overlegent, nogensinde kan frembringe hos den, der er vant til at svælge i literær Luxus. I 1678 udkom anden forøgede Udgave og da blev den søgt med uhyre Begjærlighed. I de fire følgende Aar blev Bogen trykt igjen 6 Gange. Den ottende Udgave, der indeholder de sidste Forbedringer af Forfatteren, udkom i 1682, den niende i 1684, den tiende i 1685. Kobberstikkerens Hjælp blev snart tilkaldt, og mange tusinde Børn saa med Skræk og Glæde paa de afskyelige Kobberstik, der forestillede Christen, naar han støtte sit Sværd i Apollyon, eller naar han stræbte at losrive sig fra Kjæmpen Fortvivlelse. I Skotland og i nogle af Kolonierne var Pillegrimmen endog mere populær end i dens Fødeland. Bunya

har med en meget naturlig Forfængelighed fortalt os, at i Ny England var hans Drøm den daglige Gjenstand for flere Tusinders Samtale og blev fundet værdig til den prægtigste Indbinding. Han havde talrige Beundrere i Holland og blandt Huguenotterne i Frankrig. Med Berømthedens Glæder fik han dog ogsaa føle nogle af dens Ubehageligheder. Skurkagtige Boghandlere udgave under hans Navn mange Bind af det daarligste Gods, og misundelige Skribenter paastode, at den fattige, uvidende Kjedelflikker umuligt kunde være Forfatter til den Bog, der blev kaldet hans.

Han valgte det bedste Middel til at beskjæmme baade dem, som efterlignede ham, og dem, som bagvaskede ham. Han vedblev at bearbeide den Guldmark, han havde opdaget, og at uddrage nye Skatte deraf, vel ikke med ganske den samme Lethed og i ganske den samme Overflod, som da den kostbare Jordbund var ganske ny, men dog med et Held, der stillede alle hans Medbeilere i Skyggen. I 1684 udkom den anden Deel af „Pillegrimmens Vandring“. Den fulgtes snart af „Den hellige Krig“, som vilde være den bedste Allegori, der nogensinde er skrevet, hvis „Pillegrimmens Vandring“ ikke var til.

Bunyans Stilling i Samfundet var nu meget forskjellig fra, hvad den havde været. Der var en Tid, da mange Dissenterpræster, som kunde tale Latin og læse Græsk, behandlede ham med Foragt. Men nu overgik hans Berømmelse og Indflydelse langt deres. Han havde en saa stor Myndighed blandt Baptisterne, at han i Almindelighed blev kaldet Biskop Bunyan. Hans Bispevisitatser vare aarlige. Fra Bedford reiste han hvert Aar til London og prædikede der for store og opmærksomme Forsamlinger. Fra London drog han omkring i Landet, opflammede sine Brødres Iver, samlede og uddeelte Almisser og bilagde Tvistigheder. Øvrigheden synes som oftest ikke at have forstyrret ham meget. Men der er Grund til at tro, at han i Aaret 1685 stod i Fare for igjen at maatte indtage sin gamle Plads i Bedfords Fængsel. I dette Aar gav nemlig Monmouths slette og ubesindige Foretagende Regjeringen et Paaskud til at forfølge Nonkonformisterne, og der var neppe een bekjendt Geistlig blandt Presbyterne, Independenterne eller Baptisterne, der blev uantastet. Baxter var i Fængsel, Howe var jaget i Landflygtighed, Henry var arresteret. To udmærkede Baptister, med hvem Bunyan havde været indviklet i Stridigheder, vare i stor Fare og Nød. Danvers var nær ved at blive hængt, Kiffins Sønnesønner bleve virkelig hængte. Traditionen beretter, at Bunyan i disse onde Tider maatte forklæde sig som Vognmand og prædike for sin Menighed i Bedford klædt i en Kittel og med en Hestepidsk i Haanden. Men snart fandt der en stor Forandring Sted. Jakob den anden førte aabenlyst Krig mod Kirken og fandt det nødvendigt at smigre Dissenterne. Nogle af Regjeringens Venner søgte at sikre sig Bunyans Hjælp. De viste formodentligt, at han i sine Skrifter havde rost Tolerancen i 1672 og haabede derfor, at han skulde være ligesaa vel tilfreds med Tolerancen i 1687. Men 15 Aars Tænkning, Jagttagelse og Samkvem med Verden havde gjort ham klogere. Sagen var nu heller ikke ganske den samme. Karl var en erklæret Protestant, Jakob var en erklæret Papist. Hensigten med Karls Skaansomhed var skjult, Hensigten med Jakobs var aabenbar. Bunyan lod sig ikke skuffe. Han formanede sine Tilhørere ved Faste og Bønner at forberede sig paa den Fare, der truede deres borgelige og religiøse Frihed og afslog endog at tale med den Hofmand, der kom for at omdanne Borgerskabet i Bedford og som man formodede havde Ordre til at tilbyde Baptisternes Biskop en eller anden Municipalværdighed. Bunyan levede ikke til Revolutionens Udbrud. I Sommeren 1688 paatog han sig at tale en Søns Sag hos en vred Fader og bevægede tilsidst den gamle Mand til ikke at gjøre sin Søn arveløs. Denne gode Gjerning kostede den velvillige Forbeders Liv. Han maatte ride i stærk Regn. Gjennemvaad kom han tilbage til sin Bolig i Snow Hill, blev angrebet af en voldsom Feber og døde efter faa Dages Forløb. Han blev begravet i Bunhill Fields, og det Sted, hvor han ligger, betragtes endnu af Nonkonformisterne med Følelser, der ikke synes at stemme overeens med deres strenge Theologi. Man fortæller, at mange Puritanere, der ansaa de Katholskes Ærbødighed for deres Helgeners Relikvier og Grave for barnagtig og syndig, i deres sidste Aandedræt bade, at deres Kister maatte sættes saa nær som muligt ved den Kiste, der indesluttede Forfatteren til „Pillegrimmens Vandring“.

Bunyans Berømmelse var vel stor saavel i hans Levetid som i det Aarhundrede, der fulgte efter hans d, men den var aldeles indskrænket til gudfrygtige Familier af de lavere Klasser. I al denne Tid blev han meget sjeldent nævnt med Agtelse af nogensomhelst Skribent af stor literær Betydenhed. Young lignede hans Prosa med den elendige D'Urfey's Poesi. Cowper vovede at rose den store Allegoriker, men han vovede ikke at navngive ham. Det er en meget betegnende Omstændighed, at til ganske nylig ere alle de talløse Udgaver af „Pillegrimmens Vandring“ øiensynligt bestemte for Hytten og Tjenerstuen. Papiret, Trykken, Kobberne, det var af simpleste Slags. Naar det dannede Mindretal og Folket i Almindelighed ikke stemmer overeens i Bedømmelsen af en Bog, bliver til Slutning det dannede Mindretals Mening den herskende. „Pillegrimmens Vandring“ er maaske den eneste Bog, med Hensyn til hvilken det dannede Mindretal efter hundrede Aars Forløb er gaaet over til Folkets Mening.

Blandinger.

„Sangens Magt“ i Finmarken. Man siger, at de sydlige Landes og disses varmblodige Folks Fornøielser og Sæder ikke trives i det kolde Norden og det vistnok med Rette. Se her et Exempel, som uagtet hentet fra l'extrème dog synes at bevise Rigtigheden af denne almindelige Paastand. For nylig var jeg paa en Reise i Finmarken, og da Dampskibet en Aften havde ankret — af et Tilfælde i en liden Bugt, som, saavidt jeg veed, ikke i Almindelighed anløbes — fik jeg til min Overraskelse høre, at det var i Nærheden af det Sted, hvor min Vens Fader X boede. Det var for sent til at gaa iland for at gjøre Visiter, men opfordret af mig, fik tre af mine Reisefæller ogsaa Lyst til at overraske Hr. X paa en sjelden og som vi formodede, behagelig Maade, da vi Alle uden Selvros vare gode Sangere og havde sunget adskilligt sammen ombord. Kvartetten gik altsaa iland i en af disse nordlyse vidunderlig skjønne Nætter, som kun kan nydes i de arktiske Egne, og som idetmindste for den Fremmede synes at kunne stemme Sindet ligesaa høit som en Nat under italiensk Maaneskin. Klokken var over 12 og der herskede dyb Ro i de faa og adspredte Huse, vi passerede forbi, og efterat vi havde givet H. X den ham tiltænkte Serenade, bestaaende af deels ægte norske, deels andre smukke og tiltalende Melodier, gjentoge vi Sangen udenfor 2 à 3 andre Huses Vinduer; Sangen lød smukt i den stille Nat og vi ønskede, at Flere skulde have denne for Stedets Beboere sjeldne Nydelse. Ingen lod imidlertid til at bemærke os, der var mørkt og blev mørkt i Vinduerne, gjennem hvilke vore kraftige Toner trængte, men vi forestillede os, at Tilhørerne „tabte sig i Nydelsen“ og at de respektive Naboer den følgende Dag vilde være ivrige efter at møde hverandre for at give sine taknemmelige Følelser Luft for den sjeldne og uventede Nat, de havde oplevet. Og dette udeblev heller ikke, om just ikke paa den Maade og af de Grunde, vi havde ventet. X, som havde faaet vide, at jeg havde været blandt Sangerne, sendte mig nogen Tid efter et Brev, hvori han takker for sit og Sines Vedkommende for den dem beviste Opmærksomhed, men beder om, at jeg næste Gang i lignende Tilfælde vil give ham et lidet „Varsko“, for at ikke en god Hensigt skal faa slet et Udfald. Det var nemlig saa langt fra, at Tonerne havde stemt de ærede Indvaanere af Stedet paa nogen mild Maade, at de tvertimod Alle paa X og X's nær søgte hverandre den følgende Dag for om mulig at komme paa Spor efter de frække Forstyrrere af den natlige Ro. Forskjellige vare vistnok de Virkninger, Sangen havde havt, men dog alle af en mindre mild Natur. X skriver, at hans tre Tjenestepiger i natlig Dragt, — hvilket i hine Egne af Landet skal være det samme som ingen Dragt, — kom ind til ham, og med Fortvivlelsen malet i deres Ansigter forlangte at maatte blive den øvrige Deel at Natten hos ham og Hustru, „da der stod redelige Mordere udenfor Huset og truede og skreg“. En Spadseerstok, benyttet som Taktstok, har forekommet dem som et Mordervaaben! X og Kone, som fandt, at der ikke var Plads paa deres Sengkammer til de te uventede Besøg, søgte at berolige dem med, at det var fredelige Sangere, men Pigerne indvendte, at det kunde ikke være ordentlig Sang, da de ikke hørte „Guds Ord“ i Sangen. Jeg slap dog fra det uden videre Ulempe, skriver X, da jeg endelig ved at anvende min Magt som Huusbond fik mine opskræmte Tjenere ud af Værelset og havde jaget En af mine Gutter ud, som kom ind til mig for at levere mig min største Bjønerifle og havde væbnet sig selv med en gammel Sabel. Men værre var det gaaet hos min Nabo. Af Damerne i hans Huus havde En faaet ikke mindre en Stivkrampe, medens en Anden syntes at drømme, at en Hær af Røvere trængte ind for at bortføre hende osv., hvorved det hele Huus kom paa Benene og maatte ty til Huusapotheket for at finde Hofmandsdraaber og feberstillende Medikamenter. Efter disse Følger — fortsætter X i sit Brev — maa jeg tilstaa, at jeg strax ilede til min Ven —, hvis Hustru befandt sig i interessante Omstændigheder, og troede jeg natnrligviis der at faa høre det Værste, men til al Lykke var hun ligesaa interessant, som hun altid er og befandt sig i bedste Velgaaende. Jeg kunde deraf slutte, at I ikke havde ladet Eders Toner høre udenfor dette Huus. Alle troede, I havde gaaet Bersærkergang, og mine Forsikringer om, at jeg kjendte En af Eder og at I maaskee aldrig mere vilde komme hid igjen, formaaede neppe at berolige de Ængstede, hvoraf Nogle troede, at det havde været „Farker“ — Tatere — som endnu kunde være skjulte paa Stedet og en anden Gang vilde iværksætte sine røveriske Planer. — Efter dette sendte vi Alle vor redegjørende Undskyldning til Hr. X med Anmodning om at frembringe den for de Øvrige og lovede aldrig at komme syngende tilbage til et Sted, hvor Stemningen var og vel fremdeles er saa lidet for den muntre om end harmoniske Sang.

Norge.

Christiania. Under 16 Jan. er Chefen for den kongl. norske Krigsskole Oberstlieutenant C. A. B. Lundh, udnævnt til Oberst og Chef for Generalstaben; Oberstlieutenant F. L. Klouman til Oberst og Chef for den bergenske Infanteri-Brigade samt Kommandant over Bergenhuus Fæstning; Expeditionssekretær i Marinedepartementet O. Munch-Ræder til Borgermester i Christianssand; Sognepræst til Selbo H. H. C. Tybring til Sognepræst i Vaaler; Adjunkt J. E. Thaasen til Lektor i græsk Philologi ved Universitetet.

— Under s. D. er Premierlieutenant M. N. B. Gaarder udnævnt til Kapitain og Chef for 1ste Division af Romsdals Landværnsbataillon og Sekondlieutenant H. E. L. Stabell til Premierlieutnant i Brigaden; Distriktslæge i det forhenværende Nordre Fosens Distrikt J. Angell til Distriktslæge i det ved kgl. Resol. af 7de Septbr. 1859 regulerede Midtre Fosens Distrikt og Kand. med. J. R. Lossius til Distriktslæge i det ved samme Resolution regulerede Nordre Fosens Distrikt; Distriktslæge i det hidtilværende samlede Midthordlands Lægedistrikt H. Holmsen til Distriktslæge i det ved kgl. Resol. af 28 Septbr 1860 regulerede Nordre Midthordlands Lægedistrikt, og Kand. med. J. H. Olsen til Distriktslæge i det ved samme Resol. regulerede Søndre Midthordlands Lægedistrikt, samt Kand. med. U. F. M. Poppe til Distriktslæge i Ranens Distrikt Nordlands Amt. Sognepræst til Torvestad J. Jensen er meddelt Bestalling som valgt Provst i Christianssands Stift

— 19 Jan. fandt et nyt Jordfald Sted ved Gaarden Ullern ovenfor Hougsund, hvorved den modumske Hovedvei gik ud i en Længde af 40 à 50 Alen.

— Til Biskop i Throndhjems Stift er som Nr. 1 nævnt Sognepræst Grimelund, som Nr. 2 Stiftsprovst Jensen og Nr. 3 Sognepræst Brun, alt i Henhold til Provsternes Erklæring. Konst. Biskop i Tromsø Essendrop skal være indstillet til dette Bispedømme.

— Kand. jur. P. Dybdal har faaet 60 Spd. af Statskassen som Tilskud til det Beløb, der ydes ham af Kommunen, for at han skal virke for Vokalmusiken blandt Arbeidsklassen.

— Iaften (Løverdag) giver Violinisten Julius Ørbye Koncert i Frimurerlogens mindre Sal

— Det norske Theater har paa sit Repertoire optaget „Gudbrandsdølerne“ af Chr. Monsen. Stykket gaves første Gang i Fredags til Benefice for Hr. og Fru Døvle. Anden Gang gaar det imorgen.

— Direktøren for det kongl. Theater i Stockholm Hyltén-Cavallius er udnævnt til svensk og norsk Generalkonsul i Rio de Janeiro.

— I Christiania og Omegn er der i den sidste Tid begaaet flere Indbrudstyverier, navnlig paa Kontorer, dog uden at noget af den har svaret stor Regning for Tyvene.

— Fattigkassens Underballance for f. A. udgjør 12,000 Spd. Det Forskud, hvori Bykassen stod for Fattigkassen ved Aarets Udgang, var 27,000 Spd. Til Byens Sygehuus var medgaaet 8000 Spd., medens der paa Budgettet kun var opført 5000 Spd., og til Fattigunderstøttelser (Regnskabsf. iberegnet) 37,000, medens det opførte Beløb var 34,500 Spd.

— Arvingerne efter Prof. Maschmann have til Universitets-Bibliotheket skjænket Dinglers „polytechnische Journal“, 156 Bd. m. Registre.

— Den 11aarige Bestyrer af Nydalens Bomuldsspinderi, Værkseier Adam Hjorth, har ved sin Aftrædelse som saadan fra Fabrikkens Arbeidere modtaget en Sølvvase til 80 Spd.'s Værdi.

Lillehammer I Faaberg døde nylig en Kone, 94 Aar gammel, som i 73 Aar havde levet i Ægteskab med sin gjenlevende 95aarige Mand.

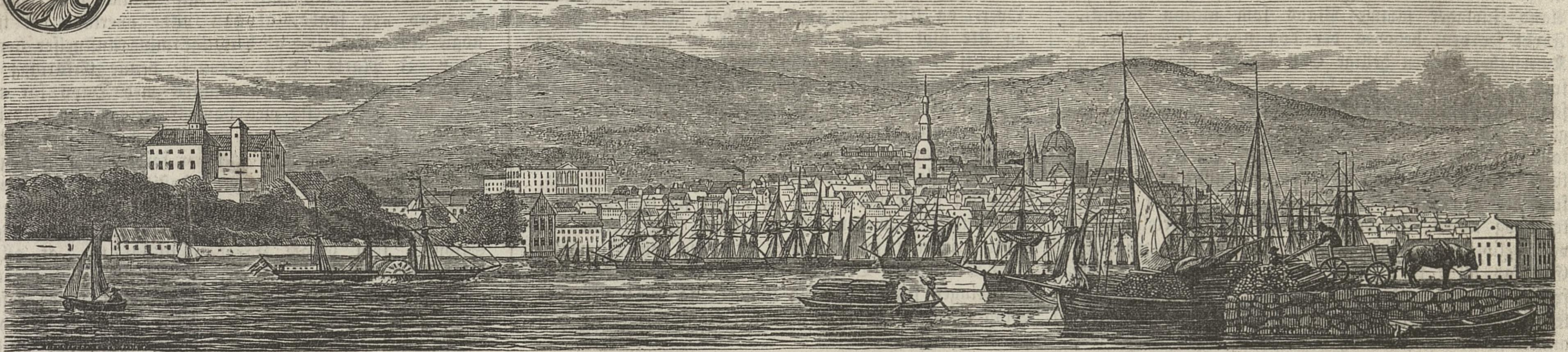
Laurvik. Tvende Gaarde nedbrændte her Natten til 23 Januar. Den ene af dem afgav Lokale for Telegraphen, hvis Apparater brændte, saaledes at Telegrapheringen ophørte, indtil man havde faaet andre Apparater fra Brevik.

Throndhjem. Assessor og Bankdirektør Schnitlers Enke er afgaaet ved Døden, efterladende sig en Formue af omtrent 50,000 Spd., hvoraf hun har testamenteret adskilligt til veldædigt Brug.

☞ **Med næste Nr. af Bladet vil Nytaarsgaven for 1861 medfølge. De Abonnenter og Kommissionærer, der endnu staa til Rest med Betaling for Bladet, anmodes om uopholdelig at indsende samme, da Nytaarsgaven ikke vil blive sendt til Andre end dem, der har betalt.**

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 5. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 3die Februar 1861. | Abonnementsprisen er 60 ß. Fjerdingaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

W. M. Thackeray.

(Westminster Review).

I.

Samfundet er nutildags i intellektuel Henseende saa eensartet og saa organisk sammenhængende, at man paa ethvert Punkt kan spore Virkningerne af ethvert Indtryk, der berører det. Vi maa derfor være forberedte paa at finde, at der hersker en stærk Analogi mellem den aandelige og den kunstneriske Udvikling, mellem den Tone, der findes i vort Land, og den, vi støde paa i vor Literatur. Paa samme Tid, som vi idetheletaget betragte dette som et Tegn paa Nationens aandelig Sundhed, maa vi paa den anden Side indrømme, at det udsætter os for den Fare, man nys alvorlige har advaret mod, Faren for at Geniet skal tabe sin Uafhængighed, idet der er Sandsynlighed for, at Mængden vil forføre de Faa, istedetfor at de Faa skulde gjennemsyre Mængden. Vi agte her at tale om en udmærket Samtidig, som i en vis Grad er steget ned til det Trin, hvorpaa Mængden af Mennesker befinde sig, men tillige har udmærket sig fremfor de Fleste ved sin Sympathi for sin Samtid. Paa den Eensartethed, vi have berørt, kjende vi faa bedre Exempler end den Lighed, der finder Sted mellem vor senest udviklede Kunst og vor største nulevende Romanforfatter, mellem den Enes speiltroe Fortællinger og de permanente Speilbilleder, vi faae gjennem Photographien, mellem Thackerays og Talbots Photographier.

Vi kunne bruge dette Udtryk om den store Forfatter med langt større Sandhed, end det ofte er Tilfældet. Det benyttes af Reisende om deres hastige Skizzer, af Kritikere om middelmaadige Noveller og af en Skare af Forfattere, der ligne Thackeray ligesaalidt i Geni, som i egentlig photographisk Kraft. Thi medmindre Ordet Photographi benyttes som rent eensbetydende med omhyggelig Skildring, udfordrer den ikke blot en eiendommelig Kraft og Livlighed i Phantasien, men ogsaa en Eiendommelighed ved selve Efterligningen og de Gjenstande, denne gaar ud paa.

Efterligning af Naturen er paa engang Kunstens Grundbetingelse og dens Anstødssteen; det er vanskeligt at sige, om man mest bør undgaa den eller søge at opnaa den; Alle ville være enige i, at Værket er usandt uden Efterligning og livløst, hvis det blot er Efterligning. Men angaaende hvormeget man skal have deraf, og hvorledes den skal benyttes, derom har der været ført Krig ligefra Zeuxis's Dage til vor Tid. Her hjælper det ikke at gjentage nogle aandrige Aforismer; det hjælper ligesaalidt, skjønt vi dog derved komme en praktisk Bestemmelse nærmere, at sige, at et Kunstværk i det Hele maa være fuldstændigere end de tilsvarende Phænomener i Naturen almindeligviis ere, men at Enkelthederne skulle være nøiagtigt natursande, at vi selv kunne opfinde eller udvælge Charaktererne, men at deres Ord og Handlinger maa være virkelig menneskelige. Thi det Resultat, man paa denne Maade opnaar, vil altid blive et ueensartet Arbeide: Grundtrækkene umulige og Enkelthederne nogenlunde sande; Begivenhederne utrolige og Samtalerne smagløse. Hvormange af de nyeste Romaner og Malerier ere ikke skildrede i disse Ord! Ganske anderledes behandler en stor Kunster sin Opgave, om han end ikke i Ord skarpt kan beskrive sin Kunst. Vi kunne heller ikke sige, hvorledes det gaar til, men see dog, at der finder et Slags omvendt Forhold Sted mellem udvortes Efterligning og væsentlig Sandhed; ubetydeligere Charakterer eller mindre vigtige Enkeltheder gjengiver han med den omhyggeligste Troskab, medens han i de mere ophøiede Charakterer og ved de vigtige Punkter kun beholder det Væsentlige. I „Coriolan" gjengives saaledes Gadepassiaren med næsten ordlydende Nøiagtighed, medens Helten taler i glimrende Poesi og hans Hustru skildres ved sin Taushed. Shakspeare har fulgt Plutarch i Skildringen af Borgerne, men idealiseret hans Caius Marcius, medens han har givet Virgilia en Ynde, som gik for høit for den gode Chæronæer. Shakspeare har med en saa overordentlig Finhed blandet det Ideale og det Virkelige, at hver Enkelthed synes ikke blot at være sand, men at være den hele Sandhed; han er ligesaa nær Fuldkommenheden, naar Antolykus fortæller, hvad han har i sin Kurv, som naar en Landsbypige opregner Proserpinas Blomster i Vers, som Sappho eller Theokrit kunde have misundt hende.

Den samme Hemmelighed gjenfinde vi i Malerier. Vi kunne maaskee opstille som et Princip, at man skal kunne see den menneskelige Aands skabende Virksomhed i alt, hvad der skal kunne henføres til menneskelig Kunst. Dette Princip udelukker strax en skuffende Efterligning og fordrer, at der skal bevares en vis organisk Eenhed, at Tilfældigheder skulle behandles som underordnede, men altid staa i et vist Forhold til Hovedtanken, og at den Fremstillingsmaade, der i det særegne Værk medfører den dybeste Sandhed, skal forbeholdes for Gjengivelsen af Hovedcharakteren. Photographien søger derimod netop at naa sit Maal ved en forbausende nøiagtig Gjengivelse og, om den end ikke ganske kan udelukkes fra Kunstens Gebeet, fjerner den sig dog mere og mere fra det, jo fuldkomnere den bliver. De fleste Malere eller Forfattere begynde med en større eller mindre Ubestemthed i sine Skildringer; Heltene ere sædvanligviis ligesaa taagede og ubestemte som Ossians, men Kunstnerens Venner ville ialmindelighed i Enkelthederne gjenfinde Erindringer fra det virkelige Liv og hans egen Families Træk. Scenen er ofte „Utopia, en Have" men Haven er, som man naturligt kunde vente, den, hvori han tilbragte sin egen Barndom. Med Thackerays tidligste literære Arbeider er derimod Forholdet ganske det modsatte. Intrigen er hos Begyndere gjerne meget ufuldkommen, lidet afrundet og uden virkelig Eenhed. Ikke saa i Thackerays første Arbeider. De fleste unge Forfattere bringe os Skildringer fra deres huuslige Liv eller en slet maskeret Autobiographi; men af Thackerays „Miscellanies" vilde det være vanskeligt endogsaa kun at slutte sig til Forfatterens Fødeland. Det er en almindelig Bemærkning, at en Forfatters tidligste Romaner ere mangelfulde i Henseende til Kunstens Fordringer ved den Svaghed, med hvilken de skildre Samfundslivet. Mangelen ved Thackerays bestaar netop i den photographiske Nøiagtighed, med hvilken de gjengive Samfundslivet og næsten intet Andet. Endnu en Parallel med Photographer af anden Rang finder man deri, at hans første Arbeider med Undtagelse af de burleske Stykker beskjæftige sig med den rent hverdagslige Side af Livet: de vise os hverken Flidens eller Geniets Triumpher; de male Landsteder, ikke Arbeiderboliger; de skildre Parykker og Bakkenbarter, Tallerkener og Huusgeraad med stereoskopisk Troskab. Derfor har Samlingen i det Hele nu et falmet, næsten uhyggeligt Præg. Istedetfor Forfatterens ungdommelige Friskhed finde vi afskaffede Moders Flitterstads. Vi have undersøgt disse Værker med den Interesse, vi kunne gjerne sige Ærbødighed, vi skylde en saa udmærket Forfatters første Skitser. Men de Læsere, der ikke kjende „Lyra Hibernica", „Major Galhagans Hendelser", „De ulykkelige Støvler", „Det gule Plyds" eller „Lyndons Memoirer", ville vi ikke opfordre til at udsætte samme for de Farer, der ere en Følge af nærmere Bekjendtskab. En af Thackerays store Samtidige har udentvivl gjort meget klogt i at tilintetgjøre de fleste af sine ungdommelige Forsøg. Og man maa beklage, at Udgiveren af „Blandinger af Forfatteren til Vanity Fair", har fremkaldt et Angrebspunkt for de mange, der hade og misunde alle fremragende Talenter; og disse have benyttet sig deraf. Den Lærdom, de have uddraget deraf, er den, at Thackeray stedse har kopieret sig selv, og at hans endelige Held viser, hvor begrændsede hans Evner ere. Cynikere bemærke, at han har været cynisk ligefra Begyndelsen af. De drage Sammenligninger mellem nogle svage humoristiske Forsøg i hans tidligere Arbeider og deres Reproduktioner i de senere (f. Ex. Fortællingen om Børnene i „Curates Walk" og den samme Fortælling i „Vanity Fair") ikke for at glæde sig over hans Triumph, men for at gjøre Nar af hans første Forsøg. En stor Aand kan maaskee foragte saadanne Fiender; men der er stærkere Grunde, som tale for ikke at offentliggjøre saadanne Studiehemmeligheder. De ere paa sin rette Plads, hvor Talen er om halvmekaniske Kunster, hvor god Lykke og ufortrødne Forsøg gjøre mere end Talent. Men de forstyrre den friske og oplivende Virkning, som Geniet skulde have paa os. Hvis Talbot har bevaret en Række Prøver paa sin Kunst, kan han fremvise dem med berettiget Stolthed gjennem alle Trin fra de svageste Forsøg til den høieste Fuldendelse. Herhører en saadan Behandling hjemme. I Aandens høiere Sfærer skulde en ædlere Tilbageholdenhed herske. Til eget privat Studium kan Kunstneren gjerne bevare sine Ungdomsskizzer og de kunne maaskee være af Værdi for hans Biographi; men dette er uvæsentlige Sider. Med Hensyn til Verden i det Hele er det kun det mere eller mindre fuldendte Værk og Aandens fuldmodne Skatte man skal skjænke den, ikke de famlende Forsøg, de løvende Skoleudarbeidelser og Karikaturer i Margen af Schrevelius. Arbeider, der som nogle af disse, ere skrevne i uheldige Dieblikke og for Dieblikkets Skyld, skulde strax lægges bort med andre Børneting. Hvor meget har ikke de fleste store nyere Forfattere lidt ved ikke at gjøre dette! Ingen er saa udødelig, at Verden ikke kan taale at miste en Lap af ham. Hvor megen død Masse hviler der ikke forholdsviis paa Petrarca og Tasso, paa Scott og Wordsworth! Nogle Forfattere ere sunkne under Massen af sin egen Rigdom; vi have endogsaa vel meget af Shakspeare. — Men tilbage til vort Emne.

Hvor mekanisk Maleriet end er, finder dog altid Malerens Aand sit Udtryk i det. Vi see, at det er et Værk af en menneskelig Skabning, hvor begrændset end dens Evner monne være. I Photographien er det vanskeligt for den mest fuldendte Kunstner at lægge

noget Spor af sin Individualitet ind i sit Speilbillede. Vi have sagt, at man i Thackerays tidligere Skrifter næsten aldeles savner Forfatterens Personlighed. Uagtet Samlingen „Miscellanies“ bevæger sig udelukkende om det menneskelige Liv, finde vi dog der ligesom i Photographier en paafaldende Mangel paa menneskelig Interesse. Dette kunne vi atter oplyse ved et Exempel fra Kunsten. I et Landskabsmaleri af Turner føle vi en menneskelig Sjels Nærværelse overalt der, hvor en langsom Betragter i det virkelige Landskab vilde synes at føle en overmenneskelig Magts Nærværelse. Turners Aand indtager samme Plads som anima mundi. Forat see den, behøves der dog nogen Eftertanke og Kundskaber og den hellige Enthusiasme, uden hvilken, som Plato siger, der ikke kan være nogen Poesi. Ikke saa med Photographierne. Her kan den mindst begavede Betragter strax sige, at den største Kunstner ikke kan naa Fiinheden i Enkelthederne. Der er noget koldt i Arbeidet. Saa fuldendt og beundringsværdigt, som det paa sin Viis synes at være, er det dog et koldt og livløst Billede af, hvad der i Virkeligheden var besjelet af Guds Aand. Denne photographiske Egenskab finde vi i Thackerays første Skrifter. Der synes ikke at herske nogen Sympathi mellem Forfatteren og hans Personer. Han undersøger dem med anatomisk Nøiagtighed og underkaster dem med største Rolighed en Dissektion. Dette udbreder en eiendommelig Tone over hans Skrifter. Thi for En, der betragter Verden paa denne Maade, er den fuld af komisk eller tragisk Ironi. Naar en Mand i det virkelige Liv handler lavt eller ædelt, er han for Øieblikket behersket af den Følelse, der driver ham. Han selv eller de, der umiddelbart berøres af hans Handlinger, synes, at han er konsekvent. Men den rolige Betragter seer altid Bagsiden af Medaillen. Han morer sig ved den Tanke, at den, der er Gnier idag, vil være gavmild imorgen, at det varmeste Hjertes Varme har sine Grændser, at der gives en Egennytte, som udspringer af Uegennyttigheden selv, at Tidens Omskiftelser ikke blot berøre vor Stilling men ogsaa vor Charakteer. En saa fiin og sjelden Indsigt har dog ogsaa sine slemme Sider. Ligesom Sandsen for rhetoriske Figurer i Udtrykket frister det Iagttageren til at overdrive de evige Modsætninger i Menneskenaturen; det bringer ham næsten til at sige, at Mennesket er et Væsen, der kun er konsekvent i sine Inkonsekventser. Selv i Thackerays sidste Arbeider tro vi dette negative Element har havt formegen Indflydelse paa ham. I „Pendennis“ er det denne Lære, der repræsenteres af Helten. Helenes Skjønhed og Blidhed bliver med Forsæt nedsat ved den Strenghed og Uretfærdighed, han viser mod Fanny, og som aldeles staar i Modsætning til den Takt, hun ellers lægger for Dagen.

Michael Faraday.

De, der tordne mod det menneskelige Samfund i Tidsskrifter, og i Afhandlinger fremhæve Menneskenes Feil, ere maaskee altfor glade i sine egne Prækener til at kunne lægge Mærke til det ligefremme Modbeviis mod deres Jeremiader, man finder i saa mange bekjendte Mænds pletfri Vandel. Den bedrøvelige Klynken og satiriske Daddel passer kun for dem, der „ikke ville træde ind i Verden og upartisk betragte Menneskene og Tilværelsen“. Hvis de gjorde det, vilde de finde meget at beundre. De vilde finde, at „Forfængelighedens Marked“ ikke er opfyldt af bare Skurker og Tosser — de vilde visselig støde paa Nogle, hvis Liv straaler ved glimrende Egenskaber, og som have bevaret sin Reenhed ved en selvfornægtende Ydmyghed, som vi alle maa beundre, om vi end ikke forsøge at efterligne den. I sin sidste „Essays“ afviser Emerson Beskyldningen for Skepticisme ved at kaste den over paa den respektable Deel af Samfundet. „Hvilket bedre Tegn kan der gives paa Vantro end det, at man taaler og fortsætter med Slaveriet? Hvilket bedre Tegn paa Skepticisme end det ringe Værd, man sætter paa de største aandelige og moralske Gaver? En anden Side af denne Skepticisme er Mistroen til menneskelig Dyd. Velklædte, velstaaende Personer troe ikke, at Nogen besidder mere Dyd end de selv, at den solide Deel af Samfundet kun lever for at gjøre sig det behageligt, at Livet bestaar i at putte Noget ind mellem Over- og Underkjæven.“

En saadan Skepticisme er frygtelig; saadanne Skeptikere bringe Fordærvelse over sig selv og alle sine Omgivelser. Amerika indseer nu ret godt, hvad de have gjort for det, og endnu bedre vil det see det siden. Men hvis vi nu kunne pege paa en Mand, der slet ikke har tænkt paa „at putte Noget ind mellem Over- og Underkjæven“, som har tænkt for Andre og ikke blot for sig selv? Hvis vi kunne pege paa to-tre-ti — paa mange rolige, christelige, bramfrie, heroiske, selvfornægtende Privatmænd, der have vundet Berømmelse, der var ligesaa dyrebar for dem, som for Garibaldi, men ligesom han trak sig tilbage, naar Kampen var over, ydmyge som Newton, der betragtede alle sine Opdagelser kun som et Barns Leg, naar det sidder ved Kysten og morer sig med Tang og Muslingskal, „medens Sandhedens store Ocean laa aldeles ukjendt foran ham“, bramfrie som Humboldt hvis Ordener og Dekorationer, Baand og Stjerner og Foræringer fra Konger og Keisere laa bedækkede med Støv i en Skuffe i et gammelt Kontor, medens han

Michael Faraday.

glædedes ved og satte Priis paa nogle hjertelige Ord fra en fattig Student? Hvorledes gaar det Pessimisternes Theori, naar vi have saadanne Mænd som disse? Vil ikke Verden fremdeles stride fremad som før istedetfor at visne og raadne hen? Og saadanne Mænd have vi — og det mange, som vi haabe. Stærke Aander udspringe altid fra de lavere eller Middelklasserne, Mænd, der selv have kjæmpet sig frem. Faraday danner ingen Undtagelse fra denne Regel. Han er født i 1791 af fattige Forældre i Newington, hvor hans Fader arbeidede som Smed; han blev tidlig sat i Lære hos en Bogbinder, Riebeau, i Blanford-Street. Her arbeidede han, til han var to og tyve Aar gammel. Ribeau viste en af sine Kunder, en Mr. Dance, en elektrisk Maskine som den unge Mand havde forfærdiget, og denne tog den unge Bogbinderlærling med sig til de fire sidste Forelæsninger, Sir Humphry Davy holdt i det kongelige Institut. Af disse Forelæsninger nedskrev Faraday et Referat og sendte det til Sir Humphry, „smukt skrevet i Kvartformat“. „Det, der bevægede mig til dette dristige Skridt“, har han senere fortalt, „var mit inderlige Ønske om at slippe bort fra Haandværket, som jeg ansaa fordærveligt og egoistisk, og indtræde i Videnskabens Tjeneste, som efter min Forestilling gjorde sine Dyrkere elskværdige og liberale.“

Dette var i Slutningen af Aaret 1812, og i Begyndelsen af 1813 havde dette dristige Skridt de glædeligste Følger. Davy skrev et Brev til ham, hvori han sagde, at en Ammanuensispost ved det kongelige Laboratorium netop var ledig. Men paa samme Tid, som Davy opfyldte hans Ønske om en videnskabelig Ansættelse, advarede han ham mod Skuffelser. Han sagde, at Videnskaben var en streng Herskerinde og i pekuniær Henseende kun slet lønnede dem, der ofrede sig til dens Tjeneste. „Han smilede over mine Begreber om Videnskabsmændenes høiere moralske Standpunkt“, siger Faraday „og sagde, at han vilde overlade det til nogle Aars Erfaring at berigtige mine Anskuelser herom.“ I Marts 1813 begyndte denne Erfaring; i Oktober reiste Faraday udenlands med Davy for at være ham behjælpelig med hans Experimenter; i April 1815 vendte han tilbage til det kongelige Institut, hvor han siden den Tid altid er forbleven og i bogstavelig Forstand har været Institutets decus et tutamen.

Den Reenhed og Kjærlighed til det Sande og Skjønne, som bragte Faraday til at tro, at alle Videnskabsmænd vare elskværdige og liberale, synes aldrig at have forladt ham. Naar man skulde rose ham, som han burde roses, vilde hans Biographi blive en Panegyrik. Han har altid betragtet Videnskaben ikke som en Pengefabrik, ikke som Noget, der kan hæve en Mands sociale Stilling, men med det samme rene, rolige, sandhedskjærlige Blik, som da han studerede Elektriciteten af en Artikel i en Encyklopædi, som En havde nedlagt til at indbindes paa Riebaus Værksted. Han har rolig syslet med videnskabelige Undersøgelser, medens Verden har været Vidne til nogle af de forunderligste Omvæltninger, man kjender, medens Nationer ere blevne lagte i Lænker, Konger styrtede fra deres Throner, Dynastier uddøde, og Slaver have reist sig som frie Mænd. Men medens Verden gik sin Gang, arbeidede han paa sine Opdagelser med en Fasthed, Begeistring og Taalmodighed, som kun virkeligt Geni kan give En. Under hans rolige Arbeide er Verden aldrig bleven forbauset ved nogen Opdagelse, der kunde blænde og give ham nogen øieblikkelig Glands. Faraday har ikke været nogen Komet, men snarere en Fixstjerne, der altid udstraaler et mildt, velgjørende Lys. Saa rolig har hans Løbebane været, at det, uagtet han nu er en af Englands berømteste Mænd, er vanskeligt at give uvidenskabelige Personer et Begreb om Storheden af hans Arbeide og Nytten af hans Opdagelser. Thi disse have været „de smaa Begyndelser, hvoraf store Begivenheder opstaa“. Med ligesaa stor Kraft som Beskedenhed har han udvalgt for sig de vanskeligste Grene af den physiske Videnskab, Opdagelsen af det gjensidige Forhold mellem Varme, Lys, Magnetisme og Elektricitet. Han er bekjendt for sin kjække Forskning og sine forsigtige Konklusioner; han har Skarpsindighed i at udtænke og Behændighed i at udføre. Det kan gaa langsomt med hans Opdagelser, men han er paalidelig i alt, hvad han gjør; han er derfor af overordentligt Værd for Videnskabsmænd. En af Faradays Konklusioner kan man antage uden at prøve den. Hans Bramfrihed, Sandhedskjærlighed og ringe Tanker om sig selv men høie Tanker om sin Videnskab er almindelig kjendt og anerkjendt, men Æresbeviisninger have søgt ham, og ikke han dem. Hans Undersøgelser ere som sagt rent videnskabelige og mere af Nytte for egentlige Videnskabsmænd end for det store Publikum. I 1821 opdagede han det gjensidige Rotationsforhold mellem en magnetisk Pol og en elektrisk Strøm, i 1823 Læren om Gasarternes Kondensation. I 1829 opfandt han det klare og stærke Glas, der har været af en saa overordentlig Nytte ved de magnetiske Undersøgelser. I 1831 offentliggjordes hans Undersøgelser om Elektriciteten i Philosophical Transactions, hvor han først paaviste Elektricitetens Udvikling af Magnetisme. I 1846 fik han baade den kongelige og Rumfords-Medaillen for sine Opdagelser om Diamagnetismen og Magnetismens Indflydelse paa Lyset. I 1847 udviklede han Surstoffets magnetiske Charakteer og det magnetiske Forhold mellem Flammen og Gasarterne; siden den Tid har han stedse fortsat sine Undersøgelser, stedse videre udviklet sine vigtige Opdagelser, hvert

Aar holdt Forelæsninger over sin Videnskab og i alle Retninger udbredt den rene Kjærlighed til Videnskaben, der stedse har brændt saa varmt i hans eget Bryst.

I mange Aar have Direktørerne for det kongelige Institut faaet en udmærket Professor til at holde sex Juleforelæsninger for Ungdommen. De sidste otte Aar har Professor Faraday udført dette Hverv med en Beskedenhed og en Begavelse, som ikke noksom kan roses. Der kan ikke tænkes nogen større Nydelse for En, der glædes ved videnskabelige Undersøgelser, end at overvære et Kursus af disse Forelæsninger. Det er ogsaa interessant at see paa de „unge" Tilhørere — Prindser af kongeligt Blod, europæisk berømte Videnskabsmænd, vordende Hertuger og Grever, smukke Damer og graahaarede Professorer, ivrige Studenter, der ere besjælede af varm Kjærlighed til Videnskaben, Chemikere, Doktorer, Digtere, Jurister og Skjønaander optage Drengenes Plads og sætte sig midt iblandt dem. Vi høre alle til Ungdommen, naar vi høre Faraday. Den gamle Mand er virkelig veltalende, han er Sokrates i Symposiet — „Ubudne komme de Gode til de Godes Gjæstebud", sagde denne Philosoph til Aristodemos. Til disse Forstandens Gjæstebud strømme Lærde og Ulærde i Mængde besjælede af Kjærlighed til Guds underfulde Gjerninger. Faraday er den bedste Lærer for de Unge, thi han er selv ung i Aanden: Lyt til hans Stemme, naar han fortæller Videnskabens herlige Fortællinger, glem hans rynkede Ansigt og sølvhvide Haar, betragt blot hans Raskhed, Livlighed og venlige, straalende Øine, hans Hjertelighed og fuldefarlige Stemme, naar han fortæller ethvert Under og beviser det med Behændighed ved et slaaende Experiment, og du vil ikke forundres over den Tryllemagt, han besidder og ikke tvivle paa, at han endnu er ligesaa ivrig i sin videnskabelige Forskning, som da han nedskrev Forelæsningerne, og Davy smilede over den Tro, han nu i et halvt Aarhundrede har prøvet i Praxis, at Videnskaben gjorde Menneskene elskværdige og liberale.

Og liberal er han mod den fremadkjæmpende Student, rede til at hjælpe og venlig i sin Opførsel; hans egen videnskabelige Sands blev vakt ved Davys Forelæsninger; det er umuligt at sige, hvor mange Chemikere Faraday har uddannet, eller hvormeget Fremtiden vil have ham at takke for, ligesom Nutiden kan takke Davy for, at den har Faraday. Han er venlig, men lader sig ikke blænde af noget Humbug; naar man anførte store Navne som Støtter for en latterlig Mening, stod Faraday kjækt frem og bekjæmpede Daarskabens Udbredelse. Han stillede de blinde Tilhængere lige foran et Dilemma, der gjorde dem lige latterlige, hvor de vendte sig hen. De saa sin slemme Stilling og have aldrig tilgivet Philosophen. Aandebankningerne og de saakaldte Media vare altfor skrøbelige Væsner til at kunne udholde en Videnskabsmands Undersøgelser.

Store Summer ere, efter hvad vi have hørt, blevne budne for Manuskriptet til Faradays Forelæsninger for Ungdommen, men han har hidtil bestedent afslaaet Tilbudene. Sex Forelæsninger over Naturkræfterne bleve offentliggjorte ifjor i en fortræffelig Udgave af Mr. Crookes, men vi tro ikke at Forfatteren har nogen Fortjeneste deraf. Hans sidste Kursus, som han afsluttede Thorsdag den 8de forrige Maaned, dreiede sig om „et Lys".

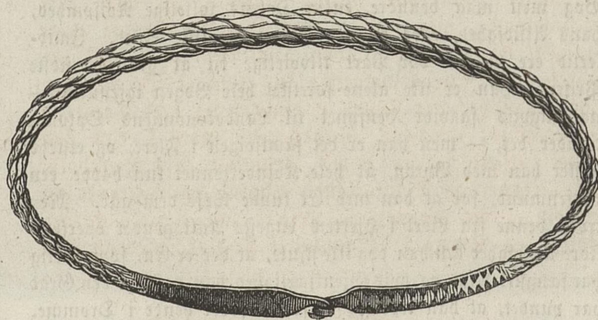
Vi have sagt, at Æresbevisningerne have søgt Faraday. I 1835 belønnede Lord Melbournes Regjering hans vigtige Opdagelser med en aarlig Pension af 300 £. I 1836 blev han udnævnt til Medlem af det londonske Universitets Senat. Tretten Aar forhen var han bleven korresponderende Medlem af Videnskabernes Akademi; i 1825 Medlem af det Kongelige Selskab, i 1832 udnævnte Oxford ham til Doktor. Han er Ridder af den preussiske Fortjenesteorden, Medlem af mange lærde Selskaber i Europa og Amerika og en af de otte udenlandske Medlemmer af det Keiserlige Videnskabernes Akademi i Paris; i 1855 blev han udnævnt til Kommandør af Æreslegionen. Hans bramfri, aabne og kjærlighedsfulde Liv maa være den bedste Gjendrivelse af de Doktriner, Tidens Cynikere opstille. Her have de et Exempel, hvor Dyden ikke er bleven belønnet med en forgyldt Karet og Titusinde om Aaret. Han har været en Arbeider hele sit Liv. Gud har givet ham en reen Begeistring, der har bevaret sig uforandret ligetil det Sidste. Han har hædret de Titler og Selskaber, der have hædret ham, eller rettere han har hædret selve Menneskeheden, thi han har vist os et Liv af uafbrudt Arbeide, der har været frit for Tragten efter Magt og Guld og er tilbragt i Videnskabens Tjeneste (Davys „strenge Herskerinde"), et Liv, der kan staa som et Exempel og en ledende Stjerne for enhver begyndende Videnskabsdyrker. Naar vi høre hans Forelæsninger over Lyset, maa vi baade med Hensyn til Experimenterne og til den, der anstiller dem, gjentage de sidste Ord, Humboldt talte, idet han vendte sine Øine mod Sollyset: „Wie herrlich diese Strahlen! sie scheinen die Erde zum Himmel zu rufen!" (Ill. Lond. News).

Afbildninger af norske Oldsager i Universitetets Samling i Christiania.

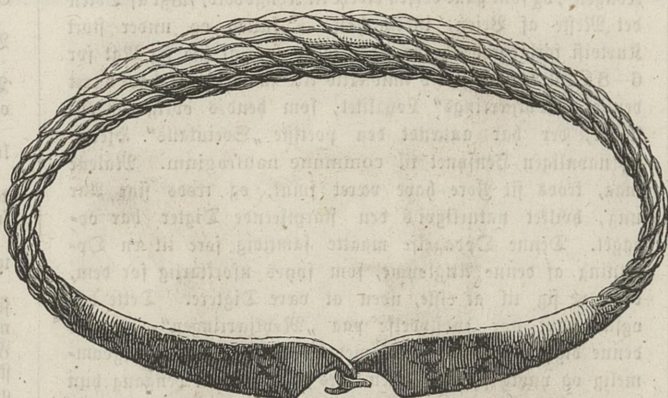
III.

Jernaldren. Hals- og Armringe af Sølv.

Ringen Nr. 82, af knap 5" Gjennemsnit, er sammensnoet af 6 runde Sølvstænger, saaledes at først to og to ere snoede om hinanden og derpaa de derved fremkomne 3 dobbelte Stænger vundne sammen. Mod

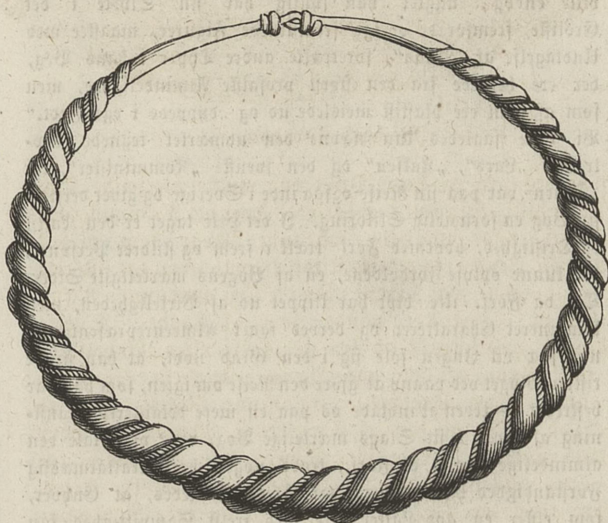
Nr. 82. $^2/_3$.

Nr. 83. $^1/_2$.

Nr. 84. $^1/_2$.

Nr. 85. $^1/_1$.

Enderne ere Stængerne sammensveitsede og fladt udhamrede til Plader, der ende i Hager, hvormed Ringen lukkes sammen. Disse Plader ere prydede med indslaaede Zirater af en for Sølvsmykkerne fra Jernaldren eiendommelig trekantet Form med en Prik i Midten. Denne Ring (Samlingens Nr. 271) er funden for mange Aar siden i Jorden i Rendalens Præstegjeld i Østerdalen. Vegt 6½ Lod.

Nr. 83 (Saml. Nr. 1360) er en stor Ring af 6¼" Gjennemsnit, dannet af 8 runde, svære Sølvstænger, hvoraf først to og to ere tvundne sammen og derpaa de saaledes fremkomne 4 dobbelte snoede om hinanden. Mod Enderne ere ligesom paa Nr. 82 Stængerne forenede og fladt udhamrede; ogsaa denne Ring lukkes ved i hinanden gribende Hager. Paa Fladerne nærmest Hagerne spores flere Rader Zirater i Form af Stjerner med 4 Straaler. Ringen er funden paa Bolsønæs i Romsdalen med to andre Ringe af lige Størrelse, men af noget simplere Arbeide, og veier 26 Lod $2^2/_3$ Kvint.

Nr. 84 (Saml. Nr. 896) dannes af to Snoninger, hver af to runde Sølvstænger, men disse Snoninger løbe her adskilte og parallelt, kun forenede ved Enderne, og ere ikke, som ved de to foregaaende Nr., igjen tvundne om hinanden. Laasen dannes ogsaa her af tvende Hager. Gjennemsnit 4", Vegt næsten 5 Lod. Stykket er fundet i en Elv paa Vitingsæteren under Gaarden Helgenes i Suledals Præstegjeld, Ryfylke.

Nr. 85 (Saml. Nr. 1139). Denne lille zirlige Ring (af $2^3/_4$" Gjennemsnit) er sammensnoet af tvende ikke rundt, men polygonalt tilhamrede Sølvstænger, i hvis Sammenføining, ligesom i flere Ringe af dette Slags Arbeide, er indlagt en fiin tvunden Sølvtraad. Mod Enderne ere begge Stænger forenede til een rund Stang af efterhaanden aftagende Tykkelse; Ringen er ikke som de andre her afbildede lukket ved Hager, men med en Knude. Vegt ca. 3½ Lod. Den er funden (1844) med 6 andre lignende i Jorden paa Gaarden Theisen i Aker Præstegjeld.

Af de her beskrevne Ringe maa efter Størrelsen at dømme Nr. 82 og 83 vel antages for Halssmykker, Nr. 84 og 85 for Arm- eller Haandledssmykker. Saadanne Smykkeringe af Sølv findes temmelig hyppigt i Norge, men, mærkeligt nok, overmaade sjelden i Gravhauge, ligesom idethele i Gravhauge, Sølvsmykkerne forekomme langt sjeldnere end de af Guld. Af det Antal af henimod 30 Hals- og Armringe af Sølv, som vort Museum eier, vides saaledes ingen at hidrøre fra en hedensk Begravelse. I Almindelighed synes derimod de Omstændigheder, hvorunder dette Slags Smykker findes, at vise, at de enten tilfældigt ere komne i Jorden eller nedlagte oprindelig i den Hensigt at bevare dem for Ran. Dog anføres to Sølvringe, som bevares i det kjøbenhavnske Museum, at være fundne i Gravhauge, den ene i Throndhjems Stift, den anden paa Island; ingen af disse er imidlertid af det almindelige snoede Arbeide. Oftest findes flere af dette Slags Ringe paa eet Sted, tildeels i Forbindelse med andre Sølvsager. Især forekomme de, i Norge saavelsom i de andre nordiske Lande, hyppigt sammen med saakaldte kufiske Sølvmynter (d. e. arabiske Mynter fra Kalifatets Tid, der sees i stor Mængde at være bragte til Norden ved den livlige Handel, som over Østersøen og Landene ved dens sydøstlige Kyst dreves med Orienten); saaledes laa sammen med de ovennævnte paa Theisen fundne 7 Armringe 16 hele og en Mængde sønderbrudte kufiske Mynter, prægede deels af Kalifer, deels af Samanidiske Fyrster i Chorasan imellem Aarene 776—919 e. Chr. Ogsaa i andre saadanne Fund gaa Mynterne i Regelen ned i det 10de Aarhundrede, og man har da deri et Beviis for, at Sølvsmykker i denne Smag maa have været brugte her i Hedendommens sidste Periode og i Overgangstiden mellem denne og Christendommen. Deraf lader det sig maaskee forklare, hvorfor saadanne Ringe saa sjelden findes i Gravhauge; med Christendommens Indførelse forsvandt nemlig den gamle Skik at lægge den Dødes Lig eller Asken af det brændte Lig i Haug med Vaaben, Redskaber, Smykker osv., som havde tilhørt ham i Livet.

Musik og Literatur.

J. Ørbyes Koncert. Skjønt Hr. Ørbye er Christiania Publikum bekjendt fra tidligere Besøg som en særdeles dygtig Violinvirtuos, havde kun et temmelig lidet Antal Tilhørere indfundet sig til hans Koncert i Logens mindre Sal forrige Løverdag. Det er overhovedet et Faktum, der ikke længere kan benegtes, at Sandsen og Interessen for Musik, Theater og kort sagt de fleste æsthetiske Nydelser for Tiden er i Aftagende hos vort Publikum, hvad nu end Grunden til denne „materielle Fremtoning" monne være. — Hr. Ørbye havde god Assistence af Hr. Magnus (paa Pianoforte og Orgelharmonium), en Amatrice (paa Pianoforte) og Fru Døvle (et Sangnummer). Af de givne Nummere ville vi fremhæve Wolffs og Vieuxtemps's store Don-Juan-Phantasi for Violin og Pianoforte, Leonards Pastoralphantasi for Violin og Cohens Miserere del Troratore for Violin, Pianoforte og Orgelharmonium. Mindst heldig forekom os Paganinis „Le Streghe" at gaa, hvad der dog synes at hidrøre fra Instrumentet, der et var tilstrækkelig Laugklukt i de høie Stakkatotoner. — Af mengen Interesse var det at høre tre særdeles smukke Kompositioner af Hr. Udbye: „Nordisk Sommernat", „Dandsende Nympher" og „Halling og Polskdands", alle for Violin og Pianoforte; og næsten ligesaa

interessant var det at iagttage Publikums Holdning ligeoverfor den unge Komponist, der ikke i tilstrækkelig Grad har Udlandets (ɔ: Tysklands) — og derfor neppe vor egen Kunstklikes — Stempel. Med adskillig Betænkelighed og sparsomt Bifald modtoges den førstnævnte af hans Kompositioner, men — til disses store Ære — formaaede de alligevel ved sit eget Værd at overvinde Betænkeligheden, og Bifaldet, der ved den anden allerede var meget stærkere, blev ved den sidste almindeligt. — Fru Døvle vandt meget og fortjent Bifald for sin norske Folkevise („E vil ingen Spelemann ha") og fremkaldtes ligesom Koncertgiveren. H. F.

Ferdaminni fraa Sumaren 1860. Af A. O. Vinje. 128 S. 8. En Bog af „Dølen" er paa Forhaand en Begivenhed i vor Bogverden — og den vil være det endog længe efter, at den første Nyfigenheds Interesse er forbi. Man har ofte nok talt om, at det eller det literære Foretagende afhjalp „et Savn i vor Literatur"; men endnu aldrig har man seet, at en Mand, der optraadte uden at noget saadant føltes — thi hvorledes kunde en stor Driftsherre af et nyt arrangeret Sprog og paradoxe Meninger være en Nødvendighedsartikel, — just som han havde faaet Alt gaaende, just som enhver god Kafeegjæst var bleven vant til at nyde sin „Døl" ved Siden af Cigaren, da med Et takker af, og rolig nedlægger sin Pen. Man skulde tro, at her var et bondelistisk Spil, at „Dølen" ved sin Narhed ligesom vilde drive Prisen op paa sine Indfald og poetiske Stuffer. Men saa er det ikke. Antallet var mindre paa dem, som holdt „Dølen", end paa dem, som læste den. Det er nu engang saaledes bevendt, at naar en Mand er Medlem af Athenæet eller gaar ind paa en Kafee, saa tror han sig strax at være en Skytspatron for de Avisers Bestaaen, som der findes. Gjør han sig derhos den Uleilighed, kritisk at gjennemgaa hvad der staar i dem for de Hundreder, som komme og læse det samme Nummer, da er han i egne Tanker en af Literaturens Grundpiller. Han har en vis materiel Ret, — det er Opofrelsens; men den er ikke stor. Han spiser maaskee hver Gang et Ugeblad som „Dølen" kommer en Kage extra, og ikke Alle taale det. „Dølen" har klogelig forstaaet at drille alle disse Folk, for hvem han var bleven en Nødvendighedsartikel, og det en gratis ligesom Solskin og Vind, og som trængte til hans Blad for at have et Samtale-Emne. Naar han saa de fede Spidsborgeransigter, hvorover der ved hans Indfald gik et Solskins Skjær, sagde han ved sig selv: Det første er at leve, jeg vil blive fornuftig som de Andre, give Poesien og Idealiteten en god Dag. Det var viist sagt af „Dølen", og endnu visere, hvis han kunde leve derefter. Men nei. Han ophørte med Bladet og skrev saa denne Bog om sin Reise herfra til Throndhjem forrige Sommer, der leveres Abonnenterne for de Nr., de have tilgode, og desuden sælges andre Kjøbere for en moderat Priis. Men den er intet Mesterstykke i prosaisk Fornuftighed, uagtet „Dølen" prædiker den mest vidtgaaende Realisme. Efter den Erfaring, „Dølen" havde gjort, skulde Poesien være et banlyst Væsen. Den man har elsket mest, hader man grundigst, naar Skuffelsen er indtraadt. „Dølen" bestræbte sig i Bladets sidste Nr. for at forsage Poesien og alt dens Væsen og alle dens Gjerninger, og bestilte Sæk og Aske fra Thelemarken, for at gjøre fuldstændig Bod og Bedring. Men skjønt national i meget, er dog „Dølen" en daarlig Reineke, den poetiske Hale stikker frem — og man maa være berettiget til at „hænge ham." „Dølen" er aandelig ikke skikket for Sæk og Aske, hvad end det Ydre tilsiger. — Naar han nu, i denne sin Bog, nedlægger alle de Erfaringer, han har gjort om vort „Matstræv", og holder fortjenstlige Foredrag om disse øde Granskove, disse uendelige Blautmyrer og Heier, hvorover han farer, saa glemmer han med Et sig selv, ligesom denne gode Mand hos Holberg, der tilfældigviis fra Tjener var blevet en fornem Herre, men engang satte sig paa Kudskesædet af sin egen Vogn. Han glemmer, at han skal fly Poesien, der har voldt ham saa meget ondt Verden, og saaledes lader han alt imellem Aandrigheden lyse op i disse Ødemarker, som han ved sit sunde og prosaiske Ræssonnement vil fremme opdyrket. Han synger altimellem — erotisk, episk, idyllisk, lifligt og henrivende, — og disse Sange, - de idylliske Billeder han udkaster af Livet i Fjeldbygderne, og det Indblik, han giver os i hele det der herskende Stel og Søl, giver Bogen et større Værd end alle disse nyttige Kundskaber i Geologi, i Gastronomi, i Agronomi, som han disker op med, for ogsaa at være lærd og alsidig. Ikke alle disse Billeder ere poetisk skjønne, men de give ligefuldt et eget Indblik i „Folkelivet", om end dets Skyggesider. Man seer overalt, at det er en Mand af Faget, som her har været Iagttageren. Ofte røber Forfatteren en Sagkyndighed, som vil bringe Haarene til at reise sig paa mangt et folkelivsromantisk Hoved. Han er med i Alt, uden at lade sig hindre af Hovedstadens vedtagne Begreber om „Dekorum". Af Østerdølerne lærer denne folkelige Herre en bedre Maade at sye Skindfæller paa, end den thelemarkiske, for siden paa sin Omstreifning at forplante Kunsten, og i Sætrene der hjælper han Budeierne at „løyse Buskapen" at malke og yste, og muligens har han væsentlig Andeel i det Smørebrød, som smager Dig, Læser, saagodt iaften, efterat Du træt af Læsning og Latter lægger Bogen fra Dig. Paa Kongsvold, hvor han blev tagen for en Skræddersvend, er han med at „kvekja Ljosi" for Kongen og giver paa „Laavetrevet" Gjenterne Instruxer, hvorledes de skulle stelle sig, naar Majestæten kommer. Paa Gjestgiverstedet Grut spiser han en „Havregraut" hvori „Saaderne stodo med Piggar nett som Busti paa ein Griserye" og „svart som Oskegraut", og som „skurade nedigjenom Halsen, liksom naar Grantoppen verdt slipat og dregjen ned igjenom Ovnspipa." Lykkelige Overmand! vilde Karl den Tolvte sagt, naar det gjaldt at give sine sultne Krigere praktisk Veiledning i hvad der kunde ædes. Den Fæstning, der var besat af slige Karle som „Dølen", lod sig ikke udhungre. — Ved Siden af at oplyse Landets Sæder og Skikke har disse „Ferdaminnir", som man saaledes vil see, ogsaa den Interesse, at de afgive righoldige Bidrag til den Charakteristik af „Dølen", der seent eller tidlig maa komme. Det er vanskeligt at sige, hvad man ved Læsningen af denne Bog mest maa beundre, enten Dølens folkelige Nøisomhed, hans Alsidighed, eller hans evigt rige erotiske Sind. Imidlertid ere vi for vor Part tilbøielige til at give det sidste Prisen. Han er ikke alene forelsket hele Bogen igjennem — naturligviis saavidt Hensynet til Landøkonomiens Opkomst tillader det, — men han er det samtidigen i Flere, og etsteds ønsker han med Byron, at hele Kvindekjønnet kun havde een Rosenmund, for at han med Et kunde kysse dem alle. Men trods denne fra Livet i Hjertets engeste Anliggender overførte store Alsidighed kan han dog ikke skjule, at der er En, som særlig har fængslet ham, og hvis Gjenkjærlighed han ogsaa i den Grad har vundet, at han tror sig at svære forbi hende i Drømme. Det er den 75aarige „Malene fra Foldalen", som har gaaet „lett som ei Rjupe tri Mil fram til Hjerkinn for at sjaa Kongen", og som gaar derfra videre til Kongsvold, fulgt af Dølen det Meste af Veien, indtil han — sulten og under stort Kurtoisi forlader hende og gaar forud for „at faa sig Mat for 6—8 Skill." Det synes imidlertid ikke saameget at have været denne „Møykjærrings" Loyalitet, som hendes øvrige Egenskaber, der har antændt den poetiske „Sveinkalls" Hjerte, og navnligen Hensynet til commune naufragium. Malene maa, trods sit Ydre have været smuk, og trods sine Aar ung, hvilket naturligviis den skarptseende Digter har opdaget. Denne Opdagelse maatte samtidig føre til en Opfatning af denne Attgløyme, som synes uforklarlig for dem, der give sig til at elske, uden at være Digtere. Dette har ogsaa havt stor Indflydelse paa „Møykjærringen", der ved denne digteriske Tiltro synes med Et at være bleven ungdommelig og yndig som en atten Aars Pige, retsom dengang hun var „trulovet med ein Skrangel", — som dog slog op med hende, „daa den Kyri, ho aatte, braut af seg Bagfoten". Den hele Skildring af Malene er et Billede, saa dølsk og idyllisk fuldendt og Gjenstanden behandlet med en Sympathi, hvis Mage vi ellers ikke have seet hos Forfatteren, medmindre det skulde være hans fuldendte Bønskrift for „Gjeita". Det er noget saa Plastisk og Anskueligt ved dette Kjærlighedsforhold, og tillige noget saa frit for personlige Hensyn, at det har vakt vor største Beundring. Vi see livagtigt for os Forfatteren naar han præsenterer sit Hjertes Dronning for sin sorte Ven, Moren i Kongens Følge, vi see ham sidde i en Krog i Drengestuen paa Kongsvold, med hende, Morianen og Kongens Skydsgut, under Kongens festlige Maaltid, hvori den forelskede Poet for Malenes Skyld ikke vilde deeltage, og koket og forelsket altimellem „at stinga ein Bite til Malene" og tyde for hende Morianens Tale, sammensat af alskens fremmede Sprog. Foruden Malene, har Forf. ogsaa beæret andre med sin Kjærlighed; men den elskede Gjenstand og det erotiske Forhold træder ellers aldrig saa anskueligt frem. Ja vi ville endog, uagtet han synlig har sin Styrke i det Erotiske, fremfor de øvrige fremstillede Figurer, maaskee med Undtagelse af „Mina", foretrække andre Typer i hans Bog, der ere hentede fra den størst prosaiske Almindelighed, men som af ham ere plastisk meislede ud og „dyppede i eget Fedt." Vi ville saaledes kun nævne den udmærket tegnede Lovtrækker „Lars", „Kaksen" og den svenske „Komminister", thi „Dølen" var paa sin Reise ogsaa inde i Sverige og giver derfra i sin Bog en fornøielig Skildring. I det Hele taget er den Kunst og Dristighed, hvormed Forf. trækker frem og skildrer Personer, der kunne oplyse Forholdene, en af Bogens mærkeligste Sider. Og da Forf. ikke blot har klippet ud af Virkeligheden, men kombineret Charakterer og derved faaet Almeenrepræsentanter ud, saa vil Ingen føle sig i den Grad stødt, at han skulde risikere Noget ved paany at gjøre den Reise om igjen, som han har beskrevet — Uden at indlade os paa en mere detailleret Granskning af denne i sit Slags mærkelige Bog, ville vi udtale den almindelige Dom, at Forf., trods nogen bred traktatmæssig Forstandighed hist og her, har skrevet saaledes, at Enhver, som elsker en god Latter, ikke med frelst Samvittighed kan lade være at læse hans Bog, og at det er deslige Folks Skyldighed at bidrage til Afsætningen, for at anden Deel, fremstillende Opholdet i Throndhjem, ogsaa kan see Dagens Lys. Denne Deel vil udentvivl blive noget af det „mest Flirande i vor Bokavl". Den Forsmag, vi i sin Tid have givet af „Dølens" Kroningsfærd, vil være for Intet at regne mod hans egen Skildring. Vel har han selv erkjendt, at næst ham kunde Ingen skildre den Ting bedre end vi have gjort. Men vi ere ikke saa forfængelige at tage denne Ros til Indtægt, og vi ville derfor bede vore Læsere at forene sig med os for at bidrage til, at den paabegyndte Reise fortsættes saaledes som paa Omslaget antydet; thi den vil blive et Tidsmaleri, hvorfor Efterverdenen vil vide os Tak. Hvad der især her som ved „Dølens" ofte „hensynsløse" og djærve Skrivemaade virker forsonende og formildende, er den Selvironi, som han veed at lægge ind i sin Betragtning, og den Dristighed, hvormed han „muntrasionsmæssigt" slaar Gjækken løs, uden at holde nogen Konto over, hvorvidt hans egen høie Person efter hverdagslige Begreber om „Værdighed" maatte lide derved. Han er frisk, fri, frank og umiddelbar — selv paa anden og tredie Haand. Det Gamle og Forslidte seer han i Paradoxens nye Lys, — han er den mærkelige Hane, der paa enhver noksaa forfaren Modding kan finde et Korn. Og derfor er han netop en Mand, som man kan sende ud i Verden, — vidt, vidt ud, hvor det gjælder at finde Noget frem. Han vender aldrig tomhændet tilbage, enten han reiser tillands eller tilvands. Der findes altid Stene paa hans Vei, som bringe en Gnist til at springe frem. Og uagtet denne Gnist ikke altid slaar an eller er nogen elektrisk Funke, skal man dog værne om den som en i sit Slags hellig Ild, thi det er Lys — Lys i Prosaens Mørke.

Norge.

Christiania. Forhenværende Sorenskriver i Stør- og Værdalen, Peder Klykken, der 1818 var Storthings-Repræsentant for Nordlandenes Amt og 1822, 27, og 28 for Nordre Throndhjems Amt, afgik ved Døden 22 Januar over 88 Aar gammel.

— Den 21 Jan. døde Sognepræst til Lærdal, Hannibal Winsnes.

— Det norske Theater har, ligesom tidligere Christiania Theater, seet sig nødt til at underhandle med Personalet om Nedsættelse i dets Løn.

— Iaften (Løverdag) giver Fr. Ursin Koncert i Frimurerlogen.

— Overretssagfører Bergersen paa Hamar et ved Overretsdom af 28 Januar dømt til at have sin Sagførerbevilling forbrudt.

— Indbrudstyverierne i Byen vedblive. Kun et af dem, ude paa Tyveholmen, har lønt Umagen for Gjerninsmanden.

— Lensmand Jarman i Fron er 13 Jan. i Anledning af sin Fratrædelse som saadan efter 60 Aars Tjenestetid, og nu i en Alder af 87 Aar, bleven komplimenteret af en af Formandskabet udvalgt Deputation og overrakt en ved Subskription tilveiebragt Hædersgave, bestaaende af Sølvsager, forarbeidede af Guldsmed Thune i Christiania.

Laurvik. En gammel Borger af Laurvik J. Christiansen, der for Tiden bor ved Drammen, har skjænket 1000 Spd. til Stiftelsen for veldædige Øiemed i Laurvik

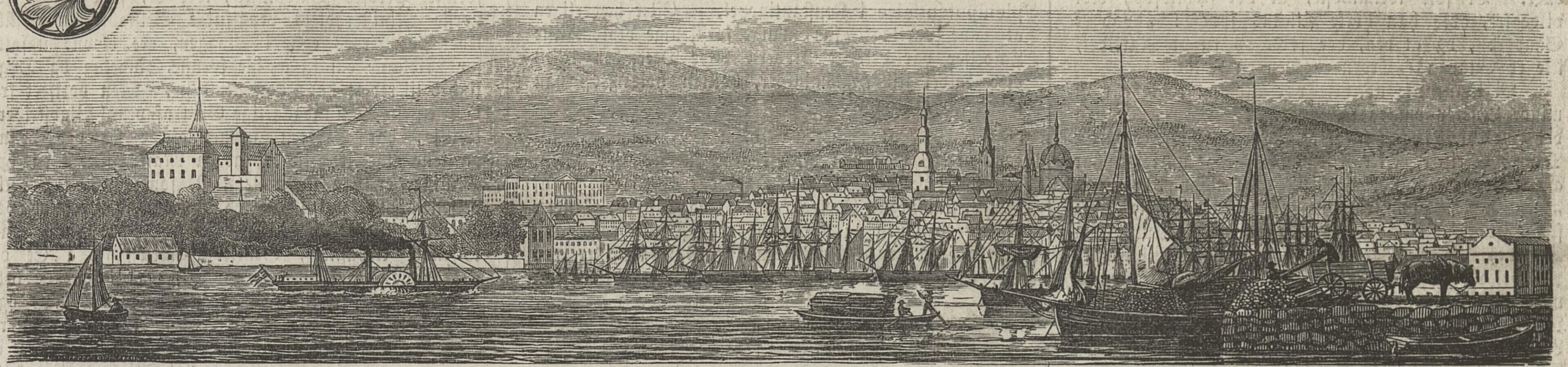
Throndhjem. En tidligere vel anseet Mand, Proprietær og forhenværende Bestyrer af Søndre Throndhjems Amts Landbrugsskole, Fred. Solem, har ved falske Nøgler brudt ind i Bankens Kontor, men er der bleven overrumplet af Kassereren, der tilfældigviis kom til Kontoret, og har han derpaa selv taget sig af Dage ved Gift. Solem er ogsaa mistænkt for det Tyveri, som for 10 Aar siden fandt Sted hos Stiftamtskriver Bye og som indbragte Tyven 10,600 Spd. Han var eneste Søn af en ifjor afdød Mand her i Christiania, der hørte til Haugianerne og ansaaes for at eie en Formue af c. 100,000 Spd. Falske Dokumenter af ham skulle ogsaa være i Omløb. Saaledes har han i Norges Bank deponeret som haandfaaet Pant en falsk Pante-Obligation i Gaarden Sandaker, lydende paa 12,500 Spd.

— I Throndhjem er nylig oprettet en Sømandsforening.

☞ Med dette Nr. følger Titelblad og Register til Illustreret Nyhedsblad for 1860 samt „Nytaarsgave" for 1861, indeholdende Bidrag af P. Chr. Asbjørnsen, J. S. Welhaven, Ludv. Daae, en Anonym, Th. Kjerulf, J. Th. Nørdam og A. O. Vinje.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 6. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 10de Februar 1861. | Abonnementsprisen er 60 ß. Fjerdingaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

W. M. Thackeray.

(Westminster Review).

II.

Dette, som vi kunne kalde det negative Element hos Thackeray, og som vi have søgt Grunden til i hans tidlige Tilbøielighed til at anskue Livet og gjengive dets Scener med en ufølsom og speiltro Nøiagtighed, er en Egenskab, som alle hans Læsere kjende under Navn af Cynicisme. Den er Gjenstanden for en stadig Daddel mod ham fra dem, der vide, at hans Skildringer ere sande, fra dem, der gjerne ville tro, at de ere usande. Vi tro, at Beskyldningen er ubeføiet og Udtrykket urigtigt anvendt. Og det høres virkelig hyppigst fra dem, der selv ere, hvad de beskylde ham for. Cynicismen ytrer sig i Almindelighed som Mistro til al menneskelig Dyd og Adel og deraf følgende Foragt for Ens Medmennesker. Men den Cynicisme, man har tillagt Thackeray, opstaar deels af den upersonlige og ufølsomme Maade, hvorpaa han betragter sine Charakterer, — hvis æsthetiske Berettigelse kan være tvivlsom, men som i hvert Fald ikke staar i direkte Forbindelse med det Moralske — deels af et Element, der rigtignok er moralskt, men i sin Oprindelse, skjønt ikke altid i sit Resultat, er det Omvendte af den egentlige Cynicisme. Denne mørke, satiriske Tone udspringer af Bedrøvelse over, at Menneskene saa sjeldent realisere selv det mindst ophøiede Ideal, at han ligesom i Empedokles's Dage seer dem „vælge som sin Deel det Liv, som ikke er noget Liv", at Mænd ere smaalige og Kvinder hjerteløse, ikke fordi det maa saa være, men fordi de ville have det saa. Maaskee kan den blotte Betragtning af en saadan Tingenes Tilstand være tilstrækkelig til at frembringe en saadan Stemning hos en ædel og dybttænkende Mand; maaskee kunne personlige Erfaringer have sin Deel deri. En saadan Tone er vistnok den bitre Reaktion af Følelser, der ikke ere blevne gjengjældte, den Hævn som skuffede Forhaabninger tage over sin egen Eiermand. Det er Gjenklangen af umulige Ønsker, det er en altfor fiin Følelse for Ironien i Verden. Kun engang er det bleven givet et Menneske at føle dette, uden at ledes til en altfor stor Strenghed mod sine Mennesker, at bedømme dem retfærdigt og dog elske dem oprigtigt. Og dog kunde ikke engang den næsten overmenneskelige Aandsligevægt, der udmærkede Shakspeare, afholde ham fra i sine Sonetter, da han som i en Sum udtalte sit Livs Erfaring, at udtrykke en Bedrøvelse og Sorg, som i Inderlighed kun finder sin Lige i Davids og Jeremias's Klagesange. Det er saaledes ganske naturligt, at man næsten altid mærker en eiendommelig ironisk Tungsindighed i den store Forfatters Arbeider. Men netop herved har han været udsat for en eiendommelig Fare og Fristelse. Paa Ethikens Gebet er der visse Punkter, hvor Sandheden neppe lader sig skjelne fra den største Løgn, Følelsen af Ironien i Tilværelsen gjør det muligt at udkaste et sandt Billede af Verden, der har en saa nær Lighed med det falske Billede, der kunde fremstilles af Satirikeren, at vi ikke maa blive overraskede, om Thackeray mere end en Gang forfalder til Satire eller Spot og undertiden overskrider den smale Grændse, der i enhver Kunst adskiller poco piu fra poco meno. En Tone af Haardhed finder man i „Esmond" og „Virginierne", og den fremtræder vel stærkt i „Vanity Fair" og „Pendennis". Det er rigtignok saa, at Thackerays vel bekjendte beundringsværdige Humor hviler paa de Modsætninger i Livet, som denne Ironi lader ham opdage, og det er ogsaa Humoret, der berettiger ham til at benytte den. Det er ligeledes sandt, at man kan opvise hundrede Exempler, der vidne om den ædle og blide Charakteer og den Harme over al Lavhed, der ligger bag al hans Spot og Bitterhed. Men disse Sidste paatrænge sig dog Læserne med langt større Kraft. I „Vanity Fair" læse vi: „Der gives ingen bedre Satirer end Breve. Tag en Pakke ti Aar gamle Breve fra din kjære Ven — din kjære Ven, som du nu hader. Tænk paa dine Søstre! hvor inderlig klyngede I Eder ikke til hverandre indtil I kom i Strid om Legatet paa tyve Pund!" „Jeg er af samme Mening som min gamle Ven Leech, der pleiede at sige, at han var saa fattig, at han ikke kunde indlade sig paa at kjende en fattig Mand." „Bagtalelse er aldeles tilladelig i Omgang med Mennesker. Riv du ned paa mig, og jeg vil rive ned paa dig, men lader os være Venner, naar vi mødes." „Der maa være en vis Afstand mellem mig og min Søn Jacky. Der maa herske et ærbødigt, venskabeligt, dydigt Hykleri mellem os." Endelig dette Udbrud: „O lader os være taknemmelige ikke blot for vore Ansigter, men ogsaa for vore Masker!" Naar vi først støde paa disse Bemærkninger, bøie vi os for den store Photograph; vi foretrække Pall-Malls Philosophi for Platon; vi underskrive Pendennis's Trosbekjendelse: „hverken haabe meget eller elske meget eller tro meget."

Og dog gives der en bedre og sandere, en blidere og, lader os tilføie, en mandigere Livsbetragtning end denne, og det er den, der gjør sig gjældende i den almindelige Bevidsthed, der med Rette skjelner mellem Nogle, som man kalder ædle og store, og Andre, som man kalder fordærvede og slette, og den Verden, Satirikeren harcellerer, er heri Sandheden nærmere end han. Thackeray beder etsteds med bitter Spot sin Læser at tage en Pen og et Stykke Papiir (et ganske lidet Stykke) og prøve paa at udfylde blot det med Navne paa virkelige Venner. Nedskriveren heraf fulgte engang denne venskabelige Anmodning, men fandt et ganske andet Resultat end Thackeray meente, og han tror, at de Fleste af dem, der stode paa hans Liste, ville finde det Samme. Han vover ogsaa at tro, at det Samme vilde blive Tilfælde med Pendennis's Biograph. Lader os agte ham for det ædle Mod, med hvilket han fremsætter, hvad han af kun altfor vægtige Grunde anseer for Sandhed; men lader os haabe, at den hele Sandhed aldrig, eller ikke ofte, eller ikke altid er saadan, som han fremstiller den. Selv i Baker- eller Harley-Streets, hvor han saa ofte fører os hen, kan der findes hæderlige, ærlige Mænd uden Bayhams Excentricitet eller Clives Svaghed, og tænksomme, ædle og kjærlige Kvinder, der ere frie for Amelias hule Ømhed og Roseys hule Kvikhed, Ethels praktiske Skepticisme og Lauras Pligtfølelse og Kulde. Verden eier visselig megen umiddelbar stærk Følelse, Troskab, uegennyttigt Venskab, hellig Enthusiasme og ufordærvet Lykke, som Pall-Mall Philosophen aldrig har drømt om; Hjerter, der ere for ædle til at være smaalige, og Knæer, som aldrig ville bøie sig for Verdens Afguder. „Gudernes Blod", sagde en gammel Digter, „er endnu ikke forsvundet fra Jorden". Der gives mere Reenhed, Ædelmodighed og Kjærlighed end Udgiveren af „Newcomes" mener.

Det er ikke vor Mening, at Thackeray jo anerkjender dette, men disse mere heroiske og mandige Elementer træde altfor lidet frem i hans fleste Skildringer; de anerkjendes nok, men henvises altfor ofte ligesom med et høfligt Buk til en anden Verden end det „Vanity Fair", som er Scenen i alle hans Romaner. „Vi ville, med deres Tilladelse, lukke Døren for denne Scene." „Vor Historie beskjæftiger sig med Verden og de Ting, der tilhøre den. Det, der ligger udenfor den, henhører efter Forfatterens Mening ikke til Romandigterens Gebeet." Det vilde være naturligt for en mindre begavet Mand at tale saaledes; han vilde gjøre Ret i at undgaa, hvad han ikke vilde kunne behandle med Smag; men dette kan vistnok ikke anføres som en Undskyldningsgrund for Thackeray. Det er noget overmaade charakteristisk og morsomt i den Maade, hvorpaa han behandler høitidelige Optrin eller ophøiede Tanker. Sædvanlige Romanforfattere tale f. Ex. meget vidtløftigt om Fødsel og Død eller undgaa aldeles saadanne Materier. Thackeray gaar ligesom rundt omkring sine alvorlige Billeder, bukker meget pent for dem og siger Gud de største Komplimenter. Selv det, som man i Almindelighed anseer for Romanens egentlige Felt, nemlig ømmere Følelser, bliver langt oftere blot antydet end skildret. „Det er noget, der er altfor helligt for Romanen," siger han i Newcomes; derfor finde vi i disse Fortællinger langt mere Lidenskabelighed end stærke Følelser og en Mængde Kurmageri, men meget lidet Kjærlighed. Med et Ord, det negative Princip gjennemtrænger hele Atmosphæren og kvæler Forfatterens ædle Følelser og virkelig ophøiede Charakteer.

„Hun gav ham sin Haand, sin lille smukke Haand. Striden var nu ganske over. Sorgens og Uenighedens Periode var forsvunden. De havde aldrig været adskilte. Hans Elskede havde aldrig været ude af hans Tanker i hele denne Tid. Nei aldrig. Ikke i Fængslet; ikke i Leiren; ikke foran Fienden; ikke paa Søen under Stjernernes Skin de høitidelige Midnatstimer, eller naar han betragtede Morgenrødens herlige Frembrud, eller ved det Bord, hvor han sad og drak med sine Venner, eller i Theatret, hvor han prøvede paa at forestille sig, at andre Øine vare mere glimrende end hendes. Mere glimrende Øine kunde der gives og skjønnere Ansigter, men ingen, der vare ham saa dyrebare. Hvoraf kommer det? Hvori ligger den Hemmelighed, som gjør en lille Haand til det Kjæreste af Alt? Hvo kan forklare denne Hemmelighed?"

Naar han vover at være sig selv ligesom i den beundringsværdige Scene, hvoraf vi ikke vove at anføre Slutningen, have Faa naaet og maaskee Ingen overgaaet ham, men kun altfor sjeldent har han vovet det. Tonen er derfor uhyggelig i Slutningen af de fleste af disse Fortællinger. Thackeray føler dette og kommer derfor med et: „Det er ikke saa; Verden er ikke saa slet, som denne Cyniker vil have os til at tro." Og saa apellerer han til Læserens Egenkjærlighed for at faa ham til at korrigere Satiren. Men Verden er i Virkeligheden saa slet, som han skildrer den, kun paa en simplere og sandere Maade. Summen af det Gode og Onde i enhver Ting overdrives

i Regelen ikke i hans Værker; men ved ethvert ubehageligt Punkt saa vi høre: „det maa saa være". Folk leve længe i hans Romaner; men det er besynderligt, hvor sjeldent de blive bedre. Hvilken Mængde Sarkasme mod vor Næste har ikke Thackeray givet os, og vi kunne jo bruge den uden Betænkning, thi vi tilstaa jo villigen, at vi ikke ere bedre selv. „Vanity Fair" er et Slags Nutidens Eden; Beboerne ere atter i paradisisk Tilstand, nogne uden at skamme sig derover. Vi føle idetmindste, at vor Philosoph blot vilde lee, hvis han hørte Pilatus spørge: „hvad er Sandhed", og at den, der fører os rundt Markedet, ikke er Bunyans „Troende" men en Fatalist.

Vi kunne ikke udtrykke vor Mening bedre end at minde Læseren om en Modsætning. Man tænke paa det Indtryk, vi faa ved at læse den store og ædle Mands Skrifter, efter hvem Thackeray ustridigt har arvet Kronen blandt de nulevende Romanforfattere. „Bruden fra Lammermoor" indeholder visselig ligesaameget af mandlig Lavhed og kvindelig Kulde som „Pendennis". Begge have den samme Feil nemlig Mangel paa Dybde i lidenskabelige Skildringer; begge mangle hvad det nutildags er Mode at kalde en ophøiet Livsbetragtning; begge fremstille ligeledes med ophøiet Kraft et Drama fra det menneskelige Liv. Men Forskjellen mellem det endelige Indtryk, vi faa af hver af dem, er større end Forskjellen mellem Luften i et Theater og Søens friske Pust. Vi lukke „Bruden fra Lammermoor" igjen med en Følelse af sund Smerte og sund Glæde, „Pendennis" med en Følelse af Vanitas vanitatum.

Det Norske Statsraad *).

II.

Georg Christian Sibbern.

Statsminister Georg Christian Sibbern er en Søn af Eidsvoldsrepræsentanten og senere Statsraad Valentin Christian Wilhelm Sibbern**) i dennes andet Ægteskab med Anne Cathrine de Stockfleth, der endnu lever. Han blev født 29de Marts 1816 paa Gaarden Verneklostet i Rygge, som Faderen, der dengang var Amtmand i Smaalenenes Amt, eiede og da beboede. Efterat have gjennemgaaet Christiania lærde Skole, blev han herfra 1831 dimitteret til Universitetet, hvor han underkastede sig Examen Artium med bedste Charakteer. Anden-Examen tog han Aaret efter med Charakteren Laud. præceteris og juridisk Embeds-Examen 1837 med Laud. for den theoretiske og Haud illaud. for den praktiske Prøve. Imidlertid var han allerede siden 1833 ansat i Revisions-Departementet. I 1838 blev han konstitueret som 2den Fuldmægtig ved Statsraadsafdelingen i Stockholm og i Juni 1840 ansat som 2den Sekretær i Kabinettet for den udenlandske Brevvexling. I August 1842 udnævntes han til Legationssekretær i Petersburg, hvorfra han allerede i November næste Aar vendte tilbage til Kabinettet som 2den Sekretær. I 1845 blev han Legationssekretær i Kjøbenhavn, hvorfra han 1848 forflyttedes i samme Stilling til Haag. Her forblev han imidlertid kun kort, da han endnu i December samme Aar udnævntes til Legationssekretær i London. Denne Post indehavde han til Udgangen af 1850, da han kaldtes til Amerika som Chargé d'affaires og Generalkonsul i de Forenede Stater, hvor han 1854 blev Ministerresident. I Amerika erhvervede han sig saavel hos Norske som Svenske, der trængte til hans Bistand eller Veiledning, eenstemmigen den Ros, at han var en Mand af sjelden Hjælpsomhed og opofrende Uegennyttighed, — netop skikket for den Stilling, han indehavde. Og da han skulde forlade Washington, udtalte de mest modsatte Partiers Organer saavel sin fulde Anerkjendelse af den Kjærlighed til Amerikas frisindede Institutioner, han altid havde viist, som sin dybe Beklagelse over, „at denne høitagtede Mand og hans Frue skulde forlade hiint Land, da deres indtagende Færd, høie Intelligents og varmhjertede Gjæstfrihed havde sikret dem en stor Kreds af varme Venner i det Samfund, de nu forlode."

Fra Amerika kaldtes han i April 1856 tilbage til Fædrelandet for at gjøre Tjeneste hos Kronprinds Carl, daværende Vicekonge i Norge. Endelig blev han 1858 udnævnt til Envoyé extraordinaire og Ministre plenipotentiaire i Konstantinopel. — Efter hæderligen at have varetaget saa mange forskjellige diplomatiske Kaldelser var det, at Sibbern 16de December 1858 blev kaldet til Statsminister, hvilken høie Post han fremdeles indehaver.

I 1857 var Sibbern Medlem af Interimsregjeringen. 1848 blev han Ridder af Dannebrogs-Ordenen, 1853 Ridder af St. Olafs Orden, 1856 Ridder af den Luxemburgske Egekroneorden med Stjerne, Officier af Æreslegionen og Kommandør af Dannebrog, samt endelig Ridder af Nordstjernen; 1859 Kantsler ved St. Olafs Orden, og ved Kroningen i Throndhjem

Statsminister Sibbern. (Efter Photographi).

1860 Storkors af samme Orden, samt i December s. A. Storkors af den belgiske Leopoldsorden.

Siden 1852 er Statsminister Sibbern gift med Maria Soane, en Sønnedatter af den berømte engelske Architekt John Soane († 1837), der har bygget flere af Londons prægtigste Bygninger, og som efterlod sig en stor og uhyre kostbar Kunstsamling, hvilken han testamenterede til det Offentlige tilligemed 30,000 £ (135,000 Spd.) til dens Vedligeholdelse*).

Med Hensyn til „politisk Retning" gjælder om Sibbern vistnok det Væsentlige af hvad der af os leilighedsviis allerede er anført om Statsraad Birch-Reichenwald. Og hvad især angaar det bekjendte Statholderspørgsmaal, da optraadte og virkede Begge deri saa samstemmigen, at det er vanskeligt at afgjøre hvad der maa tillægges den ene eller den anden. Sibbern maatte altsaa dele — om end kun indirekte — dette Bæger af Bitterhed, som den norske Presse af velvillig Harme beredte vore Statsraader i Stockholm, medens Sagen stod paa, og som den svenske Presse, efter Sagens Afgjørelse, har troet at burde vende om og lige saa rundelig iskjænke. — Heldigviis har Sibbern mindre direkte været udsat for denne haarde Konfekt, — og endnu heldigere er det for ham, at han besidder en saadan privat Indtægt, at han naarsomhelst kan trække sig tilbage fra Statslivet, der jo altid maa medføre Møie og Krænkelser, og for hiin Indtægt føre et meer end dobbelt saa glimrende Huus, som nogen af vore Statsraader kan med deres tarvelige Gage. Ogsaa disse heldige Formuesomstændigheder sees at have været til Forargelse for den mod Norge fiendske svenske Presses Talsmænd, idet de, som kom i det norske Ministerhotels pragtfulde Selskaber, der stillede Svenskernes egne i Skyggen, ere blevne udsatte for Mistanke om sit ærlige svenske Sindelag og Dygtighed til ret at hade Nordmændene. Men bortseet fra disse enkelte og uundgaaelige Grin af venal Bladskriver-Uvillie, har Sibbern kunnet glæde sig ved denne partielle Anerkjendelse af at en Mand, især i en høi Stilling, er paa sin rette Post, som ligger i Uødelivelsen af personlige Angreb. For en Deel er vel dette at tilskrive Sibberns personlige Egenskaber, hans bekjendte Urbanitet, Gentlemansmæssighed i Et og Alt og hans ærlige Fædrelandssind; men særegne heldige Omstændigheder maa ogsaa have stødt til, da ellers ingen Egenskaber kan være et tilstrækkeligt Skjold mod enkelte personlige Anfald.

*) Se vort Blad Nr. 2 og 3.

**) Om ham, se Nekrolog i dette Blad 1853 Nr. 20.

*) Se forresten om denne mærkelige Mand Naglers Künstler-Lexicon XVI, 548—49.

Garibaldi paa Caprera.

I alle Aviser læstes for nogle Maaneder siden, at Victor Emanuel vilde i al Stilhed overraske „sin bedste Ven", og derfor havde opført en pragtfuld Bolig for ham paa Caprera. Men da Garibaldi havde nedlagt Herredømmet over begge Sicilierne i sin Konges Hænder og derpaa trukket sig tilbage til Caprera, viste det sig, at den stolte Villa kun var en Korrespondents Phantasibillede; det gamle tarvelige Huus paa Generalens Gods staar endnu uforandret, og hvorledes der seer ud inden i det, har Alexander Dumas givet en kort Beskrivelse af. Det egentlige Vaaningshuus bestaar af en Etage med 9 Værelser. Paa den høire Side af Forstuen, der tillige maa tjene som Spisestue, kommer man ind i Garibaldis eget Værelse, som er overordentlig usundt paa Grund af dets Beliggenhed lige over en Brønd, men som dog Ingen har kunnet overtale ham til at forlade. Dets Møbler ere en Træseng med to Madratser, en Invalid af et med et grønt Teppe belagt lidet Bord, der ogsaa maa tjene til Natbord, fordi det staar saa nær Sengen, samt en yderst reduceret Lænestol foran dette Natbord. To Kister ligge om hinanden i broget Uorden Skjorter, Servietter, Haandklæder samt sildede Faner, gamle Mindetegn fra forskjellige Regimenter. Det historisk-militære Bibliothek, som ogsaa findes i Værelset, skal nylig være forøget med „Manuale del Colvatore" i 7 eller 8 illustrerede Bind. Værelsets Hovedzirat er et Portræt af Garibaldis Datter i hendes 14de Aar; ovenover Generalens Hovedpude hænger en Medaillon med Anitas og hendes Moders Haar. En gammel Spiger bærer paa engang Vecchis Portræt og Garibaldis Lommeuhr; ved Siden af Vinduet hænger et Speil, som skal skrive sig fra hans Moders Udstyr. Paa den venstre Side af Forstuen findes Soveværelser for Garibaldis Venner; de ere samtlige blot møblerede med Jernsenge. Fra dem kommer man ind i hans Forpagters Familieværelse, bag dette findes Kjøkkenet og Spiskammeret, og disse føre atter ind i Gjæsteværelserne. I Midten — bag Forstuen — er et dunkelt Kammer med en Vindeltrappe, som fører ud til Terrassen; i dette Kammer opbevares Bønner og Potetes. Dens Kvægdrift er høist ubetydelig: 1 Tyr, 8 Kjør med deres Kalve, 5 Æsler og 2 Heste. — Oberst D., Menotti, Fruscianti, Gusmaroli, Basso og andre Gjæster deeltage i Generalens agronomiske Syssel, samt hans Jagt og Fiskeri; og naar Aftenen kommer, samle alle Husets Beboere sig til et frugalt

Maaltid, der krydres med lyse og mørke Erindringer, eller man lytter til Sange, der udføres af Garibaldis Datter med Akkompagnement af et fortræffeligt Piano, den eneste Luxusgjenstand i det lille Huus. Det sympathiserende England repræsenteres ogsaa paa Caprera af en misantropisk Englænderinde, som har nedsat sig lige ved Garibaldis lille Landgods.

Afbildninger af norske Oldsager

i Universitetets Samling i Christiania.

III.

Jernaldren. Fingerringe.

Ingen Art af Ringsmykker forekommer saa hyppigt i Gravhauge fra den hedenske Tid som Fingerringe. Det er ogsaa naturligt, at disse som mindre kostbare vare mere almindeligt udbredte; en Fingerring var det af de i den Tid brugelige Guldsmykker, som lettest lod sig anskaffe og som derfor ofte ogsaa den mindre Formuende bar og efter Tidens Skik fik med sig i Graven, medens de svære Lad, Halsringe og Armringe maatte være for kostbare til i Regelen at være overkommelige for andre end den Rige og Fornemme. Fingerringe nævnes ogsaa ofte nok i de skriftlige Kilder fra Oldtiden (foruden det almindelige hringr bruges om denne Art Ringe det specielle Navn fingrgull). Omtales end de større Arter af Ringe idethele maaskee vel saa hyppigt, saa forklares dette let deraf, at Sagaerne saa ofte omtale Ringe som Gaver fra Konger eller andre Høvdinger, som Kvædeløn til Skalde og desl., til hvilket Brug naturlig i Regelen større og kostbarere Ringe valgtes. Ved mange af Fingerringene, som overhovedet ved den hedenske Tids Smykker, frembyder sig strax den Bemærkning, at man mindre har lagt an paa en smagfuld og klædelig Form, end paa massiv Størrelse og Soliditet. Ogsaa Fingerringenes Vidde er ofte meget stor, indtil 1 Tomme indvendigt Maal; dog findes der andre, som alene kunne finde Plads paa en meget smal Finger. Overhovedet vise flere af de fra den hedenske Tid bevarede Sager, at Folketroen har ganske Uret, naar den forestiller sig vore hedenske Forfædre som ikke blot stærkere, men ogsaa større af Vært end Nutidens Mennesker; Sværdhefterne f. Ex., ere i Regelen netop store nok til en Haand af almindelig Bredde. — Fingerringene findes næsten altid af Guld; Sølvringe forekomme yderst sjelden. Ofte have de den nu mest brugelige glatte Form; her afbilde vi endeel af de fra Nutidens Skik afvigende Former.

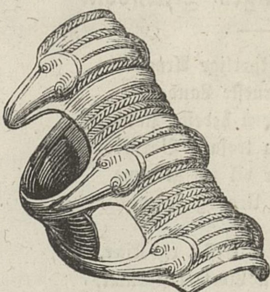
Nr. 86 (Saml. Nr. 779) ere en meget svær Guldfingerring af $2^3/_4$ Lods Vegt. Den bestaar af en Guldstang, sammenbøiet i den for den hedenske Tids Fingerringe meget almindelige Spiralform. Spiralomgangenes Antal er $2^1/_2$; baade paa Forsiden og Bagsiden ere de sammenloddede til Plader, hvoraf den forreste har en Høide af $1^1/_2$" og følgelig er stor nok til at bedække et heelt Led af Fingeren. Spiralvindingerne vise sig paa Forsiden som ophøiede Striber paa Pladen, endende til begge Sider i Slangehoveder; mellem disse Striber findes indslaaede Zirater i Form af Fletninger, og til begge Sider, udenfor Slangehovederne, sees Cirkelzirater med et Punkt i Midten. Funden 1837 i en Gravhaug paa Ekteløv Præstegaard i Sandsver med andet sædvanligt Gravgods.

Nr. 87 (S. Nr. 1101) en Guldring i Form af et Baand, hvis forreste Halvdeel dog er meget bredere (1") end den bagerste (5'''). Forsiden er prydet med 7 ophøiede horizontale Striber; i Fordybningerne mellem disse sees Punktzirater, hvoraf der ogsaa findes en vertikal Rad til begge Sider. Vegt $1^5/_{12}$ Lod. Funden i en Gravhaug paa Gaarden Hove i Høilands Sogn, Jæderen.

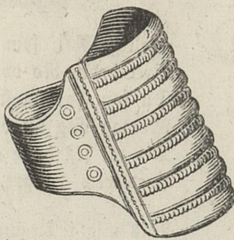
Nr. 88 (S. Nr. 326) er ligeledes en baandformet Guldring, men af jævn Bredde ($6^1/_2$'''). Den udvendige Side er ziret med 4 ophøiede Striber og med indslaaede Perlezirater i Fordybningerne mellem Striberne. Vegt næsten 2 Lod. Tilhører det righoldige og mærkelige Fund, som i Aaret 1824 gjordes i en Gravhaug paa Gaarden Veien i Norderhovs Sogn, Ringerige. Fundet er beskrevet af Professor R. Keyser i Annaler for nordisk Oldkyndighed 1836—1837 S. 142 til 150, hvor ogsaa den her omtalte Ring er afbildet Tab. III Fig. 1.

Nr. 89 (S. Nr. 359) bestaar af en Guldplade, som er bredest midt foran og aftager regelmæssigt i Bredde til begge Sider; de tynde Ender ere bagtil forenede ved en Knude. Langs Pladens Rand løber baade oventil og nedentil en Rad af raat indhamrede Perlezirater; mellem disse Rader findes Zirater, ligeledes indslaaede, i Form af liggende Kors. Vegt $^1/_2$ Lod. Funden i en Gravhaug paa Gaarden Kløvstad i Grans Præstegjeld, Hadeland.

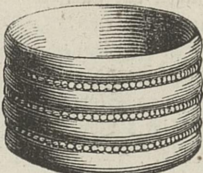
Nr. 90 (S. Nr. 1481) bestaar af en temmelig tynd Guldtraad uden Zirater, som er opvunden i $3^1/_2$ Spiralomgang. Omgangene sammenholdes ved en anden Spiralvinding af noget tykkere Traad (3 Omgange), der kan flyttes frem og tilbage paa Ringen. Vegt næsten $^1/_2$ Lod. Funden i en Gravhaug i Nordland.

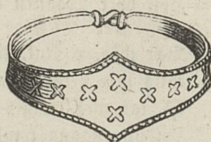
Nr. 86. $^1/_1$.

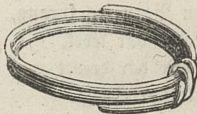
Nr. 87. $^1/_1$.

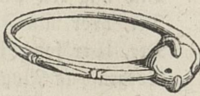
Nr. 88. $^1/_1$.

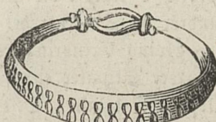
Nr. 89. $^1/_1$.

Nr. 90. $^1/_1$.

Nr. 91. $^1/_1$.

Nr. 92. $^1/_1$.

Nr. 91 (S. Nr. 1012) er usædvanlig zirligt arbeidet, prydet med et Slags i regelmæssige Mellemrum anbragte Rosetter. Foran er indsat en liden gjennemboret Amethyst, som er indfattet paa en meget simpel Maade ved fire om den gribende Hager. Vegt med Stenen vel 1 Kvintin. Funden i en Gravhaug i Lier Præstegjeld.

Nr. 92 (S. Nr. 1373) er den eneste Sølvfingerring fra denne Periode, som Museet eier. Den bestaar af en Sølvstang, hvis tynde Ender ere knyttede om hinanden. Til Zirat er anbragt to uregelmæssige Rader af meget plumpt indslaaede Punkter. Vegt vel 2 Kvintin. Ringen er funden paa Gaarden Borgen i Aker paa et Sted, hvor der intet Spor var til nogen hedensk Begravelse. Man har saaledes vel ikke nogen Vished for, at Ringen er fra den hedenske Tid; men den raa Form og den eiendommelige Lukning ved Knude taler dog stærkt for at henføre den til Hedendommen.

Gamle Nyheder.

Sprogudtalelser fra 1815.

Under Nutidens Sproggjæring vil følgende Forestilling fra det akademiske Kollegium til „det Kongelige Norges Storthing", dateret 11te Oktober 1815, have sin store Interesse, fordi den deels afviser, deels forfægter Anskuelser, som endnu høre til Dagens Tvistepunkter og stilles skarpere imod hinanden end nogensinde før.

„Sproget er enhver Nations helligste Eiendom, hvilken den ei kan afhænde eller tabe uden tillige derved at tabe sin Existents som Nation. Det er en Odelsarv fra vore Forfædre, som forbinder os med dem, og det er en Gjæld, vi have til Menneskeheden, at overantvorde denne Arv til vore Efterkommere i en rigere og fuldkomnere Tilstand. Derfor har heller ingen Nation ladet sig Modersmaalet med Vold eller List fratage, saafremt den ei enten var uduelig til et længere Liv eller og den var saa raa, at dens Selvbevidsthed som Nation ei endnu var opnaaet. Det danske og det norske Folk have hidtil i en Række af Aarhundreder havt et fælles Sprog, gjennem hvilket begges aandelige Virksomhed udtaler sig. Dette Sprog er ligesaavel Norges som Danmarks Eiendom; thi det er en Udvikling af vore Forfædres Tungemaal, og Holberg, Wessel, Tullin, Nordahl Brun, Treschow og Flere med dem have erhvervet os fuldeste Ret til at kalde dette Sprog ogsaa i dets nyere Form vort; de have forpligtet os til, at vi ei skulle lade deres Arbeide usfuldendt, ei nedgrave den os givne Skat i Jorden, men flittigen bevare og bruge den, saa at derat engang et varigt Monument maatte fremstaa, der kunde vidne om det norske Folks aandelige Liv. Ved Skilsmissen mellem Danmark og Norge kunde

Garibaldi paa Caprera.

let Omstændigheder indtræde, der ville afbryde begge Nationers literære Samvirken. Vi behøve ei at bevise, hvor falsk og fordærvelig den Statskunst vilde være, som søgte at sikre det norske Folks politiske Adskillelse fra Danmark ved at afbryde og hindre deres videnskabelige Forbindelse, hvilket i egentlig Forstand var at dræbe begge Nationer, der vistnok endnu ei kunne hver for sig udholde en særegen Literatur.

Den dansk-norske Literatur havde før Krigen store Vanskeligheder at bekjæmpe Rigernes Skismisse maa forøge disse Vanskeligheder, og vil man nu ei, saa vidt muligt forebygge en literær Adskillelse, saa maa den fælles Literatur nødvendig gaa tilgrunde. Videnskabsmændene i Norge faa at slutte sig til Sverige, de danske til Tydskland, og om føie Tid vil vort det herlige Tungemaal overantvordes til Almuens Brug. De, som mene, at den norske Dialekt herefter bør være et særegent Sprog, ville betænke, at dette ei lader sig dekretere, og at Middelet hertil ei er at tilintetgjøre Nationens literære Virksomhed; thi vist kan det ikke formodes, at det Folk, der giver Slip paa sit Fædrenesprog, (kan) have megen aandelig Kraft tilbage eller at det vil synderligen lykkes for det at deeltage i en for det fremmed Stræben. — — —"

Nekrolog.

Michael Stub Frederiksen.

Toldinspektør M. S. Frederiksen, der 12te December forrige Aar døde i Drammen, hører som Opfinder af de efter ham opkaldte Bomber blandt vore mærkeligere Mænd, og det er os derfor kjært, at vi ved velvillig Meddelelse ere blevne satte istand til nu at levere en biographisk Notits om ham, hvad vi af Mangel paa Materiale ikke kunde umiddelbart efter hans Død.

Han var født 22de Mai 1789. Faderen var Anders Frederiksen, Provst og Sognepræst til Søgne Menighed i i Christianssands Stift, hans Moder Susanna Schawland var var en Datter af Præsten Jacob S. og Susanna Michaelsdatter Stub, hvis Fader igjen var en Dattersøn af den bekjendte Magister Kjeld Stub, efter hvem Toldinspektøren førte Binavnet Stub. I Aaret 1803 kom han paa det danske Søkadet-Akademi og 1807 blev han Officier. I Aaret 1808—1812 gjorde han Tjeneste paa den franske Flaade i Vliesingen, i hvilken Anledning han senere erholdt St. Helena-Medaillen Den 3die April 1818 blev han Premier-Lieutenant i den norske Marine, 23de Oktober 1822 Kapitain-Lieutenant, 5te April 1827 Inspektionsofficier og Chef for Søartilleri-Kompagniet, 16de Februar 1828 Kapitain, 24de November 1832 Adjutant hos Hs. Majestæt Kongen og 14de November 1840 Toldinspektør i Drammen.

Frederiksen hædredes 4de Juli 1823 med Sverdordenen, 21de August 1847 med St. Olafs Orden, og optoges 1849 som Æresmedlem af Videnskabernes Selskab i Throndhjem, foruden at han ogsaa var Medlem af Krigsvidenskabs-Akademiet i Stockholm.

I 1817 indgik han Ægteskab med Enkefru Laurine Jensine Blehr f. Hichmann (Datter af Frederik Christian Hichmann i Drammen og Annechen Mathea Lübert, og f. 1786, † 30te Januar 1848), der eiede Formue og drev sin forrige Mands Handelsforretninger. For at skjøtte disse aftraadte Frederiksen som surnummerær Officier, men gik paa Grund af uheldige Handelskonjunkturer senere igjen ind i Marinen. Hans Ægteskab var barnløst.

Hvad angaar de af ham opfundne Bomber, da er selve Opfindelsen eller disse Bombers Forfærdigelse en Hemmelighed, som kun yderst Faa under det strengeste Løfte om Taushed ere indviede i, og hvorom der saaledes ikke kan blive Tale uden forsaavidt Virkningerne angaar. I denne Henseende see vi os imidlertid istand til at meddele Følgende:

Kugler (massive Jernkugler) gjøre kun et rundt Hul i et Skib. Granater eller Bomber, der fyldes med Krudt, gjøre store uregelmæssige Huller i Skibet, naar de springe i Skibssiden. Til den Ende have de været forsynede med et Brandrør, der tændes af Ladningen i Kanonen, og brænder under Bombens Flugt i Luften og overføre saaledes Ilden til Sprængladningen i Bomben, der da maa bringes til at blive stikkende i Skibssiden. Kanonladningen maa altsaa afpasses efter Afstanden og ikke give Bomben saa stor Hastighed at den gaar gjennem begge Skibssider uden at springe. Men skulde Bomben, før den naar sit Maal, slaa an imod Vandet, saa slukkes desuden Brandrøret, og Bomben vil kun virke som en Fuldkugle. — For altsaa at bringe Bomben til at springe; idet den gaar gjennem Skibssiden, og være uafhængig af Brandrør og Nedslag paa Vandet samt af Anslag i Kanonen, maatte man finde paa noget andet, og det er klart, at kun en Slags Perkussionantændelse, der kunde sættes i Virksomhed ved Bombens Gjennemgang gjennem Skibet, her kan føre til Maalet. — Det er dette Problem, som Frederiksen har løst. Han begyndte at tænke derpaa 1830 og 31, og de første mindre Forsøg gjordes indtil 1834. Større Forsøg foretoges 1836 i Frederiksværn og senere i Stockholm, og have godtgjort, at disse Bomber i Krigen vil være af største Vigtighed.

Den Landflygtiges Aftenbøn.

Hellige Nat, som med kjærlige Arm
Breder din Ro over fjerneste Lande,
Du som har Trøst for den hedeste Pande,
Modtag mig nu ved din trofaste Barm!
Der vil jeg hvile og der vil jeg glemme
Jordlivets Sorger, dets Uro og Larm.

Viis mig i Drømme hver Elsket og Kjær,
Viis mig den Lykke, som Livet ei skjænker,
Tag ifra Aanden de hemmende Lænker,
Saa den mig høit mod Skyerne bær.
Viis mig den Verden, som Ingen har skuet,
Høit over Maanen og Stjernernes Hær.

Bær mig, o Nat, til min Fædrenestrand,
Viis mig dets Dale, dets Bjerge og Skove;
O, lad mig vugges paa Fjeldtjernets Vove
Endnu engang i mit elskede Land.
O, hvilken Lykke at hvile og drømme
Ak kun een Nat i sit Fædreneland.

Viis mig den Plet, hvor som Barn jeg sprang,
Der, hvor min Fader og Moder har levet,
Der, hvor som Yngling jeg ofte har drevet
Sorgen paa Flugt ved min lystige Sang.
Ak, hvert et Træ og hver Plet jeg jo kjender,
O, lad mig see Eder endnu engang!

Indhyl da Jorden, o Nat, i dit Slør!
Sorgen det lindrer og Smerten det fjerner,
Og paa dets Hvælving Erindringens Stjerner
Tindrer med klarere Straaler end før.
Over dem Alle mit Fødelands Stjerne
Funkler med Flamme, som aldrig uddør!

H. S.

Norge.

Christiania. Hr. Stipendiat Fr. Brandt — der i en saakaldet „Udfordring", som var dateret 18de November 1860 og indrykket i Morgenbladet for den 29de s. M., havde sigtet Statsraad Birch-Reichenwald for af Familiehensyn at have tilsidesat ham ved Besættelsen af en Referentpost ved Stiftsoverretten, som Statsraad Møinichen i Overeensstemmelse med Stiftamtmandens og Overrettens Erklæring havde tildeelt Overretssagfører Arneberg — har siden 24de Januar d. A. i Morgenbladets Spalter udøst sin personlige Lidenskabelighed mod den Mand, han formener sig forurettet af. Denne Hjerte- og Nyregranskning er af en eller anden Drammenskorrespondent bleven hilset med Jubel, og det er endog blevet berettet, at Studenterne skulle have udbragt et Hurra for Hr. Brandt i denne Anledning. Efter hvad vi have kunnet erfare, har imidlertid Hr. Brandt ikke været Gjenstand for nogensomhelst Opmærksomhed fra Studenternes Side i denne eller anden Anledning. Derimod har hans Opsats fundet levende Anerkjendelse i Nya Dagl. Alleh. og Wäktaren, — de svenske Blade, der for en væsentlig Deel have grundet sin Existence paa det i visse Kredse raadende Had mod Norge og norske Institutioner. Vi have for vort Vedkommende ingen Grund til at forholde vort Publikum dette mærkelige Vidnesbyrd om den Samstemmighed med Hensyn til Opfattelsen af Birch-Reichenwalds Personlighed, som raader mellem Hr. Brandt og disse svenske Blade, der i Statholdersagen og ved alle andre Leiligheder have vist sig baade som de hadefuldeste Dommere over norske Forhold og de argeste Fiender af vort Lands Interesser, — og vi ville derfor meddele Allehanda's Ytringer:

„Illustreret Nyhedsblad indeholdt nylig en Panegyrik over denne i Norge almægtige Statsraad (Birch-Reichenwald) eller som han der i Landet kaldes „Kong Birch". I Anledning af denne Lovtale optræder i Morgenbladet for den 24de dennes den lærde og agtede Docent Fredrik Brandt med en af ham undertegnet Charakteristik, der turde kunne betragtes som Udtrykket af en i Landet temmelig almindelig Opinion. Det er bekjendt, at Statsraad Birch-Reichenwald, løftet til Magten udelukkende gjennem Kong Carl XV's personlige Gunst, havde besluttet gjennem Statholderembedets Afskaffelse at opnaa den Popularitet, han savnede blandt sine Landsmænd; det er bekjendt, hvorledes han lod det norske Storthings Beslutning (som han selv havde fremkaldt) i Stikken; efterat den svenske Folkevillie havde udtalt en Protest derimod, som loyalt understøttedes af et konstitutionelt sindet Ministerium; og det er endelig bekjendt, hvorledes han opvakte sine Landsmænds Uvillie, da de saa ham, for at bibeholde Magten, unddrage sig en konstitutionel Ministers Pligt at staa og falde for sin Sag. Siden Statholderspørgsmaalet faldt, har Statsraad Birch stillet sig som en afgjort Modstander af det fra svensk Side vakte Revisionsspørgsmaal, og man betegner som hidrørende fra hans Pen adskillige Artikler i Christiania-Posten, som ere ivrigt polemiserende i dette Spørgsmaal. Senest den 23de dennes læses i en saadan Arikel følgende Ord: „Svensternes hele Opfatning af Unionen maa først forandres, inden der fra norsk Side kan blive Spørgsmaal om at indlade sig paa nogen Revision.""

De sidste Bemærkninger af vor svenske Ven ville ufeilbarlig fremkalde almindelig Munterhed over hele Landet, naar Almeenheden hører, at hine Artikler saalangt fra at skrive sig fra „Kong Birch", netop ere forfattede af denne selvsamme „lærde og agtede Docent", der saa mandhaftigt har draget i Vei mod Statsraaden, som saaledes under Paaberaabelse af hvad Hr. Brandt skriver navngivent kommer til at undgjælde som Autor for hvad han skriver anonymt*).

Hr. Brandts Opsats kan iøvrigt ikke foranledige videre Bemærkning; han har selv forhindret enhver Imødegaaelse fra vor Side. En offentlig Bedømmelse gjennem Pressen af en Mands hele Personlighed forudsætter, naar den ikke skal blive en offentlig Usømmelighed, at Forfatteren er sig bevidst den offentlige Granskningsrets Grændser og har Selvbeherskelse nok til at holde sig indenfor dem. Ved den særegne Benyttelse af Pressen, der forlængst har gjort Hr. Brandt bekjendt for et større Publikum, har det vist sig, at han „har en afgjort Retning mod det Personlige, forenet med en usædvanlig Lidenskabelighed" — vi henvise kun til de bekjendte Angreb paa Præsten Abels Kone og Professor C. A. Holmboe —, og hans Optræden i denne Sag har yderligere godtgjort Rigtigheden af denne Dom. Ligeoverfor en saadan Charakteer er det umuligt at tage til Gjenmæle uden at fremkalde et endnu voldsommere Udbrud af personlig Lidenskabelighed mod den Trediemand, der uforskyldt er Diskussionens Gjenstand. At Morgenbladet, der mere end andre Hovedstadsblade har søgt at yde Birch-Reichenwald Ret og Skjel, og endnu under Statholdersagen energisk tog hans Parti, har givet Hr. Brandt Raaderum for denne Gang, forandrer ikke Sagen, da Red. formodentlig gaar ud fra den Forudsætning, at Hr B. selv er fuldt tilregnelig og ansvarlig, hvor det gjælder Udtalelsen af hans personlige Antipathier.

Hr. Brandts Opsats knytter sig til vor Biographi af Birch-Reichenwald paa en saadan Maade, at man skulde tro, at vi havde givet Anledning til dens Tilblivelse. Det er imidlertid bekjendt nok, at Hr. B. umiddelbart efterat han havde „udfordret" Statsraaden i Morgenbladet, lavede sig til et Angreb, som skulde tilintetgjøre dennes hele moralske og politiske Personlighed. Vi vente derfor, at Hr. Brandt, der i al sin Fanatisme dog bevarer en vis aaben Ærlighed, vil oplyse Publikum om, at det sure Øl, som nu slurkeviis, med lange Mellemrum, udskjænkes for et personlighedslystent Publikum, var brygget førend vor Artikel saa Dagens Lys, om denne end kan have givet nogen Foranledning til den synlig forhastede Aftapning.

— Under 31te Jan. er Sognepræst til Gjerpen Andreas Grimelund udnævnt til Biskop i Throndhjems Stift, Sognepræst til Meelhuus C. P. P. Essendrop til Biskop i Tromsø Stift, Kand. theol. H. E. Sommmfelt til Personelkapellan hos Sognepræsten til Eidsvold, 2den Politifuldmægtig i Christiania Frode Knudsson til første Politifuldmægtig sammesteds samt Underretsprokurator A. W. Koldrup til Justitssekretær ved Throndhjems Stiftsoverret. — Under s. D. er det tilladt den under 11te Oktbr. f. A. udnævnte Sognepræst til Hof, H. C. C. Seip at forblive i sin forhen havte Stilling som residerende Kapellan til Gausdal. — Under s. D. er første Assessor i Throndhjems Stifsoverret J. N. Angell ifølge Ansøgning meddeelt Afsked i Naade med aarlig Pension 600 Spd.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er det tilladt Premierlieutenant J. Ræder at indtræde i sardinsk Krigstjeneste for en Tid af indtil eet Aar.

— Kirkeværge Kand. theol. Corneliussen er 5te Februar ansat som Inspektør og Førstelærer ved Christiania Borgerskole.

— Udbyttet af Aktieierne i Norges Bank er for 1860 bestemt til $10 \frac{1}{6}$ pCt.

— Storthingsmand Fadum og Gaardbruger Iver Madslien ere tilkjendte de af Selskabet til den norske Hesteraces Forbedring udsatte Præmier (hver 50 Spd.), den første for Hingsten „Dovre", den anden for Hoppen „Freia". Ved den af Selskabet foranstaltede Kapkjørsei blev den første Præmie (100 Spd.) tilkjendt Nils Frydenlund af Valders, anden Præmie (50 Spd.) Ole Frydenlund sammestedsfra og tredie Præmie Farver Braaten fra Eker.

— Justits-Departementet er bemyndiget til at antage en Læge ved Akershuus Fæstnings Slaveri med en aarlig Aflønning af 300 Spd., der efter 3 Aars Tjeneste forøges til 400 Spd.

— Til Fordeel for Studentersamfundets Byggefond vil der paa Mandag paabegyndes en Række populære Foredrag, hvorunder Prof. Rasch vil give zoologiske Skildringer fra forskjellige af Fædrelandets Egne og Lektor Kjerulf vil fremstille nogle geologiske Emner. Adgangstegn koster 1 Spd.

— Den af os allerede nævnte Indbydelse til Oprettelse af en Centralforening for Udbredelse af Vaabenbrug og Legemsøvelser er nu undertegnet af et yderligere Antal gode Mænd og indrykket i Dagbladene, der paa det Bedste anbefale dette Anliggende, hvilket ogsaa vi gjøre. Lister til Paategning ere udlagte i Bogladerne.

— Samtidig have Dhrr C. Morgenstierne, J. P. Olsen, Steffens, P. A. J. Berg, J. Christensen og J. Johansen, i Anledning af den mere end almindelige Sygelighed, som har hersket her i Byen i forrige og indeværende Vinter, udstedt Indbydelse til at deeltage i Oprettelsen af en almindelig Sygekasse for Christiania By, hvorved Medlemmerne skulle sikres en vis Understøttelse i Sygdomstilfælde.

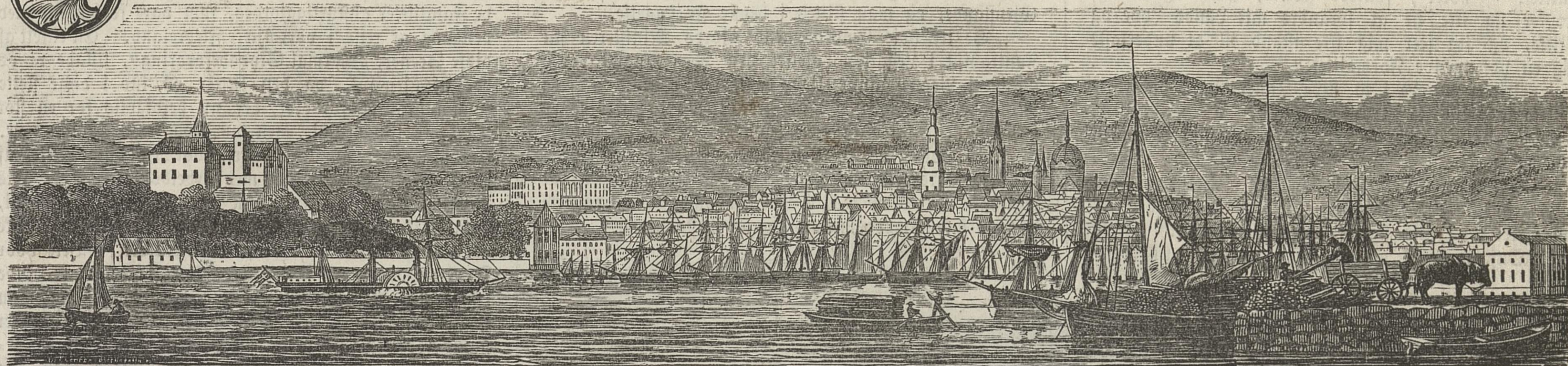
— Paa Tirsdag gives i Trefoldighedskirken under Direktion af Hr. Organist Magnus en Koncert til Indtægt for Byens Fattige.

*) For ikke at beskyldes for Brud paa Anonymiteten, skylde vi os selv at bemærke, at Hr. Stipendiat Brandt velvilligen har tilladt os at oplyse at han er Forfatteren til hine Artikler i „Chr.-Posten", som „Allehanda" specielt tillægger Birch-Reichenwald.

☞ **Nyhedsbladets Redaktør, P. Botten Hansen, bor i H. J. Jensens Gaard (Tandbergs Hotel) skraas over for Jernbanegaarden.**

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 7. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 17de Februar 1861. | Abonnementsprisen er 60 ß. Fjerdingaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Den amerikanske Ministers Reise til Peking.

(Juli 1859).

(Fortsat fra Nr. 4).

Vi nærmede os endelig Peking og kjørte ned ad en bred Gade omtrent en halv Miil i Længde og med smukke Boutiker til Siderne, som ende ved den „opgaaende Sols Port". Disse Boutikers Pragt danner en saadan Modsætning til de elendige Boder i det Indre af Staden, ja ved selve Enden af samme Gade, at det aabenbart er en stor Fordeel for de Handlende, at nedsætte sig udenfor Murene. Stadens Muur er ved denne Port i nogenlunde god Stand. Den er 60 Fod høi med et 40 Fod høit Taarn over, der gjør en imponerende Virkning. Naar man er kommen gjennem Porten, befinder man sig i en ikke brolagt 100 Fod bred Gade. Da vi holdt vort Indtog, havde Regntiden og Menneskestilstrømningen forvandlet den til et Morads, hvori Heste, Vogne og Kudske vadede omkring saa godt det lod sig gjøre. Siderne af Gaden vare opfyldte af en tæt Masse Nysgjerrige. Bag de forreste Rækker bemærkedes Mænd og Kvinder, som aabenbar hørte til de høieste Klasser. Overalt var Nysgjerrigheden holdt indenfor sine tilbørlige Grændser, hvilket altid er Tilfældet i de chinesiske Folkesværme, skjønt Politiet ved denne Leilighed maaskee en og anden Gang maatte skaffe Orden ved Hjælp af sine Stokke.

Det til Ambassaden bestemte Huus laa i den 13de Gade, halvanden Miil omtrent fra Porten i den nordlige Deel af Staden eller Mantchou-Kvarteret. Vi ankom dertil den 27de Juli Kl. 3 og modtages af to høie Embedsmænd, udsendte af Pekings fou-yen eller Borgermester.

Den næste Dag underrettedes Kommissærerne Kouei-Liang og Houa-Sbana, der for ei længe siden vare vendte tilbage til Peking, om at de Forenede Staters Minister var ankommen samt beredt til at træde i Underhandling med dem. Ene og alene af Opmærksomhed mod den chinesiske Regjering bestemte Ministeren, at Medlemmerne af Missionen ikke skulde vise sig udenfor Huset, før Mødet med Kommissærerne havde fundet Sted. Han sendte til den russiske Legation de Breve, man medbragte for den, og samme Aften udstedtes Beviis for Modtagelsen.

Den 29de Juli ankom Provinds-Dommeren Sié for at aftale det Fornødne med Hensyn til Ministerens Møde med de keiserlige Kommissærer; han talte endogsaa om en Audients hos Keiseren. En værdig Søn af Han, begyndte han med at hæve sin Monarch til Skyerne; derpaa roste han sig af at besidde stor Færdighed i at løse vanskelige Spørgsmaal; endelig udbredte han sig vidtløftig om den ganske særegne Gunst, vi vare Gjenstand for. Efter saaledes foreløbig at have lettet sit Hjerte, begyndte han med sin sødeste Røst at drøfte, hvorlunde vi, der i et saa lidet Antal vare komne fra den anden Kant af Verden, vel kunde vise vor Erkjendtlighed for „denne himmelske Gunst". — Det blev ham i faa Ord tilkjendegivet, at denne Sag vilde blive drøftet næste Dag under Mødet mellem de Befuldmægtigede, og at det var bedre at vælge et andet Stof for Samtalen, da de Underordnede dog Intet kunde afgjøre i omtalte Henseende.

Den næste Dag, 30te Juli, henimod Kl. 11, begav Ministeren, blot ledsaget af tre Personer, sig til Audientssalen, hvor han fandt de keiserlige Kommissærer, omgivne af et stort Antal Embedsmænd og Officierer af alle Grader i Sommer-Uniformer. Kouei-Liang saa bedre ud en Shang-haï; han bemærkede, at hans Reise paa 36 Dage var løben meget heldig af. Han tøvede ikke længe, inden han gik over til alvorligere Gjenstande, og han forklarede og søgte at retfærdiggjøre de Forholdsregler, hans Regjering havde taget til Udvexlingen af Traktatens Ratifikationer. Han paastod, at Keiseren havde Ret til at nægte Adgang til sine Floder, og at han ved Indløbet til Peï-ho havde benyttet sig af denne Ret forat forhindre fremmede Skibe fra at gaa lige op til Tien-tsin; at han vilde havt Uret, dersom han havde forhindret enhver Adgang til sit Territorium, men han havde blot foreskrevet, at alle fremmede Ministre skulde føres til Peking over Pehtang. „Den engelske Minister vilde imidlertid ikke gaa over Pehtang", tilføiede han, og forsøgte at tiltvinge sig Gjennemgang ved Takou, skjønt han forud var underrettet om hvad Følgerne vilde blive af et saadant Skridt. Ansvaret for Traktatens Brud faldt altsaa paa Englænderne og ingenlunde paa Chineserne." Derpaa sammenlignede han den franske og engelske Ministers Opførsel med den amerikanske Ministers; disse havde vægret sig ved at indlade sig med ham selv, Shang-haï, og med hans Kollega, hvorimod Hr. Ward havde udvexlet Visitter med de keiserlige Kommissærer og endogsaa tilbudt dem et Krigsskib for at føre dem til Petchili, et Tilbud, som Chinas Reglement dog ikke havde tilladt dem at benytte sig af. „Englændernes fiendtlige Sindelag", sluttede han, „lagdes noksom for Dagen ved den Kjendsgjerning, at de havde sendt en større Eskadre til den blotte Udvexling af en Traktat, end de havde, da de kom for at indlede Underhandlingerne, medens Amerikanerne, der kom med et eneste Skib, øiensynlig nærede de fredeligste Hensigter."

Det kunde vistnok undskyldes at Kouei-Liang, fra sit personlige Standpunkt fremstillede de Begivenheder, hvori han havde taget saa stor Deel, som han gjorde, men vi troede at bemærke, at han, da han talte saaledes, henvendte sig mere til sine i Salen tilstedeværende Landsmænd end til Missionens Medlemmer. Den Selvtillid, hvormed flere af Chineserne, efter at have taget sine Huer af, satte sig ved de Borde, der vare anbragte ved Siden af de keiserlige Kommissærer, bragte os paa den Formodning, at det nok maatte være vigtigere Personager, end man skulde slutte af deres beskedne Krystalknapper, og det syntes os, at Kouei-Liang troede sig forpligtet til Punkt for Punkt at forklare dem Grundene til sin Opførsel. „Keiseren ønskede, at give Amerikanerne et ganske særegent Beviis paa sin Høiagtelse, idet han tilstod dem en Audients; der stod altsaa nu blot tilbage at ordne Etikette-Spørgsmaalet."

Kouei-Liang kom atter tilbage paa den store Forskjel Keiseren gjorde mellem en venskabelig Nation, som de Forenede Staters, en Nation, der var af samme Rang som China, hvis første Øvrighedsperson i alle Maader var hans Ligemand, og skatskyldige Nationer som Siam, Korea, Lioutchou-Øerne og Cochinchina. Snart titulerede han de Forenede Staters Præsident „store Keiser", snart „Præsident", snart „regjerende Prinds", Udtryk, han havde maattet lære sig. Som en Følge af denne de to Landes gjensidige Stilling til hinanden, havde man ikke isinde, at fordre den foreskrevne Ko-tou, det vil sige den Underkastelsesform, der var paalagt enhver Udsending af skatskyldige Nationer, og som bestod af tre Knæbøininger og ni Slag med Hovedet mod Jorden. „Men", tilføiede Dommeren, „een Knæbøining og tre Slag med Hovedet var Regelen for venskabelige Nationer". Denne Tilsætning gjordes vel at mærke af Dommeren og ikke af nogen af de Keiserlige Kommissærer, og i de senere Konferentser var der ikke mere Tale om Ko-tou, selv ikke i formildet Form, saa man ikke egentlig kan sige, at Ko-tou i nogen Form har været officielt forlangt af Ward som Betingelse for en keiserlig Audients.

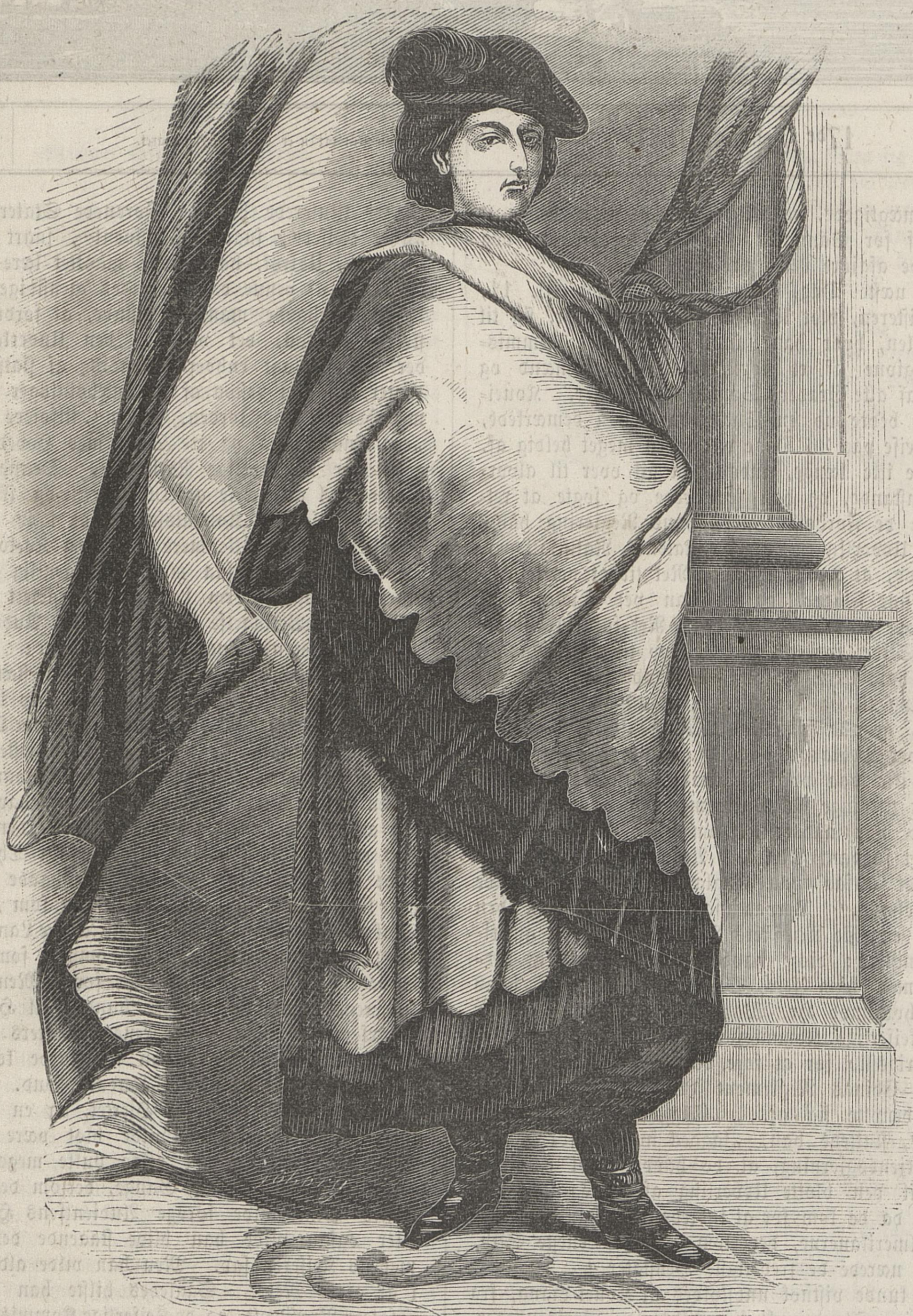
Ministerens Svar lød som følger: Han nærede den største Ærbødighed for Hs. Majestæt og deelte ganske de Følelser, som Præsidenten selv havde udtalt i det egenhændige Brev, hvoraf han var Overbringer, men han maatte dog paa det bestemteste erklære, at hvor stor i hans Øine end den Gunst var, at Majestæten vilde tilstaa ham en Audients, havde han dog ikke anholdt derom, og i Traktaten var den ikke nævnt med et Ord; han bøiede ikke Knæ for Thronen; han vilde hilse Hs. Majestæt, som han havde for Skik at hilse Chefen for sin egen Nation, og som de Forenede Staters Ministre bestandig hilste andre Landes Monarcher; han bøiede Knæ for Guddommen som Tegn paa Tilbedelse, han bøiede ikke Knæ for et Menneske. Om Keiserens Undersaatter vare bundne til Hof-Etiketten, repræsenterede han, de Forenede Staters Minister, et Land, hvis Værdighed, han ikke turde kompromittere ved at underkaste sig et saadant Bud. Den sande Agtelse udgik desuden fra Hjertet, og en saadan ydre ufrivillig Demonstration vilde blot være et Hykleri. Han vilde bukke, han vilde bukke meget dybt, han vilde endogsaa bukke ni Gange, dersom dette i Chinesernes Øine vilde forøge Audientsens Høitidelighed, eller ogsaa vilde han blive staaende den hele Tid, medens Keiseren sad. Men han vilde aldrig samtykke i at gjøre Mere. Saaledes hilste han de Forenede Staters Præsident, og de Keiserlige Kommissærer maatte jo kunne vide, at hans Ærbødighed for Præsidenten var ligesaa dyb som den, han kunde nære for Keiseren af China.

Kommissærerne svarede, at dersom de vare i de Forenede Stater, vilde de i Et og Alt underkaste sig hvad der forlangtes for at erholde en Audients hos Præsidenten; den amerikanske Minister burde altsaa i China handle efter samme Princip; de kunde nu engang ikke vise deres Ærefrygt for Landets Styrer anderledes, end ved Knæbøininger; uden denne Ceremoni vilde i deres Øine, som i Keiserens, alt Andet Intet have at betyde. Keiseren vilde finde det ilde handlet af en venskabelig Nations Minister, at komme til Peking og afslaae at see ham, naar han selv vilde gjøre Brud paa sit Hofs Sædvaner til Gunst for denne Minister; paa den anden Side vilde Præsidenten med Grund ansee sig krænket, dersom Keiseren ikke tog behørigt Hensyn til hans Sendebud. Ved flere af Europas Hoffer, endogsaa ved Englands Hof, bøiede man Knæ for Majestæten, naar man blev ham forestillet, og denne Ceremoni kunde ikke være mere ydmygende i China, end den var ved disse Hoffer. Kommis-

særerne toge ikke i Betænkning at erklære, at den Hyldning, de bragte deres Monarch, var ganske af samme Natur, som den de bragte Guddommen, samt at de samtykkede i at brænde Røgelse for Præsidenten i de Forenede Stater, at bøie Knæ for ham i Washington, kort, at gjøre hvad der forlangtes. „De er i Besiddelse af uindskrænket Fuldmagt“, sagde Houa-Sbana, idet han henvendte sig til Ministeren, der er altsaa intet til Hinder for, at De udfører denne Formalitet. — „Nei“, svarede Wård, „min Fuldmagt strækker sig ikke til at forandre mit Lands Love og Skikke, og jeg seer mig ikke istand til at underkaste mig en ydmygende Formalitet.“

Striden varede i to stive Timer, og dens Fortsættelse udsattes til et senere Møde. Derpaa indbød Kommissærerne deres Gjæster til et prægtigt Maaltid, der var serveret i en Sal ved Siden af, hvor Chineserne nød det for dem nye Syn af et Taffel, dækket med Krim-Gafler, Servietter etc. og af Europæere, som virkelig betjente sig af disse Gjenstande. Wård ytrede Ønske om, at man vilde sende Heste til Legationen, for at Personerne af hans Følge kunde faa Anledning til at see Staden og dens Omegn. Man lovede at imødekomme hans Ønske, strax efter Audientsen hos Keiseren; man vilde da lade det være sig magtpaaliggende at vise Medlemmerne af Legationen Alt, hvad der kunde interessere dem i Peking og Forstæder. Saaledes var det Skik og Brug i Peking for fremmede Gesandtskaber. Dette blev os senere bekræftet ved en Depesche fra den russiske Mission. Samtalen dreiede sig endnu en Tid lang om forskjellige Gjenstande, og man skiltes i bedste Forstaaelse.

De tre høie Embedsmænd gjorde Ministeren sin Kontravisit i Legationshotellet den 2den August. De ankom i Vogne ganske lige dem, der vare forskaffede Missionen til Reisen; man seer ikke andre Ekvipager i Peking. Førsteministeren havde ingen militær Eskorte og hans Følge var lidet talrigt. Det var et Besøg uden al Ceremoni, og vi havde her Anledning til at iagttage den Simpelhed i Livsfædvaner, der udmærke de chinesiske Embedsmænd selv af første Rang.

Dronningen af Neapel i Gaeta.

Dronningen af Neapel i Gaeta.

Under Beleiringen af Gaeta, der nu endelig har maattet overgive sig, havde Beleirerne lagt Mærke til, at der hver Dag omkring Klokken fire viste sig en forøget Livlighed i den beleirede By. Endog de Dage, da Ilden ei havde været særdeles stærk, havde dog til en vis Time Kanonaden været i høieste Grad besværende for General Cialdinis Arbeidsmandskab. Nysgjerrige efter at erfare Aarsagen til denne fordoblede Ihærdighed, søgte Officiererne ved de længst fremskudte Forposter med sine Kikkerter at opdage den, og de fik da Øie paa en ung Kvinde med stolt Holdning og klædt i den kalabresiske Dragt, som daglig viste sig paa det saakaldte Dronningens Batteri, og derfra saa paa Skydningen. Stundom kom den unge Kvinde did til Hest, stundom kjørende.

Denne unge Kvinde, hvis Nærværelse midt iblandt Artilleristerne mindede om den Uforfærdethed, som Henrik III's haardnakkede Fiende, den heftige Hertuginde af Montpensier udviklede, var ingen anden end Dronningen af Neapel, hvis Billede vi idag meddele. Med sin kalabresiske Hat og indsvøbt i en vid Kappe syntes Frants II's Gemalinde, naar hun vandrede frem og tilbage mellem Kanonerne, opmuntrende Soldaterne til Standhaftighed, at være den bedste Repræsentant for det neapolitanske Kongedømmes forspildte Sag.

Den unge Konge var heller ikke uvirksom. Ledsaget af sin Stab besøgte han dagligen Batterierne for at oplive og opmuntre sine Soldater. Det var især blandt sine Artillerister, for største Delen bestaaende af Schweitzere og Tydskere, at Frants II lagde for Dagen en Energi, som endog forhvervede ham hans Fienders Agtelse. Man kan dog sige om denne Fyrste og Fyrstinde, at det vilde have været langt agtværdigere af dem, om de, medens der endnu var Tid dertil, havde forstaaet ligesaa meget at opmuntre og oplive de Undersaatter, over hvilke de regjerede, istedetfor kun at tænke paa bestandig haardere at stramme de Tøiler, som den menederske Ferdinand, Kong Bomba senior, lagde paa Begge Siciliernes altfor længe lidende og taalmodige Folk.

Gammeldags Befordring for Reisende i Norge.

Maleren Flintoe udgav for vel tyve Aar siden nogle „Scener af Reiselivet i Norge“, hvori forskjellige af de Fataliteter anskueliggjordes, som vare forbundne med dengang at reise i vort kjære Fædreland. En enkelt af disse Scener, „Normal Skydsbefordring“, tillade vi os her at gjengive, da den sætter os ind i disse slette Kommunikationsforholde, der nu heldigviis for en stor Deel ere tilbagelagte, men som dog ligge os saa nær. Vel gives der endnu Steder, hvor en dum Rækel af en Skydsgut møder frem med Arbeidskjærre, over hvis Axel er slaaet en Fjæl som Sæde, og med Sæletøi, hvori Alt er i Ustand, og hvorved der ikke er Tanke om anden Sælepinde end fra Skigaarden; - Veie hvor Farten gaar over Stok og Steen, saa man kunde fristes til at love Guderne en Hekatombe, om man kommer heelskindet frem. Men denne Reise-Jammer er nu heldigviis væsentlig indskrænket til de mindst befærdede Steder, og ikke engang der finder man den altid, — navnligen ikke hvad de halsbrækkende Veie angaar. Thi den vaagnede Sands for gode Kommunikationsmidler og Landets blomstrende Tilstand igjennem en Aarrække har forskaffet mangt et yderst lidet befærdet Distrikt Veie, som om de førte umiddelbart til Rom i dets Velmagtsdage. Og i hvert Fald ere de mest livsfarlig-romantiske Strøg forsvundne fra de mere befærdede Veie, og med dem de ynkeligste Kjøreredskaber, — eller og ville de efter de nu paabegyndte Anlægs Fuldbyrdelse om kort Tid være det. Men for tyve Aar siden strakte denne Reiseromantik sig lige ind til de betydeligste Byer — vor gode Hovedstad ikke undtaget. Den Scene, vort Billede giver, kan muligens være fra den gamle Vei over Egeberg, ved hvis Fod den prægtige Chaussee nu slynger sig.

Til den her fremstillede Scene føiede M. C. Hansen i sin Tid følgende Distichon:

„Alting er jo normalt, Hest, Kjærre og Skydsgut og Sæle;
Sælepuden var løs; det kan Ingen jo for.
Brækker Du Arm eller Been, saa bær det taalmodig din Stakkel;
Vil Du beklage Dig, saa klag over Skjæbnen, min Ven.“

Skizzer fra de Forenede Stater*).

(Af en Nordmand).

En vakker Morgen i August tog jeg en Vogn for at besøge en Landsmand, der boede i et norsk Settlement, omtrent tyve engelske Mile fra Milwaukee.

Reisen gik gjennem Skov, paa en af disse Plankeveie, der ere saa nyttige og nødvendige i de vestlige Stater, hvor den vaade leerige Jordbund lægger store Hindringer iveien for en livlig Færdsel.

Det var høitideligt og skjønt at reise gjennem Urskoven, mellem disse, Hundreder af Aar gamle gigantiske Løvtræer, der hævede sine Kroner til en forbausende Høide, og dannede de stolteste grønne Buer, smilende under Solens Straaler. Ingen Lyd af Menneskets Virksomhed naaer her dit Øre; intet Tegn paa den fremtrængende Civilisation viser sig for dit efter Menneskeværk forskende Øie — Alt er tyst og stille, og Naturen viser sig som den har viist sig i Aarhundreder: i al sin Vildhed og Majestæt. Det var først da vi kom længer frem, at jeg glædedes ved Gjenlyden af Nybyggerens Øxe, og snart efter opdagede mellem Træerne den ryddede Plet med det beskedne lille Laghuus. I Døren stod Konen med et Par smaa Børn og stirrede efter den forbirullende Vogn, medens Manden længer inde i Skoven vedblev uforstyrret at hugge løs paa de vældige Træer.

Snart bleve de ryddede og opdyrkede Stykker Land almindeligere og hist og her fandtes endog ved Siden af Veien et lidet Værtshuus, hvor vi i Regelen lode Hestene puste ud.

Skjæbnen havde givet mig til Reisekammerat en norsk-amerikansk Skrædder og Værtshuusholder fra Milwaukee. Han var en godmodig Mand og dyrkede Bakchus over alle Guder: Landets frie Institutioner havde i ham en varm Beundrer, især hyldede han Lighedsprincipet. Han forsikrede mig, at han var ligesaa god som Wisconsins Gouvernør. Han sagde „Du“ til dem, han troede oversaa ham, og naar han var inde i Værtshuset for at erholde et Glas Brændeviin, greb han Anledningen til at forestille mig som en gammel Bekjendt, for at vise, at han var lige saa god som jeg. Kudsken gjorde han opmærksom paa, at det var to Gentlemen han kjørte og brugte hyppigt Ordet „damn“ for at vise, at han virkelig var en Gentleman. Hensigten med hans Reise var, sagde

*) Se dette Blad for f. A. S. 207, 211, 213.

han, at besøge sin Ven Doktoren og glæde sin gamle Ven Præsten med et Gjensyn.

Jeg erfarede siden, at han reiste til Settlementet for at tage Maal af Præsten til en ny Klædning og forøvrigt søge Arbeide, der nok ikke indfandt sig hos ham.

Endelig naaede jeg mit Bestemmelsessted, og Vognen standsede foran en hvidmalet Træbygning, der var indrettet til Gjæstgivergaard.

Husets Herre overraskede jeg med Malerkosten i Haanden. Jeg lod mit Anbefalingsbrev introducere mig. Da han havde læst det, lagde han Kosten tilbage i sit Element, ønskede mig et hjerteligt Velkommen, og førte mig op paa et lidet, smukt møbleret Værelse, hvor vi, med en Cigar i Munden og i en munter Stemning, talte om Nyt og Gammelt.

Egnen var ganske flad og overalt bevoxet med Skov; kun omkring Huset var opdyrket nogle Akres Jord, tilsaaet med Mais og Hvede, der fremfor Huset strakte sig ned til et lidet Vand.

Den følgende Dag var en Søndag. Jeg sad med min Vært ude paa Altanen, da der indfandt sig tre Mænd iførte sorte Beenklæder og Kjoler, med store, stive Fadermordere, der naaede opover Ørene og med Silkehatte paa Hovedet. Det var tre unge norske Bondegutter. De toge Plads i hver sin Lænestol, lagde Benene op paa Rækværket, lod Stolen hælde bagover til Ryggen støttedes af Huusvæggen og tændte derpaa sine smaa Kridtpiber. De begyndte med at tale om deres respektive „farms“, om at „cleare“ og saa „Indian corn“, og gik tilsidst over til Politiken. Den Ene forsikrede, idet han langsomt førte Hatten bag i Nakken og iagttog en Amerikaners Ro og Ubevægelighed i Ansigtet, at han var „a good democrat“ og aldrig vilde give sin „vote“ til en saadan Stymper, som Republikanernes Kandidat, hvortil den Anden, som var Republikaner, i det reneste Hardangermaal lod sin Modstander vide, at en „Demokrat“ vilde han aldrig blive, da det var synonymt med „En Ven af Slaveriet“.

Der var, under den hele Samtale, udbredt en alvorsfuld Ro og Selvfølelse over de politiserende Parters Ansigter, der ikke alene sagde, at de følte sig at være værdige Borgere af den store Republik, men ogsaa Folk, der forstode sig paa Politik.

Nede paa Veien spadserede flere Bondepiger i lysfarvede eller hvide, lette Kjoler, med Straahatte, prydede med kunstige Blomster, paa Hovedet og med Parasollen i Haanden. De saa ganske nette ud, da Klimatet og den forandrede Levemaade, havde taget de altfor friske norske Roser fra deres Kinder og givet deres Former mindre Omfang, end man i Almindelighed er vandt til at se her hjemme.

Til Middags spiste Herskabet og Tjenerskabet ved det Samme Bord, som Skik er i de amerikanske Huusholdninger paa Landet. Huusfaderen præsiderede og forsynede Enhvers Tallerkener. Retterne bestode af Beafsteg og stegt Flesk med Poteter og Hvedebrød, og som Dessert fik man Kager og Syltetøi. Det gjorde et godt Indtryk, at see ned over de mange velklædte Tjenere, siddende ved Herskabets Bord og nyde den sunde, velsmagende Føde. Mange af dem, havde vistelig hjemme i Fædrelandet kjæmpet med Armoden og havt den daarligste Føde og Pleie, til Løn for sit tunge Arbeide.

Jeg undlod ikke, at gjøre et Besøg til den norske Præstefamilie, som boede i Nærheden. De modtoge mig meget venligt og bleve glade ved at høre Nyt fra Fædrelandet, hvilket de længtes efter. Den venlige Præstefrue blev ganske bevæget, da jeg bragte Hilsener fra Venner i Hjemmet.

Normal Skydsbefordring.

Præsteboligen, en liden hvidmalet Træbygning, laa inde i en net og temmelig stor Have, der i en let Skraaning strakte sig ned til et større Vand, omkrandset af den majestætiske Urskov.

Jeg talte med flere af de norske Bønder, der boede i Settlementet. De fandt sig i Regelen vel tilfreds her, hvor de som Løn for sit Arbeide, havde et godt og tildeels rigeligt Udkomme. Iøinefaldende var det forandrede Udseende hos de fleste Bønder, jeg traf paa. De vare mavrere og lettere i sine Bevægelser end man i Almindelighed seer dem hjemme; deres Kinder vare ofte indhulede og blege, og over Ansigtet var udbredt denne Ro eller Kulde, der saa eiendommelig for Amerikanerne, og som tidlig Europæeres Ansigter antage efter en Tids Ophold der. De gjorde paa mig det Indtryk, at det livsglade, freidige Sind var borte; og dette er vistnok ofte Tilfældet — de første Kampe, Længsel og Savn, ere haarde Provelser. Meget maa dog tilskrives Klimatets Beskaffenhed; det er nemlig en stor Overgang, at komme fra de norske Fjeldegne til Amerikas Skove og Prairier med deres flade Land og sumpige Jordbund.

Emigranten, der reiser til de vestlige Stater, for at søge at komme i en sorgfri og uafhængig Stilling, har, især i Begyndelsen, mange Vanskeligheder at overvinde. Især gjælder dette Familiefaderen, der ofte har lagt ud den sidste Skilling, ja endog laant Penge, for at kunne naae frem til Bestemmelsesstedet.

I Almindelighed kjøber han sig 40 à 60 Akres saakaldet Regjeringsland, hvorfor han betaler noget over en Dollar pr. Akre. Beløbet maa erlægges inden eet Aar efter at han har erholdt Eiendomsret til Jorden. Hans første Bestræbelse bliver, at opbygge en liden Hytte til Bolig for sig og Familie. Rydningen af Jorden, der almindeligviis er bevoxet med tyk Skov, gaar kun langsom for sig, da Armoden nøder ham til at hjælpe sig selv og ofte med de daarligste Redskaber. Imidlertid, maa han skaffe sig og Familie noget at leve af, og nødes derfor ofte at tage Arbeide som Daglønner, hvorved han kan tjene 1 à 2 Doll. pr. Dag. Indfinder nu Sygdomme sig, som ikke sjelden hender, staar Ulykken og Elendigheden for Døren. Beholder Manden derimod sin gode Helbred, kan han paa denne Maade uddyrke sin Familie og efterhaanden faa meer og meer Jord ryddet, saaat han smart bliver istand til at forøge sin Indtægt med Udbyttet af det lille Stykke Jord. Da omsider hans Jord, ved det i samme lagte Arbeide, og den aarlige Tilstrømning af Emigranter har erholdt forøget Værd, sættes han istand til at skaffe sig en liden Kredit. Jordens Rydning og Opdyrkning, gaar nu for sig med mere Kraft, og aarlig voxer den flittiges, nøisomme Nybyggers lille Indtægt. Efterhaanden voxe Landsbyer og Byer op omkring ham; bedre Kommunikationsmidler som Plankeveie, Jernbaner eller Dampskibe, blive nu en Nødvendighed; Reisen til Markedet bliver nu hurtigere og billigere; den hurtigt voxende Befolkning foraarsager en Stigen i Prisen paa Landmandens Produkter og Resultatet bliver, at han erholder et godt Udkomme og i sin Gaard, en liden Kapital, der stadigt voxer.

Saaledes belønnes den flittige Nybygger, der ikke lader Modet falde ved de Hindringer, der vistelig i større eller mindre Grad, vil møde ham paa hans Vei. Mange forlade Hjemmet i den Tro, at det gode Udkomme erholdes uden Besvær, uden Kamp. Dette er en Drøm, der straffes haardt. Skuffelsen berøver ham Modet, selv om det ikke var svagt; Sygdom og Kampe stjæler ofte den sidste Kraft, Haabet svinder, og Familiefaderen er indviet til Elendighed. Saaledes har det gaaet Mange og saaledes vil det fremdeles gaae. Jeg vil sige til Den, som har Udkomme i Hjemmet til sig og Familie: bliv hjemme; hvad du behøvede havde du der; her kan det blive meget mindre og bittert vil du da mindes, hvad du har

forladt og hvad du har tabt: et lykkeligt Hjem, hvor der var Udkomme for dig og dine Børn, dit Fædreland, din Slægt og dine Venner. Den fattige Mand derimod, der træller fra Morgen til Aften for den elendigste Føde til sig og sine Børn, uden Haab om bedre Tider for sig selv eller dem, til ham vil jeg sige: Reis til Amerika dersom du har Mod og Kraft til at bane dig Vei; thi du har Alt at vinde, Intet at tabe. Du vil der kunne erholde den Løn, som den flittige Arbeider fortjener, og for dine Børn, der hjemme vare indviede til den samme Elendighed som du, vil du kunne aabne en blid Fremtid, da Skolerne, uden Betaling, ville give en Underviisning, der vil tillade dem at vælge deres Stillinger, uden at Fordomme hindre dem i at stige opad, endog til de høieste Poster.

Efterat jeg i to Dage havde nydt megen Gjæstfrihed hos min gode Vært, reiste jeg tilbage til Milwaukee, som jeg naaede i god Behold.

Mod Syden.

I Begyndelsen af September forlod jeg det venlige Milwaukee, for at drage mod Syden, til Slaveriets Hjem.

Jeg tog paa Dampskib, over Michigan-Søen, til Chicago. Farten gaar her nær Stranden, hvor man seer Byen Racine og betydelige Landsbyer med venlige, hvidmalede Træhuse og udstrakte Mais- og Hvede-Agre, afvexlende med Strækninger af Løvskov.

Vi naaede Chicago, i Staden Illinois, efter otte Timers Reise.

Chicago er anlagt paa Prairien ved Indsøen Michigan. Veirligets pludselige Forandringer, den store Forskjel i Dag- og Nattemperaturen, den tykke Taage der Morgen og Aften stiger op fra den sumpige Prairie i Forening med den vaade, dyndagtige Beskaffenhed af Gaderne, der ere daarligt brolagte, gjør denne Stad til en af de usundeste i Vesten. Kolera og ondartede Febre herske her til næsten enhver Aarstid; især blive de nyankomne Emigranter et let Bytte. Mangen Fader og Moder drage ind i denne Stad med deres smaa Børn, lykkelige ved Tanken om, at Maalet for deres Længsel endelig er naaaet, da Døden pludselig river dem bort fra de smaa Børn, der da staa hjælpeløse tilbage.

Det var for mig en uhyggelig Overgang, at komme fra det muntre, venlige Milwaukee til denne Stad. Jeg følte mig ligesom trangbrystet og trist under mit hele Ophold her, men især naar jeg spadserede gjennem de dyndede, stinkende Gader og saa de ynkelige Menneskeskikkelser med indtørrede og gule Ansigter, der mødte mig overalt; det saa ud, som at den halve Befolkning gik og bar paa Døden.

Chicago er et af de mest forbausende Exempler paa de vestlige Byers hurtige Opblomstren. Gader udlægges i alle Retninger; hele Rækker af paladsmæssige Bygninger, springe op som ved Tryllekraft. Over hundrede Jernbanetog komme og gaa Dag og Nat, fra og til alle Steder og i alle Retninger, og altid overfyldte med Passagerer og Varer. I Husene, paa Gaderne og i Havnen, hersker kun Liv og Virksomhed. I de uhyre Kornmagasiner paa 5 og 6 Etager, udføre Dampmaskiner næsten alt Arbeidet, da Tiden her vil løbe fra Mennesket. I Gaderne hersker Liv som i de større østlige Byer; utallige Vogne belæssede med alle Slags Varer, rulle uophørligt frem og tilbage, medens Amerikanerne skynde sig afsted med lange Skridt og med Forretninger og Smuds opover Ørene, af og til styrtende over et vældigt Sviin, der helt gravitetisk vandrer henad Gaden, indtil en Hund farer afsted og giver den amerikansk Fart. Kommer man ned til Kaien, seer man Travlhed som i en stor Søhavn, deels med Udlosning af de talrige Seilskibe og Propellere, der fra Østen bringe Manufaktur- og Kolonialvarer og deels med at bringe ombord Kornvarer og store Foustager med saltet Flesk og Kjød, for at de atter kunne komme afsted og over Indsøerne og paa Kanalerne naa frem til de østlige Markeder.

Chicagos Folkemængde, der nu udgjør over 100,000 Mennesker, har i en Række af Aar, uagtet den store Dødelighed, forøget sig med 8 à 10,000 Mennesker aarlig. Værdien af Udførelsen forøges aarlig med flere Millioner.

Man kan heraf danne sig et Begreb om, hvor hurtigt Forholdene udvikle sig ude i det „fjerne, vilde Vesten". Men hvad er dog denne Handel og Virksomhed imod hvad den vil blive, naar disse umaadelige Strækninger af Skov- og Prairieland, med deres Mineralier og frugtbare Jord, blive gjorte nyttige for Mennesket! Endnu venter nitten Tyvendedele af dette skjønne Land paa den kjække kraftige Nybygger, som med sin Øxe skal bane Vei for Civilisationens Strøm, der her, hvor Frihed, Oplysning, legemlig og aandelig Kraft og Energi følges ad, vil rinde sundt og kraftigt frem over den taknnemmelige Jord, til Magt og Storhed.

Det var med sand Glæde, jeg efter to Dages Ophold forlod denne usunde Stad med dens Dynd og mangfoldige Moskitoes og i bedste Velgaaende paa Sjel og Legeme tog afsted til Kanalen, for paa den at naa frem til Illinoisfloden.

Jeg var netop kommen ombord da Fartøiet begyndte at bevæge sig langsomt fremad, trukket af tvende Heste, der gik paa den ene Bred. Baaden var uden Dampmaskine og havde ingen Master; den bagerste Halvdeel, var indrettet til en smuk og rummelig Salon og det øvrige Rum bestemt til Varer. Efter et Par Timers Forløb, laa Civilisationen bag os og vi fore henad den øde Prairie.

Veed Du hvad Prairie er? Det er en flad Landstrækning, hvorfra ethvert Træ, enhver Busk er ligesom banlyst, kun bedækket med høit, stivt Græs, der deels er friskt og saftigt og afvexler med de beskedne Prairieblomster og deels sygeligt og sort, ligesom afbrændt, saa Du skulde tro, at Pesten havde raset i Planteverdenen. Det er en Ørken, hvor Strækningen synes begrændset af Himmelhvælvingen, hvor Du iler frem uden Maal for Øiet og hvor Du forgjæves skuer om efter Menneskeværk, uden hvilket Du føler Dig saa forladt. Trykker den brændende Sols Straaler dit trætte Legeme til Jorden, kan dine Øine hvile ved den giftige Slange, der snor sig frem for at give Dig en Død, frygteligere end den ved Tørsten i de arabiske Ørkener; og naar den friske Vind, der kommer viftende henover Prairien, oplivер og styrker dit hele Væsen, aner Du mindst Forræderens Nærhed; Du veed ikke, at Zephyr paa sine Vinger bringer giftige Dunster — en Sæd, der hurtigt spirer og udvikles i dit Bryst og ofte indvier Dig til den snare Død. (Forts.)

Literatur.

Egedes Dagbog i Udtog ved E. Sundt. 184 S. 8. Blandt de værdifulde Tillæg til „Folkevennen," som Selskabet for Folkeoplysningens Fremme efterhaanden have ladet udgaae, ville vi fremhæve dette med Omhu og Skjønsomhed affattede Udtog af Hans Egedes gamle Bog: „Omstændelig Relation angaaende den Grønlandske Missions Begyndelse og Fortsættelse"' der udkom i Aaret 1738 Denne „Relation" er, efter Anmelderens gjorte Erfaring baade ved Stoffet og sin naive og troskyldige Stiil en underholdende og let forstaaelig Læsning selv for Folk paa de laveste Dannelsestrin, — Saadanne, som kun have gjennemgaaet sine Religionsbøger. Det oprindelige Skrift er her indskrænket til Trediedelen af Omfanget, vistnok uden Afknapning i det Faktiske eller Skade for det Charakteristiske og følgelig til stor Fordeel for Interessen. Udg. har gjort Udtoget saa alsidigt og tilforladeligt som muligt, og saavidt gjørligt benyttet Egedes egne Ord og bevaret hans gammeldags troskyldige Stiil. Til Udtoget har Udgiveren føiet en Række Anmærkninger, hvori Egedes Liv og Grønlands Historie og senere Tilstand yderligere oplyses. Med den Samvittighedsfuldhed, som møder os i alle Sundts literære Arbeider, har han eftersporet og meddeelt Hovedsummen af det videnskabelige Kjendskab til Grønland, som er vundet siden Egedes Dage, forsaavidt dette var skikket til at gjengives kort og i en populær Form, forstaaeligt for mindre dannede Læsere. Her finder han da ogsaa Anledning til — ganske beføiet — at udtale sin Anerkjendelse af hvad Danmark har gjort for Grønlands videnskabelige Belysning, hvilket sandelig ikke er lidet. I Anmærkningerne findes nogle Træsnit, der oplyse Grønlændernes Huusstel og Bygningsvæsen, og hvilke, saavidt vi kunne see, ere hentede fra Graah's Reise.

— Budstikken's Nr. 1 for 1861 indeholder, en historisk Fremstilling „om Nordmændenes Landhuusholdning i Oldtiden", ved Hr. Schübeler; en efter Dr. Grouven bearbeidet Afhandling „om Næringsmidler i Almindelighed", en udførlig Anmeldelse af det af Doktor Høegh udgivne Tidsskrift „Folkets Helse", samt Blandinger. Schübelers fortjenstlige og lærerige Afhandling har været foredraget i Videnskabsselskabet i Christiania og udgjør egentlig endeel af Indledningen til et endnu utrykt Skrift om Kulturplanterne i Norge. Forf. har med stor Flid (understøttet af et Par Historiegranskere) samlet, hvad der i de gamle Skrifter var at finde om denne Gjenstand, og til sin Fremstilling har han føiet adskillige oplysende Afbildninger af Landbrugsredskaber fra Oldtiden, hvoraf Exemplarer findes i Universitetets Samling. — Anmeldelsen af „Folkets Helse" er meget anerkjendende og fortjener i og for sig at læses, selv uden Hensyn til det Skrift, hvorom den dreier sig. Den sender Brandere ind i Fordommens, Selvgodhedens og Slendrianens trygge Leir, som maa bringe Folk til at kvække op og gnide Søvnen af Øinene.

Idet Anmelderen omtaler den populære Skrivemaade, kommer han ogsaa til at berøre den seneste Tids Bestræbelser for at danne et nyt Sprog, hvilket han ikke billiger, — og giver i Anledning af deslige Bestræbelser en mærkelig Oplysning, som vi tillade os at meddele ogsaa vore Læsere. „Det er os bekjendt, hedder det, at da „Ny Hungervekja" og de første Nummere af Dølen vare udkomne, bleve disse tilstillede en af Tydsklands og Verdens første Sprogforskere, Jacob Grimm. Et Brev fra ham indeholder i denne Anledning følgende: „Ved en Reisende modtog jeg nogle Blade, der ere skrevne i et ny-norskt Sprog, som vil styre tilbage til det gamle, og fornemlig en ny Hungervekja, trykt i Bergen. Det vil koste Møie at indføre slige velmeente Ting. I Tydskland agte og hegne vi om alle vore Bygdemaal, men føle Nødvendigheden af at give et aandig forædlet Skriftsprog Fortrinet, om endog enkelte herlige Fortrin gaa tabte derved. Det vilde visselig være til Skandinavismen Fremme, om man istedenfor det svenske og danske Sprog kun kunde udvikle eet, og nu vil man atpaa skaffe et til! For Oldsproget er der jo desuden allerede draget Omsorg paa Island. Hvad tænke nu Folk som — — om dette?""

Leilighedsviis forekommer Side 44 Flg.: „Blandt de utallige Anekdoter og Smaafortællinger, der ere fødte og nærede ved salig Biskop Bugge's Vittighed og Ironi, er der en om en stakkels fattig Præstemand, som sad i et lidet Kald med en talrig Børneflok, og søgte og søgte, uden at faa noget, som nok kan anføres her. Med en ny Ansøgning om et lidet Kald, klager Præsten sin Nød og Fortvivlelse for Biskoppen og siger, han har ingen anden Patron end ham, ingen anden at sætte sin Lid til end ham og Gud i Himmelen. Bispen paategnede til Kirkedepartementet, at han inderlig beklagede den stakkels Mand, som ikke havde andre Patroner, thi han vidste, at Ingen havde mindre at sige i Kirkedepartementet end de to." — I den Forbindelse, hvori denne Anekdot staar, gjør det lidet til Sagen, om den er sand eller ikke, saasom den kun tjener til at illustrere et andet Forhold; men da den er almindelig udbredt og troet, kan det maaskee ikke være af Veien, saasom den nu engang er fremkommet paa Prent, at oplyse om dens historiske Værd. Den tilsigtede Præstemand var ifølge Anekdotens Lydende forresten Rasmus Parelius Dreyer, der 4de Septbr. 1812 blev Præst til Ytterøen, og var lige saa bekjendt for sit gode Hoved som sit uordentlige Levnet, der nok vilde ført til hans Afsættelse, om han ikke var død just som Sag i den Anledning var reist mod ham. Netop fordi denne Anekdot knyttede sig til et bestemt Faktum, nemlig Dreyers Udnævnelse til Præst, fandt vi det (ved en vis Leilighed) værdt at undersøge denne Biskop Bugges vidt kjendte Paategning til Kancelliet, hvis Archiv uheldigviis for Anekdotmagere er bevaret; og viste det sig da, at Biskoppen i nok saa loyal Forretningsstiil havde anbefalet den længe tilsidesatte Supplikant til det Embede, han ifølge Anekdoten søgte og nu fik. Det er meget muligt, at Bugge her tænkte sig en saadan Stikpille, men han har ikke givet Regjeringen den. I det Hele gjælder det en vis Virksomhed med Hensyn til Anekdoter og Sarkasmer, der gruppere sig om Personligheder, som have faaet Ord for at excellere paa dette Felt. Der gives meget herreløst Gods af den Sort, som Folk behager sig i at henføre til Enkeltmand for derved at frembringe et vist lokalt Pikanteri. Sarkasmer, som f. Ex. tillægges Prof. Skjelderup vil man finde i hundrede Aar gamle Anekdotbøger (saaledes hans bekjendte Raad til den uforskammede Vært i Drammen om at give Rotterne en saadan Regning, som ham, for at faa dem fordrevne).

— Apotheker H. Thaulow har nylig udgivet følgende Skrifter: 1) De sidste tyve Aar af Pharmaciens Historie i Norge. Anden Deel (indeholdende de Norske Pharmacopøers Historie). Chra. 1860. 42 S. 8. 2) Om en ny Plan for en Lærebog i Pharmacie. Med et Anhang ib. eod. 16 S. 8. 3) Christiania Fattigvæsen i sit Forhold til Apothekervæsenet i Christiania. ib. 1861. 10 S. 8. I sidste Skrift persifleres i Dialogform den af Fattigkommissionen trufne Forføining om Rabat paa Medikamenter, der leveres Fattigvæsenet.

Norge.

Christiania. Byfoged P. H Koss i Tønsberg er for Forbrydelse mod K. L. Kap. 24, § 28, 27 og § 14 af Stiftsoverretten dømt til at bøde 100 Spd. til Statskassen; Sorenskriver N. F. Heidenreich er ligesom ved Underretten ilagt 50 Spd. i Bøder. Begge ere ilagte Sagsomkostninger og hver for sig Erstatning til de Personer, som de i 1858 ubeføiet holdt arresterede.

— Fra flere Kanter berettes, at Fisket er begyndt, men uden stort Held undtagen ved Kinn og Store-Bataldеn; paa sidste Sted har der været et meget godt Fiske og den gjorte Fangst anslaaes til 150,000 Tdr.

— Fattigforstander Anker er valgt til Kirkeværke efter Kand Corneliussen.

Throndhjem. Af Skatteligningen for 1861 sees, at den hele beskattede Formue udgjør 4,793,000 Spd , og Næringen 909,350 Spd.; Fattigskatten 12,501 Spd. 12 ß, Næringsskatten 21,605 Spd. 52 ß. Følgende ere ansatte til størst Formue: Konsul J. Finne og Major Sommerschild (hver 225,000 Spd.) og Kapitain Lyng 222,000 Spd.; Apotheker Møllerop, Konsulerne G. Høë og H. P. Jensen samt Proprietær Testmann (hver 150,000 Spd.) og Grosserer P. Finne 175,000 Spd.

Molde nye Pleiestiftelse for Spedalske er nu taget i Brug.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 8. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 24de Februar 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Skizzer fra de Forenede Stater.

(Af en Nordmand).

(Forts. fra forr. Nr.)

Prairien er undertiden et Flammehav. Du vandrer henad Sletten; dit Blik, der længe forgjæves har søgt et Hvilepunkt, opdager i Horizonten en gylden Rand, som Du skulde antage for Aftenrøden dersom ikke Solen viiste sig høit paa Himmelen. Du stirrer og undres; bange Anelser stige op i dit Bryst, thi Du har hørt om Prairien i Brand. Den gyldne Rand voxer meer og meer, og din Tvivl gaar over til den skrækkeligste Visshed. Du seer et Flammehav, der med Vindens Hurtighed iler Dig imøde. Griber Fortvivlelsen Dig, er Du fortabt. Bevarer Du derimod din Fatning, antænder Du Græsset omkring Dig paa flere Steder, Flammen griber hurtigt om sig i det fortørrede Græs, med Vinden flyver den afsted og Du iler efter henover de rygende Levninger. Det sig nærmende Flammehav finder ingen Næring — det tager en anden Retning og Du er frelst.

Det er i Maaneskin, at Prairien nu viser sig for mig. Den matte Belysning har her ingen oplivende Virkning; den tjener kun til at vise os Naturen i sin mest sørgende og forladte Tilstand og fylder Sindet med Veemod. Det var uvilkaarligt, at Hjemmet og alt det Kjære der, randt mig levende i Hu og fyldte Sindet med Længsel.

Senere paa Aftenen kom jeg i Samtale med en Herre, der netop var vendt tilbage fra en Reise i Europa. Han havde iblandt andre Lande ogsaa besøgt Sverige, som han tilsidst kaldte sit Fædreland. Dette var for mig en behagelig Overraskelse. Vi gave naturligviis Engelsken en god Dag og talte vore egne Tungemaal. Hans Reise gjaldt St. Louis, hvor han vilde etablere sig som Kjøbmand; jeg havde samme Maal og besluttede derfor, som det sømmer sig venligsindede, nordiske Brødre, at slaa Lag.

Den kjølige Vind jog os snart ned i Salonen. Vi fik os et varmt Glas Toddy, lod den triste Prairie med alle dens melancholske Virkninger fare, og i Stedet, lode vi Tanken, muntert og let, svæve henover de fjerne, hjemlige Strande.

Den følgende Aften naaede vi La Salle ved Illinoisfloden. Det er en liden, uregelmæssig By, anlagt amphitheatralsk opad et Bjerg og næsten skjult i Vildnisset. Den har faaet sit Navn efter den første Franskmand, der fra Louisiana, paa Opdagelsesreiserne op Missisippi-Floden, naaede hid.

Vi bleve her Natten over, da Dampbaadene, der føre Reisende nedad Floden, ikke havde naaet op paa Grund af det lave Vand.

Den følgende Morgen var allerede tre Dampere ankomne, der kappedes om at slaa ned Fragten, da alle vilde have de fleste Passagerer. Min svenske Ven og jeg steg ombord i en af dem, der gik direkte til St. Louis. Maskinen blev snart sat i Gang og vi dampede ned Illinoisfloden.

Omgivelserne vare her aldeles forskjellige fra Gaarsdagens. Istedetfor den øde Prairie med de ubegrændsede Strækninger, snoede nu den smale Flod sig — 600 engelske Mile lang — mellem Skov af Eeg, Bøg, Valnød, Løn, Hickory og andre af disse Træsorter, hvis Kjæmpemæssighed og Skjønhed bidrage saa meget til at give det vestlige Vildnis dets Storhed og Høitidelighed. Farten gik gjennem den deiligste Løvsal, bestinnet af Solen.

Her, ved Civilisationens Ydergrændser, lever „The Backwoodmen“ — halvciviliserede Hvide og Civilisationens Forløbere. Han bygger sin Hytte dybt inde i Skoven, rydder et lidet Stykke Jord og svømmer vidt omkring med sin gode Rifle — hans kjæreste Ven — der snart bringer ham et Stykke Vildt og snart tilfredsstiller hans Blodhevn ved at sende en Kugle mod en Indianer eller en Hvid, som har fremkaldt hans Vrede. Kommer Civilisationens Strøm for nær, da bliver Luften ham for kvalm; han drager dybere ind i Skoven, bygger sig en Hytte og vedbliver sit eensomme, vilde Levnet, der er ham kjærere end Livet.

Om Aftenen standsede Baaden forat indtage Ved, der her benyttes under Kjedlerne istedetfor Kul. I en liden Hytte ved Stranden, boede Brændehuggeren, der dyrker sit lille Stykke Jord og forøvrigt ernærer sig ved at forsyne Dampbaadene med Ved, der her laa opstablet i lange Rækker.

Vi benyttede Anledningen til at stige iland og vandre et Stykke ind i Skoven. Det var temmeligt besværligt at komme frem, da Foden hvert Dieblik greb fat i de mange Planter, der krøb langs Jorden, saa vi vare nærved at styrte fremover, medens det tykke Krat tvang os til at gjøre betydelige Omveie. Hist og her laa en mægtig Træstamme, der næsten naaede os over Hovedet, udstrakt, og tildeels saa medtaget af Elde, at vi med Hænderne trykkede dybe Huller. Inde i Skoven var dunkelt og svalt, favnetykke Træer hævede sig til en umaadelig Høide og skjulte ofte med sine Hvide Kroner Himmelhvælvingen for vore Blikke. Her lever den vilde Indianer, Pantheren, Bjørnen, Hjorten, den giftige Klapperslange og utallige Fugle med straalende Farver, hvis Kvidren og Sang gjorde et behageligt Indtryk inde i den alvorsfulde Skov.

Den skrigende Damppibe kaldte os snart tilbage; vi skyndte os da ombord, og snart gik det atter nedad Floden.

Det skjønneste Veir herskede under den hele Fart. De venlige Omgivelser og Luftens behagelige Varme gjorde Opholdet i det Frie særdeles behageligt. Jeg, ligesom de fleste af Passagererne, tilbragte derfor den største Deel af Dagen paa Verandaen, der løber udenom Salonen, snart med en Bog i Haanden og snart i Samtale med en Medreisende. Min svenske Ven, som havde boet længe i New-Orleans, gav mange interessante Skildringer af Livet i Syden; forøvrigt sad han stadigt med Waller Scotts Digt „The Lady of the Lake“ i Haanden og fandt stor Tilfredsstillelse ved at forelæse mig og Andre med megen Pathos de Steder, som han fandt smukkest.

Omgivelserne bleve uforandrede, naar undtages, at vi hist og her saa en Nybyggers Hytte. Vi passerede adskillige Dampere, der deels stode paa Grund og deels kom opad Floden, samt store Tømmerflaader, der fulgte Strømmen; af og til saa vi en Nybygger sætte over Floden i sin Kanoe og paa Stranden talrige smaa Skildpadder, der glædede sig i Solskinnet, men forsvandt ved Skibets Nærmelse.

Efter tre Dages Fart naaede vi Mundingen, og Baaden flød ud i Missisippifloden.

Mørket indhyllede nu alle Gjenstande, saaat jeg denne Gang ikke fik Anledning til at betragte den stolte Flod. Vor Baad lod sig ikke genere af Mørket, men løb med sin sædvanlige Fart og under Kanonskud og den forfærdeligste Piben naaede vi efter to Timers Forløb frem til St. Louis i Staten Missouri.

Min svenske Ven og jeg tog Plads i en af Hotelvognene, der stode paa Kaien, og snart sade vi bekvemt og vel tilmode i Missouri Hotel.

St. Louis, der een Menneskealder tilbage kun var befolket med 5 à 6000 Hvide, som dreve Peltshandel med de omstreifende Indianere, er nu en Stad paa meer end 150,000 Indbyggere som med sine mange Kirketaarne, der stolt hæve sig op over de paladsmæssige Bygninger, afgiver et imponerende Skue — St. Louis er en keiserlig Stad i Ørkenen.

Iøinefaldende er Ligheden mellem de forskjellige større nordamerikanske Byer, saavel i Udseende som i Folkeliv. Aarsagen hertil maa søges i den idelige Flytten fra Sted til Sted af alle Klasser og Nationer, hvilket giver Byerne en Befolkning, sammensat af de samme Elementer, i Forening med den samtidige og hurtige Opblomstren under de samme gunstige Forholde.

Denne Lighed seer man ogsaa strax her. Den viser sig i Befolkningens Charakteer og Stræben, i Klædedragten, i Bygningernes Udseende og Gadernes Regelmæssighed og Navne.

St. Louis har, ligesom New-York, sin „Broadway“, hvor man seer store og tildeels smukke Bygninger og samme Liv og Hastværk hos Mennesker og Dyr, som i Unionens andre større Byer.

Troer man, at Pragt og Elegance er banlyst fra Vildnisset tager man Feil. Man seer her de fineste, blege Damer, indhyllede i Silke, Fløiel og Baand af alle Paafuglens Farver, svæve henover Trottoiret lette som Sylphider, eller sidde til Skue i en aaben Vogn med et elskværdigste Smil paa Læberne, idet de glæde sig ved den Beundring de opdage hos de unge Herrer, der med trange Klæder, omsluttende de ynkeligste Figurer og med blaserte Ansigter, slentre forbi. Her seer man ogsaa frie Neger-Herrer og Damer, ikke mindre elegante og efter Moden end de Hvide, men samtale med en „Neger-Broder eller Søster“ om Dagens Nyheder, og snart stridende langsomt frem, idet de rulle de lynende, store, sorte Dine og vrænge ondskabsfuldt de vældige Munde bag til Ørene til de blomstrende Slavinder, som med brogede Turbaner paa Hovedet sidde paa Herskabets Marmortrappe og røge sine Kridtpiber med en Hollænders Phlegma. Ofte møder man smukke, graciøse Mulatinder med store, drømmende Dine, og som en interessant Afvexling seer man undertiden den vilde Indianer med Ansigtet og Halsen tatoveret, med Fjedre paa Hovedet og det nøgne, rødmalede Bryst bedækket med et høirødt, uldent Teppe, idet han, med Tomahawken i Haanden, strider frem mellem de enerverede Hvide med en Majestæt, der klæder Ørkenens Søn.

Om Aftenen møder man kun faa Mennesker i Gaderne; den mest fremherskende Lyd er da Musiken fra Balkonen paa et eller andet Forlystelsessted og de enkle, klagende, men smukke Negersange, der naa ud gjennem de aabne Vinduer og synges med Følelse af en klangfuld Pigestemme under Akkompagnement af

Pianoforte. Paa Gadehjørnene seer man tildeels nogle Negere og Negerinder dandse med den for dem eiendommelige Lidenskab efter Guitaren; paa Balkonerne eller de hvide Marmortrapper sidde Familierne til langt ud paa Natten, for i den friske Aftenvind at erholde nogen Vederkvægelse efter Dagens tropiske Hede, der ofte overstiger 100° Fahr. i Skyggen. Enhver er forsynet med en Vifte bestaaende af et tørret Palmeblad, der bevæges med en Iherdighed, som viser, at Varmen og Moskitoes ogsaa her ere slemme Fiender; og er man meget seent ude, hører man en stakkels Elsker, med smægtende Stemme og akkompagneret af Guitaren, tolke sine mægtige Følelser under den Tilbedtes Vinduer.

Overraskende for den Fremmede er den Mængde Kafeer eller saakaldte „Saloons“, som findes i hver Gade, og hvor man erholder Østers tilberedte paa de forskjelligste Maader samt alle Slags Drikkevarer. Træt og varm, traadte jeg en Dag ind i en af dem der hed „Ungkarls Trøst“ — netop hvad jeg behøvede. Værelset var ret elegant udstyret; paa Væggene hang Malerier helligede Bakchus og Venus, og omkring paa Gulvet stod smaae Borde og bekvemme Lænestole. Bakchus havde her mange Dyrkere af alle Klasser og ikke Faa med hans røde Stempel paa Næsen. Nogle sade udstrakte i Lænestole uden Frakke og Halstørklæde, med Hatten bag i Nakken og Fødderne hvilende paa Bordet, især med at falde i Søvn; ved Disken stod et Par Haandværkere og en Prokurator og tømte det ene Glas Brændeviin efter det andet, medens Andre stode i Grupper paa Gulvet og udsendte Eder og Vittigheder til alle Kanter.

Jeg fik mig et Glas koldt sprudlende Sodavand med Jordbærsaft og var snart atter paa Gaden. Jeg havde ikke gaaet langt, før jeg saa en Indianer i fuld Krigspuds omringet af en Hob Nysgjerrige. Ansigtet og Brystet var tatoveret og indsmurt med en fedagtig Substants; Haaret var afklippet tæt ind til Hovedet og pudret med rødt Pulver; rundt Hovedet var Fjedre fæstede, og om den nøgne Overkrop havde han slynget et blaat uldent Teppe; i Haanden holdt han sin Tomahawk og Skalpeerkniven hvilede i Beltet. Det var en høi, kraftig Karl, med Anstand i sit Væsen og en Bygning, der mindede om en velstabt norsk Fjeldbonde; det starpe, vilde Blik sagde, at han var en Søn af Ørkenen. Han var Chef for en Stamme og vilde reise til Washington til Unionens Præsident, som han kaldte „Landets store Fader“, i sin Nations Anliggender. Han nedlod sig til at bede de Omkringstaaende om Reisepenge og tog ud af Munden, der var hans Skatkammer, nogle smaa Sølvpenge for at vise, hvor arm han var. (Forts.)

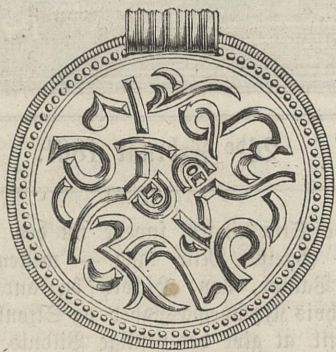
Afbildninger af norske Oldsager
i Universitetets Samling i Christiania.
III.
Jernaldren. Bracteater.

Bracteater kalder man almindelig en egen Art af Hængesmykker af en Form, som ligner Mynter, næsten altid af Guld, der vel oftest, som det gjerne er Tilfældet med Guldsager af større Værdi, findes nedstukne i Jorden i den øiensynlige Hensigt derved at bevare dem, men som dog undertiden ogsaa ere trufne i Grave fra Jernaldren og derfor maa antages at have været brugte her i Landet i denne Tidsalder. De findes hyppigt i alle de tre nordiske Lande, men sjelden udenfor disses Grændser; kun nogle faa ere hidtil opgravede i Tydskland, især det nordlige, i Nederlandene og i England. Fra virkelige Mynter adskilles disse Bracteater foruden ved det eiendommelige Præg derved, at de altid ere arbeidede af meget tynde Plader*), og at de alle enten ere eller kan sees at have været forsynede med en paaloddet Rand, i Almindelighed af perleformet Arbeide, og en i denne anbragt Hempe eller Øsken, ligeledes af Guld. Som Følge af Metallets Tyndhed have Bracteaterne ikke, som de almindelige Mynter, kunnet modtage forskjelligt Præg paa hver af Siderne, men kun et enkelt, saa at det, som paa Forsiden viser sig ophøiet, paa Bagsiden fremtræder fordybet. Hempen viser, at de ikke have været gangbare Mynter**) men bestemte til at bæres som Hængesmykker, udentvivl om Halsen. De maa have været baarne i en gjennem Hempen trukket Snor; ofte har man, som det synes, baaret flere af dem paa samme Snor forenede til et Smykke. Man finder nemlig ofte flere sammen, undertiden i Forening med et Slags cylinderformede Perler af Guld, som kan skjønnes at have været anbragte paa Snoren mellem de enkelte Bracteater. (Ogsaa Universitetets Museum eier et saadant Fund af Bracteater og Cylinderperler, fra Gaarden Øvre-Tøien i Høland). I et Par Tilfælde har man fundet flere Bracteater fastloddede til en længere huul Cylinder af Guld, hvorigjennem da Snoren maa have været trukket (Fund i det kjøbenhavnske Museum).

*) Derefter have de ogsaa faaet Navn, af det latinske Ord bractea, en tynd Plade, især af Guld.

**) Virkelige Mynter ere derimod en anden Art Bracteater, for det meste af Sølv, ligeledes ganske tynde og med enkelt Præg, men uden Perlerand og Hempe. Saadanne prægedes i flere europæiske Lande gjennem hele Middelalderen og ned til det 17de Aarhundrede.

Bracteaternes Bestemmelse og Brug som Hængesmykker synes altsaa at være saa klar, at den ikke kan give Anledning til nogen Tvivl. Derimod frembyde de Forestillinger, man finder paa de fleste af dem, en endnu uløst antikvarisk Gaade. Uagtet den raa Tegning og selve Figurernes høist phantastiske Udseende kan det ikke antages, at Arbeiderne have valgt Forestillingerne ganske vilkaarligt uden at tilsigte nogen bestemt Betydning, saameget mindre som man gjenfinder den samme Hovedforestilling i forskjellige Modifikationer paa hele Rækker af Bracteater, prægede med forskjellige Stempler og fundne paa vidt forskjellige Steder. Førend vi tale om Bracteaternes Præg og de Slutninger, man har forsøgt at drage deraf, vil det imidlertid være hensigtsmæssigt først at afbilde og beskrive endeel Exempler.

Nr. 93. 1/1.

Nr. 94. 1/1.

Nr. 95. 1/1.

Nr. 96. 1/1.

Nr. 97. 1/1.

Vi vælge dertil de hidtil ikke udgivne Bracteater, som forekom i det i Vaaren 1860 paa Gaarden Sletner i Eidsberg Præstegjeld gjorte Fund, hvorom en kort Notits stod at læse i dette Blads forrige Aargang Nr. 28; disse ville tilsammen kunne give en omtrentlig Forestilling om Charakteren af de forresten mangfoldigt varierede Bracteatpræg. Af de paa dette Funds 17 Bracteater forekommende 10 Præg give vi i dette Nummer den ene Halvdeel.

Nr. 93—95 kunne tjene som Exempler paa de Slange- eller Drageſigurer, som findes paa en stor Mængde Bracteater, og som ogsaa ellers hyppigt benyttedes i Jernaldrens og den første christelige Tids Ornamentstiil i de nordiske Lande, saaledes paa Kar, Smykker og til architektonisk Forziring. Paa Nr. 93, den største i dette Fund, er det rigtignok ikke ganske let at see, hvad man egentlig har villet fremstille; Figurerne opløse sig nemlig i en Mængde adskilte, ligesom sønderhakkede Dele af tilsyneladende rent vilkaarlig Form. Sammenligning med andre Bracteater gjør det imidlertid utvivlsomt, at Grundforestillingen er een eller flere i hinanden snoede Drager. Udenom disse Figurer er en Indfatning bestaaende af en ophøiet Cirkellinie og en Rad ophøiede Punkter. Af denne Bracteat fandtes 3 Exemplarer, alle prægede med samme Stempel (Saml. Nr. 2480—82). Vegt 1 Kvintin 42 Es. Paa Nr. 94 er Prægets Mening tydeligere. Her er først en Indfatning, forestillende to Drager med sammenslyngede Haler, som spærre Gabet op mod hinanden. Indenfor sees, angivet af en dobbelt ophøiet Kreds, en Dyrefigur, der ligeledes seer ud til at være en Drage; Hovedet og Øiet skjelnes tydeligt. Tvers over denne Figur er anbragt Noget, der seer ud som en Green med et Par Blade eller en med Baand omvunden Stav. Vegt 65 Es, fandtes i 2 Exemplarer (Saml. Nr. 2483—84). Paa Nr. 95 dannes Indfatningen af en Rad bueformede Zirater med et Punkt i Midten, som kan sees ikke at være prægede, men indslaaede bagefter med et eget Stempel. Indeni findes, omgivet af en ophøiet Cirkel, een eller maaskee flere Drageſigurer; man kan skjelne et Hoved med udrakt Tunge. Vegt 67 Es (Saml. Nr. 2486). Disse tre Bracteater, især de to første, have været prægede med usædvanligt rent og godt slaarne Stempler.

Paa Nr. 96 har man øiensynligt villet fremstille en Mand tilhest. Dyret har rigtignok en meget lang fremrakt Tunge og en i flere Henseender besynderlig Form, men Manken, Ørene og Halen vise, at det skal være en Hest. Manden lægger den ene Haand paa Hestens bagre Bov og holder den anden i Veiret foran Ansigtet, begge med udspilede Fingre. Hans ene Been sees hængende ned mellem Hestebenene; Hælens spidse Form skal maaske antyde en Spore. Tøilen kan sees mellem Hestens Hoved og Bryst. Bag Rytterens Hoved og mellem hans Been og Hestens Bagbeen er indslaaet tre ophøiede Punkter i Triangelstilling. Af denne Bracteat fandtes 5 Exemplarer (Saml. Nr. 2475—79). Vegt 61 Es.

Nr. 97 synes alene at skulle forestille en menneskelig Figur; dog er det muligt, at det, som sees foran ved Ansigtet, skal betyde en Fugl, som ofte findes anbragt foran et menneskeligt Ansigt paa Bracteaterne. Figurens Dragt sammenholdes ved et Belte; Benene krydses og bøie sig opad, hvert til sin Side, langs Bracteatens Rand. Den ene Haand griber om den bagud slyngede Fod, den anden er oprakt foran Ansigtet. Vegt 57 Es (Saml. Nr. 2490).

Syriens Befolkning.

Af de Folkestammer, der bebo Syrien, ere nogle uden Forskjel udbredte over det hele Land, andre derimod indskrænkede til særskilte Partier, saaledes som vi nærmere skulle angive.

De egentlige Grækere udgjøre Befolkningen i visse Landsbyer, danne Arbeiderklassen paa Landet og den lavere Befolkning i Byerne, hvor de Alle drive en eller anden Næring eller Haandtering.

Maroniternes Nation indtager næsten udelukkende det Territorium, der ligger mellem Nahr-el-Kelb (den gamle Lycus) og Nahr-el-Bared, fra det Høieste af Bjergene i Øst lige til Middelhavet i Vest.

Druserne ere disses Naboer og indtage Strækninger fra Nahr-el-Kelb ligetil Omegnen af Sour, det gamle Tyrus.

Mutualiernes Land indbefattede Begåä Dalen lige til Sour; men dette Folk har nu trukket sig tilbage til Antilibanon og holder paa at uddø.

Ansariehrne ere spredte omkring paa Autakiehs Bjerge og fornemlig i Paschaliket Tripoli.

Af Nomader og Hyrdefolk ere Turkomanerne i Almindelighed leirede paa Sletten ved Antiochia, Kurderne i Bjergegnene mellem Alexandria og Euphrat; endelig de arabiske Beduiner paa hele Grændsen af Syrien, der støder op til deres Ørkener, og paa Palæstinas Sletter.

Befolkningen deles i to Klasser: Folket og Scheikerne eller Adelen. De leve spredte, paa Bjergene, i Landsbyer, smaa Bondebyer, eller endog i enkelte isolerede Huse.

Jorden benyttes hovedsagelig til Agerdyrkning; Enhver driver sin egen Eiendom, endog Scheikerne, der alene udmærke sig ved nogle Særegenheder i Klædedragten.

Der findes blandt Maroniterne hverken Tiggere eller Røvere, som blandt Araberne, og om Natten saavel som om Dagen kan den Reisende gjennemstreife deres Bjerge, hvilket ikke gaar an blandt Druserne, hvis Gjæstfrihed de imidlertid, paa den anden Side, langfra beside. Monogami overholdes strengt, og de indgaa ligesom Perserne Ægteskab uden iforveien at have seet sine Hustruer. Skjønt de ere Christne have de dog antaget Arabernes Blodhevn, og den nærmeste Slægtning af en myrdet Mand maa hevne ham.

Efter den seneste Folketælling tæller Maroniternes Stamme 120,000 Sjæle, og Antallet af vaabenføre og bevæbnede Mænd stiger op til næsten 30,000; en

betydelig Befolkning for et Land, der neppe har en Udstrækning af 150 □ Mile og næsten kun bestaar af Klipper.

Med Hensyn til Religion høre de til den romerske Kirke; de have ikkedestomindre sin egen Patriark. Deres Præster gifte sig som i Kirkens første Tider.

I Øst for Drusernes Land, i det Dalstrøg, der adskiller deres Bjerge fra Damaskus, lever endnu et lidet Folk, Mutualierne, Tilhængere af Ali ligesom Perserne, hvilket adskiller dem fra Tyrkiets øvrige Undersaatter, der høre til Omars Sekt, og har gjort dem til et særeget Folk.

I Begyndelsen af det 16de Aarhundrede besade de kun Balbek, deres Hovedplads, og nogle Kantoner i Antilibanons Dalføre. Beseirede af Djezzar i 1777 søgte de et Tilflugtssted paa Antilibanon, hvorfra de af og til stige ned for at drive Røveri, der er deres sidste Tilflugt i Nød.

Drusernes Nation frembyder det interessanteste Studium af alle de Stammer, der danne Syriens Befolkning. Deres særegne Oprindelse, den Dunkelhed, hvori deres Gudsdyrkelse er indhyllet, de Egenskaber, der udmærke dem fremfor Nabostammerne, nøder os til at betragte dem med Opmærksomhed.

Drusernes Charakteer er kjækkere, mere energisk, mere hærdet, end hos nogen anden af de tilgrændsende Stammer. De øve Gjæstfrihed med en sjelden Storsindethed. Den Reisende og den Nødlidende er hellig for dem. Man har seet Bønder give sit sidste Stykke Brød til sin trængende Nabo. „Alle Mennesker ere Brødre, sige de, og Gud er høimodig."

Druserne stifte i Almindelighed kun Forbindelser inden Familien; de foretrække en fattig Slægtning for en rig Fremmed. Forøvrigt adskille det private Livs Sædvaner hos dem sig ikke fra de øvrige Orientaleres. De kunne ægte flere Koner og igjen forskyde dem efter Behag; men dette hender sjelden. Kvinderne gaa kun lidet ud; de besøge kun Badehusene og Markederne. Hjemme beskjæftige de sig med Huusholdningen og Mændene med Dyrkningen af sine Marker.

Druserne have liden eller ingen Religion; forat behage de Christne lade de sig døbe og derpaa atter omskjære, naar Tyrkerne plage dem. Hele deres Religion bestaar i overtroiske Ceremonier, som de omgive med en vis Hemmelighedsfuldhed.

Ansariehrne deles i tre Stammer: Chamsierne, Soltilbedere; Kelbierne, der tilbede Hunden, og Qadmosierne, den besynderligste af disse Stammer; de udmærke sig ved en ganske særegen Gudsdyrkelse.

Deres Land er inddelt i tre Hoveddele, der styres af Høvdinger, som kaldes Mogaddamin; de yde Tribut til Paschaen i Tripoli, fra hvem de hvert Aar modtage Bekræftelse paa sin Stilling. Med Hensyn til Skikke og Sæder staa de Druserne og Maroniterne meget nær.

Vi have allerede før sagt, at Nomade- og Hyrde-Stammerne deles i tre Klasser: Turkomanner, Kurder og arabiske Beduiner.

Turkomannerne nedstamme fra de tartariske Folkeslag, der udvandrede fra Bredderne af det kaspiske Hav forat udbrede sig over Armeniens og Lille-Asiens Sletter. De ere et omvankende Hyrdefolk ligesom Araberne, med den Forskjel, at de, da det Land, de bebo, er rigere, ere i mindre Grad nødsagede eller tilbøielige til at streife omkring. Deres Stammer inddeles atter i mindre Leire, hvoraf enhver anerkjender en Høvding.

Kurderne, der stamme fra Kurdistan, bebo Omegnen af Alexandria og Bredderne af Euphrat. Xenophon taler om dem i de „Titusindes Tilbagetog", hvilket giver dem en meget respektabel Ælde. De leve under et Slags feudalt Demokrati; de ere splittede i

Skizzer fra Syrien. Maroniter.

mange Leire, hvoraf enhver anerkjender en Høvding. De ere Nomader, der tildeels have antaget Arabernes Sæder; deres Antal kan beløbe sig til 140,000 Telte, eller til det samme Antal vaabenføre Mænd. De nære i høi Grad Adelsfordomme, ere Muselmænd og tale et med det Persiske nærbeslægtet Sprog.

De arabiske Beduiner ere af alle Syriens Folkeslag det, som nyder den største Berømmelse, saavel paa Grund af den Rolle, som de have spillet i Asien og Afrika, som paa Grund af deres primitive Sæder og deres Stammes Ælde, da Traditionen fører den saa langt tilbage som til Ismael, Abraham og Hagars Søn.

Boliger i Telte og i Nærheden af Kilder, Græsgange for deres Hjorder, Cisterner for Vandet, Alt dette have de tilfælles med Bibelens Hyrdefolk. Araberne have ikke undergaaet nogen Forandring. Dog dele de sig nu i Hyrder og Agerdyrkere, hvilket synes at antyde en Tendents hos dem til at vælge faste Bopæle. Forøvrigt frembyde de saadanne Analogier med Araberne i Afrika, at vi finde det unødvendigt at udbrede os nærmere over deres politiske Stilling og Religion.

Saadanne ere Syriens Indvaanere, som den franske Armee møder for hvert et Skridt, den gaar frem paa sin civiliserende Bane. (Efter Illustration).

W. M. Thackeray.

(Westminster Review).

III.

Vi vende tilbage til vor tidligere Lignelse; hos den Ene befinde vi os ofte i et mørkt Værelse, hvor Troldmanden arbeider i Røg og Damp og frembringer Dragt og Holdning, Smil og vrede Blikke med en overordentlig Lighed; hos den Anden betragte vi derimod Verden fra Arthurs Stol eller Cheviotsbjergene eller en anden Varde, medens han aftegner Scenen med langt mindre Nøiagtighed i det Enkelte (og undertiden endogsaa er skjødesløs i at tegne en Kjole eller et Pantser), men dog i det Hele lader den dybere menneskelige Interesse være den fremherskende og i Et og Alt viser sig som Maler, ikke som Photograph.

Med vor hidtil anvendte Sammenligning have vi ikke havt den barnagtige Hensigt at insinuere, at vor store Samtidige ikke er en virkelig Kunstner, at han kun skildrer Livets enkelte Scener eller aldeles ofrer mere ophøiede digteriske Betragtninger og dybere Sandheder for en smaalig Nøiagtighed i det Uvæsentlige. Forfatteren af „Esmond" og „Newcomes" har vist, at hans Kunst er ligesaa klar og ophøiet som Correggios. Han kan pege paa Skildringen af Oberstens Ungdomsliv og sidste Dage eller Forsoningen i „Esmond" eller de yndige Scener mellem George og Theo og udraabe: „Anch'io son pittore". Selv Misundelsen vilde ikke frakjende ham dette, og Daarskaben lytter man ikke til, naar den forsøger det. Men i Kraft af det hemmelige Baand, der ligesom Philosophernes Verdenssjel synes at forene de vexlende Generationer, synes der, som allerede før bemærket, at findes et virkelig organisk gjensidigt Forhold mellem Talbots og Tackerays Kunst. Han staar ikke alene i denne Henseende. Miss Austen har med en Beskedenhed, der er ligesaa stor som hendes Talent, beskrevet sine Mesterstykker som blotte Miniaturmalerier. Det er ikke vanskeligt at nævne Andre, der uden hendes Beskedenhed eller Begavelse have skjænket os Arbeider, der med Rette kunde benævnes saaledes. Men den mikroskopiske Nøiagtighed, vi finde næsten paa hver Side af „Pendennis" og „Vanity Fair", staar ligesaa høit over, hvad Forfatterens Rivaler have præsteret, som Kilburns Portræter staa over Denners. Man maa beklage, at han igjen har udgivet sine første Skizzer, men hans „Miscellanies", saadanne som vi have dem, lade os kaste et interessant Blik i Forfatterens Aandsudvikling og see, hvor tidlig hans photographiske Kunst var udviklet.

„Formændene i Bootjack-Klubben vare to Pebersvende og to saa fine Borgermænd, som de fandtes i hele Byen. Mr. Woolsey af det berømte Huus „Linsey

Woolsey & Komp.", Skræddere i Conduit-Street, og Mr. Eglantine, den berømte Parykmager og Parfumør fra Bondstreet, hvis Sæbe og Rageknive ere bekjendte over hele Europa. Linsey, den ældre Kompagnon i Skrædderfirmaet, havde sin smukke Bolig i Regents Park, kjørte i sin Chaise og laante næsten kun Huset sit Navn. Woolsey var det arbeidende Medlem af Firmaet, og man sagde, at hans Snit var saa fortræffeligt som nogen Skrædders i hele London. — Der ligger omtrent en Akre Glas under det kongelige Vaaben paa Vinduet til Mr. Eglantines Bod, og om Aftenen naar Gassen er tændt og skinner paa Flaskerne, Sæbekuglerne ere oplyste, og den straalende Flamme spiller hen over utallige Flasker, snart falder paa nogle Barbeerknive, snart oplyser en Krystalvase, der indeholder Tusinde af hans Patent-Tandbørster, kan man forestille sig, hvilken Effekt dette gjorde. Læseren tror dog vel ikke, at han er en af de Personer der i sine Vinduer have saadanne hæslige, smilende Voxfigurer som Pøbelen kalder dummies? Han er hævet over saadanne usle Kunster. Paa en Rude læser man i forgyldte Bogstaver: „Eglantinia" — hans vellugtende Vand for Lommetørklæder, paa den anden „Regenerative Unction" hans uvurdeerlige Haarpomade.

Benjamin Baroski var en af de ypperste Musikere i London. — Han havde en Skole i sin egen Bolig, hvor der samledes talrige Elever af det eiendommelige blandede Slags, som man kan faa see, naar man besøger saadanne Underviisningsanstalter. Der var Miss Grigg, der sang ved „the Foundling", og Mr. Johnson, der sang i „Eagle Tavern", og Madame Fioravanti (en meget dubiøs Person), der ikke sang nogetsteds men altid kom ud fra den italienske Opera. Der var Lawley Limpiter (Lord Tweedledales Søn) en af de bedste Tenorer i Byen, der, have vi hørt, synger ved hundrede Koncerter isammen med Sangere af Profession; i Følge med ham var ogsaa Kapitain Guzzard ved Garden med sin frygtelige Bas, som hele Verden erklærede for ligesaa smuk som Portos, og som delte Bifaldsjubelen fra Baroskis Skole med Dentisten fra Sackvillestreet Mr. Bulger, der forsømte sit Elfenbeen og sine Guldplader for sin Sangstemme, som ethvert ulykkeligt Væsen vil gjøre, naar det er grebet af Musikraseriet."

Denne Maneer, som man ikke blot gjenfinder Side efter Side i „Ravnevingen", men i Virkeligheden udgjør hele Kjærnen i denne Fortælling, er paa sin Viis vidunderlig. Den maaler sig med Naturen i Nøiagtighed og Skarphed; den er næsten mere photographisk end Photographien. Den er paa samme Tid usigelig trættende og tirrende. Her er en Scene fra en heldigere Periode:

„Hvad kunde vel maale sig med Dagligværelsets kydske Glands. Gulvtæpperne vare saa tykke, at din Fod ikke frembragte mere Støi der end din Skygge. Paa deres hvide Grund blomstrede Roser og Tulipaner. Rundt om i Værelset stode høie Stole og lave Stole, Stole med krumme Been og Stole, der vare saa tynde, at det var et Under, at Andre end Sylphider kunde sidde paa dem, brogede Borde med kosteligt indlagt Arbeide, Porcellainprydelser fra alle Tider og alle Lande, Broncearbeider, forgyldte Dolke, Yataghaner og Æsker med parisisk Sukkertøi. Hvor man satte sig hen, var der dresdenske Hyrder og Hyrdinder til at støtte Ens Albuer, der var lyseblaa Hunde, Ænder, Haner og Høns af Porcelain; der var Nympher af Boucher og Hyrdinder af Greuze, som vare meget kydske; der var Gardiner af Mousselin og Brokade, forgyldte Buur med Papegøier og Sangfugle, to skrigende Kakaduer, der gjensidigen søgte at overdøve hinanden, en Sangklokke paa et Konsolbord og en anden, der slog hver Time, paa Kamingesimsen — der var med et Ord alt, hvad Bekvemmeligheden kan fordre, og den fineste Smag kan udsøge. Et Londoner-Dagligværelse, der er udstyret uden Hensyn til Omkostningerne, er vistnok et af de smukkeste og interessanteste Syn, Nutiden kan frembyde. Keisertidens Romere og Ludvig den Femtendes Markiser og Grevinder kunde neppe have en finere Smag end vore nulevende Landsmænd, og Enhver der saa Lady Claverings Værelser maatte tilstaa, at de vare særdeles elegante, og at de smukkeste Værelser i London — Lady Harley Quins, Lady Honway Wardours eller selve Mrs Hogde-Podgsons, Enken efter den store Jernbane-Krøsus, ikke vare udstyrede med mere fuldendt Smagfuldhed.

Den stakkels Lady Clavering forstod sig imidlertid lidet paa disse Ting og havde en sørgelig Mangel paa Respekt for al den Glands, der omgav hende. „Jeg veed blot, at de koste en heel Del Penge Hr. Major", sagde hun til sin Gjest, „og at jeg raader Dem til at prøve en af disse forgyldte duunstoppede Stole".

Disse Linier, hvortil der findes overordentlig mange Sidestykker, give ikke blot en ypperlig Skildring men have ogsaa den store Fortjeneste, at alt er underordnet Fortællingens Hovedtræk, og heri adskille de sig væsentlig fra Forfatterens tidligere Stykker. Unyttig Nøiagtighed repræsenterer Smaaligheden i dens kjedeligste Skikkelse. Men den Nøiagtighed, der udgjør en Deel af et organisk Heelt giver Kunsten Naturens Skjønhed. I Forening med denne fuldendte Nøiagtighed bruger Thackeray ogsaa et andet Middel for at gjøre sine Skildringer sandere. Medens nogle Romanforfattere (som Scott) lade opdigtede og historiske Personer optræde paa den samme Scene, eller (som den saa forroste Balzac) skabe en anden men ingenlunde bedre Verden for sit Dukkespil, er Thackerays „Forfængelighedens Marked" et Slags demi-monde, der hvert Dieblik kan flyttes ind i Londonerlivet; vi vente hvert Dieblik at træffe vore Venner og maaskee os selv og det ofte, maa man tilstaa, i en uværdig, i en egoistisk eller latterlig Stilling. Man tænke blot paa Lord Stegne og Mr. Nevcome.

Den Tid maa endnu være meget fjern, da disse glimrende Skildringer ville have tabt al sin Interesse, og vort Aarhundredes Krønikeskriver staar i Klasse med Middelalderens. Men hvad vi end mene herom, synes denne mærkelige Photographi i Ord ofte, selv hvor den er underordnet Hovedtanken, at have udøvet en altfor stærk og tyrrannisk Indflydelse paa Kunstneren. Ligesom i Photographien gjengives med den største Sandhed Ansigstrækkene med deres Udtryk i det enkelte Dieblik, men sjelden straaler Aanden frem gjennem dem. Vi see den ydre Fremtræden, men ikke den indre Charakteer. Man har klaget over, at vi hos Thackeray næsten aldeles savne ophøiede Ideer, at hans Tanker ikke ere de, der ligge dybest hos Menneskene, at hans Personer ikke have noget alvorligt Maal i Livet, at man ikke seer dem udenfor Selskabslivet. Denne Daddel kan være mere eller mindre beføiet, men Mangelen er uundgaaelig ved den Fremgangsmaade, han benytter. En stor Kunstner vil male Sjelens Stemning med sin Meisel eller sine Farver, vil ved en hemmelighedsfuld Tryllemagt udtrykke, hvad der foregaar i Sjelens Dyb, og hvad de smukkeste Ord eller mest energiske Handlinger kun ufuldkomment kunne skildre. Saaledes ogsaa i Poesien. Førend Homer bringer Ulysses paa Scenen, kjende vi hans Charakteer af Følgerne af hans Fraværelse. Hvad Antigone vil svare, vide vi, førend Sangen om „Eros, Eros uovervunden i Kamp" er tilende. Som før bemærket vide vi af Virgilias Taushed, hvad hun vil sige. I Warrington og Esmond, i George, i „Virginierne" og Obersten i „Newcomes" har Thackeray ogsaa indviet os i Livets Mysterier, har skildret Charakteren indenfra og sat os istand til at betragte den i dens Eenhed. Men i Almindelighed vil han ikke stille Tilskueren eller sig selv meget nær ved eller meget langt borte fra de handlende Personer; han vedligeholder altid en passende photographisk Afstand.

Det er imidlertid ikke blot de mere ophøiede Betragtninger af Livet i det Hele, Thackeray i Almindelighed udelukker fra sine Dramaer, men næsten enhver Optræden, der ikke falder indenfor det selskabelige Livs Sfære. Af Marlborough faar man i „Esmond" næsten blot see hans Svagheder, og af Prætendenten kun hans Usselhed. Waterloo skildres i „Vanity Fair" uden Wellington og uden Napoleon. Selv i Virginierne — en fortræffelig historisk Skildring — bliver en Helt, der er langt større end Nogen af disse, snarere antydet end skildret. Alligevel giver Washingtons Nærværelse Fortællingen et ædelt Præg. Forfatteren følger aabenbart her en vel overveiet Plan, som det kunde være dristigt at ville kritisere. Men ligesom Generalen ikke kan optages i hans Romaner, saaledes heller ikke den simple Soldat eller den simple Arbeidsmand eller simple Folk i det Hele. For dem er der ingen egentlig Plads i „Forfængelighedens Marked": en insolvent Bankør er den eneste Repræsentant for Fattigdommen, Thackeray vil benytte. Den Fattige repræsenteres i hans Fortællinger af Tjenestepiger og livrerede Tjenere, der optræde som sine Herrers Karrikaturer eller Beherskere. Man maa indrømme, at der meget sjelden præsteres noget Fortræffeligt i Skildringer af Armoden. „Den Fattiges korte og simple Historie" giver ikke Stof til nogen romantisk Behandling; den er ofte tragisk, men sjelden poetisk.

Musik.

En af de gavnlige Følger af en saadan storartet Høitidelighed som Kroningen isommer, er, at den medfører en fleersidig Anvendelse af Kunsten. Især er Musiken uundværlig ikke alene ved den alvorlige Festhandling selv, men ogsaa ved de muntre Fester, hvoraf den bliver ledsaget. Foruden Arnolds udmærkede Kantate, i hvilket nu ogsaa Hovedstadens Publikum har havt Anledning til at glæde sig ved et storartet, reent og værdigt, heelt igjennem kunstnerisk beaandet, kirkeligt Toneverk, har den samme Anledning ogsaa fremkaldt et Par mindre og lettere Kompositioner af Udbye, der imidlertid netop paa Grund af deres mindre Dimensioner lettere have kunnet udkomme i Trykken og derved blive bekjendte i en videre Kreds. Vi have saaledes for os en Polonaise til Borgerballet i Klaveer-Udtog og en Kongesang for fiirstemmigt Mandschor. Hvad nu den Første angaar, da giver Klaveer-Udtoget naturligviis kun et afbleget Billed, og netop ved Kompositioner af denne Art kommer saa meget an paa en brillant Instrumentation. Imidlertid kunne vi dog see Saameget, at denne Polonaise virkelig er Musik, forstandigt anlagt og dygtigt udarbeidet, og vi kunne forestille os, at den — især ved de indlagte Chor efter den bekjendte Melodi af Stusle Sondagskvelden, der i visse Mellemrum efter Instrumentalmusikens Modulationer lyde i forskjellige Tonearter og snart unisono, snart firstemmigt — maa have gjort megen, maaskee endog opløftende Virkning. Ogsaa Kongesangen fortjener at nævnes med Agtelse om just ei med Beundring, hvilken et saadant beskedent lidet Leilighedsarbeide heller ikke gjør nogen Fordring paa. Men i ethvert Fald kan vort musikalske Publikum ikke noksom paaskjønne den fast mageløse Flid og Energi, med hvilken Hr. Udbye under høist ugunstige ydre Omstændigheder har arbeidet sig op til et saa respektabelt Kunstner-Standpunkt ligesom den Ufortrødenhed, med hvilken han vedbliver at fremvbringe Toneverker, hvoriblandt endog findes meget betydelige, uagtet det i økonomisk Henseende i Almindelighed lidet Lønnende i en saadan Syssel under vore trange Forholde, der mangengang endog synes at være gunstigere for Charlatanismen end for den grundige, alvorlige Stræben. Desto mere Tak fortjener ogsaa de Borgere af Throndhjem, der efter Sigende velvilligen have ydet en saa værdig Mand Understøttelse til ved et Par Reiser i Udlandet at uddanne sit Talent.

* *

Norge.

Christiania. Under 16de Febr. er Bestyrer og Førstelærer ved Skolelærerseminariet i Tromsø F. W. Hvoslef udnævnt til Stiftsprovst og Sognepræst sammesteds; Stiftskapellan i Tromsø Stift P. Jensen til Sognepræst til Tromsøsundets Sognekald; Kand. theol. O. A. F. Krogness og Kand. phil. J. P. Weisse til Adjunkter ved Throndhjems lærde Skole; resid. Kapellan til Nedre Størdalen H. N. O. Nilssen til Sognepræst til Sparbo Præstegjeld; Provst i Nobygdelagets Provsti og Sognepræst til Evje K. O. Knutzon til Sognepræst til Hvideseid; Provst i Vestfinmarkens Provsti og Sognepræst til Alten-Talvig J. Wetlesen til Sognepræst til Avaldsnæs; Kand. theol. H. P. B. Rynning til Stiftskapellan i Christianssands Stift; Overtoldbetjent i Laurviks Tolddistrikt C. D. Thue til Toldinspektør i Christianssunds Tolddistrikt; Undertoldbetjent i Tromsø Tolddistrikt O. T. H. Helliesen til Overtoldbetjent i Flekkefjords Tolddistrikt; Fuldm. i Revisions-Departementet C. M. E. Matthiessen til Overtoldbetjent i Christianssands Tolddistrikt, samt Chefen for Meldalske Kompagni af Throndhjemske Infanteribrigade, Kapt. E. C. Greve af Trampe til Oberstlieutenant og Chef for Romsdalske nationale Musketeerkorps under samme Brigade. — Under s. D. ere Efternævnte meddeelte Afsked i Naade, nemlig: Katechet i Farsund C. J. P. Pedersen, Ritmester og Chef for Christiania kongelige Borgergarde J. Faye, Kapitain og Chef for Torvalmindingens Kompagni af Bergens borgelige Infanteribataillon P. Nielsen samt Provst i Listers Provsti J. Saxe fra Provstembedet.

— Ved kongl. Resol. af 16de Febr. er der af de til Landbrugets Fremme bevilgede Midler tilstaaet Nordre Throndhjems Amtskommune et Beløb af indtil 100 Spd. som Bidrag til Afholdelse af et Dyrskue i Amtet i indværende Aar.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er det bestemt: at de ved Lov af 5te Aug. 1857 i Christiania indlemmede Dele af Akers Præstegjeld samt af den Deel af den saakaldte Bymark, der ikke ved kgl. Resol. af 22de Marts 1858 blev henlagt til Trefoldigheds Menighed skal der fra 1ste Mai dette Aar dannes to Sognekald, nemlig: a) Gamle Akers Sognekald med gamle Akers Kirke som Sognekirke. b) Grønlands Sognekald, hvilket atter deles i to Sogne, Grønlands Hovedsogn og Oslo Annexsogn. Indtil en ny Kirke paa Grønland bliver færdig benyttes Oslo Kirke fælles for begge Sogne. I Grønlands Sognekald ansættes en Sognepræst og en residerende Kapellan. Sognepræst Fangen tilstaaes en aarlig Erstatning af 550 Spd., der udredes af Statskassen.

— S. D. er det bestemt: at fra 1ste Mai d. A. skal det residerende Kapellani til Akers Præstegjeld nedlægges og Præstegjeldet deles i to Sognekald Vestre Aker og Østre Aker.

— Student og Skibsrheder P. Røer paa Næsodden, der sad i stor Virksomhed og siden 1857 var Præstegjeldets Ordfører, er nylig bleven arresteret for at have udfærdiget og pantsat forskjellige falske Obligationer.

Korrespondence.

Til Illustreret Nyhedsblads Redaktion!

Da jeg erfarer, at Noten i sidste Nummer af Nyhedsbladet af Flere skal være misforstaaet, som om jeg skulde være Forfatter af alle Artikler i „Christiania-Posten" angaaende Statholdersagen, tillader jeg mig at bede den ærede Redaktion oplyse, at jeg aldrig har skrevet nogetsomhelst om denne Sag, hverken i „Christiania-Posten" eller andetsteds, med Undtagelse af de to Artikler i „Christiania-Posten" Nr. 7 og 19 for dette Aar.

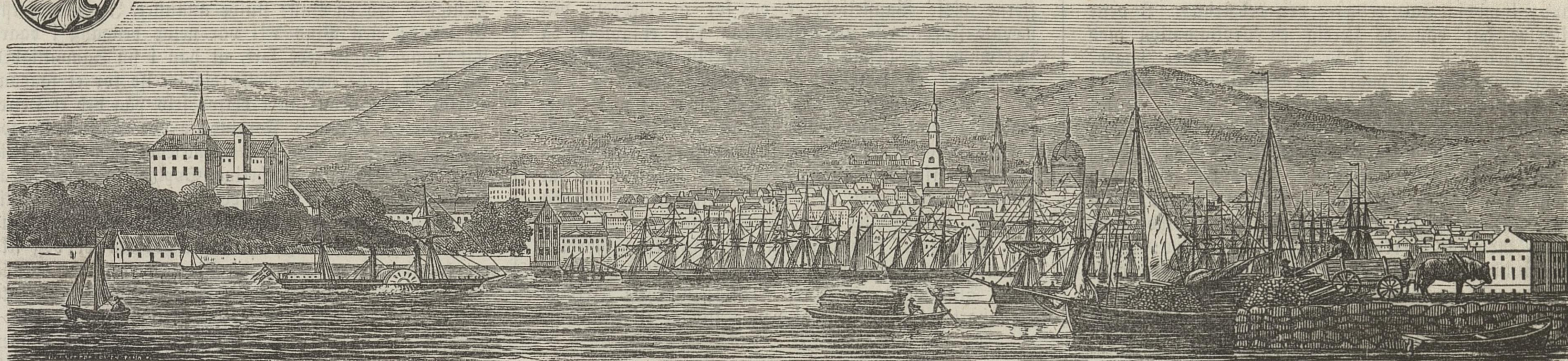
Christiania den 15de Februar 1861.

Ærbødigst
Fr. Brandt

☞ **Hermed som Bilag een Subskriptions-Indbydelse paa „Christiania-Posten".**

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 9. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 3die Marts 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Eidsvoldsmødet den 16de Februar 1814.

Det er bekjendt, at der i den senere Tid er ytret Tvivl om, hvorvidt Professor Georg Sverdrup virkelig kan antages at have udøvet den afgjørende Indflydelse paa Prinds Christian Frederiks Optræden og dermed ogsaa paa Norges Skjæbne i 1814, som de tidligere Beretninger om det foreløbige Eidsvoldsmøde, og navnlig H. Wergelands Konstitutions-Historie, har tillagt ham. I disse Beretninger er Prindsens Samtale med Sverdrup, forinden det egentlige Møde begyndte, fremhævet som det afgjørende Moment, idet Sverdrups Argumentation fuldstændig skal have overbevist Prindsen, og de senere Forhandlinger ikkun tilsigtede at bringe alle de Tilstedeværende over til den samme Anskuelse. Under denne Forudsætning maatte Sverdrup blive den eneste mulige Hjemmelsmand for Fremstillingen af dette vigtige Vendepunkt i Norges Historie, og da der først efter flere Decenniers Forløb blev Spørgsmaal om at erhverve en skriftlig Beretning fra hans Haand om hans Deeltagelse, levnedes der altid Adgang til den Formodning, at de virkelige Begivenheder i Tidens Løb havde antaget en anden Skikkelse og Betydning i den Handlendes Tanke, end de oprindelig havde baade efter hans egen og Andres Opfattelse. Denne Formodning kunde synes at vinde Bestyrkelse ved den Maade, hvorpaa Forhandlingerne i hint Møde ere fremstillede i de Beretninger, som haves fra andre Tilstedeværende, navnlig Statsraaderne Collett og Holst (Aalls Erindringer S. 348 flg.) samt Generalauditør Bergh (Bloms Norges Statsforandring S. 96 flg.). I disse træder nemlig Sverdrup i Baggrunden og nævnes kun blandt de Flere, som under Forhandlingerne optraadte mod Prindsens Souverænitets-Ideer og bestemte ham til at sammenkalde Nationens Repæsentanter.

Under disse Omstændigheder tro vi at gjøre en nyttig Gjerning ved at fremdrage et Aktstykke til Bedømmelsen af dette historiske Spørgsmaal, som vistnok allerede er trykt men dog kan ansees utilgjængeligt og ialfald ikke kan sees at være benyttet af vore Konstitutions-Historikere. Det er et Brev fra 1814, skrevet af en Mand i Christiania til en Ven i Throndhjem, og som oprindelig har været trykt i Throndhjems Stiftstidende for 1839, og derefter i sin Tid har været gjengivet i Morgenbladet. Forfatteren er, efter Opgivende af Justitssekretær M. Sverdrup (Morgenbl. Nr. 338 for 1859), afdøde Professor Hersleb. Brevet maa ansees for at indeholde den ældste Sverdrupske Beretning og er baade i den Henseende og paa Grund af dens Detailler af megen Interesse. Det lyder saaledes:

„Jeg vil tilskrive Dig hele Rigsdagens Forhandlinger (hvilke jeg har fra aldeles authentiske Kilder), for at Du deraf kan see, hvilket Haab man kan gjøre sig om de kommende Dage, naar Landets Styrer vorder en Mand af saadant Hoved og Hjerte.

Som Du veed, havde han før sin Afreise til Throndhjem holdt et lidet Raad paa Eidsvold [1]).

[1]) I Slutningen af Januar 1814. Kfr. Aalls Erindr. S. 341. — Den i Brevet givne Beretning om, at Prindsen fra Først af har forkastet Arverettens Princip og villet støtte sig til Folkevalg, stadfæstes ikke, saavidt vides, af nogen anden Kilde, navnlig ikke af den for Christian Frederik saa gunstige Fremstilling i Jul. Rées Brochure „Om Begivenhederne i Norge i 1814" (S. 13—14). Efter dennes Fortælling skal det forøvrigt have været Prindsens Adjutant, den i 1853 afdøde Oberst Brock, — ikke, som Aall (S. 348) formoder, Thygeson — der foranledigede Sverdrups Tilkaldelse til Mødet den 16de Februar.

Carsten Anker veed jeg bestemt, og formodentlig Flere, havde paa alle mulige Maader søgt at faa overbeviist ham om, at han var Arveherre med Enevoldsret til Norge, og at han endelig maatte bruge sin Ret, for at forebygge alle de Kabaler, som Sverige, i andet Fald, ikke vilde undlade at bruge. Prindsen troede i Begyndelsen, at han ingen Ret havde, naar ikke Folket selv valgte ham; men da han ei kunde modsige alle deres Grunde, og han tillige troede det muligens kunde være bedst, om han gjorde det, saa bestemte han sig og til, ved sin Tilbagekomst fra Throndhjem, at erklære sig for den odelsbaarne Arving til Norges Throne og for dets souveræne Konge. I denne Hensigt havde han arbeidet den hele Vei, og forsikrer man, at han i al den Tid neppe har sovet nogen Nat to Timer [2]). Dog har han selv udtrykkeligen forsikret, at han overbeviist ved Erfaring om, hvilken skadelig Følge for Landet den souveræne Magts Misbrug kan have, havde bestemt, at naar rolige Tider kom, skulde Nationen samle sig og selv give sig en Forfatning. — Nu kom han tilbage, og sammenkaldte nogle af de første Mænd, for at tilkjendegive dem sin Villie. Disse vare: Rosenkrantz, Anker, Treschow, Sverdrup, Agent Nielsen, Thank, Amtmand Collett, Holst, Falbe, Hazthausen, Lütken [3]) og maaskee nogle Flere. Thygeson vilde, som dansk Undersaat, ei være tilstede, men havde forud oprigtig sagt sin Mening. Næsten alle disse Mænd havde den Tanke, at Prindsen aldeles ingen Ret havde til Thronen, uden den, Nationen selv godvilligen vilde give ham, og da de nu fik hans Beslutning at høre, erholdt næsten Alle i Forveien en privat Audience; men om de Fleste gjorde andet, end blot komplimenterede ham, veed jeg ikke; kun een Mand veed jeg, hvis Navn jeg ikke vil nævne [4]), da han maaskee ei ønsker at blive bekjendt, havde en Audience, der varede omtrent en Time. Med den ædle Varme, som sømmede sig for en Mand, der elskede sit Fædreland og den Prinds, til hvem han talte — med Vel alenhed og Kundskab — talte han med Prindsen — viste han tydelig hvor liden Ret han havde, samt hvilken Fare saavel han som Landet vilde komme i, om han nu ved et ulovligt, ubesindigt Skridt vilde tiltrodse sig Magten — viste ham, hvor langt skjønnere den Krone var, som et Folk, som det norske, frivillig satte paa hans Hoved, end den, som Arv eller Magt kan give ham — kort talte et Sandhedssprog, som sikkert heel sjeldent føres for Fyrsternes Ansigt. I Begyndelsen var Prindsen, som naturligt, noget stødt; men alt som hiin mere og mere udviklede sine Grunde, steg hans Deeltagelse, og, inderlig rørt, forsikrede han til Slutningen, at han var overbeviist, og vidste hvad han nu havde at gjøre, bevidnende med den inderligste Glæde sin Følelse over at have hørt et saadant Sprog, bad hiin om ved den offentlige Forsamling at tale lige saa dristig, men, førend denne holdtes, at overlægge Sagen med den gamle Carsten Anker, hvilken Prindsen ærer aldeles som sin Fader. Denne var derimod ikke at overbevise; men da han til Slutning ingen Grunde kunde give derimod, saa erklærede han vel at være overtydet, men ei overbeviist, og det samme gjentog han og for Prindsen, at han ligefuldt blev urokkelig i sin Beslutning. Derpaa begyndte den offentlige Forsamling. Prindsen lod først oplæse Kongens Løsladelse til Nordmændene og hans Afstaaelses-Akt til Sverige, spurgte dernæst, om de vilde være, eller de troede Nationen vilde være Svenske? som blev besvaret med et eenstemmigt Nei! dernæst om ikke han, som Oldenborgsk Afkom, havde lovlig Ret til den norske Throne? og opfordrede Juristerne — navngivende Rosenkrantz — til at sige ham deres Mening. Med den Undskyldning, at han, som ei nøie havde overtænkt just dette Spørgsmaal, nu maatte dømme efter Dieblikkets Indskydelse, svarede Rosenkrantz ham bestemt Nei, og saa ikke rettere, end at i modsat Fald maatte enhver Fredsslutning blive umulig, saasom alle Arvingerne da, den ene efter den anden, kunde opstaae og retmæssig kræve det Afstaaede tilbage. Han satte sig. Prindsen saa sig om, ventende de Andres Mening. Alle taug. Da reiste sig Sverdrup og sagde lydeligen: „At han (Prindsen) ei havde mere Ret, end enhver Nordmand", og aldrig saasnart vare disse Ord ham af Munden, førend Treschow sprang op og erklærede, at dette just ogsaa var hans Mening, og at det var det Rigtige, som Sverdrup havde fremsagt, og strax istemmede alle Andre det Samme [5]). Da tog Prindsen atter Ordet og sagde: „Hine Mænd (Anker og Haffner) tror jeg ere mine Vidner, at det ogsaa var min Mening, da de fik mig til at tro at jeg havde Ret; men nu seer jeg at have feilet; saa lad da Nationen selv vælge sig en Konge. At jeg, som har lært at kjende denne Nation, jeg, som aldrig har levet Dage, som de sidste jeg levede, da jeg i denne lærte at kjende sande Mænd, maa ønske at vorde deres Konge, kan Enhver vide. Vorder jeg valgt, da kan jeg ofre Liv og Blod for dette Rige, men aldrig forlade det. Imorgen skal jeg forelægge mine Herrer den Plan for Tingenes Gang, hvilken jeg, som Landets Bestyrer, indtil den Tid bestemmer." Denne Dag troer jeg og han forelæste Kongens Afsked til Norge, ei uden Taarer, hvorvel Kongen dog meget uværdigen skal have behandlet ham. Klokken 9 om Aftenen gik de til Middagstaflet; Stemningen var naturligviis ualmindelig høitidelig og varm. Klokken 12 forlod Prindsen dem, og sad den hele Nat og arbeidede paa det, han den følgende Dag vilde forelægge. Den kom, og Prindsen traadte ind med følgende Ord: „Al Forandring, der skal blive til Velsignelse for Folket, maa begynde fra Gud, og vil jeg derfor, at førend Noget foretages, skal Folket over det ganske Land samle sig i Herrens Tempel, og anraabe den Høieste om Viisdom, Kraft, Held og Velsignelse til dette store Foretagende. Denne Dag skal siden aarlig helligholdes i vort Land. Her bekjendtgjøres alle Aktstykkerne angaaende Afstaaelsen, og tager jeg da, som Lovens Overholder, Alle i Eed til Landet og Loven. Siden forsamle sig den 10de April Landets Deputerede, for at vælge en Konge. Naar de ere samlede, da træder jeg tilbage som Privatmand, til de have valgt. Dem skal vorde forelagt til Be-

[2]) !! Kfr. Rée S. 12—13.

[3]) Aall (S. 347) benegter, som man ogsaa af flere andre Kilder kan see, med Urette Lütkens Nærværelse ved Mødet.

[4]) Naturligviis Professor Sverdrup.

[5]) I den Beretning, som Sverdrup har leveret hos Aall (S. 345 flg.), nævnes specielt Amtmand Collett.

dømmelse en Konstitution, som i Forveien udkastes. Den uindskrænkede Magt skal de og vil de have." Han forelæste dernæst en Erklæring til Sverige, som Divisions-General Schmettow og Kammerjunker Kaltenborn som Gesandtskabs-Cavalerer, strax skulde overbringe, hvori det heder, „at Kongen vel har afstaaet Norge, men det er et frit Land, der ei kan afstaaes. Nationen har reist sig, for at forsvare sin Frihed og Selvstændighed; den tilbyder Sverige Fred og defensiv Alliance, hvis det vil frafalde sin Paastand; i modsat Fald erklærer den det Krig." I dette Tilfælde har han og færdig en Proklamation mod Pontecorvo, der skal være overmaade haard. Nogle fandt den vel haard; men han spurgte, om det ei var Sandhed, og de maatte svare Ja, saa kan det og siges. Dernæst en Erklæring til alle Hoffer paa Fransk, som skal være mesterligt skreven, og endelig nogle Proklamationer til Norge. Ved Enden af den Sidste, som skal[*)] være overordentlig gribende, brast han i Graad, og alle Tilstedeværende hulkede lydeligen. Gamle Admiral Lütken sprang op og raabte: „Nu, Gud velsigne en saadan Prinds!" Han sagde endvidere: „De og Enhver kan indsee, hvor inderlig jeg maatte ønske at ofre den sidste lille Rest af mine Dage til en saadan Fyrste og et saadant Lands Tjeneste; men jeg er en dansk Undersaat — den danske Konge svor jeg Troskab; saa tungt det end er mit Hjerte, kan jeg dog ei bruge mine graa Haar med Troløshed." Den Gamle skal siden være halv forvirret og gaa om, kjæmpende mellem Pligt og Tilbøielighed. — Prindsen forlod Forsamlingen, og med hvilket Hjerte de Andre samtaledes, kan Du nok begribe. De formaaede C. Anker til at udvirke dem en Afskedsaudience, og til, i deres Navn, at takke Prindsen paa Nationens Vegne, hvilket heller ikke gik af uden Taarer."

En interessant Retssag fra Paris.

Det var ikke almindelig bekjendt, at den nylig afdøde Prinds Jerome Bonaparte, Onkel af den nuværende Keiser og Napoleon den Førstes yngste Broder, havde været gift med to paa een Gang. Dette var imidlertid Tilfældet; og herfra skriver sig den Retssag, som nylig er anlagt af Sønnen af det første Ægteskab mod Sønnen af det andet, og hvorunder Mr. Jerome Napoleon Bonaparte gjør Fordring paa at dele med hans keiserlige Høihed Prinds Napoleon deres fælles Faders Efterladenskaber. Da Sagen endnu paa den Tid, vi skrive, staar for Retten, ville vi meddele, hvad vi vide om den, til vore Læseres Underretning. Vi indlede vore Meddelelser med den Bemærkning, at Virkeligheden aldrig i høiere Grad har lignet en Roman end i mange af de særegne Tilfælde i nærværende Sag.

Det var under Konsulatet, henimod Slutningen af Aaret 1802, at Jerome Bonaparte, Førstekonsulens yngste Broder, blev sendt ud med Observationsflaaden til Martinique i Egenskab af Kadet. Denne Flaade, der kommanderedes af Viceadmiral Villeneuve, blev tilslut nødt til at opgive sine Observationer og jaget ind i en amerikansk Havn, New-Yorks. Kort efter sin Ankomst til de Forenede Stater blev den unge franske Officier bekjendt med Miß Patterson, en ung Dame, udmærket baade ved Skjønhed og Forstand. Hendes Skjønhed og Ynde vandt hende snart Jeromes Hjerte, som gjennem den spanske Gesandt tilbød hende sin Haand. Miß Pattersons Fader, en meget agtværdig Gentleman fra Baltimore, hvor han besad store Eiendomme, modtog Tilbudet for sin Datter, og efter en kort Tids Forløb blev Ægteskabsceremonien fuldbyrdet i Baltimores Kathedralkirke den 24de December 1803 med Iagttagelse af alle legale Former af de Forenede Staters fornemste katholske Biskop, i Nærværelse af en talrig Forsamling.

Det synes, som om man endog strax havde næret nogen Tvivl med Hensyn til Ægteskabets fuldkomne Gyldighed, endskjønt paa den Tid en Alder af femten Aar for Mænd og tretten for Kvinder efter fransk Ret var lovlig med Hensyn til Ægteskabs Indgaaelse. Disse Tvivl synes at have fundet et ubestemt Udtryk i følgende tvende Artikler af Ægteskabskontrakten, hvilke ere af en saa betydelig Vigtighed med Hensyn til Bedømmelsen af nærværende Tilfælde, at vi tro her at burde gjengive dem.

„Art. 1. I Tilfælde af at der skulde reises Vanskeligheder med Hensyn til Gyldigheden af det nævnte Ægteskab enten i Staten Mayland eller i den franske Republik, forpligter ovennævnte Jerome Bonaparte sig til paa Forlangende af ovennævnte Elisabeth Patterson og William Patterson, eller en af dem, at foretage Alt, hvad der maatte være nødvendigt for at fjerne disse Vanskeligheder og for at meddele den nævnte Forbindelse alle Kjendetegn paa et gyldigt og fuldkomment Ægteskab i Overeensstemmelse med Staten Marylands og den franske Republiks Love.

Art. 2. Skulde Ægteskabet blive erklæret ugyldigt efter Forlangende enten af nævnte Jerome Bonaparte eller af noget Medlem af hans Familie, skal Elisabeth Patterson i ethvert Fald være berettiget til at kræve en Trediedeel af hendes tilkommende Mands urørlige, rørlige eller blandede Formue etc."

Ægteskabet blev imidlertid fuldbyrdet, og Forbindelsen syntes at love begge Ægtefæller Lykke. Men mod Slutningen af Aaret 1804 udtrykte Jerome Bonaparte et Ønske om at vende tilbage til Frankrig,

Madame Bonaparte, født Patterson.

tiltrukken sandsynligviis af Broderens fornyede Ophøielse, da denne netop var bleven kronet til Keiser. I Marts Maaned 1805 indskibede han sig til Europa tilligemed Madame Bonaparte, som her stødte paa den første Modstand af sin Mands Broder, den franske Republiks Første-Konsul dengang Ægteskabet afsluttedes, men nu det store franske Riges Keiser. Jerome landede i Lisabon, hvorfra han skyndte sig afsted forat træffe sammen med sin Broder, den nye Keiser. Da han tog Afsked med sin unge og smukke Hustru, paalagde han hende at afgaae til Amsterdam; dette var den sidste Gang, Madame Bonaparte saa sin Mand. Efter et kort, men ængsteligt Ophold omkord paa Erin, thi det blev hende ikke tilladt at lande paa Kontinentet, saa hun sig nødsaget til at ty til England, da den Stund nærmede sig, at hun skulde blive Moder. Hun opslog sin Bopæl i Omegnen af London, hvor hun den 7de Juli 1805 fødte en Søn, den eneste Frugt af denne ulykkelige Forbindelse.

Saavidt om Jerome Bonapartes første Ægteskab. Manden er nylig død, men Hustruen og Sønnen af det i Baltimore indgaaede Ægteskab leve endnu og vente i Paris paa Udfaldet af Processen. Hvad enten vi kalde hende Miß Patterson eller Madame Bonaparte, kunne vi imidlertid ikke andet end høilig beundre det Mod, der bringer en Dame paa fem og sytti Aar til at foretage en trættende og farlig Reise over Atlanterhavet for sin Søns Interesser og for at forsvare Lovligheden af sit Ægteskab, hvilket endnu ikke er erklæret ugyldigt af nogen offentlig Domstol.

Med Hensyn til hans andet Ægteskab forholder det sig saaledes: Napoleon ønskede, at hans Broder skulde befordre hans ærgjerrige Planer ved at blive en eller anden fyrstelig Prindsesses Ægtefælle. Han skrev til Paven den 24de Mai 1805 og begjærede, at hans Hellighed ved en Bulle skulde annullere Jeromes første Ægteskab; men Pius VII var netop dengang i daarligt Humør og svarede kort, at han i sin Samvittighed ikke kunde finde nogen Retfærdiggjørelse for et saadant Skridt. Napoleon fandt derfor selv paa ved et Dekret at erklære, Jeromes Forbindelse over i Amerika for ugyldig og magtesløs, og formælede ham den 12te August 1807 med Katherine Sophie, Prindsesse af Würtemberg. Tre Maaneder efter blev han gjort til Konge af Westphalen, hvilket maaske var en Belønning for hans Føielighed, Noget hvorom vi dog ikke ere kaldede til at dømme. Vi ville kun her minde om, at der af dette Ægteskab leve tvende berømte Ætlinge, Prinds Napoleon og Prindsesse Mathilde; men da den Sidste har opgivet enhver Fordring paa Arv efter sin Fader, føres Striden mellem de to Sønner af den samme Fader; og Udfaldet vil selvfølgelig bero paa Domstolenes Anskuelse af, hvilket Ægteskab er det gyldige, det første eller det andet.

Spørgsmaalet om Miß Pattersons Søn var legitim eller ikke, var allerede i 1856 bleven undergivet Afgjørelse af et Familieraad, der erklærede sig kompetent. Dette Raad afgjorde imidlertid Intet angaaende selve Hovedsagen, idet det kun indrømmede den eneste Spire af Jeromes amerikanske Ægteskab fransk Borgerret og Retten til at bære Navnet Bonaparte, som han havde modtaget i Daaben i Baltimore den 9de Mai 1809 i Nærværelse af talrige Vidner, deriblandt de tre Misses Caton, der sidenefter bleve til respektive Lady Stratford, Hertuginde af Leeds og Lady Wellesley. Mr. Jerome Napoleon Bonaparte har imidlertid med Hensyn til sin Faders Formue krævet Mellemkomsten af de offentlige Domstole, Noget hvori hans keiserlige Høihed Prinds Napoleon gjerne samtykkede, saaat et i mere end et halvt Aarhundrede omtvistet Spørgsmaal er i Begreb med at faa sin endelige Løsning.

Thiers har i ottende Bind af sin „Konsulatets og Keiserdømmets Historie" fremsat en for Mr. Bonaparte ugunstig Mening om Spørgsmaalets rette Afgjørelse; men den udmærkede Historiker er bleven anmodet om i Slutningen af 17de Bind at indrykke en Note angaaende denne Sag og et Svar paa Noten fra Citanten og Indstævnte under samme. Noten, dateret 7de Mai 1859, opregner de Omstændigheder, hvorpaa Mr. Bonaparte støtter sit Krav paa Legitimitet, — den minder om, at hans Fader var myndig, da han indgik Ægteskab med Miß Patterson; at der ikke blev reist Vanskeligheder mod Ægteskabet før efter den i Code civil fastsatte Tid af et Aar; og endelig at Pave Pius VII negtede at annullere det. Repliken støtter sig hovedsagelig paa det keiserlige Dekret af 2den Marts 1805 og paaberaaber sig den Omstændighed, at Madame Bonaparte aarlig af den keiserlige Regjering uden nogen Protest modtog 60,000 Frks lige til Restaurationen; og endelig, at Familieraadet har afslaaet at betragte Mr. Bonaparte som Medlem af Familien med de deraf flydende Retigheder. Denne mærkelige Proces begyndte den 25de Januar i Seine-Tribunalets første Kammer. Mødet varede længe. Baade Citantens og Indstævntes Sagfører talte, — for den første Mr. Berryer, Fyrsten blandt de franske Advokater; for den sidste Mr. Allow, ligeledes en udmærket Taler. Sagen blev derpaa udsat til 1ste Februar, da Mr. Berryer replicerede i en rolig og smuk Tale, hvorpaa Sagen atter udsattes til 8de Februar for den keiserlige Prokurør, efter hvis Resumée og Indstilling Retten vil have at dømme imellem denne mærkelige Sags Parter.

Elisabeth Patterson, Prinds Jeromes første Hustru er født i Baltimore i Februar Maaned 1785 og er saaledes nu 76 Aar gammel. Hendes Fader var Direktør for Banken i Baltimore, og Familien Patterson, der er af engelsk Oprindelse, var en af de rigeste i de Forenede Stater. Miß Patterson havde nydt en god Opdra-

*) Dette og flere andre Udtryk vidner om, at Brevet maa være skrevet saa Dage efter Eidsvoldsmødet.

gelse, der havde baaret saameget rigere Frugter, som hun var i Besiddelse af store naturlige Evner og en Energi, som man ikke saa sjelden finder hos Kvinderne i de rige amerikanske Familier. Men lige fra hendes tidlige Ungdom, fra hendes attende Aar, har hendes Liv været fuldt af Bekymringer som en Følge af hendes Ægteskab med Bonaparte.

Det Portræt, vi her med Madame Bonapartes Samtykke gjengive, er kopieret efter et Maleri, der eies af hendes Sønnesøn, der for Tiden ligger i Garnison i Versailles; det forestiller hende, som hun saa ud i 1815. Dragten er charakteristisk for den Tid; hvori Billedet er taget, og som i Almindelighed benævnes efter Keiserdømmet. Det er os en Glæde, at kunne meddele, at Madame Bonaparte, trods sin høie Alder, endnu er i fuldkommen Besiddelse af alle sine Aandsevner; hendes Kjækhed, Standhaftighed, Kraft og aandelige Fuldkommenheder gjør hendes angelsaxiske Oprindelse Ære og vilde have været en Pryd for hvilkensomhelst Stilling, hvortil hendes ægteskabelige Forbindelse maatte have kaldt hende. (Efter Ill. Lond. News).

Christiania, det gamle og det nye.

Til de Billeder, vi allerede have givet af vor Hovedstads ældre Partier, føie vi her et nyt, der ligesom de forrige skyldes Hr. Architekt von Hanno. Det fremstiller Hjørnet af Slotsgaden og Prindsensgade (ligeover for det gamle Universitet) - med Udsigt nedad til de nye Kvartaler og Palæhaven. Hjørnehuset udmærker sig ved disse uregelmæssige Udbygninger, som findes paa flere af de meer og meer forsvindende Gaarde fra en ældre Tid, og som give det Hele en vis malerisk Virkning, uden i Virkeligheden at indbyde synderligt til Beboelse.

I Gaden har Tegneren anbragt Folk, der ere iſærd med at rive Brostenene op. Muligens er dette en tilfældig Staffage. Men i saa Fald ville vi bemærke, at skulde Virkeligheden afspeiles, vilde der et stort Held til, for at noget Billede af et større Parti af Christiania kunde undgaae samme. Næst Jerusalems Skomager er jo Christiania Brostene de fredløseste Væsener i Verden. De ere priisgivne til saa mangfoldige „Væseners" Luner og Godtbefindende, at de maa prise sig lykkelige, om de kunne ligge sin Julenat i Fred. Naar de vel ere ordnede, trampede og stampede fra Brolægningsvæsenets Side, kommer Vandvæsenet og bryder dem op igjen. Ere de saa smukt lagte paany, har Gasvæsenet Brug for en Løbegrav. Er nu ingen af disse Væsener saa heldig, strax igjen at finde Paaskud til at forurolige disse taalmodigt og taust lidende Stene, saa kommer Kloakvæsenet og gjør saa at sige reent Bord i Gadens hele Bredde. Og hvis nu intet af disse Væsener, der som officielle gaar kjedeligt langs henad Gaden, strax igjen skulde finde noget Paaskud til Virksomhed, saa er der et endnu større Antal Væsener, der i Form af Huuseiere kan træde i hines Sted som Brostenenes Plageaander. Thi den ene Uge stikker det En at lægge Gas ind, den anden Uge Vand, den tredie en ny Afløbsrende osv. osv. Vi tror derfor, at fremføre en Bøn, som Stenene, om de kunde tale, for længe siden vilde kommet med, naar vi bede de respektive kommunale Væsener om større Sambrægtighed i sine Gadeoperationer, saameget mere som dette, foruden Stenene, vil glæde

Christiania. Parti fra Hjørnet af nedre Slotsgade og Prindsensgade. (Efter Tegning af Architekt v. Hanno).

Bykassen og med den alle „gode Borgere", af hvis Lommer den henter sin Næring. Af Bekjendtgjørelser have vi erfaret, at disse respektive Gadeopbrydningsvæsener lægge an paa Koncentration af sin Bedrift. Meget muligt er ogsaa hvad vi seer kun et koncentreret Gadeattentat; men da maa vi bede Vorherre og Magistraten bevare os for en spredt Fægtning.

Den amerikanske Ministers Reise til Peking.

(Juli 1859).

(Fortsat fra Nr. 7).

Da man var kommen til Sæde, tog man igjen fat paa Samtalen om Audientsen, og den blev ført i samme Aand som under det foregaaende Møde. Kommissærerne holdt sig til deres første Argument: siden Knæbøining var i Brug ved flere europæiske Hoffer, og Hr. Ward samtykkede i at gjøre i Peking hvad han vilde gjøre ved disse Hoffer, indsaa man ikke hvad der var iveien for at Hr. Ward knælede for Keiseren af China. De paaberaabte sig tillige Ceremoniellet ved Præsentationen i Vatikanet og paastode, at et Knæfald for Paven og et Knæfald for Keiseren af China kom i religiøs Henseende ganske ud paa Et. Man gjorde opmærksom paa, at de keiserlige Kommissærers Ræssonnement var falskt al den Stund ingen fremmed Minister, hverken amerikansk, engelsk eller nogen angen, nogensinde havde knælet for Paven ved en officiel Præsentation. Denne Forklaring tilfredsstillede ikke Chineserne, som paany paaberaabte sig Brugen ved Englands Hof. Han maatte gjentage for dem, at Knæbøininger blot vare paalagte Dronningens Undersaatter ved Modtagelsen af en Ridderorden, eller en anden Værdighed, og at de aldrig hverken havde været fordrede eller erholdt af nogen fremmed Gesandt.

Kommissærerne ytrede det Ønske, at Hr. Ward skriftlig vilde opsætte dem det Ceremoniel, han var villig til at følge. En saadan Note blev dem overrakt inden de tog bort, men den var dem for fyndig og bestemt og de afsloge at tage den med. De endte Forhandlingen med at sige: at det eneste de nu saa sig istand til at gjøre, var at underrette Keiseren om, at Audientsen maatte opgives som en Følge af den fuldkomne Forskjellighed i de to Landes Skikke og Sæder, hvor levende end Hs. Majestæt ønskede at hædre den amerikanske Nation i sin Repræsentants Person.

Man blev enig med Kommissærerne om, at den Sag, der havde bragt Legationen til Hovedstaden, skulde blive bragt i Orden saaledes, at Ministeren kunde afreise den 10de August. Chineserne benegtede paa det bestemteste at have lagt Hindringer iveien for Ministerens fri Bevægelser under hans Ophold i Peking. Talrige Politiembedsmænd holdt Vagt omkring Hotellet, men det var alene, hed det, for at holde Folkets Nysgjerrighed i behørig Tøile. „Af hvilken Grund", meente Dommeren Sié, „skulde vi vel ville forhindre saa fredelige Fremmede fra at spadsere omkring i Staden? Skildvagterne ere ingenlunde opstillede for at holde Eder indespærrede." I dette Punkt er det maaskee rigtigst at gaa ud fra Chinesernes Ideer om hvad international Værdighed kræver. Chineserne antage, at intet Medlem af et Gesandtskab kan gaa ind i en Boutik, eller drive nogen Art af Handel, saalænge de diplomatiske Forhandlinger ikke ere endte og Gesandten ikke præsenteret for Keiseren. Tiltrods for alle deres Erklæringer, er det givet, at Chineserne vare bange for at der skulde finde nogen Art Forbindelse Sted mellem os og den russiske Mission. Et Brev, vi erholdt samme Dag, fra den russiske General Ignatieff, viste sig af Datoen at være opsnappet og opholdt i sex Dage.

Kommissærerne saa sig nødsagede til at begive sig til Keiserens Sommerresidents i Yuen-ming-yuen for at forelægge Majestæten deres Rapport og man ventede intet Svar fra dem før den 4de August. Næste Dags Morgen saa vi ikkedestomindre Dommeren træde ind, men med et temmelig langt Ansigt. Han var netop kommen tilbage fra Sommerpaladset, hvor han havde været om Natten tilligemed Kommissærerne, og han bragte os et Løsningsforslag. Det bestod i Følgende: Kommissærerne vilde tilskrive Hr. Ward, at Keiseren tilstod ham Æren af en Audients for at modtage den Skrivelse, hvoraf han var Overbringer. Herpaa skulde Hr. Ward svare, at dersom denne Gunst tilstodes ham, vilde han bringe Keiseren sin Hylding paa samme Maade og med samme Ceremoniel, som var gjældende naar man fremstillede sig for hans Lands Præsident, uden at tilføie eller afkorte noget i de Formaliteter, som iagttoges i de Forenede Stater." Mod dette Program kunde ingen fornuftig Indvending gjøres, det blev derfor ordlydende opsat saaledes som angivet og der toges to Afskrifter deraf, hvoraf Dommeren medtog den ene. Man forklarede os nu denne Udvei, man havde udtænkt: i det Dieblik Ministeren var kommen lige foran Thronen paa denne Side af Bordet, hvorpaa Præsidentens Brev skulde lægges, skulde han bukke saa dybt, som han havde lovet, og i samme Nu skulde to Kammerherrer gribe ham under Axlerne og løfte ham iveiret skrigende: „Fald ikke paa Knæ!" Derpaa skulde Hr. Ward henlægge Brevet paa Bordet, hvor det skulde tages af en anden Kammerherre, som knælende havde at overrække det til Keiseren.

Dommeren forlod os mere fornøiet end han var kommet. Vi ventede nu ikke uden en vis Utaalmodighed paa Kouei-Liangs næste Depesche, men den følgende Dags Morgen kom Sié tilbage for at melde, at den hele Plan var strandet. Keiseren havde paa det bestemteste negtet at ville modtage den amerikanske Gesandt medmindre denne forpligtede sig til at bøie Knæ eller idetmindste berøre Jorden med en Finger. Denne Betingelse forkastedes som overskridende Grændsen for de Ærbødighedsbeviser, en Repræsentant for de Forenede Stater tør yde en Monarch, det være hvilkensomhelst, ja selv sit Lands Præsident. Men Ministeren erklærede paa samme Tid, at denne hans bestemte Negtelse, ingenlunde skulde optages som en Mangel af Ærefrygt for Keiseren, som naturligviis selv var øverste Dommer over hvad han troede der skyldtes hans Værdighed.

Efter fem Dages levende Debatter var da Audientsspørgsmaalet løst paa denne Viis. Vi skylde at erkjende, at Striden fra Chinesernes Side førtes aldeles redeligt. (Forts.)

Literatur.

Som Universitetsprogram for 1ste Sem. 1859 er udkommet **Karlamagnus Saga ok kappa hans**. Fortællinger om Keiser Karl Magnus og hans Jævninger i norsk Bearbeidelse fra det trettende Aarhundrede. Udgivet af C. R. Unger. Chra. 1860. CV og 566 S. 8. Af de mange smukt udstyrede og værdifulde Oldskrifter, hvis Udgivelse skyldes vort Universitet, er foreliggende oldnorske Bearbeidelse af den endnu som Folkebog vidt og bredt læste Roman om Karl den Store og hans Kjæmper det største i Omfang og derhos det største her i Landet endnu trykte Oldskrift (fraregnet Flatøbogen, hvoraf imidlertid kun første Bind er trykt). Uagtet denne Saga, da den har hentet sit Stof fra Udlandet og desuden som digtet Fortælling ikke umiddelbart har den Interesse for os som enkelte af de tidligere udgivne, der omfatte Norge og dets Fortid, er den dog af saa stor Vigtighed i sproglig, literær og kulturhistorisk Henseende, at saavel den lærde Udgiver, der uden noget Honorar har udført den møisommelige Afskrivning, Kollationering etc. etc., som Universitetet, der med stor Liberalitet har bekostet Trykningen, have befølet Krav paa den varmeste Tak.

Det er bekjendt, hvorledes man i andre Lande, navnlig i Tydskland og England, tilegnede sig i det 13de Aarh. den franske eller anglo-normanniske Literaturs Produkter; navnlig opsvulmede disse i de tydske Gjengivelser til et forfærdeligt Omfang; Englænderne vare mere tilbøielige til at forkorte end det modsatte. Det er ikke at undre sig over, at vore Forfædre, der interesserede sig for alt hvad der hed Fortælling, med Begjærlighed greb dette som gesundenes Fressen. Stødet hertil er rimeligviis givet af Kong Haakon Haakonson († 1263) som videnskabelig dannet og Søn af en literær Fader (Haakon Sverresøn) oversatte selv Barlam og Josaphat fra Latin; thi om ham vide vi efter Haandskrifternes eget Vidnesbyrd, at han har ladet flere franske Digte (Chansons de gestes, Fabliaux Lais) — saasom Elissaga, Steingleikar, Tristan, Iventssaga, Møttulssaga — oversætte og underkaste en sagamæssig Behandling, forvandlende dem til Prosa. Man maa vel slutte, at flere end een, hvorom det udtrykkelig siges, at den er tilbleven ved hans Foranstaltning, skyldes ham, thi det var ikke altid, at senere Afskrivere af Sagaerne bibeholdt slige Noticer. Disse Sagaer have vel været en Yndlingslekture ved Kongens Hof, og den Tids mindre forfinede Sæder har kunnet tillade Forelæsningen af Fortællinger som Møttuls Saga (Fortællingen om den vidunderlige Kaabe), hvilke efter Nutidens Viis ikke høviske Dameøren kunde taale. Rimeligviis have vi ogsaa levnet adskillige, som man nu forgjæves søger i den gamle Literatur. Og Udgivelsen af disse vore Sagaer har saaledes ogsaa Interesse for Frankrig. Undertiden kunne Oversættelserne være temmelig nøiagtige, saa at endogsaa Sprogene gjensidig kunne hente Oplysninger fra hinanden. Man kunde fristes til at tro, at ogsaa nærværende Karlamagnus-Saga skyldes Haakon, skjønt Oversætter eller Bearbeider ikke udtrykkelig nævner sig; idetmindste maa den fra først af være tilbleven paa hans Tid, i den første Trediedeel af det 13de Aarhundrede, og af denne Recension er der levnet os to Haandskrifter. Paa et Haandskrift, henhørende til denne Klasse, grunder sig den danske Krønike om Karl Magnus. En anden Bearbeidelse er tilbleven ved det 13de Aarhundredes Slutning, og dertil har den nye Bearbeider benyttet sig af den ældre Sagarecension, hvortil han har knyttet nogle ny Kilder (især mærkelig er Fortællingen om Landres).

I en meget lærd Fortale anstiller Udgiveren en interessant Sammenligning mellem de forskjellige Textrecensioner af Sagaen i de forskjellige Sprog og de afvigende Kilder og giver derhos udførlige Oplysninger om de til denne oldnorske Udgave benyttede Haandskrifter. Derefter gjengives hele Sagaens Indhold i stor Udførlighed paa vort nuværende Sprog.

Norge.

Christiania. Hds. Kgl. Høihed Prindsesse Sophie, Prinds Oscars Gemalinde, er 27de Februar bleven forløst med en Prinds, som i Daaben skal erholde Navnet Oscar Carl Wilhelm, i hvilken Anledning Hs. Maj. Kongen har befalet, at en Taksigelse, der forfattes af Kirkedepartementets Chef, skal oplæses i Kirkerne paa første Søndag, da Gudstjeneste afholds efterat Efterretningen om denne lykkelige Begivenhed paa ethvert Sted er ankommet. Den 28de Februar forkyndte Kanonade fra Akershuus Fæstning og 1ste Marts Heroldernes Udraab den nye Prindses Fødsel. — Moder og Barn befinde sig vel.

— Af Rigstid. erfares, at 20de December f. A. er der udvexlet Ratifikationer paa en mellem Norges og Sveriges Konge paa den ene Side og de nordamerikanske Forenede Stater paa den anden Side i Washington sluttet Konvention om gjensidig Udlevering af Forbrydere.

Blandede Efterretninger.

Marschal Bosquet, der med saa stor Berømmelse deeltog i Krimfelttoget, er nylig død i en Alder af blot 50 Aar.

— Den bekjendte franske Skuespilforfatter Eugen Scribe er død i sit 70de Aar.

— Den tydske Forfatter Th. Mügge, der er os bekjendt af sine Reiseskildringer fra Skandinavien og nogle Noveller over norske Sujetter, og som desuden har skrevet en heel Række andre Noveller m. v., er den 18de Februar død i Berlin, 56 Aar gammel.

— En af Verdens største Bankirer, Mirés i Paris, har gjort Fallit og er bleven fængslet. Han begyndte i 1848 uden Formue, men svang sig snart op til et respektindgydende Pengevælde. Han har i Marseille og Paris bygget hele Kvartaler, som ere opkaldte efter ham, anlagt de romerske Jernbaner og været Sjælen i en Mængde Aktieforetagender. Han negocierede ogsaa det sidste Statslaan til Tyrkiet, der skal have fremkaldt hans Ruin. Han skal tidligere have været i Pengeforlegenhed, men klarede sig da ved at blive forstrakt „den lille Sum af 31 Millioner Fr." Hans Datter er gift med Prinds Polignac, en Søn af Carl IX's bekjendte Minister.

— Kong Victor Emanuel har 16de Februar i Turin aabnet det italienske Parlament med en fredsom Tale, og er bleven hilset med Enthusiasme af de Deputerede.

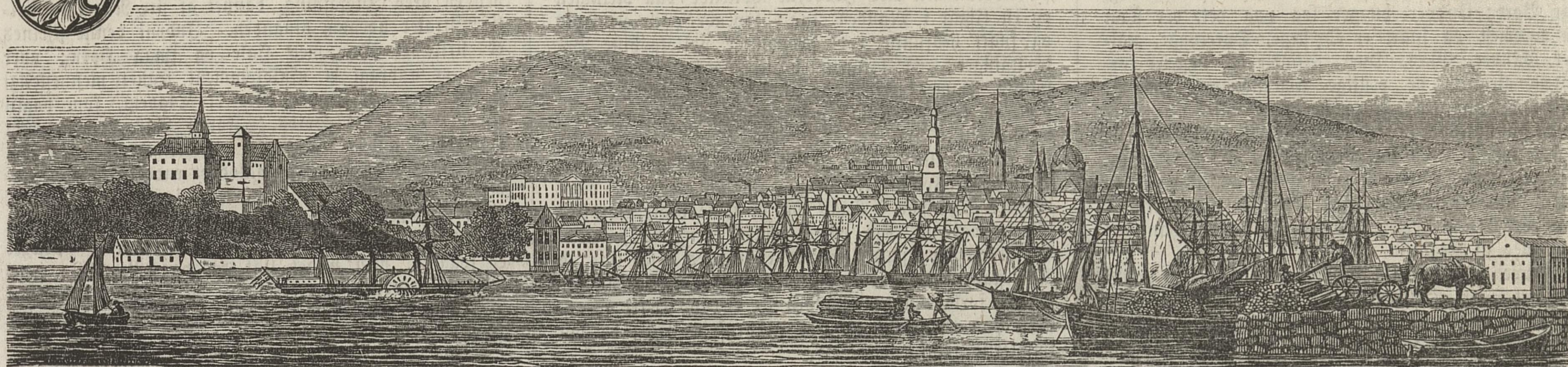
— Ved Gaetas Overgivelse, der overalt i Italien har vakt stor Enthusiasme, ere 10,000 Fanger gjorte, deriblandt 25 Generaler. 800 Kanoner og 60,000 Geværer ere gjorte til Bytte.

— Staden Texas har skilt sig fra de Forenede Staters Union, og de sydlige Stater af Forbundet have konstitueret sig som selvstændige Fristater og valgt sig en egen Præsident, Jefferson Davis.

☞ De Postkontorer eller Kommissionærer som maatte være i Besiddelse af overkomplette Nummere af Nyhedsbladet for f. A., anmodes om velvillig at indsende samme til Expeditionen.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 10. | Udkommer hver Søndag Morgen. | **10de Marts 1861.** | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | **10. Aarg.**

Indhold.

Skizzer fra de Forenede Stater

(Af en Nordmand).

(Slutning fra No. 8.)

St. Louis er ogsaa et af disse mærkelige Exempler paa de vestlige Byers hurtige Opblomstren og Foretagelsesaand. Man seer lange Gader bebyggede med Varehuse paa fire til syv Etager, der neppe have Plads for alle de Varer, der strømme ind. Gaar man ned til Kaien ved Mississippifloden, kommer man i en Labyrinth af Baller og Foustager. Flere tusinde Arbeidere af alle Nationer og Farver, Frie og Slaver, flyve her skrigende og larmende om hverandre, snart beskjæftigede med at lægge Varer paa Vognene i Læs af Størrelse som smaae Huse, der da trækkes af flere Mulæsler, og snart med at udlosse og lade disse toetagede Mammuthdampbaade — hvoraf her altid er beliggende henimod et Hundrede, — forat de atter kunne komme afsted efter nye Rigdomme og give Plads for de andre Dampere, der pustende og stønnende komme opad og nedad Floden. Tager man Turen hen til den vestlige Side af Byen, kommer man til „Det stille Havs Jernbane“, der skal anlægges gjennem Ørkenen til St. Francisco i Kalifornien med en Bekostning af 100 Mill. Doll. Paa denne Jenbane vil Kalifornien kunne sende sine Skatte til de østlige Havne i 5 à 6 Dage, medens China, ved Dampskibs-Forbindelser med Kalifornien, vil kunne udsprede sine kostbare Produkter overalt i de Forenede Stater, i en Tid af 4 à 5 Uger.

Ved at see i Byens Aviser faar man en Idee om de Planer, der udklækkes her og de skjulte Rigdomme, der komme for Dagen ved Opdagelsen af flere og flere mægtige Steenkulslagere og rige Metalaarer.

Det overraskende og behagelige Indtryk, som denne Virksomhed og almindelige Velstand gjør paa den Fremmede, erholdes ikke, naar man betragter Folkets Charakteer og Sæder.

Befolkningen er her for en stor Deel, og maaskee mere end i nogen anden Stad i Unionen, sammensat af raa og eventyrlige Mennesker, hvis overdrevne Higen efter Vinding, der ingen Hensyn til Midlerne kjender, erholder overflødig Næring ved de sig altid udviklende Forholde. Bedragerier begaaes her i alle mulige Skikkelser. Den store Handelsmand har sine tusinde Maader at bedrage paa; Embedsmanden, der kun er sikker paa at blive i sin Stilling tre Aar, skal samle noget for de kommende 7 magre Aar, og stjæler derfor af Statens eller Kommunens Penge — de som have de største Embeder ofte mange Tusinder og saaledes nedover til de ringeste Embedsmænd og deres Betjente. De mindre Spekulanter holde sig især til Emigranterne, som de betragte som et let Bytte. Faa ere vel de Emigranter, som ikke ere blevne tagne ved Næsen af dem, og disse Faa have visselig ikke sin Snildhed, men kun sin gode Lykke at takke derfor. Det synes næsten som at man betragter det som en Rettighed at benytte sig af Emigrantens Godtroenhed og Ubekjendtskab med Forholdene.

Skrækkeligere ere dog de voldsomme Forbrydelser, som her begaaes. Blodige Kampe eller Mord finde næsten daglig Sted, saavel om Dagen i de folkerigeste Gader, som i Nattens Mørke. Som Følge heraf gaar næsten Enhver bevæbnet enten med Pistol eller Bowiekniv. Politiet udretter kun lidet forat hindre disse Afskyeligheder, da mange af dets Betjente sympathisere og staa i Fokbund med det værste Udskud, medens Frygt afholder Andre fra at gjøre sin Pligt.

Det maa dog bemærkes, at denne altid om sig gribende Demoralisation har opvakt alvorlige Betragtninger hos mange hæderlige Mænd, og bragt dem til at tage Forholdsregler, der ikke alene med Kraft hæmme mange Forbrydelser, men ogsaa ved Exemplets Magt og Opmuntringer ville bidrage til at give Tilbøielighederne en ædlere Retning.

Jagttager man Livet i de amerikanske Byer om Søndagen, skulde man tro, at en stærk religiøs Aand gik igjennem Samfundet. Man seer Store og Smaa, fra de Rigeste og Mægtigste ned til Negerslaven i de stadseligste Klæder og i store Skarer at vandre med høitidelige Aasyn til deres respektive Kirker, der altid ere godt besatte, uagtet der ofte er Gudstjeneste tre Gange om Dagen. Hjemme lader man sig nøie med kold Middag forat Enhver skal kunne komme i Kirken; man har Gardinerne for Vinduerne for at ikke Sindet skal adspredes og Mange tilbringer Tiden med at læse religiøse Bøger eller samtale om religiøse Gjenstande; Enhver afholder sig fra Sang, Musik og andre uskyldige Adspredelser — man vover neppe at smile. Mange ere naturligviis oprigtige Christne, Mange komme aldrig i Kirken og frygte hverken Gud eller Djævelen, men Mange ere ogsaa Skinhellige. Mangen Handelsmand og Embedsmand skaffer sig Aar efter Aar Penge ved bedrageriske Midler, men gaar hver Søndag to og tre Gange til Kirke med sin hele Familie, betaler 1000 Doll. og mere aarlig i Leie for sin Kirkestol og giver ofte betydelige Summer i velgjørende Øiemed. Saadanne Folk findes vistnok overalt i Verden, men Forholdene i de Forenede Stater, ligesom i England, skabe lettere Hyklere end Tilfældet er i andre Lande, idet den strenge puritanske Aand, der gaar gjennem den christelige Deel af Samfundet, frister Mange, til for de timelige Interessers Skyld, at lægge for Dagen en ydre Jagttagelse af en Christens Pligter, der ikke har sit Udsprig fra et christeligt Sind.

Missouri er som bekjendt baade Slavestat og fri Stat. Den ene Deel af Befolkningen takker Himlen for sin Frihed og den anden anraaber om Befrielse fra sin Trældom. De Samme, der føle saa megen Taknemmelighed for Friheden, forsvare og opholde Slaveriet, og idet de ere stolte af en herskende Lighed, behandle de Medmennesker omtrent som Dyr. Vi, som Christne, finde det at være Synd at holde Slaver, medens de her støtte sig til Christendommen, idet de forsvare det, og ere beredte til at ofre Liv og Blod for at bevare Slaveriet fra Udryddelse. Man seer her Vanens, Fordommens og Egennyttens Magt over Mennesket.

Her er ikke Stedet til at dvæle længe ved Slavespørgsmaalet eller de mange sørgelige Hændelser, som Slaveriet afføder. Jeg vil kun nævne en saadan Hændelse, der indtraf under mit Ophold i St. Louis.

En Slavinde, der var gift og havde to smaae Børn, blev solgt af sin Herre i St. Louis til en Plantageeier i Louisiana. Hun erfarer dette; hun veed, at man der er grusommere mod Slaverne end i de nordligere Stater og at hendes nye Herre netop er bekjendt for sin Grumhed. Hun seer Fremtiden imøde med Sræk, og Tanken om, at hun for stedse maa forlade sin Mand og sine to smaae Børn, der udgjorde hendes eneste Glæde og Trøst her paa Jorden, fylder hendes Sind med Fortvivlelse. Den følgende Dag skal hun afsted og hun kan blot tilbringe nogle faa Timer endnu hos sine Kjære. Men Moderhjertet kan ikke løsrive sig fra de Smaae; hun tager hurtigt sin Beslutning: hun tager Børnene paa sine Arme, lister sig i Nattens Mørke ned til Floden og styrter sig ud. Manden, som den følgende Dag seer sig ene, vil ikke overleve dem og styrter sig ogsaa i Floden.“

I Begyndelsen af Oktober forlod jeg St. Louis og steg ombord i en Mississippi-Dampbaad for at tage ned ad Floden.

Det er uvilkaarlig, at man træder ombord i disse Fartøier i en høitidelig Stemning. Tanken om, at der paa Mississippi eller Bifloderne næsten daglig skeer Ulykker, forfølger den stakkels Reisende i Skikkelse af en Dæmon, der truer med en ubehagelig Luftfart pr. Damp. Men Mennesket er og bliver et forunderligt Væsen. Det vil og maa frem; har man een Gang sprunget i Luften, trøster man sig med, at det vel ikke kan skee anden Gang — det er jo uhørt; og har man aldrig gjort et saadant Experiment, stoler man paa, at det nok vil gaa godt denne Gang. Betænksomme Folk raade imidlertid til, at man gjør sit Testament før man begiver sig paa Farten, hvilket Raad jo er godt nok for dem, der have noget at testamentere. Jeg for min Deel havde ikke Brug for det og steg derfor ombord, stolende paa, at det nok vilde gaae godt denne ene Gang.

Maskinen var snart i Gang og vi dampede ned ad Floden.

Jeg vil forsøge, at give Læserne en Idee om disse saakaldte „Mammuthskibe“ eller „flydende Paladser“, der dampe paa Mississippifloden. Vort Skib er fladbundet og har en Længde af 310 Fod. Paa Søiler, hvilende paa Dækket, er opbygget en Etage, der strækker sig over to Trediedele af Skibets Længde. Salonen løber gjennem hele denne Etages Længde, men optager ikke hele dens Bredde, da der paa begge Sider er indrettet smaae Sovekamre, hvert med to Senge, den ene over den anden. Fra hvert af disse Kamre fører een Dør ud til Verandaen, der løber rundt hele Etagen, og en anden Dør i den modsatte Væg giver direkte Adgang til Salonen. Omtrent midt paa Skibet hæver sig et hvidmalet firkantet Taarn til en Høide af omtrent 40 Fod fra Dækket; øverst oppe er indrettet et lidet Værelse med Glasdøre og Vinduer, hvor Rormanden og Lodsen have sin Plads. Fartøiet har ingen Master, men i deres Sted tre høie Flagstænger, der ligesom Skroget, og det øvrige, ere hvidmalede. Hjulene ere i Diameter 30 Fod og naa endog op over Salonens Tag. Træder man ind i Salonen, har man en fyrstelig Pragt. De kostbareste og blødeste Sophaer og Stole betrukne med rødt Fløiel samt Mormorborde med Fodstykker forzirede med forgyldte Arabesker, der staae i to lange Rader henad Salonen; paa de hvide og forgyldte Vægge og Søiler, hænge store, pragtfulde Speile og henover det lange Gulv er udstrakt det uundværlige Teppe med de brogede Farver. Bagerst i Salonen er indrettet et

mindre Værelse, hvor Damerne i Regelen holde til; fremst i Salonen er Restaurationen og her samles Herrerne; i den øvrige Deel dækkes Bordet. Er Maden paa Bordet, stille Herrerne sig bag hver sin Stol. Dampskibschefen træder ind fint antrukket, gaar ind i Damernes Kabinet og kommer tilbage med den ældste Dame støttende sig paa hans Arm og efterfulgt af de øvrige. Den ældste Dame tager Plads i Høisædet og de øvrige i Nærheden. Nu er ogsaa Ceremoniellet udtømt; Enhver Herre kaster sig paa sin Plads; Knive og Gafle klirre henad det umaadeligt lange Bord; Enhver hugger løs paa det, der staar ham nærmest og snart er Oxestege, Dyrerygge, Kalkuner, Ænder, Gjæs, Duer, Skinker og Posteier forsvundne gjennem de vestlige Amerikaneres graadige Halse. Jeg saa strax, at det her hed „help yourself", dersom du vil have noget at spise; jeg gjorde saa og huggede løs paa en stor stegt spækket Gaas, idet jeg sendte een af de mange Tjenere afsted for at redde de sidste Levninger af en Postei for min egen Mund. Som sædvanligt, forlod Enhver Bordet da han var færdig med sit Maaltid.

Neppe ti Minuter vare forløbne, før St. Louis og ethvert Spor af Liv og Civilisation var forsvundet. Overgangen var brat; istedetfor den store Stad, saaes nu kun den brede, gulagtige Flod, strid og opfyldt af kjæmpemæssige Træstammer, at sno sig frem gjennem den alvorsfulde Urskov, der nu i Skumringen saa dobbelt dyster ud.

Mørket og den fugtige, kjølige Luft, jog mig snart ind i Salonen. Jeg gik tidligt til Hvile, gav mig Gud ivold og sov saa trygt og sødt som i mit fjerne Hjem.

Om Morgenen vaagnede jeg styrket og glad og befandt mig snart paa Salonens Tag hvor man troner høit, og seer langt ned ad den stolte, mægtige Flod, der nu i al sin Vildhed, smilte venligt under Morgensolens Straaler. Paa Stranden seer man Skov og atter Skov; kun de kneisende grønne Toppe smile venligt; nedenunder er mørkt og hemmelighedsfuldt. Forgjæves anstrenger Du dit Øie for at skue ind i Ørkenen; forgjæves lytter Du efter nogen Lyd, der kan aabenbare Dig Hemmeligheder fra disse majestætiske Urskove — Alt er tyst og høitideligt. Men kunde disse Skovens Beboere, der i Aarhundreder have staaet her som tausse Vidner, tale, vilde Du høre mange underlige Ting. Da vilde Du høre om den flygtende Negerslave, der vandrer om i Skoven uden Maal og uden Hjælp, jaget af de civiliserede Hvide, der glæde sig ved den Tanke, at kunne skyde ham ned som et andet Stykke Vildt; og om disse Bravadoes, der snart sværme om paa Prairien for at myrde og røve den eensomme Reisende og snart i disse endeløse Skove, hvor de ofte i Gjestfrihedens Navn trænge ind i Nybyggerens Hytte for at frarøve ham det Sidste han eier og derpaa myrde den hele Familie — endog det spæde Barn i Vuggen. Da vilde Du ogsaa høre om Indianerne, disse elendige, vilde Skabninger, der ikke kjende Ordet „Hjem", men fra fjerne Tider have vandret gjennem Skov og Prairie, over Bjerg og Dal, uden Maal for Tid eller Evighed, kun kjæmpende mod hverandre og mod de vilde Dyr om den daarligste Føde og mod de fremtrængende Hvide for at forsvare det Land, som de kalde deres eget og som Civilisationens Strøm river fra dem. Ja mange underlige Ting vilde Du da høre og altfor meget, der er en Skjændsel for din egen civiliserede Race.

Men bedre Tider oprinde vel ogsaa her. Nybyggeren hæver allerede sin Øxe, henimod tusinde stolte Dampere ile frem paa de vilde Floder og Lokomotivet flyver seirende gjennem Urskoven — Civilisationens Strøm vælter frem, og den store, frugtbare Mississippidal aabner gavmildt sit Skjød for Enhver — den Mægtige og Rige som den Fattige og Lidende, der fra fjerne Strande komme hid, for at søge Løn for sit Arbeide samt Frihed og Fred. Ja, stor og skjøn maa Fremtiden blive her, hvor Frihed og Oplysning følger Kraft og Mod og hvor saa megen Nød skal stilles.

Ud paa Dagen passerede vi flere Dampere, der kom fuldt ladede fra New-Orleans samt flere Tømmerflaader fra de nordlige Stater, der kun langsomt bevægede sig fremad med Strømmen og ved de smaae Seil. Mandskabet paa disse Flaader føre et besværligt og eventyrligt Liv, men have det saa kjært, at de ikke ville bytte med den rige Bymand.

Vort Skib gled sikkert og roligt ned ad Floden. Ombord var omtrent 200 Passagerer, som anvendte Tiden paa de forskjelligste Maader. Ved et Bord, bedækket med Guld- og Sølvpenge, sad fra Morgen til Aften en Mexikaner, en Politiker fra Chicago samt to Spillere af Profession, og spillede Hazard. Længere borte sad nogle Slaveeiere, der hele Dagen skreg paa „Barber", som ogsaa er Restauratør, og paa „brandy and water", idet de tyggede deres Skraa, spyttede og bandede de nordlige Stater med deres Abolitionister og andet Djævelskab — til stor Forfærdelse for en i Nærheden staaende Tydsker, som udbrød: „Das war eine grausame Salbe". Ved Kaminen, midt inde i Salonen, sad en gammel Plantageeier fra Missouri iført en tyk, guul, ulden Frakke og med de nøgne Fødder, som han aldrig kunde holde varme, hvilende paa Kaminpladen — en prægtig Skive for de drikkende og bandende Herrers raae Vittigheder. Det skjønne Veir holdt de fleste Passagerer ude i det Frie. Nogle spadserede op og ned paa Salonens Tag; Andre sade paa Verandaen med Fødderne hvilende paa Relingen og en Cigar i Munden, snart sovende over en Avis og snart hensunkne i de sædvanlige philosophiske Betragtninger; og længere borte spadserede to unge smukke Damer frem og tilbage, idet de uafbrudt snakkede, lo og gestikulerede og af og til udsendte glødende Blikke fra de store sorte Øine. Nede paa Dækket var ikke mindre livligt. Her saa man, mellem Baller og Foustager, talrige Daglønnere, som vilde længere Syd paa i Haab om at tjene bedre, fordrive Tiden med at røge deres smaae Kridtpiber, drikke Whisky og passiare, og paa et afsides Sted sad to Negerslaver, der vare kjøbte i St. Louis og nu maaskee maatte forlade Kone og Børn og en god Herre for at træle paa en Plantage, hos en grusom Eier; de saa imidlertid ret fornøiede ud.

Om Aftenen passerede vi Cairo, en liden usund By, og vi dampede mod Nordost, op Ohiofloden, mellem Staterne Indiana og Kentucky.

Ohiofloden ansees for den smukkeste af de nordamerikanske Floder. Den er ogsaa særdeles vakker; især har man mange skjønne Partier for Øiet naar man har passeret Louisville og nærmer sig Cincinnati. Her hæver Terrænet sig til Bakker og Aase, bedækkede med det friskeste grønne Græs, der hist og her afløses af Skov; inde i de smaa Dalfører seer man venlige Landsbyer og eenlige Landhuse omslyngede af Viinranker, der her skal dyrkes i stor Udstrækning og med Held. Det var en behagelig Overgang, en sand Vederkvægelse for Sindet, efter det lange Ophold i Ørkenen, at komme tilbage til disse venlige Egne.

Efter fire Dages Reise fra St. Louis, naaede vi frem til Cincinnati i Staten Ohio. Jeg standsede her kun nogle faa Timer og tog paa Jernbanen gjennem Ohio, langs Eriesøen til New-York, for derfra at vende tilbage til mit Hjem.

Afbildninger af norske Oldsager

i Universitetets Samling i Christiania.

III.

Jernaldren. Bracteater.

Vi meddele i dette Nr. den tilbagestaaende Deel af de til Sletnerfundet hørende Bracteater.

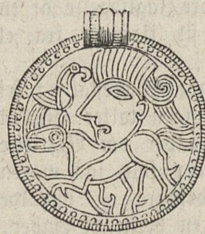
Nr. 98 (Saml. Nr. 2491), af Vegt 38½ Es, har i Præg stor Lighed med den sidste af de i næstforr. Nr. afbildede, Nr. 97. Indenfor en Indfatning

Nr. 98. 1/1.

Nr. 99. 1/1.

Nr. 100. 1/1.

Nr. 101. 1/1.

Nr. 102. 1/1.

af Punktzirater sees nemlig ogsaa her en hjelmklædt menneskelig Skikkelse med Belte, den ene Arm rakt i Veiret foran Ansigtet, den anden strakt bagud. Benene krummes ligesom paa Nr. 97, men her begge til samme Side, bagud. Forøvrigt er Tegningen her raaere og Fremstillingen mindre tydelig, da Stemplet har været mindre godt skaaret og Bracteaten desuden ved Stød eller Bøining er blevet noget buklet.

Nr. 99 og 100 (Saml. Nr. 2485 og 2488) have ganske eensartet Præg. Den første udmærker sig ved en bred Indfatning, dannet af fire Rader forskjellige Zirater udenom hinanden. Indeni denne skjelnes et firføddet Dyr med Hale og smaa Horn; over dette er anbragt et ufuldkomment tegnet menneskeligt Hoved med en Hjelm eller et Diadem, som bagtil ender i en snoet Spids. Foran Ansigtet og vendt mod dette findes en Fugl. Under Hempen er som ofte paa Guldbracteater paaloddet endeel smaa Guldperler, som tilsammen danne en triangelformig Zirat. Vegt 2 Kvintin. Nr. 100 er meget mindre, da den kun har enkelt Indfatning af Punktzirater. Præget er svagere, men meget ligt det paa Nr. 99; man seer det firføddede Dyr, Hovedet og Fuglen, alt omtrent af samme Form; kun har Dyret her Øren, men ikke Horn. Vegt 52 Es.

Nr. 101 (Saml. Nr. 2489) er den mindste af dette Funds Bracteater, kun 9½ Linie i Diameter og af 35 Es Vegt. Forestillingen afviger kun deri fra de foregaaende Nr., at den er vendt mod Høire og at Fuglen mangler. Dyret har baade Øren og Horn og sees udstyret med forziret Sadeltøi; paa tre forskjellige Steder ere ophøiede Punkter indslaaede.

Nr. 102 (Saml. Nr. 2487) er mindre tydelig deels ved Tegningens Raahed, deels paa Grund af Beskadigelse. Umiskjendeligt er dog ogsaa her det paa de foregaaende Nr. forekommende firføddede Dyr, her fremstillet med udrakt Tunge; Sadeltøiet er antydet, og Hornene mangle heller ikke, skjønt de ikke findes nøiagtigt paa den rette Plads. Hvad der sees over Dyret, antages vel rettest at skulle forestille et Menneskehoved; foran dette, ned imod Dyrets Horn, findes endnu noget, muligt en forvansket Fremstilling af en Fugl. Vegt 42 Es.

Af de Præg, som forekomme paa de her som Exempler givne Bracteater, ere det, der fremstiller et menneskeligt Hoved over et firføddet Dyr med eller uden en Fugl, og det af Slange- eller Dragefigurer sammensatte de, som overhovedet forekomme hyppigst paa Guldbracteaterne, mangfoldigt varierede, men dog altid mindende om den fælles Grundforestilling. Paa endeel af dette Slags Smykker findes desuden Indskrifter, almindelig med Runer af den ældre Art, den saakaldte angelsaxiske eller gotiske, hvilke Indskrifter det dog endnu ikke har villet lykkes at tyde tilfredsstillende. Endelig findes ofte anbragt et mystisk Tegn, et Kors, hvis Arme fortsættes retvinklet, hvilket man i ældre Tider almindelig uden Hjemmel har kaldet Thors Hammertegn. Man har overhovedet søgt at forklare flere af Bracteaternes paafaldende Forestillinger af den nordiske Mythologi; ved det firføddede Dyr, som paa flere Bracteater øiensynlig skal forestille en Hest, har man saaledes tænkt paa Odins Hest Sleipner (der dog som bekjendt havde otte Been) og ved den ofte forekommende Fugl paa Odins Ravne Hugin og Munin (paa et Par Bracteater findes ogsaa to Fugle for een). Disse Forklaringer synes lidet overbevisende. Snarere synes ved Betragtningen af den ubehjælpelige Tegning paa de fleste Bracteater den Formodning naturligt at frembyde sig, at de kunde være barbariske Efterligninger af Præget paa civiliserede Folks Mynter, udførte af Folk med lidet udviklet kunstnerisk Sands og teknisk Færdighed. Saaledes forholder det sig ogsaa utvivlsomt med en heel Klasse af Bracteater, som kjendelig ere Efterligninger af bekjendte fremmede Mynter, byzantinske, kufiske, carolingiske, muligt ogsaa angelsaxiske *). Paa denne Art har vi her intet Exempel kunnet give, da ingen saadan findes i Universitetets Samling; de træffes ogsaa meget sjelden i Norge. Ogsaa for Resten af Bracteaterne er imidlertid en lignende Oprindelse ikke usandsynlig. Prof. C. A. Holmboe har saaledes i flere Afhandlinger (udførligst i Christiania Videnskabsselskabs Forhandlinger for 1858 S. 186 flg.) søgt at paavise Forbilleder for flere Bracteatpræg i indiske Mynter, og navnlig gjort opmærksom paa den store Lighed mellem Bracteaterne med et Menneskehoved over et firføddet Dyr og den paa mange indiske Mynter fra Aarhundrederne omkring vor Tidsregnings Begyndelse forekommende Fremstilling af Guden Çiva eller hans Gemalinde Durga staaende ved Siden af eller trædende paa en Oxe. Fortsatte Undersøgelser ville maaskee kunne eftervise sikre fremmede

*) Herom, som overhovedet om Guldbracteaterne, findes bedst Underretning i Konferentsraad C. J. Thomsens Afhandling i Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie 1855 S. 265—347 med de tilhørende Afbildninger i Atlas for nordisk Oldkyndighed.

Forbilleder for alle Bracteatpræg og forfølge Forbilledets gradvise Forvanskning gjennem Prægets forskjellige Modifikationer.

Alle de egentlige Guldbracteater hidrøre utvivlsomt fra Nordens hedenske Periode, og enkelte af dem maa, at dømme efter deres fremmede Forbilleders Ælde, gaa meget høit op i Tiden, mindst til det 5te Aarhundrede efter Chr. Hovedmassen af dem er sandsynligviis forarbeidet i de nordiske Lande, hvor de jo ogsaa næsten udelukkende ere fundne.

Christiania, det gamle og det nye.

Man behøver ikke at have seet sig længe om i vor Hovedstad, for at opdage, at vore offentlige Pladse — om man forresten kan bruge dette Navn om Torve etc., der savne ethvert Monument til at angive Charakteren af saadanne — kun frembyde et tarveligt Skue, og at de med Hensyn til Omgivelsernes architektoniske Udstyr staa langt tilbage for mange Strøg inde i Gaderne. Deels har dette vel sin Grund i, at Ilden ikke her som enkeltsteds i Gaderne har ydet sin Assistence til at faa de gamle Huse ombyttede med nye; men for en væsentlig Deel er det ogsaa at tilskrive den Mangel af Blik paa Byens fremtidige Udvikling og deraf følgende Krav, som har hersket hos dens Fædre, og som har ladet dem forsømme Leiligheden til mod et ringe Offer at opnaae, hvad der siden enten aldrig vilde opnaaes eller ogsaa koste uhyre Summer. Dette er især kommet tilsyne derved, at man, medens der var Anledning og Byen selv for en Deel var Grundeier, har forsømt at indkjøbe den nu fuldt bebyggede Lap, som stikker ind paa Hovedtorvet fra Østergade og Kongensgade, ved hvis Udlæggelse Pladsen vilde have vundet ligemeget i Rummelighed og Skjønhed. Hvad angaar de nyere anlagte Torve, som Jernbanetorvet og Youngstorvet, der omkrandses af de afskyeligste Rønner, kan Byens Fædre vistnok med noget Skin af Ret sige, at de ingen Skyld have deri. Dog tør det vel ogsaa her siges, at ved nogen Tanke om Regulering inden Nøden uundgaaelig stod for Døren vilde i Udseende meget være vundet, uden nogensomhelst Udgift. Dog det er her som i saamange andre Tilfælde mærkeligt, i hvilken Grad Byens Fædre synes at finde sig Skjønheden uvedkommende. Vi ynkelige Skatteborgere vilde bringe dem et Glædeshyl, om vi kunde tro, at vore Kommunaludgifter derved indskrænkedes. Men dette er nok ingenlunde Tilfælde. Kommunen kan efter sin Fortids Bedrift nærmest lignes med visse Landsens Folk af den gamle Skole, som for at undgaa Pragt henfalde til en uanstændig men Intet besparende Simpelhed, at vende Vinduerne mod Fjøset istedetfor mod Vandet osv. osv. For at nævne et vistnok negativt Exempel: Øverst i Raadhuusgaden, paa det mest fremtrædende Sted lige mod Indseilingen til Christiania havde Byen en Trærønne, som var saa ynkelig, at dens Fattiglemmer ikke kunde beboe den, hvorfor der for længe siden maatte gjøres Anstalter til nye Fattigstuer. Da nu disse Bygninger ude ved Nybroen vare færdige og Lemmerne flyttede over, skulde man troet, at denne for de officielt Fattige ubeboelige Vaaning saavel af Hensyn til Byens Udseende som Ildssikkerheden og Anstændigheden i det Hele var bleven solgt til Nedrivelse. Men nei! den solgtes uden nogen saadan Forpligtelse, og Kjøberen har skruet, tømret, panelet, muret, stoppet, kalket og strøget den op til Bolig for Byens Skatteborgere, der — saamange som de i den kunne finde Plads — maaskee ville have den Fornøielse at udrede ret klækkelige Summer aarlig til disse Fattiglemmer, for hvem Boligen fandtes for slet og som

Christiania Torv for 30 Aar siden.

derfor nu huse i statelige murede Paladser. Sandsynligviis vil det gaa ligedan med Fattigstuen ved Jernbanetorvet, hvis Bevarelse er af saa stor Betydning for den uforstyrrede Hæslighed.

Uagtet vore offentlige Pladse saaledes ikke kunne siges at have noget nyt og overraskende Physiognomi, frembyder dog Christiania Torv til een Side et ganske forandret Udseende, hvilket det har antaget i Løbet af en forholdsviis kort Tid. Det vil derfor vistnok til Sammenligning med det Nærværende have Interesse at see et Billede af dette Torv for omtr. 30 Aar siden — optaget endnu inden Slagterboderne havde reist sig rundt Kirken og denne (1848) havde faaet sit ligesom tvært afbrudte Taarn ombyttet med dette høie Spiir, som nu kan sees fra de fleste Punkter i Byen. Hvad der desforuden især betegner Forandringen, er den forskjellige Baggrund henad Kirkebakken, som dengang — steilt nedadgaaende — var bebygget af nogle afældige Huse der, hvor nu Hoppes og de øvrige prægtige Gaarde ligge. Et Billede af dette Parti, som vi senere skulle give, vil vise Forandringen her.

Den amerikanske Ministers Reise til Peking.

(Juli 1859).

(Slutning fra forr. Nr.)

Den første Depesche, man efter disse Begivenheder modtog fra Førsteministeren, var et snurrigt Aktstykke, og en charakteristisk Prøve paa chinesisk Diplomatik. Efter at have hentydet paa de Vanskeligheder, der vare opstaaede i Anledning af Ceremoniellet og som havde viist sig umulige at løse, spurgte man de Forenede Staters Sendebud, hvorfor han egentlig var kommen til Peking. Man gik ud fra det Princip, at enhver fremmed Minister maa see den Monarch, hvis Hovedstad han besøger, „og siden Hr. Ward ikke vilde see Keiseren“, sagde den chinesiske Diplomat, „kunde Brevet fra de Forenede Staters Præsident heller ikke modtages“. Og hvad var saa videre at gjøre? Dette var en Anstødssteen, hvorpaa Alt strandede. Hvor og hvorledes skulde Ratifikationerne udverles? — I sit Svar udviklede Ministeren i Korthed de Omstændigheder, der havde bevæget ham til at modtage Opfordringen til at begive sig til Peking, en Opfordring, der var gjort ham af Kouei-Liang under Ministerens Ophold i Shang-haï; han paaberaabte sig den keiserlige Befaling, der var ham meddeelt i Pehtang af Generalgouvernøren og som bemyndigede ham til at gjøre Reisen; han sluttede med at foreslaa, at overgive Præsidentens Brev i Kouei-Liangs Hænder og derpaa skride til Ratifikationernes Udverling. Chinesernes Svar indløb Løverdag Aften. Det var meget kort og indeholdt, at Kommissærerne maatte afvente den keiserlige Ordre, som havde at bestemme Stedet, hvor Traktaten skulde udverles. Depeschen sagde endvidere, at siden Audientsen var opgivet, vilde Præsidentens Brev heller ikke blive modtaget og Traktatens Udverling følgelig ikke kunne finde Sted i Hovedstaden.

Man lod og tredive Timer hengaa, inden man svarede paa denne Meddelelse, og Depeschen skulde netop affendes, da vi saa Dommeren Sié komme anstigende, aabenbar i stor Uro over denne lange Taushed. Han ytrede, at dersom Hr. Ward vilde anmode Kommissærerne om at modtage Præsidentens Skrivelse, vilde denne hans Anmodning neppe blive opslaaet, og endvidere, at dersom Hr. Ward skulde ønske at udverle Ratifikationerne i en bestemt Havn i det nordlige China, vilde dette hans Ønske ligeledes blive imødekommet. Ministeren indlod sig ikke paa noget af disse to Forslag, da Kommissærerne i deres Skrivelse allerede havde erklæret, at Præsidentens Brev ikke kunde

modtages, saaat Keiseren havde at bestemme Tid og Sted for Ratifikationernes Udvexling. Hr. Ward lod imidlertid i sit Svar falde nogle beklagende Ord over, at de to Landes stik modsatte Sædvaner havde lagt Hindringer iveien for Audientsen og tilføiede, at denne Begivenhed i ingen Henseende forandrede de ærbødige Følelser for Hs. Majestæt, hvoraf de Forenede Staters Præsident saavelsom Gesandten var gjennemtrængt. Chineserne frygtede nu, at man var gaaet for vidt i sine Fordringer og spurgte ikke uden en vis Spænding, om Regjeringen i Washington ikke vilde tage Anstød af, at dens Sendebud ikke var tilstedet Adgang til Keiserens Hof.

Næste Dag, Tirsdag, modtog Ward en meget høflig Skrivelse, ledsaget af et keiserligt Dekret, der bemyndigede Kouei-Liang og Hona-Shano til at forsyne Traktaten af Tien-tsin med Rigets store Segl, samt derpaa modtage Præsidentens Brev for at overbringe det til Keiseren; Hang-Tou, Generalgouvernør i Provindsen Petchili havde at foreslaae Ratifikationernes Udvexling, som skulde finde Sted i Pehtang.

Saaledes vare Stridspunkterne da endelig ordnede. Onsdag modtog Kouei-Liang Præsident Buchanans Brev. Han hævede Æsken, hvori det var forvaret, lige op til mine Øine; derpaa overgav han den til en Officier af sit Følge med alle Tegn paa den dybeste Ærbødighed. En Æresvagt blev opstillet til Bevogtning af det vigtige Dokument, hvorpaa Forfriskninger af den meest udsøgte Slags frembares og Førsteministeren ophørte ikke et Øieblik at vise de Fremmede den høieste Opmærksomhed. Den høie Embedsmand lod sig forlyde for Hr. Ward med, at saavel han som hans Kollega stod i Begreb med at nedlægge deres Embeder samt tilbagesende Keiseren Rigets Segl, Tegnet paa deres Embedsværdighed. Det er umuligt, ikke at føle sig tiltrukket af Kouei-Liangs Personlighed. At han har en Hednings sædvanlige Feil, ja Laster er sandsynligt, men foruden sin Stilling som en af det chinesiske Riges første Statsmænd, besidder han en personlig Overlegenhed og Elskværdighed, som hos en Mand i hans ærværdige Aar, gjør et ganske særeget Indtryk paa Enhver, der har den Ære at komme i Forbindelse med ham.

Endnu samme Aften traf Legationen alle Anstalter til Afreise næste Morgen, og Nogle af os forlode Hotellet for at besee Stadens Mure. Chefen for den russiske Mission sendte os franske og engelske Aviser, personlig havde vi ingen Forbindelse med nogetsomhelst Medlem af denne Mission. Chinesiske Kjøbmænd bragte os Kuriositeter til Udvalg, men da de fleste Boutiker ligge i Nystaden omtrent tre Mile fra det Hotel, Ambassaden beboede, fandt vi de tilbragte Varer noget utilfredsstillende. Myntvæsenet er i den ynkeligste Forfatning i Peking. Den mexikanske Dollars var aldeles ukjendt og Handelsmændene afsloge at modtage den i Betaling; da de endelig lode sig bevæge, lede vi stort Tab derpaa. Man bruger fordetmeste i Handelen Papiirpenge; den Kobber- og Sølvmynt, der er i Cirkulation, er aldeles uforholdsmæssig til Hovedstadens Trang, men intet antyder, at en Forbedring i Metal-Cirkulationen forestaar.

Legationens Tilbagereise til Pehtang foregik paa samme Maade og i de samme Baade, som havde ført den til Peking. Reisen tilbagelagdes i fem Dage. Veiret, der den hele Tid havde begunstiget os, slog pludselig om Dagen før Ankomsten. Det styrtregnede og Veiene vare snart i en Opløsningstilstand, som blot er mulig paa chinesisk Jordbund. Tirsdag Kl. 2 ankom vi til Pehtang, hvis Gader vare en eneste Røre. Genenalgouvernøren og Skatmesteren i Provindsen Petchili ventede os der med et talrigt Følge, som endnu forøgedes med vor egen Eskorte. Man foreslog os at tilsidesætte al Ceremoni, og udvexle Traktatens Ratifikationer uden nogensomhelst Høitidelighed, inden vi indskibede os. Vi gik ind herpaa, og endnu samme Dag vare Akterne, der konstaterede Formalitetens Fuldbyrdelse, underskrevne af begge Parter.

Den følgende Dag, den 17de August forlod Toeywan, hvorpaa Missionen igjen havde indskibet sig, Pehtang for at vende tilbage til Powhattan, som om Aftenen den 18de gik under Seil til Shang-haï.

En Søn til sin Moder.

O, kunde jeg skrive et yndigt Digt
— Min Moder ligt —
Rubiner lige hvert Ord vel glødet',
Som om mit Hjerte i Tak henblødet';
Men Ingen gjorde vel Gud saa arm
Som Søn, der rørt til sin Moder gaar
At takke — fordi at hans Hjerte slaar.

Ja blev hver Linie i dette Kvad
Til Perlers Rad
Da vilde Tusinder frem jeg tænke
Og hver en hen til min Moder skjænke;
O, hvor de tindred', — jeg seer dem alt
At glimre i hendes sorte Haar.
Ak, hun kun Taarernes Krone faar.

Lyksaligt det Hjerte, som Straalen fik
Af Moders Blik,
Hvis Mulm de Stjerner har gjennemtindret,
Hvis Barndom er med de Lys erindret;
De Morgenstjerner paa Hjertets Rand
I Purpur gyldne de Skyers Lag,
Som ellers graanede Mandens Dag.

Ei modnes Frugt under Solens Glød
Saa sød og rød,
Som Barnehjertet for Moderøiet;
Den Herre Jesus stod over bøiet
Og sænked' Drømmene ned deri
Og malte Hjertet dets Altarbild:
Den fagre Moder i yndigst Smiil.

Min Moder! Dit Billed' i Rosenskjær
I Barm jeg bær;
Jeg seer det, hvergang jeg Øiet lukker
Og beder Gud, at han aldrig slukker
Det Altarbild i mit Hjertehuus;
Thi didind gaar jeg og knæler ned
Fra Striden ude og faar min Fred.

Min Moder! jeg gik mig i Verden ud
I Nat og Slud;
Fra Hjemmet drog jeg, men glemmer ikke;
Thi over lyser min Moders Blikke
Saa roligt ned som paa Barnets Sti;
I Striden lægger saa glad jeg frem,
Jeg boer der som i mit Barnehjem.

Og naar jeg engang udaf Slaget gaar
Med Krands og Saar,
Da lægger ydmygt min Seiervinding
Jeg om min elskede Moders Tinding;
En Dronnings Krone, hvor er den mat
Mod Himlens Kroner, som deiligst fik
Den Moder, hvis Søn frem til Korset gik.

O Norrigs Banner, Du Rosenbaal!
Det blankest' Staal,
Som for Dig kjæmper og for Dig færdes,
Jeg seer i Martyrdom meer kun hærdes.
Til Dig min Moder og vied' mig:
Hun bød mit Hjerte at slaa og slaa,
Til af mit Fædrelands Lænker gaa.

Naar engang hun skuer fra himmelsk Strand
Paa Stjernesand,
At for min Hjerteglød Lænker springe
Af Norges Aand, om end hed kun ringe,
Min Moders Aasyn hvor rødmer det!
Thi Englens stolteste Hæder var,
At frem til Striden en Mand hun bar.

Jonas Lie.

Literatur.

1860. Den nationale Enheds-Revolution. Af L. K. Daa. (83 S. 16. Priis 24 ß.) Denne af Christiania-Posten aftrykte Fremstillilling af forrige Aars Begivenheder vil vistnok være kjærkommen for mange Læsere, som ikke have havt Anledning til at læse samme i det nævnte Blad. Foruden at den vil tjene som Repitionsbog i det reent Faktiske, som man har fulgt og opfattet for Dagen, uden at opnaa fornødent Sammenhæng og Overblik, vil den ogsaa læses med denne Interesse, hvormed man følger en For.f, som veed at finde en pikant Form for det Almeenbekjendte, og at fatte enhver Gjenstand under originale Synspunkter, hvormeget end disse afvige fra Ens egne og de almindelige.

— Af A. Monods fortræffelige Skrift **Kvindens Opgave og Liv i Evangeliets Lys** (oversat af Fru Gislesen) er netop udkommet 4de Oplag. (Forlagt af Boghandlerforeningen, 125 S. 16, Priis 30 ß)

— I Bergen er udkommet **Haandbog ved Underviisningen i det dobbelte eller italienske Bogholderi**, anvendt paa Kjøbmandsforretninger. Af Oluf Lie. (45 S. st. 8. m. 1 Tab.) Forf. har nærmest udarbeidet dette Skrift til Brug for sine Elever, men ogsaa troet, at hans Arbeide vilde være kjærkomment for andre, da der i vort Sprog fattes en saadan tidsmæssig Fremstilling af Bogholderiet.

— Vi tillade os at henlede Opmærksomheden paa medfølgende Indbydelse til Subskription paa **Planternes Anatomi og Physiologi**, i Grundtræk af Dr. Herm. Schacht; udgivet af P. Chr. Asbjørnsen og Fr. Chr. Schübeler. Subskriptionsprisen er 96 ß eller kun omtrent Totrediedele af Prisen paa den tydske Original.

— Den af V. Birkedal besørgede nye Udgave af E. Pontoppidans **Menoza** foreligger nu fuldstændig (3 B. Priis 3 Rdl.) Bogen har saavel i Danmark og Norge som i Udlandet (den er i sin Tid bleven oversat paa Hollandsk, Tydsk og Fransk og udkommer nu netop igjen paa Svensk) i over hundrede Aar, som Udg. bemærker, hørt til en høiskattet Folkelæsning og fortjener fremdeles at kjendes, om ikke nærmest som Opbyggelsesbog, — dertil har den for mange skjæve Spor af Forfatterens Pietisme — saa dog som et Mindesmærke om en historisk Personlighed og et bevæget Tidsrum i vor Kirke. Menoza er, siger Udgiveren i de korte men træffende Forord, „blandt Pontoppidans talrige Skrifter vel sagtens det Arbeide, hvori han, saa at sige, nedlægger Udbyttet af sine Betragtninger over alle de Fremtoninger paa Kirkens, Statens og i det Hele paa Menneskesamfundets Omraade, som han havde faaet Blik paa. Efter Bogens Form, som er Reisebeskrivelsens, gives der ham her den fuldeste Frihed til at ytre sig om Alt, og, da Reisen gaar ud fra Asien, fortsætter sig næsten igjennem alle Europas Lande og ender i Danmark, — kunde han drage de forskjellige Folks og Landes Eiendommeligheder, saaledes som de viste sig for ham, ind under sin Betragtning. Derved er der kommen en Rigdom af forskjellig Art, baade i Indhold og Tone, ind i dette Skrift, og man faar her til en vis Grad paa et Bræt et Indbegreb af hele Christenhedens daværende Tilstand, baade af det Stillestaaende og af det Gjærende i Tiden, saaledes som Alt er seet af et livligt og fromt Øie."

Norge.

Christiania. Den 2den Februar er Sagfører J. C. Falsen udnævnt til Amtmand i Nordre Bergenhuus Amt; Sognepræst til Øverberg T. H. Jersin til Sognepræst til Finnø; Personelkapellan D. N. L. Brun og Kand. theol. K. T. Rode til Stiftskapellaner i Tromsø Stift; Fuldm. i Revisions-Dep. P. C. W. Blichfeldt til Foged i Bamble Fogderi; Distriktslæge i Nordre Nyfylke J. K. Dahl til Distrikslæge i Indre Søndhordlands Distrikt; Distriktslæge i det hidtilværende Varangers Distrikt J. C. Danchertsen til Distriktslæge i det ved kongelig Resolution af 7de Sept. 1859 regulerede Vadsø Distrikt; Kand. med. E. C. Poulsen til Distriktslæge i Vardø Distrikt, og Exam. med. L. A. Suckow til Distriktslæge i Sydvarangers Distrikt; Bergkandidat T. Dahl til Geschvorner i det vestre søndenfjeldske Bergdistrikt. — Under s. D. ere følgende Avancements foregaaede i Kavalleribrigaden: Ritmester i Armeen, Premierlieutenant i Brigaden F. P. L. Næser til Chef for Vardalske Eskadron; Ritmester i Armeen, Premierlieutenant i Brigaden H. J. S. Bøgh til Chef for Ringsagerske Eskadron, samt Premierlieutenanterne i Armeen, Sekondlieutn. i Brigaden H. Scholdager og C. G. With til Premierlieutenanter i Brigaden. — Under s. D. ere efternævnte Avancements og Forsættelser foregaaede i den 2den akershusiske Infanteribrigade: Chefen for askerske Kompagni Kapt. F. W. Lützow til Chef for ringerigske Kompagni af hallingdalske nationale Musketeerkorps; Chefen for landske Kompagni Kapt. O. Lie til Chef for askerske Kompagni af Akershusske gevorbne Musketeerkorps; Chefen for 1ste Division af Akershuus Landværnsbataillon Kapt. A. H. Hendriksen til Chef for landske Kompagni af valderske nationale Musketeerkorps; Chefen for 4de Division af Buskeruds Landværnsbataillon Kapt. C. F. Schwenzen forsat til Chef for 1ste Division af Akershuus Landværnsbataillon; Premierlieutenant N. F. Nielsen til Kapt. og Chef for 4de Division af Buskeruds Landværnsbataillon; Sekondlieutenant J. E. Gjerstad til Premierlieutenant i Brigaden, samt Sekondlieutenant i den 1ste akershusske Infanteribrigade C. F. Poppe forsat i samme Egenskab til den 2den akershusske Infanteribrigade med Behold af sin havende Anciennetet af 15de Febr. 1859. — Under s. D. er Kand. med. T. D. C. Lange og Exam. med. J. W. Holmboe udn. til Marinelæger af 2den Klasse. — Under s. D. er Sagfører P. C. Wessel ansat som Bogholder ved Kongsbergs Sølvværk og Bergmester i østre søndenfjeldske Distrikt J. A. Sell beskikket til tillige at være Medlem af Kongsbergs Sølvværksdirektion. — Under s. D. er Oberstlieutenant og 3die Officier i den kongelige norske Generalstab H. C. Rosen, ifølge Ansøgning meddeelt Afsked i Naade med en aarlig Pension stor 700 Spd.

— Paa Mandag gives Bal i Frimurerlogen til Indtægt for Selskabet til Omsorg for ældre ugifte Damer.

— Det i Formand- og Repræsentantmøde 6te Marts antagne Fattigbudget for Christiania i indeværende Aar udviser en Udgift af 98,000 Spd. (deriblandt iberegnet Bykassens Forskud for Fattigkassen 1860 med 18,000 Spd.) Indtægterne beløbe sig kun til 17,000 Spd. og saaledes bliver 81,000 Spd. at udligne som Fattigskat. Fattigkassen blev bemyndiget til paa Byens Kredit at optage Laan af indtil 25,000 Spd. for at den i løbende Kvartal kan dække sine Udgifter.

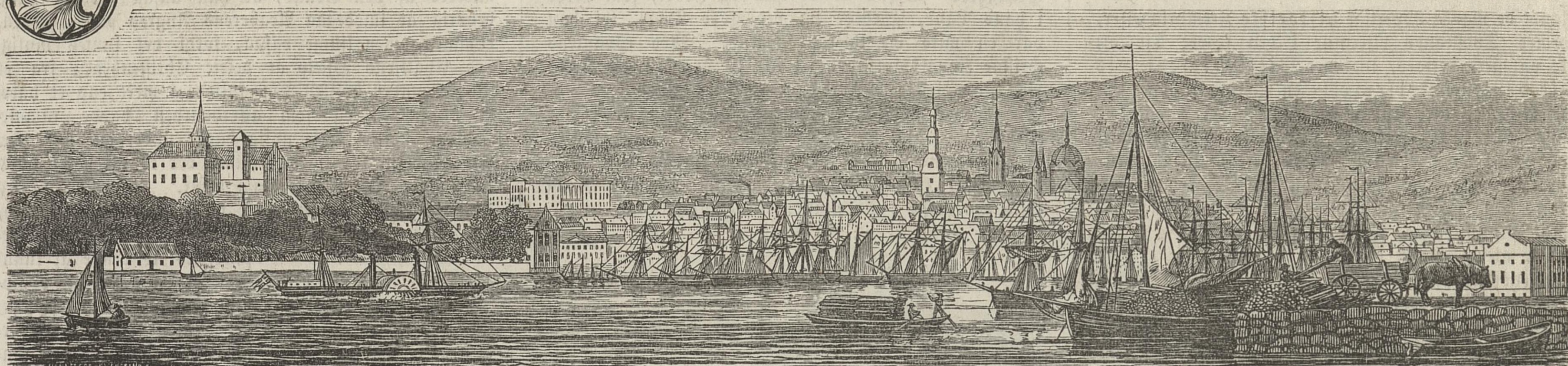
— Den bekjendte danske Genremaler Ernst Meyer er død i Rom den 1ste Febr. i sit 61 Aar.

— Sognepræst til Stordøen og Bestyrer af Skolelærer-Seminariet sammesteds Cl. N. H. Daae er 25de Febr. udnævnt til Ridder af St. Olafs Orden.

☞ **Hermed en Subskriptions-Indbydelse.**

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 11. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 17de Marts 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Eugène Scribe.

(Af Feyrnet).

For otte Dage siden følte Scribe sig en Smule upasselig. Han kaldte sin Læge. Denne sagde „Spiis Frokost og kjør ud." Scribe steg tilvogns udenfor sit Huus og gav Kudsken Befaling til at føre ham til hans Ven og Nabo Maquèt. Ankommet til det angivne Sted, stiger Kudsken ned af sit Sæde og aabner Vogndøren: Scribe var død.

Nogle Timer efter vidste hele Paris den sørgelige Nyhed, og forrige Fredag forsamlede sig Alt hvad der har et Navn i Literatur og Kunst, i Politik og Statsstyrelse, for at hædre den Mands Minde, hvem Døden saa pludselig havde kaldet.

Eugène Scribe er født Juledag 1791. Hans Fader havde et Silke- og Klæde-Udsalg i Saint Denis-Gaden, som kaldtes chat noir. Han døde inden Sønnens Opdragelse endnu var endt, og denne sattes under Advokat Bonnets Formynderskab. Formynderen søgte at indgyde sin Myndling Smag for Retsvidenskaben, og satte ham paa et Advokatkontor. Den unge Lærling morede sine Kamerater høilig, men var ikke af stor Nytte for sin Principal. Dupin senior tog ham til Sekretær, men jeg drager høilig i Tvivl, at han har været tjent med hans Hjælp. Skranken var ikke den Arena, som lokkede Eugène Scribe: Theatret med sine Triumpher, der af den Ubekjendte fra igaar, gjør en Mand, der er kjendt af Enhver, Theatret kaldte ham med uafviselige Røster. Hans første Vaudeville opførtes 1811 og gjorde fuldstændig Fiasko, og samme Skjæbne havde flere følgende Stykker. Det være sagt til Trøst for alle dramatiske Forfattere, hvis første Forsøg udpibes, at den Skribent, hvis Karriere blev saa glimrende, fem til sex Gange maatte udholde Parterrets Mishagsytringer inden Lykken værdigedes at forunde ham et Smiil, og Parterret paa hiin Tid udtrykte sine Følelser paa en Viis, som sandelig havde Klem.

Endelig var hans Ulykkesstjerne beseiret og Scribe blev hurtig populær. I 1825 havde han paa de forskjellige Theatre ladet opføre 130 Stykker, som næsten samtlige havde gjort Lykke. Jeg indrømmer, at han havde en stor Skare Medarbeidere, men man maa ikke tro, at han lod dem forrette det hele Arbeide og blot laante dem sit Navn samt hævede Forfatter-Honoraret. De, hvis Bistand han modtog, beklagede sig blot over Eet: At han vilde gjøre formeget selv. Han rettede, formildede, forstærkede og forvandlede ofte saaledes de Arbeider, man bragte ham, at Fædrene hyppig havde den største Vanskelighed med at gjenkjende deres Børn naar de gjensaa dem saa forskjønnede efter at være passerede gjennem fremmede Hænder, og de kunde ikke altid værge sig mod den Jalousi, som Moderen føler, naar Ammen bringer hende et rødmosset, stort og stærkt Barn tilbage, istedetfor den blege, fine lille Ting, som hun betroede hende.

Det var først i 1827 at Scribe optraadte paa Théatre francais. Valerie og Fornuftgiftermaalet vare de første Stykker, han lod opføre der. Kameraterne, Statsmand og Borger, En Lænke og Et Glas Vand, beviste noksom, at hans Talent ogsaa var en stor Skueplads voxen, og gjorde ham til en verdensbekjendt Mand. Paa samme Tid leverede den uudtømmelige Forfatter Sujetter til Auber, Meyerbeer og Hálevy, og han har i denne Virksomhed lagt sandt dramatisk Talent for Dagen. Digtet Hugenotterne er maaskee det bedste lyriske Drama, der nogensinde er skrevet.

Publikum har siden det første Gang applauderede Scribe, stadig bevaret ham i sin Gunst og var ham tro til Enden. Kritiken og den finere Smag forskaanede ham hverken for voldsomme Angreb eller for fornem Overseen. Man bebreidede ham bittert, ikke at være en Digter, at være fattig i sin Opfindelse, simpel i sin Form; man nedværdigede ham til en literær Haandværksmand, den værste Beskyldning, man kan gjøre en dramatisk Forfatter. Jeg mindes, at et ungt Menneske, næsten en Dreng, for et halvt Snees Aar siden, endte en Theater-Feuilleton, hvori han af Hjertenslyst havde tordnet løs mod Kameraternes Forfatter, med de Ord: „Nu har da ogsaa jeg kastet min Steen paa Scribe"! Scribe havde allerede længe været stenet i de store og især i de smaa Blade, og i 1836 sagde Villemain til ham, da han blev optaget som Medlem af det franske Akademi: „Det er ikke givet Nogen ustraffet at more Publikum nogle og tyve Aar."

Det er at haabe, at bedre Motiver end Lede over en Andens lange Popularitet, har fremkaldt Angrebene paa Scribe; men om vi indrømme, at Dommerne have været redelige, sige vi ikke derfor, at deres Domme have været retfærdige. Man har ofte, især i den sidste Tid, været ubillig mod Scribe, og havde han selv kunnet forsvare sin Sag, antager jeg, han havde gjort det omtrent i disse Ord:

„De er ikke en dramatisk Forfatter", siger man mig, „fordi De ingen Stiil har. — Der er maaskee nogen Sandhed i, at jeg ikke har lagt tilstrækkelig Vægt paa Formen; det er ogsaa muligt, at Naturen, der tilmaaler Enhver sin Part, ikke har opladt denne Hemmelighed for mig. Men skulde dog en sand Idee, en heldig Knude og dens Løsning, rigtig opfattede og gjengivne Charakterer, ikke regnes for noget? Ingen Kritiker har indtil denne Dag, saavidt jeg veed, lært denne Kunst fra sig. Og uden Forfængelighed tør jeg dog vel paastaa, at den sande Idee, den heldige Knude sjelden savnes i mine Stykker, og at man altid har fundet mine Personer grebne ud af Livet. Mange forskjellige Typer have siddet for mig, og om jeg har tegnet lidt hurtigt, om mine Portræter snarere ere Skizzer end fuldendte Værker, vil man idetmindste indrømme mig, at disse Skizzer ligne og have Liv. Min Stil er hverken fyndig, kjærnefuld eller koloreret nok; men lad gaa, den er idetmindste tydelig, og man forstaar strax hvad jeg vil sige. Dersom jeg ikke altid har talt korekt og skjønt, har jeg dog aldrig nedladt mig til det Gadesprog, som flere af vore Nymodens Forfattere ikke tro deres Pen uværdigt. En stor Forbrydelse, man beskylder mig for, er at jeg er altfor duelig, altfor gavmild med Handling, at jeg spænder og indvikler mine Intriguer for meget, løser dem med formegen Kunst. Hertil svarer jeg: det er den bedste Side af mit Talent, og disse Forviklinger, disse Spændinger, disse Overraskelser more Parterret og Loger, hvorfor skulde jeg da gjøre Afkald paa hvad der er min Styrke og som ikke mishager mit Publikum? Man vil absolut at Theatret skal være en Skole for Moral, Philosophi, Veltalenhed og Æsthetik, hvorfra Tilskuerne gaa ud dydigere, visere, mere gjennemtrængte af det Skjønne i Kunst og Literatur. Dette er meget godt, men jeg tror, at Theatret ogsaa er et Sted, hvor Sindet skal oplives og forfriskes, og naar en Forfatter lader sine af Dagens Møie trætte Tilskuere finde Hvile i Billeder, der hverken støde an mod Moralitet eller god Smag, naar det lykkes ham, at underholde dem en heel Aften, at opmuntre dem og styrke dem til næste Dags Arbeide, forekommer det mig ikke, at denne Forfatter fortjener at behandles som en Forbryder. Scenens Stormestere vilde upaatvivlelig have gjort det bedre. Men er dette en Grund til at vredes paa mig? Naar man bebreider mig ikke at være en Racine, en Corneille, en Molière, en Shakespeare, kan jeg blot svare, at det ikke er min Skyld, og at det ikke er retfærdigt, at udslynge sit Anathema mod mig, fordi jeg ikke naar op til disse Jelter, som jeg aldrig har gjort Fordring paa at stilles ved Siden af."

Saaledes vilde Scribe omtrent have talt sin Sag, thi om han end vel vidste, hvad han duede til, overvurderede han dog aldrig sit Talent, og da den berømte Schlegel erklærede, at han foretrak Supplikanten for Misanthropen, var Scribe den Første, der fandt, at Schlegel ikke havde en sund Dom hvad dramatisk Kunst betræffer. Til den, som angreb hans Stykkers Moralitet, kunde han anføre den unge Pige, som, dybt rystet af Forførelsens Farer, tilstod for sin Moder, efter at have seet et af Scribes Stykker, at hun havde samtykket i at lade sig bortføre samme Nat. Hvor mange Forfattere gives der vel, som i deres Karriere have en saadan Triumph at opvise?

„Ingen er Prophet i sit eget Land", siger man. Tiltrods for Kritiken, har den stadige Gunst, som Scribe i et halvt Aarhundrede har nydt, noksom beviist, at Ordsproget ikke altid træffer. Men dersom Forfatteren til saamange Skuespil, Vaudeviller og Operaer var Prophet i sit Fædreland, var han næsten Halvgud i fremmede Lande. Man har spillet hans Værker overalt, i Norge, i Indien, ja ligetil Chinas Grændser. For en Deel Aar siden, aabnede et Nabofolks Hovedstad et fransk Theater, og istedetfor at stille det under en eller anden Muses eller Monarchs Beskyttelse, helligede Staden det til Scribe i den Tro, at dette Navn nødvendigviis maatte bringe Theatret Lykke.

I en lang Aarrække var Scribe Præsident i Selskabet for dramatiske Forfattere. Hans Medbrødres Anerkjendelse havde hævet ham til denne Værdighed, og dette er et Vidnesbyrd om ærbødig Sympathi, som høilig hædrer dens Gjenstand. Borgerne i den literære Republik, ere en uafhængig Menneskerace, og man finder blandt dem kun faa Hofmænd og Smigrere, men virkelige Tjenester faa der Betydning, og man belønner gjerne Velvillie og Broderlighed. Takket være Scribes uafbrudte Anstrængelse, er den Forening, som Beaumarchais stiftede, mægtigere end nogensinde og bærer sin rige Frugt. Denne Hæder vil aldrig Nogen kunne afdisputere Scribe, og det er den, han kunde være meest stolt af.

Nogen Tid før den Dag, da en pludselig Død berøvede os Scribe, sluktes i en fattig Bolig et Kunstnerliv, som aldrig havde været oplyst af Lykkens Smiil. Charles Avisseau er død og har efterladt

Værker, som man om nogle Aar ikke vil kunne opveie med Guld, efter at hans Samtid har ladet ham vansmægte. (Illustration, 2. Marts).

Otto den Stores Gesandtskab til Chalifen i Cordova.

(Efter Wilhelm Giesebrecht).

Blandt de mange ypperlige historiske Frembringelser, hvormed Tydsklands Literatur i den senere Tid alt mere og mere beriges, indtager Wilh. Giesebrechts „Die deutsche Kaiserzeit“ en ærefuld Plads. Af dette Arbeide, der skildrer en Tid, hvori Tydsklands Enhed var noget virkeligt existerende, og hvori dette Land havde Overvægten i Europa, ere hidtil to svære Bind udkomne, der gaa indtil Keiser Henrik den Tredies Død (1056). Værket, der første Gang udkom i Braunschweig 1855, har ikke alene oplevet et nyt Oplag (udstyret med et ypperligt Kart af Dr. Kiepert), men er ogsaa bleven kjendt værdigt til den Præmie, som efter den for nylig afdøde preussiske Konges Foranstaltning hvert 5te Aar tildeles det ypperste i Qvingvenniet udkomne Værk over tydsk Nationalhistorie*). Som en Prøve af dette interessante Arbeide, der for det store Publikum ogsaa har den Fordeel, at det er frit for Noter og at det gjerne henskyder det lærde Apparat til Exkurser, meddele vi nedenstaaende Episode, der forekommer os at levere et levende og karakteristisk Tidsbillede fra Middelalderen. L. D.

Det arabiske Spanien havde aldrig adlydt Abbasiderne i Bagdad. Kun ved at nedsable hele Omaijadernes Slægt, der før dem havde indehavt Chalifatet, havde Abbasiderne troet at kunne sikre sig Herredømmet. Blot en Eneste af hiin ulykkelige Stamme var undsluppen fra Blodbadet; han var flyttet til Spanien, Araberrigets yderste Grændse, og var her bleven kaldet til Herredømmet. I Spanien fortsatte altsaa Omaijaderne sit Regimente, fulde af Had og Hevnlyst mod Abbasidernes fiendtlige Slægt. To Aarhundreder havde allerede deres Herredømme været uden Forbindelse eller Fællesskab med de øvrige muhamedanske Lande og derfor afmægtigere ligeoverfor de christne Stater, som stedse videre udbredte sig paa Halvøen. Sjelden hvilede Kampen, Christendommen og Islam stode her uafladelig paa Slagmarken ligeoverfor hinanden, men til nogen varig Afgjørelse over Landets Besiddelse kom det ei, thi ligesaa afsondret som Omaijaderne stode fra Islams Stater, ligesaa liden Forbindelse herskede mellem det christne Spanien og den øvrige occidentalske Christenhed. Hvad her foregik, var ligesom Forpostfægtninger, der ikke berørte Hovedkampens Afgjørelse. Da besteg i Aaret 912 Abderrhaman den 3die, den største Fyrste af sin Slægt, Omaijadernes Throne. Han overtog Riget i det farefuldeste Dieblik; indre Krige havde saaledes svækket det arabiske Herredømme, at det kun syntes at maatte bero paa en kraftig Beslutning hos de Christne, om Maurerne for bestandig skulde blive beseirede, og paa samme Tid trængte fra Afrika Abu Abdallahs og Mahadis Magt frem, for hvilken allerede Edrisiderne bøiede sig. Men Abderrahman vendte sig med Kraft mod begge Fiender, drog sit Sværd mod de Christne og sikrede derved sit Rige i Spanien paa samme Tid som han ved at understøtte Edrisiderne udvidede sin Magt ogsaa til Afrika.

Disse vare de lykkeligste Tider, som Spanien saa under Arabernes Herredømme. Landet blomstrede under jevn Velstand, Handelen hævede sig, de herligste Stæder fremstode, Cordova kappedes i Pragt med Bagdad. Chalifen ærede Kunster og Videnskaber og samlede store Aander ved sit Hof, hvor han som en anden Salomon thronede i en orientalsk Fyrstes hele Herlighed. Ogsaa de Christne og Jøder, som boede i hans Land, glædede sig ved gode Dage, thi han var en mild og tolerant Fyrste. Med Spaniens christne Konger kom det vel ikke til nogen varig Fred, men Grændsekrigene hvilede dog ofte i lange Tidsrum. Gjentagende søgte Abderrhaman, især beskjæftiget med Krige mod Fatimiderne, med det Gode at bilægge Tvistighederne med de christne Stater, og sendte saaledes 950 til Occidentens mægtigste Fyrste, Kong Otto den første i Tydskland, et Gesandtskab for at tilbyde Fred og Forbund; i Gesandtskabets Spidse stod en christen Biskop fra Chalifens Rige.

Eugène Scribe.

Man kan neppe tro, at Chalifen, der med klogt Blik overskuede alle Tidens Forhold, kun har villet vise Otto en tom Ære. Maatte ikke Venskab med denne mægtige Fyrste i Norden være ham af Vigtighed, paa en Tid, da Otto just havde kunnet indsætte en Konge i Frankrig og ligesom holdt det hele Land hiinsides Pyrenæerne i sin Magt? Hvad, om Otto forbunden med Franskmændene havde gaaet over Pyrenæerne istedenfor over Alperne, hvilke han snart overskred, hvad, om han, som i sin Tid Karl den Store, havde forenet de Christne til fælles Kamp mod de Vantro? Nok, Abderrhaman sendte Gesandter til Otto, ligesom han kort i Forveien havde sendt andre Gesandter til Konstantinopel for med Grækerne at forene sig mod Chalifen af Bagdad.

Gesandtskabet ankom til Otto den Stores Hof og overrakte ham kostbare Æresgaver tilligemed et Brev fra Abderrhaman, hvilket dog ikke fandt den bedste Modtagelse, da Otto i mange Udtryk deri fandt krænkende Angreb paa Christendommen. Deels herfor og deels fordi han i det Hele ikke ret troede Chalifen, blev Gesandtskabet uvenlig behandlet. Tre Aar holdt man det tilbage i Tydskland og først rum Tid, efter at Otto var vendt tilbage fra sit første Tog over Alperne, lod han dem atter drage hjem. Dog troede han ei at turde lade Gesandtskabet ubesvaret, og det allerede af den Grund, at han ansaa det for Pligt behørig at imødegaa Araberens Angreb paa Christendommen, men tillige ogsaa, fordi det syntes muligt ved Chalifens Hjælp at befrie Christenheden fra en Plage, under hvilken den sukkede i mere end et halvt Aarhundrede, og som allerhaardest havde rammet Italien, hvilket Otto nylig havde underlagt sig. Det var Araberne fra Garde-Frainet, der endnu stedse holdt de vestlige Alpers hele Kam besat. Som Koloni fra det spanske Arabien erkjendte de Abderrhamans Høihed, og Otto troede, ved et Gesandtskab til denne at kunne bevæge ham til at opgive hiin Islams yderste Post; i det Mindste var det et Forsøg værd, hvorledes en saadan Anmodning vilde blive optagen i Cordova.

Otto opfordrede derfor sin Broder Brun til at see sig om efter Mænd, der maatte ville overtage det farefulde Gesandtskab. Længe søgte man forgjæves, Ingen vilde underkaste sig den besværlige Reise og det betænkelige Ærinde, men endelig tilbød sig frivillig en Munk ved Navn Johan fra Klostret Gorze i Lothringen, en from og modig Mand, beredt til for Troens Skyld at trodse enhver Fare. Man modtog hans Tilbud og gav ham foruden adskillige Tjenere, Ermenhard, en Kjøbmand fra Verdun, der oftere i Handelsforretninger havde besøgt den pyrenæiske Halvø, og Garamann, en strivefærdig Klosterbroder, med som Ledsagere. Til Toget sluttede sig ogsaa en spansk Præst, der vilde vende tilbage til sit Hjem.

Vi besidde en temmelig udførlig Beretning om Johans Gesandtskabsreise, nedstreven af ham selv og saa rig paa tiltrækkende Omstændigheder, at vi ei kunne undlade at meddele de vigtigste Afsnit.

Johan og hans Ledsagere brøde op i Slutningen af Aaret 953, efterat have modtaget en kongelig Skrivelse med Paalæg selv at overrække den til Chalifen. Den indeholdt til Forsvar for Christendommen mangfoldige Angreb paa Islam. Gesandterne tog Veien over Toul, Langres og Dijon til Lyon; derfra seilede de nedad Rhone, men bleve paa denne Fart overfaldne af Røvere og plyndrede; kun med Møie reddede de Livet og endeel af sit Gods. Endelig kom de til Barcelona, hvor de opholdt sig to Uger og sendte et Bud til Tortosa, den første arabiske Stad paa deres Vei. Chalifens derværende Befalingsmand indbød dem til at drage videre, modtog dem meget ærefuldt og sendte strax Bud til sin Herre for at indhente hans videre Befalinger. Efter en Maaned indløbe disse, og Johan og hans Staldbrødre fortsatte Reisen. Overalt fandt de en hædrende Modtagelse og ankom saaledes til i Nærheden af Cordova. Omtrent en halv Miil fra Staden anviste man dem Bolig i et prægtigt Palads, der tilhørte Chalifens Søn. Her manglede de Intet, men snart fattede de dog Uvillie, fordi de ikke saa snart, som de havde ønsket, erholdt Audients hos Chalifen. Deres Uro tiltog, da de af sine Bekjendte erfarede, at de skulde vente i tre Aar, fordi Otto havde ladet Chalifens Gesandter vente i en ligesaa lang Tid. (Forts.)

*) Denne Præmie, der blev indstiftet 1843 — Tusindaaret efter Forliget i Verdun —, bestaar i 1000 Thaler Guld samt en Guldmedaille.

W. M. Thackeray.

(Westminster Review).

(Slutning fra No. 8.)

Den retfærdige og ædle Interesse for de Fattiges Stilling, der nu er et saa fremtrædende Træk i det engelske Liv, har havt en uheldig Indflydelse paa engelske Romanforfattere. Den har forledet dem til at fremstille de Fattige, ikke som de ere i det virkelige Liv, men som Gjenstande for alle Slags Experimenter og som Vehikler for sygelige Deklamationer. Det vilde være høist ubilligt at negte, at der er udrettet meget Godt ved de Mænd, der forestille sig, at Statsøkonomien er hjerteløs og den sentimentale Økonomi noget Fortræffeligt. Men hvis Noget kunde hindre denne Anerkjendelse, maatte det være det Jargon af sociale Problemer, som besmitte de philanthropiske Romaner. Thackerays gode Smag og sunde Sands har bevæget ham til at forkaste alt Saadant. Vi tro, at han handler ret i at udelukke fra sine Fortællinger de Materier, der ikke passe til deres hele Anlæg, skjønt han selv utvivlsomt føler ligesaa dybt og sandt herom, som nogen af de Forfattere, der have gjort Forholdet mellem Rige og Fattige til Gjenstanden for sin Behandling. Men vi maa ogsaa have Lov til at beklage, at han ikke har udvidet Kredsen for sine Skildringer. Han synes maaskee, at dette er det gamle taabelige Ønske om, at en Mand skulde være anderledes end han engang er, at Milton havde besiddet Shakspeares dramatiske Talent eller at Byrons Digte vare ligesaa elegante som Tennysons. Det er vistnok taabeligt. Men naar en Mand har store Evner, har man Lov til at ønske, at han ikke vilde indskrænke deres Virkekreds. Vi kunne saaledes haabe, at Thackeray ligesom Goldsmith vil i sin Tid vise os det smukke og velgjørende Syn af en hæderlig Fattigdom. Uden at klage over, at han ikke er Fielding, kunne vi dog være bedrøvede over, at den Haand, der har malet os en anden Amelia ikke ogsaa har malet os en ny Andrews. Uden at klage over, at han ikke i sine Fortællinger kalder Middelalderen tillive igjen, kunne vi dog ønske, at vi i hans Galleri ikke forgjæves maatte see efter Figurer, der ligne Billederne af Edie Ochilbree eller Meg Dods eller Jeanie Deans eller Fiskeren fra Musselcrag eller Proprietæren fra Liddesdale eller de mange andre naturtro Portræter af Landmænd, der pryde vor anden Shakspeares Dramaer.

Dog nok og mere end nok af saadanne Betragtninger. Vi ville blot gjøre opmærksom paa, at Thackeray holder sine Personer indenfor en vis snever Kreds; de staa saa langt fra Menneskets egentlige Idee, at Plato og Pascal neppe vilde anerkjende dem for almindelige Mennesker. Vi kunde gjerne sige, at den Dag, vi finde i Thackerays Skrifter, ikke svarer til vor Dag, men kun til de Timer, vi tilbringe i Dagligværelset og Spisestuen. Naar Clive og Pendennis forlade disse, er det vanskeligt at forestille sig, at de forlade dem for virkelig at foretage sig eller tænke paa noget Alvorligt; vi kunne ikke tænke os dem alene. Digteren følger dem nok hjem, men han drager Teppet til for alle Andre.

Vor Analogi glipper dog i en Henseende. Der kan ikke være noget Spørgsmaal om, at Thackeray's Portræter af Mænd ere mindre heldige og mindre fuldstændige end hans Portræter af Kvinder. Han har vistnok malet nogle ubetydeligere Personer som Dobbin, den gamle og den unge Osborne, Major Costigan og Obersten i „The Newcomes" og i Esmond ligesaa fuldstændigt som ypperligt. Men Nødvendigheden af at holde Skildringerne indenfor det selskabelige Livs Sphære har gjort, at hans Hovedpersoners Liv i det Hele ligger udenfor hans Gebeet, Pendennis, Warrington og Clive ere enten for svage til at gjøre Effekt eller overskride Maleriets Grændser. En anden Grund ligger i, hvad vi have kaldet det negative Element hos Forfatteren, og som vi fra en anden Side betragtet ogsaa kunde kalde det kvindelige Element; han sympathiserer varmt med mandig Kraft og Mod, men han er bedre skikket til at skildre kvindelig Kulde og Egoisme; ophøiede og uegennyttige kvindelige Charakterer ville vi forgjæves søge hos Thackeray. Uden at gjennemgaa hans hele Galleri vil det være tilstrækkeligt at tage for os Heltinden i den Roman, som kompetente Dommere sandsynligviis ville erkjende for den mest fuldendte. Ethel Newcome er Thackerays erklærede Yndling; hun er skildret med en Omhu, der visselig vil lade hende staa frisk og levende, naar Forfatterens Børnebørns Børn ligge i sin Grav. Men Ethel svarer dog ikke til sin Hensigt; hendes Charakteer er altfor ophøiet for Forfatteren. Han fortæller os, at hun er ædel: hun er blot stolt og ødsel; han siger, hun er kjærlighedsfuld og hun bryder sig ikke om Andre end dem, hun kan beskytte, og dem, for hvem hendes Hengivenhed kun har lidet Værd. Med en Sandhed, der er saa meget større, fordi den er ubevidst, skildrer Thackeray den barnagtige Heftighed, med hvilken hun holder af sin Fader og sin Onkel efterat hun har bedrøvet dem ved at have forstødt Clive. Hvad man finder hos hende, er Livlighed, der bliver taget for Vid, Luner, der blive tagne for Phantasi, og en listig Aabenhed, der skjules under Navn af Oprigtighed. Hun er religiøs; men hendes Religion er kun en sentimental Verdslighed; hendes Ønsker ere hendes Samvittighed, og man maa indrømme, at hun adlyder den uden Betænkning. Men paa samme Tid nærer hun den praktiske Skepticisme, der opstaar af Mistillid til Ens Medmennesker. Hun bekymrer sig ikke om Noget. Ethels Opførsel fortjener al den Beundring, som Forfatteren yder den: det er den kolde Egoismes Triumph, et Mesterstykke af den Viisdom, som er af denne Verden. Thackeray selv ønsker, men kan dog ikke tro, at hun tilsidst vil lønne sin Fætters Standhaftighed: vi tro ikke der er nogen Læsere, som ikke vide, at den virkelige Ende paa Historien er, at Lord Farintosk er heldig i næste Sæson, og at Ethel dør som Markise. Medens Miss Newcome fremstilles som et Mønster paa en ophøiet Kvinde, er der i Rosa Mackencie med ligesaa stor Kraft og Klarhed skildret en Typus paa en Hverdagscharakteer — ligefrem, blid, tilbageholdende og kjærlig, indtil hun ved at blive lykkelig forsørget har naaet sit Livs høieste Maal: siden er hun listig, falsk, stivsindet og hjerteløs, da hun ikke behøver at hykle længere. Disse to Charakterer ere skildrede som rene Modsætninger, og dog ligge de i Virkeligheden ikke langt fra hinanden. De forenes ved et fælles Baand af lav Egennytte.

Den Mangel paa egentlige Hovedtanker, man har klaget over at finde i Thackerays Skrifter, stemmer vel overeens med, hvad vi have kaldet hans photographiske Fremgangsmaade; men for at være retfærdig, maa man ogsaa bemærke, at denne Feil næsten er fælles for alle hans Forgjængere. Foruden Goethe og Fielding, der begge i mange Henseender staa langt under ham som Romanforfattere, er det vanskeligt at nævne egentlige Romanforfattere, som ikke have deelt denne hans Feil. Vi undtage saadanne Skrifter, som Swifts eller Sternes eller Johnsons: Gulliver, Shandy og Rasselas, der ere Mesterstykker i sit Slags, men neppe Mesterstykker som Romaner. Der er ingen saadanne gjennemførte Tanker, ingen Ideer hos De Foe, Richardson, Smollet eller Miss Austen, i Vicar of Wakefield eller Waverley-Romanerne. Med mere Ret kan man klage over, at alle Thackerays Skildringer ere farvede af det allerede omtalte negative Element. Bemærkninger om, at alle Mænd ere egennyttige og

Skizzer fra Syrien. Druser. (Se Nr. 8).

alle Kvinder hykkelske, at alle indfødte Britter forgude Rigdom og Rang, og at Kjærlighed enten er en Daarskab eller en Forretning, fremsættes med saadan Afverling, Kvikhed og Kraft, at vi ikke blot glemme de mildere Bemærkninger, der neppe ere mindre almindelige, om end mindre stærkt udhævede, men ogsaa at selve Fortællingens Løb ikke altid bekræfter Sandheden af denne negative Philosophi. Ret og Uret, Mod og Feighed medføre i „Esmond", „The Newcomes" og „Virginierne" de Følger, som Enhver kjender fra sin egen Erfaring. Det er saaledes i disse Romaner, Thackeray viser sig som en skabende Kunstner i Ordets fulde Betydning idet han bevarer Naturtroskab i det Enkelte og dog hæver sig til en mere ophøiet Betragtning af det Hele. Det fortjener at lægges Mærke til, at den Yndest, de ovennævnte Værker ved sin Fremtræden vandt, stedse blev mindre og mindre. Man maa ikke undre sig over, at Publikum kan dømme saa falskt; det er kun en anden Form af den Utilbøielighed, almindelige Tilskuere have for at vende sig fra photographiske Landskaber til et Landskabsmaleri af Turner. Naar først Publikum engang har overvundet sin Utilbøielighed til at anerkjende Originaliteten, og ret have sat sig ind i en stor Forfatters Stiil, er det endnu mere utilbøieligt til at anerkjende en ny Retning af hans Originalitet. Dette vil især være Tilfælde, naar den første Stiil i nogen Henseende tiltalte dets lavere Egenskaber. Ved sine tidligste Arbeider havde Thackeray i høi Grad udsat sig for en saadan Skjæbne. Det er umuligt at dyrke Maadehold og Overdrivelse paa samme Tid: at tro paa det Burleske og sympathisere med Naturligheden. De Læsere, der høit beundrede den kunstige Rigdom hos „James" og „Lyndon", kunde ikke af Hjertet yde „Esmond" og „The Newcomes" sin Hyldest. Den Utilbøielighed de maatte have at overvinde, er ganske naturlig. Thackeray havde selv vænnet Verden til den smaalige Detail og den fine Sarkasme, der er en saadan Nydelse for Mange. Derfor klagede Læserne over, at de senere Fortællinger gik i en roligere mere historisk Tone, indeholdt mindre mikroskopisk Nøiagtighed og bitter Satire mod deres Omgivelser; da de i "Vanity Fair" og „Pendennis" vare blevne fortrolige dermed, vare de ikke villige til at anerkjende den mere ideale saavelsom med Virkeligheden mere overeensstemmende Livsbetragtning, der gaar igjennem Esmondfortællingerne, eller tilbørlig skatte den rolige Bredde, finere Humor og mere fuldendte Charakteerskildring i „The Newcomes". Med et Ord: man har maaskee for et Dieblik foretrukket Forfatterens Maneer for Forfatteren.

Naar en Forfatter har opnaaet en saa udmærket Plads, som denne, eller saa langt overgaaet sine Medbeilere i en saa vanskelig Kappestrid, vilde det være taabeligt af Kritiken at holde Lovtaler eller udtale sin Overbeviisning om, at de ovennævnte Bøger engang ville blive mere paaskjønnede og i alle Verdensdele blive mange Generationers Glæde og Stolthed. Thackeray har allerede langt overstraalet flere af de mest berømte Navne paa Humoristernes Liste. Men vi ville kun bemærke, at denne store Kunstners første Maneer har havt en uheldig Indflydelse paa hans Udvikling; at det Element hos ham, der er bleven kaldet det photographiske, i Kraft og Naturlighed saavelsom i sine Mangler har en virkelig Analogi med den photographiske Kunst; at hans overordentlige Begavelse, der er en Hovedbetingelse for at blive en udmærket Forfatter, kun har Værd naar den underordnes under en større Idee og en poetisk Betragtning; at det blivende Værd ved Thackerays Virken beror paa hans poetiske Blik og Medfølelse med sine Medmennesker, paa den væsentlige Sandhed i Charakteerskildringer, der ikke saameget er trængt i Baggrunden af den Verden, han har skabt, som de snarere danne Grundvolden for den. Det er i Ønsket om at fremstille disse Punkter klarere, vi have forsøgt paa en Analogi, der ikke maa drives for vidt, og have sammenlignet Thackeray med Talbot i Henseende til en altfor fremtrædende Maneer i hans Skrifter. Der har ikke været nogen Tanke om at insinuere, at langt høiere Elementer savnes i noget af Forfatterens modnere Arbeider. Dog er der en vis Henseende, i hvilken de to Kunster mødes; og vi tro, at man vil give os Ret i, at de begge ere smukke og interessante Kunster, men at de begge mangle meget for i Sandhed at være Kunst.

Literatur.

Af (dansk) **historisk Tidsskrift** III Række er 2det Binds 1ste Hefte hidkommet i disse Dage. Det indeholder en Afhandling af Werlauff om den kjøbenhavnske Bogtrykker og Leilighedspoet Phoenixberg, Bidrag til Belysning af den danske Stats Folkemmængde, Næringsveie og Finantser i Midten af det syttende Aarhundrede ved F. Hammerich, samt et af den for et Par Aar siden afdøde Adjunkt Christen Thaarup efterladt Arbeide over P. A. Heiberg. Werlauffs Afhandling er naturligviis af et meget specielt Indhold, da Phoenixberg, uagtet han foruden at være Bogtrykker og Forlægger, tillige hørte til sin Tids produktiveste Versmagere, forlængst vilde have været glemt, saafremt han ikke ved sine Eftertryk havde paadraget sig Holbergs Vrede. Men intet af hvad der staar i Berørelse med en saa epochegjørende Forfatter som Holberg eller paa nogen Maade bidrager til at oplyse hans Livs Omstændigheder, kan ansees for overflødigt. Afhandlingen om Phoenixberg indeholder ikke faa interessante Smaatræk, og er saaledes et velkomment Tillæg til den Række af fortjenstfulde Skrifter, hvorved den lærde Historiker mere end nogen anden har belyst Holberg og hans Samtid. — Hammerichs statistiske Bidrag synes at være samlede med megen Flid og ere skrevne i denne Forfatters bekjendte flydende og lette Sprog. Med Hensyn til de Resultater, hvortil han er kommen, kan der være adskilligt at bemærke. Navnlig synes hans Skildring af de indre Forholde i Norge at være mindre nøiagtig, hvilket imidlertid finder sin Undskyldning deri, at han ikke har havt de nødvendige Hjælpemidler til sin Raadighed. Saaledes angiver han Forholdet mellem Odelsbønder og Leilændinger ved Midten af det syttende Aarhundrede efter den i Durells Relation meddeelte Liste, hvorved der udkommer 4000 Odelsbønder mod 32,800 Leilændinger eller omtrent det samme Forhold, som i Danmark bestod mellem de saakaldte Selveiere og Fæstebønderne. Af de i Rigsarchivet opbevarede Skattemandtal vil man imidlertid see, at der allerede ved Begyndelsen af det syttende Aarhundrede fandtes henimod tre Gange saamange Odelsbønder som Durell angiver, og deres Antal maatte ved det Tidspunkt, som Hammerich omhandler, være endnu meget større, da Salget af Kronens Eiendomme allerede begyndte under Christian den Fjerde. Durells Liste er grundet paa Skattemandtallene fra 1610—20; men i disse opføres de fleste Odelsbønder blandt Leilændingerne, med hvilke de ogsaa skattede. — S. 40 angiver Forf. Sædegaardenes Antal i Norge ved Midten af det 17de Aarhundrede (efter Berg, Budstikken 1823 Sp. 808) til 125; Bergs Liste omfatter imidlertid ikke blot de dengang existerende Sædegaarde, men ogsaa baade de tidligere nedlagte og de senere oprettede, og det ovenfor nævnte Tal bliver saaledes meget for stort. S. 76—77 anstilles en Beregning over Kapitalværdien af Norges og Danmarks Jordegods i samme Tidsrum. Danmarks Jordskyld var 570,000 Tønder Hartkorn, hvilke anslaaes til et Værd af 85 Millioner Spd. i vore Penge; Norges 40,500 Skpd. Tunge = 81,000 Tdr. Htk., anslaaes til 8—9 Millioner. Kapitalværdien af Norges Jordegods skulde altsaa efter dette kun være 1/10 af Danmarks til Kongeaaen og kun 1/4 af Slesvigs. Forf. finder selv, at denne Beregning maa være „splittergal" og mener, „at der har været ganske andre Faktorer, som maa tages med i Betragtning, naar Beregningen skal blive nogenlunde ligelig." Blandt disse Faktorer kan anføres, at i Danmark baade Skov og anden Udmark regnedes med i Jordtaxten, medens i Norge kun det egentlige Agerland blev skyldsat. — S. 66 heder det, at de norske Leilændinger vare underkastede Hoveri; som bekjendt, var det dog kun Adelens Ugedagstjenere og de Kronens Avlsgaarde nærmest boende Leilændinger, altsaa kun en ringe Deel af den hele Klasse, hvem denne Byrde paahvilede. — Forf.s Udsigt over den Norsk-Danske Stats Finantser ved Midten af det 17de Aarhundrede synes at savne den tilbørlige Orden, men indeholder forresten adskilligt baade nyt og interessant. Man seer saaledes heraf, at Norge virkelig i det nævnte Tidsrum var haardere beskattet end Danmark, og at desuagtet det førstnævnte Land bar sine Byrder med større Lethed end det sidstnævnte, hvor den ene Bondegaard efter den anden blev lagt øde og en stor Deel af de jordegne Bønder maatte overlade sin Eiendom til Kronen for resterende Skatter, Alt et Vidnesbyrd om Norges forholdsviis større Velstand i denne Periode. — Thaarups Afhandling har for os Nordmænd en særlig Interesse derved, at P. A. Heiberg, skjønt dansk født, regnede Norge, hvorfra baade hans Fædrene- og hans Mødrene-Slægt var og hvor han selv havde tilbragt nogle af sine bedste Aar, for sit rette Fædreland. Som bekjendt lod han de fleste af sine efter 1814 udgivne Skrifter trykke i Norge og har ogsaa i et Par af dem behandlet særlige norske Anliggender med en Varme og Interesse, som altid vil gjøre hans Minde dyrebart for os. Thaarups Arbeide er mindre en Biographi end Materialerne til en saadan; men disse synes at være samlede med megen Flid og Nøiagtighed. Som en Kuriositet skulle vi anføre, at det paa første Side heder, „Heibergernes Familie i lige og uafbrudt Linie nedstammer fra den saakaldte Justedalsrype, den eneste menneskelige Skabning, der sparedes i hele Justedalen, da den sorte Død hærjede Norge. Da Justedalsrypen kun er en mystisk Person, vil det falde temmelig vanskeligt at bevise denne Sætning."

— Af A. Munchs tidligere bebudede Tidsskrift **„For Hjemmet"** er nu 1ste Hefte udk. (Tønsbergs Forlag), hvilket indeholder Begyndelsen af „Pigen fra Norge", historisk-romantisk Fortælling af Udgiveren; trende Digte af Samme, en efter Thackeray oversat „Skizze fra Georg den Tredies Tid" og „Den Fredløse i Foldalen" (et oversat Brudstykke af Færeyingasaga. Den paabegyndte originale Fortælling omhandler Audun Hugleiksøn og spiller i 14de Aarhundredes Begyndelse. Som man seer, er Indholdet meget afvexlende. — Prisen for hver maanedlig Levering paa 6 Ark er 30 ß.

Norge.

Christiania. Medens Pariserne applauderede Fortrinligheden af Molieres Spil i „Den indbildte Syge", bares den Spillende selv, ikke blot virkelig syg, men døende bort fra Scenen; og medens det londonske Theaterpublikum sad ligesom opløst i Begeistring og Taarer over den Kraft og Adelhed, hvormed Kean gav de storartede Shakespearske Figurer, sank denne selv — aftraadt fra Scenen — bag Koulisserne om af Mathed, Træthed og Sjælsjammer, i sin egen Elendighed. Medens den jævne Borger standser og seer sig misundelig om efter denne tankeblege, muntre Herre, som feier ham forbi opad Gaden, kastende aristokratiske Blikke ind i Butikvinduerne, aner han maaskee ikke, at det var en livsled ulykkelig Melancholikus, som just søgte den bedste og billigste Hyssing at hænge sig i. Medens den „Agerende" forbløder, fraadser Tilskueren i Vellyst —: alle have vi et medfødt Hang til spanske Tyrefægtninger. Vi give ikke lettelig Rum for den Tanke, at den, der kan skaffe os den hjerteligste Latter, selv skulde være glædeløs. Og dog er dette desværre altfor ofte Tilfældet. Det hender hyppig, at Forfatteren af de Værker, hvorved vi efter endt Dagværk søge Hvile og Vederkvægelse, netop fordi han er Forfatter og intet andet, maa savne begge Dele. Dette er en Betragtning, som man i ethvert Samfund finder Anledning til at gjøre; — thi det reelle Livs Krav og Magt over det ideelle gjør sig overalt gjældende, — men især synes den os for Dieblikket at finde sin særegne Foranledning. Som vore Læsere vist vide, har „Dølen" været en lige saa fornøielig Fyr at skrive og læse om, som at nyde i mundtlige Samtaler. Hans aandrigt massive Maade at fatte og anskue en Ting og denne ubændige Djærvhed, hvormed han kunde slaa Gjækken løs, har ligesom en „stor Komedie" i parodisk Stiil, ret som en moderne „Ulysses fra Ithaka", været en Modvægt mod denne slikkede Almindelighed, hvortil Hverdagslivet uafladelig indbyder, og sat os i det lystigste Humør. Men der er her som ellers vist Faa, som har spurgt sig selv, om hvorledes „den Agerendes" Humør var, om ikke hans Sind kuedes under Trykket af Livets simpleste Krav, og han selv savnede denne Munterhed, som han ved sit Lune meddeelte Andre. Det sømmer en Mand, ikke at klynke og ikke at klage; men det sømmer ham især, naar han kan samle Sjælsmod og Kræfter dertil, da at flygte for den Nød, som omspænder ham, og at handle i det Haab, „at Lykken hører den Forvovne til". Dette har nu ogsaa „Dølen" besluttet at gjøre og er reist fra Hovedstaden — vi tør sige til dennes Tab. Efterat han ved Udgivelsen af sit bekjendte Blad var kommen i mindre god økonomisk Stilling, besluttede han at søge en fast Ansættelse, hvorved han idetmindste kunde erhverve det nødtørftige Brød. Under sine Kroningstriumpher i Throndhjem indsendte han — hvad vi allerede have fortalt, men man ikke har villet troe — Ansøgninger til samtlige Departementer om at blive Kopist, men alt forgjæves!! Siden søgte han om at blive Referent ved Overretten, men endnu mere forgjæves. Han fik imidlertid Stipendium for at reise til England, men saa lidet, at han ikke kan bruge det. Under disse Omstændigheder blev hans Stilling mere og mere fortrykt, og han fattede den Beslutning, at lære et Haandværk, for at forlade Landet og blive et hverdagsligt Nyttighedsmenneske, i det blide Haab, som han sang engang, at:

„Han engang nok et Ansigt faar
Som Juli-Maane fuldt,
Naar han som en Philister gaar
Som gjort af bare Smult."

Det var en forvoven poetisk Plan, men „Dølen" har nu begyndt paa den, forsaavidt han er reist til Svenskegrændsen for at lære — Ølbrygning. „Han, Overretssagføreren, lære Ølbrygning!" udbryder man, og erindrer med et Smiil Holbergs bekjendte Parallel:

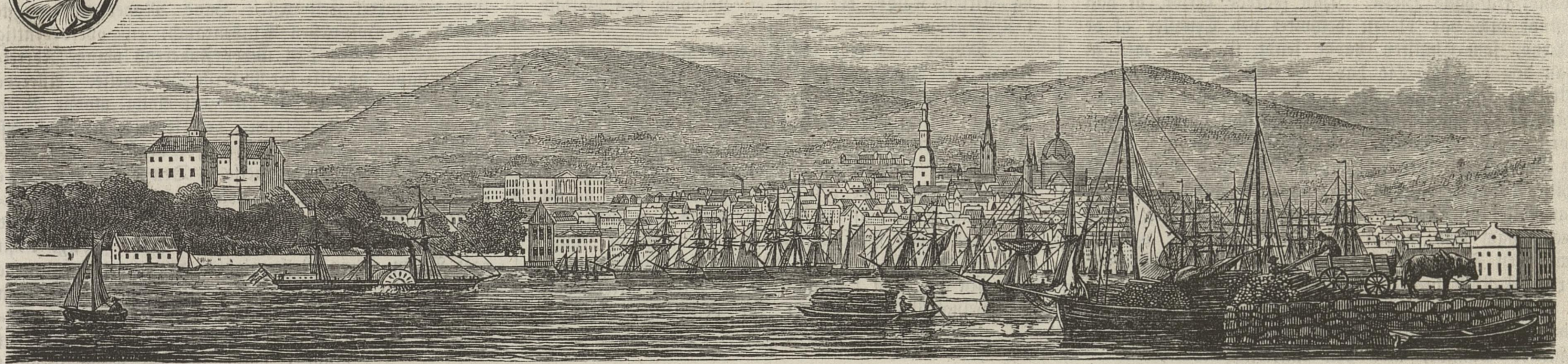
„De blander begge To, een Sager, een sin Drik."

Sagen har imidlertid sin alvorlige Side. Det er Tanken om et forfeilet Liv, som her kaster sine lange Skygger, et Liv, som ved den Energi, der enkeltviis betegner det, var bedre værdt. At en Mand, der, som „Dølen", gaar hjemmefra tomhændet, forladende Ploven i en voxen Alder, og ikke ender, førend han er juridisk Kandidat med bedste Charakteer, tyder dog paa en Tillid til sine Kræfter og en Iherdighed, hvorved man uden ganske særegne Omstændigheder maatte komme frem i Verden. Men disse særegne Omstændigheder have, som man seer, truffet „Dølen". Man kan vistnok for eendeel forklare, hvorledes de have formet sig til denne Ubønhørlighed. Originalitet, Hensynsløshed og altfor storslagen Aandrighed ere ikke gode Huusguder for et Menneske, der vil frem i Livet. Men man maa ogsaa sige, at man lader „Dølen" undgjælde altfor haardt for dem, naar man ikke engang vil give ham en Kopistpost, hvoraf dog ikke saa faa indehaves af Folk, for hvem de ere vigtigere for Forsørgelsens end for Arbeidets Skyld. Vistnok vide vi, at han nu kunde komme ind i et vist Departement — skiønt det neppe vilde gaae hen uden Skraal om Nepotisme — men denne Udsigt har først aabnet sig, da han havde fattet sin Beslutning om at slaa ind i en anden Livsretning. Hvorvidt han dog vil forandre den — og vi troe han kan det uden Skaar i Folks Omdømme — vide vi ikke, men ønskeligt vilde det være. Vort Land er sandelig ikke saa rigt paa særlig Begavelse, Skjemt og Munterhed, at man ligegyldig kan see „Dølen" at forlade det; og det er hellerikke saa fattigt paa Resourcer, at en Mand, ved hvem der ingen anden Infami hefter en Aandrighedens og Originalitetens, ikke her skulde kunde finde sit daglige Brød.

(Kan fortsættes ved Leilighed).

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 12. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 24de Marts 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Otto den Stores Gesandtskab til Chalifen i Cordova.

(Efter Wilhelm Giesebrecht).

(Slutning fra forr. Nr.)

Dog var dette i Virkeligheden ikke Abderrhamans Hensigt, men Sagen havde, som senere viste sig, en anden Sammenhæng. Hiin spanske Præst, der ledsagede Gesandtskabet, havde nemlig seet og læst Ottos Brev og havde bekjendtgjort dets Indhold i Cordova. Et stort Røre var derved opkommet blandt den arabiske Befolkning, thi efter en ubrydelig Lov maatte Ingen lade sig forlyde med et eneste Ord mod Koranens Lære, og naar Chalifen fornam saadanne Ytringer uden allerede den følgende Dag at fuldbyrde Lovens Straf, havde han selv sit Hoved forbrudt. De mest anseete Arabere meddeelte dette skriftlig — thi saaledes bleve næsten alle Hofanliggender forhandlede — til Chalifen. Abderrhaman svarede ligeledes skriftlig, at der i venskabelig Hensigt var sendt ham et Gesandtskab fra Kong Otto og at der var anviist det Bolig i hans Søns Huus, dog havde han endnu ikke modtaget det, og Videre vidste han ikke. Chalifen vilde nemlig, skjønt i Virkeligheden bekjendt med Skrivelsens Indhold, ikke udsætte sig eller Gesandtskabet for Fare ved formelig at modtage dette under slige Omstændigheder. Først sendte han til vor Johan en jødisk Mand Rabbi Chisdai, der stod i stor Anseelse hos ham og navnlig havde Opsyn over de Æresgaver, som Chalifen erholdt fra fremmede Fyrster og som han til Gjengjæld sendte til disse. Chisdai var, som man seer af et Brev fra ham til en Chazarerfyrste, hvilket endnu existerer og hvori Johan og hans Gesandtskab omtales, en yderst erfaren og forstandig Mand. Han søgte først at vinde Johans Fortrolighed, idet han gjorde ham bekjendt med Arabernes Sæder og Skikke og gav ham Forholdsregler desangaaende; fornemmelig skulde han, sagde Rabbien, agte paa, at hans Ledsagere ikke afstedkom nogen Forargelse ved uforsigtige Ytringer eller spottende Gebærder og ikke tillod sig nogensomhelst letfærdig Spøg med Kvinderne, ja ei engang saa paa dem; derhos maatte han erindre, at han stedse var omgiven af Speidere. Da Chisdai saaledes havde vundet Johans Fortrolighed, kom han frem med sine Spørgsmaal om hans Ærinde. Munken fortalte ham aabent sin Sendelses Hensigt og Brevets Indhold. „En farefuld Ting, sagde Chisdai, er det at gaa til Chalifen med en saadan Skrivelse. Du kjender jo Lovens Strenghed, man maa see sig for med Varsomhed. Giv forsigtige Svar, naar Chalifen sender Bud efter Dig."

Nogle Maaneder forløb, uden at Johan erfarede Noget i sin Sag; da kom endelig en spansk Biskop til ham med det hemmelige Ærinde fra Chalifen, at sige ham, at Ottos Gesandtskab skulde blive modtaget, naar man kun vilde overlevere Gaverne, men derimod undertrykke Brevet. Munken vægrede sig ved at overtræde sin Herres Ordre. Da nu Bispen søgte at blødgjøre ham ved Forestillinger om, at de Christnes fordeelagtige Vilkaar i Abderrhamans Rige vistnok vilde lide, hvis en saadan Skrivelse blev overleveret Chalifen, forbitredes Johan heftig over en saadan Løihed, der vilde for ydre Fordeles Skyld afholde ham fra at forsvare den christelige Tro. Han dadlede med heftige Ord de spanske Christnes Halvhed. „Jeg hører, sagde han, at I endog lade Eder omskjære og afholde Eder fra de Spiser, som ere Araberne forbudte." Biskopen søgte at undskylde dette dermed, at allerede deres Forfædre heri havde viist sig eftergivende. Men Johan vilde Intet høre om saadan Eftergivenhed, og stod fast ved, at han vilde udføre sit Ærinde. Forgjæves forsøgte Chalifen endnu andre Midler til at omstemme Johan. Alt var uden Virkning; Munken blev urokkelig.

Chalifen greb nu til Trudsler. Da Johan en Søndag — thi kun paa den Dag og paa de store Festdage tillodes det ham og hans Ledsagere under Bevogtning af tolv Personer at gaae i en nærliggende Kirke —, var paa Veien til denne Kirke, blev en Skrivelse fra Chalifen overrakt ham, skreven paa Faareskind og af usædvanlig stort Format. Johan anede intet Godt, men for ikke at forstyrres i sin Andagt, stak han det uaabnet til sig og læste det først efter Gudstjenesten. Skrivelsen indeholdt de haardeste Trudsler; hvis han ei gav efter, skulde ikke alene han, men alle Christne i Spanien lide Døden; Chalifen vilde Ingen skaane. „Betænk, hedte det, hvorledes de Myrdedes Sjæle ville anklage Dig for Gud. Ved din Haardnakkethed skulle de dø, som ved Dig saa let havde kunnet naa til Lykke og Fred. Thi havde Du ei været saa trodsig, saa havde Du hos mig kunnet udvirke Alt for dem. „Johans Sjæl var fuld af Uro; vel bævede han ikke for Døden, men saamange Medchristnes Undergang fyldte hans Hjerte med tung Kummer. Men da erindrede han det Bibelsted: „Kast din Sorg paa Herren", og han blev rolig. Han lod Garamann hente Pergament og Pen og dikterede ham en lang Skrivelse til Chalifen, fuld af Mod og Fortrøstning. Han var, sagde han, kommen som sin Konges Gesandt og vilde punktlig udføre sin Pligt; at forandre Noget af hvad der var ham paalagt, stod ei i hans Magt, selv Pinebænk og Dødskvaler vilde ei kunne afholde ham herfra, om end Chalifen Dag for Dag lod et af hans Lemmer afrive. At han ei frygtede Døden, havde han allerede beviist, men om Chalifen for hans Pligttroskabs Skyld vilde udrydde de Christne i Spanien, saa var det ikke ham, der skulde paa den yderste Dag bære Ansvaret herfor, men dette Blod vilde anklage Chalifen for Gud som Morder, medens han selv og de for Troen Myrdede vilde vinde det evige Liv. Var det imidlertid Guds Villie ikke at tillade saadan en Udaad, saa kunde han, den Almægtige, ved et Under redde de Troende fra Chalifens Haand.

Dette Brev fandt en bedre Modtagelse, end Johan havde ventet. Abderrhaman havde hørt nok om Otto den Stores Magt og Villiesstyrke, til at vide, at denne ei vilde lade sin Gesandts Krænkelse ustraffet, og derhos raadede anseete Mænd ham til at forsøge en Udvei. En af Kongens Raadgivere foreslog at spørge Johan selv, hvorledes Knuden kunde løses, og Chalifen gik ind derpaa. Johan raadede da til at man, forat Udleveringen af Skrivelsen kunde omgaaes, burde sende et Budskab til Kong Otto; de Forholdsregler, der skriftlig bleve givne ham fra denne, skulde han punktlig adlyde. Chalifen bestemte sig til at følge dette Raad. Og lod bekjendtgjøre, at den, der vilde paatage sig Sendelsen til Kong Otto, kunde derfor forlange hvilkensomhelst Belønning. Der tilbød sig da en vis Recemund, en streng christelig Mand, der formedelst sine Kundskaber saavel i Latin som Arabisk havde opnaaet en Ansættelse i Chalifens Kancelli. Efterat han havde samtalet med Johan om Farerne ved Reisen og om den Modtagelse, han kunde gjøre Regning paa hos Otto, erklærede han sig beredt til at paatage sig Vovestykket, naar man vilde love ham det netop ledige Bispedømme Elvira. Fordringen indrømmedes. Da han endnu var Lægmand, erholdt han de geistlige Vielser, blev indsat som Biskop og ilede afsted. Uden stor Besværlighed fuldendte han Reisen, kom til Klosteret Gorze, glædede Brødrene der ved Efterretninger om Johan og begav sig derpaa til Biskop Adalbert af Metz og derfra til det kongelige Hof i Frankfurt, hvor han i Marts 956 blev forestillet for Otto, der modtog ham naadig. Johan erholdt nu nye Befalinger; han skulde undertrykke det tidligere Brev, overrække Gaverne, forlange, at de røveriske Skarer skulde fjernes fra Garde-Frainet, slutte et Venskabsforbund med Chalifen og derpaa paaskynde sin Hjemreise. Tillige affendte Kongen en ny Gesandt med flere Ledsagere til Chalifen, nemlig en Mand fra Verdun, Dudo, der medbragte nye Gaver og et nyt Brev til Chalifen, hvori alle Angreb paa Muhameds Lære omhyggelig vare udeladte. Recemund og Dudo forlode Klosteret Gorze ved Enden af Marts og i Begyndelsen af Juni naaede de Cordova. Da man nu strax vilde føre de nye Gesandter frem for Chalifen, forbød denne Saadant, og sagde: „Først skulle de Gesandter, der saa længe have ventet, møde hos mig med sine Gaver, da først vil jeg see de nye, disse skulle ogsaa først glæde hiin trodsige Munk med Efterretninger om hans Hjem og om hans Kjære."

Johan skulde altsaa nu komme for Chalifens Øine, og man bød ham til denne festlige Leilighed at lade sit Haar klippe, tage et Bad og iføre sig smukkere Klæder. Men han vægrede sig haardnakket herved. Da troede Chalifen, at Munken manglede Penge og sendte ham ti Pund Sølv til at kjøbe Klæder for. Johan tog Pengene, men uddeelte dem mellem de Fattige og sagde, at det stred mod hans Ordens Lære at anlægge andre Klæder. Da Chalifen hørte det, sagde han: „Heri erkjender jeg en Mands ubøielige Sind. Dog vil jeg see ham, om han end skulde komme til mig, indhyllet i en Sæk, ja han vil behage mig endmere af denne Grund."

Da den festlige Audients skulde skee, udfoldede Abderrhaman sin Hofstats fulde Pomp. Hele Veien fra Paladset, hvor Johan boede, til Chalifens Palads var paa begge Sider besat med Krigsfolk. Da Gesandterne kom til Paladset traadte Hofembedsmænd dem imøde paa Tærskelen og førte dem ind. Forgaarden og Gemakkerne i det Indre vare belagte med skjønne Tæpper. Men rigest var det Gemak smykket, hvor Chalifen modtog Gesandterne; Gulv og Vægge kappedes med hinanden i Glands og Pragt. Eensom thronede han, som en Gud her i sin Herlighed, og kun Faa forundtes det at nærme sig til ham. Johan traadte ind i Gemakket og fandt Chalifen liggende paa det prægtige Divan. Han rakte Munken den indre Side af Haanden at kysse, en Ære, der kun vederfores de mest udmærkede Personer; derpaa gav

han ham et Vink til at tage Plads paa en Stol. Efter en lang festlig Pause begyndte han: „Jeg veed, at Du blev vred paa mig, fordi jeg saa længe negtede Dig Adgang til mig, men Du maa ogsaa kjende, de Hindringer, der stode i Veien herfor. Jeg har lært at kjende dit Mod og din Forstand, og modtager Dig ikke alene her med Glæde, men vil ogsaa beredvillig give Dig, hvad Du forlanger af mig." Johan, der først havde villet give sin Uvillie Ord, blev ved denne Tiltale saa ganske omstemt, at al Bitterhed forsvandt fra hans Hjerte. Han svarede derfor, at han vistnok ofte var bleven bekymret ved Trudsler af de Mænd, som Chalifen havde sendt til ham, men at han dog den hele Tid havde haabet, at disse Trudsler ikke vare ganske alvorlig meente; nu vare ogsaa de Hindringer, man i tre Aar havde lagt ham i Veien, bortryddede, og han havde ingen Grund til at antage, at de vare udsprungne af Uvillie mod ham. Al Bitterhed var saaledes forsvunden af hans Hjerte og han følte kun Taknemmelighed mod Chalifen, der havde beæret ham med en saa glimrende Modtagelse, og han priste den Fyrste lykkelig, der med en saadan Charakterens Fasthed forenede et saadant Maadehold.

Johans Svar behagede Chalifen særdeles vel og han beredte sig til at knytte en dybtgaaende Samtale med den mærkelige Klosterbroder. Men denne bad om Lov til at overrække Ottos Gaver og om derpaa strax at faa Tilladelse til at reise hjem. Chalifen forundrede sig. „Hvorfor, sagde han, vil Du saasnart stilles fra mig? Saalænge haabede vi at faa see hinanden, neppe er dette steet, saa skulle vi allerede stilles uden at have lært hinanden at kjende! Ved denne første Sammenkomst har det ene Hjerte kun lidet formaaet at aabne sig for det andet, ved den anden ville vi bedre forstaa hinanden, og sees vi ogsaa tredie Gang, saa ville vi fuldstændig fatte hinanden og slutte inderligt Venskab. Da først vil jeg sende Dig hjem til din Herre og med saadanne Æresbeviisninger, som han og Du fortjene." Johan lovede da, hvis Chalifen ønskede det, at blive længere. Derpaa blev Dudo og det andet Gesandtskab ført ind, de overrakte i Johans Nærværelse de nye Gaver og bleve affærdigede tilligemed denne.

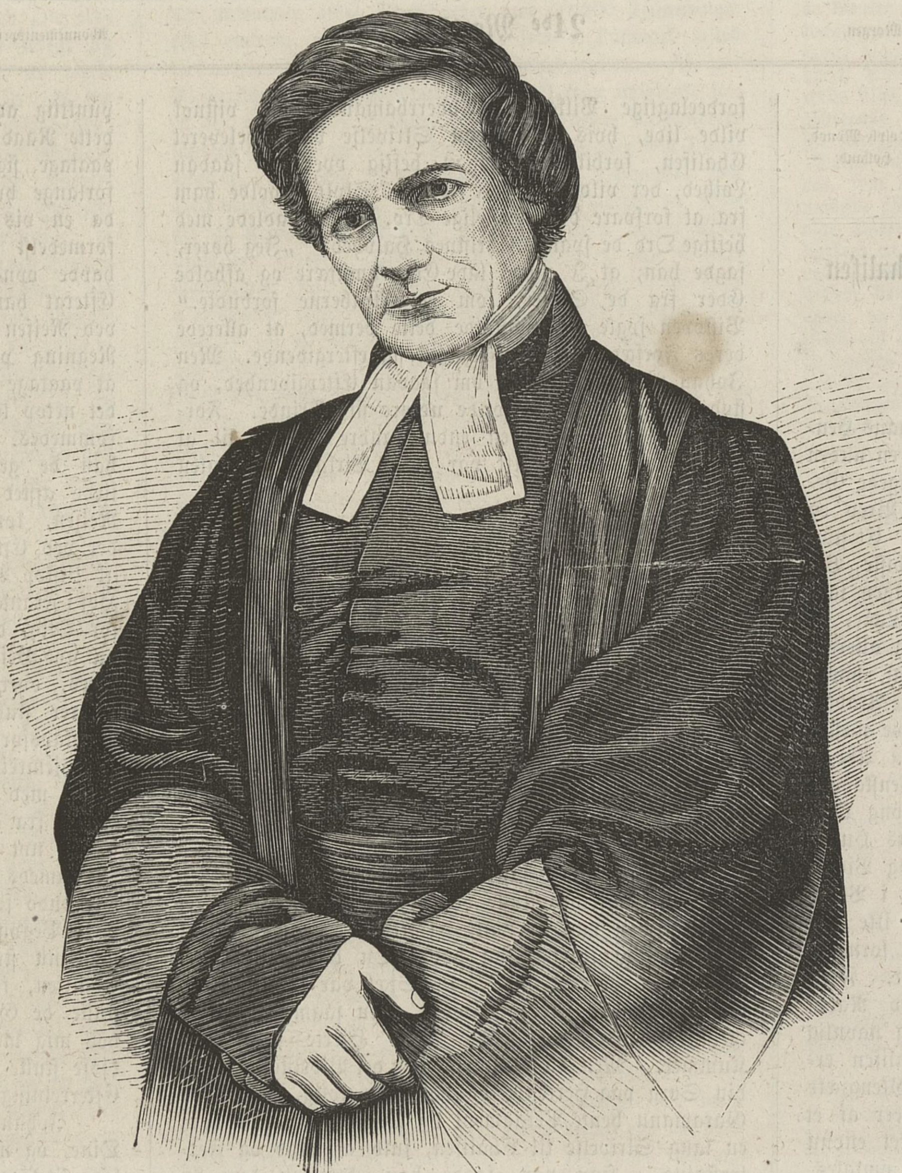
Efter nogen Tid blev Johan atter kaldt til Chalifen, der indlod sig i en fortrolig Samtale med ham. Abderrhaman talte meget om Ottos Magt og Klogskab om hans Hær og dens Styrke, om hans Rigdom og lykkelige Foretagender, men roste ogsaa i stærke Udtryk sin egen Magt og meente, at hans Hær overgik enhver anden Konges. For et at forbitre Chalifen indrømmede Johan ham Meget af, hvad han sagde til sin egen Berømmelse, men endte dog sin Tale saa: „Naar jeg skal sige Sandheden, saa kjender jeg i hele Verden ingen Konge, der besidder saa meget Land og et saadant Ridderskab, som Kong Otto." Dette behagede ikke Chalifen at høre, dog undertrykte han sin Uvillie og sagde: „Med Urette ophøier Du din Konge saaledes." „Nu, sagde Johan, det kunde komme an paa en Prøve." „Velan, sagde Chalifen, men unegteligt er det, at han i eet Punkt røber kun ringe Klogskab, idet han ikke beholder hele Magten i sine egne Hænder, men giver sine Mænd en altfor stor Selvstændighed og overgiver dem Dele af sit Rige. Han tænker vel derved at holde dem til større Troskab og Lydighed, men deri feiler han storligen, thi han befordrer kun de Stores Overmod og Opsætsighed, hvilket ogsaa har vist sig, da hans Svigersøn troløs forførte hans egen Søn, hævede sig som Rebel mod ham og førte Ungarerne ind i Riget at herje Alt med Ild og Sværd."

Hvad Johan herpaa svarede Chalifen, der med Skarpsind rigtig erkjendte det tydske Riges svage Side, og hvad han videre har opnaaet ved Hoffet i Cordova, vide vi ei, thi desværre standser her Beretningen pludselig. Saameget er dog vist, at hiin arabiske Koloni ved Alperne ikke blev opgiven; dog lykkedes det de i Nærheden værende christelige Fyrster i den nærmeste Tid at fordrive den derfra. Abderrhaman døde 961. Hans Søn, den milde, Alhakem 2. fulgte ham, og under denne milde Regjering oplevede Spanien ikke mindre lykkelige Dage.

Adolph Monod.

Monods Navn vil være de fleste af vore Læsere bekjendt, idetmindste gjennem forskjellige af hans her eller i Danmark oversatte Skrifter, hvilke alle have fundet en vid og erkjendtlig Læsekreds. For alle dem, som kjende disse, vil vistnok ogsaa hans Portræt være velkomment, og vi gjengive dette derfor her efter en Lithographi, som ledsager to Taler: „Det levende Ord" og „Kirkens Kald", der nylig ere udkomne hos Wøldike i Kjøbenhavn.

Monod blev født 1802 i Kjøbenhavn, hvor hans Fader var Præst ved den derværende fransk-reformerte Menighed. Moderen var en dansk Dame. Paa en Reise i Italien stiftede han 1825 en fransk-reformert Menighed, for hvilken han var Sjælesørger til 1827. Siden blev han Præst i Lyon, men vakte ved sin christelige Nidkjærhed her stærk Opposition mod sig og blev, paa Grund af en skarp Udtalelse i en Prædiken mod Nadverens Profanation, af det evangeliske Konsistorium anklaget for den katholske Kultusminister og afsat fra sin Post i Statskirken. Siden virkede han med velsignelsesrige Følger for den indre Mission

Adolph Monod.

blandt Arbeidsklassen i og omkring Lyon, og blev i Aaret 1836 af Regjeringen kaldet til theologisk Professor i Montauban, det eneste reformerte theologiske Fakultet i Frankrig. Medens han her virkede som theologisk Lærer — og det gjorde han i 11 Aar — holdt han tillige hver Søndag Gudstjeneste og vandt ved sine fortrinlige Prædikener Navn af Frankrigs største evangeliske Prædikant i dette Aarhundrede. Saavel herved som ved sin Begavelse overhoved og sin hele Virksomhed vakte han den Opmærksomhed hos Konsistoriet for den reformerte Kirke i Paris, at dette kaldte ham som Præst til Hovedstaden. Der døde han den 6te April 1856. Blandt hans Skrifter har foruden hans Prædikener, især Lucilie eller Bibelens Læsning (ogsaa oversat paa Dansk) faaet en stor Udbredelse. Hans tvende Foredrag om „Kvindens Opgave og Liv i Evangeliets Lys" har hos os i Fru Gislesens Oversættelse alt oplevet sit 4de Oplag.

Fredrik Ernst Daniel Schleiermacher.

Jo mere man i den senere Tid sporer, at et Hierarchi gjør sig gjældende, paa det kirkelige Gebeet, der strider mod Protestantismens Aand, jo heller dvæler Erindringen ved en Mand og Theolog, hvis hele Liv og Virken afgiver et herligt Vidnesbyrd om, at Humanitet og Oplysning stedse gaa Haand i Haand med den sande Religion.

Denne Evangeliets sande Bekjender er den berømte Schleiermacher, lige stor som akademisk Lærer, som protestantisk Theolog, som christelig Taler, som aandrig Skribent og som Menneske. Han er født den 21de November 1768 i Breslau, hvor Faderen levede som reformeret Feltpræst. Hans Moder var yngste Datter af Hofpræsten Stubenrauch, en overordentlig from Kone, hvem han under Faderens mange Forretninger havde at takke for sin første Opdragelse. Allerede i en Alder af fem Aar blev det tidlig modne Barn sat ind i Fredriks-Skolen, der ledendes af Hofpræst Heinz, og udmærkede sig fremfor de fleste andre Disciple ved en let Hukommelse. Den deraf opstaaende Forfængelighed, samt en hvis Heftighed i Temperament, bekjæmpede den ømme Moder fornemmelig ved religiøse Forestillinger, samt ved en Ligevægt i sit eget Væsen og en Retfærdighed, der aldrig fornægtede sig. Endnu mere blev hans Stolthed knækket ved egen Erfaring, idet han snart lærte at indsee, hvor mangelfuld hans Viden var, og begyndte at drage i Tvivl, om det ogsaa forholdt sig rigtig med hans saa udskregne Evner, da han ikke formaaede at forklare sig de simpleste Ting, som hvorledes Vandet koger eller fryser. Siden svævede han i stadig Angst for, at ogsaa Andre skulde opdage hans Uvidenhed.

Imidlertid blev Faderen forflyttet til Pleß i Over-Schlesien og derfra til den nærliggende Koloni Anhalt. Her nød han kun en mangelfuld Underviisning, men jo ringere hans videnskabelige Fremskridt, og især hans Sprogkundskaber vare, en desto rigere Skat af Sagkundskab indsamlede han paa Landet ved den kloge Moders Bestræbelser. Tilsidst fandt den tolvaarige Gut ogsaa den Lærer, han tiltrængte, i en af Ernesti's Disciple, der erhvervede sig store Fortjenester af sin Elev. Han vakte Schleiermachers Iver for de gamle Sprog, og øvede ham i den Kunst først at tænke ordentlig over en Gjenstand, og saa bringe det Tænkte paa Papiret. For hans Aands Selvstændighed og Originalitet, vidner den Omstændighed, at han længe ansaa samtlige gamle Skribenter for uægte, uden dog at lade sig forlyde med denne fin Skepticisme, da Modsætningen mellem hans Ry som godt Hoved, og hans egen Følelse af ringe Begavelse, gjorde ham yderst indesluttet.

Forældrene havde imidlertid paa en Reise lært Hernhutermenighedens Opdragelses-Anstalt i Niesky i Overlausitz at kjende, og besluttede at betro Schleiermacher og hans ældre Broder i dens Varetægt. Faderen havde allerede ofte fortalt ham om de fleste store Skolers sædvanlige Fordærvelse, samt om de farlige Bekjendtskaber, man der stiftede, og derimod med saa smilende Farver forestilt ham den fromme Uskyldighedstilstand og den vise Forening af Underviisning og fælles Forfriskelse i Brødreinstitutet, at Gutten længselsfuldt imødesaa Afreisedagen. Denne trak sig altfor meget i Langdrag for hans Utaalmodighed, da Forstanderens Indvilgelse ikke var saa let at erholde, og Hernhuterne desuden i alle store som smaae Anliggender først maa trække Lod.

Indtil denne Afgjørelse kom, opholdt han sig med sine Forældre i Brødremenigheden i Gnadenfrei, og her begyndte et farligt Phantasiens Herredømme i Troessager at udvikle sig hos ham. Allerede i det ellevte Aar kostede det den livlige Gut søvnløse Nætter, at han ved Beregningen af Christi Lidelse og den Straf, i hvis Sted denne skulde træde, ingen beroligende Facit kunde finde. Her i Gnadenfrei fremkaldte Brødrenes Foredrag, som han overværede, nye Kvaler i hans Sjæl. En sværmerisk Pietismes Farer og Tvivlens kvalfulde Tilstand, lærte han saaledes at kjende af egen Erfaring, men senere arbeidede han sig seierrig ud af alle Taager. Foreløbig fattede han imidlertid en saadan Forkjærlighed for Brødremenigheden, at han under enhver Betingelse vilde tilhøre den, og heller leve i den som agtbar Haandværksmand, end udenfor den betræde den Vei til videnskabelig Navnkundighed, som hans tidligere Lærer i Pleß havde forstaaet at enthusiasmere ham for.

Opfyldelsen af hans Yndlingsønske voldte ham i denne Sindsstemning unævnelig Glæde; han blev i Aaret 1783 optaget i Læreanstalten i Niesky, og senere i Seminariet i Barby, for at uddanne sig til Geistlig i Menigheden. I Forening med sin talentfulde Ven Albertiné, helligede han sig med stor Iver det græske Sprogs Studium. Tiltrods for deres mangelfulde Forkundskaber, læste, eller rettere slugte de to Ynglinge en Homers, Hesiods, Theokrits, Sophokles, Euripides og Pindars udødelige Digte. Saaledes lagde Schleiermacher her Grundvolden til sin klassiske Dannelse, og til den underbare Sammensmeltning af dybt christeligt Alvor, og helenisk Skjønhedssands, som vi beundre i hans mangesidige, høitbegavede Natur. Det dybere Studium af Oldtiden fremkaldte imidlertid tillige en heftig Gjæringsproces i hans Sjæl og Tvivl. Jo mere han tænkte over sig selv og iagttog sine Omgivelser, jo klarere blev han sig en Splid bevidst, mellem sin egen inderste Overbeviisning, og den vistnok fromme, men indskrænkede Verdensanskuelse og Livsordning indenfor Brødremenigheden, indtil han tilsidst kom til den Beslutning at udtræde deraf. Det saare karakteristiske Brev, hvori han aabent forelagde sin Fader sin Sjæls Tilstand og sine mange Tvivl, slutter han saaledes: „Ak, bedste Fader, den Smerte jeg føler ved at maatte tilskrive Dem dette Brev, gjør mig det umuligt klart at fortælle Dem min Sjæls Historie og fremstille for Dem de stærke Grunde, hvortil jeg støtter mine Tvivl, men jeg beder dem indstændig, ikke at holde dem for forbigaaende og lidet rodfæstet. Jeg har baaret dem omkring med mig næsten i et Aar, og det er efter lang, anstrængt Tænkning, at jeg er kommen til dette Resultat."

Samtidig bad Sønnen om Tilladelse til at besøge Universitetet i Halle, hvor en Broder af den imidlertid afdøde Moder var Professor i Theologi. Med dyb Smerte, men uden Spor af fanatisk Vrede, modtog den troende Fader den af Tvivl hjemsøgte Ynglings Bekjendelse, som han fra sit Standpunkt søgte at gjendrive. „Og nu, min Søn," slutter han sit ikke mindre charakteristiske Svar, „Dig, som jeg med Taarer trykker til mit Bryst, det er med hjerteskjærende Veemod, at jeg slipper Dig, og slippe Dig maa jeg, siden Du ikke mere tilbeder din Faders Gud, siden Du ikke mere knæler med ham for samme Alter. Men inden vi skilles, saa sig mig dog min Søn, hvad den arme, sagtmodige, og af Hjertet ydmyge Jesus har gjort Dig, at Du frasiger Dig hans Vederkvægelse, hans Guddoms Fred? Var det Dig da ikke vel hos ham, naar Du klagede ham din Nød, dit Hjertes Nød, dit Hjertes Jammer? Og nu vil Du fornegte din Gud, for den Langmodigheds og Godheds Skyld, hvormed han bar din Synd? Bryde det Løfte, Du saa ofte gjorde ham: „Hos Dig, o Jesu, vil jeg blive." Hvorfor vil Du gaa fra ham? Har Du da intet Livsens Ord fornummet hos ham?"

Efter endelig at have erholdt Faderens Samtykke, traadte Schleiermacher ud af Brødremenigheden for at drage til Halle, under intet mindre end gunstige Vilkaar. Han selv udkastede følgende interessante Budget over hvad en Student i Halle dengang brugte: Brænde aarlig 12 Gylden*). Huusleie og Opvartning 24 Gylden. Middagsmad 40 Gld. Frokost og Aftensmad 48 Gld., hvoraf han endnu haabede at „retranchere" det Halve, da han ikke drak Kaffe og ikkun spiste lidet til Aften. Frisør 8 Gld., do. Støvlepudser og do. Vaskerkone. Dertil kom endnu Forelæsningspenge og Klæder, hvormed han var meget daarlig forsynet, klagede han. Lykkeligviis fandt han i Moderens Broder baade en Støtte for sine timelige Behov og for sin Aand. Ved denne fortræffelige Slægtnings og lærde Theologs Hjælp, kom der en vis Orden i hans hidtil kun stykkevise Viden.

*) Omtrent 4½ Spd.

Oversvømmelse i Løwen i Holland.

Schleiermacher var egentlig Autodidakt og deelte denne Menneskeklasses Feil og Fortrin: en vis Selvtilfredshed, som han først senere i Tiden aflagde, men ogsaa en vis aandelig Selvstændighed, som gjorde, at han ved Universitetet blot vilde lære Kjendsgjerninger og Data, for dertil at knytte sine egne Reflexioner. Med særegen Forkjærlighed kastede han sig paa Historien, fornemmelig paa de menneskelige Meningers Historie, hvilket viste sig at være hans egentlige dybeste Trang, og saaledes undgik han en eensidig theologisk Opfatning.

(Forts.)

Oversvømmelser i Holland.

Holland har i Løbet af Vinteren været rammet af to lige frygtelige Oversvømmelser. Den første fandt Sted i Bommel for to Maaneder siden, og satte atten Landsbyer under Vand. Den anden i Landsbyen Løwen, ved Februar Maaneds Begyndelse, ødelagde — Ordet maa tages bogstaveligt — tyve Landsbyer mellem Nimegue og Thiel. Da jeg besøgte Ulykkestedet nogle Dage efter Katastrophen, vil jeg give en kort Recit af en Begivenhed, som i høieste Maal vækker hele Europas Deeltagelse, hvorpaa den Pengehjælp, der daglig strømmer ind til os, noksom er et Beviis.

Først og fremst vil jeg gjøre opmærksom paa, at Rhinen, idet den kommer ind paa hollandsk Grund, deler sig i to Hovedarme, af hvilke den smaleste under Navn af Rhin-et-Lek, tager Veien over Arnhem, Wageningen og Cuilenburg, for at falde ud i Meuse, tæt ved Rotterdam; den anden Arm, mere tilvenstre, antager Navnet Waal, gaar langs Nimegue, Thiel og Bommel, og forener sig ved Dort med andre Vande.

Bredderne af disse to Arme danne hvad vi kalde „Polders", det vil sige, opdæmmet Land, hvis Jordbund i Almindelighed er saare frugtbar og som her er opfyldt af Stæder og Landsbyer, medens Landet holdes tilbage af Diger og Dæmninger. Nu ere disse „Polders" hver Vinter udsatte for at oversvømmes, især naar det fryser stærkt nok til, at Isblokke, naar den Tid kommer, da Isen løsner sig, styrter sig med ubændig Kraft mod Forskandsningerne, og omstyrte dem. Det var paa Grund af den overordentlige Kulde, at Isen iaar var saa stærk, da Isbruddet, efter Sneens Smeltning, begyndte med mere end sædvanlig Voldsomhed.

Katastrophen i Løwen fandt Sted den 1ste Februar, Klokken 6½ om Morgen, efter at Isen havde sat sig i Bevægelse i denne Deel af Floden, og Vandet hurtig var steget til Toppen af den 12 Alen over Vandfladen høie Dige. Uhyre Isblokke haard, som Sandsteen, og hvoraf flere af overordentlig Tykkelse, rives med af Strømmen og udhule i et Nu en Aabning af 255 Alens Længde i selve Digens Indre, og strax efter nok en Aabning paa 300 Alen. Vandet danner en formelig Kaskade, og vælter sig ligesom blandet med Marmorblokke, mod den ved Digens Fod beliggende Landsby, og river med sig et halvt Snees Baade, der vare sikkert fortøiede langs Bredden; femten Huse forsvinde hurtig, og mange andre ødelægges; Strømmen omstyrter alle Hindringer: Træer, Bygninger, Hoopslag, og har snart oversvømmet et Terrain paa 25,000 Hektarer Jord, indbefattende tyve velbefolkede Landsbyer, rige paa Avlsgaarde og paa Kvæg. Ved de første Nødskrig frelse Alt sig paa Lofterne og dernæst paa Tagene, hvorfra, takket være den Hjælp, som nogle modige Mænd strax vare rede til at yde, et stort Antal Mennesker frelstes i Baade, medens Hundreder af Mænd, Kvinder, Oldinge og Børn itide fandt Beskyttelse paa de ubeskadigede Diger i Nærheden og i Træer, hvorfra de i Dagens Løb eller næste Dag hentedes, blottede for Alt, uden Brød, uden Klæder, Nogle i Vand til Bæltestedet, og om-

given af en Deel af deres Hjorder. Fem og tredive Ofre savnedes, men man har Grund til at befrygte, at dette Tal er under Virkeligheden. Antallet paa forsvundne Heste og Kvæg, er endnu ubekjendt, men efter Indberetningerne maa det være meget stort. De Baade, jeg ovenfor omtalte, ere drevne langt bort, men een af dem, ladet med 50,000 Pund Hø, fandt Havn i en Frugthave, tre hundrede Skridt fra Digen.

I Almindelighed steg Vandet i denne „Marsk“ tre, fem og syv Alen, og bortførte Døre, Vinduer, Møbler, Fødevarer, med eet Ord, Eiendelene efter 15 til 20,000 Indvaanere.

For Dieblikket have alle disse Ulykkelige fundet Tag over Hovedet omkring i Egnen, og pleies med rørende Godhed; Penge, Klæder og Fødevarer strømmer til, takket være den Barmhjertighedens Aand, der besjæler Alle. Kongen, ledsaget af Prindserne, begav sig strax til de oversvømmede Steder, hvor Hans Majestæt, ofte i Vand til Knæerne, bragte Trøst i de Ulykkeliges Hjerter, og man forsikrer, at hans Privatkasse allerede har forstrakt en Sum af 300,000 Frs. til deres Underholdning. Til Trods for al denne Hjælp, er Trangen dog saa stor, at der gjøres Opraab til flere Nationer og en stor Indsamling skal snart finde Sted. Fremmede Lande have allerede tegnet sig for 150,000 Frs., og Kommissioner ere dannede overalt, for at forøge Summen.

Blandt de Detailler, som Bladene gjengive, læser jeg Følgende: „En Familie, bestaaende af Fader, Moder og flere Børn, hvoraf eet paa fire Maaneder, søger at frelse sig paa en Iisblok som brister; Familien deles i to Grupper, men Forsynet fører dem igjen sammen med Undtagelse af den lille Spæde som opfiskes om Aftenen.“

(Korrespondence til Illustration.)

Literatur.

Breve fra J. P. Mynster. Kbh. 1860. 234 S. 8. (Gyldendalske Boghdl.) Breve fra Mænd, der vare indviede i sin Tids politiske eller literære og religiøse Bevægelser, ere altid af Interesse som subjektive Opfattelser og Udtalelser af disse, endnu inden Resultaterne havde bragt den almindelige Eftervished og Reflektionen hildet det umiddelbare Indtryk; dobbelt bliver denne Interesse, hvor Brevskriveren ikke alene har fulgt og udtalt sig om Tidens Bevægelser, men han selv er en Personlighed, som det er lærerigt at beskue under den mangesidigste Belysning, og dette er Tilfældet med Biskop Mynster, Forfatteren af de ovennævnte Breve. I Samlingen findes, Breve skrevne i Løbet af 50 Aar. Men de fleste falde dog paa Aarene 1805—12. Et betydeligt Antal Breve, skrevne fra Spiellerup, hvor Mynster da var Præst, til Broderen O. H. Mynster, ville være af stor Vigtighed for en kommende Biograph af Brevskriveren. Man finder her den senere saa berømte Prædikant og Prælat som en ung lidet bemærket Landsbypræst sysselsat med disse omfattende og mangesidige Studier, som siden skulde begrunde hans Ry som lærd Theolog og fuldendt Taler. Snart sidder han fordybet i sine Klassikere, fra Horats til Plato, snart i den bibelske Exegese, snart i Studiet af økonomiske Skrifter, snart læsende Tidens Moderomaner, snart en længere tilbagelagt Tids Digterværker af nogen literaturhistorisk Betydning. Om Alt, hvad han læser, danner han sig sine egne Meninger, og disse, i Forhold til Tiden saa uhildede, klare og træffende, fremsætter han i sine Breve. En Side ved Mynster træder herved mærkelig frem, nemlig hans store Selvbevidsthed og Indsigt i de kunstnerisk virkende Midler i den literære Produktion, enten det saa var Prædikener, Digte eller Afhandlinger. Han viser da ogsaa en Takt i at vælge og en Beregning med Hensyn paa hvad der anvendes, som bringer os til at tænke paa Goethe. — Ved Siden af Mynsters Breve til Broderen ville vi især fremhæve en Række Breve til Fru Rahbek, der som man veed saa at sige var Huusmoderen for det danske Parnas i Aarhundredets Begyndelse. Disse og mange af Samlingens øvrige Breve minde mindre om Præsten — navnligen ikke i den Forstand Kierkegaard har taget Begrebet — end om den literære, fiint dannede Verdensmand og Æsthetiker; men man vil overalt finde Reflexioner, der vise, at Mynster, ikke blot var den slebne og vellærde Mand, efter Tidens Tarv og Behov, men at han besad en Begavelse, som forenet med Flid til enhver Tid maatte bryde en Bane. Hvad forresten denne Brevsamling angaar, er den nærmest bestemt til at være et Anhang til Mynsters egne Meddelelser om sit Liv; men vi troe, at Læseren i mange Stykker faar et fordeelagtigere Indtryk af disse uforbeholdent nedskrevne Breve, end af hiin beregnende Autobiographi, der vel hverken med Hensyn til Snikksnak eller Forfatterforfængelighed kan maale sig med Oehlenschlägers „Erindringer“, men som dog ved den omhyggelige Stræben efter at begrunde og forsvare Alt, blotter Svagheder, hvorpaa man ellers ikke vilde blevet opmærksom.

— **Rolandskvadet**, et normannisk Heltedigt. Dets Oprindelse og historiske Betydning. Et Bidrag til den europæiske Civilisasations Historie af C. Rosenberg. 300 S. 8. (Gyldendalske Boghandlings Forlag). Denne Monographi, som Forfatteren nylig forsvarede for Doktorgraden, vil være Dyrkere af Literatur- og Kulturhistorien kjærkommen, og deelviis ogsaa læses med Interesse af det almeendannede Publikum overhoved, ihvorvel dette neppe vil holde ud at følge med i dens meest specielle Undersøgelser og i disse Bolværker af Belæsthed, som en Doktordisputats passende kan have. Sagnet om Rolland har fundet en almindelig Udbredelse og tidlig Forplantelse ogsaa her til Norden, og Digtet, som omhandler det og i det fuldstændigste Haandskrift udgjør henimod 9000 Vers, ansees for det ældste og skjønneste af alle franske Heltedigte. Efterat have givet et Uddrag af dette Digts Indhold, (enkelte Steder i metriske Oversættelser) undersøger Forf. Rolandssagnets Oprindelse, Kvadets Form og Tilblivlse og dets poetiske Motiver samt historiske Betydning. Af særlig Interesse er den anstillede Sammenligning med Bjarkemaalet, hvoraf flere Stropher (i Saxos Omskrivning) jævnføres med temmelig nær tilsvarende i Rolandskvadet.

— Paa samme Boghandlings Forlag er udkommet **Marsk Stig**, dansk Folkevise fra det 13de Aarhundrede, 34 S. 4to. Den episke Visecyklus, som i raske, malende Træk fremstiller Kong Erik Glippings Drab, og hvis dramatisk storslagne Stof allerede saamange Forfattere med lidet Held have søgt at bringe i Sørgespillets Form, er her ved Sv. Grundtvig givet i en Text, fri for alt lærd Apperat og for andre Anmærkninger, end Forklaringen af de nu forældede Ord, samt ledsaget med 8 Pennetegninger af Const. Hansen og med Melodier af Berggreen. Saavel ved disse artistiske Tillæg, som ved det særdeles smukke og luxuriøse typographiske Udstyr har Bogen faaet et albummæssigt Tilsnit, hvorved den sikrer sig Adgang til mangt et Salonbord.

— Paa samme Forlag er udkommet **Taler ved Præstevielser** af Biskop Martensen (226 S. 8.), hvori der haves en saagodtsom fuldstændig og chronologisk ordnet Samling af denne Biskops Præstevielsestaler indtil Udgivelsestiden.

— Chr. Tønsberg indbyder til Subskription paa **Choret i Throndhjems Domkirke**, architektonisk-malerisk fremstillet af v. Hanno, hvilket vil blive udført i Ton- og Farvetryk i det Winckelmannske Institut i Berlin, og koste 48 ß for Subskribenter.

— Ligeledes indbyder Hr. Tønsberg til Subskription paa en 3die Række **Norske Folkelivsbilleder** af Adolf Tidemand med Text af A. Munch. Indhold: 1) Brudepyntning paa Staburet, 2) Slagsmaal i et Bondebryllup, 3) Forhør i en Thingstue og 4) Sognebud. Hvert Blad udkommer som en egen Levering til en Subskriptionspriis af 1 Spd. Bogladeprisen for det Hele forhøies til 5 Spd.

I Planen bemærker Udgiveren, at den af ham i Løbet af de sidste 15 Aar udgivne Række nationale Billedværker med denne Samling vil blive afsluttet. Forsaavidt der heri ligger en Antydning til, at han agter at trække sig ud af sin Forlæggervirksomhed — hvad vi ogsaa ellers have hørt — kunne vi for vor Literaturs Skyld ikke andet end beklage om dette Forsæt skulde gaae i Opfyldelse. Hr. Tønsberg har ved sin Foretagelsesaand og Driftighed været en saadan Støtte for vor Literatur, at det inden denne vilde blive altfor føleligt, om han pludselig skulde ophøre sin Virksomhed som Forlægger. Om Betydningen af denne kan man allerede faa et Begreb ved et Blik paa hans nylig udkomne Forlagskatalog, der skjønt ufuldstændig indeholder Værker, hvis Anskaffelse i et eneste Exemplar vil beløbe sig til et Par hundrede Daler, og hvoraf Mængden desuden udmærker sig ved sin indre Gehalt.

— **Nordisk Conversations-Lexikon.** H. 45—46 giver biographiske Notitser om følgende Nordmænd: General J. G. Meydell, Billedhugger H. Michelsen, Professor M. J. Monrad, Assessor U. A. Motzfeldt, Digteren A. Munch, Professor P. A. Munch, Expeditionssekretær (nu Borgermester) Munch-Ræder og Kapitain Gerh. Munthe. Af disse Mænd er P. A. Munch udførligst omtalt; men han er ogsaa kommet slemmest deran. Artikelen om ham er, ligesom enkelte andre Artikler i 44de Hefte og dette Dobbelthefte, efter hvad Lexikonets sædvanlige norske Medarbeider velvilligen har oplyst os om, og hvad Signaturen en * ogsaa strax antyder, ikke forfattet af denne selv, men af en Trediemand. Vi vide ikke hvem denne Forf. er, men han kan ikke være nogen norsk Historiker at slutte efter den Raskhed, hvormed han gjør M. til en historisk Hypothesemager, og den Dom, han fælder om Munchs (eller rettere Keysers oprindelige) Theori for Folkeindvandringen i Norden. Han siger nemlig om denne fra den „gamle Anskuelse“ afvigende Theori, „at der for den ikke er leveret og efter Kildernes Beskaffenhed ikke kan leveres noget historisk Beviis, men at den tvertimod har den gamle historiske Tradition imod sig, og har mødt Modsigelse i Norge og ingen Indgang fundet i Sverige eller Danmark, saa at den ikke synes at have lang Fremtid for sig.“ For det første er dette den fuldstændig danske Opfattelse af Sagen, og for det andet røber det en Uvidenhed om status qvo, og en hildet Opfatning, som neppe vilde været mulig hverken hertillands eller andetsteds med Undtagelse af Danmark. Al den „Modsigelse i Norge“, som Munchs Theori „har mødt“, indskrænker sig til en eneste Mands Bibeholdelse af den modsatte (danske) Anskuelse; men ingen videnskabelig Gjendrivelse er leveret af Keysers og Munchs lærde og udførlige Afhandlinger til Begrundelse af deres nye Theori, medens denne er hyldet af vore øvrige Historikere og gaaet over i de historiske Kompendier, og om der end findes en enkelt Mand, som holder paa det Gamle, siger dette i Hovedsagen intet mere, end naar Tycho Brahe efter Copernikus fremdeles kan finde en Tilhænger for et andet System. Selv i Beoderrigerne har Munchs Theori fundet større og større Indrømmelse, og i Literaturer, hvori norske Skrifter ellers aldrig bemærkes, som Polens og Hollands, har dette og hans hele Fremstilling af vor Oldhistorie vakt den Opmærksomhed, at egne Skrifter derom ere udkomne. Vi ville her ikke lægge Vægt paa, at vedkommende Afsnit af hans Historie i Oversættelser ere gaaede over i en saa nær beslægtet og let tilgjængelig Literatur som den tydske, ihvorvel dette ikke er uden Betydning ligeover en saa flot og uhjemlet Forkastelsesdom, som den bestjernede Forfatters i Lexikonet; men vi kunne dog ikke nægte os den Fornøielse, at anføre, at netop samtidigen en saa dygtig historisk Forfatter som Max Büdinger i Sybels historiske „Zeitschrift“ ganske gaar ind paa Munchs Anskuelser om Nordmændenes Indvandring og erklærer hans Udvikling af Braavallaslagets Betydning for de nordiske Lande for „fuldkommen overbevisende“ samt endelig holder fast ved den af Munch deducerede Sambæng mellem Ynglingekongerne i Vestfold og de sønderjydske Konger (specielt imod Maurers Indvendinger i dennes „Bekehrung d. norw. Stamm.“).

Norge.

Christiania. Ifølge Aftenbladet er Kand. philos. & pharmaciæ F. P. Møller kreeret til Doctor philosophiæ ved Heidelbergs Universitet.

Ved denne Anledning kunne vi tillige meddele, at Hr. Apotheker Thaulow, som for længere Tid tilbage blev tilbudt Doktorværdigheden af daværende Rektor for Universitetet i Kiel, Professor Pfaff, for et Aars Tid siden efter Forslag af Archæologen Prof. Forchhammer, formedelst hans „i videre Kredse som Videnskabsmand og Forfatter bekjendte Navn“, uden de sædvanlige Formaliteter af det philosophiske Fakultet ved samme Universitet er bleven kreeret til Doctor philosophiæ.

— Hs. Exc. Statsminister Due har til Universitetets-Bibliotheket skjænket forskjellige, mest historiske og æsthetiske Bøger, ialt udgjørende 110 Bind, hvilke Bøger Bibliothekaren har udtaget af en Excellencen tilhørende Bogsamling og fundet ønskelige at eie for Bibliotheket.

— Under 18de Marts er Sognepræst til Balsfjorden B. C. Støp udnævnt til Sognepræst til Rør s og Sognepræst til Beitstaden H. Thrane til Sognepræst til Holt og Bestyrer af Skolelærerseminariet der, samt Toldkasserer i Sarpsborg O. Arntzen til Toldinspektør i Drammen og Kand. jur. Jul. A. S. Smidt til Brigadeauditør ved anden akershusiske Inf.-Brigade. Samtidig er Kapt. G. Ræder udnævnt til Oberst i Armeen og Brigaderegnskabsfører C. W. Sylow tilstaaet Afsked med 400 Spd. i Pension og Kapt. C. F. Hals med 312 Spd.

— Ole Bull skulde 18de Marts give Koncert i Kølln.

— E. Bodom skal have solgt sit store Landskab, der var paa Brusseler-Udstillingen ifjor, til det offentlige Galleri i Kønigsberg for c. 800 Thlr.

— Den her i Byen stiftede Sagførerforening agter at udgive et juridisk Tidsskrift.

— Overretssagfører Homann har aflagt og bestaaet Prøve som Høiesteretsadvokat.

— Gravør K. K. Espe har faaet Patent for et Tidsrum af 10 Aar paa en af ham konstrueret Graveringsmaskine.

— Distriktslæge V. S. Bull i Tanens Distrikt i Finmarken er død 25de Jan. i sit 33te Aar; og Byfoged P. H. Koss i Tønsberg i sin Alders 65de Aar.

— Repræsentantskabet for Bergens By har med 29 mod 16 Stemmer (altsaa ikke med den endelig fornødne Totrediedeels Pluralitet) bifaldt Formandskabets Indstilling om Bevilling af et yderligere Bidrag paa 5000 Spd. af Bykassen som Bidrag til Museets Byggefond.

Blandede Efterretninger.

Dronning Victorias Moder, Hertuginde Victoria af Kent, er afgaaet ved Døden i sit 75de Aar.

— Deputeerkammeret i Turin har eenstemmig besluttet, at Victor Emanuel og hans Efterfølgere skal føre Titelen Konge af Italien.

— Messina og Civitello del Tronto have overgivet sig, førstnævnte Fæstning efterat Cialdini i fire Dage havde bombarderet den. Fem Generaler, 150 Officierer, 5000 Mand og 300 Kanoner bleve tagne.

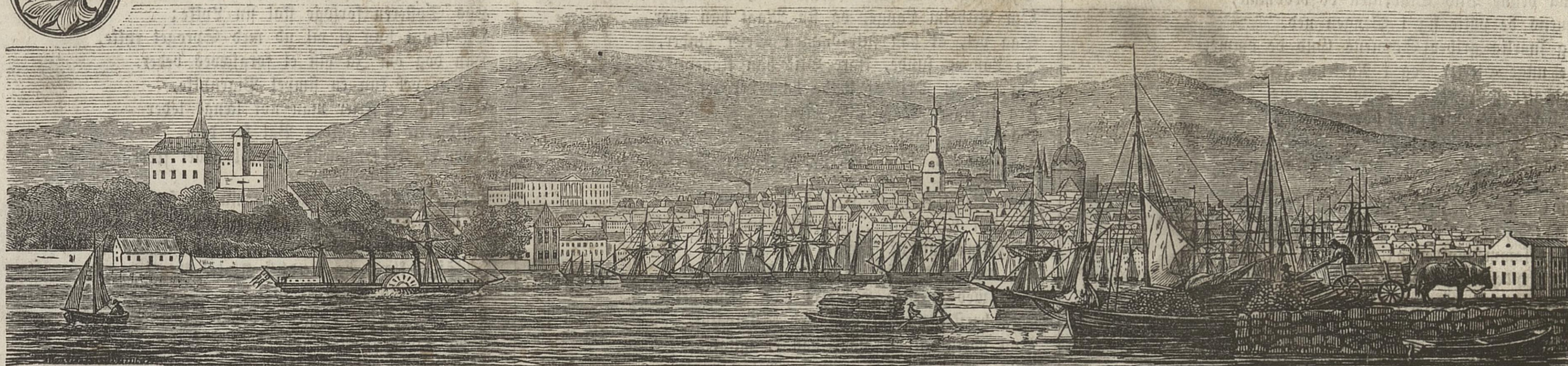
— Richard Wagners „Tannhaüser“, paa hvis Modtagelse Fremtidsmusikens Skjæbne i Paris beroede, har paa Pariseroperaen, gjort den fuldstændigste Fiasko.

Rettelse.

Ved en Misforstaaelse er Trykningen af dette Nummers indre Side paabegyndt, uden at Red. havde læst den endelige Revision, og saaledes er der i de fleste Exemplarer af Oplaget indløbet Feil, som vi maa gjøre vore Læsere Undskyldning for. De fleste ville let erkjendes som saadanne. Imidlertid bede vi særlig rettet de i Stykket om Oversvømmelserne i Holland forekommende franske Stedsbenævnelser, som Nimegue for Nimwegen, Dort for Dortrecht, Meuse for Maas. Endelig bedes Løwen rettet til Leeuwen.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 13. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 31te Marts 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Huuslærerens Frieri.

Digt i 3 Sange.

(Af Janus).

Første Sang.

Hjælp mig I Muser, hjælp mig du Athene
Ved denne Sang, som her jeg synge vil;
Vel er den kun en simpel Hverdagsscene
Af Livets store vexelrige Spil;
Dog kan den være vigtig for den Ene,
Som i den Leg sin Lykke sætter til;
Thi hjælp Apollo, Muser staar mig bi
At synge om Studentens Frieri.

Ei Kjærlighed, ei Venus jeg anraaber,
Hvad vel man kunde vente denne Gang;
Men jeg desværre fik ei mange Draaber
Af Hippokrene, og i denne Sang
Paa slige Guders Bistand ei jeg haaber;
Nei, Nutids Elskov fik en anden Klang;
Thi kaster jeg mig glad i dine Arme
Og synger om din Guddomsmagt, Huusvarme!

Hos Sorenskriveren var Alt paafærde
For at modtage ham, jeg synger om,
Studenten, som Latin skal Gustav lære,
At han kan staae for Professorers Dom,
Studenten, som en Kavalleer skal være
For Husets Døtre, kort Studenten, som
I Landets Eensomhed forventet bli'r
Som en fuldkommen maître des plaisirs.

For dem, som vente, Tiden seent fremskrider,
Og Utaalmodighed snart griber dem;
Man ventede ham alt ved Middagstider,
Og nu er Klokken allerede fem.
Men Føret er jo slet og Veien slem,
Saa som den er, naar det mod Julen lider,
Saa det kan endnu vare længe førend —
Da lyder Bjælder - Slæden staar for Døren.

Af Slæden hopped Vilhelm Lange ud,
Mens Skriveren paa Trappen tog imod ham:
„Velkommen Hr. Student til Skriverrud!"
„Tak, mange Tak?" (I Gangen ind han lod ham
Nu træde med et Buk, som vel anstod ham)
„De kommer silde" — „Aa ja, Herregud!
„Paa slig en Vei" — „Den Dør vil De behage" —
Imidlertid vil vi gaae lidt tilbage. —

Hr. Vilhelm Lange var en ung Student
Med prægtige Examenscharakterer;
Men nu hans Faders Død ham reducerer
Til hvad af Penge selv han faar fortjent.
See derfor flittigen han informerer,
Derfor har man ham og paa Landet sendt,
Hvor han, beleven, vakker og ungdommelig,
Skal gjøre Livet mindre kjedsommeligt.

Mens dette Vers vi nu har her nedskrevet,
Har han paa Kamret skiftet sin Habit,
Er traadt i Dagligstuen ind og blevet
De Damer presenteert; man derpaa lidt
Om Føre og om Veir har talt og vævet
En Smule op og ned om Dat og Dit,
Mens Lange Døtrene har observeret,
Som sidde tause sammen heel generet.

Imedens man saalænge maatte ble,
Før vor Huuslærer vilde vise sig,
Da var den Utaalmodigste Sophie,
Som ivrig skjændte paa den slette Vei.
Men da han nu sig vidste som den frie,
Galante Mand, som sig generte ei,
Blev hun end meer geneert end den huldsalige,
Den blonde, simple, venlige Amalie.

Og rød hun blev med Et paa Kind og Pande,
Da Lange nærmede sig rask paastand
Og sagde: „Jeg Dem Hilsen bringe kan
Ifra Assessor Jensens Datter Hanne." —
„De kjender hende?" — „Ja", gjensvared han,
„Jeg har den Ære." — „O, da maa De sande,
At hun er ret en Perle mellem Piger."
„Ja", svared han, „ja det jeg ogsaa siger."

Konversationen saadan kom paa Gled;
Og nu den gik da fort om Hanne Jensen,
Om hvem Hr. Lange afgav fuld Besked,
Saavel som og om lille Thrine Svendsen,
Og om det Bal ifjor hos Excellensen,
Hvor og Sophie havde været med.
Saa fandt de ud til megen Fryd og Gammen,
At uden Tvivl de havde dandset sammen.

Hvor er det underligt slig ud at finde,
At Noget saadan for sig selv man har,
At kun de to af Alle her det var,
Som var hos Excellensen; hvad kan binde
Os meer tilsammen! Hvor er Armor snar,
Hvor han et saadant Holdepunkt kan vinde?
Imidlertid gaar nu Samtalen godt
Om Gammelt og om Nyt, om Stort og Smaat.

I Politikken Skriveren vil gjerne
Erfare alt det Nyeste, man veed;
Og Fruen ønsked snart at faae Besked,
Om Kongen snart fra Byen sig skal fjerne.
Men Døtrene især han glæded med
En ny Forlovelse — Grev Falkenstjerne
Med en forladt og simpel lille Pige.
Derom man Mangt og Meget kunde sige.

Imidlertid de nu til Aften spise;
Men her min Dygtighed ei strækker til
Som Maurits Hansen Retterne at prise;
Jeg skjønner ei paa Themaskinens Spil.
Derfor i Taushed frem jeg skride vil
Og sige, at vor Helt sig op lod vise
Af en Servante til sit eget Kammer,
Hvor Ilden lystelig i Ovnen flammer.

Som sagt, han træder ind og høit sig glæder
Ved Ilden, som rundt om paa Væg og Tag
En blaffende, usikker Lysning spreder.
Han slænger sig paa Sengen ned i Mag,
Som fine hvide Lagner blødt udbreder,
Til Vinden lytter, som nu Slag i Slag
Igjennem Piben og paa Loftet tuder
Og med sit Hviin en stormfuld Nat bebuder.

Som han nu ligger der i dette Mørke,
Af Ovnens Skjær oplivet af og til,
Og hører paa de Lyd, som Vindens Spil
Just give nu fornyet Liv og Styrke,
I denne Minatsstund, saa skikket til
Vor Phantasies Fostere at dyrke,
Har der sig frem for Sjælens Øie stillet
Et dunkelt, halvforglemt men yndigt Billed.

Det er en liden gyldenlokked Pige,
En Barndomskjærlighed, nu fast forglemt.
Han synes klart, han hører hende sige:
„Har Du mit Billed i dit Hjerte gjemt?"
„Du veed jo", svared han sørgmodig stemt,
„Min Vei fra din saa saalænge mon bortvige;
Tak, at du kommer atter til din Ven!"
„Ja", svared hun, „her har du mig igjen!"

Han hastig sig hen imod hende vendte,
For hende rask at trykke til sit Bryst,
Da han Frøken Sophies Ansigt kjendte.
Forbauset raabte han da ud med Lyst:
„Saa du er altsaa givet mig til Trøst,
Som bort ifra mig Skjæbnen fordum sendte!"
Men anden Gang den Skjønne mon forsvinde,
Og for ham stod en gammel hæslig Kvinde.

Forbauset og forbitret op han foer:
„Ha, hvad er dette dog for Kogleri?"
Midt i det lille Kammer der han staar
Og seer sig om; men Drømmen er forbi.
Mod Ruderne nu Vinden voldsomt slaar
Og Ovnen der ei mere Ild er i.
Han klæder hurtig af sig og sig putter
I Sengen ned og under Dynen smutter.

Mens saadan han Godnat sig selv nu byder,
Han tænker: Første Nat paa fremmed Sted!
Den Drøm dog Noget visselig betyder,
Dog dermed jeg mit Hoved ikke bryder,
Naar den blir opfyldt, faaer jeg vel Besked.
Blir den det ei, saa trøster jeg mig med,
At sande Drømme sendes kun af Guderne,
Naar man i Forveien har tællet Ruderne.

Imidlertid Amalie og Sophie
Er i en meget ivrig Passiar;
De havde dermed neppe kunnet bie,
Indtil de paa sit eget Kammer var.
Men nu Studenten for sig her de tar;
Og ei de for hinanden kan fortie,
At begge fandt ham meget sød og tækkelig
Og vakker, ja - saa det var reent forskrækkelig.

„Men mon han ei er temmelig letsindig?"
Amalie spørger og med Ho'det nikker
Betydningsfuldt — „Han synes noget vindig." —
„Nei, det han er ei, derpaa er jeg sikker;
Nei tvertimod, han synes mig tungsindig,
En Hjertesorg maaskee derunder stikker." —
„Ja kanskee Du har Ret" — „Med Ho'det hænger han;
Vi maa ham trøste, til Opmuntring trænger han."

„Ja, til Opmuntring trænger han fornemmelig:
Og ikke sandt, vi ham kurere maa;
Thi jeg er vis paa, at han har en hemmelig
Passion for Een, som ikke han kan faae." —
„Men hvor kan du alt dette dog forstaae?" —
„Aa jo, du seer, jeg fatter ham saa temmelig;
Ja, det er vist, at han er haardt blesseret
Af Amor; men han skal nok bli' kureret."

Paa denne Viis Studenten de bedømme,
Imens de putte sig i Sengen ned.
Og snarlig griber Søvnens Gud de ømme,
De unge Hjerter; og i Nattens Fred
Neddaler over dem de lyse Drømme
I Ungdoms Vaar om hellig Kjærlighed,
Mens klædt i Maaneskin og Nattetaager
En mægtig Geist nu over Huset vaager.

En Geist, som hviler ved hvert Arnested,
Som Hestia de Grækere har kaldt,
Som sammenholder og forener Alt,
Hvad indenfor sin Region den veed;
Ja tit den og opvækker Kjærlighed
Imellem Folk, som i dens Garn faldt —
Da er der ingen Redning for de Arme;
Paa Norsk har Geisten faat det Navn Huusvarme.

Hvor Husene paa Landet ligge spredt,
Centraliseres Geistens Kraft betydeligt.
Alt slaar den mægtig sammen under Eet,
Og dette Baand heel fast er og ubrydeligt.
Partier stifter Geisten nok saa nydeligt,
Den er den værste Kobler man har seet,
Paa Gaarden er man sikker ingensteds,
Han slaar om Alle der en magisk Kreds.

Og de, som nu først engang er derinde,
De for hverandre ikkun Øine har;
For alle Andre ere de som blinde,
Som om al Verden der i Kredsen var;
Alt der saa herligt og saa skjønt de finde,
En Sol meer lys, en Himmel mere klar,
Meer Skjønhed, Troskab, Vid i denne Kreds
End ellers man har skuet nogensteds.

Men hvis man ud af Tryllekredsen kom,
Da gik det, som det gik i Eventyret
Med Gutten, som i Fjeldet vandred om,
Og har sin Lyst til Gulddukater styret
Og gik belæsset bort fra Bjerguhyret:
Hans Lomme var paa Guld om Morgnen tom —
Ved Dagens Lys alt Trylleri forsvinder,
Kun Stene han og tørre Blade finder.

Naar vi engang hinsides Døden staae
Og derifra vort Jordliv her betragte,
Da vil det os som Drengen vistnok gaae;
Hvad allerbedst paa Jorden før os smagte,
Med Ligegyldighed vi skue paa;
Hvad før vi elsked maa vi nu foragte,
Magt, Skjønhed, Guld - kun vissent Løv og Stene,
Et tomt Komediespil den hele Scene.

Men denne Episode bliver lang
Saa lang som Episoder ei bør være,
Hvis Læserens Taalmodighed skal bære.
Dog vil jeg her opregne dig en Gang
En Deel Belysninger, som falske ere,
Hvorved imidlertid jeg oversprang
Det, som vort Øie seer i Febersyninger;
Der blir dog nok af skuffende Belysninger.

Pro primo: Høist feilagtig seer man Livet,
Naar man det seer igjennem Haabets Glar,
Item ifald man ham paa Ordet taer,
Som siger, at det er et „Pust i Sivet."
Secundo: Om det Pund, som er os givet,
Og om den Dygtighed, som selv vi har,
Faaer vi vort Hoved fuldt af lutter Løgne,
Ifald vi see derpaa med egne Øine.

Pro tertio: Naar ved Lys og Lampers Skin
Du seer en Pige, som du deilig finder,
Da er det bedst, at din Ovid dig minder,
At nocte latent mendae — Pak kun ind!
Pro qvarto: Naar en Rus dit Syn forblinder,
Og lutter Skjønhed gjøgler for dit Sind,
Da seer du feil — da Skjønhed neppe ligne —
Venus in vinis, ignis est in igne.

Pro qvinto taer du Feil, naar du betragter
En Ting, imedens lystelig du leer,
Pro sexto, naar du seer paa Verdens Fagter,
Mens i bedrøveligt Humør du er.
Pro septimo, naar lavt du Alting agter,
Octavo, naar i Mikroskop du seer;
Omnino: Hvordan du saa end dig stiller,
Du seer dog altid gjennem falske Briller.

Men kjære, lad os tage Reb i Seilet;
Vi kommen er fra Koursen noget væk;
Jeg frygter, kjære Læser, jeg har feilet,
Ved saadan vor Kontrakt at bryde fræk.
Mens til Philosophia slig jeg beiled,
Min Læser været har i svare Skræk
For at bortføres — Seilet vil jeg heise —
Snart skal vi naae til Maalet for vor Reise.

Som sagt, den stærke Geist sit Garn udspinder
Om Vilhelm Lange, og sin Magt han over,
Saa vel, at han fuldkommen Seier vinder.
Ja Langes sunde, klare Blik han sløver
Og ved en Drik af Lethe ham berøver
Fra tidligere Dage alle Minder,
Saa synes ham den ny, uvante Sphære,
Han lever i, heel ypperlig at være.

Naar kjedeligt hans Lærerkald ham bliver,
Og fast han ønsker, han igjen var fri,
Et Glimt kun af Sophie ham opliver
Og alt hans Mismod er da slux forbi.
Hun med et Ord Humøret ham gjengiver;
Der hersker mellem dem stor Sympathi,
Hun overgiven er, naar han er munter;
Hun vækker Modet, naar det vil dunter.

Paa denne Viis ei Tiden langsom falder,
Og Julen nærmer sig med al sin Glands,
Med Slagtning, Bagning, Gjæstebud og Baller,
Besøg og Traktementer uden Stands,
Med Kage, Pølse, Viin og Punsch og Dands
Den kommer dragende med stort Rabalder;
Ved Lystighed og Galskab, Larm og Vildhed
Man tager sig Regress for Landets Stilhed.

Besøg paa Skriverrud de ogsaa faae,
To Fættere fra Byen Huset gjæste,
To Lieutenanter, som høit anskrevne staae
Hos Husets Døtre som de allerbedste
Dansører, som man end i Bygden saae,
Hvortil dog Lange ingen Lid vil fæste —
„Desuden Uniform! - Det klæ'r en Herre!
Det har de" — Lange sukked: „Ja desværre?" —

O, lykkelig er den, som kan sig klæde
I Frakke blaa og guul og grøn og rød,
Anlægge Skjæg, som Damerne kan glæde,
Saa de maa hviske: „Gud, hvor han er sød!"
Som Sabel har, der giver Hjertestød
Og bringer Piger til at sukke, græde,
Lee, kokettere, hulke, juble, smile —
Ak, hvi er dette nægtet os Civile?

Saa tænkte nu den arme Vilhelm Lange,
Mens han fortvivlet i sin Sopha sad;
Jeg selv har saadan tænkt saa mange Gange,
Naar jeg et Pigebarn paa Bal tilbad,
Og en beskjægget Lieutenant monne fange
Den Hulde med forgyldte Lokkemad. —
„Hr. Lange!" raabte man, nei de dem skynde maa;
Thi om en Time Ballet alt begynde maa.

Op Lange foer, og han sig ivrig skyndte
For i sin bedste Stads sig smukt at pynte,
Saa at han ogsaa Haab dog have kan
Om og at see ud som en Gentleman.
Han færdig var — og Ballet man begyndte;
I Salen ind med Iil da rendte han,
Og ingen Magt paa Veien ham kan standse,
For med Sophie første Vals at dandse.

Men som han der nu ind i Salen træder,
Han Lieutenanten ved hendes Side seer —
Etcetera — jeg høiligen begræder,
At jeg er ei istand at skildre meer
Af dette Bal; men jeg henviser Eder
Til „Gjensyn", „Juleeventyr" o. fl.
Det er jo let at tænke sig, at nu
Vor gode Vilhelm Lange blev jaloux.

Og det er ogsaa meget let at tænke,
At saadan det paa flere Baller gik,
At Intet meer hans Hjerte kunde krænke
End denne Malurt, som han smage fik;
At i sit Hjerte han nu Stik paa Stik
Fornemmer, at hans Hoved sig maa sænke,
At han bli'r klodset, keitet, ubehændig,
Og viser Jalousien reent ubændig.

Saa gjennem hele Julen gik det fort;
Hr. Vilhelm Lange var sig selv ei mere.
Nu var det over; og fra Gaarden bort
Rivalerne vel snart maa retirere.
Dog kunde Lange ikke observere,
At Reisetilberedelser blev gjort.
3 Dage gik, 5—6—7—8 Dage,
End ei det synes at de bort vil drage.

Forgjæves vil han denne Sag udgrunde;
Men Sammenhængen ikke han forstaar,
Da man med Eet i Bygden høre faaer
En Nyhed, som beskjæftiger alle Munde,
Der som et Lyn igjennem Egnen gaar,
Skjønt man det nok alt længe ane kunde:
Den ældste Lieutenant Balle — den Lyksalige! —
Forlovet er med Skriverens Amalie.

Den anden Broder, videre det heder,
Hos Søsteren forsøge skal sin Lykke;
Og skjønt hun ei vil ud med Sproget rykke,
Han dog om Ja vist ei forgjæves beder.
Det er vel kun en simpel Pigenykke,
Om slig en Frier man nok længe leder —
Imidlertid der holdes Bal for dem,
Som er til Hymnens Tempel naaet frem.

Alt Gjæsterne paa Gaarden nu sig samle;
O hvilken straalende og broget Skare!
O hvilken Flok af Unge og af Gamle,
I Silke klædt og klædt i Kjoler klare!
Fast Landets Folk vil søge op at hamle
Med Byens — o men det har ingen Fare,
Hvad Byen kaldte Mode forrige Aar,
Paa Landet nu igjen som Mode gaar.

De trende Husets Herrer staae tilsammen
Og see paa Damernes den skjønne Flok.
Den ældste Lieutenant: „Hvilken Fryd og Gammen!"
Den yngste Lieutenant: „Ja, det troer jeg nok,
Du, som er nu i Hymnens faste Stok!" —
Den ældste: „Er du ei, saa er jo Skammen
Din egen. Jeg ta'er min — see det er Tingen! —
Saa ta'er du din, saa faaer Hr. Lange Ingen!"

Saa talte han og smilede behageligt
Til Lange, som just ved hans Side stod.
Pathetisk raabte denne: „Hvor beklageligt!
Isaafald vil jeg see dit Hjerteblod! —
Imidlertid er Skinnet høist bedrageligt;
Maaskee den hulde Dame mig er god." —
„Ja vi vil see, hvo bedst kan kourtisere —
Men hør, Musik — Afsted at engagere!" —

„Sophie — hvor er hun?" See Lange iler
Fra Sted til Sted med Vrede i sin Barm —
„Hvor er hun?" — Alt ved Lieutenant Balles Arm
Hun dandser om i Salen let og smiler.
„Forbandet!" — Fjernt fra Balsalonens Larm
Sig Lange i en Sopha træt udhviler,
Træt af sin Ærgrelse og af sin Smerte,
Træt af at gaae med Pilen i sin Hjerte.

Men see, ad Døren ind Sophie svæver:
„Hr. Lange! Er De der, hvor blir De af?
„Vil De ei dandse?" (Langes Hjerte bæver
Af Fryd) Sophie Haanden rask ham gav
Og i et Spring han hurtig op sig hæver —
„Vær nu fornøiet, saa, ja det var brav!"
Ind de i Salen fløi paa Elskovs Vinger,
Og til Musikkens Toner let de svinger.

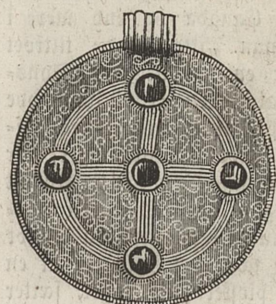
Endt Valsen er, og Lange hende førte
Af Dandsen hed fra Salen ud igjen.
Sophie glad nu af hans Stemme hørte,
At Liv der atter var i hendes Ven;
Og Langes Bryst, som Mismod sammensnørte,
Er af Lyksalighed nu revet hen:
„Mens Jernet varmt er, rask man smedde maa" —
Og Lange for Sophies Fødder laa.

Nu - hvad han sagde, veed jeg ei saa lige;
Thi i den Kasus har jeg været ei;
Og ingen Mand saalidt som nogen Pige
Har Underretning villet give mig,
Om hvad ved den Anledning man kan sige,
Thi springer over denne Scene jeg —
Hr. Lange fik ei Nei — aa langt ifra?
Nei, simpelthen, han fik Sophies Ja.

Til Skriveren man lige strax sig vendte
Med Spørgsmaal, om han dette underskrev.
Men han med Glæde til sin Kone rendte
Og hende bort fra Skorstenen han rev.
To Døtre paa een Dag forlovet blev,
Slig Glæde næsten ingen Grændse kjendte.
Men Geisten — han, som over Huset hviler —
Ved slig Forlovelse huldsalig smiler.

Afbildninger af norske Oldsager
i Universitetets Samling i Christiania.
III.
Jernaldren. Hængesmykker. Spænder.

Bracteaterne ere de i Norge hyppigst forekommende Hængesmykker fra den hedenske Tid, men langtfra de eneste. Vore hedenske Forfædre anvendte blandt andet ogsaa virkelige Mynter paa denne Maade, naturligviis fremmede (thi i Landet selv prægedes, som bekjendt, Mynt først i den christne Tid); saaledes var der i det store Ekerfund endeel kufiske, byzantinske og germaniske

Nr. 103. 1/1.

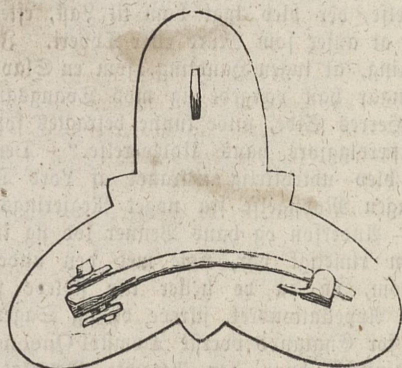
Nr. 104. 1/1.

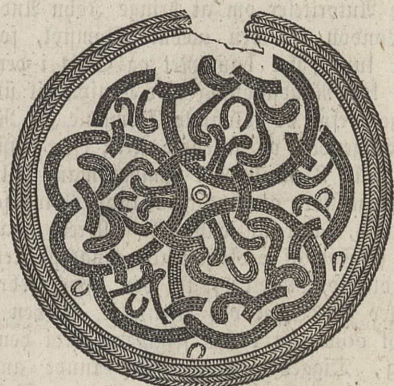
Nr. 105. 1/1.

Nr. 106 a. 1/1.

Nr. 106 b. 1/1.

Nr. 107. 1/1.

Mynter, forsynede med Hemper og følgelig brugte som Hængesmykker. Her afbilde vi under Nr. 103 og Nr. 104 tvende Smykker, i Form og udentvivl ogsaa i Bestemmelse analoge med Bracteaterne, men afvigende med Hensyn til Forziring og Arbeidsmaade. Det første (S. Nr. 2474) hører ligesom de tidligere afbildede Bracteater til Sletnerfundet. Det er en rund Medaillon af Guld, med Perlerand og Hempe ligesom Bracteaterne, men ikke præget som disse. Paa Forsiden er indfattet fem røde Stene, som det synes, uslebne Granater, de fire i en Kreds indenfor Randen, den femte i Medaillonens Centrum. Disse Stene forbindes ved en Kreds og et Kors af ophøiede Linier; Mellemrummene udfyldes med Zirater af beundringsværdigt smukt og nøiagtigt udført Filigransarbeide. Sammen med denne fandtes tre andre Medailloner af ganske lignende Arbeide, de to af samme Størrelse, men den tredie meget større, med 10 Stene. Guldsmykker af denne Form, runde med indfattede Stene eller Glasflusser og Zirater af Filigransarbeide, findes meget ofte i engelske, franske og tydske Grave fra den hedensk-germaniske Tid, dog der gjerne anvendte som Spænder, ikke som Hængesmykker. — Nr. 104 (S. Nr. 735) sees let at være af samme Art som Nr. 103; men det har ingen Stene og er langt mindre omhyggeligt arbeidet.

Disse to Stykker maa ligesom Bracteaterne have været baarne i en Snor eller Kjæde om Halsen. Dette kan derimod neppe have været Tilfældet med det lille zirlige Guldsmykke Nr. 105 (S. Nr. 728); dettes Form leder snarere til den Formodning, at det har været baaret i Øret. Det forestiller en sammenrullet Slange; paa den ellers ganske glatte Bagside er nær Slangens Hoved anbragt en liden Hempe; Forsiden er smukt prydet med fine Zirater, mest Zikzaklinier. Stykket hører ligesom Nr. 104 til det ovennævnte store Fund af Smykker fra Gaarden Hoen i Eker Præstegjeld (1834), et Fund, som overhovedet indeholder en stor Mængde Hængesmykker af forskjellig Form.

En anden af vore Forfædre meget yndet og brugt Art af Hængesmykker er Perler. Disse træffes nemlig hyppigt og i stort Antal i Grave fra den hedenske Tid. Man finder dem af meget forskjellig Størrelse og af mange Former, kuglerunde, fladtrykte, cylinderformede, prismatiske o. s. v. Ogsaa Materialet er meget forskjelligt, farvet Glas, brændt Leer, Rav, Bjergkrystal, Guldblik. De prægtigste har været de ofte meget store Perler af saakaldet Glasmosaik, sammensatte af forskjelligfarvede Glasstykker; af saadanne har Samlingen foruden mange enkelte et heelt Perlebaand, fundet i en Gravhaug paa en af Vigtenøerne i Namdalens Fogderi. Da imidlertid Afbildninger i Træsnit kun vilde give en meget ufuldkommen Forestilling om disse Smykkers Udseende, nævne vi dem blot her.

Med de to følgende Nr. komme vi ind paa den Art af Smykker, som forekommer hyppigst af alle i hedenske Gravfund, Spænderne. Denne hyppige Forekomst finder sin Forklaring deri, at Knapper og Hegter, om end maaskee kjendte i den hedenske Tid, dog ikke anvendtes i den Udstrækning som nu; Klæderne sammenholdtes foruden ved Beltet fornemmelig ved Spænder. Det er saaledes ganske naturligt baade at man finder saadanne næsten i hver eneste Grav, og at de afvige meget i Form, Størrelse og Elegants. Disse Forskjelligheder ere vel ikke blot at forklare af Eiermandens større eller mindre Rigdom og Pragtlyst; Formen og Størrelsen maatte ogsaa variere, eftersom Spænden var bestemt til at bæres af Mænd eller Kvinder, at anbringes i Over- eller Underklæderne, paa Brystet eller paa mindre iøinefaldende Steder. Paa saadanne Omstændigheder beror da sandsynligviis Afvigelsen mellem de Former af Spænder, som gjentage sig i mange Exemplarer uden store Forandringer; til saadanne Hovedformer lade nemlig de allerfleste sig føre tilbage. — Spænderne ere forholdsviis temmelig sjelden af ædelt Metal; almindeligst findes de af Messing, men da gjerne forgyldte. Den egentlige Naal har næsten altid været af Jern; den findes derfor sjelden nogenlunde fuldstændig bevaret, da dette Metal lider mest ved at ligge i Jorden.

Bjørnegraven i Bern.

Nr. 106 a giver Exempel paa en temmelig hyppigt forekommende Form, den hjerte- eller kløverbladformede. Det her afbildede Exemplar, et af de mindste, som Samlingen eier af denne Art (Nr. 1095), er af Kobber, men paa Forsiden stærkt forgyldt. De tre Arme eller Blade og Vinklerne mellem disse ere altid, som her, lige store; det midterste Parti er noget ophøiet. Ziraterne paa den udvendige Side nærme sig paa andre Exemplarer mere end paa dette til den sædvanlige Form af Slyngninger. Bagsiden er afbildet under Nr. 106 b for at vise Maaden, hvorpaa Spænden har været fæstet; paa den ene Arm sidder en liden Hempe, udentvivl bestemt til at fastsyes i den ene Flig af Klædningsstykket, medens den anden fastholdtes af den paa de to andre Arme anbragte Naal med dens Gjænge og Hage. Fundet i Jorden i Elverums Præstegjeld i Østerdalen.

Denne Form tør maaskee være eiendommelig for de nordiske Lande. Derimod forekommer den cirkelrunde, hvortil Nr. 107 (S. Nr. 761) hører, temmelig sjelden i Norge, hyppigt derimod i sydligere germaniske Lande. Dette Exemplar er af Sølv, paa Bagsiden glat, med Spor af en med den paa det foregaaende Nr. anvendte ganske analog Befæstningsmaade, foran prydet yderst med Cirkler af flettet Sølvtraad, indenfor med Slyngninger, dannede af finere flettet Traad. Hører til det store, mest af Mynter bestaaende Fund fra Egersund, som er beskrevet af Prof. C. A. Holmboe i to Universitetsprogrammer af 1836 og 1837.

Bjørnegraven ved Bern.

Som vore Læsere allerede af Dagbladene ville have erfaret, er Lorch fra Throndhjem, der deeltog i Krimfelttoget og fik Rang af Kapitain i den engelske Armee, styrtet ned i Bjørnegraven ved Bern og der omkommen paa en ynkelig Maade. De nærmere Omstændigheder ved denne sørgelige Begivenhed, der overalt har vakt saa stor Opsigt, berettes noget afvigende i de forskjellige udenlandske Blades Korrespondentefterretninger; paalideligst ere de imidlertid vistnok gjengivne i en saadan til „Køll. Zeit.", da Efterretningens Forf. har havt Anledning til at benytte de ved det optagne Forhør fremkomne Oplysninger. Idet vi her give en Afbildning af Berns Bjørnegrav, tillade vi os derfor at ledsage den med hiin Fremstilling i en ubetydelig forkortet Form.

„Imellem Kl. 3 og 3½ om Natten mellem den 2den og 3die Marts begav Hr. Lorch, fra Throndhjem, forhenværende Kapitain i den engelske Fremmedlegion, som efter nogen Tids Ophold i Bern igjen skulde afreise, sig med en ung Englænder, Hr. Eden, hen til Bjørnegraven, hvor han morede sig med at stige op paa Jerngitteret, der omgiver Graven, afvexlende med en Muurvæg. Hans Ledsager fraraadede ham dette forgjæves. Lorch voltigerede tilsidst over Gitteret, som paa den indre Side ikke frembyder nogen meget bred Basis til at staa paa, sprang feil og styrtede ned i Graven, hvor han blev liggende aldeles bedøvet. Hans Ledsager ilede hen til den ubeboede Bygning, som ligger bag Graven, bankede paa og raabte, men ilede derpaa, da han intet Menneske fandt, uden at banke paa i de nærmest liggende Huse, ind til Staden raabende om Hjælp, først til nogle af sine Venner, af hvilke tvende, vækkede af ham, hurtig klædte sig paa og kom ned til ham. Den unge Englænder sprang derpaa hen til tre Bagersvende, som havde begyndt sit Arbeide og som endelig — opfordrede af ham til at bringe Hjælp, men som ikke forstode ham, da han kun talede Engelsk, og som i Begyndelsen vægrede sig — fulgte ham til Bjørnegraven. Paa denne Maade var der mindst forløbet tyve Minuter siden det Dieblik, da Lorch styrtede ned. Da Naboerne endnu ikke vare vækkede, fandtes der endnu ikke Nogen paa Stedet. De Kommende fandt Hr. Lorch staaende opreist i et Hjørne af Graven. Først nu kom Bjørnen, som hidtil var forbleven i sin Stald, frem og nærmede sig langsomt den usædvanlige Gjæst. De kastede nu fra Tid til anden Dyret Klæder, Hatte, Sengetæpper osv. i Hovedet, medens Lorch med Paraplyen stødte den fra sig. En af Bagersvendene steg ned paa den ikke meget høie Skillemur imellem begge Burene, i hvilke begge der findes Bjørne, og kunde række den Ulykkelige sin Haand. Tvende Gange forsøgte han at trække ham op, men begge Gange slap Lorch Taget, da han manglede Kræfter til at holde fast. Lorchs Venner bandt nu sine Klæningsstykker sammen og forsøgte dermed at trække den Ulykkelige op, men Klædningsstykkerne gik itu og han faldt ned igjen. Nu først kastede Bjørnen sig over ham, holdt ham fast under sine Labber og slæbte ham omkring i Graven. Raabene og de Gjenstande, som bleve kastede ned, opirrede den nu endnu mere. Der var hengaaet mere end en halv Time, før Bjørnen greb den Ulykkelige. Nu først ilede den unge Englænder hen til den temmelig fjernt borte liggende Politivagt, vækkede Postens Chef, men kunde ikke gjøre sig rigtig forstaaelig og blev endog i Begyndelsen anseet for en Vanvittig, da han var uden Overklæder. Han vilde tage det ved Væggen staaende Gevær, hvilket man alligevel ikke tillod ham. Chefen sendte nu nogle Landjægere med ham; men da Vagtposten allerede ofte af Kaadhed var bleven allarmeret, saa gav Chefen Landjægerne Ordre til at passe paa Englænderen. Underveis vilde denne Sidste ile hurtigere foran. Landjægerne, som troede, at han vilde rømme sin Vei, holdt fast paa ham. Misforstaaelsen opløste sig rigtig nok, da en af hans Venner, som ligeledes havde forladt Bjørnegraven for at søge Hjælp, mødte dem; en Landjæger med ladet Gevær, hvis Iver den unge Englænder roser særdeles, gik med, men da de efter at have spildt saa megen Tid atter naaede Bjørnegraven, var det forlængst forbi med den Ulykkelige, efter at en imidlertid af en af Bagersvendene hentet Staldkarl fra det nærliggende Værtshuus Klösterli var kommen med et Toug, men desværre for seent. Den bevæbnede Gendarm vilde nu skyde paa Bjørnen, men blev afholdt fra dette af de Omstaaende med den Bemærkning, at det var for seent, hvilket han ogsaa selv erkjendte. — Imedens Kampen stod paa, som ikke maa have varet længe, da Vægten af Labberne paa Brystet kvalte den Ulykkelige, var Hr. Latour, af det sardiniske Gesandtskab, bleven staaende ved Graven og havde opfordret den gamle ved Broen staaende og først seent af Bagersvenden hidtaldte Landjæger til at give ham sit Gevær eller selv at skyde. Da Landjægeren hertil bemærkede, at han i dette kun havde en uvirksom Hagelladning og ellers ikke vovede at skyde i Mørket, vilde Hr. Latour tage Geværet fra ham; nu skjød Gendarmen det selv af i Luften, men kun Knalhætten gik løs. Hikaldte af Politivagten kom nu ogsaa Regjeringsstatholderen, senere den meget langt borte boende Bjørnevogter, og blandt Andre ogsaa, vækket af en af Hr. Lorchs Venner, Oberst Kurz; men da de ankom til Graven, var desværre enhver Hjælp forgjæves, den Ulykelige var for længe siden død. Nu kom det kun an paa at skaffe Liget ud af Graven, hvilket endelig lykkedes omtrent Kl. 6½, skjønt ikke uden Fare, da man i dette Diemed maatte stige ned i de yngre udvoxede Bjørnes Grav og derfra over Skillemuren, hvilket foregik lige foran Binnens Dine, som man ikke kunde bringe ind i Stalden.

En flygtet Negerslave.

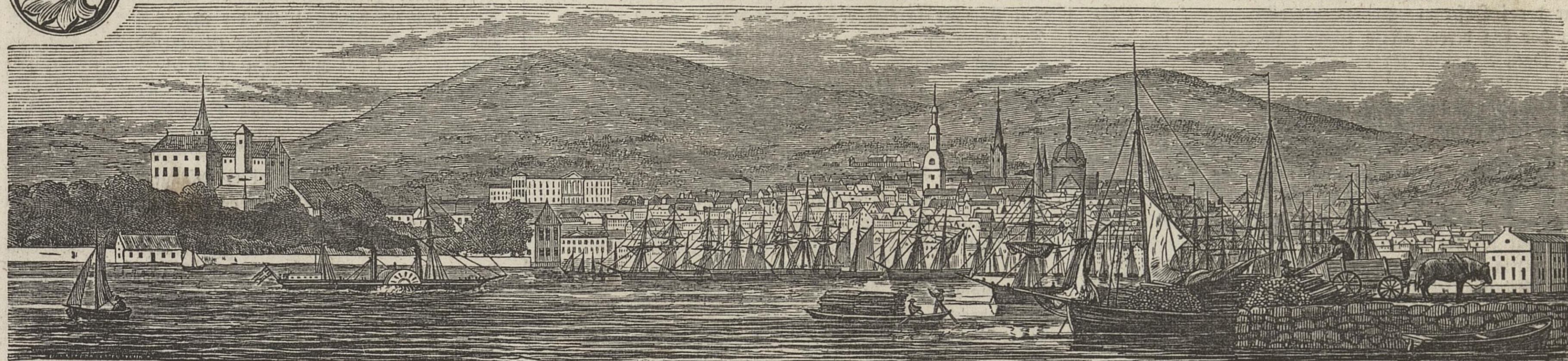
John Anderson.

En Negerslave i Missouri ved Navn John Anderson, hvis Kone var bortsolgt fra ham til en fjerntliggende Plantage og som derved var bragt til at føle Trykket af sin Stilling end haardere, besluttede at flygte nordover. Paa Flugten blev han anholdt af en fremmed Planter ved Navn Digges og spurgt efter Pas. Han rev sig løs, men blev forfulgt af Digges med fire Negere og indhentet. Anderson satte sig til Modværge og i Haandgemænget fik Digges nogle Knivstik, hvoraf han en Uges Tid efter døde. Dette foregik for syv Aar siden. Anderson, som slap afsted, har siden boet i Canada som ærlig Haandværker og troede sig i god Behold. Men Digges's Arvinger fik vide, hvor han var, og forlangte ham i Henhold til en mellem Storbritanien og de Forenede Stater i 1843 afsluttett Udleverings-Traktat arresteret og sendt tilbage til Missouri „for at han kunde blive undergivet retslig Forfølgning for det paa Digges begaaede Mord." Den nævnte Traktat har Hensyn til grove Forbrydelser mod Liv og Eiendom, saasom Mord, Tyveri, Falsk. Anderson blev arresteret, men han havde Venner, der i hans Navn appellerede til Queens-Bench i Toronto og anholdt om at han maatte blive sat i Frihed. Ifølge de canadiske Blade vakte Retsforhandlingerne en ganske ualmindelig Opsigt. Andersons Personlighed skildres som meget vindende; han er en Mand af Middelalder, af gulagtig Hudfarve, hvilket antyder en svag Blanding af hvidt Blod i hans Aarer, har behagelige Ansigtstræk og en intelligent udviklet Pande. Fremfor Alt paatrængte der sig Publikum den Betragtning, at Anderson i Missouri ikke vilde finde nogen upartisk Domstol, at han i Tilfælde af at et „Skyldig" udtaltes over ham, vilde blive levende stegt eller martret til Døde paa en anden Maade, medens han selv om han blev frikjendt, i ethvert Fald vilde blive fordømt til nyt Slaveri og priisgivet Planternes Hevn. Nu kunde man ikke vente, at Dommerne skulde lade sig bestemme blot af Menneskelighedshensyn, men heldigviis syntes baade Traktatens Aand og dens Bogstav at tale til Andersons Gunst. Ifølge Missouris Lovgivning var Anderson en Morder — efter den britiske Lovgivning havde Digges ingen Ret havt til at anholde ham og berøve ham sin Frihed. Anderson havde saaledes befundet sig i Nødværgestilfælde; hvad han havde gjort, havde været an act of justifiable homicide og Intet videre. Men Traktaten bestemmer udtrykkelig, at ingen Reklameret skal udleveres undtagen, naar der mod ham foreligge Data, paa Grund af hvilke han maatte være bleven stillet for Retten i det Land, hvor han for Tiden befinder sig. Men ingen engelsk Ret kunde efter de foreliggende Indicier have besluttet Anklage mod Anderson, ingen Stor-Jury have sendt ham for Eedsvorneretten. Man har mange Exempler paa, at de Forenede Staters Retter have fortolket Traktaten saa. I visse Tilfælde ere de endogsaa gaaet en Smule videre. Nogle britiske Soldater havde over den canadiske Grændse deserteret ind i de Forenede Stater. De britiske Militær-Autoriteter forlangte deres Udleverelse i Henhold til, at de ved Desertionen havde forvendt sine Uniformer, hvilke de da bare paa sig, men de amerikanske Autoriteter afviste — og fra engelsk Side erkjendtes det med Rette — denne Fordring, idet de bemærkede, at Forvendelsen kun havde været en Biomstændighed ved Flugten, og at Traktaten ikke hjemlede Udleverelsen af Desertører. Disse og lignende Argumenter af lige Styrke fremhævedes af Andersons Advokat M'Lean for Queens-Bench i Toronto, men Rettens Pluralitet afgav desuagtet den Kjendelse, at Anderson som skyldig i overlagt Mord (wilful murder) skulde udleveres. Denne Kjendelse vakte stor Forbauselse i Canada og end mere i England, hvor man „ikke havde tiltroet nogen Angelsachser en saa uengelsk Synsmaade." At den almindelige Opinion havde Ret og Rettens Pluralitet Uret synes ogsaa at fremgaae af de Forhandlinger, der fandt Sted i Underhuset den 11te August 1843 i Andledning af Billens anden Læsning. Lord Macaulay bemærkede da blandt Andet: „Lader os sætte det Tilfælde, at en Slave, der bliver pidsket eller jaget, sætter sig til Modværge og dræber sin Angriber. Dette vilde efter engelsk Ret være tilladeligt Drab. Ifølge Georgias Lovgivning vilde det derimod være Mord osv. Den daværende Attorney-General Sir Frederik Pollock svarede hertil: „I det af den meget ærede Taler nævnte Tilfælde, vilde Sagen stille sig aldeles utvivlsom. Billen indeholder den udtrykkelige Bestemmelse, at Flygtningernes Stilling skal bedømmes efter det Lands Love, hvor man finder dem." Macaulay spurgte videre: „Skal jeg forstaa dette saa, at en Handling, der ikke vil blive tilregnet en fri Mand som en Forbrydelse, heller ikke vil betragtes som en Forbrydelse, naar den begaaes af en Slave?" Sir Frederik Pollock svarede: Jeg er af den Mening, at en engelsk Politidommer ikke vilde have Ret til at indlade sig paa det Spørgsmaal, om den Flygtning, der føres for hans Domstol, er Slave eller ei. Han vil blot tage Hensyn til de Punkter af common law, der staa i Forbindelse med selve det foreliggende Tilfælde, og medmindre det bevises, at Angjældende er en Forbryder, kan ingen Udleverelse finde Sted." Viscount Palmerston bemærkede nu: „I intet Tilfælde, hvor en Slave anklagedes for Mord eller Tyveri, vilde en engelsk Politidommer have Ret til at sætte ham i Anklagestand, medmindre den Forbrydelse, der blev lagt ham til Last, efter engelsk Ret var at ansee som Mord eller Tyveri. Jeg er af den Mening, at ingen Handling, som en Slave maatte begaa, naar han værgede sig mod Tvangsanvendelse fra sin Herres Side, vilde kunne betragtes som Mord eller retfærdiggjøre hans Udleverelse." Denne Opfatning blev udtrykkelig tiltraadt af Lord Derby og fandt ingen Modsigelse fra noget Regjeringsmedlems Side. — Anderson og hans Venner lod sig imidlertid ikke, som rimeligt var, nøie med den underordnede Rets Dom, og da de heller ikke stolede paa den canadiske Appellationsret, sikrede de sig Sagens Indankning for Englands øverste Domstol Queens-Bench i Westminster, hvor den berømte Advokat Edwin James den 15de Januar androg om et writ of Habeas Corpus, d. v. s. en Befaling til vedkommende canadiske Autoriteter om at bringe John Anderson tilstede i London for den nævnte Domstol, for at der ved den kunde skee ham Ret og Skjel i denne Sag. Efter en kort Raadslagning med Hensyn til sin Kompetence ligeoverfor de koloniale Domstole gik Retten ind paa Andragendet, og affendte strax efter Afsigelsen af den formelle Kjendelse en Embedsmand til Canada for at sørge for, at Anderson kunde blive sendt over til England, saafremt han ikke allerede maatte være sat paa fri Fod af vedkommende canadiske Ret. Dette var imidlertid Tilfældet; thi den 16de Februar sidstleden blev Anderson ved Kjendelse af den canadiske Court of common Pleas frigiven, fordi den paatalte Gjerning, Digges's Drab, ikke kunde ansees som Mord og følgelig ikke efter Traktatens Bestemmelser berettige til Udlevering.

Medens Anderson holdtes fængslet i Toronto, blev han malet i Legemsstørrelse af en Kunstner, Mr. Forbes, efter hvilket Maleri hans Portræt gik over i Illustr. London News, hvorfra vi have laant det.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 14. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 7de April 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Huuslærerens Frieri.

Digt i 3 Sange.

(Af Janus).

Anden Sang.

Der er en Lov, som for vort Øre lyder,
Saalænge, som vi her paa Jorden gaae,
Som os med megen Simpelhed betyder,
At hvad vi ønske, kan vi her ei naae.
Og skjønt det tit os bitterlig fortryder,
Vi dog dens strenge Bud adlyde maa.
Alt i din Barndom fik du tit den høre;
Den lyder saa: Nok see, men ikke røre!

Det er det Bitre ved vort Liv hernede,
At i vor Sjæl et Haab der vækkes først,
Et Haab om Lykke, Kjærlighed og Glæde,
Om alt hvad her os synes bedst og størst.
Og naar vi da paa Veien fremad skrede
Og speide efter Lindring for vor Torst,
Vi høre: Først hiinsides vore Grave
Er Lykkens Slot, er Paradisets Have.

Thi Dødens Engel er det jo, som staar
Ved Paradisets Port med Flammesværdet.
Af Grave trindtomkring det er omgjærdet,
Saa Ingen ubemærket derind gaar.
Kun hvo i Dodens Flammer sig har hærdet
Til Havens Indre gjennem Porten naar;
Men før ved Dødens Hjælp vi er derinde,
Var Lykkens Tempel ingensteds at finde.

Derfor naar paa en slig Person du støder,
Som misfornøiet er med alle Ting,
Da viid, at Menneskenes Skjæbne føder
Utallige af Slige trindt omkring,
Som efter Lykken kjørte om i Ring,
Men ikkun Tidsler, ikkun Torne møder.
Thi det er Noget, du vel har opdaget,
At Mennesket bli'r skammelig bedraget.

Hver Ungdomsdrøm ifra de lyse Dage
Han mærker var en tom Indbildning vel.
Og for hvert Skridt han lægge maa tilbage,
En efter en hans Drømme slaas ihjel.
Og tom og øde bli'r hans Vei at drage;
Thi Illusion blev skabt til Jordens Held.
Men skjønt hans bedste Drømme saa ham glippe,
Han kan dog ikke ganske Haabet slippe.

Naar sig en Udsigt atter for ham viser,
Som ligner hine Luftkasteller, tror
Han strax at skue lutter Paradiser
Og styrter frem, hvor denne Huldre bor,
Som vistnok for at være skjøn har Ord,
Men som paa Ryggen som et Trug sig viser —
Da gid det maatte runge for hans Øre;
O Menneske, nok see, men ikke røre.

Saa tænke Mange og om Ægtestanden,
At det er bedst at holde paa at fri
I nogle Aar og derpaa med hinanden
Forlovet nyde Elskovs Trylleri.
Naar først man vel er gift, er det forbi,
Da faar man Næringssorger, Horn i Panden;
Man seer, at af det Herlige og Gode
Var der ei halv saameget, som man troede.

Saa siger Folk — jeg ikke saadan siger,
De Franske sige heller ikke saa;
De sige, det er latterligt at gaae
Forlovede, til Trylleriet viger,
Hvoraf sin Glæde Hymen just skal faae,
Som det er Brug blandt vore Mænd og Piger —
Det er ei bedre end at spise mætte sig
Strax førend man til Bordet ned skal sætte sig.

Det siger Franskmanden med meget Mere,
Som jeg har fundet saare viist og sandt,
Som f. Ex., at han ofte fandt
Forlovede aldeles blinde være
For Andre, som de færdedes iblandt
Og altfor lidt for dem sig at genere;
At ei Forlovelsen sligt Ondt skal stifte,
Det er det Bedste hurtig sig at gifte.

Og jeg for min Deel tror, at man kan spare
Sig trygt al Frygt for Kjærlighedens Svinden.
Med Reglen: „Bare see!" har det ei Fare:
Hvis ei din Elskov farer bort med Vinden,
Med Øiets Glands og Roserne paa Kinden,
Hvis den kan heelt hiinsides Graven vare,
Da kan du freidig frem mod Maalet drage,
Og ingen Frygt skal holde dig tilbage.

Men hvis af jordisk Skjønhed du er fangen,
Hvis Sandserne fremskynde dine Skridt,
Da maa du Lidenskaben holde Stangen,
Betænke dig og standse rolig lidt.
Beskue maa du nok det Skjønne frit;
Men dermed Stop! — Det gik jo galt Saamangen
Der ikke vilde denne Regel høre,
Det gamle, gode „See, men ikke røre."

Men Vilhelm Lange, ja han var forlovet
Og derfor meget lykkelig han var.
Han havde sig jo til sin Lykke sovet,
Den kommen var saa pludselig og snar,
At før han rigtig veed, hvad han har vovet,
Han sig en Kjæreſt alt erobret har.
Han lever nu de lykkelige Dage,
Som alle Folk saa ypperlig jo smage.

Han tænker ikke paa den Dag imorgen;
Og deri, kjære Læser, gjør han ret.
Hans glade Haab er ham Kaution og Borgen,
For at hans Liv vil blive lyst og let.
Ved sin Sophies Side han ei Sorgen
Kan tænke paa — hvor kunde han vel det?
Hun er saa glad; hun seer paa ham saa ømt,
Det er det Blik, hvorom han tit har drømt.

Ak ja, det Blik, hvorom vi Alle drømte,
Før vore Drømme reent i Vadsken gik,
Det Ømheds Blik — Lyksalig den, som tømte
Til Bunden denne Kjærlighedens Drik.

Men vee den, hvem hans Skjæbne saa fordømte,
At han dens Sødme aldrig smage fik,
Som, skjønt den var hans Maal ved Dag og Nat,
Som Tantalus dog aldrig fik den fat.

Imidlertid nu fremad Tiden skrider,
Og Vaaren kommer, Lovet springer ud;
I Marken brøler Kvæget. Somrens Bud
Af Blomster bringes og af Fuglekvidder.
Snart er det derfor ogsaa paa de Tider
At Gustav fra sit kjære Skriverrud
Skal ind til Byens Larm og Tummel drage
I Sommerheden Artium at tage.

Og med ham reiser ogsaa Vilhelm Lange,
For ham med Raad og Daad at stande bi,
Opmuntre ham, hvis han er altfor bange,
Og holde stadig ham paa Dydens Sti,
See til at han ei bruger altfor mange,
Kostbare Penge, nu da han er fri,
Formane ham til ivrig, stadig Flid
I den forføreriske Artiumstid.

Fra Landets friske Luft de altsaa drager
Til Byens Kvalme og dens Hede hen.
Hr. Lange sit Logis bis weiter tager
I Kongensgade sammen med en Ven,
En Studiosus juris Christian Hager,
Som uforandret nu han seer igjen,
Galant, blaseret, pyntet efter Moden,
Kort sagt, en Laps fra Issen og til Foden.

Men Gustav midlertid taer sit Logis
I Grændsen hos Hr. Oberstlieutenant Balle,
De to Lieutenanters Fader, som ham kalde
„Hr. Svoger" — Han er ogsaa kommen i
Et muntert Huus, hvor tit forsamles alle
Galante Folk af Penge, Rang og Pli —
Dog nu Selskab'ligheden kuns er liden,
Forladt er Byen nu i Sommertiden.

Det Aften er, og Byens Folk forlader
De trange Huse for omkring at gaae
I Parken og i Byens lange Gader,
Som hele Dagen ganske øde laae.
I Aft'nens Kjølighed, som følger paa
Den hede Dag, de muntre nu sig bader,
Mens Artianerne med Spanskrørstokke
I Klingenbergssalonnen nu sig flokke.

Der samle de sig om et mægtigt Bord,
Som af en heel Deel smaae de sammenflikke;
Der juble de og skraale høit i Chor,
Til Sangerinderne de frygtsomt nikke,
Og faar til Gjengjæld saare hulde Blikke,
Imens den Støi, de holder, er til stor
Forargelse for de adstadige, gamle
Spidsborgere, som sig i Salen samle.

Thi broget Selskab her man altid finder,
Og Bord ved Bord er stillet op i Ring.
Studenter, Borgere og Dandserinder,
Beridere man skuer rundt omkring.
Og Talens Strømme der ustandset rinder
Om Bynyt, Veir og Vind og Ingenting.
En tynd Opmærksomhed kun Sangen faar,
Mens tit Tallerknen rundt i Salen gaar.

To Herrer træde ind og Plads de tager
Fjernt ved et lidet Bord for sig alene:
Hr. Vilhelm Lange og Stud. juris Hager —
„Opvarter!“ raaber bydende den Ene,
„En Flaske Øl!“ — Herfra den hele Scene
I Ro og Mag de prægtig iagttager.
Fortrolig Konference de nu holder,
Og Vennerne er i de gamle Folder.

„Men sig mig nu engang“ — Hr. Hager siger —
„Hvad har du dog den lange Tid bedrevet?
Var der i Huset nogen unge Piger?
Du har dog derom aldrig til mig skrevet.
For ingen Kourtisør jeg veed du viger,
Saa Bygdens Skjønne har du vel henrevet.
Og Taarer vist i mangt et Øie stod,
Da Vilhelm Lange Skriverrud forlod.“

„Fortæl dog! — thi i Tvivl jeg ikke drager,
At du det kan — du har dog ikke sovet
Den lange Tid!“ — „Nei“, Lange Ordet tager,
„Jeg har for dig ei at fortælle vovet,
At jeg paa Landet bleven er forlovet
Med Skriverens Sophie —“. „Hvad behager?
Forlovet du? Nei, det er altfor galt!
Og med en Bonderose, høist fatalt!“

Men her nu Lange ham heel høflig bad
Ei saaledes paa hende løs at flyve;
Imidlertid dog Hager vide gad,
Hvor gammel hun vel var? — Ak vee, at lyve
Ei nytted her. Han svared: „Fem og tyve!“
„Og du kun tyve! Nei, hør veed du hvad,
Her en Sottise er begaat, min Ven;
Det maa du see, at faae gjort om igjen.“

O Venskab, Guddom paa hvis Alter flammer
En uophørlig ydmyg Offerild!
Du, som man siger ned fra Himlen stammer,
Og til de Dødeliges Held blev til;
Du, i hvis Arm, naar Skjæbnen Haand os rammer,
Et sikkert Tilflugtssted vi finde vil —
Hvi har jeg endnu aldrig truffet dig,
Kun dit parodierte Kontrafei?

Kun Slynglen, som dit Navn og al din Ære,
Din Offerflamme sig tilegnet har,
Som tør din skjønne, ædle Maske bære,
Som man bestandigen for dig jo taer,
Indtil han er saa god tilsidst at lære
Dem, at han dog nok ei den rette var,
Naar man paa eengang seer ham Maske bytte
Og vise sig for os som Egennytte.

Hvad er vort Venskab vel? — For vor Erkjendelse
Som Noget dybt begrundet det jo staar;
To lige Sjæle stilles sammen for
Forenede at naae frem til Fuldendelse.
Mon virkelig det saa i Livet gaar?
Er ikke Venskab kun Produkt og Hændelse?
Er ikke al den smukke Tale Prat?
Og er ei Ven ækvale Kammerat?

„Jo!“ siger jeg, Godtfolk, og dermed Punkt!
(Jeg mener Punktum, denne ny Methode
Jeg ellers ikke kan faae i mit Ho'de;
Det unge Norge er mig altfor ungt,
Saa om dets Existens tit Tvivl opstode.
Men hvorom Alting er — skjønt det er tungt —
Naar Verset fordrer Noget, maa vi gi'e os,
Endskjønt for saadant Galskab Gud befri os!

Saa er det ogsaa i „Bokavlens“ Rige
Med Norskhedsstriden i vort kjære Hjem.
Det er det Bedste, at afveien vige,
Naar rasende Bersærker styrte frem.
Lidt efter lidt man siden stagger dem,
Lidt efter lidt ophøre disse Krige;
Thi mod de rasende besatte Norskhedsmænd
Det er tilstrækkeligt at være Dorskhedsmænd).

Men over Klingenbergssalonnen sænker
Jeg nu et Slør og siger dermed Stop.
Ud vandrer Gjæster, Sangerinders Trop,
Ud flyttes Stole, Borde, Glas og Bænker;
Jeg rasler lidt med Trindser og med Lænker
Og et Bagteppe flux jeg ruller op;
Og Scenen flyttes noget frem i Tiden,
Som jeg det bedre skal forklare siden.

Forbi er Artium, og Gustav er
Heel glad, at Laud han monne akceptere;
Fra Skriverrud nu Breve arrivere,
Hvoraf jeg mig fordriste vil til her
Af Brevet, som til ham, hun havde kjær
Sophie skrev, et Stykke at citere,
At man kan see, hvor vor Heltinde leved,
Mens Helten om i Lystighed har drevet.

Ja, Du kan troe, at Dagene er lange;
Med Længsel har jeg ventet dig, min Ven,
Og medens Tiden døsigt glider hen,
Jeg har vel regnet efter mange Gange,
Hvor længe det var til du kom igjen.
Ja det var næsten, som om jeg var bange,
(Ak ja, du maa ei til min Angest lee)
For at jeg aldrig meer dig skulde see.

Men nu den slaar, den lykkelige Stund,
Da du skal komme — ikkun otte Dage!
Dit Kammer færdigt er til at modtage
Den kjære Gjæst, paa dig det venter kun.
O, naar du vidste, hvor af Hjertets Grund
Jeg længes efter dig at faae tilbage.
Hvormeget jeg vel har, jeg vil dig sige,
Da ilte uden Rast du til din Pige.

See det var Summen af Sophies Brev;
Thi det var længer, meget, meget længer;
Men jeg er Prosaist og, naar jeg blev
Det Væsentlige vaer, til Meer ei trænger.
Heel glad blev Lange nu ved, hvad hun skrev,
For Hagers Spot sit Øre til han stænger:
„Nu, hvordan skriver Bonderosen for sig?“
Koldt Lange svared: „Prægtig, det forstaar sig!“ —

„Jeg giver dig et Raad“, nu siger Hager,
„Skriv op igjen, at nu du læse maa
Til din Examen: see, du saa det mager,
At hun ei mere Tag paa dig kan faae,
Hvis hun dig først igjen op til sig drager,
Da forudseer jeg nok, hvor det vil gaae.“
Men Lange siger: „Dine Raad du spare,
Imorgen strax jeg vil til hende fare.“

Saa herlig stod nu Lange paa sin Pligt,
(Hvad alle Læsere heel skjønt maa kalde);
Imidlertid han lod sig dog gefalle
At vente over Selskabet hos Balle,
(Hvad Ingen finde kan forunderligt;
Thi hvo vil ikke tage Deel i Sligt?)
Saa Reisen otte Dage han opsætte maa;
Imidlertid om Ballet vi berette maa.

Indbydelsen var meget smuk at skue
Paa rødt Papiir, og saa den monne lyde,
At: Oberstlieutenant Balle og hans Frue
Sig give her den Ære at indbyde
Hr. Flanke - Lange - Hansen - Olsen - Due
(Hvem det nu ellers var) til The at nyde
Om Aften Fred. d. 30 August
Kl. 7. S. U. See saadan lød den just.

Da Klokken 8 er, man hører rulle
Vogn efter Vogn — i Gaarden gjøre Stands.
Snart blive Værelserne ogsaa fulde
Af Damers og af Herrers skjønne Krands.
O hvilken Farvepragt, o hvilken Glands
Af ædle Herrer og af Damer hulde!
Ak ja, min kjære Læser, troe dog ei,
Man saa dem sammen — o nei, hver for sig.

Thi det er ogsaa ved vort Selskabsliv
Et Glandspunkt, som jeg høist maa admirere,
At her hos os en Herre er saa stiv
Og klodset, at han ei kan konversere
En Dame, før med Haand om hendes Liv
De hoppe om i Dandsen og polkere —
Mig synes, at det bedre være vilde
At tale sammen, medens man sad stille.

Thi har man ogsaa fundet det bekvemt
Ifra hinanden begge Kjøn at stænge.
Der sidde de da adskilt der og hænge,
Til endelig Violinerne er stemt.
En ligegyldig Samtale saalænge
Bag affekteret Livlighed er gjemt —
Da skal man dandse — i en Flok i Salen
Man strømmer ind til Dandsen og til Talen.

Men da med Damer Herrer ei kan snakke,
Medmindre i en Dands de hoppe om,
Saa maa med Herrerne nu, saadan som
De engang er, man tage smukt tiltakke.
Og der, hvor begge Kjøn tilsammen kom,
Der maa man dandse, forat man kan snakke.
See saadan det nu være maa og skal,
Derfor er S e l s k a b nu ækvale B a l.

Thi er det uomgjængelig nødvendigt
At lære Dandsekunsten hertillands.
Derfor betyder k l o d s e t og u b æ n d i g,
Den som for dette eier ingen Sands,
Og derimod e l s k v æ r d i g og b e h æ n d i g
Betyder nu: en Mester udi Dands.
(Jeg selv ei dandset har i mine Dage —
Maaskee du Grunden aner til min Klage).

Men denne flaue Scene er forbi,
Og rundt i Dandsen nu sig alle svinger;
Og skjønt just Tonen ei er meget fri,
En Smule Liv der dog imellem klinger.
Og Vinen og den lette Melodi
Nu giver Alles Fødder lette Vinger.
Hvert Øie straaler, og hver Pande gløder.
En livlig, broget Larm dit Øre møder.

Men lad os stille os hist hen ved Døren,
Hvor tvende Herrer alt tilsammen staae —
Ja eller bedre h æ n g e; thi der maa
For megen Kraft og Sikkerhed til, førend
Man er istand paa sine Been at staae.
I den Sag er man ogsaa reent som Børn,
At man kan ikke staae foruden Støtte,
At klodset kun man kan omkring sig flytte.

Men lad os høre — kan vi ei opfange
De Herrers Ord — vi stille os paa Luur,
„Nei see!“ den ene siger, „see Hr. Lange!
Hvor til Frøken Kathrine han gjør Kour!“
Den anden: „Du gjør mig jo ganske bange;
Ja det er ret en nysselig Figur.
Især er han bli't farlig — reent forbandet —
I den Tid, mens han ligget har paa Landet.“

„Ja, tag du dig iagt; han kan nok stikke
Dig ud hos Frøknen!“ — „Nei, det er for drøit;
Nei, derom kan du troe han drømmer ikke;
Hans Ønsker sigte sikkert ei saa høit.“ —
„See hvilken Livlighed, see hvilke Blikke!
Ja, tag du dig iagt!“ — „Aldrig en Døit!
Desuden har jeg ogsaa jo hørt sige,
Han var forlovet med en Bondepige.“ —

Saa talte han; den anden foer med dette
Nysgjerrig rask til Vilhelm Lange hen,
For disse Ytringer ham at berette
Og Sandheden at høre faae igjen,
Hvorved han viste sig som trofast Ven.
Men Lange lod sig ei i Knibe sætte.
Han sa': „Jeg sværger høit ved Druesaften,
Kathrine jeg erobre vil iaften.“

Saa talte han, og for sin Mund et Bæger
Han satte af Champagnens ædle Drik;
Og dermed han for Skosen nu sig kvæger,
Som nylig han for Bonderosen fik.
Derpaa han hen i Dandsesalen gik,
Hvor ham Kathrines hulde Blikke læger;
Naar rundt med hende han paa Gulvet dandser,
Han tænker ikke meer paa Mesalliancer.

Saa vi ham dandsende forlade vil
Og sænke Teppet over denne Scene;
Thi jeg er kjed alt nu af at see til,
Hvad liden Interesse kan fortjene.
Snart denne Sang jeg ogsaa ende vil;
Til næste Spalterne staae endnu rene —
Lad der Begyndelsen da blive værdig —
See saa, nu er med anden Sang jeg færdig! —

Tredie Sang.

Det er en gammel Nød, en gammel Klage,
At Verden bliver værre Aar for Aar.
Den sang Homer engang i Fordumsdage:
„Ret ingen Mand i Kraft sin Fader naar“,
Og aldrig vil den nogen Ende tage,
Saalænge denne arme Jord bestaar;
Altid man høre vil af sine Fædre:
Dengang da jeg var ung, var Alting bedre.

Ja, det er sandt, dengang I unge vare,
Da saae I Livet i et Rosenskjær;
Men nu har Andet I faat at erfare,
Og meget værre vistnok nu det er.
Ak ja, nu kan hver Skoledreng forklare,
At Verden snart Fuldendelsen er nær.
Frem, frem det gaar, saa man sig høit maa glæde,
Af Kundskabstræets Frugter frisk vi æde.

See saadan glæder sig den yngre Slægt
Ved ligefrem det Modsatte at sige
Af det, hvorpaa den ældre lagde Vægt,
At man kan see, hvor Dannelsen maa stige.
Og naar de Unge storme frem saa kjækt,
Maa Pladsen dem de svage Gamle vige
Og nøie sig med stedse at gjentage
Den gamle, den udødelige Klage.

Hvor findes nu den Livslyst og den Glæde
Som i vor Ungdom blomstred ugeneert? —
Ak Nutids unge Folk vil heller græde,
Arbeide, sukke — Himmel hvor forkjert! —

End i en munter, lystig Dands at træde —
Ak vee, den er fornuftig og blaseert.
Og hvor mon Gjæstfrihed man finde vil, —
Hvor Rigdom vel med Dannelse dertil?

Ak ja, den vidtberømte Gjæstfrihed,
Hvorom der staar i gamle Geographier —
Nu har vi maattet stemme Tonen ned,
Og derom klogeligen nu vi tier.
Thi det er Noget, som vi alle veed
Man derpaa nutildags forgjæves bier;
Nei alle Folk er nu i trange Kaar,
Saa man paa Gjæstfrihed sig ikke staar.

O, skjønt det er at have mange Penge,
Saa man af Næringssorger trykkes ei,
Saa man kan have Gjæster hos sig længe
Og aldrig bli' af deres Ophold lei.
O herligt i en Kjærre frem at slænge
Paa knudret, stenet, bakket, daarlig Vei,
Naar for vort Oie denne Tanke staar,
At glad Modtagelse vi snarlig faar

Hvor det er skjønt at sidde slig og vente
Og kikke af og til op mod det Sted,
Hvor Veien svinger, see om ei vi kjendte
Den Vogn, som just forbi deroppe gled;
At sige til sig selv: Festina lente!
At dæmpe Hjertets Utaalmodighed,
Og da, naar Vognen mon for Doren staae,
At finde den, som vi har ventet paa.

Saaledes sad Sophie nu og skued
Ud efter ham, hvis Billede hun bar
I Hjertets Bund, som ene hende hued
Og som hun ogsaa trolig ventet har
Ei blot idag, men fra den Stund, han var
Fra hende borte — hendes Kinder lued,
Tit Oiet speided ud for at opdage ham,
Mens Alt blev gjort istand for at modtage ham.

Saa travl, saa ivrig iled hun omkring,
At gjøre Alting hyggeligt, behageligt,
Og gjorde af og til en liden Sving,
At see om ingen Vogn vel var opdagelig;
Mens Skriveren paa Sophaen heel magelig
Sig strakte ud og sagde ingen Ting,
I saadan Ro han havde megen Færdighed
Og den forøged hans Huusfader-Værdighed.

Amalie raaber: „See der kommer Noget!
Er det ei dem? Jo, det er deres Hest!"
Men Skriveren vil ikke ud med Sproget,
Saa har han altid Ret, og det er bedst.
„O nei, jeg snakker bare hen i Taaget,
Nei de deroppe kjører nok mod Vest."
„Jo, det er dem!" Sophie raaber sikkert,
Hun seer det grant foruden nogen Kikkert.

Om Nogen Tid for Doren Vognen standser;
Men Gustav er det kun, som springer ud.
„Er Lange med?" For Gustav ret sig sandser,
Sophie raaber: „Han er syg, o Gud!"
„Nei langtifra, jeg har ifra ham Bud —"
Bag Rolighed sig Gustav her forskandser
Og siger, hvad min Læser alt bekjendt er,
At Lange efter Ballet ikkun venter.

O Skuffelse, af alle de Dæmoner,
Som Livet true, du den værste er.
Naar Haabets Stemme for vort Øre toner,
Da fryder du dig, og da er du nær.
I alle Lande og i alle Zoner
Du er den Frugt, som Flid og Arbeid bær.
Thi har jeg altid til Examen puffet,
Saa resikerte jeg ei at bli' skuffet.

Men da vi denne Skjæbne nu har faat,
At alt vort Haab om Livets Lyst og Glæde
Skal skuffes — eh bien, saa er det godt,
At vi os vænne tidlig til at græde,
At Skuffelsen begynder først i Smaat
For siden alt vort Haab at sondertræde.
Naar vi er sonderknust fra Taa til Top —
Først da gaar Lykkens sande Stjerne op.

Ja, reis dit Hoved op, og Skjæbnens Haand
Dig knuser, saa dit Inderste maa bæve.
Men bøi dit Hoved ydmygt og din Aand,
Og op vil da en anden Magt dig hæve,
At eengang løst fra dine Smerters Baand
Du salig kan iblandt Serapher svæve.
I Noden først du Sandheds Stemme hører,
Og nedad gaar den Vei, som op dig fører.

Thi det er Livets Maal, at vi skal lære
At bøie villigt os for Herrens Magt,
At lære dette tunge Kors at bære
Som Hver af os fik paa sin Skulder lagt,

At synge til den Enes Priis og Ære,
Naar knap vi Udvei seer i Sorgens Schacht,
At taale villigen at knuses, bøies
I sikkert Haab om engang at ophøies.

Og derpaa gaar i Livet Alting ud,
Den triste Sandhed og de lyse Drømme,
Vor slette Villie og Vorherres Bud,
Vor Svaghed og den Kalk, som vi skal tømme,
Alt peger hen paa Ydmyghed mod Gud;
Og Livets Skole kan vi ei forsømme.
I Skuffelse vi stedse her maa færdes,
At Hjertet mod Fortvivlelsen kan hærdes.

Men til Fortællingen! Sophie fik
Et Budskab, hvorved hun blev skuffet saare;
Bedrøvet hun op paa sit Kammer gik
Og sad og græd i Stilhed mangen Taare;
Mens nedenunder med fornøiet Blik
Til Dagens Helt man Gustav mon udkaare;
Han laurbærkronet kom fra sin Campagne;
Man drak hans Skaal i hjemmegjort Champagne.

Og Frøken Malle var og heel fornøiet,
Ifra sin Kjæreste havde hun faat Brev;
Hun seer, Sophie bort sig har forføiet,
Og fulgte efter med, hvad Balle strev.
Sophie sad hen over Bordet bøiet
Og neppe vaer hun nu sin Søster blev,
For hun udraabte: „Ei engang han strev
Til mig et kjærligt og fortroligt Brev!"

„Nei, han paa mig slet ikke mere tænker,
Han har mig glemt for Byens Piger alt —
O, at han vidste, hvor han dybt mig krænker,
Mig, som han dog sin Kjæreste har kaldt!
Men ei han meer Opmærksomhed mig skjænker —"
Her stride Taarer over Kinden faldt;
Men Malle sagde: „Fy, du maa dig skamme;
Mod dig er Lange stedse dog den samme!"

„Vil du, at saadan han til dig skal stunde,
At ingen anden Ting han tænker paa,
Vil du ham ei den lille Glæde unde,
En Gang imellem paa et Bal at gaae.
Saa fordringsfuld jeg aldrig være kunde,
For mig sig Balle gjerne more maa.
Tor dine Oine nu og vær fornuftig!
Kom ned i Haven, der er frit og luftigt."

Sophie skamfuld torred sine Kinder,
Hvorover endnu store Taarer gled —
„Ja, du har Ret — jeg selv nu ogsaa finder,
At Lange nylig Uret af mig led;
Men Kjærlighed det er, som mig forblinder,
Kom Kjære, lad os bare nu gaae ned
Jeg gjerne skjule vil for Mo'r og Fa'r,
Hvor tosset og barnagtig nys jeg var."

Ja, skjul det kun for dem, du stakkels Pige,
For os din Taare skal du skjule ei;
Jeg ene sukker — jeg kan ikkun sige,
At ingen saadan Taare flod for mig.
Vee over dem, de slette Lykkelige,
Som fandt en saadan Perle paa sin Vei
Og ei den elsked, ikke skjønned paa den!
O, at en Bedre ikke skulde faae den!

Ja, meget Nart der staar i Skjæbnens Bog,
Som jeg er ei istand til at udgrunde.
Hvorfor skal Penge gives til et Drog,
Som aldrig i sit Liv dem bruge kunde?
Hvorfor skal den, som er heel viis og klog,
Mod Magten ofte kun forgjæves stunde?
Hvorfor skal den, som Livets Kunst forstaar,
Saa tit gaae bort alt i sin Ungdoms Vaar?

Hvi fik en Borger Kongens Klogt og Kraft,
Mens Kongen selv fik kun en Borgers Ho'de?
Hvi fik den Kronen, som har aldrig havt
For Andet Sands end Mad og Klæder gode?
Hvi blev de Mænd vel stillede saa lavt,
Som hoit at føre sig saa vel forstode?
Hvi fik den skjønne Træk, hvis Aand var styg?
Hvi blev den Ædle skjæv med kroget Ryg?

Hvi vandt den Mand en trofast Piges Hjerte,
Som selv ustadig kun og vindig var?
Som kun vil volde hende Sorg og Smerte
For al den Kjærlighed, hun til ham har?
Hvi dette skeer os ingen Viismand lærte,
Kun Troen kan os derpaa give Svar,
Og det et Svar, hvortil vi Lid kan fæste;
Det lyder saa: Fordi det var det Bedste.

Ja, derfor dette skeer med meget Mere,
Hvorover let vi vore Hænder vred.
Husk nu derpaa — saa kan der arrivere,
Alt hvad det vil — nu du blot Grunden veed.

Var du saa dum dig at prostituere -
Kan paa et Bal du komme ei afsted,
Fordi du spildte Suppe paa din Kjole,
Da var det godt — husk, derpaa kan du stole!

Skal du din Yderfrakke faae istandsat,
Og du til rette Tid den ikke faar;
Vil som en Referent du blive ansat,
Og dig en anden Mand iveien gaar;
Er Lykken ved Examen dig rent bandsat,
Saa som en „Ei foragtelig" du staar,
Vil dine Venner ikke meer vedkjendes dig:
Det var det Bedste dog, som kunde hendes dig.

Saa tænkte og den skuffede Sophie,
Og deri fandt hun nu en salig Trost;
Mens hun de otte Dage maatte bie,
Tilfredshed havde Bo i hendes Bryst.
Da Timen slaar, hun forudseer med Lyst,
Hun kan sin Glæde ikke meer fortie;
Let som en Fugl hun flyver om i Huset
Af smilende Forventninger beruset.

Men Dagen skrider frem saa kold og rolig
Som ei den følte, hvor hver Stund der gaar,
Imens Sophie seer paa Veien trolig,
Gi'er hendes blode Hjerte Saar paa Saar.
End har ei Sorgen deri taget Bolig,
End Solen over Horizonten staar
Med sine kolde Straaler — ei den vidste
At hendes Haab var borte med den sidste.

Den sank — paa Skyen sees den sidste Glød;
Sophie stirred paa den røde Skive
Og med et Blik, hvor Taarer fast frembrød,
Hun syntes bede den en Stund at blive.
Men ak, den sank og farved Skyen rød,
Og over Marken kolde Vilde drive;
Naturens varme Blik nu synes koldt
Den aner ei den Kval, den har forvoldt.

Men lad mig ende denne Klagesang;
Lad mig Brevverlingen her overspringe,
Hvori fra een Kant Omheds Toner klang,
Og fra den anden Ord, som gjennemstinge
Ved Kulde Hjertet, som bestandig hang
Ved ham, som ene kunde Trost det bringe;
Ham, som med sin Examen sig undskylder
Og dermed nu sin Troloshed tilhyller.

Jeg vil ei tale om det slemme Rygte,
Og om hvad Virkning det vel frembragt har,
Som sagde, hvad man neppe turde frygte,
Men dog i Hjertets skjulte Dybder bar,
Som bragte Blodet hurtig til at flygte
Ifra Sophies Kind — at Lange var
(Ha, hvo har Sligt vel at fortælle vovet?)
Med Frøken Katharina Boldt forlovet.

Jeg disse Sorgescener ei udmaler,
Som daglig gjentaer sig i deres Hjem —
Sophie græder, Malle holder Taler,
Om at hun er urimelig og slem;
Jeg vil ei skildre disse bitre Kvaler,
Hvorved til Fred man endelig naar frem,
Jeg iler over disse Dage heller
Og Slutningsscenen i min Sang fortæller.

Et Fjerdingaar i Sorg var gaaet hen,
Snart Julen paa sit Kredsløb kommer atter;
Det svundne Aar saamangen Fryd omfatter,
Men hvad var deraf mere nu igjen!
Sophies Ven, ham som hun ene skatter,
Ham, som hun elsked, som hun elsker end,
Ham har hun vundet og ham har hun tabt,
Iaar er død den Lyst, ifjor blev skabt.

Nu hendes Sjæl har været kraftig spændt,
Har evig i beleiret Tilstand staaet;
Men nu dens Kraft er tømt, dens Strid er endt;
En salig Rolighed den nu har naaet.
En hellig Klarhed er fra Himlen sendt,
Mod til at taale har hun atter faaet.
Hun seer med Ro imøde denne Dag,
Da hun skal faae det sidste haarde Slag.

Og see, den kommer — Lange har paa længe
Ei strevet noget Brev til Skriverrud.
Da kommer endelig der et — vi trænge
Ei til at høre dette Sorgebud.
Paa Bordet Skriveren det hen mon slænge:
„Saa det var Enden, slap det saadan ud?
Et lumpent Opslag!" saa han raabte vred,
Men stille for sig selv Sophie græd.

Hun havde Sorgens Kalk til Bunden tømt,
Hun vidste sikkert, dette vilde komme.
Dog fik hun ikke Ro, før det var omme,
Saa det var virkeligt, hvad hun har drømt.

Nu ere alle Trøstegrunde tomme,
Nu har et Forsyn mellem begge dømt.
Nu sidste Gang i Sukke Hjertet bæver
Og atter i fornyet Kraft sig hæver.

Ja, saadan Kraft har intet andet Bad,
Som Bad i Smerte og i Taarers Væld;
Som gjenfødt vaagner atter Hjertet glad,
Forfrisket og forsonet med sig selv.
Ei nogen Kilde Lægedom besad
Som Taarens evig friske Kildevæld.
Det er den Sundhedsbrønd, som Sjælen læger,
Og som vort hele Væsen vederkvæger.

Saa bar Sophie dette Budskab rolig,
Mens hendes Moder reent fortvivlet var,
Og Skriveren forbanded Lange trolig
Som den, der Skyld i al Ulykke bar,
Som den, der Sorg kun bragte i hans Bolig,
Som En, der Ære ei i Livet har.
Men Geisten — Husets Geist, ak ja den græder,
Naar Nogen mod sin Kjæreste blir Forræder.

Den stakkels blinde Geist, som ikke vidste,
Hvad selv han gjorde, hvad han fik istand,
Hans Tanker kan nok gjerne være triste,
Han gjerne græde, gjerne sukke kan;
Den Stakkel, som den Skjæbne maatte friste
Til Kjæmpens Kraft at faae et Barns Forstand,
At faae en Magt, saa at han selv maa grue
Ved sine egne Værker at beskue.

Den stakkels Geist — Ifra sit dunkle Rige
Han seer paa al den Uret, han har gjort,
Seer Aarene sig rask forbi at snige,
Sophies Ungdom snart at flyve bort,
Seer hende blive til en gammel Pige,
Mens andre bliver Kone, Modre, fort,
Seer hende staae alene og forladt,
Hun som for nylig havde Lykken fat.

En gammel Pige! sørgelige Ord —
Hvormed skal jeg dit Væsen sammenligne?
En Ager, hvor der ingen Grøde groer,
En Mark, som Regnens Strømme ei velsigne,
Et Hav hvorover ingen Skibe foer, —
Skal med den rige Skat jeg dig vel ligne,
Som ligger skjult i Bjergets dybe Schachter,
Hvor Ingen naaer den, hvor den Ingen agter?

Som Diamanten, før den sleben fattes
I blanke Sølvring ind og røden Guld,
En Kostbarhed, hvis Værd kun ikke skattes,
Men dog af Skjønhed stedse lige fuld,
Skjønt gravet op af Jordens dybe Muld
En Perle, som af Intet kan erstattes,
En Skat til Glands og til Beundring værdig,
Kun ikke anvendt, ei til Brug gjort færdig;

Saa er en Pebermø — stygt Ordet lyder,
Og stygt det ogsaa bliver anvendt tit,
Idet man over disse Staven bryder.
For Ting, hvorfor de selv dog kan saa lidt.
Men Intet dog Forhaanelsen betyder,
Mod Værgeløse er der altid stridt.
Kun mod Bevæbnede man Vaaben føre,
Men Børn og Kvinder ingen Ridder røre!

Messinas Forter.

Den stakkels Geist — som haardt sig selv anklager
Og vil sin Uret gjøre god igjen,
Nu mod Sophies varme Hjerte drager
Smaae Broderbørn og Søsterbørn hen.
Han nu sig vise vil som hendes Ven,
Idet de unge Hjerter han indtager,
Men hun — en god og kjærlig gammel Tante —
Nu for sin Søsters Børn er Gouvernante. —

Saa svandt den hen, den Drøm i Ungdoms Vaar
Om Kjærlighed, om Lykke og om Glæde.
Den svandt, som Blomsterne om Høst forgaar,
Naar Storme tude, Regnskyl Jorden væde;
Den svandt som Livet selv, naar Parcen naaer
Vor Livstraad med sin Sax og ind vi træde
I Dødens Nat, i Mørket og i Sorgen
For frem at naae til Evighedens Morgen.

Ja saa den svandt — et Offer til den Magt,
Som Synd og Nød til Livets Vei mon binde —
Ved dette Offer først vi frem kan vinde
Did, hvor vi intet Ondt er underlagt,
Did, hvor hver jordisk Skygge maa forsvinde,
Hvor Herrens Billed er vor Bryllupsdragt,
Did, hvor i evig Fryd hvert Hjerte luer,
Did, did, hvorhen hver Sjæl med Længsel skuer. —

Messinas Forter.

Den 12te Marts overgav, som allerede tidligere berettet, General Fergola Messina til Piemonteserne; og de neapolitanske Tropper rømmede Citadellet og Forterne. General Cialdini havde inden Overgivelsen i et Brev truet Kommandanten, at dersom han drev sin Modstand til det Yderste vilde dette blive betragtet som en Oprørsakt og ingen Kapitulation tilstaaet de Beleirede, — en Trudsel, som dog ikke hindrede Fergola i strax efter at aabne Citadellets Ild mod de piemontesiske Værker. Messinas Citadel, der anlagdes i Slutningen af det 17de Aarh., er af stor militær Betydning, da det baade behersker Strædet mellem Sicilien og Fastlandet og Byen Messina med dens 90,000 Indbyggere og store Handelsrørelse. Dets herlige Krigshavn rummer henimod tusinde Fartøier. Citadellets Besætning antages nu at have været 2500 Mand. I Aaret 1848 bombardeerte det Byen og lettede Filangieri dens Erobring ved hans 15,000 Schweitsere og Neapolitanere. Allerede i hiint Revolutionsaar besluttede det sicilianske Parlament at sløife denne Fæstning. Men istedet blev Batteriernes Antal snart forøgede, saa at de nu havde 300 Kanoner, idet den neapolitanske Konge hertil anvendte 673,937 Dukater. Siden 1848 tjente Citadellet til Fængsel for alle de Sicilianere, som paadrog sig Mistanke om at være utilfredse med den tyranniske Kong Ferdinands Regjeringssystem.

Fredrik Ernst Daniel Schleiermacher.

(Slutning fra No. 12.)

Kun i to Aar forundtes det S. at forblive ved Universitetet; efter at have tilendebragt sine foreløbige Studier fulgte han med Onkelen Stubenrauch, der havde ombyttet sit Professorat med et Præstekald i Neumark, for under dennes specielle Ledelse at forberede sig til sin Examen. Ved Anbefaling af Hofpræst Sack erholdt han derpaa en Hovmesterplads hos Grev Dohna i Schlobitten i Preussen, hvor han tilbragte halvtredie ret tilfredse Aar, og erhvervede sig denne høitstillede Familie Agtelse og Kjærlighed. I Aaret 1793 aabnedes en ny Løbebane for ham, idet han udnævntes til Medlem af Seminariet for de lærde Skoler, som bestyredes af den oplyste Over-Konsistorialraad Gedicke, og paa samme Tid ansattes han som interimistisk Lærer ved det Kornmesserske Vaisenhuus i Berlin. I disse Forhold forblev han et halvt Aar og kaldtes saa af Præsten Schumann i Landsberg, Schleiermachers nære Slægtning, der var hjemsøgt af Sygelighed, til Medhjælper i dennes præstelige Virk-

Illustrationer til Asbjørnsens og Grässes „Eventyr fra fremmede Lande."

Troldstibet: Prindsessen med Horn paa.

Troldstibet: Prindsessen.

Troldstibet: Gutten blev den fornemste General og fik hende.

Tommeliden bæres til Graven.

Alfedronningen lod Tommeliden blæses til Kong Arthurs Hof.

Tommelidens sagde hjælpe Gud i Puddingen.

Stærke Dummas slaaes med Risen.

Dummas Herremand og Knappemageren.

Disse to banke Spektakelmagerne.

Risen og Dragen.

Guldslottet som hang i Luften.

Knappemagerens Død.

somhed. Han fulgte gjerne denne Kaldelse, da han ogsaa vilde lære i sin Stand den praktiske Side at kjende. Efter kort Tids Forløb vendte han imidlertid tilbage til Berlin, da han var kaldet til Præst ved Charité. Her i Hovedstaden viste der sig, at alle Tvivl vare løste, alle Troeskampe udstridte og her udfoldede sig hans store Talent som Taler; hans fortrinlige Prædikener gjorde ham først bekjendt, og erhvervede ham talrige Beundrere og Venner. Høitbegavede Kvinder og Mænd søgte hans Omgang, og gave ham Anledning til at udvikle sit selskabelige Talent, at udvide sine Kundskaber og Anskuelser. I hiint Tidsrum falder hans nærmere Forbindelse med den berømte Digter og Æsthetiker Frederik Schlegel, med hvem han i Berlin boede sammen, endvidere med den aandrige Jødinde Henriette Hertz, den bekjendte Læges Hustru. Begge fik stor Indflydelse paa Schleiermachers Udvikling, og det var Schegel, der først gav Stødet til hans literære Virsomhed. Paa en Opfordring af Biskop Back havde han allerede tidligere oversat fra Engelsk Blairs og Fawieth's Prædikener; men nu optraadte han selvstændigt med sine „Taler over Religion", som han henvendte til „de Dannede blandt dens Fornægtere". Stor var den Opsigt som denne Bog vakte, det var som om en renere Livsaand tilhviskede os derfra.

Paa Schleiermachers mærkelige „Taler", som oplevede flere hurtig paa hinanden følgende Oplag, og gjorde overordentlig Virkning, fulgte hans ikke mindre udmærkede „Monologer", en Række af Betragtninger over det indre Menneske, fulde af dybe Anskuelser og aandrige Tanker, som snart gjorde denne Bog til et Evangelium for de Dannede, især for Kvinderne. Ved begge Værker voxede Schleiermachers Ry i Berlins Kredse, til hvilke han traadte i en Art aandelig Vexelvirkning. De mest udmærkede Mænd nær og fjern, som Brinkmann, Schlegel, Hübsen, Willich o. s. v. sluttede sig til ham, men fornemmelig tiltalte og begeistrede han Kvinderne. Først nu gjorde hans selskabelige Talent sig tilfulde gjældende; han var intet mindre end en mørk Asketiker, men ligesom Luther fandt han ogsaa Glæde i Livet og i skyldfri Munterhed. Mangen varig Pagt blev sluttet, mangt et Venskab stiftet for Evigheden.

En Kjærlighed, som han efter lang, tung Kamp maatte opgive samt flere Ærgrelser, som hans Skribentvirksomhed paadrog ham, forbitrede ham Opholdet i Berlin, saa han foretrak at modtage et Præstekald i Stolpe. Allerede forinden var det aftalt mellem ham og Schlegel, at de i Forening skulde udgive en Oversættelse af Plato, som han senere fuldendte alene. Han udgav tillige en Samling Prædikener, sande Mønstre paa gediegent, klart Foredrag og rige paa Tanker, men vistnok langt mere beregnede paa Tilhørernes Tænkeevner og Forstand end paa at tiltale den naturlige Følelse og give det religiøse Phantasiliv Næring. Ogsaa i sit Exil blev han Videnskaben og den Retning tro, han engang var slaaet ind paa; her offentliggjorde han „Grundlinier til en Kritik over den gjældende Sædelære", samt „Zwei unvorgreifliche Gutachten in Sachen der protestantischen Kirche", det sidste Værk uden Navn, men begge lige udmærkede ved skarpsindig Dialektik.

I 1804 erholdt Schleiermacher, hvis Fortjenester fandt fuld Anerkjendelse i den lærde Verden, efter at have afslaaet en Kaldelse til Universitetet i Würzburg, Ansættelse som overordentligt Professor i Theologi ved Universitetet i Halle. Her sluttede han den inderligste Venskabspagt med Steffens; han tog nu ogsaa sin Halvsøster Nanni til sig, som senere blev Fader Arndts trofaste Livsledsagerinde. Kun to Aar varede hans akademiske Virksomhed i Halle, thi som Følge af Slaget ved Jena og den franske Invasion, opløstes Universitetet ved et Magtsprog af Napoleon. Schleiermacher vendte tilbage til Berlin, hvor han fandt Ansættelse som Præst; tillige holdt han ligesom Fichte offentlige Forelæsninger. Fra Prædikestolen virkede han i hiin for Preussen saa sørgelige Tid i skjønneste Forstand til at vække Patriotismen, til at løfte og lutre Fædrelandssindet, og selv trodsede han uforfærdet Magthavernes Trudsler og fornegtede aldrig sine Meninger midt imellem Davousts Bajonetter. Hans „Julehøitid", der er fuld af store Tanker, vidner om denne hans Høihjertethed. Først i 1809 fik han fast Ansættelse som Præst ved Trefoldighedskirken, hvorpaa han ægtede sin afdøde Ven Willich's Enke, der medbragte ham en Søn og en Datter af første Ægteskab, for hvem han traadte i Faders Sted. Hun skjænkede ham en eneste Søn, som han kaldte Nathanael, og som til hans dybe Sorg blev ham berøvet i det niende Aar. Imidlertid var den preussiske Stats Regeneration indledet af Stein, Hardenberg og Scharnhorst, og tildeels tilendebragt. Midt i den bitre Nød, og under en fremmed Erobrers Aag, gryede Gjenfødelsens Dag for Fædrelandet, hvori Schleiermacher havde sin redelige Andeel. Som Lærer ved det nylig grundede Universitet i Berlin, fik han overordentlig Indflydelse paa den studerende Ungdom ved sit Foredrags Kunst og Gratie, somt ved sine Tankers Dybde og Skarpsind. Hans Skrift: „Kort Fremstilling af det theologiske Studium", indeholder Kjærnen af hvad han lærte og tænkte. Berliner-Akademiet anerkjendte hans videnskabelige Fortjenester, ved at optage ham som sit Medlem. I dets Maanedsskrift leverede han en Række høist mærkelige Afhandlinger over den gamle Philosophies Historie. Men Schleiermacher var ikke en af disse Stoklærde, som forglemme Verden over deres Studeerkammer. Han tog stedse den meest levende Andeel i sin Tids store Tildragelser, fornemmelig i sit Fædrelands Skjæbne. Da Ung og Gammel greb til Vaaben og rustede sig til Befrielseskrigen, var ogsaa han rede til at ofre Blod og Liv. Han traadte i Forbindelse med Fædrelandsvennerne og overtog mangen vanskelig politisk Sendelse, trods de dermed forbundne Farer. Tillige blev han et virksomt Medlem af „Landstormen", og af den til den truede Hovedstads Forsvar nedsatte Beskyttelses-Kommission. Naar han havde endt sin Forelæsning, nedskrevet Momenterne til sin Søndagsprædiken, ombyttede han Læsesalen med Exerceerpladsen, Pennen med Landsen, rede til at tjene Fædrelandet med Ord og Daad.

Men ogsaa efter den tilkjæmpede Seier over den frankiske Undertrykker blev Schleiermacher hiin Frihed tro, som efter at have gjort sin Tjeneste, fornægtedes og forfulgtes af mange Fyrster og Statsmænd. Ogsaa i Preussen gjorde Reaktionen sig gjældende paa det politiske som paa det kirkelige Gebeet. Wartburgfesten og Kotzebue's Mord var en velkommen Anledning for Schmaltz og Konsorter til at tordne mod den frie Aand, der herskede ved Universiteterne og blandt den tydske Ungdom, og til at bagtale Frihedsvennerne og alle sande Patrioter. Ubekymret om sin verdslige Stilling, uden Sky for Magthaverne, traadte Schleiermacher aaben op mod disse Anklager, og bekjæmpede Schmaltz med Indignation og platonisk Dialektik, skjønt han vidste ham begunstiget fra høiere Steder og ikke var uvidende om, at han herved skabte sig mægtige Fiender. Men ham var Sandheden vigtigere end enhver jordisk Fordeel. Ogsaa paa kirkelig Grund forsvarede han sin Uafhængighed; hans Angreb paa Overhofpræst von Ammon, og hans ironiske, aandrige Lykønskningsskrivelse til den Kommittee, der var nedsat til Forbedring af den preussiske Liturgi, bevise, at et knusende Vids Vaaben ganske stod til hans Raadighed; desto mere maa man beundre hans Maadehold ligeoverfor sine Modstandere. Imidlertid skyede han aldrig at kjæmpe for det „Lys i Kirken", som de protestantiske Jesuiter søgte at slukke.

Hans Tids meest udmærkede Mænd skjænkede ham derfor ogsaa deres Agtelse og Anerkjendelse. Hans Medborgere hædrede ham med mangehaande Beviser paa Tillid; man gik ikke alene for at høre hans Prædikener, man gik for at lære af dem, og Trefoldighedskirken rummede neppe den Skare Tilhørere, der vilde vederkvæges af hans luende Ord. Han forkyndte fra Prædikestolen den sande Christendom, Ydmyghedens, Kjærlighedens Religion; fra Universitets-Kathedret dannede han en Række af Theologer som Jonas, Sydow o. s. v., der opretholdt det protestantiske Princip i sin Reenhed. Langt over Tydsklands Grændser trængte hans Ry, hvorpaa han under sit Ophold i Kjøbenhavn fik et glimrende Beviis. Han modtoges med Begeistring og ved et til hans Ære foranstaltet Festmaaltid hilstes han af Digteren Oehlenschläger med den Toast: „For Tænkeren, for Prædikanten, men især for Mennesket", hvortil et Digt af en dansk Theolog sluttede sig.

Saaledes nød Schleiermacher et rigt Livs Frugter, skjønt Sorgen heller ikke forblev ham ukjendt. Foruden det smertelige Tab af den eneste Søn oplevede han, at hans bedste Venner, og endogsaa den ham saa nær staaende Arndt, faldt som Ofre for den stedse mere om sig gribende Reaktion; hertil kom legemlige Lidelser, for hvilke han endelig bukkede under den 12te Februar 1834. Hans Død var en Viismands, en Christens, og aflagde det herligste Vidnesbyrd for hans ægte religiøse Følelse, for Sandheden af hans saa ofte angrebne Tro, hvorfor hans Dødsstund fornemmelig fortjener at fremhæves. Over hans sidste Øieblikke har hans Enke, som overlevede ham i sex Aar, efterladt følgende mindeværdige Optegnelse:

„Allerede i tolv Dage havde den kjære Schleiermacher lidt af stærk Hæshed og Hoste og var meget bleg, skjønt han saa glad og klar ud. Naar vi ængstede os og bønfaldt ham om at tage mere Hensyn til sin Sundhed, viste han os mildt tilbage med den Forsikring, at han følte sig fuldkommen vel, det var altsammen kun en ydre Lidelse, som ingen Indflydelse havde paa hans indre Befindende.

Thordag den 16de var den sidste Aften, han tilbragte glad og stille i sin Familiekreds. Natten til Fredag udbrød Sygdommen med store Smerter i det hele Legeme. Hans Udseende var en Døendes, og han udtalte meget bestemt sin Dødsanelse. Jeg havde strax sendt Bud efter Lægen, som fandt Tilstanden meget farlig, men ved hvis Hjælp denne Tilstand forbedredes saaledes, at han laa rolig og smertefri i sin Seng.

Søndag fandt en Konsultation af fire Læger Sted. Jeg kom ikke fra hans Seng. Børnene og Vennerne, der opholdt sig i Sideværelset, besørgede alt paa mit mindste Vink; til hans personlige Pleie var jeg tilstrækkelig og den største Stilhed var mig paalagt. Jeg overholdt denne Forskrift saa samvittighedsfuldt, at han paa Foranledning af mig ikke sagde et eneste dyrebart Ord.

Han forsikrede ofte, at han ikke led saameget, som det maaskee syntes. Under den hele Sygdom var en klar mild Fred udbredt over hans Væsen; han adlød punktlig enhver Anordning, og vi hørte aldrig en Klage eller en Ytring af Utilfredshed; han var altid lige venlig og taalmodig, om end alvorlig og indadvendt.

Engang kaldte han mig hen til sin Seng og sagde: „Jeg er dog egentlig i en Tilstand, der svæver mellem Bevidsthed og Bevidstløshed", (han havde nemlig faaet Opium, der ofte bragte ham til at slumre), „men i mit Indre, oplever jeg de guddommeligske Momenter — jeg maa tænke de dybeste spekulative Tanker og de ere mig ganske eet med de inderligste religiøse Følelser." Engang hævede han Haanden og sagde høitideligt: „Antænd nu Offerflammen!" — En anden Gang: „Vore Børn efterlader jeg Johannes's Sprog: Elsker hverandre indbyrdes!" — Igjen en anden Gang: „De gode Børn, hvilken Herrens Velsignelse de ere os!" Senere: „Jeg overdrager Dig, at bringe alle mine Venner min Hilsen og at sige dem, hvor kjære de have været mig." — „Jeg var saa gjerne bleven længer hos Dig og Børnene!" Da jeg udtalte for ham, at jeg endnu havde Haab: „Skuf Dig ikke, kjære Sjæl, meget tungt skal endnu udkjæmpes." — Han forlangte, at see Børnene. Da jeg bønfaldt ham om, at undgaa enhver Sindsbevægelse, gav han strax efter, kun maatte hvert Barn komme ind i Værelset og bringe noget. Han spurgte flere Gange hvem der var i Sideværelse, og da jeg nævnte ham de kjære Venner og sagde, at de vare forenede med Børnene i stille Bøn, syntes det at glæde ham.

Den sidste Morgen led han synlig mere. Han klagede over heftig indre Brand, og den første og sidste Klagelyd trængte sig frem af hans Bryst: „Ak, Herre, jeg lider svare!" Dødstrækkene indfandt sig, brustet var Øiet, hans Dødskamp udkjæmpet. Da lagde han to Fingre paa det venstre Øie, som han havde for Skik, naar han sænkede sig dybt i Tænkning, og begyndte at tale:

„Jeg har aldrig hængt i døde Bogstaver, og vi have Jesu Christi Forsoningsdød, hans Legeme og hans Blod. Men jeg har altid troet, og jeg troer endnu, at den Herre Jesus gav Nadveren i Vand og Viin."

Hos Jøderne blev, som bekjendt, ligesom i den hele Oldtid, Vinen kun nydt, blandet med Vand, og hans Ytring havde Hensyn til, at Viin var ham selv strængt forbuden. Imidlertid havde han reist sig op, hans Træk fik igjen Liv, hans Stemme var klar og stærk. Han spurgte med præstelig Salvelse: „Ere I eet med mig i denne Tro, at den Herre Jesu ogsaa har velsignet Vandet i Vinen?" hvorpaa vi svarede et lydeligt Ja. „Saa lader os tage Nadveren — for Eder Vinen, for mig Vandet," sagde han høitideligt. „Ingen tage Anstød af Formen." Efter at det Fornødne var tilveiebragt, medens vi i høitidsfuld Taushed havde ventet med ham, udtalte han med forklarede Træk og en selsom Glands i Øiet, hvori en høiere Livsglød syntes at lyse, nogle bedende, indledende Ord til den høitdelige Handling. Derpaa gav han først mig, saa Enhver af de Tilstedeværende, og tilsidst sig selv Brødet, idet han for hver Enkelt høit udtalte Indstiftelsesordene: „Tager, æder —." Hans Røst var saa klar, at Børnene, der knælede udenfor Døren til Sideværelset, hørte Ordene.

Derpaa rakte han Vinen med Indstiftelsesordene: „Drikker alle deraf —." Efter ogsaa at have udtalt dem for sig selv, drak han Vandet og sagde: „Ved disse Skriftens Ord holder jeg fast, de ere min Troes Fundament." Efter at have lyst Velsignelsen, fæstede han sine Øine endnu engang fulde af Kjærlighed paa mig: „I Hans Kjærligheds Forening vedbleve vi at være eet!" Saa lagde han sig tilbage paa Puden. Endnu hvilede Forklarelsen over ham. Efter nogle Minutter sagde han. „Nu kan jeg ikke længer udholde det her!" — og derpaa: „Giver mig en anden Stilling!" Vi lagde ham paa den anden Side. Han aandede nogle Gange dybt, — Livet stod stille. Børnene kom til og knælede foran Sengen. Hans Øie lukkede sig lidt efter lidt. Hvor fattig bliver selve Erindringen mod hine store Øieblikkes Virkelighed!"

Saaledes levede, virkede og døde Schleiermacher; han hviler i Berlin paa Trefoldigheds Kirkegaard. En sindrig Gravsteen, med hans saare vellykkede Brystbillede, betegner den Mands sidste Hvilested, der, som Faa, har erkjendt og med Ord og Gjerning befordret Christendommens Aand, Kjærlighed og Fordragelighed, Frihed og Fremadskriden. (Efter „Die Gartenlaube.")

En Reise.

(Af J. C. Unger).

I.

Det var en noget skyet Søndagsmorgen i Midten af September, da jeg med Jernbanen drog ud fra Freiburg i Baden sydefter mod Basel. Hele Sommeren 1860 havde ogsaa i Tydskland ligesom i Norge været ualmindelig regnfuld, og nogen afgjørende Forandring til det Bedre var endnu ikke indtraadt, saa jeg havde en velgrundet Ængstelse for at vove mig paa en Schweitserreise. Denne Morgen saa det nu ud til begge Dele. Skyerne hang nedover Schwarzwald og skyggede over de mørke Skovkupper, men der var et stærkt Drag i Luften, som af og til rev dem tilside og lod den blaa Luft skinne frem. Snart nærmede vi os Rhinen, som vi nu havde løbende med os eller rettere imod os paa høire Haand lige til Basel. Rhinen var stor og styg dette Aar af den Mængde Regn. Her i den nedre Deel af Baden befares den neppe med Skibe baade paa Grund af den stærke Strøm og de farlige Gruusbanker, som af og til komme op og forsvinde paa forskjellige Steder. Rhindampskibene gaae som bekjendt ikke længere end til Manheim. Vi ilede gjennem tre smaae Tunneler, som man har sprengt igjennem Klippen, der paa et Par Steder staar lige ud i Elven. Paa venstre Haand aabnede og lukkede sig Schwarzwalds rige Bjerge og Dale. Bjerge og Lier ere ganske overgroede med Skov og saa i det Fjerne veemodig dystre ud i den nedhængende Taage. Dog klarnede det op efterhaanden, og vi kunde nu skjelne Omridsene af flere af de høieste Toppe. De ere runde og see ud som store alvorlige Kjæmpehøie og danne saaledes en fuldstændig Modsætning til Alpernes lysende Tinder. Et friskt Skue var det at see den lyse Bøg hist og her blande sig i den mørke Naaleskov, og Bakkerne lige over os hang fulde af de rigeste Ranker, perlende i Høstmorgenens Taage. Vi gjennemdampede nu det velsignede Markgräferland, hvor den berømte Markgräflerviin vozer omkring Byen Mühlheim. Efter et Par Timers Fart ere vi i Basel (Basilia). Basel deler sig, som bekjendt, i Kleinbasel paa den nordlige badenske og Großbasel paa den schweitsiske Side af Rhinen. Den badenske Banegaard ligger i den første Deel, der ellers ogsaa hører til Schweits, og den schweitsiske og franske i den sidste. Jeg opholdt mig denne Gang kun et Par Timer i Byen, gik over den 630 Fod lange Træbro, som forener begge disse Dele, og fik saa strax Øie paa de to Taarne af den noget til Venstre i Großbasel liggende store Mynster af rød Sandsteen. En anseelig Bygning halv i romansk, halv Spidsbuestiil fra forskjellige Aarhundreder. Jeg er ikke Architekt og kan ikke bedømme Stilen, men mig tiltalte ikke Bygningen meget. For min taagede Erindring staar Forsiden som et uhyre ligebenet Triangel med begge Sidelinier brudte i sit Løb af de tvende Taarne fra det 16de Aarhundrede. Da der netop skulde holdes Gudstjeneste, gik jeg ind for at overvære denne og besaa paa samme Tid Kirkens Indre. Skjønt ved Billedstormen i Reformationstiden berøvet mange skjønne Prydelser gjør selve Rummet med de gothiske Søileklynger et mægtigt Indtryk. De store malede Vinduer i Chorets Baggrund blænder den Indtrædende. Ved en Pille er Gravstenen over Erasmus fra Rotterdam. Her begyndte det store Koncil 1431—1448 sine Møder, og en Trappe fører fra Choret til Konciliumssalen i den gamle Stil, hvor en af Kommitteerne forsamlede sig. Efter Gudstjenesten gaar jeg videre gjennem Großbasel til Banegaarden. Gaderne ere temmelig trange og Husene ret høie uden at være meget anseelige eller elegante. Dog seer man snart, at Basel er en livlig Handelsstad. Ved følgende lidt pudsige Hændelse vilde jeg strax mærke, at jeg var paa reformeret Grund. For ikke at komme for seent til Toget, opholdt jeg mig ikke, men ilede strax til Banegaarden, der ligger ved Byens Udgang eller lidt udenfor den, og tænkte, at jeg vel der maatte kunne faae Noget at spise, før jeg satte mig i Vognen. Der vare ogsaa flere Restaurationer og Kaféer lige ved Banegaarden, og jeg vendte strax mine Fjed til den første den bedste, men netop idet jeg havde sat Foden paa Trappen, kommer Madamen skyndsomt ud og frabeder sig indstændig mit Besøg, da det var en af Landets store Bededage, paa hvilke det under Mulkt er forbudt at beværte Fremmede — kun i Hotellerne inde i Byen gjøres en Undtagelse. Jeg havde ikke Tid til at vende tilbage til Byen, da Toget skulde gaae inden en halv Time, og efter lidt Betænkning hentede hun da Mad i et Kræmmerhuus og en Flaske Viin, som jeg nu maatte gjøre mig tilgode med paa Trappen. Dog var en i Huset Logerende saa god at afhjælpe al Forlegenhed ved at byde mig ind i sit Værelse. Snart havde jeg Basel bag mig, med en 3die Klasses Billet lydende paa Neufchatel for 7 Fr. 35 Centimer i Lommen. Det Første, jeg lagde Mærke til, var de gode, store og rummelige 3die Klasses Kupeer. Pladsene, afdeelte med en Gang i Midten langsefter og Udgangen ved begge Ender, saa at man under Farten kan gaae fra den ene ind i den anden, giver Kupeen en hvis Lighed med et Kirkeskib. Saavidt jeg erindrer gaae Vognene paa sex Hjul, der kunne vendes uafhængig af Kassen. Jeg var nu mellem Schweitsere og syntes strax, at der var noget Frit og Sundt ved Befolkningen, som fordeelagtig udmærkede den fremfor Badenserne. Min Kupeebetjent dannede nu — om tilfældigt — en Modsætning til ham paa den badenske Bane. Hiin var en skjægget gammel Mand, denne ung og venlig, og viste sig uanmodet meget høflig imod mig ved at føre mig ind i en anden Kupee, hvor jeg skulde træffe en Reisefælle til Neufchatel. Denne min kommende Reisefælle, som jeg dog ellers ikke kom i noget Fællesskab med, var en Tydsker med et langt gult Skjæg, som han roste sig af, at han kunde putte i Vestelommen. Unge Schweitserpiger med leende Munde og røde Fjeldkinder strømmede ind og ud ved Stationerne. Men endnu vare vi ikke komne ind imellem Fjeldene. Kun grønne Bakker og Skovhøider paa begge Sider. De nærmeste Gjenstande valsede i rivende Fart, de fjernere seilede og de fjerneste Bakker svævede majestætisk langsomt forbi os. Den Eftermiddag bankede mit Hjerte af Forventning. Jeg tænkte altid bag de fjerne svævende Træer og Høie at maatte skimte Sneetinder og Toppe — tænk Alperne! Men nei! endnu ikke — og Luften var heller ikke klar. Mens jeg saaledes stirrede ud over de fjerne Høie, formørkedes pludselig mit Syn. Vi vare komne ind i en lang Tunnel. Lamperne tændtes, og nu sade vi i Lampeskin og Mørke længe, forunderlig længe. Min skjæggede Tydsker, som sad med Uhret i Haanden — og Skjægget i Vestelommen, viste mig, at vi havde været 7 Minutter i Tunnelen. Den er ogsaa 8340 Fod lang, altsaa henimod en norsk Fjerding. Snart fik vi prægtige Bjergpartier, men desværre ingen Alper, da Luften var uklar. Vi mødte den grønne strømmende Aar. Ved Olten stige Alle ud, da Togene vexle. Der er en mærkelig Stimmel og Sjau paa Jernbanestationerne i Schweits, især paa dem, hvor flere Baner støde sammen og Togene bytte Indhold. Vognbetjenternes korte gjennemtrængende Skrig deler Mængden og kalder hver til sit Tog. Vi fulgte Skriget det rasende: „Bern—Solothurn—Biel", og løb endnu lidt sydlig paa Luzernbanen, men dreiede snart imod Sydvest indpaa Bernerbanen indtil Herzogenbuchse. Her maatte vi forlade Bernerbanen og gik nu lige i Vest løs paa den gamle Fæstning Solothurn. Jernbanenettet begynder stærkt at omspænde Schweitserhøilandet, til næste Aar bliver sandsynligviis Valliserbanen ogsaa færdig. Ved det gamle Solothurn mødte vi igjen vor Bekjendt Aarfloden, som Jernbanen her passerer — Befolkningen staar paa Bryggen og tager imod os, som i Smaastæderne hos os, naar Dampskibet kommer. Nu tager Banen en heel sydvestlig Retning med Aar til Venstre og Jurabjergene paa høire Haand. Den vakre grønne Langdal, noget skovbar, men med enkelte store Landhuse, og det skaldede, sønderrevne, nedentil lidt bevoxede Jurabjerg paa Siden af Dalen, gjør et stille, venligt Indtryk. Der var kommen en Soldat ind i Kupeen. Han havde været i Genf og exerceret og var i en meget munter Stemning. Exercitien havde været streng dette Aar, da man frygtede for Napoleon. „Vil han tage Genf, saa kommer det til at koste Blod; han giver gode Løfter, men han er ikke til at tro, for han er en Fuks." Snart kom han i en meget krigersk og republikansk Disput med en fuld Mand, som havde kastet sin Billet bort og nu meente, at han dog ikke var nødsaget til at kjøbe en ny Billet. Krigsmanden var af modsat Mening og begrundede sin Paastand paa den kraftigste Maade. Disputen fik til Slut en saadan Charakteer, at Jernbanebetjenterne maatte lægge sig imellem og efter lang Vaklen til begge Sider endelig veg for den fulde Mands urokkelige: „Jeg vil ikke betale to Billetter", og lod ham gaae. Jeg forstod næsten ikke et Ord af Disputen, da den førtes i Bernerdytsch, som er noget ganske andet end Hochdeutsch, — men her var da en lille Scene af Republiken. Det var ellers morsomt at tale med denne Soldat. — Han havde blaa Øine og et bredt djervt Ansigt og lyst Haar, og Bonden stak saa ligefrem og uhildet frem af Uniformen, som ganske og aldeles ikke genеerte ham. Jeg havde været vant til i Freiburg i Baden at ærgre mig over de tydske Soldater, som promenerede gjennem Gaderne med hvide Handsker, rygende Cigar, svingende med den ene Arm og for det Meste med en Kjæreste under den anden. — Ankomne til Biel (Bienne) var Dampskibet gaaet over Søen sidste Gang denne Aften, og vi maatte nu tage med Postvogn, som alt stod færdig. En Mængde Passagerer og stor Trængsel, som ikke lidet forøgedes for mig, da her med en Gang Alt begynder at tale Fransk. Endelig bliver jeg placeret ovenpaa den høie Vogn ved Siden af to Andre, og vi rullede ud af Byen i Skumringen. Postillonen, en høi vakker Franskmand med glindsende sort Haar og Moustacher, hilsede fra sit høie Sæde alle Damer paa Gaden med et: Bon soir, madame: bon soir, ma petite mademoiselle! Jeg var mellem Franskmænd. Men snart fik jeg Andet at tænke paa, da Veien begyndte at blive slem, ja skrækkelig. Man holdt paa at anlægge en Jernbane langs Bielersøen, og nu kom dette Arbeide i Konflikt med Kjøreveien, hvilket frembragte en over al Beskrivelse uveisom Vei. Vi stolprede over store Stene og rullede fra den ene Side til den anden, og dette føltes fra Taget paa den høie Postvogn temmelig farligt, især fra min Side, da jeg havde den i Halvmørket glimtende Sø lige under mig. Min Sidemand, som sad i Midten, lod sig ikke genere, men pludrede uafladelig Tydsk til mig og Fransk til sin anden Sidemand; han gav os den Trøst, at om Vognen væltede, saa skede det ikke første Gang paa denne Vei. Et stærkt Stød, - og — vi væltede ikke, men sade fast i en Jernbaneskinne. Vi ned af Taget og alle Passagerer ud af Vognen. Jeg lod de andre Nationer om at lægge store Stokke under Hjulene og møisommelig hæve dem over Hindringerne og brugte Tiden til at philosophere ved den skvulpende Sø, der strakte sig ud lig et Spøgelse med fjerne Bjerge i Baggrunden. Nu gik det med nogen Forsigtighed ordentlig videre til Enden af Bielersøen, og derfra med Jerbane uden nogen Gjenvordighed til Neufchatel, hvor vi ankom Kl. 9—10 Aften. Da jeg steg ind i en Omnibus for at kjøre fra Jernbanen, havde jeg nær snublet over et Væsen, der sad ved Indgangen med Benene mageligt fremrakte og som jeg i min Besippelse i Mørkningen syntes maatte være en Dame, men ved nøiere Eftersyn mærkede var en ung blond Englænder i en snever Garibaldihat og indsvøbt i et uhyre Sjal. Han begyndte at tale til en Anden: „I got a ticket to Neufchatel —". Det var altsaa Engelskmanden. Jeg tog ind i „Hotel de poison" eller „Zum Fisch", et anden Rangs meget billigt og taaleligt Gjæstgiversted, og da jeg lagde mit Hoved til Hvile efter den lange Dagsfart, havde jeg Fornemmelsen af, at jeg nu var i Schweitserlandet. Jeg havde faaet Glimt af Schweitsere, Franskmænd og Englændere, af Byer, Floder og Søer — i en Fart, i en eneste Dags Fart, som man alene kan fange dem paa Jernbaner — ogsaa sin eiendommelige Interesse, — men endnu vidste jeg ikke hvad Alperne var.

Frederik Solem.

Det i Throndhjem ved Overretssagfører Gløersen som Sættepolitimester optagne Forhør i Anledning af Fr. Solems Indbrud i Norges Bank og hvad dermed staar i Forbindelse foreligger nu trykt in extenso som Bilag til Rigstidenden, og i Dagbladene er det blevet optrykt med kun uvæsentlige Forkortninger. Forsaavidt kunde det synes overflødigt for os at referere noget om den Sag. Men da Forhøret, der varede fra 11te Februar til 9de Marts og hvorunder afholdtes 16 Sessioner, paa Grund af de mange Detailoplysninger har svulmet op til 7½ tættrykte Kvartark, og i Dagbladene fylder et afskrækkende Antal Spalter, er der vistnok flere Læsere med mindre god Tid, som ikke vove sig i Kast med nogen af Delene, men som nok kunne ønske en kortfattet Oversigt over Resultatet af Forhøret. Vi give derfor et Uddrag, navnlig forsaavidt angaar de fremkomne Træk til Belysning af Solems i Sandhed psykologisk mærkelige Charakteer.

Frederik Solem var en Søn af Kjøbmand Arnt Solem, der engang boede paa Sandaker i Aker, men senere flyttede til det Throndhjemske, hvor han døde 1857. Ved sin Død var Fr. Solem 42 Aar gammel og maa saaledes være bleven gift i en ung Alder, da han havde en Datter, som allerede var gift (med en Præst) og tvende, som vare forlovede (den ene med en Lieutenant, den anden med en Agronom). Om hans Charakteer foreligger de mest modsigende Vidnesbyrd. Politimester Christie, hvis Svoger han var, sees at have havt god Tro om ham, og Lensmand Sand, hvis Ven han i mere end et halvt Snes Aar havde været, har erklæret, „at han ligefra den Tid, da han begyndte at lære ham at kjende, og indtil hans Død altid har havt de fordeelagtigste Tanker om

Mandens Charakteer, ligesom han ogsaa stedse har staaet i den Formening, at hans økonomiske Vilkaar vare gode." Proprietær J. N. Krogneß o. A., som ogsaa kjendte og omgikkes ham, giver ham derimod et ganske forskjelligt Skudsmaal. Krogneß, som for 25 Aar siden lærte Solem at kjende, siger, at den almindelige Mening om ham blandt hans Kammerater var allerede dengang, at han var en høist upaalidelig og uefterrettelig Person, hvis Ord man ikke kunde tillægge nogen Betydning, hvilken Anskuelse han ogsaa for sit eget Vedkommende deelte. Hans Sjælesørger giver ham det Skudsmaal, at „hans Belevenhed og Tjenstagtighed vandt Flere for ham, og hans mere end almindelige Evner og de Kundskaber, man tiltroede ham, i Forening med hans formodede økonomisk uafhængige Stilling ledede endogsaa ved flere Tillidsvalg Stemmerne paa ham. I Kredse derimod, hvor han maatte formodes mere kjendt, næredes en Mistanke til hans Charakteer, som maatte bestyrkes, jo mere man bemærkede den Letsindighed, som var et saa fremherskende Træk i samme og modtog Indtrykket af ham som en Mand, hvem det var mere om at synes end at være." Omtrent i Aaret 1841 flyttede Solem til det Throndhjemske. Der begik han Falskneri, hvilket et Rygte sagde, at han ogsaa allerede tidligere havde begaaet i Christiania; og hans Fader maatte for at redde ham, indfri hans falske Papirer til et Beløb af flere tusinde Spd. Dette var for de Folk, som siden stode paa god Fod med ham, af Rygte noksom bekjendt og synes at have været den mest offentlige Hemmelighed af Verden. Ikkedestomindre blev han 1847 ansat som Bestyrer af nordre Throndhjems Amts Landbrugsskole og betroet flere offentlige Hverv. Som Landbrugsskolebestyrer boede han paa Gaarden Munkvold ved Throndhjem, paa hvis Drift han kostede meget, uden at høste tilsvarende Fordele. Dette var ogsaa Tilfældet med Gaarden Stavne, hvor han boede siden 1858. Fra denne hans Gaardsdrift antages hans daarlige økonomiske Stilling at skrive sig, da der altid herskede Tarvelighed i hans Huus. — Det var under hans Ophold paa Munkvold, at det mærkelige, hidtil uopdagede Tyveri hos Stiftamtskriver Bye blev begaaet. Under Forhøret er det nu oplyst, at Solem oftere forinden Tyveriet kom paa Byes Kontor, under Foregivende af at tale om Stiftamtskriverens Søn Sophus, som da var paa Landbrugsskolen, men at han siden kun en enkelt Gang viste sig der, og under Byes paafølgende Kaar understøttede Sønnen med Penge og paa anden Maade. Kort forend Tyveriet skeede, sees Solem at have været i stor Pengetrang og laant i Smaat af sine Venner, strax bagefter var han saa vel forsynet, at han ordentlig synes at have været i Forlegenhed for at faae anbragt sin Kapital. I Løbet af sex Uger har han saaledes laant ud lige saamange tusinde Spd. — Samtidig udspredte han det Rygte, at han havde vundet en stor Sum i et tydsk Lotteri. Oftere angav han, at Gevinsten var 10,000 Spd., — den samme Sum som blev stjaalet hos Bye; men til andre Tider sagde han, at den var 7,000 Spd., og undertiden talte han ogsaa om to mindre Gevinster. Ligesaa svævende udtrykte han sig med Hensyn til hvilket Lotteri det var, hvori han havde vundet, og om Kollektøren, gjennem hvem Pengene skulde erholdes. Han sees bl. Andre, at have opgivet som Kollektør Kjøbm. Jac. Haslund i Christiania, der aldrig har befattet sig med den Forretning, men vel hans tidligere afdøde Broder. Ved Undersøgelse paa Postkontoret i Throndhjem er der imidlertid oplyst, at han ingen Penge har faaet sig tilsendt, ligesom heller ingen af de afhørte Vidner har hørt noget til, at han paa hiin Tid ved Arv eller paa anden Maade er kommen i Besiddelse af større Pengebeløb. Hellerikke foretog Solem, hvad man har fortalt, paa hiin Tid nogen Udenlandsreise, hvorunder han selv kunde have hævet Penge. Solem undgik ikke engang strax Mistanken om at være Tyven. J. N. Krogneß fattede saaledes strax den Tro og udtalte sin Mistanke for Enkelte, hvorved det kom S. for Øre, som da sagde, at K. var hans Fiende, men dog intet Skridt gjorde til retlig Forfølgning; efter en Samtale med ham derom viste S. sig siden nok saa venlig sindet. Mærkeligt i denne Henseende er ogsaa S. Byes Udsagn i et Brev til sin Broder. Efterat have ytret, at han ogsaa strax fattede Mistanke om, at S. havde forøvet Tyveriet hos hans Fader, vedbliver han: „Netop i den Tid, da Tyveriet skeede, kom det Rygte ud, at S. havde vundet 10,000 Spd. i et Lotteri. I den Tid bad han mig følge sig til Throndhjem, jeg var nemlig dengang paa Munkvold. Om Aftenen, da vi reiste op igjennem Steenbjerget, fortalte han mig ogsaa, at han havde vundet denne Sum. Jeg gik ved Siden af Slæden og viste ikke af Noget førend han fortalte mig dette; men jeg blev saa forundret, at jeg vendte mig til Siden og saa paa ham. Men det Diekast, som jeg da fik af ham, glemmer jeg aldrig. Strax var det ogsaa, at den Tanke vaktes hos mig: Mon dette forholder sig saaledes, eller mon du har taget disse Penge. Men ikke sagde han mere og heller ikke jeg, vi vare tause den Hele Vei. Det hele forekom mig saa besynderligt, jeg syntes det var Noget, som var Ondt ved det, især det Diekast som han gav mig." — Mærkelig er ogsaa en Samtale om Tyveriet hos Bye, som Doktor Lindemann havde med Solem under et Sygebesøg paa Stavne 3 a 4 Uger før Juul 1860. Idet Talen kom ind paa dette Tyveri, ytrede S. sig saaledes: „Men har man dog ikke nogen Formodning om, hvem der har begaaet dette Tyveri", hvortil L. svarede, at man havde Byes Tjenestepige mistænkt derfor. Dette besvaredes fra Solems Side med: „Jasaa saa man virkelig havde hende mistænkt derfor", idet han paa Ordet „hende" lagde stærkt Eftertryk. Da L. videre under Samtalen ytrede, at denne Pige dog umuligt kunde gjøre sig de store Sedler nyttige uden at blive røbet, og at hun altsaa maatte have Pengene gjemte eller have brændt dem op, men at hun maatte have en jernhaard Samvittighed eller være yderst letsindig, naar hun kunde bære sig saaledes ad paa samme Tid, som hun maatte kjende Byes og Families Nød og vide, at det stod i hendes Magt at lindre den ved at besørge de for hende ubrugbare Penge indbragt i Huset igjen, saa afbrød Solem pludselig L. ved at byde ham et Glas Viin, og denne Afbrydelse var saa brat, at L. studsede derover og i det samme blev var, at Solems Ansigt var mere end almindeligt blegt og alvorligt. Det forekom ogsaa L., at dette hans Udseende i Samtalens Løb havde undergaaet en Forandring. Efterat have drukket paa hinandens Velgaaende ledede Solem strax Samtalen ind paa en anden Ting, og dette Forsøg paa at komme bort fra det tidligere Emne gjorde det Indtryk paa L., at Solem ikke syntes om at høre mere om hen Byeske Sag. L. fandt sig imidlertid noget stødt over denne Afbrydelse, idet han forestillede sig Grunden at være den, at Solem maaskee fandt Samtalens Gjenstand for ringe til videre Behandling, og som Følge heraf foresatte han sig kun ganske kortelig at besvare det af Solem da fremsatte Spørgsmaal; men derefter tog han atter fat paa Byes Sag og mærkede da tydeligt, at Talen herom var Solem ubehagelig, hvorfor Samtalen blev endt og L. afreiste. L. havde oftere ved tidligere Leilighed omtalt for Solem den paa Tjenestepigen hvilende Mistanke og han kunde saaledes ikke være uvidende om dens Tilværelse. I Forbindelse hermed har Lindeman forklaret: „For flere Aar siden var han ligeledes i et Sygebesøg hos Solem, som da boede paa Munkvold, og opdagede da paa Væggen i hans Kontor en heel Deel Nøgler og et Knippe, hvorpaa der mindst var 7 à 8 Dirikker af forskjelligartet Konstruktion og Størrelse. Paa Spøgsmaal, hvad han gjorde med saamange Dirikker, svarede Solem smilende og i en Slags spøgende Tone omtrent saaledes, at de kunde være gode at have til sit Brug ved given Leilighed. — Om Indbrudet i Norges Bank skulle vi efter de afgivne Vidneforklaringer i næste Nr. give en kort Beretning.

„Eventyr fra fremmede Lande."

Vi have allerede tidligere henledet Opmærksomheden paa den Eventyrsamling, som udkom ved Juletider under ovenstaaende Titel, bearbeidet fornemmelig efter „Asbjørnsens og Grässes „Nord und Süd." Foran give vi et Udvalg af de mange gode og charakteristiske Illustrationer, hvormed Bogen er udstyret, og hvilke ere de samme som i den tydske Udgave. Vi troe, at de ville forstaaes uden anden Text, end de tilføiede Underskrifter. At ledsage dem med de tilsvarende Eventyr, vilde kræve for stor Plads. Naar udenlandske illustrerede Blade meddele Illustrationer af Bøger — hvilke de hyppigen gjøre — sees de ogsaa for deres Diemed at ansee Texten for uvæsentlig. Vi bemærke udtrykkeligen, at de foran aftrykte Træsnit ere de samme, som findes benyttede i ovennævnte hos Hr. Steensballe udkomne Samling.

Literatur.

Smaaskrifter for Almuen i Bergens Stift af C. P. Riis. I. Veiledning i Havedyrkning. Bergen 1861. C. Floors Forlag. — Af Hovedtilen seer man, at denne Bog er Begyndelsen til en Række Smaaskrifter, der i det Væsentlige ere beregnede paa Landalmuen i de bergenske Amter, men som ogsaa maa kunne læses med Nytte i andre Dele af Landet. Om Hensigtsmæssigheden af saadanne Skrifter, der paa en eller anden Maade bidrage til at hjælpe Almuesmanden fremad, baade i moralsk og materiel Retning, maa naturligviis Alle være enige: det gjælder her kun at gribe Sagen paa den rette Maade. Forfatteren, som vi Alle kjende fra hans tidligere poetiske Skrifter (tildeels under det pseudonyme Navn Crispinus), har i de senere Aar lagt sig efter Landhuusholdning og Havedyrkning og selv drevet en Eiendom, som han har i Søndre Bergenhuus Amt, og siden Vaaren 1860 har han fungeret som reisende Amtsgartner i dette Amt, hvortil han understøttes af Amtskommunen og Selskabet for Norges Vel. Hr. Riis har saaledes havt god Anledning til at lære at kjende baade Landhuusholdningens og Havedyrkningens Stilling i den Egn, hvor han bor, samt Almuens Tænkesæt og den Maade, hvorpaa denne Deel af Folket maa tiltales, naar man kan gjøre sig Haab om at blive forstaaet. Bogen bærer ogsaa overalt kjendelige Spor af at Forfatteren har gjort sig Umage med at skrive i et for Almuen forstaaeligt Sprog. Dette er dog ingen let Sag, og vi finde derfor ogsaa enkelte Ord og Vendinger, som ved mere Øvelse i denne Maade at skrive paa vil kunne undgaaes. Men selv med disse mindre væsentlige Mangler vil Bogen med megen Nytte kunne bruges af den Deel af Folket, for hvem den er bestemt. Baade Forfatter og Forlægger have gjort Alt hvad man med Billighed kan forlange, for at gjøre denne Bog let tilgjængelig for Almuen. Den er 4 Ark og er forsynet med 20 Tegninger i Steentryk og sælges stivt heftet for 10 Sk., samt i Partier paa 30 Exemplarer eller derover for 8 Sk. Bogen er tilegnet Hr. Chr. Fr. Schübeler.

— **Kongedatterens Brudefart**, et Digt i tolv Romancer af A. Munch, hvilket udgjorde det væsentligste Indhold af hans „Nye Digte" (1850), er nu paa Tønsbergs Forlag udkommet i en særskilt Udgave, 92 S. 8. Priis 36 Sk. Allerede i forrige Aar er af dette Digt i Berlin udkommet en tydsk Oversættelse, der tilligemed de tydske Oversættelser af „Sorg og Trøst" og „William Russell" findes anmeldte ved Rud. Gottschall i „Blätter für literar. Unterhaltung". I denne Anmeldelse hedder der blandt andet, at hvad der charakteriserer Munch som Digter er en „schlichter, frommer Sinn, Einfachheit im Entwurfe der größeren Compositionen, Correctheit in der Form der Darstellung" etc. Samtidig har Digtet fundet en rosende Anmeldelse i „Berl. Zeitung f. Staats- u. gelehrte Sachen."

— Af det af „Samfundet f. d. danske Literaturs Fremme" besørgede **Udvalg af Laur. Engelstofts Skrifter** er udk. andet B., der indeholder følgende trende Arbeider: 1) Kjøbenhavns Stilling og Farer i Sommeren 1700. 2) Wiens Beleiring af Tyrkerne 1683. 3) Blik paa Forsvarsvæsenets Forfatning og Tilstand i det byzantinske Rige under Keiser Justinian den Første; hver ledsaget af Kart. Tredie Bind vil indeholde Engelstofts Breve, hvilke vistnok ville komme til at udgjøre Samlingens interessanteste Parti.

Norge.

Christiania. Siden vi meddeelte Efterretningen om „Dølens" Afreise fra Byen og hans uforandrede Livsplan, have Mange udtalt for os sin Deeltagelse i denne hans forudseede Skjæbne. Denne Deeltagelse har viist sig at være saa meget alvorligere meent, som den har været ledsaget af Ønsket om at fremme en Subskription for „Dølen" og af Opfordringer til at aabne en saadan. Saaledes tilbød, for at nævne et Exempel, en Privatmand sig strax at understøtte „Dølen" med 50 Spd. aarlig i 3 Aar til Fortsættelse af hans tidligere literære Virksomhed her i Hovedstaden. Da vi imidlertid ikke kunne vide, hvorledes „Dølen" vil opfatte en saadan Understøttelse, vove vi ikke paa Forhaand at bebude nogen Subskription, men ville blot foreløbig erklære os villige til at være Mellemmænd for dem, som interessere sig for „Dølen" og maatte finde en Udvei til hans Understøttelse, som maatte ansees hensigtsmæssig og hvorom da Flere kunde forene sig.

— Under 18de Marts er Ministerresident i Brüssel og Frankfurt a. M. Adalb. Manshach og Konsul B. S. Fleischer i Archangel udnævnte til Riddere af St. Olafs Orden.

— Kand. Bernhoft har til de syriske Christne i det Hele indsamlet 3489 Spd. 30 ß.

— Chefen for gudbrandsdalske nationale Musketeerkorps, Oberstlieutenant Bernt Anker Dorff (f. 1793) er død i Faabergs Pstgld. 17de Marts.

— I Ranens Præstegjeld i Helgeland er opdaget en Sølvanviisning, om hvis Malm Hr. L. Steenstrup paa Kongsberg i en embedsmæssig Erklæring fordeelagtigen har udtalt. I Throndhjem er dannet et Aktieselskab, der har udbetalt 2000 Spd. til Hr. P. Christophersen (oprindelig en Skrædder, senere „Hovedsmand"), som havde taget Muthingsbrev paa hiin Metalanviisning. Aktierne ere ved de gode Udsigter allerede drevne op i høie Priser.

— Bassangeren Cesar og hans Frue (Ida Løvgren) optraadte i Tirsdags paa Christiania Theater og høstede adskilligt Bifald af det forresten ikke talrige Publikum.

— Justitiarius i den danske Høiesteret Peter Georg Bang er afgaaet ved Døden den 1ste April, 64 Aar gammel.

— Ministeren for Holsten, Raasløff, har faaet sin Afsked.

Lillehammer. Sparebanken har tilstaaet Kommunen et rentefrit Laan paa 5000 Spd. til Anlæg af en Vandledning med Jernrør.

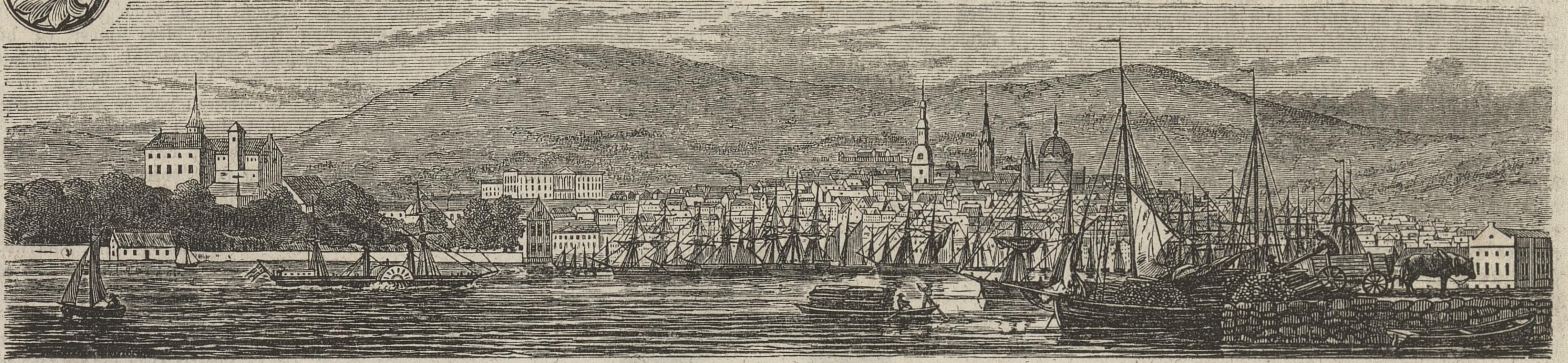
☞ **De, der endnu maatte staae til Rest med Betaling for Illustreret Nyhedsblad for Aarene 1857, 58 og 59, anmodes herved om at indbetale samme inden Midten af næste Maaned, da Restancelisterne efter den Tid vil blive sendt en Sagfører til Inddrivelse.**

Christiania den 7de April 1861.

H. J. Jensen.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 15. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 14de April 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

En Reise.

(Af J. E. Unger).

II.

Den nærmeste Anledning til denne Schweitserreise var egentlig den, at en Mand i Norge havde anmodet mig om, medens jeg endnu var i Freiburg i Baden, at skaffe ham en Hund af den ægte St. Bernhardsrace. Jeg havde henvendt mig til Flere, som alle gave nedslaaende Svar, saasom at den ægte Race var uddøet, eller ved at uddø, eller at Klosteret paa St. Bernhard under alle Omstændigheder ikke solgte af denne. Da skrev en Schweitser i Neufchatel ved Hjælp af en katholsk Præst for mig direkte til Klosteret og fik det Svar, at den ægte gamle Race virkelig endnu existeerte, og at der nu havdes een eller to Hunde til Forhandling i Klosteret, men hver til en Priis af 500 Frks. Schweitseren, som af Levevei var Kvægrøgter, paatog sig at hente og føre Hunden, ifald vi nu, som vi haabede, kunde faae en, og nu styrede jeg til Neufchatel for at træffe sammen med denne Mand og ledsage ham paa hans store Tog. Efter den første Schweitserfrokost: Melkekaffe, Hvedebrød, usaltet Smør og Honning eller Konfekture, gik jeg ud for at søge min kommende Reisefælle, hvem jeg ogsaa snart fandt. Det var en varm, ganske lys og klar Høstmorgen. Jeg gik nedover en kort Gade eller Plads og kom til Søen. Neufchatel er nemlig bygget paa en Skraaning af Jurabjergene amphitheatralsk nedover mod Søen af samme Navn. Den er liden, men gjør et venligt Indtryk ved sin herlige Beliggenhed. For at faae Plads er der sprengt Floden Seyon en anden Munding gjennem Klippen, og langs med Søen lader til at være store Opmuringer og lange Spadseergange med vakre Hvilesteder. Da jeg kom til Søen og havde faaet fri Udsigt, saa jeg et Syn, som jeg aldrig glemmer. Jeg havde for mig den store Alpekjede. I Forgrunden laa den grønne Sø i det klareste Solskin, begrændset paa hiin Side af en jevn, middels høi Strimmel Land med afvexlende Skov og grønne Pletter, der speilede sig saa fuldstændig i Søen, at det næsten var umuligt for Øiet og drage en Grændse mellem Land og Vand. Vandspeilet, som opfangede Kyststrimmelen, syntes at være af et blødere Stof end Vand og forsvandt for det fangede Billede, hvorover det kun udgjød en blaagrøn Glands — og bag denne Ynde, der sitrede i den solsvangre Luft, stod som en fjen Livvagt den mørke Alpekjæde, høi, sammenhængende og tætsluttet — nedentil ved mellemliggende Luft jevn blaaagtig, men oventil mod Himmelen med skarpe, sorte, tandede Kanter. Ovenover denne sammenhængende sorte Kjæde hævede sig igjen luftigen de længere tilbage liggende Sneebjerge som mat Sølv og Marmor, til Venstre Berneroberland's, til Høire Savoien's. Og her var noget af det Forunderligste, jeg kan jeg gjerne sige, mest Fortryllende af det Hele. Da jeg nemlig forsøgte at tegne dette Parti, gik det ganske godt med Søens Omgivelser og og den første Bjergrække, men de fjernere Sneefjelde vilde slet ikke lade sig fange. De skiftede uafladelig Form og Lys. Naar jeg saa ned paa Papiret, havde jeg en Form i Hovedet, og naar jeg saa op, var den bleven omstøbt i en anden. Medens jeg tegnede paa et sprengt Taarn i graa Krudtrøg, gled det over i en hvid blød Svane, og fremtraadte nu ganske uventet som en sølvpantsret Ridder med en Skykappe om den ene Arm. Saa træder uanmeldt et straalende Sneebjerg frem, som jeg ikke har seet før, paa en anden Kant, der langt til Høire, i Syd, det er vist Mont Blank — ja det er Mont Blank! — og forsvinder i næste Sekund. Saa indhyller den hele hvide Skare sig som paa et givet Signal i et fiint uigjennemtrængeligt Slør — og snart igjen begynder det samme Spil. Og under hele denne skuffende, livfulde og bevægelige Scene, næsten umærkelig for Andre end den, som vilde fæste den paa Papiret, staar den første sorte Række urokkelig og rolig paa sin Post og lader sig ikke anfægte af de bag den flagrende Dæmoners Spil. Det er vanskeligt at løsrive sig fra et saadant Syn, og jeg tilbragte ogsaa den hele Morgen ved den yndige Søes Bredder; men da Dagen blev hed, lagde Moen sig tilsammen saavel over de fjernere som de nærmere Bjerge. Egent for Alperne er denne tandede udstrakte Kjæde, egent disse i Sneekaaber indhyllede Tinder, der i Frastand see ud som hele Sneebjerge, egent for Schweits er denne stærke grønne Farve paa Søerne, som paa Malerierne seer unaturlig og ufrisk ud for os, men i Virkelighedens Sandhed dog har sin fine Skjønhed. Den underlige rene Blaaduft paa de fjerne Bjerge, dannet ved mellemliggende sydlandsk Luft, har vel mere hjemme i Italien, men sees dog i mindre Grad ogsaa i Schweits. — For at komme tilbage til Neufchatel: paa de mange Børn og Skolelærere, som jeg mødte, saa jeg strax, at det var en Skoleby. Sprog er det især, som drives i Instituterne. Et ungt Menneske fra Bern, som gik til Haande i Hotellet og var en Slægtning af Værten, fortalte mig, at han var kommen hertil for at lære Fransk, og betalte for Underviisning i alle Lærefag undtagen Religion paa Lautholts Institut 120 Frks. Frit Ophold paa Institutet tilligemed Underviisning koster 800 Frks. aarlig. Mange Schweitsere fra de tysktalende Kantoner, fornemmelig, saavidt jeg kunde mærke, af den arbeidende Klasse — Handlende eller simple Arbeidere — søge herhen for at lære Fransk, da det er nødvendigere for Tydskere i Samkvem med Franskmænd at kunne tale disses Sprog end omvendt. Franskmanden taler, som bekjendt, meget nødig og meget slet fremmede Sprog, og Tydsk er ham nu saa forfærdelig haardt. „Sprich nit Dytsj", hører man altid. I Byen Neufchatel tales begge Sprog, dog vistnok mest Fransk af den opvoxende Slægt. Af en Mængde Børn, som jeg samlede om mig i Mørkningen paa en fri Legeplads, talte nemlig kun et eller to lidt Tydsk, og dog havde mange af dem tydske Slægtsnavne. Tydskheden maa i Grændsedistrikterne bøie sig for den mægtigere Nationalitet.

Den næste Morgen kjørte min Schweitser og jeg med Jernbanen langs Neufchatelersø til Iverdon ved Søens Sydende, og derfra til Lausanne ved Genfersø. Jeg gav mig kun Tid til at see, at denne sidste By havde en yndig Beliggenhed, egentlig gik vi ikke igjennem Byen, men over Bakkerne nedenunder den til Dampskibets Anløbssted, og snart dampede vi udover Genfersøens Flade. Vi reiste langs med den nordlige Strand imod Øst. Veiret var uheldigt, og jeg maa tilstaae, at det saa smaat silregnede, og vi kunde altsaa ikke see noget af Alperne i Syd, men maatte vende hele vor Opmærksomhed til Kysten paa vor anden Haand. Denne var stærkt i Slægt med vore vakreste Fjordkyster i Bergensstift, stigende Bredder, snart skraa, snart brattere, grønne og frodige, bugtende sig om svage Næs, men dertil viinrige og oversaaede hist og her med Landsbyer og Hoteller. Sløret slaaet fra Alperne i Syd og Sydens varme blaa Himmel hvælvende sig over — kan man forstaae, at denne Kyst er bleven Digternes og de Nydendes Land. Fra denne Kyst var det, at Rousseau prædikede sin Naturreligion, med Øiet svævende i Alpernes Aftenglød. Her var Drøm, men der blev Virkelighed. Rousseau var jo Drømmen og Robespierre Virkeligheden, og saa kan en rød og sød Drøm føde en rød og blodig Virkelighed. Naar Aftenrøden udgjød sig over Savoiens Alper og speilede sig i Genfersøens Dyb, saa Rousseau i Aanden Lyksaligheden spredt over Menneskeheden, og naar Seinen opfangede Guillotinens Blodstrømme — opbyggedes Robespierre. Genfersøen med dens Omgivelser var Rousseaus Bibel, udaf den øste han sin nye eller altfor gamle Religion, og i den strøede han Asken af den brændte Bibel. Det er traurigt, naar man engang faar Leilighed til at see denne store Bog, at finde den lukket. Aabenbaringen, Savoiens Alper, var ikke opslaaet for os. Vi saa ned i Dybet, det blaae Dyb — thi Genfersøen er klar blaa —, saa vemodig, mens Regnen hang over den, — og her var Dybde og der er Høide. Den lille By Vavey med Omgivelser er Skuepladsen for Rousseaus Roman: La nouvelle Heloise. Efter Vavey Clarens, Montreux, Slottet Chillon, Villeneuve og Rhonens Munding. Imellem disse Smaastæder i en Strækning af et Par Mile har man de bekjendte Pensioner og Opdragelsesanstalter. Slottet Chillon, Savoiergrevernes gamle Statsfængsel, er bygget paa en Klippeblok frit i Søen, men tæt ved Landet, hvormed det forbindes ved en Bro. Det er gammelt og graat og breder sig tungt ud over Søen, og seer nok ud til at være fra en graa simpel Old, da man ikke spurgte saameget efter Bygningskunst som efter Styrke og Paalidelighed. Vi stege iland ved Villeneuve og droge nu op igjennem Rhonedalen snart tilfods, snart paa Jernbane til Byen St. Maurice, som ligger i et trangt Bjergpas paa Grændsen mellem Kantonerne Waadt og Wallis. Paa disse Kanter træffer man af og til Exemplarer af Sydens Solbørn, som ligne Frugter, fuldtmodnede under Solens brændende Straaler. Et saadant traadte os imøde i Skikkelse af en Hotelvært, der sød og smidskende søgte at overtale os til at benytte hans skjønne Ekvipage ind igjennem Dalen. Manden var stor og vakker med krøllet kulsort Haar, brun Ansigtsfarve og denne ubeskrivelige Dunkelglands i Øinene, som synes at skulle skjule en indre Glødhede. Jeg tænkte paa, hvad Charakteer dette Ansigt og disse Øine vilde antage, naar onde Lidenskaber vare vakte, og hans Sødhed imod os forsvandt ogsaa forunderlig snart, da han mærkede, at her ikke var den fede engelske Steg, som han havde ventet. Foran Passet og St. Maurice fører en gammel Bro over Rhonen. Broen og Passet er befæstet og vi traf flere Schweitseringeniører og saa Kanoner, opplantede paa Skandser høit op over Bakkerne. Lige paa den anden Side af Broen ved Passets Udgang i Kanton Wallis ligger

da den gamle skidne Flekke St. Maurice, der har faaet sit Navn efter den hellige Mauritius, Kanton Wallis's Skyspatron, som efter Sagnet her led Martyrdøden omtrent Aar 300 efter Christus. Det er som man betræder et andet Land, naar man fra det lyse venlige Wadtland kommer ind i det trange mørke Wallis. Baade Natur og Menneskerne ere meget forskjellige i disse Nabokantoner. I det fugtige, fattige Wallis trives jo Kretinismen og Krop som bedst. Kretinismen er som bekjendt en Hjernefeil, men Krop en Udvext foran paa Halsen, som vi fornemmelig bemærkede hos ældre Koner, og undertiden af en frygtelig Størrelse. Ogsaa i Freiburg i Baden saa jeg ofte Bondekoner med Krop. Man sagde der, at Vandets Eiendommelighed skulde være Aarsagen, men de Norske i Freiburg, som syntes, at Vandet fra Schwarzwald var særdeles godt og blødt som vort almindelige Elvevand, forekom det rimeligere, at den anstrængte Bæren paa Hovedet, der øiensynlig sammentrykkede Hoved og Hals og fordreiede Øine og Ansigtstræk, maatte kunne bevirke, at Halsen voxede ud. Dette høres underlig for Sagkyndige, men forbausende er det dog, hvilke Vægter de paa denne Maade i lange Strækninger kunne bære, Vægter, som de ikke selv vare i Stand til at løfte fra Jorden op paa Hovedet og som vore Bønder vilde bære med krumbøiet Ryg. Jeg erindrer, at jeg engang saa En bære et stort Sæt Møbler paa Hovedet, der tog sig høist komisk ud. For at faa Byrderne til at ligge uden at skade Hovedhuden har man under en rund, flad Bærepude. Men dette er ikke nok, Ligevægten maa ogsaa holdes, og nu giver Legemet sig under lange Skridt en uskjøn Husken og Svingen, som er høist vansirende, især da det fornemmelig er Fruentimmer, der bære paa denne Maade. Hvad saaledes kan see net nok ud paa et Maleri hos en Rebekka eller en Romerinde, seer virkelig ikke net ud hos de arbeidende Schwarzwalderinder. Men om Krop har denne Bæren paa Hovedet eller Vandet eller Luftens pludselige Overgange i Sydens Fjelddale til sin Aarsag, derom — en Anden. I det tranggadede sølede St. Maurice, indsnevret mellem Rhonestrømmen og Fjeld ligger mørkt og fugtigt oppe under Fjeldet paa høire Haand et gammelt Augustinerkloster — det ældste Kloster paa denne Side af Alperne efter Sigende. En stakkels bleg Yngling foreviste os Klosterets Mærkværdigheder, deriblandt en Kalk af Agat, Ting af saracenisk Arbeide, Altsammen virkelig Foræringer fra Carl den Store, og blandt Relikvierne fra den hellige Mauritius en Tand, som omhyggelig blev opbevaret paa en Flaske.

Enrico Cialdini.

Den sardiniske General Enrico Cialdini er født i Reggio i Modena. Ved Universitetet i Parma studerede han Medicin; men da Urolighederne i Mellem-Italien udbrød i 1831, lod den nittenaarige Yngling Studierne fare og traadte som Frivillig ind i Divisionen Zucchi. Man lagde ofte Mærke til, at de skjønne Kunster fornemmelig Malerkunsten og Musik, langt mere syntes at tiltrække ham end de medicinske Studier; thi han gjæstede sjelden Universitetets Auditorier, og naar man vilde besøge ham, var man sikker paa at træffe ham i hans Ven, Toschi's, Atelier, eller blandt en Kreds af Kunstnere.

Ligesom Fanti kjæmpede ham i Slaget ved Rimini og gik derefter til Ancona, hvorfra det lykkedes ham at undkomme til Frankrig. Neppe havde han slaaet sig til Ro i Paris og ligesom forhen i Parma deelt sin Tid mellem sit Brødstudium og sine Kunstsympathier, førend det rygtedes, at Don Pedro lod hverve Tropper, for at fordrive Don Miguel fra Portugal. Dette vakte hans krigerske Aand paa ny; som simpel Soldat traadte han ind i Fremmedlegionen og gjorde hele Felttoget med under Don Pedro. I Aaret 1835 deeltog han i Spanien i de Konstitutionelles Rækker i Krigen mod Don Carlos. I 1848 var han allerede spansk Oberstlieutenant. Han opgav sin Stilling og gik til Italien, hvor han under Vicenza's Forsvar blev haardt saaret. Karl Albert udnævnte ham til Oberst i det 23de Regiment, hvis Oprettelse Cialdini selv maatte besørge, og som senere udmærkede sig, især i Slaget ved Sforzesca. Da Krigen var endt, blev

Enrico Cialdini.

dette Regiment opløst, men Cialdini erholdt det 14de Regiment og kommanderede i Krimkrigen den 3die Brigade. Med Generalmajors Rang blev han udnævnt til Generalinspektør over de piemontesiske Skyttekorpser. I den sidste Krig, der endte ved Villafrancafreden, udmærkede han sig i Spidsen for den 4de Division ved Overgangen over Sesia og senere i Slaget ved Palestro, hvor han erhvervede sig Generallieutenantsgraden. Som saadan har han ledet Beleiringen af Gaeta og har i Anledning af denne Fæstnings Indtagelse erholdt Titelen „Hertug af Gaeta."

Fra Gaetas Bombardement.

Piemonteserne, siger en Brevskriver til „Illustrated Lond. News", havde 180 Kanoner i sine Batterier og under Bombardementet kastede de 56,000 Projektiler ind i den beleirede Stad. — Det første Indtryk af de Rædsler, for hvilke Stedet saa nylig havde været en Skueplads, fik jeg, medens jeg, paa min Vei til Fæstningen, passerede igjennem Landsbyen Borgo. Da denne ulykkelige Landsby laa umiddelbart mellem de fiendtlige Armeer og desuden maatte tjene til Ly for de angribende Tropper, rettede Neapolitanerne meget af sin Ild paa den og Murene i de Huse, der ere blevne staaende, ere derfor ramponerede af Bomberne. Indvaanerne, hvilke Cialdini af Menneskelighedshensyn havde bevæget til at drage bort, vare nu vendte tilbage, og krøb med blege Kinder og hule Øine omkring mellem Ruinerne af deres tidligere Boliger. Fremfor andre lagde jeg Mærke til en Mand, der med alle Kjendetegn paa en haabløs Elendighed sad med Hovedet skjult i sine Hænder paa en Gruusdynge, der forhen havde været en Hytte. Jeg nærmede mig til ham og ved Lyden af mine Fodtrin løftede han instinktmæssig sit Ansigt op. Jeg tiltalte ham venligt og rakte ham nogle faa Carlini. Han tog dem mekanisk, idet hans eneste Svar var en Strøm af Taarer. „Hvad er det, der smerter Dem saa", sagde jeg, men Taarerne randt kun endnu hurtigere. Han aabnede sine Læber, men en uartikuleret Lyd var Alt, hvad der kom frem. Efterat han endelig var bleven Herre over sin Bevægelse, fortalte han Følgende: „For to korte Maaneder siden stod her et Huus — mit eget. En ung Moder sad i Døren og passede paa tre blaaøiede Børn, der tumlede sig foran hende; — det var min Hustru og mine Børn; nu er jeg alene"; og atter sank hans Hoved ned. Efter en kort Pause, som jeg ikke søgte at afbryde, fortsatte han: „Da Befalingen kom til at drage bort, indskibede jeg mig med min Familie og de faa Nødvendighedsartikler, jeg havde Tid til at samle sammen, i en liden Baad for at afgaae til Ischia og opholde mig der, saalænge Beleiringen varede. O, min stakkels Crescina var kun lidet istand til at udholde Træthed og Møisommeligheder — jeg skulde nemlig snart igjen blive Fader. Der reiste sig en Storm; vi bleve drevne henimod Piombino, tumlede om af Bølgerne lig et Skal og ventede hvert Øieblik at blive opslugte; min elskede Hustru bukkede under for Frygt og Sygdom, og før den anden Morgen brød frem, udaandede hun sit sidste Suk i mine Arme. Signore, med brudt Hjerte begrov jeg hende i Sandet paa den Kyst, hvor vi dreve iland, og med mine tre moderløse Børn søgte jeg et Tilflugtssted i en Landsby mellem Gaeta og Terracine. Men Skjæbnen havde forbeholdt mig endnu flere Lidelser. Typhus brød ud i den lille Landsby, og jeg fulgte mine smaae Drenge den ene efter den anden til Kirkegaarden; og nu, medens jeg sidder paa det Sted, hvor nylig mit Hjem stod, hvor jeg var en lykkelig Ægtefælle og en lykkelig Fader, overvældes jeg af Tanken, om hvad jeg har tabt." Med det ene Ord „Corragio" — thi Ord vare her unyttige — fortsatte jeg min Gang, tænkende paa, hvor mange af hine Ulykkelige, der vankede om mellem Ruinerne, kunde fortælle lignende Historier.

— I en Krog tilhøire i den Kasematte, som vor Illustration fremstiller, see vi Dronningens Leie og Bedepult; paa den modsatte Side er Kongens Bekvemmelighed. Deres Frygt maa i Sandhed have været meget stor forat kunne bringe dem til at opslaae sin Bolig i et saa græsseligt Hul. Den Stank, der møder den Indtrædende, er modbydelig og under Beleiringen døde fire Generaler af Sygdomme for-

aarsagede ved den forpestede Luft i de Kamre, de beboede. Ovenover Kasematten ere Batterierne placerede, og den uophørlige Larm baade Dag og Nat foraarsaget ved Skydningen maa i Sandhed have været bedøvende. Hvælvingen er bombefast, hvilket uden Tvivl er Grunden til, at det kongelige Ægtepar søgte Tilflugt der.

Gamle Nyheder.

Den Norske Liv-Garde i Kjøbenhavn.

(Meddeelt af H. J. Huitfeldt).

Iblandt Manuskripterne i det Deichmanske Bibliothek findes (Nr. 122 fol.) de to nedenfor meddeelte Beretninger om Opløbet i Kjøbenhavn Juleaften 1771, da Befalingen blev given til at opløse Liv-Garden og annektere den som Grenadeerkompagnier til de 5 i Byen værende Infanteriregimenter. Skjønt Sagen i sig selv var af ringe Betydning, da disse Grenadeerkompagnier vare bestemte til med samme Løn at udføre den samme Tjeneste som den tidligere Liv-Garde, mishagede Forandringen dog i høi Grad Gardisterne, hvorfor de under Borgernes stærkt udtalte Sympathi ved en rask og bestemt Optræden drev sin Afskedigelse igjennem til Trods for Hoffet og Officiererne. Begivenheden har speciel Interesse for Norge, da Liv-Garden saavel som de den understøttende Matroser for største Delen bestod af Nordmænd (skjønt dette af enkelte Danske Forfattere er bestridt). Hos de forskjellige Forfattere, der have behandlet denne Sag, som Reverdil, Høst, Flamand og andre *), vil man finde Begivenheden heel forskjellig fremstillet, hvorfor nedenstaaende Beretninger ikke ere uden Interesse, skjønt den første kun synes at være et privat Brev fra en i Kjøbenhavn boende Mand, uvist hvem. Den anden, Kammerherre Nummesens, Fremstilling er forsaavidt mærkelig, som den er langt mere upartisk end Reverdils, skjønt man nærmest maatte vente, at han ligesom denne ensidig havde seet Sagen fra Hoffets Standpunkt. Nummesens Beretning er ligesom Kancellieraad Carl Deichmans dertil knyttede korte Bemærkning skreven i et Slags Fransk, som her er gjengivet i en Oversættelse, der ikke har kunnet undgaae Spor af Originalernes Mangler.

I.

Vi har denne Uge havt en Juleaften, hvis Lige aldrig i Kjøbenhavn er seet. Liv-Guarden tilfods blev reduceret, og Folkene skulde stikkes under de smaae Regimenter. Den kongelige Ordre blev først oplæst for Vagten paa Slottet, og et Detachement Grenaderer kommanderet at afløse dem. Men disse Grenaderer bleve af Liv-Guarderne imodtagne med Bajonetterne paa Flinterne og nødte til at retirere. Og hvad Ordren angik, sagde Guarderne, at Skjelmerne **) havde givet den og ei Kongen, og at de først vilde tale med Kongen selv.

Den nye Kommandant General-Major Gudde kom derpaa tilhest for at stille den tilfreds, og som han vilde ride ind paa Slottet, satte de Bajonnetterne imod ham og sagde, at saalænge Kongen ei selv havde aftakket dem, var de endnu hans Guarde og taalte ikke, at nogen anden end det kongelige Herskab red eller kjørte ind paa Slots-Pladsen. Kommandanten maatte derpaa stige ned af Hesten, som han bad en af Guarderne holde, men fik til Svar, at de ei vare hans Drenge, og at de tjente Kongen og ei ham. Da han saa gav dem gode Ord og formanede dem til at lystre Kongens Befaling, svarede de: „Gaae du Fanden i Vold, din gamle Ræv, dig kjender vi nok; Djævelen gale i dig!" — hvorpaa han meget fornuftigt pakkede sig bort. Imidlertid havde hele Korpset, bestaaende af 500 Mand, næsten alle Norske Folk, samlet sig og kom marcherende i største Orden til Slots-Pladsen. Imedens hver marcherede fra sit Kvarteer og til deres sædvanlige Samlingspladser, gik der Patrouiller fra Hoved-Vagten for at bringe nogle af dem op. En Norsk Mand blev attaqveret af en Underofficier og 4 Mænd og slog dem alle af; nogle af dem havde man dog faaet i Vagten, men da hele Korpset marcherede over Kongens nye Torv, detacherede de nogle Mænd, som attaqverede Hoved-Vagten, slog dem af og tog deres Kamerater ud. — Da hele Korpset var kommen til Slots-Pladsen, forefandt de Slotsporten tilspærret, men de forcerede den ved første Anfald og konjungerede sig med deres Kamerater. Imidlertid stimledes en Mængde Pøbel paa Slots-Pladsen, mest Matroser, som raabte til Guarderne, at de skulde holde sig brav; de skulde, Djævelen gale i dem, staae dem bi, om det gjordes nødig. Den forrige Chef for Guarderne, Baron Haxthausen, fik derpaa Ordre at stille dem tilfreds. Han forefandt dem alle i den største Orden med opplantede Bajonnetter, trækkede Kaarden og kommanderede: „Richtet euch! Præsentire das Gewehr! Gewehr beim Fuß!" — hvilket de alle lystrede. Derpaa kommanderede han: „Bajonnette von Lauffe!" — men istedenfor at lystre, svarede de alle som een Mand: „Nei, Pine og Død, gjør vi ikke." — 200 Mand blev derpaa detacheret til Frederiksberg for at tale med Kongen, de øvrige 300 blev paa Slottet, besatte alle Poster med Skildvagter og holdte sig ellers stille; men de havde lagt over, at ifald de ikke fik favorabelt Svar paa Frederiksberg, skulde de samtlige indtage Tøihuset for det første.

De, som skulde marchere til Frederiksberg, blev anført af en Tambour. — Da de kom til Vester-Port, var Porten lukket og Vindelbroen optagen, men de skyndte sig derfra og hen til Nørre-Port, førend den blev tillukket og marcherede igjennem, uden at Vagten turde sætle sig derimod. Da de kom paa Veien til Frederiksberg, blev et Detachement Dragoner af det saakaldede „Flyvende Korps" skikket imod dem. Da Guardene blev dem var, formerede de strax Bataillon quarré og satte sig i Positur til at tage imod dem med Bajonnetterne, men raabte i Forveien til dem, at de skulde holde sig tilbage og lade dem gaae sin Vei; de havde ei isinde at gjøre noget ondt. — Paa Frederiksberg var Porten lukket, men de fik den snart aabnet. Man spurgte dem, hvad de vilde, hvortil de svarede, at de vilde intet andet have end deres Afsked; Kongen havde engageret dem til sin Liv-Guarde og ikke til Musketerer, hvorfor han og burde give dem deres Afsked, naar han ei brugte deres Tjeneste efter Engagementet. Dem blev derpaa svaret, at de skulde alle faae Afsked, og at de skulde gaae tilbage og holde sig rolige. Med dette Svar marcherede de bort og bragte deres Kamerater det. — De overlagde da Sagen, og hvad de videre havde at gjøre. De syntes, det var ikke sikkert at gaae fra hinanden, og befrygtede, at naar man først havde faaet dem adspredt, man maaskee ei alene ikke holdt dem, hvad var bleven lovet, men og vilde have dem straffede, hvorfore de besluttede at blive sammen, indtil enhver især havde faaet sit Pas og Afsked. De blev derfor paa Slottet den hele Dag og følgende Nat, imedens deres Afskeder bleve færdigstrevne. Imidlertid blev dem fra adskillige af Borgerskabet skikket Mad, Drikke og Penge. — Samme Aften vidste de, at der skulde være Fransk Komedie, hvor Herskabet ventedes, da de havde isinde at ville talt med Kongen, og sagde derhos, at naar de fik en vis Mand *) fat, skulde det blive den sidste Komedie, han

*) ɔ: Struensee.

Kongen og Dronningen af Neapels Opholdssted under Gaeta's Bombardeme

skulde see i hans Dage. Men da han rimeligviis havde Lyst til at see flere Komedier, fandt han raadeligst at blive borte, og Kongen kom der heller ikke. — Om Natten var det ei muligt at holde nogen Matros i sit Kvarteer; ungefær 600 havde samlet sig paa Ridebanen for at passe paa, hvad der gik for sig ved Liv-Guarden, de øvrige løb om paa Gaderne.

Morgenen derpaa fik de alle deres Afsked, 3 Rdlr. i Reisepenge og beholdte deres Mundering, hvormed den hele Larm havde Ende.

II.

Mandag den 23de December modtoge Gardeofficiererne den Befaling, at Gardens Regimenter den følgende Dags Morgen skulde med Officierer og alt anncekteres Infanteri-Regimenterne. Numsens Kompagni var det første, som skulde lide denne Skjebne, men Folkene gjorde Oprør og kastede Gevær og Sabel fra sig, idet de sagde, at de vilde tjene Kongen som Gardister efter sit Engagement og ikke som Musketerer, hvorpaa de alle bleve satte i Arrest. Derpaa kom Holtens Kompagni, som forsvarede sig med Bajonnetten, gik gjennem hele Byen og derpaa indesluttede sig paa Slottet. Da Vos's Kompagni, som var paa Vagt, saa, at man tog Fanerne bort for at bringe dem til Arsenalet, grebe Soldaterne sine Geværer, og man havde den største Møie med at forhindre dem fra at følge Fanerne; de sagde, at de altid vilde blive disse og ingen andre Faner tro, og at deres Ære nødte dem til at følge disse. Efter at man havde forhindret dem herfra, indesluttede de sig ligeledes paa Slottet og svore paa ikke at udlevere sine Geværer. Snibkompagniet forsøgte at befri Numsens Kompagni fra Hovedvagten, hvor det var arresteret og sloges til den Ende med Vagtens Besætning og forcerede Indhegningen deromkring, da man pludselig fik den Tanke at gaae til Frederiksberg.

De havde Dømmekraft nok til at indsee, at Vesterport vilde være enten tillukket eller altfor vel bevogtet, og af denne Grund gik de til Nørreport, hvor de sloge Vagten af, og da de i Frederiksbergalleen faldt paa, at man vilde sende Dragoner for at møde eller forfølge dem, valgte de sig en Anfører, der lod dem danne en Quarré, da han ved Exercitierne havde lært, at man skulde modtage Kavalleriet med en Bataillon quarré, og saaledes kom de da til Slottet, hvor de opstillede sig med Geværet paa Skulderen i den bedste Orden i den Hensigt at forlange at tale med Kongen. Da Arenfeldt saa sit Kompagni gaae til Frederiksberg, kom han dem i Forkjøbet ad en

*) Kfr. her B. Moes Tidsskrift for Personalhist. R. II. S. 208—9.
**) ɔ: Det Struenseeske Ministerium.

Gjenvei for at give Struensee Underretning herom; denne sendte den jourhavende Adjutant ud til disse Folk for at sige dem, at Kongen ikke vilde tvinge nogen til at tjene ham, og at de skulde erholde sin Afsked, hvorpaa de fredelig og meget fornøiede vendte tilbage. I alle de Gader, de passerede, kom Borgerne ud af sine Huse for at give dem Penge og overvælde dem med Lovtaler. De, som havde indesluttet sig paa Slottet, vare ikke saa lette at berolige. Gæhler og Gude gik til dem, smigrede og roste dem og viste dem et Papir, ifølge hvilket de skulde erholde sin Afsked, dersom de vilde gaae fra hverandre i Stilhed; men de spottede derover og sagde, at det kun var et Kneb, og at de først gik sin Vei, naar de havde seet Kongens Underskrift. Da intet kunde rokke dem, blev der endelig givet Befaling til, at alle Garnisonens Grenaderer skulde samle sig med ladte Geværer og, dersom hine ikke inden Kl. 2 om Natten havde forladt Slottet, skulde der skydes paa dem i det Værelse, hvor de vare forsamlede. Dette og mange Overtalelser fra forskjellige Kanter bevægede dem endelig til at gaae hjem hver til sit, men gjentagne Gange gave de hverandre Løfte om, at de den følgende Dag vilde samle sig igjen, hvis man ikke holdt Ord mod dem, hvorfor man endnu samme Nat meddeelte de uroligste deres Afsked. Medens de opholdt sig paa Slottet, havde Borgerne sendt dem Steg, Brød og Viin, idet de derhos stadigen opmuntrede dem til at holde Stand. Matroserne vare strax paafærde og svore paa, at det første Skud, som de hørte affyres mod Gardisterne, skulde for dem være et Tegn til at nedsable hele Garnisonen, og Onsdag den 25de om Morgenen lode Flaadens Tømmermænd, som udgjøre en anseelig Mængde, Gardisterne bede, at dersom de endnu havde noget at klage over eller dog nogen Grund til Misfornøielse, de da vilde underrette dem derom; i saa Fald skulde de i dem finde tapre og sande Landsmænd. Paa denne Maade fik de sin Afsked og sin Frihed; man siger nu, at man uopholdelig vil lade dem forlade Byen og føre dem til Hillerød, men dette vil uden Tvivl foraarsage ny Allarm. Gardisterne have ikke villet lade sig afløse af Grenadererne; da Officiererne saa dette og begreb Meningen, sendte de Underofficierer til dem, af hvilke de uden Vanskelighed lode sig afløse.

Denne Beretning fra Kammerherre og Major de Nummesen omhandler, hvad der tildrog sig den 24de December 1771 med Garden eller Livvagten, som for største Delen bestod af Nordmænd. — Tidligere — i Juni eller Juli — havde de Norske Matroser gjort noget lignende i Anledning af deres Lønning: de gik til Hirschholm i god Orden og forlangte at tale med Kongen. Brandt befalede Garden at gaae dem imøde, men Struensee lod den trække sig tilbage og lovede dem, at de skulde faae sin Gage og desuden Erstatning, dersom de vilde gaae igjen, hvilket de ogsaa gjorde i god Orden. Men da man ikke betalte, hvad man havde lovet dem, besluttede de endnu engang at gaae til Hirschholm; da erholdt de sin Lønning og nogle fik Tilladelse til at gjøre en Reise til Norge etc. — Hvad Sagen selv angaar, da vil jeg intet sige derom, men med Hensyn til den Maade, hvorpaa de opførte sig, kan man ikke negte dem en Ros, som de fortjene, nemlig for den gode Orden, de iagttog.

Literatur.

I Athenæum findes en Bog med Titel: „**Vacation Tourists and Notes of Travel in 1860**, edited by Francis Galton M. A." — anmeldt og et Uddrag deraf givet, i hvilket **Kroningen** i Throndhjem skildres. Det hedder i denne Skildring bl. A.: „Den Mand, som interesserede mig mest blandt de ved Kroningen tilstedeværende Notabiliteter, var Professor Munch*), den lærdeste Mand i Norge, som i sin Person forener Geographen, Historikeren og Digteren: han har tegnet det bedste Kart over Landet, han skriver dets Historie og han var Forfatter til de fortræffelige Vers, til hvilke der var sat Musik ved denne Leilighed. I hans Udvortes synes ogsaa det poetiske Element at være mest fremtrædende, da han har et drømmende Aasyn og langt Haar." — Englænderne og tildeels Tydskerne kunne ikke drive det til at skjelne P. A. Munch og A. Munch fra hinanden. Hvad den sidste skriver, gaar stadig for den førstes Regning. Endog den engelske Oversættelse af Salomon de Caus fører Professorens Navn paa Titelbladet, og Anmelderne af A. Munchs Arbeider have ikke glemt at fremhæve, at ihvorvel hans Hovedfag er Historien, er han dog ved Siden deraf tillige en habile Poet, som Holberg siger.

— Sagførerforeningen har besluttet Udgivelsen af et **juridisk Ugeblad**, under Redaktion af DHrr. J. Andresen, O. A. Bachke, Joh. Bergh, J. K. Heffermehl, H. Homann, J. C. Lous, O. Richter og Emil Stang, hvike saaledes indbyde til Subskription. Bladet skal udkomme fra 1ste Juli omtrent i Format som Storthingstidenden og koste 3 Spd. aarlig. Dets Indhold vil blive retsvidenskabelige Undersøgelser, Domme af almindelig Interesse fra samtlige Rigets Under- og Overretter, Efterretninger ang. indenlandske Retsforhold og statsretlige og statsøkonomiske Meddelelser. Universitetslærerne Hallager, Platou og Aschehoug samt Stipendiat Fr. Bran t have lovet Redaktionen sin Bistand.

*) Som samtidigen opholdt og endnu opholder sig i Rom!

— Fra Kjøbenhavn have vi netop modtaget: **Bjørnstjerne Bjørnson's „Arne"**, en Undersøgelse af Janus, udgiven af Vilhelm Winsløw. 92 S. 8 (Woldikes Forlag). Dette Skrift er i meer end en Henseende mærkeligt. Allerede at en temmelig liden Bog gjøres til Gjenstand for et saa vidtløftig Undersøgelse hører i den danske Literatur til Sjældenhederne, og at dette skeer med en norsk Bog er et Særsyn. Begge Dele forklares dog ved Forfatterens fattede Harme over den „æsthetiske Begrebsforvirring", som finder Sted hos det æsthetiserende Publikum, og af den Omstændighed, at den Mand, som Forfatteren finder at nyde godt af denne Begrebsforvirring, skjønt norsk fød, dog saa at sige har faaet fuld Borgerret ogsaa i den danske Literatur. Forf. har villet nedlægge en Protest mod den Overdrivelse, hvortil den menneskelige Natur er saa tilbøielig, og som han med Hensyn til Bjørnson har fundet saa storartet. Han har indseet, at dette ikke stort kunde frugte, uden omhyggelig Belysning af et af Digterens Hovedværker, og han har til Gjenstand for samme valgt „Arne", der af hans „mange Beundrere" opføres som et af de ypperste. Ved anatomisk at gjennemgaae dette Værk kommer han væsentlig til samme Forkastelsesdom, som „Dølen" i sin Tid i en vidtløftig, Publikum forargende Kritik udtalte. Overalt hedder det, hersker der Mangel paa „poetisk Logik" og som Følge heraf ogsaa paa Ironi. Forfatteren selv er en ynkelig Psycholog og mangler den eiendommelige Livsanskuelse, som konstituerer en stor Digter. Det er saa langt fra, at B. i sin „Arne" har nedlagt Noget, hvoraf Samtiden kunde faae et nyt Syn paa Tilværelsen, at vi meget mere maa undre os over, i hvor høi Grad. Forf. selv trænger til et nyt Syn paa Tilværelsen. (S. 87). „De Mangler, som findes ved „Arne", ere tilsammentagne af den Natur, at end ikke den første Fordring, der ubetinget maa fastholdes ligeover for ethvert Værk, der gjør Paastand paa at være et Digterværk, i fjerneste Henseende kan siges at være bleven fyldestgjort. Paa alle Punkter have vi iagttaget en Vilkaarlighed i Valget af Motiver, der grændser til det Fabelagtige, det hensynsløseste Spil med Følelser og Stemninger, i det Hele taget en saa usammenhængende, meningsløs Charakteerskildring, at vi paa det Bestemteste maa udtale os for, at de Vantrivninger, Forf. har fremstillet for os, tilhobe udstødes af den Verden, som alle Tiders Mestere have befolket med udødelige Væsener." (S. 82). Som Beviis herfor og til Betegnelse af B.'s æsthetiske Standpunkt anføres, at Forf. har gjort sin Helt charakteerløs, uden at have Øie for, at han da tillige maatte gjøres komisk. Helten er bleven en bevidstløs, feig, jammerlig Stakkel, og eftersom dette er en negativ Charakteerbestemmelse, og det Negative ideelt taget er komisk, maatte „Arne" ogsaa være gjort komisk. Men istedetfor komisk er han nu heelt igjennem bleven latterlig. — Ved Siden af de paapegede Hovedmangler finder Kritikeren ogsaa megen anden „Skrøbelighed" hos Forf. — „saaledes vrimler hans Bog af Smagløsheder og parodiske eller manieerte Udtryk" (en Paastand, for hvis Rigtighed paaberaabes de i Afhandlingen optagne Citater). Men medens Kritikeren saaledes uden Videre frakjender B. „al Ret til at kaldes en stor Digter," indrømmer han dog, at „han virkelig er Digter." Blandt Ting af umiskjendeligt Værd, som han hist og her har stødt paa, nævnes Gjenternes Fortællinger i Nøddeskoven, i det Hele taget de Smaapartier, der kunne henføres under Begrebet Naturmaleri, og et Par af Sangene: „Ung Venevill" og „Træet stod færdig" etc. I Sangen „Over de høie Fjelde" finder han anden Strophe at være ypperlig, men især sidste Strophe uheldig. Han finder forøvrigt i det Hele taget Skizzen at ligge godt for B., ligesaa det lyriske Digt, og, tilføier han, „sikkert ogsaa Eventyret". — Af den indledende Udsigt over Bjørnson som Forf. i Almindelighed hidsætte vi det Væsentligste:

„Af alle nulevende Notabiliteter er der vist Ingen, der skylder den almindelige Begrebsforvirring saamegen Taknemmelighed som Hr. Bjørnstjerne Bjørnson. Vist er det ialfald, at han uden den ikke var bleven hvad han nu er: den store Digter, hvis Toner gjenlyde i tusinde Hjerter. Han havde sikkerlig nok vakt nogen Opmærksomhed; de sporadiske Glimt af en dybere Digternatur, der findes omspredte i hans forskjellige Arbeider, vilde have vakt godt Haab om, at hans Fødeland engang kunde faae Ære af ham, og navnlig vilde det være blevet anerkjendt, at han har en virkelig Styrke i Skizzen og tildeels ogsaa i det lyriske Digt. Men han kunde ikke som nu have vundet Beundrere, hvad mere er, en heel Skare af Beundrere, han kunde ikke være bleven en literær Magt, hvis Storhed i en vid Kreds er ophøiet til Troesartikkel. Hr. B. B. kan maaskee endnu blive en stor Digter, og lad os føie til: gid han blev det, thi vi trænge haardt til en Mand, der om end blot for et Øieblik mægtede at tvinge Samfundet til sand Ærefrygt for Idealet, men det er meer end en Overdrivelse, det er en Voldshandling imod selve Begrebet Storhed, allerede nu at indvie ham til Udødelighed. Hr. B. B. er nemlig ligesaa langt fra at være en stor Digter som Marmorkirken i Kjøbenhavn er fra at være en Kirke. Endeel betydelige Materialier ere vel allerede samlede, men af Mangel paa Midler har han, ialfald hidtil, ikke formaaet meer end at opstille enkelte Blokke hist og her, og antyde hvor Indgangen skulde være. Til at være en stor Digter er det ikke nok at kunne overraske med ophøiede Enkeltheder, man maa tillige kunne overraske med en ophøiet Heelhed, ligesom den sande Skaberkraft ikke viser sig i at henkaste nogle Smaablade paa en Plet i Tilværelsen, men i at forme disse til en ganske bestemt Blomst, der henrykker ved sin fine Duft eller ved sin Farvepragt. Men Heelheden er netop Hr. B. B.'s svageste Side. Skulde vi i Korthed angive, hvad det er for en Svaghed i hans Digterevner, der især hindrer ham i at skabe noget fuldendt, da vilde vi sige, at det er Mangel paa poetisk Logik, et Udtryk, hvormed vi betegne den Kraft i en vel konstrueret Digterhjerne, der sætter Digteren istand til at give alle de enkelte Dele af sit Værk organisk Sammenhæng, saaledes at de bestemme hinanden indbyrdes og alle virke hen imod eet og samme Maal: Udtalelsen af den Idee, der fra Begyndelsen satte hans skabende Kræfter i Bevægelse. Naar man da atter og atter støder paa Motiver, der ikke benyttes, paa Stemninger, der ikke med Nødvendighed ere udvoxede af Situationen, naar der i den hele Slyngning af Kjendsgjerninger snart findes et, snart et andet Moment indskudt, der afbryder Kontinuiteten og saaledes kommer til at frembringe samme Virkning som er Dæmning tværs over en Flod, har man Ret til heraf at drage den Slutning om Forfatteren, at han i Egenskab af Digter ingen logisk Kraft besidder. Og det er nu netop i denne Retning, at Hr. B. B. er saa uheldig udstyret. Medens selve Tilværelsen er undergiven Konsekvensens Lov, den Lov, ifølge hvis Bydende al jordisk Udvikling foregaar i en Trinfølge af Livsmomenter, hvoraf det ene altid er det andets logiske Forudsætning, stiller Hr. B. B. de Væsener, han igjennem Phantasien giver Tilværelse, under den sørgeligste af alle Love, Vilkaarlighedens Lov. Der er i hans Arbeider et formeligt østerlandsk Despoti; de forskjellige Charakteer eller — for at bruge et korrektere Udtryk — Skikkelser bevæge sig ikke som Mennesker, men krybe som villieløse Trælle om mellem hverandre; at enkelte af dem virkelig have en dybere Natur, der behøvede Udvikling, er Noget, Despoten slet ikke tager Hensyn til; i det Høieste giver ham dem engang imellem, naar han er i bedre Lune, et Slags Løfte om at ville ophøie dem til en eller anden Værdighed, f. Ex. den at være fornuftig, men naar saa Øieblikket kommer, at de skulle være fornuftige, lader han fordetmeste, som om ingen Ting var passeret, og de stakkels Væsener maae krybe sukkende tilbage til den gamle Trædemølle. Og som det gaar i alle despotiske Stater, saaledes ogsaa her: den største af alle Forbrydelser er den at tale frit fra Lever og Lunge; derfor er der da ogsaa en dyb Taushed over hele hans Rige. Medens andre Phantasiens Skabninger, der styres af et blidere Scepter, nyde den Lykke at kunne tænke og tale, er det hans Undersaatter kun tilladt at tænke og — — tie. Gid han dog i Tide vilde betænke dem med menneskelige Rettigheder! gid det i Tide maatte opgaae for ham, at ingen Fyrstevælde er sikker, der ringeagter Grundsætningen „med Lov skal Land bygges"; thi det er sandelig ikke blot i den politiske Verden, at en Kong Bomba kan stødes fra Thronen!"

Norge.

Christiania. Under 6te April er resid. Kapellan til Stange A. T. Bull udnævnt til Sognepræst til samme Prstg.; ledig pers. Kapellan til Lier C. R Kaurin til pers. Kapellan hos Sognepræsten i Bragernæs L. P. Petersen; Kand. i Theol. J. G. H. Stub, til pers. Kapellan hos Sognepræsten i Sigdal J. K. Stub; Fuldm. N. S. Jonassen til Bureauchef og Kopist O. C. Cold til Fuldmægtig, begge i Kirke-Departementet, samt Chefen for Sognske nationale Musketeerkorps, Oberstlieutenant W. C Keilhau, til Chef for Krigsskolen og det Norske Kadetkorps. — Under s. D. er det bestemt: Chefen for Generalstaben Oberst C. A. B. Lundh ansættes som 2den Direktør ved den geographiske og hydrographiske Opmaaling, for som saadan uden Godtgjørelse at overtage Bestyrelsen af Opmaalingens personelle Anliggender, for hvilken Opmaalingens hidtilværende Enedirektør Prof. Hansteen fritages, samt at Ritmester F. P. L. Næser ansættes som Kontorchef for Opmaalingen mod en aarlig Løn af 1000 Spd., og samtidig er han udnævnt til Major i Armeen.

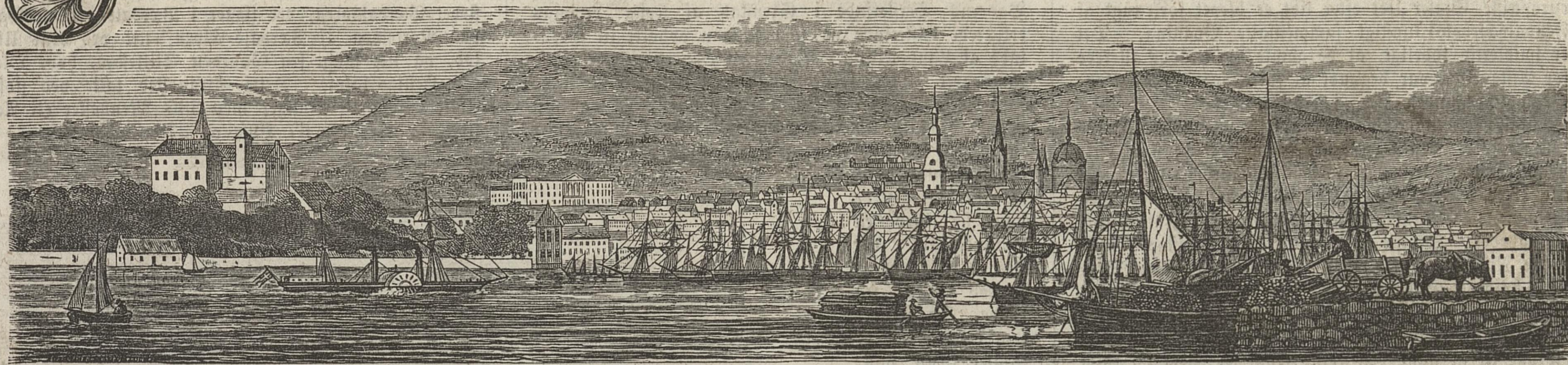
— Sognepræst til Frue Kirke i Throndhjem H. A. Angell er afgaaet ved Døden henved 73 Aar gammel, og Apotheker Møllerop i en Alder af 78 Aar. Den Sidste oprettede 1811 Svaneapotheket, og ihvorvel han begyndte ubemidlet, efterlod han sig dog en Formue, der anslaaes til 200,000 Spd.

— H. Ibsens Drama „Hærmændene paa Helgeland", der allerede for et Par Aar siden opførtes paa det norske Theater, er nu ogsaa optaget paa Christiania Theaters Repertoire og blev ved første Opførelse i Thorsdags modtaget med stort Bifald.

☞ **Nyhedsbladets Redaktør, P. Botten Hansen, bor i H. J. Jensens Gaard (Tandbergs Hotel) skraas over for Jernbanegaarden.**

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 16. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 21de April 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Den Norske Nationalitet paa Orknøerne.

I det engelske Ugeskrift „Saturday Review“ 23de Marts d. A. findes en Recension over et nylig udkommet Skrift med Titel „Odal Rights and Feudal Wrongs: a Memorial for Orkney“ af David Balfour of Balfour and Trenaby, af hvilken følgende hidsættes:

„Vi have i de sidste Aar hørt mangt og meget om „undertrykte Nationaliteter“, men rimeligviis har kun faae Engelskmænd nogen Kundskab om en undertrykt Nationalitet, som, ifald dens Talsmænd have Ret, berører dem selv paa det nærmeste. Det lader til, at vi have et Specimen af den nævnte Art indenfor Kongerigets Grændser, ja ikke blot indenfor Kongeriget, men endog indenfor den Deel af samme, der kaldes England og Skotland. Den undertrykte Race er, kort at fortælle, Skandinaverne paa Orknø. Om Tilværelsen af et saadant Folk har det store Publikum rimeligviis kun faaet Kundskab ved Walter Scotts Roman „Sørøveren, og Magnus Troil Odalleren er udentvivl et velbekjendt Navn for mange, som ikke have nogen klar Forestilling om hvad en Odaller er. Det har imidlertid ikke savnet Talsmænd. Den lærde Islænder, Torfæus, har skrevet dets Historie paa Latin i et Foliobind, Worsaae omtaler det i sin Bog „De Danske og Nordmændene i England“, og nu er David Balfour af Balfour og Trenaby fremstaaet med en udførlig Skildring af dets Tilstand. Vi see af hans Bog, at han er en Orknøisk Laird eller Odaller, vel bevandret i det gamle Jarledømmes Lokalhistorie og fuldt berettiget til at fordre Opmærksomhed for hvad han har at sige om det.

Orknøerne og Zetlandsøerne have i Sandhed været meget ulykkelige. Paa en vis Maade kunne de siges at være ved Kongerigets ene Ende, hvad de Normanniske Øer ere ved den anden. Ingen af dem har mere end en tilfældig og udvortes Forbindelse med England eller Skotland. De sidste hørte naturligt til Normandiet, de første til Norge. Men begges Skjæbne har været meget forskjellig. De Normanniske Øer ere i mange Henseender den mest begunstigede Deel af de brittiske Besiddelser. De forene Fordelen af smaae Republiker med Fordelen af store Monarchier. Jersey og Guernsey ere i indre Henseende fuldkommen uafhængige Stater, der blomstre uden Told og saagodtsom uden enhver Skattebyrde, og have beholdt sine egne Love og sin egen Forfatning. Paa den anden Side ere de paa Grund af sin Beliggenhed overordentlig værdifulde Besiddelser, som blive forsvarede med Omhu, saa at de paa den heldigste Maade forbinde et lidet Samfunds lokale Frihed med et stort Kongeriges betryggende Styrke. Normannen paa Jersey er, skjønt han taler saagodtsom uforandret det samme Tungemaal, som Englands Erobrer, den brittiske Krones troeste Undersaat og mindst af alle tilbøielig til at dele Skjæbne med sine Brødre i Bayeux eller Rouen. — Orknøerne og Zetlandsøerne derimod er der ingen, som kjender, og ingen, bryder sig om. De ere ikke, ligesom Jersey og Guernsey, en vigtig Forpost mod en mægtig og erobringssyg Nabo. Søkongernes Tid er forbi, medens Faren fra Syd er ligesaa stor nu som den var for 800 Aar siden. De Normanniske Øer have derfor beholdt en uafhængig og begunstiget Stilling. De Norske Øer derimod ere inkorporerede i det britiske Rige; de udgjøre et brttisk Grevskab, der sender et Medlem til det britiske Parlament. Forbindelsen er fastere knyttet, men paa Grund deraf ogsaa mindre fordeelagtig. Et saa langt bortfjernet og saa svagt repræsenteret Landskab vil altid see sine Interesser mere eller mindre tilsidesatte. Som et britisk Grevskab udreder det fuld Skat med Rigets øvrige Dele, men erholder langtfra saameget tilbage som disse. Mr. Balfour klager over, at Kronens og Kirkens Gods paa Orknøerne bliver anvendt til fremmede d. e. Engelske Øiemed. Indkomsterne deraf flyde nemlig i Rigets fælles Skatkammer, og saaledes har Orknøerne, endog forholdsviis, meget mindre Nytte deraf end Middlesex. Paa samme Maade er ogsaa Norsk Lov og Norske Retssædvaner forsvundne paa Orknø, medens den gamle Normanniske Lovgivning endnu staar ved Magt paa Jersey. Vi vide ikke, om Orknøingerne i Virkeligheden sukke efter dem, eller om det er blot Mr. Balfour, som, i Egenskab af Antikvar, beklager deres Tab, men det er klart, at det vilde være meget mindre absurd, om Orknøerne fordrede sine gamle Love tilbage, end om hvilketsomhelst andet britisk Grevskab reiste noget Krav paa en eller anden antikveret Rettighed. Det er klart, at et saa langt bortfjernet, isoleret Landskab, som har saa liden Forbindelse med det øvrige Kongerige, aldrig kan blive virkeligt inkorporeret i samme. Den halvt Norske, halvt-Celtiske Ø Man er endnu i Besiddelse af sine gamle Norske Love. Orknøerne derimod, som ere reent Norske, har tabt dem. Man kan ikke nære Tvivl om, hvilken Lod der er den bedre.

Lola Montez.

Orknø og Zetlandsøerne bleve først i det 15de Aarhundrede forenede med Skotland. Indtil denne Tid udgjorde de et skandinavisk Jarledømme, underordnet den Norske Krone, — snart mere, snart mindre afhængigt, eftersom Overherren var istand til at udøve en større eller mindre Indflydelse. Et hundrede Aar eller saa omtrent før Øerne bleve afstaaede til Skotland, kunde Jarlen neppe engang blive betragtet som Vasalfyrste. Henry Lord Sinclair blev i Aaret 1379 indsat til Jarl af Kong Haakon den Sjette paa en Maade, som reducerede ham til at være en blot og bar Gouvernør. Man vil bemærke, at Jarledømmet allerede ved Giftermaal var kommen i en Skotsk Familie, og to paa hinanden følgende Skotske Biskopper, Thomas og William Tulloch, vare gjennem en stor Deel af det 15de Aarhundrede ivrigt virksomme i at fremme Skotske Interesser paa Orknø. En Skotsk Adelsmand, som uvillig erkjendte Norges Konge for sin Overherre, regjerede ganske anderledes, end de gamle Norske Jarler, hvis Afhængighed neppe var mere end nominel og som ved Erobringens Ret tillige herskede over en stor Deel af Skotland. Folket vedblev dog at være skandinavisk, vedblev at holde fast ved sine gamle skandinaviske Love og fremfor alt Odelsretten, ifølge hvilken en Mand er fuldkommen Herre over sin Jord og hverken skylder Lydighed eller Hylding til nogen anden. Odelsretten kjender intet til Feudalvæsenets Subtiliteter og Undertrykkelser, og har undergaaet den besynderlige Sammenblanding af Begreberne om Eiendom og Souveræ-

nitet, som gaar igjennem Feudalismens hele System. Odelsmanden stod under sin Konge og under Landets Love, som bleve givne af en Forsamling, af hvilken han selv var Medlem, nemlig Althinget. Som Undersaat betalte han de Skatter, der bleve ham paalagte af Althinget; men som Jordbesidder, skyldte han ikke Afgift eller Tjeneste til Nogen. Han besad sin Jord, ligesom Kongen sit Kongerige, af Guds Naade. Dette er det simple og oprindelige Eiendomsforhold, som i Norge altid har bestaaet, men som i de fleste øvrige europæiske Stater lidt efter lidt er blevet fortrængt af Feudalvæsenets kunstigt sammensatte Bygning. Det er imidlertid tydeligt, at de gamle Norske Love allerede før Afstaaelsen var begyndt at fortrænges paa Orknø. Odelsbondestanden aftog i Styrke, medens den tiltog i Antal, ved en excessiv Jordudstykning. Og i Grunden undgjorde dog Odallerne, enten de vare store eller smaae Jordbesiddere, et Slags Oligarchie; den, som ikke eiede Jord, blev kaldet Ufri, han havde ingen Stemme paa Althinget og overhovedet ingen politiske Rettigheder. Skotske Jarler og skotske Biskoper førte skotske Nybyggere med sig. Jarlerne af Huset Sinclair holdt et Hof som Mr. Balfour kalder „det mest elegante og mest forfinede i hele Europa", men som var væsentlig Skotsk, ikke Norsk. Alle disse Forholde bidroge til at skaffe den skotske Krone en varig og rolig Besiddelse af et Land, til hvilket den i Virkeligheden kun havde en Panthavers midlertidige Ret.

Efterat Skotterne havde faaet Herredømmet, blev alt hvad der var skandinavisk tilbagetrængt, og i enkelte Tidsrum maatte Øerne lide den mest ubillige og skamløse Behandling. Mr. Balfour er især deleshed forbitret paa Biskop William Tulloch, som i 1472 fik Ret til at oppebære en Tiende af alle Kronens Indkomster paa Orknø og som paalagde mange nye Byrder, uden at bryde sig om Odelsret eller naturlig Billighed. Med Jarlerne havde det allerede Aaret forveien (1471) taget en Ende, da den sidste Jarl, William Sinclair, af Jacob den Tredie modtog en Pension og flere Godser istedetfor sit Orknøiske Jarledømme. Saaledes vare Øboerne uden nogensomhelst Beskytter mod sine skotske Biskopper. I 1485, da en anden Sinclair, Henry, Sønnesøn af William, kom til Orknø, ikke som Jarl vistnok, men som Statteindkræver, indtraadte der en Forbedring og Orknøernes endelige Degradation fandt først Sted et Aarhundrede efter. I Aaret 1581 fik Lord Robert Stewart, en naturlig Broder af Dronning Marie (Stuart), det for ham paanyt oprettede Jarledømme over baade Orknø og Zetlandsøerne tilligemed Bestyrelsen af Bispsgodset. Han og hans Søn, Jarl Patrick, ikke alene traadte Øernes gamle Rettigheder under Fødder, men viste sig i enhver Henseende som rene Tyranner. Jarl Patrick mistede sit Hoved, men Orknøinger synes, efter Mr. Balfours Fortælling, ikke at have vundet synderlig ved hans Bortgang. Om det følgende Tidsrum har Mr. Balfour kun faa Detailler; han fortæller dog afstilligt om den Maade, hvorpaa Øboerne bleve plyndrede af de stridende Partier under det syttende Aarhundredes Borgerkrige: „I 1650 gav de Montrose 2000 Mand og 40,000 Lstr. og samme Aar afpressede Republikanerne dem 300 Heste og 60,000 Lstr. I 1651 fik de et heelt Regiment paa Benene for Carl den Anden, og han lønnede deres Loyalitet og deres Opofrelser ved at udpresse 182,000 Lstr. af dem i Aaret 1662 og derpaa overgive Øerne til Jarlen af Morton, den værste af alle de Tyranner, hvormed Orknø har været hjemsøgt."

Mr. Balfour har i denne lille Bog fortalt os saameget om Orknø, at vi ere blevne begjærlige efter at høre mere. Det er en Deel af det britiske Rige, men rimeligviis er der ingen Deel af Europa, som bliver besøgt af færre Engelskmænd. Orknø er i Besiddelse af en herlig Kathedralkirke, den ene af de to, som Skotland endnu har tilbage i heel Stand, — om Mr. Balfour forresten vil tillade os at regne Kirkwall for en skotsk By. — Mr. Balfour beklager, at Biskopsgodset paa Orknø er bleven solgt (1854—56) og Udbyttet deraf anvendt til Londons Forskjønnelse. Vi haabe dog, at St. Magnus's Kathedral ikke er bleven solgt tillige med. Vi anbefale denne Materie til vor Forfatter; han er af alle mest berettiget til at optræde som Forsvarer af det eneste store Monument, som er levnet fra Orknøernes Uafhængighedsperiode.

Lola Montez.

I alle Kunsthandler-Vinduer og i alle omstreifende Kunsthandleres Mapper fandtes for et halvt Snees Aar siden Billedet af en slank kvindelig Figur i Ridedragt med Pidsk i Haanden, der førtes med saadan amazonagtig Rasthed, at Beskueren ligesom følte den at smelde for sine Øren. Det var Lola Montez, de emanciperte Damers store Forbillede, en Kvinde, hvis Navn paa Grund af sjelden Excentricitet og eventyrlig Skjæbne, forenet med stor Begavelse, overalt er bleven bekjendt. „Det er ikke længe siden, at det hørte til de uomgjængeligste Kjendetegn paa en god Kosmopolit, at kjende Lola Montez. Fornemme Braminer, indiske Høvdinger, Monarcher og Metaphysikere, Røvere og Zigeunere, Prindsesser og Portnere, Alle rettede sine Blikke paa denne vor Tidsalders mest glimrende Eventyrerske." Skudt frem af en dunkel Herkomst, og efterat have ført det frieste Liv som Dandserinde og i literære Kredse, blev hun saa at sige Bayerns Herskerinde i Egenskab af Kong Ludvigs erklærede Elskerinde og som saadan ophøiet til Grevinde af Landsfeld. Forjaget fra Bayern efter Revolutionsaaret 1848, spillede hun endnu en Rolle i de fornemme Saloner i Paris og London, og da hun derpaa drog til Amerika, henrykkede hun i lange Tider snart fra Scenen, snart fra Kathedret den nye Verdens Beboere. I Kalifornien giftede hun sig med en Avisudgiver, der efter 3 Maaneders Forløb døde fra hende. Saavel der som i de Forenede Stater tjente hun, før og siden, mange Penge ved Dands og Forelæsninger. To Forelæsninger, som hun holdt med uhyre Bifald over sit Liv, have vi allerede givet i vort Blad ved forrige Aars Slutning, og til hvilke vi henvise hvad de nærmere Omstændigheder i hendes Biographi angaar. — En Lungesygdom, hvoraf hun angrebes i Høsten 1859, bragte et Omslag i hendes Liv. Hun slog ind paa det religiøse Feldt, henfaldt til Mysticisme og ansaa sig for vakt. Efter længere Tids Sygelighed, døde denne mærkelige Dame i New-York den 17. Jan. d. A. Hun var ved sin Død ikke ganske pengeløs og testamenterede nogle hundrede Doll. til en Magdalenestiftelse i New-York. — Vi behøve ikke at lægge til, at naar vi foran give hendes Portræt, er det, trods hendes Fromhed idet Døden nærmede sig, ingenlunde for hendes „Dyders Skyld" — skjønt Godgjørenhed var et Træk i hendes Charakteer, men fordi hun var et Phænomen inden Kvindelighedens Verden.

Værdalsbroen.

Over Værdals-Elven ved Strandstedet Værdalsøren, hvorover Hovedveien til Namdalen fører, opførtes i forrige Aar, i Henhold til sidste Storthings Bevilling, en prægtig Bro, hvoraf vi her give et Prospekt efter en af Hr. Civilingeniør Fenger-Krog os velvilligen meddeelt Tegning. Broen er en Sprængværksbro, hvilende paa Pæle og i 10 Løb, hvert med 52 Fods Aabning, over Elvens Hovedløb, og en Mastebro over det ved en større Sandøre i Elven dannede mindre Løb nærmest Værdalsøren med 12 Aabninger paa 17 Fod. Overslaget lød paa 11,440 Spd., hvoraf nordre Throndhjems Amtskommune inden Sagen forelagdes Storthinget havde besluttet at bære de Totrediedele. Ved denne Bro er imidlertid indtruffet, hvad der hører til Sjeldenhederne ved offentlige Arbeider, at den er bleven fuldført for mindre end Totrediedele af den bevilgede Sum, uagtet der udføres Mere end i Forslaget paaregnet; thi Broen kom kun til at koste 6564 Spd., følgelig var der tilovers 4876 Spd. (hvori dog beregnet Materialier, der haves i Beholdning). — Arbeidet paabegyndtes 11te Juni forrige Aar og allerede 6te November blev Broen overleveret til Amtet. Kapt. Losius paabegyndte og Lieutenant Ram fuldførte det, begge med Assistence af Civilingeniør Fenger-Krog.

Paa vort Billede sees ogsaa endeel af Strandstedet Værdalsøren, der ligger i Værdalens Hovedsogn paa Nordsiden af Værdals-Elven, tæt ved dens Udløb, og ikke langt fra Gaarden Stiklestad, hvor Olaf den Hellige faldt. Dette Strandsted talte ved sidste Folketælling 56 Boliger med 336 Mennesker (ti Aar tidligere respektive 67 Huse og 370 Beboere).

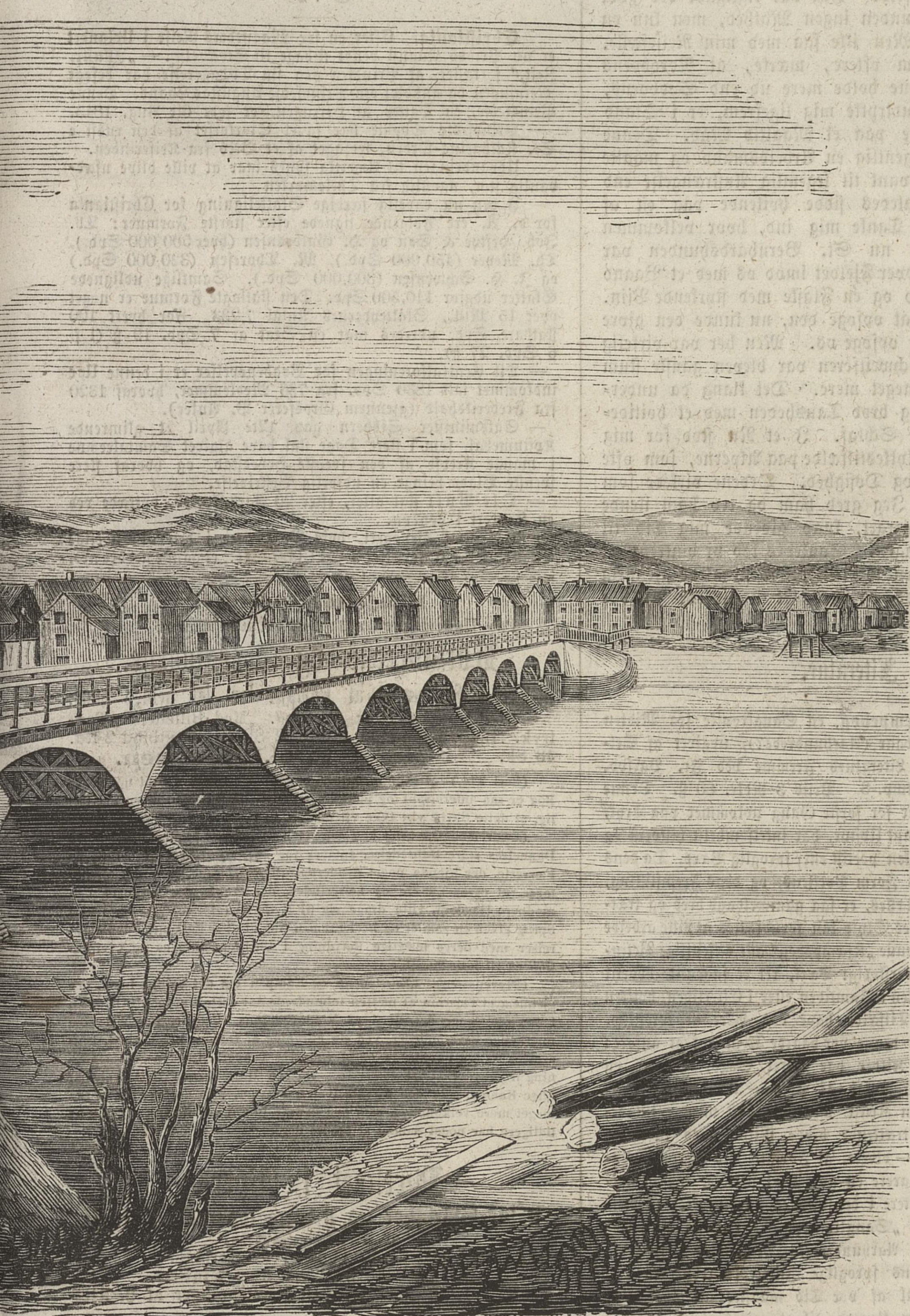

Frederik Solem.

(Slutning fra No. 14.)

Hver Løverdags Eftermiddag pleiede Solem at reise ind til Throndhjem og om Aftenen at vende hjem igjen. Dette gjorde han ogsaa Løverdagen den 19de Januar. Han kjørte i Bredslæde og havde Gut bagpaa. Underveis traf han Kl. omtrent 4 Lieutenant L., der var forlovet med en Datter af ham og som nu agtede sig til Stavne, og Agronom Maursund, der skulde til Byen. Solem bad M. at sidde paa med sig, og da han var kommen til Byen, tog han som sædvanligt ind til Farver Schølberg, og blev det aftalt mellem ham og M., at denne skulde vende tilbage til hans Logis mellem Kl. 6 og 6½. Kl. 20 Min. over 6 kom ogsaa Solem tilbage, uden at hans Mine forraadte nogen oprørt Sindsstemning. Imidlertid

havde han foretaget sit Indbrud i Banken, og var der bleven overrasket af Bankens Kasserer, Kjelland, som kom derhen ved et reent Tilfælde (nemlig for som Executor testamenti efter Fru Schnitler der at deponere nogle netop modtagne vigtige Dokumenter). Da K. kom til Banken, Kl. vel 5, fandt han den ydre Jerndør til Gangen aaben, men dog trykket til, og antog saaledes, at Pigen holdt paa at gjøre reent. I det ydre Kontor tændte han Lys og vilde lukke Jerndøren til det indre Kontorværelse op. Men denne fandtes ogsaa aaben, og Kassereren blev saaledes meget forbauset over, at baade han og Bankfuldmægtigen kunde have glemt at laase Døren. At Nogen paa den Tid af Dagen var trængt ind for at stjæle, faldt ham ikke ind. Trædøren indenfor stod paa Klem. Inde i Kontoret laa omtr. 1500 Spd. i Sølv paa et Bord. Kjelland gik da derhen for at undersøge om Nogen

oen.

skulde have benyttet sig af Leiligheden, men bemærkede snart at Noget tuslede bag ham, og idet han rask vendte sig om, saa han Fr. Solem staaende mellem Kakkelovnen og den oplukkede Trædør; idet denne nemlig blev lukket op, havde K. ikke strax kunnet opdage Solem, der vistnok havde kunnet skynde sig ud, uden at være bleven kjendt eller paagrebne. „Du almægtige Gud og Fader, Solem“, udbrød K., „en Mand i deres Stilling, hvad vil De her?“ — Hertil svarede S.: „Ja De kan saa sige, Hr. Kasserer, men for Guds Skyld De maa ikke røbe mig, De kjender Lovens Straf og jeg er ulykkelig.“ Da K. sagde, at han ikke kunde love dette, sagde S. „De maa“ eller „De skal“, og K. afgav da, i Angst som han var — thi Ingen vilde gjennem de 1½ Al. tykke Mure hørt om han havde skreget — et „betinget Løfte“ om at tie. S. sagde ham derpaa, at han var kommen ind ved falske Nøgler, som han selv havde forarbeidet (under Forhøret oplystes dog, at han havde ladet sin Smed forarbeide Piberne, under Foregivende af, at de skulde benyttes til chemiske Experimenter), og at han allerede for et Aars Tid siden, idet han stod og talte med Kassereren, med blødt Vox havde forskaffet sig Aftryk af Nøglehullet. Hans Agt var, sagde han, at sætte sig i Besiddelse af Kassebeholdningen (som paa den Tid var omtrent 92,000 Spd. og forvaredes i to Jernskabe.) Da Solem efter Kjellands Forslag havde fulgt denne ind i det ydre Kontor, fremtog han af Frakkelommen 3 falske Nøgler og leverede ham dem med de Ord: „Vær saa god, Kjelland, der har de Nøglerne og der har de min Haand paa, at jeg aldrig mere skal benytte dem.“ K. bemærkede da, at han paa Grund af det særegne Sammentræf ikke kunde sætte stor Lid til hans Løfte. Solem forlod derpaa Kontoret. K. var i Tvivl om, hvorvidt han burde foranledige ham anholdt strax eller ikke; men han besluttede sig til først at sammenkalde Direktørerne i Banken, for hvem han da aabenbarede det forøvede Indbrud, uden strax at opgive Gjerningsmanden. Først da Politimesteren var kommen tilstede, gjorde han det, og under en saadan Form, at det sees at have kostet ham stor Overvindelse. Det vakte Alles Forbauselse, da han nævnte Fr. Solem. Imidlertid var Forbryderen reist til sit Hjem Stavne, ledsaget af Maursund, med hvem han underholdt sig paa Veien om ligegyldige Ting, uden at forraade noget Usædvanligt. Noget saadant var heller ikke at opdage, efter at han om Aftenen var kommen hjem til sin Familie. Politimesteren (Christie) var en Ungdomsbekjendt af S. og besvogret med ham, og havde derfor endnu samme Aften, som han var bleven bekjendt med Indbrudet, bedet sig fritaget for at behandle Sagen; men forgjæves. Næste Formiddag tog han da i lukket Vogn og ledsaget af to Politibetjente, ud til Stavne for at arrestere Solem og bringe ham ind i Raadstuearresten. Politibetjentene lod han blive i Vognen og steg selv ud. I Gadedøren kom S. ham imøde paa sin sædvanlige gjæstevenlige Maade, „men Fortvivlelse stod afpræget i hans Ansigt og hans Dine forraadte, at han havde grædt.“ Politimester C. sagde ham strax, at han vidste Alt, og at han uopholdelig maatte følge med. Et Dieblik satte S. op et forundret Ansigt, ladende som om han ikke forstod C. Men da denne gjentog, at han vidste Alt, og at „Kassereren havde været hos ham“, udstødte S. et „Gud hjælpe mig“ og var som aldeles tilintetgjort. Kommen ind paa sit Kontor, afgav han nu for C. Bekjendelse om sit Indbrud i Banken, men sagde ogsaa, at han havde haabet, at Kassereren vilde tiet derom. Da C. paalagde ham at følge med til Raadstuearresten, bønfaldt han om at blive paa fri Fod, indtil han havde afgivet Bekjendelse for sin Familie, og sagde at han maatte have sin Svigersøn Stiftskapellan W., som først kom hjem om Aftenen, tilstede for at trøste Familien, naar han gjorde denne bekjendt med sin gruelige Forbrydelse. Da det blev Politimesteren klart, at S. ikke godvilligen vilde følge med, — da Følgerne af Magts Anvendelse vilde været uberegnelig for hans Familie, navnlig for hans svage Kone, og da han ikke havde Mistanke om, at S. var Forøver af andre Forbrydelser og derhos fandt, at det vilde være ham forgjæves at flygte, indvilgede han i Solems Bøn og tilsagde ham at møde til Forhør næste Dags Morgen. Til Solems Kone sagde Politimesteren, at han havde agtet at tage Solem med sig for at spise Middag, men at S. paa Grund af Upasselighed vilde blive hjemme. — Politimesteren reiste, og snart gik S. til Middagsbordet med sin Familie, uden at man kunde mærke Noget paa ham; kun var han maaskee mere taus end sædvannligt. Om Eftermiddagen brændte han en heel Deel Papirer — som Vidnerne antager — private Breve. — Kl. 9, Søndags Aften, henvendte S. sig til sin Brugsfuldmægtig Hoseth med Anmodning om at udlevere ham en Flaske med Strychnin, som han i Decbr. f. A. havde faaet af S. og hvilken Gift han maa have forskaffet sig fra Udlandet. Solem saa dengang noget besynderlig ud, hvilket kort efter gav Hoseth Anledning til at befrygte, at S. vilde benytte Giften for sig selv. For denne Frygt blev han imidlertid nu beroliget, indtil Mad. Solem senere raabte paa ham i en forskrækket Tone. Da han kom til, laa S. i Dødskampen og da Læger kom til, var han allerede død. Næste Thorsdag blev Solem begravet. Men imidlertid var der udbret et Rygte om, at Solem ikke var død, hvilket vel saameget lettere havde fundet Tiltro hos den simple Mand, som der fra den gode gamle Tid haves Fortællinger om, at fornemme Forbrydere, som pludseligen døde, selv have gaaet lys levende efter deres egen (foregivne) Liigkiste til Graven. Der blev derfor inden Begravelsen foranstaltet et Liigskue, som tilstrækkelig godtgjorde, at Solem var virkelig død. Inden Solem tog Giften, skrev han følgende Brev til Lensmand Sand: „Min Ven! Naar Du modtager disse Linier er jeg ikke mere. Fortvivlelse har bragt mig til at begaae et Skridt, hvis Følger jeg ikke kan overleve. Døm mig ikke for haardt for denne Brøde. Gud give, at aldrig Nogen maatte fristes til Lignende. Jeg har en sidste Bøn at bede Dig om, den, at Du for min stakkels Families Skyld vil være dem til Hjelp og Raad i Sorgen og Nøden. Vedlagt er en Fortegnelse over mine i de offentlige Laaneindretninger stiftede Forpligtelser. Desforuden skyldes 100 Spd. til Major Sommerschield, 150 Spd. til Blom og 300 Spd. til Apotheker Møllerop. Send vedlagte Breve efter deres Adresse, og trøst min stakkels Familie. Bed Krohg, Jenssen og andre af mine Venner, at de, om ikke for min, saa for min stakkels Kones Skyld, vil hjælpe min Familie, for hvem der vel ikke bliver stort tilovers. Gud lønne dem og Dig derfor.

Søndagaften. Din Fr. Solem.“

En Reise.

(Af J. E Unger).

III.

Det hele St. Maurice med sit levende og døde Inventarium i dette snevre Fjeldpas staar for mig som en ud af Jorden gravet Aabenbarelse af en mørk overtroisk Fortid — et Pompei fra Middelalderen. Og til at mildne det uhyggelige Indtryk bidrog heller ikke den 14 Franks stærke, rigtignok høist moderne, Regning, som præsenteredes næste Morgen for Diner om Aftenen og Natteherberge. Fra St. Maurice gaar Jernbane til Martigny. Wallisdalen bliver nu bredere, steile, høie, skovbare Fjelde paa begge Sider, af og til Sneeflækker i de høiere Fjeldkløfter, St. Bernhards Nabo, den brede, hvide Mont Velan, 10,330 Fod, paa høire Haand, — lige foran Martigny netop ved Indgangen til den Sidedal, som fører op til Bjergpasset over Store St. Bernhard, træder et rundt gammelt Taarn meget maleriskt frem, det er Levningerne af Biskoppen af Sions gamle Slot. I Martigny, livligere og mindre smudsig end St. Maurice, opholdt vi os ikke længe, kjøbte lidt Hvedebrød til Proviant paa vor forestaaende lange Dagsmarsch, og satte os strax i Bevægelse tilfods og uden Fører. Klokken var da omtrent 10 om Formiddagen, Veiret godt og varmt, men ikke ganske klart. Her er ingen steil Opgang, men en daglang Sidedal, som i mange Krumninger først i Syd, derpaa lidt i Øst, og saa atter i Syd langsomt arbeider sig op over Alpekammen og først i de sidste to eller tre Timer tager et stærkt Tag ende op til Høidepasset. Dalen gjennemstrømmes af Floden Dranse, hvis ene Arm vælder ud af en Sneefond ved Klosteret. Den nedre Deel af Dalen er især snever og mærkelig. Den krummer og lukker sig hvert Dieblik, dybt nede i dybe Kløfter summer Dranse, ofte skjult for den Veifarende, og Bakkerne til begge Sider af Dalen ere dyrkede i store Høider. Især mindes jeg levende en Bakke noget høiere oppe i Dalen, som for Høidens Skyld gjerne kunde kaldes et lidet

Fjeld, men som var saa ganske over det Hele opdyrket og benyttet, at det saa ud som indhyllet i et Tæppe af firkantede grønne og gule Lapper. Ved Landsbyen St. Branchier forener en anden Dransearm, som kommer østenfra Val de Bagnes, sig med den Arm, som vi fulgte. Fra denne Val de Bagnes var det, at en frygtelig Vandflom styrtede ud over den nedre Dransedal i Aaret 1818, idet Elvens Løb nemlig i denne Fjelddal, spærret af løsrevne Stykker fra en nærliggende Jøkel, opdæmmes til en Sø, som nu pludselig bryder igjennem og river Klippestykker med sig udover den nedre Dal. Men her havde den sig evig foryngende Natur med rig Haand overdækket alle Sporene af Ødelæggelsen. Skjønt snever som en Kløft og Elven ofte hindret og skjult i sit Løb af Klippeblokke, er Alt i den nedre Dransedal overdækket af Grønt. Bunden frembyder en Fylde af Kastanier og Valnøddetræer, og om Landsbyerne, hvoraf vi timeviis regelmæssig mødte en, klynge sig Frugt- og Viinhaver. Jeg havde min Moro af at see, hvor forbauset selv Schweitseren, en Oberwaldenser, var over sit Lands Frugtbarhed, og her i disse dybe Indsnit i Alperne maa vel ogsaa Sommeren kunne gløde! — tænk paa vore Bergensstiftfjorde! Det var morsomt at see, hvorledes Plantevæxten efterhaanden aftog. Dog gik det ikke saa hastigt, da vi hævede os paa det lange Skraaplan af en langsomt stigende Høidedal og vi havde Sydens Himmel over os. Men i desto større Vidder kunde vort Blik omfatte de forskjellige Regioner, og vi havde ligesom et heelt afsluttet Prospekt af hvert Jordstrøg, fra Viinhavernes og Kastaniernes til Sneens kolde Zone. Nede ved Martigny og nogle Timer længere op er nemlig Dalen, som meldt, snever, bugtende sig i mange Krumninger. Derved lukkes al Snee og Vildhed ude og man har kun Sydens Rigdom i mange smaae Dalflukker. Længere oppe, hvor Dalen gaar afgjort imod Syd, bliver den forunderlig nok bredere end længere nede og strækker sig noget, uden at blive ganske lige. Her faar man da et fuldstændig norskt Dalperspektiv. Langt tilbage den brede sneebedækkede Mont Velan, og saa løbende imod En de hinanden krydsende og afskjærende Bjerglinier, som betegne Dalens Krumninger, og lige omkring En gaae Naaletræerne alvorlige og tankefulde opover Bjersiderne. Dalens Bund er — Eng, og nedenfor bratte Bakker paa høire Haand bruser Elven. Her er med al Storhed og Fjernhed eensomt. Endnu længere oppe slipper Naaleskoven, og nu gaar man et langt Stykke over grønne Sætre og Lyng, indtil allerøverst i Bjergpasset, hvor Hospitalet ligger, al synlig Plantevæxt ohører, og Fjeld, Snee og Vand udgjør Landskabet. Paa det Stykke, som jeg vil kalde det norske, slog en liden Gut sig i Følge med os, og da vi satte os i Bakken for at hvile, og Gutten tog frem af Barmen sin tarvelige Niste — riglignok ikke Fladbrødklining —, syntes jeg saa livagtig, at jeg sad i en af vore egne Fjelddale. Schweitseren var en ægte Fjeldbondecharakteer, rolig og betænkt i al sin Færd og Tale, og Gutten var saa hjemlig, uagtet han bare snakkede Fransk, og kunde hverken Norsk eller Tydsk. Vi mødte mange Bønder med sorte og brunsorte Muldyr, et Dyr, som almindelig bruges i Kanton Wallis. Naar man ikke har seet Muldyret før, tager man det i Førstningen for en Hest, men den finere lige Beenbygning og de høiere Øren tyde dog paa en anden Race. Da vi kom til St. Pierre, den sjette og sidste Landsby, begyndte det at regne og mørkne. Vi havde nu tilbagelagt over 7 Timer eller to—halvtredie Miil fra Martigny og have endnu en lille Miil til Hospitalet. I Hotellets Dør, hvor, om jeg ikke tager Feil, en Overskrift sagde, at Napoleon havde overnattet i Mai 1800 under sin Hærs berømte Overgang til Italien, staar en gammel Tydsker i Uniform og fraraader os alvorligt at gaae videre i Nattens Mørke op over Fjeldet. Det havde for mig noget tillokkende at herbergere under dette Tag, men Schweitseren var for, at vi skulde søge at naae Hospitalet, og med forenet schweitserisk og norsk Seighed vovede vi os da videre. Veien bliver af og til steil, men er endnu kjørbar. Her var det, at vor Forgjænger Napoleon maatte tage Kanonerne af Lavetterne og lade dem trække af Soldater paa Kjælke over Sneen til Pashøiden. For hver Kanon, læser jeg, fik Soldaterne 1200 Frks. Men hans Overgang skeede ogsaa i Mai Maaned, og Veien var ikke som nu. Idet vi komme til Cantin, det sidste eensomme Vertshuus, er det egentlig mørkt og Kjøreveien hører ganske op. Og endnu er der en Time tilbage til Klosteret. Jeg havde troet, at der i vore Dage gik en prægtig Kjørevei over St. Bernhard. Men jeg saa, at dette maa forstaaes lidt uegentlig. Med en Eenspænder kan man vel tryggelig kjøre til dette Vertshuus, men herfra maa man bestige et Muldyr eller gaae, og om Vinteren eller Foraaret er der visselig endnu Fare forbunden med en Overgang. Veien bliver dygtig steil og stenet, forsaavidt der er nogen. Der er naturligviis en Fjeldvei, men i Mørket kunde vi ikke see den og frygtede flere Gange for at være komne paa Vildspor. Regnen sagtner lykkeligviis, men idet Skyerne trække sig op under Fjeldkammene, begynder det at viske koldt ned imod os fra Sneefondene rundt omkring, inden hvis Skudvidde vi nu vare komne. Vi satte os paa de vaade Stene og følte den Mathed, som følger efter en varm anstrængt Gang, naar man kommer op i et koldere Luftstrøg, og til at forøge den bidrog, at vi siden Fokosten i St. Maurice den hele Dag Intet havde nydt uden en Bid Hvedebrød og en Slurk Vand, for ret at tage en eftertrykkelig Hevn over den 14 Frks. stærke Regning i sidstnævnte By. Vi vilde nu Intet nyde i Schweits, før vi kunde hospitere i Hospiciet. Men denne selvtagne Hevn truede med at hevne sig paa os selv. Jeg var rigtignok ved godt Mod og følte i Grunden ingen Mathed, men kun en Smule Træthed. Men ikke saa med min Reisefælle. Jeg vilde her, som oftere, mærke, at Nordboens Natur dog maa kunne holde mere ud end Sydboens, eller ialfald, for at udtrykke mig ligefrem, er i Stand til at gaae længere paa et Maaltid Mad. Denne Schweitser var jo egentlig en Arbeidsmand og maatte saaledes være mere vant til legemlig Anstrængelse end jeg. Mens vi saaledes sidde hvilende paa en af Stenene, falder den Tanke mig ind, hvor velkommen og eventyrlig, om nu St. Bernhardshunden var kommen løbende nedover Fjeldet imod os med et Baand om Halsen, en Kurv og en Flaske med styrkende Viin. Vi vare komne for at opsøge den, nu kunde den gjøre Begyndelsen med at opsøge os. Men her var virkelig lidt Alvor med. Schweitseren var bleven ganske stum og orkede nok ikke meget mere. Det klang da underlig, da han pludselig brød Tausheden med et høitideligt: Ich bekomme Schlaf. I et Nu stod for mig alle de skrækkelige Ulykkestilfælde paa Alperne, som ofte begynde med Søvn og Døsighed. Ordene virkede som en elektrisk Funke. Jeg greb ham og rev ham ilende med mig opover Bjerget, knap givende mig Tid til at forklare ham Aarsagen. Saaledes løb vi omtrent eet Kvarteer, da fra oven to Rækker Lys straalede gjennem Mørket ned imod os og med Et udslukkede al vor Frygt.

Literatur.

Den Danske Kiempebog, en Sangkrønike fra Midten af det syttende Hundredaar (Aarhundrede?), udgivet af Selskabet til den danske Literaturs Fremme ved Fr. Barfod. 1ste Hefte 487 Sider Imp.-8. Priis 3 Rdlr. 80 ß. Denne „Sangkrønike", som her for første Gang udkommer paa Tryk, og det i et sjelden elegant Udstyr, har intetsomhelst historisk og næsten heller intet hverken poetisk eller sproglig Værd. Da dens Stof er Historien, dens Form Poesiens, og dens Fremstilling, hvori bekjendte Ting fortælles, er saa gammeldags bred og trættende, at ingen for hines Skyld kan forudsættes at ville arbeide sig igjennem den, har denne „Kjæmpebog" alle væsentlige Betingelser for at være et overflødigt Værk, ret et saadant, hvortil intet „Savn" føles hverken i Samtiden eller i Eftertiden, hvilken sidste vi i foreliggende Tilfælde have den Ære at forestille. Vi behøve til Bevis for denne vor haarde Dom kun at anføre: Forfatterens historiske Kilder har været Saxo, Snorre og Hvitfeldt, som han i Egenskab af Poet — tilladeligt nok — har benyttet uden nogen Kritik, men som han mindre tilladeligen har udtværet i trættende brede Riim, med indskudte prosaiske Fortællinger; — videre, at Forfatterens Sprog ingenlunde er bedre, men snarere en god Deel slettere, end Mængden af de danske Forfattere i det syttende Aarhundrede (Ovenikjøbet hører vel denne „Sangkrønike" ikke engang efter Udgiverens Antagelse til Aarhundredets Midte, men til dets Slutning, hvorved dens sproglige Interesse reduceres end yderligere). Bogen vil af vor Tid maaskee nærmest blive betragtet som et Aktstykke, tjenende til at godtgjøre det syttende Aarhundredes poetiske Armod; men selv i denne Henseende er den overflødig eller uefterrettelig, da for det første Aktstykker af lignende Fattigdom haves paa Prent, og for det Andet ingen Tids Idealitet kan bedømmes efter dens daarlige Poeter alene. Men medens denne Bog saaledes hverken i positiv eller negativ Henseende er af videre Betydning, besidder den dog i literaturhistorisk Henseende en vis Eiendommelighed, som nok kunde retfærdiggjøre dens Trykning — om ikke just paa en saa overdaadig Maade som skeet. Forfatteren har valgt sig Kjæmpevisen til Mønster, og om han end kun i den ydre Maneer, og hverken i poetisk Dybde eller Udtrykkets Kortyed, musikalske og maleriske Fylde kommer Forbilledet nær, er det dog til en vis Grad interessant at følge denne eiendommelige Retning af Efterligning, da det røber særegen Sands for Kjæmpevisernes Fortrin selv hos hiin poetisk forretningsmæssige og golde Tid, hvortil Kjæmpebogens (forresten ubekjendte) Forfatter med størst Sandsynlighed kan henføres.

— Af A. Munchs Maanedsskrif **„For Hjemmet"** er allerede udkommet 2det Hefte, hvilket foruden en Fortsættelse af „Pigen fra Norge" indeholder følgende oversatte Stykker: Fra Studenterdagene, efter Edm. Hoefer; Eug. Scribe af Jules Janin; Jenny Lind og Emilie Høgqvist af Orvar Odd.

— Vor æsthetiske Literatur er bleven forøget med en temmelig omfangsrig, smukt udstyret Bog af Forfatteren til „Bergens Sommer", hvilken fører Titelen **Mellem Fjeldene**, Tidsbilleder og Skizzer fra Romsdalen. (336 S. 12. Priis 96 ß. Joh. Dahls Forlag).

— Fra Kjøbenhavn have vi modtaget: **Gud veed hvortil det er godt!** af N. N. Anonymus udi egen Indbildning. (249 S. 8. Komm. h. Gyldendal); — **Dialektisk Spøg** af Harmonikos (55 S. 12); og **Rosa**, et Afsnit af en ung Piges Liv, af Mme. Edm. de Pressence (217 S. 8; begge de sidste Skrifter Wøldikes Forlag).

Norge.

Christiania. Efter en sex Maaneders Reise i Udlandet er nu Prinds August vendt tilbage til Stockholm. — „Illustr. Zeit." fortæller, at Prindsen paa sin Tilbagereise har besøgt Meiningen og anholdt om Prindsesse Augustas Haand. Denne Prindsesse, en Datter af Hertugen, er født 6te Aug. 1843.

— Prindsesse Sophie har faaet Storkorset af den russiske St. Katharina-Orden, ledsaget af et Brev fra Keiserinden.

— Udvandringen til Amerika synes iaar at ville blive usædvanlig stor, navnlig fra Thelemarken.

— I den nu endelig færdige Skatteligning for Christiania for d. A. ere Følgende lignede efter største Formuer: Th. Joh. Heftye & Søn og H. Gulbransen (hver 500,000 Spd.), Th. Meyer (450,000 Spd.), M. Thoresen (320,000 Spd.) og J. H. Schwensen (300,000 Spd.). Samtlige udlignede Skatter udgjør 140,500 Spd. Den skatlagte Formue er noget over 15 Mill., Skatteydernes Antal 7,233. For hvert 100 skatbare Spd. udredes iaar en Skat af 7 Spd. 19 ß (i f. 6 Spd. 27 ß).

— Til Centralforeningen for Vaabenøvelser er i denne Uge indkommet ialt 1830 Spd. fra 736 Medlemmer, hvoraf 1320 fra Frederikshald (gjennem Grosserer P. Anker).

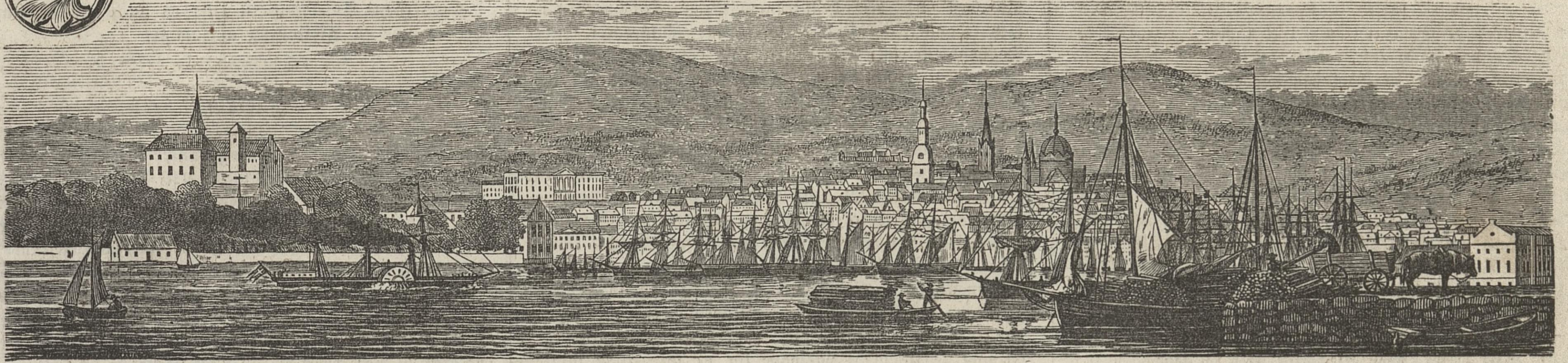
— Satsminister Sibbern gav 12te April et glimrende Kostumebal, som i flere Dage skal have afgivet Samtaleemne i mange Kredse af den svenske Hovedstad, og hvoraf flere svenske Blade bringe en udførlig Beskrivelse.

— Ole Bull skal atter, efter 20 Aars Forløb, optræde ved en Koncert i London.

— Elverums Bryggeri, hvis Bygninger i den almindelige Brandkasse var forsikret for 11,000 Spd., er ganske nedbrændt.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 17. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 28de April 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Et lykkeligt Hjem.

(Af en ung Piges „Mappe").

Hisset dybt i Skovens Fred,
Stille, luunt og rolig,
Omhegnet af Guds Kjærlighed,
Staar en liden Bolig.
Den speiler sig i Søen blaa,
Som glider blødt og stille,
Mens Maanen skuer taus derpaa,
Og Lærken slaar sin Trille;
Og Roserne i Foraarsdragt,
Staae kjærligt tæt i Klynge;
Ret, som de vilde holde Vagt,
De Hyttens Væg omslynge.
Aldgammel Ask du skuer hist,
Af Graner, djerve, høie,
Som alle kjærligt mangen Kvist
Udover Hytten bøie.
Selv Birken der, med Stamme hvid,
Sig over Hytten hvælver;
Mens for Aftenvinden blid,
Kronen sagte skjælver.
Og som Naturen, huld og mild,
Nu vidner kun om Fred,
Saa du i Hytten finde vil
Kun Ro og Kjærlighed.
Kom følg mig! lad os træde nu
I laven Stue ind;
Saa skal du see Forældres Hu,
Og Smaabørns muntre Sind.

Seer du, ved det lange Bord derborte
En liden Børneflok sig leiret har;
Lokkerne er lyse, brune, sorte,
Deres Blik, som Sjælen, reen og klar.
See den Lille der, som Øiet retter
Hen mod Arnestedet, paa sin Mo'er,
Mens de lange lysebrune Fletter
Om det lille Hoved smukt sig snoer.
Elve Somre tæller knapt den Lille,
Hendes Sjæl omsvæver barnlig Fred;
Og dog har et Alvor, dybt og stille,
Sænket sig i Øiets Himmel ned.

Seer du hist det treaarsgamle Nor,
Som sit Hoved har paa Bordet lagt?
Mens den, et Aar ældre, djærve Bro'er,
Leger med de fulde Lokkers Pragt;
See! hun skjelmsk seer ham i Øiet ind,
Og tilsmiler ham med Kjærlighed,
Mens han over hendes røde Kind
Stryger hendes lyse Lokker ned.

Lad nu ogsaa Øiet dvæle paa
Disse djærve Gutter smaa dernede;
Begge samme Dag de Lyset saae,
De har fælles Sorg, og fælles Glæde.

See de mørke Øines Straaleblik,
Smilehullet i de røde Kinder;
Hiint de sikkert efter Fader fik,
Smilehullet du hos Moer gjenfinder.
See! nu skal de trække Krog, de To,
Hvor de begge sætte sig tilrette;
Mens de juble barnligt glad og fro,
Og mod Bordet kraftig Benet sætte.
Ret saa Gutter! leeg kun stedse saa,
Og vox op til Nordens gjæve Sønner;
Ov kun Kræfterne, mens I er smaa,
I vil see, det engang godt sig lønner;
I vil maaskee begge engang svinge
Vaaben for vor elskte Fosterjord,
Og da vil I Hædersnavnet bringe
Med jer hjem til gamle Fa'er og Mo'er.

See den lille Pige, som sig bøier
Kjærlighedsfuldt over lille Bro'er,
Mens hans Hænder blidt hun sammenføier,
Lærer ham det kjære Fadervor.
See! hvor spændt han seer i hendes Øie,
Lytter fuld af Andagt til hvert Ord.
O! vist aldrig Herren fra det Høie
Saa et mere yndigt Syn paa Jord.

„Sæt jer Børn" saa lyder Moders Stemme,
„Thi nu faar I snart jer Aftensmad;
Men saa maa I heller ikke glemme,
Hvorom Fader Eder Alle bad."
„Vi skal bede", sagde Judith fro,
Løftende sit Hoved op fra Bordet;
„Signe! Du kan Fadervoret jo,"
Vendte mod den Tause nu hun Ordet.
Dog! der kommer Nogen, hvem er det?
Stærke Fodtrin høres nu ved Hytten,
See de vakre Smaabørns spændte Lytten;
Judith sig mod Signe klynger tæt,
Skjuler Øiet med de Lokker lange;
Lille Stakkel, hun er vel lidt bange.
„Det er Fa'er!" saa lyder Moders Ord,
Hastig iler hun mod Døren hen,
Fulgt af alle sine glade Nor,
Som med Længsel vente Faderen;
Han dem Alle overrasket har,
Thi i Morgen først han ventet var.
See, der er han! hvor de stimle nu
Sammen om ham, hilse ham med Lyst,
Medens han med øm og kjærlig Hu
Trykker En for En op til sit Bryst;
Tvillingerne, djærve Knud og Thor,
Ile hen, for Faders Stol at bringe;
Signe ferm ved Bordet hjælper Mo'er,
Og de Andre Faderen omringe.
Eivin rider Hest paa Faders Knæ,
Hilser kjækt med Haanden til sin Bro'r,
Medens Sverre siger jublende,
At han nu har lært sit Fadervor.
„Astrid lærte mig det, vidste ret
Hvordan mine Hænder jeg skal folde,
Og hun sagde, hvis jeg lærte det,
Vil Du sikkert dobbelt af mig holde."
„Ja min Dreng! din Søster havde Ret,
Skal jeg elske dig, saa maa du bede,
Hvis du aldrig, Sverre, glemmer det,
Fa'er og Mo'er du stedse volder Glæde."

Lille Judiths Øine, himmelblaa,
Nu af klare Taarer stode fulde,
Og paa Fader med et Blik hun saa,
Som det lille Hjerte briste skulde;
„Ak! saa kan du ikke elske mig,
Thi jeg kan jo endnu ikke bede;
Og din Judith kan jeg være ei,
Thi jeg kan dig jo ei volde Glæde."
„Kjære Barn! saa var det ikke meent,
Far og Mor du daglig volder Glæde,
Og du visselig snart kan saa peent,
Som din Broder, Fadervoret bede."
Kjærligt stryger han nu hendes Haar,
Visker Taaren bort fra røden Kind,
Og om Læben Smilet atter staar,
Glæden atter drog i Hjertet ind.
„Seer du Far", saa taler djærve Knud,
Denne store Skude her, med Dæk,
Har jeg ganske ene skaaret ud,
I de fire Dage, du var væk;
Seil og Kjøl og Bougspryd Skuden har,
Og saa let den gaar paa Vandet hen;
Thi i Moders store Vadskekar,
Thor og jeg idag har prøvet den.
Men du skal faa see, naar jeg blier Mand,
At jeg kjøber mig en Skude stor,
Og saa bringer jeg fra hvert et Land
Noget vakkert med til dig og Mor."
„Ret min Dreng! hold du kun stedse Ord,
Lad mig see, at jeg kan lide paa,
At du aldrig glemmer Far og Mor,
For din Snekkes Dands paa Bølgen blaa."

„Jeg har Gjærdestave", siger Thor,
„Til det Stykke Jord, hvor jeg har Græs,
Og en Kasse, som jeg fik af Mor,
Har jeg gjort til Stald for mine Gjæs;
Og jeg vil, du Far, naar jeg bli'er stor,
Kjøbe Gaard, med blaae Tagsteen paa;
Og saa vil jeg hente dig og Mor,
I da stedse hos mig blive maa.
Og naar saa jeg faar Besøg af Knud,
Da min bedste Gris jeg søger ud;
Da skal slagtes, brygges Mjøden sød,
Laves Pølse, koges Flødegrød."

Far og Mor nu begge smile blidt,
Lille Eivin grunder stille lidt,
Siger derpaa muntert: Det er vist
Bedst, at jeg bli'er en Kavallerist;
For saa kan jeg være lidt til Hest,
Synes du ei, Far, at det er bedst?
„Men hvad vil da du, min Sverre, være?
Du vil vist bli'e Landmand, som din Bro'r,"
„Nei! jeg vil din egen Sverre være,
Og altid være her, hos dig og Mor;
Og du skal nok see, at jeg gjør Nytte,
I skal sidde kun i Ro og Mag;
Jeg skal pynte paa vor lille Hytte,
Og pudse dine Støvler hver en Dag.
Jeg skal hugge Ved og hente Vand,
Og holde Fjøs og Have peent istand."
„O min Dreng! du Sind nok skifte vil,
Naar du faar Forstand, og voxer til;
Og min egen Sverre skal du være,
Dobbelt, naar du noget Godt vil lære."

Den hvide Dug paa Bordet nu er lagt,
Og den varme Ølost er frembaaret;
Æg og Skinke Signe alt har bragt,
Medens Mo'er det hvide Brød har skaaret;
„Kommer Kjære! siger Moder nu,
Thi jeg dækket har vort Aftensbord;
Sverre! sid hos Fader; Judith, du
Og Eivin sidder her hos Mor.
Sid ei der paa Stoleryggen, Thor!
Kom nu vakkert hid, og sid hos Mor."

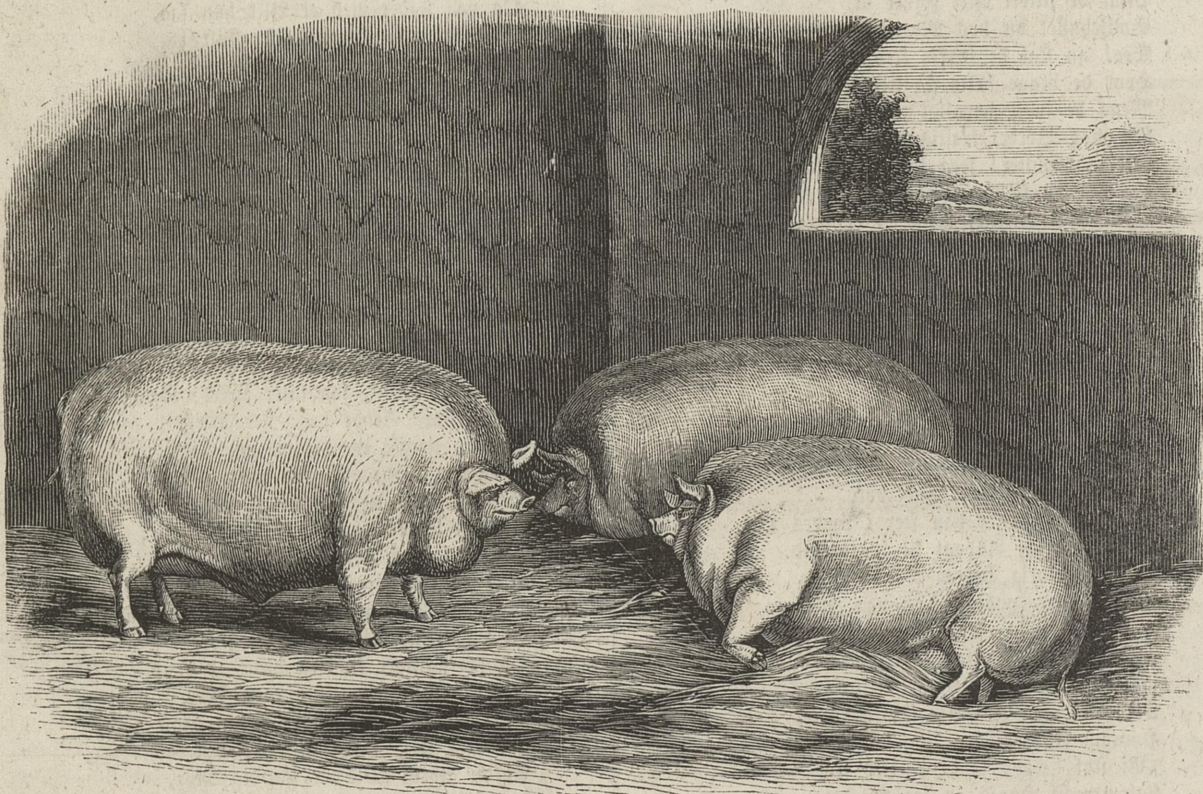
See! de Smaa nu bænket er i Rad,
Og paa Fader see de alle glad!
Thi de veed, at snart han sige vil:
Siig nu Bønnen frem, min Signelil!
De forgjæves vente længe ei,
Liden Signe stille reiser sig,
Folder Hænderne, og Bønnen bæver
Fromt fra Læben, medens Øiet hæver
Sig mod Himlen med et saligt Blik,
Som om Guds Herlighed at see hun fik.

Bøn og Maaltid er tilendebragt,
Og de Smaa tilsengs snart bliver lagt;
Kom, og lad os atter lydløst gaae
Bort herfra, hvor Hjemmets Fred du saa;
Hvor vi lærte, at man nok kan træde
Ind i Ringheds Bo og finde Glæde,
Og stille Ro, og yndig Kjærlighed,
Som tidt i Livets Storme bringer Fred.

Om de engelske Svineracer.

(Meddeelt af Statsagronom Lindeqvist).

Intet Land har en saa udmærket Huusdyrrace af alle Slags som Storbritannien, og dette gjælder ogsaa i fuldeste Maal om Svineracerne, for hvis Forædling til den høieste Grad af Fuldkommenhed Engelskmændene have anvendt lige saa megen klog Beregning og Udholdenhed som ved Uddannelsen af den ædle Fuldblodshest og den beundringsværdige Korthornsrace. Ved Dannelsen af sine fortrinlige Svineracer have Englænderne imidlertid ikke fulgt den af enkelte Folk hertillands eensidigen forkyndte Lære, at man til alle Tider maatte vogte sig for at søge forbedret de oprindelige indenlandske Racer ved fremmed Blod. De have tvertimod hentet fremmede Svineracer lige fra China, Siam, Indien, Guinea, Kroatien, Neapel osv., samt af meget forskjelligt Blod, men ved vel beregnet og vel lykket Krydsning dannet for Øiemedet fortrinlige Svineracer. Ikke heller faar man i England høre saadanne eensidige Paastande, som at kun een eneste Race skal være den bedste og mest passende for det hele Land. Der findes tvertimod et stort Antal konstante Svineracer, der ere meget forskjellige og som Følge deraf passende for de forskjellige lokale Forhold og Huusholdningsmethoder. Visse Egenskaber ere dog fælles for alle forædlede engelske Svineracer, nemlig: hurtig Udvikling, Letfødhed, kraftige Fordøielsesorganer samt mørt Kjød og fast Flesk. De gamle uforædlede Svineracer udmærkede sig netop ved aldeles

Engelske Sviin.

modsatte Egenskaber d. v. s., at de udvikledes langsomt, vare i høi Grad glubske, men fordøiede Føden ufuldstændigt, naar de fodredes rigelig, og gave Kjød „seigt som Viskelæder" samt løst, tranet Flesk.

Alle forædlede engelske Svineracer inddeles i Almindelighed i to Klasser, nemlig store og smaae Racer. Af de store Racer ere Lincolnshire-, Newleicester- og Yorkshire-Racerne størst og opnaa, naar de ere fuldfede, en levende Vægt af indtil 70 à 80 Bpd. Af de mindre Racer ere Prinds Alberts lille hvide Race (Sman White Breed) og Berkshireracen i afvigte Aar anskaffet til den høiere Landbrugsskole paa Aas, og ere følgelig af særlig Interesse for Norges Vedkommende. De anskaffede Stamdyr ere særdeles udsøgte Individer og af „ædleste Blod". Den lille hvide Race blev indkjøbt ved Dronning Victorias „Show-Farm" og Berkshireracen ved Prinds Alberts „Norfolk-Farm", begge ved Windsor. Den sidstnævnte Race nærmer sig til de større Racer og kan opnaa en Slagtvægt af indtil 30 à 40 Bpd.

Ved alle større Dyrskuer i Storbritannien indtage Svinene en meget fremragende Plads, og den samlede Sum, der aarlig udbetales til Præmier for disse Dyr, turde neppe kunne ansættes ttl mindre end 10,000 Spd. Alene ved forrige Aars Dyrskue i Canterbury udbetaltes ikke mindre end 180 £ (omtrent 800 Spd.) i Svinepræmier. De fleste engelske Svineracer vare baade talrigt og udmærket repræsenterede ved nævnte Udstilling. De vare placerede i tvende lange og meget prægtige Telt-Rækker, og denne Afdeling af den kjæmpemæssige Udstilling besøgtes mærkeligt nok i Særdeleshed flittigt af Damerne. Men her var ogsaa mange beundringsværdige „Personager", som det nok kunde være en Fornøielse at eie til Konsumenter for — Affaldet fra Kjøkkenet. Nr. 737, „Garibaldi", en excellent Berkshire-Rone med „ciseleret" Hoved, nedstammer fra „Kongen af Warwick" og „Miss Nigtingale". Dens Broder og Medbeiler Nr. 738 heder „Cavour". Nr. 731, „Sir Roger de Coverley", nedstammer fra „Hertugen af York" og „Chesterhertuginden". Nr. 758, „Prinds Albert" nedstammer fra Sir Blücher og „Jenny Lind". Nr. 791, „Vestens Dronning" („Qveen of the West"), var en Kjæmpepurke fra Yorkshire af første Rang, som slumrede sødt i sit Telt. Jeg gjorde et forsigtigt Forsøg paa at vække den; men Vogteren oplyste mig om, at det ikke var tilladt at forstyrre hendes rolige Søvn, men trøstede mig med at Purken formodentlig vilde vaagne og stige op inden en Times Tid.

Hovedtangsporten.

Ligeud for Ridehuset, omtrent hvor de hæslige Palisader nu stænge Indgangen til den nedre Deel af Akershuus Fæstning, stod indtil 1825 en anseelig og smuk Port kaldet Hovedtangsporten, som førte ind til Fæstningen og hvorover der var et Statsfængsel. Denne Port var bygget af Marmor og opført i Frederik den Femtes Tid, hvorom Aarstallet 1756 fortalte. Men efterat et Reskript af 3die Juni 1815 havde bestemt Sløifningen af den nedre Deel af Fæstningen, den saakaldte Hovedtange, der anlagdes under Christian den Femte (1670—99) og som ved temmelig brede Grave adskiltes fra den langt ældre øvre Fæstning, blev denne Port, under den raadende Lyst til at skaffe væk ældre Mindesmærker af Bygningskunst m. v., ogsaa nedbrudt og dens Stene slængte hen i Nærheden af det nylig nedbrudte Gyldenløves Krudttaarn, strax ved den nye smukke Arsenenalbygning, som i de sidste Aar har reist sig paa Hovedtangen lige mod Søen. Da denne Port vistnok mindes af Mange, der i sin Tid har beundret den, og desuden hører til Fæstningens Historie, have vi troet at burde benytte den os givne Anledning til efter en authentisk Tegning her at give en Afbildning af samme.

Literatur.

Notitser af den norske og danske Literaturhistorie. Af O. L. Boye. Stavanger 1861. 119 S. 8. Priis 40 ß. Floors Forlag. Literaturhistorien er en temmelig svær Videnskab, navnlig naar man i den vil optræde som Forfatter. Det er da ofte ikke nok at have læst om Bøgerne, man maa endog have læst i Bøgerne og idetmindste seet en god Deel af dem. Navnligen gjælder det sidste, naar man ikke blot vil give en Literaturhistorie, der jo nok kan komme istand ved Ræsonnement paa anden Haand, men derhos, som Hr. Boye, en Literærhistorie, en Bog, hvori Bogtitler saa at sige er det væsentlige Indhold, og det æsthetisk-kritiske Ræsonnement forholdsviis af underordnet Betydning. Forfatteren af nærværende Bog lader i dette Stykke til at være af en anden Mening end vor, eller hvis han deler den, maa han i hvert Fald have skaffet sin Samvittighed Absolution derved, at han bor i en By, hvor der ikke findes noget stort Bogforraad. Da han formodentlig har skrevet under Følelsen af, at der i vore Skoler var Trang til en Literaturhistorie, vilde vi i dette Stykke hellerikke gaaet for haardt i Rette med ham, dersom hans Arbeide blot ikke havde røbet altfor stor Mangel paa Kundskab til selv de almindeligste Kilder i vor Literaturhistorie. Men at han ikke har læst mere om Bøgerne og anvendt det Læste med lidt mere Kritik og Nøiagtighed, finde vi ganske uforsvarligt. Der maa da sandelig i ethvert nok saa tarveligt Skolebibliothek forefindes et literaturhistorisk Apparat, hvoraf noget bedre end Hr. Boyes Bog lod sig kompilere. Alene en flittig Benyttelse af Thortsens „Udsigt over den danske Literatur" og de danske og norske Literatur-Lexica, hvilke Værker forresten synes at have været hans Hovedkilde, vilde reddet ham fra at plumre, som han har gjort. Og ialfald vilde visse indskrænkede Kilder ikke været ham til Hinder i at ordne sit Stof paa en nogenledes forstandig Maade. Men saaledes som Bogen nu er, mangler den, navnlig fra det Øieblik Thortsen slipper Forfatteren, enhversomhelst Inddelingsgrund. I Afsnitet om den norske Literatur siden 1814 have vi med al Anstrængelse ikke været istand til at finde nogensomhelst rimelig Orden, og allermindst nogen scientifik Gruppering. Først faldt det os ind, at Hr. B. maatte have gaaet chronologisk tilværks, men det fandtes snart ikke at være saa, enten nu Forfatternes Alder eller literære Optræden toges i Betragtning. Siden bragtes vi et Øieblik til at troe, at Forfatterne vare ordnede stiftsviis og i Stænder (Bergensere sammen, Præster sammen osv.); men ogsaa paa denne Inddelingsgrund fandtes der snart at være gjort store Brud. Endelig udfandt vi, at Boye maa have grupperet Forfatterne efter Kjøn: Første Afsnit Herrer, andet Afsnit Damer, og derpaa Eilert Sundt og Finis. Hvad der har bevæget Boye til at give en saa dygtig Forfatter som Sundt denne underlige Plads vil maaskee forekomme Mange uforklarligt. Men Sagen er vel den, at saasnart Hr. Boye var bleven færdig med sin Klassificeren, har han pludselig erindret hiin Konvenientsens tunge Lov: „Damerne først!" og nu søgt at sikre sig mod Paatale for det stik Modsatte ved en Efterskuds-Forfatter, som da toges i Flæng. Men fraregnet denne Inddeling i Kjøn, kunne vi hellerikke indsee rettere, end at Boye er gaaet frem paa den Maade, at han har skrevet op af Literatur-Lexikonet endeel Forfattere, som kunde „noteres", rystet Sedlerne om hinanden i en Pose og lagt dem i den Orden, hvori han trak dem op. Til Forsvar for denne Fremgangsmaade kan med Grund anføres, at naar man selv Intet forstaar af en Ting, skeer der heller ingen Skade ved at betro Afgjørelsen i den blinde Fortunas Hænder. Tilfældigheden sees tydeligt nok alene af de sidste Blade, hvor vi finde disse Forfattere i følgende Orden: M. J. Monrad, H. J. Thue, O. M. Ræder, H. Halling, Rolf Olsen, H. Ø. Blom, C. P. Riis, H. Heyerdahl (!), N. R. Østgaard, H Ibsen, B. Bjørnson, J. H. Bentzen, J. Aasen, A. Bang, O. Vig, A. O. Vinje, Camilla Collett, Berthe Aarflot (!), Bispinde Gislesen, Provstinde Winsnes og Eilert Sundt; alle de her spærrede med store Typer. Til vor Anke over Mangel paa Plan vil Hr. Boye imidlertid kunne sige, at han, netop for at have Ryggen fri, har kaldt sin Bog „Notitser". Nu vel, vi skulle lade ham beholde det Skjold, som en dum Titel kan give. Men det maa dog alligevel tillades os, i det Store og i det Enkelte, at see efter, om da disse „Notitser", betragtede tilhobe eller hver for sig, ere Noget, der kan eller bør benyttes ved Skoleunderviisningen. I det Store taget have vi da den Indvending mod Forfatteren, at han, overalt hvor de mest elementære Kilder slippe, er famlende raadvild og at han ganske mangler friere og videre Syn paa Literaturens Bevægelser og Aspekter.

Det Meste synes os opfattet og bedømt efter Modeopinionen i den By, hvor Boye bor. Det er saaledes en Uforskammethed, naar han i Fortalen forsikrer, at han „med Hensyn til de Domme, han har meddeelt over Forfatterne eller deres Værker, har søgt ufravigelig at holde sig til de i Kjenderes almindelige Bevidsthed optagne Resultater(!), altsaa de, saa at sige, historiske Domme, idet han vel har vogtet sig for at udbrede sig over Saadant med subjektive Anskuelser og æsthetiserende Bedømmelser." Thi for det Første gjør han dog dette i rigeligt Maal (jfr. om Wergeland og Welhaven), og for det Andet er denne Dom, som Boye udgiver for „historisk", vistnok nærmest bygget paa stavangerske „Kjenderes Bevidsthed", og uafladelig sammenfatter den sig i Udtrykket „yndet" og „afholdt" og „afgjort" og „mindre yndet", „mindre afholdt", „mindre afgjort", hvilket er saagodtsom de eneste æsthetiske Kategorier, Boye kjender. Et Øieblik kom vi, navnlig med Hensyn til den dramatiske Literatur, i Vildrede om hvorledes denne Dom, som vi ville kalde den stavanger-„historiske", kunde være fremkommet. Men ved at gjennemgaae Hr. Lewini's og Cortes's stavangerske Theaterrepertoire for de sidste fem—sex Aar have vi fundet Nøglen til Hemmeligheden. Det Hele stikker nok simpelt hen deri, at Stavangerne og i Spidsen for dem denne Bogs Forfatter har antaget hvad hine Trupper bød dem for den dramatiske Literaturs „Blomster", og Hr. Boye har da troet at burde skrive denne stavanger-„historiske" Dom op ogsaa til Belærelse for Folk, som ere saa uheldige, ikke at boe paa samme Sted som han. Til Beviis for denne stavangerske Historisk skulle vi her nævne nogle Exempler. Om H. P. Holst heder det (S. 86), at han har „omplantet paa dansk Grund adskillige fremmede Blomster, saasom den velbekjendte og yndede Vaudeville „Rataplan eller den lille Tambour", og at „blandt hans originale Arbeider udmærker sig Vaudevillen „William og Emma eller Vandkuren ɾc". Disse Vaudeviller, den „omplantede" som den originale, have imidlertid ingen anden Adkomst til en kortfattet Literaturhistorie, end deres Opførelse paa Stavangers Scene vistnok under „almindelig Yndest", respektive 13de Juni 1855 og 8de Mai 1856. Det samme gjælder den „kvikke Vaudeville" „Ægtemandens Repræsentant" af E. Bøgh (opført i Stavanger 8de Mai 1856, 4de Juni 1858 og oftere), som nok maa have gjort et særdeles fordeelagtigt Indtryk paa Hr. Boye, siden han alene for dette Stykke og „En Kaprice" (!!) har indrømmet Bøgh en Plads i sit Klassiker-Galleri. Ligeledes kan man slutte, at Hr. Cortes & Lewini's stavangerske Repertoire af Hostrup for de sidste fire—fem Aar har været meget afholdt, siden det heelt og holdent er gaaet over i Boyes Literaturhistorie med Skudsmaal „de mest yndede" af hans Stykker, nemlig: „Gjenboerne" (opført i Stavanger 30te Mai 1856), „Intrigerne" (opført i Stavanger 24de Mai 1858) og „En Spurv i Tranedands" (opført i Stavanger 25de Mai 1856). Den Cortes-Lewini'ske Indflydelse paa hvad Hr. Boye anseer for godt i Literaturen vilde let lade sig yderligere efterspore. Men vi antage, at denne Mundsmag kan være nok til at vise, at for en Bog at være, som er beregnet paa alle Landets Skoler, er denne Lit. Hist. altfor lokal. Endog udenfor den dramatiske Literatur stikker Stavangeren ud af Forfatteren. Hans Bog er trykt med to Slags Typer, Bourgois og Petit. Med den store Skrift sætter da Boye Alt hvad der først og fremst bør læses (om Holberg, Oehlenschläger osv.), kort om Forfattere, som Enhver bør kjende. Den smaae Skrift ofres Guder af anden Rang. Nu skulde Ingen formode, at Hr. Boye, idet han hvad Vidtløftighed angaar, har, som han forsikrer, „søgt nogenlunde at rette sig efter den hos videnskabelig dannede Folk almindelige Bevidsthed" (?!), for Stavanger kunde opdrive nogen betydelig Forfatter, aldenstund han ganske har forbigaaet Henr. Steffens, som jo er født der. Men hvad gjør han vel! Han giver os som en storstilet Forfatter, midt imellem Schweigaard, Stang, Munthe og Welhaven, Hr. „Toldinspektør i Stavanger" Claud.

Den nedbrudte Hovedtangsport, ved Indkjørselen til Agershuus Fæstning.

Wilhelm Schive, der i vor „numismatiske Videnskab danner en decideret Epoke ved sit med Understøttelse af Statskassen udgivne Pragtværk Norges Mynter i Middelalderen (1855) som fremdeles er under Pressen". Om vi end villig indrømme, at Schive hører til de Skribenter udenfor Skjønliteraturen, „hvis Værker gjøre saavel Videnskaben vigtig Tjeneste, som Forfatterne og Fædrelandet megen Ære" (dette kunde og i fuldeste Maal siges om Abel, som Boye dog ganske har oversprunget), saa maa vi dog paa det Bestemteste protestere mod, at Hr. Toldinspektør Schive i Stavanger, skjønt et nok saa brugeligt Belægsted til Hr. Boyes literaturhistoriske Foredrag for den stavangerske Ungdom, stikkes op som en langt vigtigere Forfatter end f. Ex. Rigsarchivar Lange eller Lektor C. Unger, der begge omhandles i korte petittrykte Notitser til at springe over. Lyder Sagen er en af de norske Forfattere, siden 1814, som ofres størst Plads, uden at man kan see nogen anden fornuftig Grund herfor, end at han har været Hr. Boyes Lærer og som saadan maatte nyde de samme Forfatterbegunstigelser, som om han var en bosat Stavangerenser. Det er imidlertid ikke blot Bosted og Fødested, som sees at have influeret paa Hr. Boyes „kritiske Decisioner over Forfatternes specifike Aand og Talenter, deres Skrivedygtighed, større eller mindre Livlighed, deres Forstandighed, større eller mindre Dispositionsevne med Hensyn til Anlægget i deres Værker, over Digternes poetiske Vægtighed og Lødighed m. m. desl." Ogsaa den større eller mindre Afstand fra Stavanger har utvivlsomt indvirket paa Udvalget. Saaledes optages Ivar Hirschholm Bentzen, som er Præst i Omlid i Nedenes, og har skrevet endeel nette, men ganske almindelige Digte, som kun en vennehuld Morgenbladsindsender har udtalt sig „fordeelagtig" om, medens den langt mere begavede H. Bentsen, som har den Ulykke at boe i et andet Stift end Forfatteren, ganske forties. Endnu betydeligere Forfattere og Digtere, f. Ex. Th. Kjerulf og Rørdam, men som boe endda længere borte, maae dele samme Skjæbne. — Men lad os slænge Overbærenhedens Kaabe over denne Forfatterens Lokalpatriotisme, over hans deraf følgende Vilkaarlighed, og hiin uendelige Sammenrøring af Stoffet og hans omfattende Uvidenhed paa Literaturhistoriens hele Felt, og lad os kun betragte Enkelthederne, og see, om disse røbe endog blot det tarveligste Kompilatortalent. Skulde dette findes Tilfældet og det Givne være nogenledes nøiagtigt, maatte man endda fristes til Mildhed. Men Forf. har været konfus i det Enkelte som i det Store, unøiagtig og ubestemt — hvad hans Ubekjendtskab til Sagen har drevet ham til. Han griber idelig til den ynkelige Udvei, at snakke i en flot Almindelighed, som om han kun exempelviis vil fremhæve det Vigtigste osv. Men da selv Almindelighedens bredeste „Samfundsfeld" ikke kan være tilstrækkelig til at skjule en saa tyk literaturhistorisk Uvidenhed som Hr. Boye's, bliver hans Blusel dog ligefuldt idelig aabenbar. Saaledes, naar han siger om Bjørnson: „Af B.'s dramatiske Digtninger ere „Halte-Hulda" og „Mellem Slagene" de mest bekjendte", thi enhver Anden end Boye veed, at disse ere de eneste. Ligedan naar han (S. 11) flot hen snakker om Niáls Saga, Egils Saga, Landnamabok m. m. og henslænger den Bemærkning, at „en Række af saadanne Sagaskrifter findes optagne i den Samling, som under Navn af Fornmanna Søgur er foranstaltet i Kjøbenhavn af det nordiske Oldskriftselskab." Af denne 12 Bind stærke Samling indeholde de 11 kun norske Kongesagaer, og ingen af de islandske Familiesagaer findes i det hele Værk. S. 13 fortælles, at det første islandske Lexikon forfattedes af Gudmund Andræ og udgaves 1683 af P. Resen. Allerede 1650 var dog Magnus Olafssons islandske Lexikon ved O. Worm udkommet. Paa samme Side opregner Bjørn Haldorson midt imellem Finn Magnussen og Rask som en af de Mænd, der „i vort Aarhundrede have store Fortjenester af disse (islandske) Studiers Fremvæxt og Forædling." Haldorsen døde dog 1787, 63 Aar gammel. Næste Side faar man vide, at C. Lachmann har udmærket sig som Oversætter af oldnorsk Literatur, uagtet han aldrig har oversat noget oldnorsk Skrift. Derimod nævner Boye hverken Simrock, der har leveret en fortrinlig tydsk Oversættelse af den ældre og yngre Edda, eller S. Laing, der har oversat hele Snorre paa Engelsk. S. 22 opfører Boye „Æsopi Fabler paa Dansk" af Herman Weigere, hvilken Bog ikke existerer. S. 32 lige-

ledes en ikke existerende Udgave af „Peder Paars.“ S. 37 hedder det: „Af Holbergs Epistler (Kbh. 1748—54) mærkes især hans Epistola ad virum perillustrem, som indeholder hans interessante Autobiographi.“ Boye har ikke anet, at Holbergs ovennævnte Epistler (i 5 Bd.) er et dansk Værk, og at hans Autobiographi er et langt tidligere latinsk Arbeide, som kun haves heelt i hans Opuscula og særskilt i dansk Oversættelse. Efterat S. 51 Rothes Christendommens Virkning ꝛc. er anført, opregner B. strax efter tvende Skrifter, som kun er Dele deraf. S. 53 hedder om Bastholm, at hans „velsignelsesrige Virksomhed som Præst i forskjellige Embeder gjorde ham i sin Tid almindelig afholdt og anseet.“ Vi vide ikke om Nationalisme til **nogen** Tid kan ansees for **velsignelsesrig** hos en Præst! S. 54 lader Boye Jacob Baden danne Epoche i den danske Grammatik-Literatur, uden at han har nævnt Høysgaard, om hvem dette heller kunde siges. S. 85 faar man vide at „Frieren og hans Ven“ hører blandt Hertz's „ypperlige Skuespil.“ Man skulde dog troe, at Boye blandt Hertz's 14 Bd. dramatiske Arbeider kunde fundet noget bedre at bygge hans Berømmelse paa, end den her nævnte „Blomst,“ som vor stikkelige Theaterdirektør Borgaard har „omplantet paa dansk Grund“ efter Ancelot og de Camberousses franske Original og som saaledes er Hertz ganske uvedkommende. S. 94 fortælles, at H. Wergelands „første literære Arbeide“ var hans Priisskrift (1811). Boye veed ikke, at W. allerede i 1805 havde udgivet „Haldor Smeks Tildragelser“ og i 1810 en Fortsættelse deraf m. V. S. 116 gjøres H. O. Blom til „Sagfører“ i Drammen. S. 117 opregnes blandt J. Aasens Skrifter ogsaa „Digte i Landsmaalet,“ hvilke som Bog ikke existere, hvorimod „de norske Ordsprog“, Aasens vigtigste Skrift næstefter Grammatiken og Ordbogen, ikke nævnes med et Ord. S. 118 faar man vide, at „Bang bor nu i Christiania, hvor han blandt Andet udgiver Børnenes Blad.“ Dette vigtige Blad, hvorpaa Subskriptionsplanen vel saavidt var naaet til Stavanger, da Bogen lagdes under Pressen, er, ved Siden af „For Fattig og Riig“, de eneste „Blomster“ af hele Nutidens periodiske Literatur, som Boye har fundet værdig til Omtale. Endelig have Bentzen, Østgaard, Hanna Winsnes og Sundt ikke som de øvrige Forfattere Fødselsaar, hvilket simpelthen kommer deraf, at den Førstes Forfatterskab ligger bagefter Langes Forfatter-Lexikon, og de øvrige høre til den Deel af Alphabetet, som endnu ikke er trykt. — Skulde vi opregne de gale Aarstal og Titler, og lignende mindre Feil, vi have fundet i Bogen, vilde denne Anmeldelse blive vore Læsere altfor lang — den er allerede længere, end Bogen fortjener. Og skulde vi paavise alle Skjævheder i det æsthetiske Ræsonnement, vilde dette koste længere Tid, end denne Literaturhistorie kan have kostet Forfatteren — thi en slig Bog kan skrives halvt i Søvne og saa fort Pennen kan løbe. Vi skulle kun med Hensyn til Bogens æsthetiske Anordning her meddele den yderligere Oplysning, at Boye sædvanlig holder sig til Notitsens Form som den letteste, men at han derhos, naar Thortsen eller en anden let tilgjængelig Kilde frister ham, leverer æsthetiske Exkurser, men i et aflægs bredt, fra hinanden flydende, ubestemt Sprog, netop saadant, som man er berettiget til at vente af en Mand, der om Herslebs Bibelhistorier siger (S. 95), at „de i stilistisk Henseende turde høre til de Skolebøger, der have udøvet den største praktiske Indflydelse paa Ungdommens **Færdighed og Smag** i Modersmaalets Behandling.“ Og hermed forlade vi en Bog, som ved sin hele Ynkelighed fortjente at døe ubemærket, men som vi dog have troet at burde underkaste et kritisk Eftersyn for det mulige Tilfælde, at nogen Lærer i Literaturhistorie ved vore Skoler skulde være saa uvidende i sit Fag, at de paapegede og mangfoldige andre Mangler ikke strax springe ham i Øinene.

— April-Heftet af **Budstikken** indeholder: 1) Om Plantning af Poteter af S. Ræder, 2) Om Kaffe og Nødmidlerne for samme, 3) Gulerødder istedetfor Poteter, og 4) Fred for Fuglereder og Sangfugle. Sidste Afhandling er et Opraab til ikke at ødelægge Smaafuglenes Reder og derved efterhaanden formindske Antallet af disse vingede Skarer, der ikke alene oplive Skovene ved sin Sang, men ogsaa i Naturens store Huusholdning ere af uendelig Nytte, idet de fortære Insekter, Larver og Kryb, som ellers ødelægge Planter og Træer, og derfor i mange Stater ere stillede under Lovgivningens særlige Beskyttelse. Dette Opraab bør saameget mere lægges paa Hjerte, som man seer, at Skoleungdommen paa et Par af vore større Skoler i stor Maalestok driver det skammelige Uvæsen at plyndre Fuglerederne for at anlægge Ægsamlinger, hvilket Herværk endog Lærerne i Naturhistorie skulle have opmuntret dem til. Det er en Ting, enhver Smaagut i vore Fjeldbygder veed, at ødelægger han et Fuglerede, udsætter han sig for at faae Riis. Det er ligesom det blotte Instinkt lyser Fred for disse smaae Gjæster, som bringe Vaarens Bud og tillidsfuld fæste sin Bolig under Bondens lave Tag. Skulde da Kulturen kvæle dette Instinkt, og den Hjerteløshed, som oprører det udannede, men sunde Menneske, taales og endog fremmes af Ungdommens Lærere i vore første Skoler?

— I London er udkommet en, allerede tidligere bebudet, engelsk Oversættelse af **Niáls Saga** ved Mr. Dasent, hvem den tidligere omtalte Oversættelse af Asbjørnsens og Moes norske Folkeeventyr skyldes. Bogen bedømmes fordeelagtig i Times.

— Paa Philipsens Forlag i Kjøbenhavn er udkommet 1ste og 2den Levering af **Sol- eller Planetsystemet.** Verdenslegemernes Bevægelse, deres Stilling i Universet og physiske Forhold. Populært fremstillet af J. C. Tuxen. Denne Bog, der slutter sig fordeelagtigen til den store og værdifulde Række af populære naturvidenskabelige ældre Værker fra samme Forlægger, giver en tiltrækkende og for den dannede Læser uden Forkundskab en forstaaelig Forklaring af Astronomiens vigtigste Læresætninger, foruden en kort Skildring af Verdenslegemernes physiske Forhold. Skriftet, smukt udstyret og ledsaget af gode, i Texten indtrykkede Afbildninger, udkommer i 4 Leveringer, hver til en Priis af 33 ß norsk.

— **J. P. Mynsters Breve.** II. Idet vi korteligen i (Nr. 12) anmeldte disse interessante Breve, var det tillige vor Agt at meddele idetmindste en enkelt som Prøve. Rummet tillod det imidlertid ikke dengang. Vi tillade os derfor nu at hidsætte et af de mange charakteristiske Breve til Fru Rahbek, dog med Udeladelse af Brevets mere almindelige Begyndelse og Ende.

„At jeg ofte og med Glæde erindrer Dem, veed De; at jeg „pidsker mig dertil“, er ligefrem en Bagtalelse af Hufe. Rigtignok veed jeg, at min dorske Natur skal pidskes til meget Godt og Elskværdigt, som Deres fyrrige Natur gjør af sig selv; men saa forladt af Gud er jeg dog ikke, at jeg ikke — af paa eengang frie og nødvendig Drivt — skulde have mine Kjæreste inderlig kjær. Dette har jeg kunnet, saa længe jeg husker mig selv, og jeg skal vist aldrig iisne saaledes, at jeg ikke mere kunde det. Jeg tænker derfor saa tidt og med saa megen Glæde paa Dem, og paa det allermeste af hvad De er; og jeg vil ønske, at De selv følte noget mere af min Glæde over Dem. — De er virkelig ikke et Væsen, som man behøver at formane imod „Sikkerhed“; jeg troer snarere, at De — saavelsom jeg — behøvede at formanes lidt imod den overdrevne Selvprøvelse, som kun uden Nytte gjør os ængstelige. Den undertiden saa smertelige, endog næsten uhyre Frygt for sin egen Tilstand, som let frembringes ved den for store, eller for urolige Opmærksomhed paa sig selv, er egentlig det, som Luther og andre Mennesker, der vidste lidt om hvad der skeer inde i Mennesket, kaldte „**Anfægtelse**“ — et Ord, som det er ganske i sin Orden, at det kun nu kan bruges til Spot — og som de ansaa for en ond Indskydelse, og en Modstander af Troen, det Helligste i os. Virkelig tro vi ogsaa kun lidet paa Gud, dersom vi mene det muligt, at vi alvorligen og oprigtigen kunne søge ham og ikke finde ham. — Hovedsagen er dog ikke, at vi kunne pynte vort Liv op med mange smukke Gjerninger, og børste enhver Plet af os, og blive **moralske** og **humane**, og saa charmante i vore egne og al Verdens Øine, at vi tillige blive saa kolde og kjedsommelige og forfængelige, at der slet intet Godt meer er ved os. Det Vigtigste er dog, at have et Sind, hvori Gud kan bo og bor; denne inderste Tænkemaade — „nenn's Glaube, Hoffnung, Liebe, nenn's was du willst, Name ist Schall und Laut“ — er det, som retfærdiggjør. Hvilket bedre Menneske har vel Tillid til Gud for sit zirlige og moralsk rigtige Levnet? eller er det ikke den sikreste Tillid, at det **Hjerte**, som slaar i os, kan Gud ikke "forskyde?" — De, min gode og gudfrygtige Veninde! vil ikke misforstaae mig. Jeg agter virkelig ogsaa, og med hellig Agtelse, Strenghed i Sæder, jeg kalder Overtrædelse deraf Synd, jeg bebreider mig det ogsaa, at jeg er saa smittet, som jeg er, af denne forkjælede Tid, hvori der ingen Fasthed eller Retskaffenhed er; men jeg veed dog, at det Bedste er i mig, og ikke blot med Tilstedeværelse i Øieblikke. — Og min Niece skulde ikke gjøre mig den Glæde, naar jeg tør tale saaledes til hende om saadanne Ting? naar jeg stedse mere seer, at **det Bedste** ogsaa er i hende, og med saadan Klarhed, at hun kan tale derom, og tale saa skjønt? Jeg havde Lyst til igjen at afskrive Dem især eet Sted af Deres eget Brev, hvor De taler om de Øieblikke, „naar det er os, som bøiede Gud sig kjærligen ned til os, for at sige os alle de trøstelige Ord, som vort Hjerte saa meget trænger til, men **ikke tør sige sig selv**.“ Jeg vilde ønske, at disse Ord igjen maatte røre dem selv saa meget, og saa glædeligt, som de have rørt mig. — Jeg er meget glad over, at De fornøier Dem ved den „Tastebog“, De fik af mig. Jeg søgte længe hos Brummer efter en Bog, som jeg gad byde Dem. Selv har jeg læst „Reisen“ deri, og lært adskilligt deraf, og faaet Lyst til at lære mere om samme Gjenstand. Uagtet man just ikke ved det, der siges, faar nogen ret Anskuelse af de omtalte Bygninger, faar man dog nogen Anledning til bedre at betragte den gothiske Architektur; det gjør mig ondt, at jeg ikke havde læst noget saadant, da jeg — rigtignok kun i 5 Timer — var i Lübeck, den mest gothiske Stad, jeg har seet. Jeg tænker, at De paa deres tydske Reise kan have noget godt af hvad der staar. Jeg har ved at læse dette igjen faaet min Reiselyst fornyet — mon man dog ikke engang kommer i en Verden, hvor det Skjønne ikke er saa adspredt og langt borte, og hvori man bedre kan forene Centrifugal- med Centripetal-Kraften, uden at tage Stade paa nogen af dem? Brøndsted sagde rigtignok, at jeg vel endnu kom til Italien, fordi jeg dog fik en rig Kone, og reiste derhen med hende; men jeg tror ikke, jeg kommer der, mindst paa den Maade; dog venter jeg rigtignok endnu at komme til at gjøre nogle Smaareiser, og allerede Sjælland har ikke faa Kirker af ret mærkværdig Architektur. Jeg har altid elsket de gothiske Bygninger; allerede som Barn gik jeg gjerne om Aftenen ved Frue-Kirke, uagtet jeg var lidt bange der, og selv i min oplysteste Tid harmedes jeg dog i mit Hjerte over Taarnstormeriet, som da gik i Svang, uagtet jeg ikke kunde nægte, at de kostbare Taarne dog ingen ret Nytte gjorde. Jeg tror ikke, at de italienske Bygninger vilde gjøre saa dybt Indtryk paa mig, men sagtens er man i Italien anderledes stemt end her.“

Norge.

Christiania. I Christiania Stift er i Aaret 1860 4752 (1859: 5328) Par ægteviede, 24,459 Børn fødte (1859: 28,501) medens Antallet af de Døde er 11,902 (1859: 1218). Altsaa Overskud af Fødte 12,557 (1859: 13,383).
— Under 20de d. M. er Sognepræst A. Schawland udnævnt til residerende Kapellan til Domkirkens Menighed i Throndhjem, Kapitain Grimsgaard til Major og 3die Officier i Generalstaben og Kand. juris D. Schnitler til 2den Politifuldmægtig i Christiania. Fuldmægtig Lem er meddeelt Konstitution som Overkontrollør i bergenske Kontroldistrikt.
— I Harrans Annex til Grong er død en Mand, som skal have været 104 Aar gammel og efterlod sig „117 Efterkommere.“

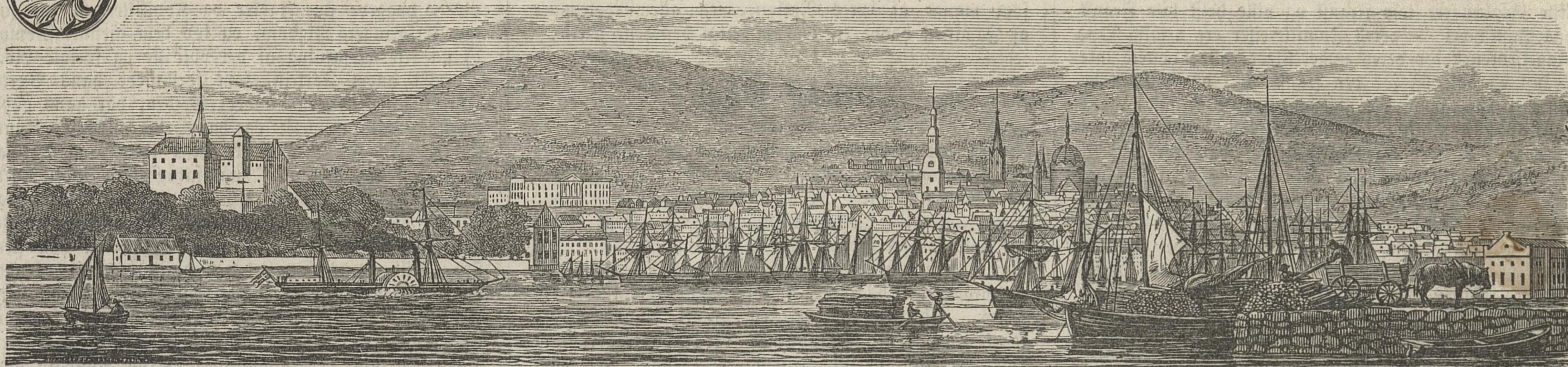
Drammen. Skibsrheder Chr. Blom, Nationalsangens bekjendte Komponist, er 22de April pludselig afgaaet ved Døden.

Lillehammer. Brunlaugsbroen, som ifjor borttoges af Flommen, er nu opført paa nydt, 1000 Spd. tilskjødes af Amtskommunen, Resten privat Subskription.

Bekjendtgjørelser.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 18. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 5te Mai 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

En Reise.

(Af J. E. Unger).

IV.

I Mørket førte igjennem en Gang og opover en kort Trappe, kom vi ind i en temmelig stor langagtig, oplyst Spisesal. Tilvenstre et dækket Bord og tilhøire omkring den muntert flammende Kamin et oprømt Reiseselskab med en Munk i sort, sid Ordensdragt imellem sig — aldeles som man læser om St. Bernhard i Romaner eller Reisebeskrivelser. Munken reiste sig, da vore Personer kom tilsyne, gik meget venligt hen til os og spurgte, om vi ønskede strax et Værelse eller først Aftensmad. Da vor Natur fordrede først det Sidste og saa det Første, blev der fremsat for os paa det allerede opdækkede lange Bord et tarveligt Maaltid af kogt Riis og Kager — formodentlig en Fastedag — og en udmærket Walliserviin. Men aldrig har et Maaltid gjort bedre, som man siger. Vi følte, hvad et Hospitium paa dette vilde Fjeld vil sige. Noget oplivede og komne til Kræfter, saa vi over til Verdenen om Kaminen. Selskabet lod til at være en engelsk Familie. Ældre Mænd og Koner, Yngre af begge Kjøn, - især kjendelig er den unge blonde engelske Dame, som henvender sig ivrigt til Munken med allehaande Spørgsmaal paa et Fransk med en eiendommelig engelsk Akcent. Munken giver ogsaa beredvillig alle de Oplysninger, der forlanges. Snurrigt at see hans Ordensdragt i dette verdslige Selskab og mærke, at hans Pligter ogsaa bestaar i at underholde et nysgjerrigt egoistisk Reiseselskab. Paa Væggene hænge en Deel Kobberstik, tilhøire for Kaminen staar et Pianoforte. Paa Opfordring sætter Damen sig hen og spiller — hvor underligt her paa det vilde Fjeld! — hun spiller en bekjendt Melodi; jeg tror Polakkens Hjemvee. Efter Maaltidet sætte ogsaa vi os hen til Kaminen, almindelig Forundring paa Munk og Englændere over, at vi uden Fører i den mørke regnfulde Aften vare komne til Hospitalet. Der serveres nu med Thee efter Maden. En Fremmedbog, som laa paa Klaveret, med mange berømte Navne, deriblandt til Englændernes Fornøielse Prindsen af Wales's, gav adskilligt Stof til Underholdning.

Vort uildede Værelse i tredie Etage var tarveligt, med to simple Senge; men under de mægtige Dyner forglemte vi snart hele Verden og sov sødt i en Høide af 8000 Fod over Havet. Dagen efter, da vi vaagnede, var Værelset koldt som en Vinterdag, og endnu blomstrede dog fulden Sommer i Dalene. Jeg saa ud af Vinduet. Fugtig Taage, som joges af en hylende Vind. Jordbunden udenfor Klosteret graae, aldeles som en affeiet Vintermark, en stor Hund ligger og gnager paa et Been, ikke langt borte omtrent i samme Linie store Sneefonder og et blinkende aabent Vand. Jeg skyndte mig at klæde mig paa. Endnu ikke færdige — Kl. 6—7 — høre vi Orgeltoner, kaste Yderfrakkerne paa os, gaae efter Lyden og komme ind ved Orgelet i et stort peent Kapel, hvor Munkene holde Morgengudstjeneste. Vi faae Plads her ved Orgelet, som en ung Munk spiller, alt imellem gnidende sine Fingre. Han spurgte venligt, hvorledes vi havde sovet, og hans Ansigt havde en god og frisk Farve i den kjølige Luft. Nede i Kirken sidde Englænderne, indsvøbte i Reiseklæder. En Munk staar for Alteret, læser Messen og synger. Gribende klang Sangen og Orgelet i den aarle Morgenstund, og Høitideligheden forhøies ved Tanken om, at vi faa af forskjellige Folk og Troesbekjendelser her imellem Snee og Himmel enes om at bringe Gud, den ene Gud, vort Morgenoffer. Affondret fra Verdensdalens travle Vrimmel, paa en Overgangsgrændse mellem Syd og Nord, gribes Sjelen i sin Grund af Orgelets Pathos og løftes langt over Endeligheden. Dog er det mere en uvilkaarlig forfærdelig Ensomhedsfornemmelse, som gaar i En, og nu faar fuldt Mæle i Orgeltonen. Foran Alteret staar den katholske Præst og synger med stærk mandig Røst, og Sangen ender i dette uendelige: secula seculorum. Alpevinden tuder sørgeligen udenfor, piint sammen i det snevre Pas, og Skyerne dandse om Dødningehuset, hvor de Hedengangne, de Forulykkedes Been hvile. Uvilkaarlig svøber Enhver sig ind i sin Reisedragt, og vi sidde som enkelte formummede Skikkelser i det tonende Kapel. Kun en samstemmig, fra Hjertet kommende luthersk Psalmesang kunde her have smeltet den stivnende Følelse og kaldt den barmhjertige Gud ned til os. Der er i Kapellet tilvenstre et stort Marmormonument, af Napoleon her opreist for General Desaix, Helten fra Marengo, som selv faldt, men ved betimelig Hjælp reddede den faa Uger tidligere over St. Bernhard gangne Hær fra Tilintetgjørelse. Det forestiller i Relief Generalens Død. At Desaix's Liig er ført her op og jordet under Kapellets Gulv, saa som jeg forstod Munkene, har jeg ikke fundet stadfæstet i Reisebøger, uagtet det nok kunde have lignet gamle Napoleon. I en Bøsse med Indskriften: „Aux Aumones“ lægges de frivillige Gaver af Klosterets Gjæster, thi Klosteret beværter og herbergerer frit, hvorfor det heder Hospital, det staar derfor til Gjæsterne efter hvers Evne og Villie at lægge en Erstatningsskjerv i Klosterkassen.

Da det engelske Selskab efter Frokosten var reist, og den sidste Alpestok og det sidste Muleesel forsvundet i Bjergkløften, samlede jeg mit Mod og mine franske Stumper for at udrette mit Ærinde. Jeg bad om at faae tale med en af Munkene, og der fremstiller sig en høi, mørk, stærkt koparet, men vakker og meget livlig Mand. Af ham hører jeg da til min Sorg, at de omskrevne mandlige og voxne Hunde nu ikke længer kunde faaes. Den ene var i Mellemtiden forulykket i Fjeldet, og nu turde Klosteret ikke sælge af de tilbageværende, det maatte fremfor Alt gardere sig selv. C'est impossible var det stadige Omkvæd. Derimod havde Klosteret nogle kvindelige Hvalper til Salg, hver til en Priis af 100 Frks. Men disse vare den Dag paa en Tour i Fjeldet, jeg maa derfor have Taalmodighed, til de behage at indfinde sig. Manden, som uagtet det Sorgens Budskab han bragte os, maa roses meget for hans utrættelige Venlighed og Opmærksomhed, var den samme, som jeg havde seet lede Gudstjenesten denne Morgen. Hans Navn var Gaillard. Med ham fulgte vi ned i underste Etage, for at see Klosterets egne afrettede Hunde, som nu ere i Brug. Hundene sprang udenfor i den vindskarpe taagede Luft. Klosteret eier for Tiden kun to mandlige — og de mandlige holdes for at være bedst, de kvindelige ere slankere, men ikke saa stærke. Hine to, Klosterets Helte, ret to prægtige Dyr — ikke meget høie, men svære, ere ellers noget forskjellige. Den ene graae med langt glat nedhængende Haar og spidsere Snude, den anden, som heder Mars, Klosterets største Hund, er rødbrun med bred Snude. Men begge komme oveens i ualmindelig svær Bygning og bredt Hoved. Et Ord, og de løbe fra sine Kjødbeen og ind i Gangen og lade sig kjæle for og haandtere. Hvilke menneskevenlige og kloge Øine! — ikke Spor af Glubskhed at opdage. Ellers er Klogskab og fiin Lugt deres mest udmærkede Egenskaber. Man siger, at denne Hunderace nedstammer fra en spansk Race og den engelske Dog. At den døde ud i det forrige Aarhundrede med den berømte Hund, som reddede saa mange Mennesker og nu forevises udstoppet i Bern, hvad jeg har hørt, erklærede Munkene for usandt.

Vi fulgte videre med Gaillard og besaa Klosterets Indretning, der, som af Reisebøger bekjendt, er følgende: I nedre Etage Magasiner og Staldrum, da Klosteret holder Muldyr og flere Tjenere, i anden Spisesal, Kjøkken og Herberge for Fattige, i tredie Munkecellerne, Konfectorium, nogle Samlinger og over halvhundrede Sengesteder for Reisende. Der var et Bibliothek, saavidt jeg kunde see, mest bestaaende af ældre franske Bøger, et physisk Kammer med en Elektricermaskine, som dog vanskelig kunde bringes til at udvikle sin Kraft i den fugtige Luft. I et Observationsværelse saa vi en stor Bog, hvori Thermometergraderne daglig optegnes paa tre forskjellige bestemte Tider af Dagen. Denne Morgen — i Midten af September —, saa vi, at Thermometeret havde staaet under Nul. Klosteret ligger ogsaa i et Alpepas 7680 Fod over Havet og skal være den høieste menneskelige Vinterbolig i Alperne, ikke egentlig over Sneelinien, men heller ikke langt under den. Man har dybe Sneefonder rundt om. Sneetiden varer her næsten ni Maaneder, og Humboldt skal i sin „Kosmos“ fortæller, at dette Steds aarlige Middeltemperatur — 0,79° Reaum. under en nordlig Bredde af 45 Gr. — paa Sletten først vilde kunne gjenfindes ved Sydkap og paa Spitsbergen under en nordlig Bredde af 75 Gr. (Badekers „Schweitz“). Man spurgte os, om vi vilde spise til Middag for os selv alene i Spisesalen eller med Munkene i Konfektoriet Kl. 12. Vi foretrak det Sidste. Efter en lang formularret Bordbøn i Vexelreplikker og flere Korsinger satte Munkene sig efter en bestemt Orden og vi bleve anviste Plads øverst ved Siden af de ældste. Ingen Abbed, han er i Italien. Af Munkenes fulde Antal, ti, vare ikke heelt tilstede, de Tilstedeværende have mestendeels en frisk, men veirbidt Ansigtsfarve. Gaillard fortalte, at han havde tjent i Klosteret, om jeg ikke feiler, i tretten Aar og følte sig ganske sund. Dog hørte jeg senere, at de skulde lide af Katarrh og Rygsmerter; thi Luften er for haard. Ved Bordet var Samtalen jevn og hyggelig. Gaillard er en dannet og høist beleven og opmærksom Mand, han er ikke, som jeg efter hans Udseende maatte dømme, fra Italien men fra Konton Wallis. Den ældste Munk kunde tale lidt Tydsk, men da han var temmelig døv og havde lært sig det fremmede Sprog selv — hvorved hans Udtale blev underlig og ofte satte min Alvorlighed paa Prøve — var det ikke let hverken for mig at forstaae ham eller for ham at forstaae mig. Ellers var Konversationssproget udelukkende Fransk, Ingen af de øvrige Munke kunde tale eller forstaae

enten Engelsk eller Tydsk — et Beviis paa, hvor dog fransk Talesprog har en forunderlig Evne til at udelukke al fremmed Paavirkning. Man skulde dog mene, at i et Hospital som dette, hvor Folk af alle Nationer tage ind, og ikke mindst Englændere eller Tydskere, hvor Befolkningen kommer fra en schweitsisk Kanton, hvis sydlige Befolkning taler Fransk og nordlige Tydsk, der maatte være Opfordring til at lægge sig efter et af disse andre Sprog, saavidt idetmindste, at man kunde forstaae dem. Men nei, — Fransk er tilstrækkelig. Alle Englændere tale Fransk og ville helst tale Fransk paa Fastlandet — deres Familiereiser ere nemlig Opdragelsesreiser for deres unge Piger, alle Tydskere tale Fransk og bøie sig for den franske Air, omendskjønt de kunne braute imod den hjemme; men Franskmanden taler kun Fransk, og saa smidig han forstaar at bevæge sig i sit eget Sprogelement, er han for klog til at kaste sig plump op paa Land i et andet. Derfor, reiser du paa det sydeuropæiske Fastland, saa Fransk, og du er velhjulpen hos Alle, ikke Fransk, og du er velhjulpen hos Ingen. — Endelig maa jeg vel sige om Munkene paa St. Bernhard, at de høre til Augustinernes Orden, at Klosteret, stiftet af den hellige Bernhard af Menthon, er fra det 10de Aarhundrede, men den nuværende egentlig dobbelte Muurbygning fra det 16de. Den Rigdom, som Klosteret lagde sig til i Middelalderen, skal i den senere Tid være saa indsvunden, at nu den franske og sardinske Regjering maa dele sig i Udredelsen af de svære Omkostninger, som maa til for at vedligeholde Stiftelsen. Forholdsviis lidet kommer ind ved Foræringer af Fremmede. Man maa beundre disse Munkes halvforsagende, fornegtende Hengivelse til deres Medmenneskers Vel. Her maa man føle sig som Skyldner til en Klosterforening, der ikke synes at sætte som Maal for sit klosterlige Samliv Udelukkelse fra Jordlivets Personer og Forhold og derved Opnaaelse af en høiere Grad af Hellighed, men derimod benytter den ugifte Stand, Affigelse af al Eiendom og egen Villie som Midler til ved deres Hjælp fuldstændig at kunne hengive sig til den skjønne Forretning, paa et koldt Sted at varme og pleie forfrosne Medmennesker. Endnu skeer Ulykkestilfælde i Alperne og Munkene stave om Vinteren omkring i Sneen med sine Hunde, for at opsøge de Forvildede. Det hænder ikke saa sjelden, at de finde ihjelfrosne eller halv ihjelfrosne Mennesker. I et lidet Steenhuus har man opstillet de fundne Liig i samme Stilling, som man har fundet dem. Luften er saa skarp her, at de tørre ind og længe holde sig. Man kan see dem gjennem en Sprinkelaabning. Jeg saa dem især tydelig Dagen efter i en klar skarp Morgenluft. Nogle strække Hænderne ud, Andre bøie Hovedet indad mod Brystet og krympe sig sammen, og i forskjellige andre Stillinger. Paa Nogle kan man ordentlig skjelne og kjende Ansigtstræk og Hovedhaar. Det er et afskrækkende Syn, mens Vinden skjærer og piber omkring En, at see denne stumme Brødregruppe staae opstillet inde i den halvmørke Hvælving, — bragt til Taushed midt i sin Gjerning for evige Tider. Luften vexler og blaffer og kaster af og til et Lys ind over de stille Skikkelser. — Ud paa Eftermiddagen kom endelig de smaae Hunde, som havde været ude i Fjeldet, hjem. Jeg udvalgte en fiin liden — saa stor forresten som en almindelig Jagthund — med hvide Fødder, gul eller fals Kaabe, hvid Ring om Halsen, sorte nedhængende Øren og bred sort Snude og en kraftig klingende Røst, men maatte kjøbe den for 100 Franks og dertil bestille en Ekvipage i en Landsby længere nede, for at kjøre den til Martigny. Da vi netop vare færdige med denne Handel, i det samme Mørket vil falde paa, høres Hovslag i Passet, og atter kommer et engelsk Selskab tilsyne. Jeg stod i Klosterets Dør og betragtede mig nu som halvt hjemmehørende her, hjalp den engelske Miss af hendes Mulesel og førte hele Selskabet ind i Spisesalen. Atter en lignende Aften som Dagen før, kun at vi denne Aften sad til Taffels med det engelske Selskab. Atter en Scene om Kaminen, atter sætter den engelske Dame sig til Fortepianoet og spiller et Par Melodier og den engelske Herre reiser sig og siger: thank you Miss! Her var Fader og Moder med, et ældre engelsk Borgerpar, som ikke kunde et Ord Fransk, men holdt sig indenfor sit Sprogmærke. Døtrene tale med Munkene, begjære Oplysninger, faae dem og meddele dem nu til Forældrene, som derpaa indenfor sit Felt med praktiske engelske Ord afhandle Materien og gjøre sine gode Bemærkninger. Der laa ellers udbredt over denne Familie et melankolsk Strøg, der under al Venlighed kom tilsyne i en vis Vemod i Trækkene og Stilhed i Færd, hvilket lod mig tænke, at en Sorg, et Tab maaskee i Familien havde bragt dem ud af deres Ro paa Reiser, for at adspredes ved nye Syner. Især gjælder det den ældre Kone der hun sidder stille stum i sin engelske Verden, med venligt resigneret Blik følgende Samtalens Løb. Men saa ere de ikke uvenlige, som mange af deres Nation, men alle Medlemmer af Familien havde et eiendommeligt beskedent Tække.

Theodor Mügge.

Døden har gjort en rig Høst mellem Berlins berømte Mænd, hvis Tal i de senere Aar allerede var betydelig sammensmeltet. Mod Slutningen af det gamle Aar hjemkaldtes Ludwig Rellstab og i de første Maaneder af det ny fulgtes han af Theodor Mügge. Det Tab, Literaturen har lidt ved Mügges Bortgang, er utvivlsomt det haardere, og vil vanskeligere kunne erstattes. Thi i Mügge er en prøvet Aandskjæmper gaaet fra os, en Mand med vid Synskreds, sund Dom og rigt poetisk Talent, en Mand, der stod paa Tidens Høidepunkt og hentede sine Domme fra en rig Skat af Erfaringer. Kun naar man kjender og

Theodor Mügge.

skatter Manden i alle Retninger, begriber man, at hans Værker nød en saa stor Gunst i Tydskland og ogsaa fandt Udbredelse til fast alle dannede Nationer, i hvis Sprog de ere blevne oversatte.

Theodor Mügge er født i Berlin 8de Novbr. 1806. Rige Aandsanlæg og stor Kjærlighed til Kundskab udfoldede sig allerede tidlig hos ham; snart viste sig ogsaa en levende Phantasi, forenet med dyb Naturanskuelse, Egenskaber, der snart forskaffede ham stor Selvstændighed paa de videnskabelige Forskningers Gebeet. Anlæg og Tilbøielighed førte ham til Naturvidenskaben, Historie og Philosophi, og skjønt hans Forældre havde bestemt ham for Handelsstanden, blev hans eget Maal at udvikle sig for den akademiske Løbebane. Et tidligere Forsøg paa at vie Fædrelandet sin Tjeneste som Soldat, hvortil den preussiske Hærs Glorie efter Frihedskrigene havde opflammet ham, viste sig at have været et Feilgreb, da hans Aand, opfyldt af hiin Tids høitstræbende Frihedsidee, ikke kunde og vilde lade sig indsnøre i det militære Livs Tvang. Ogsaa over hans Lærer-Virksomhed syntes der at hvile en Ulykkesstjerne. Hans første politiske Forsøg „Frankrig og de sidste Bourbonner", samt „England og Reformen" berøvede ham i Aaret 1831 hver Udsigt til en Ansættelse i Staten, efterat have kostet Censoren, der havde givet Tilladelse til deres Trykning, Embedet. Nødvendigheden førte ham nu fast ufrivillig ind i hans alleregentligste Kald: Skribentvirksomheden. Hans politiske Skrifter bragte ham vistnok idelig i Kollision med de Magthavende, hvem han var og blev en persona ingrata, hvorimod Navnkundighed og rig materiel Løn blev ham til Deel paa den belletristiske Literaturs Mark. Dette Held misundtes ham ikke af Nogen, og Enhver søgte at gjøre sin Indflydelse gjældende for at forøge det. Theodor Mügge var en af de Faa, som formaaede at virke paa Masserne ved at lade den blotte Beregning paa Virkning træde istedet for indre Sandhed og organisk Nødvendighed; han øste altid af sig selv, greb altid sine Skikkelser ud af Livet, byggede sine Fabler og Konflikter ud af sine egne Erfaringers Rigdom, og lod dem gjennemstrømme af sin frie Opfatning af det politiske og sociale Liv.

Et andet Fortrin, som forskaffede hans Værker Indgang i hele den dannede Verden, var hans dybe, levende Naturanskuelse og hans rige historiske Kundskaber. Saaledes var det intet Under, at en paa fremragende Skribenter saa fattig Tid indrømmede Mügge en saa ærefuld Plads; den Maade, hvorpaa han vidste at forsvare den, vil for alle Tider sikre ham et godt Minde. Lige fra 1829, da han skrev sine „Bilder aus dem Leben", hørte han til de mest yndede Belletristikere. I Begyndelsen udkom hans Arbeider i Taschenbücher og Journaler, senere samlede de og udholdt seierrigt Konkurrencen med større Værker. Hans „Afraja", „Toussaint", „Erich Randal" have sin Plads mellem de betydeligste Værker i Romanliteraturen; paa et andet Gebeet, Reisebeskrivelsens, erhvervede han sig og ved nøiagtig Jagttagelse, navnlig over Skandinavien, stor og levende Anerkjendelse. Mellem hans efterladte Papirer findes en netop fuldført Roman fra Bondekrigenes Tider, hvilke han har ofret flere Aars dybe Studium. Mügge var ogsaa i en vid Læsekreds bekjendt som Feuilletonist for flere større Blade saasom „National"- og „Kølnische Zeitung", for hvilke han har skrevet en Række Romaner og Noveller. Hvor meget Held, der end syntes at hvile over hans Skribentvirksomhed, kunde han dog ikke ganske tilfredsstilles derved. Hans hele Væsen og Tragten førte ham ind i Verdensbevægelsen og det er en Selvfølge, at han sluttede sig til Fremskridtspartiet. Han var en sand Folkeven og arbeidede utrætteligt paa de lavere Klassers Oplysning og Velvære. Saaledes har han gjort sig fortjent af sit Distrikt ved at give Stødet til Oprettelsen af Laanekasser. Hans Interesse for det offentlige Liv aabenbarede sig ogsaa i hans ivrige Deeltagelse i Grundlæggelsen af „National-Zeitung", med hvilken han stod i Forbindelse ligetil sin Død, skjønt han forlængst havde overgivet Feuilletonen i andre Hænder. Hans sidste fremragende offentlige Virksomhed knytter sig til Schiller-Kommitteen, hvori hans rastløse Iver og Standhaftighed snart virkede vækkende, snart skabende. Hans Død har vakt den mest levende Deeltagelse i vide Kredse. Den indtraf den 18de Februar efter otte Dages Sygdom. Hans Enke og tre endnu unge Døtre omgav i Forening med en talrig Kreds af Venner og Beundrere Digterens Baare. Hans Minde vil blive holdt i Ære. (Efter „Illustr. Zeit.")

Urolighedederne i Warschau.

De beklagelige Begivenheder, der fandt Sted i Warschau den 25de og 27de Januar sidstleden og frembragte en saa overordentlig Sensation over hele Europa, ere endnu i frisk Minde hos vore Læsere. Det var ikke en bevæbnet Insurrektion, heller ikke en blodig Kamp. Hele Befolkningen, derunder indbefattet Jøderne, mødte frem Alle som Een i Warschaus Gader og anvendte kun den moralske Styrke af en fredelig Demonstration. Hverken Politiets brutale Angreb eller de russiske Soldaters Indskriden forstyrrede den rolige og værdige Holdning, som den havde besluttet at iagttage. Blod blev udgydt i disse Dage, men Døde fandtes kun paa een Side — Polakkernes. Folket var bestemt paa hellere at lide end at hidføre Forstyrrelser af Ordenen, der kunde blive benyttede til at vildlede den offentlige Mening i Europa. Det vil være i Avislæseres Erindring, at den religiøse Procession, der fandt Sted den 25de Februar, Aarsdagen efter Slaget ved Grochow, blev angrebet af de russiske Gendarmer paa Warschaus Torv, og at mange Kvinder og Børn uden Barmhjertighed bleve tildeelte Sabelhug, som Følge af hvilke nogle af dem døde. Den følgende Dag, den 26de, var der selvfølgelig

megen Ophidselse i Byen, og som om det var aftalt anlagde hele Stadens Befolkning Søgedragt for dem, der vare dræbte Dagen iforveien.

Den 27de var det aftalt, at Sørgegudstjeneste skulde afholdes i Bernhardinernes Kirke i Cracower-Forstaden for de Ofre, der faldt den 25de. Efterat den religiøse Ceremoni var fuldbyrdet, drog Processionen rolig afsted med Præsterne i Spidsen, indtil den i Nærheden af Vicekongens Residents saa sig standset og derpaa omringet af Kosakker, der paa den grusommeste Maade bibragte Deeltagerne Pidskeslag med sine Ridepidske (nahaiki), der bestaae af et Haandgreb og et i sammes Ende befæstet Rør, saaat de have en vis Lighed med Tærskestave; enkelte af Kosakkerne rede endog lige ind i Kirken gjennem den aabne Dør. Befolkningen styrtede da til en i Nærheden liggende Steenhob og kastede Stene mod Kosakkerne, men da gav General Zabolockoy Befaling til at fyre paa den ubevæbnede Mængde, hvorved sex dræbtes og mange saaredes. Folket vædede sine Hænder og Lommetørklæder i Martyrernes Blod; dets Forbitrelse kjendte ingen Grændser og et af de døde Legemer blev ført hen til Grev Zamoyiskis Palads. Denne Mand, Præsident for det bekjendte landøkonomiske Selskab og for Tiden den mest fremragende blandt Polakkerne, var nemlig almindelig agtet og anseet for sin høie og oplyste Patriotisme, for sin Dygtighed og de store Tjenester, han har vist sit Land, samt for sin velbekjendte skjønt passive Modstand mod det russiske Tyranni. Grev Zamoyiski henvendte sig tilligemed en Deputation fra Byen til Gortschakoff, Polens Vicekonge, og forlangte Fyldestgjørelse for de af Soldaterne begaaede Forbrydelser, samt overleverede en Adresse til Keiseren, hvori Polakkernes Besværinger opregnedes og Reformer begjæredes.

Keiseren har som bekjendt senere gjort Polakkerne nogle Indrømmelser — Gjenoprettelsen af Statsraadet og Municipaliteterne i de store Byer og Indførelsen af et nationalt Opdragelsessystem — Indrømmelser, hvilke, som Grev Zamoyiski svarede Fyrst Gortschakoff, Polakkerne modtage, men ikke ansee tilfredsstillende.

Det er at haabe, at Keiser Alexander, der har indviet sin Regjering med at ophæve Livegenskabet, vil ansee det som den bedste Politik at gjengive Polakkerne deres Rettigheder og den Konstitution, der blev dem garanteret ved de høitideligste Traktater, og at han ved at herske med Retfærdighed og Mildhed vil vide at vinde mange Millioner Polakkers Hengivenhed, der ved deres Tapperhed, Viisdom og Maadehold under saamange Lidelser, have erhvervet sig en Adkomst til Keiserens Godhed. (Efter Ill. Lond. News).

Gamle Nyheder.

Qvirini's Skibbrud og Ophold paa Øen Røst 1432.

Nutildags give fremmede Reisende hvert Aar Skildringer fra Norge, oftest uden at have oplevet eller seet andet end almindelige Ting, saadanne som enhver Læser hertillands i Regelen kunde sige sig selv bedre. Disse Skildringer have ikkedestomindre en vis Interesse, der saa at sige voxer med Aarene. Mangtet Træk findes deri opbevaret, som ingen „Samtidig" blandt os gad notere, men som for den Fremmede har forekommet usædvanligt. Jo længere deslige Skildringer ligge tilbage i Tiden, jo dunklere denne staar for os i sine charakteristiske Træk og jo sparsommere Lys vore egne Forfattere kaste over den, desto mere tiltrækkende maa de være. Om Skildringen af den venetianske Adelsmand Pietro Qvirini's Skibbrud og Ophold 1432 gjælder dette vistnok i høiere Grad, end om nogen anden existerende Reise her i Norge. „Den er saa meget mere værd at blive vore Landsmænd bekjendt, som den er optegnet af Fremmede fra et saa langt bortliggende Land som Italien, og indeholder adskillige ellers ubekjendte ret artige og rare Underretninger om vore Landsmænds daværende simple og uskyldige Levemaade i Nordlandene." Qvirini's egen Reise, saavelsom en Beretning fra hans tvende Staldbrødre Christopher Floravante og Nicolaus Michele findes saavel i en gammel italiensk som i tvende ældre tydske Samlinger, og i Forsters Gesch. d. Entdekungen. Ogsaa findes denne Reise tvende Gange gjengivet paa Norsk, nemlig af Schøning i 2det Bind af „Det Throndhjemske (Videnskabs-) Selskabs Skrifter" (1763) og af en Anonym i den Constitutionelle for et Snees Aar tilbage. Men da det førstnævnte Værk er for sjeldent til at falde i almindelige Læseres Hænder, og den Constitutionelle — som Dagblad — heller ikke er nogen let tilgjængelig og haandteerlig Kilde, have vi troet ligefuldt at kunne gjengive denne Reise i vort Blad. Vi aftrykke derfor Schønings Sammenarbeidelse af Qvirini's og hans tvende Staldbrødres Reiseberetninger, dog med Forbigaaelse af de paa Granskere mest beregnede Noter, som den lærde Bearbeider har tilføiet. Ved Forsters Bearbeidelse, som paa Constitutionelle har gjengivet, er vistnok benyttet en italiensk Udgave af Reisen, som har været utilgjængelig for Schøning, der har holdt sig til de tvende i Tydskland fremkomne Bearbeidelser; men da Schønings Bearbeidelse i alt Væsentligt giver det Samme, have vi foretrukket denne, saameget mere som dens noget antike og naive Stiil godt passer til Reiseberetningens Form og Indhold i det Hele.

Russernes Angreb paa Polakkerne i Warschau.

Petrus Qvirinus fortæller, at han af tvende Aarsager, nemlig for at forhverve sig Ære og samle Rigdom, foretog sig, som Skibs-Patron, en Reise fra Candia til Flandern eller Nederlandene, med et Skib Malvasier, som var besat med 68 Personer, af hvilke, efterat Skibet var forgaaet, kun 16 vare tilovers paa Skibets store Baad, som var forsynet med Seil, Aarer og noget Proviant, da disse, efter megen udstanden Fare, Hunger og Tørst, endelig den 4de Januar, Aar 1432, fik at see langt borte et klippigt Land, overalt bedækket med Snee, hvilket opvakte hos dem en overmaade stor Fornøielse og Haab om Frelse, saa de, hvor afmægtige de end vare, spændte alle deres Kræfter an, for at naae samme. Men eftersom Vinden var dem imod, deres Kræfter for svage til at kunne bruge Aarerne med nogen Fordeel, og Dagen saa kort, at den kun varede i to Timer, saa kom bemeldte Land dem igjen af Syne, da Mørket og Natten paakom, hvilken de dog hendreve i temmelig godt Haab, og bleve, da det lysnede til den anden Dag (5te Januar) vaer et andet Land, som bestod af meget høie Klipper, og syntes at ligge dem meget nærmere, end det forrige; hvorover de gjorde sig al Umage for at komme didhen, hvilket for saa vidt lykkedes dem, at de ved Kl. 4 om Natten komme tæt ind under Landet, hvor de vare i yderste Fare for at omkomme, formedelst de mange Klipper og Skjær, af hvilke de vare omringede; dog slap de ogsaa, skjønt med stor Nød deraf, og landede endelig ved en liden Dal imellem tvende Bjerge, som var ogsaa det eneste Sted, hvor der var sikkert at komme til Landet.

Saa snart de mærkede, at Skibet stødte mod Sanden, sprang fem af dem, som vare i den forreste Deel af Skibet, strax i Søen, skjønt den endnu var der temmelig dyb, og op paa Landet, hvor de slugede i sig en overmaade Mængde Snee, for dermed at afkjøle og læske deres fortørrede og forbrændte Indvolde. Hvorpaa de ogsaa bragte deres Staldbrødre en Kjedel fuld deraf, hvilke aade denne ellers slette og ubehagelige Kost med saadan Begjærlighed, at Qvirinus forsikrer, det han for sin Deel fortærede mere deraf, end han havde kunnet bære paa sine Skuldre; hvilket siden bekom endeel ret ilde, sær dem som først sprunge paa Landet. Efter denne slette Vederkvægelse henbragte de den øvrige Deel af Natten i Skibet, for at forebygge, at det ei af Bølgerne skulde sønderslaaes, eftersom de hverken havde Anker eller Toug at binde det fast med. Men da det blev Dag, som var just Hellig-tre-Kongers Dag (d. 6te Jan.) lode de tvende efter sig i Skibet, for af nys bemeldte Aarsag at passe derpaa, og de øvrige stege iland, hvor de lagde sig ned i Sneen, for at hvile sig lidt, takkende Gud, fordi han havde reddet dem af saa stor en Nød, og at de vare komne paa Landet igjen, hvilket de i 16 til 18 Dage ei havde seet, og gjorde op for sig en liden Ild af nogle Skibs-Bretter eller en Aare, ved hvilken de opvarmede deres forfrosne Lemmer; og eftersom Hungeren tillige satte paa, saa søgte de efter, om de havde noget tilbage af deres Proviant, men fandt ei andet, end i en Sæk en Hoben smaae Stykker Tvebak, blandet med Menneske-Skarn, en Skinke og et lidet Stykke Ost, hvilket de varmede ved Ilden, og dermed lidt vederkvægede sig. Dog vare allerede tre af deres Staldbrødre døde forrige Nat, af dem, som først havde sprunget iland, hvilket man vilde fornemmelig tilskrive den Mængde Søvand, som de underveis, for den ulidelige Tørstes Skyld, havde taget til sig; og da de to, som vare blevne tilbage i Skibet, saa at ingen vilde eller kunde komme for at løse dem af, forlode de Skibet, og begave sig hen til de andre, forfrosne, skjælvende og halv døde, men bleve og nu lidt opvarmede.

Men alt dette var dem en ringe Trøst, som og varede kun kort: thi da de mærkede, at de vare paa et øde og ubeboet Sted, hvor intet var at see uden Snee og Klipper, og de af en Røg, som de saa langt bort, paa et andet Sted, som laa omtrent fem italienske Mile derfra, sluttede at der maatte bo Folk, satte de sig for den følgende Dag (den 7de Januar) at drage derhen; men eftersom ingen havde passet paa deres Skib eller Baad Natten over, saa var samme bleven saa ilde stødt imod Klipperne, at omendskjønt de gjorde sig al mulig Umage for at stoppe det til og faa det tæt igjen, saa vare de dog ei saa snart komne ind derpaa, førend det aabnede sig paa adskillige Steder, og paa engang sank under, saa de bleve alle gjennemvaade, og maatte søge Landet igjen det bedste de kunde, fulde af Mistvivl, af Skræk og Frygt for Døden, som de ventede at ville paa dette øde Sted blive deres visseste Gjæst, eftersom alt Haab om at komme derfra, nu var dem betaget, og de ei havde det mindste, hvormed de kunde opholde Livet. Dog, eftersom dette er de fleste Mennesker kjert, ihvor yderligt det end seer ud, saa grebe de til det Middel, at de fik trukket deres Skib, skjønt det kostede dem megen og langvarig Møie, op paa Land, og hug det siden over i tvende Parter, hvoraf de gjorde sig tvende Hytter, ved at hænge deres Seil og hvad de fandt af gamle Klæder derover paa Skibets Aarer, og det saaledes, at i den ene Hytte, som den største, vare tretten Personer sammen, og i den anden kun tre, hvor de gjorde sig Ild og Varme op af ad-

skillige gamle Kurve og Skibs-Bredder, som de huggede i Stykker, hos hvilken de deels sadde, deels laa paa Sneen og varmede sig. Men den Varme kom dem dyre til at staae; thi de vaade Bredder og det meget Beeg, hvoraf de vare gjennemtrukne, gave en tyk og hæslig Røg fra sig, hvorved deres Ansigter og Dine saaledes opsvulmede, at de neppe kunde see, og det som endnu værre var, avledes derved saadan en skrækkelig Mængde Utøi paa dem, at de toge hele Næver fulde deraf og kastede paa Ilden, og at de aade Skibs-Skriveren især Kjødet af indtil Benene paa Halsen, saa han deraf døde.

Imidlertid havde de intet andet at opholde Livet med, end Skjæl, Søsnekker og andet, hvilket de opsamlede paa Strandbredden, og hvormed de meget kummerlig maatte nære sig, da deraf ei engang var saa meget at finde, som de gjerne vilde have, og det gav dem kun en ringe Føde, hvorover de bleve saa afmægtige, at da endnu tre af dette ulykkelige Selskab døde, som vare indfødte Spanier, stærke og velvoxne Mænd, maatte de andre lade dem tre fulde Dage og Nætter ligge i Hytten hos sig ved Ilden, indtil de endelig med stor Møie fik baaret dem ud. Ja de kunde tilsidst neppe staae paa deres Fødder, og naar de drak enten koldt eller varmt Vand, kastede deres Mave det strax fra sig igjen. I hvilken jammerlig Tilstand det hendte sig, at Qvirini Tjener tillige med nogle andre, som vare gangne ud, for at samle sig Muskler og Skjæl, fandt et lidet Træhuus, som laa vester ud noget høit, i og omkring hvilket der laa noget Koskarn, som saa temmelig friskt ud, hvoraf de sluttede, at der nylig maatte have været Kvæg, og Folk der bo i Nærværelsen. Hvilket gav dem paa ny noget Haab om Frelse; og eftersom de i deres Hytter vare saa ilde forsynede imod den skarpe Kulde og Blæst, saa besluttede de samtlig at begive sig hen til bemeldte Huus, for at finde mere Ly og Sikkerhed, hvilket kun 10 af Selskabet vare istand til at gjøre; men derimod vare tvende blandt dem i den store Hytte saa svage, at de ei kunde komme af Rummet, saa de andre der maatte lade dem efter sig, da de vare selv saa skrøbelige, at de, eftersom Sneen var dyb, og de havde noget Brænde at bære, ikke uden med stor Møie kunde slæbe sig didhen, særdeles Qvirinus selv, som var den Skrøbeligste blandt dem, skjønt Veien didhen var kun een og en halv italiensk Miil. Efterat de vare komne til Huset, gjorde de det reent, det bedste de kunde, og fandt derinde en stor Beskjærmelse mod Vind og Snee; men forresten vare de ligesaa ilde deran nu, som før; thi endskjønt de nok kunde gjette sig til, at der maatte bo Folk i Nærværelsen, som om Sommeren komme hen til dette Sted, hvor de vare, for at vogte deres Kvæg; saa var det dem dog umuligt at opsøge dem, eller at nogen af dem havde Kræfter til at gaae op paa næste Bjerg, for at see sig om. Hvorfor de, for at stille deres store Hunger, maatte søge Stranden, som var i Nærværelsen, og deres sædvanlige Næring. Det var paa en Thorsdag, at de flyttede ind i bemeldte Huus, og paa næste Løverdag derefter skede dem en særdeles Guds Velgjerning; thi da de alle, undtagen Qvirinus, vare udgangne for at samle sig Muskler, blev en af dem vaer en forunderlig stor Fisk, som kunde veie omtrent to Centner, at ligge paa Stranden, hvor den syntes da nylig at være opkastet. Denne huggede de strax i mange Stykker, med en ubeskrivelig Glæde bragte hjem til Huset, hvor Qvirinus imidlertid havde gjort op en liden Ild, ved hvilken de deels kogte, deels stegte deres Fisk, dog uden at kunne bie indtil den var igjennemkogt, saa stor var deres Hunger, hvilken og nær havde ophidset dem til indbyrdes Mord og Manddrab; thi sex af Selskabet vare egentlig de, som fandt Fisken, og først begyndte at gjøre sig tilgode dermed; hvilket da de øvrige tre, som imidlertid maa have været for dem selv paa et andet Sted, fornumme og mærkede Lugten af den stegte Fisk, bildte de sig ind, at de andre vilde beholde Byttet alene, og fortære det i Cenrum, hvorover deres hungrige Maver dreve dem til saadan rasende Vrede, at de satte sig for, om de andre ei vilde med det gode, da med Magt at tvinge dem til at gjøre sig deelagtige i Byttet, det maatte koste hvad det vilde, om det end var Livet selv, hvilket de i denne Tilstand ei meget agtede. I dette blodige Forsæt begave de sig hen til de andre, blandt hvilke ogsaa en var saa uforskammet, at han, da de traadte ind ad Døren, begyndte haanligen at afvise dem, og raade de andre, at man ikke maatte lade dem faae noget. Men Qvirinus, som saa at deres Ansigter vare ganske forandrede og fulde af forbitrede Miner, bragte de andre ved sine Forestillinger fra saadant ugudeligt Forsæt, saa de nys ankomne Gjæster og fik spise af Byttet til Fornøielse. (Fortsattes.)

Nekrolog.

Christian Blom.

En af Drammens ældste Borgere har efter et virksomt Liv forladt os og er indgaaet til den evige Hvile. Men denne Mand stod, foruden med Hensyn til hvad der henhørte til hans egentlige Livssyssel, i et særeget Forhold til sine Samtidige, som gjør hans Personlighed mærkeligere end mange Andres. Christian Blom er et Navn, som i meget mere end en Menneskealder har havt en god Klang over hele Landet, idet dette Navn har identificeret sig med Begrebet om Musik; thi denne skjønne, Livet forædlende Kunst dyrkede han med Talent og lidenskabelig Iver ligefra sin tidligste Ungdom og i sin høie Alderdoms Dage. I sin kraftfulde Alder stod han i fortrolig Forbindelse med Hovedstadens bedste Musici og Kunstnere, og det musikalske Liv, fornemmelig fremdraget og næret ved ham, havde her paa Stedet en Blomstringsperiode, som det senere aldrig har kunnet naa. Endog i den sidste Tid saa man Oldingen med det ærefrygtbydende Udseende jevnlig samles med den unge Slægt ved dens festlige Sangermøder, hvor han roste og opmuntrede dens Bestræbelser, mindede den om, at det menneskelige Organ var det bedste og ædleste af alle Instrumenter. — Christian Blom bled født den 20de Oktober 1782 paa Gaarden Narverud i Sems Sogn ved Tønsberg. Han var en Søn af Justitsraad Jan Blom og Anne Catherine, født Hegaard. Som Dreng frekventerede han i flere Aar Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn, og det var Forældrenes Ønske, at han skulde studere, hvortil han ved sine naturlige gode Evner syntes vel skikket; men deraf blev der intet; thi hans Lyst stod til Søen. Han gik derfor med en Kapitain Holm til Ostindien og foer senere fra Norge som Skibsfører for sin Onkel, Hans Jørgen Blom i Holmestrand. I Krigens Tid var han Maanedslieutenant under Kommandør Lorentz Fischers Befaling. Efter Freden kjøbte han selv Skib, som han førte i mangfoldige Aar, indtil han selv ophørte at fare, og levede her i Drammen som Skibsrheder. Musiken, hvis Theori han med Flid havde studeret, var Bloms Yndlingsbeskjæftigelse, og Violin og Violoncelle vare de Instrumenter, som han efter Kjenderes Dom spillede med stor Dygtighed. Som Komponist er han især bleven bekjendt ved sin Melodi til Bjerregaards Nationalsang, for hvilken han vandt den af en Privatmand udsatte Præmie af 100 Spd. Paa denne Melodi komponerede han en Symfoni, som ofte er givet i Christiania Theater. Foruden flere smukke Kompositioner af Kvartetter og Kvintetter, som han efterlader sig, komponerede han i sine sidste Dage en Solo for Violoncelle med Kvartetakkompagnement. — Chr. Blom er heller ikke uden borgerlige Fortjenester. Det var ham, som foreslog Oprettelsen af og tildeels istandbragte det herværende Skibsassuranceselskab, hvis Direktør han i flere Aar var, og af hvilket han ved sin Aftrædelse fra nævnte Funktion som Erkjendtligheds-bevis erholdt en smuk Gulddaase. — Ved et Forslag til Storthinget, at de Fyrpenge, som før gik ind i Statskassen, maatte anvendes efter deres oprindelige Bestemmelse, Fyrvæsenets Forbedring, bevirkedede afdøde Chr. Blom, at der nedsattes en Kommission, hvoraf Følgen var, at Fyrvæsenet fik sin nærværende forbedrede Tilstand. Chr. Blom var to Gange gift, først med Susanne Catharine Blom, en Datter af Kammerraad Peter Blom. Med sin første Kone, der døde 1835, havde han 4 Døtre, som alle ere lykkelig gifte, og den Gamle havde i mange Aar før sin Død den Glæde, at see sig som Hovedet for en talrig opblomstrende haabefuld Afkom. I 1839 giftede han sig paany med en dansk Dame, Enkemadame Strauch, som overlever ham — Fred med gamle Christian Bloms Minde! (Efter Drammens Blad).

Literatur.

„**Høidemaalinger i Norge** fra Aar 1774 til 1860", samlede af Major A. Vibe. Chra. 1860. 234 S. st. 8. Johan Dahl. Priis 84 ß. Denne Bog giver, idet den samler en stor Masse af Høidebestemmelser, en Udsigt over Norges Relief, eller over det som en tydsk Forfatter har benævnt et Lands „senkrechte Gliederung", nemlig de vertikale Maal af Landets Lemmer. — At maale et Steds Høide over Havfladen er i sig selv intet Kunststykke; det er, hvad enten det skeer ved Barometer, ved Nivellement eller ved geomotrisk Maaling, en ganske simpel Operation, men som for Operatøren mangen Gang er forbunden med Møie og Slid. Det er egentlig Mængden af Bestemmelser, som gjør denne Bog vigtig som et Magazin. Og for Læseren er det ikke saameget „de tørre Tal", og den Viden, han ved dem erhverver sig, men det er Oversigten, som er af Vigtighed, og de Begreber, der ligge i Tallene. Det er en Bog, som ifølge sin Natur væsentlig kun indeholder Tal, men af disse mange Tal seer Læseren efterhaanden Landets Billede at løse sig ud, med dets øverste spidse Toppe, med dets brede Fjeldmarker og de indskaarne Dale, idet han stedse ligesom svæver over Landet og kun har denne ene Dimension for Øiet: Dybet, Høiden. Han seer hele Armeer af Fjelde opstillede under sig, svære Lemmer i grønne, graae eller hvide Kjoler, enten med Skov (og disse Kjoler begynde desværre at faae store Huller) eller med nøgen Steen eller med evig Snee. Han seer, hvor Kornet ikke kan modnes mere op med Høiden, han skimter, hvor Gran og hvor Furu slipper, hvor langt den sidste Birkeskov kan krybe op, hvor Sneen begynder at ligge Aar om Aar, og hvor langt Isbræen skyder sig ovenfra Fjeldsiden ned i Dalbunden. — Man kunde ganske ligegyldig tage en saadan Bog i Haanden og blade i den som i et Register; men lidt efter litt samle Tallene sig, og det ene Billede efter det andet begynder at tegne sig forneden i Fugleperspektivet. Enhver Landets Beboer finder her Noget, som han kjender og dog ikke kjender; thi Enhver veed dog om nogle Punkter i Forhold til hverandre, om Elv og Dal, om Aas og Fjeld, som har været Kjending fra Barndommen af. Idet han da lægger Alenmaalet (eller Fodmaalet, som Bogen bruger) paa de kjendte Former, vinder han en Oversigt, som bliver ham velkommen ved de forskjellige Betragtninger, der følge med af sig selv. Thi til Tallene knytte sig for Læseren Tanker saa om Agerbrug, saa om Skovdrivt og Vasdragets Fremkommelighed, saa om Jagt, om Fiskeri, og han faar Perspektivet kjært, og dette Register bliver just hvad man pleier at kalde „en interessant Bog". Ja netop en interessant Bog! Vi behøve blot at minde om den Begjærlighed, hvormed man i Byerne læser de aarlige Skattelister, som ogsaa paa sin Viis indeholde en saadan „senkrechte Gliederung" af Samfundet. Nogle ere store, Andre maa ansees som smaae; til de store knytte sig andre Forventninger og andre Fordringer end til de smaae. Her i denne Bog har man en saadan Skatteliste for sig, men den bliver uforandret under Bygrændsens Variationer; det er her Landets faste og støe Borgere, som ere optællede; i selve Tallene ligger Fordringernes Mulighed udtalt; Fjeldet og Dalen, begge ere engang for alle udlignede til at yde efter en vis af Naturen opgjort Beregning. — De Hovedfordringer, man maatte kunne stille til en saadan Bog, ere vel disse: at den skal have benyttet saa vidt muligt alt brugeligt Materiale indtil det allernyeste, og at Materialet skal være ordnet paa en Maade, som gjør det let at opsøge baade det Almindelige og det Enkelte. Vi mene, at man maa finde begge disse Fordringer fyldestgjorte. I første Henseende see vi Bestemmelser optagne f. Ex. af Lektor Sexe i 1859. I sidste Henseende opdage vi ved Siden af Hoved-Registeret, der er ordnet alphabetisk, ogsaa en summarisk Gjentagelse Amt efter Amt, hvilket ikke er til liden Lettelse, naar man vil søge Oversigt over en bestemt Egn. Forøvrigt indeholder Forfatterens Navn tilstrækkelig Garanti. Der var ikke Mange her i Landet, som kunde forudsættes at have større Kjendskab og bedre Adgang til de nødvendige Materialer end Forfatteren ved sin mangeaarige Stilling i den geographiske Opmaalings Tjeneste. — Desuden kommer i Fortalen et Tillæg til, som har en ganske særegen Interesse, nemlig en Optælling og forsøgt Forklaring over de almindeligste norske Fjeldnavne. Dersom Ordet holder Stik, siger Forfatteren, at kjært Barn har mange Navne, da kan man allerede af de mange forskjellige Benævnelser slutte sig til, hvor høit Nordmanden elsker sine Fjelde. Virkeligt finder man ogsaa opregnet — tildeels med fyldestgjørende Forklaring — over 100 forskjellige Benævnelser, fast alle med fuldkommen god Berettigelse, ja man kunde sige uundværlige Benævnelser paa Fjeldformer. Forfatteren har selv som Opmaaler havt fuld Anledning til at vere disse Navne, desuden, siger han, har han fundet Veiledning i Ivar Aasens Ordbog og i J. C. Hørbyes Afhandlinger om Strøget ved Rigsgrændsen. — Bogen er forlagt af Hr. Johan Dahl, og det maa i vor „Bokavl", som Dølen siger, regnes for en Fortjeneste at forlægge en saadan Bog, der skulde synes afskrækkende for de Fleste. Vi haabe dog, at den skal finde ret mange Kjøbere, da den hos Mængden anbefaler sig, om ikke ved Andet, saa blot for de mange Navnes Skyld paa det kjære Barn. K.

— Medlemmerne af **det islandske Literaturselskab** have for iaar modtaget 1) Skirnir 1861, 2) Fortsættelse af Skýrslur um landshagi á Islandi (II, 3), 3) Islenzk málmýndalýsíng eptir H. K. Fridriksson, og 4) Fortsættelse af Safn til søgu Islands (II, 2). Senere vil udkomme Tidindi um stjórnamálefni á Islandi VII og Sálmabók með notnasaung og messu, samt Hin nýja islenzka Jarðabók, der udgives efter Regjeringens Foranstaltning. Skirnir, bestaar som sædvanligt af en med Omhu samlet Oversigt over Aarets Begivenheder i de nordiske og øvrige Lande. For nærværende Aar skyldes denne Gudbr. Vigfusson, der efter Membranen i Kbhvn. leverer Afskrifterne af „Flatøbogen", som under Lektor Ungers Auspicier udgives her i Chr.nia, paa Bekostning af det til historiske Kildeskrifters Udgivelse af Storthinget bevilgede Fond.

Norge.

Christiania. Hs. M. Kongen har befalet indstillet den berammede Øvelsesleir paa Gardemoen.

— Student P. Røer er af Underretten dømt til 9 Aars Strafarbeide og Afsættelse fra sit Ombud som Formand for Næsoddens Distrikt.

— Imorgen (Søndag) optræde paa det norske Theater Dandserinderne Christine og Agnes Healey, der fra et tidligere Ophold her ville være i Publikums behagentlige Erindring. Paa Mandag optræder paa Christiania Theater en „dobbelt fransk Sangkvartet fra Bearn", af hvem der staar godt Ord. Dette Theater har ogsaa engageret Pepita, og i Aviserne har allerede viist sig Forløbere for det fuldstændige „Raseri", som hun ønskeligviis vil forvolde her som andensteds. Da Barnum kjøbte Jenny Lind saa uhyre dyrt, sørgede han for at forberede Interessen for hende ved at faae indført de mest modsigende Rygter i Aviserne. Vi vide ikke om det paabegyndte Pepita-Skriveri skulde have en lignende Grund.

Aalesund. Sognepræst til Voldens Menighed H. N. Wraamann er afgaaet ved Døden 20de April, 55 Aar gammel.

Fredrikshald. I Næringsskat er for Aaret 1861 udlignet 5696 Spd. 106 ß, i Fattigskal 8158 Spd. 37 ß. Grosserer P. Anker er lignet efter en Formue af 500 000 Spd., Konsul Th. Stang efter 250,000 Spd., Fru Wiehl efter 135,000 Spd. og T. M. Wiel efter 100,000 Spd.; Sukkerværket efter en Formue af 80,000 Spd. og en Indtægt af 49,000 Spd.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 19. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 12te Mai 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Heinrich von Kleist's Breve.

To nylig udkomne Brevsamlinger: Heinrich von Kleist's til Søsteren Ulrikke og Heinrich Stiegliez's til hans Forlovede Charlotte, beskjæftige i høi Grad det tydske Publikum og anmeldes af den bekjendte Kritiker Marggraff som følger:

„Der frembyder sig mellem begge disse Digtere mange Sammenlignelsespunkter, nærmest gjennem den blodige Katastrophe, der stempler Begges Liv til en Tragedie. Kleist bragte en Veninde Ofret — forsaavidt der i en saa opløst Tilstand som hans kan være Tale om et Offer; Charlotte Stieglitz ofrede sig selv for sin Ægtefælle, men hun havde forregnet sig, thi ved sin Offerdød tilintetgjorde hun ogsaa ham moralsk. Det Huus paa Schiffbauerdamm, hvori Charlotte Stieglitz forblødede, og det Sted ved Wansee, hvor Kleist først gav sin Veninde og derpaa sig selv Døden, ligge ikke langt fra hinanden, og i begge Blodsteder har det daværende Berlinerselskabs overraffinerede og exalterede Tilstand vistnok sin store Andeel. I Talent vare begge Digtere hinanden saare ulige: Kleist var en Digter, Stiegliez vilde være en Digter. Dog havde Stieglitz mens han levede, opnaaet større Navnkundighed end Kleist, men Kleists Værker ere nu et Nationaleie, medens Stieglitz mere og mere forglemmes, saa hans Navn endogsaa sjelden træffes i Christomathier, hvor man dog trolig tørrer og opbevarer Blade, afrevne af alle officielle Digterplanter.

Vore Dages Digtere, forsaavidt de udelukkende ofre sig for Poesien, ere fordetmeste hjælpeløse, uselvstændige Skabninger, der trænge til et Væsen, hvem de kunne meddele deres ydre og indre Trængsler, hos hvem de til enhver Tid kunne hente Bistand, Raad og Daad. Denne Heinrich von Kleists gode Genius var Søsteren Ulrikke, som aldrig gik træt i sin Kjærlighed og praktiske Virksomhed for ham, paa hvor haarde Prøver hun end stundom sattes, og skjønt hun ofte dygtig hovmestereredes af Broderen, som f. Ex. i Anledning af, at hun havde besluttet aldrig at gifte sig. „Med denne Beslutning", siger han i et af sine Breve, „frasiger hun sig den mest ophøiede Værdighed, hvortil en Kvinde kan stige, den eneste Lykke der venter hende." Denne Misbilligelse var fra hans Side den uegennyttigste af Verden, da Kleist vel kunde vide, at Ulrikke, naar hun giftede sig, ikke længer udelukkende kunde opofre sig for ham, og at han da heller ikke længer vilde kunne regne paa hendes Pengeunderstøttelser; den viser tillige Kleists solide Opfatning af Kvindens Kald. Desto mere paafaldende synes det, at han ikke søgte at tale hende fra den extravagante Grille, at klæde sig i Mandsklæder, naar hun var paa Reiser. Desuagtet er og bliver hun altid den sande Kvinde, den ømt bekymrede Søster, der ikke skammer sig over at sye Skjorter for Broderen.

Hvert Dieblik — og det synes nu engang at være tydske Digteres uundgaaelige Lod — er han i Pengeforlegenhed, og altid paany er det til Søsteren, han tyer efter en Hjælp, som aldrig bliver ham nægtet. I 1802 skriver han hende til fra Weimar: „Jeg behøver allerede igjen Penge, og kan intet videre sige Dig. Jeg har laant bort til Andre. Det er forrykt, jeg veed det. Og i 1803: „Resten af min Formue er fortæret. Jeg udbeder mig altsaa, Dyrebareste, saameget til at friste mit Liv, som er nødvendigt til at fuldbyrde min Bestemmelse. Jeg veed Du vil hjælpe mig til den eneste Lykke, der er til for mig, og som jeg veed venter mig, om end nok saa silde: den, at plukke mig Udødelighedens Krands." Af et Brev fra 1804 viser det sig, at Kleist er dømt til at leve af 25 Thaler maanedlig, og for at kunne udføre dette Kunststykke, beder han om sine Sengklæder og beklager, at han ikke har sine „Par Møbler", thi derved vilde han kunne opnaa at bo 3 til 4 Thaler billigere om Maaneden. Da man i Joux visiterede ham og hans to Kammerater, Deeltagerne i hans eventyrlige Fangenskab i Frankrig, var han, den fattige tydske Poet, den Eneste, som ingen Penge havde, man kunde fratage ham. I 1808 fortvivler han over en Æresgjæld af 20 Thaler, som han besværger Søsteren om at betale; fra Prag skriver han i 1809, at dersom Søsteren ikke atter frelser ham, kan han ikke komme bort fra denne Stad.

Det hæslige Pengespørgsmaal gaar altsaa ogsaa gjennem hele denne Brevvexling, man træder paa det hvert Dieblik ligesom paa et Spøgelses lange Slæb. Søsteren gaar ikke træt af at gjøre godt, derfor indtager hun ogsaa den høieste Plads i hans Hjerte. I 1801 skriver han hende til fra Berlin:

„I den hele folkerige Kongestad findes ikke eet Menneske, der kunde være mig, hvad Du er. Aldrig tænker jeg paa dig uden med Stolthed og Glæde, thi Du er det eneste Væsen, om hvem jeg kan sige, at det elsker mig ganske uden egen Interesse, ganske uden egne Hensigter, kort, at det kun elsker mig selv."

Og saaledes paa mange Steder. Derfor er ogsaa den Lykke bleven hende tildeel — dersom det kan kaldes en Lykke — at hendes Navn samtidig med Broderens er kommet til Efterverdenen.

Dette evige Pengetryk, der altid og overalt ledsages af kvalfulde Ydmygelser, og lammer Sjælen i dens Virksomhed, var i og for sig nok til at formørke Kleists Gemyt, thi allerede Aristophanes siger os, at aldrig var et Menneske vel tilmode og sundt, der bøiedes af Mangel. Dertil kom, at Kleist bar i sig et glædesforjagende Element: hans Psyche var til alle Tider altfor overforfinet, irritabel og uharmonisk. Derfor gjorde han ogsaa paa Göthe, der blot kunde lide Sundt og Normalt omkring sig, et i det Hele frastødende Indtryk, skjønt han anerkjendte Kleists Talent. Allerede i 1803 lod Kleist en betydningsfuld Ytring falde til sin Veninde Henriette von Schliehen, der var i Fortvivlelse over i lang Tid ingen Efterretninger at have havt fra sin Forlovede: „Dersom denne Tilstand endnu skal vare længe ved", sagde hun, „bliver jeg forrykt". — „Det er det bedste De kan gjøre", udbrød Kleist. „Og dersom De saa nogensinde skulde finde Deres Forstand igjen tager jeg en Pistol og skyder Dem og mig ihjel. Den Tjeneste kan jeg nok gjøre Dem." — Denne Tjeneste gjorde han senere den ligeledes sørgende Henriette Vogel, som efter en lignende Ytring af Kleist, tog ham paa Ordet. Spliden i hans Indre fremlyser hvert Dieblik af hans Breve til Søsteren: I 1802 skriver han fra Bern:

„Jeg er af Naturen saa aldeles bestemt til at føre et stille, ubemærket Liv, at blot de ti til tolv Dine, der see paa mig her, ængste mig. Jeg er aldeles ikke hvad Menneskene holde mig for — deres Forventninger trykke mig! Det er uforsvarligt at vække Ærgjærrigheden i os — vi hengives derved en Furie til Rov. Men det er kun naar man lever i Verden, at det er smerteligt Intet at være, — staar man udenfor den, er det lettere."

Og en anden Gang: „Hertil kommer en uforklarlig Forlegenhed, som det er mig umuligt at overvinde, hvoraf jeg slutter, at den maa have en ganske physisk Aarsag. Det er kun med den største Møie, jeg formaar at skjule den. O hvor smerteligt er det udvortes at maatte synes stærk og fri, mens man i sit Indre er svag som et Barn, aldrig at kunne optræde som man vel vilde, ikke at turde handle frit, ja, at maatte forsømme selv det Store, fordi man føler, at man er afhængig af ethvert ydre Indtryk, og at den taabeligste unge Pige og den eenfoldigste Slyngel af en Modeherre kan tilintetgjøre os med den matteste Persiflage. Dette altsammen forstaar Du ikke Ulrikke og det er heller ingen Gjenstand for Meddelelse. Saadant maa Enhver have erfaret paa sig selv for at forstaa det."

I 1802 skriver han fra Schweitz: „For at dø med Glæde ønsker jeg kun at efterlade mig tre Ting: et Barn, et skjønt Digt og en stor Daad. Noget andet ophøiet har Livet ikke, og saa kan man ophøiet kaste det fra sig."

I 1806 klager han fra Kønigsberg over at han af tre Dage altid maatte holde Sengen de to, og over et ødelagt Nervesystem. Om hans Nervers store Pirrelighed vidner hans Exaltation, da han forelæste den gamle Wieland sin „Robert Guiscard". Han skriver: „Mælet forgik mig over den Bevægelse, jeg læste paa hans Ansigt, jeg kunde blot styrte ned for hans Fødder og bedække hans Hænder med hede Kys." Den samme Guiscard kastede han tre Gange paa Ilden. — Imod en fast Embedsstilling krympede han sig altid, men havde istedet de underligste Projekter. Engang tænkte han paa en diplomatisk Sendelse til Spanien og i 1803 havde han, Franskmændenes bitreste Fiende, endogsaa den Idee at gaae i fransk Krigstjeneste og deeltage i de Franskes forventede Landgang i England. I 1800 gjorde han hemmelig en Reise til Würtzburg, som det lader for i en af denne Stads store Fabrikker at udspeide og hjembringe til Preussen et eller andet teknisk Arcanum; en anden Gang udlader han sig meget hemmelighedsfuldt om en vigtig Opdagelse paa Kunstens Gebeet. Heller ikke er det ganske klart hvad han i 1809 egentlig vilde i Østerrig, skjønt vistnok et eller andet patriotisk Foretagende, nærmest vel Grundlæggelsen af et politisk Tidsskrift, har foresvævet ham. Den saakaldte „Phoenix-Boghandel", en Bog-, Kart- og Kunsthandel, som han virkelig drev det til at aabne, maatte naturligviis mislykkes i saadanne Hænder, og over et tidligere Forsøg paa at nedsætte sig som Landmand i Schweitz, hvilede samme Vanskjæbne. Søsteren fraraadede ham stadig alle Projekter, endogsaa at gifte sig med Wilhelmine von Zengen, om hvem han siger: „at hun undertiden var modtagelig for skjønnere Indtryk, og at han var tilfreds, naar han „undertiden" kunde opnaa at blive hørt af hende med Interesse" skjønt hun aldrig „gav noget igjen". Hans Forstand havde tilspidset sig til meget skarpe Doktriner, men hans egen Livskraft sygnede derunder. „Ved den evige Bevisen og Dragen Slutninger", skriver han,

„glemmer Hjertet at føle, og dog bor Lykken blot i Hjertet, blot i Følelsen og aldeles ikke i Hovedet." Ikke længe efter skriver han dog: „Siden vi hverken bøie os for Religionens Ceremonier eller for de konventionelle Vedtægters Forskrifter, maa Fornuftens Love være os desto helligere." (Forts.)

Den Orlowske Traverrace.

(Meddeelt af Statsagronom Lindeqvist).

De bedste Traverracer ere for Tiden Morgan-Traveren i Nordamerika, Norfolk-Traveren i England og den Orlowske Traver i Rusland. Sidstnævnte er en konstant Traverrace, som ved en vellykket Blanding af hollandsk og arabisk Blod er uddannet i Grev Orlows berømte Stutteri, forhen beliggende i Ostrowa ved Moskau, men siden 1778 i Chrænowoi i Gouvernementet Woronesch. For Tiden eies dette Stutteri af den russiske Regjering, der indkjøbte samme i Aaret 1845.

Stamfaderen til de Orlowske Travere er den arabiske Hingst „Smetanka", der tilligemed 11 andre arabiske Hingster blev indkjøbt i Aaret 1775. Den første fremragende Traverhingst hed „Barss" og nedstammede fra forannævnte „Smetanka", en Hoppe af den hollandske Harttraberrace.

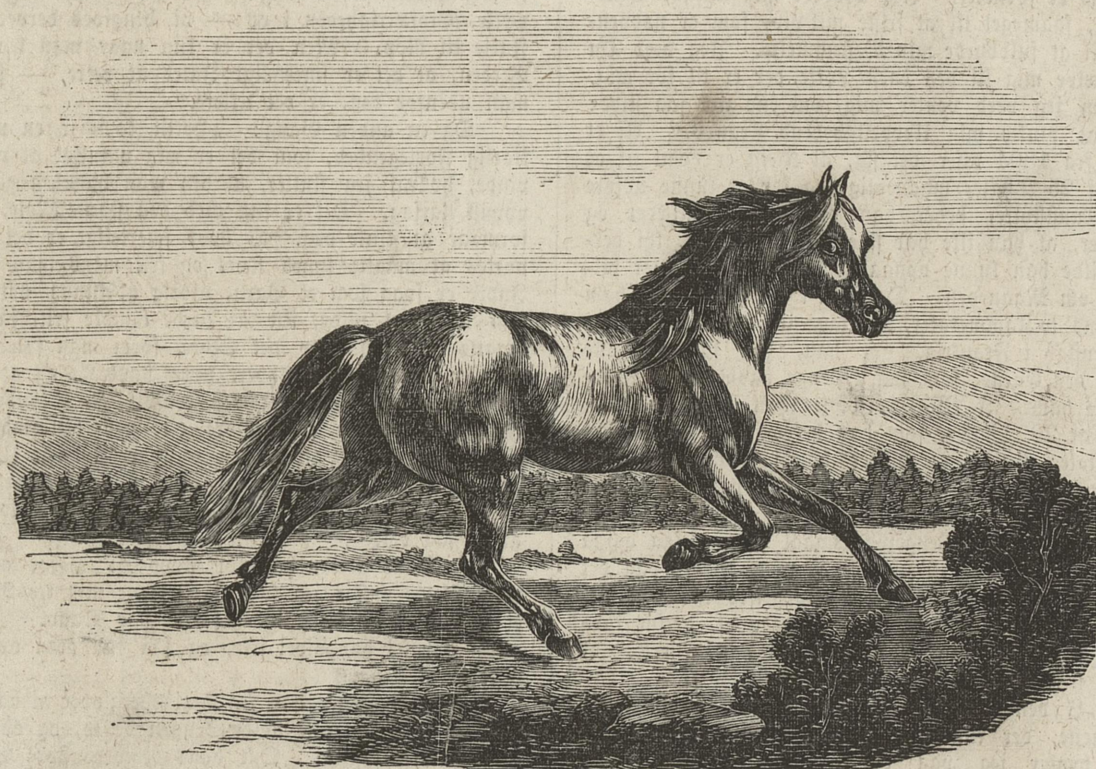
Orlowstaveren er i Almindelighed omtrent 10½ Kvarteer høi, samt har kraftige og vel proportionerede Former. Hovedet antyder Blandingen af arabisk Blod, hvorhos Boverne ere skraat liggende og Lænderne brede og velformede. I Arv fra den hollandske Harttraberrace har Orlowstraveren erholdt føre Been med rigeligt Hovskjæg samt taglrig Mahn og Hale. Af Farve er den som oftest hvid eller graaskimlet. Hos de bedste Orlowstravere flyttes Kroppen 3 Gange dens egen Længde, og stundom mere, for hver Gang som alle fire Fødder fuldende sin Aktion. 3 Werster (= 5116 norske Alen) gjennemløbes i 4½ Minut.

En Reise.

(Af J. E. Unger).

V.

Det var en klar deilig Morgen, da vi gik ned af Fjeldet. Med et Suk saa jeg endnu engang tilbage i Passet, paa Klosteret, paa Vandet og Veien, som strøg langs med dette og forsvandt i Heldingen paa den anden Side, for inden faa Timer at føre ned i det varme Italien. Jeg tog Afsked med den brede svære St. Bernhards Bjergryg, hvis sorte og hvide Kamme laa forgyldte af Morgensolen paa begge Sider af Passet. Jeg tænkte: hvor godt at være deroppe i Solen et Dieblik, kun et Dieblik, og kaste et Blik over til St. Bernhards gode Nabo Mont Blanc paa høire Haand, i Vest, og et Blik ned i Posletten til Middelhavet i Syd. Med et Suk tog jeg Farvel med de lokkende og gyldne Muligheder. Vor lille Hund stod ogsaa tvivlraadig og saa tilbage til sin Hjemstavn. Vi maatte bære den et lidet Stykke ned i Passet, indtil Klosteret ikke mere var i Sigte, og derefter lokke den med indsmigrende franske Kjælenavne, som dens Vogter, der fulgte med til Martigny, lærte os. Det

Den Orlowske Traver.

gik godt en halv Times Tid, indtil vi kom i Nærheden af Klosterets Sætre eller Alper, der som et begyndende første Grønne strakte sig henunder Fjeldsiderne, hvor Passet udvider sig til Dal, vædede af den brusende Dranses Sneeskum. Her gik smaae Sæterveie af til Sælene, snart paa venstre, snart paa høire Haand, og Hunden, som nok havde gjort Besøg her før, var i et Nu borte. Vogteren maatte efter og hente den, men for hver ny Sætervei og Sæl havde vi den samme Historie. Vi maatte idelig holde Øie med den og lokke den, tilsidst endog gribe til at bære den, indtil Sætre, Passet og hvad der for Øvrigt kunde minde om Klosteret havde lukket sig bag os i Skygge, og en ny frugtbar Dalverden smilede os imøde i Morgensolen. Nu fulgte den os villig, og vi begyndte at lære den Norsk og Tydsk. Ved Cantin naaede Englænderne os paa sine Mulæsler. Den yngste Datter blev saa indtaget i den lille Hund, at hun udbrød: I would my father also had bought one! og den ældste, som vilde forsøge sig i Tydsken, sagde: Sie will lieben ihn, menende, at jeg vilde komme vil at holde af den. Englænderne toge her en Vogn, lidt længere nede fik Schweitseren og Hunden ogsaa en, men jeg foretrak at vandre tilfods nedigjennem Dalen i den vakre Morgen. Veien var god og fast, ja nu først saa jeg, hvor god den var ligefra det Sted, hvor Kjøreveien begynder; thi ovenfor Cantin er som sagt ingen banet Vei. Flere Steder er den i den nyere Tid omlagt, sprengt gjennem Klipper, forsynet med Rækværk. Med mig brusede den glade Dranse i fuld Fart for at komme fort ned og gjemme sig i den mudrede Rhone, og saa, i kort Tid kvalt af den, vaske sig blaa igjen i det klare Middelhav. Naar jeg vendte mig, stod den brede og hvide Mont Velan klar og blank i Bunden af Dalen, de mægtige Slagskygger, som af og til rakte hinanden Hænderne over Dalen, og en fiin Morgenrøg sænkede sig ligesom for dens Kongeglands. Styrket af den friske Morgenluft gled jeg fort nedover. Ved Middagstid samledes vi Alle, Englændere, Schweitser, Hund og jeg i en af de brede Landsbyer og nød vort Middagsmaaltid, og krydsedes paa samme Tid af et nyt stort Tog af Englændere, som drog opover til Klosteret. Atter en engelsk Familie, et Par unge Damer med stolte Munde og kjække Næser, selv styrende sine Muldyr, og stive ældre og yngre Herrer, hvis lange Been næsten rak i Bakken, naar Dyrene gik opover. En mere levende Anskuelse af, i hvor stort Antal de reisende Englændere besøge Schweits, kunde jeg ikke faae, end her paa St. Bernhards Bjerg. Jeg kunde beregne, at dette sidste Selskab vilde naae Klosteret omtrent paa samme Tid denne Aften, som de tvende andre Selskaber eller Familier igaar og iforgaars, og atter tilbringe der en Aftenstund om Kaminen, en Nat og en Morgenstund i Kapellet. Hvor stor Deel af Sommeren varer disse daglige Besøg i Hospitalet? Nu havde vi den sidste Halvdeel af September Maaned. Jeg mødte ogsaa flere løse og ledige Personer af samme Nation, foruden de store Familietog.

Dagen efter reiste vi med Jernbane længere indigjennem Wallisdalen til Sion eller Sitten, som er Kantonens Hovedstad. Videre er Jernbanen endnu ikke tagen i Brug i Kanton Wallis. Her mødte igjen det tydske Sprog os. To enestaaende smaae Bjergpunkter foran Byen med Borge paa Toppen tage sig malerisk ud i Dalens Bund. Den ene af dem bærer Ruinerne af Slottet Tourbillon. Da vi hurtigst mulig vilde naae Berneroberland og efter et Blik paa dette Vierwaldstædtersøen, havde vi Valget mellem to Veie. Enten kunde vi overstige den Bjergstrækning, som adskiller Wallisdalen fra Kanton Bern, over Gemnispasset, stikkende af fra Wallisdalen ved Byen Lauk omtrent midt i Dalen og tagende en lige nordlig Retning mod Thunersø, paa den sydlige Side af Berneroberland, — eller vi kunde holde ud Wallisdalen tilende, besee Rhonegletscheren og Rhonens Udløb, og over Grimselhospital gjennem Haslidalen komne ned ved Meiringen og Brienz, altsaa omgaae Berneroberland paa Nordsiden. Vi valgte den første som den, der vilde frembyde flest Udsigter, først fra Gemni tilbage over de italienske Alper og senere paa Veien indover Berneroberlandet. Vi vare desuden saa heldige her at faae Følge med en Preusser, som vilde samme Vei. Sammen med ham leiede vi da i Sion en eenspændet Vogn til Laukerbad, som ligger to til tre Timer høiere end Lauk paa Veien til Kanton Bern lige ved Foden af Gemmi. Om vor Fart didhen er ikke meget at sige. Wallisdalen bliver i Længden temmelig eensformig, træløs og tildeels sumpig i Bunden eller fremvisende Kjendemærker af Rhonens Oversvømmelser og Gjennembrydninger. Dens største Rigdom er nok Vinen, der mange Steder avles fortrinlig med sydlansk Kraft og Sødhed. Da ellers Luften var ganske klar og det deiligste Høstsolskin opvarmede Dalen, var Kjøreturen ret behagelig, og naar vi kastede Blikket tilbage udover den lange Dal, fik vi ofte see denne eiendommelige tykke Blaaluft hvile over de fjerne Bjerge. Vi spiste til Middag i den lille By Lauk, og da det var Søndag — og det Wallis's Skytspatron den hellige Mauritius's Dag —, havde vi den Fornøielse at see Walliserinderne i deres fulde Pynt spadsere til Vesperen. Alle Stænder bære den klædelige Walliserdragt, hvorved det mest Originale er det turbanagtige store Silkesæt paa Hovedet. Under Klokkernes Klang gik de høitidelige og alvorlige forbi Hotellets Vinduer.

Hotel du Nord i Christiania.

Den 1ste Mai 1828 aabnedes det første egentlige Hotel i Christiania under Navn af „Hotel du Nord". Gaarden var oprindelig opført til Privatbolig af Generalkrigskommissær Holten, der i sin Tid var anseet for Byens rigeste Mand. De senere Eiere vare Kammerherre Rosencrantz og efter ham Oberstlieutenant Ingier, som i 1827 solgte Eiendommen for 16,000 Spd. til Elias Smith, der først indrettede den til Hotel. Etablissementet kom strax i stort Ry under Hr. Smiths Auspicier og Hovedstadens fine Verden havde der sine Koncerter og Baller. Det besøgtes ogsaa af kongelige Personer; Kong Carl Johan var nemlig tvende Gange og Kong Oscar, som Kronprinds, een Gang til Middag der paa Indbydelse af Christiania Borgere. Under Kong Carl Johans Ophold i Christiania 1833 havde ogsaa Hotellet Æren af at huse den franske Gesandt St. Simon, ligeledes den engelske og den preussiske Gesandt ved det norsk-svenske Hof samt Excellencen Piper med Familie, hos hvem Hs. Majestæt et Par Aftener indfandt sig til Thee.

Den 12te Novbr. 1859 blev Hotel du Nord hjemsøgt af Ildsvaade og lagt i Gruus. Vaaren 1860 kjøbtes Tomten med Assurancesum for 22,000 Spd. af Hotelvært Skøien, som ved Muurmester C. Andersen lod det opføre i den nye prægtige Skikkelse, som vor Tegning udviser. Hotellet staar der nu langt smukkere og bekvemmere indrettet end nogensinde forhen. Det har henved 50 Værelser, hvilke, især hvad de tvende første Etager angaar, ere meget elegant udstyrede, og synes der i det Hele taget at være viist megen Omtanke for den Reisendes Komfort; — saaledes er der blandt Andet sørget for, at et bekvemt Badeværelse stadig vil staae til hans Disposition. Foruden de Bekvemmeligheder, Hotellet afgiver for Reisende, er der ogsaa tiltænkt Hovedstaden et temmelig storartet Festivitetslokale. Salen, der vil blive indredet og dekoreret i Løbet af Sommeren, er ikke mindre end 72 Fod lang, 36 Fod bred og 26 Fod høi under Loftet. Den store og dyre Logesal vil saaledes, ialfald til Held for de Koncertgivere, der gjør Regning paa et større Publikum, faae en farlig Konkurrent.

Sluttelig ville vi fremhæve at der fra Hotellets Tag — hvor der er sørget for at man om Sommeren kan nyde en Godveirskveld i Selskabelighed — haves en særdeles smuk Udsigt over Byen og Fjorden. „Hotel du Nord" er nu et Etablissement, hvori der mindst stikker en Kapital af 50,000 Spd., men saa kan det ogsaa taale en Sammenligning med Udlandets større Hoteller.

* *

Gamle Nyheder.

Qvirini's Skibbrud og Ophold paa Øen Røst 1432.

(Forts. fra forr. Nr.)

I fire Dage spiste de af denne Fisk med største Graadighed saa meget hver vilde; men da de saa, at de havde ikke ret meget tilovers deraf, begyndte de at bruge mere Sparsomhed, og til den Ende fastsatte imellem sig en vis Taxt, hvormeget enhver skulde nyde om Dagen; hvorved de bragte det saa vidt, at de endnu af bemeldte Fisk havde i ti Dage deres Underholdning, saa de ei alene fik stille deres Hunger, men samlede sig og temmelig Kræfter. Og var det mærkeligt, at saa længe denne Fisk varede, indfaldt der saadant vedvarende ondt Veir, med Storm og Snee, at det havde været dem umuligt at gaae ud af deres Huus, for at søge sig Føde, og de nødvendig maatte have omkommet, hvis ikke den oftomtalte Fisk havde faldet dem i Hænderne, hvilken og fik Ende, da Veiret begyndte at blive noget bedre, at de kunde søge Stranden igjen, for der at opsamle sig foromtalte Sager til deres Underholdning, da intet andet var for Haanden.

Med denne Kost maatte de siden tage til Takke, skjønt den gav dem saa liden Næring, at de begyndte at see ud, som blotte Skygger og halvdøde, ligesom de og intet andet havde at brænde og varme sig ved, end den Ko-Møg, som laa hos Huset, hvori de vare, hvilken dog stedse gav dem Haab om Frelse, saa de med desto større Taalmodighed led alt dette. Saadant deres Haab blev og endelig imod al Formodning opfyldt: Thi paa en anden Klippe eller et Forbjerg, omtrent otte (italienske) Miil, fra det Sted, hvor de vare, boede iblandt en Hoben andre Fiskere, en Mand, som havde to Sønner, af hvilke den ene, som var 16 Aar gammel, drømte en Nat, at tvende Kalve, som hans Fader havde mistet forrige Sommer, vare komne over paa Øen Santi, og der at finde. Hvilket da han om Morgenen efter fortalte sin Fader, drog denne med begge sine Sønner paa en Fiskerbaad en Morgen tidlig over til bemeldte Ø, og landede just ved det Sted, hvor de skibbrudne Folk vare, da den Gamle blev hos Baaden, men hans Sønner ginge op paa Landet, hvor de fik at see Røgen af den Ild, som de Fremmede havde opgjort i det lille Hyrdehuus, hvilket satte dem i en stor Forundring, eftersom de vidste, at ingen Folk vare der paa Øen. Da de nu derover ginge nærmere hen til Huset, og talede med hinanden om, hvad denne Røg skulde betyde, kom deres Røst Christopher Floravant for Øren, som med Forundring spurgte de andre, om de ei hørte en Menneskestemme? Hvortil Styrmanden svarede, at det vare de forbandede Ravne, som skrege, eftersom de ventede at faae æde dem op, ligesom de havde begyndt at gjøre med deres afdøde Staldbrødre; thi de havde faa Dage tilforn seet en Hoben Ravne at sidde paa bemeldte deres Staldbrødres døde Legemer, hvor de gjorde et stort Skrig. Men da de tvende udenfor komme nærmere til Huset, hørte de alle, at det virkelig var Menneskerøst, hvorfor bemeldte Floravant gik ud, og da han saa bemeldte tvende Personer, vendte strax om og raabte til de andre, det høieste han kunde: De skulde glæde sig, thi der vare tvende ankomne, for at lede efter dem: Hvorpaa de alle med en ubeskrivelig Glæde ginge ud og hen til de tvende ankomne Personer, hvilke bleve lidt forbausede over dette uventelige Optog, og forskrækkede over at see saa mange fremmede Ansigter, som vare saa gustne, blege og magre, at de forekomme dem heller som Spøgelser, end Mennesker. De stode derfor en Tid lang, uden at kunne bevæge sig af Rummet, eller tale eet Ord; men da de andre ved adskillige ydmyge Gebærder og andre Tegn gave tilkjende, at de vare i Nød, og man ei havde noget Ondt at frygte sig for, begyndte de at tale og nævne deres Øes Navn, som ingen af de andre forstode, hvilke derpaa fulgte dem hen til deres Fader, som blev ei mindre bestørset end hans Sønner. Der ransagede de Fremmede Baaden, om der skulde være Madvarer for dem at finde; men eftersom

Hotel du Nord i Christiania.

den Møie var forgjæves, sluttede de, at det Sted maatte ei være langt borte, hvorfra Baaden var kommen, og fik derfor ved adskillige Tegn og Gebærder de Ankomne bevægede til at tage tvende af deres Selskab i Baaden til sig, som ei kunde bære flere, for at fare over, og desto snarere skaffe de andre Hjælp; skjønt endeel havde været af den Tanke, at man burde beholde een af dem, eller tvende tilbage hos sig, for at faae desto snarere Hjælp, og være des vissere paa den; hvilket dog baade Qvirinus og andre satte sig imod og fraraadede, af Frygt for at støde Stedets Indbyggere for Hovedet, hvis Hjælp de i disse deres slette Omstændigheder saa høilig trængede til.

Det var paa en Fredag, at dette skeede, og at de Udsendte komme paa bemeldte Baad over til Øen Rustene, hvor Indbyggerne ved deres Ankomst løbe tilsammen, betragtede med Forundring baade dem og deres Klædedragt, og spurgte hinanden hvorfra de vare, og hvorledes de vare komne did. Hvorom ingen kunde give dem nogen Besked, eftersom de Fremmede forstode ingen, og ingen dem, endskjønt de forsøgte paa adskillige Sprog at tiltale Indbyggerne, som alt var forgjæves, indtil en af de Fremmede, som var født i Nederlandene, paa Tydsk tiltalede Præsten eller Kapellanen der paa Stedet, som var en Tydsker, og en Munk af Dominicaner-Ordenen, hvilken da fik vide hvorfra de vare, og hvordan Skjæbne de havde havt, og kunde berette det for de andre paa Øen. Imidlertid forvoldte dette, saavelsom Indbyggernes Fiskeri, som den Tid af al Magt blev drevet, at disse ei fik vide hvorledes tilstod, og den hele Løverdag gik bort, uden at nogen begav sig hen over til Øen Santi, for at afhente de andre, hvilket satte dem, som vare blevne der tilbage, i en skrækkelig Angst og Bekymring, eftersom de havde gjort sig det faste Haab, at de strax om anden Dagen skulde faae Hjælp, hvorover de nu blandt andet tænkte, at Baaden, paa hvilken deres Staldbrødre foere over, maatte paa Veien være undergangen, ved det der vare for mange Mennesker derpaa. Dog bleve de og endelig hjulpne; thi om Søndagen, som var just vor Frues Renselses-Dag, den 2den Februar, efterat Guds-Tjenesten var til Ende, forestillede bemeldte Præst sine Tilhørere, hvor elendig og jammerlig det stod til med dem, og viste dem deres tvende Staldbrødre, som vare komne over; hvorover de bleve saa bevægede, at mange græd af Medynk, og den ansaa sig lykkelig og salig, som først kunde komme afsted for at hjælpe de Nødlidende.

Til den Ende komme da ud til Øen Santi sex Skibe eller Baade, bringende med sig en Hoben af al Slags Spise, som der paa Stedet var brugelig, hvis Ankomst opvakte hos de af Bedrøvelse og Længsel halvdøde Mennesker, en Glæde, som ei er at beskrive, allerhelst da de Ankomne viste en særdeles Medynk og Kjærlighed mod dem, bragte dem adskillige forfriskende Sager, og vare villige til at tage dem derfra med sig for at gjøre dem end mere til gode. Den foromtalte Præst eller Munk var og kommen did over, hvilken spurgte paa Latin, hvo iblandt dem var Skibs-Herre eller Patron. Og da P. Qvirinus sagde sig det at være, gav Munken ham at æde noget Rugbrød, som han havde med sig, hvilket smagede Qvirino saa vel, som det var kommen fra Himmelen, og gav ham tillige Øl at drikke. Hvorpaa han tog ham ved Haanden, og bad ham udvælge sig et Par andre af Selskabet, for at følge ham over til Øen Rustene paa hans Baad, som tilhørte Obersten der paa Landet, hvilken dog selv var en Fisker. Dette gjorde Qvirinus, og udvalgte dertil Franciscum Qvirinum fra Candia og Christophorum Floravant fra Venedig, med hvilke han paa bemeldte Baad foer over til Øen Røst, hvor nys omtalte Oberstes Søn ledede ham ved Haanden ind i sin Faders Huus, eftersom han var saa svag, at han ei formaaede at gaae. Der blev han imodtagen af Fruen i Huset, som med sin Pige kom ham imøde, for hvilken han faldt ned for at kysse hendes Fødder; men saadanne Komplimenter var hun ei vant til, hvorover hun strax reiste ham op, førte ham hen til Varmen og gav ham en Skaal god sød Melk at drikke, som meget vederkvægede ham.

Qvirinus, som og stedse blev holdt i større Ære end de andre, blev derpaa tillige med de tvende forbemeldte Staldbrødre, lagt ind i Herberge til Oberstens Huus, men de øvrige indlagte hos andre, som boede der paa Stedet, hvor de over-

alt paa det venligste og bedste, efter Stedets Leilighed, bleve imodtagne og beværtede. Især bragte man dem i Begyndelsen saa mange forfriskende Sager, at de, ved det de syntes, at de aldrig kunde blive mætte, toge mere til sig deraf, end deres svage Maver kunde taale, saa de derover bleve angrebne af saadan Smerte, at de ei andet tænkte, end de deraf skulde dø. Men imidlertid erindrede de sig deres tvende Staldbrødre, som vare blevne tilbage efter dem i den store Hytte, da de flyttede ind i bemeldte Hyrdehuus, og talede saa vel om dem, som om de Afdøde, som laa ubegravne, til Stedets Indbyggere, af hvilke mange samlede sig sammen, og med deres Præst droge over til Den Santi, hvor de under en andægtig Sang af Psalmer og aandelige Sange begrove de der liggende døde Kroppe, af hvilke Ravnene tildeels havde afædt Kjødet, og føiede til samme een af de tvende tilbage blevne, som allerede var død; men den anden fandt de endnu i Live, skjønt, i hvilken ynkværdig Tilstand, kan enhver let slutte, da han intet Menneske havde hos sig, var berøvet al menneskelig Hjælp og Næring, og saa sin Staldbroder at ligge død hos sin Side. Denne bragte de tilbage med sig til Den Røst, hvor han dog døde efter tvende Dages Forløb omtrent, og blev hæderligen begraven. (Fortsættes.)

Literatur.

Hos Reitzel i Kjøbenhavn udkommer **Johan Ludvig Heibergs samlede Skrifter**, der ville udgjøre 20 Bind, à 25—30 Ark, hvert til en Priis af 1 Rd. Samlingen udgives i tvende Afdelinger, den første, „prosaiske Skrifter", beregnet til 11 Bind, den anden, „poetiske Skrifter", 9 Bind. Paa hver Afdeling kan subskriberes særskilt. Af første Afd. ere allerede tre Bind udkomne; og at slutte fra disses Indhold, kommer Samlingen til at optage Alt hvad Heiberg har skrevet, ligetil de i Dagens literære og kunstneriske Tvistepunkter givne Tidsindlæg. Denne Udgivelsesmaade, der med Hensyn paa Forfattere uden moden Selvkritik kan være saa skadelig for deres Eftermæle, maa vistnok ved Udgivelsen af Heibergs Skrifter i enhver Henseende ansees for den ønskeligste, da Heiberg var en af disse klartseende, selvprøvende Forfattere, som under Behandlingen af selv de mest fortærskede Emner afvinde disse en ny Side, og til Betragtningen af det mest Ephemere knytte Tanker og Synsmaader af en vid og varig Gyldighed. Mest nyt eller for Nutidens Læsere ubekjendt Indhold vil naturligviis første Afdeling bringe, da man kun har en ældre knap Samling af Heibergs større og betydeligste prosaiske Arbeider (3 Bind), og Resten af hvad han har skrevet enten blot forefandtes „trykt som Manuskript" (saasom hans Forelæsninger ved den militære Høiskole) eller omspredt i Blade og Tidsskrifter (hans „Flyvende Post" og „Intelligentsblade" og Maanedsskrift for Liter., hvoraf han var Medredaktør, etc.) Derimod vil den poetiske Afdeling neppe komme til at indeholde stort mere, end hvad der findes i den af ham selv besørgede anden Udgave af hans „poetiske Skrifter", der som bekjendt bestaar af 8 Bind (den nye skal dog bestaae af 9). Thi siden hiin Udgave afsluttedes, har Heibergs „Muse saagodtsom været forstummet", — kun „Gadeviser" bet gnede, ct den endnu var i Live, skjønt allerede sygelig.

— Fra Kjøbenhavn have vi modtaget **20 Tegninger** af Fritz Jürgensen, Autographi fra W. Hansens Steentrykkeri (Priis 1 Rd.) Denne Samling bestaar af Pennetegninger, der ere raskt henkastede og hvoriblandt flere fremstille charakteristiske Scener af Kjøbenhavnerlivet. Skjønt enkelte af dem ere mindre betydelige, vil dog Heftet i det Hele være en fornøielig Bog at „bladre" i.

— A. Munchs Tidsskrift **For Hjemmet**, 3die Hefte, indeholder, foruden tvende Fortsættelser fra forrige Hefte, „Hittebarnet", et Digt af Carl Andersen (Forf. til Ingolf og Hjørleifs Saga), og tvende oversatte Stykker: „Havets Undere" og „Tydske Digterbekjendelser", det sidste af Herm. Marggraff.

— **Nordisk Conversations-Lexicon**, H. 47 og 48, indeholder biographiske Artikler over Nordmændene J. Neumann, N. Nicolaysen og Hartv. Nissen. I sidstnævnte Hefte findes ogsaa Artiklen „Norge" (temmelig udførlig), med tilhørende Artikler „norsk Kunst" og „norsk Literatur", (hvilke sidste ikke som hiin skrive sig fra Lexikonets faste norske Medarbeider) samt en Artikel „norsk Ret."

— **Dansk Maanedsskrift.** Tidsskrifter pleie hyppigen i sin Begyndelse at indeholde forholdsviis meget selvstændig bearbeidet Stof, men naar de have bestaaet en Stund og Udgiver og Medarbeidere ere blevne trætte, da at indskrænke sig mest til Oversættelser. Ovennævnte af Dr. Steenstrup redigerede Maanedsskrift har gaaet den modsatte Vei, idet de originale Bidrag med Tiden forholdsviis ere blevne flere og flere og Oversættelserne, navnligen i de seneste Hefter, saagodtsom forsvundne. Vi ville ikke hermed sige, at et Tidsskrift derfor ubetinget maa være bedre; thi somoftest falder det haardt under indskrænkede Literaturforholde at opdrive saa gode selvstændige Behandlinger af almene og udenlandske Emner, som de, der kunne hentes fra franske og engelske, ja endog tydske Tidsskrifter og Blade, der paa Grund af Abonnenternes Antal ere istand til at byde store Honorarer og saaledes drage de første Forfattere til sig. Men det er dog altid et Beviis saavel for at Udgiver og Forlæggere ingen Møie spare, som om Interessen i det Hele for et literært Foretagende, naar mange Forfattere samle sig under dets Fane. Et Blik paa Indholdet af Maanedsskriftets sidste Hefter viser strax en Mangfoldighed saavel af behandlede Emner som af Forfattere; men uden her at indlade os paa en Opregning, der vilde godtgjøre dette, skulle vi kun fremhæve et Par Artikler af det sidstudkomne Hefte (1861, 4.), nemlig „Bidrag til en Skildring af Kjøbenhavn for 100 Aar siden" af Cancellist L. Holst og „Det Tydske og Nordiske i den svenske Skjønliteratur i det 19de Aarhundrede" af Dr. C. Rosenberg. Holst har af Aviser, gamle Skrifter etc. sammenbragt en vistnok ikke udtømmende, men dog læseværdig Skildring af Kjøbenhavns Habitus i forrige Aarhundrede, hvortil ellers Werlauff for et noget tidligere Tidspunkt har givet et saa rigt Materiale i sit enestaaende Værk „Antegnelser til Holbergs Lystspil". Adskillige Træk tjene til at oplyse, hvor naive Forholdene dengang vare selv i den danske Kongestad, og atter andre belyse Tilstanden i det Hele og have ogsaa sin Gyldighed for Norge. Da den fra Wessels Vers bekjendte Agent Holck („de Fattiges Tolk") havde faaet Adressekontoret i Gang (1759) og derfra lod udgive en Adresseavis, fik han alle Stodderkongerne paa Halsen, fordi han indførte i Avisen, hvem der skulde prædike, og derved berøvede hine Folk den Indtægt de havde havt af at gaae om til visse Familier om Løverdagen og lade dem det vide. Det var da ikke engang tilladt at meddele de uskyldigste Nyheder. Saaledes blev Holck opkaldt til Magistraten og ilagt en Mulkt af 2 Rdlr., fordi han havde fortalt, at en Mand havde solgt en gammel Hest efter Vægt til en Anden. Man seer ellers, at Datidens Politi har været lige saa villigt til strax at forelægge Holck Mulkter for hvad han skrev i Avisen, som vort fremdeles er, hvor der er Spørgsmaal om Smaating: uharmonisk Sang, høirøstet Tale eller lignende. — Haandværkerne averterede oftere efter sine Læredrenge, der vare løbne bort, og lovede Douceurer for „at forekomme dem", og navnligen synes Skomagerdrengene at have havt stærk Tilbøielighed til at løbe bort. Krigsstanden stod paa et lavt Kulturtrin. „De fleste Kadetter løb omkring med forrevne Klæder, halv barbenede, ilde toede, værre kjæmmede, vrimlende af Utøi, her saa man En med en Bog Papiir med Smør paa, en Anden, der holdt Munden under Posten for at drikke, alle (undtagen i Læretimerne og ved Bordet) med Hatten paa Hovedet, til de gik i Seng. Uhumskhed voldte Usundhed især Sygdomme i Huden; der var de Kadetter, som plagedes med Udslet i 6 Aar . . . Skjeldsord og Eder hørtes af Enhvers Mund, ingen Dag gik hen, uden et eller flere Par vare i Haarene paa hverandre, og man kunde hver Dag møde Kadetter med Haaret „forplustret" eller med blodige Ansigter og Klæder osv." — Fra Konstantinopel havde man dengang Efterretninger paa 6 Uger, fra Genua og Spanien omtrent paa 4 Uger, fra Paris og London paa 14 Dage etc. Naar herhos bemærkes, at den ridende norske Post afgik kun een Gang om Ugen, og at det beroede paa Postsækkens Rummelighed, hvorvidt Aviserne kunde komme med, vil man deraf slutte sig til, hvor seent Nyhederne fra Udlandet kom hid til Landet. Mange her hentede ogsaa sine Underretninger gjennem Korrespondenter. Den af Holck og Andersen oprettede „agende Post" til Norge, der senere blev kongelig, afgik indtil 1787 kun 4 Gange aarlig. — Rosenbergs Artikel er en oplysende, revuemæssig Udbytning af A. Fryxells nylig udkomne Værk „Bidrag till Sverges litteraturhistoria og Orvar Odds (Sturzenbeckers) Grupper och personnager från igår.

Norge.

Christiania. Hs. Maj. Kongen vil i Maanedens Løb komme hid til Christiania og lægge Grundstenen til den nye Storthingsbygning. H. M. afreiser 22de Mai fra Stockholm og lægger Veien over Gøtheborg.

— Enkedronning Josephine vil indtræffe i Christiania 16de Juni og tage Bopæl paa Slottet.

— Under 6te Mai er Sognepræst til Østre Moland H. G Magelssen udnævnt til Sognepræst til Østre Aker; ord. Katechet ved Bragernæs Menighed T. A. Dop til Sognepræst til Gamle Aker; konst. Præst ved Gaustads Sindssygeasyl H. Elstrand til Sognepræst for Grønlands Sognekald; Personelkapellan hos Sognepræsten til Aker J. M. Lund til resid. Kapellan til bemeldte Grønlands Sognekald; Sognepræst til Domkirkens Menighed i Stavanger W. W. Dietrichson til Sognepræst til Borre; Sognepræst til Kvikne C. A. Krefting til Sognepræst til Hof (Solør Provsti); Personelkapellan J. M. Brun til Sognepræst til Maalselven; Kand. i Theol. J. Ottesen til Stiftskapellan i Tromsø Stift; Adjunkt ved Lillehammers lærde og Realskole Jac. Løkke til Adjunkt ved Christiania lærde Skole; Underretssagfører N. N. Hornemann til 2den Assessor i Throndhjems Stiftsoverret og Handelslærer i Arendal E. Brønlund til Dispachør. — Under s. D. er Stiftsoverretsprokurator W. A. Mariboe indtil Videre konstitueret som 3die Assessor i Christiania Stiftsoverrets 1ste Afdeling.

— Mad. Bratz har efter meer end 25aarig Tjeneste ved Christiania Theater taget Afsked med 200 Spd. i aarlig Pension.

— Kunstforeningen har besluttet i Sommer at foranstalte en Udstilling af nordiske Kunstneres Arbeider i Lighed med Udstillingen 1857.

— Idag (Løverdag) begyndte Advokat J. Homann en Række af Forelæsninger til Fordeel for Studentersamfundets Byggefond.

— 7de Mai var der atter Ildebrand paa Kopist Thoens Løkke, fjerde Gang i Løbet af faa Aar.

— En stor Ulykke er 7de Mai overgaaet Sarpsborg, idet en under stærk Nordenvind udbrudt Ildebrand har lagt i Aske 46 Brandnummere (Assurancesum 89,000 Spd.), deriblandt Byens kostbare Kirke (hvoraf Afbildning findes i dette Blad for 1859 Nr. 11), Raadhuset, Posthuset, Apotheket og Telegraphkontoret. Hs. M. Kongen har gjennem Telegram bevidnet sin Deeltagelse i denne Ulykke.

— Sognepræst Schübeler har i Mgbl. Nr. 125 givet en Skildring af den i Aaseral herskende store Nød, hvilket har havt til Følge, at en Subskription her i Byen er aabnet, som i Løbet af faa Dage har inbragt 339 Spd.

— Dødsfald. Rigsarchivar Chr. Lange † 10de Mai, i en Alder af 51 Aar. Sognepræst til Laurdal G. T. Faye (f 1804) † 2den Mai. Brigadeintendant Even Stenersen † 27de April, 68 Aar gammel. Kjøbmand i Arendal Morten Smith Dedekam (f. 1793) † 30te April. Han var en af Stifterne af Arendals Museum, for hvilket han stadig virkede med Iver, og er ogsaa paa det historiske Felt optraadt som Forfatter med et Par Samler-Arbeider.

Throndhjem. Den 29de April indviedes den for Realskolens Pigeafdeling opførte nye rummelige Bygning, til hvilken Architekterne Schirmer & v. Hanno har leveret Tegninger.

Bekjendtgjørelser.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 20. Udkommer hver Søndag Morgen. **19de Mai 1861.** Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. **10. Aarg.**

Indhold.

Heinrich von Kleist's Breve.

(Slutning fra forr. Nr.)

Men ligesaalidt som Religionen ydede Heinrich von Kleist Trøst og gav ham et Holdepunkt, lige saalidt fandt han det i det Kantiske Imperativ. Vistnok skriver han i Sommeren 1800, at Noget i Mennesket er uforanderligt og evigt: „Pligtfølelsen", men i 1801 siger han, at det lader, som han skal blive en af de Daarskabens Ofre, „af hvilke den Kantiske Philosophie har saa mange paa Samvittigheden". Bedøvelse og selskabelig Adspredelse tiltalte ikke hans Natur. I større Selskaber følte han sig forlegen og ilde tilmode, og ærgrede sig over, at man der blot kan gjøre sig gjældende ved „megen Snakken, Dristighed og Overfladiskhed." Han finder det derfor i sin Orden, „at Lærde i Selskaber kunne blive ubehjælpsomme, ja tølperagtige; thi om det, som dybest opfylder hans Sjæl, vil den Lærde ikke tale, da han ikke vilde blive forstaaet, og man vilde finde ham kjedsommelig og anmassende, og om Jammerligheder kan han ikke tale." Han paastod, „at man gjorde de Lærde Uret, naar man siger, at de tie af Stolthed, og at det tvertimod ofte var den høieste Grad af Beskedenhed, der lukkede deres Mund." „Vor kloge Professor Wünsch", skriver han fra Frankfurt, „der rager høit op over alt hvad her findes, kan sættes i den største Forlegenhed ved et smagløst Drilleri af en næsviis ung Pige." Fra Berlin skriver han i 1801: „I Selskaber kommer jeg sjelden. De jødiske vilde være mig de kjæreste, dersom man der ikke pustede sig saa op med sin Dannelse."

Saaledes fandt han hverken i sig selv eller i den Kantiske Philosophi, hverken i Religionen eller i Selskabet et Holdepunkt. Den preussiske Stats Mekanisme havde heller ingen Plads for en Mand af hans Livsanskuelse. Som Militær havde han levet altformeget for sine Studier og for sit Indres Uddannelse, til ikke at paadrage sig sine Foresattes Uvillie. „De største Undere af militær Disciplin, Gjenstanden for alle Kyndiges Beundring," skriver han til sin fordums Huuslærer, „ere Gjenstanden for min hjerteligste Foragt; Officiererne ere i mine Øine blot ligesaamange Exerceermestere, Soldaterne ligesaamange Slaver, og naar det hele Regiment gjør sine Kunster, synes det mig et levende Symbol paa Tyranniet." Med saadanne Anskuelser kunde han naturligviis ikke vedblive at være Militær, og han tog sin Afsked 1798. Han kastede nu Øinene paa de civile Fag, men det preussiske Regjeringssystem syntes ham „noget militært" i alle sine Forgreninger. „Man vil trække Industrien frem ved Haarene", skrev han i 1800. „Er det da noget Under, at den seer suurt? Kunster lade sig ikke fremtvinge og lære som de militære Haandgreb." At søge Embede under et ham saa modbydeligt System, kunde ikke falde ham ind: „han foragtede den lumpne, Lykke hvortil det kunde føre." Det er en Selvfølge, at han var slet anseet ved Hoffet og i Regjeringskredsene, slettest maaskee af Kongen selv, i hvis Øine en dygtig Underofficier var en nyttigere Statsborger end en Digter.

„Da jeg sidst var i Potsdam", skriver han til Ulrikke, „vare Prindserne, især den yngste, meget venlige mod mig, men Kongen var det ikke. Og naar han ikke trænger til mig, saa trænger jeg langt mindre til ham, thi mig vilde det ikke falde vanskeligt, at finde mig en anden Konge, men han kan ikke opsøge sig andre Undersaatter. Ved Hoffet inddeler man Menneskene, ligesom Chemikerne fordum Metallerne, i dem, som lade sig strække, og i dem, som ere uhaandteerlige. De første blive naturligviis bankede med Vilkaarets Hammer, de andre derimod forkastes som ubrugelige ligesom Halvmetallerne. Selv de bedste Konger udvikle gjerne det slumrende Genie, men det allerede udviklede trykke de altid dybere ned."

Da det rygtedes, at han havde havt til Hensigt at deeltage i det af Napoleon paatænkte Søtog til England, lagde han sig ganske ud med sine Overordnede. Det Brev, hvori han meddeler Søsteren denne Plan, er mærkeligt nok og følger derfor ogsaa med hans samlede Breve som Faksimile. Det lyder saaledes:

„Min dyrebare Ulrikke (her er en halv Linie omhyggelig udstrøget, som det lader, ikke af Kleist selv). Hvad jeg her vil sige Dig, kan maaskee koste Dig Livet, men jeg maa, jeg maa, jeg maa fuldbringe det. Jeg har i Paris gjennemlæst, forkastet og brændt mit Værk; det er altsaa forbi. Siden Himlen nægter mig det største af Jordens Goder: Navnkundighed, kaster jeg som et egensindigt Barn alle andre hen. Jeg kan ikke vise mig dit Venskab værdig, jeg kan ikke undvære dette Venskab, derfor styrter jeg mig i Døden. Vær rolig for mig, Du Ophøiede, jeg skal jo dø Slagenes skjønne Død. Jeg har forladt dette Lands Hovedstad og er vandret til dets Nordkyst: jeg vil tage fransk Krigstjeneste. Snart vil Hæren ro over til England; hiinsides Havet lurer Undergangen paa os Alle. Jeg jubler ved Udsigten til en saa stolt Grav. Du, Elskte, vil være min sidste Tanke.

St. Omer, Oktober 1803."

Hvor bittert han end hadede Franskmændene, gjaldt det ham her blot at finde Døden med dem, thi han var overbeviist om, at de alle vare fortabte, naar de betraadte engelsk Grund. Men saadanne Uregelmæssigheder kunde ikke andet end fremkalde Tanken om, at det ikke var rigtigt fat med hans Forstand, og for at undskylde sit uoverlagte Skridt maatte Kleist halv om halv selv indrømme dette, da han, i Anledning af en Ansættelse, søgte og erholdt Audients hos Generaladjutant von Køckeritz. Om denne Audients beretter han til Søsteren:

„Min kjæreste Rikke, jeg vil hurtig bringe Dig Rapport om min Reise — en Hundsvot giver bedre end han har. Jeg ankom hertil Tirsdag, men da Kongen var fraværende, maatte jeg spilde Onsdag og Thorsdag og kjørte saa Fredag til Charlottenburg, hvor jeg endelig fandt Køckeritz. Han modtog mig med et bistert Ansigt, og paa mit Spørgsmaal, om jeg havde den Ære at være kjendt af ham, svarede han med et kort Ja. Jeg kom, blev jeg ved, for at spørge ham til Raads i mine forviklede Anliggender. Det var mig bekjendt, at et Brev, skrevet af mig fra St. Omer var bleven forelagt Kongen; dette Brev maatte ufeilbarlig bære Spor af en saa aandelig opløst Tilstand, at jeg fordristede mig til at haabe af Hans Majestæts Retfærdighed, at det ikke vilde blive fremlagt for nogen politisk Domstol.

„Om dette Haab var grundet, — og om jeg efter nu at være helbredet turde haabe, at min Bøn om Ansættelse vilde finde gunstigt Øre? — herpaa svarede han efter at have betænkt sig noget: „Er De da nu helbredet, forstaae mig ret — ganske helbredet?"

„Da jeg saa forundret paa ham, vedblev han med Heftighed. „Jeg mener, om De er fuldkommen helbredet for de Ideer og Svindlerier — (disse Udtryk brugte han) som grasserede for nogen Tid siden?" Jeg svarede ham med saamegen Ro, som jeg kunde bringe tilveie, at jeg ikke forstod ham, at jeg havde været legemlig syg og at jeg nu følte mig helbredet med Undtagelse af en Smule Mathed, som en Badekur vilde hjælpe mig af med. Han trak Lommetørklædet op og pudsede sin Næse. Naar han skulde sige mig Sandheden, begyndte han, og Ansigtet var allerede mildere, kunde han ikke skjule for mig, at han havde temmelig ugunstige Tanker om mig. Jeg havde opgivet min militære Stilling, forsmaaet en civil, streifet om i Udlandet, villet kjøbe Jord og Grund i Schweitz, givet mig af med at rime (o, min Ulrikke!) havde villet deeltage i Landgangen i England osv. Det var desuden Kongens Grundsætning, ikke at protegere Militære, der gik over i Civilstanden. Han kunde altsaa intet gjøre for mig. Taarerne kom mig virkelig i Øinene. Det stod i min Magt, sagde jeg, at give ham en ganske anden Forklaring paa alle disse mine Skridt, end han formodede. Hiin Landgangshistorie, f. Ex., havde ikke havt det fjerneste politiske Motiv, den hørte for en Læges Forum og ikke for et Kabinets. En stedse stigende Smerte i Hovedet var bleven mig saa ulidelig, at jeg vilde have samtykket i Jordaxens Fordreining for at blive den kvit. Det var en Grusomhed at gjøre en Syg, ansvarlig for de Handlinger, han begik under Lidelsens Overmaal."

Alt Andet havde kunnet tilgives ham, men at han havde givet sig af med at rime var et for mistænkeligt Symptom, han var sikkerlig inkurabel. Forøvrigt afskedigedes han temmelig naadigt, ja man bad endogsaa om Tilgivelse, dersom man skulde have fornærmet ham.

Den Ulykke, der i 1806 rammede Preussen, rystede hele hans Væsen. Som allerede anført levede han i Kønigsberg med forstyrret Nervesystem. Franskmændene havde han til alle Tider grundig hadet; fra Paris, som han fandt var en „traurig Stad", havde han skrevet til sin Forlovede om Franskmændene: „Hvorhen Skjæbnen vil føre denne Nation? Gud veed det. Den er modnere til Undergang end nogensomhelst anden europæisk Nation." I et Brev fra Schweitz til Ulrikke (1801) kalder han Franskmændene „Fornuftens Aber"; og af denne „til Undergang modne Nation", af disse „Fornuftens Aber" saa han nu sit Fædreland, ydmyget, styrtet, bragt til Afgrundens Rand. Den værste Frygt, han nogensinde havde næret, var langt overtruffen. I 1806 skriver han fra Kønigsberg. „Det vilde være forfærdeligt, om denne Tyran (Napoleon) grundfæstede sit Rige. Kun en meget liden Deel af Menneskeheden veed, hvilken Undergang det vilde være, at komme under hans Herredømme. Vi ere de af Romerne undertrykte Folkeslag." I denne Aand digtede han sit „Hermansslag", hvori han med samme Harme pidsker Romernes (eller Franskmændenes) Tyranni og de tydske Fyrsters Feighed og lave Egenkjærlighed samt de tydske Kvinders landsforræderske Smiil til Fienden. Om sin Thusnelda, som senere paa en saa grusom Viis hævnede sig blot for Ranet af en

Haarlok, sagde han: „Det er i Grunden et skikkeligt Fruentimmer, blot lidt dum som alle Fruentimmer, der lod sig daare af det franske Væsen." Til disse dumme Fruentimmer hørte Dronning Louise ikke. Om hende siger han til Ulrikke:

„Hun, hvis Sjæl endnu for kort siden, kun syntes beskjæftiget med, hvorledes hun tog sig ud tilhest eller i Dandsen, hun har ganske opfattet det Store, hvorom det nu gjælder. Hun samler de Mænd, fra hvem alene Frelsen kan komme, og som K* (Kongen forsømmer); ja, hun er den, som holder det, der endnu ikke er sammenstyrtet."

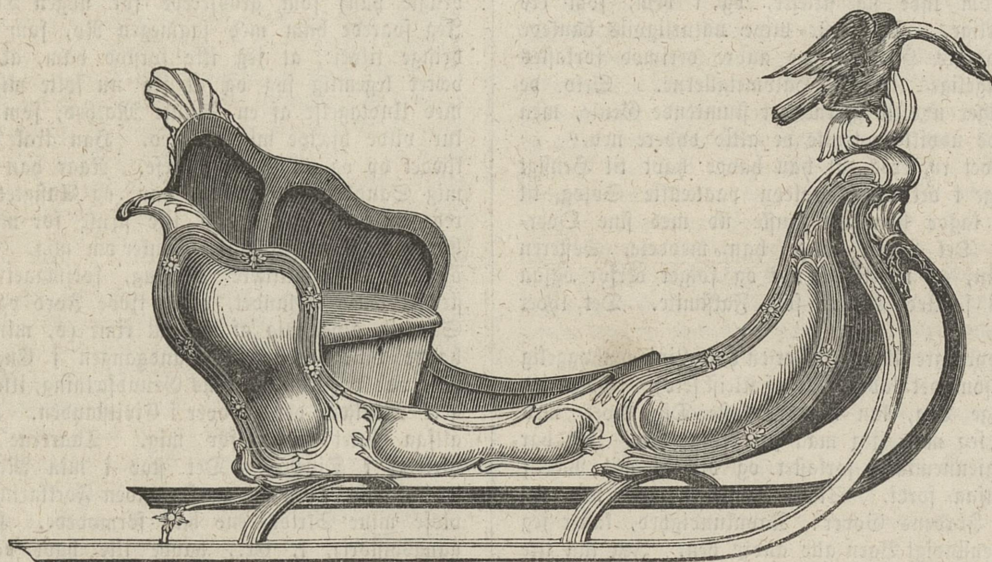
En for Menneskeheden glædelig Jagttagelse undgik ham ikke: „Det synes", skriver han, „som om den almindelige Ulykke opdrager Menneskene; jeg finder dem visere og varmere, deres Anskuelser af Verden mere høihjertede."

Maaskee vilde han med større Standhaftighed have baaret Fædrelandets Ulykke, havde han været i mindre Splid med sig selv, thi egen Ulykke gjorde ham, som han selv siger „heftig, vild og uretfærdig." Kleist besad Ærgjerrighed, hvormegen Mistillid han end nærede til sit Talent, og altsaa til sin Evne til at tilfredsstille den. Ovenfor have vi anført Steder af Breve, der noksom vidne om denne Ærgjerrighed. Navnkundighed er ham „det høieste af Jordens Goder", „Udødelighedens Krands" vil han vinde, han havde allerede anvendt „et halvt Tusinde paa hinanden følgende Dage, Nætterne til de fleste iberegnet, paa Forsøget". (Han mener sin Robert Guiscard). Om dette Værk siger han senere: „Skjæbnen, som tilmaaler Folkeslagene ethvert Tilskud til deres Dannelse, vil, tænker jeg, endnu ikke lade Kunsten modnes i dette nordlige Himmelstrøg. Det vilde idetmindste af mig være en Daarlighed, om jeg længere ødede mine Kræfter paa et Værk, som jeg egentlig har overbeviist mig om, er mig for vanskeligt. Jeg træder tilbage for En, som endnu ikke er født, og bøier mig et Aartusinde forud for hans Aand. Thi i de menneskelige Opfindelsers Række er det, som har foresvævet mig, utvivlsomt et Led, og et eller andet Sted voxer en Steen for den, som engang udtaler det."

Ingen betydelig Digter er maaskee i levende Live bleven saa miskjendt, upaaagtet og tilsidesat som Heinrich von Kleist. Wielands Bifald, Hubers anerkjendende Anmeldelser og Apotheosen i Dresden, hvor en Laurbærkrands blev ham paatrykket ved den østerrigske Gesandts Taffel „af de to nydeligste smaae Hænder i Dresden", vare for enkeltstaaende Phænomener til at indgyde ham Mod. Et Lystspil, han lod opføre i Weimar, modtoges koldt, og hans ypperlige Fortællinger gjaldt dengang for kjedsommelige. Alt syntes at have sammensvoret sig mod ham. Og saa fortvivlede han over sig selv, som han havde fortvivlet over Fædrelandet, og opgav Haabet om at kunne være noget for sit Folk, om at bidrage noget til dets Storhed. Han var moden til den Katastrophe, til hvilken hans Livs mørke Dæmon stedse havde drevet ham nærmere. Hans sidste Brev til Ulrikke lyder:

„Glad og tilfreds som jeg er, kan jeg ikke dø uden at have forsonet mig med den hele Verden, og fremfor alt med Dig, min dyrebare Ulrikke. Lad mig tage den strenge Ytring tilbage, som indeholdes i Brevet til Kleisterne. Du har sandelig gjort mod mig, jeg siger ikke hvad der stod i en Søsters Magt, men hvad der stod i et Menneskes Magt for at redde mig. Sandheden er, at jeg ikke stod til at hjælpe paa Jorden. Og nu, lev vel! Himlen skjænke Dig en Død, der i Glæde og unævneligt Frosind blot halv ligner min, det er det bedste Ønske jeg veed at finde for Dig.

Din
Heinrich
Stemmings ved Potsdam
paa min Dødsmorgen."

En gammeldags Slæde.

Havde han endnu havt Taalmodighed blot nogle Aar, og gjort sin onde Dæmon tapper Modstand, vilde Fædrelandet have seet ham, høistemt og befriet fra sin Dæmon, drage ud med de Frivilliges Skarer mod den af ham saa bittert hadede Fiende, han vilde idetmindste have givet de Bortdragende begeistrede Frihedssange med paa Veien. Hans i 1809 digtede Fædrelandssang: „Germania til sine Børn", viser, at Kleist ogsaa var ildfuld Lyriker.

En gammeldags Slæde.

Nu ligge de gamle Borge
Længst sunkne i Gruus,
Og Gyldenkarmen findes
Ei meer i Bondens Huus,
De Riddersmænd og Fruer
Slumre under Muld; —
Alt hvad der staar tilbage
Er en Saga veemodsfuld.

En Reise.

(Af J. E. Unger).

VI.

(Sidste Artikel).

Natten var falden paa, da vi over svære Bakker og gjennem Furuskov naaede Laukerbad. Denne usle Landsby ligger mellem 4 og 5000 Fod over Havet i en Bjerggryde, som kun er aaben mod Syden ned imod Rhonedalen, og omgives af flere tusinde Fod høie Klipper, der stenge Fjelddalens videre Fremtrængen. Derfor hører ogsaa her al Kjørevei op og Fjeldstien tager nu brat tilveirs opover Gemmi. Landsbyens Rigdom er de varme mineralske Kilder, over tyve i Tallet, hvoraf især en er betydelig og har en Varmetemperatur af over 40° R. De benyttes til varme Bade og i de senere Sommermaaneder skal her være en ganske livlig Sammenstrømmen af Badegjæster, hvorom syv til otte store Hoteller bære Vidne. Men ved Vinterens Begyndelse allerede i Oktober forlades Hotellerne af Gjæster og Værter, og en stor Deel af Landsbyens øvrige Indbyggere flygte for den frygtelige laukerbadiske Vinter, som nu tager sin Begyndelse og varer i syv Maaneder. Sneen lægger sig tit mellem fire og sex Fod dyb og fylder den hele Gryde med et eneste selskabeligt koldt Bad. Kun de varme Kilder skulle modstaae Kulden og strømme rygende gjennem Sneen. Om Aftenen i Hotellet traf jeg her ganske uventet en Landsmand mellem Badegjæsterne. Det er pudsigt, naar man i Udlandet i en Fremmed, som man i længere Tid har samtalet med og holdt for Udlænding, pludselig opdager en Landsmand. Man bliver endnu en Stund ved i det fremmede Sprog og kan ikke rigtig forstaae, at denne Mand i denne Omgivelse skal kunne snakke Norsk. Min herværende Landsmand var en Bergenser ved Navn Henning Leganger, nu Uhrmager eller Eier af en Uhrfabrik i Gaux de Fonds i Neufchatel (Horloger, fabrique Horlogerie fine). Det var meget hyggeligt at træffe ham. Som i flere Aar bosat i Schweits kunde han naturligviis give mig god Besked om sit nuværende Hjem, og jeg imødekom efter Evne hans Ønske om at høre om senere Tiders private og offentlige Forholde i det gamle Norge. Paa hans Indbydelse gik vi næste Morgen ind i hans Badeværelse og saa paa Bademethoden, som er original og enestaaende. Det Eiendommelige ved den bestaar deels i den lange Tid, som man tilbringer i det varme Vand — indtil 8 Timer om Dagen, fem om Formiddagen og tre om Eftermiddagen — deels i Samfundsbadene eller de offentlige Bade, som man har indrettet for at fordrive den uhyre Kjedsomhed, der maa paakomme En ved at sidde saa længe i varmt Vand, og hvoraf nogle kunne rumme indtil fyrgetyve Personer. Her mødes Damer og Herrer af alle Aldre og Klasser, indhyllede i fodside uldne eller linnede Talarer, her konverseres, læses Aviser — Alt i Vandet. Medens vi betragtede denne Vandscene — thi Alle have Adgang til Badeværelserne —, dog nu mindre storartet, da Sæsonen var imod sin Ende, kom flydende Borde, serverede mod Frokost, seilende hen til hver af Gjæsterne, og nu spistes Frokost med god Appetit og god Tid — Alt i Vandet. Her flød Melk og Honning, som Ovid siger. Man har omtrent en tyve store offentlige Bade til tyve à tredive og desuden mange smaae til fire eller sex Personer. Vandet er, som ventelig kan være, ikke ganske gjennemsigtig, det er though not dirty, centainly dirtylooking, siger Forbes med Rette. Det var naturligviis høist komisk at see paa disse plaskende Figurer, halv svømmende, halv flydende omkring med hver sit Bord foran sig. Min Landsmand i Vandet og jeg oppe ved Rækværket førte Samtalen i Hjemmets Sprog, og nu dreiede alle Hoveder sig mod det ubekjendte barbariske Maal som en Flok af skremte Sødyr. Vi gik igjennem den lange Gang, som fører langs med disse offentlige Bade, ogsaa et mindre Bad, der var taget i Brug af kun to Personer. Den gode Søgning af dette Bad fra Nabolandene, uagtet det lidet Indbydende i at sidde 8 Timer daglig i Vandet og med mange ubekjendte Mennesker, tyder hen paa god Virkning, og „virke paa Organismen maa utvivlsomt dette Experiment at dukke sig en Trediedeel af Døgnet, gjennem et Tidsrum af een eller to Maaneder, ned i varmt Vand, hvis Temperatur tildeels overstiger Blodets." Endnu maa man hver Dag efter endt Badetid tilbringe een Time i Seng. Stærke Naturer kunne ogsaa bruge Vandet indvortes, og da afkortes Badetiden. Dette Bad er især godt for Rheumatisme og Hudsygdomme, og min Landsmand fortalte om en Dame fra Lyon, der var kommen hertil med et slemt Udslet, som hun ved Badningen ganske var bleven befriet for. Han brugte Badet for Frost i Hænderne. Da vi tilstrækkelig havde mættet vor Nysgjerrighed her, skulde vi ogsaa see de berømte Leitern eller Eschelles, otte Træstiger, som i en halv Times Afstand fra Laukerbad ere fæstede til den næsten lodrette Klippe, den ene ovenover den anden, for at forbinde den høit oppe i Fjeldet liggende Landsby Albinen med Laukerdalen. Men da Dagen var fremrykket, og det en klar blændende Dag, maatte vi nøie os med Fortællingen om denne kunstige Maristi og skyndte os at komme afsted. Vi havde ogsaa for os en endnu kunstigere og meget besværligere og mærkeligere Sti for at komme til Toppen af Gemmi, og Preusseren, hvem „Steigen" var forbudt af Lægerne, maatte her tage et Muldyr, og saaledes fik vi og Veiviser med over Fjeldet, ellers undværlig. Nedenfra Laukerbad seer man Stien svinge og slynge sig opover den næsten endebratte Fjeldside til Passet, Veien har en Længde af over ti tusinde Fod og er over sex Gange saa lang som den perpendikulære Høide. Man kan da forstaae, at det ikke er saa snart, som det seer ud til, at komme op denne kunstige Vindeltrappe, især i en heed Morgen med Solen i Ryggen, og det i denne laukerbadiske Gryde, hvor ikke et Vindpust kjølede os. Det eneste, som styrtede os under Gangen, var at see ned paa Laukerbad, der laa saa vakkert og roligt, dybt i Bunden af Dalen, og faae Øie paa Dalaelvens hvide Skum, som endnu laa i Skygge. Lidt efter lidt hørte vi ogsaa Lyden af en silrende Fjeldbæk oppe i Passet, en lystelig Lyd; thi der, hvor vi gik, var det ganske tørt, ikke en Draabe at læske sig paa lige fra Bunden af Dalen til Fjeldhøiden. Den stakkels lille Hund, som kom fra St. Bernhards kolde kraftige Sneeregioner, følte her for første Gang Trykket af det nye Liv. Den peb og ynkede sig, og da vi kom nærmere Passet, maatte Schweitseren med Fare bære den nedover en steil Skraaning for at komme til Vand. Men denne Vei, som vi nu gik, er en mærkværdig Vei. Den er for hundrede Aar siden med Kunst bogstavelig brudt ud af Klippen i mangfoldige, for Øiet under Gangen uudforskelige Slyngninger lige opad. Medens vi vare beskjæftigede med Hunden for at skaffe den Vand, var Preusseren vedblevet at ride videre, og vi saa ham nu, efter længere Tids Ophold, til vor Forbauselse tæt ved os lige over vore Hoveder. Da vi imidlertid skulde søge at naae ham igjen, havde vi en lang Veibøining at gaae, og da vi kom til det Punkt, hvor han før stod, havde vi ham atter tæt ved os lige over vore Hoveder. Veien er ikke mere end et Par Alen bred, men forsynet med solid Steenrækværk, saa her er ingen Fare for at blive svindel.

Endelig vare vi da i Passet. Vi lode Laukerbads varme Herligheder og Besværligheder under os, og da vi havde naaet Høiden, fandt vi til Høire en Udpynt, hvor vi satte os og hvilede ud i en storartet Udsigt. Tilbage udover Rhonedalen, der spillede lidt frem i Dybet, den store penninske Alpekjæde fra Høire til Venstre. Den penninske Alperække eller Walliseralperne er som bekjendt den Deel af Alperne, der gaar fra Mont Blanc østover, parallelt med Berneralperne og stengende mellem Velskland og Germanien, med en Middelhøide af 10,000 Fod og Toppe fra 13 til 15,000. Det er Europas høieste Gjærde. Vi saa det i Middagssolen paa en ganske klar Dag, maaskee ikke den bedste Belysning for Skjønheden, men Omridsene af de enkelte Toppe, pens eller pointes, vare dog ganske skjelnelige i den dybblaa Bund. Vi havde et Standpunkt af over 7000 Fod over Havet paa en Udpynt af Berneralperne, og saa disse Kjæmper i en Afstand af 4 til 6 Mile imod Syd-Sydvest. Dybt nede for vor Fod, flere tusinde Skridt under os, laa Laukerbad smilende i Solskinnet, længere borte i Mellemgrunden anede vi Noget af Rhonedalen og forskjellige andre Dalfører, og af en kaotisk Masse af klarere og dunklere sorte Bjerge og Toppe ragede den hvide uregelmæssige Muur saa afgjort op og drog seierrig Diet over til sig. Hvad man her seer er hverken Mont Blanc eller Mont Rosa, men dog jevngode Sneesøstre med dem, om end ikke fuldt saa stolte til at skjule sig. Yderst til Venstre seer man en stor sammentrængt Gruppe, eller et eneste for Diet omfangsrigt Fjeld med forskjellige Spidser, den ene over den anden. Preusseren, der før havde gjennemreist Schweits og Italien, meente, at det var Mont Rosa, men Veiviseren betragtede det, og Reisebøger fortælle, at dette Parti vel længe paa Grund af en lignende Form er holdt for Mont Rosa, men i Virkeligheden er en Deel af Saasgratgruppen med dens forskjellige Horn, en Ryg, som fra Mont Rosa skyder ud fra Fjeldets Hovedmasse mod Nord. Fra denne store Gruppe sank nu Sneelinien et Stykke med nogle smaae Knuder og Høider, og da hævede sig omtrent midt i den hele Række en reen hvid skjøn Top, som bærer Navnet Weisshorn. Naar man paa Kartet trækker en ret Linie fra Gemmi til Mont Rosa, vil Linien overskjære Weisshorn omtrent midt imellem begge, og deraf synes det klart, at dette Fjeld, som næsten naaer til fjorten tusinde Fod, maatte dække Mont Rosa for os, da der kun er et Par hundrede Fods Forskjel mellem deres Høider, medens Gemmi ligger næsten sex tusinde Fod lavere. Til Weisshorn støtter sig paa høire Side et Par lavere Toppe, Schwartzhorn og Brunckhorn, og endelig seer man den langt tilbage liggende næsten nøgne ubestigelige Pyramide, Matterhorn eller Mont Cervin, og yderst til Høire Dent Blanche. Over hele denne Strækning paa de høiere og lavere Knuder og Spidser var den hvide Farve fremherskende og forbandt dem alle til et sammenhængende Sneegjærde, der for Øvrigt var saa fiint og blødt og klart og stolt, at det ikke kan sammenlignes med Noget. Kun hist og her en sort Rand eller Flek og som en Undtagelse et mørkere Horn. En uendelig ophøiet Fred hvilede over det Hele, fremhævet af den dybe italienske Himmel som saa frem imellem de enkelte Tinder. Havde en Deel af dem vist sig for mig fra Neufchatel som flagrende uvisse Sommerskyer, eller overjordiske lette luftige Væsener, saa stode de nu ligesom rodfæstede i den underliggende kaotiske Fjeldmasse og fremtraadte fuldstændig og uforanderlig i klareste Former og Farver. Kun af og til strøg en fiin Sky over som et sagte Pust, men smeltede snart i den blaae Himmel eller sank beskjæmmet ned i de lavere Fjeldmasser. Den ophøiede Ro var Hovedcharakteren. Ogsaa vor lille Gruppe fremstillede en vis Reflex af den. Trætte af Opgangen havde vi fundet Ly under en Skrent, hvor Preusseren og jeg mageligt kunde afridse det Hele og begge Schweitserne med dybt Alvor afhandlede Spørgsmaalet om de enkelte Toppes Navne. Muldyret sov uforstyrret i Bakken, Hunden var den eneste, som af og til høirøstet gav tilkjende, at den var vaagen. Oplivet at Luftens Kjølighed eller maaskee Synet af de hjemlige Fjelde gav den iblandt et stærk klangfuldt Bjef, der syntes at vibrere over i den fjerne Snee. Hvad overraskende Skjønhed angaar, maa jeg Sandheden tro tilstaae, at dette Syn stod langt tilbage for det fra Neufchatelersøens Bredder. Det synes som om et Vandspeil maa til for at fremhæve den fulde Storhed og Skjønhed af en Fjeldrække. Modsætningen mellem det store Høie og det levende Stille er saa overordentlig deilig. Det er som man har en fast, charakteerfuld Tankerække i Baggrunden af en inderlig, dyb Sjel, der hviler trygt i Ly af den og selv omsprudler dens Rødder med sit levende Liv. Naar dertil en vis Fjernhed mildner det Haarde og hæver det Høie, udhæver det Sammenhængende i Rækken og paa samme Tid de enkelte fremragende Toppes Forskjelligheder i Størrelse og Form, da i god Belysning viser Alperne sig i sin fulde Skjønhed. Paa Vestkanten af vort Land trænge Fjordene dybt ind i imellem Fjeldene, og disse styrte sig ofte endebrat i Søen, men Fjernheden fra den ene Bred til den anden er dog ikke stor nok, den tætte, kammede, i Høide og Farve ene Række faar man ikke see, de enkelte Toppe ikke fremragende, spidse og sneehvide nok — i

Mont Blanc.

Rækkestorhed og Høidestolthed kunne vore Fjelde ikke maale sig med Alperne. Kun Romsdalsfjeldene, seet fra det fire Mile fjerne Molde, skal frembyde noget Lignende — ogsaa Alpetoppenes udbredte Familienavn „Horn" findes igjen i Romsdalshorn —, og kan hænde, at Nærheden af det store Hav og den nordiske Himmels Farvespil give disse mere sneeløse Fjelde en rig Farvevexling, som Alperne ikke have.

Gamle Nyheder.

Qvirini's Skibbrud og Ophold paa Øen Røst 1432.

(Forts. fra forr. Nr.)

Paa denne lille Ø Røst vare den Tid, efter bemeldte Qvirini og Floravants Beretninger, 12 Huse eller Familier og 120 Sjele, hvoraf 72 kommuniceerte paa Paaske-Dag, som særdeles gode katholske og andægtige Christne. De fleste af Indbyggerne vare Fiskere, og nærede sig og Sine ei med andet end Fiskeri, eftersom i denne yderste Lands Ort voxte ingen Slags Frugt eller Korn. Dog vare de af Naturen begavede med god Forstand, og kunde selv ret vel gjøre, binde og sammenflette deres Baade, Kar, Spande, Stampe og Fade, sammenflettede Kurve, Fiske-Garn, og alt andet, som behøvedes til deres Livs Fornødenhed og Haandtering. Saavel Mands- som Kvindes-Personer vare ret smukke og vel voxne, og levede tilsammen i den største Uskyldighed og broderlige Kjærlighed, saa de gjerne gjorde hinanden godt, uden Hensyn til nogen Nytte og Fordeel. De vare meget gudfrygtige Folk, forsømte aldrig Gudstjenesten eller nogen Fastedag, murrede og klagede aldrig over hinanden, brugte ingen Eder, og hørte man dem aldrig nævne Djævelen. De vare saa eenfoldige, at de ei keerte sig efter at forvare deres Eiendele inden Laas og Lukkelse, og det som maatte komme Italiener og Spanske mest forunderligt og uskyldigt for, de vare ei heller bange for deres Sønner og Døtre, at de skulde gjøre, eller andre dem, noget usømmeligt; hvilket de noksom kunde skjønne deraf, at i Oberstens Huus, hvor Qvirinus med tvende sine Staldbrødre var indkvarteret, var det ham og dem tilladt at sove i samme Kammer, hvor Værten selv laa med sin Kone, samt sine voxne Sønner og Døtre, tæt hos de Fremmedes Seng; og var det saa langt fra, at Værten derover gjorde sig nogen Slags Grille, at han ofte stod op med sine Sønner for Dag, for at passe paa sit Fiskeri, og lod sin Kone og sine Døtre blive liggende efter sig med samme Sikkerhed, som om de havde ligget i deres Moders Arme, og kom ikke hjem igjen førend efter otte Timers Forløb. Thi Alles, baade Gamles og Unges Uskyldighed og Eenfoldighed var saa stor, samt deres Hjerter saa rene og hengivne til Gudsfrygt og Lydighed mod hans Bud, at de ei vidste eller tænkte, hvad Utugt, Horeri og Løsagtighed var, saa at de giftede sig alene for at opfylde Guds Befaling, og slet ikke af Nysgjerrighed eller Lyst, hvilken den kolde Luft og det kolde Land, som de boede i, ei tillod at herske hos dem.

Herudover vare ogsaa deres Fruentimmer saa rene og uskyldige, at naar de i bemeldte Fremmedes Overværelse skulde lægge sig, klædte de sig af i deres Paasyn indtil den bare Krop, som de og fremviste, naar de stode op. Hvilket de Fremmede gjorde dem efter, saa de paa begge Sider, efter bemeldte Skik, klædte sig af og paa, uden mindste ond og løsagtig Tanke, ligesom de havde været lutter unge Børn tilsammen. Af samme uskyldige Eenfoldighed, som og af gammel Vane, hvilken er som en Natur, skede det og, at naar bemeldte Fruentimmer begyndte i Mai-Maaned at gaae i Bad, hvilket de pleiede at gjøre hver Thorsdag, klædte de sig af hjemme til de vare splitter nøgne, i hvilken Postyr de ginge ud og et Pileskud langt henover i Badet, hvor Mands- og Kvindes-Personer badede sig om hinanden, holdende alene i den høire Haand en Urtekost, som en Børste, hvormed de sagde sig at afviske Sveden paa deres Ryg, og den venstre Haand langs Hoften, ligesom for at skjule sig, hvilket de dog ei gjorde. Og alt dette ansaa de Fremmede uden mindste Anfegtning, hvori deels Landets Kulde var Aarsag, deels den stændige Vane. Saa at Floravant forsikrer, at de med Sandhed kunde sige, at de, i Betragtning af denne uskyldige Levemaade, havde fra 3die Februar 1432 til den 14de Mai samme Aar, i 101 Dage, været ligesom i Paradis, blandt de uskyldige Engle, naar de vilde ligne den mod Levemaaden i de italienske Lande. Dog havde disse Fruentimmer ellers lange ærbare Klæder eller Kjortler paa, særdeles naar de ginge i Kirke, da deres Ansigter og vare med Flor og Slør saa bedækkede, at ingen kunde see dem.

Bemeldte Ø Røst laa ellers, som anførte Beretninger videre fortælle, 70 Mile i Vest fra det yderste Forbjerg i Norge, som man kaldte Verdens Ende eller Bagdeel, og var tre Mile i Omkreds, liggende temmelig lavt og slet, naar man undtog nogle Høie, hvorpaa Husene vare bygte. I Nærværelsen af samme laa ogsaa endeel andre Steen-Klipper eller Øer, nogle store, andre smaa, som tildeels vare beboede, deels ikke. Man havde der tre Maaneder om Aaret stedse Dag, nemlig i Juni, Juli og August, da Solen aldrig gik under, men derimod i andre tre Maaneder, nemlig December, Januar og Februar, næsten stændig Nat, da Maanen idelig skinnede for dem. Paa de Steder vankede næsten ingen anden Spise, end Fisk, særdeles Stokfisk, som, uden at saltes, blev tørret i Vinden og ved Solen, da den blev tør og haard som et Stykke Træ, eftersom den havde kun lidt Fedme og Fugtighed hos sig. Naar de vilde anrette den til Mad, bankede de den først vel mør med en Øxe, og lavede den til med Smør og Specerier, da den smagede ret vel. Dog fik man undertiden og noget Oxe-Kjød at spise, samt Ko-Melk, med hvilken Indbyggerne ogsaa blandede undertiden Rug-Meel og andre Sager, og bagede ogsaa deraf et Slags Brød, hvilket ei smagede vel. Ligeledes vilde deres Drik, som bestod i Suur-Melk, ei heller smage dem, som dertil vare uvante. Dog brugte de ogsaa at drikke Øl.

(Fortsættes.)

Nekrolog.

Efter „Den vestl. Tid." hidsætte vi en kort Nekrolog over den af Arendals Kommune fortjente og af Medborgere almeenagtede Kjøbmand M. S. Dedekam, der som allerede før nævnt, døde 30te April sidstleden.

„Morten Smith Dedekam var født i Arendal den 31te Jan. 1793 og altsaa 68 Aar gammel; hans Forældre vare Kjøbmand Johan Collet Dedekam og Hustru Sophie Dedekam, født Smith. I Aaret 1806 blev han, som sædvanligt var paa den Tid, for at erholde en høiere Uddannelse end den, hvortil der da i hans Fødeby var Adgang, sendt ned til Kjøbenhavn og optaget som Discipel af Borgerdydsskolen sammesteds. Da han havde meget gode Evner, fik han Faderens Tilladelse til at gaae den studerende Bane og læste derfor nogen Tid privat, men blev af Omstændighederne

hindret i at underkaste sig Examen Artium og vendte i Aaret 1810 tilbage til sit Hjemsted, hvorfra han efter kort Tids Forløb begav sig til London for videre at uddanne sig. Derfra kom han igjen tilbage til Arendal i Slutningen af 1811 og tog senere Borgerskab. I 1819 ægtede han Margrethe Ebbell, Datter af Ridder Ole Falck Ebbell, Eier af Tangengaard; hun døde i 1854, og de efterlade 4 Børn. — I 1823 blev han valgt som den ene af de 4 Repræsentanter, Byen da havde, i hvilken Funktion han vedblev indtil 1837, da han, efterat Formandskabsloven var traadt i Kraft blev kaaret til Formand og Ordfører, og i denne Stilling stod han fra den Tid uafbrudt til sin Død og var ligeledes gjennem en lang Aarrække Medlem af Forligelseskommissionen. Af Hs. Maj. Kongen blev han udnævnt til Borgerkapitain og senere til Veier, Maaler og Vrager; han var Medlem af den kongelige Kommission, der i sin Tid blev nedsat for at bereise Arendals Vasdrag og af den i 1857 oprettede kongelige Laanekommission. Han var Formand i Sparebanken, Kasserer for Pensionsindretningen, Trælasthandlerforeningen og Havnekommissionen, Medlem af den tidligere Skolekommission og af Museets Bestyrelse, samt deeltog i Bestyrelsen af Søforsikringsselskabet. — Saaledes har han i henved et halvhundrede Aar Borger af Arendals By, i 38 Aar det mest indflydelsesrige Medlem af dens Kommunebestyrelse og er efter al Rimelighed den eneste Privatmand her i Landet, der i en saa lang Aarrække uafbrudt har virket for en Kommune og været anbetroet saa mange Tillidshverv. Det er det bedste Beviis for, at han i en sjelden Grad var i Besiddelse af sine Medborgeres Tiltro og Agtelse; men dette var ogsaa ganske naturligt; thi med megen Dannelse og mange Kundskaber i forskjellige Retninger forbandt han en mere end almindelig Arbeidsomhed. Han var nobel og hæderlig af Tænkemaade, aaben og ærlig i al sin Færd; han talte godt, kunde med Lethed udtrykke sine Tanker og repræsenterede ved enhver Anledning Kommunen med Værdighed, hvorfor det faldt i hans Lod at være Medlem af de Deputationer, der til forskjellige Tider fra hans By have været sendte for at komplimentere Kongehuset. Det var hans Grundsætning, at Opinionen først skulde komme til Klarhed i sin Anskuelse af ethvert Foretagende, der vare igjære, og med Bestemthed udtale sig for samme, førend man skred til dets Gjennemførelse: naar dette var blevet Tilfælde, forfegtede han ikke eensidig nogen privat Formening eller tidligere opfattet Anskuelse, men understøttede med Kraft det Forehavende, Kommunen ønskede at sætte igjennem. Af de mange Foranstaltninger, der i de sidste 38 Aar ere blevne iværksatte, har han væsentligt bidraget til de fleste, og hans indflydelsesrige Stemme har iallefald ved ethvert havt en afgjørende Virkning, saa at man for en ikke ringe Deel skylder ham de Fremskridt, der her i dette lange Tidsrum ere gjorte. Vel er det saa, at endnu en Deel Forbedringer kunne være at ønske; men kaster man Blikket tilbage paa de sidste 40 Aar, saa vil Enhver, der kjender Forholdene, finde, at der i dem i alle Retninger er udrettet Meget. Han omfattede Kommunens Anliggender med den mest levende Interesse, og ved den Sparsomhed, hvormed de ere blevne bestyrede, al den Tid, han paa dem har havt Indflydelse, er Arendals Kommune, hvad der i vor Tid vel er en Sjeldenhed, fri for Gjeld, og saaledes er ikke Evnen svækket til at udføre, hvad der endnu kan staae tilbage at ønske. — Foruden den Tillid og Anseelse, Dedekam nød som Kommunemand inden sin Virkekreds, nærede man ogsaa megen Agtelse for ham paa Grund af den Sands for Kunst og Videnskab, der besjælede ham, hans Interesse for og Kjendskab til saavel det hele Lands, som især denne Egns Fortidsminder og Historie, samt den Iver, hvormed han tog sig af det ny oprettede Museum, og vi holde os overbeviste om, at der paa forskjellige Kanter af vort Land gives Videnskabsmænd, som med Vemod ville modtage Budskabet om hans Død. — Men ogsaa i det private Liv var den Hedengangne ved sin aabne, hjertelige, venlige og elskværdige Charakteer i en fortrinlig Grad yndet og elsket af dem, der stode i nøiere Forbindelse med ham, og afholdt af Alle."

Saavidt „Den vestl. Tid." Til hvad her er anført kan føies, at Dedekam bl. andet ogsaa er optraadt som historisk Forfatter, nemlig med „Nogle Efterretninger om Fru Ellen paa Aasdal og hendes Datter", hvilke findes indførte i 2det Bind, Samlinger til „det norske Folks og Sprogs Historie", og „Bidrag til Kjøbstaden Arendals Beskrivelse", Arendal 1860 Dette Skrift, der tidligere er omtalt i dette Blad, udkom vistnok anonymt; men Forf. lagde forresten neppe noget Skjul paa, at det hidrørte fra ham.

Dedekam blev 6te Mai stædet til Jorde med sjelden Høitidelighed, hvoriblandt hørte en paa Foranstaltning af Byens Borgere opført Æreport. I Sørgehuset udtalte Byfoged Vetlesen Kommunens Anerkjendelse af den Afdødes fortjenstlige Virken og i Kirken skildrede Præsten Cormontan ligeledes hans Fortjenester.

Literatur.

„**Kun**", (118 S. 16) af Forf. til „Hvorledes fanger man en Solstraale", indeholder, i en ganske net liden Fortælling, en Advarsel mod den i det daglige Liv altfor hensynsløse Benyttelse af hiint lille Ord, og en Henpegen paa den Uendelighed af Ulykker, som herved kan taarne sig op om den „Ubetænksomme", der lidet aner, „at af saa liden Spire kan blive Træ, der voxer ham over Hovedet" Bogens Helt siger: det er dog „kun" een Skilling; men Skillingen bliver til en Daler, og Daleren til fem, og saa videre, og til Slutning see vi ham som „Ridderen af den bedrøvelige Skikkelse", hvis Døre daglig bestormes af Skræddere og Skomagere, der alle melde, at de nok har en liden Regning til Herren, som de ønske betalt. At den Uskyldige maa lide for den Skyldige, er en sørgelig Kjendsgjerning; saaledes see vi her ikke alene Skræddere og Skomagere at lide, thi de kunne dog ikke leve af at „sy gratis", men ogsaa Søsteren, der som en smuk Parodi paa Broderen, opofrende og uegennyttig giver ham i hans Nød sine sidste Lommepenge. Saasom enhver Forfatter gjerne ønsker at efterlade hos sine Læsere et godt Indtryk af sin Bog, see vi her den venlige Norne at lade Heltens Fader, efter flere Aars Fraværelse i Udlandet, i rette Tid vende tilbage til sine Børn hvem han forlod som ganske smaae, nu rig nok til at likvidere sin Søns Gjæld. At hans Hjerte oplades, og han indseer sine Vildfarelser, er Bogens Glandspunkt, og vi tage Afsked med ham, som en Mand, der nu veed hvad han gjør. Bogens Moral en sund, og Forfatterne fortjener Anerkjendelse for sin Bestræbelse, at vække en alvorlig Tanke i den Ubetænksommes Hjerte. 5.

— **Rosa**, et Afsnit af en ung Piges Liv, af Mme Edm. de Presense, efter det Franske af S. B., hvis Udkommen i Trykken vi før har annonceret, er en Fortælling vi især ville anbefale den opvoxende Ungdom, som en for den passende og sund Lekture. Bogen indeholder egentlig „et Barns Oplevelser" i Alderen fra 9 til 10 Aar, men de ældre Personligheder hvormed hun træder i Forbindelse, gjør Bogen til en „ikke blot og bar" Børne-Bog. Forfatterinden har været heldig i dette sit første Arbeide, der forhaabentlig ikke vil blive hendes eneste. 5.

— Fra B. M. Bentzens Bogtrykkeri er udkommet Prøvenummer af et Ugeskrift for udenlandsk Literatur og Politik, betitlet „**Fra Udlandet**", hvilket ved sit Indhold nærmest synes egnet til at indtage samme Plads, som det under P. A. Munchs Navn udkomne, men nu ophørte „Norsk Maanedsskrift." Ugeskriftet lover imidlertid ingen originale Artikler, hvorimod det vil give en politisk Oversigt, som ikke fandtes i Maanedsskriftet. Hver Uge udkommer et Ark i tospaltet smal Kvartformat, og Subskriptionsprisen er 3 Spd., forsendt med Posten 3½ Spd. Aaret.

— Hos Bogtrykker Chr. Christensen i Gjøvik vil fra Juli Maaneds Begyndelse udkomme **Smaagutten**, et Ugeblad for Børn, redigeret af Seminarist Erling Moen. Bladets Priis er kun 36 ß Aargangen.

— I Kommission hos A. Schou i Kbhavn. er udkommet **Photographisk Haandbog**, udgiven af C. Piil. (131 S. 8. Priis 1 Spd.) Skriftet, der er udgivet med Understøttelse af det Reiersenske Fond, søger, med Forbigaaelse af alle forældede eller tvivlsomme nye Methoder, at skaffe den begyndende Photograph en Veiledning til at fortsætte sin Uddannelse i photographisk Retning. Det vil ogsaa være af Interesse for dem, der, uden at lægge sig efter Photographien som Fag, ønske at faae en løselig Indsigt i denne Kunst.

— Hos Ed. B. Giertsen i Bergen er netop udkommet en, som det synes os, hensigtsmæssig indrettet **Fransk Elementarbog** med Betegnelse af Udtalen og en fuldstændig Ordbog af Dr. Bernh. Schmitz, udgivet af M. Schmidt, Bestyrer af Tanks Skole (XVII og 149 S. 8. Priis 60 indb.)

— Udkommet er, **Breve til Doctor Sandberg fra Apotheker Thaulow**, 1ste Række (42 S. 8. Priis 30 ß), hvori omhandles Rabatvæsenet i Medicinen og Oprettelsen af to nye Apotheker i Hovedstaden samt Istandbringelsen af en Fællespharmakopoe for de nordiske Riger, hvorom Apotheker Trier paa sidste Naturforskermøde fremsatte Forslag, men hvortil Ideen var givet af Thaulow, dog uden at Sagen kunde komme paa Glid, inden den havde gjort denne lange danske Omvei.

Norge.

Christiania. Hr. Alexander Hartkopf, som man har beæret med Titelen „Nordens Barnum", synes iaar at ville sørge for Christianias Sommerforlystelser med en Liberalitet, der kan bringe alle Morgenbladets mørke Skildringer af Landets Nød i Forglemmelse. De første Foraarsbud for denne rige kunstneriske Sommer var de tidligere nævnte Bearnersangere, af hvem der var opgjort et passende Avisry i Forveien Disse blev strax dog ikke benyttede paa selve Klingenberg, men afhendede til Christiania Theater, der ved dem flere Gange trak fuldt Huus paa de mest fortærskede Nat-Stykker: „Den sidste Nat" og „En Nat i Roskilde", og det uagtet det første som Heelhed gik ligesaa kvælende slet som det andet altid spilles udmærket. Det næste og mærkeligste Vaarbud er Pepita, der ankom i Thorsdags og modtoges med Hurraraab. Ogsaa hende har nok Hartkopf forskaffet Christiania Theater, hvor hun første Gang optræder paa Mandag. Samtidigt har denne opfindsomme Entreprenør sørget for mindre hovedforskruende Nydelser i sit eget Etablissement, nemlig Tietz's mechaniske Musæum, der aabnedes 17de Mai, og en Beridertroup fra Berlin, der dog endnu ikke er ankommen, men som skal kunne bringe selv Kätchen Renz i Forglemmelse, hvis forresten Nogen for det Slags „Kunstnerinder" har en Erindring, som rækker udover den sidste Forestillingsaften. — Uden Hr. Hartkopfs Medvirkning er det vel, at den svenske Sangerinde Louise Michaeli, født Michal, vil lægge sin Reise over Christiania og her give Koncert. Det samme er maaskee Tilfældet med den fra sine tidligere Besøg bekjendte fortrinlige Magiker Joseph le Tort fra London, som ved Maanedens Slutning vil indtræffe her

— Imorgen (første Pintsedag) optræder den dobbelte franske Sangkvartet fra Bearn i en Koncert paa Klingenberg, til hvilken Entreen kun koster 24 ß.

— Tidemands nye Billede „En Brudepyntning paa Staburet" er for det keiserlige franske Statsministeriums Regning indkjøbt til en Priis af 12000 Fr., sandsynligviis for at indlemmes i et af de offentlige Gallerier.

— Prof. P. A. Munch er kommen hjem fra Rom.

— Statsraad K. Motzfeldt er vendt tilbage fra Stockholm.

— Sev. Skougaard har med Kjenderes fulde Bifald ladet sig høre paa Kasinotheatret.

— Skibskapitain Hesselberg her af Byen har af de Franskes Keiser faaet en Hædersmedaille i Guld af 1ste Klasse for Redningen af et fransk Mandskab.

— Rigsherold Holg. Collett er bleven Vasaridder.

— Det iaar paatænkte almindelige Studentermøde i Kjøbenhavn og Lund vil paa Grund af Danmarks truende ydre Forhold ikke finde Sted.

— Konstitutionsdagen feiredes iaar paa samme Maade som forrige Aar: Fanetog til Kroghsstøtten Kl. 5, hvor Student Birkeland talte, og om Aften Folkeforlystelser i Slotsparken og Fest paa Klingenberg. Her talte Høiesteretsassessor Motzfeldt i Anledning af Dagen, og følgende af H. Ibsen forfattede Sang blev afsungen:

Vi er et Folk, vort Land er frit!
Saa lød i Sang og Tale
En Livsensjubel stærkt og vidt
Udover Norges Dale.
Med Smerte født, i Trængsler svøbt,
Med Frimænds hvasse Ordlag døbt,
I Løvens høie Billed støbt,
Brød Norges Aand sin Dvale.

Men ve dig, norske Mand, ifald
Du sløvt dig lukker inde
Bag Væggen i din Fortidshal,
Med Drømme om dit Minde.
End har du mangt et Slag at slaa,
End mangen Trængslens Vei at gaa,
End mangt et Seirens Maal at naa,
Før Hvilen tør dig finde!

Fri er du først, naar Aandens Flag
Tør foldes frit fra Stangen, —
Naar Fædres fagre Tonelag
Tør tordne gjennem Sangen.
Fri er du først naar Aasens Bryn,
Naar Vaardags Guld, naar Høstkvælds Lyn,
Gaar frem for Tanke, som for Syn,
I Hjemmets Lys fra Vangen.

Fri er du først, naar Nordens Hegn
I Syd staar reist og fredet —
Mens mørke Tiders Trældomstegn
I Øst er slængt bag Ledet
Fri er du først med hele Nord!
Thi ve den Mand, der kun har Ord
Til Hjælp i Nøden for sin Bro'r; —
Hans Glemselsgrav staa redet!

Saa værg din Odel uforsagt,
Om Horn og Faner falde, —
Og hold ved Varden Nattevagt,
I Fjeldets Sønner alle!
Speid over Grændsen viden ud,
Fra Dal til Dal bær Baalets Bud;
For Frimand kjæmper Friheds Gud, —
Hans Sag kan aldrig falde!

— I Thorsdags stædedes Rigsarchivar Chr. Lange's jordiske Levninger til Graven, ledsagede af en sjelden stor Sørgeskare. Følgende af P. A. Jensen forfattede Sang blev afsunget:

Hans Kamp er endt, hans Fred begyndt;
Fra Lammets Stol er ham forkyndt
En evig Seiers Lykke.
Nu seer han ei tilbage mer
Mod det Forgangnes Dæmringsskjær,
Hvor Tvivl paa Tanken trykke.
Hans Hu
Er nu
Saligt lettet,
Blikket rettet
Frit og lige
Paa Guds Sol i Naadens Rige.

Han seer i Jesu Christi Blod
Den underbare Purpurflod,
Hvori al Synd aftvættes;
Han seer paa Himmelkongens Bord
Det Livsensmanna i Guds Ord,
Hvorved al Hunger mættes.
Hans Sjæl
Har Deel
Med de Store
Himmelchore
I den Ære
Gjæst hos Herren selv at være.

Hvad vil vi meer? — O Herre Christ,
En Bøn kun for de Mange hist
I Hjemmets Sørgekammer!
Vær hos dem med din rige Trøst!
Lad Moder, Viv og Børn din Røst
Fornemme i sin Jammer!
Fra Tro
Til Tro
Lad dem stige!
Lad dit Rige
Mer og mere
Indgang rinde, Dig til Ære!

(En udførlig Biographi af Chr. Lange, væsentlig efter hans egne Meddelelser, tilligemed hans Portræt, findes i dette Blad for 1857, til hvilken vi her henvise).

Bekjendtgjørelser.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 21. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 26de Mai 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Norgesbannerets Drøm.

De Snekker sloges under Ø
Al Nordens Dagningsstund tilende,
Og det var Kongeskibe trende,
Og Brage sang henover Sø;
Og Solen steg, som skulde see
Fostbrødrelaget fagert stande,
Ak, - see dem skilt paa Nordens Vande
At drive hver sin Vei de Tre!

Det Rangskib Svea ligger kvar
Og hugger mod St. Olafs Borde,
Der fattes kun et Fredens Gjorde
Et Haandslag, ærligt, saa det bar;
Og Volmersnekken samme Stund
Med Dannebrogen ned fra Speilet
Og uden Vindpust under Seilet
Indstrander paa den tydske Grund.

Paa Nordens lummert stille Hav
Fregat St. Olaf for sit Anker
Med Flaget vugger som i Tanker,
Dem Søens Speile bilder af;
Mens Norges Flag fra høien Raa
Ad Seilets hvide Barm nedbløder,
I Bølgens Dyb dets Billed' gløder
Som Blod paa blanke Øxer blaa.

Hvad drømte Du mit Norges Flag,
At Havet under Dig saa luer
Lig Hjelme under Rosenbuer,
Paa Hjemtog fra en Æresdag?
Mon drømte Du den Tid, som var,
Da Norges Konger for Dig døde
Og for din Fod Dig Laurer strøde,
Som de med Sverdet selv afskar?

Mit Flag, Du Hjerters Ild tændt an,
Som stængt i Norges Aarer lued',
Naar Wessler Dynekiler skued'
Og flammed' frem i Haldens Brand!
Mon drømte Du Dig Haakons Tid,
Da Du omrødmed' Havets Høie,
Var Vredesstraalen i dets Øie,
Naar Kongen lagde ud til Strid?

Du Bannerdronning fager, fiin!
End Havet vidt dit Bild gjenfunkler,
Og Skumbrillantens Kind sig dunkler
End ved Dit Skue til Rubin;
Og Nordens Maiknop fremtidsfuld! -
I Folkets Blikke, som Dig skuer,
Dit Billed nu meer fagert luer
End Haakons Flag i Bølgers Guld.

Indunder Nordens Bræer staar
En Vaar af fagre Bannerblommer,
Der skulde blomstre snart til Sommer
Og krandse Polens hvide Haar;
Da vilde Nordens Brodreslag
Sig sammen hjerteyndigt vinde
Og af sig selv til Krone binde
Alt paa Høinordens Æresdag.

Men sorte Skyer tykner sig,
Og bag dem tunge Lyn sig dølger.
Og snart et Hav af Jern frembølger
Med Bruus - ak, Nordens Gravsang lig!
Det Mulm fremsvartner seirberust:
Snart Slesvig under Aaget sukker
Og døende alt underbukker
Det arme Finland sønderknust

Germaniens Hære ville ud
Og meie ned de danske Enge,
Men paa den Mark stod før der Drenge
I Uveirsdrev, som hagled' Spjud!
Der Norge gav jo før sit Blod
Og ofred' stort paa Lyrskovheden,
Mangt Golgatha af Kjærligheden
Paa bloddugg't Valplads der alt stod.

Du Bannerknop! Din Drøm jeg saa,
Den, om hvad Tid mon ud Du springer
Med blodrødt Blad og Sverdeklinger
Som Dugglimt blinkende derpaa;
Thi tunge Skyer drage op,
Som ville Nordens Dag fordunkle,
Men da vil Norgesbann'ret funkle
Og springe fagert af sin Knop.

Og ud slaar Nordens Knopper tre
Og flamme høilyst gjennem Mulmet,
Og, hvad kun før som Glød har ulmet,
Blir da som klaren Dag at see;
De trende Brødre sammenslaar
Sin Haand og Aand til store Seire
Med Heltegang mod Mulmets Leire,
Og - Norden af den Pagt fremstaar.

Skjønt liden blandt Nationer kun,
Et Frihedsbanners Hjerte banker
I Norges Barm med store Tanker
Og Løfte om en Blomstringsstund;
See liden Davids Barm var stærk,
Thi Herrens Ild i Barmen brændte,
Men de Nationers, Herren tændte,
Har Ild til større Frelsensværk.

Kanhænde kommer og en Dag,
Da Dannevirkes røde Volde
Blir dækket til med Fredens Skjolde
Og Pangermaniens store Flag;
Men mangen Storm faar først vel sust,
Thi kun med Blod vil Hjerter bindes,
Og gjennem Slag først Venner findes,
Og Hadet bliver rigtigt knust.

Lad Tydsken sætte staalhvast Hegn,
Og med det saa for Slesvig stænge,
Naar Nordens Helte mod det sprænge,
Der blomstre vil en Rosenregn
Af Blod, som varmt det smelter ned
Tilslut, saa sikkert, som naar Vaaren
I Vintren gyder Livsensaaren
Sin Purpurstrøm af Kjærlighed.

Thi Christi dyre Draaber Blod
Som Frihedsbann're faldt til Jorden,
Til Folkene sank Trikoloren,
Der før i Sky som Regnbu' stod;
Da christnedes Nationers Barm,
Som forhen hadedes iblinde,
Og Folkegenien staar derinde,
Med Seiersbann'ret i sin Arm.

Mens Norges Flag fra høien Raa
Ad Seilets hvide Barm nedbløder,
Og mens det Bild i Bølgen gløder,
Som Blod paa blanke Øxer blaa,
I Havet luer nok et Flag,
Der hænger fra en større Seiler
Og gyldne Neg i Bølgen speiler:
Det Solen er paa Nordens Dag.

Jonas Lie.

Salonnerne i Paris i forrige Aarhundrede.

(Af Herm. Hettner).

Selv en saa alvorlig og streng Historieskriver som Schlosser har seet sig nødsaget til at skjænke Pariser-Salonnerne i det attende Aarhundrede en nøiere Betragtning. De vare en af Dannelsens og Literaturlivets vigtigste Løftestænger. Kan man sammenligne denne Tidsalders Skribenter med parlamentariske Partiførere, saa ere disse Salonner Partimøderne. Alt bringes paa Bane og forberedes, gjennemtænkes og gjennemtales, kun kjækkere og med mere Springkraft end ligeoverfor Offentligheden.

Marmontels og Morellets efterladte Skrifter give det klareste Indblik i dette Salonliv. Dertil kommer endnu Grimms literære Korrespondance, Diderots Breve til Mlle. Voland, Mad. d'Epinays Livserindringer samt de talrige Biographier, vi besidde over enhver blot paa nogen Viis fremragende Mand fra denne Tid. I Spidsen for disse Salonner staae for det meste Damer, der, som Goethe spøgende siger, have een eller to Skribenter ved sin Side som Ministre. Dog forstaae ogsaa enkelte Skribenter, som Holbach og Helvetius, begunstigede af glimrende Formuesomstændigheder, fortræffeligt at spille Vært selv.

Madame Tencin, d'Alemberts letfærdige, aandrige, haardhjertede Moder, tilhørte en ældre Slægt; hun døde 1749. Hendes Salons fornemste Støtter var Marivaux, Fontenelle, Montesquieu og Bolingbroke. Med Smerte saa hun, at Mad. Geoffrin engang vilde komme til at overtage hendes Scepter. Og hendes Forudfølelse stadfæstede sig. Denne aabnede sin Salon i 1748.

Madame Geoffrin, født 1699, død 1777, var lige udmærket ved Aand, Smag, Tournüre, Hjertensgodhed og Rigdom. Hendes Salon var Samlingspladsen for alle Statsmænd, Skribenter og Kunstnere; ingen fremragende Udlænding opholdt sig i Paris, der ikke vilde have skattet det for den høieste Ære at faae Adgang til Madame Geoffrin. Mandags-Diner for Kunstnere og Kunstvenner, Onsdag for Philosopherne og deres Tilhængere og desforuden nogle smaae Soupéer ugentlig. Det var ikke Beværtningens Luxus, der tiltrak, men den belivede Underholdning. Aldrig turde dog denne overskride Grændsen for den gode Tone; kom noget Skarpt eller Saarende tilsyne, kaldte Herster-

inden strax de Stridende til Orden med et smilende: Voilà qui est bien. Udenfor Salonnen blev Spørgsmaalet gjerne optaget igjen; Morellet fortæller hvorledes d'Alembert, Raynal, Helvetius, Galiani, Marmontel, ofte ogsaa Diderot, efter Middagsbordet vandrede op og ned i den store Allee i Tuillerihaven „overladende sig til en Samtale, saa belivet og frisk, som Luften, man indaandede." Om denne Salons Indflydelse vidner den Maade, hvorpaa Madame Geoffrin modtoges af den polske Adel, da hun i 1766 besøgte sin Protegé Kong Stanislaus i Warschau. Det var en formelig Triumph. Ogsaa ved Hoffet i Wien viste man hende den største Udmærkelse. Keiserinde Katharina kaldte hende til Taffels.

En Tidlang thronede ved Siden af Madame Geoffrin ogsaa Madame de Deffand. Det var saagodtsom den samme Kreds, der forsamlede sig her, men Madame de Deffand besad ikke samme Hjertets Godhed og Høflighed. Hun kunde ikke undlade at see, at hendes Selskabsdame Frøken de l'Espinasse overstraalede hende i Aand og Elskværdighed, og da hun i skinsyg Harme afskedigede hende, kunde hun ikke forhindre, at de Fleste bleve hende utro og fulgte Mlle. l'Espinasse fra Rue Saint Dominique til Rue Belle Chasse. Efter den Tid tilbragte hun sit Liv i traurig Eensomhed; gammel og blind fandt hun kun Trøst og Opmuntring i Spot og Bagtalelse. Blot Englænderen Horace Walpole glædede hende endnu med talrige Besøg og daglige Breve; ogsaa fra Voltaire indtraf nu og da et venligt Ord.

Julie d'Espinasse, d'Alemberts Veninde og Fortrolige, var, ligesom d'Alembert selv et Kjærlighedsbarn. Aldrig anerkjendt af sin Moder, Grevinde d'Albion, men opdraget af hende som et fattigt fader- og moderløst Barn, var hun i Aaret 1754, to og tyve Aar gammel, kommet i Mad. de Deffands Huus og havde forladt det i 1764. Fra den Tid blev hun Middelpunktet for det interessanteste Selskab. Grimm siger i sin literære Korrespondance for 1776 om hende: „Uden Formue, uden Fødsel, uden Skjønhed, var det ikke destomindre lykkedes hende at samle om sig et meget talrigt, meget forskjelligartet og bevæget Selskab. Hendes Cirkel fornyede sig daglig fra Kl. fem til ni om Aftenen. Man var sikker paa der at finde udvalgte Mænd af alle Stænder, Repræsentanter for Kirken, for Hoffet, for Armeen, for Videnskab og Kunst, og alle udmærkede Udlændinge. Fra først af var det maaskee d'Alemberts Navn, der samlede denne Kreds, men at have fastholdt og udvidet den, var utvivlsomt hendes egen Fortjeneste. Den vanskelige og kostelige Kunst at gjøre Andres Aandrighed gjældende, at vække den og give den Spillerum, var hende i høieste Grad medfødt. Med et let henkastet Ord gav hun Stødet til Underholdningen og bragte den mest brogede Mangfoldighed ind i den. Intet syntes at være hende fremmed, der gaves Intet, som hun jo ikke forstod at gjøre behageligt." Paa samme Maade omtales hun af Marmontel og La Harpe, for ikke at nævne d'Alemberts rørende Lovtale. Hendes Lykke formørkedes af en fast ubegribelig dobbelt Kjærlighed til Marquis de Mora og til Grev Guibert. Hun døde den 23de Mai 1776. — Samtidig gav Mad. Necker sine Selskaber; hun aabnede sin Salon i 1765 og modtog hver Fredag; Mad. d'Epinay og hendes Søster, Grevinde d'Houditot havde ogsaa deres Kredse. Ligeledes Mlle. Quinault, hvis Salon fornemmelig efter Mad. Geoffrins og Mlle. d'Espinasses Død, hævede sig til overordentlig Glands.

Friere end disse Dannelsessalonner var Baron Holbachs Salon. Morellet giver en meget levende Skildring af den i sine Memoirer. Holbachs Venner havde bibeholdt en Vittighed og Galiani og kaldte deres Vært le maître d'hôtel de la philosophie. Hver Søndag og Thorsdag Middage paa ti til tyve Personer. For det meste blev man sammen fra Kl. to til otte; megen livlig Disput og Udvexlen af Ideer. Man drøftede med den mest ubundne Frihed alle Religionens, Philosophiens og Politikens Spørgsmaal, ofte med overraskende Skarpsindighed. Stundom greb en Enkelt Ordet og foredrog en sammenhængende Lære uden at afbrydes, til andre Tider fandt der en formelig Tvekamp Sted mellem de forskjellige Meninger, hvilken af de Andre fulgtes med spændt Opmærksomhed. Om Sommeren boede Holbach paa sit Landgods i Grand-Val, og ogsaa her stod hans Huus Vennerne aabent. Diderot tilbragte her de herligste Dage. Fiskeri og Spadseretoure afvexlede med Diners.

Hver Tirsdag holdt Helvetius sit Huus aabent. Kredsen var den samme som hos Holbach. Dog var Underholdningen mindre belivet; Mad. Helvetius, skjøn, med et friskt Naturel og en let, livlig Aand, faldt forstyrrende ind i enhver dybere Samtale. Helvetius selv var temmelig tør. Uden egen Skaberkraft udpressede han sine Venner til Fordeel for sine Bøger.

Aandrigere har vel sjelden det selskabelige Liv været udviklet. Det kaster et stærkt Streiflys paa Tonen i dette Selskab, naar Grimm aabner sin literære Korrespondance for 1776 med en Nytaarstale, som er betegnende saavel ved den forargerlige Efterlignelse af Tidens kirkelige Stiil, som ved sit Indhold. Den lyder saaledes: „Eftersom vi udi vor philosophiske Kirke for Skik og Sædvane haver os at forsamle for at høre det Livsens Ord, og give alle Troende gavnlig Oplysning udi Troens nuværende Forfatning samt udi vore Brødres Fremskridt og gode Idrætter, saa har jeg nu den Ære at meddele de efter endt Prædiken stedfundne Meldelser og Bekjendtgjørelser. Søster Necker lader vide, at hun fremturer

B: v: Platen

i at dække sit Middagsbord den Dag Fredagen. Kirken haver sig derhen at forføie, da den sætter stor Priis paa bemeldte hendes Person som og paa hendes Ægtemages, — hvor gjerne vilde den ikke give hendes Kost samme gode Skudsmaal! Søster l'Espinasse lader vide, at hendes Omstændigheder ikke hende gjør formuende til at tilbyde Middags- samt Aftensfortæring, men at hun ikke destomindre haver Lyst at optage dem af Brødrene i sin Vaaning, som der kunde ville fordøie deres Maaltid. Kirken paalægger mig at melde bemeldte Søster, at Brødrene sig ville indfinde, og at man kan undvære Skjønhed og Mammon, naar man monne være udrustet med saadan Aand og Fortjeneste. Moder Geoffrin lader vide og formelder, at hun igjen indskjærper de gamle Forbud og vil samme overholdt have, navnligen hverken i hendes Huus at drøfte indre Anliggender eller ydre, ei Hoffets Anliggender og ei heller Stadens, hverken de Anliggender af Norden eller de af Syden, hverken de Anliggender af Østen eller de af Vesten, hverken Politik eller Finantser, hverken Religion eller Regjering, hverken Theologie eller Metaphysik, hverken Grammatik eller Musik, og overhovedet ingen Materie af hvad Navn nævnes kan. Dragende sig til Minde, at Taushed, i Besynderlighed udi bemeldte Materier, ikke er dens stærke Side, lover Kirken at holde Forbudet al den Tid, den dertil tilholdes med Magten."

Disse Salonners Indflydelse ligger klart i Dagen. De have væsentlig bidraget til at udbrede det nye Tænkesæt til alle Sider, men ogsaa til at slappe det.

Schlosser har med Skarpblik fremhævet, at det fornemmelig var disse Salonner, som gjorde den offentlige Mening uafhængig af Hofluften, Paris uafhængig af Versailles. Det gjaldt for et Tegn paa Fornemhed at være vantro og politisk frisindet. Adelen deklamerede mod Despotismen, Abbéen mod Fanatismen. Ingen tog Forargelse af disse selsomme Modsætninger.

Men just derfor ogsaa den stedse stigende Letfærdighed, Overfladiskhed og Overforfinelse. Den selskabelige Vexelvirkning er i høi Grad vækkende og udviklende, men den indre Samling og Fordybelse er en ligesaa væsentlig Side af den aandelige Proces. Naar Goethe etsteds siger, at Underholdningens Kunst er det stik Modsatte af Opdragelsens Kunst, fordi Underholdningen vistnok berører alle Spørgsmaal, men aldrig tør udtømme noget, saa er dermed udtalt, at der her blot findes Rum for det Aandrige og Vittige, men aldrig for det Grundige og Blivende. Samtalens Lyst og Bekvemmelighed streifer med overmodigt Velbehag henover det Dybeste og Helligste, de Talende søge at overbyde hinanden i pikante Indfald og dumdristige Vovestykker. Hiin lille Springdjævel, som Franskmændene kalde Esprit, er Herre og Mester. Alt bliver tilspidset. De vigtigste Spørgsmaal affærdiges med et blændende Ord. Philosophien bliver Sophisteri. Kun nogle faa Udvalgte forstaae at bjerge en alvorligere Stræben ud af denne enerverende Salonverden.

Naar vi med Rette beskylde den franske Civilisation, i Modsætning til den engelske og tydske, for Frivolitet, maa Skylden sikkert for en stor Deel tilskrives disse Salonner.

Baltzar Bogislaus von Platen.

Erindringen om denne mærkelige Mand blev for nogen Tid siden i videre Kredse her i Landet vakt tillive ved det bekjendte Eckdalske Skrift. De i dette Skrift mod Nordmændene rettede usandfærdige Beskyldninger bleve fuldstændigt gjendrevne, og da paa den anden Side Grev Platens Optræden, som norsk Statholder, der i sin Tid gjordes til Gjenstand for en saa skaanselløs Bedømmelse, nu, da en roligere Tid er indtraadt, sees fra et uhildet Standpunkt og med upartisk Øie, saa maa en Retfærdiggjørelse af hans Virken ansees ligesaa ubetimelig som overflødig. Herpaa skal vi altsaa ikke indlade os, men tror dog at en kort Skildring af hans Liv ikke vil være Bladets Læsere uvelkommen.

Baltzar Bogislaus von Platen, Søn af Feltmarschal og Generalguvernør Philip Julius von Platen, blev født den 27de Mai 1766 paa Familiens gamle Stamgods Dornhoff i svensk Pommeren. Som Barn fulgte han sine Forældre over til Skaane, og, efter hvad der i hans Biographi i „Svenska Vet. Akad. Handl." 1829 antydes, bidrog allerede tidlig Modgang til i hans Fremtræden at udvikle en vis ydre Alvor og Strenghed, som siden aldrig ganske forlod ham. I 1779 indsattes han i Karlskronas Sø- og Kadetskole og udnævntes Aaret efter til Fændrik i Marinen. De sædvanlige Øvelsestogter i Fredstid synes imidlertid ikke at have tilfredsstillet hans tidlige Trang til et driftigt Liv, og han tog derfor, som Overstyrmand, Tjeneste ombord i et Handelsfartøi, der foer paa lange Reiser, og besøgte i denne Stilling flere Lande baade i og udenfor Europa.

Efterat han igjen i Aaret 1786 var indtraadt i svensk Orlogstjeneste, deeltog han, blandt Andet, i en Gesandtskabsreise til Marokko. Da den finske Krig udbrød, var han ansat ombord i Linieskibet Gustaf, men havde her det Uheld allerede i Slaget ved Hogland at blive saaret og, tilligemed sine Kammerater paa det erobrede Skib, ført som Krigsfange til det indre Rusland. Saavel under som efter Fangenskabet forfremmedes han imidlertid hurtigt, indtil han i 1795 udnævntes til Oberstlieutenant i Admiralitetet og Ridder af Sværdordenen. Aaret efter var han Chef for Linieskibet Fredrik, der deeltog i et kombineret svensk og dansk Krydstogt i Østersøen.

Hermed endte Platens Sømandsbane. Flere tilstødende Omstændigheder foranledigede ham til i Aaret 1800 at udtræde af Krigstjenesten, ved hvilken Leilighed han erholdt Obersts Rang. Han kastede sig nu med Iver paa Landbruget, og giftede sig omtrent paa samme Tid med Hedvig Elisabet Ekman, Datter af Kommerceraad Ekman i Gøtheborg. Men hans stedse rastløse Aand fandt sig i Længden ikke tilfredsstillet ved den rolige landlige Virkekreds, hvortil han nu var henvist. Han optog nu den flere Gange paatænkte og igjen opgivne Plan til en Kanalforbindelse mellem de store Søer og valgtes i 1801 til Medlem af den i dette Anliggende nedsatte Kommission. Ved nøiagtig Befaring af Vasdraget overtydede han sig mere og mere om at Foretagendet var udførbart. Resultatet af denne og flere paa egen Bekostning foretagne Undersøgelser var en trykt Afhandling, som i den Grad vakte Regjeringens Opmærksomhed, at man i 1808 indkaldte den udmærkede engelske Ingeniør Tellford, der, efter at have sat sig ind i Sagen, næsten i et og alt billigede de tidligere fremsatte Anskuelser. Aaret efter fremlagde Platen et Overslag over Omkostningerne ved Kanalanlægget.

Krigen hindrede imidlertid Planens videre Fremgang indtil Revolutionen udbrød. Fra flere Kanter nævnes Platen som Deeltager i denne, og saameget er ialfald vist, at han stod paa en fortrolig Fod med flere af Hovedmændene, samt at den nye Regjering overdrog ham flere vigtige Hverv. Han betroedes saaledes en diplomatisk Sendelse til den daværende Kronprinds, Karl August, valgtes ved Rigsdagens Begyndelse til Medlem af Konstitutionskommitteen, blev derpaa Statsraad, fik i 1811 Sværdordenens Storkors og ophøiedes 1815 i den grevelige Stand.

Som Ordfører i Kanalkommissionen virkede han med utrættelig Kraft og Fasthed for Planens Gjennemførelse, og da disse Anliggender lagde Beslag paa hans hele Virksomhed, udtraadte han allerede 1812 af Statsraadet, og gjennem stadige, ligetil hans Livs Ende fortsatte Kampe med Rigsdagen vidste han at drive sit Foretagende igjennem. I November 1827 udnævntes han til Statholder i Norge og ankom strax efter 5te Januar 1828 til Christiania. Allerede næste Vaar vendte han for en kort Tid tilbage til Stockholm. Rigsdagen behandlede nemlig Kanalanlægget, og for sidste Gang udvirkede han nu en fornyet Bevilgning af Stænderne. Hans Ophold i Norge var idetheletaget afbrudt af hyppige Reiser; efterat han udover Høsten for anden Gang var indtruffen her, angrebes han i November af et Mavetilfælde, hvortil han i lang Tid havde baaret Spiren og som han fra først af under sin tidligere Sømandsstilling ved et Skibbrud havde paadraget sig. Efter en kort Sygdom endte hans Liv den 7de December 1829. I Begyndelsen af Januar førtes hans Lig til Sverig, eskorteret indtil Grændsen af et Detaschement norske Jægere, og blev underveis bisat i Kirkerne. Hovedstadens Autoriteter og en talrig Skare af Borgere ledsagede Sørgetoget til Oslo, og efter hans eget Ønske medførtes norsk Jord til det Hvilested, han havde udseet sig paa et fremspringende Næs i Nærheden af Motala ved Gøthakanalen, hvis Fuldførelse skyldes hans urokkelige Villie og Fasthed.

De under hans Statholdertid forefaldne Begivenheder i Norge hører ikke herhen. Alle, der kom i personlig Berørelse med ham, ere enige i at anerkjende hans sjeldne Retskaffenhed og et varmt Hjerte, der vistnok for den Fjernerestaaende skjultes under en vis sømandsmæssig Barskhed, som let kunde give Anledning til Miskjendelse. Den frisindede amerikanske Forfatning, som han paa sine Reiser havde havt Leilighed til at sætte sig ind i, skattede han høit; at hans Optræden i Norge ikke stærkere vidner om denne Kjendsgjerning, maa tilskrives de vanskelige Forholde, hvorunder han her var stillet. X.

Parti fra Romsdalen, Maleri af Eckersberg. (Efter Photographi af Wischmann).

Gamle Nyheder.

Quirini's Skibbrud og Ophold paa Øen Røst 1432.

(Forts. fra forr. Nr.)

Deres Huse vare bygte af Træ og runde, havende øverst op og midt paa Taget et Hul, hvor Lyset kunde falde igjennem, hvilket Hul de om Vinteren bedækkede med Fiskeskind, hvilke de lode saaledes tilrede, at Lyset kunde skinne derigjennem. Deres Klæder vare mestendeels gjorte af grovt Londonsk eller andet Slags Klæde, men ikke meget af Skind, undtagen at Mandfolkene bare deels røde, deels sorte Skindklæder. De øvrige vare alle af bemeldte Klæde, hvilket af Farve var enten blaat, rødt, graat eller askefarvet, og blev dem tilført fra Danmark og for godt Kjøb og en ringe Priis For at hærde deres Børn og vænne dem til at taale Kulden, brugte de den underlige Maneer, at saa snart de vare fødte, og alene fire Dage gamle, lagde de dem ganske nøgne paa Gulvet, midt under bemeldte Hul paa Taget, hvilket de aabnede, for at lade det snee paa dem. Ved hvilket og andet saadant de bleve saa haardføre, at de siden, naar de vare over deres Børnealder kunde taale Kulden, den maatte være saa streng, som den være vilde.

Denne var ogsaa om Vinteren paa de Steder ret skarp, saa de stakkels Italiener, som vare slet forsynede med Klæder, havde stor Møie med at begaae sig, eftersom de vare ei vante til saa gruelig en Kulde. Og faldt det dem allerbesværligst, naar de paa Hellige Dage skulde i Kirken, eftersom de da havde en god halv (Italiensk) Miil at gaae. Hvilket altsammen de dog med Guds Bistand vel udstode. Ligesom det og var at forundre over, at endskjønt de i hele to Maaneder toge til sig, saasom de ei kunde blive mætte, en usigelig stor Mængde af den Kost, som der faldt, saasom af Kjød, Smør, Stokfisk og mægtige store Helleflynder eller Qveiter; saa døde dog ingen af dem, hvilket vel neppe nogen af dem havde undgaaet, dersom den Mad, som de nød, ei havde været saa lind og snar at fordøie, som den var, hvoraf naar deres Mave var bleven for meget besværet og derover syg, var det eneste Lægemiddel, som de derimod brugte, fersk Komelk, hvilken de drak saa frisk og varm, som den blev malket; thi enhver Huusbonde holdt til sin Families Underholdning 4 eller 6 af saadanne Kreature.

For Resten bestod Indbyggernes hele Rigdom, i Steden for Penge i Fisk, hvormed og al deres Kjøb og Salg skede, af hvilken der Aaret igjennem blev fangen en utallig Mængde, deels Helleflynder, hvilke saa næsten ud, som de af Venetianerne saa kaldte Passare, og vare tildeels forunderlig store, da der fangedes de iblandt, som veiede to Centner, vare langt længere end sex Fod, bredere paa Ryggen end to Fod, og tykkere end en to trediedeels Fod, hvilke de hugge i Stykker og nedsaltede, da de bleve gode at spise; deels og fornemmelig den saakaldte Stokfisk, hvoraf der blev fisket en utrolig Mængde og tørret i Vinden, hvilken de siden i Mai Maaned indskibede paa et stort Skib. paa 50 Fade, og førte over 1000 Italienske eller 250 Tydske Mile, til den Stad Berga i Norge, hvor der var en stor Stapel-Stad, eftersom didhen komme Skibe fra mangfoldige Steder, 300 til 350 Fade drægtige, som vare ladde med allehaande Sager, som komme fra Tydskland, England og Skotland og Preussen, og vare fornødne til Livets Klæde og Underholdning, hvilke Varer, saasom især Læder, Klæde, Jern og adskillige ædelige Varer, som ei faldt hos dem selv, bemeldte fra Nordlandene eller Røst tiltuskede sig for deres Fisk (som paa utallige mange Skibe blev ført til foromtalte Stad Berga), eftersom de slet ingen Penge eller Mynt brugte. Naar de da havde tiltusket sig hvad de vilde, droge de dermed tilbage, og toge underveis paa et vist Sted ind en Ladning Træ og Veed, for dermed at behjælpe sig til Brændeveed og anden Fornødenhed Aaret igjennem.

Foruden at Indbyggerne der paa Stedet vare særdeles gudfrygtige og andægtige Christne, samt levede saa kjærligen sammen, at intet Tyveri og ingen Egennyttighed der havde Sted, saa at ingen lukte sit Huus, sine Døre og Vindues Luger til, men hver lod sine Kister og Læddiker staae aabne uden at frygte for at blive bestjaalet, skjønt de saa sig vel for for de vilde Dyr; vare de ogsaa, særdeles de Gamle, saa hengivne under Guds Villie, at saa ofte deres Fader eller Moder, Ægtemand, Hustru, Børn eller andre Nærpaarørende ved Døden afgik, begave de sig strax, saa snart den Syge var død, hen i deres Hovedkirke, uden mindste Mur og Klagen, hvor de takkede den Høieste, fordi han havde ladet den Afdøde leve saa mange Aar hos dem, og nu henkaldet ham til at nyde Deel i sin himmelske Naade, vare glade og vel tilfreds med Guds ufeilbare Villie, lovede og prisede ham, og viste hverken i Ord eller i Gebærder den mindste Sorg og Traurighed, ret ligesom den Afdøde alene laa og sov. Naar en Ægtemand i Særdeleshed hendøde, saa lod Enken paa den Dag, han blev begraven, anrette et stort Gjestebud for alle Naboerne, som da iførte sig deres bedste Klæder,

hvilket Enken selv og gjorde, der idelig under Gjæstebudet opmuntrede Gjæsterne, at de skulde gjøre sig vel tilgode og holde sig lystige til hendes afdøde Mands Erindring og evige Rolighed og Hvile.

Omkring ved disse Røst-Øer opholdt sig en utallig Mængde Søfugle, som Indbyggerne paa deres Sprog kaldte Muxi, men Venetianerne Cocali marini, og som gjerne indfinde sig paa de Steder, hvor Mennesker ere, saa vel til Søes, som paa Landet, men her vare de saa tamme, som Huus-Duer. Hvilke Fugle syntes at have deres Næring og Underholdning alene af en bestandig Kurren, Raaben og Skrigen, saa lode de sig idelig og i een Træk høre. Om Sommeren alene, naar det er meest varmt, og næsten bestandig Dag, holde de sig en fire Timers Tid ganske stille, da Indbyggerne og lægge sig til Hvile, tagende Mærke af bemeldte Fugle, at det er Tid at sove. Da det lakkede mod Vaaren, indfandt der sig ogsaa en utallig Mangfoldighed af vilde Gjæs, som bygde sig Reder hist og her omkring paa Klipperne, men især og fornemmelig tæt ved Huusvæggene, hvor de vare saa tamme, eftersom de ei af nogen bleve skrækkede eller foruroligede, at naar Kvinderne i Husene ginge hen til deres Rede, for at tage sig Æg, steg Gaasen af Redet, saa man des mageligere kunde tage saa mange Æg, som man vilde, for deraf at tillave de Fremmede Ægge-Røre, eller en Ret af Æg og Smør. Hvorpaa Gaasen satte sig paa Redet igjen, uden i mindste Maade at blive forskrækket.

Efterat oftomtalte Fremmede havde opholdt sig paa Øen Røst indtil Mai Maaned, begyndte Indbyggerne at gjøre sig færdige til den forestaaende sædvanlige Reise til Bergen, hvorhen de og agtede at føre de Fremmede med sig. Men nogle Dage førend Reisen skulde gaae for sig, havde en fornem Frue, hvis Huusbonde var Oberst og Herre over alle disse Øer, faaet at vide, at der vare komne Fremmede til Røst-Øen; hvorover hun sendte sin Kapellan med sin Baad paa 12 Aarer til P. Qvirinum, som den Fornemste, og lod ham forære 60 tørre Stokfiske, tre store Leiver Rugbrød, og en Kage, med Hilsen, at eftersom hun havde fornummet, at han og hans Staldbrødre, som Fremmede, vare af Indbyggerne der paa Stedet ei blevne saa vel behandlede, som de burde, saa skulde han kun sige frit ud, hvori noget var skeet dem for nær, da det skulde blive dem altsammen erstattet; ligesom og bemeldte Kapellan havde den Befaling til Indbyggerne, at de skulde bevise de Fremmede al Tjeneste og Høflighed, og føre dem med sig til Bergen. For hvilken Godheds-Beviisning Qvirinus og de andre takkede paa det ærbødigste, og kunde ei andet end bevidne deres Værters Uskyldighed, samt rose og berømme deres Fromhed og Høflighed imod sig. Og eftersom Qvirinus just havde hos sig et Pater Noster Baand af Ambra, som han havde faaet til St. Jacob i Galicien, saa sendte han bemeldte Frue det til en Foræring, at hun skulde bede Gud for dem om en lykkelig Tilbagekomst til deres Fædreland.

Da nu Skibet, som de skulde følge bort med, var færdigt, og det kom dertil, at de Fremmede skulde betale hvad de havde fortæret, kom der, som Qvirinus beretter, paa enhver at betale to Kroner for Maaneden, eller syv Kroner for tre og en halv Maaned, hvortil, da de ei havde Penge nok hos dem, forærede de deres Værtinder, til et Taknemmelighedstegn, nogle smaae og ringe Sager, som de endnu havde tilovers, nemlig: sex Sølvskaaler eller Bægere, sex Gafler og sex Skeer, hvilket dog ikke var saa meget, som de syntes at det burde have været, og de vare skyldige at give. Hvorpaa de af alle Indbyggerne fik nogle Fiske til Forærings, og toge en kjærlig Afsked med samme, som gik ikke af uden Graad paa begge Sider, saa at alle baade Kvinder og Børn græd, og de Fremmede med dem, hvilke siden den 14de Mai ginge ombord paa et Skib, 20 Fade drægtigt, som var ladet med Stokfisk og blev ført af bemeldte Qvirini Vært, samt hans tre Sønner, og nogle andre deres Paarørende. Da de droge fra Røst, og det led langt ud i Mai Maaned, var Dagen allerede saa lang, at de saa Solen 48 Timer i een Træk; men eftersom de droge stedse Sønder paa, blev Solen siden nogen Tid, dog ikke længer end een Time borte for dem, saa de ei saa dens Straaler, skjønt det forresten var lys Dag. Efterat de havde seilet 200 (Italienske) Mile fra Rustene, fandt de nogle Stykker og Skibstøi af deres mindre Skib, hvoraf de kunde tydelig mærke, at de af deres Selskab, som vare paa samme Skib, og strax den første Nat bleve skilte fra dem, maatte være undergangne og druknede. Ellers gik Reisen vel for sig mestendeels igjennem sikre Farvande, hvor man for det meste betjente sig af Aarerne, stedse Sønder paa, imellem Klipper og Bjerge, hvor man paa alle Odder og Forbjerge fandt visse Tegn, som viste, hvor den rette sikre Fart var og Havet dybest. Blandt disse høie Bjerge hørte de en stærk Skrigen og Allarm af mangfoldige Slags Søfugle, som der havde deres Reder; og naar samme bleve stille, mærkede man at det var Tid at sove, og gik altsaa til Sengs, skjønt det stedse var Dag.

Underveis traf de og mange beboede Øer og Klipper, og allesteder hvor de komme frem, beviste Indbyggerne dem alt godt, og gave dem, besynderlig naar foromtalte Munk, som fulgte dem paa Reisen, fortalte, hvorledes det dem var gaaet, Melk, Fisk, og anden Spise uden mindste Betaling. Det hendte sig ogsaa, at de traf underveis den Throndhjemske Erkebiskop, hvilken bemeldte Munk vilde besøge, og som i geistlige Sager havde at befale over alle disse Øer og Klipper, ja over alle Kirker i ganske Norge, Island og Grønland. Han blev kaldet Archiepiscopus Nidrosiensis eller Erkebisp i Drontheim, og var nu der ankommen med 2de fine Skibe, som bleve roede frem med Aarer, og hvorpaa han havde over 200 Personer i Følge med sig. Hos ham gjorde de deres Opvartning, hvilken og, da han fornam, i hvilken Nød de havde været bestedte, samt i hvilke slette Omstændigheder og af hvad Nation de vare, beviste megen Medlidenhed imod dem, og tilbød dem sin Hjælp og Tjeneste. Ligesom han og gav dem et Rekommendations-Brev til sin erkebispelige Stad Nidrosia, eller Trundhjem kaldet, hvor St. Olai Legeme blev fremvist, der havde været en Konge i Norge; og var samme Brev dem siden til stor Fordeel, eftersom de for sammes Skyld bleve paa nys bemeldte Sted ret vel imodtagne og trakterede. (Fortsættes.)

Aftenhvile.

Aftenen kalder saa venlig og sval
Ud i de tysnende, hellige Skove,
Ud i den grønklædte, luftige Dal,
Ud til det hvilende Fjeldtjerns Vove.
Did maa du vandre og kalde tilbage
Mindernes Skygger fra hensvundne Dage.

Did maa du drage og lægge dig ned
Under de venlige Lysbirkers Skygge,
Indaande Skovenes kvægende Fred,
Drømme om Fremtidens Hæder og Lykke.
Der dine Sorger vil døende svinde
Bort for de blide, de svalende Vinde.

Og mens du hviler, Dryaden vil ømt
Vifte dig Kjøling om Panden den hede,
Og hun, om hvem du saa ofte har drømt,
Kjærlige Arme imod dig vil brede.
Der vil hun komme, og i dine Drømme
Nævne hun vil dig med Navne saa ømme.

Derfor naar Sorgerne trykke dit Bryst,
Søg til Naturen og hviil i dens Lunde.
Der er saa underlig hjemligt og tyst,
Smerten vil tie, og Sorgen vil blunde.
Der findes Freden, og Lysalfer blide
Der holde skjermende Vagt ved din Side.

Sylvius.

Literatur.

Af Fuldmægtig P. G. L. Lundh's hensigtsmæssigt indrettede **Juridisk Stat og Kalender for Kongeriget Norge,** er nu paa J. W. Cappelens Forlag udkommet en ny Udgave (124 S. 4to. Priis 96 ß.) Prokuratorer og Sagførere ere i denne Udgave ikke opførte efter Ancienneteten, men i alphabetisk Orden inden hvert Distrikt, hvori de ere bosatte.

— Af Siegw. Petersens **Norges Historie,** Læse- og Lærebog for Almue- og Borgerskoler, er hos samme Forlægger udkommet 3die Udgave, af samme Sidetal og Priis (24 ß) som 2den Udgave, der udkom i 1859. Den Raskhed, hvormed de nye Oplag af denne Bog ere fulgte paa hinanden, vidner ligesaavel om Trangen til et Skrift som nærværende, som om dets store Brugbarhed.

— Paa Cappelens og Jac. Dybwads Forlag er udkommet **Naturkundskab.** Læsning for Almueskolen. Tildels efter 36te Udgave af M'Cullochs Course of elementary Reading in Science and Literature. Ved V. Saxild, Adjunkt. Bogen er „et Forsøg paa at forme det naturvidenskabelige Stof til Brug for den norske Almueskole", og med Hensyn paa denne Bestemmelse har DHrr. Forlæggere ogsaa sat Prisen lav, nemlig 36 ß for 175 Oktavsider i stivt Bind.

— Paa Gyldendalske Boghandlings Forlag i Kjøbenhavn er udkommet en ved E. Gregersen besørget dansk Bearbeidelse af Dr. Fr. Ahns fortrinlige **praktiske Lærebog i det franske Sprog,** andet Kursus, forøget med nogle Fortællinger af Oversætteren.

— Hos Beyer i Bergen er udkommet **Latinske Forskrifter** af L. J. Grung, Lærer ved Tanks Skole. 1—3 Hefte. Priis 54 ß.

— Efterat Prof. **Munch** nu er hjemkommet fra Rom, agter han at levere Fortsættelsen af „det Norske Folks Historie", hvilken som det allerede afsluttede Parti af Værket vil udkomme paa Chr. Tønsbergs Forlag.

Norge.

Christiania. I Fredags (24de) Kl. $9\frac{1}{2}$ ankom Hs. M. Kongen med Dampskibet Lindesnæs her til Byen. I hans Følge vare de svenske Statsraader de Geer, Malmsten, Bredberg og Thulstrup. Aftenen forud var Statsminister Sibbern og Statsraad Manthey ankomne med Dampskibet Lovise.

— Mgbl. antager, at det er Kongens Hensigt under sit Ophold her at faae nedsat en Unionskommission for at revidere Rigsakten og Unionsbestemmelserne efter de svenske Stænders Andragende i Skrivelse af 2den April f. A. Bladet fremhæver med Rette i en ledende Artikel, at dette Forehavende maa finde skarp og eenstemmig Modstand i Norge.

— Under 16de Mai er Provst i Nordre Helgelands Provsti og Sognepræst til Mo A. B. Hansteen udnævnt til Sognepræst for Selbo; Provst i Søndre Helgelands Provsti og Sognepræst til Brønø P. Marstrander til Sognepræst for Meelhuus; Kand. theol. H. F. Angel til Sognepræst til Øverberg; Kand. theol. N. J. Blix til Sognepræst for Strømmens Sognekald; Korpsmajor ved Bergenhuusske gevorbne Musketeerkorps under den Bergenske Infanteri-Brigade J. H. K. Meydell til Oberstlieutenant og Chef for sognske nationale Musketeerkorps under samme Brigade, og Kapitain og Chef for Frølandske Kompagni af Frederiksteenske gevorbne Musketeerkorps under 1ste Agershuusske Infanteri-Brigade C. F. W. Grundt til Oberstlieutenant og Chef for Gudbrandsdalske nationale Musketeerkorps under samme Brigade.

— Ifølge kgl. Resol. af 16de Mai skal et 3die Apothek oprettes i Throndhjem, og et nyt Apothek i Namsos.

— S. D. er bestemt, at Præsten G. A. Lammers fra 1ste Januar d. A. skal erholde udbetalt den ham under 5te Juni 1856 tilstaaede, men allerede 5te Decbr. s. A. (paa Grund af hans Virksomhed som Dissenterpræst) fratagne Pension.

— Pepita har siden Mandag optraadt hver Aften paa Christiania Theater og ligesaa ofte trukket fuldt eller idetmindste godt Huus og stadig vakt Henrykkelse. Dog har vort bedagelige Publikum, hvor ærligt det end pleier at dele Udlandets stemplede og patenterede Kunstbeundring, med Skam at bekjende ikke i nogensomhelst Mon kunnet hamle op med Kjøbenhavnerne i Enthusiasme for Sennoraen. Det er saa langt fra, at vi endnu kunne tale om nogen rigtig „Pepitamani", at man kan finde hele Flokke af Gamle og Unge, Livsfriske og Blaserede, som alle have en normal vel forvaret Forstand, ja at hverken Gartnerne have mærket nogen Tilvæxt i Afsætningen paa Blomster, eller Apothekere og Kjøbmænd i Efterspørgselen efter Strychnin og Strikker. Endnu mindre har man fra Vognmændenes Side hørt nogen Besværing over Indgreb i deres Fiirbenedes medfødte Rettigheder paa Theaterafterne, derved at f. Ex. Officierer eller Studenter trak Dandserinden hjem. Men det kan vel Alt komme endnu. Det er med de norske Følelser som med Bjærkebekkens i „Kapricen", hvori Pepita gjør sin største Lykke, at det gaar trægt med at beseire dem fra først af, men naar dette er skeet, er Triumphen desto større og det stille „Wuth" desto mere forbistret og solid. Overhoved ere de overspændte Forventninger til hendes Dands, som Mængden nærede, vistnok blevne noget skuffede. Men saa har man fundet sig fuldt erstattet i hendes livfulde, skjelmske Væsen, hendes Ynde i enkelte Stillinger, og fremfor Alt i hendes fortryllende Blikke. Pepita vilde sandsynligviis, uden at dandse, trække stort Publikum, blot paa sit Smil og sine Øine. Thi man hører selv Philistre forsikre, at et Blik fra dem ere Penge værd.

— Af det Throndhjemske Videnskabs-Selskabs Aarsberetning sees, at Selskabet har modtaget Tilbud fra Eierne af Assessor Hornemanns Bibliothek om, næst efter Universitetet, at udtage de Bøger, som deraf maatte ønskes. — Ogsaa sees, at Trykningen er paabegyndt af „Norsk Flora", der paa Selskabets Bekostning udarbeides af Prof. Blytt. (Dette Skrift, som formodentlig er bestemt til at løse Selskabet fra de Forpligtelser til at udgive Chr. Hammers „Flora", som denne Testator har paabyrdet det i sit Legat, bliver et forskjelligt Værk fra den „Flora", hvoraf Blytt i 1847 ligeledes paa Vid. Selskabets Bekostning udgav et Hefte, men hvilket ikke vil blive fortsat).

— Sorenskriver i Nordre Gudbrandsdalen Rasmus Hansen (f. 1797) er efter længere Tids Sygelighed nylig afgaaet ved Døden. Han var 1839 og 1842 Storthingsmand for Nordre Throndhjems Amt, hvor han dengang (1827—1848) var Prokurator. I 1838 udgav han et lidet Skrift om Fattigvæsenet paa Landet i Throndhjems Stift.

— Idet Prof. Faye i Mgbl. Nr. 137 gjengiver Indholdet af et Foredrag af Prof. Wells om Gjenindførelsen af tyrkiske eller gammelromerske Bade (Luftbade), henleder han saavel vore Architekters som Almeenhedens Opmærksomhed paa Nytten af dette Slags Bade baade til Bevarelse af Sundheden og til Kuur i Sygdomme.

— Ifølge Mgbl. har det norske Theater nylig faaet Subsistentsmidler til Beløb af 3000 Spd., og Christiania Theater allerede tidligere i Vinter 5000 Spd. af Christiania Sparebank under Form af Pantelaan, afdragsfrit i 5 Aar.

Bergen. Student Bordevik er engageret som artistisk Direktør ved Bergens Theater med en aarlig Gage af 500 Spd. og fri Bolig.

Throndhjem synes nu at ville faae et fast Theater, idet allerede 6 Skuespillere og 4 Skuespillerinder ere engagerede (tildeels routinerede Kræfter fra Bergen og Christiania).

— Throndhjems Damer have skjænket Thrøndernes Mandssangforening en af dem syet Fane.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 22. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 2den Juni 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Heuglins Expedition til Afrika.

Med varm Deeltagelse have Tydskerne beklaget den Skjæbne, som rammede Dr. Eduard Vogel, der i Videnskabens Tjeneste forsvandt i Afrikas ubekjendte Indre. Atter og atter har Pressen erindret om denne Mand som den Eneste, der af alle europæiske Reisende trængte frem lige til Wadai, det store Kontinents Midtpunkt. Gjentagende er udgaaet Opfordringer om at udruste og afsende en Expedition til hine Lande, for ved den at kunne løfte det dunkle Slør, der hviler over denne fortjenstfulde og ulykkelige Forskers Tilskikkelser; flere Gange er denne Plan bleven forelagt Offentligheden, man har afhandlet den i Forsamlinger; man har dannet egne Kommitteer til dens Fremme, og man bragte ikke ubetydelige Pengesummer sammen. Almindeligt var Ønsket om, at erholde Vished om hans Skjæbne, maaskee om hans Død, og i Videnskabens Navn om muligt at redde hans værdifulde Optegnelser, og i ethvert Tilfælde, at det store Foretagende, for hvilket han blev et Offer, kunde blive ført til Ende.

Siden Eduard Vogel forsvandt, har den engelske Regjering, i hvis Tjeneste han stod, med utrættelig Iver forsøgt Alt hvad man ved de i Afrika bosiddende Europæere paa nogen Maade kunde, for at erholde Oplysning om hans Skjæbne. Paa Nordkanten, i Tripoli, Bengasi og Mursuk har det engelske Konsulat, ved Karavaner og Indfødte, paa alle mulige Maader søgt at erholde tilforladelige Efterretninger om den Reisende. I Ægypten og Nillandene søgte anseede og øvrige Europæere, som Baron Neimans og Brugsch, at indhente Oplysninger af Mekkapilegrime fra Wadai, ja man interesserte ogsaa Vicekongen af Ægypten for Sagen, for igjennem Kongen af Darfur at kunne erholde direkte Oplysninger fra Wadai. Ogsaa i Vesten søgte man, ved Dr. Baikie, Chef for Niger-Expeditionen, at erholde Efterretninger. Den Reisendes Fader, Direktør C. Vogel i Leipzig, samt Doktor Barth i Berlin, Alexander v. Humboldt og Carl Ritter, stræbte alle uafladelig at samle enhver liden Notits, som kunde være at erholde af Nord-Afrikas Indfødte. Men man erkjendte snart, at kun paa Stedet kunde man faae sikker Underretning. En kjæk og modig Mand, Baron von Neimans, besluttede allerede i Aaret 1858 fra Ægypten af at trænge frem til Wadai og vove Alt for at redde Vogel eller faae opklaret hans Skjæbne; men Døden hindrede ham i hans høihjertede Beslutning (15de Marts 1858). Samme Aar drog en anden Reisende, Franskmanden Dr. Cuny, fra Nilen mod Vesten, men ogsaa ham bortrev Døden, inden han endnu var naaet langt paa sin Reise.

Uagtet Resultaterne af de tidligere Bestræbelser langtfra havde været tilfredsstillende, tabte man dog ikke Modet. Tvertimod blev Ønsket om en tydsk Expedition til Wadai, stedse mere og mere levende. Men der manglede en Koncentrering af de enkelte Bestræbelser, og en Mand, i hvis Hænder man med fuld Tillid og grundet Haab om et godt Udfald kunde betroe dem. Erfarne og kyndige Mænd rettede eenstemmig deres Blik paa Theodor v. Heuglin, Kongl. Würtenb. Hofraad, tidligere K. K. østerr. Konsul i Chartum for Central-Afrika. Efter Ønske erklærede denne Mand sig beredt til at paatage sig Ledelsen af Expeditionen. Der er kun en Mening om, at af alle nulevende Reisende Hr. v. Heuglin just er den, af hvem man ved et saadant Foretagende kan haabe mest. Hverken i physisk eller videnskabelig Henseende giver han nogen af den nyere Tids mærkeligste Reisende noget efter. Bestemt, modig og forsigtig, vant til det afrikanske Klima, bekjendt med det indre Afrikas Sprog, Skikke og Natur, fortrolig med geographiske og astronomiske Jagttagelser, øvet i Tegning af Landskaber, Karter og naturhistoriske Gjenstande, — har han endnu det forud for andre Reisende, at han ved sin syvaarige Stilling i Nillandene er indviet i mange Forholde, bekjendt med mægtige Personligheder i det indre Afrika, og besidder derhos en saadan Rigdom af deslige personlige Erfaringer som for et saadant Foretagende udkræves, at ingen anden af Nutidens Reisende heri kan maale sig med ham. Ved sine tidligere heldige Reiser: til Abyssinien og Kordofan, ved den øvre Nil, paa det røde Hav, til Sinai og til Somanliernes Land *), har han vist hvad han er istand til at præstere. Hans zoologiske Arbeider og Opdagelser ere af betydeligt Værd, og hans Samlinger, som han har sendt til Europas Hoved-Museer, rige og værdifulde.

Hvad Vogels Skjæbne angaar, er det derom Bekjendte i Korthed følgende: Den 7de Marts 1853, paa sin 24de Aars Fødselsdag, betraadte Eduard Vogel ved Tripoli afrikansk Grund, og den 1ste Jan. 1856 forlod han Kuka for at vende tilbage til Europa, idet han vilde forsøge over Wadai, Darfur og Kordofan at naa Nilen. Alle videre paa de forskjelligste Veie indløbne Efterretninger stemme overeens deri, at han var trængt frem til Wadai og havde naaet Hovedstaden Wara, men at Landets Sultan skal have ladet ham halshugge. Desuagtet nærer man dog et svagt Haab om, at han istedet herfor kunde være kastet i Fængsel, og saaledes endnu i Live. Det er ialfald ikke den første Gang, at Reisende have forsvundet for flere Aar, og dog dukket op igjen. Dr. Barth blev i to Aar antaget for død; Browne var i tre Aar Fange i Darfurs Hovedstad; Bonpland, A. v. Humboldts Ledsager, maatte udholde et otte Aars Fangenskab, og Th. v. Heuglin har flere Gange hørt om en Englænder, der af Sultanen af Darfur i otte Aar skal være holdt fangen. Om man end ganske bestemt antager, at Vogel ikke mere er i Live, saa er dog intet Tilforladeligt bekjendt om hans Skjæbne fra 1856 indtil hans formodede Død. Gjælder det maaskee derfor ikke mere Redningen af hans Liv, saa gjælder det dog, at kunne løfte Sløret, der hviler over hans sidste Dage; at redde hans Optegnelser, Resultatet af saa anstrængende Arbeider. At hans Papirer endnu kan reddes, er langtfra umuligt, da Mohamedanerne, for hvis Fanatisme han faldt som et Offer, anseer Alt skrevet som noget Helligt. Mungo Park's Papirer, hvem jo en lignende Skjæbne rammede, blev af de Indfødte opbevaret i flere Aar *). Barth har flere Gange faaet Beviis for, hvor sikkert Papirerne hviler hos de Indfødte. Efterat Millioner vare udgivne til de Franklinske Expeditioner, og flere saadanne foranstaltede, nærede vel kun Faa det Haab, at Levninger af Skibet og endnu mindre Papirer kunde blive fundne, og dog, hvor herligt er ikke disse Enkeltes Haab bleven opfyldt ved den sidste Expedition, som alene blev udrustet ved Privatindsamlinger.

„Ved Siden af Expeditionens egentlige Diemed — Opklarelse af Vogels Skjæbne og hans Papirers Redning — vil det dog fremfor alt Andet være den magtpaaliggende, at fuldende det Værk og løse den Opgave, som Vogel havde foresat sig, for at derved, ikke blot hans Minde, men ogsaa Tydsklands Videnskab og dets Sindelag kan blive sat et ærefuldt Mindesmærke."

„Den Barthske Expeditions store Maal var at udforske Landene østlig og sydostlig for Tsad-Søen, og Eduard Vogel blev afsendt for at forene sig med denne Expedition. Saameget var han interesseret for Expeditionens egentlige Plan, at han ganske alene vovede at trænge frem i denne Retning, bestemt paa at ofre selv Livet for Videnskaben. Det var i Juli Maaned f. A. at der istedetfor engere Kommitteer, dannedes en Centralkommittee for at tilveiebringe de nøvendige Midler til en ny Expedition til Afrika. Der udstædtes i den Anledning en Kundgjørelse til Almeenheden om Planen m. v., som her findes gjengivet. Der aabnedes en Subskription, som havde saa hurtig Fremgang, at Foretagendet snart var sikret. Indtil 1ste Marts d. A. var der tegnet 16,000 Thaler. Imidlertid tiltraadte Heuglin fra Stuttgart af allerede i Januar Maaned Reisen. I Marts holdt han sit høitdelige Indtog hos Vicekongen af Ægypten og har siden fortsat Reisen.

Ved den Heuglinske Expedition vil der blive anstillet Efterforskninger i Landskaberne mellem Nilen og Tsad-Søen, en Landstrækning, der hører til Kjærnen

*) Disse Reiser ere endnu lidet bekjendte, og kun for en Deel offentliggiorte, saaledes: Reise i Nordost-Afrika, 1852 og 1853. Gotha. 1857. — Habab-Landene ved de røde Hav, med Kart. — Reise fra Abdom til Chartum. 1856. Reiser i Nordost-Afrika (alle i Peterman's Mittheilungen).

*) Mungo Park fandt 1805 sin Død paa Nigeren, ved Bussa, efterat han til det Yderste havde provoceret de Indfødte. De første Europæere, som efter ham naaede Bussa, vare Clapperton og Lander, i Aarene 1826 og 1830. I sidste Aar, altsaa 25 Aar efter Park's Død, bestræbte Brødrene Lander sig for paa samme Sted at at anstille Efterforskninger efter hvad der endnu maatte være levnet af Park's Papirer, og det viste sig ogsaa, at ved Expeditionens Undergang paa Nigerstrømmen en Bog var bleven reddet af Floden og i 25 Aar paa det Omhyggeligste opbevaret. I Landers Reisebeskrivelse heder det herom: En Eftermiddag kom Kongen paa Besøg, ledsaget af en Mand der bar en Bog under Armen. Den skulde være opfanget paa Nigeren efter vor Landsmands Død, og var den indhyllet i et stort Stykke Bomuldstøi. Vore Hjerter bankede stærkt af Forventning, idet Manden langsomt afhyllede Bogen; thi efter dens Størrelse formodede vi at faae see Park's Dagbog. Men til vor store Skuffelse befandtes Bogen, da vi tog den op, kun at være en gammel Skibsbog fra det forrige Aarhundrede Titelen manglede, Indholdet var fornemlig Logarithme-Tabeller. Det var et tykt Kvartbind, og derfor havde vi taget den for en Dagbog. Imellem Bladene laae nogle Papirer, uden videre Værd. Det ene indeholdt Jagttagelser over Gambia's Vandstand, det andet en Skrædderregning og det tredie var en Indbydelse til Mungo Park om at deeltage i et Middagsmaaltid. Kongen og Bogens Besidder saa ligesaa fortrydelige ud som vi, da vi sagde dem, at det slet ikke var den søgte Bog; thi nu udeblev naturligviis den belovede Belønning. Saasnart vor Nysgjerrighed var tilfredsstillet, bleve Papirerne igjen omhyggelig bragte ind i Bladene, Bogen omhyllet, og igjen medtagen af dens Eier, der skattede den ligesaa høit som sine Huusguder.

af Afrikas ubekjendte Indre. Denne endnu uudforskede Deel af Central-Afrika har en uhyre Udstrækning, fra Middelhavets Kyst sydover, forbi Ækvator og deler sig der i to Arme, der naae ligetil det indiske Ocean. Ifølge alle troværdige ligetil 1860 indløbne Beretninger, har, foruden Vogel paa sin Reise til Wadai, endnu ingen Europæer paa noget Sted betraadt dette store „terra incognita", uagtet i de sidste 40 og iſærdeleshed i de sidste 10 Aar, udmærkede Reisende og veludrustede Expeditioner uafladelig have anstrængt sig for at trænge frem. Paa Nordkanten berørte Hornemann paa sin Reise fra Kairo til Mursuk, i Aaret 1799 dette Gebeet. I Vest, først Oudney, Durham og Clapperton i 1821—1824, siden Barth og Overweg i 1851 og 1852, hvilke ogsaa trængte længere frem i Øst og Sydost end deres Forgjængere. I 1854 var Vogel indenfor Landet Tubori's Grændser. Længere sydlig, nærmere Ækvator, lykkedes det den franske Naturforsker Dr. Chaillu i 1858 fra den store Gabun Flod at trænge længst frem, og i 1816 Congo-Expeditionen under Tuckey. I Syden og Sydost Livingstone i Aarene 1851—1856. Ladislaus Magyar 1850—1855; Portugiseren Gamitto 1831; Missionærerne Krapf og Rebmann i 1849; Burton og Speke 1858, og Roscher 1859. Endelig danner Browne's Reise til Darfur i 1793 en Hovedgrændse for det udforskede Gebeet i den østlige Deel, ligesom ogsaa Rüppell's, Russegger's, Heuglins og flere Andres til Kordofan; dernæst de talrige Nil-Expeditioner og Reiser paa Bar el Abiad ligetil 4° nordl. Bredde; og den engelske Konsul Pethericks Reise opover den vestlige Arm af Nilen, antagelig nær mod Ækvator; dog disse sidste Reisers Udstrækning bero mest paa Slutninger og ikke paa nøiere Jagttagelser, og saaledes danner Angivelsen deraf paa Karterne usikkert Holdepunkt. Saa storartede og omfangsrige end de afrikanske Opdagelser have været, i Særdeleshed i det sidste Decennium, er det dog øiensynlig, at ved den Heuglinske Expedition vil en vid Mark aabne sig for Videnskaben. Wadai, i Central-Afrika, et rigt, af de mest forskjelligartede Folkeslag beboet Land, danner et høist interessant Forbindingsled imellem Nord og Syd, og imellem Øst og Vest. Alene at naae frem til Hovedstaden Wara vil være et for Videnskaben vigtigt Resultat, da kun ved Indfødtes Forklaring, de erholdte usikre og ubestemte Efterretninger kan faae en fast Grund. Saa stort endog Haabet og Forventningerne ere, som man i enhver Henseende nærer om dette Foretagende, saa kan man dog ikke forud give en nærmere Beretning over Udstrækningen og den Tingenes Udvikling, som maatte være forbeholdt Expeditionen fra Wara af; thi de bedst overlagte Planer for den Slags Foretagender kan paa Stedet, ved uforudseede Omstændigheder og Forholde, blive underkastede store Forandringer. Man har kun et Ønske om, at ethvert Skridt som bliver gjort, i hvilken Retning det saa end er, maa føre til nye Opdagelser. Uden betydelige Ofre, Vanskeligheder og Farer, kan et saadant Foretagende neppe være tænkeligt; men ogsaa her er Erfaringen, som i Alt, den bedste Læremester. Da Pigafetta udgav sin Beretning om den første Verdensomseiling, udtalte han som sin faste Overbeviisning, at formedelst de, med en saadan Reise forbundne Farer og Gjenvordigheder vilde den aldrig blive gjentagen. Ligeledes er det gaaet med Udforskningen af Afrikas Indre, at uagtet den uafladelig har kostet saa mange Ofre, har dette dog kun været en Drivefjeder til at foretage nye Reiser. Fremfor Alt maa man prise den Jernudholdenhed og Energi, der overvinder Skrankerne og fører frem til Maalet; naar først en eneste Pionnier viser

Statens (anden) Mindepenge om Kroningen i Throndhjem.

Veien, følge Andre rask bagefter, og der hvor man før holdt en Fremtrængen for aldeles umulig, gaar man nu uhindret. Saaledes har Dr. Barth ved sin Reise til Timbuktu og andre Steder vist os, hvorledes man selv eneſtaaende kan byde den mohamedanske Befolknings skrækkelige Fanatisme Trods. Baikie har grundigen beseiret Nigerens Skrækkeligheder. Hvor længe gjaldt ikke Kalahari-Ørkenen i Kaplandene for en aldeles uovervindelig Skranke mod en videre Fremtrængen mod Nord. Livingstone har gjort denne Tro til Skamme. I flere Aar vilde Ingen vove, at trænge frem fra Østkysten ind i det Indre; da viste Missionærerne Krapf og Rebmann uforfærdet Veien, og see, de fulgtes snart af Mænd som Burton, Speke og Roscher. Saaledes ogsaa i den nordlige Deel ved Ækvator; men det energiske Forsøg fra Nilen af at trænge imod Vest og saa videre til Nord og Syd, er endnu ikke bleven gjort; dog at løse dette Problem, er forhaabentlig forbeholdt den Heuglinske Expedition.

Statens Mindepenge om Kroningen i Throndhjem.

Foruden de i dette Blads Nr. 2 afbildede tvende Medailler i Anledning af Kroningen i Throndhjem er der nu, ligeledes til Minde om samme, og paa Finants-Departementets Foranstaltning, slaaet en tredie Medaille, som i disse Dage er bleven uddeelt. Denne Medaille, hvoraf her gives en Afbildning i naturlig Størrelse, efter Photographi af Photograph Petersen, tildeles saavel Medlemmerne af Storthingets som den svenske Rigsdags Deputation ved Kroningen i Exemplarer af Guld til at bære om Halsen i en tilhæftet svær Guldkjæde. Desuden vil nok Exemplarer af Guld, men ikke til at bære, blive tilstillet enkelte Andre, ligesom Exemplarer i Sølv og Bronce blive omdeelte til Museer etc. Denne Medaille er, ligesom Universitetets, præget af Loos i Berlin. Som Afbildningen viser har Aversen følgende Indskrift i en Halvkreds over Hs. Majestæts Portræt: Carl XV Norges Sverges G. o. V. Konge. Paa Reversen, inde i en Laurbærkrands: Til Minde om Kroningsfesten i Throndhjem den 5te August 1860. Hvert Exemplar af Medaillen i Guld koster med Kjæde Staten omtr. 100 Spd.

Rhin-Laxen.

Hvilket mægtigt Dyr er ikke Laxen! Ferskvandene eie ingen kraftigere Beboer, men den laanes saa at sige ogsaa af Havet. Den udvælger imidlertid Ferskvandet til sin Bolig i saa mange af Aarets Maaneder, at jeg ikke tager i Betænkning at give den Borgerret i Elve og Floder. Alle Gourmands ville heri give mig Medhold.

Laxen, Umbraen og Ørreten danne ved deres mægtige Organisation, ved deres noble Levesæt, deres ridderlige Charakteer og deres fine Kjød en aristokratisk Trio. De have alle tre et særegent Mærke paa fornem Byrd: en liden Hudlap i Nærheden af Halen, der forestiller en Ryg-Svømmefinne. Alle tre ere desforuden Brødre i deres Kjærlighed til klart, rindende Vand og i deres Maade at ernære sig paa.

Umbraen har Sølvglands ligesom Vittingen. Ørreten har varme gyldenbrune Farvetoner, hvori Naturen har broderet smukke røde Pletter. Laxen anlægger vexelviis begge Kostumer. Om Sommeren tjener Umbraens Sølvkjortel den til Reisehabit. Om Høsten ifører den sig sin Brudedragt, som ved sin brunrøde Nuance, sine Pletter af dybt Karmin og sine Metal-Reflexer ligner Ørretens Kjortel, ja endogsaa overgaar den saavel i Glands som i Stoffets Fiinhed og Tegning. Hannen tillader sig dog alene denne Luxus som hos Hunnen blot er antydet i blege beskedne Nuancer i det Tidsrum, hvori den afsætter sin Leg paa de klare Floders Kiselbund.

Laxen gifter sig, ligesom sine to Søstre Ørreten og Karpen, om Høsten, hvilket er stik imod de andre Fiskearters Lov.

I sin Elskovs Tid faar Hannen et Horn (jeg skynder mig at tilføie paa Underkjæben), der ligesom danner et Slags krumt Næb i det Indvendige af Munden og ofte er af Størrelse som en liden Barnefinger. Denne Udvæxt forsvinder næsten strax efterat Laxen har adlydt Naturens Lov med Hensyn til dens Slægts Forplantelse. I al den Tid Laxen bærer dette Elskovstegn mister dens Kjød den røde Farve, som den ellers har det hele Aar rundt, og antager en hvidagtig, mat Nuance. I dette Tidsrum er den intet mindre end en delikat og søgt Ret. Laxen gribes ligesom Bekasinen og flere andre Fugle hvert Aar af en uimodstaaelig Reiselyst. Den forlader Havet og begiver sig til Floderne. Den reiser til de store Vandfald, der styrte ned fra Bjergene, for der at efterlade sin Afkom. Den viser ogsaa Forkjærlighed for grunde Steder. Der fiskes Lax flere Mile fra Rhinen og i smaae Elve som Oos og Murg, mylrer det af Laxeunger, som ikke tiltræde Reisen til Havet, førend de i Ferskvand have samlet tilstrækkelige Kræfter og det nødvendige Omfang til at trodse det salte Elements Farer. Laxeungen er selv en kongelig Ret. Man fisker den om Vaaren og bestandig om Natten. Laxen er fuld af Mod; den kjender ingen Hindringer, og naar Passagen i Vandet er den spærret, betænker den sig ikke paa at gjøre høie Luftspring, for at sætte over den Hindring, der vil modsætte sig dens brændende Reiselyst. Ofte bøder den dog med Livet for denne dumdristige Manøvre! Det hender ikke sjelden, at den efter sit Luftspræt falder ned paa en Bro, paa en Holme, ja selv i en fortøiet Baad.

I Anledning af de Vanheld, hvorfor Laxens Forvovenhed ofte udsætter den, kan jeg ikke negte mig den Fornøielse at give følgende lille Historie tilpriis.

En herlig Maimorgen spadserede ved Solopgang to Toldbetjente op og ned hver paa sin Side af den store Rhinbro. Den Enes blaa Kasseking forkyndte, at han stod i den franske Styrelses Tjeneste, medens den andens mørkegrønne Overplag antydede en af Zollvereins Embedsmænd. De drømte udentvivl Begge om den foregaaende Dags Bedrifter og ventede taalmodigt paa, at Dagens Travlhed skulde bringe dem en eller anden Delinkvent med Cigarer, Parfumerier eller andet ulovligt Gods, gjemt i Folderne af sit Klædebon. Medens de saaledes ventede, gjør en pragtfuld Lax, standset i sin Reise af en Baad, et uhyre Luftspræt, falder ned paa Broen og afbryder saaledes de to Toldbetjentes gyldne Drømme, som i samme Nu og ganske instinktmæssig styrte over det uventede Bytte. I det Øieblik den tydske Toldembedsmand vil stikke Dyret et morderisk Instrument i Livet, og dermed erklære sig for retmæssig Besidder, afvender den franske Embedsmand Stødet med den Erklæring, at siden Dyret er falden ned lige paa den Planke, der betegner de to Nationers Grændser, med de Ord, Baden, Frankrig, var den hverken i Frankrig eller i Tydskland, og at følgelig Ingen af dem kunde tilegne sig den. En saa skarpsindig Bemærkning kunde ikke andet end tilveiebringe en taus Overeenskomst mellem de to Embedsmænd. Efter to lange Minutters Venten gjør Laxen endelig en liden Bevægelse, som tyder paa, at den vaagner af sin Bedøvelse. De staae der uden at turde drage Aande, uden at gjøre den svageste lille Bevægelse, som kunde foranledige Fisken til at gjøre et nyt Luftspræt til den ene eller den anden Side. Det er et høitideligt Øieblik. Toldmændenes Øine ruge over Dyret. Ah, endelig et Hop, men til tydsk Side! I det Øieblik Zollverein vil gribe til, nok et Hop og Seiren er paa fransk Side. Et tredie Hop fører den Ustadige igjen over paa tydsk Grund, og forinden den franske Toldembedsmand har havt Tid til at dræbe den med sin Sabel, som bliver staaende fast i Broens Træ. Den tydske Toldembedsmand styrter nu til, men snubler i Iveren mod Rækværket, medens Laxen ved en uhyre Anstrængelse gjør nok et Luftspræt, men dennegang — ned i Rhinen. De to Helte i denne sandfærdige Historie see forbløffede paa hinanden og briste saa paa engang i Latter over at være tagne ved Næsen. Det var forøvrigt det bedste de kunde gjøre.

Jeg vender tilbage til Laxene i Almindelighed og til Maaden at fiske dem paa, hvorfra min lille Historie et Øieblik har bortledet mig.

Der gives forskjellige Maader at fiske Laxen paa, og det er let at begribe, at Mennesket, Fisker og Kjøbmand, har anstrængt sit Hoved, for paa bedste Maade at fange et Dyr af en Pengeværdi som denne smukke Fisk. Laxen, som opskjæres i smaa Dele,

sælges til fire Franks pr. Pund. En Lax, der veier 30 til 40 Pund, er altsaa en ganske smuk Fangst.

Mellem de Krigsmidler, som Mennesket anvender mod denne Modstander, ville vi kun anføre tre:

Harpun, Hov og det store Garn. Harpun anvendes ikke hyppig; den kan kun bruges i Floder med Klippebund med lavt og klart Vand, hvori man kan vade hen til Fisken, medens den sover i Solen, udtømt af en lang Reise. Harpunen fæstes i et langt Toug, der tillader Fisken at foretage en lang Reise, for at unddrage sig sin Fiende, efterat den allerede har det dræbende Jern i Siden.

Fiskeri med Hov er almindeligere. Man driver det ligefra Rhinens Munding i Holland til Schaffhausen i Schweitz; med et Ord overalt, hvor der er en Kanal, hvorigjennem Fisken uundgaaelig maa passere, for at gaae op mod Strømmen. Denne Art Fiskeri gaar for sig som følger:

Fiskehoven har store aabne Masker og er af en Vægt, saa ikke een Mand kan løfte det. Hoven hænger i en lang Stang, som støttes af et Pæleværk. En eller to Mand hænge sig i denne Stang, for at trække Hoven op af Vandet. Denne Hov ligger paa Bunden af den føromtalte Kanal, hvis hele Bredde den indtager. Foran Hoven udspændes et Garn, hvis Masker ere store nok til at lade Laxen slippe igjennem, dog ikke uden nogen Vanskelighed, saaledes at Kanalen er ganske spærret. Klokker, der staae i Forbindelse med Garnet, melde Fiskeren, naar Laxen passerer, han trækker da hurtig sin Hov, og fanger næsten altid den Vagabond, som vover sig ind i det farlige Farvand.

Ved den store Bro i Bâle har en Fisker anlagt et Hov-Fiskeri, der har kostet ham 5 til 6000 Frks. i Anlægs-Omkostninger, og man paastaar, at hans Kapital bærer gode Renter.

Fiskeri med det store Garn er imidlertid det interessanteste og det mest udbredte. Det har alle Jagtens Krigspuds, alle dens Glæder og hele dens Spænding.

I den lyse Vaar- eller Sommernat, der oplyses af Maanen, saa den næsten har Dagens Klarhed, lander Laxefiskerne ved en Sandbanke, hvis hvide Odder tegne sig skarpt paa det mørke Vand. De antænde nu en Bivouak-Ild, for at beskytte sig mod Nattens Kjølighed. I Nærheden af Banken er en høi Varde reist, hvorfra en Skildvagt skuer langt udover Vandet. Strax denne Skildvagt seer den Fure i Form af et V, som Laxen danner ved at gaae op af Strømmen, og som Maanen gjengiver, og kan formode, at Fisken er tæt ved Garnet, giver han det aftalte Signal. Baaden, hvortil den ene Ende af Garnet er fastgjort, skyder fra Land og spærrer nu Fisken alle Udgange. Den anden Ende af Garnet holdes af en paa Stranden staaende Mand, som maa anstrænge alle sine Kræfter, for ikke at trækkes ud i Sanden til op over Knæerne. Denne Mand beklæder Tillidsposten, i alle Fald er det besværligste Hverv hans. Naar Baaden har naaet Land igjen, beskriver Garnet en Halvcirkel, som Fiskerne altid gjøre mindre ved langsomt og med hele deres Armes Kraft at trække Garnet op paa Sanden. At der er en Fange i Garnet, stundom endogsaa flere, forkyndes ved heftige Rykninger, fremkaldte ved de fortvivlede Anstrængelser, Fisken gjør for at slippe ud af Nættet. Der er Exempler paa, at dens mægtige Anstrængelser sønderreve Maskerne og skaffede den Friheden. Dette er imidlertid en Sjeldenhed. Endelig er Fisken paa Land og nu begynder en ny Kamp paa denne nye Kampplads. Laxen benytter sin utrolige Kraft, sin mægtige Rygrads overordentlige Elasticitet til at forsvare sig mod sine Angribere og at omstyrte dem endogsaa ved kraftige Hop. Dette er en høist eiendommelig Skjærmydsel, som først ender, naar Laxen, idelig angrebet med Slag af Stokke eller ved Knivens Hjælp, ligger død og tillader sine udmattede Angribere at drage Aanden igjen.

Naar tætte Skyer forhindre Skildvagten fra at holde Udkig, begynder et Fiskeri paa Lykke og Fromme.

Laxefiskeri paa Rhinen.

Man undersøger Garnet hver halve Time, for at efterse om der er noget deri; men for at gjøre denne Art Fiskeri dramatisk, er Maanen absolut nøvendig.

(Efter Illustration.)

Adjunkt O. L. Boye som Literaturhistoriker.

Dersom Hardiesse, Letfærdighed i Behandlingen af Kjendsgjerninger og Evne til at forvrøvle disse i en Strøm af Ord var en Hovedsag for en Literaturhistoriker, vilde Hr. Adjunkt O. L. Boye maaskee være den største af de nulevende. Men da uheldigviis disse Egenskaber ere mindre vigtige end Literaturkundskab og kritisk Skjøn — og Hr. Boye her er ligesaa arm, som han i hiin Henseende er rig, faar han finde sig i at blive stillet i Klasse ikke alene med de smaa, men endog med de umulige Literaturhistorikere. Da jeg havde læst B.'s Bog, betoges jeg af den Indignation, som et Fuskerarbeide af første Rang gjør paa en Læser, der tror sig istand til at overskue dets Skrøbeligheders Mangfoldighed. Denne Indignation vilde dog neppe bevæget mig til at underkaste Boyes Arbeide en udførligere Kritik, dersom det ikke for det Første var bestemt til Skolebog og for det Andet i Chr.-Posten var bleven anbefalet som saadan af en vis — th., hvis fornemste Adkomst til at bedømme en Literaturhistorie synes at have været den, at han havde Brug for at sige Rektor Vibe en Kompliment. Thi som Forfatterskab, beregnet paa myndige og af skjæv Kritik ubesnærede Læsere, vilde B.'s Bog været uskadelig og ikke tiltrængt anden Bistand for død og magtesløs at være, end dens let iøinespringende Usselhed. Men da Sagen af hine Grunde fik en betænkeligere Side, troede jeg at maatte tage til Orde. Jeg ofrede Bogen mere Plads end den fortjente, fordi den nemlig omhandler et af Mængden for lidet kjendt Videnskabsfeldt, til at Galskaberne ved løselige Antydninger altid skulde springe i Øinene. Men lykkedes det mig end maaskee derved at overbevise Læsere med en Smule literær Indsigt om, at Bogen var et aldeles forkasteligt og ubrugbart Arbeide og Hr. Boye umulig som Literaturhistoriker, saa sees dog Adjunkten selv ikke at ville være med paa denne Overbeviisning. Thi i en kjæphøi Artikel i Chr.-Posten Nr. 119 drager han slemt tilfeldts saavel mod en ublid Anmelder i Aftenbladet som mod min Anmeldelse i Nyhedsbladet, hvilken han gjerne vil tillægge snart en ussel Anonym, snart en Boghandlersvend, snart en Konkurrent, snart en kultiveret Mand, alt eftersom han i sin Forfattervrede har Brug for Skjeldsord til. Hvad han ikke alt i sin Bog har fundet Anledning til at præstere af literaturhistorisk Udueligbed, det indhenter han da her nu. Man seer, at Boye overhoved ikke beskjæftiger sig med Literaturen selv, men kun med Læsebøgerne, og deraf laver Literaturhistorie. Nu, det er vist, at for at skrive Læsebøger kræves Literaturkjendskab, men det følger ikke med det Samme, at man af Læsebøgerne igjen faar det Kjendskab til Literaturen, som kan rekonstruere Literaturhistorien. Det er nødvendigt for en Forfatter at vide lidt mere end han giver, naar hans Arbeide ikke skal være et Digterværk. Og det har jo Boye ikke villet hans Bog skulde være, uagtet han ved Behandlingen af tørre Kjendsgjerninger gaar Digterne temmelig stærkt ind i Næringen. — Boye har nu fundet Anledning til at godtgjøre den utrolige Ting, at han ikke engang kjender N. M. Petersens Literaturhistorie, der dog er det uomgjængeligst nødvendige Kildeskrift for enhver, som vil studere den dansk-norske Literatur. Ligeledes sees Nyerup-Krafts og Erslews Literaturlexika at have været ham ubekjendte, hvorimod han fortæller os, at han har benyttet Kraft-Lange's norske Forfatterlexikon. Han lægger endog til, at han vilde have handlet uforsvarligt, om han ikke havde benyttet dette, som var ham tilgjængeligt. Da han lige saa fuldt behandler den danske som den norske Literatur, kan jeg ikke indsee, at Hr. Boye har handlet mindre uforsvarligt, ved at undlade at benytte f. Ex. Erslews Lexikon. Muligens var baade dette og Petersens Literaturhistorie ham

mindre „tilgjængeligt“. Men der ligger da sandelig ingen Berettigelse til at skrive en Literaturhistorie deri, at man, som Boye, hverken forud er inde i en Materie eller har Adgang til dens simpleste og uundværligste Hjælpekilder. Det er allerede galt nok, at man paa den Basis faar Lov til at foredrage et Fag i en af Landets lærde Skoler, end sige gjennem trykte Skrifter at docere det for hele Landets opvoxende Ungdom. Hr. Boye kjyter af hvor „spansk“ han er. Men naar det gjælder Skolebøger, navnlig i historisk Retning, skal der mere end Spanskhed til, „for at optræde blandt Fædrelandets Forfattere“. Een Ting skal Hr. Boye begribe og endog tilholdes at lære Ungdommen, dersom han vil regnes for en ret Lærer, at Snak, Spanskhed og Ordskvalder hverken bør eller kan træde istedet for de historiske Kjendsgjerninger, og at ethvert Forsøg, som nu Hr. Boye's, paa at konstruere disse ud af sit eget Hoved tilsidst hævner sig selv. Jeg haaber, at selv den spanske Hr. Boye i sit stille Sind vil komme til denne Erkjendelse, naar hans Letfærdighed i at haandtere Kjendsgjerninger nedenfor bliver noget nærmere belyst. Boyes ubestridelige Talent til at spille Peer Degn i Komedien vil ikke hjælpe ham, saalænge de behandlede Skrifter ikke ere sunkne paa Havsens Bund eller blevne saadanne omdisputeerlige Fabelbøger, som den, han er kommen i Skade for. — Hr Boye „gjennemgaar punktviis“ mine Ankeposter, og i sin literære Eenfold har han ikke været istand til at finde mere end to fuldtud beføiede. Jeg forsikrer ham da her paa Forhaand, at alle mine Paaviisninger af Feil staae faste og urokkelige og kunne forøges med snart sagt saamange han ønsker. Da jeg skrev min Anmeldelse, vidste jeg ikke, at Hr. Boye var saa aldeles blottet for Kritik og Kjendskab til Kilderne, at han behøvede mere end et Fingerpeg, for strax at see sine Feil og erkjende dem som saadanne. Derfor opregnede jeg kun exempelviis endeel af dem, uden at godtgjøre hvori de stak. Men efterat han nu i Chr.-Posten har bekjendtgjort, at han ikke veed hvad Kritik er eller hvad literære Kilder og Undersøgelser vil sige, maa jeg gaae ganske elementært tilværks med ham, om ikke for Andet, saa dog for at bringe ham ud af den Vildfarelse, at han som literaturhistorisk Kapacitet gaar tilgrunde, fordi han hører til disse „Smaastadsfolk“, som vi „pennebidende Hovedstadsanonymer“ grundløst overfalde. Hvad nu Hr. Boyes „punktvise“ Imødegaaelse angaar, raser han først svarlig mod den unødige Møie, jeg som „Hovedstadsforfatter“ har gjort mig (Møien bliver forresten min Sag) for at gjenfinde de af ham noterede Theaterstykker i Cortes & Lewini's Repertoire. Han taler vidt og bredt om, at jeg farer med Fjas, og om „Feilgreb i Insinuationernes Sladderpotte“, men vi faar ikke vide et Ord om, hvilken fornuftig Grund han har havt til i sin Bog at anføre netop de samme, ofte intetsigende Stykker, som de, der ere gaaede paa Stavangers Scene: saasom „Rataplan“ (oversat) „William og Emma eller Vandkuren“, „Ægtemandens Repræsentant“. — Med Hensyn til min Klage over Mangel paa Orden og Gruppering af Stoffet, en Klage, som skrev sig fra det paafaldende Ubekjendtskab til alle Literaturens Phænomener, som aabenbarede sig paa hvert Punkt i Bogen, giver Hr. Boye nu den tilfredsstillende Oplysning, at han er en Hader af „al stiv Schematismus“, og „hvor det ikke gjælder et grundmuret System (!) er, siger han, al Systematik snart ikke Andet end skadeligt Pedanteri.“ Jeg indrømmer villigen, at for Boye maa al Systematik være høist ubeleilig, naar den trækkes ind i Bedømmelsen af hans Bog. Men Hr. Adjunkten maa dog ikke være saa selvgod at troe, at fordi han af Mangel paa Literaturkjendskab og logisk Evne er fuldtud uskikket til systematisk at ordne og behandle sit Stof, skal derfor Frigjørelse fra alt System være at foretrække i Behandlingen af et saadant Stof som det, han har indladt sig paa. Han maa være tilfreds med, at man lader ham med hans Mangel paa Systematik og Logik i Fred som Lærer paa hans egen Skole, uden at han maa kræve Ret til at docere denne Mangel ogsaa i Literaturen. Til Belysning af sin Systematik leverer han et mærkeligt Bidrag i sin Forklaring af Grunden, hvorfor han endte sin Bog med vore fire Forfatterinder og saa Eilert Sundt bagefter. „Jeg er, siger han, ikke paa den Maade galant mod Damerne, at jeg vilde sætte nogen af dem som literaturhistorisk Slutsteen; de kunde jo endog have opfattet dette som en Fornærmelse, da „sidst“ stundom tages synonymt med „nederst“; jeg gjemte derfor paa en god Mand til at slutte Bogen med, og Eilert Sundt var for mig den bekvemmeste. Jeg vidste, han var Mand for at slutte godt, og trøstede mig med, at han ikke tog Pladsen fornærmelig op*), da „sidst“, ikke altid er synonymt med „nederst““ (!). Dette kalder Hr. Boye at skrive Literaturhistorie! Hvilke Principer! Kun at arrangere sig paa Fundament af Venskabets Overbærelse! Vi burde blot for vor Nationalæres Skyld søge at neddysse Hr. Boyes Sag; men desværre, det lader sig ikke længere gjøre, da hans Bog allerede har naaet til Danmark og ogsaa der er bleven udskreget som et Pekorale. Lige saa stor Hader, som Boye er af al Systematik, synes han at være af et bestemt Sprog. For en Forfatter, som ikke veed hvad han skriver om, vilde det være nok saa bekvemt, om Sproget kun var opfundet til at skjule Meningen med. Men for den, som skal læse, ja endog lære det Skrevne, er dette mindre bekvemt. Naar Boye S. 11 siger: „En Række af saadanne Sagaskrifter findes optagne i Fornmanna Søgur“, vil han ikke at Udtrykket „saadanne“ skal henføres til de tvende nærmest forudgaaende Sætninger, hvori, foruden Jomsvikingasaga, kun omtales slige Sagaer (ialt fem), der ikke findes i den nævnte Samling, men endnu længere tilbage. Men selv om vi gaae saavidt, at vi tage med alle de Sagaer, han har nævnt i det hele Afsnit (fra S. 8 af), kommer hvad han kalder en „Række“ til at bestaae af kun tre Sagaer**). — Til min Bemærkning om, at det første islandske Lexikon ikke skyldes G. Andreæ men Magn. Olafsson, gjør Hr. Boye den Indvending, at sidstnævntes Bog er et Lexicon Runicum, som han altsaa her ikke havde med at skaffe. Men nu er Sagen den, at ogsaa Andreæ's Bog, og det paa selve Titelen, kaldes saa, neml. Gothicæ Runæ Dictionarium, og kunde efter Boyes „Systematiseren“ ligesaalidt kommet med, dersom hans Kilde Worm havde angivet Titelen fuldstændig.***) Men istedetfor at hengive sig til alskens Spidsfindigheder, for at klare sin Feil, naar den engang var paapeget, burde Boye kiget paa Fortalen i det af ham omskrevne Haldorsen'ske islandske Lexikon, hvor han strax vilde seet, at ogsaa Olafssons Værk er et saadant og det det ældste. Thi Hr. Boye vil vel ikke af Titelen paa en Bog tro sig bedre istand til at afgjøre hvorvidt den er et islandsk Lexikon, end en Mand som P. E. Müller, der kjendte selve Bogen? Dog, det er utroligt, hvad Boye af en Titel kan finde ud. Da han først har fattet den Tro, at Olafssons Værk er et Runelexikon, og han finder Worm at være dets Udgiver, og da det endvidere rinder ham ihu, at Prof. Munch i sin Afhandling (i dette Blad) om Runestenen fra Tune har fældet en haard Dom over W.'s Runelæsning, slutter han raskt hen, „at det Olafsson-Wormske Lexikon Runic. er at ansee som en kasseret Papiirsamling“. Man maa sandelig indrømme, at Hr. Boye, der som Literaturhistoriker forresten sjelden kan sige en Ting kort og bestemt, dog har gjort det, naar han forsikrer os, at han er „spansk“. Det kan kun lidet nytte, at fremføre Grunde for det Slags Bædere. Men for det Tilfælde, at han engang paa sine gamle Dage skulde glemme sin Spanskhed, gaae i sig selv og erkjende, at han er et literaturhistorisk Klokkefaar, og gjøre den store Pønitentse, at sætte sig ind i enkelte af de Ting, hvorom han nu „saapas spansk“ har snakket, vil jeg raade ham til, at gjøre sig bekjendt med E. C. Werlauffs fortrinlige Monographi i Nord. Tidsskr. f Oldkyndighed: „Ole Worms Fortjenester af det nordiske Oldstudium“, hvoraf Hr. Boye, der selv i Christendom har opstillet Fordringen om, at hver skal bedømmes i Forhold til sin Tid, strax vil kunne see, at det er saa langt fra, at et Værk bliver til en „kasseret Papiirsamling“, blot fordi O. Worm staar som Udgiver paa dets Titel, at tvertimod denne Mand, hvormeget end Eftertiden kan rette i hans videnskabelige Hypotheser, hører blandt disse Lærde, der i ethvert Aarh. er en Hæder for sit Land. — Til Forsvar for at have opført Bjørn Haldorsen, der døde 1787, blandt dem, som „i vort Aarhundrede have Fortjenester af de nordiske Studiers Fremvæxt“, søger Hr. B. sin Adkomst deri, at Haldorsens Lexikon først udkom 1814 og at „vi lige til den Dag idag ikke have noget andet saa at sige fuldstændigt Lexikon for Oldnorsk“. Skal et Værks Trykkeaar i Forening med Hensynet til hvorvidt det alt er eller maatte vorde overtruffet, være afgjørende, for hvilket Aarhundrede en Forfatter skal henføres til, veed jeg ikke hvad Hr. B. som Philolog vil gjøre af Klassikerne. Hvor vil han i en græsk Literaturhistorie placere Homer? I det femtende Aarhundrede, da hans Værker først blev trykt, eller i et eller alle af de mange forudgaaende og efterfølgende Aarhundreder, hvori hans Heltedigte have staaet uovertrufne. Gjør han sig Chronologien saa føielig, kan han let saa Iliaden Side om Side med Prams „Stærkodder“. — Jeg fremhævede som en Feil, at B. opfører C. Lachmann (i Spidsen) „blandt Oversættere af oldnorsk Literatur“ ****), saasom denne Mand Intetsomhelst har oversat fra Oldnorsk, medens Hr. B. tier om Folk, der som Oversættere have virkelige Fortjenester. Nu rykker han ud med den utrolige Ting, at han har opført Lachmann blandt Oversættere af oldnorsk Literatur, fordi han har oversat Müllers Sagabibliothek (rigtignok kun 1ste B.). Men denne Bog, er jo skreven paa lige saa ærlig Dansk, som Boyes Arbeide, og vel saa det. En Bog bliver dog ikke oldnorsk, fordi den omhandler oldnorsk Literatur, thi ellers maatte de første Afsnit i B.'s egen Bog ogsaa kaldes oldnorske, og den, som gjorde sig den beklagelige Møie at oversætte dem paa et fremmed Sprog, opføres ligerviis som Lachmann blandt „Oversættere af oldnorsk Literatur“. — Jeg nævnte kun, at de af Boye opførte Æsopske Fabler ved Herm. Weigere ikke existerte. Det var Noget Enhver, som beskjæftiger sig med Literaturhistorie, i 50 Aar har vidst, og jeg kunde ikke drømme om, at Hr. B. var saa blottet for kritisk Skjøn, at ikke ogsaa han strax vilde komme efter dette. Men nu seer jeg, at man kan tiltroe ham Alt i det Stykke. Jeg maa derfor tjene ham med den Oplysning, at disse Fabler, som han har rodet frem hos Worm, blandt hvis Kilder han med naivt Lærdomsbrauteri opfører Peder Resens og Karen Brahes Bibliotheker, hvor de dog ligesaalidt fandtes som i noget andet Bibliothek i Verden*****) ere fremkomne ved en Misforstaaelse af Titelen paa W.'s Reineke Fos, den samme, som Boye selv først anfører. Dette har allerede Nyerup oplyst (i sin „Morskabslæsning“ etc. 1816, S. 14) og N. M. Petersen har til Overflod advaret mod Feiltagelsen i sin Literaturhistorie II S. 290, ikke at tale om, at denne Fabelbog ogsaa er udeladt af Nyerups og Krafts Lit.-Lexikon. Men Hr. B. har ikke Brug for andre Kilder end den, hvorefter Feilen kan opfriskes paany. Overhoved synes han at have gjort sig til Opgave, at gjenoptage alle de forlængst berigtigede Feil, som han paa nogen Maade har kunnet komme over. For at nævne andre Exempler: Worm har opført en ikke existerende Udgave af Arreboes Hexaemeron (fra 1641) ved Siden af den eneste existerende fra 1661******). Boye har intet Brug for sidstnævnte Udgave, men nævner kun hiin, der ikke existerer (hans Bog S. 28). Worm har opført en Peder Paars af 1720 under en selvgjort Titel. 88 Aar ere siden forløbne, hvori den rigtige Titel har været bekjendt. Men Hr. Boye har ikke desmindre ikke kunnet nægte sig den Fornøielse at stille den gale i Spidsen, uagtet han vil, at den (opført S. 32) skal være Titelen paa samme Udgave, som han igjen har opført S. 33, efterat han imidlertid har omhandlet en ganske forskjellig Udgave.*******) Til Hr. B.'s naive Bekjendelse, at han for Korthedens Skyld har gjort Holbergs latinske Autobiographi, der er et forskjelligt Værk, til en Deel af hans danske Epistler, hvori den dog ikke findes, eller den Maade, hvorpaa det er gaaet til, at efterat Rothes Værk „Christendommens Virkning“ etc., først er opført, ere enkelte Dele igjen bagefter gjorte til særegne Værker, nemlig at saa lang Tid var hengaaet mellem de enkelte Dele, er enhver Bemærkning overflødig. Ligedan forholder det sig med Boyes Redegjørelse, hvorfor han har sagt, at af Bjørnsons dramatiske Arbeider ere „Halte-Hulde“ og „Mellem Slagene“ de mest bekjendte (skjønt de ere de eneste). Det er fordi, han i det norske Forfatterlexikon har fundet Bjørnson nævnt som Bearbeider af en fransk Vaudeville for det norske Theater. Dengang jeg (med Bjørnsons Tilladelse, thi Stykket var anonymt og blev aldrig trykt) satte denne Bemærkning ind i Lexikonet, faldt det mig sandelig ikke ind at ane, at der skulde opstaae en Literaturhistoriker, hvem dette kunde bringe i slig Konfusion. Men for en Mand med Boye's Talent til at plumre, skal der lidet til, for at han skal finde Anledning til at dyrke dette Talent. (Forts.)

*) Thi Sundt er B.'s „personlige Ven“, som han selv oplyser.

**) For at spare Hr. Boye for nok en ørkesløs Hyrothes til at klare sig, skal jeg bemærke, at ligesaalidt den af ham opførte Orkneyingasaga som Færeyingasaga, eller Niala, Eigla eller Landnamabok findes i Fornmanna Søgur.

***) Forskjellen er kun den, at i Olafssons Lexikon ere de islandske Ord trykte baade med Runer og latinske Bogstaver, da Worm vilde faa Folk til at forstaae Runerne med det Samme.

****) I sit Tilsvar citerer Boye, der allerede synes at antage sin Literatur-Historie for en ligesaa utilgjængelig Fabelbog som Weigere's, disse Udtryk, som om han kun havde nævnt Lachmann „blandt tydske Oversættere, som have Fortjenester af de oldnorske Studiers Udbredelse.“ (!)

*****) Skulde Hr Boye ønske, selv at overbevise sig om, at omspurgte Fabelbog dog ikke fandtes hverken i det nu paaberaabte Resenske eller det Braheske Bibliothek, er jeg villig til at sende ham Katalogerne over disse, og alene dem har Worm kunnet benytte; — Resens Bibliothek var endog brændt, medens Worm var et 12 Aars Barn, nemlig i Kjøbenhavns Ildebrand 1728.

******) For at betage Hr. Boye al unødig Møie med paa sin Viis at godtgjøre, at den af ham opførte, men ikke existerende Udgave er den rigtige, vil jeg, næst at forsikre, at jeg har Bogen for mig, henvise Hr. B. til Arreboe's „Levnet og Skrifter“ ved Holger Rørdam II, S. 168 flg. og Petersens Lit. Hist. III, 622.

*******) Et snurrigt Beviis for, at Boye endog ikke veed hvad en Udgave vil sige, leverer han i Chr.-Posten, idet han forsikrer, at han i sin Bog i det hele kun har nævnt to Udgaver. Han opfører dog tre fuldt berettigede Udgaver, foruden den apokryphe, nemlig Udgaven i de enkelte Sange af c. 1719 — Titelen optager hos B. ikke mindre end ni Linier, Udgaven af 1720, med fuldstændig og nøiagtig Titel og Udgaven af 1772 med do.

Norge.

Christiania. Under 28de Mai er resid. Kapellan C. G. Holter udnævnt til Sognepræst til Gjerpens Sognekald; Kand. theol. D. O. Barman til Sognepræst til Sunelven; ledig personel Kapellan J. P. Hveding til Sognepræst til Hyllestad; pers Kapellan P. S. N. Arentz til resid. Kapellan til Nedre Stordalen; Sognepræst til Korskirken i Bergen P. H. Birkeland til Stiftsprovst sammesteds; Sorenskr. i Søndre Søndmøre B. C. S. Torstenson til Sorenskr. i Nedre Thelemarken; Kand. med. F. W. Thesen til Distriktslæge i Nordre Ryfylke; forhenværende Statsagronom C. T. Christensen til Overtolobetjent i Laurvigs Toldistrikt; Kapitain og Chef for Osiske Kompagni J. C. Lütken til Brigadeintendant ved Bergenske Brigade. — Ligeledes ere Følgende forundte Afsked i Naade: Provst i vestre Nedenæs Provsti og Præst til vestre Moland J. Frederichsen; Stiftsprovst og Sognepræst til Nykirkens Menighed i Bergen, J. W. Flottmann fra Stiftsprovstembedet og Toldkasserer i Tvedestrand, H. E. Schæffer med Pension 450 Spd. — Børskommissær i Christiania A. Ingemann og Handlende i Bergen W. D. Krohn ere anerkjendte som respektive russisk Vicekonsul i Christiania og østerrigsk Konsul i Bergen.

— Hs. M. Kongen antages at ville forlade Christiania 8de Juni. Nedlæggelsen af Grundstenen til den nye Storthingsbygning er udsat (til August?).

— Sognepræst Sverdrup har skjænket 1000 Spd. til Foreningen for Blinde.

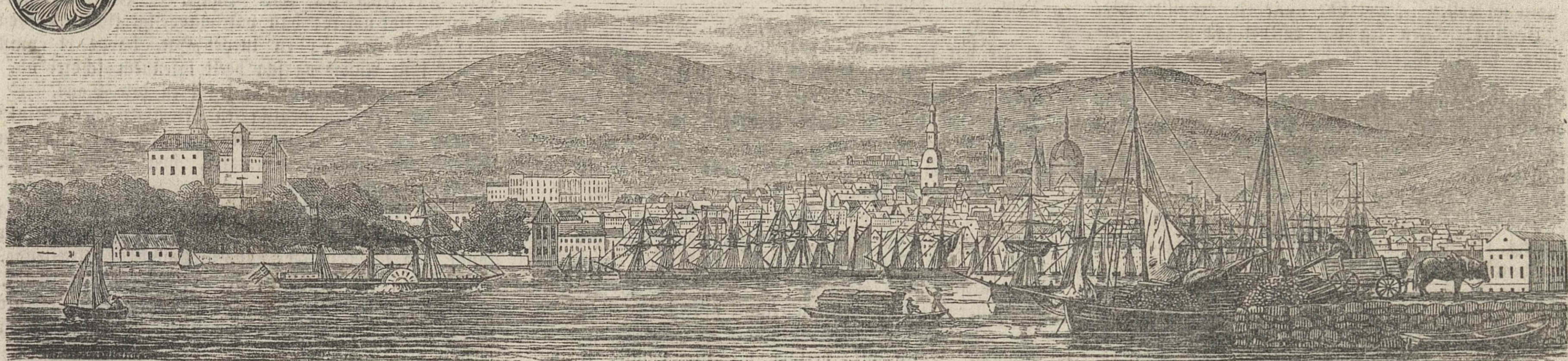
— Pepita har paa Grund af Folks utrolige Forgabelse i hende fundet sig foranlediget at optræde oftere, end hun i sit første Engagement havde forpligtet sig til.

— Paa Grund af Misvæxten skal ingen Korps- eller Landværns-Exercitie iaar finde Sted i det Søndenfjeldske og Vestenfjeldske.

— Sagfører C. F. Bergersen blev 29de Mai af Høiesteret dømt til at have sin Stilling som Sagfører forbrudt.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 23. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 9de Juni 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Skizzer fra London.

Af Israel Dehn (Frith. Foss).

I. Gadefeieren.

Det er forunderligt, hvor Folk ere mere opfindsomme paa større Steder end paa smaae. Hvem vilde nogensinde i en liden By falde paa at avertere paa en Mands Ryg eller ved at give ham en Transparent-Hat, oplyst med en Lampe? Hvem vil vel paa et lidet Sted forstaae at gjøre sine udvortes Skrøbeligheder til Kunststykker, eller hvilken Lirendreier vilde der faae den Idee at overvinde sine Konkurrenter ved et Positiv uden Lyd eller Tone. Hvad er vel Grunden til alt dette. Det er Konkurrencen. I samme Forhold som Adgangen til at erhverve Underhold er vanskelig, i samme Forhold faaer Opfindsomheden Spillerum.

Ingen Begivenhed finder Sted i London, før Tusinder af Spekulanter gjøre sig den indbringende, fra Times, der behandler den i sine Spalter, til Gadedrengen, der sælger den i Viseform. I talløse Udgaver gjenfinde vi den samme Gjenstand, altid ny og altid frugtbringende, eftersom den i disse mange Skikkelser gaar fra Haand til Haand. Alting er Gjenstand for Spekulation, private Forholde, Liv og Død, enhver tænkelig Ting i Naturen fra Geniets sublimeste Værk til Skarnet under vore Fødder.

Der er i London en særskilt Industrigreen, som i høi Grad vakte min Interesse, ikke fordi den forekom mig saa særdeles opfinderisk, eller i Virkeligheden er charakteristisk for London alene, men fordi de Individer, som her drive den, ere Charakterer og danne Typer for en egen Race. Det er en Industri, der drives af Gadefeierne. Jeg skal fremstille for mine Læsere en speciel Bekjendt af mig, stationeret paa et bestemt Sted ved Overskjæringen af to Gader. Man tænke sig et overordentligt smudsigt og befaret Strøg; under Skarnet findes en smal Brolægning, der, naar den var reen, vilde tillade Fodgjængeren at passere tørskoet over. Men hvorledes kunde den vel være reen paa et Sted, hvor Tusinder af Mennesker og Heste passere i Timen, hvis det ikke var for min Ven Dick, der har paataget sig dette Herkulesarbeide?

Dick har et opvakt, rødmosset Ansigt; han er kort og velnæret, men af et meget cynisk Naturel. I Følelsen af sin Vigtighed i Samfundet har han Lov til at vise dyb Foragt for al Etikette, hans Beenklæder, der kun række ham til lidt nedenfor Knæet, mangle fuldstændigt de bagre Dele, der forøvrigt ikke gjøres nødvendige, saasom Dick aldrig sidder, men stadigt bevæger sig paa sit reentfeiede Feldt; den evige Motion, der gjør ham noget varm, tillader ham ikke at bære Skjorte, saa en fiin Iagttager vil kunne bemærke hans mulatfarvede Skind igjennem Beenklædernes Aabninger. Dick er altid iført Trøie og ved visse Leiligheder tillige Vest. Han bærer derhos en Hue, hvortil han tusinde Gange om Dagen fører Haanden, naar der passerer en velklædt Person, af hvem han kan vente en Halvpenny for sin Møie.

Dick var den Ældste af sex Sødskende. Hans Fader havde fanget Rotter og opdrættet Rottehunde, men blev en Dag selv fanget af en Gentleman i Regent Street, der i en liden guul Serrier med korte Forbeen og lange Øren, og hvilken bemeldte Hund Dicks Fader bød ham til Salg, troede at finde en besynderlig Liighed med sin egen bortkomne, lodne Ledsager. Han befandt sig for Nærværende paa en Reise til Van Diemens Land. Dicks Moder var en meget respektabel Kone, der ernærede sig ved Vask og Arbeide i Husene. De fire yngre Sødskende gik til Haande hjemme; rigtignok kunde lille Joe, der kom næst efter Dick, ogsaa gjøre sin Nytte ude med at skjære Ansigter og jamre sig for de Forbigaaende, hvortil hans Udseende og Stemme røbede meget Anlæg, hvis Aarsag han ofte benyttedes af Dick som Medhjælper, men den egentlige Byrde og Ansvaret af selve Feiningen turde Dick endnu ikke overlade ham, saa der endnu mindre kunde være Tale om, at Joe etablerede en Branche af Forretningen noget andet Sted. Som Sagerne nu stode, gave Forretningerne en gjennemsnitlig Indtægt af $1/2$ Krone pr. Dag. Det Indkomne bestod hovedsageligt i Halvpence. Dette var det almindelige Udbytte fra City-Folk, ældre Gentlemen og andre faste Kunder, af hvem det kunde paaregnes een Shilling om Dagen; ni og halvfems af Hundrede erlagde Intet, men gamle Damer, der førte Skjødehunde, som gjorde Extrabefordring nødvendig, kunde betale indtil et fire Pence-Stykke. Dertil kom enkelte Biindtægter, som at holde Gentlemens Heste, vise Vei for Fremmede i Nabolaget og bringe Billetter for Elskende, saa det Hele omtrentlig kunde bære sig, skjønt det fordrede megen Aktivitet, og man stadigt maatte have et Øie paa hver Finger. Alt dette fik jeg at vide af Dick selv, som jeg tidt benyttede i smaae Ærinder, da jeg trygt kunde stole paa hans Ærlighed og Diskretion. Han kom punktligt til mig for at forhøre sig om jeg havde en Job for ham, og jeg greb da Leiligheden til at slaae af en Passiar med den kvikke Dreng, der paa sin Side syntes at have fattet Interesse for mig. Jeg har kjendt mange Drenge og specielt studeret Drenge, men aldrig saa jeg, udenfor hans egen Race, en Dreng, Mage til Dick. Uagtet neppe mere end tolv eller tretten Aar gammel havde han en voxen Mands Erfaring i Alt hvad der angaar Londonnerlivet; Bevidstheden om at maatte stole paa sig selv og den stadige Berørelse med det store Publikum havde været ham en Skole, der havde skjærpet hans Vid og hurtigt udviklet Evner, der for de Drenge, som have at gjennemgaae en almindelig Opdragelse, efterhaanden afsløres ligetil de blive Mænd. Han var med eet Ord hvad en Engelskmand vilde kalde en meget sharp boy!

Jeg fandt en Morgen ved Frokostbordet iblandt mine Breve en Billet, skrevet med en lidt utydelig, skjønt forstaaelig Fruentimmerhaand. Jeg aabnede den med nogen Nysgjerrighed, da jeg strax saa, at Skriften ikke tilhørte nogen af mine kvindelige Korrespondenter og blev ikke lidet forundret ved at læse følgende Linier: „Mrs. John Stephens sender sin ærbødige Hilsen til Mr. Dehn og vil være Mr. D. forbunden om han i Morgen Aften Kl. 6 vil tage tiltakke hos hende med en Kop Thee. Ingen Gjæster ville være tilstede uden Mr. D. og en meget intim Ven af Familien."

8, Port Lane, Highbury Vale, Febr. 28.

Hvem var Mrs. Stephens tænkte jeg. Forgjæves gjennemgik jeg i Tanken mine Bekjendtskaber, jeg erindrede Ingen af Navnet Stephens. Maaskee var det en Dame, jeg tilfældigviis havde truffet i en Bekjendts Huus, muligens hun havde et Par Døtre, som hun var begjærlig efter at faae afsatte, eller kanskee Mrs. John Stephens selv var en ung Enke, der ønskede paany at omfattes af Hymens Lænker. Jeg saa paa Kortet og opdagede til min yderligere Bestyrtelse, at Adressen paa Brevet Port Lane var en ubetydelig Gade, langt i en Udkant, hvor jeg aldrig vilde have søgt en bedre Familiес Bolig.

Jeg opgav endelig ethvert Forsøg paa at opklare Gaaden, bestemte mig i mit stille Sind til at lade Billetten ubesvaret og tage fat paa Aviserne. Men ved at løbe igjennem Retsspalterne faldt det mig pludselig ind: sagde ikke Dick, at hans Fader, der var dømt for Hundetyveriet, hedte John Stephens og har ikke Dick selv samme Tilnavn? Alt blev mig nu klart: Dick havde fortalt sin Moder om den fremmede Mand, der havde viist saadan Interesse for ham, og de vilde nu give mig Leilighed til at see Gadefeierens huuslige Forholde i hans eget Hjem.

Jeg syntes godt om Ideen, da jeg altid har holdt af, hvad der i det daglige Liv fremstiller sig som usædvanligt, saa jeg betænkte mig ikke et Øieblik paa at modtage Indbydelsen. Til bestemt Tid var jeg udenfor Nr. 8 Port Lane, Highbury Vale.

Jeg havde ventet at finde en elendig Rønne og var vis paa, at jeg maatte have taget feil af Stedet. Thi det Huus, hvorfor jeg nu stod, var af et meget ordentligt Udseende, og saa venligt og hyggeligt ud. Det var en liden Bygning af sortbrune Muursteen, bestod af to Etager og havde kun to meget brede Vinduer, et i hver Etage, og omfattede af grønne Rammer, medens Gadedøren, der for Symmetriens Skyld befandt sig paa den ene Side, i nederste Etage svarede til Vinduet. Men over Gadedøren var intet korresponderende Vindue, kun en liden halvrund Glugge, saadan som vi hos os ofte see i moderne Stalde. Vinduerne, der vare fuldkommen glindsende og pudsede, vare forsynede med nette Gardiner og grønne Jalousier. Udenfor Huset var en liden Have med høie Træer, der skyggede for Vinduerne og gav Stedet et venligt Udseende. Sikkerligt havde jeg taget feil. Dette var ikke en Gadefeiers Bolig. Jeg vilde gaae bort for at faae nærmere Underretning, da Døren blev aabnet og en Dreng kom ud til mig. „Velkommen, Mr. Dehn! Behag at træde ind?"

Var det et optisk Bedrag, eller kunde den smukke Dreng i peent Antræk med blændende hvidt Linned være min Ven Dick? Og kunde den unge Kone bag ham, med det respektable Udseende og den kokette Enkekappe, være Moder til den lasede Gadefeier? Men saa var det! Under mange venlige Tegn paa Gjæstfrihed blev jeg af mine usædvanlige Værter ført ind i et peent Værelse i underste Etage. Vil De troe det, Læser? Paa Gulvet var et smukt Tæppe, Møblerne vare komfortable, en lystig Ild brasede paa Kaminen, og midt paa Gulvet foran en velstoppet Sopha stod et Theebord med hvid Dug, Porcelains Kopper og en blank poleret Maskine. Der var lille Joe med rene Klæder og vaskede Hænder og de fire yngre Sødskende, som undseligt stod i en Klynge henne i et Hjørne. Der var ogsaa en ældre Mand med eet Øie og et stivt Been, forøvrigt meget respektabel af Udseende.

„Tillad mig at forestille dem en intim Ven af Familien. Mr. Dehn, Mr. Jenkins! Mr. Jenkins, Mr. Dehn!"

„Haaber De er vel, Sir! Glæder mig at see Dem, Mr. Dehn!“ „Hvordan lever De, Mr. Jenkins? Smukt Veir for en Spadseretour.“

Med denne konstante Formel for en Introduktion næsten i enhver Stand i England kom jeg strax komfortabelt til Sæde i den stoppede Sopha. Theen med ristet Brød og fuldt op af Smør og Karse blev serveret, og Samtalen begyndte at blive meget gemytlig.

„Jeg tør sige, det undrer Dem“, udbrød Mr. Jenkins, „at see, hvorledes vor Ven Dick tager sig ud uden sin Kost.“ „Det har isandhed forbauset mig, Mr. Jenkins! Men jeg har oplevet saa meget Forbausende her i London, at jeg snart kan begynde at tage ethvert Særsyn som en dagligdags Ting.“

„Vi Londonnere kjende intet Særsyn. Ingenting forbauser os. Vi gaae forbi Prindsen af Oude og hans turbanklædte Ledsagere, uden saameget som at vende vort Hoved. Alt Nyt i Naturen er repræsenteret i London, der først seer udstillet en Prøve.“

„Hvad der synes mig paafaldende er, at Mrs. Stephens vil lade Dick drive en Haandtering, der er under hendes egen Stand.“

„Maaskee under hendes, Sir! men ikke under hans. Lad ham selv erhverve sig den Stilling, han agter at indtage. Jeg har havt mangen varm Disput med hende om dette Emne, kan de troe, men jeg smigrer mig med, at det er paa mit Raad, De har ladet Dick blive den Dreng, han er, Mrs. Stephens!“

„Det er Altsammen godt, Mr. Jenkins! saalænge han har Helsen; „men de kan troe, Sir!“ henvendte hun til mig, „det er et suurt Liv for den stakkels Dreng at staae paa det Hjørne baade seent og tidligt, i Vaadt og Tørt. Og saadant Bryderi, som det volder at faae af ham al den Smuds.“ „Bryd dig aldrig om det, Moder!“ faldt Dick ind, „Mangen fiin Gentleman ernærer sig paa en smudsigere Maade, end som saa.“

„Det er sandt Dick“, udbrød Mr. Jenkins. „Der er Kløgt i det Hoved, Sir!“ Og Mr. Jenkins ledsagede denne for Dick smigrende Erklæring med et talende Vink med sit ene Øie.

„Der skal ikke stor Kløgt til at opdage det“, indvendte Dick. „Jeg har Anledning til at see Mangt og Meget, Sir! Ikke længere siden, end igaar, kom der en Gentleman forbi min Plads. Han reed paa et deiligt Dyr og sad som en Berider. Folk vendte sig for at see paa den fine Herre. Jeg satte strax min Kost i Bevægelse og løb et Stykke foran hans Hest og feiede, indtil han var nødt til at tilkaste mig Sexpence, at Hesten ikke skulde blive sky. Men jeg kjendte Fyren, skjønt han nok ikke erindrede mig. For et halvt Aar siden stod han for en Magistrat i Clerknurch, tiltalt for at have taget en Pung fra en ung Dames Lomme, men han slap fri, fordi jeg var det eneste Vidne. Han var en swell mob, Sir! men havde nu vel udvidet Haandteringen i en stor Stiil.“

„Ja De vil finde London et besynderligt Sted“, Mr. Dehn! bemærkede Mrs. Stephens, „naar De nu rigtigt bliver kjendt! Mr. Jenkins kan fortælle Dem Meget om London, thi han har seet Livet.“

„Ja, jeg har seet Adskilligt, og dog har jeg aldrig været udenfor dette Land. Men her er Liv, Sir! her er Anledning til at studere Mennesker og Ting, især for Folk i vor Stilling i Samfundet.

„Jeg seer De er en praktisk Mand, Mr. Jenkins! men, tillad mig Bemærkningen, Deres Raad til unge Dick synes for en Mand af deres Opdragelse og Stand, at tyde paa usædvanligt fordomsfrie Grundsætninger.“

„Jeg har raadet ham, som jeg vilde raade min egen Søn, om jeg havde nogen.“

„Og De har raadet mig vel, Sir! jeg lider det Liv, jeg fører. Jeg er Ingens Tjener!“

„Der er Du feil, min Dreng! Det er nødvendigt at være Tjener sommetider. Ingen Mand lærer at befale, før han forstaar at lyde. Men hvad der er Godt for Dick, Sir! det er, at han i sin unge Alder lærer at staae paa egne Been. Han har Evner nok til engang at svinge sig op i en bedre Stilling, og da vil han fra Gadelivet have samlet et Forraad af praktisk Erfaring, der vil hjælpe ham hurtigere frem, end alle Londons Skoler. Det var anderledes med mig; jeg begyndte Haandteringen, efter at have været i en anden Stilling; den var for mig ikke et Trin opad, men et Tilbageskridt.“

„De mener da vel ikke at sige, at De ogsaa er Gadefeier, Mr. Jenkins!“

„Jeg har været det i de sidste tyve Aar, Sir!“

„De har vist ofte seet ham“, sagde Dick leende; „det er den vanføre Mand med een Arm, der er posteret lige udenfor Deres Dør.“

„Jeg har den Ære at see Dem dagligt, Mr. Dehn! Jeg veed, naar De flyttede ind i Deres nuværende Bolig, jeg seer, naar De gaar ud, og hvad Tid De kommer hjem og har for længe siden af Deres Vaner sluttet mig til det Liv, De fører. Ingen Politikonstabel har bedre Oplysning om Beboerne i det Kvarteer, han patrouillerer, end vi Gadefeiere. Vi leve af Observation og maa tage vore Kunder efter det Indtryk, de bibringe os.“

„Og mangen en Penny har han vist taget af Dem, Sir! bemærkede Dick.“

„De er ingen god Kunde, Mr. Dehn! Jeg tror, at De har seet for Meget af Livet. Jeg ansaa Dem strax for en Mand, hvem det ikke nyttede at dupere med min Vanførhed; derfor har jeg aldrig tryglet Dem, men søgt at agere ligegyldig, naar De kom. Hvad De har givet mig, har jeg faaet for mit Arbeide, ikke paa Grund af Skrøbeligheder ved min Person.“

„Deres Opfatning er rigtig, Mr. Jenkins, og, jeg vilde isandhed være Dem forbunden, om De vilde lade mig see, om ogsaa min har været det, ved at fortælle mig Deres Levnetsløb. Jeg har troet at finde altfor meget Charlataneri i den Elendighed, der fremstiller sig i London, til ubetinget at fæste Lid til den.“

„De har Ret; den indeholder mere Handling, end Sandhed. Jeg vil, dersom det ikke maatte trætte Dem, give Dem en Skildring af det Liv jeg nu fører, der bedre end alt Andet vil illustrere, hvad jeg mener.

Pepita di Oliva.

De kan gjøre den Brug af min Fortælling, som De selv vil, thi London er for stor, og min Metier for befæstet, til at jeg skulde frygte for at tabe mit Levebrød, ved at betroe mig til en enkelt Mand.“

„Men før de begynder, maa De have Dem et Glas, mine Herrer!“ afbrød Mrs. Stephens. „Hvad maa jeg byde Dem, Mr. Dehn! Genever eller Rum?“

„Et Glas Genever og Vand, om De behager, Mrs. Stephens!“

Mr. Jenkins fortæller:

„Jeg har engang været i en god Stilling, Sir! som Associe i et Kulkompagni i en mindre By, men befandt mig en Morgen pennyløs ved vor Banks Fallit. Heldigviis var jeg ikke gift; jeg havde ingen Hensyn at tage til en Families Renommée, Ingen var afhængig af mit Arbeide. Jeg tog til London og befandt mig en Dag staaende alene paa London Bridge uden en Penny i Lommen. Jeg følte mig underligt tilmode, medens jeg stod der og saa paa den bølgende Skare; det var med en forfærdelig Ængstelse, at jeg betragtede al denne Færdsel. Støien gjorde mig fortumlet og jeg satte mig ned i en Niche for at overtænke min Stilling. At jeg var anstændigt klædt, forværrede min Tilstand. Thi dengang havde jeg endnu hvad Verden kalder Ambition, jeg syntes det var Skam at være saa hjælpeløs. Men jeg fik snart Mod, thi Tusinder og Tusinder passerede forbi, uden at tilkaste mig et Blik. Det vilde snart være Aften. Hvor skulde jeg gaae hen, hvad skulde jeg tage mig til, i dette store Chaos? Jeg tænkte og tænkte, men altid var jeg lige raadvild! Der kom en Mand og satte sig ved Siden af mig. Han syntes at være træt, tog frem et gammelt Lommetørklæde af sin Hat og tørrede sin Pande. Derpaa tog han en Priis Snuus, foldede med megen Omhyggelighed Tørklædet sammen igjen, placerede det atter i Hatten og kastede et skottende Blik til mig.“

„Stor By, Sir! prægtig Anledning til at iagttage Færdselen fra dette Punkt.“ Jeg betragtede Manden lidt nøiere; han var maadeligt klædt, bar en lang graae Frak og en lurvet Hat, havde et cynisk Udtryk i sit Ansigt og saa heelt igjennem schofel ud.

„Synes De?“ svarede jeg i en kold Tone.

„De er formodentlig en Fremmed her, Sir!“ gjentog Manden. „Jeg tror at see det paa den Maade, hvorpaa De betragter, hvad her foregaar. Det synes Alt nyt for Dem!“

Jeg kunde Intet risikere ved at tilstaae det; jeg havde desværre ingen Anledning til at blive bestjaalet eller snydt, saa jeg besvarede hans Spørgsmaal bekræftende.

„Og ingen Venner“, gjentog han med et Griin. „De søger en Ven, gjør De ikke?“ — „Jeg søger ialfald ikke Dem, Sir! saa De behøver ikke at uleilige Dem med videre Gisninger.“

„Nu vel! lad os forstaae hinanden! Om De ikke søger mig, saa vil jeg søge Dem. De trænger til Penge!“

„Og er De den Mand, der kan forskaffe Penge, om jeg behøvede dem.“

„Kanskee! mod Valuta.“

„Og hvad kalder De Valuta?“

„Deres Dragt, Sir! Den er for god for en Mand, uden en Farthing i Lommen. Lad mig faae den, og jeg vil forstrække Dem med en Sum, stor nok til at skaffe Dem Underhold i fjorten Dage, en anden Dragt og mit Raad paa Kjøbet. Det sidste er det mest værdifulde ved Handelen.“

„Og hvad Priis sætter De paa Raadet alene?“

„Det gaar kun med Dragten. Følg mig og De skal see. Han reiste sig og gik bort, uden at tage mere Notice af mig, som var han sikker paa sin Mand. Jeg betænkte mig et Øieblik og fulgte derpaa den besynderlige Figur, der uden at see sig om, hvorvidt jeg virkelig havde efterkommet hans Anmodning, med bøiet Hoved og Hænderne paa Ryggen ubekymret fortsatte sin Vei.“

Han gik en lang Vei, passerede igjennem flere smudsige Gader og standsede endelig udenfor en Marchandiserboutik med „Diet“ over Døren. Det var altsaa en Jøde. Nu først vendte han sig og vinkede til mig, at jeg skulde komme ind. Forstuen i Huset dannede Boden, der var fuldt behængt med gamle Malerier, Uhre, Vaaben og alleslags Klædningsstykker, ligefra Uniformen, ned til Dagleierens udslidte Dragt. Han tog frem en af de usleste han kunde finde. „Her er det Antræk, De nu behøver, Sir! Og her er Guld!“ Der var Noget altfor Forførerisk for En, der ikke eiede en Hvid, i den Maade hvorpaa han stak Haanden ned i sin velfyldte Lomme og raslede med sine Guineer.

„Hvormeget giver De for min Dragt?“

„De skal faae to Souvereigns! er De tilfreds?“

Jeg prangede og erholdt endelig den dobbelte Sum.

„Og nu Raadet.“

„Ifør Dem Dragten. Det er godt! stil Dem nu foran dette Speil og betragt Dem selv. Hvad ligner De?“

„En Tigger, mere end noget Andet.“

„Nu vel, bliv Dem selv liig. Tiggerens Profession vil for Dem, under Deres nuværende Forholde, være den mest indbringende i denne By. Og hvis det generer Dem at bede, saa tag en Kost i Deres Haand, stil Dem paa Hjørnet af Squaren derhenne, det er et godt Sted, og bliv Gadefeier! Her er en ny Kost, De skal faae den for een Shilling.“

Jeg tog mechanisk imod Kosten.

„Men De seer altfor respektabel ud, min Mand! Deres Ansigt er for friskt, Deres Lemmer sunde. De maa see ud, som om De stredes med Døden. Her er Middel mod et sundt Udseende.“ Med et Par Strøg bemalede han mit Ansigt, saa jeg ikke kjendte mig selv igjen. Jeg lignede en Døbning. Han lagde et Bind om mit Hoved, lod mig trække af den ene Ærme og lagde min Trøie saa kunstigt paa mig, at jeg næsten troede jeg var bleven eenarmet. „Nu er De færdig, Bindet koster Sixpence, Malingen Trepence. Vil De beholde den hele Krukke og lægge Dem til denne Stump af en Arm, bestaaende af en Lærredsærme stoppet med Stry, skylder de mig en halv Krone.“ Jeg supplerede mit Udstyr med disse Rekvisiter

og fulgt af min nye Vens bedste Ønsker, gik jeg ud paa Gaden, jeg kunde ikke Andet end bemærke det medlidende Udtryk i Folks Ansigter, medens de gik af Veien for mig, bange for at komme i for nær Berørelse med den lasede Krøbling.

Jeg posterede mig paa det af Jøden anviste Sted og begyndte min nye Bedrift. Men jeg mærkede strax, at det ingen let Sag er at anstille sig eenarmet, thi jeg formaaede neppe at føre Kosten henover Brostenene. Folk standsede for at see paa mine Anstrængelser, og vil De tro det, Sir! min Ubehjælpelighed skaffede mig flere Penge ind den Aften, end den sundeste Daglønner tjener paa en Dag.

Der var al Grund til at være tilfreds med denne Debut, men da jeg om Aftenen var gaaet tilsengs i et elendigt Kvarteer, hvor jeg paa Grund af mit Udseende havde maattet søge hen for at finde Huusly, tror De vel, at jeg da var tilfreds. Jeg følte en nagende Samvittighed, jeg udmalede mig i Tanken hvert Ansigt, hvert menneskekjærligt Blik hos dem, der havde rækket mig en Skjærv, og jeg rødmede for mig selv. Var ikke den Maade, hvorpaa jeg nu erhvervede mit Udkomme et ligefremt Bedrageri, begik jeg ikke en Forbrydelse mod Samfundet og en Synd mod hvert enkelt Individ, der godtroende og venligt rakte mig en hjælpsom Haand? Dog, saalænge overveiede jeg dette Emne, til jeg fik mig selv overbeviist om, hvad jeg den Dag i Dag tror, at min nye Haandtering var saa god, som enhver anden. Thi der er Humbug i enhver Bedrift, Sir! Enhver af disse menneskekjærlige Væsener, der ynkedes over min Elendighed, gav mig af deres Overflod. De havde glemt mig og deres Udgift, da de vare passerede om Hjørnet. Vilde ikke jeg i lignende Tilfælde handle som dem? Og vilde ikke alle disse Mennesker, hver i sin Stilling, benytte sig af de Fordele, denne Stilling frembyder; er ikke Enhver en Tyv i sin egen Næring? Jeg kan ikke sige, at jeg strax blev fortrolig med min saa pludseligt erhvervede Metier, men jeg besluttede ialfald at fortsætte den indtil noget Bedre maatte fremstille sig. Næste Dag var jeg atter paa min Post. Jeg var om muligt endnu heldigere. Dag ud og Dag ind i to Maaneder arbeidede jeg med min Kost; jeg havde allerede etableret en fortræffelig Forretning, havde faaet faste Kunder og begyndte at lægge Penge op. Jøden havde i dette Tidsrum ofte passeret det Sted, hvor jeg stod. Han tiltalte mig undertiden og erkyndigede sig om Forretningernes Gang, medens han paa Skrømt tilkastede mig en Halvpenny.

En Formiddag kom han hen til mig. „Følg med mig hjem", sagde han, „der er en Mand, som ønsker at tale med Dem." Jeg fulgte ham og blev ført ind til en ældre Mand, af et meget anstændigt Ydre. „Jeg har været saa fri at uleilige Dem", sagde den Fremmede, „for at forhøre mig, om De vil sælge Deres Plads. Jeg har ofte havt Anledning til at bemærke Dem og veed, at De har gjort et udmærket Forretningssted af den, men min Ven har slaaet paa, at De muligens ikke vilde være uvillig til at afstaae den mod en passende Godtgjørelse."

Jeg syntes Ideen var snurrig og kunde ikke bare mig for at smile. „De smiler, Sir!" fortsatte den Fremmede, „over min Idee at kunne troe, De vil stille Dem fra et saa godt Levebrød. Men jeg vil gjøre Dem et anstændigt Tilbud. Hvad synes De om 100 £."

„100 £ giver 5 £ i Rente, Sir! Min Plads indbringer mig mere end Kapitalen i eet Aar."

Efter nogen Diliberation solgte jeg mit Monopol paa at feie i Squaren for 120 £ med Tillæg af 5 £ i Kommission til Jøden.

Jeg var meget fornøiet over Handelen, som De vel kan vide, Sir. Næste Dag fandt jeg et nyt uoptaget Sted, der viste sig ligesaa heldigt. Mange Gange har jeg selv solgt min Forretning, naar jeg havde

Charthum i Indre-Afrika.

gjort et nyt Sted indbringende ved at vænne Folk til at gaae tørskoet paa dette specielle Sted, og aldrig har jeg manglet Kjøbere.

Jeg lærte at kjende mange af mine Laugsbrødre, men deeltog aldrig i deres natlige Udskeielser. Deres Selskab benyttede jeg kun for at studere min Profession. De have lært mig mange smaae Kneb, saaledes fik jeg anskaffet mig en liden kunstig Fjeder under min Arm, hvormed jeg kunde bevæge Stumpen udenpaa min Trøie. Dette gjorde Forstillelsen naturlig, og Fjederen har tjent sig vel op.

Eet Aars Tid før jeg kom i Deres Nabolag, Sir! havde jeg et slemt Uheld, som jeg troede vilde have sat en Bom for min Virksomhed. Jeg stod en Dag midt i Gaden og saa paa en liden Abe, der gjorde sine Kunststykker paa Fortouget og havde ikke Tid til at komme af Veien for en Omnibus med to fyrige Heste, der temmeligt voldsomt svingede omkring Hjørnet. Vognstangen traf mig i Ansigtet; jeg styrtede bevidstløs om, og et Hjul gik over mit Been. Saasnart jeg kom ud fra Hospitalet, hvorhen man havde bragt mig, gik jeg til Jøden, som jeg i flere Aar jevnligt havde besøgt. Han raadede mig til at gaae til en Advokat; der blev anlagt Sag mod Kompagniet, Kudskens Drukkenskab beviist, og Kompagniet ilagt Skadeserstatning af 500 £ til Citanten. Men skjønt jeg blev 500 £ rigere, havde jeg dog daarlig Erstatning for et tabt Øie og et stivt Been.

Jeg fører imidlertid et meget komfortabelt Liv, Sir! For mange Aar siden har jeg forladt de smudsige Kvarterer og taget min Bolig i en anstændig Gade, hvor Ingen, ikke engang min egen Værtinde ahner min egentlige Bestilling. Jeg har min egen Omgangskreds, seer ofte Venner hos mig og tilbringer jevnligt Aftenerne hos dem. Jeg kunde have været gift, thi mine Bekjendte veed at jeg er en holden Mand, skjønt Ingen spørger, hvorledes jeg har erhvervet min Formue, og ingen Dame af min Omgang vilde faldt paa, at hun, ved at gifte sig med mig, havde indgaaet en Forbindelse under sin Stand. Naar jeg om Morgenen har spiist Frokost og læst Aviserne, tager jeg afsted med en Omnibus, der sætter mig af ved Charing Cress; derfra gaar jeg til mit Aftrædelsesværelse i St. Giles, hvor jeg skifter Klæder og begiver mig saa til mit daglige Værk.

Ingen uden Jøden, som nu er død, Mrs. Stephens her, der som Tyende i min Faders Huus har seet mig som Dreng, og et Par Andre kjende mig som Gadefeieren. — Men det er silde, Mr. Dehn, saa jeg faar slutte min Fortælling."

Og tillad mig at slutte denne Skizze med en Bøn til Dem, min venlige Læser! Lad ikke det Indtryk, denne Fortælling har givet Dem, lukke Deres Hjerte og Deres Pung for den fattige Gadefeier, om end hundrede lasede Drenge, hundrede vanføre Mænd ikke tiltrænge Deres Skjærv idag, vilde de behøve den imorgen, om Alle gik dem tomhændede forbi, og om end Hundrede søge at bedrage dem, kan der være Een, der i Virkeligheden er, hvad han fremstiller — den elendige Gadefeier i London.

Pepita.

Sennora Pepita di Oliva har forladt os, uden at have anrettet den Ødelæggelse paa Forstand og Hjerter, som vi troede uundgaaelig. Hun indhøstede Blomster til Farvel, og var endog saa tilfreds med sin Modtagelse i vor By, at hun efter sidste Forestilling herfor udtalte sin Tak til Publikum fra Scenen. Men Folks Skuelyst — takket være de trange Tider — skeiede dog ikke videre ud, end at man var fuldt tilfredsstillet, da hun havde optraadt et Par Gange over de først fastsatte ti Aftener. Selv ikke hendes Afskedsforestilling, som ovenikjøbet gaves til Fordeel for de Fattige, formaaede

længer at trække fuldt Huus. Imidlertid har Pepitas Engagement været meget lønnende for Christiania Theater — skjønt forholdsviis neppe i den Grad som Bearnersangernes, der ogsaa trak fuldt Huus paa de maadeligste Stykker, og som maa have fordret langt mindre, da de bagefter have ladet sig høre paa Klingenberg for 12 ß. Pepita havde for 10 Aftener betinget sig 1300 Spd., og Bruttoindtægten af disse Aftener beløb sig for Theatret til omtrent det Tredobbelte. — Sennoraen reiste idag herfra til Stockholm, hvor hun skal optræde paa det kongelige Theater. Derfra reiser hun maaskee til Throndhjem, da Thrønderne skal have indledet Underhandlinger med hende om ogsaa at gjæste deres By og tilbudt hende 700 Spd. for 5 Forestillingsaftener. Vi ville ønske de gode Thrøndere al Fornøielse af disse Opofrelser, og at der ikke maa være formange af slige Skeptikere, som der findes her i Hovedstaden, men som trykkede af udenlandske Domme ikke vove at fremsætte offentlig sit Hjertes Mening, der anvendt paa andre simple Dødelige vilde lyde omtrent som saa: „Det er dog altfor abderitiskt, at Folk atter og atter kan staae Natten over udenfor Theatret for at skaffe sig Adkomst til at see en Dandserinde, der egentlig ikke kan dandse, ialfald ikke mere end een Dands." — Dog, uagtet vi ikke selv kunne sige os ganske fri for denne Skepsis, have vi ikke deri seet nogen Grund til at forholde Provindsens Beboere Sennoraens Portræt — vi sige Provindsens, thi Hovedstadens Beboere lade sig enten nøie med at bevare det bedaarende Syn i Erindringen, indtil det omsider ubemærket udviskes, eller ogsaa ville de kræve andet end et simpelt Træsnit som Kontrafei og „Afmaling" af den Tilbedte. Til Portrætet burde billigviis ogsaa høre en Biographi; men hertil mangle vi Materialer, og havde vi end disse, vilde maaskee her som ved saamange Berømtheder en Beskuelse paa nærmere Hold kun tjene til at forstyrre endeel Illusioner og Gjætninger, som sprede Romantikens Slør over Paagjældende. Vi kjende ikke engang vor Heltindes Alder; men vist er det, at hun allerede er saa gammel, at det vilde være lidet galant at bede os den opgivet. Hvad vi veed er kort at sige dette: Hendes Fødsel er spansk, hendes Tale er fransk, hendes største Forgudelse dansk, og forresten har hun opslaaet sin Bolig i Preussen.

Charthum.

Paa foregaaende Side give vi, som Tillæg til vor Beretning i f. Nr. om Heuglins Expedition, en Afbildning af Byen Chartum i Nubien, der er Expeditionens nærmeste Maal, hvorfra den agter at fortsætte sine Undersøgelser længere ind i Afrika. Chartum ligger omtr. 15° 30′ n. Br., i en øde Egn ved den hvide og den blaae Nils Sammenløb og har næsten samme Indbyggerantal som Christiania. Befolkningen er meget blandet og skildres som overmaade demoraliseret. Byen er ikke ældre end siden 1823.

Adjunkt O. L. Boye som Literaturhistoriker.

(Slutn. fra forr. Nr.)

Det Talent, Boye har lagt for Dagen, hvor det gjælder at opsøge og fornye gamle literaturhistoriske, længst berigtigede Vildfarelser, fornægter han heller ikke hvor det gjælder at opspore en Skjævhed, hvoraf der ved tilstrækkelig Ukyndighed og nogen digterisk Selvvirksomhed kan faaes en fuldstændig Galskab frem. Hr Boye finder Thortsens Literaturhistorie upraktisk som Skolebog, og har, som det sees, ikke gjort nogen Høst af Kjendsgjerninger hos denne Forfatter, men kun ved Raadførsel med hans Bog forbedret sit Manuskript, saaledes som det først var fremstaaet „af de Indtryk og Anskuelser, Forf. medbragte til Disciplene fra sine egne Studier og andre Erfaringer om Literaturen." (!) Men hvor Thortsen bringer noget saa skjævt, som hvad der siges om Bastholm, har Hr. B. ikke kunnet modstaae Fristelsen til at benytte ham. Dog lader han sig ikke nøie med at gjentage, hvad Thortsen har skjævt, han benytter dette som Kilde for at faae en fuldstændig Galskab ud. „Bastholms velsignelsesrige Virksomhed som Præst gjorde ham i sin Tid almindelig afholdt og anseet"! Jeg knyttede dertil den Bemærkning: vi vide ikke om Rationalisme til nogen Tid kan ansees for velsignelsesrig hos en Præst. Jeg troede, at Hr. B. ikke behøvede Mere, for at gaae i sig selv og erkjende Feilen baade i hvad han havde sagt og undladt at sige. Jeg troede, han da vilde erindre sig et stort og bevæget Tidsrum, som man har betegnet som Rationalismens Tidsalder, og med det samme droget sig til Minde, at dette havde han forglemt at berøre med et Ord paa samme Tid som han havde tildeelt en af dets Bannerførere en ganske anden Rolle. Men nei, der skal Andet til for en Mand som Boye aner Uraad. Istedetfor at studere lidt mere om Tingen skriver han kun videre om den, betegner min Meningsforskjellighed som „min afskyeligste Feil" og snakker om, at enhver Mand skal bedømmes i Forhold til sin Tid. Dette kan i Almindelighed være nok saa sandt, men den Ting at være god Christen og god Præst er neppe i den Grad undergivet Tidens Forandringer, at man vel kan være dette ved som Bastholm at følge eller endog lede Rationalismens Strøm i dens Retning og endelig foreslaae Præstestandens faktiske Afskaffelse. Allermindst kan „Tiden" gjælde som Berettigelse til de af Boye brugte Udtryk om Bastholm, aldenstund der ved Siden af Bastholm stod en saadan Kirkens Vogter som Balle, paa hvem Boyes Ord fuldtud vilde passet, men som han naturligviis „ikke har fundet Anledning til at nævne". Dog, Hr. Boye vil formodentlig af en eller anden kasseret Kilde finde ud, at for det første kan Bastholm ikke beskyldes for Rationalisme, og for det andet har ikke hans „velsignelsesrige Virksomhed som Præst" ytret sig i Bestræbelser for at udbryde Kirken. Jeg vil for at spare ham for videre Løben-April henvise til Petersens Literaturhistorie 5te Binds 1ste Afd. 241—262, hvor der vil findes saa mange charakteristiske Uddrag af Bastholms Skrifter, at selv den, der ikke er Theolog og intet Skrift har seet af Bastholm, dog vil faae en tydelig Forestilling om hvad jeg her sigter til. Bastholm var siden Holbergs Dage den mest frugtbare og læste Skribent; „indenfor Rationalismens Kreds var han, som N. M. Petersen siger, en aandrig og smagfuld Forfatter, den ypperste; udenfor denne Kreds er han liden, og hans Berømmelse daler, jo mere Religionens Inderlighed faar Vægt og gjennemtrænger Literaturen." Allerede hermed er Dommen fældet over Bastholm som evangelisk „Præst". Hvo som vil vide mere, kan eftersee hans Forsøg til en forbedret Plan i den udvortes Gudsdyrkelse (1785), hvori han berøvede Kirkeskikkene deres dogmatiske Ærværdighed, og hans korte Tanker over den geistlige Stand, (1794), hvor han ikke længere vilde vide af Præster, men kun af „Folkelærere", som skulde examineres i Physik, Chemi, Veterinærvidenskab etc. etc. og i det hele være gode Landøkonomer. Han forsvarede Religionen med Spottere, men han lod sig nøie med at hævde „vor Christus", som han kalder det, Rang af en fornuftig og stor Mand en af vor Jords største Velgjørere, der ingen politiske Hensigter havde havt, men kun arbeidet for en bedre Morals Indførelse, og intet i den Henseende havde lært undtagen hvad man ogsaa fandt hos de hedenske Philosopher.*) Dog til alt dette vil vel Boye sige, at dette angaar kun Kirkehistorien eller Kulturhistorien. Vi sige nei, da hiin Oplysningens og Rationalismens Tid har forkyndt sig i Literaturen gjennem Hestelæs af Bøger. Hr. Boye kunde tiet derom som om saa meget andet, uden at hans Bog derfor var bleven slettere. Men naar han ikke veed saameget maa han finde sig i Bemærkninger, uagtet de smage ham som den „afskyeligste Feil". Og han maa ovenikjøbet, naar han har streifet ind paa hiint Feldt, være glad over, at man ikke har krævet nogen fornuftig Grund af ham, hvorfor han ikke har nævnt Hans Nielsen Hauge, aldenstund han ved Optagelsen af Berthe Aarflot sees at tage Hensyn til Almuens Opbyggelsesskribenter. Det vilde ikke været af Veien, at Eleverne i vore lærde Skoler, som bebyrdes med Titlerne paa diverse bastholmske Skrifter og do. Berthe-Aarflotske, idetmindste fik vide, at der har existeret en Mand som Hauge; thi det hører dog hartad til den almindelige Dannelses Krav. — Ligesom Hr. Boye har været heldig nok til at finde Skjævheder hos Thortsen til formentlig Støtte for sin ravgale Charakteristik af Bastholm, saaledes har det ogsaa lykkets ham hos Baden at finde Fundament til Forvrøvling hvad Grammatikeren Højsgaard angaar**). Høјsgaards Arbeider, som han naturligviis ligesaa lidt har seet, som det Olafssonske Lexikon, efter hvis Titel han fælder en saa streng Dom om O. Worm, betegner Hr. Boye som „aldeles antikverede Grammatikbøger", som „afskyelige grammatiske Skrifter". Og hvorpaa støtter han denne Dom? Paa en Fortale af Jacob Baden, om hvem N. M. Petersen, der dog hvad Domme over danske Grammatikere angaar, er en Autoritet større end Boye, træffende siger, at skjønt han saalidet var istand til at følge ham i Granskningens Dybder, maatte han dog ligesom Rask, der selv aandsbeslægtet med Høјsgaard fremdrog denne, erkjende at overalt, hvor H. kunde komme gjennem med Selviagttagelse, er han uden Lige. Petersen har stillet det som en ønskelig Opgave, at levere „en nogenlunde udførlig Betragtning over hvad Nutiden kan vinde ved at granske Høјsgaards Skrifter". Og dog siger Boye, at de samme Skrifter ere „aldeles antikverede" og „afskyelige"! Det maa gjentages: han er sandelig spansk. Ved Boyes Erklæring om, at han har givet Schive den Plads, han har, fordi han ikke kunde finde nogen „mere passende og koseligere for ham end ved Siden af Kapitain Munthe" maa man billigviis slaa sig tiltaals, uagtet det jo indeholder Muligheden for saadanne Konsekventser, som at Boye, behandlet som Literaturhistoriker af en Mand, der deelte hans Sands for det Koselige, kunde komme Side om Side f. Ex. med Wachler og Gervinus. Heller ikke vil jeg saameget dadle ham fordi han har tildeelt Sagen saa rummelig Plads, da han var hans elskede Lærer, — især da det skader lidet, naar man først veed Grunden; men derimod vilde det være til Fornærmelse for Sagens Minde at troe, 'at han lærte sine Skoleguiter i sin Tid Literaturhistorie paa samme Maneer, som B har anvendt i sin Bog,' og at han saa særlig har „influeret paa B.'s Fremstillingsform og hans Maade at docere paa, naar han læser Literaturhistorie med sine Elever." Thi Hr. Boyes „Maneer" og „Fremstillingsform" i Literaturhistorien er efter hans Bog at dømme, udenfor al literaturhistorisk Forstaaelse. Og i hvert Fald kan jeg fra Boye at slutte, idetmindste for Literaturhistoriens Skyld, ikke med ham finde det at være nogen Skade, at ikke jeg ligerviis som han har haft Sagen til Lærer. — Hvad angaar et Par Puntter forøvrigt i Boyes Tilsvar, som Fortrinligheden af Herslebs Stiil eller hvormange Nr. af „Børnenes Blad" der var ankommet til Stavanger, da han skrev sin Bog, kan det lidet nytte at disputere. Derimod maa jeg ved hans Modbemærkning til hvad jeg har sagt om N. Wergeland bede erindret, at jeg ikke har hængt mig ved, at han har sprunget „Haldor Smek" forbi, men kun nævnt dette Skrift som Beviis for, at hvad Boye kalder hans første Skrift ingenlunde kan betegnes saa. Hvad jeg i min første Artikel har anført, er ikke de eneste Exempler paa at Boye lader Digtningen træde i Kjendsgjerningernes Sted. Uagtet hane forsikrer, at han i sin Bog „har skyet al unødig Vidtløftighed ang. Forfatternes borgerlige Stillinger", giver han ikke desmindre S. 13 C. C. Rafn Stilling af „Professor og Universitetsbibliothekar i Kbhvn.", hvilket han aldrig har havt, hvormange Titler og Ordener han forresten indehaver. S. 73 fortæller han, at Striden om „Freias Alter" endte med at Oehlenschläger „ikke indlod sig mere paa Lystspillet". Det er dog mærkeligt, at O. ikke desmindre hele 30 Aar efter vedblev at skrive Lystspil, saaledes to alene i Aaret 1846. S. 82 lader Boye J. L. Heiberg leve og dø paa Bakkehuset, hvor han, heder det, altsaa vedligeholdt den literære Glands, som fra Rahbeks Dage hvilede over Stedet. Hvilken Digtning! Bakkehuset er forlængst forvandlet til en Idiotanstalt, hvor Heiberg hverken har levet eller døet. — At B. ikke følger bedre med Historiens end Literaturens Fremskridt, derpaa giver han et mærkeligt Beviis allerede Pag. 1. Der siger han: „Hvorvidt man kan slaae sig til Ro, som Mange have gjort, med den fra Snorre Sturlason nedarvede Lære, at Runeskriften er indkommen i Norden med Odin, er endnu tvivlsomt." Ved Snorres Theori om Odin som historisk Person og hans Indvandring faar dog neppe nogen Begynder i Norges Historie Lov til længer at „slaae sig til Ro", da den nyere Historieforskning forlængst har forkastet den og trængt den ud af selve Skolebøgerne. — Der var endnu, hvis Rummet tillod det, meget Skjævt og Urigtigt at paavise i Boyes Bog; men desværre har denne Artikel faaet et i Forhold til Materien saa stort Omfang, at jeg allerede nu maa bede Læseren om Tilgivelse, uden at friste hans Taalmodighed ved yderligere Paaviisninger. — Kun endnu et Ord: Boye er meget opbragt over, at min Kritik var anonym. Da jeg staar som navngiven Redaktør og Kritiken var skreven i Redaktionens Navn, og det endvidere ved Registeret i de senere Aargange har været udtrykkeligt bemærket, at alle originale Artikler uden Navn eller Mærke ere af mig, den navngivne Red., faldt det mig ikke ind, at Boye behøvede mit udtrykkelige Navn for at vide, hvem den slemme Kritikus var. Ellers havde jeg sat det dengang, ligesom jeg til hans Tjeneste nu gjør.

P. Botten Hansen.

*) Se Bastholms mærkelige Skrift: „Den Hensigt, som den christelige Religions Stifter havde med sine Bestræbelser for Verden." (1793).

**) Boye synes at accentuere at Høјsgaard var Klokker. Han burde dog betænke, at Høisgaard og O Bang (Stifteren af det genealogiske Selskab) og selv den af ham nævnte Schow, trods Klokkeren, ville erindres længe efter at Forfattere med en penere Titel men faktisk literære Klokkere, ere gaaede i Forglemmelse.

Norge.

Christiania. I Eftermiddag Kl. 2½ (8de Juni) forlod Hs. M. Kongen med Dampskibet Lindesnæs Christiania.

— Under 6te Juni er ord. Katechet og Førstelærer ved Borgerskolen i Risør C. A. Hansen udnævnt til resid. Kapellan i Stange Præstegjeld; Sognepræst til Kistrand C. Kaurin til Bestyrer og Førstelærer ved Skolelærerseminariet i Tromsø; Sognepræst til Valle M. Falkenberg til Provst i Robygdelagets Provsti; ledig Personelkapellan i Tromsø Pstgd. C. F. Holmbo til Personelkapellan hos Sognepræst til Throndenæs J. C. Müller; Underretsprokurator C. Plathe til Justitssekretær ved Christianssands Stiftsoverret; Oberstlieutenant og Chef for Throndhjemske ridende Jægerkorps J. J. Fasting til Toldkasserer ved Sarpsborgs Toldsted, samt Kand. jur. P. Dybdahl og Exam. jur. J. Nytterager til Fuldmægtige i Revisionsdepartementet.

— Skuespiller C. Jørgensen er 5te Juni udnævnt til Ridder af St. Olafs Orden.

— Natten til 5te Juni har en Ildebrand lagt Størstedelen af Østerrisør i Aske. Af Byens 379 Huusnummere med en Assurancesum af 220,000 Spd. ere kun omtr. 60 i Behold, og Assurancesum men for det Brændte udgjør c. 190,000 Spd. Kirken og Skolebygningen reddedes; men Raadhuset og de øvrige betydelige Bygninger brændte. Ilden udbrød i Bogtrykkeriet.

— Severin Skougaards Koncert i Løverdags var ikke saa stærkt besøgt, som man for denne unge fremadstræbende Landsmands Skyld kunde ønsket. Hvert Nummer, han sang, blev modtaget med Applaus, og til Slutning blev han fremkaldt. Hans Stemme er ikke kraftig, men uddannet og behagelig. Koncertgiveren assisteredes af Fru Emma Dahl, der høstede overordentligt og fortjent Bifald for sin Udførelse af et Nummer af Rosini.

— Langt bedre besøgt var den Koncert, som den bekjendte svenske Sangerinde Louise Michael i Fredags gav i Frimurerlogens Festivitetssal. Kunstnerinden henrev ved hvert Nummer Tilhørerne og begeistrede dem til et Bifald, som vi udenfor Bulls Koncerter aldrig have været Vidne til. Efter hver Optræden fremkaldtes hun, og til Slutning sang hun et Extranummer, hvorved hun akkompagnerede sig selv, hvorpaa atter fulgte Fremkaldelse.

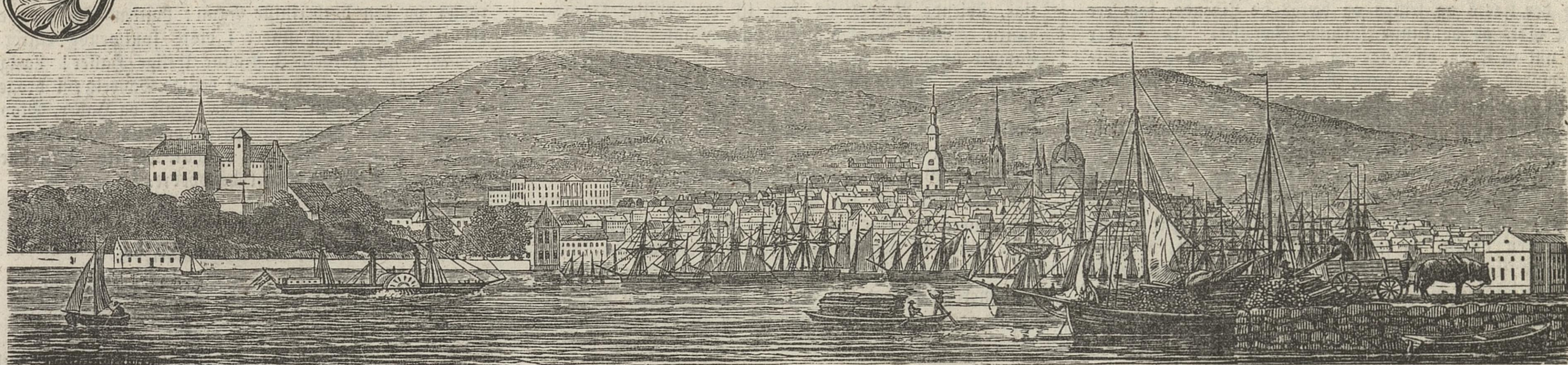
— Indtil Slutningen af næste Uge er der i Feilberg og Landmarks Boglade udhængt et stort Prospekt af Christiania, der agtes udgivet i Lithographi og hvorpaa kan tegnes Subskription til 1 Spd. pr. Exemplar Billedet er tegnet af Hr. Kirchner og et sandt Flidens Arbeide. Byen er seet fra et saa høit Punkt, at Gader og Huse selv i det Indre træde tydeligen frem, og Billedet er saaledes et halvt Fugleperspektiv, der giver en langt tydeligere Forestilling om den hele By, end noget af de tidligere Prospekter.

— Dr. Sturzenbecker gjæstede nylig for et Par Dage vor By.

— Dødsfald. Forhenværende Landshøvding G. A. Montgomery, bekjendt af sin Historie om den finske Krig, og som Norges Talsmand paa den sidste svenske Rigsdag, er i Stokholm afgaaet ved Døden 26de Mai, 69 Aar gammel Han var Finne af Fødsel og havde fra Trommeslager tjent sig op til Oberstlieutenant — Grev Camillo Cavour, Italiens faktiske Hersker og Nutidens største Statsmand, er efter forudgaaende Upasselighed død i Turin om Morgenen den 6te Juni. Foregaaende Aften havde han havt en lang Samtale med Kong Victor Emanuel. Ratazzi eller Ricasoli nævnes som hans Eftermand i Ministeriet.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 24. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 16de Juni 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Reisebilleder.

(Af Kapitain J. G. Smith).

Eger-Franzensbad.

Vi ere atter paa Reiser; femten Aar ere henrundne siden sidst; Menneskene jage hyppigere og hurtigere end nogensinde over den vide Jord; Damp og Telegraf forene de fjerne Egne; Tid og Rum forsvinde. Som en mægtig Flod drager Civilisationen ustandseligt videre. Krigens Fakkel tændes langt henne i det fjerne Østen og i et Nu lande Vestens Krigerskarer paa Krims, Indiens og Chinas Kyster; der langt borte vinker Guldet i Californien eller i Australien og den flinke Tjener med Syvmiilstøvler paa og tusinde Arme bærer Folkeskaren hen i en Fart til de ukjendte Egne og de befolkes. Underveis dukke de deilige Øgrupper op af det stille Oceans dybe Vande, og snart ere ogsaa disse befolkede; Missionæren, Eventyreren, Erobreren og den fredelige Kolonist nedsætter sig her og der, og snart omformes det Gamle og Ufuldkomne, eller det forgaar og erstattes af det Bedre. „Fremad" er Tidernes Løsen og hvad kan i Længden modstaae Menneskets oplyste Villie, Aandens Magt paa Lynets Vinger og Dampens uhyre Kræfter. Altsaa — vi reise atter, men denne Gang paa en anden Maade. Det gyldne Skjær, hvori Ungdommens Friskhed klæder de hurtigt forbi-ilende Gestalter, er vel ikke mere, men til Gjengjæld har Hjertet mere Ro. I den første Ungdom drages man saa let hid og did; man vil see Alt, høre Alt, prøve Alt, deels for Nyhedens Skyld, deels for at kunne fortælle derom; men denne ustandselige Uro betager os Nydelsens egentlige Kjærne og den higende Forfængelighed berøver Skjønheden og Glæden dens sande Indhold. At reise er en Kunst, som maa læres, det er sagt med Grund; Sagen er overalt at kunne indrette sig paa bedste Maade og blandt tusinde Ting at vælge det Fuldkomnere — og dette er ei saa let; man maa forfølge mere bestemte Formaal, man maa iagttage det Enkelte, som man agter at beholde, og dette er ikke gjort med saa faa Gange, men først saaledes besidder man, hvad man har seet. — Vi passere atter Hamburg, der har været haardt hjemsøgt af den store Ildebrand; hvor Byen er bleven smukt bebygget siden sidst; hvor den er stadselig — især Partierne om Alstern, og Liv er der overalt. Nu tage vi med Jernbanen til Leipzig; det gaar saa let som paa et Stuegulv. Hvor det dog er interessant atter at færdes ude i den vide Verden blandt denne Skare af Mennesker, som drage hver til Sit; hvormange Planer, Formaal og Bestemmelser blandt denne bølgende Masse; det er en broget Skrift af levende Runer, hvis Indhold Du ei kan tyde; Luften synes svanger med Gaader. Har Du længe været overladt til Dig selv derhjemme i Eensomheden blandt de høie Fjelde, mærker Du bedst hvilken Impuls Du modtager af Friskhed og Liv; Intet af hvad Jordens er opløfter i den Grad Sindet som en Reise, og Intet befrugter mere Phantasien.

Du er i Leipzig; det er netop den aarlige Messe paa den store Markedsplads. Du vandrer gjennem de lange Rækker af Strømper, Skotøi, Linned osv.; Du kjøber Dig et Par Støvler for en billig Penge og beklager i det samme hvor dyrt Alting er derhjemme; tre Dage derefter truer Fødderne med at smutte ud gjennem de løsnede Saaler. Du skynder Dig bort fra den skraalende Mængde, fra Fjæletheatre, Menagerier og alskens hæsskregne Spekulanter og drager dennegang afsted til Franzensbad i Bøhmen for at gjøre Bekjendtskab med Badelivet. — Det er i Mai Maaned; Vaaren er i Anmarsch. Den nette Park smykker sig med festligt Løvværk og Fuglene begynde at synge. Den under Vinteren saa triste, folketomme By faar et andet Udseende; den Mangfoldighed af ubeboede Huse pudses og vadskes og udstyres, og Gaderne feies; Handelsmænd og Haandværkere komme og udfolde allehaande Sager, Lægerne indfinde sig og Politi og Inspektion bliver afgivet fra de store Steder; Badehusene restaureres, Promenader og Anlæg ordnes, Veifylden forbedres, Betjente ansættes, Diligencesystemet udvides og saa komme de Fremmede fra alle Verdens Kanter. Da jage Postvogne og private Kjøretøier gjennem Gaderne og de nye Gjæster trave rundt for at faae et passende Logis; Lægerne faae det travelt og ere i den Tid meget forekommende, og snart har Badestedet en ganske ny Physiognomi. De evindelige grønne Træjalousier foran Vinduerne aabnes snart hist, snart her og ukjendte Ansigter kige ud; Solen skinner og Altanerne besættes af pyntede Damer: det nysankomne Musikkorps spiller en Velkomsthilsen udenfor hvert Huus, ja — hver enkelt Badegjæst faar denne Ære, som betales kontant strax paa Timen, og saaledes bliver Kl. 10 Aften; da maa Alting være stille. Næste Dag staar man op Kl. 5 à 6 og vandrer til Kilderne; Nogle søge til en, Andre til en anden, og underligt er det at see, hvorledes de mange forskjelligartede Kilder i rigelig Mængde sprudle op af Jorden i en meget liden Omkreds. Man drikker og smager, og gaar og seer paa hverandre, og er nysgjerrig og vurderer og dømmer. Det seer slet ikke saa sygeligt ud endda; Alle ere animerede; Alt har Nyhedens Interesse; man seer ei andre paa den Tid, end Folk, som kunne bruge Benene; nei tvertom, det er noksaa hyggeligt. Naturen er frisk og forynget; Damerne komme i allehaande nette Morgenkostumer, Herrerne drage i deres Kjølvand, Musikken spiller snart en feiende Valts, snart en smægtende tydsk Melodi, og borte i Lunden fløiter Fuglen. Alt er lutter Bevægelse og Haabet om en heldig Badescene lyser paa Ansigterne; Lægerne føite omkring og bestyrke dette Haab og færdes især blandt Damerne, som gjerne have mange Ting at spørge om. Klokken bliver 8; saa gaar man hjem og faar sig sit Hvedebrød og sin Kaffe; er man alene, grunder man i Stilhed paa Morgenens Begivenheder; er man saa heldig at være flere, har man Stof nok til Samtale. Saa kommer Lægen og faar og giver Besked og saa drager man atter afsted og dennegang for at bades i disse mineralske Vande, der sprudle og syde som Champagne, eller man puttes ned i de sorte Myrbade; men alt er ordnet og smukt og vel indrettet; man føler en vis Komfort og forsoner sig snart med et saadant Badestel. Fra Badet gaar man almindeligviis direkte hjem og hviler. Saa tager man sin Middag enten ved table d'hôte i de store Salonner, eller man spiser en famille paa sit Værelse. Om Eftermiddagen samles man i Parken, der spiller Musikken, der drikker man Kaffe ja spiser endog til Aften, og der kommer fremfor Alt det smukke Kjøn i de nydeligste Toiletter. Tænk Dig, min Kjære, denne Scene paa en vakker Vaardag; Du slentrer opover Byens største Gade og seer foran Dig øverst oppe en firkantet Plaine, bestrøet med fiint Sand; grønne Bænke med Smaaborde paa begge Sider, et lidet net Restaurationshuus og en let og luftig Rotunde for Orchestret, og i Baggrunden kneiser en prægtig Statu af Keiser Franz den 1ste; rundt om er Parken, hvorigjennem Veiene sno sig i alle Retninger med Bænke og Hvilepunkter, hvor Du i Ro kan indaande Blomsterbuskenes Duft. —Bænkene besættes efterhaanden; Damerne synes at være flittige; enkelte sy, andre læse, andre konversere, man begynder alt at kjende sine Folk. Der kommer en høi, slank Comtesse i et kostbart, skinnende Silkeskrud; hist kommer en bitte liden En saa ret som et Lys; atter seer Du en tyk Commère, som drikker sin Salzqvelle og lader sig ofte veie for at see hvormeget hun dagligt svinder ind. Der henne kommer en sortklædt Dame med et blegt Ansigt og ædle Træk; man hilser hende ærbødigt; det er en engelsk Generalinde, hvis Mand nyligt er falden for Sebastopol; her nærmer sig et ungt, smukt Mysterium, som alle see paa, men om hvem Ingen kan fortælle noget endnu, — og saa have vi Herrerne, ligefra den, som er saa morsom og hyggelig, at Alle gjerne see ham, og til den, som Ingen vil gjerne vide Noget af. Mange Badegjæster feile ingenting; de ere med for Selskabs Skyld eller af andre Grunde, — og saaledes synes jo Alting blot at være Lyst og Leg. Man vandrer ud i Omegnen gjennem de lange Alleer, man kommer ind i Landsbyer, til landlige Restaurationer, til smukke Udsigter, til hensmulrende Borgruiner; man forvilder sig langs hen ad Fodstierne i den friske Natur, man søger Hvile, Sol eller Skygge; kort og godt, man dræber Tiden saa godt man kan. Paa denne Viis gaar da den ene Dag med den anden; flere og flere Reisende komme, Husene blive fulde og Badesæsonnen er i fuld Gang; Kurlisterne komme ud, hvor Enhver skruer sig op saa godt han kan for at faae en Titel og lykkeligst er naturligviis den, som bærer den høieste, den mest klingende. Saa begynder Soiréerne, og den elegante Verden kan for fuldt Alvor faae udfolde sin Luxus og nyde Etikettens Glæder, især hvis nogen tydsk „regjerende Hertug" eller desl. er tilstede; thi disse bortgive ei en Døit af sin Værdighed selv paa et Badested.

Og nu bliver det først interessant for Alvor; nu kan Enhver faae noget for sin Mund, og snart gjenkjender man her som overalt Samfundets typiske Figurer. En søger fremforalt fornemme Bekjendtskaber og roser sig af dem; en Anden vil slet ikke vide noget af dette, men vover at tale med Enhver; En spiller le beau Céladon og ødsler med Kourtoisien, en Anden har kun Tanke for sig selv og vandrer sin egen mørke, kolde eller stolte Gang. Der kommer En med Smil om Munden og et skinnende Ansigt; han er Høfligheden selv og hilser til høire og venstre; snart møder han en Person, som neppe gider at løfte paa Hatten til Gjengjæld, snart en Anden, som sluger en Hilsen til sidste Draabe og nyder den som en kvægende Drik, der gjør godt længe bagefter; den Sladderagtige, Kritikaklen, Nidhøgen, som aldrig mangler ved noget større Bad, og som har søgt hid fra en eller anden Ravnekrog, hvor man alt fra Barnsbeen har Routinen, speider i Horizonten efter bekvemt Bytte, men det velvillige

Sind, det forsonede Hjerte gaar sin stille Gang og finder noget godt overalt — og saaledes benytter da Enhver Guds klare Dag saagodt, som han forstaar. Men er da Sladderagtigheden og Kjedsommeligheden Badets eneste Skyggeside? Ak nei! — thi der vandrer fremfor alt Smertens Søn og spørger efter Trøst og Lindring. Under al denne Glands og det smilende Ydre skjules Sygdom, Sorger, Krænkelser, Angst og døende Forhaabninger. Derinde i mangt et Huus ligger den Elendige, som ei kan komme videre og hist og her kjøres og trilles og bæres de Lidende, som ere saa vidt, at de kunne forlade Værelset. Ja — der er nok af Sorg og Kvide og Forladthed, og det gamle Ordsprog synes at have Ret, som siger: Intet paa Jorden er vist uden Smerten. Dog — der er jo en sikker Trøst at finde for Enhver, som søger den, og i denne Overbeviisning ville vi gjøre os færdige til at drage afsted med saamange Andre. Men først maa vi sige mangt et bevæget Farvel, og saa til syvende og sidst tage Afsked med Lægen. Har denne været en dygtig og samvittighedsfuld Mand, er dette ikke saa simpel en Sag endda; føler man i sit Hjerte, at man ei tør spørge med Frimodighed om godt Haab for Fremtiden, falder det endnu sværere; men ofte falder det ogsaa saare let, thi flere af disse Herrer tage selv Sagen saaledes, tro, at de fremfor alt bør hævde Badets Fortrinlighed og have derfor et godt Ord at sige Enhver. Til den Friske siger en saadan Læge: ja sehen Sie 'mal — Franzensbad er et godt Bad; De har gaaet det igjennem med Glands, hvilket beviser, at det passer for Dem; men de maa befæste det gunstige Udfald og komme næste Aar igjen. Til Patienten i Bedring siger han: ja sehen Sie 'mal, Kuren har gjort Dem godt; kom næste Aar igjen og fuldkom den. Til den, som ingen Bedring sporer, siger han: ja merken Sie sich nur, det er netop et godt Tegn, at De er daarlig nu; naar De kommer hjem og udover Vinteren, kommer først Virkningen; og til den, som er værre, siger han det samme; Begge faae De den samme Opfordring til at møde næste Aar — og hermed reiser man da, det kan vel ei anderledes være. Vare de Fleste glade ved at komme, ere de gjernest gladere ved at kunne reise — og selv i værste Fald lyser dog altid Haabets Stjerne atter klarere ved den indtrædende Forandring; saalænge der er Liv er der Haab. — Men nu nok herom; lad Postvognen føre os hen ad den poppelbeskyggede Chaussee til Byen Eger, der er saa rig paa Minder fra Wallensteins Tid; Ruinerne af hiin Riddersal, hvor hans Tilhængere Terzky, Illo osv., bleve myrdede, er endnu blandt meget andet at see; det Sted, hvor Wallensteins tragiske Endeligt fulgte, er endnu uforandret; thi det er for Tiden Stadens Raadhuus. Saa komme vi til Alexanderbad i en smuk Egn blandt Fichtelbjergene, hvor man fremforalt maa besøge den storartede Vandkuranstalt. Her finde vi da atter et mindre badende Publikum forsamlet; de tære deres sure Melk og grove Brød i den Forvisning, at koldt Vand er det eneste Lægemiddel i Verden; vi, som kom fra de varme Mineralbade, havde nu i sex Uger hørt en ganske anden Lære. O tusindfold Lykkelige, som ikke har forladt den stille Krog blandt høie Fjelde, hvor Livets Illusioner kunne bevare deres Friskhed til sildigst Alder og hvor man har nok med Hoffmandsdraaber og Hyldethee for at bevare Sundheden. Der brugte Bonden ingen Medicin for ikke længe siden og det gik godt endda; i værste Fald gik han hen til Præsten i Bygden for at faae et godt Raad. Ud maa det, meente den gamle, trofaste Pastor isaafald, ud maa det — og han gav dem et Laxativ, et Vomitiv, han lod dem svede eller aarelade og ni Gange af ti var Sagen dermed afgjort; naar Patientens Tro kommer til, saa gjør det som bekjendt Mesteparten, og hvorom Alting er — frisk Luft, Arbeide og Nøisomhed bliver dog Verdens bedste Lægedom. — Over Jean Pauls Fødeby Wundsiedel komme vi endelig ud paa den store Jernbanelinie og i en Fart ere vi i den gamle, gode Stad Nürnberg med dens Gavler, der vende ud mod Gaderne, med dens Kanapper og Snurrepiberier. Jeg vil ei dvæle ved Sebalduskirken, Dürers Monument og Hans Sachs's Støvler; men er Du en Reisende af Smag, da forsøm ei at gjøre Bekjendtskab med de berømte Nürnberger Peberkager og den famose, sekelgamle Krinolin af Staal! Den Aften, vi kom, ilede Alverden ud til den noget udenfor Staden liggende Johanniskirkegaard; derhen gik ogsaa vi og fandt alle Grave blomstersmykkede; det var en Fest til Minde om de Afdøde. Dette forekom os at være en vakker Tanke og ikke uden væsentlig Betydning; thi fra de Bortgangnes fredelige Hvilested stiger en stille, men gribende Tale, som godt kan høres af Kjærlighedens fine Øre. I Sydens katholske Lande har man forlagt dette Stevne ved Dødens Porte til den anden November. Da strømme Fattige og Rige, Alle, som drages af Hjertets manende Stemme, ud fra det livlige, støiende Neapel og hen til den deilige Campo santo. Naar Mørket falder paa, oplyses Stedet ved Lamper og Blus og her knæler man da ned ved de Henfarnes Grave under Træernes mystiske Skygger; det visnede Løv, som føres hid og did af den sagte Luftning, minder den spørgende Sjel om Livets Forgjængelighed og aabner maaskee mangt et hidtil lukket Bryst for Gud og for Evighedens store Tanke.

Men nu bort fra Følelsens Gebeet. — Hør dette hjerteskjærende Staccato fra det stønnende Lokomotiv! Det kalder os ned til den prosaiske Jernbane og sandelig — derinde i den kvalme Vogn paa en lummer Sommerdag er det ikke meget tillokkende, selv om man sidder paa en „nicht-zu-rauchenden" Plads. Saalænge

Franzenbad: Kaiserstraße.

Franzenskilde.

man endda for en liden Penge kan faa Betjenten til at holde Andre borte, gaar det an; da er man jo selv saa nogenlunde Herre over Situationen og kan gjøre sig det saa mageligt som man vil, men hvorlænge varer det? snart strømmer nye Passagerer til og Fristen er forbi. Da maa man stable sit Tøi sammen saa godt man kan i Farten; sin egen dyrebare Person maa man putte op i en Krog og saa kommer det Værste. Blandt de Nysankomne er en Dame, som er meget lidende; hun taaler ikke, at noget Vindue er oppe; det maa altsaa lukkes igjen. Ved Siden af hende sidder en anden Dame, der dufter af allehaande stærke Essentser; da bliver der en Nød. Lige foran Dig sidder en Herre med et alvorligt Embonpoint og et godmodigt Ansigt; han bliver alt mere og mere rød og Fortvivlelse maler sig i hans spørgende Miner; Sveden triller i rigelig Mængde ned over de mægtige Formationer og hele hans Sjel har kun Rum for en eneste Tanke og den er — Luft, frisk Luft. Men saaledes er Livets Gang; Erindringen er ofte det bedste; o Du veed det nok Du, min Kjære! En liden Ting er der som oftest paafærde i Nuet; om ikke andet saa smerter en Ligtorn, men Bagateller bryder Ingen sig om paa Reiser, og selv større Ubehageligheder henveires let under de vexlende Indtryk. Under disse Betragtninger ere vi da komne til München igjen. Byen har ikke undergaaet nogen væsentlig Forandring i det Ydre, men Kunstens friske Livsluft synes ikke længer saa rigt og fyldigt at strømme gjennem Baierns Hovedstad. Den gamle kunstkjære Ludvig regjerer ikke mere; hans Efterfølger skal foretrække at sysle med Politik og den strengere Videnskabelighed, men dette kan nu igrunden være os det samme; vi ville til Afsked endnu engang hilse paa Apollo Citharødus og den barberiniske Faun; hvilken Blødhed; er det ikke Blod, som flyder i disse svulmende Aarer! — Men nu Farvel, I skjønne kjølige Haller! Længselen drager os afsted til det deilige Schweitz; i broget Virvar dandser Agre og Enge, Huse og Haver, Skove og Elve, Landsbyer og Kirker om os paa Farten; omsider ere vi da fremme, og har Du ikke Jernbanefeber, saa er det saameget destobedre.

Gamle Nyheder.

Qvirini's Skibbrud og Ophold paa Øen Røst 1432.

(Slutning fra No 21.)

Efterat de havde talet længe og meget med Erkebispen, særdeles om deres Skibbrud, toge de Afsked fra ham og fortsatte deres Reise; men da deres Skibspatron kom til Throndhjem, og der fornam, at der var reist sig en stor Krig imellem hans Herre, Kongen i Norge, og de Tydske, satte han sig for ei at reise videre; hvorover han lod dem sætte i Land paa en liden Ø ved Throndhjem, som var beboet, og drog derpaa sin Vei tilbage, efterat han havde bedet Indbyggerne der paa Øen at tage sig disse Fremmede an. Om anden Dag derefter komme de til Throndhjem, hvor Indbyggerne, efterat de fik vide, at de vare Venetianere, beviste dem meget godt, og ginge dem til Haande med Raad og Daad, for deres Konges St. Olai Skyld, eftersom de vidste, at ham var i Venetien bevist al Ære og Kjærlighed paa hans Hen- og Tilbage-Reise til og fra det Hellige Land (!) Paa bemeldte Dag, som var Christi Himmelfarts Dag, førte man dem i St. Olai Kirke, som var herlig og prægtig bygget, hvor Statholderen var med alle Byens Indvaanere, og hvor de bivaanede Guds-Tjenesten. Efterat den var til Ende, lode de sig melde hos Statholderen, hvilke de vare, samt hvorfra og hvorledes de did vare ankomne, hvorpaa Statholderen med Forundring og megen Medynk spurgte P. Qirinus, om han kunde Latin, og da han svarede dertil Ja, indbød han dem alle til et Maaltid hos sig, hvortil han skulde selv lade dem hente. De ginge derpaa i Kirken igjen, men vare ikke der længe, førend en Canonicus eller Domherre kom til dem, og tog dem med sig hen til Statholderens Huus, hvor en Hoben andre Gjæster og vare indbudne, særdeles geistlige Personer, og hvor de bleve meget venligen og høfligen imodtagne, samt med mange Retter efter Landets Maneer trakterede. Dog vare de øvrige Gjæster mere for at betragte dem, og at spørge dem om allehaande Ting, end at spise. Hvorpaa man efter Maaltidet skaffede dem gode Logementer, hvor Statholderen og Canonici rigeligen forsynede dem med alt hvad de behøvede.

Imidlertid var Qvirinus stedse betænkt paa, hvorledes de maatte komme hjem igjen. Hvorudover han følgende Dag begjærede Raad og Hjælp, hvorledes de skulde gribe deres Sager an, at de kunde komme til Tydskland eller England, hvori de vilde rette sig efter, hvad man vilde raade dem. Efter lang Samtale og Beraadslagning blev endelig besluttet, at det til desto større Sikkerhed for dem i den da værende Krigs Tid, og paa det de kunde slippe for at fare over saa mange Hav, samt nyde desto mere Hjælp, var bedst for dem, ei at drage lige til Danmark, men reise først til Sverig, hvor een af deres Landsmænd, ved Navn Johan Franco, som af Kongen i Danmark var bleven slagen til Ridder, boede paa et af Rigets Slotte, Stichimburg kaldet, hvorhen de endnu havde en 53 Dages Reise at gjøre. Efterat de derfor havde opholdt sig 10 Dage i Throndhjem, saa reiste de den 9de Juni derfra, da Qvirinus til Afsked forærede Statholderen den Fisk, som ham var givet paa Røst, et Sølv-Belte og et Signete, og denne ham igjen Støvle og Sporer, en liden Øxe med sit Vaaben paa og St. Olai Billede, en Hat, et Par Sadel-Tasker af Leder, nogle Brød og noget Sild, og 4 Rhinske Gylden. Desuden havde ogsaa Qvirinus faaet paa Erkebispens Vegne en Hest til Forærings. Hvormed de reiste afsted, 12 Personer sammen, foruden Veiviseren, som Statholderen havde ladet dem faae, med 2de Heste; og gik Reisen i 53 Dage efter hinanden stedse mod Østen, da de imidlertid stedse havde Dag, og komme i slette Herberger, undertiden i dem, som endnu vare værre, hvor intet Brød var at faae. Paa nogle Steder malede de Bark, hvilken var overskaaren ligesom Græskar, til Meel, hvilket de blandede med Melk og Smør, og bagede deraf smaae Kager, som de brugte istedetfor Brød, og som de satte frem for vore Fremmede at spise tillige med Melk, Smør og Ost, og gave dem derhos Ost-Vand at drikke, eller Vallen af suur sammenløben Melk. Dog reiste de deres Vei fort, og traf undertiden bedre Herberger, hvor de finge Øl, Kjød og andet, som de behøvede, og overalt traf de nok af en Ting, nemlig en god Villie og Godgjørenhed, saa at de paa alle Steder bleve venligen imodtagne, og ingen Ting sparet for dem.

Igjennem Kongeriget Norge vare faae Vaaninger at finde (nemlig efter Landets Størrelse), og komme de ofte til Herberge, naar Folkene laa og sov, eftersom det kunde være

Nattetider, skjønt Dagen skinnede, da deres Veiviser, som kjendte Landets Skik og Maneer, ikke desto mindre af sig selv lukte Døren op til Herberget, hvor de fandt Mad paa Bordet, med Stoler staaende der omkring, og Skind-Dyner fyldte med skjøn Duun og Fjær, som man der brugte istedetfor Madrasser, samt alting aabent, saa de frit spiste af hvad der var for Haanden, og lagde sig derpaa til at sove. Da det ofte skeede, at medens de saaledes laae, kom Huusbonden i Huset, som med Forundring saa dem an, og naar samme af Veiviseren fik høre, hvorfra de vare, og hvorledes det var gaaet dem, blev han endnu mere forundret, havde Medlidenhed med dem, og gav dem at spise uden Betaling. Saa at de, 12 Personer i Tallet og 3 Heste ei fortærede mere, paa den hele Reise, som varede i 53 Dage, end de fire Rhinske Gylden, som vare dem i Throndhjem forærede. Underveis paa samme Reise fandt de for sig ganske fortørrede og forskrækkelige Bjerge og Dale, hvor de og fik see en stor Mængde af visse Dyr, hvilke saa ud som Raabukke, saavelsom og sneehvide Fugle, store som Hassel-Høns, Agerhøns og Phasaner, saa store som Gjæs. De andre Fugle, saasom Falke, Høge og mange flere, vare alle hvide, hvortil dette Lands forskrækkelige Kulde var Aarsag. Ligesom de og i St. Olai Kirke havde seet en Bjørne-Hud, som var sneehvid og 15 Fod lang. For Resten vare de paa denne Reise temmelig lystige, og havde noget forglemt deres forrige Ulykker.

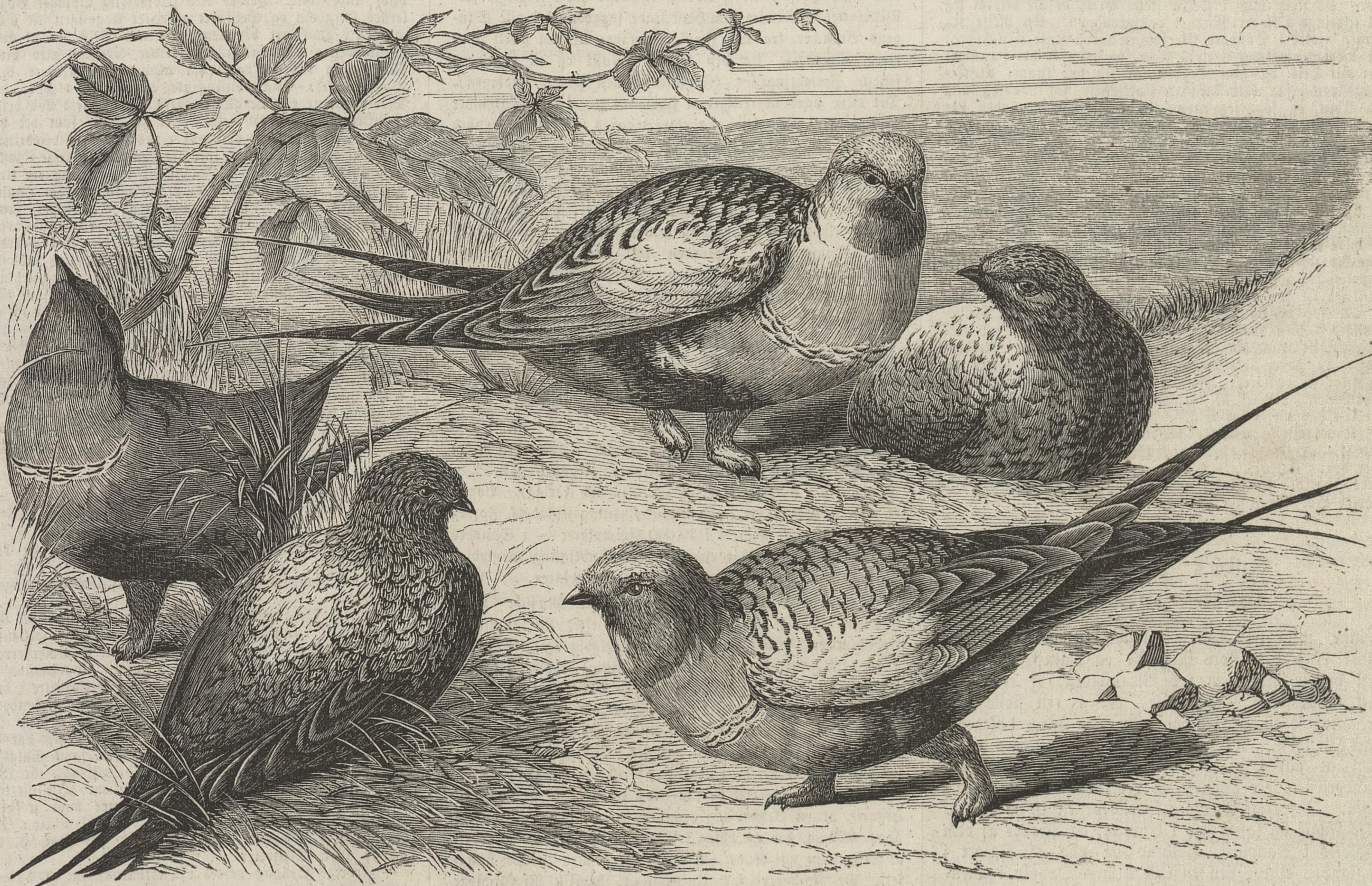
Fire Dages Reise, førend de naaede Stichimburg, komme de til et Sted, Vadsteen kaldet, hvor St. Birgitte var født, som havde stiftet en særdeles andægtig Regel eller Orden af Kvindes-Personer, og dens Observantz-Kapellaner. Der havde de nordiske Landes Konger og Fyrster ladet bygge, St. Birgitte til Ære, en meget kostelig og overmaade herlig Kirke, som overalt med Kobber var betækt, og i hvilken Qvirinus talte 62 Altere. Hos samme Kirke var et Kloster for en Hoben andægtige Nonner af St. Birgittæ Orden, og dens Kapellaner, hvor vore Reisende, som fattige Fremmede, bleve vel imodtagne, eftersom dette Kloster havde store Indkomster. Efter 2de Dages Forløb reiste de derfra, og komme inden fire Dage til deres Landsmand, den strenge Ridder Hr. Johan Franco, som de til deres inderlige Glæde og ubeskrivelige Trøst fandt hjemme, og som gjorde sig al mulig Umage for at trøste og hjælpe dem, da de havde udførlig underrettet ham om deres Ulykke og Skibbrud, eftersom han baade af Natur og Vane var en høflig og gavmild Mand. Fra 18de Juli vare de i femten Dage i hans Huus, hvor de bleve saa vel opvartede, at de ikke kunde havt det bedre hjemme. Og eftersom det da var ved den Tid, da i bemeldte St. Birgittæ Kirke i Vadsteen aarlig Aflad pleiede at uddeles, saa tog han dem didhen med sig, ei alene til den Ende, at de kunde blive deelagtige i Afladet, og see den Mængde Folk, som didhen forsamledes, men og der høre sig for, om noget Skib skulde være for Haanden, som gik til Tydskland eller England, for at følge bort med samme.

Den første August reiste de da didhen i bemeldte Ridders Følgeskab, som havde sin eneste Søn Matthæo og mere end 100 Heste i Følge med sig, alle vel udstafferede, og vare fem Dage underveis, men komme hver Aften i gode Herberger, paa saadanne Steder, som stode under denne Ridders Befaling, og bleve vel trakterede. Om Aftenen for bemeldte Fest komme de til Vadsteen, og fandt der for sig en utallig Mængde Mennesker, som allevegne fra havde forsamlet sig didhen, saasom mange af Adel og andre fra Danmark, hvis Hjem var over 600 Mile derfra, mange fra Tydskland, Holland, Skotland og andre Steder, som vare komne langt fra over Havet, og mange fra Norge og Sverig, hvilke havde reist didhen over Land. Der fik de at vide, at otte Dages Reise derfra laa i en Sø-Havn, Lodese kaldet, tvende Skibe, af hvilke det ene agtede sig til Rostock i Tydskland, og det andet til England, hvorover de bleve særdeles fornøiede. Efterat de derfor havde faaet deres Aflad, toge de paa den tredie Dag Afsked fra J. Franco, som i Forveien havde klædt dem op, og givet dem de fornødne Reisepenge, ligesom han og lod sin Søn nu ledsage dem til Lodese, og saa vel paa denne, som forrige Reise forsynede dem med de behørige Heste, af hvilke Qvirinus især fik en god Ganger at ride paa, eftersom han var plaget af Feber, saa det ellers var gaaet ham ilde. I Lodese bleve de ogsaa indlagde i ofitbemeldte Ridders Huus, og der ret vel trakterede, da de der maatte opholde sig nogle Dage, førend Skibene bleve færdige.

Den amerikanske Revolution.

Grændse-Slavestaterne.

Naar vi betragte et Kart over de Forenede Stater, bemærke vi strax, at et af Landets mest fremtrædende physiske Træk er en Række af Bjerge, løbende i sydvestlig Retning fra Maine indtil de nordlige Dele af Alabama og Georgia. Denne Kjede, vilkaarlig kaldet Appalachien eller Alleghanien, bestaar af et Antal Høie, hver med sin egen lokale Benævnelse, men alle

Pallas's Steppehøns (Syrrhaptes paradoxus) **i det zoologiske Selskabs Haver, Regents-Park, London.**

indbefattede under hiint Fællesnavn. Denne Bjergkjedes Længde er over 1200 (eng.) Mile. Bjergene løbe alle i den samme Retning, enten i samme Linie eller parallelt med hinanden, og omtrent en hundrede Mile deraf har fælles Temperatur og en Høide af 2500 indtil 3000 Fod over Havfladen. Den mest afbrudte og uregelmæssige Deel heraf strækker sig mod det atlantiske Hav; paa Vestkanten forsvinder Skraaningen næsten ganske i et bredt ophøiet Plateau, der langsomt skraaner nedover til Mississippi. I Virginien og Tennessee er Dalen ved Foden af den vestre Side af Bjergene 1700 Fod over Havfladen, og Plateau'et, som strækker sig en 100 Mile i Vest igjennem Øst- og Midt-Kentucky og Øst- og Midt-Tennessee, er 100 Mile bredt og af en Høide fra 1500—2000 Fod, og gjennemskaaret af en Række kolossale Høie. Det nordlige af Masons- og Dixons Bjerge, hvilke adskille Fri- og Slavestaterne, have ingensomhelst Betydenhed i politisk Henseende; men jo mere vi nærme os den Deel, som strækker sig mod Syd, jo mere tiltager dette Alleghaniens Høiland i Rigdom paa vegetabilske og animalske Produkter, og en Fordeling af den hvide og sorte Menneskerace, der ogsaa maa virke paa dets politiske Charakteer. I Lavlandene i østre Maryland, østre Virginien og Nord-Carolina og i vestre Kentucky og Tennessee finder man mægtige Plantager og en Mængde Slaver. Tobak, Slaver og Bomuld ere de fornemste Produkter; med et Ord, her see vi Slavelivet. Men ved at stige op til de mellemliggende Høilande, finde vi et forskjelligt Klimat, forskjellige Produkter, forskjellige Interesser og et forskjelligt Forhold mellem de to Racer. Høilandets Klima og ophøiede Plateauer ere gunstige for Kornets Vext og vel skikket for Kvægavl, medens Bjergene besidde et uudtømmeligt Forraad af Kul og Jern. Egnens jorddyrkende Befolkning og Grubearbeidere ere hvide Mænd, og endskjønt Slavehandelen ogsaa er anerkjendt og betragtet som en retmæssig Institution, saa seer man dog strax, at denne Slags Drift i Høilandene spiller en ubetydelig Rolle.

Saaledes finde vi her, som andetsteds, at den physiske Uligeartethed, som Naturen selv har paatrykt de forskjellige Steder, ogsaa ledsages af industriel, moralsk, og politisk Forskjellighed. Under den nu udbrudte Revolution har allerede denne Forskjellighed i politisk Henseende gjort sig gjældende. Høilændernes Sympathi for den bestaaende Forening forhindrede Nord-Carolina og Tennessee i at fraskille sig ved den første givne Leilighed, og det vil nu vise sig, om ikke de Frafaldne, der nu paa Plantagerne handle aldeles efter deres eget Hoved, vil møde Modstand hos den ager- og kvægdyrkende Befolkning. Men det er ogsaa i Grændse-Slavestaterne, hvor Alleghaniens Fjeldrække vil udøve den største Indflydelse paa den politiske Mening. Af disse fire Stater: Maryland, Virginien, Kentucky og Missouri, har kun Virginien taget Oppositionspartiet, og selv her have vi hørt, at Folk paa den vestre Kant hellere ville trække sig tilbage fra Slavestaten, end mod Staten for den nationale Union. Dog er det langtfra at disse tre Stater ere tilfredse med Præsident Lincolns Bestyrelse. Det overveiende Antal er tvertimod oprørt over den Krig, som Lincoln vil føre over de frafaldne Stater. De ønske at see disses Uafhængighed erkjendt af Styrelsen og Folket i de Forenede Stater, men inden en heldig Krig skulde have Slavernes Emancipation til Følge, negter de disse al aktiv Deeltagelse. Som et Beviis paa den forskjellige offentlige Mening, der hersker i disse Stater, fremsættes, at uagtet Regjeringen har negtet at sende den Afdeling af Tropper, som det feudale Gouvernement har forlangt, har dog enkelte Individer i Kentucky og Missouri tilbudt at samle det behørige Antal i deres respektive Stater. Vi ville hidsætte en Fortegnelse over disse Staters Befolkning, hvoraf Staternes forskjellige Interesser let ville kunne forklares:

	Frie.	Slaver.	Totals	Forh. af Sl.
Maryland	599 846	87,188	687,034	1—8 Sl.
Kentucky	930,223	225,490	1,155,713	1—5 „
Missouri	1,058,352	114,765	1,173,217	1—10 „

Herved faar vi et Begreb om Tingenes forskjellige Tilstand her og i Syd-Carolina og Mississippi, hvor Antallet af Slaverne overstiger de Frie. Det kan derfor ikke forundre os at disse Stater have frembragt ganske forskjellige Politikere fra Hine, som have vundet Høihed i Bomuldsstaterne. (Forts.)

Utrykte historiske Bidrag.

Et Brev fra Statsminister Schimmelmann.

Professor Munch har velvilligen meddeelt os følgende Brev fra Ernst Heinrich Schimmelmann til dennes Ven August Hennings, hvoraf han fra Archivar Wattenbach i Breslau har modtaget en Afskrift. Brevet sees at være skrevet under Schimmelmanns Reise i Norge, hvilken omfattede dets fire Stifter, og er af Interesse paa Grund af de deri forekommende Ytringer om Nordmændene, især som hidrørende fra en Mand, der som senere Statsminister fik en afgjørende Indflydelse i alle Regjeringsforanstaltninger. Vi hidsætte Brevet i Oversættelse og give Originalen som Note *).

Det vil forundre Dem, at Regjeringen ikke har formaaet at kvæle dette Folks Stolthed og medfødte Enthusiasme, og at det endnu har et Hjerte, der gjør Oprør mod Slaveriet.

Men naar jeg taler til Dem om denne Nations Begavelse, taler jeg ikke om Stæderne, ei heller om de Mennesker, hvem Samkvemmet med disse har fordærvet. Man skimter der kun dunkelt de sande Nordmænds Charakteer; det er i Bjergenes afsides Gjemmer, man maa søge dem. Men min Gjenstand river mig med sig; jeg maa see til at komme tilbage til mig selv. De siger mig i Deres sidste Brev, at De vil, at jeg skal tilbringe Oktober Maaned i Kjøbenhavn. En Reise fra Bergen gjøres i Sandhed ikke som en anden Reise, min Kjære; den medtager mindst 6 til 7 Uger, og man er her forundret over mit Held og min Raskhed, at jeg har kunnet tilendebringe den i saa kort Tid; en Forkjølelse, jeg paadrog mig paa Søen, og som jeg endnu ikke ganske har forvundet, har siden været mig til Hinder. Ved Ankomsten til Christiania havde jeg den Sorg, ikke at finde noget Brev fra min Fader; jeg befinder mig følgelig i en selsom Uvished om hvorledes jeg skal ordne min Tilværelse. Jeg har besluttet endnu at vente een Postdag, modtager jeg da ingen Breve, reiser jeg lige til Kjøbenhavn. Jeg veed ikke, om De har erfaret, at man har nogle Arrangements fore i Banken i Kjøbenhavn; jeg vilde nødig gaae glip af denne Leilighed til om muligt at tjene Norge, thi jeg har den Tro, at man kan gjøre ligesaa megen Gavn som Skade, og at der gives Tilfælde, hvor en Bank er til for at understøtte et Land og indgyde det Mod og ikke for at overantvorde det til Interessenternes Pengegridsthed. Men hvor mange Vanskeligheder forudseer jeg ikke! De siger, at man maaskee ønsker min Nærværelse i Kjøbenhavn; jeg nærer ikke saadanne Tanker; jeg gjør heller ikke saadanne Fordringer. Hvad Falkenskjold har sagt Dem, er upaatvivlelig dikteret af det Venskab, som jeg smigrer mig med, at han nærer for mig.

Kan min Fraværelse virkelig bevirke en Tomhed for Dem? Jeg troede, at Norge snarere var skabt til at fremkalde denne Følelse. I Afstand gjør Kjøbenhavn et imponerende Indtryk; jeg tænker undertiden med Skræk paa det forandrede Liv. Men saa gjenseer jeg Dem.

*) Vous seriez étonné que le gouvernement n'a pas pu étouffer la fierté et l'enthousiasme naturel de ce peuple, et qu'il a encore un coeur qui se révolte contre l'esclavage.

Mais quand je vous parle du génie de cette nation, ce n'est pas des villes ni de ceux que leur commerce a corrompu que je vous parle. On n'y voit qu'obscurément le caractère des vrais Norvégiens, c'est dans les antres reculés des montagnes qu'il faut les chercher. Mais mon sujet m'emporte, il en faut revenir à moi. vous me dites dans votre dernière lettre que vous voulez que je passe le mois d'octobre à Copenhague. En vérité, mon cher, un voyage de Bergen ne se fait pas comme un autre voyage, il faut au moins 6 à 7 semaines, et on est étonné ici de mon bonheur et de mon activité de l'avoir achevé en si peu de temps; cependant j'ai été retardé par un refroidissement que j'ai pris sur la mer et dont je ne suis pas entièrement retabli. J'ai eu le malheur en arrivant à Christiania de ne trouver aucune lettre de mon père, de sorte que je suis dans une incertitude singulière de ce que je veux faire de mon existence. J'ai pris le parti d'attendre encore un jour de poste et si je ne reçois pas de lettres, je m'en vais tout droit à Copenhague. Je ne sais pas si vous savez, qu'on veut faire des arrangements à la banque de Copenhague: je n'aimerais pas à manquer cette occasion, s'il est possible de servir la Norvège, car j'ai dans la tête qu'on peut faire autant de bien que de mal, et qu'il y a des cas, ou une banque est faite pour secourir et encourager un pays et non pas pour le livrer à l'avidité des intéressés. Mais que de difficultés je prévois! Vous me dites que peut-être on veut ma présense à Copenhague; je n'ai pas de telles idées, ni même de semblables prétentions. Ce que Falkenskiold vous a dit, est sans doute un effet de l'amitié que je me flatte qu'il a pour moi.

En vérité mon absence peut-elle vous paraître un vide? je croyais que la Norvège était plutôt faite pour produire ce sentiment. Je ne sais, Copenhague de loin a un air si imposant. je pense quelquefois avec tremeur au changement de vie. Mais je vous reverrai.

Pallas's Steppehøns.

(Syrrhaptes paradoxus).

Denne med tre Tæer forsynede Steppehøne, saa kaldet efter den store Reisende og Naturforsker, som først bragte den frem for Videnskaben, er et af de mest interessante Exemplarer, der i den sidste Tid ere ankomne til det zoologiske Selskabs Haver i Regents Park i London. Indtil for ganske nylig antoges denne Fugl at findes alene i det vestlige Asien, i de tørre Sandørkener, der grændse til det kaspiske Hav og Aral-Søen. I forrige Sommer forvildede en liden Flok af disse Fugle sig langt ind i Europa, og Prøver af dem erholdtes i Danmark, Holland og paa to Steder i England. Under den engelske Armees Ophold i Tien-Tsin ved Peiho, paa Marschen til Peking, opdagede man en stor Mængde af disse Fugle paa Flod-Bankerne og i de tilgrændsende Marker. De bleve fangede i Mængde af Chineserne, der bragte dem til Markedet og solgte dem til Expeditionen. Det lykkedes J. F. Stuart Wortley paa hans Tilbagereise til England i Selskab med Lord Elgin, at bringe ikke mindre end fire og tredive af disse Exemplarer levende med sig, og hans Liberalitet skylder Selskabet denne værdifulde Forøgelse af dets Samling. Disse „Syrrhaptes" ligne i Form og Skikkelse de sædvanlige Steppehøns i Asiens og Afrikas Ørkener, men adskille sig fra dem især ved Dannelsen af Fødderne, hvilke ere ganske smaae. Bagtaaen mangler aldeles. Tæerne sidde aldeles sammen i deres hele Længde, og danne en bred flad Fod, hvis Saale er bedækket med store hornagtige Vorter, og som ender i brede flade Kløer. En anden Art af disse forunderlige Fugle opholder sig i Høilandene i Thibet, og er bleven beskrevet og illustreret af Mr. Gould i hans Værk „Asiens Fugle" som Syrrhaptes Tibetanus. (Lond. News.)

Musik og Literatur.

Fru Louise Michaelis anden Koncert i Frimurerlogen, Mandag den 10de Juni, havde samlet et endnu større Antal Tilhørere end den første, og det med god Grund, thi saadan Sang høres kun sjelden. Fru Michaeli er en Kunstnerinde af første Rang saavel med Hensyn til den udviklede Technik som med Hensyn til Foredrag, og viste sig i et meget forskjelligartet Repertoire som Herskerinde saagodtsom i alle Sangens Brancher, fra den simple Romance til den stærkt figurerede Operaarie, fra den klassiske Musik og til Nutidens seneste Frembringelser (Fremtidsmusiken alene undtagen). Det vilde være uberettiget at fremhæve noget enkelt Nummer af Fru M.s Repertoire, da ethvert gaves til Fuldkommenhed efter sine individuelle Fordringer; at Publikums Henrykkelse er størst ved Nummere som Rodes „Thema med Variationer", kommer vel nærmest af den paatagelige Overlegenhed i Udførelsen, et saadant Musikstykke kræver. Forresten viste Publikums Enthusiasme sig hverken fordampet ved Sommervarmen eller Pepitas nylige Optræden, idet alle til dets Tjeneste staaende Midler til at tilkjendegive Bifald anvendtes, hvorfor Kunstnerinden igjen viste sin Erkjendtlighed ved at give et Par Nummere da capo og til Slutning synge en svensk Folkesang („Alt under himmlens fäste"). — Fru M. assisteredes heldig af Strygekvartetten fra Christiania Theater (Haydns G-Dur Kvartet) og af DHrr. Sperati og Kjerulf med Pianoforte-Akompagnement til Sangnummerne.

H. F.

— Af Berlins **Læsebog i Naturlæren** er udkommet fjerde forbedrede og med nye Træsnit forsynede Udgave. (443 S. 8. Priis 36 ß i simpelt Bind, H. J. Jensens Forlag). Bogen er i tre forudgaaende, paa Folkeoplysningsselskabets Forlag udkomne Udgaver udbredt i 40,000 Exemplarer — i Sandhed en Udbredelse, som gjør enhver videre Anbefaling overflødig. Dette nye Oplag udgaar i 15,000 Exemplarer.

— **Det norske Folks Historie** af P. A. Munch. Fortsættelsen af dette Værk, hvorpaa Forf. efter sin Hjemkomst fra Rom er begyndt at arbeide, vil foreløbig omfatte Aarene 1319—1537 eller Unionsperioden, og tillige erholde Titelblad som et for sig selvstændigt Værk, i to større eller tre mindre Bind (Chr. Tønsbergs Forlag). Saaledes er der ogsaa for dem, der ikke maatte eie den forudgaaende Række af Værket og hellerikke have Raad til at anskaffe denne, Anledning til at subskribere, da de her faae noget i og for sig Heelt. Unionstiden er en saa lidet opklaret og saa mærkelig Periode af Nordens Historie, at en Behandling deraf ved en Historiegransker som Prof. Munch, der nu ogsaa i Rom har havt Anledning til at skaffe frem nye Kilder, maa imødesees med største Længsel. De Aarbøger for Unionstiden, hvortil Rigsarchivar Lange igjennem lange Tider havde samlet Materialier, og hvoraf enkelte Afsnit ogsaa vare udarbeidede til Trykken, kan ved denne flittige Lærdes altfor tidlige Død desværre neppe ventes fuldførte og udgivne af nogen Anden, og i hvert Fald vilde de, paa Grund af sin annalistiske Form, ingenlunde for det store læsende Publikum kunnet træde i Stedet for et Værk som Munchs, der ligesaavel er beregnet paa at interessere den almeendannede Læser, som den historiske Fagmand.

— Paa Feilberg & Landmarks Forlag er udkommet **Kart over Christiania**, i Maalestok 1/7000 og lithographeret hos C. Otto i Kjøbenhavn. Paa Kartet findes ikke alene anført Navne paa Gader, og offentlige Bygninger, men ogsaa paa Byens større Hoteller og andre Indretninger, som det for Reisende og Forretningsmænd er af Vigtighed at kjende.

— Maanedsskriftet **For Hjemmet**, i hvis Redaktion Prof. P. A. Munch er indtraadt sammen med A. Munch, giver i det nylig udkomne 4de H., foruden Fortsættelse af „Pigen fra Norge", et efter Cornhill Magazine oversat Stykke „Varslet", samt et længere Brudstykke af Digtet „Tonens Veie" af Carl Andersen i Kjøbenhavn, hvoraf der ogsaa i et tidligere Hefte er givet en Prøve.

— Paa Mallings Forlag er udkommet **Kirkehistorie**, nærmest til Skolebrug ved R. Tønder Nissen, Lektor i Theologien. (IV. og 143 S. 8. Priis 36 ß indb.) Denne i et jevnt og simpelt Sprog affattede lille Bog er beregnet paa de lærde Skoler, idet der ved Examen Artium efter det nye Reglement ogsaa skal gjøres Rede for Kirkehistorie; men den vil vistnok ogsaa være skikket til Brug ved Skolelærerseminarierne, og ellers hvor det gjælder, at faae en sammentrængt Oversigt over Kirkens Liv og Udviklingsgang gjennem Tiderne.

— L. Westrems Skrift **„Det unge Skandinavia etc."** har, utroligt nok, i „Fædrelandet" (Nr. 130) fundet en ligesaa rosende Anmelder som Lars Heyers Skrift i sin Tid fandt i „Dagl. Alleh." og „Gøtheborgsposten".

— **Et nyt Selsab for Udgivelse af norröne Oldskrifter.** Allerede i 1850 stiftedes her i Christiania en Forening til norske Oldskrifters Udgivelse, der fandt ikke ringe Deeltagelse hos Publikum, men som ikke desmindre efter nogle Aars Forløb døde ganske umærkeligt hen (uden faktisk at blive opløst). Den nærmeste Grund til Foreningens Hendøen var vistnok at søge i Ledernes kjølnede Interesse for den Opgave, de havde stillet sig, og Vanskeligheden ved at erholde fornøden literær Bistand udenfor selve Bestyrelsens Midte. En Forening med hiint Formaal vilde dog stiftet meget Gavn, og det er derfor glædeligt at see, at et Forsøg nu gjøres paa dens Fornyelse i en noget forskjellig Form. Indbydelsen hertil er udgaaet fra DHrr. S. Bugge, R. Keyser, P. A. Munch, N. Nicolaysen, S. Petersen, O. Rygh og C. R. Unger. Indbyderne sees at have tænkt sig dette ny Selskabs Organisation og Virksomhed noget forskjelligt fra det hendøde Selskabs, idet de Skrifter, Selskabet besørger, nu skulle udgives paa dets eget Forlag, medens det gamle Selskab ved Overeenskomst med et Boghandlerfirma erhvervede sig de for Medlemmerne fornødne Exemplarer af Oldskrifter, hvis Udgivelse det vilde understøtte. Derved blev selvfølgelig Oplaget Boghandlernes Eiendom og Selskabet afskaaret Adgangen til i Lighed med de i Danmark bestaaende literære Selskaber at overlade nytiltrædende Medlemmer sine ældre Skrifter med betydelig Moderation i den (høie) for almindelige Kjøbere bestemte Bogladepriis. — Aarskontingenten er ansat til 1 Spd., hvorfor Medlemmerne erholde alle af Selskabet i Aarets Løb besørgede Skrifter Selskabets Bestræbelser antages, som det heder i Indbydelsen, nærmest at burde rettes paa at tilveiebringe Udgaver af de mange især i sproglig Henseende vigtige Oldskrifter, som endnu kun haves i Haandskrift og følgelig ere lidet tilgjængelige, for Nordmænd saameget mindre, som Haandskrifterne næsten alle bevares i udenlandske Samlinger, samt nye Udgaver af Skrifter, som, skjønt allerede trykte, tiltrænge en ny, med større Kritik og Sprogkundskab foretaget Bearbeidelse for at blive fuldt brugbare. Imidlertid bør, efter Indbydernes Formening, ogsaa Udgivelsen af sproglige, literaturhistoriske, historiske Afhandlinger og idethele af Arbeider, som have til Diemed at oplyse vor Oldtid i hvilkensomhelst Retning, understøttes af Selskabet, forsaavidt en Understøttelse findes nødvendig eller nyttig. Hvis Forraadet af saadanne Arbeider skulde vise sig rigt nok dertil, kunde de maaskee bedst samles i et Tidsskrift, hvor der da ogsaa vilde være Plads for mindre Oldskrifter og Brudstykker af saadanne, som have for lidet Omfang til passende at kunne udgives særskilt.

Norge.

Christiania. Hs. Maj. Kongen ankom den 11te til Stockholm.

— Paa Mandag ankommer Hds. Maj. Enkedronningen her til Byen.

— Under 7de Juni er Oberstlieutenant J. G. Bull Gram udnævnt til tjenstgjørende Hofmarskalk og Premierlieutenant i Marinen Ferd. Wedel-Jarlsberg til Kammerherre.

— Den af Indredepartementet udnævnte Kommission til at overtage den specielle Ledelse af Norges Deeltagelse i den almindelige Verdensudstilling, som skal aabnes i London 1ste Mai 1862, opfordrer Landsmænd, som ville udstille Noget, til snarest muligt at meddele den Underretning om Gjenstandenes Natur, Mængde, Størrelse osv. samt Salgsværdi. Derhos kundgjør den (se Chr.-Posten og Aftenbl. for 13de og Mgbl. for 14de Juni) de Bestemmelser med Hensyn til Udstillingen, som Hds Maj.'s Kommissærer have udfærdiget. Den norske Kommission bestaar af DHrr. Baron Wedel-Jarlsberg, P. Steenstrup, H. Christie, O. Pihl, H. Schou og Fr. Chr. Schübeler.

— Forrige Søndag døbtes i Tugthuuskirken en Tater, der var 51 Aar gammel.

— Fra Brevik meldes, at 3die Juni døde en som Mineralsamler bekjendt Mand ved Navn Sam. Wiborg (70 Aar gammel), der ingen videnskabelig Dannelse havde nydt, men kun paa egen Haand syslet med Mineralogien, og gjort store Indsamlinger af Mineralier, hvorpaa han ofte fik Bestillinger fra forskjellige Steder i Udlandet.

— Den 2den Septbr. d. A. feirer det norske Universitet sit Halvhundredeaars-Jubilæum. Til Erindring om denne Høitidelighed vil der blive slaaet en Medaille og udgivet et Program, hvilket vil indeholde en af Prof. Monrad forfattet historisk Fremstilling af Universitetets Stiftelse ligefra den Tid Ideen herom først fremstod. En Festkantate forfattes af Welhaven, hvortil Arnold skal komponere Musikken.

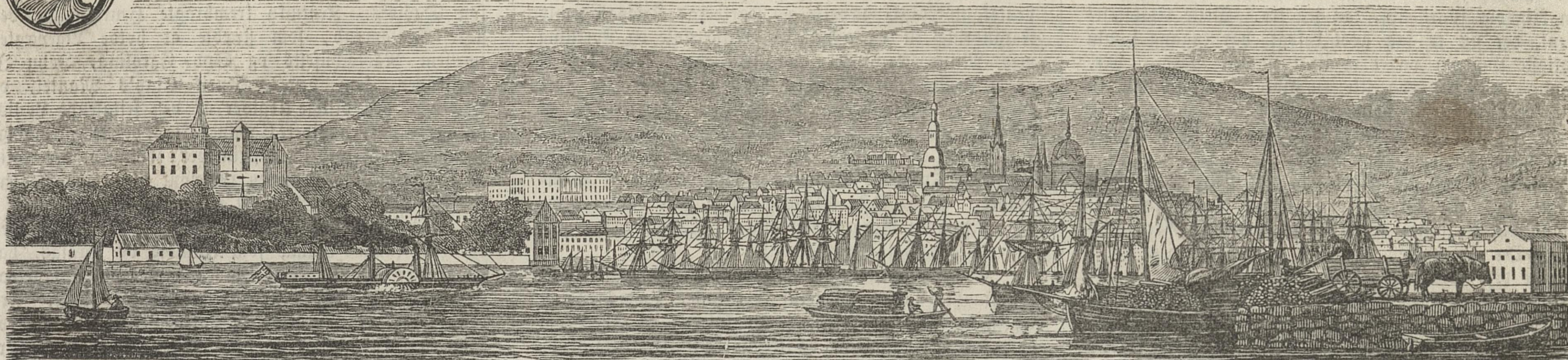
— **Dødsfald.** Den 6te Juni døde Byfoged David Vogt i Moss (f. 1793), der var bekjendt som en af Landets hæderligste Embedsmænd.

— Den bekjendte polske Historieskriver Joachim Lelevel er død i Paris 29de Mai, 76 Aar gammel.

— Den 29de Juni feirede N. F. S. Grundtvig i Kbhvn. sit 50 Aars Jubilæum som Præst. En Forening af Damer havde indsamlet Bidrag til en sydvarmet Guldlysestage, der overraktes ham af Enkedronningen. En Forening af Præster havde samlet henved 3000 Rdl. for derved at bekoste en smuk og billig Udgave af Grundtvigs Psalmer og aandelige Sange. En tredie Forening have ladet slaa en Guldmynt til Minde om hans Jubilæum, og Kultusministeren overbragte ham personlig Biskopstitelen.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 25. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 23de Juni 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg

Indhold.

Skizzer fra London *).

Af Israel Dehn (Frith. Foss).

II. Mesſrs. Iſantz, Bucklesburg.

Tør jeg byde Dem, Læser, noget saa Materielt, som Beskrivelsen over et Spisested? Der er liden, meget liden Poesi i at spise til Middag og endnu mindre i at see Andre gjøre det, om det ikke skulde være i det sjeldne Tilfælde, at man frydede sig over at have givet Føde til en Stodder. Og dog er det en Modesag, at vore unge Damer, som vi ere vante til at betragte som Indbegrebet af alt Ideelt, sætte sig paa et Galleri, for at overvære en Dinér. Det er Talerne, som trække, veed jeg nok, ikke Duften af Retterne. Men ogsaa jeg har en Tale at holde, skjønt jeg for at blive inspireret maa krydre den ved et godt Bord.

Bucklesburg er et lidet kroget Stræde, der løber ud fra en af Londons Hovedgader. Det er ganske roligt derinde og Folk vilde aldrig falde paa at gaae derind, hvis ikke Hungeren drev dem. Men Mesſrs. Iſantz's Kjøkken har en forunderlig Tiltrækningskraft, og ved Middagstider seer man Hundreder af Forretningsfolk, hvis Tid er Penge, og som neppe nænne at bortkaste et Øieblik af denne kostbare Tid, selv for at tilfredsstille Naturens virksomste Krav, iilsomt begive sig om Hjørnet og forsvinde indenfor DHrr. Iſantz's tryllende Dør.

Jeg stod paa Hjørnet og saa alle disse Mennesker og undrede mig, hvor de skulde hen. Der var ingen Bank der, intet stort Forretningskontor; det skulde være morsomt at see, hvad det var. Jeg fulgte Strømmen og aabnede Døren, hvor Navnet „Mesſrs Iſantz" med store Bogstaver prangede paa to Messingplader, een paa hver Side; den lukkede sig af sig selv efter mig, som havde den fanget mig i en Fælde. Og jeg var isandhed fangen, thi skjønt det var mere end fire Timer før min sædvanlige Tid at spise til Middag paa, kunde jeg ikke modstaae det Fristende i en Opvarters høflige „Ovenpaa, Sir!" ledsaget af Synet af alleslags gode Ting, der, ved en sindrig Mechanisme, igjennem Loftet passerede paa deres Vei fra de nedre Regioner i den af Opvarteren angivne Retning.

Nede var det fuldt besat med Spisende. De sad i smaae Afflukker, lig Spiltouge, med et Bord og to Bænke i hvert. Nogle sad med Hatten paa, Andre holdt en Avis i den ene Haand, og medens de skyndsomst spiste Suppe med den anden, forenede de paa engang to nyttige Ting. Der var alleslags Physiognomier fra den velnærede „old boy", der behageligt smaskede med Læben og tørrede sig om Munden med sin Serviet, da han satte Alekruset fra sig, til den blege Clerk, som uroligt saa til Døren, som om han hvert Øieblik ventede at hans Principer skulde træde ind og gribe ham in flagrante i et saadant Tidsspilde, som at tage Næring til sig. Hvad der mest faldt mig i Øinene, medens jeg i et Par Sekunder standsede paa det nederste Trin af Trappen, var, at Opvarterne bare lange hvide Kjoler, et Kostume, der, saavidt jeg veed, over hele London kun forefindes paa dette eneste Sted.

Kun et Par Sekunder var, som sagt, levnet mig for at iagttage Scenen; der vare nye Ankomne, som skulde passere, og jeg kunde ikke staae i Veien paa Trappen. Jeg gik op af denne, der ledede lige til et stort lyst Værelse, som optog den hele Etage, og som fra Gulvet til Loftet var panelet med poleret Træ. Her ligesom nedenunder ere utallige Borde opstillede paa begge Sider og lade kun en smal Gang tilbage, men Inddelingen i Afflukker mangler, og det Hele antager Charakteren af et Frokostværelse i et almindeligt Hotel. Jeg er neppe kommen til Sæde, før en Mand i Husets Livree, om jeg saa maa kalde den hvide Kjole, fremstiller sig for mig. Han har ingen Spiseseddel, er meget beskjæftiget og har kun Tid til i et eneste Aandedrag at opregne en Uendelighed af Retter, der i den Hurtighed, hvormed de fremsiges, lyder for mig som Chinesisk. Jeg nævner et Par mig bekjendte Retter, der tilfældigviis have været i Repertoiret, og som bringes mig tilligemed en Flaske Ale, Poteter og Grønt.

Hidtil har jeg siddet alene ved Bordet, men der faar jeg Selskab. En liden korpulent Mand vralter op af Trappen, og seer melancholsk paa de optagne Borde. Endelig falder hans Blik paa det Sted, hvor jeg sidder; hans Ansigt opklares af et forherliget Udtryk, og han nærmer sig saa hurtigt som hans korte Been ville tillade ham.

Den samme Scene med Manden i den hvide Kjole. „Spring over Supperne, min Mand! tror De ikke man er generet nok af Varmen, uden at man skal tage ind Suppe for at svede paa?" og den tykke Herre illustrerer sin Paastand ved at føre et indisk Lommetørklæde til sin dryppende Pande. „Torsk, Flyndre, Aal" fortsætter Opvarteren. „Let Kost". Giv os noget Svinesteg, hvis De har det; lad mig saa faae en Portion Oxesteg. Jeg holder af det Substantielle.

Medens den tykke Herre venter, skotter han til mig, ligesom for at udfinde, hvorvidt jeg er tilgjængelig for Konversation. Jeg sidder fuldkommen taus og nyder mit Maaltid. Indtrykket, jeg giver ham, er øiensynligt utilfredsstillende. Han trækker af sig sine Handsker, beseer sine Lægge, speider saa urolig efter Opvarteren og synes meget generet ved sin Uvirksomhed. Det er umuligt at holde dette ud.

„Slet Opvartning, Sir, formeget at bestille."

„Fik min Mad strax. Skal maaskee slagte Deres Svin først." Den tykke Herres Ansigt oplives af et Griin, hvori min, for Tilfældet afpassede, Vittighed og Synet af Opvarteren med Stegen havde ligemegen Deel.

Den tykke Herre binder Servietten rundt sin Hals, trækker omhyggeligt op sine Manchetter og sætter sig komfortabelt tilrette. „Tak, min Ven! og nu en Flaske Old Stout, om De behager?" Man maa ikke give dem Alt paa engang, Sir! Det forvirrer deres Hjerne og lader dem fare omkring som en Muus i Barselseng. Hovedet paa rette Sted, alligevel, unge Iſantz. Ingen skulde kjende ham, naar han afslørede Monumentet."

„Hvilket Monument, Sir?"

„Hans egen Person, naturligviis. Hvem skulde troe, naar man saa den Fyr, at han skjulte en komplet Gentleman under sin lange hvide Kjole."

„Om hvem taler De? Vel ikke om den Opvarter?"

„De er mere naiv, end De seer ud til, Sir!"

Opvarteren viser sig igjen, og bringer den forlangte Porter og anden Ret til mig. Den tykke Herre iagttager en meget diskret Taushed, til han er gaaet.

„Ikke kjende unge Iſantz! Den Mand er værd sine totusinde Pund om Aaret. Gaae hen i Bucklesburg i Morgen tidlig Kl. ti, og De vil finde ham, som han er. De vil see en Vogn komme om Hjørnet, med Kudsk og Tjener i fiint Livrée, og De kan da træffe til at see baade gamle Iſantz og unge Iſantz, begge to saa elegante som Lorder. Den Gamle har jeg rigtignok ikke seet, thi han er ikke ofte her. Men det passer sig ikke at være Gentleman i Forretninger, Sir! Dersom de ikke tage paa sig den hvide Kjole, tror De da, jeg vilde vove at forlange en Flaske Stout i en befalende Tone, tror De vel, at jeg da kunde bekvemme mig til at give en Penny til en Opvarter, der kunde kjøbe mig for de Penge, han har løse i Buxelommen? Nei, den Kjole betaler sig, Sir! Alene de Drikkepenge, som Kjolen kaster af sig, ere tilstrækkelige til at holde Hestene og Vognen for."

„Og ere alle de andre Opvartere i hvide Kjoler ogsaa Iſantz'er?"

„De maa være naturlige Børn, isaafald, Sir! thi Mr. Iſantz har kun een ægte Søn. De kunne være Slægtninge, for Alt, hvad jeg veed, men jeg tror de ere kun Tjenere. Ved at give Alle den samme Dragt, opnaaes netop, hvad der tilsigtes, at skjule for Publikum, hvem der er den Rette."

Mr. Iſantz kom tilbage, og den tykke Herre saa smilende paa mig. „Lad mig faae noget Ost og Brød, min Mand! og nok en Flaske Stout. De vil gjøre vel i at holde den bedre korket, den smager lidt suur."

Manden i den hvide Kjole bukker ærbødigt, som vil han tage sig Opfordringen ad notam.

Der kommer en ny Gjæst, og sætter sig for Enden af Bordet. Det er en middelaldrende Mand, med en meget slank Figur, et gentlemanligt Antræk, hvide Strømper og tyksaalede Sko, en Mand med den noble engelske Extraktion tydeligt markeret i hvert Træk. Han forlanger kun en Bisquit, Claret og friskt Vand, tager en Avis op af Lommen og med Benene overkors og Legemet udstrakt begynder han at læse uden at tage Notits af os. Den personificerede Ro, tænker jeg, en stærk Kontrast til den tykke Herre.

Det Forlangte bringes, han skjænker et Glas Viin og blander det med Vand. Medens han drikker, seer jeg ham fæste sine Øine roligt, men stivt paa os, som imidlertid have siddet tause, som følte vi, at hans Nærværelse var en Hindring mod en fri Samtale. Han drikker ofte, men sparsomt. Endelig lægger han Avisen sammen.

„Claret mindre god, Sir! nu siden Tolden er sat ned," begynder endelig den tykke Herre. „Kvantiteten af Importen har fordærvet Kvaliteten."

„Og dog er det en heldig Reform, Sir! naar Alt kommer til Alt. Denne Viin vil blive mere tilgjængelig, og den, som har Adgang dertil, kan altid faae den god."

„Sandt nok, Sir! Men det koster at være Karl. Jeg holder af at faae Ting gode, paa samme Tid

*) Da Flere have taget den første af disse „Skizzer" for en Oversættelse, troe vi at burde gjøre opmærksom paa, at dette er feilagtigt. Forfatteren er en Nordmand, der i længere Tid har levet i London, og det antagne engelskklingende Jødenavn, hvoraf han betjener sig, betegner kun den Person, under hvis Maske Jagttagelserne ere gjorte, og i hvis Haand Handlingens Traade for en Deel ere lagte. Red.

som jeg seer paa deres Priis. Endnu forlanger man syv og sex Pence paa et Sted, som dette, for en Flaske god Claret, men han tager en grov Profit, den gode Mr. Isantz."

„Troer De? Han holder et stort Personale og jeg skulde sige, at hans Udgifter staar i Forhold til hvad han faar ind."

„Misforhold, Sir! stort Misforhold; jeg fortalte just denne Herre, hvilken rig Mand han er."

„Kanskee han er rig. Men han har erhvervet sin Rigdom suurt nok, kan jeg tro. Dette Etablissement, der nu er saa godt besøgt, har engang i min tidligste Ungdom været et lidet simpelt Sted. Mr. Isantz eiede dengang ikke en Hvid. Hvad han nu har, er Frugten af hans eget Arbeide; han har selv trællet og lært sin Søn, at den, der vil tjene Penge, maa tjene dem med egne Hænder."

„En fortræffelig Maxime! Jeg veed det er Tilfældet hvad De der siger, og derfor under jeg Mr. Isantz min Søgning. Han har nu født mig i fire Aar."

„Og det lader til, han har fødet dem vel," svarede den Fremmede med et Smiil.

Samtalen blev afbrudt af en Opvarter, som jeg ikke før havde seet. Han kom hen til Bordet og bukkede for den nye Gjæst. „Man venter Dem, Sir!"

„Godt! nu skal jeg komme." Den fremmede Herre tømte Resten af sit Glas, trak paa sig sine Handsker og med et høfligt „God Morgen, Gentlemen" forlod han os. Jeg kom tilfældigviis til at kaste Øinene ud af Vinduet og jeg saa en elegant Vogn holde udenfor. En smuk ung Pige laa skjødesløst lænet tilbage paa de bløde Puder, og bladede i en Bog, hun holdt i Haanden. Den fremmede Herre, som just havde forladt os, stiger op og hun tilnikker ham venligt, idet hun gjør Plads for ham.

Den samme Tjener, som sidst var kommen hen til vor Plads, staar endnu ved næste Bord, beskjæftiget med at borttage de brugte Servietter.

„Veed De, hvem den unge Dame er, der nede i Vognen?"

„Miss Isantz, Sir!"

„Og den Herre, som just forlod os."

„Mr. Isantz, Eieren af dette Etablissement."

Jeg saa paa den tykke Herre, der alt havde reist sig; hans joviale Ansigt var ti Gange mere jovialt.

„Han havde ingen Skade af mine Bemærkninger, Sir! Det er ved at komme ned blandt Publikum, at en Skuespiller faar see Effekten af sit Stykke."

G. A. Montgomery.

Landshøvding Gustaf Adolf Montgomery var født i Finland den 24de Mai 1792 og hørte til en adelig Slægt, der var udvandret fra Frankrig til Sverige paa Grund af det nantiske Edikts Ophævelse.

Da 1808 Aars Krig udbrød, var han ansat som Kontorist ved et Herredsskriverkontor. Den 16aarige Yngling tog da Tjeneste i Armeen som Trommeslager, blev snart Underofficier, overvar alle ved den Sandels'ske Bataillon forefaldne Batailler, avancerede gjennem alle Underofficiersgraderne, erholdt efter Træfningen ved Koivisto den 29de Mai 1808 Sølvmedaillen for Tapperhed i Felt, forordnedes til at forrette Officierstjeneste og blev under Affæren ved Hørnefors den 5te Juli 1809 befordret til Lieutenant. Som saadan var han Adjutant ved General Döbelns Stab og anvendtes i flere Tillidshverv. Under det norske Felttog deeltog han i flere Træfninger og anmeldtes til at erholde Tapperhedsmedaillen i Guld.

Aar 1817 blev han Kapitain og i 1818 Major. I 1821 tog han Afsked for at gaae i græsk Tjeneste, hvorfra dog en Sygdom hindrede ham. Siden blev han i 1826 Oberstlieutenant i Armeen og erholdt i 1835 Afsked fra Krigstjenesten med Oberstѕ Charakteer. Han udnævntes 1841 til Landshøvding i Jæmtland og 1842 til Landshøvding i Vesterbotten. Han var Medlem af Landbrugs- og Krigsvidenskabsakademierne og erholdt i 1835 Medaillen for medborgerlig Fortjeneste. I Krigsvidenskabsakademiet fægtede han med Iver for den opblomstrende Folkevæbning, uagtet han havde næsten alle Medlemmerne mod sig. Kort før sin Død blev han en af Bestyrerne for Stockholms Skarpskytterforening og bidrog med sit sædvanlige Liv og Varme til flere af de Beslutninger, som Foreningen især skylder sin Fremgang. Denne store fædrelandske Idee glædede ham i hans sidste Dage, thi han saa deri en Borgen for det frie Nordens fremtidige Storhed og Kraft. „Der findes megen Saft og Voxt i denne gamle Jord, sagde han. Give Gud, at man kunde sige det samme om dem, som styre for Plov og Sæd."

Paa Ridderhuset optraadte Montgomery ved 1823 Aars Rigsdag med Motioner om Tallotteriets og Assistentskontorets Ophævelse, og Karlbergs Krigsakademis Forandring til en applikativ Militærskole og Forening med Militærlæreværket paa Marieberg samt om et andet System for Sveriges Nationalforsvar og Forening af medborgerlig og militær Dannelse i de offentlige Læreanstalter. Ved de senere Rigsdage har han været en af dem, som varmt har ivret for Udvidelse af Kvindens Rettigheder som Medlem af Samfundet. Paa sidste Rigsdag hørte han blandt dem, der forsvarede Norges Ret under Diskussionerne angaaende Statholderspørgsmaalet.

Som Forfatter har han blandt Andet udgivet Biographier over General Vegesack, Landshøvding Edelstam og Oberst Eck, „Anmærkninger og Ideer om vore Forsvarsanstalter" og fremfor Alt „Historia öfver kriget mellan Sverge och Ryssland 1808 och 1809" (2 Dele, Ørebro 1842), et Arbeide af stort Værd og Interesse, som ogsaa er blevet oversat paa Fransk. Medens han var Kontorist, satte en gammel Underofficier ham Trommestikken i Haanden og forsikrede, at denne passede bedre for hans Fingre end Pennen. Skal man slutte efter denne hans Historie og hans andre Skrifter, har han dog ogsaa været en meget pennefør Mand. — Fremfor Alt elskede han det Land, hvis ulykkelige Krigshistorie han havde skrevet. „Jeg har gjenseet mit Finland, sagde han, og er der bleven festligt modtaget. Jeg har ligesom Runebergs Fændrik mine Marknadsminnen, jeg ogsaa."

For nogle Aar siden havde Montgomery taget Afsked fra sin Landshøvdingsbefatning og var i den sidste Tid bosat i Stockholm, hvor man ofte saa ham finde Hygge i yngre Literaters Kreds. Siden Slutningen af forrige Aar havde hans tidligere gode Helbred været vaklende, og 26de Mai dette Aar afgik han ved Døden. Han indtraadte i 1826 i Ægteskab med Hedevig E. Wallmark, Kancelliraad P. A. Wallmarks Datter, som tilligemed en Søn og fem Døtre overleve ham.

Landshøvding Gustav Adolf Montgomery.

Den amerikanske Revolution.

Grændse-Slavestaterne.

(Sluttet fra forr. Nr.)

En af Medlemmerne af Mr. Lincolns Kabinet, Mr. Blair, General-Postmester, er en Marylænder, og Henry Winter Davis, en anden af denne Stats fremragende Politikere, bekjender sig til Anskuelser, der falde nærmere sammen med Mr. Sewards end Mr. Jefferson Davis's. Kentucky frembragte Henry Clay, den store Statsmand, som stræbte at holde Ligevægten imellem Massachusetts og Syd-Carolina, John J. Crittenden, som bærer Henrik Clay's Mantel, og Prentiss, den vittige Udgiver af den fritalende Louisville-Journal, endvidere Cassines Clay, denne heltemodige Kjæmper for Friarbeidets Principer i Kentucky, der nylig af Mr. Lincoln er bleven udnævnt til at repræsentere de Forenede Stater ved det russiske Hof.

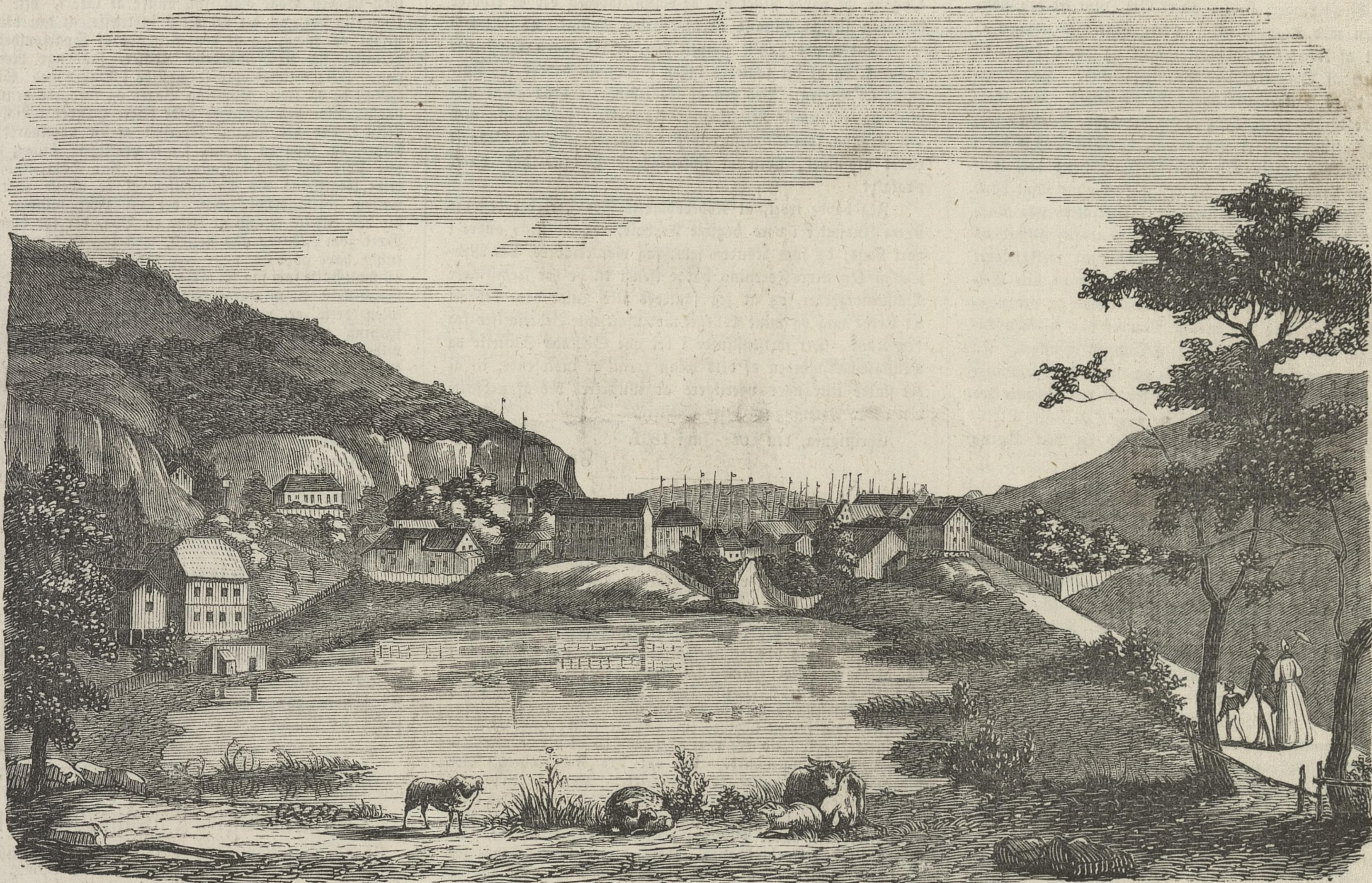
Missouri, der ligger meget høit over Havfladen og har samme Klima som Illinois og Kansas, har længe været den eneste af Slavestaterne, hvor Emancipationister have spillet nogen stor politisk Rolle. For denne Stat er Mr. Edward Bates, der er de Forenede Staters Generalfiskal og som saadan Medlem af Mr. Lincolns Kabinet. Ved sidste Sommers Valg blev Mr. Frank Blair, en Emancipationist, sendt fra St. Louis til Kongressen, og denne Byes Borgermester er nu en Emancipationist, og Stadens Raads-Forsamling bestaar ogsaa kun af Emancipationister. Denne Tingenes Tilstand er fornemmelig frembragt ved den store Indvandring af Tydskere. Den Indfødte i de frie Stater er saa tilbøielig til at bøie sig for Majoriteten, at, ved at flytte til de sydligere Dele, samtykker han letteligen i de herskende Meninger i hans for Tiden nye Opholdssted. De ufordærvede Tydskere ere derimod af et forskjelligt Tænkesæt. De finde, at de Ideer og Begreber om en Ting, der have en logisk Grundvold, mere fortjene at hyldes og bringes til Udførelse, end hvad der kun støtter sig til en folkelig Majoritet. Saaledes staar den indvandrede Tydsker som en Støtte og som et Værn for den fri-arbeidende Befolkning og for de indfødte Amerikanere, der dele samme Anskuelser.

Virginien har valgt at adskille sig fra de andre Grændsestater, og uagtet Folket endnu ikke har bekræftet dette ved en offentlig Afstemning, er det dog klart, at dets Tilbøielighed er for Montgomery, og ikke for Washington. Det begunstiger i høi Grad Slavehandelen og Slaveriet, og er paa een Gang Moderlandet, baade for de Forenede Staters Præsidenter og for Bomuldsstaternes Slaver. Befolkningen der bestaar af et langt større Antal Slaver, end i Maryland og Kentucky. Dens hele Antal er 1,596,083, hvoraf 1,105,196 Frie og 490,887 Slaver; altsaa udgjør Slaverne omtr. en Trediedeel. Det synes ikke, at Revolutionen i denne gamle Republik vil komme til at løbe saa let af. Armeer fra Norden true med ganske at undertrykke Staten paa Østsiden. Paa Vestsiden danner Alleghanien et mægtigt Bolværk mod deres Fremtrængen. Undersøger man Kartet, saa vil man bemærke, at en Pynt af Virginien strækker sig op imellem Staterne Ohio og Pensylvanien. Den vigtigste By i dette Distrikt er Wheeling, en liden livlig Fabrik-Stad paa 15,000 Indbyggere, og som ligger paa den østre Side af Ohio-Floden. Denne lille Landskab Virginien kalder man „The panhandle" eller Stegepanden, efter en formeentlig Lighed med dette Redskab. Ved at blive underrettet om at Østre Virginiens Tilbøielighed var for en Revolution, besluttede den nord-vestlige Deel af Virginien, hvis Beboere er aldeles ligesindede med deres Naboer i Ohio og Pensylvanien, at gjøre et lidet Koup for egen Regning. De nægtede ganske mere at betale Afgift til Regjeringen, og anraabte dernæst Mr. Lincoln om Vaaben til at forsvare sig mod Separatisterne, hvilket vist ikke vil blive dem negtet, og de have ogsaa sammenkaldt en Forsamling, der skulde sammentræde i Wheeling den 13de Mai, hvor Alt vilde blive gjort for at sikre sig en vedvarende Forbindelse med Forbunds-Regjeringen. Separatisterne haabe at indskrænke denne Modrevolution til denne Deel af Virginien, eller idet Værste til de transalleghaniske Trakter af Virginien; men

Unionisterne haabe derimod, at hele Virginien langs med de „Blue Ridge Mountains", og hele den østlige Deel af Alleghaniens Kjæde, snarere vil slutte sig til Konventionen i Wheeling end til Richmonds. Hvad angaar Udstrækningen af det nordvestlige Virginiens Frafald, vil den rimeligviis blive afgjort ved Ballotering eller Krigslykken. Disse moderne Vendeer, der samle sig under Foreningens Flag og arbeide for Friheden, ville ikke forgjæves anraabe de nordlige Naboer om Hjælp. Kan disse ikke fastholde Østre-Virginien, saa ere de dog sikre paa Vest-Virginien, der er knyttet til dem ved Baand, der ere stærkere end Alt Andet, nemlig ved Lighed i Interesser, Beskjæftigelser og Ideer. Man kan letteligen gjøre sig fortrolig med Tilstanden i en Stat, hvor en Deel af Befolkningen er falden fra. Alle Forbundsstater ere udsatte for saadanne Katastropher, og i Amerika har der aldrig været tilveiebragt fuldstændig Rolighed imellem Staterne; en Insurrektion af flere Lande er jo en afgjørende Krisis, og bringer altid et Skridt nærmere til en Revolution. Uagtet de revolutionære Stater ere deelte i to Partier, og Urolighederne har sit Udspring fra to forskjellige Punkter, idet det ene Parti holder paa sit Slaveri, det andet paa Friheden og Forbunds-Rettighederne, saa have de dog noget Charakteristik tilfælles, som ligger til Grund for den hele politiske Forvikling. Dette er Ønsket om Lighed. Slavestaterne, især deles hed Østre-Virginien, gjorde Opstand i det Haab, at det ved en ny Konvention skulde opnaa en større national Ligeartethed, end der nu findes, og Vestre-Virginien trak sig fra Slavestaterne ved denne Bevidsthed om Lighed med de Forenede Staters Folk, som de ikke kunne finde hos dem, der havde valgt Mr. Jefferson Davis til deres Anfører. Af denne Undersøgelse fremgaar altsaa, at de Forenede Stater har stærkere Baand paa tre af Grændse-Slavestaterne og en Deel af den fjerde, end denne usikre og vaklende Autoritet som alene gaar ud fra en Lighed i Beskjæftigelser. Den moralske Følelse, der hersker i Grændse-Slavestaterne, og som svækkes under de existerende Institutioner i Bomuldsstaterne, vil nu de nordre Stater søge at hælpe paa ved en Blokade og Invasion. Om de kan opnaa en vedvarende og fuldstændig Seier i denne Krig uden at undertrykke de private Institutioner i Syden, hvilket Lincoln erklærer at være langtfra hans Mening, og om de kan opdrive en saa stor Militær- og Sø-Styrke, som behøves til en lang Borgerkrig, og holde en stor fiendtligsindet Befolkning i Ave uden at undertrykke en Forbunds Republiks Ligheds-System, grundet af Washington og hans Samtidige, og forvandle den hele Union til en mere centraliseret og befæstet Republik, eller vel ogsaa som Frankrig, til et militært Diktatur, ere Spørgsmaale, der ved de nu indtrædende Begivenheder i denne Verdensdeel paatrænge sig Menneskeheden. (Lond. News.)

Øster-Riisøer.

Denne By, som 5te Juni næsten ganske er lagt i Aske, ligger i Nedenæs Amt paa en fremstikkende Landspids mellem Søndeløv-Fjorden i Øst og Sandnæs-Fjorden i Vest, omtr. 23 Mile fra Hovedstaden, og har en god Havn, der dannes af en Række udenfor Fastlandet liggende Øer. Den har tidligt været en Handelsplads, og endnu før Anlægget af Christianssand var her et Ladested. Efter sidstnævnte Byes Anlæg blev Riisøer ligesom Arendal henlagt under dens priviligerede Handelsdistrikt, og først 1723 blev det fritaget fra dette Afhængigheds-forhold og Udredelsen af Afgifter til hiin By. I 1735 fik Riisøer Kjøbstadsrettigheder og 1779 sin egen Byfoged. — Stedet ligger meget bekvemt for Søfart og Trælastudskibning, der da ogsaa har været Indbyggernes fornemste Næringskilde. Trælasten afhendes hovedsagelig til Hollænderne, som her hente den i egne

Øster-Riisøer, seet fra Landsiden.

Skibe. Forresten har Stedets egen Skibsfart, især i den sidste Tid, ikke været ringe, ligesom her ogsaa er drevet betydeligt Skibsbyggeri. Af 347 Fartøier, som i 1859 afgik herfra, hørte 221 med en Drægtighed af 7281 K.-Lstr. hjemme i selve Byen. Byens Velstand har i den senere Tid været i jevnt Tiltagende; men Fattigudgifterne have voxet i samme Grad eller maaskee endog stærkere. — Ved sidste Folketælling udgjorde Byens Folkemængde 2213; ti Aar tidligere var den 2008 og 20 Aar forud 1846. I 1845 havde Byen 291 Huse, assurerede i Brandkassen for 143,910 Spd. Før Ildebranden, 5te Juni d. A., var Antallet af Huse 381 og Assurancesum 222,450 Spd. Heraf brænte 247 Bygninger assurerede for 173,000 Spd., og kun 134 Huse med en Assurancesum af 49,450 Spd. staae igjen. Da Præstegaarden, Kirken og Skolebygningen er blandt disse, kan man allerede af Assurancesummen gjøre sig et Begreb om hvor usle og vædiløse hvert af de øvrige gjenstaaende Huse er. Raadhuset, en 60—70 Aar gammel smuk Træbygning, er blandt de brændte Huse ligesom Toldboden. Derimod er Kirken, en 215 Aar gammel Korsbygning af Træ, tilligemed den nærliggende Skolebygning i Behold. Hvad der især har givet Ilden en saa ødelæggende Styrke, er Byens Bebyggelse med Træhuse tæt paa hinanden, og maadelige Slukningsapparater, og paa enkelte Punkter Mangel paa Vand. Hertil kom, at der var faa Søfolk hjemme, og at Brandmandskaberne snart trættedes. — Om Aarsagen til Ildens Opkomst er ved Brandforhøret Intet blevet oplyst; at Paasættelse har fundet Sted, er ingen Grund til at antage.

Det Billede, som vi give af Øster-Riisøer, og som fremstiller det fra Landsiden, ganske idyllist, er optaget i 1834, og giver saaledes ingen tro Forestilling om Byen forud for Branden. Men i Mangel af noget nyere Prospekt, have vi troet, at burde give dette, da det ligefuldt kan have sin Interesse.

Nekrolog.

Byfoged David Vogt.

Byfoged David Vogt paa Moss, der afgik ved Døden 6te Juni d. A., var født i Drammen 2den Mai 1793 og saaledes omtr. 9 Aar yngre end sin endnu gjenlevende Broder Statsraad Jørgen Herman Vogt. Hans Forældre vare daværende Kjøbmand i Drammen, senere Sorenskriver i Nordfjord, Nils Nilsen Vogt (der havde antaget Tilnavnet Vogt efter sin Farmoder) og Abigael Monrad. Efterat have konditioneret hos Embedsmænd her i Landet, begav han sig til Kjøbenhavn for at læse til juridisk Examen i Modersmaalet; men da han manglede Formue, maatte han paa samme Tid arbeide for sit Brød, og derfor modtage Ansættelse, først som Assistent ved Generalpostdirektionens Revisionskontor, i hvilken Stilling han forblev hele Aaret 1813, og derefter som Assistent ved Tallotteriet. Som saadan tjente han til Decbr. 1815, da han deels formedelst Sygdom, deels formedelst Rigernes Adskillelse attraaede at komme hjem til Fædrelandet og søgte sin Afsked. Imidlertid havde han samme Aar underkastet sig Embedsexamen med Charakteren „Bekvem". Vendt tilbage til Norge, blev han 1817 konstitueret Bureauchef i Finantsdepartementet og næste Aar Prokurator ved alle Over- og Underretter i Riget. Næsten hele Aaret 1828 var han konstitueret Byfoged i Christiania. 30te Marts 1831 udnævntes han til Byfoged i Moss, fra hvilken By han var Repræsentant paa Storthinget i 1836, 39, 42, 45 og 48.

Af den i 1847 nedsatte Kommission ang. Brændeviinsbrændingens Bestatning var han Medlem.

Han blev 19de September 1819 gift med sin gjenlevende Hustru Marie Magdalene Juhl (f. 2den Febr. 1797), Datter af Konsistorialassessor og Sognepræst til Ferslov i Sjelland Lorentz Juhl og Charlotte Würtzen. Fem Sønner i forskjellige Livsstillinger samt en gift Datter overlever ham.

Foruden et Par Avisartikler (i Morgenbladet og dette Blad) har Vogt forfattet en „Beskrivelse over Kjøbstaden Moss", der udkom 1834 i Kvarto og ledsagedes af et lithographeret

Kart over Byen med nærmeste Omgivelser. Denne fortjenstlige Monographi, der saa at sige sluttede Rækken af de større Specialbeskrivelser over Byer og Bygder, som en priselig Lokalinteresse i Løbet af vel femti Aar havde fremkaldt, skyldtes nærmest den Iver og Samvittighedsfuldhed, hvormed Vogt tog sine Embedsforretninger. For at kunne opfylde sine Pligter som Embedsmand ansaa han det høist fornødent at have fuldkommen Kundskab om Gjenstanden for sin Virkekeds. For at ikke Eftermænd skulde have samme Besvær for at erhverve sig denne Kundskab, som han for sin Person havde havt, nedlagde han de vundne Erfaringer i hiint Skrift, som han ogsaa troede kunde være til Nytte og Veiledning for enhver Indvaaner, Ombuds- og Bestillingsmand i Byen.

Besjælet af en fortrinlig Gavnelyst, udstrakte Vogt, ifølge hans Overøvrigheds Vidnesbyrd, sin Virksomhed langt videre, end til hvad der strengt kunde fordres af ham, uden dog at forsømme Noget af hvad der laa indenfor hans egentlige Virkekreds.

Han var, heder det i en Nekrolog i Moss Tilskuer, en nidkjær Embedsmand og omfattede Kommunens som den enkelte Borgers Vee og Vel med varm Interesse. Med stor Beredvillighed og Imødekommenhed bistod han med Raad og Veiledning alle dem, der søgte ham for hans gjennem lang Virken i forskjellige Livsstillinger erhvervede Erfaringer og Specialkundskaber. Den værdige Trængende søgte ikke forgjæves hans Hjælp.

Ledsaget af et ualmindeligt talrigt Følge, bestaaende af Byens samtlige Embedsmænd og Autoriteter og Mænd af de forskjellige Livsstillinger, stedtes han 12te Juni til den sidste Hvile. Den med Krandse tæt smykkede Kiste blev udtaget af Sørgehuset af Kommunerepræsentationen og bares senere til Kirkegaarden af Borgerkorpsets Befalingsmænd. Haandværkerne med deres Fane havde sluttet sig til Toget. Ved Graven bleve de tvende første Vers af en ved denne Leilighed forfattet Sang afsungen af et Mandschor, hvorpaa Pastor Lie i et varmt Foredrag tolkede den Afdødes Fortjenester som Embedsmand og hans Betydning for denne Kommune samt hans Værd som Menneske og Familiefader. Efterat derpaa Amtmand Vogt i nogle hjertelige Ord havde udtalt Familiens Tak til de Tilstedeværende og Moss Kommune idetheletaget for den Velvillie og Deeltagelse, som under hans hele Embedsvirksomhed samt specielt under hans Sygdom og ved nærværende Anledning paa saa mange Maader var vist den Afdøde og Familien, blev sidste Vers af Sangen afsunget. En stor Deel af den Afdødes nærmere og fjernere Slægtninge havde indfundet sig endog fjent fra for at være tilstede ved Begravelsen, som ogsaa overvares af Hs. Excellence Statsminister Sibbern, der for Tiden opholder sig paa Værnø Kloster, og Distriktets Amtmand.

Foreningen for norske Oldskrifters Udgivelse.

Sidste Nummer af Illustreret Nyhedsblad har, ved med fortjent Anbefaling at omtale den af DHrr. S. Bugge, R. Keyser, P. A. Munch, N. Nicolaysen, S. Petersen, O. Rygh og C. R. Unger udfærdigede Indbydelse til Stiftelsen af et Selskab for norrøne Oldskrifters Udgivelse, i Forbindelse dermed omtalt den ældre „Forening for norske Oldskrifters Udgivelse" paa en Maade, der tiltrænger Berigtigelse. Ved at gjøre opmærksom paa den Forskjel mellem det ældre og det nye Selskabs Organisation og Virksomhed, at dette selv er tænkt at skulle forlægge de Skrifter, som det udgiver, medens den ældre Forening ved Overeenskomst med et Boghandlerfirma erhvervede sig de for Medlemmerne fornødne Exemplarer af Oldskrifter, hvis Udgivelse den vilde understøtte, — tilføies der: „Derved blev selvfølgelig Oplaget Boghandlernes Eiendom, og Selskabet afskaaret Adgang til — — — at overlade ny tiltrædende Medlemmer sine ældre Skrifter med betydelig Moderation i den (høie) for almindelige Kjøbere bestemte Bogladepiis." — Men med saa liden Omtanke var denne Forening ikke organiseret. Den 4de § i Loven bestemte udtrykkelig: „Det bliver i Almindelighed en Regel, at saadan Overeenskomst bliver at træffe med vedkommende Forlægger, at Prisen for Foreningen ikke ansættes høiere end til to Trediedele af Bogladeprisen, dog skulle tiltrædende Medlemmer have Adgang til for denne Subskriptionspriis at erholde de tidligere end deres Indtrædelse af Foreningen understøttede Skrifter. Subskription maa ikke finde Sted for andre end Foreningens Medlemmer." — Jeg vil ikke bestride, at det er meget bedre, at Selskabet med fuldstændig Forlagsret raader over de Skrifter, hvis Udgivelse det vil fremme, fornemmelig for derved at have en saa meget større Adgang til at indlede Bytteforbindelser med andre lignende Selskaber; men det maa dog ikke glemmes, at, naar et Selskab selv skal *forlægge* sine Skrifter, forudsættes det næsten med Nødvendighed, at Selskabet i det mindste til en vis Grad har det i sin Magt, at kunne *beslutte* og inden sin Midte selv kan *besørge* deres Udgivelse. Men dertil besad hverken nogen af den ældre Oldskriftforenings oprindelige Stiftere (afdøde Overretssagfører Winter-Hjelm og Undertegnede) den fornødne Duelighed, ei heller besad Foreningen inden sin Midte mere end et eneste Medlem (Professor P. Munch) der var istand dertil*). Man maa erindre, at det er 12 Aar siden hiin Forening blev oprettet, og at Oldtidsvidenskabens Studium dengang langt fra var saa almindelig udbredt som nu. Man turde følgelig dengang ikke stille sit Maal høiere, end at *muliggjøre* den private Virksomhed til Oldskrifters Udgivelse, derved at man samlede en fast Stok af sikre Kjøbere til de Oldskrifter, som udkom, hvorved en Forlægger blev istand til at overtage deres Forlag paa rimelige Vilkaar. Og denne sin Opgave formener jeg Foreningen løste paa en heldig Maade. Foreningen for norske Oldskrifters Udgivelse talte i sin Tid omkring halvfjerde Hundrede Medlemmer. Det var saaledes en ret respektabel Bistand, som Foreningen kunde byde de Skrifter, hvis Udgivelse den understøttede, idet Forlæggeren her havde et sikkert Minimum for Affætningen strax Skrftet var udkommet. Og Foreningen subskriberede paa alle de Oldskrifter, som udgaves, medens den bestod, alene med Undtagelse af et eneste (Stjorn), om hvilket saavel Udgiveren som Forlæggerne var enige med Foreningens Bestyrelse i, at det vilde være mindre egnet for samme; men ogsaa dette vilde være blevet understøttet, ifald det havde været en conditio sine qva non for dets Udgivelse. Jeg tror endog at kunne udtale den Overbeviisning, at hiin ældre Forening i væsentlig Grad har været medvirkende til, at der nu har kunnet oprettes et nyt Selskab efter en udvidet og utvivlsomt bedre Plan. For 12 Aar siden havde saadant ikke været muligt. — Det er saaledes ogsaa en i alle Maader ubeføiet Insinuation af Nyhedsbladet, at søge Grunden til hiin Forenings Hendøen i „Ledernes kjølnede Interesse for den Opgave, de havde stillet sig, og Vanskeligheden ved at erholde fornøden literær Bistand udenfor selve Bestyrelsens Midte." — Grunden var ganske simpelt den, at der ingen Oldskrifter udgaves, og at der saaledes ingen Gjenstand havdes for Foreningens Virken. Ved den af Storthinget i 1857 givne Bevilgning til norske Kildeskrifters Udgivelse i Forbindelse med den Adgang, som Universitetets Programmer give, har Behovet været afhjulpet, uden at Foreningens Bistand har været paakaldt.

Jeg havde troet, at Nyhedsbladets Redaktør, der besidder større Indsigter i vore boglige Forhold, end de fleste andre i vort Land, og som desuden selv, saa vidt erindres, var Medlem af den ældre Forening, havde kjendt til de her fremstillede Omstændigheder, og at jeg saaledes ikke skulde have behøvet at værge mig og mine Kolleger mod ufortjente Bebreidelser fra den Kant. Det fortjenstfulde i det nye Selskabs Stiftelse og Hensigtsmæssigheden af dets Plan er altfor indlysende, til at det skulde tiltrænges yderligere at illustreres ved af nedsætte den ældre Forening og dens Stiftere.

Christiania, den 20de Juni 1861.

Fr. Brandt.

Det har aldrig faldet os ind at benægte den forrige Oldskriftforenings Betydning og Fortjenstligheden af dens Stiftelse. Men vi formaa ligesaalidt nu som før at see nogen gyldig Grund til dens umærkelige Hendøen endnu medens Medlemmernes Antal var saa stort, at den havde Kræfter til at virke for det stillede Maal. Vi kunne ikke med Foreningens Stifter, Stipendiat Fr. Brandt, herfor finde nogen tilstrækkelig Grund deri, „at der ingen Oldskrifter udgaves". Thi hiin Forening stiftedes vistnok ligesaalidt som den nye af Hensynet til, at der hos Forlæggere eller Andre henlaa Oldskrifter færdige til Udgivelse, som ikke kunde blive trykte uden Tilskud, men i Bevidstheden om, at der gaves en Mængde saadanne Skrifter, som for at udgives kun ventede paa dygtige Folk til at afskrive og kollationere dem og Penge til at betale dette Arbeide og Trykningen med. Jeg har ikke Foreningens Love ved Haanden og husker dem hellerikke. Men saa bagvendte kan de ikke have været, at de skulde lægge Bestyrerne Hindringer i Veien for en saa ligefrem Ting som den, at tage Initiativet til andre Skrifters Udgivelse end netop de, som indløb til den Forlagshandel, hvormed Foreningen havde sat sig i Forbindelse, og at saaledes Selskabet skulde være død og borte, saasnart der fra denne Boghandel „ingen Oldskrifter udgaves". At ny tiltrædende Medlemmer tilstededes Moderation i Bogladeprisen paa Foreningens Skrifter, havde for Foreningen lidet at betyde, aldenstund Fordelen af Medlemmernes Tilvæxt ikke medførte nogen forøget Indtægt for denne selv og dermed en Forøgelse af dens Evne til at virke, men kun skaffede Forlæggerne af de Skrifter, Foreningen ved sin Subskription allerede havde understøttet, en yderligere Affætning. Dette er imidlertid et Punkt, hvorved vi ikke her skulle videre dvæle, da Hr. Brandt vistnok ligesaafuldt som vi indseer Fordelen for et saadant literært Selskab af at være Forlægger til sine Skrifter og dermed Eier. Kun skulle vi tilføie, at vi endog villigen indrømme, at under de literære Forholde, hvori hiint Selskab stiftedes, kunde det strufne Arrangement synes heldigst. Red.

*) Hverken Keyser, Unger eller Lange var Medlemmer af Foreningen.

Norge.

Christiania I Mandags Kl. 3½ ankom Hds. Maj. Enkedronningen her til Byen og blev modtagen med en næsten enestaaende Høitidelighed og Hjertelighed. Paa Palæbryggen var reist en Æreport, og langs Palæhaven havde en Række festligklædte Damer taget Sæde paa en dertil reist Estrade, og bestrøede den klædeslagte Gade med Blomster, idet Hds. Majestæt skred opad til Palæet. Nu saavel som da Hds. Maj. efter kort Ophold i Palæet drog op til Slottet, lød der ustandselige og begeistrede Hurraraab fra de uoverskuelige Skarer af Tilskuere.

— Hds. Maj. Enkedronningen vil 4de Juli lægge Grundstenen til den Bygning, som Selskabet til Omsorg for ældre ugifte Damer lader opføre.

— Ved kgl. Resol. af 6te Juni er der tilladt, at der i Christiania lærde Skoles øverste Klasse meddeles Underviisning i Rifleskydning, og at der af Skolens Kasse anvendes 153 Spd. til Indkjøb af 12 Kammerladningsrifler og indtil 36 Spd. aarlig til de øvrige med denne Underviisning forbundne Udgifter.

— Prof. J. Wilson i Edinburgh har skjænket Aas' høiere Landbrugsskole en Samling af henved 400 Uldprøver, hvilken er hidsendt ved den nu hjemkomne Agrikulturchemiker Rossing.

— Ved Examen philos., der sluttedes den 15de, erholdt to Kand. (Ulr. Bugge og Axel Lund) Charakteren Laud. præ cet., 27 Laud. samt 10 Haud. illaud. Til forestaaende Examen Artium er anmeldt 119 Kandidater.

— Renterne af Legatet „Prinds Gustavs Minde" er for iaar tildeelt Gust. Schult.

— Ricasoli har dannet det nye italienske Ministerium og overtaget Ministerpræsidiet og Udenrigsministeriet. — Frankrig har nu officielt anerkjendt Kongeriget Italien.

— Det svenske Aftonblad omtalte nylig som et glædeligt Tidens Fremskridt for Dampskibsreisende, at en Boghandler havde etableret smaae Boglader paa Dampskibene, hvor Passagererne kunde faae kjøbt de nyeste literære Produkter at fordrive Tiden med. Vi troe i den Anledning, at burde gjøre opmærksom paa et andet — som det synes os — for den Reisende baade besparende og mere bekvemt Arrangement hvad Dampskibslekture angaar. Dette er, at Dampskibene selv til Brug for Passagererne anskaffe et lidet Bibliothek, der efterhaanden forsynes med det Bedste og Nyeste, som kommer ud. Dette har „Skibladner" forlængst gjort, og vi troe, at baade Skibets Interessentskab og de Reisende derved have fundet sig lige godt tjente. Det kan være nok saa behageligt, naar man kommer ombord i et Dampskib, at faae kjøbt sig en Bog; men da den Bog, man just ønsker at læse i, ofte kan være temmelig dyr, vil det vel oftest indtræffe, at den bliver baade ukjøbt og ulæst, og at den Reisende af Sparsomhedssyn underkaster sig Kjedsomhedens Kvaler, saalænge Reisen staar paa. Hvis derimod vore Dampskibe i Lighed med „Skibladner" anskaffede en liden Samling Bøger og forøgede denne med de nyeste, vilde den Reisende have friere Hænder i Valget af sin Lekture, end det flygtige Oversyn af en uopskaaret Bog tilstæder, og desuden spares for et yderligere Tillæg i de ellers ofte store nok Reiseomkostninger. For Dampskibsselskaberne vilde Udgifterne ved Anskaffelsen af de nyeste Skrifter være næsten forsvindende; men det vil være mindre behageligt for den enkelte Mand at kjøbe en Bog, der for ham kun har Værd som Læsning paa Reisen, men som Hundreder efter ham kunde have godt af, naar den tilhørte Dampskibet. Maaskee vil man slutte som saa, at disse Dampbaadsbibliotheker vilde være Literaturen til mindre Gavn, end hine svømmende Boglader. Men dette er vistnok en falsk Slutning. Den visse Afsætning af et Exemplar af hver Bog til hvert Dampskib vilde let løbe saa høit op, som det sparsomme Salg til de enkelte Passagerer af nu et, nu et andet Værk; og tabtes der end noget herved, saa vilde det meer end indhentes derved, at en Mængde Mennesker fik see og gjøre sig bekjendt med de vigtigste Skrifter, hvoraf de siden af fri Drift vil anskaffe sig et eller andet.

Bergen. Søstrene Healey have saa lidet formaaet at nteressere Bergenserne, at Theatret har maattet indstille den tredie Forestilling, hvorved de skulde optræde.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 26. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 30te Juni 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

L. Holbergs Epigrammer.

(Oversatte fra den latinske Text af f.)

Intet af Holbergs Arbeider har været saa lidet paaagtet som hans latinske Epigrammer. Næsten Ingen har omtalt dem og heller Ingen har forsøgt at gjengive dem paa Dansk. Kun det forholdsviis ringe Antal af disse Epigrammer, over hvilke Holberg i Form af Forklaringer har udarbeidet sine „Moralske Tanker", findes oversatte i den ved G. Rode i 1859 besørgede nye Udgave af dette Skrift. Og dog ere hine Epigrammer mærkelige baade ved sit Indhold, da en overmaade stor Række Tanker og Indfald deri findes fremsatte kort og fyndigt og med det for Holberg eiendommelige Lune, og fordi de ere af saa væsentlig Betydning for Holbergs literære Charakteristik og ved et indtrængende Studium af hans Skrifter. Holberg havde maaskee mere end nogen anden Forfatter sine Yndlingstanker og Indfald, som han atter og atter næsten ligesom uvilkaarlig førtes ind paa, og som han ikke blev kjed af at reproducere paa de forskjelligste Maader og i de forskjelligste Skrifter. Saaledes vil Ideer og Indfald, som løseligen ere henkastede i „Peder Paars", findes udmyntede paa en forskjellig Viis i hans senere Skrifter, navnlig i Komedierne og Niels Klim. Og hvad der igjen først er fremkommet i disse Digterværker, kan siden i Hovedsagen forekomme paa de mest uventede Steder i hans øvrige Skrifter, ligetil hans Skolebøger. Til at forfølge hiin Retning af Holbergs Forfatterskab giver dog intet af hans øvrige Skrifter et saa stort Materiale, som hans Epigrammer. Thi det egentlige Substrat for disse ere deels Tanker, som han alt tidligere har behandlet i udførligere Form, „men her trukket sammen i en epigrammatisk Spids," deels Ideer, som han først nu har fremsat i en koncentreret Form, men som han siden udførligere har udviklet, enten i de „Moralske Tanker" eller paa spredte Steder. Hertil kommer en Række satiriske og paradoxe Indfald, som han enten tidligere har udtalt, men som her i en anden Form gjentages, eller nye, som han senere selv gjentager. Grunden til, at de Holbergske Epigrammer, trods deres store Interesse, have været saa lidet ændsede, var maaskee fra først af at søge i den Maade, hvorpaa de fremkom. De tryktes første Gang udenlands og „vitiøst", som han i Fortalen til sine „Moralske Tanker" selv klager over. De fem første Bøger udkom sammen med de to første Epistolæ om hans Levnet under Titelen Opuscula quædam latina (Leipzig 1737), og en sjette Bog (der i en følgende særskilt Udgave blev Liber VII) i den omtr. 6 Aar senere udkomne anden Deel af disse Opuscula, hvis Indhold forøvrigt var Autobiographiens tredie Epistel. Autobiographien oversattes og læstes i Oversættelse, hvorimod hans Opuscula, hvis forskjellige Dele ikke hyppigen findes sammen, har fundet en mindre Udbredelse og ialfald var og maatte blive en Læsning kun for den Lærde. Epigrammerne udkom vistnok siden, samlede og forøgede med nok en Bog, under Titeten Ludovici Holbergii Epigrammatum libri septem editio nova sexto libello aucta. Hafniæ & Lipsiæ. Sumptibus Oth. Chr. Wenzel 1749 *) Men heller ikke denne Bog kan have fundet stor Udbredelse, thi Exemplarer deraf forekomme kun sjeldent, og i Nyerup og Krafts Literatur-Lexikon nævnes den ikke engang, skjønt vel 200 Sider tyk. Den væsentligste Grund til at disse Epigrammer ere saa lidet bekjendte maa imidlertid søges deri, at de ikke fandt nogen Oversætter i Lighed med Niels Klim og de autobiographiske Epistler. Thi skrevne paa Latin og fulde af hartad uoversættelige Ordspil og fine satiriske Hentydninger, kunde de ikke læses med Fornøielse af andre end Latinister af Fag. Denne Hindring for at forstaae og nyde en Deel af Holbergs Digtning, hvorpaa han selv satte saa stor Priis, er der dog nu Udsigt til at see bortryddet. En Mand, der med philologisk Grundighed forener den for en Oversætter af Digterværker fornødne poetiske Sands, har foretaget sig det i Sandhed besværlige Arbeide, at levere en Oversættelse af disse Epigrammer, og for at erfare Publikums Mening over dette sit Arbeide, er det, at han har sendt os endeel af det allerede færdige Manuskript med Ønske om, at det maatte blive optaget i Nyhedsbladet. Idet vi her med Glæde efterkomme dette Ønske, kunne vi ikke undlade at bemærke, at efter vor Mening har Oversætteren, af foreliggende Prøve at slutte, løst sin Opgave paa en Maade, der lader os med Længsel imødesee en Oversættelse af Holbergs samtlige Epigrammer fra hans Haand. Allerede ved hovedsagelig at vælge Alexandrinen som Versform er Oversættelsen rykket den Holbergske Tidsalders poetiske Kostume nær; men ved Sprogtonen og den hele poetiske Diktion føres vi denne endnu nærmere, ja vi føle os tilmode som om vi læste i Peder Paars eller et andet af Holbergs danske Digte. Hertil kan føies, at Oversætteren heldigen har forstaaet at gjengive Originalens Ordspil og den stilistiske Braad, hvori Epigrammet udmunder sig, og at han har havt Dristighed nok til i Holbergs Aand at klare sig frem over denne farlige Afgrund af hvad Henr. Heine kalder en „vis velgjørende Ekvivocitet".

*) Der gives ogsaa Exemplarer uden Trykkeaar, men hvilke saa ganske svare til hiin Udgave, at denne kun maa være bleven forsynet med en afvigende Titel.

Det kan her være af Interesse at see, hvorledes Holberg selv dømte om disse fine Epigrammer, og derfor hidsætte vi det Væsentligste af hans 425 Epistel. Vi have foruden andet udeladt Slutningen, og dette især i Betragtning af vore mange Læserinder — ikke fordi vi indrømme, at nogen i Verden just vilde lide Skaar i sin Moralitet, om Alt, hvad Holberg her eller andetsteds har skrevet, stod der fuldt ud, men fordi Hovedsagen allerede er sagt i hvad vi aftrykke, saa at det Følgende kun er en videre dokumenterende Udvikling, og fordi vi ikke i Utrængsmaal ville give Nogensomhelst en omdisputeerlig Grund til at rynke paa Næsen over den brave Fader Holbergs formeentlige „Uanstændighed".

„Af alle mine Skrifter haver intet kostet mig meere Umage, og mindre importeret mig, end mine latinske Epigrammata. De samme bestaae udi 7 Bøger, og ere henved 900 udi Tallet, smaa og store. Derover ere efter Sædvane faldne foranderlige Domme, saasom Menneskets Smag er foranderlig; efterdi nogle see meest efter en pyntet Stiil; andre efter Materien; og Grammatici ofte vrage et Pentametrum, efterdi det endes ikke med et Ord af tvende Stavelser. Jeg tilstaaer gjerne, at mine Epigrammata ere ikke saa pyntelige som Barlæi og visse andre Poëters: Men jeg drister mig dog til at sige, at de ere af større Vægt, og krydede med mere Salt. Af hvilken Betydelse Materierne ere, sees af mine moralske Tanker, hvilke alleene ere Forklaringer over nogle af disse Epigrammata, hvoraf jeg har formeret et heelt moralsk og paradox Systema; da de fleeste Epigrammata, som andre Poëter have sammensmedet, bestaae alleene udi pure Ord og en ziirlig Stiil. Jeg siger de fleeste: Thi Martialis iblandt de Gamle, og Oweni Vers iblandt de Nyere, ere fulde af Salt; og vor Danske Poët Harderus giver Oweno derudi intet efter; thi mange af hans Epigrammata ere ikke mindre nette end fyndige. — — — — Nogle, som have lignet mine Epigrammata med Martialis, laste dette, at jeg ogsaa haver fulgt ham udi visse fri og ublue Talemaader. Men de Epigrammata, som i den Henseende kan censureres, ere ikkun ganske faa: De samme ere ogsaa aldeles ikke af den Natur som den Romerske Poëts. Man regner ellers saadant ikke saa nøie med Poëter, der skrive udi et dødt Sprog, som visse lærde Mænd alene kan læse. Owenus er ei heller fri for deslige Talemaader, men hører derfor ikke ilde. Hvorom alting ellers er, saa kan man sige, at de tage mærkeligen Feil, som efter saadanne fri Vers dømme om Poëternes Tilbøieligheder. Juvenalis Satyræ ere ikke meget kydske, dog holder man for, at han haver været en heel ærbar Mand. Ingen Fruentimmer ere mere frittalende, og undseer sig mindre udi offentlige Selskabe ved at nævne en Ting med rette Navn end Hollandske og West-Frisiske, og dog ere udi Gjerningen ingen kydskere: Ligesom de Mandspersoner, som udi Samqvemme mest badinere med Fruentimmer, ere ikke de rette Liebhabere; og er det ikke for dem, at Mænd have Aarsag at indslutte deres Hustruer. De rette Liebhabere ere de, som affectere største Modestie udi Fruentimmer-Laug; og er det fornemmeligen for dem, at man maa staae paa Skildvagt. Den Hund, som gjøer mest, bider ikke gjerne; det er ikkun for de stiltiende, og som synes ikke at ville bevæge sig, for hvilke man maa tage sig vare Hid henhører den Æsopi Fabel: En ung u-erfaren Muus, der havde forladt sin Moders Hule for at see sig om i Skoven, studsede, da den kom paa et Sted, hvor der var dobbelt Echo. hvilket saaledes forskrækkede den, at den strax tog Flugten. Udi denne Tilstand blev den mødt af en gammel erfaren Muus, hvilken den unge fortalte Aarsagen til sin Redsel: Den gamle sagde da; frygt dig ikke, min Søn! hvor stor Bulder og Larm høres, der er mindst Fare: Naar derimod alting er stille, og intet høres, saa maa du tage dig vare; thi da er Katten nær ved. Ellers veed jeg ikke, at jeg udi de af mine latinske Vers, som nogle censurere, haver overtraad Ærbarhed, med mindre man vil sige, at det er mod Ærbarhed med rette Navn at nævne en Ting, som dog bør nævnes — — —."

Idet vi her overspringe Resten af Holbergs træffende Epistel, ville vi ende disse indledende Bemærkninger med det Ønske til vore Læsere, at de ville skjænke efterstaaende Oversættelse en Smule af den Opmærksomhed, som vi troe den i og for sig selv fortjener og som et Arbeide af Holberg har Krav paa.

Redaktionen.

Af 1ste Bog.

1. Til den gjerrige Ole.

Ak Ole! see dit Huus snart med at falde truer;
Det falder og det har for sidste Gang Dig hust.
Hvad? den Reparation? Du for den Udgift gruer?
At blive Fattiglem? — tænk, alle Lemmer knust!

2. Gravskrift over Tordenskjold.

I denne Grav er lagt vort Nordhavs Zir og Ære,
De Danskes Ros og Lyst, skjønt kort saa skulde være.
Thi Parcen rev ham bort midt i hans friske Vaar;
Hans Seire tælled' hun, og glemte rent hans Aar.

5. Til Cæcilian.

Cæcilian! hvem maa din Lærdom ei forbause!
Du kjender Havets Dyb og Stjernens høie Vei.
Hvad Hera snakker om med Zeus i Nætter tause.
Det veed Du; — hvad din Hustru gjør, det veed Du ei.

6. Til Sextus, som vil have en Titel.

Du Sextus, af din Arv Du har saalidt tilbage,
Og derfor kjøber Du en Titel nu tilsidst.
Som „ærlig Mand" Du godt boer under lave Tage;
Blier Du velbaaren, sprænger Huset Du forvist.

7. Til Faustus, om Skribenters ulige Kaar.

Jeg gjør en Bog istand, tre fire Vers Du skriver;
Man skjænker Gaver Dig, men ingen Ting jeg faar.
Dog hvert et Blad af Dig Makulatur kun bliver,
Men mine vare ved, naar bort herfra jeg gaar.
Hvi gi'er man da til Dig, som dumt og daarligt digter,
Mens jeg som nyttig er, slet ingen Ting jeg seer?
Af Dig man har alt nok, og man Betaling pligter;
Mig giver man kun Haab, thi man vil have Meer.

10. Sammenligning mellem Qvintus Curtius og Kort Adelaer.

Din Curtius, o Rom, med Rette stor Du kalder;
De Danskes Kort han var dog endnu mere stor.

Din Helt han stormer frem, engang for Dig han falder;
Vor Kort tog tidt sin Plads, hvor Dødens Engel foer.
Stor er vel den, som Navn og Ry i Døden finder;
Men større er dog den, som før sin Død det vinder.

11. Om Tordenskjold.

Den gustne Avind seer, at Sværdet ei kan bide
Paa Helten, og hun tyer til Spillets Tærningkast.
Og Parcens Traad, som Magt ei kunde sønderslide,
Den for en Stimands Rænke brast.

14. Om Tordenskjold.

I Stridens Leg saa tidt han Døden overvandt;
I Legens Strid den Vei dog til hans Hjerte fandt.

17. Til en Tjener, som altid nægter sin Herre hjemme.

Hvergang jeg banker paa, Du siger Herren ude;
Jeg seer hans Ansigt dog, selv er han andetsted.
Er da hans Krop paa Fart, hans Hoved bag hans Rude?
Hør, Davus, sig han maa sit Hoved tage med.

20. Til Peer, som altid har tre Stemmer i Raadet.

Tre Stemmer i vort Raad Du, Peer, mon dominere;
Thi mellem Mads og Lars Du altid ta'er din Plads.
Og Lars Dig spørger da, hvordan du vil votere,
Og som Du har votert, voterer altid Mads.

24. Til dem, som foragte sit Modersmaal.

Mens Fædrelandets Sprog saa lidet Dig behager,
Jeg seer dets Korn og Most dog ganske godt Dig smager.

25. Til slette Poeter og Lovtalere.

Var ingen Curtius, var ingen Alexander.
Hvo Hære slagter ned, hans Priis i Saga lød.
Det lærde Gallien om sine Drotters Pander
Snoer Laurbærkrandsen helst, naar rigest Blodet flød.
Jo større Mandefald, jo flere Harpestrenge;
Og Higen efter Ros gjør Hjertet koldt og haardt.
Mit Raad er simpelt det: man skal Poeter hænge,
Hæng Talerne! saa gaar og Tyranniet bort.

24. Om Sosibianus.

Sosibian, som vil sig Digtekunsten vie,
Mig gav et Digt igaar, bad om min Dom; deri
Han saa begynder: „Skal jeg synge eller tie?"
Jeg læste det og skrev: Sosibianus, ti!

33. Om Lalage, som med stort Mod lod sig Benet afsætte. Til Sextus.

Hvor kjækt lod Lalage sig Benet amputere!
Hun kjører altid jo, hvad skal hun saa med Been?
Men, Sextus! hvilke Suk og hvilke Skrig med Mere,
Om af de Fingre fem hun skulde skjære en!

84. Til Afer.

Gjør Noget Du for Stads, gjør Noget Du for Nytte,
Man leer i begge Fald, hvis ei Du gjør det godt;
Dog blier for lige streng Kritik Du ei et Bytte;
Det sidste dømmes haardt, hiint faar dog større Spot.
Træd frem som Advokat, et Digt paa Prænt Du sætte;
Hiint finder man sig i, en Brøde dette er.
Det første gjøres maa; naar slet, man leer; men dette —
Da gaar Kritiken frem med Spyd og Skjold og Spær.
Thi Flaccus har dog Ret: Er man Poet med Maade,
Man finder ei for Gud og ei for Verden Naade.

85. Om Doktor Calliodorus, som i de fleste Sygdomme bruger Opium.

Formue giver Galén, kun Valmue Calliodours.

86. Hvorfor halvstuderede Røvere see Videnskabens Hemmeligheder, som de Lærde ikke see.

Hvi har for Mest'ren vel hver Kunst hvad dybt den skjuler,
Mens den Ukyndige, han har for alting Grund?
Se, Løgnens Videnskab for ham har dunkle Huler,
Hver Apothekersvend kan see dens dybe Bund.
Perpetuum mobile har Kunsten end ei fundet,
Det tidt og ofte fandt en simpel Haandværksmand.
Paa mangen Stjernes Gang har Astronomen grundet
Forgjæves; en Matros paa Fingrene dem kan.
Jo, Grunden er, i Tingens Indre trænge hine,
De dunkle Vaand, som alt forener der de fee.
Udvendig disse see; de tage paa; det fine
Indvendige, derom har end de ei Idee.

98. Om deres Daarlighed og Hovmod, som ville, at Retten skal dømme efter deres Hoved og hvad de kalde sund Fornuft, uden Hensyn til Lovene.

Du vil, at Dom'ren skal Fornuft, ei Loven lyde,
Naar din Sag kommer for; Du høist ubillig er.
Det er, som om Du vil, de Kort skal mest betyde,
Hvoraf de fleste paa din egen Haand Du seer.
Thi hvor Du seer Fornuft, den sig heel ofte dølger
For Andre; derfor bedst, at Loven kun man følger.

100.

Guds Væsen kan vi ei med vore Tanker gribe;
Af Alt, hvad han har skabt, vi veed at han er til.
Den Blinde, seer han end af Ilden ei en Stribe,
Han føler Varmen dog og veed, at der er Ild.

102. Til de Ubodfærdige, som idelig misbruge Nadveren.

Tre fire Gang hvert Aar til Herrens Bord Du vandrer;
Tre fire Gang hvert Aar fornyer Du din Pagt.
Hvad andet er det, end, da Du Dig ei forandrer,
At fire Gang hvert Aar Du bryde vil din Pagt?

103. Om man paa Grund af Personen skal bryde et Kjætter givet Ord.

Hvis Mandens Feil er Grund til fra din Pagt at smutte,
Den burde være Grund til Pagten ei at slutte.

125.

Din Bommert, Astrolog, fortæller Himlen; Jorden,
Den skjuler Løgens taus og finder Alt i Orden.

145. Om Polyhistoren Linus's Krambod.

Alt hvad der tænkes kan af simple Ting som rare,
Smaat, Stort og Bittert, Sødt, kort hvad man falder paa,
Fornødenhedsartikler eller Luxusvare,
Alt kan hos Linus man tilkjøbs, tilleie faae.
Lax, Sax, Tobak og Lak, Mastix, Harpix og Skjøger
Og Bøger faar man der, og Røgelse og Malt;
Og Ert og Urt og Liin og Livius's Bøger,
Og Plyds og Plinius; han har Sallust og Salt.
Romanske Strenge med Romaner om hinanden,
Likør og Brændeviin man faar, gaar man derhen.
Mangfoldig som hans Bod, mangfoldig er og Manden;
Han retter Fisk og Stiil, han fører Plog og Pen.

Akers gamle Kirke. (Efter Photographi af Hr. Petersen).

Naturligviis, til Spil med Kort den Haand ei duer;
Hvor kan med sin Galan hun spille Tærning saa?
Hvor kan hun skrive da de kjære Billet'douxer?
Hun Fingre have maa, men Foden — lad den gaae!

36. Raad til en Ven, at han skal gaae gradeviis, om han i en Ting vil naae Mesterskab.

Vil Du bli'e rigtig flink, gaae gradeviis og sagte;
Først er Discipel man, saa faar man Lærebrev.
Jeg husker Theodor; han havde lært at slagte;
Han længe Slagter var, førend han Doktor blev.

43. Om Billedhuggeren Artemidorus.

Hvi har Artemidor saa dumme Børn? — jo see,
Hans Statuer er netop ligedanne de.

49. Til Sextus om Lycoris's Kjærlighed.

Hvor kan Lycoris til en Træl sit Hjerte tabe!
Aa, Mayge, som bekjendt i Galgen sig — forgabe.

60.

Han Statuer gjør smukt, men stygge Børn tilvisse;
Ja, hine gjør han selv; hans Svende gjøre disse.

62. Til Ponticus.

Alt længe Seinen god i Elben ud sin Bølge,
Og bragte fremmed Sprog og Sæder i sit Løb.
En daarlig Ungdom la'er man Andres Skikke følge,
Og Fædres Sæd og Land foragte Børn i Svøb.

66. Attest for Aristo.

Aristo er en Tyv, en Dranker, Løgner, Slemmer;
Men sin fastsatte Tid til Bøn han aldrig glemmer.

67. Om Jomfru Fabulla, som ei havde det bedste Rygte.

Fabulla var saa smuk; der fandtes knap saa smuk en.
Alt under denne Steen nu ligger hun forstukken.

76. Hvad Gud ikke skaber.

Alt blev paa Herrens Bud, kun ikke Romas Paver;
Dem Kardinaler gjør, og selv de Guder laver.

77.

Du fattig Alchymist, som Skarn til Guld kan gjøre!
Se, Løgen bliver rig, som kan mig det afføre.

78.

En Astronom fornys en Bonde lod indstevne
Alt for et Stykke Jord; den Sag gik ham imod;
Thi Dom'ren sa'e: Min Ven, Du Jorden ham maa levne,
Men Himmelen er din, den hele; værsaagod!

81. Tre Maader at omvende paa.

En Kjætter læger man med Bod
En Sværmer bedst ved Urt og Rod;
En Rotting er mod Ondskab god.

153.

En Mand er Solen lig, og Konen ved hans Side
Er Maanen; af hans Lys kun laaner hun sit Skin;
Som Solen maa en Mand Formørkelse og lide,
Naar fremmed Personasj' imellem dem gaar ind.
Som Phøbus da blier tynd og krummes i en Bue,
Saa kan man krumme Horn paa Mandens Hoved skue.

155. Til Paulus.

Hvor mørk hver Livets Dag! hvor mørke mig dets Nætter!
Dog, blier den sidste Nat kun lys, det alt sig retter.

171. Hvordan Kone man skal tage. Til Danaver.

Du spør mig, Danaver, hvad jeg vil ha'e for Øie,
Om jeg en Kone ta'er, og Valget frit mig stod?
Hun være ei for stiv, hun ei for let sig bøie,
Hiin vel min Ryg, og hun min Pande pynte lod.

Ei alt for smuk, og ei for grim; thi da blev Tingen,
Den smukke skyed' mig, den grimme skyed' jeg.
Medgiften ei for stor, men heller ikke ingen;
Hiin myndig pukke vil, men denne plukked mig.
Ei alt for streng, ei en, som sig letsindig steller;
Det, som er let, det let som tungt man føle faar.
Ei ganske ufrugtbar, men ei for frugtbar heller;
Hiin i mit Rygte, i min Pung gjør denne Skaar.
Ei nogen klog, ei en, som gal og dum vil trætte;
Hiin styre vil, og jeg ei denne styre kan.
Jeg Middelveien gaar; imellem hiint og dette,
Saa med en Hustru bedst i Livet vandrer man.

172. Om den drikfældige Kone Caja.

En Kone i et Huus som Maanen er; hun skinner
Ved Mandens Lys og er ham underdan og huld.
I disse Ting jeg og hos Caja Lighed finder;
Kun ei i eet; din Caja, hun er altid fuld.

176.

Han gav mig Ja med Blik, som bød mig bort mig pakke.
Hiins Nei var ligt et ja; hvem skal nu mest jeg takke?

177.

Stor Deel af Livet gaar til hvad er ondt og ilde;
Størst Deel til ingen Ting; paa Fjas vi heelt det spilde.

191. Til Anna, som er kold og flyer mig.

Som kolde Daphnes Flugt til Elskov Phøbus tænder,
Saa tænder din mig op; stands dog! jeg beer; da vil
Min Elskov standse; viis dit Ansigt mig, da vender
Jeg Ryggen flux; ved din vil kjølnes al min Ild.

196. Om Mamerkus, som med Studier ogsaa skiftede Sæder.

Mamerkus Digte skrev; da var en Libertin han;
Hans Sprog, det bundet var, hans Liv var frit dengang.
Nu skriver Prosa han og er en peen og fiin Mand;
Hans Liv er bundet nu, hans Sprog er uden Tvang.

197. Om Otho.

Som Raadmand er han brav, skjønt han er uden Nemme;
Man spør jo ei derom, man be'er kun om hans Stemme.

198. Til en hæslig Pige, som dog har en Elsker.

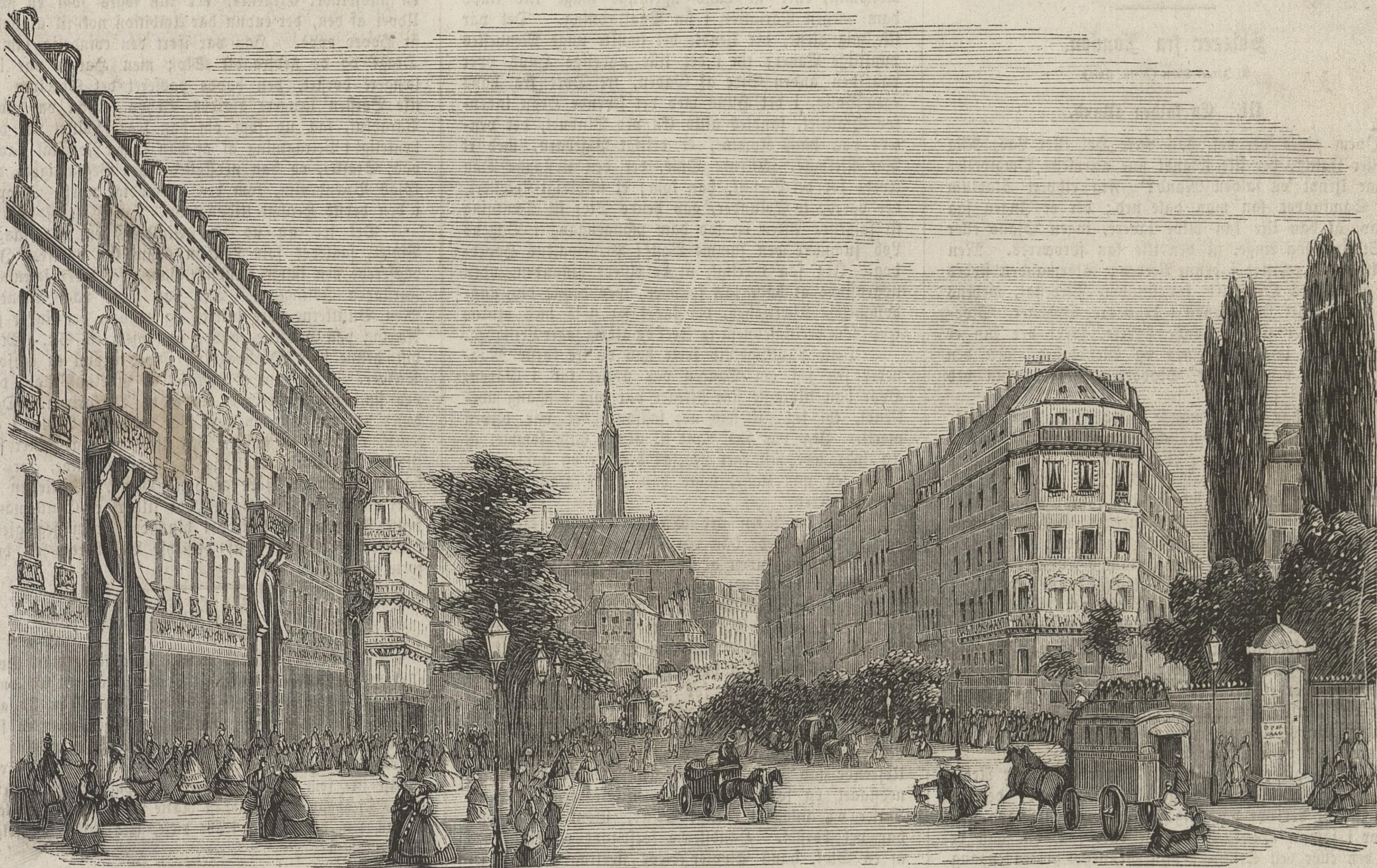
At en Tiltrækningskraft, hvis Grund vi ei opdage,
Der i Naturen er, det vil man jo paastaae.
Vee mig! Du har den Kraft; Du kan til Dig mig drage;
Jeg føler det; hvordan? kan plat jeg ei forstaae.

207. Til Ole.

Dø tidlig eller silde — det skal Du ei betragte:
Dø godt eller ilde — det skal Du vel paaagte.

Akers gamle Kirke restaureret.

Efterat Akers gamle Kirke var bleven altfor trang for den stærkt tiltagende Menighed og der saaledes maatte tænkes paa Tilveiebringelsen af et rummeligere Gudshuus, fandt som bekjendt Præstegjældets Kommunalbestyrelse det hensigtsmæssigt at nedbryde den gamle Bygning for paa dens Tomt og tildeels af dens Materiale at opføre en ny Kirke, der da skulde koste 15,000 Spd. Denne Plan til at bortrydde et Bygværk, vistnok næsten jevngammelt med Christendommen i Norge, var imidlertid ikke saasnart bleven Almeenheden bekjendt, førend den inden Pressen vakte et Ramaskrig, der endog maatte bringe selv dem, som havde fattet Beslutningen, i Tvivl om Rigtigheden af dens Gjennemførelse. Under den lange Avisfeide herom (i Slutningen af Aaret 1851 og udover paafølgende Aar) bragtes vistnok meget sygeligt Antikvitetssværmeri til Torvs; men Enhver kunde dog selv med den mest nøkterne Betragtning faae ud saameget, at den omstridte Kirke baade paa Grund af sin Ælde og sit sjeldne Bygningsmaterial fortjente at reddes. Kun ikke Akers Kommune med sin storartede Sands for det Praktiske kunde gaae ind paa denne Betragtning. Den skulde have sig en ny Kirke og kunde til denne bruge den

Boulevard Sebastopol i Paris.

gamle Kirkes Tomt og Stene, altsaa var Nedbrydelsen en grei Sag. Kommunen stillede sig ligesom med Slæggen færdig over de meget omskrevne „ærværdige gamle Mure" og truede uafladelig med at knuse dem, hvis Ingen vilde kjøbe dem for langt mere end de vare værdt. Men jo alvorligere denne Trudsel blev, jo interessantere blev Kirken og desto større Folks Iver for at see den reddet. Dette virkede igjen tilbage paa Kommunen, som nu troede at maatte vise sig rigtig fast og barsk og ikke uden store Fordele afstaae fra sit Nedbrydningsforsæt. Selskabet for de norske Fortidsmindesmærkers Bevaring tog sig af Sagen og vilde gjøre Opofrelser, for at see Kirken reddet og restaureret. Men Akers Kommunalbestyrelse indsaa for godt, at der kunde gjøres bedre Affærer ved at sælge Kirken, end ved at restaurere den, selv om man hertil fik et ganske anseeligt Tilskud. Kommunen havde selv i 1849 kjøbt Kirken af dens private Eier for 4000 Spd. Under 11te Mai 1852 besluttedes der at sælge den til Christiania By for 7000 Spd. Men da den Subskription, der var aabnet i Anledning af Kirken, havde havt god Fremgang og Byens Formandskab havde udvirket en Repræsentantskabsbeslutning, ifølge hvilken der kunde bydes 6000 Spd. for Kirken m. v., fattedes 2. Juli næstefter af Akers Formandskab den Beslutning, ikke at sælge Kirken under 8000 Spd. Imidlertid havde Privatmænd i Aker subskriberet de 1000 Spd., som udgjorde Forskjellen mellem Akers Kommunes oprindelige Forlangende og Christiania Kommunes Anbud. Men da nu Akers Kommune holdt paa den sidst forlangte Kjøbesum og endog indskrænkede Fristen for Nedbrydningens Begyndelse til en Maaned, saa det ud som om alle de gjorte Bestræbelser skulde blive uden Frugt. Da var det, at Foreningen for de norske Fortidsmindesmærkers Bevaring stillede sig som Garant for 700 Spd., paa samme Tid som nogle Mænd i Aker, der formodentlig ikke deelte Kommunalbestyrelsens Lyst til at spekulere i Folks Pietetsfølelser, garanterede de manglende 300 Spd. Paa den Maade kom da Kjøbet endelig istand i Høsten 1852. — Som en Snurrighed fra Akers Formandskabs Side fortjener det at opbevares, at uagtet det selv vilde *nedbryde* Kirken, hvis det ikke fik solgt den til Christiania Kommune, og denne kun for at *hindre* Nedbrydelsen havde sat sig i Bevægelse, opstillede hiint Formandskab den ligesaa overflødige som komiskt ædle Betingelse, at Salget kun maatte foregaae paa Betingelse af at Kirken *ikke* nedbrødes. Salget var i merkantil Forstand en „god Handel" for Aker. Det kjøbte sig endnu i samme Aar paa Ullerns Grund en langt større Kirketomt end den gamle for 1000 Spd., og havde saaledes 7000 Spd. i Behold. Selv ved Antagelsen af den af Christiania Kommune først tilbudte Kjøbesum vilde det faaet langt mere end Værdien af Tomten og Kirken som Materiale. Men om Kommunen har havt saamegen Ære som Fordeel af denne „Handel", bliver et andet Spørgsmaal. — Da Christiania Kommune kjøbte Akers Kirke, var Hensigten tillige den at lade den restaurere, for at den kunde blive benyttet til Gudstjeneste. Dette kunde imidlertid først skee, efterat Akers Menighed havde faaet istand sin nye Kirke, saasom den var forbeholdt Benyttelsen af den gamle Kirke indtil den Tid. Først i Høsten 1859 bevilgedes de til Restaurationen fornødne Midler 12,500 Spd., deraf 5000 Spd. af Christiania Sparebank og 7500 Spd. af Kommunen, og Arbeidet paabegyndte under Ledelse af Architekterne Schirmer & Hanno og efter deres Plan. Den 1ste Mai d. A. overleveredes Kirken som fuldfærdig. Ved Bestemmelsen af Restaurationsplanen var Betænkning indhentet fra Direktionen for Foreningen til de norske Fortidsmindesmærkers Bevaring, der til Erhvervelse af Kirken havde ydet et saa betydeligt Bidrag. Kirkens oprindelige Bygningsstiil og Charakteer er naturligviis bibeholdt, men at bringe den tilbage til dens oprindelige Skikkelse, maatte strax

forekomme uhensigtsmæssigt. Fra først af havde Kirken sandsynligviis intet Taarn havt og heller ikke Lysaabninger paa Nordsiden. Nu har den ved Enden af Korsbygningen og det egentlige Skib faaet et firkantet Taarn, der ligesom Kirken selv er opført af huggen Kalksteen, og i Skibets øverste Stokværk paa Nordsiden er anbragt Lysaabninger, svarende til dem, som allerede fandtes paa den søndre Væg. Væggene ere indvendig og udvendig ligesom Pillarerne rensede for Kalktilsmørningen, saaledes at den hugne Steen træder frem, og hvor Stene vare sprungne og Stykker affaldne paa Grund af de Ildebrande, Kirken tidligere har undergaaet, er enten nye Stene anbragte eller Hullerne udkittede med Cement. Gulvet er sænket, alle Pulpiturer borttagne og hele det indvendige Træværk gjort nyt. Et nyt Orgel er anskaffet, ligesom ogsaa Døbefad af Sølv, Kalk og andet Sølvtøi. Derimod er den gamle Prædikestol og Altertavle bibeholdt.

Her at gjentage de sparsomme Beretninger om Kirkens ældre Historie ansee vi for overflødigt, da Alt, hvad i saa Henseende kjendes, findes meddeelt i første Aargang af dette Blad i en Artikel af Professor P. A. Munch.

Den Afbildning af Kirken i dens nuværende Skikkelse, som vi her give, skyldes en Photographi af Hr. Photograph P. Petersen, og fremstiller Kirken seet fra Sydsiden.

Skizzer fra London.

Af Israel Dehn (Frith. Foss).

III. En falden Mand.

Hvem gives der vel, han være Høi eller Lav, Riig eller Fattig, der ikke iblandt sine nærmeste Omgivelser har kjendt 'en falden Mand?' Fra ethvert Stadium i Samfundet kan man dale ned; der er Ingen saa lav, at han ikke kan blive lavere, ingen Stand eller Stilling saa ringe, at den ikke kan forværres. Men Alting er relativt i denne Verden; Stormanden stødes i sine Liges Øine ned fra sin høie Piedestal, medens han beholder sin Glands i de nedre Sphærer, Stodderen synker tilsyneladende dybere, fordi der kun er et Skridt imellem Armod og Elendighed, men den Høie daler ved et Pust, Stodderen omstødes kun ved en Orkan.

Jeg har kjendt mange faldne Mænd, fra dem, der i Magtens Storhed kun behøvede en Mægtigeres unaadige Ord, Gebærde eller Blik for at være elendige i egne og Omgivelsers Øine, til Udskuddet, der om Aftenen sniger sig hen ad den smudsige Gade med forbryderisk Hensigt og med lurende Blik, det næste Stadium efter Armod, Fristelse og Kamp.

Men det er i en af de utallige Nuancer imellem disse Extremer jeg har valgt Sujettet for denne min Skizze.

Jeg har altid holdt af at observere mine Naboer, deres Gjøren og Laden. Det er mig vel bekjendt, at Folk kalde dette smaaligt, at det skal være Tegn paa 'Verden' og Færden paa større Steder, at man ikke veed, hvem der bor over eller ved Siden af os, ikke tager Notits af den Person, der paa et offentligt Sted tilfældigviis tager Plads ligeover for os ved Bordet, eller som kjører med os i samme Vogn.

Jeg giver disse bereiste Damer og Herrer Ret i deres Opfatning af Sagen, forsaavidt de dermed mene, at det bør være ligegyldigt, om den Mand, der bor i samme Huus, heder saa eller saa, om han er i den eller den Stilling; men Mennesket er nu engang saaledes beskaffent, at det ikke har nok med sig selv, men maa søge Stof til Adspredelse og Tænkning hos de Individer, hvormed det kommer i Berørelse. Det kunde aldrig falde mig ind, naar jeg gjorde Bekjendtskab med en Mand i en Jernbanevogn eller paa en Dampbaad at spørge om hans Navn eller Stilling, men det vilde sikkerlig falde mig ind at mærke mig hans hele Adfærd, den Maade, hvorpaa han udtrykker sig eller bærer sin Person, hans Klædedragt og Miner, og skrive ned hos mig selv Historien om Individet, denne altid familiære og dog saa evigt vexlende og foranderlige Ting.

Jeg boede i nogen Tid i en mindre Gade i London, paa et af disse tilsyneladende affides og eensomme Steder, et Phænomen i hiint store Phænomen, og som, skjønt kun faa Skridt fra Færdselens Pulsaarer, lader Beboeren troe, at han befinder sig i en liden Landsby, fjernt fra Verdens Tummel og Larm. Gadens Navn er gaaet mig af Minde, men jeg seer endnu i Tanken de venlige Huse med deres blankpudsede Vinduer og Dørhammere, de respektable Beboere, der om Morgenen gik til sine Forretninger i City og vendte tilbage til Theetid om Aftenen, Melkedrengen, der hver Morgen gjorde sin Runde ved hvert Huus, og som ved hvert Huus slog en luun Passiar af med en net Tjenestepige i sneehvid Kappe og lysegul Kjole; Alle disse Ting hørte dengang med til min Existence og vare Dele af mig selv.

Ligeover for mig boede en ung Mand. Han tiltrak sig først min Opmærksomhed ved sin Punktlighed. Hver Morgen, naar Omnibussen passerede Huset paa dens Vei til City, aabnede han Gadedøren i samme Øieblik den var et Par Skridt fra denne; Konduktøren behøvede neppe at give Signal til at standse, saa hurtig steg den unge Mand op og indtog sin sædvanlige Plads paa Vognens Udside. Han syntes altid muntert stemt, tilnikkede venligt sine Reisefæller, tændte ufeilbarligt en Cigar, saasnart han var kommen til Sæde, og rullede afsted under livlig Passiar.

Præcis Kl. $6^1/_4$ om Aftenen kom han igjen, men var da altid til Fods. Han var gaaet tilbage med en anden Omnibus, der satte ham af henne ved Hjørnet. Jeg seer endnu hans høie, ranke Figur, naar han med elastiske Skridt kom op af Gaden; det var en meget smuk, velbygget Mand, der neppe kunde være mere end tyve Aar gammel, med ravnsort Haar og mørke Øine; han var stedse meget peent klædt, bar en ny, glindsende Hat, velpudsede Støvler og ziirlige Handsker, skjønt hans øvrige Dragt, der altid bestod af de samme lyse Beenklæder og Vest og den samme sorte Frak, lod mig formode, at han enten var meget økonomisk, eller at hans ugentlige Gage ikke tillod ham megen Variation i sin Paaklædning. Det var ikke mig alene, der kjendte det smukke unge Menneskes punktlige Vaner; thi i det lille nydelige Huus over paa den anden Side af Gaden, tre Døre fra hans egen Bolig, i det Huus med det levende Hegn indenfor Stakittet, fandtes altid En ved Vinduet, der ventede paa hans Komme, et deiligt Pigebarn, med et Par skjelmske, smilende Øine, der den udslagne Dag levede for det Øieblik, han kom; et uskyldigt Koketteri, der varede to Sekunder, gav hende Stof til Tænkning til følgende Aften og lod ham mangengang i Dagens Løb summere den samme Post i Principalens Hovedbog. Jeg saa tydeligt, at de elskede hinanden, uden nogensinde at have talt sammen, med denne bly, ungdommelige Kjærlighed, der lader sig nøie med status qvo, som heeltigjennem er ideel og aldrig søger Leilighed.

Dette punktlige Liv førte han de tre første Maaneder fra jeg om Vaaren var flyttet ind i Gaden. Hvor han tilbragte sine Aftener var mig dengang ubekjendt, thi jeg gik selv ud, saasnart det var bleven mørkt. Jeg var saa vant til at see ham komme, at jeg indrettede mit eget Levesæt derefter og stadigt forlangte jeg min Kaffe, naar han lagde Haanden paa Dørhammeren.

Men en Aften ved Midtsommmerstid blev han borte. Jeg troede han var bleven opholdt paa Kontoret og gik ud uden at tænke mere paa ham. Den næste Morgen aabnedes Døren ligeover for en halv Time før Omnibussen pleiede at komme, og jeg saa det unge Menneske begive sig ud tilfods. Dette gjentog sig en Maaned. Han kom ikke mere hjem til sin sædvanlige Tid og jeg hørte undertiden ud paa Natten Dørhammeren ligeover for slaae et Par sagte Slag. Nu spadserede han regelmæssigt til City hver Morgen. Mest paafaldende var mig dog den Forandring, der i denne Tid foregik med hans ydre Person. Hans friske Udseende gav Plads for en sygelig Bleghed, han syntes nedslaaet og fortrykt; den forhen glindsende Hat fik Buler og antog et rødligt Skjær, skjønt den endnu var vel børstet. Handskerne forsvandt og erstattedes af en Stok, hans Støvler bleve nedtraadte paa Hælene, og hans hele Dragt tydede paa smaa Kaar. Cigaren saaes heller ikke mere. Det blev mig nu indlysende, at han undlod at benytte Omnibussen for at spare. Ved at gaae til og fra Kontoret indsparede ham otte Pence, og ved ikke at røge en Cigar fire Pence; dette udgjorde en reen Gevinst af een Shilling pr. Dag. Han maatte altsaa have faaet nye Udgifter, der baade gjorde disse Savn nødvendige og opslugte de Penge, han før havde anvendt paa sin Dragt. Pludselig seer jeg ikke mere til ham. Den unge Pige syntes ligesaa forbauset som jeg. I tre samfulde Uger ventede hun ved Vinduet med et uroligt, speidende Blik; saa blev ogsaa hun borte.

Hvor var der vel bleven af ham? Gaaden opklaredes for mig allerede Dagen efter, thi i hans Vinduer kom en Plakat, der antydede, at Værerlsene vare tilleie. Jeg kunde ikke styre min Nysgjerrighed, men gik over Gaden og forlangte at see Leiligheden. En velnæret Kone i Kvækerdragt gav sig tilkjende som Husets Herskerinde. Hun var meget snaksom og jeg fik uden Vanskelighed de forønskede Oplysninger. Den kjære, velsignede, unge Herre, Mr. Daly havde været Clerk paa et Kjøbmandskontor i City. Han var det ordentligste Menneske af Verden, havde spiist to Æg til Frokost, spiste til Middag hos Isantz i Bucklesburg, og tog sin Thee hjemme i Familiens Skjød. Hendes to Døtre Sarah og Ariel holdt begge umaadeligt meget af Mr. Daly, han havde altid været meget glad i dem ogsaa, givet dem Handsker og Smaapræsenter og fundet meget Behag i deres Selskab, som han hver Aften havde nydt enten hjemme eller paa de Steder, hvor han havde taget Familien hen. Leien havde han betalt akkurat hver Løverdags Aften ligetil for en Maaneds Tid siden. Men nu var han skyldig for fjorten Dage og havde igaar ingen Penge til at betale i Forskud. De seer, min Herre, fortsatte Matronen, at jeg ikke kan have Raad til at føde en velvoxen Mand, tilmed med Æg og Franskbrød, og lade ham beholde mine bedste Værelser, naar han hverken betaler eller har Udsigt til at betale, nu da det slette Selskab, og Spilleklubben, han blev ledet til at besøge, har kostet ham hans Plads. Her staar hans Toiletskriin, fortsatte hun, han har efterladt det som Pant, den kjære Dreng, men jeg nænner ikke at sælge det. Kanskee han en Dag kan løse det tilbage, saa jeg desuden kan faae den fulde Værdi for mit Udlæg. Jeg forlod Kvarteret og tænkte ikke mere paa Mr. Daly. Men en Dag seent ud paa Høsten, det var bitterligt koldt og regnede, gjenfandt jeg ham i Gravesend, hvor han var beskjæftiget med at borde Fartøier. Hans Bestilling var da 'wotering klark', en misserabel Existence, der kun søges som en sidste Udvei af den, der endnu har Ambition nok til at holde sit Hoved oppe. Han var iført den evindelig samme Dragt og de nedtraadte Sko; men Hatten var ikke længere børstet, den havde passeret det Stadium da ikke Børsten længere gjordes Behov. Han var uden Paraplui, saa ud som om han frøs, hvilket nok var tænkeligt i Betragtning af at han ingen Yderfrak havde paa, Stakkel, og han nedskyllede med Begjærlighed det Glas Brændeviin, som den godmodige norske Skipper i den bedste Hensigt tilbød ham.

Det led nu ud paa Vinteren, en raa taaget Vinter, saaledes som London alene kan opvise. Jeg passerede den lange smudsige Gade, der leder igjennem Forstaden Islington. Det var seent paa Aftenen. Men Butikkerne vare lukkede og enhver, der finder sin Næring paa Gaderne, havde søgt hjem til Sit. Men hist henne i en Dørhvælving sidder endnu en eensom Sælger. Bag ham er opstillet en ynkelig Praas, der ved sin egen Materie er klæbet til Dørkarmen. Den kaster et mat Lys over et Par daarlige Æbler i en Kurv, og over en gusten Skikkelse, der mat læner sig tilbage og uroligt iagttager de Forbigaaende, for at see om ingen vil kjøbe af hans Varer. Skikkelsen er iført en Dragt, der engang har tilhørt en Gentleman; dens Former ere gaaede i hinanden, men jeg gjenkjender strax Snittet af de lyse Beenklæder og den sorte Frakke.

Literatur.

J. C. Tuxens allerede omtalte interèssante Værk **Sol- eller Planetsystemet**, populært fremstillet (og med Afbildn.) foreligger nu allerede i sin Heelhed. (Philipsens Forlag. Priis 1 Spd. 12 ß). Vi gjentage, at Bogen giver en for den dannede Læser i Almindelighed forstaaelig Fremstilling af Astronomien, og bemærke endvidere, at der til denne Forstaaelse ikke som ved de almindelige „populære Astronomier" kræves Kjendskab til en saadan Række mathematiske Formler, at kun den, der er inde i alle disse, med Frugt kan følge Fremstillingen.

Norge.

Christiania Enkedronningen har i de sidste Dage besøgt flere af Byens Skoler og Asyler og idag besaa hun Universitetets Samlinger, Universitetsbiblioth eket, Nationalgalleriet og den nordiske Kunstudstilling. I Tirsdags besøgte hun en Aftenunderholdning, som Skuespiller Nielsen gav paa Christiania Theater.

— Imorgen (Søndag) indvies Biskopperne Grimelund og Essendrop i Vor Frelsers Kirke.

— I Onsdags aabnedes en nordisk Kunstudstilling paa Universitetet (deri 29 danske, men kun 7 svenske Malerier) hvilken kan besees hver Dag fra Kl. 10—2 og 4—7.

— Endeel af Personalet ved den kgl. Opera i Stockholm ankommer hertil for i næste Uge at aabne en Række Forestillinger paa Christiania Theater.

— Pepita er optraadt paa „Mindre Theatern" i Stockholm og har gjort stor Lykke.

— Den 29de og 30te Juni holdes en Sangerfest paa Stenkjær, i sit Slags den første nordenfjelds.

— Ved en Forsøgsskydning, som har været afholdt i Belgien, have tvende Geværer fra Kongsberg været med og paa alle Distancer (den længste 1600 Alen) holdt sig blandt de bedste ligetil det Sidste

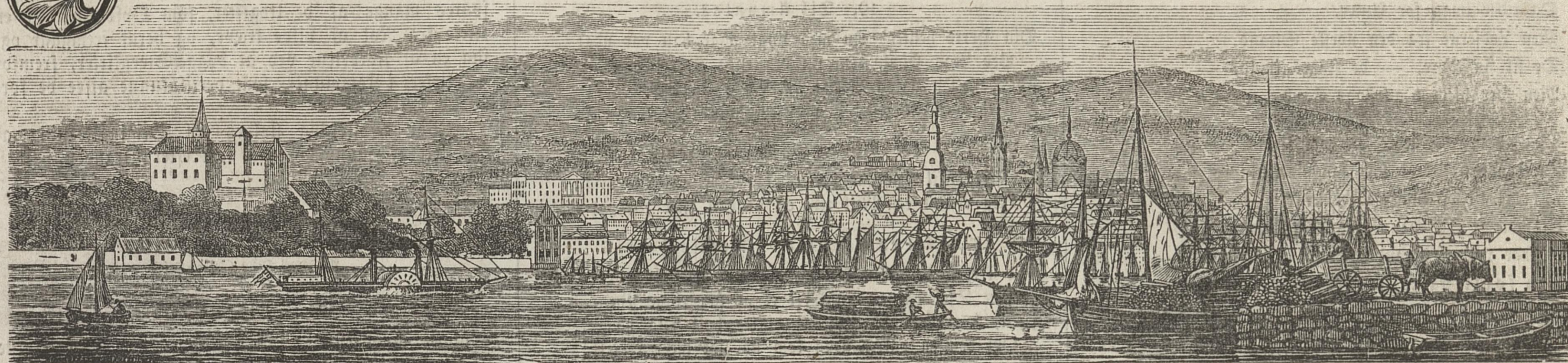
— Sognepræst til Thved J. J. Broch døde 22de Juni.

— Tre Sønner af Sognepræst M. A. Sigholdt i søndre Odalen ere paa een Gang druknede ved Badning.

— Den tyrkiske Sultan døde 25de Juni.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 27. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 7de Juli 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

I Havsnød.

(Marts 1861).

Den tykkes vel arm, den norske Strand,
Med træløse Holmer i Brott og Brand,
Helst under Leden der Vester;
Men indenfor finder du lun og lukt
Mangen glittrende, solvarm Bugt,
Hvor trygt du dit Anker fæster.

Der har du lutende Løv til Læ;
Akeren er som en Sjø at see
Med Dønning i gylden Grøde.
Inde ved Bryggen med Flag paa Stang,
Opunder Hei paa en jordgrund Vang,
Ligger Træhuse gule og røde.

Der har jeg faret, der har jeg drømt,
Mens Uveirsalvor og Solgangsfrømt
Jog over Havets Pande.
Livet derborte har fattige Træk;
Men mangen Daad, baade stærk og kjæk,
Jeg fik dog iblandt at sande.

Det er længe siden; dog mindes jeg end
De stille Kvinder, de tause Mænd
I Kampen mod Veirets Vælde.
Deres Saga er kort, og brat forbi, —
Dog, stundom er der en Gjerning i;
Det er slig en, jeg her vil fortælle.

Der boede ude i slig en Havn
En gammel Lods; jeg har glemt hans Navn,
Men ved han var med „paa Reden".
Der slog han som Unggut hiin høie Dag,
Da Nelson heiste det hvide Flag;
Og saa kom han hjem efter Freden.

Nu var han lud og veirbidt og graa.
Hans trende Sønner var saa som saa,
Efter Alles Domme derude.
Sjøgutter var de for vist og sandt;
De nævntes de Første paa denne Kant,
Naar det gjaldt at borde en Skude.

Naar Ilingen tykned og Sneekavet drev, —
Saa ud med Skjægten, — i Seilet et Rev, —
Saa foer de for Veirets Vinger.
De vidste hver Rende, trang eller bred,
De kjendte hver Baae langt af Led,
Og Skuden i Havn de bringer.

De skreg af Livsmod i Stormens Brag;
Og bar det imod, saa Slag for Slag
De slog til Baaden var fremme;
Men sloges de gjerne mod Brott og Brand,
Saa sloges de ligesaa gjerne iland;
„Desværre", sa'e Folk derhjemme.

I slig en Udhavn, veed man jo nok,
Ligger som tidest en talrig Flok
Af fremmede Skibe for Anker.
Snart staar en Kuling fra urette Kant,
Snart er der Skade paa Seil og Vant,
Snart er der grisne Planker.

Men saa er der Liv i den lille Bugt!
Inde paa Vangen gaar Dandsens Flugt
Med Fløiter og Klarinetter.
Danskens Viser og Russens Sang,
Engelsk Hornpipe og fransk Cancan
Broget sig sammen fletter.

De Tre, jeg nævnte, var stundom med;
Men da var der Fare for Lagets Fred.
Jeg vil ikke Grunden granske;
Nok er det, det gik som et sikkert Ord,
At naar sine stærkeste Eder de svor,
Saa laa der paa Havnen Danske.

Engang en Sommer løb ind en Brig
Med rankest Reisning og smekker Rig,
Og med Dannebrogsflag fra Stangen.
Djervere Gutter var sjelden seet,
End de, som reved fra Raaen let,
Da Briggen stak ind om Tangen.

Næste Kvæld var der Dands og Spil,
Næste Nat gik der blodigt til, —
For den Nat var de Tre i Laget.
Danskerne banded, de Norske skreg;
Men Ingen seired, og Ingen veg.
Gjensidig hævdet var Flaget!

De Danske tærged med spottende Ord;
Men blodige Eder om Gjengjeld svor
De Tre ved det næste Stævne.
Saa letted Briggen en vakker Dag;
Fra Gaflen flommed det fagre Flag.
Det Møde var lang Tid at nævne.

Og onde Ord fik de døie, de Tre,
Fordi de kunde saa ilde sig tee;
Men den Tale var faafængt baaren.
Saa gik det en Sommer, og Høsten med;
I Uveir Vinteren lakked og sked,
Og saa led det udpaa Vaaren.

Da kuled det op i vildeste Il
Med Sneekav og Skodde en Nat i April;
Det brød paa Baaer og Grunde.
Den Nat var nok Ingen i Havnen til Ro; —
Da hørtes et Skud, — og saa hørtes to; —
Det kom fra de ydre Sunde.

Ved Varden samled sig Gammel og Ung;
Men Havskodden vælted sig tyk og tung;
Der var ikke Sjø at skimte.
Kun engang, hvor Brottet gik hvidt og gult,
Det lød som en enkelt Torden hult,
Og de saa noget Rødt at glimte.

Da letted Skodden og Solen randt.
Det var som om Bølgerne røg og brandt,
Der de dukked hverandre i Hasten.
Men midt i Brændingen laa en Brig
Med rankest Reisning og smekker Rig,
Og med Dannebrogsflag fra Masten.

Det Flag, som stolt har viftet paa Val,
Det slog nu Luften som Nødsignal! —
Der var ikke Tid at vende;
Og Seilet bakked og Ankeret faldt;
Det var om Liv eller Død det gjaldt
I næste Minut kanhænde.

Oppe ved Varden de Gamle holdt Raad:
„Er dette Veir for en aaben Baad?"
„Gaar ikke Sjøen for vældigt?"
Men alle klaged med enig Mund:
„At det er Danske, som slig gaar til Grund,
Det tykkes os mest uheldigt."

„Over fra dem har vor Føde vi faat,
Sammen med dem har vi smuglet saa smaat;
Vi har mangt et Almindings-Minde."
Saa Klagen lød i de Gamles Ring;
Men de Tre, de sagde nok ingen Ting, —
For de var ikke der at finde.

Dog, ud fra Odden der skar en Baad;
Nappere den, end de Gamles Raad,
Der den brød sig en Vei mod Veiret!
Stundom den dukked, stundom den steg;
Men de Tre i Baaden af Livsmod skreg; —
Saa var de ombord, — havde seiret.

Sjøen gik sort, som flommende Muld;
Uveirssolen gav Rødt og Guld;
Det tykned og gnistred om Braget.
Det var som de tydske Farver tre —
De rakk sig fra Luvart, de spratt i Læ,
De bed efter Dannebrogsflaget.

Da voxte Stævnet til Leg paa Val;
Der bævred ei længere Nødsignal
Ombord i den danske Skude. —
De Tre, som kom, var med Farvandet kjendt;
Nu Ankeret kappet og Bougen vendt, —
Saa lændses for alle Klude.

Det bar fra Land mellem Skjær og Grund.
Snart ligger Briggen i Øresund,
Og rider imag for Anker.
Men Lodserne fra den norske Strand,
De fik sin Hyre, — de sloges iland, —
Men foer hjem i alleslags Tanker.

Dog, havde de bedre Lærdom kjendt,
De havde nok sagt som saa omtrent:
„Fortæl til de tydske Stormænd,
At maa I for Dannebrogsdugen slaa's,
I faar vel en Haandsrækning oppe fra os, —
Men først fra de norske Nordmænd!

Henr. Ibsen.

Jefferson Davis.

Jefferson Davis, hvem de af den amerikanske Union udtraadte 7 Stater have valgt til provisorist Præsident for det af dem dannede nye Statsforbund, er Søn af Samuel Davis, en Officier, der udmærkede sig i Uafhængighedskrigen, og født i Staten Kentucky i Aaret 1806. Endnu kun en Dreng udvandrede han med Faderen til Staten Mississippi, hvor han siden studerede ved Transylvania-Universitetet. 1825 kom han ind paa Krigsskolen i Westpoint, 1828 indtraadte han i de Forenede Staters Armee, og hendrog Opmærksomheden paa sig i den Krig, som Amerikanerne førte i Aaret 1831 mod de under Black Hawk's Anførsel staaende Indianere fra Illinois. 1835 ægtede han en Datter af Oberst Taylor, der senere blev Præsident, og forlod Armeen for at leve som Planter og tillige at forberede sig til en Politikers Løbebane. I 1843 begyndte han at deeltage i Valgmanøvrerne og stod paa Demokraternes Parti. I 1845 blev han valgt til Kongressen; men ved Udbruddet af den mexikanske Krig opgav han hiin Stilling, for at deeltage i dette Felttog som Oberst for et af ham dannet Regiment af Frivillige. Han kjæmpede tapvert ved Monterey og Buenavista, og vendte hjem med hædrende Saar. I 1847 valgte Staten Mississippi ham til Medlem af Unionens Senat, hvor han snart udmærkede sig som heftig og hensynsløs Forfægter af de enkelte Staters Rettigheder ligeover for Forbundet. I 1851 valgtes han atter til Senatet. Men han opgav sin Plads, for at konkurrere med Foote om Gouvernørposten i Mississippi, som han dog gik glip af. Allerede dengang repræsenterede han det Parti, som arbeidede paa en Udsondring fra Unionen. I 1853 kaldte Præsident Pierce ham til Medlem af sit Kabinet, og det som Krigsminister, hvilken Post han beklædte indtil Buchanans Valg til Præsident. I de sidste fire Aar sad han i Senatet og forfægtede her heftigen Slaveeiernes Rettigheder, indtil Løsrivelsen af de syv Stater fandt Sted, da han forlod Washington, for at deeltage i Konventet i Montgomery.

Det Portræt, vi her give af Davis, er hentet fra Illustr. Lond. News. Vi bemærke dette, for at ikke de mange blandt vore Læsere, som af udenlandske Blade kun see „Illustr. Zeitung", skulle ansee dette Blad for vor Kilde og efter dets slikkede Tegning bedømme vor Xylographs Færdighed i Reproduktion. „Illustr. Zeit." har ligesaa godt som vi holdt sig til Portrætet i Lond. News. Men det har gjengivet sin Original i en slikket Omtegning, hvilket det ved Portræter altid pleier (vi have seet et mærkeligt Exempel herpaa i Prof. Sars's Portræt, som hentedes fra vort Blad), — en Maade, hvorpaa hiint Blad selv paa det Charakteristiske's Bekostning saa godt forstaar at holde sine Træsnit i Kredit hos det store Publikum, der strax slutter som saa, at det Portræt, hvori den Portrætterede seer smukkest ud, ogsaa ligner ham bedst.

L. Holbergs Epigrammer.

(Oversatte fra den latinske Text af f.)

Af 2den Bog.

4. Til vor Vægter Peer, som vækker mig hvergang han synger og ønsker mig en rolig Nat.

Peter! hør op med at ønske i Sang, at jeg rolig maa blunde;
Sangen, den vækker mig just; tier Du, sover jeg sødt.

10. Til Amyntas.

Din Herre hented' Du med Lygt naar han var ude;
Ved Leas Hjælp Du nu din egen Herre er.
Før bar Du ogsaa Horn; det var i Lygtens Rude;
Men nu som Leas Mand Du andetsteds dem bær.

29. Til en besværlig Ven.

Da fire Miil Du var herfra, saa kjær Du var mig;
Læg endnu een Miil til, og dobbelt kjær jeg har Dig.

32. Til en Kritiker og Textforbedrer.

Med kritisk Blik Du kan en gammel Text forbedre;
Din Sjel har og en Text ei af saa ringe Vægt.
Tænk, hvor som Kritiker man vilde høit Dig bædre,
Om den en vakker Dag kom ud lidt meer korrekt!

36. Til Paulus, som har ruineret sig ved at kjøbe kostbare Stene.

Du viser mig en mægtig Hob kostbare Stene,
Som Du har kjøbt og dynget op udi dit Hjem.

Jefferson Davis, Præsident for de nordamerikanske Separatiststater.

Naar man dem seer, man en Ruin dem skulde mene;
Og ganske ret, Du er og ruineert ved dem.

43. Han advarer Muserne om at vogte sig for den løsagtige Poet Selius.

Laurkrandste Muser! ei paa Selius I høre,
Hvergang han til sin Sang anraaber eders Navn.
Ei Bjerget søger han, han Eder vil forføre;
Ei Kilden vil han i, han vil i eders Favn.

52.

Lycoris elsker varmt og er saa kydsk en Pige,
Og Selius be'er saa ømt og faar saa ømt et Nei.
„Forgjæves beder Du", saa høres hun at sige;
„Du faar mig kun ved Magt"; men Magt, det vil han ei.
„Blæs paa mig", siger hun, „saa falder jeg; Du vinder
Ved Bønner ingen Ting." Saa gjort, saa faldt hun da.
Og Skovens Vogter saa det Fald og sig indfinder:
„Hvad Blæsten fælder her, er mit, det skal jeg ha'e."

Ruiner af Sarpsborgs Kirke efter Branden.

Ved den sidste store Ildebrand paa Sarpsborg brændte ogsaa Byens nye, baade solide og kostbare Kirke, der indviedes i 1859. Kirken var bygget af Architekt v. Hanno, som selv har leveret en Beskrivelse med Tegninger over samme i vort Blad for 1859, Nr. 11. Uagtet den har undergaaet en Ildebrand, staar dog alt Muurværk igjen næsten uskadt og i den Stand, at Kirken uden videre kunde benyttes. Selv Taarnets Gavler og Trappegange vilde ladet sig benytte, dersom man ikke af Frygt for en mulig Nedstyrtning af enkelte Steder havde anseet det rigtigst at rive dem ned strax efter Ildebranden. Da Murene ere i Behold, vil Kirken, dersom Kommunen vælger at restaurere den, snart kunne istandsættes og paany tages i Brug. Paa den Maade vil naturligviis foruden Tid ogsaa spares mange af de Udgifter, som Opførelsen af en Kirke fra Nyt af vilde kræve, og heraf fremgaar ogsaa en af Fordelene ved at bygge Steenkirker, fremfor Trækirker, i Kommuner, som dertil kunne afsee de fornødne Midler.

Vor Afbildning skyldes en Originaltegning af Architekt v. Hanno, optaget kort efter Branden.

Skizzer fra London.

Af Israel Dehn (Frith. Foss).

IV. Amerikaneren.

Enhver ung Mand, der har været paa sin første Udenlandsreise „med Skibsleilighed", kan fortælle ved sin Hjemkomst, hvorlunde han under sit Ophold i London mistede sit Lommetørklæde, takket være Behændigheden hos en Lommetyv i Lower Thames Street, eller at han i Nærheden af Commercial Docks, Ratcliff Stairs eller et lignende elegant Sted, hvor hans Cicerone, Skipperen, nu maatte have ført ham, mødte en overordentlig gentil Herre eller Dame, der viste megen Interesse for ham, men tilsidst behandlede ham paa den mest ugentile Maade af Verden.

Industriridderne i London have et skarpt Blik. De kjende sin Mand øieblikkeligt, men der skal Erfaring til, og praktisk Færden i Londonnerlivet, for at kjende dem. Deres Mine, Formen af deres Hat, Maaden hvorpaa De gaar, om De er ligegyldig for Færdselen eller ikke, en eneste af disse Smaating viser, om De er en Fremmed; et Begreb, der hvis De er ung, tillige indeholder Formodningen om, at De er uerfaren og grøn. Bliver De altsaa antastet paa Gaden, eller bestjaalet for deres Lommetørklæde, naar De med Skibsleilighed første Gang kommer til London, er det altid Deres egen Skyld, enten fordi Deres Udseende indbyder dertil, eller fordi De gaar i Følge med Skipperen. Her gjælder Ordsproget: Siig mig, hvem De omgaaes, og jeg vil sige Dig, hvem Du er!

Hvad jeg her har sagt, vil De maaskee tillade mig at lade gjælde som en ganske almindelig Bemærkning. Ialfald nedlægger jeg paa Forhaand den bestemteste Protest imod, at den bliver gjort anvendelig paa mig selv, i den Historie, jeg nu vil berette.

Den ligger langt tilbage i Tiden, og jeg var en meget ung Mand, dengang den passerede.

Jeg havde en Formiddag beseet det nye Parliamentshuus, der netop var taget i Brug, og en Bekjendt, der ved sin Stilling havde forskaffet sig Adgang for os Begge, forlod mig just for at gaae til sit Kontor i Parliament Street, da jeg blev tiltalt af en Herre, der ved sin hurtige Gang indhentede mig paa Veien.

„Hvorledes fandt De Bygningerne, Sir? Jeg for min Deel har aldrig seet noget saa Pragtfuldt!"

Min Erfaring var just ikke stor, Læser, men jeg havde et Par Pund i Lommen og et splinternyt Uhrkjede, der syntes mig et altfor værdifuldt Preciosum, til at jeg uden videre skulde give Slip paa det. Jeg saa paa Manden. Han var en Gentleman fra Top til Taa, en saadan, som den unge Pige slotter til, og De, min unge Ven, vender Dem heelt om, for at see efter. Han bar en skinnende Hat og elegante Handsker, hans Frak og Beenklæder vare af det bedste Materiale og nyeste Snit, han havde smukt arbeidede Støvler, Lorgnet og en nydelig Stok med Elfenbeens Haandtag, og en prægtig Diamant glimrede i hans Naal. Kommer dertil, at han viste mig en interessant Profil, at han bar sit Legeme med Lethed og Anstand og talte i en lidt nedladende, skjønt venlig Tone, tænker jeg, De med mig er enig i, at det vilde have været uhøfligt, om jeg ikke havde svaret ham.

„Det er i Sandhed et storartet Arbeide, Sir!"

„Det er første Gang, De seer den, kan jeg tænke."

„Tillad mig, Sir! kommer De fra Parliamentet just nu?"

„Ja, jeg kommer just derfra. Jeg saa Dem der med Deres Ven, da det traf sig saa, at jeg forlod Huset samtidigt med Dem. De er ingen Engelskmand hører jeg.“

„Nei, Sir! jeg er ikke.“

„Jeg ikke heller! Jeg er først for et Par Dage siden kommen til London fra Melbourne, hvor jeg bor.“

„Ja saa! De er født i Australien?“

„Nei, jeg er Amerikaner, men jeg har tilbragt min meste Tid i Australien, hvor jeg gjør betydelige Forretninger med de nordlige Lande, kanske ogsaa med Deres Land. Jeg formoder De er Svensk eller Dansk.“

„Jeg er Nordmand.“

„Ah, jeg kjender godt Norge, og staar just i Begreb med at lære det nærmere at kjende. Det var da heldigt jeg traf dem. Om otte Dage afgaar jeg til Christiania for at besøge mine Handelsvenner. Kanske Tilfældet vil, vi atter skulle mødes der.“

„Det er ikke usandsynligt, da jeg selv reiser hjem om kort Tid.“ Vi vare nu komne til Charing Cross og jeg standsede paa Hjørnet, da min Vei laa igjennem Pall Mall og jeg var uvis om, hvilken Vei min nye Bekjendt vilde tage.

„Før vi stilles ad, Sir, tør jeg maaskee bede Dem vise mig en liden Tjeneste. Jeg er aldeles fremmed i Deres Hovedstad og veed ikke, hvor jeg skal tage hen. Vil de have den Godhed at opgive mig Navnet paa et godt Hotel.“

„Byen er ikke stor, Sir, og De vil uden Vanskelighed finde frem, men jeg vil med Fornøielse lette

Ruiner af Sarpsborgs Kirke. Efter Originaltegning af Architekt von Hanno.

Dem deres Søgen. Jeg tog op et Kort for at nedskrive en Adresse, men fandt, at jeg havde mistet Blyanten i min Lommebog.

Det var da ærgerligt, siger den Fremmede, jeg har heller ikke nogen Blyant, men hvis jeg turde uleilige Dem et Par Skridt, skulle vi faae skrevet Adressen i en Butik i Hay Market, hvor jeg er kjendt.“

„Jeg har slet ingen Ting at forsømme og gaar gjerne med Dem.“

Den Fremmede takkede venligt, tog op sit Cigarfouteral, bød mig en Cigar, og vi slentrede langsomt op ad Gaden. Der hengik nogen Tid inden vi naaede Stedet, men jeg mærkede neppe Afstanden i det behagelige Selskab, hvori jeg befandt mig. Min nye Bekjendt var en beleven og bereist Mand, hans Konversation var flygtig og dog dyb, og det morede mig at høre hans Bemærkninger over de forskjellige Gjenstande, vi saa paa vor Vei. Han havde dette praktiske Blik, der finder Noget ud af de største Ubetydeligheder, og formaar at fremstille sine Tanker derom i en interessant Form.

Han førte mig ind i en Slags Butik, halv Kafée, halv Skjænkestue, om jeg saa maa betegne, hvad der ligger imellem det Sted, der kun besøges af velklædte Mennesker, og et almindeligt Ølhuus.

Den Fremmede forlanger Papiir og Blæk. „Behag at træde ovenpaa, min Herre, siger Opvarteren høfligt, jeg skal strax bringe det. Vi gaae op af en Trappe, der leder fra Butikken til anden Etage; der er forsynet med gode Tæpper, og det hele Huus seer overmaade respektabelt ud. Døren staar aaben til et Værelse belagt med Voxdug paa Gulvet; midt paa samme er placeret et stort ovalt Bord, der tilligemed den hele Anordning i Møblementet viser, at Værelset er bestemt til Samlingssted for daglige Gjæster. Skjønt det var midt i Mai, luede en hyggelig Ild i Kaminen og gav det Hele et indbydende Anstrøg.

„Det er jo meget koseligt her, siger den Fremmede, idet han paa amerikansk Maneer stiller sig med Ryggen mod Kaminen breder ud sine Kjoleskjøder og stikker begge Hænderne i Buxelommen. Vil De nyde Noget, medens De venter?“

„Nei Tak, jeg nyder sjelden noget om Formiddagen.“ „Jeg skal tage et Glas Viin selv, med Deres Tilladelse; vil De slet ikke gjøre mig den Ære

at drikke med?" Han ringer, Opvarteren viser sig, og medbringer de forlangte Skrivematerialier.

„Lad gaae da! For Selskabs Skyld vil jeg drikke et Glas Portviin."

„En Flaske Portviin, John! men hurtig, min Ven! Jeg er i Sandhed bange for, at jeg lægger for meget Beslag paa Deres Tid, Sir!"

„Paa ingen Maade; jeg kan forsikre Dem, at jeg ikke kunde anvende den behageligere."

„Det smigrer mig at høre, og lad mig til Gjengjæld sige Dem, at Deres Selskab ikke er mindre tilfredsstillende for mig; jeg vilde skatte mig lykkelig ved at have Anledning til at fornye Deres Bekjendtskab i Christiania."

Vinen bliver imidlertid bragt ind; den Fremmede fylder Glassene og idet han siger de sidste Ord bukker han høfligt og hæver sit Glas.

I samme Dieblik vi drikke aabnes Døren, som Opvarteren har lukket efter sig. Der viser sig en liden elegant Springfyr med en Overflødighed af sort Haar, sorte Barter, og en Stok, til hvis Haandtag er fæstet en Lorgnet. Han standser paa Tærskelen, hæver Lorgnetten til Diet, og gjør allerede en halv Vending som for at begive sig bort efter et utilfredsstillende Overblik, da Amerikaneren tilraaber ham.

„Han er saa blind som en Stær, stakkels Fyr! kjender ikke sine bedste Venner."

„Ah! Samy, min Dreng! er det Dem? Har ledet halve London rundt for at finde Dem. Jeg har tænkt paa —"

Paa at vise mig omkring, medens der endnu er Tid, før jeg reiser. Det er et smukt Træk af Dem, min Ven, thi vi Amerikanere have dog ikke et London at opvise, og selv om man som jeg har seet Livet i tusinde Skikkelser i det unge Australien, lærer man dog ikke saa meget, som I indfødte Londonnere.

„Nei, naturligviis ikke," svarede Spraden med en indbildsk Mine.

„Forøvrigt har jeg idag været i Parliamentet, hvor jeg har havt den Ære at gjøre Bekjendtskab med en ung Nordmand. Tillad mig at forestille Dem en intim Ven, Mr. Stuart."

„Glæder mig at see Dem, Sir! Hvorledes lever De?" — Mr. Stuart sætter atter Lorgnetten til Diet og underkaster min Person en meget grundig Observation.

Jeg takkede, hvorpaa Spraden kommer længer ind i Værelset, sætter fra sig sin Hat, trækker en Stol hen til Ilden og lægger Fødderne paa Fenderen.

„Vil de drikke et Glas Viin med os, Stuart?"

„Hvorfor ikke! Jeg har indaandet en bandsat Mærgde Støv ved at løbe omkring efter Dem."

„Kom og sæt Dem her hos os; De maa være tilstrækkelig varm efter Deres Promenade!"

Mr. Stuart kommer hen til Bordet.

„Saa De er fra Norge, Sir!" henvender han med et høfligt Smiil til mig. „Det er et koldt Land, er det ikke?"

„Om Vinteren er det meget koldt, men vore Sommere ere lige saa varme som i England."

„Det havde jeg ikke troet. For at være ganske oprigtig, saa ere mine Kundskaber i Geographien meget ringe. Mit Kjendskab til Deres Land skriver sig fra en fransk Bog betitlet „La Norvegienne", som jeg engang kjøbte i Paris for 10 Sous. Den omtaler deres Nation som Halvvilde og Landet som et Island. Paa Titelbladet findes en Afbildning af en norsk Dame, der sidder paa en Klippe. Hun er klædt i Dyreskind og skuer melankolsk ud over Havet."

„Da har mine Begreber om Landet været af en ganske anden Art, og jeg finder en Bekræftelse, paa hvad jeg har læst i Deres Personlighed," indvender Amerikaneren med Forekommenhed.

(Forts.)

Om den Ting at avertere.

Af Dagbladsudgivere søges intet Stof saa begjærligen, som Avertissementer. Det haves gratis, bringer Penge paa Kjøbet og kræver intet Redaktionstilsyn, selv om det skrev sig fra salig Gogstads Pen. Men Abonnenterne ere ikke fuldt saa glade i bemeldte Stof. De ville hellere have Artikler, der kunne „gavne og fornøie", Politik, Dagsnyheder, personlige Angreb, Anekdoter m. m., end disse trivielle Anprisninger for Godheden og Billigheden af hvad Paul eller Peer gjør Forretninger i. Imidlertid finde de sig dog, af Hensyn til det øvrige Indhold, taalmodigen i, at disse kjedelige Gjæster, som bringe Avisudgiverne saa store Fordele, tumle sig efter Behag i det bagerste Gemak. Undertiden titte de ogsaa derind, enten af Kjedsomhed over hvad der præsteres i Forgemaktet eller fordi man har et Dieblik tilovers, efterat dette er beseet. Men man gjør det altid med en vis Ængstelse, fordi hundrede og atter hundrede Stemmer her søge at overbevise Læseren om Savn — store, store Savn i hans Tilværelse, hvilke da skulle tilfredsstilles ved Penge og atter Penge. Nu er det vistnok saa, at Mange sætte kun ringe Priis paa Penge, og lade dem gaae, hvor Anledningen tilbyder sig; men der er neppe Nogen, som i sit Pengehad gaar saa vidt, at han ordner sin Læsning efter den bedste Maade at blive dem kvit paa, og for at finde en Anviisning hertil, studerer Aviserne alene for Avertissementernes Skyld. Naar Folk beære disse med et Blik, er det ikke fordi de søge dem, men fordi de ligesom snuble over dem. — Spekulative Hoveder have imidlertid opfattet Tingen anderledes og søgt at samle alle disse Autorer, der som unge Poeter betale Trykningen af hvad de skrive, under een Fane, og bringe dem Alle til at troe, at Aviserne kun læses for deres Forfatterskabs Skyld, og at følgelig den Avis, som kun gav det rene Væsen af Avertissementer, vilde være Idealet af en Avis, rigtigt et Produkt, der som Folkevisen har gjort sig selv. Der har naturligviis stukket megen Egoisme under denne Lære. Men Vedkommende have kunnet trøste sig dermed, at vilde Folk bedrages, var det ingen Synd at gjøre det. Var Nogen saa indbildsk, at han troede man holdt og læste Aviser alene for at see hvad han falbød, og antog han ovenikjøbet, at disse hans Falbydelser, det være sig nu af Sild eller Salt, Ost eller Smør, beskjæmmedes ved at trykkes i Blade, hvor der findes noget mindre materielt Stof, da havde han ærligt fortjent at give en Lærepenge for dette sit Bekjendtgjørelseshovmod. Den største Spekulant i Avertissementer, som vi have seet, var vistnok Grühl med hans Adresse-Tidende (bedrøvelig Ihukommelse). Han tog liden Betaling for Indrykkelsen og lovede Abonnenterne saa store Fordele at „Granskeren" i sin Tid bittert nok ytrede, at der kunde være Spørgsmaal, om ikke de, der abonnerede paa Bladet, kunde tiltales for Aager. Det hele endte som bekjendt i Ild og Røg. Og fra den Dag have Forskjellige paa forskjellig Maade spekuleret i Folks Behov til at avertere — og et saadant existerer virkelig, men intet Behov til at læse hvad der averteres. Hvert Dagblad har taget sin Part, og Enhver, som holdt sin Avis, udsattes for at støde paa et Avertissement og dermed for Fristelsen til at give Penge ud. Denne for Publikum farlige, men for de Handlende og Andre fordeelagtige Tilstand har „det forrige lehmanske Trykkeri" nu paataget sig at afhjælpe. Det har nemlig under Titelen „Avertissements-Blad" begyndt at udgive en Avis, hvori der, som Bonden siger, ikke „findes et Gudsord", — et Blad, som kun indeholder det rene Væsen af Avertissementer og som ingen saaledes trænger til at læse, uden de, der avertere, og som følgelig ønske at see om deres Forfatterskab er kommet ind paa Dagen og uden Trykfeil. Bladet leveres gratis i hver Gaard, men Avertissementerne deri, som udgjør Bladets Indhold, maa betales høiere end i Dagbladene. Publikum kan intet have imod en saadan Avis, som fritager den for Fristelsen af at opdage nye Fornødenheder, og helleriikke Portnere og Andre, da de ved at samle den sammen for længere Tid kunne gjøre sig den frugtbringende i Makulatur, — forudsat at Bladet vedbliver at udkomme, og ikke reduceres til Fjerdeparten eller Ottendeparten af den oprindelige Størrelse, hvilket dog er sandsynligt, da det allerede er indskrænket til Halvnummere. Men det Hele vil naturligviis strande paa de Averterendes egen Interesse. Det er let at begribe, at det lige saalidet nytter at avertere i en Avis, som Ingen holder, Ingen eier og Ingen læser — den omdeles i saa mange Exemplarer den vil — som at lade Dampskibsudraabere gaae paa Dovrefjeld. Alle ville snart indsee, at et Avertissement i en Avis, der for det øvrige Indholds Skyld holdes, læses, efterspørges naar den udebliver, faar en Udbredelse, som ingen anden Publikation kan give og at det derfor er saa langt fra, at de Forretningsdrivende have nogen Grund til i dette Stykke at bryde med Dagbladene, at de maa være meget tilfredse, saalænge de mod den gjældende billige Betaling kunne disponere over deres Spalter. Der er sagt, at flere Handlende ere Interessenter i det nye Avertissements-Blad. Dette er lidet rimeligt. Tro disse Folk, at den Ting, at Noget trykkes og i Tusindviis af Exemplarer slænges ind i Byens Porte er det samme som at det kommer til Folks Kundskab, hvorfor have de da ikke begrebet den simple Sag, at være sine egne Forlæggere af Avertissementer, trykke dem paa et særskilt Stykke Papiir og lade dem omdele? De vilde maaskee slippe med mindre Udgift og kunne slænge Avertissementet ind i Porte, hvorhen ingen Avis ellers naar. Men Sagen er, at disse Folk indsee, at alle disse materielle Opraab trænge til noget statelige Forløbere, for i Selskab med dem at kunne vinde frem til Kredse, hvor der kan virkes. — Naar vi ovenfor have nævnt Grühls Avis, var det ikke vor Mening, at denne og Avertissementsbladet i Et og Alt skulde stilles sammen. Hiin Avis tilbød baade Abonnenter og de Averterende hartad uforskammede Fordele. Avertissementsbladet gaar den modsatte Vei. Det tager høi Betaling for Avertissementer, og de, som abonnere maa betale 2 Spd. 48 ß for Aaret. Ikkeabonnenter derimod, altsaa saadanne, som intet Brug have for Bladet, faae det gratis, ligetil et samlet Antal af 3000 Exemplarer.

Norge.

Christiania. Hds. Maj. Enkedronningen nedlagde den 4de Juli Grundstenen til Bygningen for ældre ugifte Damer, hvilken Bygning skal føre Kong Oscars Navn og til hvis Opførelse hun samme Dag skjænkede 250 Spd. — I Mandags foretog hun en Udflugt til Ringerige, hvor der paa Sundvolden var reist en Æreport, og i Onsdags besøgte hun Eugenia Stiftelse og Billedhugger Borchs Atelier. — I Fredags havde Akers Formænd og Repræsentanter Foretræde hos Hds. Majestæt. — Hds. Maj. har tegnet sig for en Gave af 250 Spd. til den paatænkte Bygning for Nationalgalleriet.

— Borgermester Munch-Ræder er udnævnt til norsk-svensk Konsul paa Malta.

— Fra 29de Juli til 1ste August afholdes et skandinavisk Kirkemøde her i Christiania.

— Som Universitetsprogrammer er udkommet tvende Priisafhandlinger, nemlig: 1) Om Kometbanernes indbyrdes Beliggenhed, af H. Mohn, og 2) Om Cirklers Berøring, af C. M. Guldberg.

— Foreningen til norske Fortidsmindesmærkers Bevaring. Aarsberetningen for 1860 er nu udkommet og udgjør 111 S. 8vo med flere i Texten indrykkede Træsnit. Den indeholder foruden Aarsberetning m. m. trende særskilte Stykker af antikvarisk Interesse, alle forfattede af Foreningens Formand og Sekretær N. Nicolaysen, nemlig: Beretning til det akademiske Kollegium om en i 1859 og 1860 foretagen Reise, hvis Hovedformaal var at undersøge endeel Samlinger af Reensdyrbeen m. v paa Hardangerfjeldet i Eidfjord; udenlandske Domme om Throndhjems Domkirke og dens Restauration (i det Hele fem) samt Efterretninger om Levningerne af Munkelifklostret i Bergen og de med Selskabets Understøttelse og under dets Tilsyn foretagne Udgravninger. — Med Beretningen følger andet Hefte af „Norske Bygninger fra Fortiden". — Foreningen tæller nu 851 Medlemmer.

— Af Sagførerforeningens „Ugeblad for Lovkyndighed, Statistik og Statsøkonomi" er nu første Nr. udkommet, og indeholder bl. A. Brudstykker af Prof. Platous Forelæsninger over Thingsretten.

— Hs. Maj. Kongen ventes til Paris og reiser maaske senere ogsaa til London.

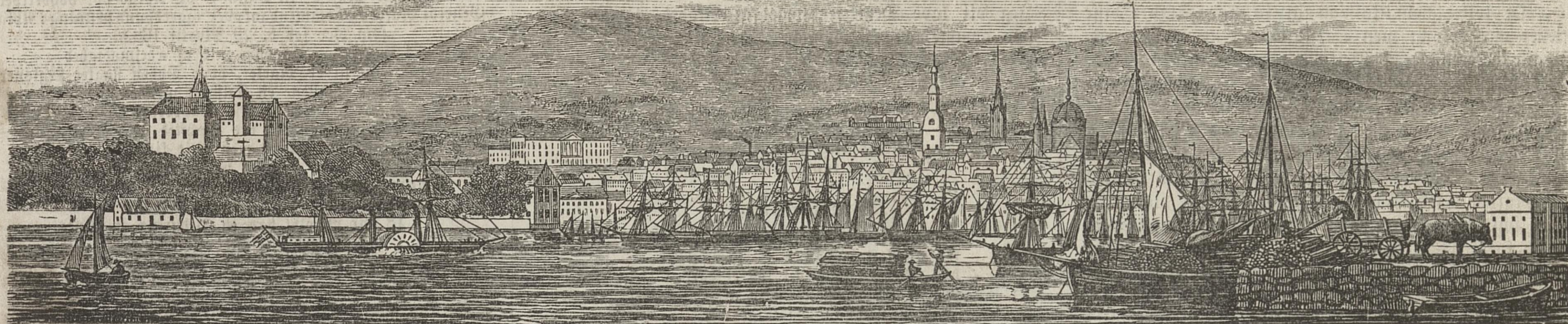
— I Søndags holdtes en Turnfest paa Blegøen, hvortil et Par tusinde Mennesker havde indfundet sig og hvorved en af A. Munch forfattet Sang blev afsunget.

— Professor Th. Patzal fra Triest har i disse Dage aabnet et „Gallerie stereoramique" i Balles forrige Gaard i Kirkegaden, hvilket tidligere med Bifald har været forevist i Kjøbenhavn, og som ogsaa virkelig fortjener at sees. En Række interessante Bygninger, Landskaber og Monumenter findes her fremstillede i „naturlig Størrelse, Farve og Skikkelse" og staae for Tilskueren med en til Virkelighed grændsende Illusion. Blandt Billederne ville vi kun fremhæve Iishulen paa Rosalaus, Parlamentsbygningen i London og Korridoren i Vatikanet i Rom.

— Indbydelsesskrift fra Nissens Latin- og Realskole, udgivet af Skolens Bestyrere W. K. Gedde og H. Nissen, indeholder Skoleefterretninger for 1858—1861, hvoraf sees, at Tilstrømningen til Skolen med hvert Aar er bleven større og at Disciplenes Antal ved sidste Skoleaars Slutning udgjorde 525, fordelte i 6 Latinklasser, 8 Realklasser og 9 Fællesklasser, og at Lærernes Antal var 41.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 28. | Udkommer hver Søndag Morgen. | **14de Juli 1861.** | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | **10. Aarg.**

Indhold.

Utrykte Breve fra C. B. Tullin.

(Meddeelte af O. Lundh, ledsagede med Indledning og Anmærkninger af H. J. Huitfeldt).

Originalerne til nedenstaaende 7 Breve fra Digteren C. B. Tullin findes i det kgl. Danske Geheimearchiv og ere alle tilskrevne hans nogle Aar ældre Bekjendt fra Christiania Albert Peter Bartholin, senere Justitsraad og Sekretair i General-Kirkeinspektions-Kollegiet, der var en Søn af Auktionsdirektør Rasmus Bartholin i Christiania. Disse Breve, der her ere gjengivne med Originalernes Orthographie, ere hidtil de eneste, man kjender fra Tullin, og give ret charakteristiske Træk af Datidens Liv i Christiania og T.s Kritik derover. — Hans egne Livsforholde ere oplyste i Fortalen til 3die Deel af hans samtlige Skrifter, men da hans nærmeste Familieforbindelser kun ere lidet bekjendte, hidsættes hvad et Par Skiftebreve og Overformynder-Protokoller i det Norske Rigsarchiv indeholde derom. Det er af flere Forfattere (f. Ex. Bing, Nyerup, Molbech) berettet, at C. B. Tullins Fader, Gudbrand Hansen, der var Kjøbmand i Christiania og oftest nævnes uden Tilnavn, var fra Gaarden Tullien i Ringebo i Gudbrandsdalen, hvilket ogsaa findes stadfæstet ved Enkens, Ragnhild Hansdatter Delis, Svar til Skifteretten paa dennes Forespøgsel, om hun kunde navngive nogen af hendes Mands Slægt, som burde og kunde være Børnenes Værge, — nemlig „at der er vel i Gudbrandsdalen nogle ringe Gaardemænd eller Bønder, som langt ud i Slægtlinien skal være hendes sal. Mand paarørende, men hvor nær beslægtede, eller hvad deres Navne ere, eller paa hvilke Gaarde de bo, veed hun ikke"; hun foreslaar derfor til deres Værge Dreier Claus Hanck i Christiania, der paa sin Hustrues Side er besvogret med hende, og som ogsaa erklærede sig villig til at overtage Formynderskabet. Gudbrand Hansen Tullin er formodentlig død i Begyndelsen af Aaret 1742, thi 2den Marts samme Aar fik Ragnhild Hansdatter, der ligesom Manden var af Norsk Bondeslægt, kgl. Bevilling til at sidde i uskiftet Bo. I Juli 1744 anholder hun imidlertid selv hos Magistraten om Skifte i Anledning af sit andet Giftermaal med Obervisitør Claus Koefoed i Christiania. Ved dette Skifte, der begyndte 1ste August og sluttedes 10de Oktbr. samme Aar, angaves Boets samlede Formue til c. 5752 Rdlr., hvoraf Sønnen Christian Braunman Tullin, da 16 Aar gl., fik c. 1964 Rdlr. og Datteren Birgitte Marie T., 11 Aar gl., c. 982 Rdlr., for hvilke Summer Moderen udstedte Panteobligation, uden at skulle svare Renter, saalænge Børnene forbleve hos hende. Boets faste Eiendomme angives ved denne Leilighed saaledes: 1) Stervbo-Gaarden med den tilføiede nye Bygning (tilsammen en Gaard), indeholdende 7 Kakkelovne og Bryggerpande, — Værdi 1050 Rd. 2) En Søbod mellem søndre og nordre Brygge mellem sal. Major Müllers paa den søndre og Amund Robsams Enkes Søbod paa den nordre Side — 200 Rd. 3) En Søbod ved nordre Brygge under et Tag med Peder Børgens — 70 Rd. 4) En gammel Lade mellem sal. Kancellieraad Juuls og Christian Berners Lader i Agersgaden*) — 16 Rd. 5) Stolmager Ole Larsens til Stervboet pantsatte Huus ved Krigs Kirkegaard — 30 Rd. 6) En liden Korn- og Græsløkke paa Byens Mark under Mandtallet Nr. 325**) med paastaaende Huusmandsstue og Ladehuus, mellem Generalmajor og Stiftsbefalingsmand v. Rappe paa den nordre Side og Veien ved Sr. Bertel Møllers Løkker paa den søndre — 200 Rd. 7) En do. Nr. 17 mellem Rappes paa vestre Side og afgangne Ventzel Sverdfeiers Enkes Løkke paa østre Side — 80 Rd. 8) En mindre do. Nr. 9 ved Skinderstuen*) ved afg. Christen Byes Enkes Løkke — 60 Rd. 9) En do. med paastaaende gammel Lade og Skur, Nr. 289, beliggende ved store Vaterlandsgaden ligeoverfor afg. Feldbereder Christofer Sommers Enkes Gaard og ved Siden af hendes Leiegaard — 280 Rd. 10) En liden Løkke, Bybak kaldet**), med Stuehuus, paa Byens Mark, i Jordmandtallet Nr. 289 — 40 Rd. — Ved dette Skifte 1744 levede af Gudbrand Hansens 10 Børn kun de ovennævnte 2, af hvilke Birgitte Marie T. døde 18½ Aar gl. c. 1751 i Ægteskab med Samuel Prom i Christiania (f. 1726 † 1758), efterladende en Datter Ellen P., der 1770 blev gift med Tolder Frederik Wilhelm Thue i Kragerø, hvem hun i Medgift bragte c. 1940 Rd., Arven efter Forældrene og Mormoderen. I Anledning af denne Søsters og hendes Mands Død har Tullin skrevet flere Digte og Gravskrifter, se hans samtl. Skr. I, 215—48, 281—82. Samuel Prom blev c. 1754 2den Gang gift med Anne Sophie Sem, med hvem han havde 3 Børn, Ebbe Carsten Prom, Anne Helene Hornemann P. og Christiane Marie P., der ved Faderens Død vare 3, 2 og 1 Aar gamle. Sønnen Ebbe Carsten P. arvede efter Faderen c. 350 Rd. og hver af hans 3 Søstre c. 174 Rd. Det er i Anledning af dette Samuel P.s andet Giftermaal, at Tullin har skrevet de to prosaiske Stykker „Et Par Ord til de skjønne" og „Et Par Ord for de skjønne" af Cato personatus, se samtl. Skr. I, 323—88. Anne Sophie Sem blev anden Gang gift med Doktor Johan Christian Smincke i Christiania. — Ved Ragnhild Hansdatter Delis 2det Ægteskab med Visitereren Claus Koefoed, fik Tullin en „sammenbragt" Søster, Ellen (eller Edel) Kirstine Koefoed, der var af sin Faders første Ægteskab med Kirstine Rasmusdatter. E. K. Koefoed (f. 1715 † 1756) blev 1734 gift med Jørgen Frederiksen Bruun, Boghandler i Christiania, der overlevede hende; en Gravskrift over hende findes i Tullins Skr. I, 269—70. De havde 5 Børn, hvoraf ved Skiftet efter Claus Koefoed og Ragnhild Hansdatter (1765—66) fire levede, nemlig 1) Claus Koefoed Bruun, da i sit 25de Aar, nærværende i Christiania; 2) Frederik Jacob Br., 19 Aar gl., da i England; døde c. 1769 og arvedes af Faderen; 3) Christine Br. i Ægteskab med Bogbinder Nils Haslef; 4) Marthe Br., 26 Aar gl., hjemme hos Faderen; hun døde 1774, formeentlig ugift; af disse fik Brødrene hver c. 1150 Rd. og Søstrene hver c. 575 Rd. Den ovennævnte Jfr. Ellen Prom arvede ved samme Leilighed i sin afdøde Moders Sted c. 1150 Rd., Chr. Br. Tullins 3 dalevende Børn fik i den nys afdøde Faders Sted en Broderlod c. 2300 Rd. til Deling. — Christian Braunman Tullin (f. 1728 † 1765) ægtede 27de Marts 1760 Mette Kruchow, f. 22de Aug. 1725, † i Novbr. 1790, en Datter af Hr. Peter K., Sognepræst til Bødstrup paa Langeland (f. 1670 † 1738) og Magdalena Feddersen (f. 1704), der 1739 blev gift med sin Mands Efterfølger Hr. Rasmus Bildhugger (f. 1712). Mette Kruchow havde 8 Helsyskende af Navnet Kruchow og 9 Halvsyskende af Navnet Bildhugger. Tullin havde med hende 4 Børn, hvoraf 1) et døde spædt i Septbr. 1761; 2) Datteren Birgitte Magdalene T. (sandsynligviis Tvilling med foregaaende, da hun synes fød 1761,) døde i Christiania 31te Decbr. 1786; 1788 fik Moderen og den gjenlevende Broder hendes under Overformynderiet indestaaende Arv udbetalt; 3) Peter Tullin, f. c. 1763 † 2den Febr. 1769; da Moderen afstod sin Arvelod til den gjenlevende Broder og Søster, fik hver af disse mellem 400 og 500 Rd. i Arv efter ham; 4) Claus Tullin f. c. 1764 † 1830 arvede efterhaanden sine Syskende og sin Moder og blev i April 1798 gift med Frøken Karen Henrikke Wilster (fød 1780, død 20de Juni 1860), D. af Kammerjunker Henrik W. og Martine Eliesen. Med hende havde han en eneste Søn, Christian Tullin, der døde c. 1820 som Kornet (eller Lieutenant) i en Alder af nogle og tyve Aar, svækket af Udsvævelser. Claus Tullin, den længstlevende af Digterens Descendenter, var Kjøbmand i Christiania og Hofintendant; han eiede den nuværende Gaard Nr. 16 i Kirkegaden (senere eiet af Stiftamtmand Riis, Fuhr & Balle o. fl.), Tullinløkken (Ruseløkken) og Faabro Spigerværk ved Lysagerelven, hvilket ogsaa Faderen havde eiet, og som da beskjeftigede 22 Smede (se samtl. Skr. II, 82). — Nogle Oplysninger om C. B. Tullin findes i Wilses Reiseiagttagelser, I, 196—97; en Latinsk Gravskrift af ham over Biskop N. Dorph, der ikke er optagen i hans samtl. Skrifter, sees i Gjessings Jubellærere I, 510—11, hvilken maaskee er hans eneste Latinske Arbeide, da han i Forhold til Klassikerne indtog et dengang sjeldent, realistisk Standpunkt, som kan sees af hans samtl. Skr. II, 32 fg. 342—45 o. fl. St. — Om hans Digtning henvises forøvrigt til Molbechs Anthologie I og H. Lassens Afhandling i dette Blad for 1859, S. 181—98. — Hans Enke Mette Kruchow eiede 1782 to Gaarde i Kongens Gade (Nr. 243 og 247), som hun beboede, og som tilsammen udgjorde en Gaard, brandforsikret for 1500 Rd.; hun havde samme Aar kjøbt den af Etatsraad Bernt Anker. Desuden eiede hun „en Korn- og Engeløkke, Tullinsborg kaldet, paa Byens Grund, Nr. 325 (altsaa den samme, som Svigerfaderen Gudbrand Hansen havde eiet) mellem Etatsraad Colbjørnsens og David Bredes Løkker, med paastaaende Husebygninger, Lade og Skjul samt en hosliggende Have", hvilket alt hun havde kjøbt ved Auktion i April 1766 (uden Tvivl efter Claus Koefoed og hans Hustru). Den gamle, forfaldne Træbygning paa Tullinløkken, eller som den her kaldes Tullinsborg, ville alle ældre Indvaanere af Christiania erindre, da den først blev nedreven for henimod et Snes Aar siden; den laa paa den aabne Plads midt i „Studenterlunden".

*) Altsaa paa den nuværende Trefoldighedskirkes Grund.

**) Uden Tvivl den forrige Ruseløkke, senere Tullinløkken, hvor „Studenterlunden" nu er.

*) Det nuværende Bakkehuus?

**) Ved Sagene.

I.

Velædle
højstærede Ven!

Da jeg sporer i Deres Skrivelse den inderlige Længsel De har efter at viide hvorledes Deres Landsmænd her i Hoved-Staden har opført sig i disse Jubel-Dage, saa vil jeg saa meget heller fyldestgiøre Deres Nysgiærrighed, som jeg er forsikkret om, at jeg ikke derved sætter mig i Fare for at blive kaldet Byens avise; og jeg er tillige i Dag saa frie for Forrettninger, at jeg har satt mig for at ikke give qvarteer til en eeneste allvorlig Tanke. Den første Jubel-Dag var jeg i Kirke til Højmesse, men jeg kan ikke sige at jeg havde den ære at høre vor Bisp [1]) uagtet jeg sadd ham temmelig nær; de som havde den gave at høre ham, forsikkrede at de aldrig havde hørt en Bispes Mund meere fattig, og dersom de ikke havde hørt den eeneste Expression i hans Bøn, at Gud er den som uddeeler Eenevolds Magt, saa havde de troet at det var en allmindelig Onsdags Prædiken. Jeg troer virkelig at denne Kirkens Forstander er ej allene en belæst, men ogsaa en belæsset Mand med Lærdom, men jeg troer tillige at Studeringer uden Smag maa være et farligt monstrum. Nu havde jeg nær

1) Fr. Nannestad.

anført hans Uge-Blade, men jeg er vis paa de taler for sig selv. Den anden og tredie Jubel-Dag var jeg med andre indbuden at høre Rectors og Conrectors [2]) Orationer. Disse vare, efter mine Tanker, ret Bispelige, i sær Conrectors som var skreven paa Latinske Vers, og ej allene smuk, men sandelig til min henrykkelse, smuk. Jeg sadd den heele Tid og undredes over at en Mand der kan skrive saa pyntelige Vers paa Latin, skulde ej allene mistvile, men end ogsaa med Aarsag mistvile om at skrive dem ligesaa zirlige i sit Moders Maal; Aarsagen hertil kan ikke være anden end Mangel paa at kiende Styrken i det sidste.

De tviler vel ikke paa at jo vor Stad i disse aftener var oplyst; men De skulde vel neppe troe, at, da alle Mennisker et heelt fierdingaar tilforn havde været koldsindige, og indskrænket Deres heele Glæde til den vellyst blot at tænde lys, saa fandtes der nogle som 2 Dage før Festen bleve angrebne af en Illûminations Feber og vilde med gevalt at man skulde skabe Dem Sindbilleder til Deres Huuse; Vores Ven Morten Leuch [3]) var den første, og det blev strax til en smitsom Syge, saa jeg for min Part var nær bleven forvirret i Hovedet over at høre det, eller, som man behagede at sige, at give min Meening derom; men da der hverken var Tid til at tænke, eller Folk som forstod ret at udføre et Anlægg, saa faldt det ud til saadant, som Pøblen kunde have fornøielse af at gloe paa. Men at Sagen imidlertid blev greben

[2]) Jacob Peter Hersleb og Søren Seerup Monrad.
[3]) I Anledning af hvis Ægteskab med Jfr. Matthæa Collett Tullin strev „Maidagen".

an med Nidkiærhed, kan sluttes deraf, at en af Nürrenbergerne her i Byen, da han i en Hast ikke kunde hitte paa andet, saa illuminérede han Christi Begravelse. Gemeene Folk spottede med at den fornemste Mand i Byen [4]) satt sine lys i Sand, endogsaa i underste Etage, da her var Leer-Stager, og Træ-Stager nok at faae til Kjøbs; men Pøblen har i slige Tilfælde altid noget at anke paa.

Nu kommer jeg til mit Element; De veed vel her var Musik; og altsaa nødvendig Poesie til Musiken; Men De veed maaskee ikke at Hr. Professor Bork [5]) havde ved denne leilighed ladet sig aarelade. Jeg vil lade Dem see noget af Blodet, og De maa selv dømme om Sygdommen.

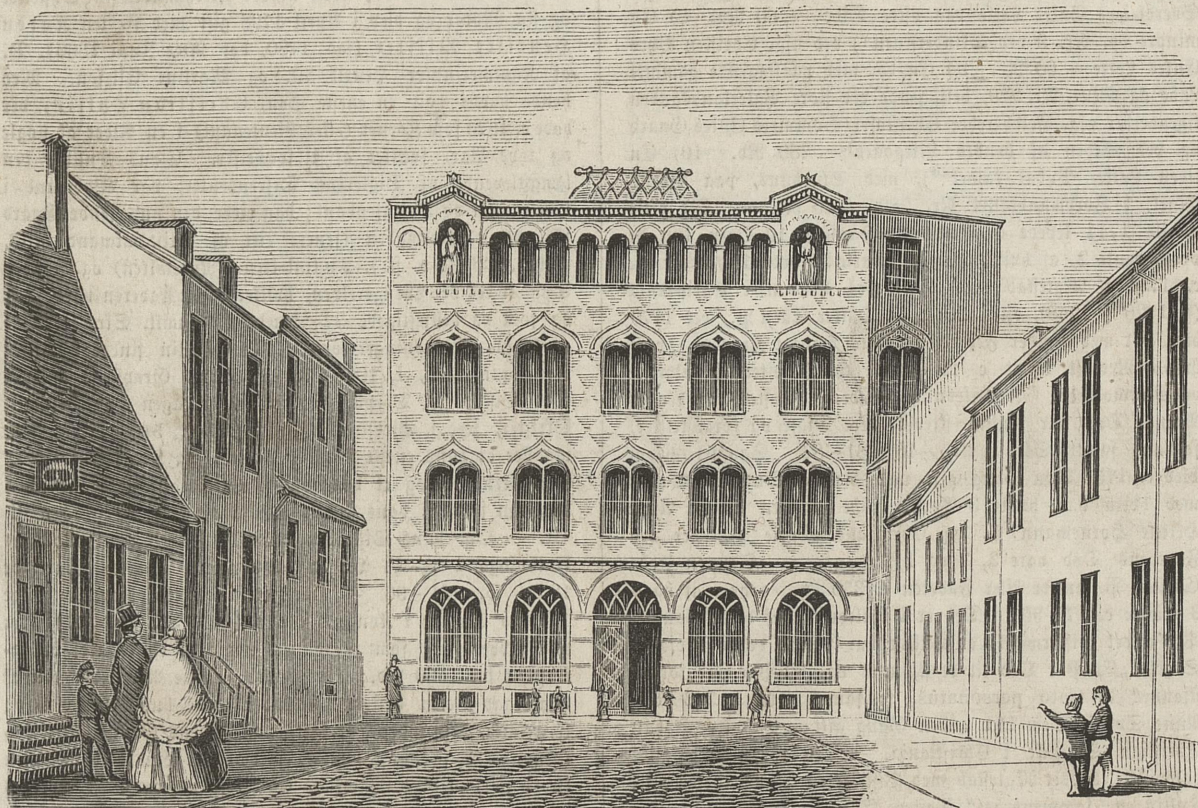
Aria.

O Tids lyksalig Vandring
paa Tvilling-Rigets Pol
til ønskelig forandring
at lyde kun een Sol!

Recitativ.

Det var jo nedrigt just for Solen
fra Højeloft i Skolen
hos Maanen gaa, der lys ej bar,
men selv maa laane Skin af Solen klar;
Mørk skiulte Land og Rige
Ti om end Solens Glimt
af Skyen vilde kige
det skygget blev med Skimt.

[4]) Formodentlig Vicestatholder og Stiftamtmand Jacob Benzon.
[5]) Hans Borch, resid. Capellan til vor Frelsers Kirke.

Nissens Pigeskolebygning

Recitativ.

* * * * *

Verkmestre bleve ej forskrevne hid som rare:
merk kun hiemgiorte danske Vahre!
De Stænder som af Stød og Nød
snart spaarde [6]) Riget voldsom Død
glat underlettede, som Hiul, den Byrde svare.

Aria.

Folk lese dog saa gierne,
bekig den Nord Stierne
i Fædrene Historien.
Klart som rart see der staalhærdet
Borger ja Student med Sværdet
men Troskab mage har til den?

Forstaar De vel hvad Tvilling-Rigets Pol er? og hvad det er, at Tidens lyksalige Vandring paa denne Pol har frembragt den ønskelige Reformation at lyde kun een Sol? Har nogen Poet før i Verden giort denne vigtige Opdagelse at Maanen holder Skole; og at denne mørke Pedant vilde indbilde sig at læse for Solen klar i Højeloft? — nej Tak! Solen klar var ingen Nar!

Styrken af den metaphore om de hiemgiorte Danske Vahre er noget som jeg ikke kan indbilde mig at de indseer; nej det vil blive min Sag, som finder den daglig igien i de Danskes Told-Sædler; og jeg ærgrer mig over, at en Professor vilde giøre en Told-inspecteur Forprang med denne nydelige lignelse. Jeg gider vel gierne læse; men jeg gider sandelig ikke længer bekige den Nord Stierne i Fædrene Historien; bekig den nu selv saa længe De lyster. Forresten maa jeg sige at jeg ønsker aldrig meer at see saa megen

[6]) Sic; spaaede?

Galimatias, Phæbus og non-sens i noget Dansk vers som der findes i dette Ark. Hvad De mælder om 5 à 6 af mine piecer som nyelig skal være trykte hos Bogtrykker Svare har været mig ganske ubekiendt, og jeg veed ikke eengang hvilke disse ere; men jeg troer at disse vel har haft den samme Skjæbne som de forrige Misfostre der ere komne ud i Kbhvn. Jeg kan erindre at jeg efter adskillige Skrivelser fra Svare, sendte ham i Fior min May-Dag rettet, tillige mit Vers til Justitz Raad Eliesen [7]), og maaskee endnu eet, som jeg tillod ham at trycke, men videre ikke. Jeg ønskede gierne at faae ved Strømboe eller Dampe [8]) eet af disse Exemplarer, som de paa mine vegne betaler, ligesom ogsaa andre smaa piecer som kunde være udkommne og fortiente at læses. Jeg skal en anden gang tilkiendegive de vigtige Aarsager der har hindret mig fra at viise min Devotion for den beste Konge i Verden i anledning af Jubel-Festen: Og De maa troe jeg veed at jeg er publicum saa meget skyldig at intet kunde hindre mig derfra uden Umuelighed. Men at ikke dette Brev skal være tomt for det som kan kaldes mit eget, saa har De her et af mine Stæd-Børn; det er en Gravskrift par force; og jeg blev tvungen dertil af mit heele Svogerskab; men siden jeg har satt mig for at renoncére paa dette Gravskriftmageri, saa giver jeg denne sidste til Pris [9]).

[7]) Morten Leuch Eliesen, se Tullins samtl. Skrifter I, 45 fg.
[8]) Gustav Strømboe, senere Kammerraad og Eier af Nesøen og Kjørbo. – Dampe er vel Ole Hansen Dampe fra Frederikshald.
[9]) I alt væsentligt overeensstennemde med samtl. Skr. I, 300—1.

Læser!
Du som forskrækkes for Dødens Skilderie
kiendte du allene
Livets Møje! Ønskernes Forfængelighed
Alderdommens Byrder og Gravens Roe
saa skulde du elske Døden.
Helterne selv længes efter denne Hvile
og en forsøgt Dyd
bytter Laurbærkranse bort for Cypresser (.)
meer end eengang
beilede den til Døden hvis Been hviler her
i Livet fordum
høyædle og Velbaarne
Hrr. Jonas Biørnse,
Deres Kongl. Majests til Danne-℞ og Norge pp. høybetroede
General Major og Commendant over Aggershuus fæstning i Norge
som blev fød d. 29 Martii 1682
i en ærekjær Ungdom fuld af ædelmodighed
Vandrede Han til de Marker, hvor Døden slagter Legioner
og var ei allene en Tilskuer men et Beviis
paa den Danske Tapperhed
i Braband og Flandern ved Hochsted og og Stralsund
ofte saared men altid kiæk.
Han var
uryggelig i Troskab uovervindelig i Redelighed
en Kiempe i Taalmodighed.
i 18 aar udholdt han en Beleiring af Piner
og med et standhaftigt Mod
opbiede Unsættning fra Døden
som paafulgte
d. 1. 8br 1760.

Læser!
ønsker du ogsaa at blive Helt
saa lær at lide. —

Det Vers som de hykkelske Christianiæ Damer offererede mig, burde jeg vel unsee mig for at lade bekiendtgjøre; men da De veed at Poetinden lod det trycke, og det meere kan ansees som enÆre-Støtte for Hende end for mig, saa kan jeg ikke nægte at opfylde Deres Forlangende. —

Et Høyagtnings Vidne
fra
nogle Hyrdinder i Norden
til
Den norske Ovidius.

*

Hvis Verdens Skikke var som i de ældre Tider
en Ærestøtte vi opreiste Dig Tullin
men da vor Alder nu ej slige Moder lider
saa gid vi havde kun saa sindrig Pen som Din,
paa det vi kunde her Din Ros saa net avmale
som Du har malet alt, Din Maii-Dag især,
og at — dog nei det er forgiæves vi vil tale
hver Tanke Du har tænkt Din Ærestøtte er.
Ja troe, Vor Norske Young! Din Lykke skulde blive
Din Tænke-ævne lig hvis de formaaede det,
som sig, Forundrere af Dig, her underskrive
til Tegn at deres Kiøn kan ogsaa tænke ret.
saa skriver og underskriver
Dorinde.
M. R.* K V.* K. A.* D. C.* A. C.* A. S.* B. M.* M. L.* [10])

Jeg har hørt nogle meene, at jeg selv har haft den fornemste Haand i dette Vers; men jeg er sikker paa at disse Folk kiender hverken Poetinden eller mig. I det mindste troer jeg nok at De, min kiære Ven har seet saa meget fra hendes Haand tilforn der kan overbeviise Dem om at hverken hun eller jeg har raset. For resten kiender De Hendes ulignelige genie til Poesie; hun har en Mand der virkelig har færdighed i at kiende falske Tanker i Vers; den Engelske Poet Doctor Young er hendes Hoved-Autor, og dette er beviis nok.

Min vigtige Ansøgning ligger endnu fængslet her; dog troer jeg nok at den slipper løs til næste Post; Jeg veed at Secretair M. har underhaanden sondéret i Kbh. paa sin Herres Vegne om der endnu ikke er blevet noget af med Jens Jacobsen [11]); Thi man havde vist ventet dette saavelsom andet til Jubel-Festen. meer kan jeg ikke skrive. De seer af mit Svar at Deres Correspondence maa være mig fornøyelig.

Jeg er altid med bestandig højagtelse og venskab

Velædle
Christiania højstærede kiære Vens
d. 25de 8br 1760. Tienstskyldigste Ven
og Tiener
Tullin.

Udskrift:
A Monsieur
Mr. Albret Peter Bartholin. Etudient en belles sciences a Copenhague.

Nissens Pigeskole.

Blandt de mange anseelige nye Bygninger, som i den sidste Tid have reist sig i vor By, fremhæver Nissens Pigeskolebygning sig saavel paa Grund af sin Beliggenhed som sin usædvanlige Stiil. Bygningen ligger i Øvre Voldgade, ved Enden af Toldbodgaden, gjennem hvilken lange snorrette Gade den sees lige fra Søen af. Den bestaar af tre Etager og Messanine; første Etage

[10]) Dorinde er uden Tvivl Ditlovine Collett, gift med Nicolaus Feddersen, Konferenceraad og Præsident i Christiania († 1769). De øvrige undertegnede Damer have neppe sat deres rette Forbogstaver under Digtet.
[11]) Død 1772 som Raadmand i Christiania.

indeholder foruden et Skoleværelse, Gymnastiklokale og Kontor, anden og tredie Etage kun Skoleværelser. I det Hele indeholder Bygningen ni store Skoleværelser. Den er opført af Architekt Langlet efter en af Hr. Nissen udarbeidet Plan og ganske beregnet paa Skolens Behov; dog eies den ikke af denne, men af Stadskapitain G. L. Olsen, med hvem der er sluttet Leie for 20 Aar.

„Nissens Pigeskole" blev oprettet i Aaret 1849 af Skolebestyrer Hartvig Nissen. Skolen skulde ifølge det før dens Oprettelse udgivne Program „om kvindelig Underviisning og kvindelige Underviisningsanstalter" bestaae af 5 toaarige Klasser. Antallet af Disciple var ved Skolens Begyndelse 18; men det forøgedes i Løbet af nogle faa Aar saaledes, at Skolen ikke kunde optage Halvdelen af de Børn, som anmeldtes til Optagelse. Deels af denne Grund, deels fordi det benyttede Lokale ikke tilfredsstillede Nutidens Fordringer til et hensigtsmæssigt Skolelokale, deels ogsaa for at kunne opnaae de store pædagogiske Fordele, som udspringe af Indretningen med eetaarige Klasser, søgte Skolens Bestyrer at forskaffe et større, for Skolen specielt indrettet, Lokale.

Den nye Bygning toges i Brug i August 1860. Til samme Tid indtraadte de tvende hidtilværende Lærere ved Skolen, de theologiske Kandidater Carl Keyser og Einar Lyche som Medbestyrere. Ifølge det af de tre Bestyrere ifjor udgivne Program: „Plan for Nissens Pigeskole" skulde Skolen efterhaanden udvides til 9 opadstigende eetaarige Klasser. Skolens Bestyrere have imidlertid senere fundet det hensigtsmæssigt at lade Skolens hele Kursus for Fremtiden som hidindtil være tiaarigt, og Skolen vil følgelig bestaae af 10 opadstigende eetaarige Klasser, beregnede paa at gjennemgaaes fra Sexaars- til Sextenaarsalderen. Denne nye Organisationsplan er allerede fuldstændig gjennemført paa det nær, at 9de og 10de Klasse og ligeledes 7de og 8de Klasse endnu i dette Aar i enkelte Fag ere forenede til een toaarig Klasse. Discipelantallet i den hele Skole er for Tiden omtrent 250.

De Grundsætninger, hvorefter Skolens Underviisning og Opdragelse ledes, findes udviklede i Skolens Programmer, af hvilke det sidste er at erholde ved Henvendelse til Skolens Bestyrere. Dette sidstnævnte Program indeholder ogsaa Oplysninger om Underviisningsfagene og deres sukcessive Indtrædelse. Som en for den udvidede Skole ny Underviisningsgjenstand bemærkes Gymnastik, hvortil er indrettet en stor og hensigtsmæssig Gymnastiksal.

I Forbindelse med Skolen, det vil sige, under Ledning af dens Bestyrelse og med Maalet for Skolens Underviisning som Udgangspunkt, vil der fra 1ste September d. A. blive oprettet en høiere Afdeling for voxne unge Piger, hvis ydre Forhold tillade dem og hvis Lyst og Anlæg opfordre dem til at søge en videre gaaende Uddannelse end den, som den almindelige Pigeskole kan meddele. Denne høiere Skole for unge Piger er ogsaa beregnet paa at skulle faae Betydning for Uddannelsen af Lærerinder, idet de, som ønske at uddanne sig til Lærerinder, ville i de Timer, som ikke tilbringes i den høiere Skole — Antallet af de daglige Underviisningstimer i denne er bestemt til tre for dem, som ville deeltage i Underviisningen i alle Fag — faae Adgang til i Begyndelsen at overvære Underviisningen i Skolens forskjellige Klasser og senere selv at øve sig i at undervise i de lavere Klasser. De ville derhos faae et Kursus i Læren om Opdragelse og Underviisning.

Underviisningsgjenstandene i den høiere Skole ville blive: Modersmaalet, Historie og Geographie, Tydsk, Fransk, Engelsk, Regning og elementær Mathematik, Physik, Chemi samt Tegning. Enkelte af disse Fag skulle læses vexelviis hver sit Aar. Der er fuld Frihed til at deeltage i Underviisningen i saa mange eller faa Fag, som Eleven selv ønsker.

Ildebranden i Southwark i London 22de Juni Cottons Værft.

Skizzer fra London.

Af Israel Dedn (Frith. Foss).

IV. Amerikaneren.

(Slutn. fra forr. Nr.)

„Og jeg finder, at Bogen kun har været Humbug, Sir! Jeg skulde ikke have taget mig den Frihed at citere den i Deres Nærværelse, hvis De ikke havde afgivet mig et Beviis paa Forfatterens latterlige Opfatning."

Jeg følte mig meget smigret og fortalte dem saa, med en noget forlegen Mine over al denne Ros Et og Andet om Norge. Og jeg maa atter bede Dem erindre, Læser! at jeg dengang var meget ung. Imidlertid kommer to andre Herrer ind, forlanger en Cigar og sætte sig ligeover for os ved Bordet. De kjendte ikke de Tilstedeværende, og førte først en Samtale med hinanden indbyrdes. Jeg vedbliver at underholde mig med mine nye Bekjendte om Norge og fortæller dem Adskilligt om vore Forholde, som de synes at omfatte med megen Interesse. Lidt efter lidt ophører de sidst Ankomnes Samtale; jeg mærker at De begynder at lytte til vor, og tilsidst lade de nu og da et Ord falde ind.

Tiden gik hen, vi havde tømt den fremsatte Flaske Portviin; der blev forlangt en ny, men jeg befandt mig for vel ved Situationen til at gjøre nogen Indvending.

Pludselig bliver Døren aabnet, og en gammel Mand i et meget tvivlsomt Antræk viser sig. Han kommer lige hen til Bordet, hvor vi sidde og lægger fra sig en Bylt. „Tillader de, Gentlemen! at jeg viser dem mine Sager?" Ingen af de Tilstedeværende tager Notits af ham, uden Mr. Stuart, der hæver sin Lorgnet og seer paa Bylten med en nonchalent Mine.

„Der er hundrede Ting, passende for Dem, Gentlemen!" fortsætter Manden, idet han aabner sit blaatærnede Tørklæde: „Porte-Monaier, Cigaretuier, Kjæder, Ringe, Alt hvad De kan ønske at fæste Deres Dine paa."

„Det har Altsammen slet ingen Tiltrækning for os, min Mand!" siger Amerikaneren med en afslaaende Gebærde, „saa De kan ligesaagodt strax pakke sammen Deres Ting."

„Her er en Tobakspung, broderet i Perler af en smuk ung Dame. Meget værdifuld, Gentlemen! Men den Gentleman, for hvem den var tiltænkt, satte den i Pant hos mig; jeg forlanger ingen Profit; vil sælge den for hvad jeg har udlagt paa den. Hvad siger De om en halv Krone?" og han rækker Pungen til Mr. Stuart.

„Den er neppe værd mere end Sexpence, indvender jeg i min Eenfoldighed."

„Stop, den er Deres for Sexpence!"

„De skal ikke tage den Sir! om han bød Dem den for en Penny, vær vis paa, han vil snyde Dem paa en eller anden Maade," falder En af de Fremmede ind.

„Eieren af de værdifulde Ting synes ikke at have megen falsk Ambition, eller ogsaa maa han lide paa Fatteonen."

„Jeg vil gjøre Dem et Forslag Gentlemen. Vi spille om Pungen. Hvem vil sætte en halv Krone imod den?" og han tager en Stok velbrugte Kort op af Lommen.

„For Kuriositetens Skyld vil jeg vove en Shilling", siger Mr. Stuart og trækker op sin Pung.

„Lad gaae, en Shilling imod Pungen, det hører De." Han lægger ud tre Kort og viser os, at det midterste er en Konge. „Hvor er nu Kongen?" spørger han efter, at han tre eller fire Gange med temmelig Behændighed har byttet Kortenes Plads. „Træffer

De det rette Kort har De vundet, i modsat Fald er Shillingen min." — „Det er det Kort, nærmest Kaminen!" Kortet slaaes op Mr. Stuart har vundet.

„Vil De forsøge een Gang til?"

„Aa ja, byt dem nok engang. Nu sætter jeg en halv Krone."

„Og jeg svarer Dem med samme Sum, Sir!"

Der var Interesse i Spillet, og et Par af de Tilstedeværende lode sig forlede til at deeltage. Indsatsen, der først havde været Shillings og Halvkroner, blev nu Guld. Lykken var afvexlende for og imod Bankøren, som jeg, uden at fralægge ham Behændighed, nok syntes kunde have gjort sine Sager bedre, thi hver Gang jeg for mig selv bestemte et Kort som Kongen, viste det sig, at dette Kort havde været det rette, og jeg undrede mig over, at de Spillende ikke vare lige saa klartsynede, som jeg selv.

„Vil ikke De forsøge", sagde jeg til Amerikaneren, „jeg vil garantere Dem, at jeg skal sige dem det rigtige Kort." — „Nei, De skal ellers have Tak! Det er mit Princip aldrig at spille! Vil De sige mig det, Sir! sagde en af de Herrer der sidst vare ankomne. Lykken har nu været mig imod tre Gange i Rad."

„Er det tilladt?" spørger jeg Kortenes Eier.

„Naturligviis Sir! Det er Indsatsen det kommer an paa, ikke hvem det spiller om den."

Jeg gjættede, eller rettere, jeg udsagde med Bestemthed. „Kongen ligger fremdeles i Midten", og den fremmede Herre havde paa mit Ord vundet fem Pund.

Operationen gjentoges tre eller fire Gange. Jeg havde altid Ret.

„Siden de er saa heldig for mig, Sir! synes jeg de skulde forsøge Lykken for Dem selv, siger den sidst Vindende." — „Indlad Dem ikke paa det", udbryder Amerikaneren. „Tro mig, De vil tabe Deres Penge. Spændingen i Spillet, naar samme angaar Dem selv, vil gjøre Dem mindre sikker i Deres Sag."

„Jeg vil forsøge med en Shilling, læg ud min Mand." — „Vi spille om Guld nu", svarer Manden med en foragtelig Mine.

Dette tirrede mig, jeg syntes det var flaut at lade som om jeg kun havde Sølvpenge paa mig, og jeg var i Beraad om, hvad jeg skulde gjøre.

„Jeg sætter ikke mindre end fem Pund", vedbliver Bankøren, og han blander Kortene. „Vil De?" Jeg kunde sværge paa, hvor Kongen laa, og jeg var i Tvivl, om jeg burde benytte en Leilighed, der vilde skaffe mig en saa aabenbar Gevinst, da jeg ved at see paa de Tilstedeværende syntes at læse en spottende Mine i et Par Ansigter.

Dette bestemte mig. „Kongen ligger længst fra mig!" Det var et urigtigt Kort. Jeg havde tabt. Jeg følte Blodet strømme til mit Ansigt af Skam, thi nu først erindrede jeg, at den Sum jeg havde hos mig ikke beløb sig til saa meget som mit Tab.

„Jeg har ikke fem Pund her", men følg med mig, sagde jeg til Manden, „og De skal faae Dem!"

„Bor De langt herfra?" — „Nei! jeg bor i James Street, ligeover for Buckingham Palace." — „Min kjære Herre!" udbryder den Mand, for hvem jeg gjentagende Gange havde vundet. „Vær ikke uleiliget for en saadan Bagatel. Tør jeg tilbyde Dem de fem Pund som et Laan af Deres egen Gevinst?"

Jeg tog med Glæde imod Tilbudet, og vilde netop betale mit Tab, da den Fremmede vedblev. „Tjen mig i at tage fem til med det Samme. Benyt dem til at faae Revanche over Karlen."

Jeg fulgte Opfordringen og tabte paany. „Vil De fortsætte?" spurgte den fremmede Herre. „Min Pung staar til Deres Tjeneste."

„Nei Tak! jeg har Nok nu. Han spiller ganske anderledes behændigt, end han gjorde før. Og nu, Sir! hvor kan jeg træffe Dem for at afgjøre min Gjæld?" — „De kan, ved Leilighed lægge Pengene ind til Værten her, naar det engang konvenerer Dem; forøvrigt gaar jeg netop nu til Hyde Park, forbi Deres Dør, saa De har Adgang til at afgjøre Gjelden strax, hvis De synes bedre om det."

„Utvivlsomt, Sir! Det skal være mig kjært at nyde Æren af Deres Selskab paa Veien." Vi reiste os og brøde Alle op. Jeg tog Farvel med Amerikaneren, der udtalte sin Beklagelse over, at jeg tvertimod hans Raad havde ladet mig narre. Han fik den forlangte Adresse og udbrød, idet han til Afsked tog mig i Haanden: „Farvel! paa et snarligt Gjensyn i Christiania."

Min Kreditor var en Gentleman; han talte om hundrede Ting, medens vi gik ned af Haye Market og op igjennem St. James Park og gjorde ingensomhelst Hentydning til det Passerede. Da vi kom til Buckinham Palads standsede han paa Hjørnet og saa sig om, som om han ventede Nogen.

„Tør jeg bede Dem være uleiliget med at gaae hjem med mig, at jeg kan betale min Gjæld."

„Ah, det er sandt! Hvor bor De, Sir?"

„I det tredie Huus til Venstre, det med Altanen."

„Jeg har just aftalt et Møde med en Mand i Parken til Klokken sex; jeg veed han kommer denne Vei og vilde gjerne blive her for at see efter ham. Tillader De, at jeg venter her?"

„Jeg skal være tilbage om to Minutter."

Jeg var dengang paa et midlertidigt Besøg i London og boede i en Vens Huus. Da jeg kom hjem, var min Ven, Mr. Allan, i Dagligstuen, hvortil Døren stod aaben, medens jeg gik op af Trappen.

„Hvor hen, saa hurtig? Kom ind, saa skal jeg vise Dem Noget."

„Jeg har ikke Tid nu, der er en Herre, som venter paa mig." Og jeg gik op paa mit Værelse og hentede den tabte Sum. Netop som jeg ved at gaae ned igjen, atter skulde passere Døren, kom Mr. Allan ud. „Hvor skal De hen?"

„Jeg har tabt 10 £ i Spil og min Kreditor venter paa Hjørnet."

„De spøger! har De virkeligt tabt 10 £ i Spil? Hvor i Alverden har De været? Jeg troede De var gaaet hen for at see Parliamentet."

„Jeg skal fortælle Dem Historien, naar jeg kommer tilbage. Ophold mig ikke nu, jeg beder Dem! det gaar ikke an at lade den fremmede Herre vente længere." — „De faar ikke Lov at gaae, og Mr. Allan trak mig ind i Værelset. Ialfald ikke før jeg har seet lidt nøiere paa Fyren. Hvor staar han?"

Jeg viste ham igjennem Vinduet den fremmede Herre, der øiensynligt begyndte at blive utaalmodig og gjentagende Gange kastede et Blik hen til Huset.

„Undskyld mig, min unge Ven!" udbrød Mr. Allan efter i et Par Sekunder at have iagttaget Manden, „De er virkelig en Simpleton! Tak Deres gode Stjerne, at jeg har reddet Deres ti Pund. De har været i Hænderne paa Svindlere kan jeg skjønne, og man maa være glad, at de har sluppet saa let."

„De vil da vel ikke fraraade mig at betale en Æresgjæld. Jeg har ikke tabt Pengene til den Herre. Han laante mig dem kun, da jeg havde spillet med en Jøde, og var bleven Summen skyldig."

„Ligemeget til hvem De har tabt; De er bleven snydt, eller snarere, man har gjort Forsøg paa at snyde Dem, saameget er vist. Sæt Dem nu roligt her, og lad see Udfaldet paa Komedien. Er Deres Kreditor en ærlig Mand, melder han sig nok."

Meget modvillig og tvivlende satte jeg mig ned og gav Mr. Allan en Beretning om den Scene, jeg allerede har beskrevet. Imidlertid iagttoge vi Manden paa Hjørnet. Først stod han temmelig roligt, begyndte saa at gaae op og ned, medens han hvert Dieblik vendte sig imod Mr. Allans Huus.

„Seer De? der er nu næsten forløbet et Kvarteer, og han vover ikke at komme Huset nær.

„Hvad maa han tænke om mig, udbrød jeg uvilkaarlig!" — „Han har sikkert forandret Tanker om Dem," sagde Mr. Allan med et Smiil. „Han tog Dem for en Mand, han havde lokket i en Fælde, og nu tror han De har narret ham."

Herren paa Hjørnet kan ikke længere styre sin Utaalmodighed. Han kommer ned af Gaden og seer op til Huset. Vi trække os tilbage fra Vinduet. Et Par Minutter hengaar, og jeg troede han var gaaet, da vi høre det banke paa Gadedøren. Mit Hjerte bankede næsten ligesaa lydeligt. „Bliv her, og jeg vil gaae ind til ham."

Mr. Allan gik og jeg stillede mig for at lytte ude paa Trappen. Tjeneren aabner Døren og jeg hører den Fremmede spørge. „Bor her ikke en Gentleman fra Norge?" — „Jo, Sir! siger Mr. Allan, der ligesom tilfældigt kommer ned af Trappen. Men han er ikke hjemme. Er det Noget, jeg kan sige ham?"

Nei, Sir! jeg har en Forretning med den Herre, og det undrer mig, at han ikke er hjemme. Jeg var vis paa at træffe ham netop nu."

Det var ikke to Minutter siden han gik ud af Bagdøren, men han har lagt ned Besked til Dem.

„Ja saa", siger den Fremmede forundret.

Han har bedet mig sige Dem, at De ikke faar Deres ti Pund. Og lad mig for mit eget Vedkommende sige Dem, at De er en Bedrager, og at De øieblikkeligt pakker Dem ud af mit Huus. James! jag den Knægt paa Porten!"

Den Fremmede vilde gjøre Indvendinger, men Tjeneren aabnede skyndsomt Døren, og han valgte det fornuftige Parti at gaae.

„Og nu, min Ven!" sagde Mr. Allan, „lad dette være dem en Advarsel for Fremtiden. Deres Fornuft maa have sagt Dem, at en Gentleman, som behøver en Adresse, kan faae den opgivet paa et anstændigere Sted, end hvor man tilsteder Adgang for slige Personer, som ham, De tabte Pengene til. De burde have skjønnet, at det Hele var en Komedie. Amerikaneren var sendt ud for at fange hvilket eenfoldigt Menneske han kunde støde paa; de andre Tilstedeværende, ligefra Mr. Stuart til Jøden, vare hans Kompagnoner, der luskede omkring i Nærheden for at see, om han bragte noget Bytte. De har været i Selskab med de mest udtænkte Skjelme, jeg har hørt om. Det er rigtignok sandt, men alligevel synes jeg, der maatte være mange Ting, der før nu havde ladet Dem opdage Snaren."

„Jeg seer det nu, Mr. Allan! skjønt det fremdeles er mig ufatteligt, at han virkelig vilde betroe mig de ti Pund."

Det kan forklares af en dobbelt Grund, for det Første fordi han, naar De tabte dem, atter fik dem tilbage i Frimark, dernæst fordi alt det Guld, de saa, var falske Penge. Tænk Dem nøiagtigt igjennem den hele Scene, sammenhold hvert Led og De skal see, at Anlægget er for godt udtænkt, til at disse Herrer skulde have begaaet noget Misgreb."

Denne Tildragelse har i Sandhed været mig en Advarsel, der vilde have været billigt betalt med ti Pund. Kan den være nyttig for dem, min Læser, naar De træder ud i Verden, vil jeg ikke fortryde paa, at jeg ved „Amerikaneren" har blottet en virkelig Tildragelse i mit eget Liv.

Londons Brand.

Den 22de Juni rasede i London en Ildebrand, hvis Lige Hovedstaden ikke har seet i Mands Minde, og hvorved Chefen for Brandvæsenet Mr. Braidwood omkom, og Værdier til 2 Mill. £ (9 Mill. Spd) tilintetgjordes Ilden brød løs under stille Veir Kl. 4 Eftermiddag i Cottons Wharf, — uhyre Pakhuse ved London Bridge, hvor Tusinder af Theekister, Silkeballer og Bomuldsballer og utallige Fade med Talg, Tjære og Olie m. m vare opstuvede. Ilden udbrød paa Loftet, og udbredte sig snart gjennem de forskjellige Afdelinger af Bygningerne, da Arbeiderne havde forsømt at lukke de Jerndøre, som satte dem i Forbindelse med hinanden. Otte Bygninger stode i Lue, endnu inden Brandbrigadens Sprøiter ankom og alle Anstrængelser for at standse Ildens videre Omsiggriben vare nu forgjæves. Pakhuus efter Pakhuus, langs Themsen, toge Ild, og de deri magazinerede brændbare Sager frembragte et Flammehav, hvis Lige man neppe har seet. Kl. 7 explodere en Hvælving med 2000 Tons Salpeter med forfærdeligt Brag, og under en af de nedstyrtende Mure blev Mr. Braidwood begraven, just som han stod og uddeelte sine Befalinger til Brandfolkene. Siden fulgte flere Explositioner, der truede med Død og Ødelæggelse, uden dog at flere Menneskeliv gik tabte. Det saa ud som om Intet mere kunde standse Ilden. Heden var saa utaalelig, at man kun paa lang Frastand kunde nærme sig Brandstedet. Saakaldte ildfaste Pakhuse med Steengulv og Jerntage, bleve rødglødende, og omsider styrtede deres Indhold ud gjennem Døre og Vinduer i store Flammestrømme. Ilden nærmede sig London Bridge og Jernbanestationen og truede saaledes at gaae hele Southwark igjennem. Men netop i det kritiske Diemed slog den svage Vind om, som hidtil havde viftet fra Brandstedet mod Jernbanestationen, og denne blev saaledes med stor Anstrængelse reddet. Ved dette Omslag af Vinden reddedes ogsaa St. Olafs-Kirken, som ellers vilde gaaet med. Kl. 9—10 var Ilden paa sit Høieste, og først da det led noget over Midnat saa Brandfolkene Mulighed for at indskrænke den til de allerede brændende Bygninger. Men at slukke hvad der var antændt, var umuligt. Ilden fik kun ny Næring ved at man sprøitede paa de brændende Damme af Talg og Olie inde i Bygningerne, som endnu mange Dage efterat Ilden var standset vedblev at brænde. Ved Explosionerne omkom neppe nogen Anden, end den for sin Dygtighed bekjendte Mr Braidwood, men paa Themsen, der var oversaaet af Baade med Tilskuere og hvor brændende Talg og Tjære drev om, og Heden fra Brandstedet var utaalelig, skulle flere Mennesker være blevne opbrændte.

Norge.

Christiania. Enkedronningen gjorde 11te Juni en Tour opover Mjøsen og besaa Hamars Ruiner. Overalt blev Hds. Maj. modtaget med Jubel, og da hun om Aftenen vendte tilbage til Byen, havde en Mængde Mennesker samlet sig ved Jernbanegaarden og istemte livlige Hurraraab.

— Paa Chr. Tønsbergs Forlag vil med det Første udkomme en Samling Breve til Professor Nyerup fra forskjellige navnkundige Nordmænd, skrevne i Aarene 1800—1815, hvilke ville tjene til Belysning af Norges indre Historie for dette Tidsrum. Brevene afskrives og udgives af Adjunkt L. Daae, som for Tiden med offentligt Stipendium opholder sig i Kjøbenhavn. Prof. Nyerup havde allerede selv tænkt, sammen med sin Autobiographie at udgive et Udvalg af Breve fra de mange lærde Mænd, hvormed han gjennem sit lange og virksomme Liv havde staaet i Forbindelse. Men han døde, inden Planen blev udført. Hans Svigersøn, Præsten C. L. Strøm, supplerede og udgav Autobiographien (Kbh. 1829) og bebudede i denne (S. 166) og et Udvalg af hine Breve, der i saa Fald skulde udgjøre anden Deel af „Nyrupiana", medens Biographien skulde blive Værkets første Deel. Men denne Plan blev hellerikke udført, og Brevene have hidtil henligget utrykte paa Universitets-Bibliotheket i Kjøbenhavn. At de skulde være ubekjendte og først nu være blevne opdagede — saaledes som i Dagbladene fortalt — er naturligviis en urimelig Tale, hvortil vist allermindst den literaturkyndige Udgiver har givet nogen Foranledning. Brevene trænge sandelig hellerikke til at være et nyt Fund for at vække Interesse og finde Læsere.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 29. | Udkommer hver Søndag Morgen. | **21de Juli 1861.** | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | **10. Aarg.**

Indhold.

Skizzer fra London.

Af Israel Dehn (Frith. Foss).

V. En Retsscene.

Jeg holder mere af at studere Mennesker, end Ting og har ofte i en eller anden stor By havt Fornøielse af at tilbringe mangen en Time, som en Anden vilde anvende for at besee Kunstgallerier, Musæer eller en offentlig Bygning, med at vandre omkring, see paa Færdselen og iagttage Gadescener og Physiognomier.

Det forekommer mig, at Folk i Almindelighed kun erhverve sig et slet Udbytte af en Reise ved Synet af en stor Mands Gravsteen, et Monument eller et Galleri, thi deels er det for enhver Anden, end den technisk dannede Mand, kun en Modesag og en feilagtig Opfatning af en Reises Formaal at lade saadanne Gjenstande optage den største Tid, deels vil der sjelden være Anledning til enten at see, eller til at nyde, saa det bliver længe nok.

Men i Folket selv, mere end i dets Værk, ligger Opfatningens Nøgle. En enkelt Scene, givet af levende Mænd, er mere slaaende, frembyder større Indblik i Charakteren, i Sæder og Forholde hos en Nation, end det Indtryk, der avles ved Frembringelser, som kun Nationens Begavede have bragt tillive, og som derfor kun ere et Affspeil af dem.

I huuslige Forholde, i Færdselen og paa Promenaden, i Værkstedet og ved Arnen, kort sagt i Livet selv, der seer man det sande Billede af Nationen.

Jeg har altid søgt hen der, hvor jeg bedst kunde iagttage Mennesker, hvor jeg kunde lægge noget positivt Udbytte til mit Kjendskab til Livet, hvad enten det blev fremkaldt ved Folks gode eller slette Egenskaber, deres Dyder eller Feil. Det Latterlige eller Rørende, det Saarende eller Smigrende, Alt har hos mig faldt i lige god Jord; jeg har taget det for hvad det var og gjemt det i mit Forraad. Det har saaledes været en af mine Yndlingsbeskjæftigelser i London at tilbringe en Deel af Formiddagen i Politiretterne. Af Forbrydelsens mange Stadier er der Meget at lære. Drengen eller den lille Pige, der første Gang har forseet sig, og som skamfuld og med bankende Hjerte stilles frem for den strænge Dommer, og den frække Mand, hærdet i Lasten, eller Kvinden, der kun har Formen fælles med sit Kjøn; disse to Yderpunkter udgjøre Indbegrebet af Menneskenaturen. Udsat for Tilfældet og fristet som dem, vilde vi alle være lig dem.

Men Gjenstanden for min Skizze er ikke af en saa alvorlig Natur.

Jeg havde en Dag seet de sædvanlige Forretninger gjennemgaaede, unge Piger sendte til Fængsel for at gaae ud derfra som hærdede Synderinder, og Mænd sendte til en anden Ret, for derfra at sendes hen for at hænges, og vilde just gaae, da jeg hørte Magistratens Klerk ytre: „Der er kun en Sag til paa Dagsordenen; vil Deres Velbyrdighed have den fore strax?"

„Kom med den saa skyndsomt som muligt, min kjære Mr. Douglas! Jeg er sulten."

„Behag at træde ind i Vidnernes Box, Sir!" henvendte Mr. Douglas til en ung Mand, der stod ved Skranken, og De, Madame, der er Deres Plads!" og han pegede paa de Anklagedes Bænk.

Jeg saa en Dame paa omtrent tredive Aar, med en klar blaa Kjole, graa Mantille og en smudsig hvid Hat. Hun havde Slør for Ansigtet og syntes meget uvillig til at efterkomme Opfordringen. Endelig satte hun sig. Det unge Menneske, der stillede sig i Vidnernes Box, et Slags Skilderhuus med halv aaben Front og Dør paa Bagsiden, var en Mand, der ved sit Væsen utvivlsomt antydede, at han var en Gentleman, skjønt hans Dragt var meget slidt. Hans Udseende vækker et godt Indtryk.

„Ny Sag, Thompson mod Doge", begyndte Klerken. „Citanten forlangt Rettens Beskyttelse mod Indstævnte, der har overfaldet ham og undsagt ham paa Livet."

„Er Deres Navn Thompson, og er De Citant i denne Sag?" spørger Magistraten. — „Ja, Deres Velbyrdighed!" — „Kys Bibelen, som De vil finde foran Dem, og oplæs Eedsformularen!" — „Og nu, Mr. Thompson! betænk, De staar her under Eed. Hvad har De at sige?" — „Jeg har boet hos dette Fruentimmer i sex Maaneder, Sir!" — „Ah! jeg forstaar; det er en af Deres smaa Veninder." — „Hun er min bitreste Fiende, Sir, efter Alt, hvad jeg kan forstaae. Hun vilde dræbe mig om hun vovede det."

„Det er ikke saa sjeldent Tilfælde, at det Slags Venskab gaar over til Had. De boede altsaa hos hende?"

„Jeg beklædte hans nøgne Legeme, jeg —" — „Tys, Madame! vent til De bliver spurgt."

„Jeg boede hos Mrs. Doge —"

„Hos Mrs., Indstævnte er altsaa gift? ah, det forandrer Sagen."

„Hun er Enke, Sir! Jeg har regelmæssigt betalt hende Leien til for een Maaned siden. Som Sproglærer tjener jeg ikke mere end høist nødvendigt til min Existence, og det var udtrykkelig Aftale imellem os, at jeg skulde have Kredit, naar min Kasse var tom, mod at jeg gav hende for mit Logis det Meste, jeg kunde afsee. Hun har oppebaaret af mig indtil eet Pund og to om Ugen, skjønt hendes andre Logerende kun betale eet Pund."

„Og nu har hun mishandlet Dem, fordi de ikke betaler?" — „Ikke saa ganske, Sir! Jeg maa indrømme hende, at hun var villig til at komme til en Overeenskomst; thi hun gik ind paa at tage Transport paa en Fordring, jeg havde paa en Skolemester for Lektioner til hans Elever. Det er i Anledning af denne Transport og een Ting til, som jeg strax skal forklare, at Uvenskabet først opkom."

„Mr. Richardt, Solemesteren, var en Svindler, Sir! indvendte Damen, og jeg faar aldrig de Penge, som den Vagabond der —"

„Vil De ikke behage at slaae Deres Slør tilside, Madame! at vi kan see Deres Ansigt. Det maa være meget godmodigt, at dømme af den venlige Tone, hvori De taler."

„Samme Dag, hun havde faaet Transporten, Sir! gik jeg hen for at give en Time hos en ung Dame, der uanmodet betalte mig nogle Pund, som jeg havde tilgode for Underviisning. Jeg skyndte mig hjem og leverede Pengene til Mrs. Doge. Hun tog meget begjærligt imod dem, men hvor stor var min Forundring, da hun efterat have stukket dem i Lommen, tiltalte mig saaledes: „Jeg har været hos Mr. Richardt, der har erklæret sig ude af Stand til at betale Dem. Han har snydt Dem, følgelig har De snydt mig. Men det er ikke i dette alene, at De er en Bedrager. De har undladt at fortælle mig, at De daglig besøger Miss A....; de Penge De nu har bragt mig, har De ikke faaet for Deres Arbeide; det er Belønning for deres Elskværdighed, kan jeg tænke, De Krybdyr!"

„Deres Veninde begyndte altsaa at blive jaloux. Har De staaet i saadan Forbindelse med hende, at hun var berettiget til Jalousi?"

„Jeg vil nødig besvare det Spørgsmaal, Sir!"

„Det gjøres heller ikke nødvendigt." — Damens Øine lyne igjennem Sløret. „Jeg protesterede mod Beskyldningen, og hun vedblev. „Jeg vilde have ventet Dem med Resten af mit Tilgodehavende. Men nu skal De betale. Vi ere alt i Marts; det vil snart høre op at være kjøligt om Aftenerne, saa De behøver ingen Yderfrakke. Er De en ærlig Mand, gaar De strax hen og sætter den i Pant." Jeg erklærede mig villig hertil. „Saa De tror, De slipper mig saa let, Vagabond! De tror Miss A.... vil klæde Dem op igjen, tror De?" Og hun reiste sig i Heftighed og spændte mig, Sir! Jeg har aldrig truffet et saa rasende Fruentimmer; hun hylede som en Hyæne og foer paany ind paa mig. Der var intet andet Middel for mig, end at tage op Pokeren og stille mig imod Væggen. Pludselig satte hun sig udmattet ned og begyndte at græde. Jeg lagde Ildtøiet fra mig og følte Medlidenhed med hende. Hendes Raseri har fuldkommen lagt sig, tænkte jeg, og jeg gik hen for at tage hendes Haand. Hvad tror De, hun gjorde, Sir! Hun reiste sig op, saa mig et Par Sekunder stivt i Øinene og — spyttede mig i Ansigtet. Jeg forlod hende, begav mig op paa mit Værelse og gik tilsengs. Jeg blev ikke lidet forbauset ved at kjende en isnende Fornemmelse krybe over mit hele Legeme medens jeg trak Tæppet over mig. Hun havde været paa mit Værelse, før jeg kom hjem, og tømt hele Indholdet af Vandkanden i min Seng."

Auditoriet i et Retslokale er altid stemt til Munterhed; det er kun der for at more sig som i et andet Theater, og Magistraten havde vanskeligt for at dæmpe Latteren. Da det igjen var bleven roligt, fortsatte det unge Menneske: „Dagen efter havde hendes Vrede lagt sig. Hun fortalte mig, at hun tidligt om Morgenen havde været hos Mr. Richardt, med hvem hun havde sluttet fordeelagtigt Forliig, og hun gav mig en gyldig Kvittering for min Gjæld.

„Ud paa Dagen gik jeg atter til Miss A....., der var alene hjemme. Vi havde neppe sat os til vort Arbeide, førend jeg hørte det banke paa Gadedøren. En Tjener kom ind og meldte, at en fremmed Dame ønskede at tale med Miss A....." Hun spurgte efter Deres Fader, Miss! men paa min Besked, at han var i City, bad hun om at faae Dem selv i Tale."

„Viis hende ind i Spiseværelset, John! De vil undskylde mig et Øieblik, Mr. Thompson."

Den unge Dame gik ud og blev borte omtrent fem Minutter, da hun kom tilbage, saa hun meget bevæget ud. „Jeg har havt en meget besynderlig Visit", begyndte hun, uden at sætte sig. „Et Fruentimmer har været her, og har behaget at underholde sig med mig om Dem. Hun talte meget ufordeelagtigt om Dem og bad mig afbryde vore Lektioner."

„Sagde hun, hvem hun var?“ — „Jeg spurgte hende ikke derom, men hun syntes at kjende Dem godt.“

„Jeg aner hvem hun er. Det vilde i Sandhed smerte mig, om hendes Ord har vakt Tvivl hos Dem om min Charakteer.“

„Just ikke det, Sir! men De vil indsee, at jeg ikke kan riskere en Gjentagelse af hendes Besøg, hvormed hun truede, hvis jeg vedblev at læse med Dem. Saa ondt det gjør mig, maa jeg derfor bede Dem at ansee vore Timer for sluttede.“ Jeg havde intet Andet at gjøre, end tage min Hat og anbefale mig.

Jeg gik til mine øvrige Elever. En var ikke hjemme, uagtet det var den bestemte Læsetime, en Anden bad mig om ikke at være uleiliget derhen oftere og skulde benytte Anledningen til at afgjøre sin Gjæld, en Tredie havde bestemt sig til at ophøre med at læse Sprog. Mrs. Doge havde gaaet omkring som en ond Aand og været hos dem Alle.

„Og jeg tør sige, De følte Dem ikke meget behageligt overrasket!“ indvendte Dommeren.

„De kan tænke Dem i hvilken Stemning jeg gik hjem, Sir. Mrs. Doge var ude. Jeg pakkede skyndsomt ind mit Tøi, hentede en Cab og kjørte flere Mile til en Udkant af Byen, hvor jeg lod Kudsken holde, medens jeg gik op af en Gade for at se efter Plakater, der antydede, at Værelser vare tilleie. Jeg fandt strax hvad jeg søgte, leiede et Logis og lod mit Tøi bringe derhen.

Morgenen efter, da jeg sad ved Frokosten fremstillede min nye Værtinde sig for mig. „Der er en Dame, som ønsker at tale med Dem, Sir!“ Blodet isnede igjennem mit Legeme og jeg følte Nærheden af min onde Dæmon. Mrs. Doge traadte ind.“

„God Morgen, Mr. Thompson! Jeg haaber De har fundet et komfortabelt Logis.“

„Jeg satte et meget venligt Ansigt op, takkede og bød Mrs. Doge en Stol, idet jeg haabede at min Høflighed skulde afværge en Scene ligeover for min nye Værtinde.“

„Tør jeg bede Dem vente et Dieblik, Madame! fortsatte Mrs. Doge, jeg har et Ord at sige Dem angaaende denne Herre. Han rømte igaar Aftes fra mit Huus, hvor han skylder for Leien. Det skulde ikke undre mig om han vidste Bested om et Par Gjenstande, jeg savner. Han troede han skulde lure mig, men jeg var for klog for ham, thi for en halv Krone fik jeg opspurgt iblandt Hyrekudskene paa Hjørnet af Gaden, hvem der havde kjørt ham, og hvor han tog hen.“

Min Taalmodighed forlod mig. „Hvorledes vover De, Madame, at fremkomme med en saa ligefrem Usandhed og saadanne frække Insinuationer?“

„Saa De finder mig fræk. De skal finde mig Mere end det, førend vi skilles. Jeg skal følge Dem, hvor De gaar, jeg skal fortælle alle Mennesker, hvilken Karl De er, og jeg siger kun, det ene Ord, hvor De end gaar, da vogt Dem for mig.“ Jeg tog hendes Arm og førte hende ned af Trappen. Hun spændte og beed, Sir! men jeg aabnede Gadedøren og skjød hende ud til stor Bestyrtelse for min Værtinde, der øieblikkelig sagde mig op. Med Posten samme Aften fik jeg et Brev fra hende. Her er det Sir!“

Han rækker Brevet til Magistraten. „Behag at læse det, Mr. Douglas!“ det er ikke meget langt vil jeg haabe?“

Mr. Douglas tager Brevet og løber det flygtig igjennem. „Nei Sir, men saa meget fyndigere,“ det lyder saaledes: „James Thompson Esq! Jeg har endelig faaet Pengene af Mr. Richardt; Deres Gjæld er saaledes afgjort for saavidt. Men De skylder mig endnu Meget, De skylder mig en evig Taknemmelighed fordi jeg skaffede Dem Huus, da De ikke havde det, hvortil De kunde hælde Deres Hoved, Føde at æde og Klædebon paa Deres nøgne Krop, ikke af Andres Pung, men af mine egne suurterhvervede Midler. Hvilken Belsignelse det vilde være om De var en Ven, i Virkeligheden, og ikke i det Ydre alene! Og dog, Slange! vil jeg tilgive Dem, hvis De vil komme tilbage til Deres evigt hengivne Helena Mary Doge.“

„Og De reiste tilbage til hende? Mr. Thompson!“

„Nei, naturligviis ikke! Hun er et desperat Fruentimmer, Sir! som man aldrig kunde stole paa. Jeg har ikke turdet Andet, end forlange Rettens Beskyttelse mod en Kvinde, der ødelægger mit gode Navn, berøver mig mit daglige Udkomme og vilde benytte den første Leilighed til at forgifte eller dræbe mig.“ — „Ja Jalousien er en mægtig Drivefjeder, jeg anseer det ikke umuligt, at hun vil søge at tilføie Dem noget Ondt.“

„Og De vil altsaa give mig den forlangte Beskyttelse?“ — „Naar jeg har hørt Modparten, er det Tid at dømme. Hvad har De da at sige Mrs. Doge?“

„At jeg aldrig har truffet paa en saadan Hykler, som den Mand, der just har søgt at besnære Deres Velbyrdighed ved sin honningsøde Tale.“

„Kan De bevise, at dette er Faktum?“ — „Om jeg kan? Kan De ikke læse det i hans Blik. Har han ikke besnæret mig, som han nu vil søge at gjøre det med Dem. Jeg er et stakkels værgeløst Fruentimmer, Sir! og kan ikke belægge mine Ord, men det veed jeg, at havde ikke det Skarn, den Landstryger fundet mig, vilde han nu have sukket i et Fængsel.“

„Har han, som Deres Brev synes at antyde, havt Andet end Kost og Logis hos Dem?“

„Ogsaa Klæder, Sir! jeg kan bevise, at jeg har givet ham et Par Handsker og et Halstørklæde.“

„De kan udfærdige et „warrant“ til Fordeel for Citanten, Mr. Douglas! og De, Madame! betaler ham to Shillings og sex Pence for udlagte Sportler. I Tilfælde De igjen, i hvilkensomhelst Form, forstyrrer ham har De selv at begive Dem i Fængsel. Hvis De vil tage mit Raad med paa Kjøbet, unge Mand, skal de sky slet Selskab, og hvis De for Dieblikket skulde være uden Informationer, tænker jeg Mr. Douglas kan give Dem noget Andet at bestille.“

Mrs. Doge betalte Omkostningerne, slog Sløret tilside og viste et smukt Ansigt, der var fortrukket af

Mr. Braidwood, Chefen for Londons Brandkorps, omkommen i Ildebranden den 22de Juni.

indædt Raseri. Hun saa først paa Magistraten, og idet hun derpaa med en truende Gebærde vendte sig til den unge Mand, udbrød hun: „Jeg siger kun det ene Ord: Vogt Dem for mig.“ — „De er ustadelig nu, Madame!“ svarede Magistraten rolig, „og de kan træde af.“

Mr. Braidwood.

James Braidwood, den nylig afdøde, vidtberømte og dybt savnede Chef for Londons Brandkorps, var født i Edinburgh Aar 1800. Han modtog sin Opdragelse paa sin Fødebyes Høiskole og tilegnede sig senere den store Kyndighed i Bygningsvæsenet, der i saa høi Grad gjorde ham skikket til Udførelsen af hans senere Stillings vanskelige Pligter. I en Alder af 23 Aar blev han ansat som Chef for Brandkorpset i Edinburgh, og det var denne Post der gav ham Anledning til at lægge sine overordentlige Talenter for Dagen. Ham skyldes det, at „Edinburgh fire-engine establishment“ blev oprettet, og at det naaede den høie Grad af Duelighed, der gjorde det til et Mønster for alle lignende Indretninger i dette Land. Den af Bestyrelsen for Edinburghs Brandvæsen for 1826 udgivne Aarsberetning heder det, at den anseer det som en Skyldighed mod Mr. Braidwood at bemærke, at hans urokkelige Koldblodighed, Selvbeherskelse, Dømmekraft og Uforfærdethed fortjente den største Beundring og Paaskjønnelse. Ved den store Ildebrand i Edinburghs „Highstreet“ vandt han en almindelig Popularitet ved at bære ud af en brændende Bygning en Kasse med Krudt.

I 1830 offentliggjorde Mr. Braidwood Resultaterne af sin Virksomhed i et Værk betitlet: „On the Construction of Fire-engines and Apparatus, the Training of Firemen, and the Method of Proceeding in Cases of Fire. Herved vaktes de londonske Assurancekompagniers Opmærksomhed paa den store Fordeel af Eenhed og Organisation i deres Foranstaltning til at forebygge og slukke Ildebrande. Før denne Tid havde ethvert Kompagni sine særskilte Brandredskaber og sit særskilte Mandskab. Enhver Chef handlede selvfølgelig for egen Regning og uden Hensyn til det Almindeliges Vel, saaat Brandfolkene hyppig, naar de vare ankomne til Brandstedet og havde forvisset sig om, at Intet var forsikret i deres Indretninger, pakkede sine Slanger sammen og drog tilbage, og ofte, naar de alligevel deeltog i Slukningen, gik deres Anstrængelser mere ud paa at vise, hvem der kunde sprøite Vandet høiest end paa at slukke. Forledes en Forandring indtraadte i Alt dette ved Mr. Braidwoods Ansættelse som Chef for Brandvæsenet, er velbekjendt for enhver Londonner. I dette Aar oprettedes „The London Fire-engine Establishment“ af sytten Assurancekompagnier, hvilket Antal nu er steget til sex og tyve. Da Mr. Braidwood forlod Edinburgh modtog han af sine Underordnede i Foræring et smukt Guldhur, og af Indretningens Bestyrelse et værdifuldt Sølvservise, som en Anerkjendelse af hans Fortjenester og et Tegn paa den Agtelse, man nærede for ham.

Nu begyndte hans store Organisationsværk, hvorunder han hævede den velbekjendte „London Fire Brigade“ til dens nuværende Dygtighed. I Begyndelsen maatte han kjæmpe med mange Fordomme hos det gamle Brandmandskab og dettes Utilbøielighed til Forandringer, men han overvandt Alt ved sin utrættelige Udholdenhed, uforlignelige Energi, store Takt og Omgjængelighed. Aldrig er vel saa store Ting bleven udrettet med forholdsviis saa ringe Midler. Naar vi see hen til Paris med dets 1000 Mand stærke indøvede Brandkorps og utallige Brandredskaber, uden Londons Uhyrer af Pakboder opfyldte med letfængelige brændbare Sager, maa man forundre sig over Mr. Braidwood, som med sine 120 Mand saalænge har kunnet holde Fienden i Ave. Uden den aldrig svigtende Tillid fra Mandskabets Side til deres Chef og uden deres blinde Lydighed mod ham, kunde saadanne Resultater ikke være opnaaet.

Desforuden var han en velvillig Raadgiver for alle offentlige Indretninger angaaende den Gjenstand, hvori han havde større Erfaring end hvilkensomhelst Anden af hans Samtidige. De forskjellige Dokker og Arsenaler, kongelige Paladser og i Virkeligheden alle Regjeringsbygninger drog Fordeel af hans uvurdeerlige Bistand, hvor det gjaldt at træffe Foranstaltninger til Forebyggelse af Ildsvaader; og vi tro, at alle større Bygningsforetagender i Hovedstaden iforveien ere blevne underkastede hans skarpe Bedømmelse. Ethvert Brandkorps over det hele Land henvendte sig til ham for at faa Raad og Opmuntring, som villig og uden Godtgjørelse ydedes, og lignende Anmodninger indløb til ham fra alle Verdens Egne. I næsten 40 Aar var han Medlem af „The Institution of Civil-Enginiers“, hvis literære Frembringelser han forøgede med adskillige Afhandlinger, der stod i umiddelbar Forbindelse med det Fag, hvortil han ofrede sit Liv. I sit private Liv var han den oplyste Christen, den kjærlige Ægtefælle, den ømme Fader. Han efterlader Enke og sex Børn, hvoriblandt tre Drenge i Alderen fra elleve til sexten Aar. I mange Aar har han været tre ugifte Søstres eneste Støtte, af hvilke to, i Edinburgh bosatte, overleve ham. Dette Tab er ikke det eneste, som Mrs. Braidwood har lidt ved sin Familie's Opofrelse for det Offentliges Vel. Ved den store Ildebrand i Hollandstreet, Blackfriars-road i Februar 1855, rammede den samme Skjæbne hendes ældste Søn af første Ægteskab, Mr. T. P. Jackson.

(Efter Ill. Lond. News).

Utrykte Breve fra C. B. Tullin.

(Meddeelte af O. Lundh, ledsagede med Indledning og Anmærkninger af H. J. Huitfeldt).

II.

Velædle
højstærede Ven!

Jeg har i Dag saa mange Pligter at fuldbyrde, at jeg nu til Sluttning kan ikke skrive meer, end hiertelig at takke Dem for det tilsendte, som jeg fik paa Fladebye [12]); og tillige incommodére Dem med at fortiene en ducat, med indsluttede Copulations Bevilling; hvortil følger en Anviisning paa 14 Rd. som jeg tænker udgiør den allmindelige Commissionair-Regning for deslige Bevillinger. Suplicanten er meget for at Sagen, saa meget mueligt er holdes cacheé, saasom hemmelige Brølluper nu blir Moden i Christiania, og jeg er vis paa at De ikke giør det bekiendt her i Byen. — Stadtholderen tog ellers temmelig naadig imod den nye Vice-Raadmand [13]), og jeg forekom ham ogsaa med all den underdanige høflighed som jeg kunde paahitte. Der gives vel altid lejlighed til at udforske hvor vidt Vice-Raadmænds Forrættninger er i Kiøbenhavn. Jeg troer vel at de sidder i Raadstuen, men om de underskrive Forrættningerne, om de har votum i Domme, og andre udnævnelser, tillige om de ogsaa bebyrdes med Skifter, saalænge de ingen Andeel har af Salarium er noget som jeg længes efter at vide, saasom nu Vice-Raadmand er en nye Betiening her i Byen, og jeg gierne vil giøre hvad mig kan tilkomme, men heller ikke meere end andre i min qvalité bebyrdes med. De kunde nok faae dette at vide som for Dem selv; saa snart Copulations Bevillingen bliver Expederet vil jeg vente den tilsendt. Imidlertid ønsker jeg Dem at det beste af alle Deres ønsker maa blive opfyldt i dette aar, og da det vel nu er Rectoratet i Roschild, saa kan det enda blive noget andet. Saa snart jeg kan faa opspurgt lejlighed til Kjøbenh., skal nogle Exemplarer af Maii Dagen blive sendt fra

Deres forbundne Ven og
Christiania Tiener
d. 3die Jan. 1761. Tullin.

Udskrift:
A Monsieur
Mr. Albret Peter Bartholin
Maitre en Philosophie
a
Copenhague.

[12]) Hvor han altsaa havde tilbragt Julen hos James Collett. Wilse siger, at Tullins svage Helbred ikke taalte det overdaadige Selskabsliv, han førte med flere af de store Handelsmænd i Christiania.

[13]) 1760 blev Tullin Viceraadmand.

Spigerværket, Digteren Tullins Landsted.

III.

Velædle
højstærede Ven!

De skal have Tak for Deres Artighed med Madme Proms [14]) Commission, hun havde allerede forrige Post underrættning fra Politie-Mester Horn at hendes offerte blev acceptéret, men at anviisningen den gang ikke var ham tilhænde kommen. De skal ogsaa have Tak for det forfærdelige franske post scriptum paa Leuchs [15]) Brev concernant le petit Tullin qui est enfin devenu le grand Tullin dans le Spectateur de Copenhague. Det er skade at Bogen eller disse periodiske Blade ikke skal due meget; Thi nu maa det altsaa heede om le grand Tullin qui citò fit citò perìt. Samme Uge fik jeg ogsaa med Bergens Post et underligt Brev, og siden jeg mærker De er saa hungrig efter Poesie saa skal jeg communicere Dem dets heele Indhold. Dog maa jeg først sige Dem: honni soit, qui mal y pensé.

[14]) Anne Sophie Sem, se Indledningen.
[15]) Justitsraad James Leuch?

Gratulation
til den
Berømmelige Danske Poet
Velædle
Christian Braunmann Tullin
da han blev beskikket til Vice-Raadmand
udi Christiania
ærbødigst insinueret
af
hans ubekiendte Ven
og
ærbødigste Tiener
I. W. C.

Til Lykke Hr. Tullin med første Trin til Lykke
din Lykke længe nok har langsom gaaet paa Krykke
Thi det Ulykke er at lykken ikke her
just altid føjer dem, som lykken værdig er.
Kan for et ringe Vers et Kongerige vindes
udi Kong Frodes Tid (om jeg mig ret kan mindes)
var Skialdre-Kunsten nu hos os saa højt i agt
med større æres Post du vidst nok blev aflagt.
Lad Raadmands Embedet ej være Dig til hinder
Du paa Parnasso jo som oftest Dig indfinder
søg nu som før din Lyst i Musers Compagnie
Forøg Du Deres Tall at de kan blive Tie.
Naar Du er leedig og der er ej Raadstue Dage
paa Pegaso Du maa en Motion Dig tage
drik dervaa en Pocal af Heliconis Vand
det Hilsen skader ej langt mindre din Forstand.
Bliv ved saa nett som før at tænke og at skrive
Dit arbejd og Person mig dyrebar skal blive.
Mit ynske er at jeg før dette aar er endt
kan gratulére Dig til vice-President!

Bravo! af en ubekiendt Ven og ærbødigst Tjener; jeg kan ikke nægte at jeg jo var meget nysgiærrig for at vide hvem denne velmeenende Ven var, og jeg er nu bleven underrættet om at det skal være Hr. Isac Wilhelm Casberg som skal være Sogne-Præst hen ved Walders [16]), men er mig for resten ganske ubekiendt. Jeg viiste min cher oncle Etatz Raad Feddersen [17]) brevet og i sær den sidste strophe: er Præsten gal, sagde han, at han vil ønske Pest ind i vor Raadstue; men jeg bad ham give sig tilfreds det skulde nok blive ved Præstens blotte ønske.

[16]) J. W. Castberg, Sogneprest til Vang, døde 1767.
[17]) Han var Broder af Tullins Svigermoder.

Et det ogsaa sandt at mit Forsøg om Søefarten er nu under Pressen? Borgemester Bredahl [18]) forsikkrede mig om at jeg skulde faa det at viide først. Gud veed hvordan det seer ud; Thi den Dag jeg reenskrev det havde Jeg saa mangfoldige forrættninger at jeg ikke engang fik Tid at gjennemlæse det førend det gik med Posten, og uden Tvil kunde det endnu paa et eller andet Stæd behøve lidt Filing. Men de gode Herrer har ret; saa snart det gik fra min Haand havde jeg ogsaa renonceret paa all vidre ret dertil.

At jeg skal gaae fra store Ting til bagateller, saa siger Folk i Byen at Vice-Stadtholderen haver nu taget en dygtig revange baade af Kongen og mig; Thi nu til Geburts Dagen inviterede han tillige med den øvrige Magistrat min ærlige Rival i Lykken S. Jens Jacobsen til sit Taffel tillige med de rigeste af de 12 Mænd og studiosus Mr. Næve men jeg Stackel maatte drikke Kongens Skaal hiemme hos min lille Kone.

Etatz Raad Cold [19]) er haardt Syg af Galde-Feber, han har været Syg i nogle Dage og Doctoren kan endnu ikke sige hverken fra eller til.

Vær saa god ved lejlighed at aflægge min ydmygste Compliment til Hr. Etatz Raad Luxdorph [20]), for hans gracieuse Skrivelse, og at jeg tager mig den F(rihed) at referére mig til mit forrige.

Saa mange Blade som ere udkommne af Spectateur de Copenhague indtil Skibs lejlighed gaar beder jeg maatte blive mig tilsendt. Det er den allermindste Skyldighed jeg kan viise Forfatteren derfor, at han maaskee har prostitueret sig for min Skyld; men Gud veed at jeg har en god Samvittighed om Folk derfor taler ilde om ham. Je suis

Christiania Monsieur
d. 4de April 1761. tout – a – vous
Tullin.

(Udskriften som paa foregaaende Brev af 3/1 61.)

IV.

Velædle
højstærede Ven!

Det er nu saalænge siden jeg har hørt noget fra Dem, at jeg nødes til at straffe Dem med meget. De har jo ikke engang ladet mig viide hvad det er for en genereux Landsmand der vil kaste bort 200 Rd. for at deele ud 4 premier i eet aar. Tænker De vel ikke at jeg er nysgiærrig efter at viide hvo der er Forfatter til de Kritiske Breve om Smagen, eller rettere sagt imod Smagen og de skiønne Videnskaber, maaskee endnu rettest, imod Professor Sneedorff [21])? Siden denne Forfatter skriver imod Smagen; saa maa jeg sige at jeg troer aldrig nogen saa meget som han har stræbet at gjøre det med Smag; og han synes at giøre den itzige Smag saaledes til sin Hoved-Sag, at han ofte forvirrer sig selv for at blive velsmagende; jeg skulde undres, om ikke den der har forfattet dette Skrift er den samme der har skrevet om Heederne i Jylland. Svaret derpaa har jeg læst i den Patriotiske Tilskuer næst efter No. 56. Men kjære hvorfor bliver denne Tilskuer modtaget saa koldsindig i Kiøbh.? er det fordi alle Spectatores ere gaaet af Moden, eller har De vel i Danmark haft nogen før der har været meere pyntelig klæd paa Dansk? efter mine Tanker feiler han intet for at være yndet, uden allene dette at han burde maaskee smile lidt meere; Thi troe mig at baade vittige Folk og Pøbel har dette tilfælles, at naar de kommer paa et Stæd hvor de ikke skal tænke meget, saa gider de gierne lee. har vi endnu ikke faaet nogen Justitiarius i Oberhoff-Retten? man sagde først at amtmand Fielsted skulde blevet det, og hoffjunker Stochflet blive amtmand efter ham; nu heder det at Justitz Raad Ramus har faaet denne charge [22]). Man debiterer ogsaa her at Cancellie Raad Matthiesen skal faae, eller i det mindste søger at faa Exspectance paa Justitz Raad Nielsen, der har Exspectance paa Conference Raad Vogt [23]); faar han det saa tænker jeg han har Betieninger nok. Jeg fick med forrige Post et Brev fra Drammen uden Haand, hvori man communicerer mig at Raadmand og Byefoged Malling skal være i Accord med Mønster-Skriver Lund om sin Tjeneste [24]); af Brevets Indhold maa jeg slutte at den heele Bye der er forskræcket for at dette skulde skee saasom samme Lund skal være den største Nar af Verden; jeg invitéres ogsaa paa en artig Maade til at entrere i Accorden; men jeg er paa saa mange Maader bunden til Christiania at det er mig umueligt om det endogsaa var giørligt. Imidlertid maa jeg fornøje mig ved at saa mange af mine Landsmænd tænker om mig det beste.

Vær saa god ved lejlighed at hilse Hr. Strøm [25]) hos Biskoppen, at mig 2de gange er tilsendt Stycker af den patriotiske Tilskuer, uden at jeg kan faa at vide fra hvem; af Signetet paa Paquen maa jeg slutte at det er fra Ham, og ifald saa er saa tacker jeg indtil vidre; Jeg tænker ogsaa at kunde faa distraheret (sic) her paa Stædet 30 Exemplarer á 1 Rd. 16 ß af bemeldte Tilskuer, om de maatte blive mig tilsendte; men jeg har i disse Tider hverken hos Ancher eller Collett og Leuch [26]) kundet faa nogen anviisning paa Kbh.; hvorfor jeg ønskede at Hr. Strøm eller Professor Sneedorff kunde give Anviisning paa mig for Beløbet. Jeg skal ellers have nogle Penge hos Cancellie Raad Collett [27]), som jeg derom tilskriver i Dag; dersom disse, som jeg tænker ere parate, saa skal jeg give anviisning. Endnu maa jeg incommodére Dem med at modtage mit premie hos Boghandler Ackermann, hvor Hr. Professor Sneedorff har tilskrevet mig at det kunde afhentes; hvilket jeg beder med en eller anden bekiendt passagier maatte blive mig tilsendt. Endnu meer: jeg er bleven persvadéret til at lade mig afskildre en mignature [28]), dertil skulde jeg have en Ramme, af smukkeste façon giort hos en Billedhugger, udskaaren i alle 4 hiørner, og forgyldt med poleer-Forgyldning; Rammen kunde jeg vel faa giort her, men ikke forgyldt; tag derfor ikke ilde op at jeg incommoderer Dem med denne Commission. Kunde den blive færdig at opsendes med Terkild Bay var det vel. Portraitet er giort af en sig her opholdende Svensk Secretair, og Størrelsen af portraitet har jeg aftegnet paa følgende Side, hvorefter et stycke Papir kan afklippes. Skriv nu tiere en anden gang for at ungaa alle slige Straffer hos Den der altid er

Christiania Velædle højærede Vens
d. 22de Aug. 1761. forbundne Ven og Tiener
Uden Udskrift. Christ. Br. Tullin.

[18]) Den bekjendte Nils Krog Bredal, Borgermester i Throndhjem. Digtet om Søfarten blev trykt i „Forsøg til de skjønne Videnskaber", I og samtl. Skr. I.

[19]) Isaac Andreas Cold, Dr. jur. og Justitiarius i Overhofretten, døde faa Dage senere, nemlig 13 Apr. 1761.

[20]) Den bekjendte Literat Bolle Willum Lüxdorph († 1788).

[21]) Jens Schelderup Sneedorf, Professor i Sorø, der udgav Ugebladet „Den patriotiske Tilskuer".

[22]) Jonas Ramus blev Justitiarius i Overhofretten i Septbr. 1761. Andreas Fjeldsted var siden 1760 Amtmand i Buskerud. Hannibal Stockfleth, Hofjunker og Assessor i Overhofretten, blev 1767 Præsident i Christiania.

[23]) Konferentsraad Peter Vogt fik 1762 Afsked som Lagmand i Christiania og efterfulgtes af Kancellieraad Jørgen Mathiesen, da Vogts Søstersøn Justitsraad Paul Nielsen, der siden 1746 var Vicelagmand med Succession paa Embedet, var død 1761 i Oktober

[24]) Michael Malling, Byfoged paa Bragernes og Raadmand i Christiania, døde i Slutningen af 1762 og efterfulgtes af Hannibal Lange.

[25]) Formodentlig Ole Strøm, død 1782 som Etatsraad og Stiftsskriver i Sjælland, en Broder af Dr. Hans Strøm paa Eger.

[26]) Christian Ancher, James Collett og Morten Leuch, store Handelsmænd i Christiania.

[27]) Maa være James C.s Broder Kammerraad Johan Collett til Rønnebeksholm i Sjælland, thi disses Broder Kancellieraad Peter C. til Rønnebeksholm var allerede død 1758.

[28]) Uden Tvivl Originalen til Kobberstikket i samtl. Skr. I.

Literatur.

Den dansk-norske Sømagts Historie. 1535—1700 af H. G. Garde. Udgivet af den danske historiske Forening. Kbhavn. 1861. 346 S. 8. Priis 2 Rdl. Dette nye Skrift af den i Søkrigshistoriens Granskning utrættelige Kommandør Garde begynder, som Titelen tilsiger, med hiint Aar, da Kanonernes Brug tilsøes blev almindelig i Danmark, og gaar til 1700, med hvilket Aar Forfatterens i 1852 udkomne Sømagts-Historie begynder. Begge Skrifter udgjøre altsaa et sammenhængende Heelt og fremstille den dansk-norske Sømagts Historie fra 1535 til 1814. Især støtte de sig paa en af Forfatteren 1832—35 udgiven aktmæssig Behandling af Emnet, hvori ogsaa Danmarks ældste Søkrigshistorie findes i Form af Indledning. Men ogsaa Udbyttet af senere Archivundersøgelser findes her nedlagt, ligesom andre Kilder ere benyttede. Det er imidlertid beklageligt, at denne Forfatter, som saa mange andre danske, har fundet det ufornødent til sit Oiemed at granske de nyeste norske historiske Skrifter, hvoraf han dog vilde kunnet hentet adskilligt Udbytte (saaledes af Keysers Kirkehistorie). Heller ikke de trykte danske Kilder ere benyttede tilstrækkelig. Men da Forfatteren har trukket saameget Nyt frem af Archiverne, maa man bære over hermed og yde ham Tak for hvad han har præsteret.

— **Præstefamilien i Kurland.** Et Livsbillede fra forrige Aarhundrede. Under denne Titel har F. L. Mynster paabegyndt en Bearbeidelse af Th. G. Hippels i 1778—81 udkomne Roman „Lebensläufe nach aufsteigender Linie", — en Bog, som gjælder for et af de første tydske humoristiske Værker, og som dengang den udkom (anonymt) tillagdes Kant, hvis Philosophemer den nemlig satte i Omløb, endnu inden Philosophen selv havde udgivet sit Hovedværk „Kritik der reien Vernunft". Hippel var ingen kunstfuldendt Forfatter, og hans Værker havde derfor gjerne da de udkom kunnet taale en Beklipning; og nu efter 80 Aars Forløb er dette ikke blot tilladeligt, men endog nødvendigt, navnlig ved Overførelsen i en Literatur, hvor Bogen ikke opfattes literaturhistorisk, men som Nutidslekture. Hr. Mynster har derfor ikke indladt sig paa at give en Oversættelse, men et Sammendrag af Originalen, saaledes at dennes forældede Partier ville findes oversprungne. Forfatterens Levnet, der er saa nøie forbundet med Bogens Stof, findes forudskikket i Oversættelsen. Værket udkommer i omtr. 8 Hefter à 25 ß. (Woldikes Forlag).

— **Hertugen af Saint-Simons Memoirer** er baade ved Mærkeligheden af det Tidsrum, de omfatte (Ludvig XIV's og Regentskabsperiodens Tidsalder), og ved historisk Fremstillingsmaade maaskee den mærkeligste af alle de mærkelige Memoiresamlinger, som haves til Belysning af Frankrigs Historie. Saint-Simon havde ved sin høie Stilling Anledning til at iagttage det politiske Liv og Hoflivet saaledes som det daglig gestaltede sig, og sine Iagttagelser skrev han efterhaanden op uden at Nogen anede det; og dette gjorde han ikke i en tør Noticeform, men i en Stiil, som man har sammenlignet med Tacitus's. Disse hans Memoirer ere saaledes baade yderst interessante og historisk vigtige, uagtet de i flere Punkter maa benyttes med Varsomhed. I den fuldstændige Udgave, som vi have liggende for os, udgjøre de ikke mindre end 40 Bind. At et saadant Værk skulde finde Kjøbere nok til at kunne oversættes heelt paa Dansk, er lidet sandsynligt. Men de enkelte Partier af Værket ville let lade sig oversætte som et Hele for sig. Hermed er Dr. H. Schou begyndt, idet han paa Michaelsens & Tilges Forlag har udgivet et lidet Hefte, der omfatter Aaret 1692, og agter ogsaa at oversætte Memoirerne for de følgende Aar indtil 1700. Dette Afsnit antages at ville udgjøre 18 Hefter, hvert paa 4 Ark stor 8. Oversætteren, der sees at have gjort et heelt Studium af Saint-Simons Memoirer, forsyner Værket med Henviisninger til Parallelsteder og Stamtavler.

Norge.

Christiania. Under 4de Juli er Oberstlieutenanterne F. C. Greve af Trampe og J. H. K. Meidell samt Kapt. S. B. Meidell og Ritmester J. W. G. Næser udnævnte til Riddere af Sværdordenen.

— Under 6te Juli er Sognepræst til Stordøen C. N. H. Daae udnævnt til Sognepræst ved vor Frue Kirkes Menighed i Throndhjem; Sognepræst til Slemdal C. C. H. Bruun til Sognepræst for Domkirkens Sognekald i Stavanger; Sognepræst til Ovrebø J. F. Willgohs til Sognepræst til Beitstadens Præstegjeld; Overtoldbetjent i Stavanger Tolddistrikt L. L. Hjorth til Overtoldbetjent i Christiania Tolddistrikt; Kapitain-Vagtmester ved Bergenhuus Fæstning R. G. Normann til Korpsmajor ved Bergenhuusske gevorbne Musketeerkorps samt til Chef for Korpsets 1ste gev. Kompagni.

— Den 23de Juli tiltræder Hs. M. Kongen over Gøteborg en Reise til Udlandet, paa hvilken han antages at ville besøge Paris. Dronningen afreiser idag (20de) med Dampskib over Lübeck til Soden for der at træffe sammen med sine Forældre. Prindsesse Sophie vil i Maanedens Slutning for sin Helbreds Skyld foretage en Reise til Pyrmont.

— Digteren Carl Ploug, „Fædrelandets" Redaktør, den skandinaviske, utrættelige og talentfulde Forkjæmper, foretager i denne Tid en Reise her i Landet. For Tiden reiser han i Thelemarken, siden agter han sig til Gudbrandsdalen.

— Den bekjendte dygtige danske Orgelspiller og Komponist H. Mathieson-Hansen kommer i næste Uge hertil og agter, med Bistand af Fru Emma Dahl og en Mandskvartet at give en Orgel- og Vokalkoncert i Vor Frelsers Kirke.

— Ved Høiesteretsdom af 6te Juli er Student og Gaardbruger Paul Røer, for Forbrydelse mod Kr. L. K. 21 §§ 27 og 29 samt K. 11, §§ 2 og 3, dømt til 9 Aars Strafarbeide og Afsættelse fra sit Ombud som Formand i Næsoddens Formandskab.

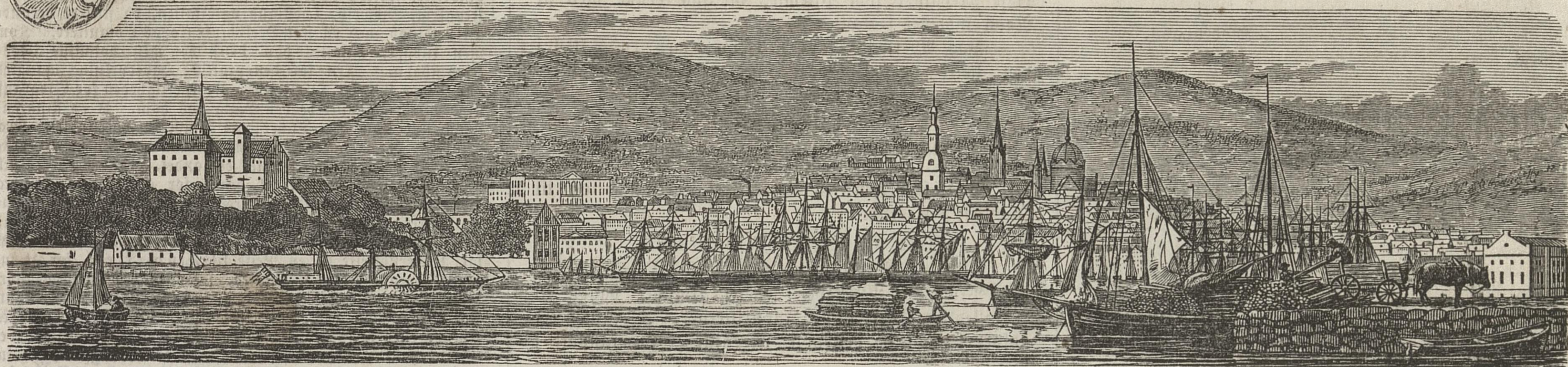
— Det vil erindres, at Bladet „Sarpen" for nogen Tid tilbage producerede sig paa Historiens Felt ved at aftrykke et heelt Kapitel af Crusenstolpes Roman „Carl Johan" og Svenskerne, som om det var et af den nytopdaget hidtil utrykt historisk Bidrag, og at vi blottede denne hartad umoralske Fremgangsmaade for at tilfredsstille Folks Nysgjerrighed. Sarpen har siden ophørt at give Kapitler af Romaner som historiske Aktstykker og af vor korte Notits om Ruinerne af Sarpsborgs Kirke taget Anledningen til at gaae over paa Architekturens Omraade. Saaledes har den afgivet den Kjendelse, at den nu brændte, af Hanno opførte Kirke var et „Mikmak af Bygningsværk", som man, naar galt skulde være, var glad ved Leilighed af Branden at kunne blive kvit. Ved Siden heraf har den ogsaa oplyst, at Murene efter Overtaxtforretningen vise sig at være af en ganske anden Beskaffenhed, end den „Nyhedsbladet debiterer", da det meste af Kirken maa brydes ned. Vi ville ikke undersøge, hvilken Adkomst „Sarpen", som begyndende architektonisk Kritiker, kan have til at kalde et Bygværk af v. Hanno et „Mikmak", især da denne Architekt staar i en Anseelse, hvorpaa slige sarpiske Domme afmægtigen maa prælle tilbage; men vi troe dog hvad vor Udtalelse om Kirkemurenes Brugbarhed angaar at burde oplyse. at vi deri støttede os til Architektens eget Udsagn og at vi ansee dette for en fuldt saa god Hjemmel for vor Dom over deres Beskaffenhed, som nogen af de Kilder, „Sarpen", det være sig i Historie eller Bygningskunst, kan øse af.

— Nat til Løverdag afbrændte Lysakers Mølle, der tilhørte Kjøbmand Helgesen og Stud. Rustad, var taxeret for 17,100 Spd. og assureret for 11,400 Spd. Korn m. m. var assureret i Magd.-Selskabet for 4000 Spd.

— For Driften af Vinorens Sølvværk har der, ifølge det i sidste Generalforsamling forelagte Regnskab, hellerikke i forløbne Aar aabnet sig lyse Udsigter. Af Aktiekapitalen er hidtil forbrugt omtr. 36,000 Spd., deraf 4603 Spd. i forløbne Aar. Det er navnligen Nordre Vinoren, som har fordret stort Tilskud, da i de 2 sidste Aar saagodtsom ingen Erts er brudt der.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 30. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 28de Juli 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Utrykte Breve fra C. B. Tullin.

(Meddeelte af Otto G. Lundh, ledsagede med Indledning og Anmærkninger af H. J. Huitfeldt).

V.

Velædle
højstærede Ven!

Hvormange Aar er det nu vel siden jeg hørte fra Dem selv hvordan De lever? Jeg kan erindre som en Drøm at det er en uendelig Tid siden jeg sendte Dem en Dunk Antiovis, og fra det øjeblick ikke har hørt det mindste fra Dem, men var vel dette saa stor Sag at blive vred over? Dog, kanskee De ikke engang har faaet nogen Dunk, og hvilket Menniske kan huske fra saa lang Tid! nok er det, Doctor Holmboe [29]) fortællede mig i overgaars at De for nogle uger siden levede virkelig hos Sæbemanden paa Ulfelds Plads, og dette giver en stor probabilité at De lever endnu; lever De vel skal det være mig endnu kiærere. Deres Broder [30]) lever nu gemeenlig paa Bogstad, og fordriver Tiden med Laxativer, Skiørbugs Drik og microscopiske observationer over Loppekløer og andre occulta Naturæ. Skam faa ham, han giør ogsaa Vers iblant saa jeg sveder over at læse dem, og dersom jeg havde saa megen Tid, saa vilde jeg prygle ham til at skrive for Prisen medens han er paa Landet i Stæden for han ligger der og kiger i Camera obscura og Microscopier. Min stackels Skiæbne er saadan at jeg snart bestandig maa ligge indkneben i Byen imellem Stervboer og fallit-Boer, extra-Skat og Trommeslag, Told-Regninger og Confiscationer; et hoc vivere non est valere. Spørg mig derfor ikke om Vers; Thi jeg veed snart ikke meer hvad en dactylus er; og Gud veed naar jeg faar saa megen Roelighed at jeg kan lære det op igien. Da Raadmand Malling paa Bragernæs døde, saa tilfaldt det vel mig som ældst vice-Raadmand her i Raadstuen at nyde gage, saasom Raadmanden paa Bragernæs er et Lem af Christianiæ Magistrat og deeler Indkomsterne med Dem; men da der saa blev ventiléret pro og contra af Magistraten hvem der skulde flytte ud til Bragernæs og residére der i Mallings Stæd, alle de andre havde hver sin unskyldning, og det var ligesaa umueligt for mig at forlade huus og fabrique for den ussle Indkommes Skyld, saa blev jeg endelig forcéret til, for at evitére alle disputer, at contrahére med Krigs Raad Gram [31]), om at han paatog sig at forestaa Magistrats Forrætningerne paa Bragernæs imod at jeg betalte til ham af min lille Løn aarlig 120 Rd., denne Contract ville Gram have confirméret for at være vis paa sine 120 Rd. i fald jeg enten døde eller blev forflyttet, og den er derfor indsendt i Cancelliet, som er Dem sluttelig bekiendt; den har ogsaa været her oppe til Erklæring, og jeg veed at vice-Stadtholderen efter sit eget Sigende til mig kan ikke have haft noget derimod, saasom det gaar fornemmelig ud paa min Pung, og min Eftermand Raadmand Jacobsen, som nu allerede nogle Gange har taget sedes i Raadstuen vinder derved ligesaa meget som jeg, da han ved Grams Forflyttning, kommer et Skrit nærmere til gage; altsaa skulde jeg ikke troe at dette, som for det meeste er en privat convention, skulde finde nogen Vanskelighed i Cancelliet. Jeg hører at Krigs Raad Gram selv nu skal reise til Kiøbh.; men da jeg ikke veed hvor hastig han kommer derned, saa vil jeg udbede at højstærede Ven vil være bemøjet med at give mig et par Ord til Efterrættning, naar Foreeningen bliver confirméret.

[29]) Otto Holmboe, Stiftsprovst i Christiania.

[30]) Johan Frederik Bartholin, Justitsraad, Assessor i Overhofretten og Auktionsdirektør i Christiania († 1784). Bogstad eiedes dengang af den ovennævnte Morten Leuch.

[31]) Bartholomæus Gram, død 1782, Justitsraad, Assessor i Overhofretten og Raadmand i Christiania.

Jeg veed nu i en hast intet andet Nytt, end at Raadstue-Skriver Tyrholm i Christiansand er død; og hvor gammelt det end er, saa synes man dog her det er nyt nok at Justitz Raad Butkier [32]) har faaet sit Barn saa vel employeret i dets spæde ungdom; man skulde dog vel ikke troe at det skal gaa her som med en anden umyndig Søn, der nogle Aar efter han var bleven Laugmand maatte svare paa det Spørgsmaal i Choret: Hr. Laugmand forsager De Djævelen etc.?

Skulde De høre nogen som bygger, og behøver en heel hob sorter Spiger, saa kan De være saa god at addressére dem til mig. Jeg har allerede haft i dette Aar et par Commissioner til Kjbh., neml: til Kammer-Raad Urberg, og til urte-Præmmer Carl fridh. Lehman, hvor man i fornødne Tilfælde kunde erfare baade Prøverne og Priserne, og da jeg i Aar har en temmelig Beholdning, saa kan vedkommende uden ophold fra min Side blive betiente.

Jeg er i øvrigt med all hengivenhed og Venskab

Velædle
højstærede Vens
forbundne Tjener
Christ. Br. Tullin.

Christiania
d. 30te Julii 1763.
Uden Udskrift.

VI.

Velædle og Velbyrdige
højstærede Ven!

Jeg skulde med forrige Post remittéret Dem Deres udlagte Penge, men da jeg havde lovet en af mine Svende paa fabriquen at besørge ham ogsaa et Copulations Brev, som skeer ved indsluttede Ansøgning, saa satte jeg det op til i Dag for at remittére bægge Beløb; og det var enda med stor Nød at jeg kunde faa nogen Anviisning paa Kjøbenhavn, endelig fik jeg af Byefoged Hagerup [33]) den som jeg her sender: Vær saa god at besørg denne Copulations Bevilling saa snart som muligt. Nok en Commission: Formæld min skyldige Compliment fra mig til Hr. Etatz Raad Luxdorff; og jeg holder mig ligesaa forbunden som om mit Forsøg havde reuisséret; Thi jeg er fuldkommen persvadéret om hans yndest for mig, og umuelige Ting attraaer jeg aldrig. De kan derfor være saa god at sende mig Bestallingen tilbage, som jeg vil giemme i en Løn-Skuffe blandt mine andre Forhaabninger: Jeg er i Dag saa corrumperet i Hovedet at jeg veed neppe selv hvad jeg giør; Thi blant andre millioner Ting fik jeg net op for 6 Uger siden lyst til at digte om Skabningens ypperlighed [34]); jeg leer endnu naar jeg tænker paa dette daarlige Indfald; og i Dag sender jeg det ned til Sælskabet. Gud veed hvordan det hænger sammen eller seer ud; Thi nu da det er reenskrevet har jeg ikke engang Tid til at læse det igiennem; men dette veed jeg nok at af de 6 uger jeg har arbejdet derpaa, kan jeg ikke regne fuldt 6 leedige Dage til dette arbejde, og saa kan De vel slutte det maa være et artigt Skabnings-værk; Jeg havde ikke tænkt meer at skrive efter invitation, deels fordi jeg har siælden Roelighed, og deels, om jeg tør sige det, at jeg ikke skulde blive anseet som en hindring for andre, maaskee større genier, der ved courage og emulation kunde erhverve baade sig selv Prisen og sit Fædreneland Ære; men da jeg hørte at det ej allene i Fior løb saa tomt af, men tillige saae for 6 Uger siden at invitationen endnu continuérede, saa blev jeg poete par force, og derfor tænker ligesaalidet paa noget premie; at det tvert imod skal fornøje mig langt meere, at faa kiende den der løser mig af indtil jeg faar bedre lejlighed: Imidlertid er De saa god at holde dette for dem selv, og allene giør mig den Tjeneste at lade mig til min Forbedring viide, hvad Critiquer De kunde høre derover blive fældede; min devise er: Jovis omnia plena: Jeg er stædse med særdeles Estime

højstærede Vens
tienstforbundne Tjener
Christ. Br. Tullin.

Christiania
d. 19. Nov: 1763.

Udskrift:
Velædle og Velbyrdige
Hr. Albret Peter Bartholin
Deres Kongl. Majests. Secretair ved General Kirke-Inspectionen.
til
Kjøbenhavn.

fr.

Segl.

[32]) Thomas Bukier † 1765 som Justitsraad og Krigsbogholder i Christiania. Hans her omtalte Søn er den som Justitsraad og Slotsfoged 1812 afdøde Paul Bukier, da i sit 19de Aar.

[33]) Søren Christian H., Byfoged i Christiania fra 1760—1801.

[34]) Se samtl. Skr. I, 185—212.

VII.

Velædle og Velbyrdige Hr. Secretair
højstærede Ven!

Jeg har lovet en Høker her i Byen at befordre for ham indsluttede memorial til Expedition i Cancelliet; og i fald han reuissérer, som jeg efter Omstændighederne næsten ikke tviler paa, saa skal jeg paasee at der maaskee skal blive en Tutt til Recognition for Umagen: Jeg kan ikke andet troe end at den sendes til Erklæring; hvorfor jeg nødvendig maatte vide, naar det skeer, og til hvem, enten til Stadtholderen eller Stiftamtmanden [35]); saasom jeg har lovet at være ham til Assistance, da hans Ansøgning ikke indeholder noget ubilligt.

Der ere visse Folk som plejer holde hvad de lover, men endnu har jeg ikke hørt et Ord om hvad De lovede at mælde mig angaaende mit nedsendte Rapsodie paa Rim. Det kan være mig ligemeget hvor det bliver af; men jeg er dog saa nysgiærrig at jeg gad vide hvad man siger for og imod det; og jo fuldstændigere jo bedre; Slutteligen findes endeel Tanker deri som kunde synes at være noget overdrevne, i sær af dem der ikke ere vante til at tænke meer end det de læser; men dersom jeg faar vide hvilke disse ere, saa troer jeg, at jeg skal rædde dem. Gud være lovet at jeg ikke har megen Tid; Thi ellers troer jeg at jeg dræbte min Tid med at criticere

[35]) Siden 1763 Caspar Herman von Storm.

andre saa meget som jeg hidindtil har giort det med mig selv.

Jeg forbliver
høystærede Vens
forbundne Tjener
C. Tullin.

Christiania
d. 24de Martij 1764.

Udskrift:
Velædle og Velbyrdige
Albret Peter Bartholin.
Deres Kongl. Majestæts bestalter Secretair
ved General Kirke-Inspectionen
i
Kjøbenhavn.

Segl.

C. B. Tullins Haandskrift og Segl.

Selskabet for Norges Vels Medaille.

Det kongelige Selskab for Norges Vel har nylig ladet præge en Medaille, hvoraf nedenfor findes Tegning og som ved forekommende Leiligheder skal bruges til Præmier. Medaillen er slaaet i Sølv, Nyguld og Bronce, eller af 1ste, 2den og 3die Klasse, saa at Forskjellen mellem Klasserne alene angives ved Metallet. Enhver, der af Selskabet overrækkes en af disse Medailler som Præmie, vil faa denne med sit Navn indristet i Kanten.

Paa Aversen staar en Ceres, med en Fakkel i den høire og en Kurv fuld af forskjellige Slags Markfrugter i den venstre Haand, og omkring denne Figur findes følgende Indskrift:

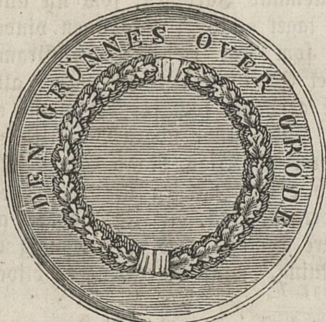
DET KONGELIGE SELSKAB FOR NORGES VEL.
STIFTET 29 DEC. 1809.

Paa Reversen er en lukket Egekrands og til Indskrift om denne:

DEN GRØNNES OVER GRØDE.

Efter Opfordring af Selskabets Direktion har Hr. Professor Welhaven leveret Udkastet baade til de billedlige Figurer og Indskrifterne. Medaillen er udført i Loos's bekjendte Medaille-Gravøranstalt i Berlin.

Selskabet for Norges Vels Medaille.

Marseillaisens Komponist.

(Marseillaisen).

(Af J. B. Hamma).

Den Revolutionshymne, som er bekjendt under Navnet „Marsellaisen“ og under hvis Toner det franske Kongedømmes Støtter faldt sammen, er ikke som hidtil antaget, komponeret af den franske Digter Delisle, men af en Tydsker, den kurfyrstelig pfalziske Hofkapelmester Holtzmann. Det er den samme Holtzmann, hvem Mozart roser i Breve fra Mannheim til sin Fader, og af hvem der under Mozarts Nærværelse i Paris blev opført en geistlig Kantate. — Da denne kurpfalziske Kapelmester komponerede Melodien til Marseillaisen, laa det vistnok ikke i hans Hensigt, at skabe en saa verdensstormende Fanfare, og ligesaa lidt har han vel anet, at hans Muses Barn saa ganske skulde afvige fra sin Bestemmelse og blive en gudsfornegtersk, republikansk Armees Fører, thi — hvo havde vel troet det? Den Melodi, hvortil saa mange blodige Erindringer knytte sig, er oprindelig Musikken til et Credo i en Messe, som blev komponeret omtrent tyve Aar før den franske Revolution. — Manuskriptet, hvoraf jeg gjorde denne Opdagelse, er forsynet med Aarstallet 1776. Under mit Ophold i Meersburg, Fyrstbiskoppen af Konstants forhenværende Residents, hvor jeg var ansat som Organist og Musikdirektør ved Stadskirken, undersøgte jeg flittig det temmelig omfangsrige musikalske Bibliothek, som stod under min Bestyrelse; især deleshed interesserede mig de fra Klosteret Salem til Fyrst Dalberg og fra denne til Stadskirken overgaaede Manuskripter, fordetmeste Messer, Vespere etc. af italienske og tydske Mestere. Iblandt disse fandt jeg sex Messer med Titelen: VI Missae breves, stylo elegantiori ad modernum genium elaboratae, comp. de Holtzmann, som især deleshed tiltalte mig ved deres skjønne Sang, deres flydende Melodier, rene Sats og lette Instrumentation. Jeg saa dem derfor nøiagtig igjennem og undrede mig naturligviis ikke lidet over i Nr. IV (ex G) at gjenfinde den fuldstændige Melodi til Marseillaisen i Credo. Som man seer, er det her ikke Tale om en Lighed, en Reminiscents, som ogsaa tilfældigviis kunde opstaae, men det er næsten Node for Node en Lighed i Harmoni, Takt og Tonart, saa at Hr. Delisle maa have havt den Holtzmannske Messe for sig og tildeels afskrevet den, da han satte Musik til sit Digt. Sagen lader sig ogsaa let forklare. Hr. Delisle digtede sin Hymne og vilde ogsaa strax have den sunget, men da netop ingen Komponist stod til hans Tjeneste, afpassede han, som Dilettant i Tonekunsten, selv Musikken. Sandsynligviis spillede eller sang han oftere med i Kirker og Klostre, hvorved han lærte at kjende de Holtzmannske Messer, der virkelig ogsaa vare meget udbredte ved Rhinen, i Elsaß, Bispedømmerne Speier og Straßburg, om end blot i Afskrifter. Han fandt det da bekvemmere at afpasse en allerede forhaandenværende Melodi til sine Ord, end at skabe en ny. Vi ville ikke dadle ham derfor, han har gjort et godt Greb, men desuagtet troede jeg at skylde Sandheden at gjøre dette bekjendt, og jeg gjør det saameget hellere, som det gjælder en tydsk Komponists aandelige Eiendom, hvis Værker fortjente at rives ud af Forglemmelsen. — For ganske at forstaae Sagen, maa man gjøre sig et Begreb om de tidligere musikalske Tilstande; men da jeg ikke vil være altfor vidtløftig, bemærker jeg blot kortelig, at der næsten ikke var noget Sted, hvor man ikke traf paa Kirkemusik (med Sangstemmer, Orgel, Strygekvartet, Horn og Oboer), og Enhver ansee det for en Æressag at kunne synge med eller spille et Instrument. Kirkemusikken var paa de katholske Steder i den anden Halvdeel af forrige Aarhundrede omtrent hvad Sangforeningerne nu ere, ja der herskede en endnu meget lettere, jeg kunde næsten sige, letsindigere Tone, som var saa utvungen, at Enhver gjerne var Deeltager. De Komponister vare de mest yndede, som bragte noget „Lystigt“, og alle daværende Komponister gav gjerne efter for dette Ønske, selv Haydn og Mozart — efter min Mening med Rette; thi for at gjøre Folk sørgmodige, dertil behøver man sandelig ingen Musik. Jeg kjender ingen Biographi af Delisle, men af Digterens Opholdssteder maatte man vel kunne udfinde den Kirke, hvor han fandt den musikalske Ædelsteen, hvormed ham smykkede sit begeistrede Digt, og derved først gav det sin egentlige Betydning. Imidlertid gjør jeg dem, som interessere sig for dette Anliggende, opmærksom paa, at de Holtzmannske Messer som tilhørende Stadskirken i Meersburg opbevares i den derværende Kirkemusiksamling.

Gamle Nyheder.

Lærde Særlinger.

Under denne Titel troe vi, at kunne samle Livsbilleder af endeel Mænd, der ved Skrifter eller paa anden Maade have fortjent at erindres, men som forresten ved et uregelmæssigt Liv og sære Livsvaner have skaffet sig Adkomst til den meget omspurgte Klasse af Mennesker, som gaar under Navn af Originaler, Særlinger eller Skruer. Vi begynde her med den europæisk navnkundige, omvankende Antikvar Arendt, der paa Kryds og Tvers har gjennemstreifet Norge for at undersøge dets Oldtidslevninger, og hvem flere af vore Læsere allerede ville kjende af Navn, enten fordi de som Barn ere blevne skræmte med ham som Busemand, eller fordi de i Krafts Norges Beskrivelse have seet ham nævnt som Hjemmelsmand for Læsningen af Runeinskriptioner, eller ogsaa endelig fordi han i Oehlenschlägers Erindringer er værdiget adskillig Omtale.

Martin Friderich Arendt er født i Altona omkring 1769. Efterat have gjennemgaaet Gymnasiet og studeret i Göttingen og Strasborg, og vundet Anerkjendelse som en dygtig Naturhistoriker, foretog han i Aarene 1794—96 en Fodreise gjennem Frankrig, Schweitz, Tydskland og Italien, og stiftede derunder Bekjendtskab med en stor Deel af Europas Botanikere. Kommen tilbage, ansattes han 1797 ved den botaniske Have i Kjøbenhavn. Men for den praktiske Havedyrkning manglede han baade Lyst og Dygtighed. Forkjærligheden for Oldgranskning ytrede sig allerede den Gang hos ham. I en skingrende Frost stod han hele Timer paa Universitetsbibliotheket foran Skabene, der gjemte de arnamagnæanske Samlinger, for at besee det ene Haandskrift efter det andet. Suhm har fortalt, at Arendt var kommen til ham, for at udbede sig literær Veiledning til at studere Nordens Oldsager og at han med Forundring havde hørt, at det unge Menneske havde læst alle de Værker, han nævnte ham Om Foraaret erholdt Arendt kgl. Understøttelse til en Reise til Finmarken, for at indsamle levende Planter og Frø, samt for at indlægge større Planter til Havens Herbarium. Han tilbragte en Vinter paa Alten, men ved sin Hjemkomst medbragte han hverken levende eller tørre Planter og kun ubetydeligt af Frø. Vel erklærede han, at denne første Reise til de nordligste Egne kun maatte betragtes som en Forberedelse til den større Reise, som han tilbød sig at foretage, men Vedkommende fandt ingen Anledning til at understøtte hans Andragende, hvorimod han erholdt et Gratiale. Forsynet med dette begyndte han sine antikvariske Vandringer i Norge. For at undersøge Nordens oprindelige Tilstand var han fra Throndhjem vandret gjennem Nordlandene 1799—1800, og efter at have opholdt sig en Tid i Throndhjem og dets Omegn, var han vandret over Dovrefjeld til Bergen. I Gudbrandsdalen, Valders og Leerdalen havde han fundet en heel Deel Diplomer og adskillige Runemonumenter. 1802 kom han til Stavanger. Efter at have vandret en Tid langs Kysten drog han igjen ind i Landet til Thelemarken, hvor han fandt meget for Diplomatik og Runologi. 1803 tilbragte han i Akershuus Stift, hvor han begyndte paa en skandinavisk Grammatik, som dog aldrig kom ud. 1804 vandrede han gjennem Sverige til Danmark, hvor han især opholdt sig i Jylland. Men da han nøiere vilde undersøge den Haraldinske Klippe, vendte han tilbage til Sverige og derfra til Norge, hvor han reentegnede de Mindesmærker, han havde fundet. Han besad den Gang omtrent 100 Tegninger af antikvariske Gjenstande; deriblandt var 25 Runestene, hvoraf de 9 hidtil havde været ubekjendte. 1806 gik han atter til Sverige og Upsala, men kom igjen samme Aar tilbage til Throndhjem Han gjorde denne Reise, som sine andre, med saare liden Bekostning, i det han indkvarterede sig hos Præster og Bønder. Om han mærkede, at hans Ophold faldt besværligt, bekymrede han sig dog ikke derom, men blev, saalænge det lystede ham selv. Engang maatte en Præst, for at blive ham kvit, med Magt lade ham bringe i et Fartøi, og sætte over Fjorden. En Anden gik lempeligere til Værks: han lod midt om Vinteren hans Kakkelovnsrør mure til, og fik ham saaledes ved Røg gjort kjed af sit Ophold. Blev han venligt modtaget, gjengjældte han det med Uforskammethed. Naar han kom ind til en Herremand eller en Præst, og de bragte ham, efter hans Ønske, et eller andet Klædningsstykke, Støvler eller deslige, overfusede han Giveren med Skjeldsord, hvis det ikke passede. Han troede, siger Oehlenschläger, at det var deres Pligt at hjælpe en saadan Mand, som ham, der af Iver for det Gamle gav Slip paa alle Livets Bekvemmeligheder. — Bernt Anker, som man har kaldt alle Daarers Formynder, efterkom denne hans Opfatning ved Pengeunderstøttelser. — En Tjenestepige, der engang havde vovet at børste hans Støvler, skjældte han frygteligt ud. Vil hun Mær, sagde han, en anden Gang lade mine Støvler staae i Fred? Jeg bruger ikke den dumme Børsten. Naar mine Støvler ere smudsige, skyller jeg dem rene i en Bæk, og dermed er det forbi. Ofte fik han Hug og blev kastet paa Døren, men det brød han sig slet ikke om. „Han havde, vedbliver Oehlenschläger, ingen Ven, intet Hjem,“ en for ethvert Menneske sørgelig Skjæbne, men dobbelt sørgelig for en Mand med hans rige Begavelse og aandige Interesser. I Mad og Drikke var han maadeholden, han bad kun om „Vomfyld“, — om Grød og atter Grød. Men han var ogsaa en Cyniker, som kun de, der have kjendt ham, kunne gjøre sig Begreb om. Især ytrede hans Cynicisme sig i den Maade, hvorpaa han behandlede det andet Kjøn.

I 1806 kom han til Kjøbenhavn og fik en Saga at bearbeide for den arnamagnæanske Kommission, hvilket Arbeide han dog snart forlod og vandrede til Sverige. Her blev han velvilligen modtaget af Hofintendant P. Thams paa Dagnes, og for at faae hans kusiske Mynter beskrevne, gik han først med dem til Professor Tychsen i Rostock, og siden til Paris. Ved sin Ankomst dertil mærkede han, at han havde glemt Mynterne i Rostock, og nu vandrede han Veien tilbage for at hente dem. I Paris mistede han sit ene Øie, efter eget Sigende ved en slet Kuur, da han laa syg af Gigt i Hotel Dieu. Millin, en fiin lærd Herre, der boede i et deiligt Hotel, hvortil alle Lærde havde fri Adgang, behandlede med stor Høflighed denne lærde Særling i den grove Frakke og med de lange Haar under Kraven og Lommerne svulmende af Papirer. Men Arendt var meget grov mod Millin. — For Arendt existerede der hverken Tid eller Rum, hvor det gjaldt hans antikvariske Interesser. I et lærd Selskab i Paris, hvor han var tilstede, blev der, som man fortæller, diskutteret om Inskriptionen paa Marmorløven i Venedig — dette samme Væsen, ved hvis Beskrivelse Hr. Konferentsraad C. C. Rafn nu har gjort saa stor Blæst i den lærde Verden. Arendt deeltog med Iver i Diskussionen, der dog ikke kunde lede til noget Resultat, saasom han maatte støtte sig til Andres Iagttagelser af hine Inskriptioner. Endelig tog han sin Hat og forlod uden videre Selskabet, kun som for at gaae ud. Men han begyndte endnu samme Aften Vandringen til Venedig, for at see selve Løven. En Aften — et halvt Aars Tid kunde være forløben — da det samme Selskab atter var samlet, traadte Arendt ind og fortsatte Diskussionen om Inskriptionerne, hvilke han nu havde undersøgt, som om han kun havde været et Øieblik ude. Det var i Aaret 1809, at han gjorde denne sin snurrige Vandring. Saavel tidligere som senere

skrev han i franske Revuer eller udgav særskilte Afhandlinger om de nordiske Antikviteter. I Magazin encylop. beskrev han blandt andet sine antikvariske Reiser i Norge og Sverige mellem Aarene 1797—1806. Fra Frankrig gik han over Brüssel til Holsten og Slesvig og foretog her adskillige antikvariske Vandringer i Aarene 1810—11, til ikke liden Besværlighed for disse Egnes Indvaanere, der synes at have fattet stor Skræk for dette „gelehrte Ungeheuer".

1812 kom han til Kjøbenhavn og indgav Ansøgning til Kongen om Hjælp til at kunne reise op til Norge, samt om Anbefaling til Selskabet for Norges Vel, for af det at kunne sættes i Virksomhed og saaledes fuldende sit Arbeide over Norges Oldsager. Han erholdt Understøttelse, og nedlagde ved denne Leilighed i det kgl. Bibliothek et Bind, som indeholdt, foruden nogle almindelige Kobbere samt adskillige trykte Sager og Papirer ham selv vedkommende, en Række Inskriptioner paa Runestene og Klokker. Paa mange af disse stod dog ikke angivet hvorhen de hørte. Udtrykkeligen havde han frabedt sig, at Kjøbenhavns Oldforskere, saalænge han levede, maatte tilstedes Adgang til hans Samlinger.

I de følgende Aar lade hans Vandringer sig ikke med Nøiagtighed efterspore. 1813 kom han til Aalborg i en Forfatning, som den usleste Tiggers. Adskillige af Byens Indvaanere klædte ham op og gave ham Penge, saa at han over Løkken kunde reise til Norge. Efter mange Reiser kom han 1816 ved Sommerens Begyndelse atter til Aalborg for at begive sig til Norge, men var da i en bedre Forfatning, og fortalte, at han efter at have foretaget vidtløftige Reiser omkring i Europa, sidst var bleven understøttet af Hertugen af Oldenborg. Over Norge reiste han om Efteraaret til Stockholm, og bebudede der Forelæsninger over det nordiske Sprog, hvilke aldrig kom istand. 1817 maa han have været i Throndhjem. I 1818 udgav han i Linkjøping den 12te Novbr. et Folioblad, der indeholdt en Sammenstilling af Runealphabeterne med Underskrift Arendt, norsk Antikvaren. Flere anseelige Mænd understøttede ham i Sverige. Men længe kunde han ikke blive noget Sted. Han har selv fortalt, hvorledes han efter at have været nogen Tid i en fornem Mands Huus, en Dag blev liggende i Sengen; og da Husets Herre kom op til ham, for at spørge, hvad han feilede, holdt Arendt en Tale, hvori han foreholdt ham, at han ikke beviste ham den Agtelse, som de Fornemme skylde de Lærde, og at han vilde flytte Staven videre. Omtrent 1819 maa han have forladt Norden. Fra Nordtydskland drog han mod Syden, opholdt sig en Tid i Bibliotheket ved St. Gallen og gjennemvandrede Spanien og Italien. Han slog sig saare kummerligen frem, laa sjelden i Seng, ofte under aaben Himmel. Undertiden modtog han Pengegaver, stundom afslog han dem. I Rom blev han ved flere Landsmænds Bidrag opklædt. Alt hvad han eiede, bar han paa sig. Af Klæder og Linned havde han kun lidet, desmere af Papirer og Tegninger, hvilke stak frem af alle Lommer. Sin største Skat gjemte han mellem sine Veste, hvoraf han bar adskillige, og erholdt derved Udseende at være meget før. Han har selv fortalt, at da denne hans Byrde paa en Reise til Paris blev ham for svær, havde han i en Steensætning i Nærheden af Bremen gjemt en heel Pakke mellem Stenene paa et Sted, Ingen kjendte. Ogsaa i Steenrøiser og Mure her i Norge skal han for at lette sin Byrde oftere have nedgravet Pergamentsbreve og Manuskripter, som saaledes ere blevne liggende der og forraadnede. I Ungarn opholdt han sig hos Grev Wiczay, fra hvem han 1822 medbragte Breve til Kjøbenhavn. Denne, en Beskytter af Videnskaberne, havde foræret ham Poinsonerne til det keltiberiske Alphabet, han havde ladet skjære. Uagtet disses Metalvægt ikke var saa ringe, bar Arendt dem dog stedse omkring paa sig. I Kjøbenhavn laa han i en Kjælder, og anslog selv sin Fortæring til 8 Skill. dansk (5 Skilling norsk) om Dagen. Han opholdt sig kun kort i Hovedstaden, vandrede derimod nogen Tid omkring i adskillige danske Provindser, til større Forundring end Behag for Landboerne. Ofte tilbragte han Nætterne i Høstakke. Til en lollandsk Præst, hvem han kun lidet kjendte, fortalte han ved Indtrædelsen i Huset, hvor længe han vilde blive, og at han forlangte trende Gange Grød om Dagen. Da en Gang Grøden var svedet, overfusede han Huusmoderen. En jydsk Herremand, der spurgte ham, hvem han var, svarede han: „Jeg er den lærde Antikvar Arendt, og dersom De endnu ikke kjender mig, røber det De har havt en forsømt Opdragelse."

I de sidste Aar af sit Liv udstod Arendt meget Ondt. I Neapel, Fængslernes Land, vakte han naturligviis strax Mistanke, baade ved sin Oppakning og snurrige Paaklædning. Da han havde foretaget sig en Fodtour til Spanien og atter vendte tilbage til Neapel, blev han, mistænkt for at være en Carbonari og Spion, kastet i Fængsel og udsat for Mishandlinger, der paadrog ham smertefulde Sygdomme. Efterat være sluppen løs vandrede han til Overitalien, og døde 1823 i en Grøft to Mile fra Venedig, rørt af Nerveslag. Hans Død beklagedes som et stort Tab for Oldtidsvidenskaben, navnlig for Norges Vedkommende. Han havde samlet til 6 Oktavbind antikvariske og naturhistoriske Undersøgelser om dette Land, som han saa flittigen havde bereist. Men Tabet var neppe saa stort som Flere troede. Arendt holdt, siger Prof. P. E. Müller, af hvis Nekrolog i Dansk Literaturtidende vi have hentet det Hovedsageligste af denne Artikel, mere af at flakke end at skrive, han

Cavours Liigbegjængelse.

var en Hader af store Bøger og søgte at bringe Alt til Tabeller eller til Resultater paa enkelte Blade. Han læste ikke meget Nyt og gjorde ikke Excerpter, da han stolede paa sin gode Hukommelse. Hans Videnskab og hans Reiser stode i uadskillelig Forbindelse, derfor forstod han det bedst, som Reiserne snarest kunde lære ham: at kjende Inskriptioner, Codices, Monumenter og Bygninger. Unægtelig forstod han mesterligen at opfatte Charakteren af en gammel Indskrift, og blandede ikke det Tydelige med det mindre Tydelige. Hans Kopier vare altid troe Fremstillinger af Originalen, og han havde en egen Maade ved vaadt Papiir at tage Faksimiler af Klokkeinskriptioner og andre. Hans Forklaringer af Runeinskrifter vare meget naturlige, hans Konjekturer ofte plausible, og han erkjendte Dunkelheder, hvor de fandtes. Naar han tog en gammel Codex i Haanden, opdagede han strax, hvad palæographisk Mærkelighed den kunde have. Af Monumenter interesserede især Middelalderens Bygninger ham, han kjendte nøie deres forskjellige Stiil i forskjellige Lande til forskjellige Aldre. I Numismatiken var han fortroligst med de angelsaxiske, merovingiske og keltiberiske Mynter. I de naturhistoriske Videnskaber var han ikke skredet frem. Han kjendte saaledes kun lidet dette Aarhundredes Botanikere. Hans vidtløftige antikvariske Reiser i de nordiske Riger have gavnet i dobbelt Henseende: deels derved, at en Deel forhen ubekjendte Monumenter ere blevne aftegnede, deels ved at ikke faa Steder Landboerne ere blevne gjorte opmærksomme paa slige Mindesmærkers Vigtighed, formedelst Arendts Enthusiasme. Denne var det som udgjorde det aandelige Princip i hans Liv, der begeistrede ham og bragte ham til at betragte Europa som et antikvarisk Kabinet, mellem hvis fjerntliggende Sjeldenheder han syslede, ligesom Opsynsmanden i en Samling. En umættelig og derfor ofte krænket Stolthed var uden Tvivl det, der tidligen gav Arendts Charakteer en skjæv Retning, og som bevirkede, at han med sine ualmindelige Evner, sin Begeistring for Oldtiden, og sin sjeldne Kraft, blev istedet for en høiagtet Videnskabsmand kun til en omvandrende Antikvar.

Cavours Liigbegjængelse.

Dagbladene have udførlig berettet om hvilken Sorg Cavours pludselige Død vakte over hele Italien, og hvorledes man paa alle Maader har søgt at forevige den store hedengangne Statsmands Minde. Den første Akt af denne Hyldest var Liigbegjængelsen, 7de Juli, hvoraf her gives en Afbildning og hvilken fandt Sted med kongelig Pragt. Den hele Stad havde antaget et høitideligt, sørgende Udseende, alle Forretninger vare standsede, Husene forkyndte ved sine Emblemer Sorg, og selv Veiret deelte denne — som en vis Beretter siger. Det uendelige Liigtog bestod af alskens Korporationer, Garnison, Søfolk, Nationalgarde, Diplomater, Munke etc. etc. Liget blev trukket i en kongelig Vogn af sex sortbeklædte Heste, og Ministre og andre af Statens første Mænd bare Fligene af Sørgeklædet. — Efter Liigbegjængelsen har man paa forskjellige Steder sat sig i Bevægelse for at reise Monumenter for den Afdøde — det forenede Italiens Stifter. Cavours Biographi og Portræt findes i vort Blad for forrige Aar Nr. 16, 17 og 18, hvilket vi her bemærke, fordi Somme have forundret sig over, at vi ved hans Død intet have givet.

Skizzer fra London.

Af Israel Dehn (Frith. Foss).

VI. Færgemanden.

Der er Ingenting, jeg hidtil har syntes saa Lidet om, som om gamle Færgemænd. De udgjøre tilsyneladende en stoisk, doven og pflegmatisk Race. Selv Hyrekudskene, der staae Arten nærmest og næsten besidde det samme Naturel, ere elskværdige Væsener i Forhold til Færgemanden, thi om de end selv ere stoiske og uvillige til at røre sig paa Kudskesædet, have de dog altid legemlig og moralsk Kraft nok til at hæve sin Svøbe; de kunne tilbringe Tiden i en lige behagelig Døs paa Bukken, enten Hestene trave eller gaae i Dilt.

Hvorofte have vi ikke, naar vi urolige for at komme fort afsted, sade agter i en Baad, ærgret os

over denne langsomme Bevægelse, disse tilmaalte Aaretag, hvormed den drives frem? Den gamle Færgemand har slet ingen Hast, han er en Typus for Sindighed og Ro. I det gnavne Ansigt er ingen Bevægelse, ingen Lidenskab; selv Udsigten til at tjene de forhøiede Drikkepenge, bevæger ham ikke til at spænde en Muskel i sin Arm. Det nytter ikke at opmuntre ham, han vender kun Skraaen i Munden, og et foragteligt Blik over deres barnagtige Forudsætning er hans eneste Svar.

Jeg havde en Dag været nede for at besee en Dok i London og skulde over paa den anden Side af Themsen for at komme til en Jernbanestation. Det havde været hurtigst at gaae igjennem Tunnellen under Floden, men da jeg aldrig havde sat over Themsen i Baad, bestemte jeg mig for en Gangs Skyld til at prøve denne Befordringsmaade. Der laae flere Baade optrukne paa Stranden, men jeg saa ingen Færgefolk. Tre lasede Drenge, hvoraf een laa udstrakt paa en hvælvet Baad og badede sig i Solen, og de to Andre morede sig med det uskyldige Tidsfordriv at kaste Skarn paa hinanden, vare de eneste Væsener, jeg saa. „Halloh, Gutter, er der Ingen her, som sætter over.“ „Vil finde en Mand, Sir, for Sixpence. Kan finde En, der ikke bor en halv Miil borte.“

Jeg vidste Færgefolkene kunde ikke være langt af Veien, thi jeg var sikker paa, at dette var det rette Overfartssted. Der var et Ølhuus paa Hjørnet, saa jeg forblev ikke længe i Tvivl, om hvor jeg skulde søge dem.

Selv i de smudsigste Kvarterer i London, — og det, hvori jeg nu befandt mig, tilhørte ikke de reneste, derom vidnede de tre unge Herrer ved Stranden, Flodens Nærhed og Husene selv; — selv i de smudsigste Kvarterer er der altid en vis Komfort udbredt over et Ølhuus. Alting er poleret og blankt; den trinde Vært med sit smilende Ansigt, og enhver god Vært maa smile for at trække Kunder til sig, den fede Matrone ved Disken, selv Skildtet over Døren har et indbydende Udseende.

Fire eller fem Typer for gamle Færgemænd røgte deres korte Kridtpiber udenfor Disken. Een sad borte i Hjørnet og blundede. Piben var falden ham af Haanden og hans Hue hvilede paa hans Bryst. Han sad meget ubekvemt og udstødte af og til en svag Lyd, ligesom en Hund i Drømme. Scenen morede mig, og jeg ønskede at nyde den længere. „Vil De være saa god at give mig et Glas pale Ale?“ henvendte jeg til den fede Matrone. — Hun stiller for mig et Tinkrus, jeg tænder en Cigar og sætter mig ligeoverfor den drømmende Mand. — „Smukt Veir, Sir!“ begynder Værten. — „Deilig Morgen. Vakker Udsigt her til Fædselen paa Floden.“ — „Intetsteds bedre, Sir! kan see Dampskibene hvert Minut; prægtig Udsigt til Kaproningen i Morgen.“

„Humbug, Mr. Wilkins! udbryder en gammel Mand med kroget Ryg og en tvær Mine. De Karle forstaae ikke at roe. Sæt Dem ud i en Baad, naar Floden kommer ind, og de have Vind og Strøm imod sig, og see saa, hvad de due til!“

„Sandt Ord, Tom!“ falder en Anden ind, „og slige Snaphaner ville lære voxne Folk at bruge en Aare! Kom der ikke hen til mig to Bængler fra Mr. Elliot's Jacht igaar Aftes, mens jeg fortøiede Baaden.“ „Hør Jack!“ sagde den Ene, „Du skal være med i Kaproningen, naturligviis?“ „Skal jeg,“ svarede jeg; „Du veed det, Du!“

„Du vilde gjøre en fiin Figur, gamle Dreng! med den Færge, Du har der. Den maatte rende som en Loppe paa en Tjærekost.“

„Ja, naar en Flab, som Du, skulde roe den.“

„Hei, Jack! siger den anden Springfyr. Tag gamle Tom med Dig og kom og laan os en Haand. Jeg vil vædde Ti mod Een, at I vilde være først ved Maalet, thi I vilde ikke faae Tid til at være her af Pletten, før vi Andre vare tilbage.“

Jeg værdigede ikke at svare de to Grønskollinger, men gik fra dem. De bleve staaende og undrede sig over, hvad der vel var For- og hvad der var Agterenden paa min Baad.

„Slet opdragen Ungdom nu, Sir!“ siger Matronen, der opmærksomt har lyttet til den interessante Episode af Jacks Liv.

„Hvor skulde de vel faae sin Opdragelse fra? Mrs. Wilkins! Tror De, at de lære Nogenting ombord i en Gentlemans Lystyacht, uden at sætte Næsen tilveirs, fordi de gaae fiint klædt? I Land ere de store nok paa det, de have Penge i Lommen og kunne lege Kjæreste med Pigerne i halve Nabolaget, men sæt dem ud i en Kuling, og de ville tage sig ud som en Flok Høns i Regnveir.“

Manden i Krogen begynder at vise foruroligende Tegn. Jo dybere han er sunken i Morphei Arme, des dybere er hans Hoved lidt efter lidt faldet ned paa Brystet, og han indtager just en Stilling lige farlig for hans fri Aandedræt og den naturlige Sammenføining af Hvirvlerne i hans Hals. Med et voldsomt Ryk hæver han pludseligt sit Hoved, og seer sig meget forfærdet omkring. Han besinder sig hvor han er, og idet han faar Øie paa mig, udbryder han: „Baad? Sir!“ — „Ja, jeg søger en Baad.“

„Han kommer sovende til det, den Hallunk! Hvorfor lod De ikke en af os sætte Dem over Vandet før, Sir?“ — „Fordi jeg ikke vilde sættes over Vandet før nu.“ Jeg betaler Alet og gjør mig færdig til at gaae. — „Han vil sovne igjen, før han er halvveis over, Sir, sov, De gjør bedst i at holde Liv i ham.“

Jeg takkede for Advarslen, bød det forsamlede Selskab god Aften og fulgte den søvnige Mand.

Han gav sig god Tid, gned sine Øine, tog en Skraa, trak saa op sine Beenklæder og lavede sig endelig til at stige ned af Trapperne, der ledede til Stranden. — „Kanske De hellere vil sove ud min Mand? Jeg vil kalde paa en Anden.“

„Gjøres ikke fornødent, Sir! Jeg har alt havt min Vagt tilkøis.“ Der hengaar nogle Minutter, medens Baaden langsomt skydes i Vandet; mine tre unge Venner blive meget livlige, og en af dem lægger med udsøgt Forekommenhed et Bræt paa Æsingen, for at jeg kan gaae over. „Det er mit Bræt, Sir!“ „Hvad bryder Herren sig om, hvem der eier Brættet, det er mig, som har lagt det der.“ „Det var mig, som viste Dem til Ølhuset, Sir!“ Den sidste Ytring var beregnet paa min slette Hukommelse og kunde jo faktisk bevise, at den tredie Dreng var en større Skjelm, end de to andre, men jeg havde nu min egen Mening om det Punkt, og som en anden Salomon skiftede jeg Ret imellem de stridende Parter ved at tildele dem en Halvpenny hver; jeg satte mig i Baaden, og min Roerskarl stødte fra Land. (Forts.)

Norge.

Christiania. Under 20de Juli er Kand. theol. Ole Bergersen udnævnt til Katechet i Farsund; Sognepræst til Bygland, A. F. Mølgestue til Sognepræst til Laurdal; Kand. C. W. Piene til Personelkapellan hos Sognepræsten til Thjødling; Fuldmægtig i Justits- og Politidepartementet P. G. L. Lundh til Byfoged i Grimstad, samt Fuldmægtig H. S. B. Broch til Bureauchef og Kand. jur. J. Christiansen til Fuldmægtig, begge i Marinedepartementet.

— Under s. D. ere Efternævnte meddeelte Afsked i Naade, nemlig Chefen for den kgl. norske Ingeniør-Brigade, Generalmajor B. N. Garben, med aarlig Pension 1300 Spd.; Chefen for den Christianssandske Infanteri-Brigade og Kommandant over de Christianssandske Befæstninger, Oberst Jens Brandt, med aarlig Pension 1000 Spd.; Premierlieutenant i den 1ste Agershusske Infanteri-Brigade P. A. Degen med aarlig Pension 144 Spd., og Distriktslæge i Stegens Distrikt P. A. Eckroll.

— Prof. Munch skal efter Forlydende konstitueres som Rigsarchivar.

— Det tredie skandinaviske Kirkemøde aabnes paa Mandag. Medlemmerne samles i Universitetet, gaa derfra i Procession til Vor Frelsers Kirke og saa tilbage til Univesitetets Festivitetssal, hvor Mødet aabnes med Foredrag af Pastor Wexels. Mødet tæller 400 Deeltagere, hvoriblandt 190 Fremmede.

— Theatret. Det er en velbekjendt Sag, at den som overtager en Theaterdiktørpost med det samme stiller sig blot for al Verdens Kritikere, saavel for den usleste Skuespiller, der tror, at hans indbildte Talent kvæles, fordi han ikke faar spille de Roller, han ønsker, som for den ærlige Borger, der kun dømmer efter hvorvidt han morer sig for de Penge, det koster ham at gaae paa Komedie, og for Skolegutten, der i Livet vil anvende de Stumper af Æsthetik, som hans Læsebøger indeholde. De danske Digtere, ligefra Baggesen til Heiberg og Hauch, have som Theaterdirektører havt den fuldeste Anledning til at gjøre denne Erfaring. Ogsaa vore norske Theaterdirektører have maattet føle sin Stands Plager. I den sidste Tid er det især det norske Theaters Direktør, Hr. Ibsen, som har været udsat for Angreb. Dette kan ogsaa være det rimeligste, da han er den yngste, medens Hr. Borgaard nu er saa gammel i Tjeneste og Anfægtelse, at han næsten maa regnes for en herefter uangribelig Klassiker. Vi vilde imidlertid aldrig berøvet disse mange Angreb paa Hr. Ibsen, dersom de ikke ved sit øiensynlige Ophav fra een og samme Kilde afgave et altfor morsomt Beviis paa hvad en i Pressen tilsyneladende mangemundet Udtalelse dog egentlig har at betyde, og dersom det ikke var for at gjentage vor tidligere Protest mod at Folk ødelægge Presseopinionens Anseelse ved af Partiinteresse at sprede sig som forskjellige Maalsmænd i en Sag. Uden at indlade os paa Drøftelsen paa hvorvidt Anker med Rette kan reises mod Hr. Ibsen som Theaterdirektør, troe vi dog med Hensyn til de fremkomne Angreb at kunne sige, at disse lade sig i Hovedsagen føre tilbage til hans Forhold til en enkelt Skuespiller. Hr. Ibsen fratog nemlig en vis Skuespiller, som han saa havde mindre Talent end Lyst til at spille Komedie, og som nok Publikum ønskede sig forskaanet for at see, de fleste af hans større Roller, og paa samme Tid, som dette maatte krænke „Kustneren“, fik han derved betydeligt Otium. Dette Otium anvendte han da til en Granskning af sin Theaterdirektørs Forhold og til i det norske Selskab at holde Foredrag over det norske Theater og hans Virksomhed. Et Foredrag i et Selskab, som de Fleste ikke vidste af existerede længere, kunde ikke være af nogen Indflydelse, og derfor blev det først gjengivet i Referat og siden fuldstændig i Mgbl. Derefter fulgte i samme Blad en Opfordring til at „kalde Bjørnson hjem“ for at overtage den „lille Throne“, som Forf. proklamerede ledig ved det norske Theater. Det var da en ny Opinionsytring, men efter Alt, hvad vi have erfaret, skrev denne Opfordring til at afsætte Ibsen som Theaterdirektør sig fra den selvsamme underordnede Skuespiller, som havde holdt Foredrag i det norske Selskab, og hvem Direktøren havde frataget hans fleste Roller. Men endnu inden dette Opraab havde en vis q-n i Chra.-Posten udsat Resultatet af Foredraget i det norske Selskab i et Sprog, hvortil ingen Napoleon har leveret Mage hvad Myndighed angaar, og med en æsthetisk og literaturhistorisk Vigtighed, som ved sin Mangel paa faktisk Basis tog sig yderlig komisk ud. Den megen Myndighed imponerede muligens Enkelte — men de Fleste saa vistnok strax, at den Mand, som her agerede Tordengud, var en Artianer eller fik idetmindste bagefter til sin Ærgrelse høre det. Og endda er ikke dette det mest Komiske, for ikke at sige det literært Dumdristigste ved Sagen. Saasnart Hr. q-n havde skrevet sine Artikler i Posten, kom der i Drammens Blad en Korrespondance, hvori Hr. Ibsen, i Henhold til disse, erklæredes for overmaade død. Dette var da for Publikum atter en Trediemand, der lagde sin Stemme i Vægtskaalen. Og hvem tror man vel dette var? Jo, netop Hr. q-n selv, Forfatteren af de Stykker, i Kraft af hvilke han i Drammens Blad havde erklæret Ibsen for heel død. Det kan ikke nægtes, at det maa være ganske behageligt for en ung Forfatter at kunne tillægge sine Artikler en saadan Virkning, ligesom det ogsaa maatte have sin Behagelighed for hiin Skuespiller, der var røget uklar med Hr. Ibsen, at erklære hans „Throne“ for ledig. Men der ligger i saadanne Opinions-Paavirkninger en Mangel paa Agtelse for Pressen og Publikum, som begge eenigen bør fordømme.

— Hanna Sparre har iaar, ligesom i 1858, foranstaltet en Udstilling af kvindelige Arbeider, hvilke siden ville blive udloddede (1000 Lodder). Alle disse Arbeider ere udførte i hendes Institut til hvis Anbefaling de tjene, ligesom de ogsaa ville vække Interesse ved det deri liggende Exempel til Ansporing for vore Kvinder til det Slags Virksomhed og Fruentimmernetheder. Arbeiderne ere af en mangfoldig Beskaffenhed: Broderier, pressede Lædersager, lakerte Sager i Papmache Malninger paa Glas etc. etc. Entreen til Udstillingen (Brogaden Nr. 12) koster 6 ß og Lodder til Udstillingen 24 ß hvert. Hds. Maj. Enkedronningen har tegnet sig for 50 Lodder.

— 15de Juli holdtes Præmieskydning i Christiania Vaabenøvelsesforening, hvorved de fem Præmier bleve vundne i følgende Orden: 1) af Kand. med. Bidenkap, 2) af Kjøbm. Lowzow, 3) af Kjøbm. Danielsen, 4) af Garver Borgen og 5) af Generalkonsul Mechelin.

— Pariser-Bankiren Mirè er dømt til 5 Aars Fængsel.

— Den nye tyrkiske Sultan, Asiz, den afdøde Sultans, Abdul Medschids Broder, skal være en dygtig, energisk og sparsom Mand. Han har opløst Seraillet, foretaget en Omordning af Hoffets Personale.

— Mr. Braidwoods Liigbegjængelse i London er foregaaet med en Høitidelighed, som stilles i Lighed med Hertugen af Wellingtons. En Subskription for hans Børn og Søstre er aabnet. Hans Enke forsørges af Brandassuranceselskaberne.

— I Løbet af August Maaned afsløres i Kjøbenhavn et ved Subskription tilveiebragt Monument over Adam Oehlenschläger. De indkomne Bidrag ere 12,000 Rdl. Granitfodstykket er tilveiebragt af det norske Selskab i Christiania.

— En Studiosus juris fra Odessa ved Navn Oscar Becker har 14de Juli skudt paa Kongen af Preussen, idet denne spadserede i en Allee i Baden-Baden. Kongen saaredes i Halsen, men ikke farligt. Grunden til dette Mordattentat var den, at Forøveren fandt den nuværende preussiske Konge at staae i Veien for Tydsklands Eenhed.

— Dødsfald. Fyrst Adam Czartoryski, bekjendt fra den polske Frihedskamp, og Hovedet for den polske Emigration i Paris, døde 15de Juli, over 90 Aar gammel. (Hans Portræt og Biographi findes i dette Blad for 1854 Nr. 14).

— **Sarpsborg.** Politiet har nu opdaget Anstifterne af en af de mange Ildebrande her. Det er en Arbeider, som herfor er betalt af en anden Arbeider, hvem igjen en af Skjebergs rigeste Gaardbrugere havde kjøbt til at sætte Ild paa en Gaard i Sarpsborg, som han eiede.

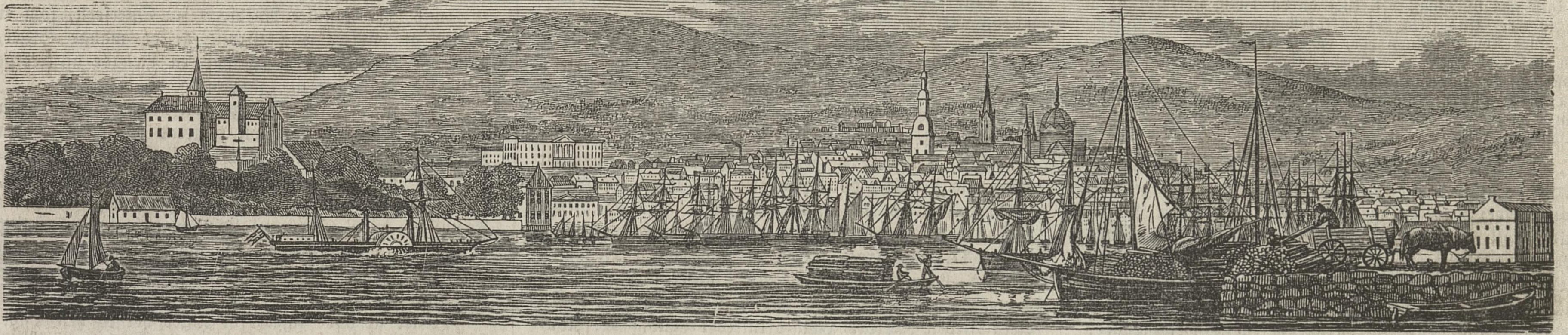
— I **Christianssand** ere Meslingerne temmelig slemme.

Bekjendtgjørelser.

Da man har fortalt os, at Christiania Avertissementsblad skal indeholde et Tilsvar paa vor Artikel „om den Ting at avertere,“ og det dog hverken paa Hoteller, Kaffeer, Restaurationer eller andre Steder har været os muligt at opdrive samme, anmoder Redaktionen den, som muligens maatte være i Besiddelse af hiint No., om at overlade den dette, og vil det da i dette Blads Expedition blive betalt med 24 Skill.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 31. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 4de August 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Skizzer fra London.

Af Israel Dehn (Frith. Foss).

VI. Færgemanden.

(Slutn. fra forr. Nr.)

Jeg havde seet Scenen paa Themsen hundrede Gange, min Færgemand var derimod en ny Gjenstand. Jeg kunde altsaa intet bedre gjøre, end at see paa ham. Han var en liden kort Mand paa omtrent halvtredssindstyve Aar med lyserødt Haar og Skjæg, rødt Ansigt og graae Øine. Han bar en blaastribet Bluse, lysegule Skindbuxer og en lavpullet Hat. Hans Linned var meget hvidt. At han saa tvær og grætten ud falder af sig selv, men der laa Noget i hans store runde Øine, mens han saa sig omkring, da han vaagnede paa Bænken, som havde bestemt mig til at lade Loddet træffe ham.

„Hvor lang Tid vil det tage Dem at sætte over?"

„Omtrent ti Minutter, Sir!"

„Kan De holde Dem vaagen saalænge?"

„Tænker nok det," og Manden saa paa mig med en Antydning til Udtryk i sit Ansigt.

„Der synes at være megen Konkurrence om Roeningen og lidet at bestille for hver. Hvorfor sover De, medens de Andre vaage?"

„Jeg sov slet ikke, Sir!" udbryder han med et Smil. Jeg passede bare paa for at faa Chansen. Jeg saa Dem komme, men der var fire Mænd, som sad nærmere Døren end jeg. Det var naturligt, de vilde tage den Nærmeste, saa jeg reiste mig ikke. Men da De saa kom heelt ind til Disken, satte jeg mig paa Luur og benyttede Leiligheden, mens Jack var midt i sin Historie til at overrumple de Andre."

„Men de kunde let have gaaet Glip af Chansen ved at vente forlænge."

„Jeg skjønte, Sir! at de ikke troede, De vilde over, siden De forlangte Ale."

„Anvender De ofte dette Experiment?"

„Just ikke Søvnen, Sir! Idag gjælder et, i Morgen et andet. Men det gjælder altid at være paa sin Post, thi som De siger, Konkurrencen er stor. For en Mand i min Stilling kommer det an paa at bruge sit Vid, mere end sin Aare."

„Da seer det sandelig ikke ud som om Folk i Deres Stilling gjøre Meget for at faae Søgning."

„Vi ville Alle gjerne tjene en Skilling, og ere Alle begjærlige efter at faae en Passageer, men har vi først vor Mand paa Krogen, er han først vel placeret i vor Baad, da er det en anden Sag; vi kunne da tage Tingen let, for han kan ikke undslippe os."

„Hvor mange Passagerer har De nu for Exempel havt idag?"

„Fem, foruden Dem selv, Sir!"

„Og har De maattet tage Tilflugt til List for at faae dem Alle."

„Nei ikke Alle; to Gange kom Tilfældet mig til Hjælp, to Gange maatte jeg bruge min egen Opfindsomhed."

„Hvorledes det?"

„De to Gange ere snart fortalte, Sir! den ene Gang var jeg tilfældigviis alene, da de andre Mænd hver havde sin Job, den anden Gang henvendte man sig først til mig."

„Men nu de andre Passagerer?"

„Ja seer De, med dem havde jeg at beknytte et Par smaae Fif. Den ene var en gammel Dame, der skulde over til Stepney. Hun førte en liden Hund i et Baand. Vi sade just en Tre eller Fire af os og parlerede paa Bænken udenfor Huset, hvor jeg traf dem, da jeg saa hende komme anstigende borte i Gaden med Hunden efter sig. Hun vendte sig ofte om, halede i Snoren, saa hun kun bevægede sig meget langsomt fremad, thi skjønt hun syntes at have Hast, havde Hunden det slet ikke, for den havde tusinde Ting, som bortvendte dens Tanker. Nu mødte den en anden Hund og skulde lugte paa dens Snude eller Hale, nu bemærkede den en interessant Gjenstand i et Vindue, snart havde den en Forretning ved en Hjørnesteen, snart vilde den en anden Vei. Det var en aldeles balstyrig Hund, Sir."

„Baad, Madam!" sige vi alle paa engang, saa snart hun nærmer sig. Hun seer paa os med en raadvild Mine. „Ja jeg skal over til Stepney, men jeg er gruelig bange for at ro. Er der ingen anden Maade at komme over paa?"

Der er Tunnellen, siger jeg, og der er Dampbaaden, Madam! for seer De, Sir! jeg holder aldrig af at føre Folk bag Lyset, naar de bede mig om Oplysning. — „Tunnellen tør jeg ikke gaae", siger hun, „den kunde styrte sammen over mit Hoved, og jeg seer ingen Dampbaad."

„Vil være her om en halv Time", siger jeg.

Kunde ikke vente, maatte tage Baad. „Til Tjeneste", sige vi Allesammen og reise os paa een Gang. Hvem havde den bedste Baad? Enhver havde naturligviis det. — „Seer De har en Hund", siger jeg.

„Stakkels Joseph!" siger hun, „han har havt en lang Vei at gaae".

„Vil ikke have langt at gaae Madam! naar han kommer over til Stepney."

„Hvad mener De? Jeg bor i New Road."

„Han vil blive stjaalen fra Dem, før De kommer til Stationen, Madam! Det Tyvepak i Stepney lever kun af at stjæle Hunde. Jeg har selv mistet to Hunde i Stepney, og min Svoger har mistet tre."

„O jeg Ulykkelige! hvad skal jeg gjøre? Jeg vilde ikke miste Joseph for Alt i Verden!"

„Om De vil, Madame, skal jeg sætte den lige op til Toldboden og bære Hunden for dem til London Bridge." Matronen takkede mig med Taarer i Øinene; jeg fik det dobbelte Stykke at ro, tjente dobbelte Færgepenge, og fik en Shilling, fordi jeg bar Joseph.

„De er en stor Skjælm, men ligemeget! De havde fortjent Pengene. Og nu de to andre Historier."

Der er kun een, Sir! for jeg havde to Passagerer paa een Gang. Det var en ung Mand og hans Kjæreste. De stode en lang Tid og saa paa Floden, og jeg hørte dem tale om det deilige Gjenskin, Solen kastede paa Vandet, og om meget Sligt, som De veed, Elskende holde af at tale om. „Baad, Sir!" „Nei, min Mand!" siger Herren, „jeg skal ikke over. Vi staae kun her for at betragte Vandet."

„Tager sig bedre ud paa Floden selv" siger jeg.

„Tror De", siger Damen.

„Vis paa det, Madam! Vil ro Dem omkring en halv Times Tid ganske i Ro og Mag og uforstyrret."

„Men alle Folk paa Vandet ville forstyrre os", siger Herren. „Jeg har et Solseil, Sir! der kan spændes over Agterdelen af Baaden, og som kan lukkes paa alle Sider."

„Skal vi? min Ven," siger Damen. „Ja hvorfor ikke, min Elskede! hent Seilet min Mand!" — Jeg roede dem omkring paa Vandet, Sir og de kvægede sig ved Solstraalerne, der faldt igjennem Teltet.

Vi vare ved Stepney. Deres Underholdning har moret mig, min Mand! og jeg vil benytte Dem en anden Gang."

„Haaber De vil give mig en Shilling til for Historierne, Sir! nu strax. En Fugl i Haanden er bedre end ti paa Taget"

Budstikken.

Ordet Budstikke forklarer Ivar Aasen i sin Ordbog saaledes: „Bo(d)stikka, Bekjendtgjørelse, som sendes fra Gaard til Gaard. Egentlig det Redskab, hvori Kundgjørelsen forvares, nemlig et rørformigt Foderal af Træ, forsynet med en Syl i Enden, for at Overbringeren kan slaa Foderalet i Døren, hvis denne er tillaaset." Det danske Videnskabers Selskabs Ordbog (B. 1. 1793) forklarer Ordet Budstykke paa følgende Maade: „En med visse Tegn mærket Kjep eller Træstykke, som fordum her i Norden blev ombaaren i Bygderne, for at sammenkalde Almuen til Thinge. Er nu da Postvæsenet er indrettet ganske aflagt . . , men bruges endnu i Norge blandt gemeen Mand, hos hvilke Ordet betegner et Sendebud." — Allerede i de gamle Love (Magnus Lagabøters Gulathings-Lov etc.) findes Budstikken omtalt og den største Nøiagtighed paabudt i dens Befordring fra Gaard til Gaard. Flere af disse Forskrifter ere gaaede over i Christian den Femtes norske Lov, hvor Budstikken (B. I, K. 3, 9.) omhandles som følger:

„Naar Almuen paa Landet skal samlis til at høre Kongens Breve eller Forordninger, eller og til nogen anden almindelig Forretning, da skal det skee ved Budstikken, hvormed saaledis skal forholdis: Budstikken, naar den af Kongens Foged opskæris og udsendis, saasom sædvanligt, skal bæris imellem Gaardene, saa vel hele, som halve og øde Gaarder, som nogen boer og haver Avl paa, samt nylig indhegnede og bebygte Gaarde, og dersom tvistis, hvilken Gaard og Huus næst ligger, da skal Vejen maales med Stang, og derefter lignis dem imellem, bliver en optaget eller opryddet Gaard øde igjen, da skal Tingbud bæris, som tilforn, førend den Gaard blev opryddet, Budstikken skal bæris af saadanne, som kand staa for Ord og Eed, hvilke skulle levere den Bonden selv i Haand, eller hans Hustru, om hand ikke er hiemme, eller hans Søn, eller Daatter, eller Tienestefolk, om de ere vidnisføre: Findis ingen saadanne Folk i Gaarden, da skal hand bære den ind i Stuen, om aabet er, og sette den i Bondens Sæde, saa den falder ikke ned: Kand hand ikke komme ind, da skal hand binde Budstikken midt over Døren, saa hver kand see den, som gaar ind, saa skal Bonden gaa til den, som Budstikke bar, og forhøre hvad den betyder, og bære den siden til sin næste Grande: Den som forresidder og skal Bud bære, skal vide hvad Tid paa Dagen Budet kom til hans Huus, og have der Vidne til, om skee kand: Haver hand ingen Vidne, da skal hand gjøre sin Eed, om paakrævis, ved hvad Tid om Dagen hand fik Budstikken, og naar hand bar den til næste Gaard, og hvem hand leverede den. Hvo som helst der haver Skyld i Budstikkens Forsømmelse eller Nedfældelse, bøde sit Budfald, nemlig: Et Qvintin Sølv for hver Mand, som boer paa den Budvej, og ikke kom til Tinge, eller til den almindelig Forretning for denne Forsømmelsis Skyld;

Kommer Budstikken for seent til nogens Huus, og hans Vej er saa lang, at hand ikke kand komme til Ting for Middag, da maa hand side hiemme, og det skal hand bevise med twende Vidne, naar hand derfor tiltalis, og den hvis Skyld det er, skal bøde for hannem den Tingvide, som her efter omtalis. Ingen er forpligtet at bære Tingbudet om Sommeren siden Solen er nedgaaen, eller om Vinteren siden det er mørkt: Fogden og Soren-Skriveren med otte af de beste Bonder, skulle beskikke Nattestæd til Budstikken, hvor som helst det ej rigtigt beskikket er, og did skal den bæris til hver Nat, som det behøvis: Og skal den ingen Tid senere udsendis, end at den kand naa Nattestædet: Hvo som bliver tilsagt ved Budstikken, og ikke kommer, skal bøde udi Tingvide for hver Gang et Lod Sølv, uden det er en Enke, eller en vanfør Bonde, som ej kand gaa til Tingstædet, eller anden lovlig Forfald nogen forhindrer. Budstikken skal være beslagen med Jern paa Enden, med Kongens Navn paa, og maa den ikke af nogen anden udsendis uden af Kongens Foged, eller Len, som af Kongen, eller hans Stadtholder er særdelis dertil bestikket, den sidste Mand Budstikken kommer til, skal føre den til Tinge, og levere den igjen til Fogden, eller hvem, som den udsende."

Budstikken var inden Postvæsenets Indretning af største Vigtighed, i Fredstider til Befordringen af Kongebreve, Forordninger etc., og i Krigstider for at kalde Folk sammen til Landets Forsvar. Det Bud, hvorved den befordredes, kunde, heder det i Kbhvns Adresseköntors Efterr. (1762, Nr. 64) „komme langt snarere frem end den færdigste Rytter". Dette kom naturligviis af Veienes daværende slette Beskaffenhed, idet en Fodgjænger kunde skyde Snarvete, hvor ingen Rytter kunde komme frem. Budstikken var ved Siden af Baunen det mægtigste Middel til i Hast at tromme Folk sammen i Krigstider. „Baunen lyste og Budstikken løb fra Grande til nærmeste Grande", heder det i Storms Zinklarvise. Alt efterſom Kommunikationen lettedes, fortrængtes naturligviis et saadant Befordringsmiddel som Budstikken. Men den bruges vistnok endnu paa mange Steder af Landet til Befordring af Ovrighedens Ordre, ialfald var dette Tilfældet for kun faa Aar tilbage. Budstikkens Udseende var forskjelligt i de forskjellige Bygder, hvorom vore Afbildninger vidne. Det er nu hundrede Aar siden disse toges, og formodentlig ere de her afbildede Budstikker ikke længere til. Hver enkelt beskrives saaledes i det nævnte Nr. af Kbhvns Addr. Kont. Efterr.

Fig. 1. Bruges i Robygdelagets Fogderi. Det Slags er overalt af Jern, og konditioneret, som følger: A. Et Hul at trække et Baand igjennem. B. Sted til at stikke Brevet ind. C. D. Skruer at skrue det fast med. E. Kongens Navn deri indgravet.

Fig. 2. Er af et heelt Stykke Træ, udhulet alene paa det Sted hvor Seddelen kan ligge, og bruges saaledes i Akers og Follo Fogderier. A. B. Jern-Beslag. C. En Jern-Ring til at bære og binde den fast. D. En Krog at hænge den paa. E. Den Hulhed, hvori en streven Seddel bliver lagt. F. En Træ-Skude til Laag paa samme Konkavitet. G. En Jern-Fjeder, hvorved Laaget lukkes i Laas. H. Kongens Chiffre indbrændt i Træet, som ligeledes findes brændt midt for Enden, men her i Tegningen ei kommer tilsyne.

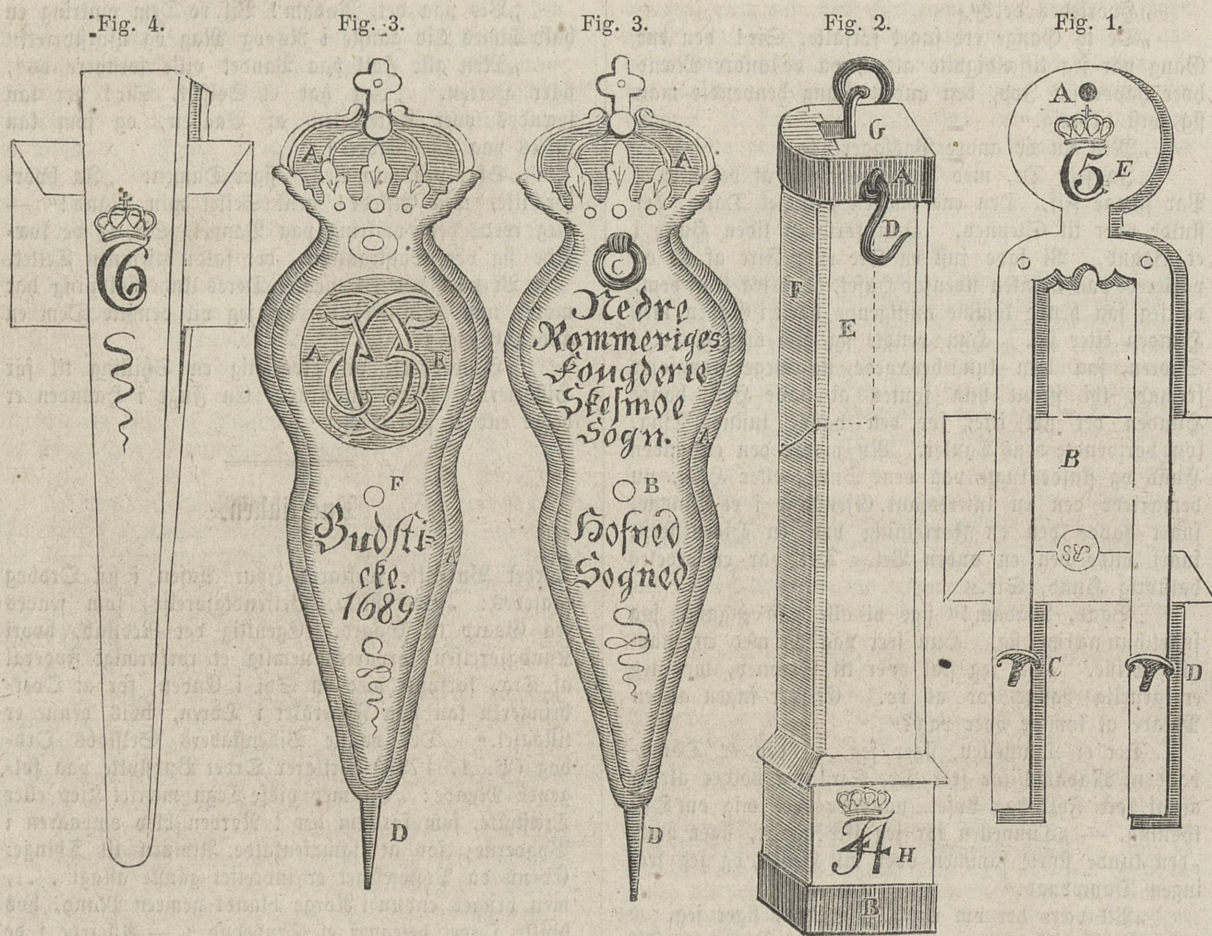

Fig. 3. Forestiller den Budstikke paa begge Sider, som er brugelig 3 Mile fra Christiania oppe i Landet. Samme er af Træ med tyndt Jern-Blik beslagen paa begge Sider: A. Det bare Træ. B. Jern-Plade, hvormed Træet er beslaaet, og deri Skrift indgravet. C. En Ring at hænge Brevet i. D. En Spids at stikke den fast i en Væg. E. Kongens Chiffre udslaaren i Blikket, saa det beholder Træet til Grund. F. Jern-Beslag lig efter forrige Side.

Fig. 4. Er uden noget Beslag, alene af et Stykke Træ saaledes med et Split slaaren, at et Brev eller Seddel deri kan sættes. Kongens Navn er alene med en Kniv deri gravet. Det Slags bruges almindelig i saadanne Vrinder, som vedkommer Kirke-Tjenesten, og kaldes derfor Præste-Stikken.

Reiser i Norge i tidligere Tider.

Da vi i vort Blad optoge Quirinis Reise i Norge fra 1432, indledede vi samme med et Par Bemærkninger om den Interesse, deslige langt tilbageliggende Reiseskildringer have derved, at de opbevare mange Træk til Belysning af Tilstanden, som ingen Indfødt har optegnet. I Tillid til at denne Interesse indsees af vore Læsere er det, at vi her begynde paa en Række Reiseskildringer fra vort Fædreland i tidligere Dage, hvoraf vel de enkelte i og for sig kunne synes mindre betydelige, men som samlede ville tjene til at fremdbringe et fuldstændigt Billede. Vi kunne i egentligste Forstand kalde dette „gamle Nyheder"; thi saa gamle de Beretninger end ere, som vi her skulle meddele, ere de dog nye for Nutidens Læsere, da de ere hentede fra Kilder, som kun findes paa Bibliotheker eller hos Bibliophiler og nu her oversatte. Afskilligt af hvad vi i det Følgende give er oversat af Værker, hvori Ingen falder paa at søge Efterretninger om Norge, saasom Reiser til Amerika, Rusland etc. Vi begynde her med De la Martinieres Voyage des Pays Septentrionaux, Paris 1672, 16mo, hvilket Skrift, ikke oversat efter Originalen, men det Engelske, tre Aar senere udkom paa Tydsk ved Joh. Lange under Titel af „Neue Reise in die Nordischen Landschafften".

Martinieres Reise i de nordlige Lande 1653.

1 Kap. Autors Indskibning i Kjøbenhavn.

Anno 1647 lod Frederik den Tredie, Konge af Danmark, omsorgsfuld for sine Undersaatters Fremskridt og Handel oprette to Kompagnier udi Kjøbenhavn, Kongerigets Hovedstad, det ene for Island, det andet for Norden, og havende Erfaring for, at Forbindelsen med Norge havde bragt Kompagniet Fordeel, indgav Interessenterne mod Enden af Februar Maaned 1653 en Forestilling til Hans danske Majestæt om den Fordeel, som kunde flyde af at trænge videre frem end hidtil skeet var, samt om Sandsynligheden af at man vilde hjembringe forskjellige Varer for Handelen.

Hans Majestæt laante villigt Øre til dette Raad, gav sit Minde til Foretagendet, og Kompagniet udrustede nu tre Skibe til at gjøre denne Reise.

Da jeg just opholdt mig udi Kjøbenhavn, og havde bragt i Erfaring, at Hans Majestæt havde givet Befaling til dem, der foretog denne Reise, at lade anstille nøiagtig Undersøgelse af de Egne, hvor Landgang gjordes, samt at hjembringe derfra saamange sære Ting og Mærkværdigheder som muligt var, i den Hensigt at give samme Reise størst mulig Betydning, begav jeg mig til en af de største Interessenter, som var min Ven, og bad ham udvirke, at Kompagniet antog mig som Læge for et af sine Skibe, hvilket og skede.

Udrustede med alt hvad fornødent var, indskibede vi os sex Dage efter, lettede Anker i gunstigt Veir og gik med en Vind af Syd-Ost for fulde Seil ligetil Kattegat, som Franskmændene kalde Trou du Chat, et Sund, der adskiller Nordsøen fra Østersøen, som er farligt at passere paa Grund af de mange Skjær, hvilke der befinde sig, og har en Længde af tredive Miil fra Helsingør til Skagerak.

Da vi befandt os lige for Marstrand, som er en liden Stad og Sohavn omtrent tredive Miil fra Kjøbenhavn, overfaldtes vi af en saa voldsom Nordenvind, at vi drives omtrent sex Miil tilbage igjen, hvilket tvang os til at søge Havn under en liden Fæstning, hvor vi vare i Ly; men samme Fæstning er nu en gammel ubeboelig Nønne, forladt for mange Aar siden, men angivet paa Karterne paa Grund af sine Forbjerge.

Efter at have ligget for Anker her to hele Dage, tillod en frisk Østenvind os at lette Anker den tredie Dag en Time før Solopgang for at fortsætte vor Reise.

Vi havde ikke seilet fire Timer, før en saa heftig Nordostvind reiste sig, at vi bleve nødte til at forlade Kysterne af Gotenborg, hvor vi befandt os, og at styre lige mod Jyllands. Da der paa denne Kyst findes en Mængde Sandbanker, maatte vi hvert Dieblik kaste Lodet. Medens vi saaledes drevе om, kastede et Vindstød os hen paa et Sted, hvor Vandet blot havde tre og en halv Fods Dybde, og hvor vi uden-tvivl vilde været strandede, dersom vor Styrmand, der var meget duelig, ikke hurtig havde vendt Fartøiet og ladet det drive med Vinden, der drev os til et Sted, hvor vi en halv Time efter fandt med Lodet femten Fod Vand; og nu maatte vi saa godt det lod sig gjøre krydse for ikke at gaa reent tilbage.

Da vi vare omtrent to Mile fra den Banke, hvorpaa vi nær vare strandede, opdagede vi, at vi vare paa en Vandhvirvel, der tiltrods for Vinden standsede os ligesaa pludselig, som om vi havde kastet Anker, hvilket tvang os til at tage alle Seil ind, med Undtagelse af Fokkeilet for at søge at komme løs; vi forbleve i denne Nød i næsten tolv Timer, og den vilde have varet endnu længer, havde der ikke reist sig en stærk Syd-Syd-Ost, der tillod os at sætte alle Seil til for at slippe væk fra dette ondskabsfulde Sted, og gaa for fulde Seil mod Kysterne af Bohuslehn.

Efter nogle Dage og Nætter at have seilet med gunstig Bør, opdagede vi Klokken otte om Morgenen Forbjergene af Christianssand, en liden Landsby, bekjendt for sin bekvemme Havn, og næste Nat, ankom vi til Christiania.

2 Kap. Mærkværdigheder ved Christianias Omegn; norske Bønders Sæder og Levesæt.

Ankomne i Christianias Havn, gik vi iland for at afgive vore Breve til to Kjøbmænd, Interessenter i Kompagniet, som boede der, og som efter at Brevene at have erfaret det Fortagende, der med Hans Danske Majestæts Tilladelse var gjort til Udvidelse af Nordens Handel, modtoge os med Glæde og beværtede os paa det prægtigste.

En af disse Kjøbmænd, som saa, at jeg var Udlænding, og havde erfaret, at jeg var anbefalet af en af de største Interessenter, befalede en af sine Betjente, som talte Fransk, at føre mig til to eller tre Steder i Egnen, for at jeg kunde besee dens Mærkeligheder; næste Morgen tidlig indfandt Tjeneren sig; jeg besteg en Hest, han en anden, og saaledes begave vi os til Visby, en stor Landsby(?), tre Mile fra Christiania, bygget mellem Bjergene, og hvis Huse ere meget lave, byggede af Træ uden noget Jernbeslag, uden Vinduer, og hvor Lyset blot indlades gjennem en Luge midt i Taget, der er bækket med Grønsvær.

De norske Bønder ere simple af Sæder og gjæstfrie, de ere alle Fiskere og drive blot Handel med Sild, Torsk, Klipfisk, Stokfisk og anden Fisk, saavel fersk og saltet som tørret, og ere samtlige Adelens Slaver.

De norske Kvinder ere meget skjønne, skjønt rødhaarede; de lide godt Mennesker, som komme fra fremmede Lande, og ere gode Huusmødre, de spinde, væve Lærred til eget Forbrug og røgte Kvæget, hvilket der findes i stort Antal og af alle Arter ligesom i Frankrig; der findes ogsaa meget Vildt, som Elsdyr, Hjort, Raabuk, Vildsviin, Gemse, den vilde Gjed, Kanin, Hare og alle Slags Fugle, saavelsom Starer af Oddere, Ræve, Los og Vildkatte af forskjellig Farve.

Hele Norge er et Fjeldland, som ikke kan tilsaaes med Korn, hvoraf man kan gjøre Brød; ved Hjælp

af Skibsfarten maa en Mængde Kornvarer indbringes i Landet, som imidlertid er rigt paa gode Græsgange og paa Skove.

3 Kap. Elsdyrsjagten; naragtig Formening om Elsdyrfodens Trolddomskraft; den norske Adels Høisind og Myndighed.

Da vi forlode Visby for at vende tilbage til Christiania, mødte vi en Adelsmand, fulgt af to Lakaier, som gik paa Jagt med sine Hunde; da han kjendte den Person, der var i Følge med mig, spurgte han, om vi skulde ville deeltage i en Elsdyrjagt, hvilken Indbydelse vi modtoge.

Havende omtrent vandret en kvart Miil sammen, mødte vi en af Adelsmandens Jægere, ledsaget af ti til tolv Bønder, som endnu førte os tre kvart Miil til en stor, tætbevoxet Skov, ved Indgangen til hvilken vi stege af Hestene, som vi efterlod under en af Lakaiernes Bevogtning.

Da Jagten var forberedt Dagen forud af Adelsmandens Svende, vare vi neppe gangne et Pistolskud langt ind i Skoven, før vi saa et Elsdyr, som løb afsted lige foran vor Vei og pludselig styrtede død om, uden at der var løsnet Skud, hvilket bevægede mig til at spørge min Fører og Folk, hvorlunde det kunde tilgange, at dette Dyr var styrtet om paa saadan Viis; hvorpaa han gav mig det Svar, at det var en Følge af den Syge, hvoraf alle disse Dyr monne plagede være, hvorfor de ogsaa kaldes Elendsdyr, det vil sige Elendige. Dette Dyr er af Hjortens Høide, Legemet bygget som Hjortens, kun sværere og længere, Benene høie, Foden lang og kløftet, Hornene lange, laadne og brede som Daadyrets, men ikke saa fulde af Tagger som Hjortens; dersom Dyret ikke led af den Syge, som bringer det til at styrte om, vilde man have sin Nød med at fange det, hvorom jeg ogsaa overbeviste mig kort efter at den norske Adelsmand havde fanget det første Elsdyr, der faldt om af Syge; bagefter forfulgte han i to stive Klokketimer et andet Dyr uden at kunne fange det, og aldrig havde vi heller taget det, var det ikke ligesom det første styrtet om i sin Syge, efter at have dræbt tre af Adelsmandens bedste Hunde med Forbenene, hvilket ærgrede ham saalunde, at han ikke videre skjøttede om at jage, han lod et Kjøretøi hente paa en Bondegaard, som han eiede en halv Miils Vei borte for at bringe Byttet til hans Slot, som var bygget i gammeldags Byggeart, ligesom alle Bygværker i Landet, og laa en Miil paa den anden Side Visby; vi begave os didhen med ham og beværtedes paa det prægtigste.

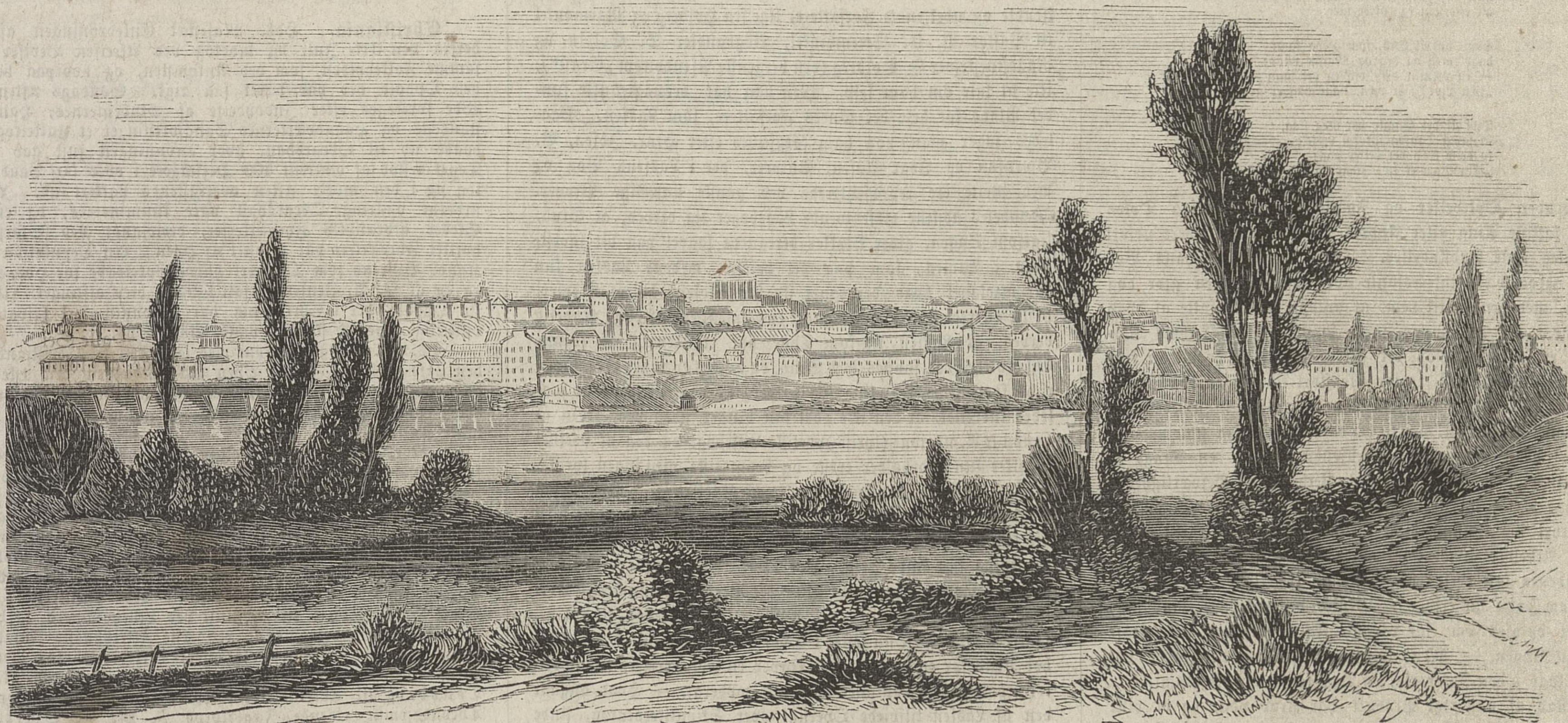
Da denne Adelsmand erfarede af min Ledsager, at jeg var Udlænding og anbefalet af Nord-Compagniet udi Kjøbenhavn, skjænkede han mig som Venskabsbeviis det venstre Bagbeen af de hjembragte Elsdyr, idet han gav mig at forstaa, at det var et ufeilbarligt Middel for alle dem, der lide af den faldende Syge, hvorpaa jeg leende gav til Gjensvar, at det undrede mig, at Dyret, der havde den undervirkende Fod til sin bestandige Raadighed, ikke kurerede sig selv for den slemme Syge. Efter at have tænkt over hvad jeg sagde, gav Adelsmanden sig til at lee, sigendes, at jeg vel monne have Ret, da han flere Gange havde gjort slig Gave til Mennesker, der lide af den slemme Sot, uden dem derved at have helbredet, hvorhos han erkjendte ligerviis som jeg, at den kraftige Lægedom, der tillagdes Elsdyrets Fod, visselig barestens var en Folketovertro.

Efter at have spiist Frokost med denne Adelsmand næste Dag, betakkede vi os for al beviist Hoflighed, toge Farvel og vendte tilbage til Christiania.

Havende i forrige Kapitel talet om de norske Bønders Levesæt, vil jeg her sige, at Adelsmændene i Landet ere enige indbyrdes, af ridderligt Tænkesæt og Indehavere af Rigets høieste Poster; Fyrster paa deres Godser, tyrannisere de gjerne deres Undergivne, men ere gode Soldater saavel tillands, som tilvands, samt holde af at flakke om paa Reiser.

Richmond.

Idet vi her give et Prospekt af Byen Richmond i Staten Virginien, som har en gunstig og for Handel egnet Beliggenhed ved venstre Bred af James og under den nærværende Borgerkrig er bleven en af de navnkundige Steder, henvise vi hvad Oplysninger om Virginien angaar til Nr. 25 af dette Blad. Deraf vil det sees, at Virginien, hvis Hovedstad Richmond er, har et Indbyggerantal af over halvanden Million, hvoraf omtrent en Trediedeel Slaver.

Richmond.

Literatur.

Ferdaminni fraa Sumaren 1860. Af A. O. Vinje II. Chra. 1861. 8 Ark 8vo. „Dølen" er nu for en god Stund siden vendt tilbage fra Svenskegrændsen, og Udbyttet af hans Ophold der har været dobbelt, baade en ret og god Indsigt i Ølbrygningsvidenskaben, og ovennævnte Fortsættelse af hans „Ferdaminnir". Begge Dele ere gode og vigtige, og navnligen tør det fattede Forsæt, at anvende Bayerølsbrygningens Methode i national Retning til Forbedring af Hardangerøllet blive af stor Betydning for Fremtiden. Men hvad vi for Dieblikket nu især maa glæde os over, er ovennævnte litterære Udbytte. Det er, ligesom det første allerede anmeldte Hefte, en „lungerystende" Bog, hvor Humor og fornøielige Indfald spille hen over en stor Ansamling af deels forstandige, deels paradoxe Udtalelser om de forskjelligste Materier. Forfatteren benytter sig her som tidligere i videste Maal af Retten til at tale ubildet og hensynsløst om Personer og Tilstande; men han taler med en Gemytlighed, som billigviis ikke bør forarge Nogen, selv om man ikke deler hans Mening. Dølen maa tages og opfattes som en „Fritænker" i Et og Alt: i Literatur, Kunst, Politik, Landbrug, Elskov og Trudom etc. etc. Han har et altjor skarpt Die for det Fratzenhafte, Skjæve og Usunde ved enhver Ting, til at han ikke ved alt Vedtaget og Traditionelt skulde finde en svag, blottet Side, der opfordrede til raillerende Behandling. Paa Dølens „Fritænkeri" i de forskjelligste Retninger kunde vi her levere mangfoldige Exempler. Men det kan være nok i „Trudommen" at nævne Kapitlet om Pietisteriet (S. 120) og i Nationaliteten Kapitlet om Ole Haagenstad (S. 110), hvor al national Nimbus afføres denne nationale Heros og Folkerepræsentant. Det mest Charakteristiske ved H. nu bliver hans Forsynlighed, at han gjemte paa Flesk fra sin Kones Konfirmation og sin egen Bryllupsdag, altsaa heelt ærværdige Methusalemer af Fleskeskinker, — Velstandssymboler, som ingen Dødelig mere kan fordøie. Ved at omtale Ole Haagenstad og denne hans Forsynlighed henviser Dølen til følgende fortræffelige Fabel, hvilken han vil skal gjælde som Indledning:

„Det finnst Dyr, som tenkja frametter og det langt fram, ja endaa solangt dei kunde liva og vel so det. Eg minnest just no Reven paa Alfstad, som var tamd og livde i Huset som ein Katt. Han stelte seg so vel i Garden og saag so fedleg ut, at Alle trudde honom det bedste. Han gjekk millom Høns og Ændar og Gjæs og Alt med Fjør paa, som Reven er so galen etter, og rørde ikki eit Liv. Men lenger burt i Bygdi kom burt Fugl etter Fugl, og Ingen kunde gjeta, kvar all denne Fuglen vardt af. Det var Mange, som mistenkte denne Reven, men daa inkje kom burt paa Garden, der han var eller nærast der itring, so kom denne Mistanken burt. Og Reven sat og høyrde paa all denne Røda og gat ikki eit Ord, men gjorde Skalkeandlitet sit so aalvorsamt, som det er mogelegt for Reven. Han kjende vel Hjartegnag, som ein Kjennare kunde sjaa, idet han drog Halen lægre, naar der kom ei Kone til Gards og gret for den gode Eggehøna si, men han var ein so forhærdig Syndare, at han slog alt burt og fylgde si vonde Lyst. Til Slut bar der til at lukta i Garden, og daa det vardt leitat etter der det kom ifraa, fannst det ei Holu ut ifraa ein Haug og inn i Kjellaren, som var full af Fugl. Han hadde ikki havt Salt den Stakkaren, so Maten hans tok Usmak; men so klok hadde han verit, at han hadde lagt det yngste inst inne og det eldste ytst ute, saa han aat den gamle ule Maten og let den nye verda gamal, som alle sparsame Gardmandsfolk paa Landet, for Maten er drygre, daa han er traa og ul. Det var somykit, at han kunde hava havt Suvl all sin Dag, so det var Gut, som tenkte fraa det eine Matmaalet til det andre, ja paa Alderdomen med, og det um han hadde Kosten og fritt Hus diheldet."

Den samme Afvexling, som første Hefte af disse Reisebilleder frembød, giver ogsaa det nærværende. Det Fornøielige og Alvorlige, Ironi og Lyrik, Prosa og Poesi, findes her om hinanden — og til visse Folks Brug nogen Spidsborgerlighed paa Kjøbet. Autor giver ligesom Henr. Heine inde i sin gjækkende Prosa Digte, der vække Rørelse og Latter. Til Prøve paa hans Muses alvorlige Fostre ville vi her meddele Digtet om Fædrene, uagtet vi ikke ganske kunne være enige i Autors haanlige Omtale af dem, hvilken han vel heller ikke selv deler uden som en Modvægt til et usundt og skadeligt nationalt Skyderi af denne tvivlsomme Snee, som faldt ifjor.

Her ser eg fagre Fjord og Bygdir,
som mange gamle Kjæmpur bar,
med mange slike store Dygdir,
at tidt me tru det Gudar var.

Dei Ord dei til os hava skrivit,
dei glima som i Soli Dogg,
for Tanken kvast dei gjek paa Livet
som Mannen sin med harde Hogg.

Dei kjærleg Leik og Lengtan kjende,
og aatte denne Livens Glod.
Dei vermde vel men meir dei brænde,
og seig som Soli ned i Blod.

I myrke Villa tidt dei ravad'
men endaa er det sanne Ord:
Dei aatte det, som du maa hava,
um eigong du skal verda stor.

Sit Blod som Vatnet burt dei øydde,
med Leik sit Hjarteblaar dei saag;
Ja endaa i den Stund dei døydde,
paa Tunga Vit og Løgi laag.

Den samme Erotik, som vi allerede have paapeget i første Deel af disse Reisebilleder, gjensindes ogsaa her. Men Gjenstanden er forskjellig. Dengang var det den 70aarige Marthe fra Foldalen, fuld af Aand, men hartad ulegemlig, som fyldte hans Hu. Nu er det en ungdomsstruttende Kvindeskikkelse, hvem han giver Navnet Drosi, som har bemægtiget sig hans Sind og hvem han lægger sig efter (forfølger?) som

Idealet. Han bliver her (som i første Deel) staaende for Læseren som en forelsket kjæmpende Don-Quixote, men det skader ham ikke det Mindste, da han i al sin Eiskov — vogt Jer i følsomme Skjønne! — gjemmer en vis ironisk Skjelm bag Øret, som redder ham i Nøden. Drosi befindes til Syvende og Sidst at være det stik Modsatte af Marthe fra Foldalen: fager at skue, men uden Aand, og han indstiller derfor sin erotiske Forfølgelse med følgende vakre Digt:

Tilslutt eg fann den Møvi, som
somargei Von um Sæla gav;
men dette, som eg drøymde um,
eg fann so godtsom inkje af.

Ho var vel væn; og Kvitt og Raudt
saag ut som Blomens fagre Lit.
Men kjære væne! Alt er daudt,
naar ikki der er attaat Vit.

Det er ein gamal Skikk og Sed
at rosa fagre Fot og Haand.
Men den, som du skal liva med,
maa attaat hava nokot Aand.

Eg veit vel, at den fagre Møy
er største Syn, som du kann sjaa.
Men vel du veit, at Kjøt er Høy,
som visnar fyrst og turkar daa.

Eg spratt ifraa, og drog meg nær
i Ordaleik som viifull Dreng,
men Svar eg fekk, som naar du slær
paa Klokka, som i Vatnet heng.

Eit Auga som af Kjærleik' vaatt,
ein Munn som skapt til Herrens Pris
eg saag; men Mælet var so raatt,
det gjenomskar meg som ein Is.

Det gjekk meg her som tidt med deg,
at mest eg elskad' lengst i raa,
og ettersom eg nærmad' meg
tok Elskhugsfuglen Vengir paa.

Eg eigong auk vel fær at sjaa,
at langt ifraa er Ingen kjær,
men at eg elskar, elskar paa,
alt ettersom eg rykker nær.

Høyr no eit Ord, som gjeva kann
baad' meg og deg og Mange Mod:
— eg prentar det, som eg det fann —
„Ein Ljot *) er væn, naar han er god."

Tidt af dei Gamle faa meg sjaa,
at sama Tanken litt dei vreid;
so dette Ord det heiter daa:
„Ein Væn er ljot, naar han er leid."

Foruden Oplevelser og Jagttagelser har ogsaa Dølen noteret faktiske Ting efter Andres Opgivelser og videre udført dem efter egne Indskydelser. Disse Partier af hans Bog kunne ogsaa være interessante nok; men Læseren gjør dog rettest i, med Hensyn til dem, at antage det Modsatte af hvad der staar. Af de mange Træk, som gives til Suhms Biographi, er saaledes netop det stik Modsatte af hvad han fortæller, Sandheden. Det gjør ikke stort til Sagen, da Ingen falder paa at benytte Dølen som Kilde til en forlængst hedenvandret Mands Biographi, hvortil der ellers haves saa udtømmende Bidrag. Men det oplyser Forskjellen mellem den Ting, at skrive aandrigt og skrive faktisk, og Letheden og Besværligheden ved begge Dele; thi skulde Forf. først undersøgt de Ting, han har skrevet om Suhm, vilde dette efter vore Erfaringer om deslige Arbeider kostet ham mere Tid end hele hans Bog. Læseverdenen kan derfor ofte prise sig lykkelig ved, at der gives Folk, som Intet undersøge, — Genier, der med Wergeland sige, hvor de oplyses om sine ravgale Fakta, at kun disse passe i Fremstillingen. — Men ingen faktiske Unøiagtigheder bør gjøre Skaar i den Interesse, en Bog som disse „Ferdaminnir" i Egenskab af aandrigt Produkt har Krav paa, og vi ville derfor opfordre de Mange, der nære Deeltagelse for Dølen, om ikke blot at søge at faae laant og læst hans Bog, men ogsaa om at kjøbe den. Dens ringe Priis forslaar vel ikke stort, hvert Exemplar taget, til at gjøre Forfatteren fed; men sammentaget bliver det dog til Noget.

— **Læsebøger i Modersmaalet.** Thues Læsebog, der med alle sine Mangler: utilbørlig Udstykning af Stoffet, Vennefavoriseren og vag Æsthetiseren, dog fandt Indgang i vore fleste Skoler, har længe ikke været at erholde i Boghandelen; og saaledes har der været en „vis" Trang til en ny Læsebog, der kunde træde i dens Sted. At gjøre Skolebøger, hører i det Hele til de fordeelagtigste literære Entrepriser, det vil sige, forsaavidt man faar dem indført i Skolerne. Dobbelt indbringende bliver denne Geschäft, naar man selv er Lærer ved en Skole, eller har gode Forbindelser blandt Skolernes Lærere; thi da kan man gjøre sig Plyndringen af de stakkels Forældre, der have skolebesøgende Børn, i utrolig Grad indbringende. Man kan, saasnart et nyt Oplag er fornødent, altid indrette det saa, at Exemplarerne af det gamle maa kasseres, ligetil de, der ere kjøbte igaar, hvortil der da naturligviis kan findes det letteste Paaskud i Udeladelse af Et og Tilføielse af et Andet. Vi have fra flere Kanter hørt Klage over den idelige Ombytning og Vragning af Skolebøger, men over ingen Skole saameget, som over Hr. H. Nissens forskjellige Skoler. Og vi kunne ikke nægte disse Klager vort Medhold, idetmindste i et enkelt Tilfælde. En af Lærerindeine ved Nissens Pigeskole gjorde for nogle Aar siden et Udvalg af to-tre andre Læsebøger, der strax gjorde de nys forud anskaffede Læsebøger ubrugbare. Da der for nylig tiltrængtes et nyt Oplag, hvortil føiedes, foruden endeel nye Stykker, nogle Læseøvelser, som kunde været særskilt trykte og solgte for 4 ß., men som for vedkommende Lærere var gyldig Grund til at erklære det hele foregaaende Oplag for ubrugbart. — Men selv fraregnet Lærertyranniet i Skolebogspaabudene er det somoftest fordeelagtigt at udgive Læsebøger. Manuskriptet haves saa at sige gratis — ved Indcirkling — og det literære Ansvar er hellerikke overvættes stort, navnligen naar man ikke indlader sig paa de æsthetiske Kategorier og en literaturhistorisk Ordning, saaledes som Thue. — Men dette har ingen af de Læsebogsudgivere gjort, hvis Arbeider vi have liggende for os, ihvorvel Lassen paa sin Side har besværliggjort sig Arbeidet i ikke ringe Grad ved den tilføiede Oversigt over Skjønliteraturen fra Holberg til Nutiden. Disse Bøger ere: 1) Læsebog i Modersmaalet for Skolernes høiere Klasser af H. Lassen (Chra. 520 S. største 8, Fabritius's Forlag, Priis 1 Spd. 24 ß.) 2) Læsebog i Modersmaalet for Børn og Ungdommen af Lyder Sagen, omarbeidet og forøget af P. J. Stub (Bergen, 600 S. 8, Ulseths Forlag, Priis 1 Spd. 24 ß.) Hver af disse Bøger svarer i Omfang omtrentlig til Thues Læsebog, hvis ledige Plads de begge ere beregnede paa at indtage; men forresten ere de temmelig forskjellige baade fra hiin Bog og indbyrdes. Stoffet er, som alt antydet, ikke valgt af Hensyn til det literærhistoriske Overblik eller ordnet og grupperet efter noget æsthetisk Schema. Lassen er gaaet chronologisk frem, og har, foruden Sagastykker, ialt kun givet Prøver af et Snes norske og danske Forfattere, men derfor ogsaa blot af de mest betydningsfulde, og desto større og afsluttede Stykker af hver. Stub har ligesom Sagen givet Tidsfølgen en god Dag og kun i en hartad tilfældig Orden (de første lette Stykker fraregnede) søgt at give det mest afvexlende og brogede Læsestof, hvori Læreren selv maa tænkes at bringe Orden. Han har saaledes det mangedobbelte Forfatterantal af Lassen's og i det Hele henved 300 Læsestykker, originale og oversatte, af bekjendte og ubekjendte Forfattere, lige fra Holberg og Marmontel til Pastor P. C. Steenwinkel, Boghandler S. Soldin og Raadstueskriver E. Solberg (den bergenske Pseudonym „Ernst"), ikke at tale om ham selv. Men han har desuagtet ikke fundet Plads for hele det Snees Forfattere, som Lassen. Saaledes søger man hos ham forgjæves efter Henr. Ibsen, B. Bjørnson og Ivar Aasen, Autorer, der i Lassens Bog og med Rette ere repræsenterede ved ganske anseelige Prøver. Fremdeles adskille disse tvende Læsebøger sig derved, at Stub, ligesom Sagen, giver Stykker beregnede saavel paa det laveste Trin i Skolen, som paa det høieste, medens Lassen kun har medtaget hvad der egner sig for Skolens høiere Klasser, hvilke allerede have gjennemgaaet en elementær Læsebog. Endelig derved, at Lassen ligesom Thue har et Udvalg af svenske Læsestykker, der savnes hos Stub, og hvilket er taget af Hammerichs fortrinlige Samling, og derved, at Lassens Bog er saaledes indrettet, at den ikke godt kan bruges uden ved Siden af hans i f. A. udgivne (lyrisk-)poetiske Læsebog, da den af poetiske Stykker kun indeholder episke og dramatiske, men ingen lyriske. I og for sig er denne Splittelse af Stoffet — hvilket ogsaa Udgiveren indrømmer — en mislig Ting, hvorpaa der først vil kunne raades Bod ved et nyt Oplag, da en Sammensmeltning kan finde Sted. For at ikke Udgiften for dette fuldstændige Læseapparat skulde blive for stort, har imidlertid Forlæggeren nedsat Prisen paa den poetiske Læsebog til 60 ß., saaledes at det Hele nu koster 1 Spd. 84 ß., en vistnok temmelig høi Priis for en Læsebog, der kræver en Forgjænger, skjønt den i Forhold til Arkeantallet er ganske moderat. — Hvad angaar den af Lassen tilføiede Oversigt over Skjønliteraturen, finde vi, at denne er skjønsomt og omhyggeligen affattet; men vi havde dog gjerne seet, at han havde skjænket saavel den nyeste danske som norske Literatur noget større Opmærksomhed. Tre Blade ere utilstrækkelige til at give noget rigtigt Begreb om Gjenstanden, hvor koncentreret man end kan skrive. — Sit Forhold til Sagens Bog har Stub oplyst i Fortalen. „Han har udeladt endeel, især oversatte, Stykker, omtr. 100 Pag. efter Format af hans Læsebog" og forøget den med omtr. det halve Omfang. Han har saagodtsom ingen oversatte Stykker givet, hvilket vi ansee for rigtigt. Det kunde være nok saa fornuftigt i 1808, som L. Sagen gjorde, at ty til fremmede Forfattere efter det Læsestof, som dengang ikke fandtes i vor egen „Bogavl"; men den rige Literatur, som Danmark og Norge siden har frembragt saavel paa Prosa som Vers, gjør nu dette Laan overflødigt, og vi troe, at Udg. havde gjort bedst i ikke blot at slette, hvad han har gjort, men endog i at udelade alle de oversatte Stykker, maaskee med Undtagelse af Fablerne; thi hvor ingen materielle Hindringer stille sig i Veien, bør dog en „Læsebog i Modersmaalet" holde sig til Forfatterne i selve dette Maal. Hvad forresten Hr. Stubs Valg af Autorer og Læsestykker angaar, kunne vi ikke tilbageholde et Par Bemærkninger. Welhaven kunde været repræsenteret ved flere og bedre Stykker, og navnligen burde hiint Leilighedsdigt, Sagen gav af den nyoptrædende Digter, nu været udeladt. Prof. Monrad havde vi hellere (som hos Lassen) seet repræsenteret som Prosaist, end som Digter. M. er en Polyhistor, en Alsidighedens Mand, hvortil vort Land neppe eier Magen; men hans stærkeste Side er dog neppe Poesien, uagtet han og paa dens Felt vilde være noget, dersom han ikke paa andre var noget Andet og Mere. Endelig troe vi, at Ibsen og Bjørnson i en norsk Læsebog bedre fortjente en Plads som Digtere, end f. Ex. Udg. selv, og i hvert Fald ville vi til vore fremtidige Læsebogsudgivere rette det Ønske, at de, for at vinde Ord for den skjønne Dyd af Beskedenhed, modstaae den Forfængelighedens Fristelse, hvorfor baade Platou, Thue og nu Stub har ligget under, at opføre sig selv som klassiske Forfattere, endnu inden dette er faldet nogen Anden ind. — Anm., der ikke er Skolelærer, kan forresten ingen Dom fælde om disse Læsebøgers praktiske Brugbarhed. Han har betragtet dem fra et literært Standpunkt og søgt at give noget Begreb om deres forskjellige Plan og Indretning, men han har villet overlade Valget til rette Vedkommende efter den her givne Antydning af Forskjellighederne. — Begge Bøger ere upaaklageligt udstyrede, stærkt Papiir, anstændig Tryk og Indbinding.

*) Ljot eit mildere Ord enn „styg".

Af **Konkordiebogen**, udg. af C. P. Caspari og Gisle Johnson (Dybwads Forlag), er udkommet 2det Hefte, indeholdende Fortsættelse af den augsburgske Konfessions Apologi.

— Af **Budstikken** er udkommen et Dobbelthefte (Nr 5. 6) der foruden flere mindre Stykker, indeholder Fortsættelse af de tidsmæssige Afhandlinger om Kaffesurrogater og Skovtørk, samt en med mange Træsnit forsynet længere Artikel om Træskjæringen i Bavern. Men især maa dog fremhæves en kvik Beretning om den nye vigtige Opdragelse at fremstille Gjødsel eller Ammoniak af Luften.

— Af den smukt udstyrede Oversættelse af **Walter Scott's samlede Romaner** ved L. Moltke, som udkommer paa Philipsens Forlag, foreligger nu allerede ti Romaner fuldstændige og af den ellevte, „Woodstock", ere tvende Hefter udkomne. Hver Roman udkommer med særskilt Titel og i Hefter à 25 ß norsk.

Norge.

Christiania. Hds. Majestæt Enkedronningen afreiste herfra den 31te Juli og modtog ved Afreisen Beviser paa samme Folkehyldest, som ved Ankomsten, og hvorpaa hendes hele Ophold her har været saa rigt. Søndags Aften den 28de foretoges efter Indbydelse af Studenternes, Handelsstandens og Haandværkernes Sangforeninger et Fakkeltog tilbaads ud til Oscarshall, hvor Dronningen just gav Bal. Toget bestod af omtrent 400 Deeltagere i over 50 Baade og tog sig i den mørke Aften overraskende vakkert ud. Landstederne omkring Oscarshall vare illuminerede, og enkelte Steder afbrændtes Fyrværkerier, deriblandt ved Skarpsno, hvilket Fyrværkeri var betostet af Byen. En Deputation med Kand. Behrens som Ordfører havde Foretræde for Hds. Maj. og en af P. A. Jensen forfattet Sang blev afsunget. Under sit Ophold her i Christiania har Dronningen i private og offentlige Øiemed skjænket omtr. 2000 Spd.

— Hs. M. Kongen ankom med Eskadren til Christianssand den 31te Juli og forlod Byen Eftermiddagen den 1ste August, efter at han om Formiddagen havde afholdt Statsraad, hvori udnævntes 7 tilforordnede Statsraader, samt modtaget Kuur.

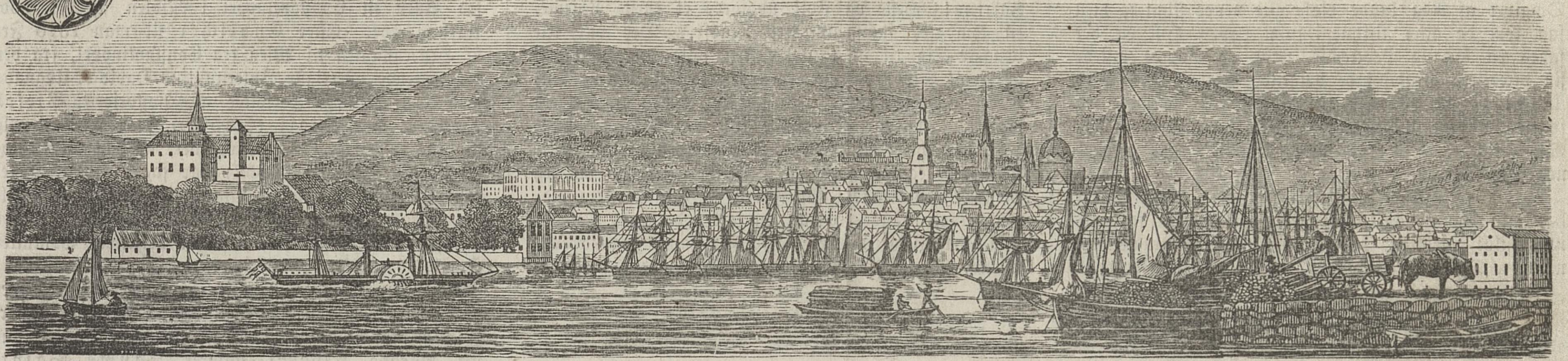
— For et Par Maaneder siden har Universitetet i Breslau for Korpslæge Fr. Chr. Schübeler udfærdiget Æresdiplom som Doctor philosophiæ.

— Under 1ste August er pers. Kapellan O. D. Krabbe udnævnt til Sognepræst til Kvikne; Provst og Sognepræst til Hauland N. C. Bøckmann til Sognepræst til Volden; Sognepræst til Sparbo H. N. O. Nilssen til Provst i Nordre Indherreds Provsti; Adjunkt ved Christiania lærde Skole H. E. Kinck til Adjunkt ved Lillehammers lærde og Realskole; Brigadeintendant ved 1ste Akershusske Infanteribrigade J. Møller til Toldkasserer i Frederikshald; Mecklenburgsk Generalkonsul og Bayersk Konsul i Norge N. C. Tønsberg til Toldkasserer i Tvedestrand; Korpsmajor ved Throndhjemske ridende Jægerkorps J. M. C. Smith til Oberstlieutenant og Chef for Throndhjemske ridende Jægerkorps.

— Under s. D. er Sognepræst til Sogndal N. B. Aall i Naade i entlediget fra sit Embede med en aarlig Pension af 500 Spd.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 32. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 11te August 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Skizzer fra London.

Af Israel Dehn (Frith. Foss).

VII. Manden i Grotten.

Jeg gik en Aften omkring i Kolossæum, hvor jeg, efterat have seet de verdensberømte Rundmalerier, hørt en Koncert og besøgt og nydt Alt, hvad Stedet kan frembyde, tilsidst befandt mig ved Indgangen til en underjordisk Hule. Skjønt det var seent paa Aftenen og næsten alle Besøgende vare tagne bort, kunde jeg ikke modstaae min Nysgjerrighed og gik derind.

Den var en kunstig Frembringelse, dannet af Menneskehænder og forestillede, som jeg siden hørte, et naturtro Billede af en Grotte et Sted i Tydskland, hvis Navn jeg har glemt. Aldrig har jeg seet Nogenting, der saa levende gjengav Forestillingen om Opholdet for de Bjergtrolde og Feer, hvorom vi læse i Eventyret. Igjennem en lang dunkel Gang ledes man ind i dens Indre, der ved sin kunstige Belysning, sine krystalliserede Vægge, det forunderlige Perspektiv og den underlige Afvexling i Former og Scener, frembringer en saa magisk Virkning, at man uvilkaarligt seer sig om efter den fortryllede Fee.

Sikkerlig, det er en Skikkelse, der sidder derhenne i en dunkel Krog! Jeg gribes af en uvilkaarlig Gysen ved at befinde mig alene paa dette Sted med et andet Væsen, der pludselig reiser sig og synes at antage en gigantisk Form. Jeg nærmer mig og finder, at det er en høi, stærkbygget Mand med et mørkt, melancholsk Udtryk i sit Ansigt. Han bærer halv militær Dragt og har den Krimske Medaille paa sit Bryst. Men det er ikke det eneste Kjendetegn paa Krigeren, thi han har hentet et varigere Minde for sit blodige Haandværk, end det, som Æren kan tildele ham. Han har tabt Mere, end han har vundet; thi ingen Medaille kan erstatte hans afskudte Arm.

„Det er i Sandhed et besynderligt Sted, De har valgt til at philosophere i; jeg skulde ikke lide at være længe alene her med mine egne Tanker."

„Jeg er vant til det, Sir! Grotten er mit stadige Opholdssted og jeg har faaet den kjær. Det er roligt her, og man kan uforstyrret hengive sig til Tænkning."

„Til Illusioner, mener De! et saadant Sted som dette er ikke skikket til praktisk Tænkning."

„Nu vel! til Illusioner, om De vil. Jeg har engang som De færdets i et virkeligt Liv; hvorfor kan jeg ikke drømme, at jeg endnu lever? Men det er ikke en saadan Samtale, hvorfor man lønner min Nærværelse her. Jeg er Opsynsmand over Grotten, og skal nu forklare Dem, hvad De seer."

Og han begyndte i en langsom, slæbende Tone, der viste mig, at han fremsagde en tillært Formel.

„Stedet, Sir, forestiller den berømte Grotte ved . . . . i Tydskland. Denne slaaende Efterligning, som, troe i de mindste Enkeltheder, er en af Kunstens største Triumpher — har kostet —"

„Det er mig ligegyldigt, hvad den har kostet, min Ven!"

„Nu vel, saa gaar jeg over til det Næste om Krystallerne."

Jeg har slet ingen Interesse af at høre det, men vil meget hellere slaae af en Passiar med Dem, hvis De vil tillade mig det."

„Med Fornøielse, men jeg kjender Intet nu, der kan interessere Dem at tale om, jeg lever udenfor Verden, indesluttet paa dette Sted, og hører med som et fornødent Inventarium til Grotten."

„Men De sagde, De havde levet, og Deres Dragt viser mig, at De har taget virksom Deel i Livets Kamp."

„Ja desværre, jeg har kjæmpet, ikke alene i den Forstand, De mener, Sir! Det er ikke med Sværdet i Haand, at Soldaten har sin værste Fiende at bekjæmpe."

„Jeg veed det. Men der er Noget hos Dem, der siger mig, at der maa være en bitter Skuffelse tilstede. En Mand som Dem giver sig ikke hen til et saa tomt, uvirksomt Liv, som det, De fører, han taber ikke Modet, med mindre han har tabt Haabet."

„Og jeg har tabt Haabet. Jeg har Intet mere, der binder mig til Livet. Denne Grotte er mig kjærere end Verdens Tummel; dens Eensomhed nærer min Erindring, den vækker slumrende Minder."

„Tro mig, Eensomheden er en slet Læge i vor Sorg. Forlad Grotten, begiv Dem atter ud i Dagens Lys, og De vil glemme."

„Jeg ønsker ikke at glemme, jeg lever kun for det Forbigangne."

„Betragt det ikke som en Indiskretion, naar jeg beder Dem om at betroe mig Deres Sorg. Jeg har selv kjæmpet med Erindringen, og jeg har glemt. Det vil interessere mig at høre deres Historie."

„Der er Noget i Deres Tone, Sir! der vækker Tillid. Jeg føler De vil forstaae mig, saa jeg vil sige Dem, hvad det er.

De seer mig nu som en elendig Krøbling. Jeg har ikke altid været saa. For tre Aar siden var jeg en stærk Mand, fuld af Munterhed og Liv; jeg var dengang ung i Sind; Verden smilede til mig, jeg besad alle Livets Goder i fuldt Maal, havde Venner og et Navn. Det er Alt tabt nu. De vil høre paa min Akcent, at jeg ikke er en født Engelskmand. I et fjernt Land er jeg voxet op under Forholde, der berettigede mig til at haabe noget Andet, end den Virkelighed, der nu ligger for mig.

En Kvinde blev min Ruin. Jeg havde elsket hende længe. Hun havde mange Tilbedere, thi hun var smuk, og man sagde hun var god. Og hun maatte være det, thi hendes Ydre kunde umuligt bedrage. Hun var et menneskeligt Væsen i en Engels Form. Og dog var denne unge Pige en Kokette. Selv blottet for Følelser spottede hun over mine; hun kunde ikke forstaae, at der kan banke et Hjerte hos en Mand; indblæst af Forfængelighedens Dæmon fattede hun ikke, hvorledes et saadant Hjerte kan sønderrives af en spæd Haand, der legende haandterer dets fineste Trævler. Jeg troede hun elskede mig, thi hun gav mig ofte, ja meget ofte Anledning til at troe det. Min Kjærlighed var beskeden, skjønt den var stærk nok til at stræbe til hvilketsomhelst Maal, der var nødvendigt for at vinde hende. Jeg syntes bestandig hun stod saa høit over mig, skjønt jeg satte hende i Klasse med Ormen, der hvisler for min Fod.

Jeg stræbte for hendes Skyld at naae en høi Stilling. Med utrolig Udholdenhed arbeidede jeg til dette Maal og uddannede mig i en speciel Retning, der fordrede Kundskaber, Evner og Takt. Jeg var allerede ved Maalet, jeg saa i Tanken Belønningen for min mangeaarige Stræben, der vistnok nu var blandet med Ærgjærrighed, thi jeg forstod ikke dengang, hvilke Goder jeg allerede besad, men tragtede efter flere.

Da, og først da, spurgte jeg hende, om hun kunde elske mig? Stille, saa stille sad hun der og fæstede sine store Øine paa mig, men hun svarede Intet. Jeg behøvede jo hellere intet Svar. Kunde jeg ikke læse i hendes vaade Øine, at mine Ord gik til hendes Hjerte; saa jeg ikke Rødmen paa hendes Kinder, mærkede jeg ikke Bevægelsen af hendes Bryst, aandede ikke hendes Læber Ja, uagtet de ikke udtalte Ordet? Og dog maatte jeg høre det bekræftende Ord, førend jeg trykkede hende til mit Bryst. Jeg gjentog mit Spørgsmaal. Jeg kunde see hendes Hjerte banke, et Par Gange aabnede hun Læberne, som for at tiltale mig, men Blikket sagde dog saa tydeligt: Ja, jeg elsker Dig!

„Jeg elsker Dem ikke, jeg kan aldrig blive Deres!"

Jeg troede jeg var bleven ramt af et Lyn, saa uventet kom denne Erklæring fra hendes Mund. Sønderknust faldt jeg tilbage i Stolen, hvor jeg sad og forsøgte at tænke, men det var forgjæves. Endelig reiste jeg mig, som i en Drøm og tumlet trykkede jeg hendes Haand til mine Læber som et sidste Farvel.

Og det var sidste Gang jeg hørte denne Stemme, der for mine Øren endnu lyder som en himmelsk Musik.

Jeg forlod mit Fæderland, min Slægt og mine Venner og drog ud paa Verdens vildsomme Hav. Jeg kom til England, hvor jeg tilfældigvis mødte en Landsmand og gammel Ven, der havde faaet Ansættelse som Officier i Fremmedlegionen. Han bad mig tilbringe et Par Dage i Leiren, der snart skulde bryde op for at afgaae til Krim. Jeg modtog hans Indbydelse, men gid jeg aldrig havde gjort det.

Leiren frembød et forførerisk Skue. Alt var Liv og Bevægelse. Alle vare gjennemtrængte af den Aand, der bemægtiger sig Soldaten kort før en farefuld Expedition. Af disse mange Tusinder var der ikke Een, der ikke havde gjennemgaaet et Liv i en vis Retning ligt mit eget, thi alle vare de skuffede i sine Forhaabninger; Alle vare uforfærdede og satte hensynsløst Livet paa Spil, fordi de troede at have tabt det, der giver Livet Værd. Det var naturligt, at jeg fandt Felten den bedste, om ikke den eneste Udvei til at drukne min Sorg. Jeg havde lært at kjende flere høitstaaende Officierer og blev forestillet for Generalen.

„Hvilken Vaabenart ønsker De at indtræde i?"

„Blandt Husarerne, Sir! om det er muligt."

„Det gjør mig ondt, min unge Ven! der er ingen Officierspost ledig nu. Men jeg haaber, det skal gaae hedt til paa Krim, saa bliver der nok altid Plads aaben. Vil De have Noget imod at træde ind som menig Husar, mod at forfremmes, naar Anledning gives, hvis De viser Dem værdig dertil?"

Det var ikke Forfængelighed, der drev mig; jeg søgte kun en ærefuld Død, og jeg vidste, at jeg havde Mod nok til at hæve mig til en Officiers Stilling, om jeg skulde leve. Jeg gik ind paa Forslaget og blev Soldat.

Jeg vil ikke trætte Dem med Beskrivelsen af den foreløbige Exercitie, Afreisen til Krim, de utallige Strabatser og Savn, jeg maatte gjennemgaae, thi jeg deelte dette med Tusinder, hvis Skjæbne De har hørt og læst om. — Vi befandt os paa Slagmarken ved

Inkermann. — I et tætsluttet Geled sade vi der paa de vælige Hingste, der uroligt stræbede Muldet under sine Fødder og fraadede og vrinskede ved den oplivende Stridsmarsch, som forstode de, at paa dem ogsaa beroede Udfaldet af den blodige Kamp, der snart skulde gaae for sig. Men i ethvert Ansigt læstes Koldblodighed og Ro, der var ikke en Mine, ikke en Gebærde hos Nogen af alle mine Kammerater, der udtalte Ængstelse eller Frygt. Stille sade de der og speidede med et spændt Blik paa de sig nærmende vældige Kolonner. Omgivet af Røg kunde disse ofte neppe skimtes, men saa kom de atter tilsyne i fuldt Lys. Hist og her saaes en mægtig Bevægelse, naar en Bombe kastede sin dræbende Brand i de bølgende Skarer, men altid sluttede de sig sammen, altid kom de nærmere og syntes at voxe i Tæthed og Styrke i denne levende Sø, der styrtede paa os under krigerisk Musik og Kanonernes Torden.

Jeg følte mig forunderligt stemt. Men aldrig har min Tanke været tydeligere, end i disse forventningsfulde Dieblikke, hvoraf hvert Sekund bragte mig nærmere Døden. Skjønt ikke en eneste af Fiendens Bevægelser undgik mig, skjønt jeg med spændt Opmærksomhed ventede paa Kommandoordet fra vore egne Officierer, gjennemgik jeg med flygtig, men nøiagtig Klarhed mit foregaaende Liv og min nuværende Stilling; jeg saa atter Billedet af hende, følte min Kjærlighed tifold forøget og foresatte mig at dø med en Tilgivelse paa Læben.

„Hug ind!“ lød det endelig.

Fremad styrtede vi, selv udgjørende en Kolos, frygteligere end den, vi nu skulde møde. Fremad i strekt Karriere! Heste og Folk udgjorde et eneste Legeme, en kompakt, sammenpresset Masse. Der var ikke længere Tid til at tænke. Jeg følte kun dunkelt et voldsomt Stød, og mærkede, at et stort Legeme hindrede min Fremgang, og jeg blev grebet af Slagets Raseri. Uvilkaarligt hævede jeg min Arm og huggede ned paa Alt, hvad der stillede sig i min Vei. Altid red jeg fremad. I utydelig Dæmring saa jeg Mennesker nedtraadte for Foden af det Dyr jeg red, men endnu havde jeg kun een alt beherskende Følelse, Instinktet til at dræbe. Jeg saa gamle graahærdede Mænd, unge Træk, fine som en Piges, jeg saa mørke Miner, Koldblodighed og bønfaldende Blik, men det var Alt eens for mig; mit Sværd kjendte ingen Persons Anseelse, ingen Pardon.

Castanietræ i den botaniske Have ved Christiania. Efter Photographi.

Pludselig sortnede det for mine Dine, og min Bevidsthed forlod mig. Da jeg vaagnede paa Hospitalet, følte jeg en heftig Stikken i min høire Arm, jeg vilde gribe den, men Armen var borte. Det var en indbildt Smerte i mit amputerede Lem.

Her har de min Historie, og nu veed De, hvorfor jeg styer Dagens Lys. I denne Grotte, hvor medlidende Mennesker har skaffet mig en Plads som Opsynsmand, begræder jeg Tabet af et Fædreland og Venner, jeg ikke mere vil see igjen, her fukler jeg over Tabet af hende, der skjønt uværdig til min Kjærlighed, skal være min sidste Tanke, og som jeg nu aldrig, aldrig har Haab om at kalde min.“

„Og hvorfor reiser De ikke tilbage til deres fjerne Hjem? Iblandt Venner, der vilde blive glade ved deres Tilbagekomst, vil De sikkerligt finde Trøst. Og er hun en Kvinde, vil hun have en Kvindes Sjel. Deres Skjæbne vil være hende en frygtelig Advarsel, og Alt kan endnu blive Godt.“

„Jeg vover ikke at komme tilbage, efter Alt, hvad der nu er hendt mig. Hvad vil hun sige, naar hun gjenseer ham som Krøbling, hvem hun engang forsmaaede i hans Ungdoms Vaar.“

„Hun vil glæde sig over at gjensee ham; hun vil føle Magten af en Kjærlighed, der har vist sig saa stærk, og hun vil græde over sig selv og bede Gud om Kraft til at gjenoprette, hvad De for hendes Skyld har lidt.“

„Der ligger en mærkelig Overbeviisning i Deres Ord. O, at Verden maatte have lært Dem, at der bor et Hjerte hos en Kvinde. Jeg vilde da forsøge det.“

Enhver Fortælling skal have en Slutning. Lad mig da sige Dem, min unge Læserinde, at vi fulgtes ad paa vor Vei igjennem Kontinentet, og at han ved sin Hjemkomst vandt hendes Hjerte. Thi selv hos den dybest faldne Kokette er nedlagt en god Følelse, der naar det saa skal skee, vil vækkes til Liv, endog ved en mindre Paavirkning, end ved Exemplet fra „Manden i Grotten“.

Hestecastanien.

(Æsculus Hippocastanum *L.* — Horsechestnut *Engl.* — Rosskastanie *Tkl.* — Chataigne de cheval, Marronier d'Inde *Fr.* — Wilde Kastanje, Paarde-Kastanje *Holl.* — Castano de Indias *Castilien.* — Castanyèr d'Indias, Castanyèr bort *Catalonien.* — Rosskestene, Wilde Kestene *Canton Bern.* — Castania d'India, C. amara, C. cavallina *Canton Tessin og de tilgrændsende Dele af Lombardiet.* — Ippocastano *Ital.* — Kastalele kalukui *Mold. og Vallach.* — Madal obecný *Bohmen.* — Konskoi castan *Rusl.*)

Hestecastaniens oprindelige Hjemsted er endnu ubekjendt; maaske kan dette sættes til de nordvestlige Dele af China. I ethvert Fald er Træet kommet fra Asien til Constantinopel i Midten af det 16de Aarhundrede. Efter Endlicher fik man 1576 Frø af Hestecastanien til Wien fra Constantinopel, fra den der værende østerrigske Internuntius David v. Ungnad; men den berømte Fortolker af Dioskorides, Pietro Andrea Matthioli († 1577), som var keiserlig Livlæge i Prag og Wien, opgiver, at han meget tidligere (efter Sprengel 1557) har faaet Frø af Hestecastanien („Castaneæ equinæ“) til Wien fra Quakelbeen, som var Læge hos den østerrigske Gesandt Busbeg i Constantinopel. Den bekjendte Botaniker Carl Clusius († 1609) lærte Træet at kjende i Wien, hvor han var Bestyrer af den botaniske Have, og herfra fik han Castanien udbredt i de tyske Stater. I en Afhandling om Hestecastanien („Mémoire sur les Marons d'Inde“) anfører Jaume Saint-Hilaire, at man allerede 1550 fik Castanier til England fra Tibet; men John Parkinson (født 1565), der var Apotheker og Forstander for den botaniske Have i Hampton-Court ved London, angiver, at man fik Frøet fra Constantinopel. Saarlægen John Gerard, som havde et Slags botanisk Have i London, hvor han, mellem andre paa den Tid sjeldne Planter, ogsaa (1597) dyrkede Poteter, kjendte Træet i Aaret 1579, men siger tillige, at det dengang var meget sjeldent i England. I Begyndelsen troede man der, at Hestecastanien gav spiselige Frugter, og den ovenfor nævnte Parkinson plantede derfor Træet i sin Frugthave mellem Valnødder og Morbærtræer. I Frankrig blev Castanien indført 1615 af den bekjendte Blomsterdyrker Bachelier. Det er mig ubekjendt naar Hestecastanien blev indført i de nordlige Lande; i Norge har den dog rimeligvis været dyrket i det mindste siden Midten af forrige Aarhundrede.

I de lavere Dele af Landet og fornemlig i Kystegnene findes Hestecastanien temmelig almindelig plantet, i det mindste indtil Throndhjem, hvor den i almindelige Sommere giver moden Frugt. Det største Træ af dette Slags, som jeg har seet i Norge, staar i den botaniske Have ved Christiania. Det er her fremstillet efter en meget vellykket Photographi, som er optaget af Hr. Photograph E. Petersen i Christiania i Marts 1861. Træet er 53 Fod høit og Stammen holder i Brysthøide 30 Tommer i Tværmaal. Det er sandsynligvis omkring 100 Aar gammelt.

Omridset af Hestecastaniens Krone er gjerne regelmæssigt og fremtræder i Almindelighed i mere eller mindre runde Former. Kronen er temmelig tæt og frembringer af disse Grunde hverken den Afvexling i Lys eller Skygge eller den maleriske Virkning i det Hele som flere andre Træer, fornemlig Egen. Men det findes her i Landet intet vildtvoxende eller fremmed Træ, som naar den Størrelse, voxer saa hurtigt, trives saa langt mod Nord og tillige blomstrer saa pragtfuldt som Castanien. Den store og regelmæssigt hvælvede Krone gjør, at dette Træ ikke passer til Plantning i Nærheden af Bygninger, med mindre disse ere opførte i en Stil, der udmærker sig ved taarnbannede eller i det Hele taget ved mere eller mindre spidse eller skarpt fremtrædende Former. Derimod tager Castanien sig særdeles godt ud som enestaaende Træ eller i Kanten af større Trægrupper, der ere forskjellige i Kronernes og Bladenes Form; fremfor alt maa den dog anbefales som Alleetræ.

Træet i Stammen er hvidt og løst, taber næsten 100 Procent af sin Vægt ved at tørres og har ikke synderlig Værd hverken som almindeligt Emningstræ eller til Brændsel; derimod bruges det til forskjellige Gjenstande af Snedkere og Træskjærere. Saavidt vides bruger man her i Landet aldrig Frugten af Hestecastanien; men da den indeholder en Mængde Stivelse, har man paa flere Steder, navnlig i Sachsen, gjort Forsøg med at udvinde denne i det Store, paa fabrikmæssig Maade. Efter de foreliggende Beretninger lykkes dette ogsaa godt. Ved de Prøver, som jeg har gjort i det Smaa, har jeg gaaet frem saaledes: Naar Castanierne ere afskallede, rives det Hele paa et Rivejern og udvaskes flere Gange i koldt Vand, paa samme Maade som man gjør Stivelse af Poteter. Den saaledes vundne Stivelse har ingensomhelst Smag og kan bruges til de samme Diemed som Potetstivelse. I mindre renset Tilstand kan den bruges til Klister af Bogbindere, Vævere og til lignende techniske Diemed.

For dem, som maatte ønske selv at skaffe sig de fornødne Træer til Alleer eller andre Plantninger, hidsættes følgende simple Fremgangsmaade ved Dyrkningen:

Paa et tørt Sted, der helst bør ligge lidt i Skyggen, kaster man op en almindelig Haveseng, som bør være noget høiere end sædvanligt, saa at Vandet let kan rinde bort. Paa denne lægger man om Høsten de modne Castanier, saa tæt som man vil, men dog kun i een Flo, og dækker det Hele med et 6—8 Tommer tykt Lag af Løv, hakket Bar eller desl. Paa samme Maade opbevares til Udsæd Ege-, Hassel-, Valnødder og lignende Frøsorter med en stor Kjærne. Man lader Castanierne blive liggende saaledes, indtil Rodspiren den følgende Vaar har naaet en Længde af omtrent tre Tommer. Man gjør nu istand en almindelig Havefeng, som er to Alen bred og saa lang som behøves. Paa denne optrækkes med en Snor fem Rader og i disse stikker man, med 8 Tommers Mellemrum, 2—3 Tommer dybe Huller med en Træpinde, som er 1½ Tomme tyk og tværhugget i Enden. Dette Arbeide gaar hurtigere fra Haanden, naar man sætter sammen 3—4 Pinder, saa at man kan gjøre flere Huller paa engang. Med en skarp Kniv skjærer man af Rodspidsen paa hver Castanie, saa at der bliver omtrent een Tomme tilbage; i hvert Hul lægger man nu en Castanie saaledes, at Rodspidsen kommer til at vende nedad, hvorpaa Hullet tiltrykkes med Fingrene. Dersom man ikke skjærer af Rodspidsen, faar Træet en lang Pælerod med faa Siderødder, hvorved den senere Omplantning bliver usikker. Gaar man derimod frem paa den her nævnte Maade, kunne de smaa Træer, efter hvad Erfaring i flere Aar har vist mig, blive staaende i Frøsengen i tre Aar. De have da en Mængde Siderødder og kunne meget let omplantes i Træskolen, hvor de sættes een Alen fra hverandre, og her kunne de blive staaende i 4—5 Aar, indtil de have naaet en saadan Størrelse, at de kunne udplantes.

Castanien trives bedst i en dyb Muldjord, som er noget lerblandet, men den voxer ogsaa paa anden Jord, naar denne ikke lider af Vand i Undergrunden. I Træskolen maa de nederste Grene hvert Aar afskjæres, for at faa Stammerne rette. Til Alleer bør Castanierne aldrig sættes tættere end 15 Alen mellem hvert Træ.

Af denne Planteslægt kjender man for Tiden 14 Arter, som høre hjemme i de forenede Stater, Japan, det østlige China og paa Himalaya. Af disse har jeg i Omegnen af Christiania seet *Æsculus flava Ait.*, *Æ. pallida Willd. Æ. Pavia L.* og *Æ. rubicunda Lois.* Denne sidste har meget smukke carminrøde Blomster.

Af den almindelige Hestecastanie kjender man nu i det mindste 12 Afarter, der udmærke sig ved forskjellig Form og Farve af Bladene og Blomsterne. Blandt disse kunne her nævnes to Afarter med gule eller hvide Striber eller Flækker i de mørke Blade (*Æ. Hip. aureo- & argenteo variegata*). Disse passe især til Plantning paa saadanne Steder, hvor man har mørkbladede Træer i Baggrunden. Den smukkeste af disse Afarter, er dog den dobbeltblomstrende Castanie (*Æ. Hip. flore pleno*). Blomsterstanden er ligesaa stor som paa den almindelige Castanie, men hver enkelt Blomst er fyldt, og det Hele faar derved nogen Lighed med meget store, dobbelte Hyacinther. S.

Billeder fra Island.

I. En islandsk Jordefærd.

Som en af Frugterne af det franske videnskabelige Tog til Island og Grønland, der i 1835 gjordes under Ledelse af Professor Gaimard paa Korvetten la Recherche, hvilken paa Hjemveien ogsaa besøgte Christiania, udgaves i Paris en Samling af 136 større og meget smukke Steentryk, efter islandske Landskabstegninger af den Toget ledsagende Maler Meyer. Efter disse Steentryk er det vor Hensigt fra Tid til anden at give Billeder fra Island, ledsagede med nogle Ords Forklaring. Vi begynde nedenfor med Fremstilling af en Liigfærd ved Breidabolstads Kirke og ledsage den med en Beskrivelse af en Jordefærd ved Cetbergs Kirke paa den nordvestre Halvø, hentet af E. Hendersons „Iceland or the Journal of a Residence in that Island, during the years 1814 and 1815", et Skrift, der paa Grund af Forfatterens lange Ophold paa Øen og Besøg i næsten alle dens Bygder foruden en stor Deel af dens Ubygder, saavelsom for sin Livlighed i Naturskildringer endnu fortjener at læses med Opmærksomhed, skjønt denne Beskrivelse ikke i alle Dele svarer til Billedet.

En islandsk Jordefærd.

„Det er Sædvane paa Island at føre Liget snarest muligt til Kirken, hvor det bliver staaende indtil Begravelsesdagen. Naar Nogen dør i Nærheden af Kirken, svøbes han i Vadmel og stilles paa en Bænk ved Siden af Alteret, indtil en Kiste kan blive færdig, en ældgammel Skik, som af Eyrbyggjasaga kan sees at have været i Brug allerede ved Christendommens Indførelse. Af samme Saga synes ogsaa at maatte sluttes, at man i hine Dage pleiede at sætte Kisten paa en Slæde, dragen af Oxer; men denne Førselsmaade er gaaen aldeles af Brug i vore Dage og Islændingerne føre nu Liget paa Hesteryggen ligesom Jøderne gjorde med Amazias døde Legeme: „Og de satte ham paa Heste, og han blev jordet ved Jerusalem hos sine Fædre i Davids Stad" (2 K. XVI, 20). Om Vinteren ere mange Vanskeligheder iveien for Jordefærd; der trænges 3 til 4 Mand en heel Dag til at aabne en Grav, da Frosten er saa dyb. Paa mange Steder af Øen, hvor Folket bor langt fra Kirken, gjemmer man Liget hele Vinteren i en Kjælder og jorder det den følgende Vaar.

Høitideligheden aabnes med en Psalme, der synges, medens Liigfølget med Kisten strider frem imod Graven; Mændene gaae med udækkede Hoveder og Kvinderne skjule sine Aasyn næsten aldeles i Lommetørklæderne. Efterat Kisten er sænket ned i Graven, kaster Præsten 3 Skuffer Jord paa den med de Ord: „Af Jord est Du kommen; til Jord skal Du vorde og af Jorden skal Du igjen opstaae". Medens Graven fyldes, synger Følget en Psalme eller to, passende til Høitideligheden. En af Tjeneren paa den Gaard, fra hvilken Liget var ført, gik ned i Graven, efterat lidt Jord var kastet ned i den, og trampede Jorden ned med Fødderne; en Skik, der naturligviis fremkaldte en høist pinlig Følelse i min Sjæl, og forstærkede den almindelige, men vistnok ugrundede Fordom imod dem, hvis Hverv det er at yde de Døde den sidste Tjeneste. Kvinderne knælede paa samme Tid rundt om Graven, og da det Hele var til Ende, kastede den Afdødes Fader sig udstrakt over Graven og vedblev i denne Stilling 8 eller 10 Minutters Tid. Kapellanen holdt en klar og opbyggelig Tale om Gjenopstandelsen i den anden Verden og Alteret omringedes af en Skare Nadversgjæster, der syntes dybt grebne af den høitidelige Handling, i hvilke de deeltoge."

Forf., hvis Hverv paa Island var paa det britiske og fremmede Bibelselskabs Vegne at udbrede den hellige Skrift, hvoraf der paa den Tid ilkun fandtes nogle faa Aftryk i hvert Præstegjæld, besøgte en stor Deel af Præsterne og fandt saavel hos disse som hos Bønderne en meget dyb og levende religiøs Følelse og megen Oplysning, saaledes at han ikke nøisom kan udtale sin Forundring over at et saa fattigt Folk i en fjern Afkrog af Verden med Hensyn til christelig Oplysning, saavelsom i verdslig Kundskab, stod paa et langt høiere Trin, end ellers Almuen i Europa, Noget han fandt saa meget mærkeligere, som der dengang ikke fandtes nogen Almueskole paa Øen, men al Underviisning meddeeltes i Hjemmet. Vidalins Huuspostille, som fra Slutningen af det 17de Aarhundrede havde under det almindelige Savn af Skrifter virket særdeles meget til Bevarelse af den rene Tro og sunde Lære,

og det er fremdeles denne gamle, ypperlige, men her i Norge saa godt som ukjendte Bog, som almindeligst benyttes ved Huusandagten, hvori den hele Familie deeltager, naar man ikke kan møde i Kirken, hvilket naturligviis ofte er Tilfældet paa de mange Gaarde, der ligge milevidt fra Bygden. — g.

Presseopinionen og Henrik Ibsen.

Vore Oplysninger i Nr. 30 om den forgrenede Virksomhed i Fabrikationen af Angreb paa det norske Theaters artistiske Direktør, H. Ibsen, som en Artianer og en Skuespiller ved nævnte Theater har udfoldet, har naturligviis hverken behaget Skuespilleren selv eller Morgenbladet, som har tilladt ham i sine Spalter at optræde dobbelt, snart som **navngiven** Mand, snart **anonymt** som den modnede Opinions klangfulde Stemme. Foruden Morgenbl. har ogsaa Hr. Døvle svaret og stillet sig i et saadant Forhold til den af os unævnte Skuespiller, at vi maa antage, han vil have sig betragtet som identisk med ham. Men ingen af Parterne har indladt sig paa hvad vor Klage egentlig gjaldt: at samme Personer skrive under forskjellige Skikkelser i eet og samme Anliggende, hvori de ovenikjøbet for endeel ere personlig interesserede. Hr. Døvle taler om „Angreb fra alle Kanter" paa Ibsen som om en given Sag. Men han lader sig ikke mærke med, hvor mange „Kanter" han selv & q-n vil have betragtet sig for at være, uagtet han vel maa vide, at de tilsammen ere optraadte saaledes, at Publikum har maattet antage dem for fire høist forskjellige „Kanter". Hvad angaar Hr. q-n erkjender Mgbl., at han fortjener Revselse for sit Dobbeltgjængeri (som een Angriber i Christiania-Posten og en anden i Drammens Blad, der erklærer Ibsen for død efter den førstes Razzia). Men om det Dobbeltgjængeri, som er drevet i dets egne Spalter, og som i yderligere Grad strider mod literær Velanstændighed, har det ikke mælet et Ord, ligesaalidt som Dobbeltgjængeren selv. Og det var dog herpaa der skulde svares. Vor Artikel var en Paatale af deslige literære Falsa, hvortil vi ligesaalidt nu som forhen kunde tie, ligemeget hvem der led ved dem. Den var intet Realitets-Forsvar for Ibsen, og af Hensyn til Angrebenes Beskaffenhed trængtes neppe engang noget saadant. Denne Maade at forholde sig paa troede vi at være temmelig indifferent. Men nei! Mgbl. slutter af vor Taushed, at vi indrømmer Ankerne over Ibsen, og Hr. Døvle finder det nødvendigt at oplyse, at Hr. Ibsen er vor „Omgangsven". Altsaa: fordi vi tie og dog kjende Ibsen, indrømme vi det Berettigede i Klagerne. Men da bagefter en Mand, som ikke alene kjender Ibsen, men ogsaa er beslægtet med ham, skrev i Christiania-Posten, giver Morgenbladet kun Oplysning om Slægtskabet, for at vise hans Inkompetence. Man maa sandelig sige, dette er en egen Krigstaktik: tie Ibsens Venner, saa billige de Angrebene, tie de ikke, saa ere de inkompetente. Ligeoverfor disse Inhabilitets-Kjendelser, hvor det gjælder Forsvar for Ibsen, tager Morgenbladets indirekte Forsvar for alle Angrebs Berettigelse sig yderst besynderlig ud. Vi paapegede, at den Skuespiller ved det norske Theater, som i det norske Selskab havde holdt Foredrag mod Ibsen og som i Morgenbladet havde ladet dette trykke, tillige var hiin overlegne Opinionens Røst, som i samme Blad skrev „Kald Bjørnson tilbage", og erklærede den nuværende Direktørs Throne for ledig. Mgbl. kan ikke indlade sig paa dette Spørgsmaal. Men det siger, at sidstnævnte Artikel, som det selv erklærer for „forvildet", tillod det at indføre i Bladet „ogsaa som en Opinionsytring". For det Første synes det os underligt at indføre „forvildede Artikler", for „ogsaa" at tjene som Opinionsytringer, thi Opinionen bør dog egentlig ikke staae i et saa aabenbart Ledtog med det „Forvildede", og for det Andet kunne vi ikke begribe, at denne Artikel kan betegnes som „ogsaa en Opinionsytring", eller med andre Ord som nogen ny Tilvæxt til de øvrige, aldenstund det var Mgbl. ligesaagodt som os bekjendt, at den skrev sig fra selvsamme Skuespiller, hvis navngivne Opinionsytringer det jo allerede forhen havde gjengivet. Man tør dog vel ikke antage, at hver Gang een og samme Mand skriver i samme Sag, hvor forskjellig end hans Maskeradedragt er, at der for nok en Opinionsytring fremkommer. Mgbl.s Indførelse af den forvildede Artikel „Kald Bjørnson tilbage", bliver ikke mindre besynderlig derved, at Redaktionen bagefter giver den Erklæring, hvori „vi kunne være temmelig enige", at det tror „det norske Theater bedst tjent med den Bestyrer, som det har, naar han kun kan bringes tilbage til en strengere Opfyldelse af sit Kalds Pligter". Thi Efterfølgelsen af Opraabet afskar jo Udsigten for Theatret til at nyde godt af hvad det saaledes „var bedst tjent med". Saameget om Morgenbladets Bemærkninger. Hvad Hr. Døvle angaar, har det ikke saameget været hans Lyst at svare paa hvad vi have skrevet — nemlig vor Klage over en „vis Skuespillers" Dobbeltgjængeri hvor det gjaldt at angribe Direktøren, som at hævde denne Mands Kunstnerry. Vi oplyses nu om, at han kun er frataget een af sine Roller; men det gjør intet til Sagen ligeover for den Kjendsgjerning, at Direktøren ikke har ladet ham optræde i de nye Roller, hvortil han efter sin tidligere Anvendelse maatte ansee sig for selvskreven, og han derfor har besværet sig, og det skriftlig, for Direktøren over denne Uvirksomhed, hvori han var hensat. Hellerikke releverer det stort, om vi for Aar tilbage have udtalt os velvilligen om Døvles Optræden i et Par Stykker; thi gjælder han nu ikke for den Skuespiller, vi havde ønsket og haabet, er dette sandelig hverken vor Skyld eller „Hundedagene", hvorfra Hr. Døvle tror, at Ulykken skriver sig. Vi have ikke lagt vor ringe Stemme i Vægtskaalen for at paavirke Opinionen mod ham, vi have kun paatalt hvad vi ansaa for en literær Uanstændighed, at nemlig en Mand for at skabe en Opinion, i Pressen iører sig forskjelligt Skrud, selv om det er for at fordrive sin Overordnede. Vi kunne derfor ikke indlade os i nogen videre Diskussion med Hr. Døvle, inden han besvarer de Spørgsmaal: Om det hører til god Administration, det være sig nu ved Theatret eller hvilkensomhelst anden Institution, at en Underordnet baade optræder navngivent og anonymt mod sin Overordnede, og at han i sidste Fald saaledes som Hr. Døvle under Skinnet af en Stemme af Folket erklærer sin Overordnede for afsat og paa Forhaand designerer hans Formand, som han i det givne Tilfælde endog kalder hjem fra bella Italia. Videre, forsaavidt han skulde finde Foranstaaende i sin Orden, ønskes opgivet, hvor mange Stemmer in publico han som Skuespiller eller Underordnet i andre Stillinger med frelst Samvittighed tror at kunne tage for sin Part hvor det enten gjælder at kritisere eller afsætte Bestyreren af det Institut, hvori han er ansat. — Men bortseet fra Døvle og hans Dom om sin Direktør kunne vi endnu fristes til at gjøre et Par Bemærkninger saavel om de Betingelser, hvorunder Ibsen har havt at virke, som om den Maade, hvorpaa denne hans Virksomhed er bleven omtalt. Hr. Døvle kræver — jeg veed ikke om i egen „velforstaaet Interesse", — Stykker af „ædlere Natur, af høiere dramatisk Art." Derved kan bemærkes, at Publikum i saa Fald maaskee vilde kræve som Betingelse for sin Søgning en „ædlere" Udførelse og Kunstnere af en „høiere dramatisk Art", end det norske Theater vel kunde præstere. Samme Autoritet har ogsaa andetsteds fremhævet det Fortjenstlige ved Bjørnsons Repertoire som bestaaende af denne „ædlere Art", men han har tiet med, at Indtægterne med det samme reduceredes saaledes i Forhold til hvad de have været under Ibsens „mindre ideelle" Bestyrelse, at Theatret endnu ikke har forvundet denne økonomiske Knæk. En klager over Repertoirets Mangel paa Idealitet, og at Kassen har domineret formeget; en Anden finder, at denne endda ikke har faaet nok, „hvor indbringende end de givne Farcer have været". — Kassen og Idealet, Kunstnerstræben og ubekvem Materie, gjøre hver for sig sine stærke Krav. Og der skal ligesaameget Held som Dygtighed til, for at der af alle disse modsatte Faktorer kan fremkomme et for Alle tilfredsstillende Facit. Vi ville hermed ikke sige, at Ibsen har arbeidet over Kræfterne mod dette Maal — tvertimod tro vi, at han, ligesom vi Andre, trængte til større Flid, ja i Forhold til sin vanskelige Opgave endog til overmenneskelig Flid. Men man skal ogsaa erindre, at en Stilling som hans kræver Virksomhed i saa mange forskjellige Retninger, at den, som kun seer paa det enkelte Punkt, vil dømme ubilligt. Mængdens Mangfoldighed af hans Forretninger har været indrømmet af Mænd, der sandelig bedre end baade vi og de, der have angrebet Ibsen, have havt Anledning til at overskue den. — Og hvad nu endelig angaar Maaden, hvorpaa Ibsen er bleven angrebet, eller Tonen, hvori dette er skeet, da skal derom siges et Ord, som hverken Venskab eller Fiendskab kan hindre os fra at udtale. Trods Alt, hvad han har gjort eller undladt at gjøre ved det norske Theater, er han dog ikke en Mand, hvis hele Betydning beror paa det Held, hvormed hans Virksomhed som Theaterdirektør lønnes, og som enhver Skolegut tør behandle som Kollega, endog om Opinionen blæser ham imod. Ved „Hærmændene" og andre Arbeider indtager Ibsen en Stilling i vor Literatur, der kræver en Smule sømmelig Behandling baade fra hans egne Skuespilleres og Artianeres Side. Disse ærede Almuesmænd i Literatur og Kunst som nu saa haanligt have talt om Ibsen, skulle dog have det Blik paa Fremtidens Forholde og den Indsigt i sine egne Evners Uformuenhed, at de begribe, at den af dem saa haardt anfægtede Mand vil leve i den norske Literatur, endnu efterat der gror Mos paa deres Grave og Nelder over deres Kunstnernavn. Red.

Norge.

Christiania. Trods det ugunstige Veir var Hr. Matthison-Hansens Afskeds-Koncert i vor Frelsers Kirke i Thorsdag ret vel besøgt og vilde under heldigere Omstændigheder vistnok have været det dobbelt, hvortil saavel Valget af Stykker som disses kunstneriske Udførelse gjorde den kvalificeret. Blandt Nummerne vare tre større, smukke regelmæssige Orgelkompositioner af Koncertgiveren, tildeels paa Grundlag af bekjendte Melodier. Fru Emma Dahl assisterede med en smuk Udførelse af tre Sangnummere af Händel, Haydn og Koncertgiveren; den sidste Komposition var en yndig religiøs Romancemelodie til Wexels's „blide Tante". Et veløvet Chor af Damer og Herrer foredrog nogle af L. Lindemans Kirkesange. H. F.

— „Fædrelandet" for 30te Juli indeholder Begyndelsen af en „Række Breve fra Norge", der øiensynligen skrive sig fra Bladets Hovedredaktør, C. Ploug, der som tidligere berettet, for Tiden opholder sig her i Landet. De første Breve, der omhandle Thelemarken, udmærke sig ved en sund og for Norge velvillig Opfatning.

— I Mandags ankom Ploug efter en Reise i Gudbrandsdalen hertil, og i Fredags gaves for ham paa Frederiksborg en af Studenterne foranstaltet Fest, hvori mange og især ældre Akademici deeltoge. Kand. Ferd. Roll udbragte Velkomsthilsenen, idet han fremhævede i vakre Ord Plougs Betydning i Studenterverdenen, og hans Virksomhed for sit Fædrelands Frihed og Nordens Sag. Idet Ploug takkede for Skaalen, berørte han saavel sin politiske Stilling som sit Forhold til Skandinavismen, den han især var ført ind paa ved Tanken om sit Fædrelands Nød, og endte med at udbringe en Skaal for Norge og dets Fremgang i aandeligt og materielt Velvære. „Dølen", eller officielt talt Hr. Overretssagfører Vinje, udbragte en kvik Skaal for Danmark, og det paa ret godt Dansk, hvoraf Overlærer Daa tog Anledning til et humoristisk Foredrag om det nye „Maalstræv" (for at bruge Dølens eget Udtryk) og Civilisationens Krav til beslægtede Nationaliteters Sammensmeltning, istedetfor deres Søndring. Hvad særskilt angik Strævet for at opfinde et nyt norsk Sprog, fremsatte han den Anekdot, at han i England, havde hørt, at Lord Brougham skulde have tænkt at stille en diplomatisk Interpellation til Nordmændene i Anledning af den Tort og Tidsspilde som de tilføiede Civilisationen ved at opfinde et nyt Sprog. Jo færre Sprog og jo færre Hindringer for Færdselen, desto bedre for Civilisationen, bemærkede Taleren. Den Tid var kastet bort, som anvendtes til at lære nye Sprog og klyve over Gjærder. Dølen gjorde nu opmærksom paa, at Overlærer Daa selv havde været blandt de første, som hos os begyndte at opfinde nye Ord, hvortil Daa bemærkede, at det var noget høist forskjelligt, at gjøre et nyt Sprog og at berige det gamle med nye Ord — en hensigtsmæssig Methode, som desværre af Sprogmagerne var bragt ganske i Miskredit. Skuespiller Krohn talte om Vigtigheden af, at Norge udviklede sit Sprog for ogsaa i den Henseende at kunne selvstændigen indtage sin Plads Side om Side blandt Skandinaviens øvrige Folk, og udbragte en Skaal for Modersmaalet. Fuldmægtig G. A. Krogh udbragte Skaalen for Sverige, hvorpaa Dr. Hebbe svarede. Pr f. Monrad talte for Aandens Frihed, Kand. Nicolaysen fremsendte en Hilsen til Hostrup, og Dølen til Grundtvig, „den danske Uroxe," etc. etc. Ved Skaalen for Ploug blev følgende Sang afsungen:

Nu har dig kvæget vor Sommer mild,
de stille, skinnende Dale
og Fjeldets Skygge og Elvens Spil
og Skovens duftende Sale.
Af Alt du vist paa Sangerviis
paany en Streng har tvundet
for Loren, som til Nordens Priis
du slog saa tit ved Sundet.

Før nu du drager igjen derned
til Dagens Gjerning den tunge,
en Broderhil en du tage med
og Tak for Sidst fra de Unge.
Vor Ungdoms Blader fik sin Daab
i dine Sanges Strømme,
du skjænked Ord vort stille Haab
og vore kjække Drømme.

Du takled Snekken og heiste Flag,
da Frænde mødtes med Frænde. —
du gav os Løsnet: For Nordens Sag,
den, som er een for de Trende! —
For Folkefriheds gyldne Old
du aarle Vei beredte, —
du var den unge Dags Herold
henover Danmarks Slette.

Blandt Vægterskaren for Nordens Sag
du trofast stander paa Muren,
og maa der slaaes igjen et Slag,
da blæser braft du i Luren.
Saa følge Held da hvert dit Fjed!
Og hils den danske Vave,
at Norge vist vil være med,
om Leddet gaar af Lave.

— Foruden Ploug gjæster en anden dansk politisk og literær Notabilitet i denne Tid Norge, nemlig Professor Peder Hjort fra Sorøe.

— Det skandinaviske Kirkemøde aabnedes Mandag den 29de Juli, fortsattes med Diskussioner og Foredrag de tvende følgende, og sluttedes Onsdag d. 31te med en Festmiddag i Logen, hvorved mangfoldige Skaaler udbragtes og Sange bleve afsungne. Den Grundtvigske Retning var fra Danmark af vistnok stærkest repræsenteret: Kierkegaard, Birkedal, Boisen og andre i Literaturen bekjendte Størrelser. Birkedal nedlagde i et veltalende Foredrag, som han holdt i det sidste Møde, og som var af en gribende Virkning, en bestemt Protest mod Orthodoxismen og Pietismen.

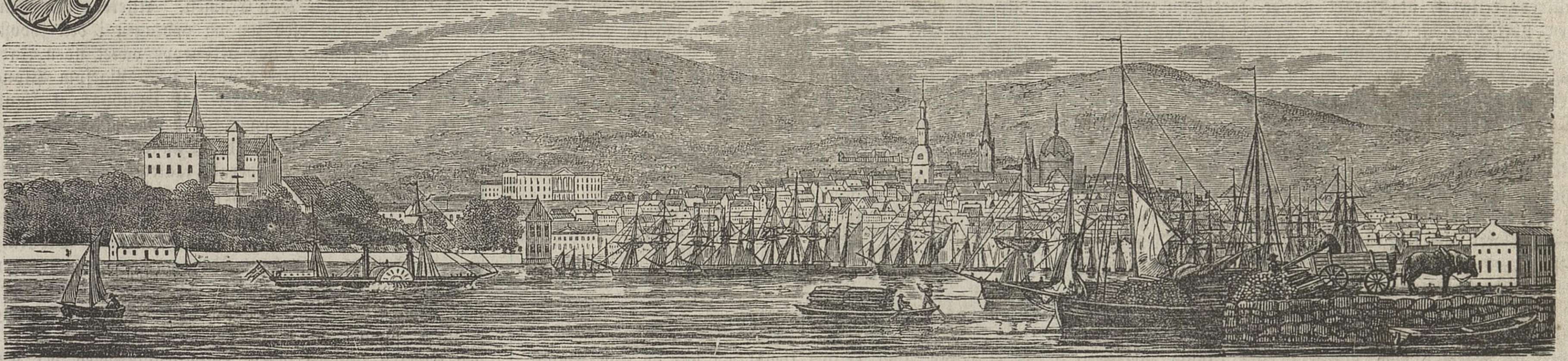
— Illustr. Tidning, der redigeres af Aug. Blanche, giver et Portræt af Pepita, tilligemed en Biographi, der stiller hende paa et ganske underordnet Standpunkt som Dandserinde. I „En Caprice" erklæres hun for ikke en Haarsbred at hæve sig over det Groteske hverken som fortvivlet eller vanvittig Elskerinde. Hun har begribeligt nok paa de mindre Theatre sit Publikum, men har været og er umulig paa de større, hvor det sandt Skjønne mere respekteres. Det er noget Andet man fordrer af Terpsichores Præstinder, end den fortviede Sennore præsterer; thi hun jager baade Sylphiden og Gracierne paa Døren

— Markis Torre-Arsa, Sardiniens extraordinære Sendebud til de nordiske Hoffer, er fra Stockholm, hvor han var bleven meget feteret, den 28de Juli ankommen til Kjøbenhavn og der ligeledes modtaget paa det Festligste.

— I den i forrige Numer meddeelte Beretning om Fakkeltoget til Oscarshall og den der af Hds. Maj. Enkedronningen den 28de Juli givne Fest, heder det, at Hds. Maj. gav Bal, hvilket berigtiges derhen, at Festen bestod i en musikalsk Aftenunderholdning med Souper.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 33. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 18de August 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Intet Nyt under Solen!

(Efter „Die Gartenlaube").

Omendskjønt vi ved Ordsproget: „Intet Nyt under Solen" udstede et altfor stærkt Fattigdomsvidnesbyrd for vor Tid, er det dog saa, at de fleste af vore stolte Opfindelser, Opdagelser og Fremskridt kun ere opvarmede gamle Historier, ja endogsaa blot Kopier af gamle Originaler. Vore berømmeligste Opfindelser, Krudt, Bogtrykkerkunst, Damp som Hestekraft, osv. ere tildeels allerede gjorte for Aartusinder siden. Hero af Alexandrien legte allerede for to Aartusinder siden med Damp som en bevægende Kraft, Chineserne skjøde med Krudt vel 800 Aar førend der gaves en Berthold Schwarz, og de trykkede Bøger, da Europa endnu hverken kjendte Papiir eller Blæk eller Pen. De helbredede Sygdomme ved Brænden (moxa) og Stikken af Huden allerede før Christi Fødsel, ligesom Japaneserne, Indianerne og Libyerne. Denne Brænde- og Stikke-Praxis kom først i Slutningen af det forrige Aarhundrede i Brug i Europa som noget ganske Nyt, og først for kort Tid siden lod en tydsk Læge patentere et Instrument — „Livsvækker" — som bestaar af Naale og en Springfjer, og hvormed man vækker den rheumatiske og gigtiske Hud „til nyt Liv".

Allerede de gamle Ægyptere, Grækere og Romere vidste at frembringe kunstig Ufølsomhed hos Syge, vel ikke med Kloroform, men ved Saften af Mandragora (Atropa mandragora), som nu er strøgen i Listen over officinelle Apothekerurter. Den berømte Paracelsus udtalte allerede Homøopathiens Princip, da han paa et Sted ordret raader til at fordrive Lige med Lige, og den gamle Læge Avicenna praktiserede allerede 500 Aar før Hahnemann som Homøopath, da han fornemmelig gav de mest dræbende Gifte som Lægemiddel i uendelig smaa Doser. Den berømte Philosoph Cartesius dræbte sig ved Anvendelse af det homøopathiske Princip i store Doser: han vilde kurere sig for en Feber ved flere Gange at tage ind store Kvantiteter Alkohol og døde deraf.

Keiser Augustus, under hvis Regjering Christus blev født, lod sig helbrede af Priestnitz, den store Vanddoktor, idetmindste af den første Hydropath Musa Antonius. Keiseren lod derfor opreise en Bronce-Statue for ham. Vistnok dræbte han ogsaa Keiserens Nevø, Marcellus, ved sine kolde Doucher.

Macadamisering af Gader og offentlige Veie, der først i dette Aarhundrede optraadte som noget ganske Nyt i Europa, var allerede længe før Christi Fødsel noget Gammelt og Sædvanligt hos de gamle Romere. Men er da Ægteskabs-Kontorerne ikke noget Nyt? Maaskee i Praxis, men Ideen dertil gav allerede den gamle græske Philosoph Plato for fuldt Alvor og i den Hensigt, at lette Ægteskaberne og grunde Valget paa forudgaaende Prøvelse og nøiere Bekjendtskab.

Selv hvad der blot viser sig som en Frugt af den ganske moderne Handlen, Sjakren og „Puffen", det markskrigerske Avertissementsvæsen, er hos Chineserne ikke blot meget uddannet, men ogsaa meget gammelt. De chinesiske Doktorer og Lægekunstnere have foran deres Døre uhyre Skildter med store gyldne og brogetmalede Bogstaver og indenfor deres „Bjans", d. e. Fortegnelse over Tusinder, som ved dem og deres Midler ere reddede fra Døden. Ganske paa Dagsordenen ere lignende Puff imellem andre konkurrerende Professioner og Handelsmænd i de mest forskjellige, skrigende Former. For over tusind Aar siden vare Væggene i Rom smykkede med uhyre Plakater, farvede, malede Theatersedler, Indbydelser til Gladiator-, Vædde- og Gjøglerlege af alle Slags, vel ikke af Papiir, men af Træ, som man ofte anvendte i største Udstrækning og malede sorte og røde, for behørig at „puffe". Trykt blev endnu Intet, forsaavidt der er Tale om Avertissementer og Bøger, men Trykke- og Sætterkunsten var ikke alene bekjendt, men ogsaa i Brug. Pottemagerne og øvrige keramiske Kunstnere hos de gamle Romere pleiede allerede længe før Christi Fødsel ved Hjælp af bevægelige Letter og Tegn at trykke sine Navne og Deviser paa Kar og Vaser.

Vi kunde forfølge dette Thema videre og i større Enkeltheder, men ville her lade os nøie med at paavise den høie Alder og den store Udbredelse af den i de sidste ti Aar som ganske ny og uhørt optrædende Borddans og Aandebanken. Af de ægyptiske Præster blev den aandeagtige Borddans drevet Aartusinder før Christi Fødsel. Fra dem gik Forretningerne over til græske og romerske Præster og Bedragere. Hos Romerne var allerede før Sold-Dreieriet Mode. Senere kom Trefødder og Borde for Tour. Marcellinus, som under Keiser Diocletian paa Grund af Christenforfølgelserne igjen gik over til Hedendommen, forfulgte og angav de derværende Christne i Særdeleshed for deres Praxis med „mensae divinatoriae", guddommelige, spaaende, talende Borde. Allerede Tertullian ivrede mod Sold- og Borddreieriet og alle Personer, „som tro paa Engle og Dæmoner og lade sig spaa af Gjeder og Borde".

Fra Keiser Valens Tid er endnu opbevaret et Aktstykke, hvori nøiagtigere er beskrevet et mysteriøst Borddreieri i den Hensigt at faae en Aabenbaring. Nogle Misfornøiede havde sammensvoret sig mod Keiserens Liv og vare blevne opdagede. I Forhøret tilstod de, at de havde spurgt et „prophetisk Bord" for at faae vide den rette Maade, hvorpaa de skulde udføre Mordet. Et Sted i deres Udsagn lyder: „Ophøiede Dommere! vi have bygget et lidet Bord efter Mønster af den Trefod, hvorpaa Spaadommene udtaltes i Oraklet i Delfi, og smykket den med høitidelige Sprog og Grene af det hellige Laurbærtræ. Efter gamle Skikkes Forskrift have vi omgivet det med forskjellige Prydelser og helliget det med Trylleformler, mystiske Vers og Talismanner. Efterat dette var skeet, lode vi det bevæge sig." Efter en udførligere Beretning om deres Fremgangsmaade beskreve de den Maade, hvorpaa de rensede Værelset og Huset, hvori Bordet skulde lade sin Viisdom lyse, og hvorledes Metalgrundlaget, hvorpaa det stod, var indrettet. Rundtomkring i Randen af dette Grundlag vare Alphabetets 24 Bogstaver indgravede i lige Afstand fra hinanden. Ved Hjælp af disse Bogstaver gav det dreiende og dansende Bord den Præst, der fremsatte Spørgsmaalene, sine vise Svar, der idetmindste blev anseet visere, end det med „Aand begavede" Menneskes Tanker og Fornuftgrunde. Præsten var klædt i Hvidt og havde en Gren af Jernurt (Verbena officinalis) i Haanden. Fra det dansende Bord hang Ringe ned, som undertiden berørte en af Bogstaverne. Præsten opskrev hver Gang denne Bogstav, og fik saaldes endelig istand et Svar paa sit Spørgsmaal. For at frembringe den hemmelighedsfulde Kraft, som gav Bordet Bevægelse, var ligesom ved den moderne Spiritualisme, Kvinders og Børns Hænder virksommest. De Sammensvorne under Valens maatte rigtignok, for at bevare sin Hemmelighed, hjælpe sig uden Kvinde- og Børnehænder. Det dansende Bord slog med sine klaprende Ringe først paa Bogstaverne Th og E, da det skulde give Svar paa Spørgsmaalet, om hvem der skulde være Valens's rette Efterfølger. Efter almindelig Mening var det Theodorus. Dette troede ogsaa de Sammensvorne, saa at deres Præst ikke uleiligede Bordet mere; de to Begyndelsesbogstaver ansaaes for tilstrækkelige. Keiser Valens havde imidlertid ogsaa paa en meget høitidelig, overnaturlig Maade faaet at vide, hvem der skulde være hans Efterfølger. Han havde i denne Hensigt taget sin Tilflugt til Alektryomantiens sorte Kunst. Dette var en meget naiv og simpel Maade, hvorpaa de romerske og græske Præster erfarede de gamle Diplomaters Hemmeligheder og Villie. Her behøver man nemlig blot en Konge over Hønsegaarden, en almindelig Hane. Man kaster blot Alphabetets Bogstaver paa Jorden, bestrøer dem med Korn og lader Hanen pikke op af Hjertens Lyst. Den Bogstav, som den først spiser reen, er den første i Svaret og saaledes videre. Nu hendte det sig, at Keiser Valens's alektryomanterende Hane efter hinanden pikkede Bogstaverne Th — E — O — D rene; altsaa ingen Tvivl: Den vise Hane var ogsaa af den Mening, at Theodorus skulde blive Keiser. Men Valens hadede Theodorus og lod ham dræbe for at spille den guddommelige Hane et Puds. Men Hanen forblev Hane i Kurven, og de Sammensvornes Bord stod ogsaa paa sin Ret; efter Keiser Valens fulgte nemlig en Helt, hvis Navn begyndte med „The" og „Theod", nemlig Theodosius, saa at Haneæden og Borddans paa engang feirede en Triumph over menneskeligt Diplomati og Magt. — Og saadanne Triumpher ere ikke engang noget Underbart, da der i et godt forarbeidet Bord vistnok ofte stikker mere Forstand, end i Diplomatiets viseste og slueste Planer, saa at ogsaa en almindelig Gjødselhob-Absolutist med sin Smule Hjerne let kan blive Hovedhane blandt de Folk, som gale Viisdom og Aabenbaring.

Borddans og endnu andre Lokomotiv-Tryllekunster ere bekjendte i Indien, Cochin-China, Tibet og andre orientalsk-asiatiske Lande. De cochin-chinesiske Troldmænd dreie ikke blot Borde, men drage endogsaa ved hemmelighedsfulde Kræfter Baade fra Stranden ud i Vandet. Idetmindste læste jeg saadant Noget i en Reisebeskrivelse over Cochin-China. Af Jesuitermissionærer, hvem det lykkedes at trænge ind i det Indre af den mest absolute, den mest afspærrede Præstestat, Tibet, have vi hørt, at Lamas, Præsterne, ikke blot lade Borde danse efter sin Pibe, men ogsaa ligesom Home holde dem svævende i Luften. En Russer fortæller af egen Erfaring, at disse Borde ere afrettede til under Ledning af Præsterne at tjene som Denuncianter og Opdagere af Forbrydelser. Er der bleven begaaet et Mord og Morderne ere ubekjendte, spørger man en Lama til Raads, og denne vender sig til et Bord, som skal give ham Oplysning. Han sætter sig paa Gulvet foran Bordet, lægger den ene Haand derpaa og læser forfærdelige Besværgelsesformularer ud af en tyk, hellig Bog. Omtrent efter

en halv Times Forløb staar han op, og lægger den hele Arm paa Bordet, som nu begynder at faae Been eller megetmere Vinger, thi det haver sig og flyver afsted i een Retning, som Præsten følger med paalagt Arm, hvilket ofte er meget vanskeligt, da Bordet ikke blot dreier sig meget hurtigt, men ogsaa flyver afsted i en Retning. Dog snart bliver det aandefulde Bord træt, lægger sig paa Siden og puster ud. I den Retning, som det tog, maa man søge efter Forbryderen. Ved en saadan Leilighed havde Vedkommende Lama allerede erklæret, at Bordet havdeført ham vild, da den ubekjendte Forøver til et Tyveri ikke kunde blive opdaget i den af det angivne Retning. Lamaen forsøgte det anden og tredie Gang, men forgjæves, Bordet syntes ganske at have taget Feil af Retningen. Dog efter det tredie Løb af Bordet — stedse i den samme Retning — hængte en Mand sig, der boede i denne Retning. Man undersøgte hans Bolig og fandt de stjaalne Gjenstande. Naturligviis, hvorledes havde ogsaa et saadant guddommelig begavet Bord kunnet tage Feil? — Russeren, der fortæller dette Tilfælde som Dienvidne, tilføier, at en nøiagtig Undersøgelse af Bordet ikke viste noget Spor af hemmeligt Maskineri eller Humbug.

Den gamle Theolog Kirchner skrev allerede for 200 Aar siden om den dyriske Magnetisme og paastod, at Legemer med naturlig eller kunstig meddeelt dyrisk Magnetisme, naar de vare stillede frit, enten vilde bevæge sig fremad eller dreie sig — Dreiningen af Vædsker paa kunstige Magneters Poler er bekjendt. Den gamle Professor beviste paa Uviversitetet, at Grækenlands gamle Tvillingfigurer, Kastor og Pollux, vare Sandseliggjørelser af disse magnetiske Dreininger. De videnskabelige Spiritualister i vore Dage have fundet, at Borde og andre Legemer, der kunstig ere satte i Bevægelse, næsten altid bevæge sig mod Norden, hvis den altfor stærke Dreining om deres Axe ikke overvinder denne Retning. Men Bordene dreie sig ikke blot, Aanderne betjene sig ogsaa af dem til et, vistnok meget ubehjælpeligt Tegnsprog. Ogsaa deraf findes Spor i den graae Oldtid. Allerede før Mose Tider beskjæftigede de ægyptiske Præster sig med dyrisk Magnetisme. Deres Kunst gik snart over til Grækerne, som kaldte de haandværksmæssige Magnetisører Oneiropoletæ, d. e. Drømmehandlere. Personer, der ønskede Raad af Guderne, Midler mod legemlige og aandelige Lidelser, vendte sig til saadanne Oneiropoleter, som nu i Templet ved magnetiske Operationer bragte sig i Søvn, sov og drømte for sine Patienter og bestemte Raad og Midler for dem deraf. Den magnetiske Søvn frembragte de, som det ogsaa skeer hyppig nutildags, ved Gnidninger og Bestrygninger, eller ved blotte Bevægelser af Haanden foran Ansigtet, ved fast Blik paa en fra oven nedhængende Gjenstand, eller paa et Speil, der svømmede paa Vand.

Den hellige Augustin, Fader til Sætningen: „Credo, quia absurdum“ (jeg tror, fordi det er urimeligt), fortæller om en Geistlig i den christelige Kirke, at han ganske efter Behag kunde hensætte sig i en dødlignende Tilstand, saaledes at han hverken følte Stik eller Slag eller Saar. Efter en anden Beretning om denne Præst bragte han sig ganske paa samme Maade, som de græske Oneiropoleter, i Søvn, hvori han ligesom de moderne mesmererede Sovere ubevidst, men med guddommelig Alvidenhed svarede paa Spørgsmaal, der vare rettede til ham, undertiden ogsaa gik over i en clairvoyant Somnambulisme. Exempler paa magnetisk Klarsyn omtales af de gamle hedenske Forfattere, og vi have Grund til at antage, at Oraklet i Delphi og den spaaende Pythia paa Trefoden talte i Søvne under Indflydelsen af en kunstig dyrisk Magnetisme. De gamle Grækeres „eleusinske Mysterier“ hvilede paa ufuldkomment forstaaet Naturvidenskab, paa elektriske og magnetiske Phænomener. Ogsaa det gamle Roms Sibyller vare magnetiske Sovende eller magnetiserede til en Tilstand af Clairvoyance, hvorfor vi finde mange Beviser hos ældre og nyere Forfattere.

Vi see altsaa, at Borddans, Aandebanken, Spaadomskunst, Clairvoyance, Mesmerisme og de øvrige moderne sorte Kunster maaskee ere ældre, end Ægyptens Sphinxer og Pyramider, og at man finder Spor deraf i alle Tider og i alle Zoner. Intet Nyt altsaa. Men med den Trøst, at disse Ting høre ind under Overtroens, Indbildningernes Gebeet, svække vi ikke deres uhyre Magt og Seiglivethed. „Det Skrækkeligste af alle Skrækkeligheder er Mennesket i sin Indbildning“. Indbildningen er ofte en større Magt, end en heel Krigshær. En Tanke, en Idee, — lad ogsaa senere Tider paavise den som den mest forrykte — river ofte Millioner Mennesker i Død og Fordærvelse, imod Kanonmundinger, ind i det Umulige, Ubegribelige. Indbildninger, Skuffelser — materielt mindre, end homøopathiske Doser — kunne flytte Bjerge, som 10,000 Mand med Hakker og andre Redskaber ikke vare istand til. Man maa lære at have Respekt for disse Indbildningens og Skuffelsens umaterielle Spøgelser. En heel Armee paa Krigsfod kan blive til en Skygge, til Avner for Vinden for en Idee.

Om end ikke et Atom reel, paatagelig Sandhed skjuler sig bag disse Skuffelser og Mysterier, tør dog ikke Videnskaben fornemt ignorere alle disse Ting, for at det ikke skal hede om de lærde Herrer, hvad Djævelen forekaster dem i Faust:

„Derpaa gjenkjender jeg de lærde Herrer!
Hvad I ei rører ved, er fjernet milelangt;
Hvad I ei griber, mangler Eder heelt og holdent;
Hvad I ei har udregnet, tror I ei er sandt;
Hvad I ei veier, har for Eder ingen Vægt;
Hvad I ei mynter, tror I gjælder ikke.“

Carl Ploug

er et Navn, som er vel kjendt og har en god Klang over hele det skandinaviske Norden og ikke mindst i Norge. Mange af vore Landsmænd have personlig

Carl Ploug. (Efter Photographi af E. Petersen).

lært ham at kjende, og endnu Flere kjende ham fra hans Fremtræden ved flere offentlige Møder. Navnlig ville mange af vore Læserinder mindes ham fra den høitidelige Stund, da han ved Festen paa Klingenberg under Studentermødet 1851 paa Kjøbenhavns Studenters Vegne modtog den Fane, som Christianias Damer forærede dem. Om en Mand, hvis Færd i den Grad falder i Offentlighedens Lys som Plougs, maa naturligviis Dommene falde forskjellige fra de forskjellige Hold; om een Ting tør dog Alle, som mindes ham fra hans Optræden her i Landet, være enige, at denne Optræden har været af den Art, „som giver Meersmag“. Vi holde os derfor forvissede om, at vi ikke mindst imødekomme et almindeligt Ønske hos dem, der allerede fra tidligere Leiligheder kjende ham, naar vi, efter at have benyttet den Anledning, som hans nylige Ophold her paa Stedet gav til at erhverve en Photographi af ham, her give hans Portræt. Naar vi til dette Billede skulde føie en Skildring af hans Liv og Virksomhed, vilde denne for de sidste 20 Aars Vedkommende falde sammen med en Fremstilling af Danmarks politiske Historie, hvortil den paa det Inderligste er knyttet. Hertil er dog ikke her Stedet. Vi skal derfor indskrænke os til, efter de sparsomme Kilder, som vi for Dieblikket have liggende for os, og væsentlig efter Erindringen, saaledes som den i sine Grundtræk viser os Billedet af en Mand, hvis Færd vi i en Aarrække have fulgt med Interesse, at levere en kort Skildring af hans Livsomstændigheder og at udhæve de mest fremtrædende Sider af hans offentlige Virksomhed.

Parmo Carl Ploug er fød i Kolding den 29de Oktober 1813. Hans Forældre vare Adjunkt, senere Overlærer, ved den nu ophævede lærde Skole i Kolding Christian Fredrik Ploug og Parmone Caroline Petersen. For norske Læsere tør det have sin Interesse at erfare, at hans Bedstefader var fra Drammen. Han gjennemgik sin Fødebys lærde Skole, blev fra denne 1829 dimitteret til Universitetet og underkastede sig det følgende Aar 2den Examen. Allerede den Omstændighed, at han blev fød og opdragen i den sydøstlige Krog af Jylland, har vel neppe været uden Indflydelse paa hans senere Livsopgave. Ligesom Ploug nemlig maa siges i det Hele at frembyde et smukt Billede paa den Kraft og Djærvhed, den Seighed og Udholdenhed, der blandt de Danske hyppig nævnes som charakteristisk for Jyderne, saaledes var Koldings Beliggenhed lige paa Grændsen af Slesvig vel egnet til at styrke ham i hans Danskhed og at aabne hans Syn for Betydningen af Sønderjyllands Bevaring som dansk Land. I hans Ungdom bestod endnu den af tydske Konger paa Danmarks Throne indførte urimelige Tingenes Ordning i sin fulde Kraft. Slesvig dannede saagodtsom i Alt en Eenhed med Holstein; ved Eideren fandtes ingen Toldgrændse, men vel ved Kongeaaen; alle velfornemme Folk i Sønderjylland brækkede paa det Tydske; ja dette Forhold var gaaet saa almindelig ind i den almindelige Bevidsthed som Noget, der skulde saa være, at endog Kongerigets Indbyggere sædvanlig forestillede sig, at Tydskland begyndte paa Sydsiden af Kongeaaen, — ligesom vi endnu hos os kan høre slesvigske Skippere kaldte for Holstenere. Men for Ploug, som daglig maatte have Anledning til at see slesvigske Bønder og at overbevise sig om, at de vare fuldkommen saa gode Jyder som Bønderne nordenfor Kolding, maatte det Unaturlige i de bestaaende Forhold snart ligge klart for Dagen. Og med Grundtvig, Clausen, Lehmann og andre Ædlinger har han sin fulde Deel af Æren for at have revet Bindet fra det danske Folks Dine, saa det nu sees og troes, at det danske Folks Grændse ligger langt længere sydpaa, — dog ikke langt inde i Tydskland ved Elben.

Ved Universitetet valgte Ploug Philologien til Brødstudium, men tog aldrig nogen Embedsexamen. Han kastede sig med ungdommelig Ild ind i det frie, ubundne Studenterliv og blev snart dybt og varmt greben af de Strømninger, som gik gjennem Tiden, — Juli-Revolutionen udbrød Aaret efter, at han var bleven Student. Blandt Studenterne maatte han ved sin kraftige Personlighed inden kort Tid vække Opmærksomhed, og det varede ikke længe, inden han blev en af deres Første, ja den Første, og ligesom han i flere Aar eller ialfald indtil Hostrups Optræden var Studenternes første Digter, saaledes bevarede han endnu længere ubestridt i videregaaende Betydning en Plads som Studenterhøvding; han var den egentlige Fører af de store Studentertog; og endnu i de senere Aar, da han, opofret for mere alvorlige Gjøremaal, efterhaanden maatte drage sig ud af den daglige Samfærden med Studenterne, var han ved de mere betydningsfulde Anledninger den, hvem de søgte som selvskreven Leder. Paa det i 1843 udkomne „Prospekt af Regensen“ har hans, den gamle Regensianers, Portræt faaet en Plads i den lithographiske Ramme. Paa hans 25de Aars Jubilæum som Student hyldede hans Kammerater ham ved en smuk Fest, hvorved hans fortjenstlige Virken blandt og for Studenterne fik sin fulde Paaskjønnelse*).

Fra hans Studenterliv strive sig de første Frembringelser af hans Muse, som have faaet Plads i hans offentliggjorte Digtsamlinger. Han synger om Regensen, synger til Priis for „Soldet“, i hvilket vel ogsaa han kunde deeltage med de lystige Ungersvende; men med al den ungdommelige Overgivenhed var der dog altid Alvor i Legen; det var det Idealeste i Studenterlivet, han besang, og Idealet har han ogsaa altid stillet sig for Die under sin følgende Digter-

*) Af Christian Richardts til denne Leilighed forfattede Sang hidsætte vi Slutningsverset som betegnende for Ploug ogsaa udenfor hans Stilling til Studenterstanden:

„Vi Studenter har en Ven,
som os aldrig nogentid sviger,
som staar Vagt med Mund og Pen
om Ideernes Riger;
han stod ved Ror, naar vi styred mod Norden,
han var vor Thor, naar vi trængte til Torden,
han blæste Luren, naar Vægterne sov —
Kjender I saa Carl Ploug?“

bane, ligesom hele hans Liv er en skjøn Aabenbarelse af Tro paa og Troskab mod Ideen. Flere af hans Studentersange vandt almindelig Yndest, og mange ældre Studenter ogsaa heroppe ville mindes, med hvilken Glæde Sange som „Vort Liv er viet til Pen og Bog", „Dengang da Natten var lang" og „Tyst er vor Virken og eensomt vort Liv" bleve modtagne og sungne. I de sidste Aar af denne Tid skrev han ogsaa flere vittige og bidende, men utrykte Studenterkomedier (Atellaner). Greben af Tidens liberale og nationale Bevægelser, som han med Selvstændighed tilegnede sig og udviklede med særdeles Hensyn paa de danske og nordiske Forhold, kom han ogsaa som Digter ind paa Politiken. „Længe var Nordens herlige Stamme" og „Unge Gjenbyrdsliv i Norden" ere blevne skandinaviske Nationalsange, sungne ved alle nordiske Studentermøder, men ogsaa tit og jevnt ved andre Leiligheder. Og hvad man end kan have at sige mod Politikens Indblanding i Poesien og den stærke Fremtræden af Tendentsen, saa indeholde dog mange af Plougs politiske Digte saa megen sand Poesi, at de i enhver Henseende hævde en berettiget Plads, ligesom neppe nogen anden nordisk Digter vil kunne gjøre ham Rangen stridig som politisk Visedigter. Sine ældre Digte skrev Ploug under Navnet Paul Rytter, under hvilket Navn de ogsaa udkom i 1847, udgivne af hans Broder Gerhard Christian Ploug, da han selv var under Censur. Medens Enhver indrømmer, at der i hans alvorlige Digte findes megen Høihed og Kraft, turde dog den Bemærkning, at det Rhetoriske træder for stærkt frem, undertiden ikke savne sin Berettigelse. Et kjendeligt Fremskridt er imidlertid ogsaa i denne Henseende at spore i den Digtsamling, som han udgav under eget Navn i 1854. Her findes ved Siden af hans sædvanlige Fortrin hyppig en saadan sand og inderlig Dybde i Følelsen i Forening med en Adel i Fremstillingen, som til alle Tider ville bevare ham et hædret Navn blandt danske Digtere. Vi skulle alene minde om Digtet „Christian den Ottende". Dette ligesom flere andre herlige Sange fra Krigsaarene bidrog til at styrke Folkets Mod under disse tunge Tider og at opretholde den varme patriotiske Følelse. Overhovedet er det ved Siden af Studenterlivet fornemmelig det Fædrelandske og Nordiske, som har givet Stoffet til Plougs Digtning. Hans Digterkilde sprudler fremdeles lige friskt. Fra hans seneste Tid ville Mange med Fornøielse mindes den prægtige kvikke Sang, han skrev til Danmarks sidste Grundlovsfest den 5te Juni. En tredie Samling af hans Digte skal snart kunne ventes. (Forts.)

Reiser i Norge i tidligere Tider.

Martinieres Reise i de nordlige Lande 1653.

(Fortsat fra forr. Nr.)

4 Kap. Autor indskiber sig igjen i Christiania; hans Ankomst til Bergen og denne Stads Besynderligheder.

Efter at have opholdt os fire til fem Dage i Christiania, toge vi Afsked fra Nord-Kompagniets to Handelsherrer, som bragte vore Papirer i Orden, og ønskede os en lyksom Reise. Da vi vel vare ombord, lettedes Anker for at komme ud af Havnen, og vi fortsatte nu vor Vei, begunstigede af en Nord-Ost Vind, som vi beholdt lige til Stavanger, hvor en indtrædende Vindstille tvang os til at korte os Tiden med Fiskeri.

Da Norriges Kyster ere saa rige paa alskens Fiskearter, fangede vi en saa stor Mængde, at vi længe efter nødedes til at æde lutter Fastemad.

Efter at have lagt kvar paa dette Sted i fem samfulde Dage, fik vi om Natten til den sjette en frisk Kuling, som i nogle faa Dage bragte os til Bergen, hvor vi skulde losse de Varer, vi medbragte for denne Handelsplads.

Efter at være komne ind i Bergens Havn, der er en af de skjønne i Europa, gik jeg, mens der blev losset, iland for at see Bergens By, der er af Størrelse som Abeville, og hvis ene Part ligger høit paa Klipper, medens den anden ligger lavt nede paa Havkanten; det er en driftig Handelsby, som fordum var Sæde for en Erkebisp, men siden Reformationen er Embedet nedlagt og det erkebiskoppelige Palads givet de tre Hansestæder: Hamburg, Lübeck og Bremen, for der at have deres Kontoir eller Oplagssted med Handelsprivilegium af Kongen af Danmark. Dette Kontor eller Oplagssted kaldes Klostret, og Handelsmændene, der opholde sig i det, Munke, skjønt de ikke bære Hætten og ikke observere Klostertugten, med Undtagelse af Cølibatet; naar de derfor dette ikke længer kunne overholde, og sig ville udi Ægtestand indlade, maa de Klostret for alle Tider forlade, og bosætte sig udi et andet Huus, hvorhos det dog er dem tilstædet skriftlig at meddele sig til deres Klosterbrødre, hvis hele Handel bestaar i Sild, Klipfisk og Stokfisk, hvilken sidste er en rund og tør Fisk, som afsættes i stor Mængde i Rusland, Sverige, Polen, Danmark, Tydskland, Holland og andre Lande.

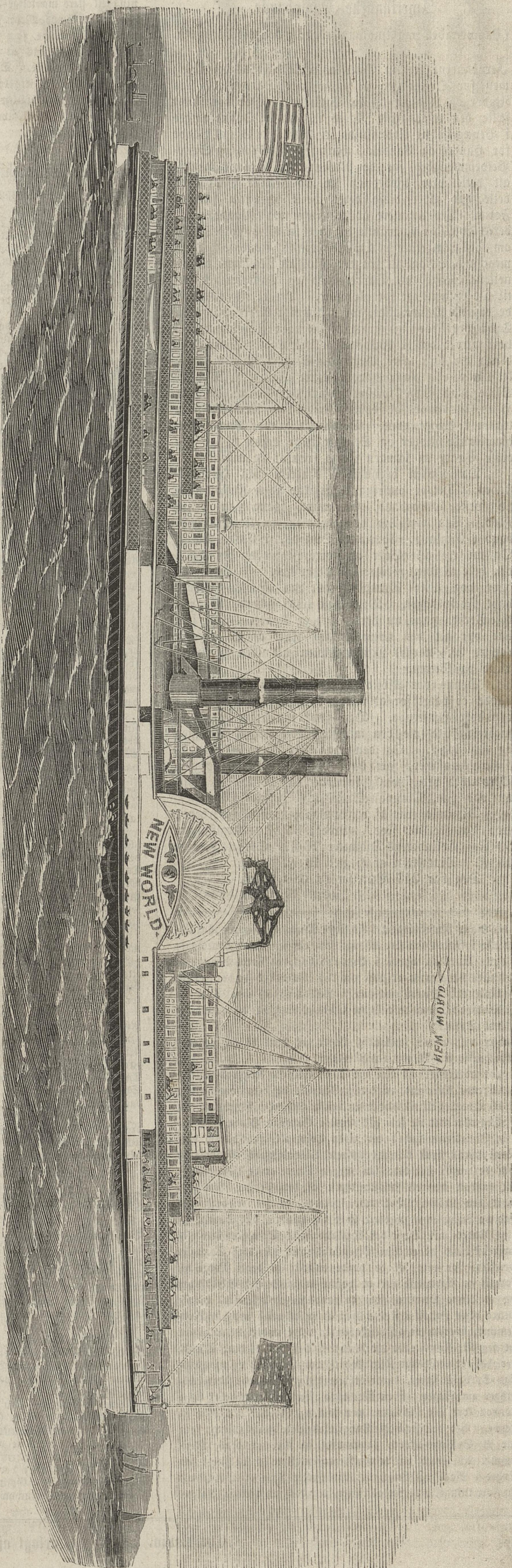
5 Kap. Autor indskiber sig igjen i Bergen og ankommer til Thrøndelagen.

Alle de Varer, vi medbragte til Bergen, vare endnu ei lossede, da jeg vendte tilbage igjen til Skibet, og da vi en halv Time efter fik en liden Syd-Vest, der just var den Bør, vi tiltrængte, for at komme ud, lod Patronen lette Anker, og sætte Seil til for at vi sagtelig kunde glide mellem Kysterne indad mod Throndhjem hvor vi havde at oplevere Halvparten af vor Ladning til Direktøren for Kobber- og Sølvminerne, som deraf havde at tilvirke Provisions-Brød og Øl for Grubearbeiderne.

Da vi vare nær halvveis, forstærkedes Vinden saaledes, at vi femten til sexten Timer efter vare ligeover for Store, men i et Nu lagde Vinden sig og vi fik Blikstille.

Som der ikke gives nogen kjedsommeligere Ting for søfarendes Folk end Blikstille, tog man igjen af Mangel paa anden Tidsfordriv til Fiskeriet, og der fangedes en saa svær Mængde „Klippen-Fisch", at man saa sig nødt til at salte et heelt Parti, som siden kom os heel vel tilpas.

Denne Fisk er en Slags Torsk, større end Terra Novas, som for aldrig at forlade Klipperne holder sig stadig paa Grunden, hvilken Omstændighed har udi det tydske Tungemaal givet den Navnet „Klippe-Fisch", hvilket vil sige Klippens Fisk. Havende beholdt denne Vindstille nogle Dage, fik vi en Vest-Syd-Vest, der hjalp os kraftigen afsted til Throndhiem, hvor vi ankom tredie Dagen efter ved Nattetider.

„Den nye Verden", Dampskib paa Hudsonfloden.

Amerikanske Dampbaade.

(Dampbaaden paa Hudsonsfloden: „Den nye Verden").

Jernbanerne ere nu Amerikas Veie til Ros og Magt; men før Opfindelsen af disse var Dampbaade paa Floder og Indsøer af slig Vigtighed, at de nok kunde sætte den angelsaxiske Races mechaniske Opfindsomhed i Bevægelse til Udtænkning af det bedste Slags Baade for Handel og Vandel. Hurtig Fart, Sove- og Spise-Bekvemmelighed for de Reisende og Grundtgaaende, alt dette blev krævet af de amerikanske Baade, og dette har givet disse deres heelt igjennem særegne Form. Ved nærmere at undersøge disse Baade i alle deres Enkeltheder, maatte vi faae særdeles store Tanker om den amerikanske Opfindsomheds Evne og deres meachniske Skjøn, alt fra det kolossale Maskineri til det netteste Sengerum, Barbeerstuen og Vaskeværelset kort til alt optænkeligt for Komfort. Det er ikke saa med de engelske Dampbaade, for i Amerika bliver alle disse Ting hver for sig gjorte af sin egen Fagsmand, der hver driver det til Fuldendthed i sit Fag. I England bliver der lagt mere Vægt paa Skroget, Riggen, Dækket og paa at faae et godt stærkt Søskib, fordi disse Skibe maa være forberedte paa at befare de store Have, hvorimod al denne Nethed og Komfort mere træder i Baggrunden. De mange grunde Vande i de amerikanske Floder og Stræder tjene ogsaa til at give disse Baade en særegen Form fremfor de engelske.

Dampfarten begyndte i Amerika paa Hudsonsfloden. Det er omkring femti Aar siden Fulton satte sin første Dampbaad, Clerimont, igang paa denne Flod. Paa den Tid var der alene en liden Dampbaad i England, Charlotte Dundas, i Clyde Kanal. Og nu ere alle Søer og større Floder og Indsøer i den hele Verden pløiede af Dampskibe. I Hurtighed have dog altid Dampbaadene paa Hudsons-Floden havt Forspranget. Den mest hurtigløbende Baad i hele Verden gaar nu der. Det er Doncel Drew, som har opnaaet den overordentlige Fart af 25 engelske (omtr. 3½ norske) Miil i Timen alt uden Hjælp af Vind og Strøm.

Denne vor Afbildning af amerikanske Floddampbaade er valgt for at vise det mest fuldendte Slags i enhver Henseende. Den gaar saa lugnt, at Passagererne ikke føle den mindste Bevægelse af Maskinen og Hjulslaget. Og den maa ikke forvexles med de Høitryksmaskiner, som have opnaaet en saa sørgelig Berømthed ved sine Explositioner, af hvilke den sidste nu var paa Michigan-Søen.

Dimensionerne af denne Baad, „den nye Verden", ere: Længde 380 Fod. Bredde 85 F. Vægtstangen 50 F. Cylinderens Diameter 76 F. Slagets Længde 15 F. Diametren af Hjulet 46 F.

Den har 347 Værelser og 680 Lukaf.

(Efter Ill. Lond. News).

Naar Nyhedsbladet i sit sidste Nummer refererer min Udtalelse i Festen for Hr. Ploug, som om jeg skulde have sagt:

„L. K. Daa havde i England hørt, at Lord Brougham skulde have tænkt at stille en diplomatisk Interpellation til Normændene i Anledning af den Tort og Tidsspilde, som de tilføjede Civilisationen ved at opfinde et nyt Sprog,"

indser vel enhver forstandig Læser, at dette er en spøgende Betegnelse fra Meddeleren istedetfor:

„at addressere til den ved den statistiske Kongres tilstedeværende Normand en vittig Stikpille lig den, som virkelig blev henvendt til den amerikanske Gesant i Anledning af Negerslaveriet og som gik rundt i Europas Blade."

Imidlertid findes der uden Tvivl ikke faa blandt vore Landsmænd, som tillægge anseete Udlændingers Synsmaade om de norske Forholde saa megen Vægt, at de helst ville se en saadan meddelt fuldstændigen af den Person, som har hørt den udtale. Jeg tror saaledes, at det er bedst ved samme Lejlighed at meddele hvad jeg erindrer om Sagen.

Under mit Ophold i England ifjor Sommer blev jeg overrasket ved at et Par Videnskabsmænd i private Samtaler berettede for mig, at de havde erfaret, at der i Norge nu foregik en Bevægelse for at danne et ganske nyt Skriftsprog og at denne Stræben, som de fandt meget urimelig, maaske kunde blive omtalt i Kongressen af en af deres ypperste Medlemmer, hvorom de da venskabeligen vilde underrette mig, for at jeg ikke skulde være uforberedet. Den ene af hine Mænd, der har et betydeligt Kjendskab til vor Literatur og usædvanlige Sprogkunskaber, havde erhvervet sig detaljerede Underretninger om Sagen af en Normand, som havde opholdt sig i London kort Tid iforvejen, men som jeg ikke har den Ære at kjende. Ved den statistiske Kongresses sidste Forhandling, som var et Sektions-Mode, sammensat af flere af dens Medlemmer tilligemed en talrig Repræsentation af Selskabet for Enhed i Maal og Vægt, der indbefatter flere af Politikens og Forretningslivets Notabiliteter, toges ogsaa virkelig Anledning til flere mærkelige Udtalelser om den Tidsspilde og de Hindringer imod Menneskeslægtens Samfærsel i aandelig og materiel Henseende, som ere en Følge af Sprogenes Mangfoldighed, men kuns en Tilstedeværende tillod sig exempelvis at nævne det norske. Det var mig dog kjært, at denne ubehagelige Berørelse ikke kom fra en Engelskmand, men fra en Nationalitet, med hvilken alle de skandinaviske Folk i de sidste Aar have havt Mellemværende i Anledning af det slesvig-holstenske Tvistemaal.

Ludvig Kr. Daa.

Livet lovar ikki meir enn det helder.

(Tale af „Dølen" ved Russelaget paa Frederiksborg den 12te Aug. 1861).

Det er vanlegt af dei Eldre at sjaa ned paa dei Yngre og segja: „Ja, ja, for alt det de (I) vil verda narrade af Livet! for alle dei Ungdoms-Vonir Livet kjem til at blaasa burt for dikkor! Hm, hm, ja!"

Det er ein daarleg Visdom dette, og ikki hever eg høyrt den af andre enn faafengde Narr, som Livet var altfor viist til at gjeva det dei hadde drøymt um.

Er me kloke, so faa me alt det me i Ungdomen drøymde um, men tidt paa ein annan Maate enn me tenkte, og denne Maaten er jamleg betre. Soleides kann eg minnast med meg: Eg drøymde um det som det største og beste at verda Klokkare i Vinje-Gjeld. Eg vardt ikki dette, men endaa Klokkare paa ein liten annan Maate, Klokkare i Andar-Soknet. Livet snudde det klokt for meg, endaa eg enno ikki hever tent somykit med denne Klokkarskapen, som eg vilde hava gjort med den rette.

Likeins hever eg, som alt vist mange af dikkor, elskat, so eg endaa tidt tenkte eg døydde af det. En Annan tok Gjenta beint fram fyri Nosi mi. Men sidan kom eg etter, at Livet var visare enn eg, daa det stelte det slikt for meg.

Faa me soleides ikki altid det me drøyma um i Yngdi, so faa me den Visdomen, som segjer os, at me ikki burde faa det, og dette maa vera mykit betre, skulde eg tru. Her verdt vist mange store Menn af dikkor, men dei, som no ikki verda dette, læra at Livet vilde vera ei Daarekiste, dersom det fann paa at gjera deim til store Menn. Og denne Kunskapen skulde eg tru var likso god som at faa Stormanskapen. — Og den, som ikki fær denne Kunskapen, er ein Daare, eit faafengt Narr; og det er daa vel ikki for slike eg taler?

Her maa eg koma med eit Døme atter: Eg sat eingong saman med ein Diktare og nokre Komedispilarer, og desse Folk klagade daa som vanlegt paa „Publicum". Tilslut sagde eg: „Ja, men naar de koma med nokot reint godt, saa faa de altid Klapp." — „Ja, det skulde Fa'n takka Publicum for," svarede den eine. — „Ikki det", sagde eg, „kanskje du heller vilde hava eit Publicum, som klappade til Daarskap? Maa me ikki alle vera glade for me liva bland eit Publicum, som berre klappar til det, som er godt?"

Ja, Gutar! Det er godt at faa Bank for Daarskapen sin af dei Vise. Er det ikki godt med det sama, so gjerer det so godt, at me takka, baketter. Me kjenna os daa som Medborgarar af eit Andar-Rike, og finna os tidt meir sæle, naar me soleides maa liksom gjeva upp Tumme for Tumme af det daarlige Livet vaart, enn um me fingo alt det me i Yngdi kvadde paa. Altso lovar heller ikki her Ungdomen meir, enn Alderdomen fær, naar den rette Tydning verdt lagd til.

Men til dette verdt kravt af os den sokallade republikanske Dygd, som er Sjølvskjenking, eller kanskje de skyna mig betre, naar eg segjer Sjølvuppofring. Og derfor er me Tankens Menn, at me skulle hava denne Dygd. Det er Studenterfanen. Bokmannen maa vera som Codros, at han stupar seg ned i Afgrunnen, dersom han trur det er til Landsens Vel Det er derfor skjerande at høyra slike Folk falla fraa Fanen sin og tala som denne Presten til meg:

— — „Ja, ja," sagde han, „dette er alt godt og vel, men Livet er som Horats sagde: virtus post numos (Pengar fyrst og so Dygd. Kanske rettare: Du hever Dygd, ettersom du eiger Pengar til). Verdi vyrder inkje annat. Grav derfor til deg alt det du kann og lat to Livet syrgja for seg sjølv — — — — — — — — — —"

Til dette skulde vera svarat. Det kunde vera sannt i Rom, som snart foor til Afgruns, at virtus var post numos; men her er det Guds ske Lov ikki slikt; det sjaa me fleire Prøvur paa, enn her kunna uppreiknast; og um det var slikt, so skulde netupp me ikki vera slike; me Ordets og Tankens Menn skulde netupp kasta Aand paa den eine Skaali, um der var Kjøt paa den andre for at faa Jamvigt paa Livsens Skaalevigt. Kven skulde ellers gjera det?

Derfor Gutar, verde ikki gamle fyri Tidi! Lese og drøyme um Kjærleik og Storleik. De faa alt det de drøyma um, og faa de ikke det, so faa de det som betre er, for de læra daa, at de drøymde som Smaagutar.

Notits ang. den Tullinske Familes Eiendomme.

Ved velvillig Meddelelse af Hr. Byskriver Nye, der i Embeds Medfør har de herhen hørende Kilder i sit Værge, er man sat istand til at meddele følgende Berigtigelser og Supplement til de i „Ill. Nyhedsblad" for 14de Juli givne Oplysninger om den Tullinske Families Eiendomme i og ved Christiania: Den tidligere Kuseløkke, senere Tullinløkken kaldet, der laa, hvor „Studenterlunden" nu er, kom først i Kjøbmand (senere Hofintendant) Claus Tullins Eie ved Kjøb fra Kammerraad Glükstad, hvorimod den omtalte Nr. 325 paa Byens Mark, Tullinsborg, der eiedes af Gudbrand Hansen Tullin, Claus Koefoed og Chr. Br. Tullins Enke Mette Kruchow, er den endnu tilværende Løkke Tullinberget, der nu eies af Civilingeniør O. Pihl. — Skinderstuen laa mellem Løkkerne Sommerro (nu Gartnerbolig i Slotsparken) og Kjøbmand H. Henriksens Eiendom Incognito, og den omtalte Løkke Nr. 9 ved Skinderstuen har altsaa formodentlig ligget mellem disse Eiendomme og Tullinberget Ogsaa den nævnte Løkke Nr. 17 laa omtrent paa dette Sted. — Bybak eller Bibakken er det Sted ved Hjortnes, der nu eies af Skibskapitain Smith. — Gaardene Nr. 243 og 247 i Kongens Gade, som Mette Kruchow, Tullins Enke, kjøbte af Etatsraad Anker, er den nuværende Gaard Nr. 5 i samme Gade, der tilhører Konditor J. Monsen og bærer Mærket I. I. S. — M. K. D. — 1640.

Literatur.

Udkommet er: **Planternes Anatomi og Physiologi** i Grundtræk af Dr. Herm. Schacht. Med Understøttelse af det kgl. norske Videnskabers Selskab i Throndhjem udgivet af P. Chr. Asbjørnsen og Dr. Fr. Chr. Schübeler. Chra. 1861. 240 S. 8. For Bogens Værd ligesom for dens kyndige Overførelse paa Norsk har man i Asbjørnsens og Schübelers Navn den bedste Garanti. De ledsagende 349 Tegninger ere de samme som i den tydske Original, ligesom det hele Udstyr af den norske Bearbeidelse er saa smukt, at det i høi Grad har vundet Forfatterens eget Bifald. Men trods det elegante Udstyr og den forholdsviis ringe Læsekreds, som Oversættelsen kan regne paa, er dog Prisen sat en Trediedeel billigere end paa den tydske Original, hvilket vel kun er blevet muligt ved den Understøttelse, som Videnskabernes Selskab i Throndhjem har ydet til Udgivelsen af dette gavnlige Skrift.

— Som Program fra Christiania lærde Skole for 1861 er udkommet: **Nogle Ord til Skoleungdommen**, til forskjellige Tider udtalte af Skolens Rektor F. L. Vibe, 56 S. 8.

— Af Maanedsskriftet **For Hjemmet** er udkommet 5te Hefte, der blandt andre Stykker indeholder Begyndelsen af en interessant Opsats af P. A. Munch: „Romerske Tilstande".

Norge.

Christiania. Om Morgenen den 6te Aug. ankom Hs. Maj. Kong Carl og Prinds Oscar til Havre og bleve der paa den franske Keisers Vegne hilsede velkommen af Keiserens Adjutant og en Ordonanceofficier. Fra Havre, hvor H. M. blev hilset med Hurraraab, reiste han med Extratog, og i den keiserlige Vogn, paa Jernbanen til Slottet St. Cloud, ved hvis Park Keiseren, omgiven af hele sit Hof og en Mængde høie Officierer, kom sine høie Gjæster imøde, omfavnede dem og førte dem strax til Slottet. Næste Dags Morgen gik Keiseren og Kongen i fortrolig Samtale i Slotshaven og om Aftenen var Diner i Tuillerierne, hvorefter Keiseren førte sine Gjæster til den store Opera. Den Nat sov Kongen og Prinds Oscar i Tuillerierne. Næste Morgen besaa Kongen Gallerierne i Louvres og gav de i Paris værende Nordmænd og Svensker Audience. Om Eftermiddagen var der stor Diner i St. Cloud, dog var Keiserinden ikke tilstede, saasom hun var reist bort Dagen før Kong Carls Ankomst. Den 9de gaves en prægtig Revue paa Marsmarken, hvorved Kongen og Prinds Oscar dekoreredes med Militærmedaillen. Den 10de besøgtes Leiren ved Chalons og den 11te Louvres Gallerier paany. Derpaa foregik Afreisen med Jernbane fra Paris til Cherburg, hvor Hs. M. indskibede sig om Morgenen den 12te Aug. for gaae til England Samme Dag landede Hs. Maj. i Spithead, hvor han modtoges af Dronningen, der førte ham til Osborne. Hs. Maj. agter at tilbringe 3—4 Dage der og i London. — Ifølge Telegram er Interimsregjeringen den 15de konstitueret.

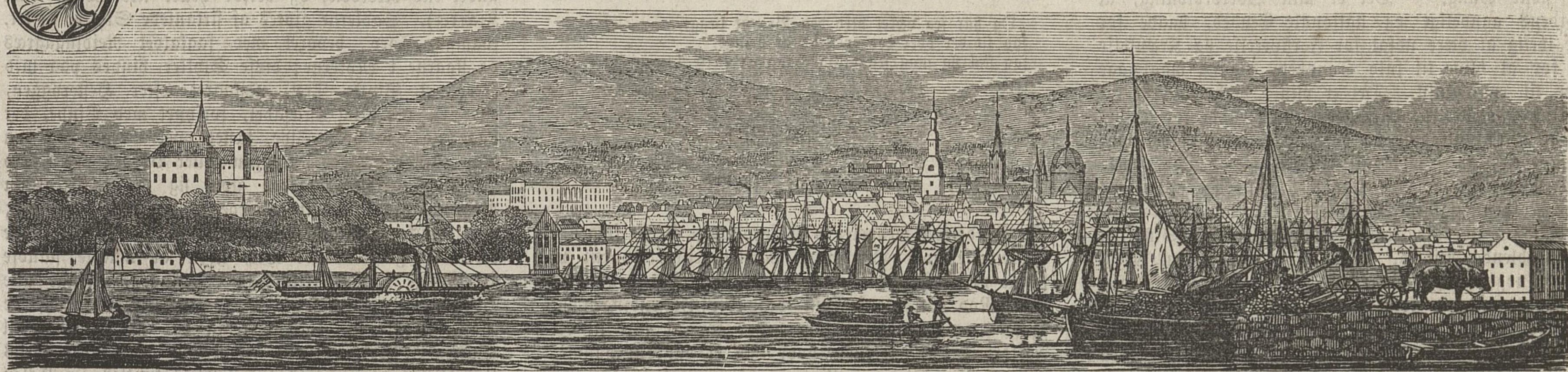
— Den 12te August holdtes Russelag paa Frederiksborg. „Dølen" vil med Hensyn til nærværende Aars Rus have gjort den naturhistoriske Opdagelse, at Individerne vare legemlig længere end sædvanligt. Men Examenscensorerne have, saa langt fra at finde samme aandelige Overmaal hos den til Behandling modtagne Masse, tvertimod erklære det usædvanlig store Tal af 21 Kandidater for umodne til at underkaste sig den mundtlige Prøve. Muligens staar dette Resultat og Dølens Iagttagelse i noget Gjensidighedsforhold. Men til det store Nederlag har dog vistnok mere end al legemlig Opskyoning den Omstændighed virket at man ved at tage den latinske Stiil bort ogsaa har borttaget en altfor væsentlig Faktor for at opnaae den Indsigt i et Sprog, navnlig som Latinen, der kræves til skriftlig Oversættelse, og derfor ere ikke mindre end 20 Kandidater rejicerede i dette Fag. — Til Laget var skrevet en „Drikkevise", og en Lursang (den sidste, af Hr. Lurifax, var endog god). Dette tør betegne den nationale Retning hos dette Aars Rus, enten man saa sætter Nationaliteten i Færdighed i at drikke paa gammel god nordisk Viis eller i det hjemligt Idylliske med Luren som Symbol. Men hvor Herolderne for hiin Retning vare saa unge og livsglade som en Rus bør være, maatte der naturligviis, som Lerche engang sagde i Thinget, „ligge et allerhelvedes Huus", og derfor hendte den utrolige Ting, at selv Dølen, hvis Optræden dog altid har vakt Vyrdnad og en Stilhed, hvori man kunde høre en Knappenaal falde, og hvis martialske Skjæg har sprængt selve Reformforeningens stærkt stængte Fløidøre, ikke har fundet tilbørlig Ørenlyd. Dette kom ikke deraf, at man vragede al „Talen i Tunger". Tvertimod, Russen havde som sagt et stærkt nationalt Præg, og Dølen talte i dette sit klangfulde nye Maal, som rettest kan betegnes som Fremtidssproget (eller die Zukunftssprache). Men det var hiint Overmaal af physisk Velbefindende og Svirrelyst, som ikke kunde underordne sig. Vi troe dog, at mangen Rus ved sin Vildhed har gaaet Glip af en Læresætning fra Dølens Mund, som han kunde havt godt af paa sin senere Livsvandring. Det var lærerige Ord, talte ud af en lang Livserfaring, som her flød fra Dølens akademiske Læber, og det er os derfor en Fornøielse ovenfor at gjengive dem, for at de ikke skulle være lige saa spildte for Menneskeheden, som de have været det for Russen. De kunne synes paradoxe mange af disse hans „østlige" for ikke at sige orientalske Levnetsregler, men de have staaet sin Prøve. Dølen har altid selv, skjønt nu i en temmelig fremrykket Alder, befundet sig vel ved dem, og for vor Part maa ogsaa vi tilstaae, at vi have fundet selv hans mindst trøstelige Læresætninger, sande i Forhold til os selv og Livet.

Rettelse.

I forrige Nr. er i Koncertanmeldelsen paa sidste Sides 2den Spalte indkommet det meningsløse Ord: regelmæssig.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 34. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 25de August 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Carl Ploug.

II.

Den Omstændighed, at Ploug i en sjelden Grad har havt Mod og Held til at kunne leve for Ideen længe ud over den Tid, da de Fleste fortabes i Hverdagslivets Pinagtigheder, frembyder en særegen Vanskelighed ved at holde de forskjellige Sider af hans Virksomhed ud fra hverandre, idet disse ere paa det Nøieste sammenvoxede og give os Billedet af en ualmindelig heelstøbt Personlighed. Idet vi ved Siden af hans digteriske Virksomhed endnu skulle nævne, at han har været med at udgive forskjellige Visebøger og andre Samlinger, skrevet Bidrag til forskjellige Folkekalendere og paa flere Maader ved Skrifter — udenfor den egentlige Journalistik — bidraget til Folkeaandens Vækkelse og Forædling, skulle vi omtale, hvad saa mange af vore Læsere kjende af egen Erfaring, at han er en usædvanlig begavet Folketaler. Sin Dygtighed som Taler, der alt forhen var kjendt blandt Studenterne, lagde han for Dagen ved den slesvigske Folkefest paa Stamlingsbanke og flere større offentlige Samlinger; men i den videste Kreds blev den bekjendt gjennem de skandinaviske Studentermøder.

For Ploug staar Nordens Sag uadskillelig fra Danmarks; dette har ved Siden af Kjærligheden til Friheden været Ledestjernen gjennem hele hans politiske Liv. Denne sin Bekjendelse har han været urokkelig tro i de lyse som i de mørke Dage; den har undertiden paaført ham den Bebreidelse, at han af Forkjærlighed for Skandinavismen har seet de danske Forhold og den Kurs, som det under hans Fædrelands vanskelige Stilling til den enkelte Tid kunde være rettest at slaa ind paa, i et skjevt Lys; men skulde end denne Anke ikke altid være aldeles ugrundet: ikke skulle vi, Skandinaver udenfor Danmark, derfor skatte ham mindre. Og vistnok er hans Skandinavisme baade politisk og dynastisk; men han er alligevel ingen saadan Rodhugger, som vil støbe de 3 nordiske Riger fuldstændig sammen til et. Han ytrede selv ved den Fest paa Fredriksborg, som de norske Studenter gjorde for ham under hans nylige Ophold her, at det var hans Fædrelands politiske Nød og Tvivlen om paa anden Maade at kunne bevare dets Selvstændighed, som først bragte ham ind paa Skandinavismen. For ham maatte de skandinaviske Studentermøder fremstille sig som en ypperlig Anledning til at udbrede denne Yndlings-Idee. Dog ikke saa at forstaae, at han som en kold, beregnende Politiker søgte ved Hjælp af Ungdommens begeistrede Stemning at drive en Propaganda for et nyttigt Foretagende; dertil var han selv for mægtig greben af Ideen og levede fuldt saa meget som Nogen med i det opløftende Dieblik, — men saaledes, at han altid var sig klart bevidst, hvilken alvorlig Sag der laa paa Bunden af Jubelen; med et Ord: han forstod ogsaa her at knytte Livet til Ideen.

De nordiske Studenter-Møder kunne føres tilbage lige til 1838, da de lundske og kjøbenhavnske Studenter først mødtes i større festlige Samkvem. Disse Møder fortsattes de følgende Aar til og med 1842. Det næste Aar besluttede man at gaae videre og drage Uppsvearne ind i Bevægelsen; Kjøbenhavnerne og Lundenserne reiste i Fællesskab til Stockholm og Upsala og gjæstede underveis Kalmar, hvor Ploug holdt en Tale, som ved Hjemkomsten paadrog ham en Tiltale ved Generalfiskalen for Høiforræderi. Dette Tog lykkedes over al Forventning; hele den svenske Ungdom var vunden for den skandinaviske Tanke. 1845 mødtes Studenter fra Christiania og Upsala i Lund og i Forening med Lundenserne i Kjøbenhavn, hvor Orla Lehmann holdt sin berømte Tale i Ridehuset. Fra denne Tid vandt Skandinavismen seierrig Fremgang ogsaa blandt den norske Ungdom, hvor den hidtil havde maattet kjæmpe sig frem under megen Modstand. 1851 kom Kjøbenhavnerne og Lundenserne og 1852 Upsalenserne til Christiania. Endelig i 1856 kom Studenterne fra de 3 øvrige nordiske Universiteter til Upsala og Stockholm, hvor Kong Oscar knæsatte den skandinaviske Tanke. Ved alle disse Møder — undtagen det i 1852 — var Ploug med, var ved Digt og Tale som ved hele sin Person den fornemste Leder. Og efter Togene indlagde han sig Fortjeneste ved sin Deeltagelse i flere af de smukke særskilt trykte Festberetninger.

De skandinaviske Udtalelser blev altid tydeligere og bestemtere, og i 1856 kunde han fra Svealands Allshärjarthing, Thinghaugen ved det gamle Upsala, frit og freidig fremsætte sin Troesbekjendelse som politisk Skandinav. Vi skulle hidsætte Gangen i denne mærkelige Tale. Han begyndte med den Erklæring, at naar han for 13 Aar siden paa samme Sted havde klaget over den store Afstand, som fandt Sted mellem Nordens nærbeslægtede Folk, maatte han erkjende, at Meget var forandret til det Bedre, ligesom endnu Meget kunde udrettes til et inderligere aandeligt, nationalt og socialt Samliv, og at endvidere den nordiske Idee kunde udvikles ved forbedrede Samfærselsmidler, Eenhed i Mynt, Maal og Vægt osv. Men den størst mulige Frihed i Samfærsel, Handel og Omsætninger var et almindeligt Verdens-Løsen, og ved at optage dette vilde de nordiske Folk ikke opnaa at staae som en Eenhed ligeoverfor den ydre Verden. Vistnok maatte det ansees som givet, at de nordiske Folk for Fremtiden ikke vilde med fuld Selvbevidsthed og beraad Hu paaføre hverandre Krig; men ved nærliggende Exempler paaviste Taleren, at de nordiske Riger med forskjellig Politik kunde inddrages saaledes i Forbund med forskjellige fiendtlige Stater, at de mod sin Villie dog kunde komme til at staae i Vaaben mod hverandre, eller at den ene Stat kunde være udsat for fiendtligt Anfald, hvor den anden ved den politiske Skilsmisse var hindret fra at hjælpe, da det ikke havde nogen lovlig Ret, nogen bestemt Forpligtelse dertil. Derfor var det nødvendigt for Norden, at der engang blev istandbragt en politisk Union. Paa Grund af Folkenes forskjellige historiske Udvikling, og da hvert af dem besidder Eiendommeligheder og særegne Indstiftelser, som de ikke ville opgive for nogen Priis, selv ikke for en Forbindelse med Broderfolkene, var det imidlertid nødvendigt, at Unionen bygges paa fuld indre Frihed og Selvstændighed, der vilde være sikret hvert af dem, naar Unionen bestod af 3 Folk. En politisk Union lod sig godt tænke og udføre under de bestaaende Forhold, da Norden var saa lykkeligt at have to Konger (Oscar I og Fredrik VII), der forenedes af samme Broderskabs-Baand som deres Folk. Men der kunde komme Efterfølgere af andet Sindelag, og var Nordens Konger ikke enige, vilde Unionen altid være udsat for Fare, da Rivninger, som i Forhold til Fordelene til Unionen i det Hele maatte erkjendes for ubetydelige, for Dieblikket kunde synes vigtige. Hvor gjerne Taleren end vilde istemme den Formaning til Sagtmodighed og Overbærelse, som en foregaaende Taler, Professor Svedelius, havde udtalt, saa havde Erfaring dog lært ham (og dette kunne vi Norske af senere sørgelige Erfaringer bekræfte), at naar Gemytterne først ere satte i Bevægelse, saa ere de Sagtmodige altid i Minoritet. De antydede Rivninger vilde udenlandske Indflydelser, i hvis Interesse det kunde ligge at svække eller sønderbryde Unionen, stræbe at benytte, og disse Indflydelser vilde let forstaae at vække Skinsyge og Uvillie mellem Fyrsterne og da at fremstille de dynastiske Interesser som forskjellige fra de nationale. Derfor: var en politisk Union nødvendig, saa var en dynastisk Eenhed ialfald ønskelig. Vilde man indvende, at Historien allerede havde holdt sin Dom over en Kalmarunion, og vilde man mod ham anføre Geijers Ord, at denne var et Tilfælde, der saa ud som en stor Tanke, saa skulde han svare, at den var det Modsatte: en stor Tanke, som Tiden endnu ikke mægtede at bære. Den strandede paa den store Margretes og hendes usle Efterfølgers Feil, paa Feil i sit eget Anlæg, hvoraf vi nu kan uddrage den Lære, at en Unionsstat maa være et arveligt Monarchi under et nationalt Dynasti. Vilde man endvidere spørge ham, hvorfor han vilde berøre en øm Streng uden praktisk Formaal, da skulde han svare, at, saadant som Forholdet nu var mellem Nordens Konger indbyrdes og til deres Folk, kunde denne Streng ikke længere vække Uro eller Mistanke hos Nogen. Taleren var ingen Sanskulot, der vilde rasere Throner, ingen Voldsmand, der vilde bryde Love og Traktater; han var sin Konges tro Undersaat og en konstitutionel Mand, der staar paa Lovens Grund, ikke kan, ikke vil staae paa nogen anden. Han vidste meget vel, at der for Tiden var liden Udsigt til, at noget Saadant, som han havde antydet, kan skee; hans Dine vilde sandsynligviis aldrig faae det at see. Men derfor var det ingenlunde umuligt eller urimeligt. Hvor ofte havde ikke Leiligheden til at samle Norden i en dynastisk Eenhed frembudt sig i det sidste Aarhundrede. Saaledes 1745, 1810, 1848. Han havde udtalt et Ord, som han haabede skulde ligge og spire, hvor det falder i god Jordbund, og efterhaanden arbeide sig frem til en stærk Folkemening, der kan være tilrede, naar Leiligheden tilbyder sig, og da drive til at gribe den. Som Dansk vilde han udtale, at naar Alt faar Lov at gaae sin rolige Gang, vil Heelstaten ikke være nogen Hindring for en nordisk Forbindelse, at han betragtede det polske Ægteskab, hans Fædreland var blevet nødt til at indgaae med et tydsk Forbundsland, som en Prøvelse fra Herren til det danske Folk, fordi dets nationale Liv ikke var stærkt og udholdende nok, og at han forvist haabede, at det engang skulde udgaae deraf som et mere udviklet, kraftigt og dygtigt Folk, værdigere til at indtræde i et nordisk Fællesskab, end det forhen var. Han sluttede saaledes: „Jeg har nu frit og oprigtig sagt, hvad jeg havde paa Sinde. Paa dette Sted, hvor Luften engang har dirret af Thorgny Lagmands Stemme, vilde det være usømmeligt at tilhylle sin Tanke med Ord. Jeg forlanger ingenlunde, at Alle skulle være enige med mig, jeg

venter det ikke, jeg veed ikke engang, om jeg i dette Dieblik skulde ønske det. Men jeg beder Dem om, at De alle ville nøiere overveie og prøve mine Ord, der ere talte til Deres Overveielse, ikke til Deres Lidenskab. For mig indeholde de visselig Sandhed. Den Tanke, jeg har udtalt, er mig den kjæreste af alle, og den skal først forlade mig med mit Liv. Den forekom mig at burde udtales paa dette minderige, høitidelige Sted, hvor jeg sandsynligviis idag kommer for sidste Gang. — Det er min Overbevisning, at Nordens aandelige og nationale Eenhed, baade for ikke idelig at være udsat for Forstyrrelse og Krænkelse og for at blive til fuld Sandhed, engang maa gaae over til en politisk. Det er min Overbeviisning, at en Union mellem de 3 Riger er nødvendig for at betrygge deres nationale og politiske Selvstændighed, for at Norden kan komme til at indtage den det med med Rette tilkommende Plads i Historien. Derfor: Leve Nordens politiske Eenhed!" Den talrige Mængde fra alle 3 nordiske Riger modtog Talens Slutning med jublende Bifald. — Ved den Fest, som Kong Oscar nogle Dage senere gav Studenterne paa Drottningholm, og ved Kong Frederiks Fest paa Eremitagen for de norske og danske Studenter efter deres Ankomst til Kjøbenhavn udtalte Ploug med mandig Aabenhed den samme Tanke for begge Nordens Konger.

Ved de nordiske Høitider (vore 13de Januarslag) i Kjøbenhavn og ved mangfoldige andre Leiligheder har Ploug virket for den samme Tanke med Mund og med Pen. Saaledes var han 1843 efter Hjemkomsten fra Upsala-Toget en af Stifterne af „det skandinaviske Samfund" og blev, da Regjeringen forbød dette, et virksomt Medlem af „det skandinaviske Selskab". Særskilt skulle vi endvidere her nævne, at han havde den væsentlige Andeel i Udgivelsen af „Nordisk Literatur-Tidende", der i 1846 udkom ugentlig i samme Format som Fædrelandet og med Bidrag fra de 3 nordiske Riger, hvilket Forsøg dog med Aarets Udgang maatte opgives.

Dersom ikke Ploug som Journalist og Politiker havde spillet en fremragende Rolle ogsaa i de indre danske Spørgsmaal, vilde han visselig ikke have vundet den store Anseelse, han nu nyder over hele Norden; men det er dog fornemmelig hans Virksomhed for den nordiske Eenheds-Tanke, som har skabt ham et stort og hædret Navn. Han er bleven den mest udprægede Repræsentant for en stor Idee. Dennes Venner blandt alle 3 Folk see op til ham som dens første Talsmand. I sit Fædreland staar han, Studenten, der indtager den samme borgerlige Stilling, hvormed han begyndte, Avisredaktørens, som jevnbyrdig med og har Adgang til dets første Mand. Kong Frederik takkede ham personlig for den ovenberørte Henvendelse ved Festen paa Eremitagen, og Kong Carl samtalede med ham baade i 1856, da han som Kronprinds besøgte Kjøbenhavn, og under Leirsamlingen i Skaane f. A.

Skandinavismen kan i de sidste Aar i alle nordiske Riger have havt sine Anfægtelser; men — det er vor Tro som vort Ønske — af disse Dieblikkets Kampe er den gaaet ud lutret og styrket. Dette lykkelige Endskab ligger nu vel allerede deri, at den endnu i det Væsentlige er en Fremtids-Tanke, som har saa meget Poetisk og Opløftende i sig; men en stor Fortjeneste tilkommer ogsaa Ploug for hans lykkelige Greb paa at skille det Uvæsentlige ud fra Hovedsagen. Det er her atter hans Digternatur, som har hjulpet ham til under al jordisk Smaalighed og Forkrænkelighed at holde Ideen reen og lysende frem. Det er derfor en retfærdig Ros, han yder sig selv, naar han i Digtet „Med en Sølje" siger:

„En Sanger er jeg, derfor Norges Jente
har bedt mig til den danske Mø at bære
den simple Gave, som hun hende sendte.

„Det er mit Kald et Sendebud at være
imellem Nordens Folk og Nordens Lande,
imellem Brødre tro og Søstre kjære.

„Thi over Hadets Kløft og Tidens Vande
en dristig Bro de gyldne Strenge strække
fra Havfrubeltet op til Fjeldets Pande.

„Og har jeg været med den Bro at lægge,
saa tit der over den er Bud at bringe,
saa skal og maa jeg villig Haanden række." — — — —

Billeder fra Island.

II. Reise til Marked.

E. Henderson meddeler i sit føromtalte Skrift følgende Beskrivelse over Bøndernes Markedsreiser, hvortil vi lægge nogle Meddelelser efter andre Forfattere.

Mod Enden af Juni begynder Islændingen at gjøre de nødvendige Forberedelser for at fare til det Faktori eller Handelssted, hvor han er vant at handle. Kløv-Hestene (der om Vinteren have maattet gaae ude

Pariser-Moder. (Se sidste Side).

og søge, hvad Føde de kunde finde under Sneen, og derfor om Vaaren neppe kunne slæbe sig frem, — en Sultfødning i det Store) have paa den Tid faaet saameget Huld igjen, at de kunne tjene til Lastdyr, og da ere ogsaa Sauderne plukkede*); Rideveiene kunne fares og før Høonnen kræver intet Landarbeide med Nødvendighed Bondens Nærværelse i Hjemmet. Paa mange Steder, langs Kysterne, helst inde i Fjordene, bo Kjøbmænd, til hvilke de fleste Bønder søge hen; men, da der sjelden findes mere end een Bod paa hvert Handelssted, foretrække mange Islændinger en Reise igjennem Ødemarkerne (eller over de saakaldte Ubygder og Hrauner eller Lavastrækninger) i det Indre til Kjøbstaden Reykjavik, hvor der ere flere Kjøbmænd, mellem hvilke Bønderne kunne vælge Noget, hvorpaa de lægge megen Vægt. Priserne ere i Almindelighed paa Forhaand fastsatte af Kjøbmanden**); men stundom afviger man fra denne Aftale, for at faae fuld Ladning, og lader Priserne stige imod Markedets Ende.

Det paaligger Landfogden og vedkommende Sysselmand at undersøge Maal og Vægt i Boderne, førend Sommerhandelen begynder; i Tilfælde af forefungen Unøiagtighed maa Eieren udrede Bøder. (Normaler for Alenmaal hænge paa Kirkedørene). Baade Maal og Vægt er overeensstemmende med dansk Lov. (Bønderne regne efter Hundreder, der ere lige med = 240 Stykker Tørfisk = 120 Alen Vadmel = 1 Ko = 6 Melkefaar = 6 Tdr. Tran osv.)

„Naar Islændingerne gjøre Langferder", siger Mackenzie i sine „Travels in the Island of Iceland", maa de benytte Kløvsadler (da der endnu ikke findes andet end Rideveie, og derfor heller ikke Vogne eller Kjærrer). Sadlerne gjøres af firkantede Stykker af let, svampig Tørv, bevoxet med saakaldet Reidingagræs og skaarne i Myrerne; disse Stykker bindes paa med Reeb, et Stykke Træ, udskaaret efter Hesteryggen, eller en ordentlig Træsadel, forsynet med Pinde, der staae ud paa hver Side, fæstes over Tørven og paa disse Pinde hænges „Baggen" eller Byrden ved Hjælp af Toug. Islændingerne gjøre sig meget til af sin Behændighed i at give Byrderne den rette Ligevægt; men Mackenzie kunde ikke mindes nogensinde at have redet 2 engelske Miles Vei, uden at maatte standse 10 Gange for at rette paa Læsningen. Naar alle Hestene ere paalæssede, fæstes de til hinanden, de ældste og klogeste først og saa de andre, Hoved til Hale. Et Toug bindes rundt om den anden Hests Underkjæve og Tougets anden Ende knyttes om Halen eller i Kløvsadelen paa den første Hest, og saaledes kan man see Følger paa 30 til 40 Heste gaae igjennem Landet. De islandske Heste, som i Almindelighed have en Høide af 13 til 14 Haandsbreder, og ere meget stærke, livlige, udholdende og kunne bære fra 16 til 20 Stenes Vægt eller 400 Pd. paa en Dagsreise eller Thingmannaleid (omtrent 25 engelske eller 5 danske Mile) blive med al sin Haardførhed let opskræmte. Naar en Hest i et Følge bliver sky, hender det ofte, at Tougene briste og den hele Række kommer i Uorden. De stakkels Kløv-Heste kunne aldrig lade være at standse, hvor de see Noget at æde; men de ere altid lette at tage igjen. En vel oplært Ridehest venter paa det Sted, hvor hans Herre har ladet ham staae, saalænge det skal være. Er der noget Græs lige i Nærheden af, saa tager han vel for sig hvad han kan naae; men er der Intet, staar han stille i mange Timer. Mange Heste røre end ikke Græsset, om det gror lige under deres Fødder. Enhver Islænding, læg eller lærd, kan sko en Hest. Skoene ere flade, og Sømmene, som ere meget store, drives haardt igjennem Hoven og bøies omhyggelig over, saaledes blive Skoene siddende indtil de ere fuldkommen opslidte eller ved en Hendelse brudte. Langfarende føre dog altid med sig nogle Sko og Søm. Paa korte Reiser er det ogsaa Sædvane ikkun at lægge Sko under Forfødderne; har man lidet Jern, benytter man Saudhorn til Hestesko. — Det hender ofte, naar Hestene maa bære store Byrder, og have slet Huld, at de brydes paa Ryggen. For at afværge dette eller for at læge Udvæxter paa Skindet, sætte Islændingerne en eller flere Snarer af Hestehaar ind i Dyrenes Bryst. Denne Uskik tjener dog ikkun til at forøge deres Pinsler, og de kunstige Saar, man paa denne Maade fremkalder, blive snart meget stygge."

Sætter man over Elve, saa fører man Hestene svømmende i Rækker efter Baaden ved Toug, naar man ikke kan ride over eller ikke vil lægge Hestene ned i Ferjen, hvor de blive aldeles rolige. Hestene roses meget for sin overordentlige Skjønsomhed og Sikkerhed, der især viser sig i Mørke, da Reisende ofte aldeles maa overlade sig til Dyret, og ved Færd over dybe Myrer og paa bratte Fjeldstier. Udover Skraaninger maa de stundom sætte sig paa Bagen og saaledes glide ned. Hvor Fjeldet er meget brat, og især, naar

*) Paa Island klippes ikke Sauderne, man plukker Ulden af dem, naar den bliver løs. En stor Deel af Ulden gaar paa denne Maade tilspilde.

**) Ligesom ved Nordstevnet i Bergen.

der nedenunder er dyb Sø (som paa Halvøen, der gaar ud imellem Brede- og Foxefjord, hvor man gaar paa en Stig, heldende i en Høide af 1000 Fod udover Havdybet), holde Islændingerne sig fast i Hestenes Haler og vove ikke at see til Siden, for ikke at blive svimle.

Islændingen Eggert Olaffen siger, at i hans Tid (i Midten af forrige Aarhundrede) rede gjerne paa Sønderlandet en Mand og en Kvinde paa een og samme Hest, den første fremmest og hun paa tvers bag ham, vendende sig til venstre Side. Andre Steder paa Landet rider Kvinden for sig selv paa Sadler, overtrukne med blaat eller grønt Klæde, beslagne med Messing og hist og her prydede med store Syljer, hvorpaa er indgravet Løvværk og Dyrebilleder; Bidselet og Remmerne ere ligeledes tæt besatte med udpuklede Smykker. — Rideheste gjøre Islændingerne meget af, især paa Nord- og Østlandet, hvor man ogsaa staldfodrer disse Yndlingsdyr om Vinteren, men stundom i mørke Stalde, for at de skulle blive saameget mere ustyrlige, naar de komme ud, og give Rytteren saameget bedre Leilighed til at vise sine Kunster. Det er Sædvane, at man strax gaar ind paa Hestebytte, naar en Langfarendes Hest har gaaet sig træt og Eieren saaledes trænger et nyt Dyr. Der skal i forrige Aarhundrede paa Nordlandet have været de Bønder, der eiede indtil 100 Heste, men ikke et halvt Snees Kjøer, og endnu i 1855 opgaves Hestetallet til lidt over 40,000, medens Gaardenes Tal var 4,467 (foruden Huusmandspladse og Underbrug) og Folkemængdens 66,000. Af Kjøer taltes i samme Aar 24,000 og af Sauder 490,000.

„Naar Islændingerne drage sydover til Marked, vedbliver Henderson, slaae de sig gjerne i Følge. Reiser man i Ødemarkerne paa den Tid, er det ikke usædvanligt at møde Følger eller Karavaner paa 60 til 70 Heste. Paa Reisen more Bønderne sig med at udvexle alskens Fortællinger om hvad der monne have hendt i den foregaaende Vinter, eller ogsaa og især, naar de komme til et Sted, der nævnes i Sagaerne, gribe de Leiligheden til at gjentage disse for hverandre og samtale om deres Indhold. Naar de nu komme henimod Reykjavik, fare de ikke med sine Varer strax lige til Byen, men opslaae sine Telte paa de grønne Jorder østenfor Staden; stundom kan man der paa een Gang see indtil 100 Telte og flere 100 Heste. De, som høre til samme Gaard eller Grænd, sætte altid sine Telte tæt sammen og omgjærde dem med Varerne, for at afværge, at Vinden skal blæse ind under Vadmelet, som udgjør Teltets Tækning. Naar Bønderne ikke gaae lige til Markedet, saa er det for at ikke Kjøbmændene skulle faae en Fordeel over dem ved at blive Herrer over Varerne, førend Bønderne have faaet Tid til at gjøre sig kjendte med Priserne. Bønderne lade derfor Alt tilbage i god Afstand og under sine Tjeneres Omsorg, og ride ene ind i Byen, hvor de siden gaae til de forskjellige Boder. Efterat have gjort de nødige Efterspørgsler, kjøbslaae de med den Kjøbmand, der byder dem mest for Varerne og viser sig mest venlig og imødekommende i sit Væsen. Det maa dog mærkes, at dette Valg ikkun staar aabent for Bønder, der komme langveis fra, da Fleertallet af de nærmere Boende staar paa Skyldsiden i Kjøbmandsbøgerne og derfor holdes i et Slags Trældom sit hele Liv igjennem. Det lader næsten til at være en Grundlov for den islandske Handel, altid at have en vis Mængde udestaaende Krav, for saaledes at kunne faae Hals og Haand over Skyldnerne og nøde disse til at gjøre sine Indkjøb hos den Kjøbmand, i hvis Bøger han staar. (Som man paastaar, at ogsaa Bergenserne gjøre eller have gjort med Nordlændingerne og Bergenhusingerne). — Skulde nogen Skyldner opdages i Kjøb og Salg med en anden Kjøbmand, faar han øieblikkelig Trusel om at drages for Retten.“

Af Kaffe indførtes i 1855 426,980 Pd. eller 68 pCt. mere end i 1849, af Tobak 108,880 Pd. eller 36

Islændingers Reise til Marked.

pCt. mere, af Viin og Brændeviin 457,231 Potter (saaledes kom paa hver Mand over 20 Aar 16,8 Potter Brændeviin og 2,6 Pot anden Viin aarlig, af Kaffe kom paa hver Indbygger 6,61 Pd., af Sukker 7,08 og af Tobak 1,69 Pd., men af Korn ikkun lidt over $\frac{1}{2}$ Tde og omtrent $2\frac{2}{3}$ Pd. Brød); af Korn indførtes 40,688 Tdr. og 169,440 Pd. Brød, af Bord og Planker 60,540 Stykker. I samme Aar udførtes der 24,079 Skpd. Fisk, 6,891 Tdr. Tran, 3,362 Tdr. Kjød, 932,906 Pd. Talg, 29,385 Stykker Lammeskind og 1 Million 596,323 Pd. Uld; endelig 10,000 Ryper og 244 levende Heste.

Handelen, der siden 1787 har været fri for alle danske Undersaatter, blev i 1854 aldeles frigiven, saaledes at Indbyggerne siden have kunnet drive Handel med hvilketsomhelst Land.

I 1855 var de faste Kjøbmænds Tal 58, hvoraf de 26 vare Islændinger. I Reykjavik, der nu tæller omtrent 1500 Indbyggere, boede 14 Kjøbmænd og paa Akureyri, den nye Kjøbstad paa Nordlandet i Bunden af Eyafjorden, vare 4 Kjøbmænd bosatte. De 30 andre Kjøbmænd bo spredte ved Havnene i det Indre af Fjordene.

Eggert Olaffen siger, at paa hans Tid var det vigtigste Marked paa Øen det, der fandt Sted i Hraundal i Borgarfjords Syssel ved de saakaldte Sauderetter, naar nemlig Folket samledes under en for Tilfældet valgt „Konge“, for at oplede de Saudeflokke, eller saakaldte Afrettsfaar, som vare slupne op i Fjeldet om Vaaren, og som henimod Vinteren dreves sammen i store dybe Aabninger imellem Lavastrømmene; — der hentede saa Enhver sine mærkede Sauder, og da det kunde hende, at en 1500 Mennesker vare samlede i dette Øiemed fra de omliggende Sysler, saa søgte Strandbyggerne derop for at handle og holde Marked, hvor man da byttede Fisk, Kjød, Vadmel og Skind m. m.

Min Tale for Danmark i Laget til C. Ploug.

(Af A. O. Vinje).

Det er altid en mislig Ting at nedskrive bagefter en Tale, som blev holdt paa staaende Fod: man mindes tidt ikke de bedste Spidser, som Øieblikket skjød ind til Forsamlingens Vækkelse; men saa har man igjen den Fordeel, at man kan udelade Flauser, som hvert Frihaandsforedrag gjerne har flere eller færre af. Jeg nedskriver saa godt jeg kan denne Tale fornemmelig fordi Morgenbladet lod som den ikke var til; men mest fordi Hr. Overlærer Daa svarede paa sin vanlige Maade, og dette hans Svar især blev fremhævet i nogle Referater, ligesom han ogsaa selv er kommen med Rettelser i Bladene. Jeg tror derfor, at det ikke kan skade, om jeg ogsaa kommer med mit, og jeg gjengiver Talen i det Sprog, den blev holdt af Hensyn til den fremmede Æresgjæst. Og Indledningen og Anmærkningerne følge derfor her med som Tillæg:

„— — Ja nu er Laget kommet saavidt, at Danmarks Skaal bør udbringes, og da Ingen efter al denne høitidelige Venten ligesom tør gjøre det, saa faar vel jeg ud. Nu, „det er et lidet godt Land Danmark“ sagde Corsaren i gamle Dage. Og det ligger saa godt til, at Verdens Stormagter altid maa holde i Stand denne Nøgle til Østersøen. Det er som med den andre Stornøglen, Landet kring Dardanellerne*).

„Og det er mere end et lidet godt og politisk vigtigt Land; det er et Land med usædvanlig Kunstsands og boglig Oplysning. Jeg synes erindre fra en Bog, at Danmark og Preussen skal i Forhold have de fleste Indbyggere, som kunne læse og skrive. Og det danske Folk er et mildt og godlyndt Folk. Vi synes nu oprigtigt talt, at de Danske snakke vel meget; men dette er godt, for da her er en Nationalitetslære hos os, som siger, at den norske Nationalitet hovedsagelig bestaar i at tie stille, saa maa der blive et passende Forhold mellem Taushed og Tale, naar Norske og Danske komme sammen.

„Ja, vi bleve skilte fra dette snille Folk, som vi lærte meget af og glemte meget under; men Historien har en god Logik: vi bleve skilte ad for at forenes igjen paa en bedre Maade for begge Parter, naar vi Norske have faaet Tid til at udvikle vore nationale Eiendommeligheder, som vi ogsaa som en berettiget Person kunne træde frem paa Scenen i det skandinaviske Drama med vor Replik. Først da kan det sande

*) Jeg erindret ikke om jeg sagde: det kan derfor politisk gjerne være „en syg Mand“ saalænge det vil for det.

Broderskab komme. Vi lære da af Danmark, og Danmark igjen af os. Da er der først Gjensidighed. Jeg vil bare her nævne det danske Sprog, som i en uvidende Tidsalder blev lagt paa en saa skjæv Kjøl, at det ikke engang kan bære sit eget Folk end sige os med sig gjennem Tidens Bølger til fuld Ros og Magt. Der maa komme mere Norsk, eller om man saa vil, mere Nordisk ind i det; og dette var ikke muligt, uden at Norge kom til sig selv en Stund først. Vort Sprogstræv er derfor ikke, som Mange tro, et Afsondrings- men et Bindemiddel, bare man giver lidt Tid **).

„Vi vide jo det, at Norge havde sin rige Sagaliteratur paa den Tid Danmark og Sverige havde saa lidet af det Slags, ja vi skrev endda Mesterværker paa den Tid, de skrev Middelalderens Homilier. Vi behøve ikke at troe at sligt skulde gjentage sig; men det er dog værdt at erindre. Det skulde nu være paa en aandelig Maade, at vi opretholdt vor Jevngodhed i den skandinaviske Trio, for vi kunne aldrig tanke paa at frembringe saameget Korn som Danmark eller blive saa mandstærke som de Svenske Men hvorledes dette nu end vil arte sig, saa er det dog vist, at det norske Sprog fuldt udviklet vil virke gjenfødende tilbage paa det Danske, ja endda paa det Svenske, som dog er mere organisk udviklet paa den gamle Rod. Det er et Livsfrø, som har slumret her oppe i denne lange Tid.

„Saaledes skal da disse tre Broderfolk lære af hverandre, idet ethvert giver af sine gode Gaver. Det er paa denne Maade vi skulle smelte sammen i den historiske Proces. Det er forat denne Tid fort og vel maa komme, at vi ville udbringe Skaalen for Danmark."

Det var denne Skaal, Mange vilde drikke „uden Præmisserne". Da nu disse Folk vist ere for patriotiske til at sambinde sig med Danmark uden Præmisser, saa skulde det være gjævt at kjende deres, endda det vel er saa godlyndte Folk, at de ikke spørge efter Forstand i Præmisserne ved slige Lag, hvilket ogsaa kan være det samme, da disse Lag visselig ikke ere af stort Værd for Udviklingen af det politiske Liv. De ere hyggelige og lærerige, men Staternes Skjæbne ligge dog i andre Hænder, saa man gjerne kan give Kjøb ved slige Leiligheder.

Pariser-Moder.

Det hele saakaldte fashionable Paris er nu fjernet fra Hovedstaden. Det opholder sig almindeligviis ved Badene, hvor man i Maanederne Juli og August vil kunne see den største Luxus og de smukkeste og eleganteste Toiletter, og nogle af de mest yndede af disse ville vi da forsøge at gjengive for vore ærede Læserinder. Som de letteste og behageligste Stoffe til Sommerdragter bliver brugt Organdis, et Slags glat ostindisk Musselin, Barège og kambrisk Gaze eller Kammerdug. Dragterne ere altid meget lange, vide og brusende. Skjørtet bliver fortrinsviis garneret med en 40—50 Centimetrès bred Volant, der bliver paasat med smaa Folder. Unge Piger bære i Almindelighed Kjoler af Kammerdug eller Gaze, Skjørtet skraat besat med en 15—20 Centimetrès bred koulørt Taft. Ærmerne ere brusende uden dog at være meget vide. Livet er almindeligviis udringet, med en Chemisette af Musselin. Til disse Kjoler bærer man gjerne Skjærf af samme Stof, der ligesom Skjørtet er skraat, garneret med Taft. Disse smaae, 8—10 Centimètres brede Volants, ere meget yndede. Antallet er 3—4, enten glatte eller smaat udtungede. De eleganteste Damer vedblive, uagtet Heden, at bære Taft. For at gjøre Dragten saa meget lettere og mere anvendelig for Sommeren, bærer man den uden Volants og Skjørtet meget vidt. Kjoler af to Farver bliver garneret med en Bord à la greque. Denne Bord forfærdiges af Baand af den Farve i Dragten, der er mest fremstikkende. Ærmerne og Livet bliver garneret som Skjørtet. Denne à la greque Bord er for Øieblikket den mest yndede Garniture, og bliver brugt baade til Kjoler, Mantiller, Hatte, Kraver og Ærmer. Til Tydeliggjørelse af foranstaaende Modefigurer, ville vi bemærke, at Nr 1 bærer graae Taftklædning, almindelig kaldet „gris tourtrelli", med en Volant, garneret med sort Fløiel, glat Liv med langt Skjørt, aabne Ærmer, hvorunder er tætsluttede tilknappede Lininger. Nr. 2, Klædning af Barège eller Grenadine (et Slags fransk Silketøi) med Buquetter. Livet er tætsluttende i Halsen og bruges med Bælte. Ærmerne ere oventil brusende, og nedentil halv vide. Skjørtet er garneret med tre vide Volants, Skjærfet af samme Stof med to; italiensk Straahat, eller Victoriahat kaldet, foran prydet med en Rose uden Blade, der er fastholdt af to om Hatten slyngede sorte Taftesbaand, og en hvid svævende Fjær.

Literatur.

Skjebnen og Mennesket. Familieforviklinger af J. Storm Wang. Throndhjem 1860. 5 Bind 16. G. C. Petersens Forlag. Priis 2 Spd. Blandt alle de „Familieforviklinger", som den nu for flere Aar tilbage afdøde produktive Forfatter har vederkvæget Leiebibliothekslæserne med, er nærværende Separataftryk af Throndhjemsposten den omfangsrigeste, ligesom det vistnok ogsaa er den længste Roman i hele den norske Literatur. Thi den udgjør hele syttenhundrede petittrykte Sedezsider og vil vistnok skaffe den mest øvede Romanlæser en heel Dags Arbeide. Seer man imidlertid hen til Titelen, kan man ikke forundre sig over Bogens Omfang. „Skjebnen og Mennesket" ere hver for sig og især tilsammentagne Materier, som nok kan fylde adskillige Bind, dersom de ikke skulle feies af med en Harefod. „Mennesket" har under Wergelands Hænder svulmet op til et rædselsindgydende Kvartbind, og naar nu Wang har taget „Skjæbnen" med og kunnet klare Altsammen i fem Sedezbind, maa man sige, at han har „trakteret" sit Stof høist økonomisk. Om hvorledes han i det Hele taget har udført Tingen, kunne vi ikke dømme. Vor Ulyst for Romaner, der kun skulle læses for Intrigens Skyld, er altfor stor til at vi have kunnet gjennemgaae dette Kjæmpeværk. Der gives bedre Romanforfattere end Storm Wang, hvis Arbeider ere os saa utaalelige, at vi istedetfor at læse dem vilde foretrække at sidde paa Vand og Brød i den Tid, som krævedes dertil. Dog dette er nu muligens en Feil ved os, ligesom visse Folks Afsky for Katte. Men vi have ingen Betænkeligheder ved at udtale den, da neppe Nogen i Henhold til en saadan personlig Aversion ønsker en Udryddelseskrig hverken af det hele Kul Katte eller de æsthetisk uholdbare Romaner. Ja, vi ville til Overflod erkjende, at begge Dele ere nyttige i Samfundet. Ligesom Katte hindre Rotterne i at æde Folk ud af Husene, saaledes hindre ogsaa slette Romaner Hustruer og Døtre i at døe af Kjedsomhed, medens Familiefaderen sidder lænket paa sit Kontor eller i en anden Geschäft. Men, beklageligt nok, er det hovedsagelig de daarlige Romaner, der gjøre Samfundet denne Tjeneste, saasom de spænde mest. „Wilhelm Meister" og „Præsten af Wakefield" ville med al sin Fuldendthed i Komposition og Stiil ikke i Mængdens Gunst komme op mod Arbeider af Lafontaine, Clauren og vor ærede Landsmand Storm Wang. Det er nu engang saa, at Mængden af Romanlæsere ikke bryde sig saameget om at see en stor Tanke udviklet igjennem en fiin Form, som om hjerteskjærende „Familieforviklinger", der virke ligesom Peber paa selv de groveste aandelige Nerver. En Mand med Wangs store Færdighed i at opfinde Forviklinger og hans Naivitet i at servere disse „Forviklingers" begrædelige Resultater, er efter det Kjenskab vi have til hans tidligere Skrifter, netop skikket til at herske i visse Schikter af Romanpublikumet, og hans Arbeider ere derfor ogsaa gemenlig i den Grad drøvtyggede, at de kun kan tages i Ildtænger. At han fører en ukultiveret Pen skader ikke — tvertimod, han og Læseren rykker derved endog nærmere sammen. — Men idet vi ovenfor aabent have bekjendt, at vi ikke have orket ud foreliggende Værk af Wang, maa vi dog tilføie, at vi have gjennemløbet saameget deraf, at vi kunne forsikre „Yndere af hans Muse", at de ikke ville savne hverken den Spænding eller nogen af de øvrige omspurgte Egenskaber, hvoraf de have for Vane at finde sig tiltalt; men vi have ogsaa seet saameget, at den æsthetisk dannede Læser hverken i Stiil eller Form her vil finde nogen stor Vederkvægelse.

— **Ludvig Holbergs Heltindehistorier.** Udgivne af G. Rode. Kbhv. 1861. (Schønbergs Forlag, pr. kompl. 1 Spd. 34 ß). Det har i det Hele været os glædeligt at iagttage Boghandlernes Virksomhed i den sidste Tid for Udgivelsen af populære historiske Skrifter, saameget mere, som vi deri saa et Tidens Tegn for, at disse fandt større og større Indgang i den Læseverden, hvor Romaner, og det ofte slette Romaner, tidligere raadede. Men dobbelt glædeligt har det været os at see, at denne Sands for populær historisk Læsning ogsaa har begyndt at føre til et fornyet Bekjendtskab med Fader Holbergs Skrifter i denne Retning. Hans Danmarkshistorie foreligger allerede for en rum Tid tilbage i et nyt Aftryk, og her faae vi en ny Udgave af hans „Heltindehistorier" og kan ogsaa med temmelig Sikkerhed love os en Udgave af det til disse svarende Skrift, Heltehistorierne. Hine ville maaskee interessere Læserne mere, men begge Skrifter afgive en ligesaa underholdende som lærerig Lekture og fortjene ved lettilgjængelige Udgaver at blive almindelige Folkeskrifter, ligesom de i ældre Udgaver allerede for endeel var blevne det. Som bekjendt bestaae disse Helte- og Heltindehistorier af en Række Levnetsbeskrivelser af historisk mærkelige Mænd og Kvinder, valgte tildeels saaledes, at vigtige Tidsafsnit oprulles gjennem de behandlede Personers Liv, paa samme Tid som de sammenstilles, saaledes, at Forf. faar Anledning til sammenlignende Charakteristiker „efter Plutarchi Maade", og især her finder da Holbergs Lune og skarpe og uhildede Blik paa Forholdene et vidt Virkefeldt. At enkelte Personers Liv efter de nyeste historiske Undersøgelser hvad Detaillerne angaar kunde fremstilles anderledes har mindre at betyde ligeoverfor Interessen af at følge Holbergs friske og klare, af Anekdoter idelig oplivede Fremstilling, der desuden saa at sige er af monumental Interesse i den dansk-norske Literaturhistorie.

— **Den danske Statshistorie,** nærmest fremstillet i dens Modsætning til Schlesvigholstenismen og de tydske Bestræbelser. Afhandlingen „Dänemark" i H. Wagners „Staats- und Gesellschafts-Lexicon", oversat af J. P. M. Grüne, med et Forord af Baron Bizen Finecke. (Kbh. 1861 hos Gyldendalske Bogh.) Denne Afhandling fremstiller de dansk-tydske Stridigheder paa en fra hvad man i Tydskland er vant til saa ganske forskjellig og for Danmark saa gunstig Maade, at man skulde troe, at den kun ved en Mystifikation har faaet Plads i et i selve Berlin udkommende voluminøst og vigtigt Værk. Uagtet Artikelen især vil være af Betydning som Orienteringsmiddel for fremmede Diplomater og Politikere, der, staaende paa fjernt Hold, kun ufuldstændigt have kunnet følge de dansk-tydske Stridigheders forviklede Gang, vil den dog ogsaa for nærmere indviede Læsere have sin Interesse som en letoverskuelig Sammenstilling af Tvistepunkterne.

— **Bondeliv i Norge,** fremstillet af Adolf Tidemand. Med Text af A. Munch. Med kgl. naadigst Tilladelse udført efter Originalmalerierne paa Oscarshal. Udgivet af Chr. Tønsberg. Priis 2 Spd. 60 ß. Dette Værk gjengiver i smukke Lithographier fra Bærentzens Institut i Kjøbenhavn Tidemands berømte Billedcyklus paa Oscarshall. Disse Billeder ere allerede for ti Aar siden, i større Format og til næsten den dobbelte Priis, ukomme hos Schulte i Düsseldorf, og ledsagede af den vakre poetiske Text, som nu ogsaa findes reproduceret i nærværende Udgave. Men Lithographierne i den tydske Udgave udførtes efter Malerens Cartons, hvilke i Enkelthederne ere fravegne i selve Malerierne, saaledes i væsentlig Grad ved „Lystringen". Hr. Tønsbergs Udgave gjengiver nøiagtig, nemlig efter Photographier, Billederne saaledes som de findes paa Oscarshall, og vil saavel herved, som ved sit bekvemmere Format og sin billigere Priis egne sig til „Erindring om Oscarshall" for de mange Besøgende der. Medaillonmalerierne ere gjengivne i samme Størrelse i denne norske som i den tydske Udgave, hvorimod Brudefærden og Lystringen kun er i totrediedeels Størrelse Ved denne sidste Reduktion er Værkets Format bleven indskrænket til samme Størrelse, som „Norge i Tegninger", og hiin billige Priis bleven mulig. Den norske Text ledsages af baade engelsk og fransk Oversættelse.

Norge.

Christiania. Til Universitetets Fest i Anledning af dets halvhundredaarige Jubilæum ville Udsendinger fra de svenske, det danske og Kiels Universiteter indfinde sig. I Throndhjem vil efter forudgaaende Indbydelse ogsaa en Fest finde Sted i Anledning af Dagen.

— Hs. Maj. Kongen tog 14de Aug. Afsked med Dronning Victoria i Osborne, hvorpaa han ledsaget af Prinds Albert begav sig til Leiren i Aldershot. Samme Dag ankom han til London, hvorfra han afreiste den 17de. Tilbagereisen lagde han over Land og ankom den 20de Aug. til Lübeck, hvorfra han med Dampskibet „Bore" afgik til Ystad og vil den 25de indtræffe i Stockholm. Samme Dag (21de Aug.), som Hs. Majestæt ankom til Ystad, opløstes Interimsregjeringen.

— Bjerregaards „Fjeldeventyr" er opført paa Djurgårdstheatren i Stockholm, men har kun gjort tynd Lykke og betegnes af Kritiken som et Stykke af „grundig klein Beskaffenhed."

— Christiania norske Theater har i sidst forløbne Spilleaar, ifølge den af den artistiske Direktør i Generalforsamlingen forelagte Aarsberetning, havt en Indtægt af 11,669 Spd. 24 ß. Uagtet Spilletiden ved Ombygningen var forkortet med $1\frac{1}{2}$ Maaned, var dog Indtægterne paa 2—300 Spd. nær gaaede op til foregaaende Spilleaars. 20 nye Stykker ere givne.

— Christiania Theater har i sidste Spilleaar havt en Indtægt af 29,417 Spd. 73 ß., deraf 24,404 Spd. 78 ß. ved Billetsalg, og Underballancen for nærværende Aar kan ansættes til 500 Spd. 21 nye Stykker ere opførte.

— Lektor Th. Kjerulf har fra Universitetet i Breslau modtaget Æresdiplom som Doctor philosophiæ i Anledning af hiint Universitets 50aarige Jubilæum.

— Musikus Udbye i Throndhjem er beskjæftiget med at komponere Musiken til en tre Akters romantisk Opera, „Fjeldfuglen", af Henr. Ibsen.

— For at bøde paa den herskende Pengetrang i vore Banke, har Kreditskassen forskaffet sig et Laan paa 200,000 Spd. fra Handelshuset Suhr & Søn i Kjøbenhavn.

— Professorinde Sørensen har til Universitetsbibliotheket skjænket sin afdøde Mands værdifulde Samling af medicinske Bøger, tilsammen 1200 Bind.

**) Det var til dette Daa siden svarede med disse almindelige og som jeg vil haabe endogsaa taktisk gjendrevne Argumenter imod Sprogbevægelsen. Havde der været Stedet til en slig Disput, saa kunde jeg have svaret ham mangt og meget og troligviis været ligesaa bidende som han. Men jeg troede det passende blot at svare:
Det er underligt at høre Daa tale sligt, han, som var en af de Første her til at gjøre det samme som vi nu, bare med den Forskjel, at Tiden endda ikke var kommen til at gaae saa langt. Det er en kvantitativ men ingen kvalitativ Forskjel mellem os. Han kom med somme nye Ord og han forsøgte endogsaa paa at stave anderledes. Disse Herrer ældre Literater, blive ligesom rædde sine egne Konsekventser, og det kun ogsaa let hende enhver af os. . . Det er som sagt intet Nyt men der er forsøgt at finde den rette Duren, musikalsk talt, og det maa være dette som gjør Maalet ligesom ukjendeligt for dem. (Daa forvarede sig naturligviis imod denne, som jeg haaber literaturhistorisk sande, Opfatning, og blandede mærkelig nok Henr. Wergeland ind i med, og endda mærkeligere tog Wergeland i Forsvar. Paa dette skulde jeg have bygget god Eddik).

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 35. | Udkommer hver Søndag Morgen. | **1ste September 1861.** | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | **10. Aarg.**

Indhold.

Carl Ploug.

III.

(Sidste Artikel).

Efterat Ploug allerede i sine egentlige Studenteraar var kommen mere og mere ind paa Politiken, traadte han i Foraaret 1841 ind i Dagbladet „Fædrelandets" Redaktion. I denne Stilling har han nu i over 20 Aar med urokkelig Fasthed arbeidet for de 3 store Formaal: Nordens Eenhed, Danmarks politiske Grændse ved Eideren, hvormed Slesvigs Danskhed hænger sammen, og hans Fædrelands konstitutionelle Frihed. Som navngiven ansvarlig Redaktør maatte han under de tunge Vilkaar, som den danske Presse før 1848 levede under, flere Ganger fratræde; men i Virkeligheden var han den, som alligevel stod for Styret og skrev de fleste ledende Artikler, mens en eller anden Straamand blev indsat som Sætte-Redaktør, saa ofte han var under Forfølgning eller havde Censurdomme hvilende paa sig. I disse Trængselens Aar var „Fædrelandets" ubøielige Holdning af saa meget større Betydning, som det i længere Tid blev staaende alene i Kampen for dansk Folkelighed og dansk Frihed, efterat Kjøbenhavnsposten under Grünnes Redaktion var kommen mere og mere bort fra den nationale Side og havde givet sig det yderste Venstres og tilsidst Socialisternes Meninger i Vold — for siden at tjene Heelstaten og Reaktionen. Men stod „Fædrelandet" end ene, og var end Udsigterne for dets Sag mørke, saa talte det dog ikke som den, der ikke havde Haab; det talte heller som den, der havde Myndighed; det førte den mandige Overbeviisnings varme Sprog; det havde Tro paa sin Sags Retfærdighed; det følte, at Folket alt mere sluttede sig til denne, — og 1848 seirede dets Meninger, og dets Venner kom for en Tid til Roret. Dog Danmark skulde ikke i Fred faae nyde Frihedens Velsignelser; det maatte føre en treaarig forbitret Krig mod det schleswig-holsteinske Oprør og de preussisk-tydske Erobringsplaner; og gik det end seierrigt ud af Kampen, og blev end Sønderjylland som dansk Land bragt i en heldigere Stilling end før Krigen, saa blev dog ikke Danmarks Sydgrændse fast afpælet, dets Stilling til Holstein og Tydskland ikke bragt paa en grei Fod og altsaa heller ikke Rigets politiske og nationale Selvstændighed betrygget. „Fædrelandet" blev derfor nødt til at fortsætte Kampen, og det har ført den med samme ufortrødne Iver som før. Det har ikke dreiet Kappen efter Vinden; det har ikke lempet sig efter de vexlende Folkestemninger, om derved end øieblikkelig Ære og Fordeel (forøget Abonnement-Antal) kunde været at vinde. Men netop ved denne usvigelige Trofasthed mod dets engang vedtagne Meninger har det vundet sig en æreful Stilling som maaskee neppe noget andet Blad i Norden; selv de, som ikke hylde dets Meninger eller ganske kunne billige dets Færd, have dog Respekt for det; og Folket vil nok have det paa Følelsen, hvem det bør stole paa i farefulde Tider. Dette er det Store ved Sagen, og denne Dom kan ikke blive underkjendt, om man end har aabne Oine for Bladets og dets Lederes Skyggesider. Vi respektere fuldkommen „Fædrelandets" Opposition mod det nærværende danske Ministerium, respektere den saa meget mere, som det kun ugjerne har kunnet ville indtage en saadan Stilling til Mænd, hvoraf Flere regnes til dets nærmeste politiske Venner. Men det forekommer os, at det paa det Sidste oftere har viist en overdreven Knarvorrenhed og Mistænksomhed, og at dets Færd ikke altid har været politisk klog. Dets Polemik er derhos ofte bitter og hensynsløs; er det end Sagen, som fremforalt ligger det paa Hjertet, saa bliver dets Udfald mod Mænd fra den modsatte Leir dog undertiden saa grove og nærgaaende, at det lettelig faar Udseende af, at det er Personerne, som det ønsker at komme tillivs, og det har vistnok stundom derved skaffet sine Modstandere Sympathier og skadet sin egen Sag. Vi skulle minde om dets Angreb paa gamle Ørsted, en Mand, hvem det visselig ikke havde Aarsag til at være huld, og hvem det ikke kunde ønske betroet Statsroret, men som dog havde et for stort Navn i sit Land til at blive saaledes tilrakket. Disse Feil paa den ene Side i Forening netop med dets Fortrin, dets Støhed og Standhaftighed paa den anden, har vel sin Deel i, at „Fædrelandet" neppe nogensinde har været meget populært, forsaavidt man forresten vil lade Abonnent-Antallets Størrelse være noget Mærke paa Populariteten. Noget kan det sagtens ogsaa have bidraget hertil, at det i 1848 samtidig med en Udvidelse af Formatet foretog den forresten priisværdige Forandring at udkomme med latinsk Tryk. Det har altid havt et for et Dagblad usædvanlig godt Udstyr; men det har heller aldrig hørt til de billige Blade. „Fædrelandet" kan med Rette være stolt af den Stilling, det saa længe har indtaget. Men denne Stolthed, som vi troe at kunne tillægge det, forekommer os tillige at være ledsaget af en vis Stivhed. Medens vi til de Fortrin, som ere en naturlig Følge af dets Udgiveres Dygtighed, kunne lægge, at det har en god Feuilleton, og at man tillige kan vente der at finde de fleste Artikler, som Aviserne pleie at byde sine Læsere, maa det dog mærkes, at med Aarene og med den stigende Konkurrence er Publikums Fordringer til Dagbladene stegne, og at det der forlanger at finde Besked, og det ret hurtig, om alt flere og flere Ting. Mange af disse Fordringer kan et Blad tilfredsstille uden at synke ned til et Sjakkerblad; det kommer saa meget an paa Maaden. Det er i denne Henseende, „Fædrelandet" forekommer os at vise en vel stor Utilbøielighed til at efterkomme Tidens Fordringer; ogsaa herved kan det have bidraget til, at Andre have høstet, hvor det har saaet. — Stilen i „Fædrelandets" ledende Artikler er i Almindelighed klar og anskuelig. Under sin Argumentation bruger det ofte at anføre de Indvendinger, som kan tænkes fra den anden Side, hvilke det da med det Samme gjendriver. Dette gaar igjennem næsten alle større Artikler fra Plougs Haand („Men, vil Nogen sige", „Men, vil man indvende os") og antager ved sin hyppige Forekomst undertiden Præget af nogen Maneer. Det Sprog, som findes i disse Artikler, er sædvanlig rent, smukt og mandigt, undertiden noget eiendommelig dansk, men desuagtet saa nordisk nationalt, at det ogsaa i denne Henseende fortjener at fremstilles som Mønster for de fleste af vore egne Avisskrivere, der ikke sjelden føre et sjusket og for alt nationalt Sving blottet Sprog (ved hvilken Bemærkning vi ikke have tænkt at stille nogen Fordring i norsk-norsk Retning). — Naar vi have talt saa længe om „Fædrelandet", er det, fordi man ikke kan nævne det, uden med det Samme at tænke paa Ploug, som her har fundet den fornemste Mark for sin Virksomhed, og hvis Navn ogsaa staar paa Foden som den ansvarlige Redaktør; men vi have tillige talt om dets Udgivere, da vi vel vide, at den „kundskabsrige, trofaste og fordringsløse" Kandidat Jens Finsteen Giødwad hele Tiden har staaet ved hans Side. Det er ventelig fra hans Haand, at de skarpe Angreb paa den danske Regjering skrive sig, som for nogle Uger siden have været at læse i Bladet.

Som Redaktør af „Fædrelandet" kom Ploug til paa mange Maader at gribe ind i Danmarks offentlige Forhold, altid ledet af et oplyst Frisind. Som offentlig politisk Person og som Folketaler var han ogsaa udenfor sit Blads Spalter virksom i sit Lands Tjeneste. Saaledes deeltog han under de mindeværdige Martsdage 1848 i de bekjendte Casino-Møder og havde sin Deel i Æren for, at den fredelige indre Revolution, som disse Møder fremskyndede, løb saa smukt af som maaskee ingen anden. Paa sit Fødested blev han valgt til Medlem af den grundlovgivende Rigsdag, fra hvilken vi mindes et veltalende Forsvar for den almindelige Stemmeret. 1854—57 sad han i Folkethinget som Repræsentant for Svendborg og blev 1859 valgt til Medlem af Landsthinget for den fyenske Landsthingskreds. Som en af „Danmarks bedste Mænd" bør Ploug ansees som selvskreven til at tage Sæde blandt sit Folks Udkaarne, skjønt som vi troe, efter sin Personlighed snarest i Folkethinget, og han vil altid forstaae at vinde Opmærksomhed og hævde sig en vis Betydning. Imidlertid har han neppe som indre dansk Politiker den Anseelse som i Egenskab af skandinavisk Leder. Han regnes neppe til de Størrelser af første Rang, som enhver Kreds vilde være glad til at kunne faae til Repræsentant, — og paa den anden Side tragter han vel heller ikke selv saa særdeles efter Rigsdagskaldet. Naar han ikke stadig har været Rigsdagsmand og allerede i en forholdsviis ung Alder og i Besiddelse af usvækket Styrke har foretrukket det roligere Landsthing, saa finde vi Grunden hertil snarest deri, at han føler sig saa stærkt bunden til „Fædrelandet", tror gjennem dette nærmest at kunne arbeide for sit Folk og derfor ikke vil unddrage Bladet sine Kræfter i den Grad, som en fuldstændig Opgaaen i Rigsdagslivet vilde kræve, og at han nødig vil slutte sig saa nær til noget af Partierne paa Rigsdagen, at dette kunde svække den Uafhængighed, han sætter saa stor Priis paa at bevare som Redaktør. Han maatte ogsaa i 1855 føle, at Rigsdagsmændene arbeide under større Tvang end Dagbladsskriverne, idet han i Folkethinget stemte for Heelstatsforfatningen, som han indtil det Yderste havde bekjæmpet i „Fædrelandet", — ligesom da Danmarks Udrivelse af den usalige Heelstatsforbindelse fremdeles — vi sige det til hans Ære — er en Hovedartikel i „Fædrelandets" Politik. Som Redaktør har han vistnok ofte behandlet praktiske Spørgsmaal; men han har dog ikke levet saaledes med i det praktiske Liv, at han kan føle sig oplagt til stadig at fordybe sig i de ofte smaalige Sager, som ere blevne en vigtig Deel af Rigsdagens Arbeider, efterat de største politiske Spørgsmaal ere henlagte fra den til Rigsraadet. Paa Rigsdagen maa Ploug nu nærmest siges at høre til Centrum eller at staae midt imellem de to Partier, hvori en sørgelig Fortid og en skjæv Udvikling desværre ligesom hos os har deelt Folket: et Embeds-

mands- eller Intelligents-Parti og et Bonde- eller Menigmands-Parti. Efter sin Dannelse og Udvikling maa han vel som oftest samstemme med det Første, dog langtfra altid, da det, skjønt i det Hele frisindet, ofte kommer til som Bondevennernes Modsætning at repræsentere den konservative Side, — og Ploug er gjennemgribende liberal. Da Misstemningen over Bondevennernes Misbrug af deres Overtal i Folkethinget ifjor gav sig Luft i Pressen og gik over til Angreb paa Valgloven, tog „Fædrelandet“ med Kraft den almindelige Stemmeret i Forsvar, og under den stærke Fordømmelse, som under den sidste Valgkamp lød over Bondevennerne, var „Fædrelandet“ meget maadeholdent. Da de bondevenlige Førere, skjønt de i sin Tid havde hjulpet Reaktionen til at gjennemføre Heelstatsforslagene, i den sidste Tid have viist sig som enragerede Eiderdanske og Skandinaver, kan vel Ploug have faaet en vis Svaghed for dem; men han finder dog, formode vi, at der klæber saa meget Sjofelt og Lurvet ved flere af disse Politikere, at der ikke lettelig kan blive Tale om nogen nærmere Sammenslutning.

I en for norske Læsere bestemt Skildring af Carl Ploug bør det ikke lades uomtalt, at han altid har viist en varm Interesse for Norge og ved enhver Leilighed været villig til at give det dets Ret som et selvstændigt Led i det nordiske Broder-Forbund. Vi hidsætte som Prøve herpaa følgende Udtalelse, tagen af hans Afskedshilsen til de norske Deeltagere i Studentermødet af 1845: „Hilser Eders Folk i Klippelandet, at der her paa Sletten kun findes een Følelse for Norge, det er Broderkjærlighed; hilser det, at for den nu mandvoxne Slægt af det danske Folk har der aldrig existeret noget Brud med, nogen Adskillelse fra det norske, fordi vi erkjende at være forbundne med Eder ved et aandeligt og nationalt Baand, som ikke kan brydes; hilser det, at vi, denne mandvoxne Slægt, aldrig have beklaget, at Norge ophørte at være Danmarks Tjenestekvinde, men at vi altid have glædet os over i det at besidde en fribaaren Søster.“ Paa denne sin Interesse gav han en kjærkommen Prøve ved sine Artikler i Fædrelandet f. A. under Striden med vore svenske Brødre, og ved det ovennævnte Lag paa Fredriksborg gav han en fyldestgjørende Forklaring om Grunden til, at han først optraadde, efterat Statholdersagen var afgjort. Om vi ikke tage Feil, er det „Fædrelandet“ (og da ventelig Ploug), som først har aabnet den danske Læseverdens Øine for Henrik Wergelands Storhed og Betydning som Digter, mens han før i Danmark gik for en raa og uforstaaelig ultranorsk Vildstyring, og „Fædrelandet“ har oftere indeholdt Anmeldelser af nyere norsk Literatur. Ved mange Leiligheder har Ploug under Udtalelsen af sin Kjærlighed til det norske Folk stærkt betonet, at det danske Folk i national Henseende staar det norske nærmere end noget andet, og omvendt det norske det danske. Om nu denne Paastand holder saa ganske Stik, om

„Flyvende Ræve“ i den zoologiske Have i London.

ikke ialfald den norske Almue staar den svenske nærmere end den danske, derom kunde vel opkastes Spørgsmaal; men dette Spørgsmaal bør ialfald ikke fremkalde nogen Tvist. I intet dansk Blad har de nyere norske nationale Bestræbelser fundet saadan velvillig Omtale som i „Fædrelandet“, ligesom da en Mand, der saaledes som Ploug har levet i og for Nationalitetsbestræbelserne, ikke vel uden at fornægte sig selv kunde bryde Staven over den samme Bevægelse overført paa norske Forhold. Vi finde det i sin Orden, at han under Laget paa Fredriksborg blev Vidne til det pudsige Ordskifte, som „Dølens“ Optræden vakte; det hørte til de Minder, han burde tage med fra Norge, at faae et lidet Billede af det Sprogrøre, vi leve i. Vi troe vistnok, at han kun med Smerte vilde see, at Kampen førte til et fra det danske adskilt norsk Skriftsprog, — Noget vi hverken holde for rimeligt eller ønskeligt —; men vi troe, at han ogsaa her vil give Norge hvad dets er, at han maa have et aabent Blik for de berettigede Sider ved Sagen, at netop han, som har ofret sin Kraft i Kampen for en undertrykt Nationalitet, vil vide at vurdere baade den Følelse, som har vakt vort „Maalstræv“, og dettes enkelte Aabenbarelser bedre end mangen Landsmand, der dækker sin Magelighed eller Uvidenhed ved Flauser eller fornem Afviisning.

Ploug blev for nogle Aar siden gift med Elise Michelsen, en Steddatter af den ogsaa som Rigsdagsmand bekjendte Konsul Alfred Hage, hvis Huus danner Samlingspunktet for mange af Kjøbenhavns Notabiliteter. I dette Ægteskab har han 3 Børn. Hans Hustru fulgte ham i Sommer paa hans Reise i Norge, som han har skildret i en Række Breve i „Fædrelandet“ *).

l—e.

*) I forrige Nummer er indløbet en meget uheldig Trykfeil. 4de Spalte Linje 19 nedenfra staar det, at Ploug er jevnbyrdig med og har Adgang til Danmarks første Mand, hvorpaa det heder, at Kong Fredrik takkede ham for en Tale o. s. v. For Mand læs Mænd. — 3die Spalte 4de Linje ovenfra staar „Fordelene til Unionen“ for „Fordelene ved Unionen.“ — 2den Spalte Linje 15 nedenfra staar „det“ for „den.“
I No. 33 staar 6te Spalte Linje 14 nedenfra „det Idealeste“ læs: „det Ideale.“

Flyvende Ræve,

nylig komne til den zoologiske Have i London.

Denne store frugtædende Flaggermus fra Indien — (Pteropus Edwardsii) eller „flyvende Ræv“, som den undertiden urigtig er kaldet, siden den Intet har at gjøre med den kjødædende Klasse, hvortil Ræven hører — der har samme Vingeomfang som en Ravn, er sjelden bragt levende her til Landet. Men nu er tre fremkomne, som overlevede et stort Antal, der sidste Høst blev bragt fra Calcutta. Ved en tidligere Leilighed har man kun for en kort Tid kunnet holde dette rare Dyr ilive her. — I sit Fødeland — de indiske Øer — ere disse Dyr talrige, og leve der i store Selskaber. De samles i store Mængder til et Træ, og hænge sig efter Bagkløerne paa de nøgne Grene og ofte i saa stort Antal, at det for den uvante Tilskuer seer høist underligt ud. Der hænge de saaledes sovende den største Deel af Dagen næsten som Pølser efter en Stang, med Vingerne sluttede om Kroppen, saa de ikke see ud som levende Dyr, men for den uvante Tilskuer næsten som en Deel af Træet selv eller en Frugt paa det. Men naar Aften kommer, flyve de ud i store Flokke til Plantager og Landsbyer og Skove og æde da op al den Frugt, de finde.

Portugiserne i Vest-Indien skulle være de Eneste, som æde Kjødet af disse Dyr, og en Oberst Sykes har sagt, at det er overmaade godt, uden nogen ubehagelig Lugt. (Efter Ill. Lond. News).

Nordisk, Norsk, Dansk.

(Af P. A. Munch).

I.

I det sidste udkomne Hefte af „Antiqvarisk Tidsskrift, udg. af det kgl. nordiske Oldskriftsselskab“ findes der blandt de mange Nordens Archæologi vedkommende og uvedkommende Artikler en Anmeldelse af Englænderen Dasents, som det lader, høist velstrevne og interessante lille Skrift „The Norsemen in Iceland“ (i Oxford Essays for 1858) ved Grimur Thomsen. I denne Anmeldelse forekomme følgende Ytringer, som vi ikke kunne undlade at underkaste en nærmere Drøftelse.

„Ingen Efterkommer af saadanne Forfædre, ingen Dansk, Norsk, Islænder eller Svensk kunde give en mere træffende og paa samme Tid levende Skildring af Nordens Oldtid, end den lærde Englænder her har givet. Herr Dasent har trængt ind i den nordiske Aands Væsen; dette er Hovedsagen. I Smaating har han stundom feilet, og i sin ellers saa nøiagtige Undersøgelse forbigaaet enkelte ikke uvigtige Træk af den skildrede Tidsalders Charakter. Det har saaledes blandt Andet undret os, at han, hvor vi paa Dansk, Svensk, og Islandsk sige „Nordbo“, „Nordisk“, „Norrænn“ o. s. v., overalt bruger den engelske Benævnelse Norse, istedenfor Northern, Northmen o. l. Om denne Benævnelse end til en vis Grad lader sig forsvare, naar den anvendes paa Islands Nybyggere, hvoraf Fleertallet unægtelig vare Normænd, saa kan dog en i de nordiske Oldskrifter saa bevandret Forfatter, som Hr. D., ikke være uvidende om, at den gamle nordiske Literatur, at det oldnordiske Sprog, at den nordiske Aand, Folk o. s. v. ligesaagodt er Dansk, Svensk og Islandsk, som Norsk, at man gjør rettest i at betragte det som Sameie for hele den skandinaviske Stamme, og at man ved at give visse lærde Normænd Medhold i deres skinsyge Expropriation af det øvrige Norden med Hensyn til Nordens Literatur og Historie, forlader den literaire og historiske Sandhed. Herr D.'s nøie Kjendskab til Sagaerne har dog maattet overbevise ham om, at den klassiske Hovedbenævnelse for det nordiske Oldsprog var indtil Midten af det 14de Aarhundrede ikke norræna, men dönsk túnga; denne Betegnelse vil han finde i Ýnglínga saga c. 20, i Snorra Edda, Skáldskaparmál c. 43, i Hervarar saga c, 4. i þáttr af Ragnars sonum, c. 3, i Fornmanna Sögur X, S. 179, i Jómsvíkinga Saga, c. 6, i Heimskringla, Formálinn I, S. 1, (hvor dönsk tunga overalt bruges om det Hovedsprog, der taltes over hele Norden), fremdeles i Ólafs saga Tryggvasonar, cc. 48; 69, 271 og 283, i Fagrskinna, cc 82 og 117, i Knytlínga saga, c. 17. Ólafs saga ens helga Prologus, og c. 44, hvor Talen er netop om norske Høvdinger, der udmærkede sig blandt dem, „der talte den danske Tunge“. Paa samme Maade omtaler Saxo (I, XII, S. 610) Danicæ vocis homines, Væringerne i Miklagard; men mærkeligst er dog følgende Sted af Islændernes gamle Lovbog, Grágás, þíngskapaþáttr, c. 1:

> þann mann scal eigi í dóm nefna, er eigi hefir mál numit í barnæscu á danska túngu, áðr hann hefir iij vetr verit á Islandi eþa lengr,

hvorefter altsaa Indfødsret paa Island beroede paa om Vedkommende „som Barn havde lært at tale den danske Tunge“. Smnlg. iøvrigt C C. Rafns Afhandling herom i Antiquités de l'Orient, introd. p. XII-XLVIII. Men afseet herfra er det utvivlsomt, at norrœnn, i Analogi med suðrœnn, austrœnn og vestrœnn, betegner det nordlige, nordiske og ikke det særlig norske; saaledes hedder det ogsaa i Fornmanna Sögur XI, S. 412, „at norrœna (det nordiske Sprog) ved Aserne blev udbredt over hele Norden, Saxland, Danmark, Sverige, Norge og en Del af England“ (smlg. Snorra Edda I, 28-30; Heimskringla I, 126-28). Vi ere derfor saameget mere tilbøielige til at antage, at Hr. D. ved Norse vil betegne det Nordiske i det Hele, som han i sine tidligere Skrifter har brugt den samme Benævnelse i Tilfælde, som t. Ex. om den yngre Edda, hvor der end ikke kunde være Tale om nogen norsk Medeiendomsret, og førend den nyere norske literære Havesyge var begyndt at yttre sig. I denne Henseende tvivle vi saa meget mindre om, at Hr. D. jo, i Fortsættelsen af sin Afhandling, vil give Almeenheden den fornødne Forklaring, som vi holde os overbeviste om, at han vil undgaa al Tvetydighed.“

Det kunde jo vistnok synes overflødigt, at tage Notits af hvad en Dilettant, som Anmeldelsens Forfatter, finder for godt at anføre om en Materie, hvortil han øiensynligt kun har den mest overfladiske Kundskab, og hvor han, som man seer, hovedsageligt grunder sit Ræsonnement paa Tilsnigelser, idet han fremsætter som givet og udenfor al Tvivl, hvad han først skulde bevise, f. Ex. at norrœnn betyder nordisk,

ikke „norsk", at den gamle nordiske Literatur ligesaagodt er dansk, svensk og islandsk, som „Norsk" o. s. v. — Men da han tillige tager Anledning til at henkaste Insinuationer mod „visse lærde Nordmænd", som om de af Skinsyge søgte at expropriere det øvrige Norden med Hensyn til Nordens Literatur og Historie, og denne hans ligeledes ubeviiste Ytring har faaet Plads i et af Nordens mest udbredte Tidsskrifter, kunne vi ei lade hans Ytringer gaae ganske upaatalte hen, idet vi derhos benytte Leiligheden til i Korthed at opstille og begrunde de Sætninger, hvilke han her vil have betragtede, som om de ej udsprang fra Overviisning, men fra Skinsyge og „literær Havesyge".

1. Benævnelsen Norrœnn. Det kan vistnok aldrig falde Nogen, der kjender nærmere til vort og de andre germaniske Oldsprog, ind at benegte, at dette Ord oprindeligt og egentligt betyder „kommende nordenfra", „hørende til Norden". Thi Endelsen — rœnn, oldtydsk — rôni, betegner omtrent det samme, som det tydske — isch, vort — sk eller efter den fra Tydskere laante Form — isk. Norrœnn, der egentlig skulde hede norð-rœnn, betegner altsaa, om man vil, efter den oprindelige Sammensætning „nordisk". Men den oprindelige etymologiske Betydning er eet, den særlige, som konsekvent Brug har givet Ordet, et andet. Ligesaavist, som at norrœnn i grammatisk og etymologisk Forstand betyder „nordfra kommende", ligesaavist er det, at det i alle ei alene islandske og norske, men ogsaa svenske, og man kunde vel og, hvis man havde dem, sige danske Oldskrifter, stadigt betyder „norsk", d. e. „Norge tilhørende, „fra Norge kommende". Rummet tillader os her ikke at anføre mange Exempler, men nogle faa ville være tilstrækkelige, og deres Rigtighed vil Hr. Th. mindst kunne benegte, da de ere hentede fra islandske, svenske og tildeels danske Skrifter. I den islandske Lovbog Graagaas, Vigslode Kap. 37 staar der „Ef útlendir menn verða vegnir á landi her, danskir eðr svænskir eða norrœnir" — (ↄ: om udenlandske Mænd blive dræbte her til Lands, „danske eller svenske eller norske"). — Her kan det dog vel ikke falde endog Hr. Th. ind at oversætte „danske eller svenske eller nordiske". I den islandske Laurentius Biskops Saga berettes det i sidste Kapitel, at Laurentius paa sit Yderste tilskrev Erkebiskopen i Nidaros om at det var gavnligere at have en islandsk Biskop i Hole end en norsk, (da nemlig i henved hundrede Aar Erkebiskopen i og Kapitlet i Nidaros, der valgte de islandske Biskoper, helst valgte Nordmænd). Sagaens Ord ere: „at betr mundi henta kirkjunni etc. at hafa islenzkan biskup en norrœnan". Her kan man ligesaalidet oversætte „heller en islandsk B. end en nordisk". I Haakon Haakonssøns Saga Kap. 2 siger Islænderen Sturla om Jarlen Haakon Galin, hvis Fader var svensk, at han ansaaes som „útlendr at födur Kyni en eigi norrœnn", d. e. „udenlandsk paa fædrene Side og ikke norsk": en svensk erklæres altsaa her for „ikke norrön"; Hr. Th. vil dog vel ei paastaae, at man her skulde sige „ikke nordisk"? Vi ansee det ei nødvendigt at anføre flere af de fast utallige Steder, hvor norrœnn i islandske Sagaer stilles i Modsætning til „islenzkr", danskr eller svænskr, og saaledes alene kan betegne norsk. Af svenske Skrifter nævne vi den gamle Vestgøtalov,

Keiser Napoleons Modtagelse af Hs. Majestæt Kong Carl ved Haveporten til Slottet Saint-Cloud.

Drabsmaal Kap. 5 (Schlyters Udg. S. 13): dræpar maþær danskan man ællæ noræn man, bøte niu markum: („dræber man en dansk eller norsk Mand bøte 9 Mk.); „vestgøtisk" og „svensk" Mand ere strax foran omtalte. Her vil man dog vel ikke paastaae, at „noræn" skal oversættes „nordisk". — Hvad danske Skrifter angaar, da gives der vel ingen saadanne, hvor der er Anledning til at anvende Ordet „norrœnn", men Knytlingasaga, som handler om danske Forhold, kalder dog den paa mødrene Side fra Norge stammende danske Høvding ved Sven Estridssøns Hof „Hákon hinn norrœni" ↄ: „Haakon den norske", og paa Runestenen fra Egaa i Jylland (Nord. Tidsskr. for Oldkyndighed II. 2.) tales om en landirþi Kitils þis nuruna", d. e. landhirðir Ketils þess norrœna, „Ketil den Norskes Landvogter"; — i ingen af disse Tilfælde vilde nogen fornuftig Mand falde paa at gjengive „norrœnn" med „nordisk". Her paatrænger sig nu Spørgsmaalet: „har Hr. Th. kjendt disse Steder eller ei"! I sidste Fald er han uberettiget til at have en Stemme i Sagen; i første har han med Flid søgt at fordølge, hvad der talte imod hans Paastand, og han er isaafald idetmindste uberettiget til ovenikjøbet at fremsætte Insinuationer som de ovenanførte.

Hvad nu ellers denne tilsyneladende Vilkaarlighed angaar, at norrœnn, der oprindelig betyder „nordisk", altid betegner „norsk", da er den ikke vilkaarligere end at „Nordmand", der dog jo aabenbart etymologisk kun betegner „en Mand fra Norden", efter Sprogbrugen betegner en Indbygger af Norge. Enhver indseer lettelig, at „Nordmand" og „norrœnn" høre sammen, som Substantiv og Adjektiv; Brugen er nu engang denne, ligemeget hvorledes denne er opstaaet. Ja egentlig gjælder endog det samme om Ordet „norsk", d. e. „nord—sk" en ligefrem modern Gjengivelse af norrœnn f. norð-rœnn. Man faar tage denne Sprogbrug som den er; den lader sig ikke bortræsonnere, og Hr. Th. gjør bedst i at støtte sig til sin Landsmand J. Eriksens Autoritet i dennes Noter til P. Vidalins Afhandling om „dansk Tunge" S. 269; „Norrœnn maðr" Norvegum, a Dano, Sveco, Islando distinctum, semper notat.

Mit Fødeland — God Nat!

(Efter Byron. Childe Harold C. 1.)

Farvel, Farvel, mit Fødeland,
Som sank i Bølgen blaa!
I Natvinds Suk og Bølgers Brand
Og Maaneskin vi gaa —
Den Sol paa Flugt vi følge nu,
Som skjuler sig saa brat;
Farvel en Stund til den — og du,
Mit Fødeland — God Nat!

Kun Timer faa, og op af Grav
Den staar med gylden Bord;
Og jeg skal hilse Luft og Hav,
Men ei min Moder-Jord,
Saa øde staar min gode Hal,
Dens Arne er forladt,
Og Ugræs Volden eie skal;
Hyl da, min Hund, i Nat!

Kom hid, kom hid, du Smaadreng fin!
Hvi klynker du forsagt?
Siig, bæver du for Stormens Hvin
Og frygter Bølgens Magt?
De Taarer væk du ryste maa,
Vort Skib er stærkt og snart;
Vor bedste Falk kan neppe gaa
Mer lystig i sin Fart!

„Lad Stormen gaa, lad Bølgen slaa!
Jeg trodser Sø og Vind;
Dog undres ei, Hr. Junker, paa
At jeg er mod i Sind;
Fra Faders Gaard jeg drog min Vei,
Forlod min Moder mild,
Og har en Ven foruden dig
Og En — deroventil.

„Mig favned varmt min Faders Arm,
Alt uden Klage dog,
Men Sukkene fra Moders Barm
De følge mig paa Tog."
„Hold op, hold op du Smaadreng god!
De Taarer klæde godt;
Randt i min Barm saa skyldfrit Blod,
Var og mit Øie vaadt."

„Kom hid, kom hid min bolde Svend!
Hvi er din Kind saa bleg?
Siig, er du ræd de franske Mænd
Hvad eller Stormens Leg?"
„Tror du, jeg skjælver for mit Liv?
Ei er jeg veg i Sind;
Men Tanken gaar til eenlig Viv,
Det bleger vel min Kind.

Ja, Viv og Børn bo nær din Hal,
Som Fjernet tar i Favn;
Siig, hvad hun vel dem svare skal,
Der kalde paa mit Navn?"
„Hold op, hold op, min Svend saa god!
Din Sorg jeg klandrer ei;
Men jeg, som fik et flygtigt Mod,
Med Latter flyr min Vei."

De Suk paa Skrømt, hvo agter paa,
Hos Viv og Pigelil?
Snart tørres vil de Øine blaa
Af nye Glæders Ild.
Ei svunden Fryd et Suk jeg gav,
Ei Farer paa min Færd,
Det er min Ve, jeg veed ei af
En Ting, en Taare værd.

I Verden ene staar jeg nu
Alt paa det vide Hav,
Skal tynge Andres Nød min Hu?
Ei Een sin Tro mig gav.
Maaske jeg savnes af min Hund?
Ak, mæt af fremmed Mad,
Den sled mig sønder samme Stund
Jeg nærmed mig den glad.

Med dig mit Skib jeg gaar med Hast
Alt over salten Sø.
Og hvor du vil, iland mig kast,
Kun ei paa egen Ø.
Velkommen Vover mørkeblaa!
Har I mit Syn forladt,
Velkommen Ørk og Fjelde graa!
Mit Fødeland — God Nat!

Fr. G.

Gamle Nyheder.

Naiv Maade at feire Universitetets Stiftelsesfest paa. Opfyldelsen af Nordmændenes længe nærede Ønske om et Universitet feiredes som bekjendt ved en Nationalfest den 11te Decbr. 1811 over det hele Land og med en saa almindelig og oprigtig meent Glæde, som endnu aldrig nogen Begivenhed har fremkaldt hertillands. Men uagtet disse Festligheder findes beskrevne i en tyk Bog, have de fleste Nulevende vistnok lige saalidet Begreb om deres Storartethed i det Hele, som de have om de i Sandhed uhørte og rørende Opofrelser, der fra Tusinders Side gjordes for at Norge kunde faa dette sit Universitet. Ved Siden af de store og statelige Fester saa man ogsaa enkelte Forsøg paa at feire Dagen, der vare mere naive og velmeente, end hensigtspassende. Heraf haves naturligvis ingen Beskrivelse i den af Hr. Platou i sin Tid udgivne officielle Beretning, men de fortjene dog ogsaa at kjendes, og derfor hidsætte vi en Beretning om den Maade, hvorpaa Festen feiredes i Flekkefjord, og som findes i „Christianssands Adresse-Kontoirs Efterretninger", No. 7 for 1812.

„I Anledning af Festdagen den 11te December, var Apotheket i Flekkefjord meget skjønt oplyst med dobbelte Rader Glaslamper af Husets Forside, saavel Over- som Underværelserne. Den midterste Deel over Gadedøren og øverst op til Kvisten med Transparente indenfra, oplyst med Lamper.

1. Over Gadedøren i en lang Ramme, Ordene:
Norges Hæders-Dag den 11te December 1811.
2. Derover i et stort Fag Vinduer, paa høire Side, den kongelige Krone, som holdes i Veiret af 2de Hænder ud af Skyerne, hvorved Hans danske Vimpler paa hver Side og omslynge(n)de Ordene:

Blandt Norges Fjælde,
Staaer Sjette Frederik,
Og Marias Vælde.

Derunder Scepter og Sverd over Kryds.
Paa venstre Side ligeledes den kongelige Krone, som holdes i Veiret af 2de Hænder ud af Skyerne, og danske Vimpler omslynge(n)de Ordene:

Folkets Fader
Og Landets Ven
Er Vor Store Frederiks Løn.

Derunder en Ege- og Palme-Gren over Kryds.
3. Atter to Fag Vinduer oplyst med dobbelte Rader Glas-Lamper.
4. Øverst i Kvisten Transparent i Ramme af en halv Circel, deri en Slange i Runddeel som bider sig i sin Hale og i dets Midte et Øie, og udenom alt dette, Ordene:

Seli Deo Gloria.

Samme Dags Morgen den 11te December 1811, blev Apothekeren glædet derved, at hans Kone blev lykkelig forløst med en Datter, som den 1ste Januar 1812 i Daaben blev givet Navnet Nora, af P. M."

Literatur.

Sigrid. Original Fortælling af Arnulf. (Throndhj. 1861. 98 S. 8. J. Andersens Enkes Forlag. Priis 36 ß.) Dersom Ingen havde hørt Noget fra B. Bjørnson, siden han drog til Italien, og denne Fortælling, efter behørige Bebudelser, var kommen ud med hans Navn paa, vilde maaskee nok en enkelt kritisk Sjæl ligesaavel tvivlet om hvorvidt „Sigrid" kunde maale sig med „Arne," som denne Fortælling med „Synnøve Solbakken." Men det vilde vanskelig faldet Nogen ind, at slutte til en Mystifikation. Man vilde vistnok fundet, at Bjørnson her paa mange Steder havde gjentaget sig selv, ja at det Broderhad, som han i „En glad Gut" har skildret i en liden gribende Episode, her er gjort til den hele Handlings Baggrund, ihvorvel med den Forskjel, at Hadet ikke skriver sig derfra, at tvende Brødre ved Auktion byde hinanden op paa et Uhr (som hos Bjørnson), eller paa en Dragkiste, hvortil der knytter sig Pietetsfølelser (saaledes som hos Auerbach i hans „fiendtlige Brødre"), men fra en Gjente, Sigrid, hvem begge Brødre (Ivar og Knut) elske og ville have. Men Gjentagelsen vilde neppe findes større end hvad man er vant til netop hos de største Forfattere, fra Holberg til Oehlenschläger. — Heller ikke vilde man undgaaet paa enkelte Steder at bemærke en vis Mathed i Tanken og nogen bred Almindelighed i Udtrykket, som man ikke har fundet hos Bjørnson før, men dette vilde hellerikke været tilstrækkeligt til at begrunde nogen Mistanke om et literært Falsum. Det vilde kun godtgjort den sørgelige Ting, at Bjørnson, presset af Boghandlere eller lokket af Publikums Efterspørgsel, havde bekvemmet sig til, som saamange store Forfattere (kun ikke de kunstfuldendt store som Göthe, Schiller, Heiberg, Welhaven o. a.), at lade et Arbeide gaae fra sig, inden han havde givet det denne finere Fuldendthed, som med Hensyn paa Publikum er saa utaknemmelig, men hvis Betydning aldrig en Forfatter bør oversee uden Fare for at synke ned til Haandværksmæssighed. Dog ligeover for disse Kriterier paa en Pseudo-Bjørnson vilde der været flere og stærkere for en ægte. Den af Bjørnson inventerede eiendommelige Stiil med Sagaen og Asbjørnsen som Substrat, der selv i sin største Abundants af Ord ligesom idelig erklærer sig for døvstum, gjenfindes her i en til Oprindelighed grændsende Skikkelse. Man mærke sig kun, hvorledes Heltinden introduceres første Gang hun nævnes: „Svend hedte Manden paa Berg, og Konen Elen; de var Forældrene til Sigrid," eller Enden paa Kapitlet om Knuts Ølkveise-Naseri: „Dagen efter var Doktoren der; Knut havde Nervefeber." Ved Siden af Stilen og Fortielsesprincipet i samme har „Sigrid" ogsaa i de enkelte Motiver den mest skuffende Lighed med Bjørnsons Arbeider, lige fra Beliggenheden af Gaarden Berg ad modum Solbakken, til Heltens Drømme ude i Marken paa sin H.-C.-Andersenske a la Thorbjørn og Arne. Vi skulle imidlertid, istedetfor at paapege de spredte Ligheder, kun fremhæve de gjennemgaaende: megen Graad og meget Slagsmaal. Men med Hensyn paa dette Punkt nødes vi til at gjøre en Bemærkning. Graad og Slagsmaal kan være nyttige og gode, ialfald i en Fortælling, om de end just ikke altid ere det i Livet. Men det hører til de stærke Doser, som ikke maa tages hvert Øieblik. Om vi end regne disse Ingredientser blandt dem, der give „Sigrid" en yderligere Lighed med B.s Arbeider, kunne vi ikke ansee dem for anbefalelige Norge har allerede vakt en altfor sørgelig Opmærksomhed i Udlandet ved dets Videnskabsmænds grusomt sande Fremstillinger af Spedalskheden, Usædeligheden, Brændevinsdrikken og Ureenligheden her, til at Digtningen ogsaa skulde lægge alle sine Aarer ud for at ophøie Slagsmaal og al anden Raahed til et sikkert Kjendemærke paa en ægte Nordmand. Der bør derfor i Tide paa Nationens Vegne nedlægges Indsigelse mod, at disse Skildringer, som udgive sig for at gjengive Livet blandt Folket, optage altfor meget af hine saa lidet poetiske, for Norge saa vanærende og i det Store og Hele saa usande Elementer. — Af det allerede Sagte vil man indsee, at „Sigrid" er værdt til at kjende, om end som en blot og bar Efterdigtning eller et Tidsmærke. Sproget og hele Fremstillingens Maneer røber en Forfatter, der har en vis Skrivedygtighed, men desværre ogsaa en Mand, der selv mangler den fornødne poetiske Individualitet og saaledes ikke har kunnet undgaae Faren for at fortabes i en fremmed. At hans Fortælling, som Følge heraf, trods al ydre, grovkornet Lighed med Bjønsons Arbeider, ikke i poetisk Henseende taaler nogen Sammenligning med disse, er overflødigt at bemærke. Ingen Færdighed i Efterdigtning kan for Kjendere bøde paa Mangelen af poetisk dyb og frisk Oprindelighed.

— Af den af Chr. Tønsberg bebudede 3die Række af **Norske Folkelivsbilleder** efter Malerier af A. Tidemand er udkommet 1ste Hefte (Priis 1 Spd.), indeholdende „Brudepyntning paa Staburet" med poetisk Træk af A. Munch. Med Hensyn til Udførelse staar dette Billede fuldkommen ved Siden af de tidligere. Det Hele bliver 4 Hefter.

— Hos samme Forlægger er udkommet en vakker Lithographi af **Choret i Throndhjems Domkirke**, efter en af Architekt v. Hanno optagen tro og fortrinlig Tegning. (Priis 60 ß.)

Paa Mallings Forlag er udkommet 2det Binds 1ste Hefte af **Flateyjarbok**, der som bekjendt udgives efter offentlig Foranstaltning. Dette Hefte, der udgjør 416 S. og koster 104 ß., indeholder Olaf den Helliges Saga, med indskudte Episoder (deriblandt Fostbrødre-Saga). Subskriptionen paa denne lige saa billige som smukt udstyrede Saga-Udgave staar fremdeles aaben; dens samtlige 3 Bind ville komme paa omtrent 4 Spd.

— **For Hjemmet**, 6te Hefte, indeholder Fortsættelse af A. Munchs Fortælling „Pigen fra Norge" og Slutningen af Prof. Munchs interessante Skildring af „Romerske Tilstande", foruden et lidet Eventyr af en Anonym og et Digt af A. Munch.

— **Skolevæsen.** Udkommet er 1) Plan for Qvams Latin- og Realskole", 50 S. 8. Denne Skole er, som det sees, en Udvidelse af „Forberedelsesskolen til Krigsskolen", der begyndte i 1857, og vil efter den foretagne Udvidelse ikke alene som de andre Skoler „føre Barnet fra 5—6 Aars Alderen frem til Universitetet eller Krigsskolen", men „ogsaa give en fuldstændig og grundig Fordannelse for polytechniske Instituter." Foruden en kort Efterretning om Skolen selv, omhandler Skriftet entelte Punkter af vort høiere Underviisningsvæsen, hvorved findes Mangler, som troes at kunne afhjælpes. 2) Indbydelsesskrift til Hovedexamen ved Tromsø lærde Realskole i Aaret 1861. (36 S. 8). Indhold: 1) Hjemmet og Skolen (pædagogiske Vink og Betragtninger). 2) Slutning af den i forrige Aars Program paabegyndte Fortegnelse over Skolens Bibliothek. 3) Skoleefterretninger, Alt efter Skolens Rektor.

Norge.

Christiania. Den 27de August ankom Prinds Oscar til Stockholm med Dampskib fra Lübeck og næste Dag Dronningen og Prindsesse Louise med Dampskib fra Stettin.

— Paa foregaaende Side give vi en Afbildning af vor Konges Modtagelse hos Keiser Napoleon, hvilken vi have hentet fra Pariserbladet L'Illustration for 17de August, der ogsaa indeholder en Afbildning af den til Ære for vor Konge givne Revue paa Marsmarken.

— I en Notits i vore Dagblade med Overskrift „Havedyrkning i stor Stiil," henleder Hr. Fr. Chr. Schübeler Opmærksomheden paa det mønsterværdige Havebrug i det Store, som Gartner A. Hansen paa Rosenhof bag Sorgenfri ved Throndhjemsveien har indrettet.

— I Anledning af Universitetets Halvhundredeaarsfest den 2den September, give Byens Borgere en Festmiddag i Frimurerlogen, hvortil de have indbudt de fremmede Æresgjæster og Universitets Lærere. Om Aftenen gives efter Indbydelse af Studentersamfundet Fest paa Klingenberg. Festtalen paa Universitetet holdes af Prof. Holmboe. Kantaten er forfattet af Prof. Welhaven. 3die Septbr. indvies Studentersamfundets nye Bygning med Bal. 4de Septbr. give Universitetets Lærere en Festmiddag for de fremmede Gjæster; og om Aftenen gives en Festforestilling paa Klingenberg, hvorved „Hærmændene" af Henr. Ibsen opføres.

— Den 28de August paabegyndte Docent Dietrichson i Universitetets chirurgiske Forelæsningssal nogle Foredrag om „Forholdet mellem Religion og Kunst". Et Par Hundrede Tilhørere, eller omtrent saa mange, som Salen kunde rumme, havde indfundet sig. Foredragene ville ialt blive fire og Entreen til dem alle er 60 ß.

— Skattefoged i Christiania N. E. Thorsted døde pludselig den 25de August.

— Fra **Moss** berettes, at en forulykket Agronom i Byens Nærhed har overfaldet og plyndret Kapt Finne.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 36. Udkommer hver Søndag Morgen. **8de September 1861.** Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. **10. Aarg.**

Indhold.

Nordisk, Norsk, Dansk.

(Af P. A. Munch).

II.

2. Benævnelserne „dansk Tunge“ og „norrønt Maal“. At man ved „dansk Tunge“ forstod det Sprog, som i den tidligere Deel af Middelalderen maa have været fælles for hele Norden, mindre Dialektforskjelligheder fraregnede, kan der ligesaalidet falde nogen sagkyndig Mand, han være sig Nordmand, Dansk eller Svensk, at benegte, som at norrænn oprindelig betegner „fra Norden“. Grunden til hiin Benævnelse ligger i de historiske Forhold. Lige fra Ragnar Lodbroks Tid, der endnu berører den mystiskheroiske Periode, indtil Knut den Stores Død udgjorde Norden egentlig kun eet stort Rige, det danske. Det vil sige: Ragnars Ætlinger betragtede sig væsentligt som danske, eller Danekonger. Vel bestod jo og et svensk Rige ved Siden af det danske, og der oprettedes et norskt. Men hvad dette sidste angaar, da er det aabenbart, at det den hele Tid indtil hiin Kongestammes Uddøen paa Mandssiden ikke erkjendtes som sideordnet med Danmark endog i Folkebevidstheden, end sige af Fyrsterne. Harald Haarfager og hans Ætlinger, en Vasalstamme under Danekongerne, betragtedes af disse som Oprørere og Usurpatører; hos en stor Deel af Folket holdt sig den Tro, at Danekongerne dog vare dets legitime Overherrer, en Tro, der kun gradviis udryddedes og som foranledigede idelige Tilbagefald under det danske Herredømme. De danske Konger, Harald Gormssøn, Sønnen Sven og Sønnesønnen Knut herskede selv lange Stunder over Norge; det var først St. Olafs Helgenglands, og det gamle Dynasties samtidige Ophør, som stillede Norge sideordnet ved Danmark. Da først traadte Norge frem for det øvrige Europa, som et eget Rige. Før den Tid var det ej til som Rige, kun som Lokalitet; som Indbegreb af flere Fylker, hvoraf Størstedelen hørte under Dane-Riget. Hvad Sverige angaar, da vide vi alle, at den Konges Æt, som paa samme Tid herskede der, ogsaa var en Green af den ragnarske Stamme. Men dens Forhold til den danske Green er endnu ikke fuldkommen oplyst, thi hvor tilsyneladende uafhængigt end de svenske Konger herskede, saa er der dog Spor af, at baade Danmark og Sverige tilsammen betragtedes som den samlede Stammes fælles Odel, som den besad fideikommissarisk, saaledes at stundom Medlemmer af den ene Green kunde komme til at herske i den andens Rige, som f. Ex. i Mindreaarighedstilfælde, idet den ældre Frænde betragtedes som den yngres lovlige Formynder; idetmindste finde vi Erik Sejersæl herskende i Danmark, neppe alene som Erobrer, og Knut den mægtige at lade slaa Mynt i Sigtuna, maaskee som etslags Formynder for Anund Jacob. Disse Forhold ere meget dunkle og fortjente en nærmere Undersøgelse, men det er umiskjendeligt, at de forhaandenværende Data, sammenholdte med de ældre Rigs-Arveforhold lade ane noget saadant som det her antydede, og temmelig sikkert kan det antages, at Udlandet neppe betragtede Norden anderledes end som eet Danerige, under hvilke Sverige og Norge kun vare Vasalriger. Da nu ogsaa Sproget, forsaavidt vi kjende det fra Rune-Indskrifterne, der rigtignok saaatsige kun er et Skeletsprog, der lader os i Tvivl om Udtalens Særegenheder, virkelig var fælles for hele Norden, var det i sin Orden, at det baade af Indenlandske og Fremmede kaldtes efter Hovedlandet „den danske Tunge“. Derfor finde vi det saaledes anvendt af den netop under Knut den mægtige levende Sighvat Skald i hans Vers om Haakon Jarl (Fm. S. IV. S. 73), det eneste, men ogsaa fuldkommen tilstrækkelige, samtidige Beviissted.

Men med Hardeknuts Død i Danmark og Emund Slemmes i Sverige faa Aar efter endtes begge Linier; baade i Danmark og Sverige traadte Sidelinier til Regjeringen og det gamle Odelsforhold ophørte; Norge optraadte under Kong Olafs Søn og Broder sideordnet med de to andre, og fra nu af var der tre Riger. Og denne Affsondring af Rigerne foraarsagede og, at Sproget i hvert af dem artede sig forskjelligt, og saaledes forgrenede sig i trende. I intet af Rigerne beholdtes Sproget uforandret saaledes som vi finde det paa Runestenene. I Danmark — det være sig nu af Naboskabet med Tydskland eller af andre Grunde som det her vilde være for vidtløftigt at anføre — indtraadte Forandringen tidligst, saa at, som en af de kompetenteste Autoriteter i dette Stykke, Professor P. G. Thorsen, udtrykker sig i sin Afhandling om Runestenen ved Danevirke (i Nord. Univ. Tidsskr. 1858: S. 83) „i 11te Aarhundredes 2den Halvdeel (under Sven Æstridssøn) var Oldsproget som saadant brudt og dets strenge Bøinings-Regelmæssighed ei længer tilstede, men det nærværende afledte Sprogs første Periode begyndt“. I Norge og endmere paa Island holdt sig vel Bøinings-Regelmæssigheden fremdeles, og Charakteren overhoved blev uforandret, men Sproget blev dog kjendeligt anderledes, og charakteristiske Særegenheder antoges, s. f. Ex. Udeladelsen af v foran r i Begyndelsen af Ord (f. Ex. reiðr, rist, raugr, hvor Dansken endnu har vred, Vrist, vrang), en hyppigere Brug af Artiken o. a. d. I Sverige bibeholdtes maaskee mest af det gamle Lydsystem, medens ogsaa der Regelmæssigheden i Bøiningen begyndte at tabe sig, Saaledes dannede der sig da tre Sprog, Dialekter, om man vil, da de dog vedbleve at være saa lige, men i alle Fald ligesaa fuldt tre Sprog, som Dansk, Svensk og Islandsk nu med al deres Lighed ere tre Sprog. Det falder da af sig selv, at hvert Sprog benævntes efter det Land eller Folk, som talte det, dansk, svensk, og norrœnt eller norskt. Men det laa ogsaa i Sagens Natur, at Island, hvis Befolkning var udgaaet fra Norge, og trods den politiske Adskillelse dog fremdeles vedblev at staae i den inderligste Forbindelse med Moderlandet, og betragtede sig som en Nationaleenhed med den norske, ikke kunde kalde sit Sprog andet end „norrœnt“ d. e. „norskt“, saalænge Sproget i begge Lande vedblev at være det samme, og Literaturen fælles; ligesom Islænderne ogsaa ligeoverfor Fremmede, endog Danske, kaldtes og kaldte sig Nordmænd, naar det ikke gjaldt, særskilt at betegne Hjemstavnen, f. Ex. naar Islændingen Odd Munk lader den danske Sigvalde Jarls Datter kalde Islændingen Stefner Thorgilssøn en Nordmand, og naar Islændingen Eldjarn i Magnus Barfods Saga kaldes en Nordmand, hvor han har med Engelskmænd at bestille (Kap. 29).

Men nu er det for alle dem, der sysle med disse Studier, en bekjendt Sag, at nogen egentlig Literatur ei begyndte at danne sig i de nordiske Lande, førend hen i det 12te Aarhundrede, altsaa en rum Tid efter at det oprindelige Fællessprog i Norden havde begyndt at forgrene sig i tre særskilte Sprog. Thi Rune-Indskrifterne konstituere ingen Literatur; til Literatur udfordres hele Bøger i et nogenlunde betydeligt Antal, og saadanne, i det fædrelanske Sprog, fandtes idetmindste ikke paa Island førend efter 1120, i de øvrige nordiske Lande maaskee endnu senere; i alle Fald ere de gamle svenske og danske Bøger, som endnu haves i Behold, og som ere Hovedkilderne, hvoraf vi lære Sprogenes daværende Udseende at kjende, ikke ældre end Slutningen af det 13de Aarhundrede, ligesom ogsaa de bedste islandske og norske Haandskrifter ere fra det samme Aarhundrede. Og da det nu ei faldt Forfædrene ind, i de Bøger, som de skrev, at affektere en ældre eller mere gammeldags Sprogform end den, som herskede paa den Tid, Nedskriveren levede, kan man overhoved sige, at de Sprogformer, der foreligge os i Oldskrifterne, ere de, som herskede i Norden mellem 1200 og 1300. Det Sprog, som findes i de islandske Familiesager og de norske Kongesagaer, overhoved det Sprog, hvorom der her nærmest er Tale, Saga- og Skalde-Literaturens Sprog, det er det som taltes paa Island og i Norge mellem 1200 og 1300, og som baade af Islændere og Norske kaldtes Norrønasproget, det vil sige det norske. At dette Sprog som norsk-islandsk tillige er nordisk, forstaar sig af sig selv, men at kalde det nordisk i den Forstand at det tillige skulde være det fælles Bogsprog for hele Norden paa den Tid, dette indseer Enhver er ligesaa urigtigt og følgelig vildledende, som om man nu vilde enten kalde Dansk eller Svensk Nordisk i samme Forstand. Men trods dette have dog netop i senere Tider, især danske Forfattere villet sætte igjennem, at hiint fælles Bogsprog alene skulde betegnes med Navnet „Nordisk“ eller „Oldnordisk,“ som om dette Sprog tillige var det, der anvendtes i danske og svenske Skrifter; det er denne urigtige Benævnelse, som Hr. G. Th. nu ogsaa vil forfegte, og heri endog gaa saa vidt, at han taler om „visse lærde Nordmænds skinsyge Expropriation af det øvrige Norden med Hensyn til Nordens Literatur og Historie,“ kun fordi de samme „lærde Nordmænd“ simpelthen have søgt at klare denne Vildrede, protesteret mod hiin vildledende Benævnelse, viist, at Saga-Sproget, eller det Sprog, som taltes og skreves paa Island og i Norge mellem 1200 og 1300, ikke var det svenske og ikke det danske Bogsprog, og derfor heller ikke kan kaldes „det oldnordiske,“ men enten det norrøne, eller, naar man ei længer vil beholde denne absolute Form, det gamle norske eller oldnorske, — eller endog om man nu engang ikke kan bære over sit Hjerte, at erkjende Nordmændene i Besiddelse af nogetsomhelst Sprog, det islandske. Hine „lærde Nordmænd“ have (læg nøie Mærke til disse Ord, Hr. G. Th.!) ikke nogensinde benægtet, ligesaalidt som det her af os benegtes, at der i sin Tid, f. Ex. under Harald Blaatand, har existeret et fælles „oldnordisk“ Sprog, og at dette Sprog formodentlig stedse kaldtes „det danske;“ men de have kun sagt, og ville i Medhold af Tingenes sande Beskaffenhed altid sige, at dette „oldnordiske“ Fællessprog er afsluttet mod Midten af det 11te Aarhundrede, uden at efterlade

nogen Literatur, medens derimod det Sprog, hvori Sagaerne ere skrevne, Norrønasproget, er det Sprog, som taltes og skreves paa Island og i Norge i det 13de Aarhundrede, og som saadant ikke dansk eller svensk, ikke samtidigt „Sameie for hele den skandinaviske Stamme." Vi hidsætte f. Ex. Begyndelsen af den gamle jydske Lov, saaledes som den kjendes efter de ældste Haandskrifter, i en Sprogform, efter Thorsens kyndige Formening neppe yngre end 1280—90:

Mæth logh skal land bygiæs, æn villæ hwær man oruæs at sit eghæt. oc latæ mæn nytæ iafnæth, tha thurftæ man ækki logh with. æn ængi logh ær æmgoth at fylghæ sum sannænd.

Enhver, der kjender Sagasproget, vil ved første Oiekast see, at dette fjerner sig mere derfra, end f. Ex. nyere Dansk fra Svensk, og at man derfor, saa længe man anseer Dansk og Svensk for to forskjellige Sprog, endmere maa ansee det Danske i hiin Lovbog og Norrønasproget som to forskjellige Sprog. Man vil see, at for at omsætte hiint Citat til „norrœnt," maatte man ei alene forandre Retskrivning og de grammatiske Former, men endog anvende andre Ord og Talemaader. Bibeholdt man nemlig saa meget som muligt og satte f. Ex.:

Með lögum skal land byggja. en vildi hverr maðr nægjast at sínu eignu ok láta menn njóta jafnaðar, þá þyrfti maðr eigi laga viðr. en engi lög eru jafngóð at fylgja sem sannendi
— — — —

Da maatte man dog ombytte „oruæs" med „nægjast," e. a. d. og Ordet maðr efter þyrfti i Betydningen „man" er ikke stemmende med den sædvanlige norrøna Sprogbrug.

Vi spørge nu Enhver, og Hr. Th. især deleshed, om det vilde være nogen Mening i at sige: dette Sprog, hvoraf Prøve her er meddeelt, er gammelt Dansk, men ikke „Nordisk;" eller: „paa Oldnordisk vilde de anførte Talemaader lyde saaledes som i den her meddeelte Oversættelse, paa Old-Dansk derimod som i „jydske Lov" altsaa med andre Ord: Dansk var og er som saadant ikke „Nordisk?" Men hidtil fører aabenbart Konsekventsen.

For ogsaa til Sammenligning at give et Exempel af et af de ældste svenske Skrifter, hvor Sprogformen findes renest, anføre vi et Sted af den gamle Vestgøtalov, Schlyters Udgave S. 32.

Konongær vil sær kono biþia. Ær þæt utæn konongrikis, þá skal mæn sínæ latæ faræ. ok ærændi sit vrakæ ok fæst takæ. þá skal konongær bruþfærþ gen gæræ. þá skal konongær gen faræ ok giva tolf mærkær gulz allær tvæ byæ at væþium sætiæ.

Ordret omsat paa Norrønamaalet vilde dette lyde:

Konungr vill sér konu biðja. Er þat utan konungsríkis, þá skal [hann] menn sína láta fara ok erendi sitt reka ok festi taka: þá skal konungr bruðferð ígegn gera. þa skal konungr ígegn fara ok gefa tolf merkr gulls, elligar tvá bœi at veði setja.

Dette er, som sagt, en ordret Omsætning, og allerede de her fremtrædende Forskjelligheder ere tilstrækkelige til at vise, hvad der tilsigtes. Men den, der nøie kjender vort Oldsprog, vil strax føle, at der og i Konstruktionen er noget forskjelligt fra dettes sædvanlige Brug.

At nu ogsaa baade Islænderne og de øvrige nordiske Folk var sig denne Sprogforskjel bevidste, viser sig ikke alene deraf, at hine kalde sit og Nordmændenes Sprog norrœna, de Svenske deels svænska, deels gœtska, de Danske danska; men vi finde og i islandske Skrifter „dansk" og „norrœna" stillede jevnsides, f. Ex. i det islandske Fragment hos Langebek, Scriptor. II. p. 426: Knútr (d. e. Knútr ríki), er Landbertus hét skírnarnafni, ok kallaðr er á danska tungu ok norrœna Knútr ríki," og det klassiske Sted: „Graagaas Vigslode Kap. 37 (Kvartudgaven p. 72), hvortil vi nedenfor komme tilbage, hvor der først tales om de tre nordiske Folk, siden om „de Tunger," (ikke „den Tunge"), som jeg nys nævnte (af þeim tungum er ek talda nú.") Og Saxo, der skrev allerede omkring 1200, lader dog, under Bevidstheden af de da herskende Forhold, Nordmanden Erik fra Rennesø ved sin Ankomst til Danmark sende to Speidere, „der kunde tale Dansk," (Danicæ facundos lingvæ) til den danske Flaade (Müllers Udg. S. 195). Allertydeligst viser sig denne Bevidsthed om Sprogenes Forskjellighed netop i grammatisk Henseende hos den føromtalte lærde Islænder Olaf Hvitaskald, der selv havde været i Danmark, i hans Málskrúðsfrœði III. 14, (Arnamagn. Udg. II. 134) hvor han med Hensyn til den her ovenfor nævnte Egenhed ved det norrøne eller norsk-islandske Sprog allerede paa hans Tid, at bortkaste V i Begyndelsen af Ord foran r (f. Ex. rist, rangr" ikke vrist, vrangr), hvor det var og er bibeholdt i Dansk, udtrykker sig saaledes: þýðverskir menn ok danskir hafa V fyrir R í þessu nafni (ɔ: vrungu) ok mörgum öðrum, ok hyggjum vér fornt mál vera, en nú er þat kallat vindandin forna í skáldskap, því at þat er nú ekki haft í norrœnu máli" d. e. „Tydskerne og de Danske bruge V foran R i dette og mange andre Ord, og ansee vi dette at være en ældgammel Form, som nu i Skaldskab kaldes „den gamle Anvendelse af V;" thi det bruges nu ikke i det norrøne Maal." Altsaa: hvad de Danske brugte paa Olafs Tid og endnu bruge, det erklærer han for „ikke brugeligt i Norrønasproget." Norrønasproget er følgelig ikke „dansk." Ja Olaf Hvitaskald giver endog selv en dansk Sprogprøve fra Valdemar den andens Tid, nemlig i en af Valdemar selv udfundet og ham meddelt Sammenstilling af de brugelige Runer, hvorved disse, for lettere at erindres, ordnes til enkelte Ord, der danner et slags Mening, nemlig sprengt mans høk flyþi twi boll (Mandens sprengte Høg fløi over to Bool), hvoraf idetmindste de tre første Ord i Norrønasproget maatte have lydet „sprengðr manns haukr."

Imidlertid var dog, ligesom nu, Liigheden og Slægtskabet mellem de tre nordiske Sprog altfor iøinefaldende og gjennemgribende til at Bevidstheden derom endog et eneste Oieblik skulde have forladt vore Forfædre, og denne Bevidsthed udtaler sig derfor og paa en Mængde Steder i Oldskrifterne, idet alle tre Sprog forudsættes at danne en eneste oprindelig Sprogeenhed, og fremdeles opstilles som saadan lige overfor de ikke nordiske Sprog. Undertiden antydes dette Slægtskab eller Fællesskab ikke med nogen egentlig Fællesbenævnelse, men paa andre Maader, f. Ex. i det allerede berørte klassiske Sted i den islandsske Lovs Vigslode S. 37 som vi her anføre i sin Heelhed, nemlig: ef útlendir menn verða vegnir á landi her, danskir eða svænskir eða norrœnir, ur þeirra konunga veldi þriggja, er vár tunga er. þar eigu frændr þeirra þær sakir, ef þeir eru hér; en af öllum löndum en af þeim tungum er ek talda nú, þá á engi maðr o. s. v. ɔ: blive udenlandske Mænd dræbte her til Lands, danske, eller svenske, eller norske, fra de tre Kongeriger, hvor vort Tungemaal er, da have deres Frænder, om de opholde sig herude (paa Island) Søgsmaal derefter; men fra alle andre Lande, end af disse Tungemaal, som jeg nu nævnte o. s. v. — Her seer man, at medens den islandske Nedskriver er sig tydeligt bevidst, at hans Tungemaal kunde siges at være, d. e. at være kjendt og forstaaet, i de tre Kongeriger, skjelner han dog mellem de tre særegne Tungemaal. Men naar Islænderne skulde betegne Sprog-Fællesskabet med eet Navn, uden at angive noget særeget Sprog, da valgte de ikke dertil norrœnn d. e. norsk, som altfor specielt og derfor vildledende. De bibeholdt naturligvis Benævnelsen „den danske Tunge", hvorved de nu engang vare vante, og hvorunder de egentlig tænkte sig det ældgamle Fællessprog før Christendommens Indførelse, men som de dog ogsaa, i Mangel af andet Navn, brugte for dermed at antyde den høiere Eenhed, hvorunder de tre Sprog ligeoverfor Udlandet lode sig indordne. At man saaledes ved „dönsk tunga" egentlig forstod det oprindelige, obsolete, med Knytlingerne uddøde Fællessprog, derom har man et Vidnesbyrd ei alene i det nysanførte Sted hos Olaf Hvitaskald, hvor den danske Brug af vr kaldes fornt mál, men fornemmelig i det af Hr. G. Th. selv citerede, velbekjendte Sted i Snorres Fortale til den første Deel af sit Værk, Ynglingasaga m. m., hvor han siger at han lod nedskrive Frasagn om Høvdinger, der havde hersket i de nordlige Lande og talt i den danske Tunge, nemlig ikke den norsk-islandske, men det ældgamle Fællesskab, nævnende udtrykkelig de norske, svenske og danske Konger; medens man derimod i hvad man kunde kalde Fortalen til den anden Deel, nemlig hvor han begynder at støtte sig til Are Frodes Optegnelser, siger at Are Frode var den første Islænder, der skrev Sagaer i „det norrøne Maal". Beviser for, at Islænderne, naar de skulde betegne det Fælles i Nationaliteten lige over for Udlandet ogsaa paa den Tid, da de tre særegne Skriftsprog havde dannet sig, brugte Benævnelsen „den danske Tunge", behøve vi ei at anføre, da de noksom af Danske og Islændere ere fremdragne *); kun erklære vi med den største Bestemthed, at man paa ingen af disse Steder finder Ordet at betegne andet end den i Bevidstheden liggende oprindelige, høiere Eenhed lige over for andre Nationaliteter og Folkestammer, og ingenlunde betegner Skriftsprogenes og Literaturernes Eenhed. Ligesom vi nutildags, alene med det Fælles, det for Nationerne indbyrdes forstaaelige, og som saadant dog fra fremmede, endog beslægtede, Sprog forskjellige, i Dansk og Svensk for Oinene, kunne for at betegne Overensstemmelsen under eet sige „Nordisk", „et nordisk Sprog" o. s. v. uden dog derved at erklære det danske og det svenske Skriftsprog for at være eet og det samme: saaledes brugte ogsaa vore Forfædre lige over for Udlandet fremdeles Betegnelsen „dansk Tunge", uden derved at erklære det danske, det norrøne og det svenske Skriftsprog for at være eet; og maaskee var det endog netop Bevidstheden om at den „danske Tunge" i denne Betydning tilhørte en svunden Tid, og at Benævnelsen derfor ei kunde afstedkomme Feiltagelser, som bragte vore Forfædre til at bibeholde denne Benævnelse. Paa denne Maade begriber man let, hvorledes det endog i et norsk eller islandsk Skrift fra det 14de Aarhundrede, hvoraf Facsimile er leveret i Fortalen til Egilsons Lexikon, kan hede om den formodede Oprindelse til Navnet „Imbredage" (Kvatemberdage): imbres heita skurir á latínu, en vér blöndum saman latínu ok danskri tungu — ɔ: imbres hede Regnskurer paa Latin, men vi blande sammen Latinen og den „danske Tunge" — nemlig fordi det her ikke kom an paa at tale om en Eenhed ved det norske Sprog alene, men om en Sammenblanding hvori alle Nordboer gjorde sig skyldige. Af samme Grund kunde Islænderne sige i deres Lovbog, at Ingen maatte nævnes i Dom paa Island, der ei i sin Barndom havde lært at tale „paa den danske Tunge", førend han havde opholdt sig tre Aar paa Oen; d. e. de fordrede ikke at han skulde kunne tale dansk, ligesaalidt at han nødvendigviis skulde have lært Norrønasproget, men alene at et af de tre nordiske Sprog skulde være hans Modersmaal, for at han skulde kunne forstaa Retsforhandlingerne; med andre Ord, de fordrede, som det heder paa det ovenanførte Sted, at han skulde kunne tale „en af de Tunger", der tilhørte hvilketsomhelst af „de tre Kongeriger", hvor „vor Tunge er".

Man savner heller ikke Analogier paa lignende Anvendelse af Fællesbenævnelser paa flere særskilte Sprog og Nationaliteter. Naar man i Sagaer finder Benævnelsen Latínumenn i den græske Hær, saa menes dermed ikke udelukkende de, som talte Latin, men „latinske Christne" overhoved, og naar Osterlænderne nu kalde Europæerne „Franker", mene de dermed ikke Franskmænd alene, men alle Vest-Europæer.

Det kunde saa meget mindre falde Forfædrene ind at identificere Sprogene, som de meget mere end vi maatte føle, at de tre Folks Literatur ikke var fælles, og hvad der var skrevet i et af de tre Sprog, først meget sildigt blev bekjendt for de øvrige Nationer. I de Tider, da man ikke havde Bogtrykkerkunsten, var Bøgerne sjeldne, og et Lands literære Frembringelser naaede vanskeligt ud over dets Grændser. At de paa Island skrevne Kongesagaer kom til Norge, har sin gode Grund deri, at de bleve hovedsageligt skrevne for norske Læsere. Men at derimod de islandske Familiesagaer vare bekjendte i Norge, er lidet sandsynligt. At ikke engang Kongesagaerne, selv Knytlinga ikke undtagen, kjendets i Danmark paa Saxos Tider, derom har man det bedste Vidnesbyrd deri, at han, skjønt øiensynligt saa ivrig for at skaffe sig det rigest mulige Stof, dog ikke har benyttet dem; hans Fremstilling af Harald Blaatands Historie viser noksom, at han aldeles ikke kan have kjendt Jomsvikingasaga, der for ham dog maatte have været en uvurdeerlig Kilde; hans mythologiske Legender vise, at han ei kjendte Eddadigtene eller Eddasagnene: hvor forskjelligt f. Ex. fremstiller han ei Baldersmythen fra det bekjendte Eddasagn? Det er aabenbart, at han her alene har kjendt nationale danske Sagn *). Ligeledes seer man noksom af de ældste svenske historiske Skrifter, som Kongerækker o. a. d., at man i Sverige aldeles intet kjendte til de norske Kongesagaer, ei engang hvad der saagodtsom udelukkende vedkom Sverige, som Ynglingasaga, førend i de nyere Tider. Altsammen de bedste Beviser paa, at Literaturen ikke var fælles. Ligesaa lidet har man Spor af, at man paa Island har kjendt danske eller svenske Skrifter, endog dem, der var skrevne paa Latin. Det laa i Sagens Natur, at det ei kunde være anderledes. Det er først Bogtrykkerkunsten, der har kunnet gjøre Sagaliteraturen til hele Nordens fælles Eiendom.

Vi sammenfatte saaledes Hovedpunkterne af det her Udviklede i følgende Kjendsgjerninger:

1. Ved norrœnn maðr forstaaes i Oldskrifterne i Regelen en Nordmand, og ved norrœnt mál, norrœna, det norsk-islandske Sprog.

2. Der skjelnedes mellem de tre Hovedsprog „dansk", „svensk", norrœnt, og disse Sprog vare fra Midten af det 11te Aarhundrede kjendeligt forskjellige.

3. Det ældgamle fællesnordiske Sprog, hvoraf vi kun i de danske Runeindskrifter besidder sparsomme

*) Navnlig i Fortalen til det sidst udkomne Bind af Sveinbjørn Egilsjøns poetiske Lexikon.

*) Enkelte ville maaske indvende, at Saxo i sin Fortale nævner „Thylenserne" som ivrige Opbevarere af historiske Beretninger, saavelsom at han nævner „Arnoldus Tylensis" som en af Absalons betroede Mænd. Men det er nu, maa vi antage, saa temmelig almindeligt erkjendt og antaget, at ved „Thylenses" her ikke forstaaes „Islændere", men snarere „Thiler", Folk fra Thelemarken, i alle Fald vil det aldrig kunne godkgjøres, at Saxo dermed har meent Islands Beboere.

Levninger, og det fra en Tid, da det var i Begreb med at tabe sig og forgrene sig i trende yngre, kaldes oftest den danske Tunge. Denne Benævnelse bibeholdtes ogsaa senere hen for at betegne det Fælles i Nordens tre særskilte Sprog.

4. De tre Hovedfolk havde i Oldtiden ingen fælles Literatur, ja kjendte neppe engang hinandens vigtigste Skrifter.

5. Den nu af enkelte Nyere vedtagne Benævnelse „det oldnordiske Sprog“ om Norrœna- eller Saga-Sproget er aldeles urigtig og vildledende, følgelig forkastelig.

Til Slutning endnu kun nogle Ord. Enhver Upartisk vil vist være enig med os i, at om end Beskyldninger eller Insinuationer, som de af Hr. G. Th. fremsatte, overhoved kunde være tilladelige, naar man ikke er fuldkommen vis paa, at den, mod hvem de rettes, selv har afveget fra sin Overbevisning om det Rette, og havt andet end Sandheden for Øie, eller om de endog kunde undskyldes, naar de bestredne Satser kunne henregnes til Paradoxernes Kategori, eller idetmindste ved første Øiekast see ud som Paradoxer; saa blive de dog absurde og falde alene tilbage paa den, der fremsætter dem, naar det, saaledes som her, viser sig, at hvad de af hans angrebne Mænd have fremsat, netop er det, som har Sprogbrug og alle Vidnesbyrd for sig, og derhos er det i Forholdene selv nærmest begrundede og med dem overensstemmende. Om end ikke de omhandlede Benævnelsers Brug i den af os paaviiste Betydning var saa hyppig og iøinefaldende som den er, burde han dog ikke, saavist han gjør Fordring paa at regnes blandt de sande Videnskabsmænd, uden videre forudsætte om os, at vi i vor Granskning ikke lededes af Lyst til at finde Sandheden, men alene af Exklusivitet. Hvorfor ikke simpelthen antage, selv om man ei er enig i Resultaterne, at disse kunne være vor oprigtige, sande Overbeviisning? Vi behøve heldigviis ikke her, hvor Sandheden er saa soleklar paa vor Side, at forsvare os imod saa lave Sigtelser, ja vi kunne næsten beklage, at Sandheden just her tilfældigviis skal ligge paa den Side, hvorfra saagere Gemytter tro, at vi virkelig hente nogen Vederkvægelse for vor Nationalforfængelighed, thi deslige Gemytter vilde vel neppe engang kunne tænke sig Muligheden af at vi, hvis vi i vore Granskninger kom til det Resultat, at Nordmændene nedstammede fra Hottentotterne, eller at vi Nordmænd — hvad Hr. G. Th. og Konsorter helst synes at ville have antaget — egentlig i Oldtiden slet ikke havde noget Sprog, men at Danske og Islændere alene kunde sige om os, som hiin Franskmand om Tydskerne „ils s'entendent entre eux“ — uden videre vilde erkjende det og forsvare Satsen ligesaa oprigtigt, som vi nu forsvare hiin anden, fordi vi ere overbeviste om dens Rigtighed. For vor egen og Satsens egen Skyld vilde vi have anseet det overflødigt at ytre et Ord derom, da den noksom taler for sig selv. Men naar vi have forsøgtet den, og paapeget Urigtigheden af hiin uhistoriske Slaaen i Hartkorn af alle ældre nordiske Sprog, Literaturer og Nationaliteter, da er det alene i Overbeviisningen om det Vilderede og følgelig den overvættes Skade, den anretter i al nordisk Historiegranskning, der ei vil kunne skee som den bør at skee, førend saadant Uvæsen aldeles er udryddet.

Skizzer fra London.

Af Israel Dehn (Frith. Foss).

VIII. En privat Familie.

Jeg saa en Dag et meget lokkende Avertissement i et af Londons Dagblade. En „privat Familie“ tilbød en ung Mand et behageligt Hjem, Indførelse i Selskabslivet, musikalsk og dannet Underholdning tilligemed de mere materielle Fornødenheder for dette Liv.

Jeg havde forsøgt ti „boarding houses“ og havde gjennemgaaet alle Stadier, fra dem, der endnu kun have Plads for et Par gifte Folk, to unge Piger, helst Søstre, en ugift Herre, samt en eenlig Dame, indtil den udvalgte Cirkel af sex Personer, der aldrig maa overskrides; jeg havde været opvartet i Belgrenie af en „privat“ Gentleman i Sort og af en tolv Aars Tiger „med Knappe“ i Camden Town eller Islington, eftersom Husets Fordringer paa Gentilitet nu maatte føre det med sig. Forlængst har jeg kommet til det Resultat, at den saa meget lovpriste engelske Komfort, at aandrig Samtale, dannet Sprog og Manerer, Kundskaber eller Smag aldrig fandt Veien indenfor Væggene af et engelsk Kosthuus. Under disse Omstændigheder læste jeg naturligviis med Begjærlighed et Avertissement, der forekom mig som en Skjæbnens Tilskikkelse, og skyndte mig at adressere et Brev til 14, Oxford Terrace, Kings Road, Chelsea, hvor den talentfulde og lykkelige Familie havde sin Bolig.

Jeg ventede ikke længe paa et Svar. Mrs. Tratter skattede sig lykkelig ved at underrette mig om, at jeg kunde optages som Medlem af Familien A. B., alias Tratter; hendes Mand Saarlæge, to Logerende, Nabolag behageligt og bekvemt for Omnibus, Dampbaade og Cremorne Gardens. Jeg tog en Vogn og begav mig ud til Stedet. En Pige aabnede Døren og viste mig op af en net og reenlig Trappe ind i et Værelse, hvor jeg ankom samtidigt med mit eget Kort.

Værelset var meget lidet, belagt med et nyt Tæppe, Vinduerne vare prydede med nye Gardiner; Bohave, Bøger og Malerier, Alt tydede paa, at Familien var nylig etableret. Der var to Damer i Værelset, Husets Værtinde, en ung Kone, som var iført en Kjole med fem Falbelader, havde et mistænkeligt Teint og lagde i sit Væsen denne udsøgte Elegance for Dagen, der er paa sit rette Sted i en Salon, men synes paataget, dersom den ikke svarer til Omgivelserne. Hendes Træk vilde maaskee have været smukke, havde de ikke været vanzirede ved et Par fiskelignende Øine, som, uden at være ligefrem stygge, gave hendes Ansigt et ubehageligt Udtryk. Den anden Dame var en ung Pige paa omtrent atten Aar, med et interessant Ansigt, sværmeriske sorte Øine og et deiligt Haar.

„Jeg har havt den Ære at modtage Deres Billet“, begyndte jeg, henvendende mig til Damen med Fiskeøiet.

„Ja saa!“ svarede denne, idet hun reiste sig halvt op fra en Lænestol, hvori hun sad eller rettere hvilede, medens hun greb fat i Falbeladerne, som for at give sin Holdning mere Anstand. „Jeg troer jeg har skrevet en Deel Billetter i disse Dage!“

„Deres Billet, Madame! var i Anledning af Deres Avertissement“, svarede jeg, for paa engang at komme hendes Hukommelse til Hjælp, „og jeg ønsker nu at see, hvad Bekvemmelighed de har at tilbyde.“

Da vi nu engang vare komne ind paa Forretningernes Gebet, syntes hun lidt efter lidt at antage et mindre aristokratisk Væsen; medens jeg besaa Værelserne, talte hun ganske ugeneert om Pund, Shillings og Pence og tog endog ikke i Betænkning at forhøre sig om min Appetit og andre delikate Materier. Et Arrangement var snart truffet. Huset forekom mig venligt og net, og, skjønt jeg ikke syntes om Vertinden, maa jeg tilstaae, at den sortøiede Skjønhed ved Vinduet i Daglistuen, der blev mig forestillet som Miss Poul, min tilkommende Medlogerende, havde vakt min Interesse i tilstrækkelig Grad, til øieblikkelig at bestemme mig til at flytte ind der. Man fortalte mig desuden om en ung Græker, der boede i Familien, og jeg nærede stor Nysgjerrighed efter at see dette Vidunder.

Det er ikke min Mening i nærværende Skizze at ville levere en Stildring af engelst Familieliv; jeg vil kun antyde til de Familier, der, af Mangel paa Midler eller Ulyst til alvorligt Arbeide, gjøre det, at modtage Logerende, til en Levevei, og bringe Ublandingen, der fortrinsviis falder i Deres Hænder, til at see skjævt til det engelske Folk.

Mr. Tratter var et af disse utallige forulykkede Subjekter, der havde erhvervet sig en Grad ved et Kollegium, uden at besidde Kundskaber nok til at ernære sig i sin Stilling. Han havde det forud for sine Embedsbrødre, at han nød en ubetydelig fast Gage, men han deelte deres Skjæbne med Hensyn til privat Praxis; den udeblev fuldstændigen. Mr. Tratter „tog altsaa imod Logerende“. Han var meget skikket til at være Vært, indgik med Beredvillighed paa ethvert Forslag til en behagelig Anvendelse af Dagen, havde Adgang for sig og Venner til utallige Forlystelser, tegnede, fiskede og røgte Tobak. Men hun havde en Kone, der modsatte sig alle hans hæderlige Bestræbelser for at holde Folk til Huset; hun var paa sin Side uskikket til at være Værtinde. Mrs. Tratter vilde spille Dame; hun troede sig ung nok til at være tiltrækkende for sine Gjæster og fordrede, at man kavaleermæssigt skulde vurdere det Selskab, man havde betalt for at nyde efter Behag. Hun hadede unge Piger, især deelsbed hvis disse unge Piger boede i hendes eget Huus, men Mrs. Tratter var meget glad i unge Herrer.

Jeg havde boet i Huset henved en Maaned og i denne Tid gradviis observeret Damens Forhold; jeg havde fundet hende lyttende ved Døren til vore private Samtaler, havde opfanget et hevngjerrigt Udtryk i hendes Ansigt fra Speilet ligeoverfor min Plads og været Vidne til adskillige snurrige Scener. Men jeg havde ogsaa fundet Miss Poul's Selskab mere og mere tiltrækkende, Grækeren som en behagelig Omgangsven, og jeg bestemte mig til at forblive, hvor jeg var.

Vi vare en Aften siddende i Daglistuen, strax efter Middagsbordet. Mrs. Tratter serverede Kaffe, Grækeren laa skjødesløst ud over det aabne Vindue og betragtede en Sværm af Fodgjængere og Vogne, der passerede paa sin Vei til Cremorne Gardens, og Miss Poul havde sat sig til Pianoet, hvor hun i en sagte Tone spillede en vemodig Melodie, som første Gang, jeg hørte den, havde tiltalt mig overordentligt. Hun vidste vel, at den nu var bleven min Yndlingsmelodie, og det var med et halvt skjelmsk Smiil hun vendte sig om, for ligesom at indbyde mig til at komme nærmere og lytte. Jeg stillede mig bag hendes Stol.

„Det er forunderligt, Mr. Dehn! men jeg har altid fundet noget Sværmerisk hos Nordboerne. Man skulde tro, at det kolde Klima deroppe hos Dem maatte have hærdet deres Sind og gjort Dem mindre modtagelige for Indtryk. De vil ikke misforstaae mig, naar jeg siger Dem, at jeg troer De, Mr. Dehn! let kan sympathisere med en Kvindes Følelser, og at De følgelig let kan vinde dem.“

Jeg kunde vanskeligt misforstaa dette, thi dersom det ikke ligefrem var en Opfordring til at gjøre Kour, veed jeg ikke, hvorledes den kunde fremsættes.

„Det er slet ikke underligt, at De finder det, kjære unge Dame! thi Deres Personlighed maa altid opvække den inderligste Sympathi.“

„De smigrer nu, min Herre! og De veed det, for jeg kan læse det i Deres Ansigt. Nu, sig mig reent ud, var det ikke Smiger?“

„Utvivlsomt! siden det staar at læse i Deres Ansigt, at Ytringen har smigret Dem, men den er derfor ligefuldt sand.“

Paa dette interessante Stadium af vor Konversation blive vi afbrudte af Grækeren, der vendte sig ind i Værelset.

„Mange Herrer og Damer gaae til Cremorne. Vi ogsaa gaae?“

„Jeg skulde gjerne gaae“, svarede Mrs Tratter.“ Mary, byd omkring Kaffeen! Der skal være en stor Fest i Aften, har jeg hørt, i Anledning af Freden.“

„Aldrig Fred for den Kvinde!“ mumlede Grækeren. „Jeg gaar med Miss Poul, De gaar med Mrs. Tratter, Dehn!“ gjentog han høit nok til at Alle kunde høre det.

Jeg kastede et hurtigt Blik til Miss Poul, der slet ikke syntes tilfreds med Grækerens lakoniske Maade at afgjøre Sagen paa. „Jeg kan vanskeligt afslaae en saadan Fristelse, og hvis Mrs. Tratter vil gjøre mig den Ære at lade mig være hendes Kavaleer, vil jeg med Fornøielse gjøre mit til Opretholdelse af „Freden“.“

Et venligt Blik fra den unge Pige belønnede mit bon mot og min gode Hensigt.

Vi begave os afsted til Haverne. Og da Mr. Tratter imod Sædvane havde en Syg at tilsee langt borte, blev min Net til at ledsage hans Kone ikke afdisputeret mig.

Hvem har vel været i London uden at besøge Cremorne. Og hvem hår ikke ligesom jeg, hver Gang han kom der, ladet sig henrive af denne berusende Glæde, der giver sig tilkjende i alle Englands offentlige out-door amusements? Det er ikke alene Mr. Simpsons utallige Arrangements, Salemanderen, Circus, Grotterne og Fyrværkeriet, Havernes prægtige Anlæg, der vexlende henrætte den Besøgende i alle Klimater, i alle Tider og paa alle Steder, men det er den Stemning, hvori det engelske Folk hentrylles, naar det har sat sig for at ville more sig, den hjertelige Glæde, der speiler sig paa ethvert Ansigt, den totale Afkasten af al konventionel Tvang, der mere end alt Andet giver Præget til den fortryllende natlige Scene.

Skjønt Trykket af Mrs. Tratters Arm virkede paa mig som Berørelsen af en klam Slange, følte jeg mig smittet af den almindelige Stemning, medens vi af Damerne lode os føre omkring; snart vare vi ved den brusende Menneskehvirvel og saa til, hvorledes mæn under en henrivende Musik dandsede paa Platformen, snart vare vi i en afsides Løvhytte, medens vi til andre Tider vandrede langs kunstige Søer midt i Sydens yppige og forførerisk Vegetation. Jeg glemte Værtinden og lyttede neppe til hendes hviskende Samtale, thi foran os gik Miss Poul, der under Grækerens gravitetiske Taushed fandt hundrede Anledninger til at tilkaste mig et venligt Ord, et ømt Blik.

„Jeg skulde ønske at see Beriderne“, udbrød Mrs. Tratter; troer De, vi komme ind? Der er en Mængde Mennesker her i Aften.“

„Vi kunne forhøre os i Billetkontoret. Lad os gaae den Vei!“

„Nei jeg er træt og vil sidde i en Løvhytte saalænge“, indvendte Miss Poul. Mr. Ballidore viser os vist den Artighed at hente vore Billeter.“

„Med Fornøielse, mine Damer!“ og Grækeren gik. „Vil De ikke tage min anden Arm, Miss Poul! Vi finde vel snart et Sted i Nærheden, hvor vi kunne see Mr. Ballidore, naar han kommer tilbage.“

„Det vil nok Miss Poul, hvis jeg ikke tager feil“, udbrød Mrs. Tratter i en fornærmet Tone.

„Sikkerlig, jeg vil! hvorfor skulde jeg ikke tage Mr. Dehns Arm, naar han er saa god at tilbyde mig den."

„Vær saa god, min unge Dame! tag hans Arm, og hans Haand med, om De behager. Mr. Dehn er en altfor forekommende Herre, til at han ikke skulde give Dem enhver Ting, De maatte forlange af ham."

„Jeg har Intet forlangt af Mr. Dehn, men skal forlange af Dem, Madam! at De betænker hvad De er, og at De ingen Berettigelse har til at fornærme mig."

„Og hvem er De; hvad tror De jeg anseer Dem for? Hvad mon Mr. Dehn selv tænker om en Dame, der søger enhver Leilighed til at komme i Berørelse med ham?"

„Dette er nok, Mrs. Tratter. Jeg skal nu gaae hjem."

„Og jeg ogsaa, Madame! Hvis De fremdeles skulde ønske at besøge Circus, tør jeg stole paa, at Mr. Ballidore vil ledsage Dem."

Mrs. Tratter fraadede af Raseri, greb til Grækerens Bestyrtelse hans Arm og ledede Veien ud af Haven. Vi hørte hende ivrigt fortælle ham det Passerede, men Grækeren var en diskret Mand og hørte paa hendes Beklagelser under fuldkommen Taushed. Ogsaa Miss Poul og jeg fortsatte tause Veien hjemad. Jeg vilde ikke alludere til Scenen i Cremorne og følte, at det vilde være en vanskelig Sag, at slaae ind paa et ligegyldigt Thema. Men det var en farlig Situation, min unge Læser! at gaae Arm i Arm med en smuk Pige, der havde Taarer i sine Øine, der skjælvede af Forbitrelse og Skamfuldhed, og at vide, at denne Bevægelse var fremkaldt for Ens egen Skyld. Hvad Under da, at jeg tog hendes Haand og beholdt den, medens vi vandrede hjemad i den stille, stjerneklare Nat. Hvad Under, at hendes Bevægelse lidt efter lidt ophørte, og at hun, da vi kom til Døren, smilede igjennem sine Taarer. Mr. Tratter var endnu ikke kommen hjem. Damerne gik bort for at aflægge sine Hatte og jeg blev alene med Grækeren, hvem jeg gav en Skildring af Optrinnet i Haven.

„Den Kone er jaloux, min Ven! slet for hendes Mand!" „Og slet for os ogsaa, thi dersom saadanne Scener gjentages, kunne vi ikke blive her. Jeg formoder Miss Poul tager bort imorgen."

„Jeg ogsaa vil tage bort med Miss Poul; god Pige, jeg lider hendes Selskab."

Mrs. Tratter kom ind i Stuen; hun saa meget forbitret ud og gav sig megen Anstand. Kort efter viste Miss Poul sig og Aftensmaden blev serveret. Vi fuldendte Maaltidet under almindelig Taushed, og den unge Pige reiste sig allerede for at gaae til Ro, da Værtinden holdt hende tilbage: „Et Ord endnu, unge Dame! De har fornærmet mig groveligt, og jeg forlanger, at De i disse Herrers Nærværelse skal gjøre mig Afbigt."

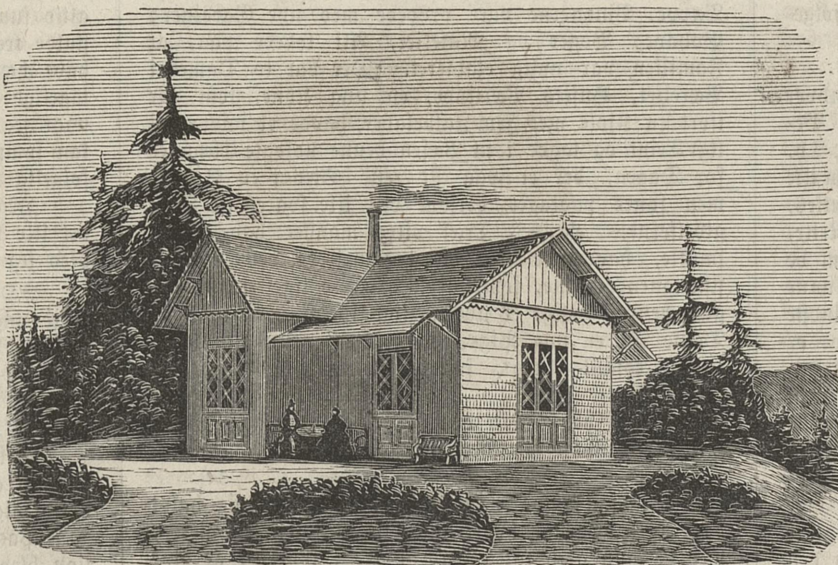
Et forbauset Blik, som Miss Poul kastede til mig, var hendes eneste Svar.

„Saa, De vil ikke, saa De seer hen til Deres Kavaleer for at faae Undsætning, De skamløse Pige? De gjør bedst i at see Dem om efter et andet Logi imorgen. Og De, min Herre, hvad har De at sige til Deres Opførsel? Hvor kunde jeg være saa taabelig at lade mig narre af Deres Udseende og tro, at de var en Gentleman? Vidste jeg ikke forud, hvad Slags Menneske jeg tog ind i mit Huus; har man ikke sagt mig, at de Fornemste iblandt Deres Nation ere kun — Styrmænd?

Dagen efter var det Tratterske Huus tomt for Logerende.

Flytbare Sommerboliger.

Efter Stockholms Illustr. Tidning hidsætte vi Følgende Artikel, der ogsaa turde have sin Interesse for Christianias Vedkommende. — „Den mere og mere tiltagende Lyst hos Stockholms Befolkning til under den smukke Aarstid at bo paa Landet, har fremkaldt en

Transportable Træhuse.

Virginske irregulære Tropper.

virkelig Mangel paa passende og bekvemme Sommerboliger. Faa Stæder ere omgivne med saa mange smukke og afvexlende Trakter som Stockholm; men disse ere enten for slet eller ogsaa aldeles ikke bebyggede. Frygten for det meget Besvær og Usikkerheden af Omkostningsberegningerne ved Bygningsforetagender afholder Folk fra at bygge, og man lader sig nøie med hvad man kan overkomme, selv med det mest Indskrænkede og Ubekvemme og gaar derfor ofte Glip af de smukkeste Steder, fordi disse ikke ere bebyggede. Nu findes dog en Udvei til, for en ganske billig Priis, og et sikkert Overslag, at faae Sommerboliger udførte efter Nutidens Smag, siden Architekt Ekman, der eier en mechanisk Snedkerfabrik paa Kungsholmen, har begyndt i denne Fabrik at forarbeide større og mindre flytbare Huse, ligesom ogsaa faste Træbygninger i Schweizerstiil.

Til Prøve udførtes først en mindre Pavillon af den Konstruktion, som hosstaaende Tegning udviser, hvilken Pavillon nylig er bleven opsat i Tivoli i den kongl. Djurgården. I Anledning af dette Forsøg, som faldt fordeelagtigt ud, bleve senere flere saadanne Bygninger bestilte, hvoriblandt man nævner en Bygning paa 8 à 9 Værelser og Kjøkken, samt et Badehuus med 4 Værelser, der forfærdigedes for Prindsesse Eugenies Regning og flyttedes til Gotland. — Omkostningerne, der beregnes efter Værelsernes Antal, beløbe sig til mellem 5 à 600 Rdlr. Rmt. for hvert Værelse. Hr. Ekman, som udfører Tegningerne til Bygningerne, bistaar ogsaa med Raad ved Bygningernes Opførelse og Flytning og Anlæg af Haver.

Det er afdøde Oberst F. Bloms Idee, som Hr. Ekman har optaget, men udført bedre og mere hensigtsmæssigt.

Vort Universitets Stiftelse.

Medens man andensteds feirer Hundredeaarsfeste, maa vi lade os nøie med Halvhundredeaarsfeste. Det er et Vidnesbyrd om, hvor nyt Alt er i Norge. De vigtigste Institutioner, vor Land har at opvise, ere grundlagte i vore nærmeste Fædres Tid, om man end, i Form af Ønsker og Fordringer, kan forfølge deres Historie igjennem et længere Tidsrum. Det unge Norge har havt en tung og langsom Vext: Aaret 1814 kom som den silde modnede Frugt af tre Aarhundreders Trængsler og Arbeide. Det et blevet en Modesag at lade haant om den Tid, der henrandt under Danskeveldet; adskillige Syttendemai-Poeter synes endog at finde en Fornøielse i at betegne vore Forfædre som „Trælle", og ingen Frihedstaler undlader at berøre „den lange Dvale". Man glemmer, at det Første, som Trællen gjør, naar han føler sig fri for sine Lænker, er at misbruge Friheden, og at den, som vaagner af en lang Dvale, vil handle i Ørsken. Naar man engang har faaet Øie for det Skjæve i mange af de Synsmaader, som en sygelig Nationalitetsfølelse har fremkaldt og næret, vil man ogsaa komme til at erkjende Betydningen af de Aarhundreder af stille Virksomhed, da Nationen fik sit aandelige Præg og Stempel, og den sociale Orden, som i Tidens Fylde gjorde en fri og demokratisk Forfatning mulig, grundlagdes og udvikledes.

Den Universitetsfest, som i disse Dage er feiret, fremkalder for Betragtningen et Billede af hiin Tid med dens Savn og Længsler, dens Forhaabninger og Ønsker. Universitetet blev allerede ved dets Stiftelse af en norsk Taler betegnet som „et Foster af vore Trængsler", og dermed er et Synspunkt angivet, som man i Nutiden, der ikke synes at have nogen egentlig Lyst til at vedkjende sig sine rette Fædre, men heller søger tilbage til en længst forsvunden Oldtid og et tilbagelagt Kulturstadium, især bør fastholde og dvæle ved. Universitetets Tilblivelse er det betydningsfuldeste Moment i tre Aarhundreder af Fædrelandets Historie.

Katholicismen trak Norges Selvstændighed med sig i sit Fald. Reformationen kom ikke her, som i andre germaniske Lande, som en stærk aandelig Magt med Liv og Gjæring i Gemytterne. Den begyndte som en Statsakt med at berøve de katholske Prælater deres Magt og Geistligheden dens Rigdomme. Den gamle Autoritet blev brudt, og det varede længe, inden den nye kunde vise sig virksom. De Styrende kunde i de første Aar hverken skaffe Landet Biskoper eller Præster. De med Domkapitlerne forenede Skoler synes for den største Deel at have befundet sig i Opløsningstilstand, og Disciplene sværmede hyppigen omkring i Stiftet, søgende sin Underholdning ved Tiggeri. Folket forvildedes, da det savnede aandelig Tugt og Pleie; paa mange Steder levede Almuen i en Slags stadig Oprørstilstand mod de Præster, som man endelig fik udsendt. Det sextende Aarhundrede hengik under Bestræbelserne for at tilveiebringe en fast kirkelig Orden, og Reformationen kan vel neppe siges

at være indført i Landet førend i dets sidste Deel. De Nordmænd, som i dette Tidsrum vilde tilegne sig en høiere videnskabelig Uddannelse, søgte den forbetmeste ved Universiteterne i Rostock, Wittenberg og Kjøbenhavn. Skjønt det allerede i 1558 paalagdes Kapitlerne i Riget paa sin Bekostning at holde tilsammen otte Studerende ved Kjøbenhavns Universitet, og af hundrede Fripladse paa Kommunitetet de tolv vare forbeholdte Nordmændene, antages det dog først i Christian IV's Tid at være blevet almindeligt, at Nordmændene søgte til det danske Universitet. Først i Aaret 1629 blev det en legal Forpligtelse for Theologerne at have studeret ved dette Universitet. Nogle Aar efter (1636) syntes et stort Fremskridt i det norske Undervisningsvæsen at være gjort, idet et Gymnasium med tre Professorer i Theologi, Logik og Metaphysik, Mathematik, Physik og Ethik blev oprettet i Christiania, men denne Stiftelse ophørte allerede omkring 1660, og det kan maaskee betragtes som dens vigtigste Frugt, at den gav Anledning til Anlægget af et Bogtrykkeri i Christiania, det første i Norge (1644). I Midten af dette Aarhundrede møder man et mærkeligt Spor af norsk Selvstændighedsfølelse ved det danske Universitet. Under Kjøbenhavns Beleiring i 1659 grebe Studenterne til Vaaben til Byens Forsvar, og Nordmændene, der udgjorde et eget Kompagni, fik sig udnævnt en særskilt „Auditør og Mediatør", som skulde være deres Talsmand og Forsvar i denne Krigstid. Sammen med de danske Studenter indgav de, med Auditøren i Spidsen, en Ansøgning til Kongen, hvori de deels udbad sig adskillige Gunstbevisninger paa Grund af sin troe Tjeneste, deels gjorde Forslag til adskillige Reformer ved Universitetet og med Hensyn til Embedsbesættelser. Deriblandt findes ogsaa en Post: „Eftersom Norge beviser lige Lydighed med Danmark, og Danske i Norge forfremmes endog til de høieste Bestillinger, da begjærer norske Studenter, at af deres Nation maatte herefter nogle visse Professorer konstitueres, som dem især kan patrocinere og i Nød undsætte, ikke paatvivlende, at naar dem dertil gives Esperance, de jo sig herefter gjøre dygtige." Ansøgningen havde naturligviis ingen anden Følge end nogle Ubehageligheder for Auditøren, Mag. Schjoldborg, som sagdes „daglig at holde conventicula clandestina med nogle Norbagger og andre Studenter."

Med Souverænitetens Indførelse begynder en bedre Tid for Norge. Istedetfor de danske adelige Lehnsherrer træder en Embedsstand, hvori lidt efter lidt ogsaa Nordmænd optages; Bispestolene besættes langt hyppigere end før med Nordmænd. Fra det syttende Aarhundredes Midte kjender man en Talsmand for et norsk Akademi, nemlig Bispen i Throndhjem Erik Bredal (1642—72). Hans Planer og Forslag veed man kun Lidet om; de synes at have staaet i Forbindelse med hans Iver for den finmarkske Mission, og Throndhjem skulde være det paatænkte Akademis Sæde*). I det attende Aarhundrede træder Tanken mere og mere frem. Holberg gjør i sin Danmarks og Norges geistlige og verdslige Stat (1729) udtrykkelig opmærksom paa Norges Mangel af et Universitet. At Sagen paa den Tid eller kort efter hyppig er bleven Gjenstand for Drøftelse mellem Nordmænd og Danske nede i Kjøbenhavn, kan man maaskee slutte af en Anekdot, som Prof. Monrad**) har fundet i Christiania Intelligentssedler for 1792. En Anonym fortæller der, at han nok kan erindre, med hvilken Mine Professoren i Historie ved hans Deposits for omtrent 50 Aar tilbage gav ham den „indfule" Kvæstion: „Quot sunt Academiæ in Dania & Norvegia?" et Spørgsmaal, som netop norske Kandidater oftere fik, og hvori de fandt en drillende Hentydning. Kvæstionen var, tilføier Anonymen, forresten let at besvare efter Holberg: Utrique regna Daniæ & Norvegiæ una sola est academia scil. Hafniæ, hvor han forresten mener, at Holberg med Flid havde fremhævet dette „una sola" for at antyde, at det ikke burde være saaledes.

*) H. J. Willes Mindetaler S. 58 flg.
**) Det norske Universitets Stiftelse S. 70—71.

Grev Herman Wedel-Jarlsberg, Universitetets første Kantsler.

Nils Treschow, Universitetets første Rektor.

Efter Midten af det attende Aarhundrede kommer Ønsket om et Universitet i Landet til Udtalelse i Literaturen. I Aaret 1761 stiftede Biskop Gunnerus, Rektor Schøning og den danske Historiker P. F. Suhm det throndhjemske Videnskabsselskab, — en Institution, som allerede ved sin Tilværelse maatte minde om Trangen til et Universitet. I denne Kreds blev dette Savn oftere omtalt og fremhævet. Af Schøning har man en haandskreven Opsats om et norsk Universitet, som i Afskrift findes blandt J. Chr. Bergs Papirer i Rigsarchivet. Suhm optraadte i flere trykte Skrifter som den varmeste Forsvarer af Sagen. Gunnerus's Virksomhed i samme Retning kunde lettelig være blevet afgjørende. Fredrik V havde, da Gunnerus skulde reise op til Throndhjem som Biskop, sagt til ham, at han

Professor Hansteen, Universitetets Senior. (Efter Photographi af Wischmann)

engang vilde betjene sig af ham til at sætte Universitetet og Underviisningsvæsenet paa en bedre Fod. Struensee optog denne Plan, og Gunnerus blev i 1771 kaldt ned til Kjøbenhavn. „Hele Pakker Breve" — fortæller hans Sekretær J. H. Tauber — „indløb fra alle Kanter i Norge hver Postdag til Gunnerus, Norges Skytsengel, med Anmodninger om at skaffe Norge et Universitet og Anvisninger til et Fond dertil ved privat Sammenskud uden mindste Byrde for Statens Kasse. Selv den store Linnæus stemmede i med, saa mørk, som han anede, Norge vilde blive, saafremt det mistede sin Gunnerus. Linnés første Brev til sin særdeles agtede Ven Biskop Gunnerus efter hans Nedreise til Kjøbenhavn begyndte saaledes: „Mørket kommer nu til at skjule Norrige og Dumhed Folkene."" Gunnerus svigtede heller ikke sine Landsmænds Haab. Samme Dag som han overleverede sin Plan til en Reform af Kjøbenhavns Universitet, overgav han ogsaa i Struensees Hænder et Forslag til Oprettelse af et norsk Universitet i Christianssand med 13 Lærerposter. Han anbefalede dette Anliggende paa det Varmeste til Ministerens Opmærksomhed: „Deres Excellens vil gjøre Dem den hele norske Nation uendelig forbunden, naar De naadigen antager Dem det nye Universitet. Faae vi det ikke nu, saa sker det maaskee aldrig i Fremtiden." Men en Maaned efterat Gunnerus havde indleveret sine Planer, styrtedes Struensee ved Hofrevolutionen den 17de Januar 1772, og det paafølgende Guldbergske Ministerium var meget ugunstig stemt mod Norge*).

*) Kfr. L. Daaes Udg. af Breve til Nyerup S 71—78.

Fredrik VI's Reise som Kronprinds i Norge 1788 fremkaldte mange Udtalelser af den norske Universitetsstræben. Saaledes fik han af Stiftsprovsten i Throndhjem, Hagerup, høre de Ord: „Tro ikke, at Kjærligheden bliver varmere, ved at berøve os Alt, hvad vi siden Rigernes Forening omsonst have anraabt om." Kronprindsen indlod sig i Samtale med Enhver og hørte med Velvillie paa Alle; men det blev ved det Gamle. Senere fik Sagen en utrættelig Talsmand i den danskfødte Johan Nicolai Wilse, Sognepræst til Eidsberg og titulær Professor. Han bragte istand et Møde i Christiania den 4de Juni 1793, hvori en Kommittee nedsattes til Sagens videre Forberedelse. En Præmie blev udsat for de bedste Planer for Universitetets Indretning, og derved fremkaldtes fjorten Afhandlinger, af hvilke Christen Prams vandt Prisen

og C. U. D. von Eggers's tilkjendtes Accessit. Efter saaledes at have foranlediget en omhyggeligere Drøftelse af Sagen og efter at have sat sig i Forbindelse med de mest anseede Mænd rundt om i Landet, indgik Kommitteen under 18de April 1795 med en Ansøgning til Kongen, der udtalte det som den hele Nations Ønske, at et Universitet oprettedes i Norge. Kommitteen nærede det Haab, at den ved at opfordre sine Medborgere til frivillige Gaver idetmindste skulde tilveiebringe en saa stor Sum, at det første Anlæg ikke skulde volde Statskassen Udgifter. Denne Formening støttedes deels til den almindelige og varme Deeltagelse, hvormed Ønsket omfattedes, deels til de betydelige Tilbud, som af Nogle allerede vare gjorte; det antydedes, at et Par private Mænd vare villige til at yde et saa stort Bidrag, at derfor det fornødne Bibliothek kunde anskaffes*). Ligeledes søgte Kommitteen at paavise, hvorledes de fornødne Fonds til Universitetets Vedligeholdelse kunde tilveiebringes uden Udtællinger af Statskassen, nemlig ved Afgivelse af Overskuddet af det Kjøbenhavnske Universitetets og Sorø-Akademiets Indtægter. Efter Foranledning af Kancelliet afgav Patronen for Kjøbenhavns Universitet Hertug Fredrik Christian af Augustenborg Erklæring over Ansøgningen; han fandt, at Sagen selv fortjente den eftertrykkeligste Understøttelse, men at Intet i dette Øiemed kunde afgives af Kjøbenhavns Universitets Indtægter. Den kongelige Resolution (af 27de Novbr. 1795) var afslaaende. Kongen ansaa de paaviste Fonds, saavidt de allerede existerede, altfor ubetydelige til en saa kostbar Indretnings Vedligeholdelse. Da der imidlertid i Ansøgningen var klaget over de mislige Følger af de unge Studenters Ophold i det fjerne Kjøbenhavn, blev det i det følgende Aar bestemt, at examen artium kunde absolveres ved de norske Skoler og Anden-Examen i Forbindelse med Embedsexamen ved Kjøbenhavns Universitet, — en Indretning, som allerede ni Aar efter ophævedes. De mest Velsindede vidste ikke at angive nogen anden Grund til det uheldige Udfald end Christiansborg Slots Brand**); men Andre saa deri Virkningen af den danske Politik ligeoverfor Norge, og M. C. Brun indbragte i sin Aristokraternes Katechismus (1796) et Litani, hvori iblandt Andet bedes:

Fra flere Universiteter
og deraf flydende Farer
o. s. v.
bevar os kjærre Herre Gud***).

Da det var afgjort, at Norge ikke skulde have noget Universitet, reiste Rektor Treschow, der havde udtalt sig imod Agitationen, i 1797 ned til Kjøbenhavn for at arbeide paa en Udvidelse af Christiania Skole til en forberedende akademisk Dannelsesanstalt. Under Forhandlingerne med en Kommission dernede blev man enig om, at der ved Kathedralskolen skulde ansættes Lektorer i Theologi, Lovkyndighed og Philologi, forat vordende Theologer, Jurister og Philologer i Hjemmet kunde erholde en saadan forberedende Dannelse, at de uden langvarigt Ophold i Kjøbenhavn kunde erholde Embedsexamen ved Universitetet, efterat de foregaaende akademiske Prøver vare aflagte ved Skolen. Rektor Treschow og Konrektor Rosted havde søgt at fremme denne Udvidelse, ikke blot ved at erklære sig villige til at holde de fornødne Forelæsninger over Philosophi, Historie o. s. v. men ogsaa ved Opofrelser af Indtægter. Treschow ansaa Sagen afgjort, da han i 1798 reiste tilbage til sin Skole, men han fik aldrig høre Noget om Planens senere Skjæbne; Christiania Skole blev stillet paa samme Fod som de øvrige lærde Skoler. Man antog, at et af Kommissionens Medlemmer, Professor Moldenhawer, var Skyld deri†).

Universitetssagen havde siden 1771 fremkaldt en ikke ubetydelig Literatur. Efter Aaret 1795 indtræder en kjendelig Aftagen i denne Deel af den norske Klageliteratur, og Grunden dertil ligger vistnok ikke blot i den nedtrykkende Indflydelse, som det mislykkede Forsøg maatte have, men ogsaa i det voxende materielle Velvære, som mere savnede en Bank end et Universitet i Norge. Men Ønsket levede dog bestandig, og der behøvedes kun et let henkastet Spørgsmaal i Christiania Intelligentssedler for 1809 for paany at bringe Agitationen i Virksomhed. Grev Wedel-Jarlsberg i Forening med sin Svigerfader Peder Anker samt Kjøbmand Johannes Thrane indsendte, dog uden at nævne sig, til det norske topographiske Selskab tilsammen en Sum af 1000 Rd., der skulde anvendes til Præmier for de bedste Afhandlinger om et Universitet i Norge.

*) Det er bekjendt, at Bernt Anker tænkte paa at kjøbe det store Suhmske Bibliothek (paa 100,000 Bind) for et norsk Universitet. Kfr. L. Daaes Udv. af Breve til Nyerup S. 18.
) L. Daae, l. c. S. 18. *) Monrad l. c. S. 85.
†) Monrad, l. c. S. 85 flg. At Moldenhaver, „som almindelig ansaaes for en Mand af jesuitisk Tænkemaade," bærer Skylden, siger J. C. Berg i Aalls Erindringer, Langes Udg. S. 732.

Bekjendtgjørelsen herom udgik den 9de December 1809, og senere forøgedes Præmiefondet med 200 Rd., som skjænkedes af Kjøbmand Westye Egeberg.

I Norges Forhold var en stor Forandring indtraadt med Englændernes Angreb paa Kjøbenhavn og den derpaa følgende Krig med dette Rige og Naboriget Sverige. Landet var overladt til sig selv og maatte, uden Hjælp af sin Forbundsfælle, værge sine Kyster og sine Landsgrændser. Den Krig, som under Prinds Christian Augusts Anførsel førtes med de Svenske, var rig paa Savn og Trængsler, men ogsaa paa Ære og Hæder. Nationens Tillid til sig selv voxede med Bevidstheden om dens Forladthed. Den danske Statsstyrelses mangehaande Misgreb traadte klarere frem, og Følelsen af den Tilsidesættelse, hvorunder Landets aandelige og materielle Interesser i Aarhundreder havde lidt, begyndte at blive mere og mere levende. Tanken om en Adskillelse fra Danmark næredes allerede af Enkelte, og i Spidsen for dem stod Grev Wedel-Jarlsberg. Oprindelig havde denne ligesaa høit begavede som dristige Mand søgt sit Fædrelands Redning i en Forening af de tre nordiske Riger under en konstitutionel Konge; men da denne Plan strandede paa Fredrik VI's monarkiske Principer, blev Norges Forening med Sverige det Maal, hvorfor han arbeidede. Ved Affkedsfesten for Prinds Christian August den 29de Decbr. 1809 blev efter hans Tanke Selskabet for Norges Vel stiftet. Under dets loyale Tendenser skjulte sig en dybere politisk Plan; han vilde skabe et Foreningspunkt for alle patriotiske Bestræbelser, en Repræsentation af det norske Folk, en Magt i Staten. Universitetssagen var det første Formaal, som Selskabet antog sig, og det førte den frem til Seier.

Den danske Styrelse syntes ligesaa lidt om den fornyede Universitetsagitation som om Selskabet for Norges Vel. Men Noget maatte gjøres for at standse Agitationen. Allerede den 27de Februar 1810 resolverede Kongen, at Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler skulde afgive sin Betænkning om Hensigtsmæssigheden af, at tre til fire Professorater oprettedes i hvert af Norges Stifter og stilledes i Forbindelse med de lærde Skoler, saaledes at man ved disse kunde erholde en forberedende akademisk Dannelse. Direktionen fraraadede, som rimeligt kunde være, denne ligesaa uhensigtsmæssige som kostbare Foranstaltstaltning. Dens Forslag gik ud paa Oprettelsen af en akademisk Læreanstalt for Ustuderede med Mathematik og Naturvidenskaber som Lærefag. Ophavsmanden til denne Plan, som nærmest synes at have havt til Hensigt at foranledige en Splittelse i Nordmændenes Sympathier og derved en Svækkelse i Universitetsbestræbelserne, var uden Tvivl Prof. Moldenhawer. Af Direktionens to øvrige Medlemmer havde nemlig Ove Malling udtalt sig for en saadan Modifikation i Planen, at Institutet ogsaa skulde meddele en forberedende akademisk Dannelse, medens Præses, Hertugen af Augustenborg, havde, som tidligere omtalt, i 1795 erklæret sig for et norsk Universitet og derfor neppe nu kan antages for at have været Hovedmanden for Modstanden. Direktionens Forslag blev bifaldt ved Resolutionen af 27de April 1810 med en Antydning fra Kongens Side om Ønskeligheden af, at den nye Læreanstalt forenedes med Bergseminariet paa Kongsberg. Tanken om et norsk Universitet var saaledes sunket ned til et Spørgsmaal om Udvidelse af dette Institut.

I Norge skred man frem paa den betraadte Bane. Ved Generalforsamlingen i Selskabet for Norges Vel den 7de Febr. 1811 blev Hovedpræmien for den bedste Universitetsafhandling tilkjendt Nicolai Wergeland for hans Priisskrift „Mnemosyne"; mindre Præmier tildeeltes P. Schinnerup og M. B. Krogh. I samme Møde blev det besluttet, at Direktionen skulde udstede en almindelig Opfordring til Subskription for et norsk Universitet. Denne Opfordring udgik først den 1ste Juni 1811, efterat man havde opgivet Tanken om at lade det priisbelønnede Skrift udkomme samtidigt.

De officielle Forhandlinger vare imidlertid indtraadte i et nyt Stadium. Grev Wedel fik i Februar 1811 pludselig Befaling til at indfinde sig i Kjøbenhavn. Fredrik VI havde i længere Tid med ligesaa megen Opmærksomhed som Mistro fulgt hans politiske Planer og Forbindelser, hvorom der endog fra Udlandet kom Beretninger til Kjøbenhavn. Grunden til denne Nedkaldelse kan derfor kun have været Ønsket om at have ham under speciel Opsigt eller maaskee endog at drage „Forræderen" til lovligt Ansvar. Imidlertid blev der strax ved hans Ankomst udstedt en i de for ham mest smigrende Udtryk affattet Befaling om, at han skulde tiltræde Universitetsdirektionen under Forhandlingerne angaaende et Universitet i Norge. Et mundtlig opbevaret Sagn giver en Slags Forklaring af denne Besynderlighed. Det heder nemlig, at Wedel, skjønt han modtog den kongelige Ordre om at begive sig til Danmark, medens han var paa en Embedsreise i en afsides Egn af sit Distrikt, ufortøvet gav sig paa Veien og ankom efter en iilsom Reise til Kjøbenhavn længe før Nogen havde ventet ham, saameget mere, som man vel snarere havde forudsat, at han maaskee slet ikke eller ialfald kun nølende vilde følge Budet. Umiddelbart efter Ankomsten begiver han sig til Kongen. Denne, der var ganske uforberedet paa hans Komme, spørger efter Sædvane, hvad der stod til Tjeneste; og da Wedel svarer, at han er der efter Kongens Ordre og ønsker at vide, hvad man vilde ham, griber Kongen i Øieblikkets Forlegenhed til at tale om Universitetssagen, hvorom han siger at ville høre Wedels Mening. Men Wedel fastholder dette Punkt med stor Iver og ytrer, at han ønskede Intet heller end Anledning til at virke for denne Sag. Han forsømmer ikke Leiligheden til indtrængende at udvikle sine Anskuelser og udvirker paa Stedet Kongens Tilsagn om at lade ham konferere med Universitetsdirektionen*). Det mærkedes snart paa Forhandlingernes Gang, at der var kommet en ny Kraft med. Grev Wedel erklærede strax: „at efter Alt, hvad han kjendte, havde hørt og fornummet, var det det norske Folks eenstemmige og ivrige Ønske og Haab, at Norge maatte faae et fuldstændigt Universitet af saadan Beskaffenhed og saadan Udvidelse, at det kunde give den Deel af Norges Ungdom, som vil dyrke Videnskaber, saavel de lærde som de almeennyttige, ikke alene en forberedende, men ogsaa en uddannende akademisk Underviisning i de Sprog og Videnskaber, som sædvanligen henhøre til Universitetsstudiet, at enhver akademisk Læreanstalt, anlagt efter en mindre Maalestok, ikke vilde fyldestgjøre forbemeldte Folkets Ønske eller Haab, ikke i nogen ønskelig Grad vinde offentlig Yndest eller Tillid eller Understøttelse fra den formuende Klasse, som er istand til at understøtte, og ei heller kunne gaae frem med Held og til Velsignelse. Derimod holdt han sig forvisset om, at et fuldstændigt Universitet vilde blive modtaget med aabne Arme, blive yndet, søgt og understøttet og end mere binde Nationens Hjerte til den Konge, som stiftede det." I denne Grev Wedels Erklæring fandt Direktionen „et Motiv af den Værd og Vigtighed, at den ikke vilde betænke sig paa allerunderdanigst at henstille til Hans Majestæt, om den Underviisningsanstalt, som Allerhøistsamme forlængst havde bestemt for Norge, maatte, naar Resourcer dertil kunde udfindes, blive et fuldstændigt Universitet, — dog med Undtagelse af fuldstændigt medicinsk Fakultet, siden de Foranstaltninger og Indretninger, som fordres for at uddanne Læger og Chirurger, ikkun haves eller kunne haves i store Stæder, i den danske Stat alene i Kjøbenhavn, hvis mange med betydelig Bekostning anlagte og stedse opfyldte Sygehuse gjøre der en praktisk Underviisning mulig, som søges endog begjærlig af Fremmede." Grev Wedel samtykkede i denne Undtagelse, „især da den nærmere Forklaring tilføiedes, at Botanik, Chemi, Anatomi og Physiologi som forberedende Videnskaber til det medicinske og chirurgiske Studium ikke skulde blive udelukkede fra det norske Universitet." Til Universitetssæde bestemte man Kongsberg, vel nærmest for at ophjælpe den forfaldne Bergstad, der tyngede haardt paa Statens Finanser. Forøvrigt angik Forhandlingerne, som varede fra 6te til den 20de Marts, hovedsagelig Tilveiebringelsen af de fornødne Midler, som man fandt Udveie til, uden i nogen væsentlig Grad at betynge Staten. Direktionens i Overeensstemmelse hermed afgivne Indstilling af 12te April 1811 gik ud paa Oprettelse af et Universitet med 18 Professorer og 2 Lektorer, organiseret i Løbet af 3 Aar.

Var dermed det endelige Udfald sikret? Det tør være tilladt at tvivle derom; vist er det, at der hengik mere end fire Maaneder, forinden Sagen blev afgjort. Et Universitets Betydning for Norges fremtidige Udvikling i Retning af Selvstændighed var under Pressens Diskussioner blevet saaledes fremhævet, at Ingen kunde være blind for Sagens politiske Betydning. I Danmarks politiske System ligeoverfor Norge mærkedes forøvrigt ingen Forandring; skulde man da uigjenkaldelig have bestemt sig til at give efter netop med Hensyn til det vigtigste og betydningsfuldeste af de norske Fordringer?

Det afgjørende Lod i Vægtskaalen var Udfaldet af Universitetssubskriptionen. Den begyndte, som nævnt, i Juni 1811, og allerede inden Udgangen af August var der paa de fra Agershuus Stift og Christianssands By indkomne Lister tegnet over 250,000 Rd. D. K. og 2500 Rd. D. Sp. samt i aarlige Bidrag 521 Tønder Byg og 2089 Rd. D. K.**), — fordeelte paa 212 Subskribenter. En saadan Begyndelse maatte tilfredsstille de dristigste Forventninger hos Lederne i Norge og svække Modstandskraften i Danmark. Den 2den September 1811 faldt ogsaa den kongelige Resolution om Oprettelse af et Universitetet i Norge med 21 Lærerposter. Den glade Overraskelse, hvor-

*) Monrad l. c. S. 87 flg.
**) Herunder ikke indbefattet hvad det Ankerske Fideikommis skulde yde.

med Budskabet herom modtoges i Norge, var hos Enkelte ikke ganske ublandet. Man troede at vide, at den danske Regjering efter den storartede Fremgang, som Universitetssubskriptionen i de første Dage havde havt, begyndte at frygte for, at det skulde lykkes de norske Patrioter at reise et Universitet i Norge ved private Bidrag, uden Understøttelse fra Statens Side, og derfor foretrak at vise en Eftergivenhed, som endnu kunde have Frivillighedens Præg og gjøre Fordring paa Folkets Taknemmelighed. Det gjaldt imidlertid at holde fast ved den Indrømmelse, som Tidens Tryk havde fravristet den danske Politik til Trods for dens seige Modstandskraft; Kongens Løfte, der kunde tages tilbage, naar Tidens Tryk var over, maatte gjøres til en Pagt mellem Konge og Folk, beseglet ved en høitidelig Udtalelse af Nordmændenes Taknemmelighed for den kongelige Gave. Under Indtrykket af denne Stemning, der tilhørte en engere Kreds, udstedte Direktionen for Selskabet for Norges Vel en Opfordring til en almindelig Nationalfest, der feiredes med levende Begeistring over det hele Land den 11te December 1811. Til at vække denne Begeistring bidrog især Wergelands „Mnemosyne", der i Begyndelsen af September 1811 blev tilgjængeligt for Almeenheden*). Samtidige have forsikret, at intet Skrift er blevet modtaget i Norge med saa meget Bifald og har vakt saa megen Enthusiasme som dette. Det virkede saaledes uden Tvivl meget til Universitetssubskriptionens Fremme. Det endelige Udfald af denne svarede vistnok ikke til hvad Begyndelsen havde lovet; navnlig viste Bergens og Throndhjems rige Handelsstand kun liden Interesse for Sagen**). Dens samlede Beløb gik dog op til henved 800,000 Rd. D. K. og de aarlige Bidrag til 13,352 Rd. D. K., 750 Tdr. Byg og 235 Tdr. Havre.

De norske Patrioters næste Bestræbelse gik ud paa at faae Sagens fremtidige Ledelse i sine Hænder. Treschow, der forlængst var bleven Universitetssagens ivrigste Forfegter og som mange andre Nordmænd nærede en stærk Mistillid til Universitetsdirektionens gode Villie, udvirkede en kongelig Resolution af 28de November 1811, hvorved Universitetets Anlæg og Organisation lagdes i en særskilt Kommissions Hænder. Denne Kommission, hvori blandt Andre Stiftamtmand Rosenkrantz, Grev Wedel, Biskop Bech og Professor Treschow havde Sæde, ledede Sagens Behandling saaledes, at Christiania blev Universitetssæde istedetfor Kongsberg, og at Universitetet allerede i 1813 traadte i Virksomhed.

Hermed ender det norske Universitets Stiftelses Historie. I Fædrelandets Historie staar den som et betydningsfuldt Varsel om, hvorledes Norges Selvstændighed vilde have udviklet sig under Foreningen med Danmark, om denne ikke kort efter var bleven opløst.

*) Den kan saaledes neppe, som man nylig i et Dagblad har seet antydet, ved sit Indhold have bidraget i nogen særdeles Grad til at fremkalde Afgjørelsen af 2den September. At Skriftet, som J. C. Berg fortæller efter et Rygte (Daaes Udv. af Breve S. 64), skulde have været i Kjøbenhavn forinden Trykningen og der været censureret, er just ikke meget sandsynligt.

**) „Skulde en Sørøver have været udrustet, havde de vist ikke staaet tilbage!" siger J. C. Berg, vel nærmest med Hensyn til Christianssands Handlende, i et Brev af 23de December 1811 (L. Daae, l. c. S. 58).

Cantate ved det norske Universitets Halvhundredeaarsfest

den 2den September 1861.

(Af J. S Welhaven).

Chor.

Vi prise dig du Lysets Gud,
som i vort Støv din Klarhed tænder,
og strøer i dine Verdner ud
en himmelsk Sæd med milde Hænder.
Hos dig, hvis Øie vogter Stjernehæren,
Og seer i vore Sjele,
hos dig i Takkebøn vi dvæle;
thi dit er Riget, Magten og Æren!

Svarende Chor.

Ja, lover ham med Sjel og Mund
for denne Mindets Høitidsstund
med Glæden over Aandelivet!
Sandhedslængsel, Troens Styrke
har hans Viisdom Norden givet;
af hans Dyb vor Stamme fik
Forskeraand og Alvorsblik,
som seer hans Lys i Tidens Mørke.

Recitativ.

Lysets Fest til Betragtning kalder;
Blikket naaer Mimers Gyldenalder
med dens Gry af Guddomsvæld;
Harpers Guld i dets Opgang skinner,
og med Runer og med klare Tinder
staar i Morgenskjæret Norges Fjeld.

Solo med Chor.

Fjeldets Aand Harpen tog,
stemte den til Valasangen;
alvorsfuldt Varslet drog
vidt om Land i Solopgangen:
Denne Dagning skal formørkes,
onde Magters Idræt styrkes,
Mulmtid ruge over Vangen.
Men paany skal Mørket brydes,
og i Ly af hellig Fred,
Verdens dybe Gaade tydes.
Engang skal, for Asers Rige,
Dag med Lys, som ei gaar ned,
Af de øde Nætter stige.

Recitativ.

Det sandes, det fuldendes
gjennem de lange Seklers Rad;
i Norges Saga kjendes
en Tone af Valas Verdenskvad.
Den vidner om Glands, der sank og svandt
i vinterlig Folkedvale;
den hilser en Dag, som atter randt,
og vakte de stille Dale.

Arie med Chor.

Deilig opsteg over Strande
Dag paany med Lærkers Røst.
Da fik Nor en skyfri Pande
og et mildt foryngет Bryst.
Hellig er du at erindre
Dag, som kroned Slægters Haab,
længe drømt i Folkets Indre,
hilset af dets Jubelraab!

Deiligt reistes i din Morgen
Viisdoms Hal i Granelund;
Folkets Arv, som laa forborgen,
glimted frem af Templets Grund;
frydfuldt blev til Altret baaren
Tempelskat fra hver en Egn;
Spirerne til Frihedsvaaren
fik et Værn i Hallens Hegn.

Her har Nor paa Odelsgrunden
sine Syners Idavold,
her blev Runeskriften funden
paa det gyldne Ahneskjold.
Her er Verdens Gaade tolket
i et Ly af hellig Fred,
herfra skinner over Folket
Lys af Sol, som ei gaar ned.

Vexelsang.

Lifligt er Mindeharpernes Kald,
og et Folk til Tonerne lytter;
thi som til Helg over Dalenes Hytter
Festdagen kalder fra Viisdommens Hal.
Aandelivet her, i Erindringens Spor,
samles Disciplernes spredede Skare;
vidt over Vang, til vort festlige Chor,
Gjenlydstoner fra Fjeldene svare.

Recitativ med Chor.

I Hallen, der staar belliget og fredet,
et halvt Aarhundred er tilbagelagt,
og rigt og vidt den har sin Fylde bredet.
Thi som Lys, der i hver Farve spiller,
og som Væld, der nærer tusind Kilder
er for Slægterne dens milde Magt.

Vi signe Eder, i vort Jubelmode,
I, som brød Fjeld for Hallen, og holdt Stand,
hvor Grunden lagdes i et vidtstrakt Øde.
Ja, med Fryd I løfted tunge Byrder,
og fra Høiderne, som Folkets Hyrder,
har I hilset et forjettet Land.

Recitativ og Arie.

Norges Land er for Lyset vundet,
i dets Krands Laurens Løv er bundet,
og fra Hallen vaier Frihеds Flag.
Viisdoms Hal, Folkets Værn og Smykke,
signet stande du fra Dag til Dag,
fast i Grund, med Klarhed under Tag,
fattet ind i vore Dales Lykke!

Chor.

Vi løftes fra Jordens Vraa;
vi dvæle med Sjelens Øie,
hvor Folkeaanderne staa
om Thronen i det Høie.
Der flammer i Norges Aand
et Haab, som ei vil svige;
løst er hans Vingers Baand,
mægtigt hans Tanker hige.
Vis ham, o Herre, med styrende Finger,
Straalernes Vei for hans hævede Vinger,
Styrk ham til Daad i dit evige Rige!

Kand. E. Schreiners Tale

til Konferentsraad Prof. Johan Nicolai Madvig

ved Philologernes Komplimentation den 3die Sepbr.

Herr Konferentsraad Madvig!

Det Budskab, at De vilde hædre vort Universitets Jubelfest med Deres Nærværelse, vakte hos os, de yngre Philologer, levende Glæde ved Haabet om Ansigt til Ansigt med Dem at kunne faae udtalt den beundrende Høiagtelse og den dybe Taknemmelighed, vi alle skylde Dem. — Vi vove at regne os til Deres Disciple. Have vi end ikke siddet ved Deres Fødder og hørt de klare og vækkende Ord udgaae fra Deres Læber, saa have vi dog alle med Forkjærlighed øst Kundskab af de Arbeider, hvormed Deres skarpsynte Aand har beriget vor Videnskab. Mangen Stund har Enhver af os under sine Studier havt en glad Følelse af Stolthed ved Tanken om, at den Mand, som Videnskaben har indviet til en af sine ypperste Tjenere, og hvis Arbeider i dens Tjeneste har tiltvunget sig Beundring saa langt som vor Videnskab har Dyrkere, at den Mand næst sine egne Landsmænd dog staar os nærmest.

Og hvor Meget have vi ikke vundet i dette Discipelforhold til Dem, Herr Konferentsraad! Vi see i Dem en Mand, som har lært os, i Studiet af Menneskeaandens eiendommeligste Frembringelse, Sproget, at trænge gjennem uklare Abstraktoners Taage, og som har ledet os ind i Sprogets Verksted og har aabnet vort Blik for den klare Simpelhed i Sprogbygningens Love. Vi see i Dem en Mand, som utrættelig har forsket i de rige Fundgruber fra den klassiske Oldtid og med et Klarsyn som ingen Nulevende har opdaget det ægte Metal, hvor det laa skjult under Aarhundreders urene Tilsætninger, og som har gavnet os, ikke blot ved Forskningens Udbytte, men end mere ved Forskningens Methode. Vi see i Dem en Mand, som inderlig har indlevet sig i en svunden Kulturperiode, men dog ogsaa med Klarhed har opfattet og med Kraft har udtalt vor Tids Forhold til den og derved har veiledet vor Opfatning af og styrket vor Iver for den Gjerning, hvortil vi skulle ofre vore Kræfter.

Vi bringe Dem da, Herr Konferentsraad, vor erkjendtligste Tak for alt det, vi have vundet i Kundskabens Fylde og Klarhed ved Deres videnskabelige Virksomhed. Og vor Taknemmelighed vinder i Styrke, naar vi betænke, hvor rig denne Virksomhed har været selv da, naar de høie Tillidsposter, De har beklædt i Deres Fædreland, kunde synes at kræve al Deres Tid og al Deres Aandskraft. Vi bede Dem medtage herfra vore varmeste Ønsker om, at der endnu længe maa forundes Dem Kraft til at arbeide videre paa Deres betydningsfulde Gjerning.

Hr. Redaktør!

Da det er bleven mig bekjendt. at de Ord, hvilke jeg som Sendemand fra Kieler Universitetet udtalte den 2den September i Universitetes Festivitetssal, af Flere ere blevne opfattede i en anden Forstand end den, i hvilken de bleve fremsatte, maa jeg søge at forhindre, at der tilstedes nogen Tvivl angaaende Meningen af min Hilsen og Lykønskning, og dette saa meget snarere, som jeg jo ikke er optraadt som Privatmand, men som Mandatarius for en Korporation. Jeg tillader mig derfor at anmode Dem om tilligemed nærværende Skrivelse at optage i Deres ærede Blad efterfølgende ordlydende Gjengivelse af bemeldte Hilsen. Skulde den Votivtavle, som Kieler Universitetet har overrakt Christianias Universitet, blive offentliggjort, vil det endydermere blive stadfæstet, i hvilken Aand Kieler Universitetet omfatter Norge og dets Høiskole.

Ærbødigst
G. Thaulow.

Christiania den 7de September 1861.

„Hochgeehrter Herr Rector der Universität zu Christiania!

In die Ihnen bekannteren und verwandteren Dialecte der schwedischen und dänischen Sprache, in welchen Ihrer Universität so eben die Glückwünsche dargebracht worden sind, mischen wir Deputirte der Kieler Universität nun einen Dialect, der Ihnen etwas ferner liegt, den deutschen. Aber fremd sind wir Ihnen nicht, sondern vielmehr eben so voll Ihre Brüder, wie die Schweden und Dänen, da wir ja allzumal Glieder Eines und desselben Völkerstammes sind, des germanischen, wie wir denn ja auch in der ersten und größten Lebensfrage, die es giebt in der Religion, Eine Einheit bilden, die evangelisch-lutherische, und Deutschland, Dänemark, Schweden und Norwegen Luther als ihren gemeinsamen großen Reformator anerkennen.

Unsere verschiedenen Sprachen, die deutsche, dänische, schwedische und norwegische, sind ja so zu sagen nur verschiedene Effulgurationen Eines und desselben Geistes, des germanischen, und wenn Reichthum immer als ein Gut erschien der Armuth gegenüber, so können uns diese verschiedenen Dialecte der germanischen Sprache nicht betrüben, sondern müssen uns vielmehr als ein Zeichen des Reichthums des germanischen Geistes freundlich und wohlthuend entgegentreten.

Die heutige Feier ist eine Feier der Wissenschaft, und wer wollte einen Augenblick anstehen, auch hier wiederum zu bekennen, daß Deutschland, Dänemark, Schweden und Norwegen eine Einheit bilden, die gemeinsame That germanisch-protestantischer Forschung.

Gestatten Sie uns beiden Deputirten der Kieler Universität nun, die Interpreten der Gefühle zu sein, die unsere deutsche Universität, und wir dürfen sicher sagen, alle deutschen Universitäten, am heutigen Tage für Sie empfinden.

Norwegen hat in Deutschland einen gar schönen Klang. Seine kurze selbstständige neuere Geschichte hat mit rapider Schnelligkeit die Herzen Deutschlands gewonnen. Es mag dazu beigetragen haben die Macht Ihrer alten Sagen, die überwältigende Großartigkeit Ihrer Natur, Ihrer Fjorden, Wasserfälle und Glätscher, die Sitte Ihrer patriarchalischen Gastfreiheit; — aber vor Allem sind es doch Ihre Thaten, welche die eindringliche und gewinnende Sprache führten, die Tüchtigkeit, Gediegenheit und Einfachheit Ihres National-

charakters. Ihre Tage von Eidsvold aus dem Jahre 1814 erfüllten stets wie Ideale unser Bewußtsein, und Ihre Constitution erregte von jeher unsere Bewunderung. Steht doch Ihre politische Entwickelung einzig in ihrer Art da!

Ein Geist in solchem Aufschwung mußte zugleich auch seine anderen Kräfte rasch aus sich entwickeln auf dem Gebiete der Künste und Wissenschaften, und wir sagen Ihnen je nichts, was Sie nicht Selbst zu wiederholten Malen gehört und in Blättern gelesen, daß Ihre Künstler und Dichter weit und breit bei uns berühmt sind, und daß die größte Achtung vor Ihren Wissenschaftsmännern uns erfüllt.

In dieser Gesinnung hat die Kieler Universität uns zu Ihnen gesandt. Wir wissen aus tief innerster Erfahrung, welche Bedeutung eine Universität für ein Land hat, wie sie der Centralpunkt aller geistigen Bewegung für ein Volk ist, und rufen Ihnen daher aus vollem Herzen zu „Heil Ihrer Universität, vivat, floreat, crescat."

So bleibt uns nur noch übrig, Herr Rector, die in dieser Capsel sich befindende Votivtafel Ihrer Universität als ein bleibendes Zeichen der Freundschaft Seitens der Kieler Universität zu überreichen."

Til Ole Bull.

Hør atter nu lyde de Toner,
Som tonte her mangen en Gang
Som Graners Susen paa Fjeldet,
Som Nøkkens og Huldrens Sang!

Alt længe i fremmede Lande,
Langt borte fra Norges Kyst,
De talte saa stille og selsomt
Om Hjemmets salige Lyst.

Og Alle, som hørte de Toner,
De lytted forbauset dertil,
Og hørte med stille Undren
Det dybe, gribende Spil.

Men Ingen derude dog fatted
Tilfulde de Toner, som lød;
Thi Tonerne fødtes herhjemme
Paa Fjeldet, i Skogenes Skjød.

Og Fossene gav dem sin Styrke,
Sin vilde og brusende Gang,
Og Skogene gav dem sin Stilhed,
Og Fuglen sin lystige Sang.

Og Nøkkens vildsomme Klage,
Og Huldrens lokkende Klang,
Det vakte de selsomme Toner,
Du siden for Verden sang.

See, derfor i Hjemmets Lunde
Og ei af den fremmede Gjest
De Toner som Hjemmet fødte,
Forstaaes og fattes bedst.

Og derfor velkommen tilbage
Fra fremmede, kolde Kyst
Til Hvile ved Brødres Hjerte,
Til Hjemmets salige Lyst!

St.

Norge.

Christiania. Den 2den Septbr. feirede vort Universitet sin halvhundredeaarige Stiftelsesdag. Ved et af Prof. Monrad forfattet latinsk Program havde det rum Tid i Forveien indbudt andre Universiteter til at deeltage i Festen, og denne Indbydelse havde Universiteterne i Kjøbenhavn, Kiel, Upsala, Lund og Helsingfors fulgt ved Udsendelse af Deputerede. En Mængde andre Universiteter havde fremsendt sin Gratulation, deels gjennem trykte, deels gjennem skrevne Breve. Desuden havde flere lærde Selskaber samt Studenterkorpserne i Kjøbenhavn, Lund og Upsala sendt sine Deputerede. Universitetets Lærere, hine Udsendinge og de øvrige Indbudne (gjenlevende Studenter fra 1813, forhenværende Lærere her ved Universitetet og Grev Wedels Sønner) samledes Kl. 12 i Kollegiets Værelser og gik derfra i Procession og under Musik til Festivitetssalen, hvor de øvrige Deeltagere i Festen allerede havde indtaget sine Sæder. Saasnart Processionens Medlemmer havde sat sig, besteg Kollegiets Formand, Professor Hallager Talerstolen, og for ham fremtraadte den norske Regjerings første Medlem, Statsraad Petersen, og oplæste følgende fra Hs. M. Kongen indløbne Telegram:

„Jeg overdrager Statsraaden at bringe følgende Min Hilsen til Lærere og Studerende ved det Norske Universitet: Hindret fra personligen at overvære Eders Høitid er Jeg dog i Tanken nærværende hos Eder, og Jeg sender Eder, Lærere og Studerende ved det Norske Universitet, denne Min Hilsen, deri indesluttende Udtrykket af Min Glæde over Universitetets velsignelsesrige Virksomhed under de tilbagelagte 50 Aar og deri nedlæggende Mine bedste Ønsker for dets Fremtid til Hæder, Gavn og Lykke for Norge.

„Jeg paalægger Eder ogsaa at bringe min Hilsen til de Lærde fra andre Universiteter, hvilke ved denne Fest glæde det Norske Universitet med deres Nærværelse. Carl."

Denne Hilsen besvaredes af Kollegiets Formand med et Gud bevare Kongen. Derefter fremtraadte Repræsentanterne for de forskjellige Universiteter og lærde Selskaber og udbragte sine Lykønskninger, tildeels i længere Taler: For Kjøbenhavns Universitet Rektor magnificius Etatsraad Bornemann som Ordfører og Konferentsraad, tidligere Minister, Madvig; for Upsala Univ. dets Prorektor Prof. Carlson; for Lunds Univ. Prof. Hagberg (som Ordf.) og Prof. Sundberg; for Helsingfors Univ. Prof. Willebrand og for Kiels Univ. Prof. Thaulow (som Ordf.) og Prof. Bartels og Prof. Panum. Desuden fremtraadte som Deputeret for Vetenskapsakademien i Stockholm Prof. Santesson, for Videnskabernes Selskab i Kjøbenhavn Konferentsraad Forchhammer, for den danske historiske Forening Prof. Schiern og for Fyens Stifts literære Selskab Biskop Engelstoft. Repræsentanterne for Studenterkorpserne i Lund og Kjøbenhavn vare af Uveir paa Søen hindrede fra med Dampskib at naae frem før seent om Aftenen. For disse Lykønskninger udtalte Kollegiets Formand Universitetets Tak. Efter at dernæst første Deel af Welhavens foranstaaende Kantate var udført, optraadte Lektor Nissen og oplæste en af Prof. Holmboe forfattet Tale, som Forfatteren selv af Sygdom var bleven forhindret fra at holde, og hvori skildredes den i Norge længe følte og dybe Trang til et Universitet og kastedes et flygtigt Blik paa den heldige Virksomhed dette under sin Bestaaen har udfoldet. Derpaa udførtes Slutningen af Kantaten, som fra først til Sidst gjorde et mægtigt Indtryk baade ved den heldige Text og den særdeles festlige og storartede Musik, (komponeret af Hr. Arnold) hvis Udførelse desuden var meget god, især hvad Chorene og specielt Slutningschoret angik. Da Musiken var endt, forlod Processionen atter Salen.

Om Eftermiddagen samledes Universitetets Lærere, Embedsmænd og øvrige Indbudne tilligemed de fremmede Gjæster til en Festmiddag i Frimurerlogen, som Byens Borgere gave. Blandt de mange Skaaler, som her udbragtes, nævne vi følgende, der ledsages af længere eller kortere Taler: for det norske Universitet, dets Lærere og den studerende Ungdom af Formandskabets Ordfører Statsraad Stang; for Frederik den Sjettes Minde af Prof. Schweigaard; for de fremmede Videnskabsmænd af Stiftsprovst Jensen (hvortil Konferentsraad Madvig svarede); for Universitetets Senior Prof. Hansteen*), den eneste gjenlevende af Universitetets Lærere fra dets Stiftelsestid, af Statsraad Petersen, (hvilken Skaal besvaredes af Professoren); for de gjenlevende Studenter fra 1813 af Prof. Welhaven (besvaredes af Statsraad Riddervold); for Christiania By af Prof. Hallager; for Sverige og de svenske Universiteter af Prof. Schweigaard, hvorpaa Prof. Carlson svarede.

Om Aftenen gaves paa Klingenberg en af Studenterne arrangeret Fest, hvori et Par tusinde Mennesker, Damer og Herrer, deeltoge. Her holdt Lektor Thaasen i det Frie Festtalen i Anledning af Dagen, til hvilken sluttede sig følgende af Henr. Ibsen forfattede Sang for Universitetet:

Der drog en disig Dæmring over Fjeldet;
Den bar det Bud: Snart Mørkets Magt er fældet.
Men Folket saa i Drømme
Et fjernt Morganasyn,
Et Slot med Spir og Tinde
Høit over Aasens Bryn.
Over Hav maa dog Snekken fare,
For at naa til det solskinsklare
Tankens Slot.

Dog hist og her imellem mørke Graner
De vise Mænd har Syn, hvor Folket aner;
Den lange Fimbulsvinter
Med Drømmes Døs forsvandt, —
Da var det Norges Majdag
Lys over Landet randt:
Fagrest Syn var at see paa Fjeldet, —
Der laa og lyste i Straalevældet
Tankens Slot.

Ja, det var Folkedrømmen, livsensbundet,
Med Folkesind og Idrætshænder grundet!
Saa reistes frit et Lidskjalf
Paa Borgens høie Tind,
Og Odins kloge Fugle
Fløi derfra ud og ind.
Bygger Aanden dog end ihærdigt,
Aldrig saa du paa Jorden færdigt,
Tankens Slot.

Det er som Kirken, reist af Stridsmænd bolde;
Hvad Dagen bygger, bryder Nattens Trolde.
Op da, du unge Fylking, —
Staae tro paa Nattevagt,
Op værg om Tempelhallen,
Med Lysets Aand i Pagt.
Engang taarner sig Spir og Tinde,
Da skal Søiler og Buer binde
Tankens Slot.

Hil da vort Lidskjalf, Sædet i det Høie,
Med Langsynsvidder for det stærke Øie.
Derfra er Broer spændte,
Som aldrig brydes af,
Vidt over Rummets Ørken
Og over Tidens Hav.
Derfra vidnes skal lydt for Jorden:
Fagert bygget staar høit i Norden
Tankens Slot.

Kand. A. Jensen udbragte en Skaal for Broderuniversiteterne, hvortil knyttedes en Sang af A. Munch, Stud. Birkeland for Christiania By og dens Borgere, hvortil en humoristisk Sang af L. Dietrichson blev afsunget. Blandt de mange andre Skaaler og Taler ville vi kun nævne et Par. Stipendiat Fr. Brandt udbragte en Skaal for Videnskabernes Selskab i Throndhjem, den første Forløber for Universitetet i Norge, hvilket just iaar feirede sit Hundredeaars Jubilæum, og som under sin Bestaaen havde udrettet saameget til Videnskabernes Fremme her i Landet. Dølen talte om Bondens Opfatning af Videnskaberne og Universitetet fra „Matsiden" af, men blev i sin Tale altfor bred og hverdagsfornuftig til at han kunde fyldestgjøre de store Forventninger, man havde til det Fornøielige, hvilke ved hans første Optræden udtalte sig i en ustandselig Jubel. Ud paa Aftenen afbrændtes et smukt Fyrværkeri. Da havde ogsaa en heel Deel af Deeltagerne i Festmiddagen i Logen indfundet sig paa Klingenberg. — Om Aftenen var Universitetet illumineret ved en foran samme anbragt Gasportal, ligesom ogsaa flere private Huse i Byen vare illuminerede.

*) Under Festen indløb fra Kjøbenhavn Telegram til Konferentsraad Bornemann, om at Hansteen var udnævnt til Storkors af Dannebrog.

Næste Dag gav Studenterne et Bal i sin nye Bygning og i Anledning af dens Indvielse. Kand. Schweigaard holdt den egentlige Festtale. Fem Sange vare skrevne til Festen. Den hverken store eller elegant udstyrede, men dog vakre Festivitetssal var, foruden af andre Byster prydet med trende af Hs. M. Kongen til Samfundet skjænkede Byster af Berzelius, Geijer og Tegner.

Den 4de Septbr. gave Universitetslærerne en Festmiddag paa Klingenberg; og om Aftenen var der Festforestilling paa Christiania Theater, hvorved fremsagdes en af P. A. Jensen forfattet Prolog og Ibsens „Hærmændene" opførtes.

Den 5te gaves i Studenternes ny Bygning en Afskedssexa for de fremmede Gjæster, hvorved mangfoldige Taler holdtes og bl. fl. en af A. Munch forfattet Sang til Afsked blev afsunget.

— Universitetets Stiftelsesdag sees at være erindret med Festligheder i Drammen, Laurvig, Bergen og Throndhjem.

— Prindsesse Sophie skal efter endt Brøndkur i Pyrmont, ifølge Lægernes Raad begive sig til Nizza og der tilbringe Vinteren. Hendes høie Gemal skal ledsage hende did og ligeledes tilbringe Vintermaanederne der.

— Under 31te Aug. er Kand. mag. C. F. Vedeler udnævnt til Adjunkt ved Throndhjems lærde Skole; Sognepræst i Saltdalen O. C. Hjersing til Sognepræst til Finnaas; ledig pers. Kapellan J. F. S. Heyerdahl til Sognepræst til Sveens Præstegjeld og Ex. jur. J. H. Myhre til Fuldmægtig i Justitsdepartementet.

Under s. D. er Distriktslæge B. C. Borgen i Rakkestad tilstaaet Afsked med 400 Spd. i Pension.

— Ved den sidst tilendebragte examen artium har een Kandidat, S. W. Hofgaard, dimitteret fra Stavangers Skole, erholdt Laud. præceteris, 53 Kandidater Laud., 31 Haud illaud., 8 Non contemn. og 2 udebleve i endeel Fag.

— Af de til Konkurrence for Hs. M. Kongens Prismedailler indkomne Besvarelser tilkjendtes Guldmedaillen en Besvarelse af den fremsatte Opgave om Trællevæsenet i Norden forfattet af Stud. phil. A. C. Erikson, medens Stud. phil. G. A. Gjessing tilkjendtes Accessit. Prof. Skjelderups Medaille tilkjendtes Stud. med. C. A. Engelschøn for en „Beskrivelse af Mellemkjødets Muskler," medens en anden Besvarelse, af Stud. med. Th. W. A. Mohn erholdt Accessit.

— Til den foran i Bladet givne Fremstilling af vort Universitets Oprettelse have vi føiet Portræter af trende Mænd, der hver for sig indtage en fremragende Plads i Universitetets Histore: Grev Wedel, fordi han ved sin Deeltagelse i Universitetskommissionen og som Medstifter af Selskabet for Norges Vel meer end nogen anden bidrog til Universitetets Oprettelse foruden at han dertil ydede en Gave, som i Sandhed maa kaldes kongelig; Nils Treschow, fordi han var Universitetets første Rektor og ved sit som philosophisk Forfatter anerkjendte Navn gav det nybegyndte Universitet dets første Glands, idet han tillige ved at forlade sin Stilling som Professor ved Kjøbenhavns Universitet for at indtage en Plads ved den norske Høiskole, noksom viste, hvor høit Fædrelandet stod ham og at det kun var den prøvende Granskers Tvivl, der havde bevæget ham til fra først af at stille sig ligeover for Universitetssagens Forkjæmpere; og endelig vort Universitets Senior Professor Hansteen, der maa regnes blandt dets første Lærere, skjønt han først kom herop og begyndte sine Forelæsninger i 1814 (medens de sex første Universitetslærere, Treschow, Sverdrup, Rathke, Rasmussen, Platou og Hersleb allerede havde overtaget sine Forretninger i 1813) og som nu snart i et halvt Aarhundrede har havt et Navn blandt Europas første Videnskabsmænd og spredt Glands over det videnskabelige Institut, hvor han i denne lange Tid har virket. — Hvad angaar Biographier af hine Mænd, behøve vi for Hansteens Vedkommende kun at henvise til vort Blad for 1856, Nr. 44, hvor Professoren har selv leveret sin Autobiographi, og for Wedels Vedkommende til vort Blad for 1858, Nr. 22, der indeholder en af Prof. Welhaven forfattet træffende Charakteristik. Hvad angaaer Treschow, af hvem vi tidligere ingen Biographi have givet, have vi formaaet en Videnskabsmand, som bedre end nogen anden maa kunne bedømme hans videnskabelige Betydning, til at give en Udsigt over denne. Men vi maa ogsaa beklage at denne paa Grund af Rummet først kan finde Plads i et følgende Nummer.

— Den 3die Septbr. togtede henved 30 Philologer ud til Grosserer Th. Heftyes Landsted for at komplimentere Konferentsraad Madvig, hvor da Kand. Schreiner hilsede denne i sin Videnskab saa eminente Lærde med den paa den foregaaende Side trykte Tale. Konferentsraaden takkede, rørt til Taarer, for den uventede og velmeente Hyldest, som ham her bragtes.

Rettelse.

I Digtet „Mit Fødeland — God Nat!" i f. Nr. er paa Grund af utydeligt Manuskript indløbet følgende Trykfeil: I 1ste V. L. 4. Maaneskin l. Maaneskrig; i 4de V., næstsidste L. en Ven, l. ei Ven; i 7de V. 2den L. Fjernet l. Tjernet. — I samme Nr. S. 148 er i Notitsen om Universitetsfesten næstsidste Linie ved en Inkurie indkommet Ordet Klingenberg istedetfor Christiania Theater.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 37. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 15de September 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Niels Treschow.

(Af M. J. Monrad).

I.

Idet netop vort Universitet har feiret sin Halvhundredeaarsfest, synes det ikke upassende særskilt at opfriske Mindet om en Mand, der efter at have havt en ikke uvæsentlig Deel i Universitetets Anlæg, fremtraadte iblandt dets første Lærere og som den første Formand i dets akademiske Bestyrelse. Vi laane de vigtigste Træk af hans Liv væsentlig fra en autobiographisk Skizze, som han har forudskikket sit sidste betydelige Verk: „Om Gud, Idee- og Sandseverdenen", Christiania 1831.

Niels Treschow er fød den 5te September 1751 paa Strømsø ved Drammen, hvor hans Fader, oprindelig af tydsk Stamme, var Kjøbmand. Hans Moder, Anne Judithe Bosen var af gammel norsk Familie. Begge tilhørte den mähriske Brødremenighed, og efter dennes Grundsætninger blev Sønnens Opdragelse begyndt. Denne kom imidlertid tidligt bort fra Fædrehjemmet, idet han allerede i det femte Aar blev sat i Skole hos en forhenværende Skipper Niels Petersen, der boede paa Gaarden Giøklep ved Holmestrand og gav sig af med Børns Underviisning. Her blev han i halvfjerde Aar og lærte imidlertid godt at skrive, blev færdig med Cramers Regnebog og lærte Luthers Katechismus og Pontoppidans Forklaring udenad. Saaledes udrustet kom han tilbage til Drammen og sattes nu i Skole hos Peder Nyborg Hesselberg, da Privatlærer og Organist, siden Aftensangspræst sammesteds. Her begyndtes paa Latin; men da Læreren foruden de studerende Disciple havde et større Antal af andre, der ei vare bestemte for en videnskabelig Bane, blev de førstes Underviisning i flere Henseender mangelfuld, og vor Treschow havde rummelig Tid deels til Udenomslæsning af historisk og æsthetisk Art, deels til at nære en tidlig vakt Tilbøielighed til alskens Tvivl og Grublerier. Imidlertid var han allerede i femten Aars Alder saa vidt fremskreden, at han kunde dimitteres til Universitetet af Johannes Green, Sognepræst til Aker, i hvis Huus han havde levet de sidste Maaneder, fornemmelig sysselsat med Øvelser i latinsk Stiil og i det hebraiske Sprog.

Da han (i 1766) med Berømmelse havde bestaaet Examen Artium i Kjøbenhavn, hørte han i nogen Tid Forelæsninger fordetmeste uden nogen bestemt Plan, eftersom de frembøde sig eller tiltrak ham, fornemmelig den orientalske Kall over Hebraisk, Kratzenstein over Physik og Obelitz over philosophisk Moral og Naturret. Efter udholdt Anden-Examen vendte han hjem og opholdt sig der omtrent et Aar, kun med Afbrydelse af en Reise til Holland, hvorhen han ledsagede sin yngste Broder Peter, der skulde overgives Brødremenigheden i Zeist ved Utrecht til Opdragelse. Seenhøstes 1768 kom han tilbage til Kjøbenhavn for at begynde det theologiske Studium under Professorerne Holm og Rosenstand, der begge foredroge Dogmatik „efter strengt orthodoxe Grundsætninger", hvorimod der savnedes Forelæsninger saavel over Exegese som over Kirkehistorie og de øvrige Dele af den theologiske Encyklopædie. Treschows Flid skaffede ham snart Plads paa Klosteret og Regentsen. Her fik han en Contubernal, den i sin Tid saakaldte jydske Monrad, der tilfældigviis besad en liden men udsøgt Samling af fornemmelig philosophiske Verker, hvorved Treschows Lyst til denne Videnskab og overhoved til et friere, mere udvidet Studium fik Vækkelse og Næring. Han studerede nu saavel Wolfianerne, Baumgarten, Meier, Bilfinger og Canzius, som deres Modstandere Daries og Crusius; fremdeles Leibnitz og de mere „elegante" Philosopher, en Bayle, en Basedow, en Mendelsohn, tilsidst de engelske Forfattere Locke, Reid, Home m. Fl., der tilligemed Ciceros philosophiske Skrifter, som han nu først med Flid læste, bibragte ham en anden Smag og kjendeligen forbedrede hans Stiil. Han disputerede ofte og lod selv to Disputatser trykke, begge i Indhold og Form af en friere Beskaffenhed, end man paa den Tid i Kjøbenhavn var vant til; den sidste Disputats de argumento a tuto paadrog ham endog ved sin skeptiske Tone en skarp Irettesættelse af Dr. Holm. Imidlertid forsømte han ikke Theologien, men gjennemlæste troligen — skjønt som han selv tilstaaer meest som Pligtarbeide — den hebraiske Bibel, fulgte med langt større Lyst Buddeus og Mosheim i deres historiske Fremstillinger og høstede især megen Frugt af Cudworths systema intellectuale, som en Forbindelse af Theologi og Philosophi, og lod sig af Ernesti veilede i det nye Testamentes Fortolkning, medens nogle arminianske Theologer, som Limborck og B. Becker „aabnede ham de Kilder, hvoraf Teller, Spalding, Tøllner og andre Nyere havde hentet deres frie Anskuelser og theologiske Læresætninger." Forholdsviis mindre beskjæftigede han sig med bibelsk Kritik, med Kirke- og Dogme-Historie, selv efterat disse Fag ved Professor Cramer havde vundet mange Dyrkere; derimod læste han med Begjærlighed apologetiske Skrivter, som af Grotius, Clarke, Addison o. Fl.

Imidlertid havde hans friere Studier — fra hvilke end ikke politisk Historie og Mathematik vare udelukkede — efterhaanden bragt ham til at opgive Tanken om theologisk Attestats. Men da Conrectoratet ved Throndhjems Skole var blevet ledigt, meldte han sig til Magister-Conferents. Da han havde faaet Graden, fik han ogsaa dette Conrectorat og ankom til Throndhjem i September 1774. Han fandt her endnu Levninger af det aandelige Opsving, som Suhm, Gunnerus og Schønning og det af dem stiftede Videnskabers-Selskab havde givet denne Stad, og fortsatte ved Siden af sin Embedsvirksomhed sine philologiske Studier med de Hjælpemidler, som paa Stedet vare at opdrive. Han udgav ogsaa foruden de befalede Skoleprogrammer en Tale „om Veltalenheds gavnlige Anvendelse i Religionens Foredrag", der blev fordeelagtigt recenseret i Badens kritiske Journal og bidrog Sit til, at Treschow ved Badens Udnævnelse til Professor i Kjøbenhavn blev denne Mands Eftermand som Rector i Helsingør. I dette Embede blev han fra 1780 til 1789, da han ombyttede det med Rectoratet i Christiania. Foruden med philologiske Arbeider, som Oversættelser af Thukydid, Isokrates, Demosthenes og Plutarch, hvilke dog ei bleve trykte, var han især sysselsat med Studiet af Kant, hvis kritiske Værker havde begyndt at gjøre Opsigt, og leverede nogle derhen hørende Afhandlinger i Maanedskrivtet Minerva. I Christiania fandt han sig især meget fornøiet. Han havde en tilfredsstillende Embedsvirksomhed, rundelige Indtægter, en behagelig Sommerbolig (paa Sindsen) og tog om Vinteren Deel i det Selskabsliv, der især havde dannet sig om Bernt Anker.

Under dette hans Ophold i Christiania begyndte, især paa Foranledning af Sognepræst Wilse, en stærk Bevægelse for at faae et Universitet i Norge. Treschow var fra først af ikke synderlig for denne Plan. Paa den ene Side havde han maaskee, deels ved sine egne noget uregelmæssige Studier, deels paa Grund af en vis aandelig Nøgterhed, faaet mindre Syn for Universitets-Væsenet overhoved, hvilket han betragtede som etslags videnskabelig Luxus. Paa den anden Side troede han i ethvert Fald, at naar et Universitet skulde være til noget Gavn, saa maatte det være fuldstændigere udstyret og idethele høiere anlagt, end man kunde vente i et fattigt, afsides og af Klima lidet begunstiget Land som Norge. Han meente, at man her hellere maatte hjælpe sig med, at de fire Stiftsskoler bleve noget udvidede, saa at de første akademiske Aar her kunde tilbringes og kun den fuldendende Deel af Embedsstudiet tilføies ved Kjøbenhavns Universitet. Disse Anskuelser fremsatte han i et Tillæg til Christiania Intelligentssedler, det samme Blad, som havde meddeelt Wilses Indlæg for Sagen. Som venteligt kunde være, fandt T. i Norge megen, tildeels heftig Modstand, endskjønt det langfra var saa galt, som det i Danmark blev fortalt, at han blev lagt ordentlig for Had i sit Fædreneland, et Rygte, som Treschow selv fandt sig beføiet til offentligt (i Badens Universitets-Journal) at modsige. Planen om et norsk Universitet strandede imidlertid for den Gang — som nøiere kan sees i det nye udkomne Universitets-Program — og Bevægelsens eneste Resultat var, at Treschow tilligemed et Par andre Videnskabsmænd i Christiania i Vinteren i 1796 og 1797 holdt endeel Forelæsninger for en udvalgt Kreds af begge Kjøn. Treschow læste over den kantiske Philosophi og lod siden disse Forelæsninger trykke. Han tænkte imidlertid fremdeles paa en Udvidelse ialfald af Christiania Kathedralskole og reiste i Høsten 1797 til Kjøbenhavn for at virke for denne Sag. Han blev der til Foraaret og udarbeidede i Forening med en Commission bestaaende af Professorerne Moldenhawer, Kjerulf og Rahbek et Udkast til en Organisation af denne udvidede Skole eller Gymnasium. Dette Udkast bifaldtes af en større til Universitetets og Skolevæsenets Reform nedsat kongelig Commission, og Treschow reiste, forsynet med Moldenhawers egenhændige Afskrivt af de tagne Beslutninger, fornøiet tilbage. I Begyndelsen correspondérede man ogsaa med ham om den samme Sag, men da denne Correspondance med eet ophørte, anede han Uraad og maatte snart erfare, at i det af Kongen stadfæstede Reglement for hans Skole ethvert Spor af en høiere Underviisnings-Anstalt var forsvundet. Denne Skuffelse, som Treschow synes nærmest at have tilskrevet Moldenhawers Troløshed, voldte ham megen Ærgrelse.

Treschows videnskabelige Fortjenester havde imidlertid fundet mere og mere Anerkjendelse. Allerede i 1790 havde han efter Indbydelse af det theologiske Facultet indleveret en Dissertatio de anthropomorphismo, efter hvilken han blev creeret til Doctor theologiæ; 1801 fik han Titel af Professor extra-

ordinarius og to Aar derefter blev han uden Ansøgning kaldet til ordentlig Professor i Philosophien ved Kjøbenhavns Universitet.

I de tolv Aar, i hvilke han beklædte dette Embede, behandlede han fast alle Philosophiens Grene deels i Forelæsninger, deels i trykte Skrivter. Hans Forelæsninger bleve flittigt besøgte og han var en almindelig yndet Lærer, hvorom han ogsaa modtog et skjønt Vidnesbyrd, da hans Tilhørere lode præge en Guldmedaille i Anledning af hans Bortgang, med hans Portait og denne Indskrivt: Doctori abeunti U. H. cives A. 1813.

Samtidige Udviklinger af Polarlyset i den nordlige og sydlige Halvkugle.

Imellem den 28de August og 4de Septbr. 1859 viste der sig hyppige og stærke Polarlys i hele den nordlige Deel af America, over hvilke Professor Elias Loomis ved Yale Colledge, New Haven, Connecticut, har i American Journal of Science and Arts Vol. XXX og XXXII meddeelt de af ham fra forskjellige Punkter samlede Jagttagelser. Disse strække sig lige fra den 50de Bredegrad til den 24de i Florida og Texas, ja Polarlyset blev den 2den Septbr. endog seet i Porto Ricco i 18° nordlig Brede, hvor det begyndte Kl. 2 om Morgenen og varede til Kl. 4. Lysende Straaler af rød, purpur og violet Farve rak lige til Zenith.

Saalangt mod Syd sees Nordlyset ikke paa den østlige Halvkugle. Dets egentlige Middelpunkt er nemlig et Punct i det nordlige America paa Boothia Felix, som ligger omtrent 80° vest for Ferro og 20° fra Jordens Nordpol, hvor Magnetnaalens Inclination er 90°, d. e. den magnetiske Krafts Retning er der vertical. Omkring dette Punkt, som Gauss har kaldet den magnetiske Pol, danner Nordlyset, naar det er fuldstændigt, en excentrisk Cirkel eller Ellipse. Den nordligste Deel af denne Ring gaar undertiden over Jordens Nordpol og kan da sees, skjønt lavt mod den nordlige Horizont, i Sibirien.

Ved Meddelelsen af denne Samling af Jagttagelser udbad han sig Efterretning, om Nordlys i de samme Dage havde viist sig i Christiania, eller andensteds i Europa. Herved er at mærke, at Nordlyset kuns kan sees, naar Himmelen er klar. Da bemærker man altid betydelige uordentlige Perturbationer i de Instrumenter, som angive Declinationen, Inclinationen og den magnetiske Kraft, idet de vise Forandringer fra Minut til Minut. Man tør følgelig omvendt slutte, at naar saadanne Uregelmæssigheder indtræffe, maa der være Udviklinger af Polarlyset, som ikke kunne sees formedelst den overtrukne Himmel. I de ovenomtalte Dage imellem den 28de August og 4de September 1859 var Himmelen

Erkebiskop J. O. Wallins Gravminde.

overtrukket, saa at intet Nordlys kunde sees; men den 29de August forandrede Intensiteten sig fra Minut til Minut, tog snart til, snart af. Fra Kl. $9\frac{1}{2}$ Form. til 2 Efterm. havde den tiltaget $\frac{1}{19}$ af sin hele Størrelse. Den 2den September tiltog den fra Kl. $9\frac{1}{2}$ Form. til $4\frac{1}{2}$ Efterm. næsten nøiagtig ligesaa meget; og Inclinationen, som ellers i Juni Maaned, da den daglige regelmæssige Variation er størst, kun er lidt over 3 Minuter imellem Kl. 10 Form. og en Time før Solnedgang, og i Septbr. kun henved 2 Minuter, var den 2den Septbr. Kl. $10\frac{1}{2}$ Form. = 71° 29′, Kl. $4\frac{1}{4}$ Efterm. 70° 27′, og havde altsaa aftaget 1° 2′, hvilket er en 30 Gange større Forandring end den sædvanlige. Ogsaa fra en Mængde andre Punkter i Europa, ja endog fra Sibirien fik Loomis Beretninger, enten om Nordlys eller magnetiske Perturbationer paa de samme Dage.

Men endnu mærkeligere var, at Sydlys ogsaa blev bemærket den 2den September 1859 i Santiago de Chili i 33° 26′ sydlig Brede af Observatoriets Directeur Moesta, og nær Cap Horn den 29de Aug. i 57° sydlig Brede af Richard Schumacher, Assistent ved Observatoriet Santiago; altsaa nøiagtigt paa de samme to Dage, da de stærkeste Evolutioner af Nordlyset vare observerede i Nordamerica og de største Perturbationer i de magnetiske Elementer fandt Sted i Christiania.

Disse Bemærkninger bragte Prof. Loomis til at indhente Efterretninger om alle de Polarlys (Sydlys) der vare bemærkede i Hobarton paa Van Diemens Land i 42° 52′ sydlig Brede og 147° 27′ østlig Længde fra Greenwich imellem 16de Marts 1841 og 21 Decbr. 1848. Denne Liste indeholder 34 mere eller mindre brillante Sydlys. Paa 11 af disse Dage blev Nordlys iagttaget i New Haven i 41° 13′ nordlig Brede og 72° 55′ vestlig Længde fra Greenwich; paa nogle af disse Dage, da Himmelen var overtrukket i New Haven, blev Nordlys bemærket i andre Byer i Staten New-York; og paa 16 af disse Dage i Toronto i Canada i 43° 40′ nordlig Brede og 89° 23′ vestlig Længde. Der ere kun 11 Tilfælde, i hvilke Sydlys ere bemærkede i Hobarton, hvortil ikke tilsvarende samtidige Nordlys ere bemærkede i den nordlige Deel af America. Men paa flere af disse 11 Dage ere enten Nordlys eller mærkelige magnetiske Perturbationer observerede her i Christiania, hvilke jeg derfor har meddeelt Prof. Loomis.

Da Hobarton og New Haven eller Toronto næsten ere hinanden diametral modsatte, saa følger heraf det mærkelige Resultat, at Polarlysets Udvikling skeer samtidigt i begge Halvkugler.

Da man paa Cooks anden Jordomseiling i Aaret 1771 fra det gode Haabs Forbjerg i det sydlige Indiske Hav seilede imod Sydkysten af Nyholland, blev der flere Aftener i Rad seet Buer af Sydlys, hvis høieste Punct laae imod Sydost; men eftersom man nærmede sig mod Van Diemens Land, saaes det høieste Punkt nærmere mod Syd. Da Jordens stærkere magnetiske Sydpol ligger omtrent i en Afstand af 20 Grader fra Jordens geographiske Sydpol og i Længden 138° øst fra Greenwich, altsaa lidt vestligere end Van Diemens Land, saa maa man antage, at Sydlysbuerne ere Dele af Lysringe omkring den magnetiske Sydpol, ligesom Nordlysbuerne af Ringe om den magnetiske Nordpol, og at saavel Polarlyset som de magnetiske Perturbationer ere Virkninger af Kræfter i Jordens Indre, som periodeviis træde i heftigere Virksomhed.

Hansteen.

J. O. Wallins Gravminde.

Paa den store Kirkegaard udenfor Stockholms Norra Tull hæver sig et Gravminde, helliget Upsalas Erkebiskop Johan Olaf Wallin (f. i Dalarne 1779, † 1839), der for sin geistlige Veltalenhed og sin henrivende Psalmedigtning er tillagt Navnet „Davidsharpen i Norden“. Paa Monumentets ene Side læses:

J. O. Wallin

og over Navnet seer man Wallins Billede i Medaillon og under samme en Harpe med en Palmekvist. Paa den anden Side læses:

Jordens Oro Wiker
För den frid, som varar.
Grafven alt förliker,
Himlen alt förklarar.

Som man seer, begynde den første Linies trende Ord med Begyndelsesbogstaverne af hans Navn. I Baggrunden af Monumentet hæver sig det nye Gravchor.

Wallin hviler i den Gravlund, som han selv (1827), tolv Aar før sin Død, en stille Vaaraften havde indviet med en Tale, hvis Lige i Veltalenhed hverken før eller siden skal være hørt i hans Fædreland.

„Denne Mark, udbrød han, bliver fra idag af en Ager for en Høst, som aldrig slaar feil, som hvert Aar og til hver Aarstid skal give sin rige Avling. Se, Høstmanden holder Leen i sin Haand. Det nøgne Straa og det fulde Ax, den vege Stengel og den stærke Stamme, den grønne Spire og den gule Sæd — Alt falder. Unge og Gamle! I ere Grøden; Høstmanden er Døden.“

Reiser i Norge i tidligere Tider.

Martinieres Reise i de nordlige Lande 1653.

(Fort. fra Nr. 33)

6 Kap. Autors Afreise fra Throndhjem for at besee Kobber- og Sølvgruberne, der tilhøre Kongen af Danmark.

Efter at være komne iland, begave vi os til General-Direktøren over Gruberne for at aflevere vore Breve og bede ham om saa hurtigt som skee kunde at modtage de Kornvarer, vi bragte ham, hvorpaa vi fik det Svar, at han for Dieblikket ikke havde nogen Handelsbetjent i Byen, da samtlige vare ved Gruberne, samt at han maatte skikke en Expres didhen for at lade een hente, inden Kornet kunde modtages. Da jeg hørte dette, anmodede jeg vor Skibspatron om at lade mig ledsage det Bud, der skulde skikkes til Gruberne, hvilke jeg ønskede at besee, hvilket og tilstededes mig.

I Otten næste Morgen afreiste Buddrageren og jeg, begge tilhest, og naaede Stekby, en stor Landsby sex Mile fra Throndhjem, hvor vi blev nødt til at gjøre Holdt, deels fordi Mørket faldt paa, skjønt det blot var to Timer efter Middag, deels fordi vi havde en stor Skov at passere gjennem, som var farlig for Møder med Bjørn, Ulv og Los, hvilke Dyr der findes i stor Mængde.

Næste Dag forlod vi Stekby ved Dagspræt og fortsatte vor Vei til Gruberne, hvor vi ankom mod Aften og toge Bolig paa Værket, hvor der efter Landsskikken blev sat for os Tobak, Kornbrændeviin og Øl, hvoraf til Overmaal maatte nydes. Da jeg der forefandt en Handelskarl, som havde været Kammertjener for en norsk Adelsmand udi Frankrige og talte geläufigt Fransk, fortalte jeg ham, hvorlunde Nysgjerrigheden havde bevæget mig til at komme der, hvor jeg var, for at besee Gruberne, samt bad ham om, at bevise mig den Artighed at lade mig komme ned i dem, hvilket han lovede mig for den paafølgende Dag; efter et Par Timers Passiar gik vi tilsengs.

7 Kap. Særegenheder ved Kobber- og Sølvgruberne i Norge.

Ved næste Dags Anbrud afreiste det Bud, med hvem jeg var kommet, samt en Handelskarl til Throndhjem og overlod mig til en Grubemester, der ligeledes næste Dag skulde reise til Throndhjem, og med hvem jeg skulde gjøre Tilbagetouren.

Saasnart jeg var paa Benene næste Morgen, opsøgte jeg strax den Handelskarl, der talte Fransk, hvilken

havde tilberedet et Maaltid for sig selv, mig og den Grubemester, der havde paataget sig at føre mig tilbage igjen. Han bad nu ogsaa Mesteren om at lade mig komme ned i Gruberne, da jeg ønskede at see paa, at der blev arbeidet.

Saasnart som vi havde spist Frokost, gik vi fra Værket, der ligger paa et høit Bjerg, til Indgangen af Gruben, der vel kan være en femti Skridt derfra; en Maskine, som Franskmændene kalde grue, er anbragt lige ved Indgangen; den dreies af to Mand ved Hjælp af to store Hjul, hvoraf hver Mand haandterer eet, og dens Bestemmelse er at trække Steen og Jord op af Gruberne ligesom man i Omegnen af Paris trækker Stene og Pottemagerleer op af Jorden.

Grubemesteren og jeg satte os i Træ-Bøtte, beslagen med Jernringe, som befæstedes under Axlerne, og heisedes saaledes ned i Gruben, som vel kunde have en femti Favnes Dybde.

Da vi vare nede, troede jeg at være i Plutos Rige, idet jeg til alle Sider intet andet saa end forfærdelige Huler, antændte Baal, Grubearbeidere, der vare som livagtige Djævle. Alle klædte i sort Skind, havende paa Hovedet en Slags Krave ligesom vore Præster om Vinteren, et Stykke af det samme Skind, der gaar i en Spids, og som indfatter deres Ansigt til over Næsen og falder saa ind til Brystet med et Forstind af samme Slags.

Enhver arbeider i disse Gruber paa forskjellig Viis; nogle bearbeide og pukke Kobbererts, andre gaae omkring og speide saavel for at finde Kobberaarer, som for at opdage det Sted, hvor Vandet gaar, som vilde drukne dem, dersom de ikke vare paa sin Post, da det pludselig vælder frem af Jordens Indvolde.

Grubemesteren, der havde bragt mig ned i Gruben, og som bemærkede, at jeg var bleven frygtelig beklemt, samt at en stærk Frysen var kommen over mig, ringede med Klokken for at give tilkjende oppe ved Indgangen, at man skulde bringe os op igjen, hvilket skede paa samme Viis, hvorpaa vi vare komne ned, og vi vendte nu tilbage til Værket, hvor vi fandt den Handelskarl, som talte Fransk, og som ventede os med Middagsmad.

Efterat vi havde holdt Middag, lod denne Handelskarl tre Heste sadle, som skulde føre os til Sølvgruberne, der vare to Mile derfra; han, Grubemesteren og jeg besteg Dyrene, og da vi vare ankomne til Stedet, stege vi af hos Direktøren, som modtog os med Glæde og gav Enhver af os et stort Glas Brændeviin efter først selv at have drukket eet til Velkomst, hvorpaa han lod bringe Tobak og Øl.

Efter saaledes at have trakteret os, førte han os til Værket, der ligger en Kvart Miil fra hans Huus, og hvori der ligesom i Værket ved Kobbergruberne er flere Arbeidere, af hvilke nogle knuste Steen, andre vaskede, andre smeltede og raffinerede og atter andre fabrikerede Mynt for Hans Danske Majestæt.

Fra Værket begav vi os til Gruben, der ligger paa et meget høit Bjerg med Takker til alle Sider, og hvori jeg steg ned ligesom i Kobbergruben med Grubemesteren, men hvor jeg ikke saa andet end hvad jeg havde seet i Kobbergruben; Grubearbeiderne vare antrukne paa samme Viis. De arbeide alle samme Antal Timer, det vil sige Foraar og Efteraar tre Timer Formiddag og tre Timer Eftermiddag, om Sommeren fire Timer Formiddag og fem Eftermiddag, og Resten af Tiden more de sig og dandse til Lyden af Hoboer og Violiner samt andre Instrumenter, hvilket jeg havde den Moro at see samme Aften, jeg ankom til Kobberminerne; de tre Vintermaaneder arbeide de slet ikke, men aflønnes dog som om de arbeidede med tre Livres daglig.

Efter at have seet alt Mærkeligt ved Sølvgruberne, vendte vi tilbage til Direktørens Bolig, hvor vi spiste Nadver og overnattede. Efter at have holdt Davre næste Dag, toge vi Afsked og stege tilhest for at vende tilbage til Kobbergruberne, hvor vi spiste til Middag; efter endelig at have taget Afsked fra Handelskarlen, som talte Fransk, afreiste Grubemesteren og jeg til Throndhjem.

Christiania nye Universitetsbygninger, ved Illuminationen den 2den Septbr. (Se forr. No.)

8 Kap. Den Modtagelse, Autor fik hos en norsk Bonde paa Tilbagereisen fra Gruberne til Throndhjem.

Vi havde ikke reist mere end halvtredie Miil, før Mørket faldt over os, hvilket nødte os til at søge Huusly i en Landsby hos en Bonde, som Grubemesteren, med hvem jeg var, kjendte, og som modtog os af sin bedste Formue, givende os til Nadverskost to Fasaner og en Hare, som han for en Time siden havde skudt paa Jagten, hvilken paa den Kant er fri for Enhver; efterat han ved Ankomsten til hans Huus først havde trakteret os med Tobak, Øl og Kornbrændeviin.

Efter Nadveren gave vi os til at røge som Dragoner og til at drikke Brændeviin og Øl alt hvad vi formaaede, fremturende udi saadan Umaadelighed til langt ud paa Natten.

Bonden troede, da han saa, at Grubemesteren havde drukket sig pirum for at gjøre Ære af hans Traktemente, at maatte takke for Æren ved at gjøre ligesaa. Da de var udi denne Forfatning, gjorde man et Leie til dem midt i Stuen, hvorpaa man lagde dem, og jeg strakte mig ved Siden af dem for at oppebie Dagen.

Solen var allerede oppe og endnu laa Grubemesteren og Bonden i dyb Søvn. Da det var min Agt at sove i Throndhjem om Natten, og da jeg saa at vore Heste vare færdige og Davren ligerviis, vækkede jeg dem, hvorpaa vi satte os tilbords; derefter betakkede vi os hos vor Vært, stege tilhest og red med saadan Iil, at vi naaede Throndhjem inden Mørket endnu var faldet paa.

Gamle Nyheder.

Et Kjærlighedsbrev fra P. F. Suhm.

„Hierte allerkiæreste Christiane. Tak for den herlige dag i gaar; Det beste jeg derfor, og for al din godhed kan give dig er et kiærligt, hengivent og oprigtigt hierte og det skal du altid have. Søde Christiane, det første jeg lærte dig og dine Søstre at kiende behagede du mig strax mest; Denne behag voxte; jeg frøgtede for den, thi hiertet er forvanskeligt, derfor besluttede jeg at recipere mig mest med dine Søstre, først Henriette og siden Anette, thi kiærlighed (omtaltes?) ikke i vor da værende Situation. Da Anette giftedes var min kone desuden meget svag, hos mig selv besluttede jeg at ingen anden skulde blive min brud end du, om jeg overlevede hende. Dine tvende søstres giftermaal giorde at jeg frøgtede for du skulde mig fratages, og da var min faste Beslutning, at om saa skeede og jeg blev Enkemand, vilde jeg aldrig gifte mig igien, naar jeg et kunde faae min elskte, og du skulde da være min eeneste arving; derfor at jeg nu gjør det er heel begribeligt, og gandske lige frem. Derfor og var det at jeg saa hastig gav mig tilkiende for dig og forældre, thi jeg frøgtede for at nogen skulde tage min Engel fra mig. Denne min beslutning er derfor aldeles intet overilende skridt, men et længe betænkt, og prøvet. Frue Feddersen frøgtede for at jeg aleene skulde have seet efter skjønhed og yndighed, og spurgte mig om jeg var vis paa at du elskte mig. Ja allersødeste, dett er jeg vis paa ligesaa vis, som jeg nu skriver dig til. Min allerkiæreste, jeg kom ikke op i dag førend 7½, og min første tanke var tak til Gud for den Engel, han har beskiæret mig. Ja en Engel, den beste Pige, som vil gladgiøre alle mine dage, og erstatte mig det tab af kiærlighed jeg længe har følet, kiærlighed, det eneste i verden, jeg sætter ret pris paa. Søde udvalde Christiane; jeg længes nu meget efter dig, gid klokken var 12; at sidde hos dig, at see dig, at tale med dig, at kysse dig er min største fornøyelse; Du ligger mig stedse i tankerne. Hvor skal det være min glæde, naar du er glad, er fornøiet, og jeg skal ogsaa unde dig al glæde, thi med mit hierte har du alt, du kan gjøre af og med mig hvad du vil. Jeg kysser og omfavner dig tusinde gange og er ævig din

morgen klokken 8. P. F. Suhm.

Til fuld Forstaaelse af dette Brev, som vi for Kuriositetens Skyld aftrykke efter Barfods „Folke", tillade vi os at tilføie et Par Bemærkninger, beregnede paa den mindre literaturbevandrede Læser. Peter Frederik Suhm (f. 1728) havde allerede i en meget ung Alder bestemt sig udelukkende for literære Sysler og sat sig som Livets høieste Maal at blive en ny Holberg i den danske Literatur. Tyve Aar gammel optraadte han som Forfatter med en Samtale „efter Luciani Maade" og blev samtidig Assessor i Hofretten, hvilket Embede han dog snart frasagde sig. 1749 begyndte han at udgive græske Oversættelser, og fik Aaret efter til en saadan Holbergs Anbefaling. For udelukkende at kunne ofre sig til Literaturen, uden at indtræde i Embedstjeneste, besluttede han at see sig om efter en rig Ægtefælle. Venner gjorde ham opmærksom paa Karen Angell i Throndhjem, en Kjøbmandsdatter, der efter Forældrene var Arving til nogle Tdr. Guld, og som ogsaa havde Udsigt til end større Arv efter sin Farbroder Thomas Angell. 1751 reiste han til Throndhjem for at fri til hiin rige Arving, som dengang var kun nitten Aar gammel. Selv ung, smuk af fornem Familie (en Admirals Søn) og med Titel af Kammerjunker, vandt han hende let og holdt endnu samme Aar Bryllup. Men til Giftermaalet var knyttet den Betingelse, at Suhm skulde blive boende i Throndhjem, saalænge hans Kones Moder endnu levede. Han maatte saaledes opslaa sin Bolig der, og i Omgang med sin gamle Ven Schøning, og med Biskop Gunnerus og flere videnskabelige Størrelser synes han her at have befundet sig ret vel, og i 1761 var han med at grundlægge det senere saakaldte throndhjemske Videnskabernes Selskab. I Throndhjem blev Suhm boende 14 Aar, indtil 1765, da han atter reiste ned til Kjøbenhavn; næste Aar døde Svigermoderen og 7 Aar efter testamenterede Thomas Angell sin hele Fomue, 3 Tdr. Guld, hvilken Suhm havde ventet at arve, til veldædige Stiftelser for Throndhjems By. Man har gjættet paa forskjellige Grunde til dette Skridt, og blandt andre har Traditionen nævnt den, at Suhms Kone en Aften, da der holdtes stort Selskab, havde glemt at give Angell Grød, som han var vant til at nyde hver Aften, hvorover denne gamle sære Mand, som i en heel Menneskealder kun gik udenfor sin Gaard hver Gang han nød Alterens Sakramente, blev saa fornærmet, at han forlod det Huus, hvor han med Suhm havde boet, og senere hen oprettede hiint Testament. En gyldigere Grund turde det dog have været, at Angell fandt, at han i det Hele blev behandlet med for liden Opmærksomhed, og at Suhm var altfor rundhaandet i at give Penge ud. Vist er det ialfald ogsaa, at Suhms uhyre Bogkjøb kunde vække Betænkelighed hos Angell, og det om han end selv var en for sin Tid stor Bogsamler, og efterlod et Bibliothek, hvorover den trykte Katalog udgjør 224 Kvartsider. Suhm var nemlig, næst Grev Thott, den største Bogsamler, som Danmark har havt. Der var Aar (rigtignok efterat han var vendt tilbage til Kjøbenhavn), som han anvendte 4 à 5000 Rbdr. til Bogkjøb, eller efter Datidens Pengeværd henved det Dobbelte af vort Universitetsbibliotheks Annuum. Tilsidst bestod hans Bibliothek af 100,000 Bind (vort Universitetsbibliothek har omtr. 140,000 Bd.) og kostede ham henved en Tønde Guld. Dette Bibliothek var dog ingen tom Luxus. Som Lærd og Forfatter fandt han selv den stadigste Anvendelse for samme, og han tilstod ogsaa andre Videnskabsmænd den mest uindskrænkede Brug deraf endnu inden det saakaldte store kgl. Bibliothek var bleven aabnet for Publikum. — Karen Angell, med hvem Suhm havde en Søn, som døde 16 Aar gammel, var alvorlig, stille og huuslig og yndede Læsning. I 1785 begyndte hun at blive sygelig, og det var under denne Sygelighed, som Suhm siger hun bar „med forundringsværdig Taalmodighed, uden at klage og med en fuldkommen Hengivenhed i Guds Villie," at han, i Forventning af hendes Død havde, hvad Brevet antyder, udseet sig en ny Brud. Hans Kone døde 11te Juli 1788, og kun tre Maaneder efter giftede den nu tresindstyveaarige Lærde sig paany med Hofapotheker Beckers fireogtyveaarige Datter Christine, til hvem ovenstaaende Brev er skrevet. Den ældste Søster, Henriette, var da alt gift med Hr. Bozenhard, og den næstældste med Hr. Høier. Dem alle Tre betegnede S. Poulsen, i en Dedikation foran Odin Wolffs Oversættelse af Rousseaus Botanik for Fruentimmer som „Søstre af Fødsel, Søstre af Skjønhed, Vittighed og Dyd;" og Abrahamsom sang, i Anledning af Suhms Bryllup, om Gudernes Raadslagning for at belønne ham for hans Virksomhed for at redde de gamle Guder fra Forglemmelse, hvilken Sang endte med at

„Strax Venus tog sit Belte af
Og det med himmelsk Ynde rækker
Til Clio hen — — men hun det gav —
(O! Held Dig Suhm!) til Jomfru Becker!"

Suhm havde tænkt, enten at bortskjænke eller afhænde sit Bibliothek saaledes, at det kunde forblive samlet. Først havde han underhandlet med Bernt Anker om at sælge det til ham, for at det kunde tilfalde det norske Universitet, forsaavidt et saadant blev oprettet; siden ventileredes om en Afhendelse til den russiske Regjering, ogsaa uden at det blev noget af. 1796 solgte han det endelig til Hs. Maj. Kongen for at det kunde indlemmes i det store kongl. Bibliothek, og mod en aarlig Livrente af 3000 Rdlr. for sig selv og efter sin Død 2000 Rdlr. aarlig til Enken. Suhm døde 7de Septbr. 1798 og hans Enke faa Maaneder efter. Ved Erhvervelsen af dette Bibliothek fik det kongl. Bibliothek en stor Mængde Doubletter, hvoraf en heel Deel, tilligemed andre Doubletter, ved det norske Universitets Stiftelse skjænkedes til dette for at udgjøre Grundstokken for dets nu i Forhold til den korte Bestaaen temmelig rige Bibliothek. — I sit andet Ægteskab havde Suhm en Datter, som overlevede ham og Hustru.

Et Brev fra Arne Magnussen.

Monsieur
Høitærede ven.

Hans beærede af dato Bergen den 15 Aprilis hujus anni er mig den 2 Maji vel indhændiget, tillige med den hosfølgende Gulethings bog paa pergament og den relation om Hoer, at ieg icke før end nu haver aflagt min skyldige tacksigelse her fore, Beder ieg hand vilde icke fortryde paa, Jeg vil herudi bekiende sandheden, at sometids havde ieg glemt det, og sometids icke haft Leilighed. Præstat sero qvam nunqvam. Jeg tacker meget tienstligen for denne gode rare piece, og ønsker at noget kunde være i min magt, Hannem til velgefal og tieniste. Jeg skulde gierne udi slig occasion udvise, at ieg næst ald velstands erønskning, er og altid bliver
Kiøbenh. den 19 Septb. 1722.

Monsieur
Hans tienstvilligste tiener
Arnas Magnussen.

Ved occasion beder ieg at lade min tienstlig helsen tilmældes Monsr. Henrich Miltzow paa Voss, og at ieg bad hannem gierne, icke at glemme den efterspørgsel om de beviste documenter, som hand var saa god at paatage sig.

Udenpaa: A Monsieur
Monsr. Jean Brøgger,
amy tres-honoré
tres humblement,
a Bergen

Meddeleren, en agtet Videnskabsmand, har ved Oversendelsen til Redaktionen af dette Brev, hvis Original findes foran en Papiir-Codex af Magnus Lagabæters Gulathingslov i det Bergenske Museum, blandt Andet bemærket Følgende:

„Ved at see Dem oftere i „Nyhedsbladet" optage ældre Breve fra Mænd, der have indehaft en betydningsfuld Stilling i Fædrelandet eller haft nogen Indflydelse paa dets Anliggender, er jeg kommen paa den Tanke, at De maaske kunde ønske at gjøre en saadan Anvendelse ogsaa af det Brev, hvoraf jeg herhos tillader mig at oversende en for mere end 20 Aar siden tagen Afskrift. Sandsynligviis er den Papiir-Codex af Gulathingsløg, hvori det fandtes indlagt, en Afskrift af den Pergaments-Codex, der omtales i Brevet, idet Arne Magnussen, som beholdt denne, har sendt Afskriften som Erstatning derfor."

Literatur.

Mémoires de mon temps, dictés par S. A. le Landgrave Charles, Prince de Hesse. Imprimés comme manuscrit. Copenh. 1861. 149 S. 8. Forfatteren af disse i Boghandelen utilgjængelige Memoirer, hvoraf den lærde Udgiver*) har havt den Godhed at tilstille dette Blads Redaktør et Exemplar, var født 1741, blev 1766 gift med Kong Christian V's Datter Louise, udnævntes samme Aar til Statholder i Norge, næste Aar til Statholder i Hertugdømmerne, var 1788 Overstkommanderende i det ubetimelige norske Felttog ind i Sverige, som han selv har beskrevet paa Fransk, og hvorunder Affæren med Kvistrum forefaldt, blev 1814 Generalfeldtmarschal og døde først i 1836, 92 Aar gammel. Disse Memoirer har han paa Gottorps Slot dikteret paa Fransk i Aarene 1816 og 17, altsaa i en Alder af mere end 70 Aar. Desværre gaae de ikke længere end til det Guldbergske Ministeriums Fald 1784. Ikke destomindre maa Bogen siges at være en meget værdifuld Tilvæxt i den dansk-norske Fælleshistorie; thi den indeholder mange af disse Træk og Anekdoter til en fyldigere Skildring af Personer og Tilstande, som give den aktmæssige Historie Liv og Fylde, og som kun Memoireforfattere og Brevskrivere — og paa begge Slags Bidrag ere vi lige fattige — kunne tage med. I Hofintrigerne under den vanvittige Kong Christian den Syvende giver Bogen et godt Indblik, ligesom den ogsaa indeholder adskilligt om den famøse Struensee'ske Katastrophe. Men hvad der særlig maa interessere os Nordmænd, ere de Partier, som tjene til Belysning af Norges Forhold paa den Tid, Prindsen opholdt sig her, og hvilke ogsaa berøre Gustav III's Planer. Da Bogen imidlertid ikke er tilgjængelig i Boghandelen, skulle vi, i Oversættelse, senere give disse Partier, til hvilken Benyttelse den ærede Udgiver paa vor Forespørgsel har givet os uindskrænket Adgang.

— **Af Aarsberetninger fra det kgl. Geheimearchiv**, indeholdende Bidrag til dansk Historie af utrykte Kilder, udgivne af C. F. Wegener, er udkommet 2det Binds 5te Hefte, hvormed Bindet er sluttet. Foruden meget udførlige Archivefterretninger for 1855—1859 og en kalendarisk Undersøgelse af Chr. Lange, bestaar Bindet af forhen utrykte eller hidtil kun unøiagtigt trykte Aktstykker til dansk Historie. Der findes saaledes heri samlet, i nøiagtige Aftryk, Statsakter til Statsforfatningens og Statsstyrelsens Historie: Kongernes Haandfæstninger og andre lignende Akter (fordetmeste forhen trykte, men unøiagtigt), og Instruxer for Kollegier og høiere Statsembedsmænd umiddelbart efter Souveræniteten ind til det Tidspunkt, da den nye Organisation af Regjeringen kunde ansees for gjennemført, hvoraf det Allermeste ikke tidligere har været trykt. Til flere Stykker er føiet et rigeligt kritisk Apparat, og til hele Bindet righoldige Registre. Archiv-Efterretningerne, der have en mindre varig Interesse, optage et temmelig stort Rum, hvilket den lærde Udgiver selv har følt. Men naar de bære med sig et saa stort og værdifuldt Materiale, finder man sig gjerne heri. Thi det maa erkjendes, at disse „Aarsberetninger", trods sin beskedne Titel, som Repertorium for Aktstykker til Danmarks Historie i Vigtighed træder ved Siden af de betydeligste ældre Kildesamlinger, og med Hensyn til Udstyr staae de over dem alle.

*) En Anmelder i Aftonbladet har troet, at (Boghandler) Gyldendal i Kjøbenhavn er Udgiveren, formodentlig fordi der paa Titelen staar „Se trouve chez Gyldendal", og fordi det i Sverige endnu er temmelig almindeligt, at Forfatter, Forlægger eller Sælger af en Bog ere forenede i een Person, hvoraf tildeels de Vanskeligheder komme, som hidtil have været forbundne med Anskaffelsen af svenske Bøger her i Norge. Men at hiin Antagelse er gal og nærmest at stille i Klasse med den for en Tid siden stedfundne Udnævnelse af forlængst afdøde Boghandler F. A. Brockhaus til Ridder af Dannebrog (saavidt erindres) fremgaar tilfulde deraf, at Gyldendal, fra hvis Boghandel dette Skrift er udgaaet, døde i 1802, og at denne Boghandel siden har været eiet og bestyret af Mænd med ganske andre Navne, først (siden 1809) af Gyldendals Svigersøn, Kancelliraad Deichmann, og derefter (siden 1850) af F. Hegel, som endnu er denne store Forlagsboghandels Chef.

— **Udvalg af Breve**, hovedsagelig fra bekjendte Nordmænd, til Prof. R. Nyerup. Udgivne som Bidrag til Norges nyere Historie af L. Daae. Chr.nia 1861. 104 S. 8. (Chr. Tønsbergs Forlag, Priis 36 ß.) Vi have allerede gjort opmærksom paa, at disse Breve forberededes til Trykken, men ogsaa protesteret mod Angivelsen af, at de vare noget nyt Fund. I Fortalen har nu ogsaa Udgiveren godtgjort dette, idet han forklarer de nærmere Omstændigheder ved disse Breves Skjæbne, og hvorledes han er kommen til at undersøge dem. Naar Brevene betegnes sam „Bidrag til Norges nyere Historie", da er dette, som vi strax bemærkede, og hvad nu ogsaa Fortalen fremhæver, at tage i en noget indskrænket Betydning, nemlig Landets indre Historie; thi disse Breve have sin hovedsagelige Betydning som Bidrag til Personal-, Literær- og Kulturhistorien. Et Par af de bedst affattede Breve i Samlingen, Prof. Sverdrup's, hverken ere skrevne fra Norge eller angaae det, men kun tydske Philologer etc. De fleste og fra Indholdets Side maaskee mærkeligste Breve skrive sig fra den lærde J. C. Berg, Nyerups langvarige literære Ven. Men alle indeholde de et eller andet oplysende Træk, en Anekdot eller deslige, som tiltrækker ved Læsningen, og om de end tilsammentagne ikke just ved sit historiske Indhold fyldestgjøre Titelen, eller Bogen ved Gediegenhed og Omfang forøvrigt kan stille store Krav til Publikum, vil de dog læses med Interesse, og Udgiveren fortjener vor Tak for sit Arbeide. Hvad dette ellers angaar, har han ikke overtaget en Afskrivers lette Hverv alene. Han har bortskaaret adskilligt af flere Breve, og, som vi af hvad der staar igjen maa antage — med største Grund; og desuden har han for illiterære Læsere leveret Oplysninger om vedkommende Brevskrivere tilligemed øvrige Henviisninger.

— Paa den Gyldendalske Boghandlings Forlag i Kjøbenhavn er udkommet et nyt Drama af Bjørnstjerne Bjørnson, betitlet „Kong Sverre" og tilegnet det norske Selskab (Priis 55 ß norsk). Forfatteren, som for Tiden opholder sig i Rom, arbeider ogsaa, ifølge et i „Aftenbladet" indrykket Brev fra ham, paa en dramatisk Trilogi, „Sigurd Slembe" (Slemmedegn?), hvoraf allerede første Stykke er færdigt.

Norge.

Christiania. Under 11te Septbr. er Foged i Namdalen J. D. Bødtker udnævnt til Byfoged i Tønsberg; Foged og Sorenskriver i Tanen F. W. W. Norgreen til Sorenskriver i Nordre Gudbrandsdalens Sorenskriveri; Protokolsekretær i Høiesteret P. S. J. Daa til Sorenskriver i Nordfjords Sorenskriveri; Overretssagfører N. F. S. Tambs til Sorenskriver i Søndre Søndmøres Sorenskriveri samt Chefen for Næssiske Eskadron af agershusiske ridende Jægerkorps, Ritmester J. W. G. Næser til Korpsmajor ved throndhjemske ridende Jægerkorps.

— Sognepræst til Rygge Ulr. Sundt døde 1ste September.

— Videnskabernes Selskab i Throndhjem tilstod i sin Tid Adjunkt P. Coucheron Stipendium for at undersøge Samlingerne i Kjøbenhavn, navnlig hvad angik Aktstykker til Norges Kirkehistorie og Throndhjems Byes Historie. Da Hr. Coucheron paa Grund af sin Udnævnelse til Skoledirektør ikke har villet anvende dette Stipendium, har Hr. Adjunkt L. Daae, som i lignende Øiemed og med Stipendium af det til Udenlandsreiser bestemte Fond i Sommer har opholdt sig i Kjøbenhavn, ansøgt og erholdt fra nævnte Selskab 200 Spd. til et forlænget Ophold dernede, foruden 50 Spd. til Hjælp ved Afskrivning af Dokumenter.

— Ifølge Mgbl. vil Hs. M. Kongen ikke personlig kunne komme hid ihøst for at nedlægge Grundstenen til Storthingsbygningen, hvorimod dette sandsynligviis vil skee ved Regjeringens første Medlem.

— Den 8de Septbr. var der en stor Skydefest ved Strømmen, hvori 500 Skyttere deeltoge, foruden 1200 passive Deeltagere, ikke at tale om en Mængde ørkesløse Tilskuere og Tilskuerinder. Taler holdtes af Foged Fürst, Kand. J. Gjerdrum, Overretssagfører A. O. Vinje, Telegrafrevisor O. Hansen o. fl., og Festen endte med Fyrværkeri og Dands. Den største Præmie (en Sølvkande til Værdi af 25 Spd.) blev vundet af Bøssemager Larsen fra Drammen med Revolverrifle af hans egen Fabrik; de tvende næststørste af Handelsfuldmægtig G. L. Baardsen, Kjøbmand Lowzow og Garver Borgen.

— Den 5te Septbr. foretog det nye Dampskib „Solungen" en Prøvefart, der var ledsaget af Festligheder. „Dølen" var forskreven derop som Folketaler, og medbragte ogsaa en Vise, som blev afsunget.

— Universitetets Stiftelsesdag, er foruden paa de i f. No. nævnte, Steder ogsaa bleven feiret i Skien, Arendal, Christianssand og Stavanger.

— Dr. Fr. Beck i Kjøbenhavn, en Mand med grundige Kundskaber i Philosophi, orientalsk Philologi og Politik, men hvis Liv af krænket Ærgjærrighed og Tilsidesættelse var forbitret, er nylig død af Brystsyge. Han har bl. a. skrevet en Bog om „Begrebet Mythus" og desuden leveret talrige Bidrag til Blade og Tidsskrifter. — Ligeledes er Geheimeraad Jonas Collin, der var lige agtet som Privatmand og Embedsmand, afgaaet ved Døden i en Alder af 85 Aar.

Rettelser.

I Prof. Munchs Artikel i forr. Nr. S. 149, Sp. 3, Lin. 13 f. neden staar absolute l. obsolete S. 150, Sp. 3, Lin. 19 f. oven: Eenhed l. Egenhed. — Ligeledes har Sætteren af ironisk Vrangvillighed i „Rettelser" til Digtet i Nr. 35 sat Maaneskrig for Maageskrig.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 38. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 22de September 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Niels Treschow.

(Af M. J. Monrad).

II.

I Aaret 1809 var, som bekjendt, Bestræbelsen for at faae oprettet et norsk Universitet gjenoptagen med fornyet Kraft. Treschow, som nu var i Danmark, kunde ikke tage nogen umiddelbar Deel i de Raadslagninger, som derom pleiedes i Norge, eller i de der først tagne Forholdsregler. Men sine Betænkeligheder mod et norsk Universitets Oprettelse havde han imidlertid forvundet og synes tvertimod i sin Kreds at have virket for Sagen hvad han kunde. Han tog derfor med Glæde Deel i den Fest, hvormed den i Kjøbenhavn værende Afdeling af Selskabet for Norges Vel feirede Rescriptet af 2den September, og holdt ved denne Leilighed Hovedtalen, et fortræffeligt Foredrag, hvori han klart udviklede ikke alene et Universitets Betydning i Almindelighed, men ogsaa specielt Betimeligheden af en saadan Indretning i Norge, hvorom ham imidlertid aabent tilstod selv tidligere at have tvivlet. Og fornemmelig var det ham magtpaaliggende, at det af Kongen ved hiint Rescript tagne vigtige Skridt ikke skulde blive uden den tilsigtede Frugt. Da han nu havde liden Tillid til den Auctoritet, som nærmest var sat til Beslutningens Udførelse, fornemmelig til Moldenhawer, som han frygtede vilde søge Udflugter og forhale Sagen til den maaskee kunde gaae i Forglemmelse, henvendte han sig til Kongen med en Forestilling om, at andre Kræfter maatte sættes i Virksomhed. Følgen heraf var, at Universitets-Directionen blev tilforordnet en Commission, bestaaende foruden Treschow selv af Stiftamtmand Rosenkrantz, Grev Wedel-Jarlsberg, Biskop Bech og „den mod Norge særdeles velsindede Etatsraad Rothe“, for snarest mueligt at indkomme med Indstilling om et fuldstændigt norsk Universitets Organisation samt Alt hvad der maatte fornødiges til en saadan Plans Iverksættelse. Denne Indstilling afgaves 15de Marts 1812. Under de derefter førte Forhandlinger blev det bestemt, at Treschow tilligemed Sverdrup, Rathke og Skjelderup, alle norske af Fødsel, skulde efter eget Ønske afgaae fra Kjøbenhavn til det nye norske Universitet. Treschow udnævntes under 31te December 1812 til Professor i Philosophie og første Professor ved det philosophiske Facultet i Christiania, hvorhos han tillige skulde være brevvexlende Medlem af Universitets-Directionen i Sager angaaende det norske Universitet og det lærde Skolevæsen i Norge.

I Mai eller Begyndelsen af Juni 1813 kom T. til Christiania. Som første Professor i det philosophiske Facultet og Formand i det interimistiske Collegium academicum foretog han den første Immatriculation og holdt ved denne Leilighed en latinsk Tale, der er trykt i det nylig udkomne Universitets-Program. Til de strax efter begyndende Forelæsninger skrev han et Indbydelses-Skrivt paa Latin og Norsk, der blev trykt i Forbindelse med Lections-Katalogen. Ogsaa til en et halvt Aar senere paatænkt Universitets-Fest paa Kongens Fødselsdag (28de Januar) indbød T. ved et Program i Lapidarstiil, der fornemmelig beskjæftiger sig med politiske Betragtninger og er merkeligt som en af de sidste offentlige Røster fra Norge før Rigernes Adskillelse. T. skulde ogsaa have holdt Talen ved denne Fest; men Festen blev indstillet, da man imidlertid udentvivl havde faaet Underretning om Kieler-Freden, skjønt denne holdtes saa hemmelig, at endog Stiftamtmand Thygeson endnu holdt etslags officiel Fest den 28de Januar.

Under de følgende politiske Forviklinger synes Tr. først med Thygeson og Flere at have deelt Prinds Frederiks Mening om hans Arveret til Norges souveraine Krone; men i det bekjendte Møde paa Eidsvold den 16de Februar sluttede Tr. sig til det af Sverdrup sterkt udtalte Folkesouverainitets-Princip. Da herefter en norsk Regjering blev organiseret, sattes T. tilligemed Professor Sverdrup og Biskop Bech ind i en Committee for Oplysningsvæsenet, det lærde og Almue-Skolevæsenet samt for geistlige Embeders Besættelse. Tillige fik han det Paalæg at forfatte et Udkast til en Constitution for Norge, der af Prindsen kunde forelægges den berammede Rigsforsamling paa Eidsvold. Han udarbeidede da ogsaa et saadant Udkast; „men da han deri ei kunde undgaae at rette sig efter den herskende Mening, ei havde Frihed til at følge sin egen Idee, saa fyldestgjorde det ikke engang da, og end mindre siden, ham selv;“ og vi finde ikke, at det virkelig har været Rigsforsamlingen forelagt. Paa det overordentlige Storthing, der samledes i October 1814 var T. Repræsentant for Christiania. Han var Formand i den Deputation, der blev sendt til Kong Christian Frederik paa Ladegaardsøen, for at modtage dennes Thronafsigelse. Tr. var ved denne Leilighed saa rørt, at han ikke kunde fuldende sin Tale til Kongen, men hans Sidemand, Biskop Bech, maatte tage ham Ordet af Munden. (Aalls Erindringer 2. Udg. S. 529). Siden blev Tr. Medlem af og Formand i den Committee, der nedsattes for at conferere med de svenske Commissairer angaaende Rigernes Forening. Skjønt han tilforn „af indlysende Retsgrunde havde ivret mod Gyldigheden af en overdragen Eiendomsret til Folk og Land“, fandt han nu, at den tilsigtede Forening med Sverige under de Betingelser, paa hvilke den tilbødes, ikke kunde krænke Nationalæren og søgte saa vidt det stod til ham at ophæve enhver mødende Vanskelighed og Misforstaaelse. Han var saaledes ogsaa den, der i Storthinget den 19de October fremsatte Forslag om at erklære en Forening med Sverig for nødvendig og at udvælge Karl den Trettende til Norges Konge. Man syntes imidlertid snart, at Tr. viste altfor stor Eftergivenhed ligeoverfor de svenske Commissairer, og Storthinget fandt sig maaskee af Hensyn hertil beføiet til at forsterke Committeen med nogle nye Medlemmer, hvoriblandt dets Præsident Christie, hvorved Treschow blev factisk afsat som Formand i Committeen (Aalls Erindringer S. 560, Langes Anm.).

Efterat Foreningen var kommen i Stand, blev Tr. (under 16de Nov. 1814) udnævnt til Medlem af den nye Regjering, der af Kronprinds Carl Johan, nærmest efter Grev Wedels Forslag, organiseredes, og sattes som saadan i Spidsen for det første Departement for Kirke- og Underviisnings-Væsenet. Egentlig havde han heller ønsket, under Navn af Procantsler eller noget Lignende at have faaet Bestyrelsen af Universitetet og de lærde Skoler alene, med Forpligtelse til fremdeles at holde Forelæsninger over Philosophien. Dette kunde imidlertid ikke skee, og han opgav saaledes sin akademiske Virksomhed, i den Tanke, paa den høiere Post kraftigere at kunne bidrage til almindelig Oplysnings Fremme. Imidlertid holdt han endnu i 1823 og 1824 under en indtraadt Vacance ved Universitetet Forelæsninger over Moralphilosophien. Paa sin Post som Statsraad blev han indtil 1826. Han tilstaaer selv, at „kun en meget liden Deel af hvad han til Oplysningens Fremme havde ønsket og villet i de elleve Aar, i hvilke han forestod dette Embede, blev udrettet“, og at „Aarsagen dertil for en Deel laa hos ham selv, hans Uerfarenhed i mange, især juridiske og økonomiske Sager, en altfor stor Tilbøielighed til Ideers Realisation og for liden Lyst til Detail-Forretninger.“ Hans væsentligste Interesse var Videnskaben, med hvilken han ogsaa under sit Statsmandsliv i sine Fritimer vedblev at sysle, og til hvilken han efterat have søgt sin Afsked vendte ganske tilbage. Saaledes havde han ogsaa som Medlem af en Lov-Committee, da han fandt at burde overlade den meste specielle Virksomhed til mere praktiske Colleger, troet bedst at røgte sit Hverv ved at udarbeide og udgive et almindeligt theoretisk Verk, sine „Lovgivnings-Principer.“

Efter sin Aftrædelse som Statsraad blev han endnu i nogen Tid staaende som Universitetets Procantsler, en Post, der var ham overdragen efter Biskop Bechs Afgang, men fra hvilken han ogsaa tilsidst (1829) søgte sig entlediget, og tilbragte nu de sidste Aar indtil sin Død (den 22de September 1833) i landlig Rolighed paa Gaarden Mellemtøien ved Christiania. Han vedblev imidlertid utrætteligt at arbeide i Videnskabens og Literaturens Tjeneste og udgav under dette sit Otium tvende betydeligere Verker nemlig „Christendommens Aand“, hvis Indhold fornemmelig kan betragtes som Frugter af hans Samtaler med en syg, men begavet og videlysten Datter, men som indviklede ham i en Strid med Pastor Wexels; og endelig hans saakaldte philosophiske Testament: „Om Gud, Idee- og Sandseverden samt de førstes Aabenbarelse i den sidste“. Hermed ansaa han sin Lærebygning i det Væsentlige fuldendt og ønskede nu kun nøiere at kunne udføre enkelte Dele. Angaaende hans Tænkemaade og Sysler i den sidste Tid laane vi af hans Biographie i „Portræter af mærkelige Nordmænd“ følgende Træk, der udentvivl skyldes Meddelelser fra hans Familie: „Han frygtede meget for, at Alderdoms-Svaghed skulde svække hans Grundsætningers Klarhed og gjøre dem uforstaaelige for ham selv, hvorhos han bad sine Venner ikke at agte en muelig Forandring af hans Anskuelser, da han vilde have sine forhen udtalte Meninger anseede, som dem, af hvilke han i sin Velmagt havde dannet sin Overbeviisning. Han tænkte meget over Troeslærdomme og udarbeidede flere Udviklinger over Sætninger af Bibelen, hvilke han forelæste sin Familie. Med saadanne Tanker beskjæftigede han sig under sine Spadseretoure og selv ved Kortspillet. Om Morgenen arbeidede han og læste; Frugterne heraf i den senere Tid ere ikke udgivne. Ofte spillede han paa Klaveer gode gamle Kirkesange, og holdt af at høre saadanne fremsige. Han elskede overhoved det Skjønne og Ophøiede i enhver Tro, og havde i sig samlet et Total-Indtryk af de forskjellige Aabenbaringer af Menneskehedens Ahnelser om et høiere Liv. Han fulgte ogsaa med Opmerksomhed det offent-

lige Livs Gang. I sin sidste Tid beskjæftigede han sig overmaade meget med Mathematik og navnlig med Forsøg paa at rectificere Cirkelen, og sin Besvarelse af denne Opgave underkastede han en Prøve af de mathematiske Lærere ved Universitetet, men vandt ei disse for sin Mening; ved deres Bemerkninger bragtes han til fortsat Granskning, men hindredes ved Døden i at sende sin omarbeidede Afhandling til en udenlansk Lærds Bedømmelse.“ En af de sidste Glæder i hans lange Liv var et Besøg af Schleiermacher, der, ogsaa kort før sin Død, gjorde en Reise til Norge.

Treschow var tre Gange gift: først med Gunhild Christine Thurmann, der til hans store Sorg døde kort efter hans Bosættelse i Helsingør, derefter med C. F. Oldeland, fra hvem han efter nogle Aars Egteskab saa sig nødt til at søge Stilsmisse, og endelig med Katharina Devegge, der blev hans Enke.

Reiser i Norge i tidligere Tider.

Martinieres Reise i de nordlige Lande 1653.

(Forts. fra Nr. 37).

9 Kap. Autor indskiber sig igjen i Throndhjem; hvorlunde Skibsfolkene vare nødsagede til at kjøbe Vind og den Fare, der er ved at seile paa Nordsøen.

Da vi to Dage efter havde losset og indtaget de Forraad, som General-Direktøren over Gruberne havde at udlevere os, indskibede vi os med gunstig Vind og satte nogle Timer efter Seil til for at fortsætte vor Reise. Vi seilede flere Dage saare heldigen ligetil under Nordpolcirkelen, hvor vi under Kysten fik Blikstille.

Vidende om, at Beboerne hiinsides Cirkelen ligesaavel som Beboerne af Kysterne ved den finske Sø næsten alle ere Troldkarle, og byde over Vindene efter deres Godtykke, lod vi Skibsbaaden gaae ned i Vandet for at begive os til den fornemste Troldkarl i nærmeste Landsby i den Hensigt at kjøbe Vind. Efter at have sagt ham, hvor vi stevnede hen, og spurgt, om han magtede at skaffe os frem til Mourmanskoimore, fik vi et Nei til Svar, da hans Magt ikke strakte længere end til Forbjergene ved Rouxella; da vi endnu vare langt derfra og indsaa, at vi naar vi først vare naaede saa langt, let kunde vinde frem til Kap Nord, lod vi ham stevne ombord paa Skibet for at slutte Akkord med ham; i saadan Hensigt satte han sig med tre af sine Kjendinger i en Fiskerbaad og kom ombord, hvor vi tingede os Vind for ti „Kroner“, hvilket beløber sig til tyve franske Livres, samt et Pund Tobak, som vi gave ham paa Kjøbet. For vore Penge og vor Tobak bandt de fast til vor Formast en Lærredsflig af Længde som en Tredieddeel Alen og fire Tommer bred, hvori der var tre Knuder, og steg de saa i sin Baad igjen for at ro tilbage.

De vare ikke før ude af vort Skib, før vor Patron opløste den første Knude i Lærredslappen; dette var ikke saasnart, skeet før den behageligste Vest-Syd-Vest reiste sig, der førte os og Kompagniets andre Skibe over tredive Mile hiinsides Malstrømmen, uden at vi havde nødig at løsne den anden Knude.

Denne Malstrøm er den største i hele Norges Hav. Fartøier, der komme den for nær, ere fortabte, hvorfor de, der kjende den, og ere vidende om Veien, holde sig i otte til ti Miles Afstand fra samme og gaae midthavs for at undgaae en stor Mængde Skjær og andre Vandhvirvler, der findes i fem, sex og syv Miles Afstand fra Kysterne*).

Da Vinden begyndte at slaae om, og vilde til at blive nordlig, løste vor Patron den anden Knude, hvilket havde til Følge, at Vinden forblev os følgagtig indtil Forbjerget Rouxella, hvor vort Kompas, efter at vi havde passeret Pynten, dreiede sig mere end sex Linier, hvilket lod os gjøre den Gisning, at der var Magnet i disse Bjerge, og havde vor Styrmand ikke været meget kløgtig og forfaren, vilde vi være faren vild.

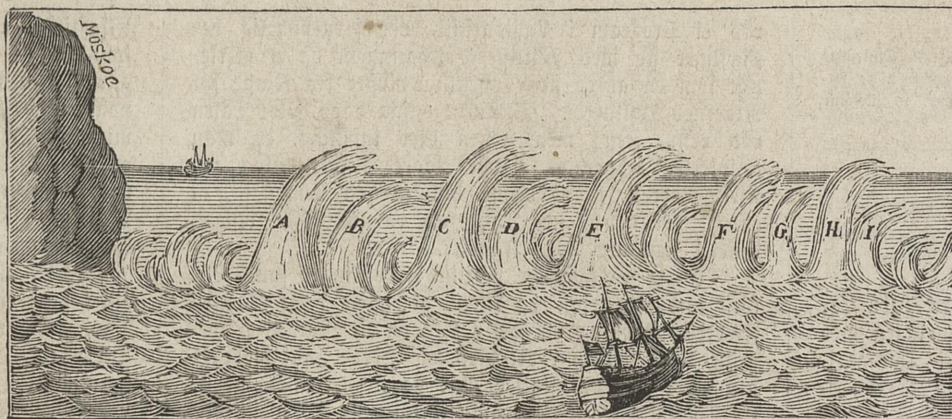
*) Af denne „Malstrøm“, Norges Vidunder, som ældre Geographer og Reisende her i Landet med Forkjærlighed dvæle ved, og hvorom der ved Kjøbenhavns Universitet forfattedes Dissertatser, give vi for Kuriositetens Skyld en Afbildning, der viser hvorledes man for halvandethundrede Aar siden forestillede sig samme. Afbildningen er hentet fra Berckenmeyers „Curieuser Antiqvarius“, en i sin Tid stærkt udbredt Geographi, hvori der blandt meget andet Nart om vort Land ogsaa om Island hedder, at der er Kulden saa stærk, at Isen fryser saa tør, at den kan brændes som Ved.

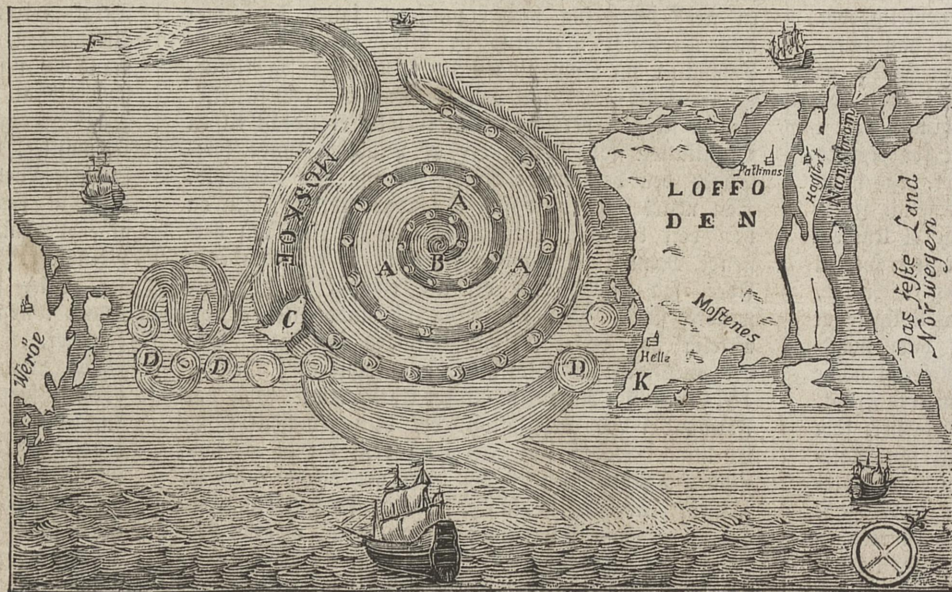
Vidende om, at de andre Skibe vare udi samme farlige Omstændighed som vi, lod vor Styrmand Kompasset lukke, og ved et Flag, han heisede oppe paa Fokmasten, gav han hine Skibe Signal til at følge efter sig, da dette Strøg var ham vel bekjendt, saasom han havde bereist det med Hollændere og aleneste styret Fartøiet ved Hjælp af Søkartet.

I saadan mislig Omstændighed forblev vi i to Dage og to Nætter, hvorefter Kompasset, da vi vare i tilbørlig Afstand fra Bjergene, igjen kom i Orden, og viste os, at vi nærmede os Kap, hvor Vinden atter slog feil og Patronen maatte løsne den tredie Knude.

10 Kap. Autors Fare under et Uveir.

Da den sidste Knude var løst, reiste der sig nogen Tid efter en saa voldsom Nord-Nord-Vest, at det syntes som om Firmamentet vilde styrte ned over os, og at Skaberen i retfærdig Vrede vilde udslette os af Jorden for at vi havde begaaet den Synd, at tage vor Tilflugt til Troldkarle, og da vi ingen Seil kunde have oppe, vare vi nødte til at overlade os til Bølgernes Naade, som væltede os om med et saadant Raseri, at vi ikke ventede anden Skjæbne end at opsluges af dem.

Moskøstrømmen i Lofoten. (Efter en gammel Afbildning).

Vi vare ikke mere, end omtrent tolv Mile fra Kysterne, da det faldt os vanskeligt at holde os midthavs, men troede dog ikke, at Stormen skulde kaste os nærmere Land, hvori vi dog bedroge os, thi tredie Dagen ved Middagsleite overfaldtes vi af en Byge, som pludselig kastede os paa et Skjær, omtrent tredive Mile hinsides Kap og fire Mile fra Land, hvor alle Mand gav sig til at skrige til Gud om Tilgivelse for sine Synder, troende, at deres sidste Time var kommen; jeg kan frit bekjende, at jeg i mine livfødte Dage aldrig har kjendt Mage til Frygt og Bævelse, ligerviis som alle andre ombord, da vi alle troede, at Skibet vilde knuses i tusinde Stykker. Men ved en uhørt Guds Lykke gjorde den voldsomme Bevægelse i Bølgerne os løs og kastede os et Pistolskud fra Klippen uden at vort Skib fik anden Skade end en Læk under Kjølen, hvorigjennem Vandet trængte ind, hvilket tvang os fra Tid til anden at bruge Pumpen.

Den fjerde Dag lagde Vinden sig, men vi saa intet til Kompagniets øvrige Skibe; dette foruroligede os høilig, da vi tænkte de vare gangne under, hvilket dog ikke hindrede os fra at fortsætte vor Vei, da Vinden paa en Viis var os gunstig.

Da Vandet trængte ind i vort Fartøi, og vi saa at det faldt haardt nok at holde det ude, bleve vi nødte til at søge ind i en bekvem Havn for at reparere og stoppe til, men da der over hele Verden findes talrige Skjær udi Havet lidt fra Land, hvilket gjør Havnene og de andre Steder hartad utilgjængelige, vare vi nødte til endnu at seile i to Dage uden at kunne opdage noget passeligt Sted; men den fjerde naaede vi Yvardus (Vardøhuus), et Kastel, som Danskerne have ladet bygge, hvor de endnu holde Garnison samt en Skattebetjent for at oppebære Skat af de Fremmede*), der gaa til eller komme fra Archangel, beliggende i det hvide Hav; hvilken Skattebetjent lod os passere uden at have anholdt os, erkjendende os for Danske saavel paa vort Flag som paa den Kanonskud-Salut, vi sendte Slottet, hvorpaa vi trængte ind i Varanger Sø, hvor vi kastede Anker en halv Miil fra Kastellet.

11 Kap. Autors Ankomst til Varanger udi det Danske Lapland.

Saasnart vi vare inde i Havnen, lod vi Skibsbaaden gaa i Søen, men da der Ingen fandtes ombord, der havde Kjendskab til Stedet, som syntes os meget vildt, dristede otte af os, Patronen mediberegnet, sig til at gaae vel væbnede i Baaden for at undersøge om der ikke skulde findes et endnu bekvemmere Sted samt Mennesker, der kunde være os behjælpelige.

Havende roet omtrent en halv Miil, kom vi til et stærkt befolket Sted, hvor der er en god Havn, som kaldes Varanger, hvis Beboere forundredes høilig over at see os komme anlangende i et saadant Fartøi, og beskuede os med svar Forundring.

Vor Patron, som hørte, at de talte Nordens Tungemaal, det han vel forstod, spurgte dem, om de vilde tillade ham at lægge til i deres Havn for at istandsætte vort Fartøi.

Da de hørte, at vi vare Handelsfolk, som gik paa Fangst efter Hvalros, tilbøde de os sin Bistand, som vi gjerne modtog; da vi derefter havde forvisset os om Havnens Bekvemhed, vendte vi tilbage til Skibet, hvor vi strax lettede Anker; ankomne i Havnen lossede vi vor Ballast, som blot bestod af Sand, samt nogle Kasser Tobak og Lærred, hvilke vi havde medbragt for at drive Handel med, om Leilighed dertil maatte gives.

Da alt var losset, bragtes Tobak og Lærred til en Hytte i Nærheden, som Patronen og Handelsherrernes Fuldmægtig lod aflaase.

Danske Studenters Klage

til Consistorium over sine norske Medstuderende i Begyndelsen af det forrige Aarhundrede.

(Meddeelt af Adjunct Ludvig Daae).

Nærværende Actykke findes i Afskrift mellem G. Schønings Samlinger paa det Kgl. Bibl. i Kjøbenhavn (blandt Kvarterne i Gl. Kgl. Sml.) og er hverken forsynet med Underskrifter eller Datum. Stilen er stundom saadan at man kunde fristes til Tvivl, om man har for sig en authentisk Klage eller en Parodi. At imidlertid det sidste ikke er Tilfældet, synes at fremgaa deraf, at navngivne Personer (Lintrup, Tybring) anføres, ligesom det er ret mærkeligt, at ogsaa et andet Haandskrift paa Kongens Bibliothek (Schwartzkorfs Erindringslexicon, Ny Kgl. Sml. 8, 356) giver Søren Lintrup den Ros, at han „bilagde med sin vemodige Veltalenhed mangen farlig Studenterkrig blandt Norske og Danske“. Søren Tybring er udentvivl den samme, som, efter at have været Hører i Christiania lærde Skole, døde 1757 som Sognepræst til Diestad (A. Faye om Holts Prester Pag. 50).

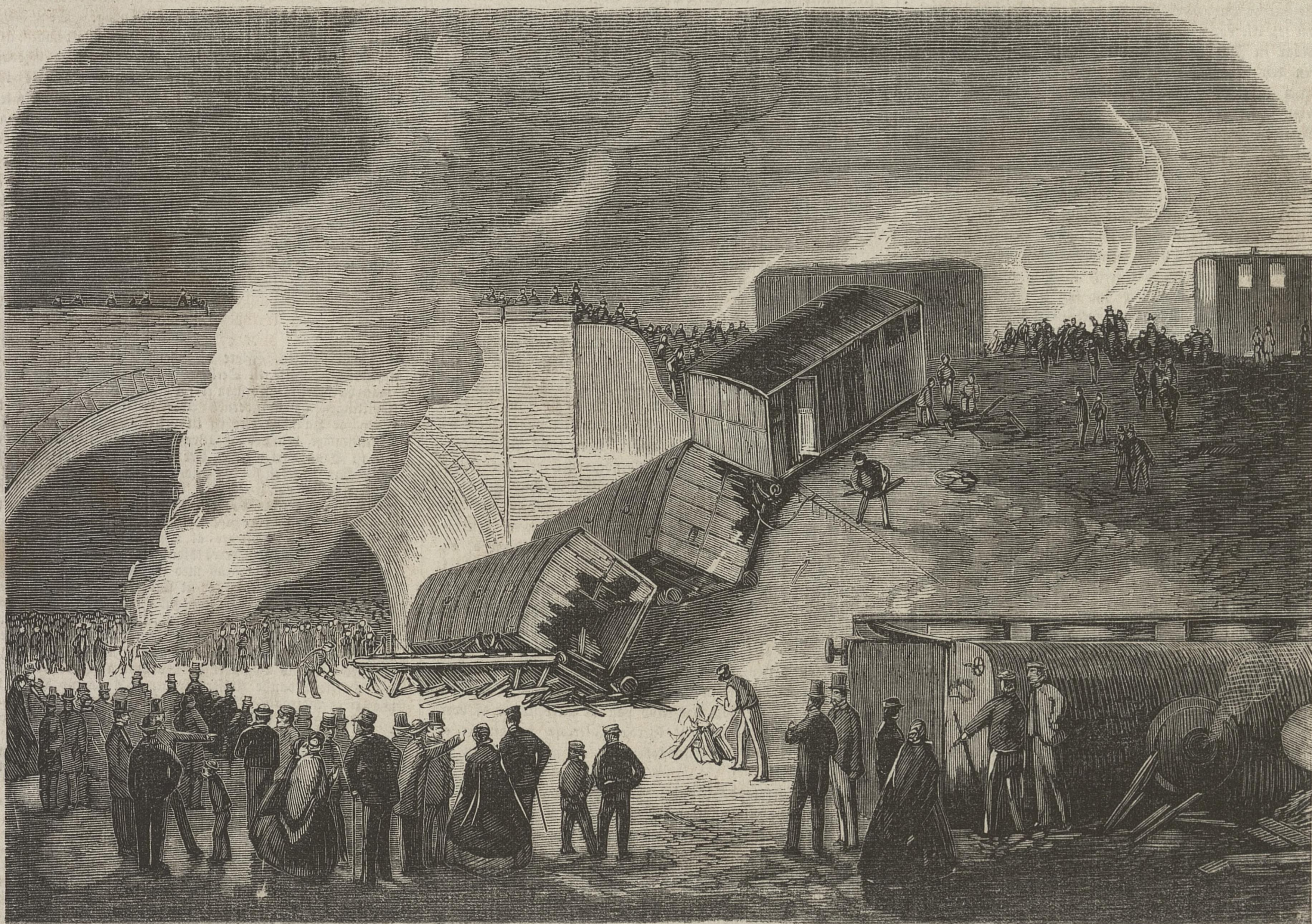
Til Andragendets Tid kan der sluttes af tvende Kriterier, først af Lintrup's Professortid, der faldt mellem 1707 og 1720, (senere blev han vel atter Professor, men dette passer ikke her, da der da var Fred mellem Danmark-Norge og Sverige), og dernæst af den nævnte Krig i Holsteen, der maa have været en bekjendt Episode af den „store nordiske Krig“. Andragendet tilhører altsaa ventelig forrige Aarhundredes andet Decennium.

Høiædle Hr. Magnificentz og Deres Velbyrd. Den høirespective Rettes Assessores.

Det faldt den vise Kvinde i Abel underlig for, at Joab stormede dertil og vilde nedslaa Murene, da der dog var en berømmet Mand, den oprøriske Seba Bichri Søn af Jemini i hende, men høiædle Hr. Magnificentz og Deres velbyrd. den høirespective Rets Assessores, maa det da ei falde enhver, som har ærlig dansk Blod i sig, underlig for, hvorledes den danske Abel, en Moder i Israel, de gode, ærlige og fred-

*) Originalens „Estrangers“ paa dette Sted har Joh. Lange i sin tydske Oversættelse, Hamburg 1675, ubegribeligt nok oversat med „Deutsche Schiffe“, som „Kommissæren“ havde det Hverv „auffzunehmen“. Var Slesvigholsteinismen allerede da opfundet, i Form af Interpolationer?

sommelige danske Studentere, som ønsker intet hellere end med Liv og Blod at besegle den Troskab, de ere deres allernaadigste Konge skyldige, skal af nogle norske Bichri Børn Tid efter anden da uforskammet torteres, saa vi ikke aleneste hver Dag paa det Kongl. Communitet (hvor al Ærbarhed, Skikkelighed, Høflighed og Kjærlighed burde at sees), saasnart der kommer nogle raadne Sild ind, maa høre: Det er Jyterbrøer! see hvilke nogle skrob-Jyter! met meere, men de endogsaa helst i denne Tid, nu vores kjære Fædreland staar i Fare, tør understaa sig med at sige som Seba, om ikke etc. med samme Ord: Jeg har ingen Deel eller Arv i Isai Søn, saa dog etc.: „Jeg vilde heller være en Svenske end en Danske, ja Gud give jeg var nu i Holstein hos Svensken, da skulde jeg pine Jyterne, de skulde faa en Ulykke.“ Ja, der ere vel faldne saadanne ugudelige Ord, som vi blues ved at referere og det med saadan Plaisir og Grinen, ligesom det var Børnespil at overrumples af Ens Fiende, herforuden kommer endnu dette, at saasnart een Norsk velter sig paa een Dansk (som en Dansk uden største Raison skal aldrig gjøre en Nordmand ringeste Fortræd) og de Danske ikke kunde for Skams Skyld staa og lade sig lumpe, strax er her en 12 à 14 Karle, ja vel 20 à 30 i samme Dieblik conjureret for at gjøre ham Ulempe, ret ligesom en dansk Soldat skulde være pligtig til at slaaes med et heel Corporalskab, at jeg ikke skal sige med et Compagni af Norske, og vil en Dansk, naar saaledes Dødsens Baand næsten omspænder ham og disse Belials Bække lettelig kunde forfærde En, undskylde sig og sige: „Jeg har intet med Eder at gjøre, hvi omringer I mig saaledes?“ maa han enten høre, jo jeg har med dig at gjøre, jeg vil agere Sagen, jeg vil være Dommer i Sagen, ligesom saadanne Drenge (NB. vi tale ikke om alle Norske, vi tilstaar, at der er brave og raisonnable Karle iblandt dem) ikke vidste, at een ikke baade kunde være Sagsøger og Dommer, eller ogsaa speciatim udfordres af enhver af dem: „Kom vil du have med mig, mig at gjøre“ og saa fremdeles, saa at om saadan en uskyldig dansk havde de tvende Bjørne hos sig, som Propheten Elisæus æskede af Skoven, skulde de faa nok at bestille med at rive disse Drenge ihjel, men mon vi skal tro, at et Rige, naar det bliver ueens med sig selv, kunde blive bestandig? Skal nu Israel og Juda skilles ad? Ephraim og Manasse kives, de danske og norske Studentere, blive til en Selog og stødes tilsammen i een Rebecca? da der saa uforskammet maa høres, kommer sammen: I jydske, kommer, medens der er een Mand, vi Norske vil staa sammen, ja strax derpaa: Vi har fodret dem, de mødte ikke, ha, ha, ha, vi har revange nok, ja løbe ud og ind af Regensen og hugge i Stenene paa Gaden, og det skal gaa saa haardt til, at der maatte 7 norske Karle til at holde paa een, saa ivrig var han at hevne sig paa de Danske. Ja langt ud paa Natten Kl. 12 løber de frem og tilbage paa Regensgaarden, hugger i Stenene (men det bedste var for dem, at Stenene slog ikke igjen) og raaber: Vi ville løbe Jyternes Kammerdøre op, at vi ikke skal tale om, at de virkelig ogsaa begyndte det, saa saadanne synes for os som den lyriske Poet siger: Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones. Men maatte Deres Magnif. og velbyrd. den høiresp. Rets Assessores spørge og sige: hvo er den, eller hvo er han, som tør tage sig saadant isinde at gjøre? Vi svare

Jernbaneulykke paa Hampstead-Linien.

som Dronning Esther paa det betrængte jødiske Folkes Vegne: Den Fiende og Uven er fornemmelig den onde Hamon*), som ellers vidste nok at sledske for sin egen Ovrighed, ja det er kommen saavidt, at saadanne capricieuse Hoveder synes det er Aarsage nok til at fodre en Karl, fordi han kunde have en stor Kaarde ved Siden eller fordi man kunde see paa En og det enda paa det Kongl. Communitet, men skal man ikke kaste Nødankeret ud, nu Stormen er haardest, eller slaa fra sig, nu Fienden er over Hovedet: Vi haver alt ladet dem see, at der var Karle til, saavel i Danmark, som i Norge, da vi Mand for Mand havde villet trettet med dem, saalænge der var Liv i vor Bryst og Staal i vor Kaarde for at tage den Spot fra Jylland, hvis velædle Hr. Professor Lintrup efter hans sædvanlige Omhyggelighed ikke havde lagt sig derimellem og lovet de torterede fornøielig Revange og Satisfaction, hvilket vi formener allerydmygst at være, os indstændig holder ved Deres Nødanker, Deres Magnificentz og velædle Assessores, at de dennegang for alle vil secundum rigorem legis statuere Exempel paa disse Bichriter, at Abel, hvorudi ingen Seba er, kunde siden have Fred, for hvilken Aarsag Skyld vi ogsaa samtlig har imodstaaet Joh. Biering, at han Sagen mod Søren Tybring ikke maatte lade forlige, paa det at Deres Magnificentz desto bedre kunde oppille Roden til saadanne Stemplinger, thi et Træ, som alene er afhugget, kunde jo have Forhaabning til at opvoxe igjen, thi skulde dette gaa for sig, at de Norske Tid efter anden maatte udfordre de Danske uden Straf, naar de lystede, da maatte det efter vores uforgribelige Tykke ligesom, at det enten var Professorernes Villie, at de Danske ogsaa skulde sætte Retten i Spydstagen og selv revangere sig, eller ogsaa, at Loven var ikkun for de Danske, som kunde percire, og ikke for de Norske, da vi dog ydmygst vil formode, at som vi har ikkun een Gud, een Tro, een Konge, een Lov, eens Ovrighed, og eens Statuter og Constitutioner der da ogsaa ligesom deres Gjerninger ere, maa være eens Straf og Belønning for de Norske og Danske. Forblivendes

Høiædle Hr. Magnificentz og Deres Velb.
den høie respective Rettes Assessores
ydmyge Clienter og tjenstskyldigste og villigste Tjenere, alle retskafne og ærlige danske Studentere.

*) Altsaa en Student af den Norske Familie Hammond?

Jernbaneulykker i England.

Uagtet England i Forhold til dets store Færdsel og den Hurtighed, hvormed man der reiser, ikke kan maale sig med Amerika hvad de dermed forbundne Farer angaar, har det dog nu kort efter hinanden tvende skrækkelige Jernbanehændelser at opvise. Den første fandt Sted mellem London og Brighton, og foraarsagedes derved, at Signalisten ved den sydlige Ende af Tunnelen lod et andet Tog komme ind, forend det første, som var standset ved et Signal, var kommet ud deraf; han havde enten misforstaaet de telegraphiske Signaler, eller ogsaa var der telegrapheret feil. Det bagerste Togs Lokomotiv sprang i bogstavelig Forstand over den første og knuste den næstsidste Vogn af det stilleholdende Tog, hvorved 21 Personer omkom og 53 kom meer eller mindre til Skade. Rædselen og Forvirringen forøgedes end mere ved det Mørke, som herskede i Tunnelen; da man kom til med Lygter, saaes de skrækkeligste Lemlæstelser paa nogle af de ulykkelige Offere, medens Andre vare skoldede af Maskinens Vand. Begge Togene vare Extratog, og Bladene udtale sig stærkt imod den Letsindighed, hvormed man lader saa talrige Extratog afgaae om Søndagen, tildeels umiddelbart efter hverandre, hvilke ved den mindste, ofte tilfældige og uforskyldte Unøiagtighed kunne komme galt afsted.

Det andet Sammenstød fandt Sted paa Hampstead-Linien, paa Strøget mellem City og Kew. I Nærheden af en Station, paa denne Linie er der en Bro og en Jordvold af en 95 Fods Høide. Her støder et Ballast- og et Passageertrain sammen; Ballasttrainet holdt netop paa at styres ud paa et Sidespor, men forinden kom Passageertrainet i fuld Fart paa

det I det samme Lokomotivet paa Passagertrainet havde tørnet ind paa Lastvognene og splintret dem i tusinde Stykker, hoppede det af Skinnerne og rullede med et dumpt Brøl nedad Jordvolden, fulgt af sine Vogne, hvori der var et stort Antal Passagerer. De to første Vogne faldt lige ned paa Marken paa Siden, den ene liggende ovenpaa den anden, den tredie blev staaende med Enden paa den anden Vogn, i hvilken Stilling den forblev, da Toget standsede, men da Koblet ikke havde sprunget, trak den ogsaa den fjerde Vogn halvt over paa Siden. Det var et rædsomt Syn at see de mange Lemlæstede, blødende, stønnende og skrigende Mennesker, af begge Kjøn og alle Aldere. Tolv Døde bleve trukne frem og over Hundrede, som i større og mindre Grad vare komne til Skade. De, som vare slupne fra Ulykken med hele Lemmer eller kun let beskadigede, styrtede som Afsindige nedover Jordbanken og fløi afsted over Markerne, ikke ændsende Noget, bare de kom bort fra det ulastelige Train.

Blandinger.

Nylig hørte vi i et Selskab af forskjellige Udlændinger følgende Ytringer, hvoraf vi kunne slutte os til det Renommee, hvori den tydske Nationalitet staar hos andre Folkeslag.

Franskmanden siger: Dersom jeg ikke var en Franskmand, vilde jeg være en Englænder. Englænderen siger: Dersom jeg ikke var en Englænder, vilde jeg være det. Tydskeren siger: Dersom jeg ikke var nogen Tydsker vilde jeg heller ikke være det.

Naar en Flue er falden ned i et Glas, ryster Franskmanden den behændig og forsigtig ud med en Draabe Viin. Tydskeren griber i lignende Tilfælde nedi med Fingeren. Men Russeren skyller baade Flue og Viin i sig.

Naar en Franskmand tilfældigviis geraader i Gabet paa et vildt Dyr, t. Ex. en Løve, siger han: En fatal Historie! hvorledes skal jeg komme Bæstet tillivs? Men Englænderen vilde i lignende Stilling forblive meget rolig ved den Tanke: Dette skal jeg melde til mit Gesandtskab. En Tydsker endelig vilde trøste sig med den Bevidsthed: Gud være Tak, det er blot en Løve og ingen Hyæne — Hyænerne skulle være meget farligere. En Mand, der har seilet Verden rundt, fortalte: I ingen Deel af Verden har jeg fundet Tydskerne enige — med Udtagelse af Otahayti, fordi der blot findes een Tydsker der. (Nov. Zeit.)

I et Værk af Direktør F. Noback i Leipzig „Ein Wort über kaufmännische Literatur" forekommer følgende Sted: „De rige Ostehandlere i Lucardo havde i sin Tjeneste mange Skrivere, for at kopiere den klassiske Tidsalders bedste Forfattere, hvormed de omviklede sine Varer, for at i de Havne i Norden og Østen, hvori de bleve solgte, baade de florentinske Kjøers Melk og de florentinske Muser kunde vinde Anseelse paa een Gang. Endnu den Dag idag opbevarer man i det berømte Bodleianske Bibliothek i Oxford en Dante, nøiagtig fra den første Manuskripttext, som omhyggelig er bleven anvendt til at indpakke et Parti Ost, paa den Tid, da Barderne i England vare Kjøbmænd. Den har allerede længe været bekjendt som „Lucardien Dante", og man har altid holdt to Musefælder opstillede ved Siden af Manuskriptet, da den ostedustende Klassiker er udsat for en stadig Forfølgelse af disse Lækkermunde, saa at den endelig i England blev kaldt Musefældebogen (book of the mousetrop).

I Christiania og andre norske Byer, fortæller en tydsk Reisende, findes en meget smuk Julestik, nemlig at give en Dame en Brosche eller et Par Ørenringe i en Høbundt. Den Persons Huusdør, som man paa denne Maade søger at komplimentere, bliver stødt op, og en Hø- eller Halmbundt eller en Sæk Hakkelse bliver kastet ind. I en Deel af denne Omhylning eller Høflaske som den kaldes, er Foræringen skjult. En af mine Veninder fik efter Julestik fra sin Forlovede en meget stor Pakke af Pakpapiir, som, da man aabnede den, indeholdt en anden Pakke med et Kjærlighedsmotto i det ene Hjørne. Og saaledes gik det fremdeles, en Pakke i den anden og et Motto i det andet, indtil man endelig fandt Kjernen i disse Papiirhylstre: et nydeligt, fiint lidet Juveleerarbeide.

Literatur og Kunst.

Beskrivelse over Romsdals Amt ved G. Thesen. Chra. 1861. 649 S. st. 8 (m. 1 lith. Kart). I sidste Halvdeel af forr. Aarhundrede og ind i Begyndelsen af dette herskede der blandt vore Embedsmænd en rosværdig Iver for at samle og udgive Efterretninger om de Egne, hvor de vare satte til at virke. Uagtet Villien ofte var bedre end Evnen, fremkom der dog saaledes en Mængde Specialbeskrivelser, som bragte et rigt Materiale til Kundskab om vort Land og vort Folk, og have afgivet et saa væsentligt Grundlag for Krafts store Beskrivelse over Norge. Deels udkom disse Topographier særskilt og tildeels af et forbausende Omfang (som H. Strøms Søndmørs Beskrivelse) deels i det for saadanne Beskrivelser indrettede Tidsskrift, „Top. Jour.", med dens Fortsættelse „Topogr.-statist. Samlinger", deels i det Throndhj. Videnskabers Selskabs Skrifter, deels i Thaarups „Magazin" og deels i den af J. C. Berg m. Fl. udgivne Række af „Budstikken". De saaledes fremkomne specielle Beskrivelser over Fogderier, Præstegjelde eller Byer beløbe sig til et ganske anseeligt Tal; men mærkeligt nok angaae kun enkelte mindre Beskrivelser, og deraf ingen særskilt trykt, Romsdalen (nemlig Froms Beskr. o. Aure Pstg. i Topogr. Journ. 19de H.; den ubetydelige, i Ny Saml 1ste B. af Thr. Vid. Selsk. Skrifter indførte Beskrivelse over Romsdalens Fogeri; Høyems i samme Skifter i det 19de Aarh B. 1. indførte Efterretninger om Akerøes Præstegjeld; „Adskilligt" om Molde i Topogr.-stat. Saml. 1ste Bd. og om Edø sammesteds 2det Bind). Baade fordi Romsdals Amt hidtil er saa sparsomt behandlet i Topographier, og fordi deslige Specialarbeider desværre ikke længer høre til Dagens Mode (foruden et Par Bybeskrivelser, hvoraf den vigtigste er Vogt's over Moss, er F. Rodes „Optegnelser fra Finmarken" og Gaardbruger Nordhuus's Beskrivelse over Brønø de eneste i de sidste 30 Aar) har det været os glædeligt at modtage dette Værk, som Hr. Thesen har udarbeidet under det Otium, han efter sin Entledigelse som Amtmand har vundet, og hvori han har nedlagt de under denne sin Embedsbestilling gjorte Erfaringer og indvundne statistisk-økonomiske Resultater. Hans Arbeide er en sand Berigelse for vor statistisk-topographiske Literatur. Han har samlet og grupperet meget anskueligt en Mængde Fakta, som deels ere utilgjængelige for de Fleste, deels ikke kunne fremhentes uden en møisommelig Søgen i spredte Kilder. Hertil har han da føiet Resultatet af egne Iagttagelser, hvilke særligen omfatte Aarsagerne til Distriktets mislige økonomiske Stilling gjennem lange Tider og Midlerne til at forbedre denne. — Skriftet er deelt i to Dele, hvoraf den første indeholder en Fremstilling af Distriktets historiske Forhold lige til Nutiden, Beskrivelse over Amtet og dets enkelte Fogderier, og den anden Beskrivelser over de specielle Præstegjelde. Ved denne Underordning har naturligviis ikke kunnet undgaaes enkelte Gjentagelser (f. Ex. om Harham). Men Oversigt og Detailler springe derved hver for sig lettere frem, ihvorvel det skeer med noget Spilde af Rum, saaledes som i Krafts Norges Beskrivelse. — Hvad Thesens Værk forøvrigt angaar, kan det efter gammeldags Sprogbrug bedst benævnes en „naturlig, statistisk og økonomisk Beskrivelse". Det giver god Besked om Amtets naturlige Beskaffenhed, Fjelde, Fjorde etc., og mange Tal og mange økonomiske Oplysninger. Men det har lidet eller intet, af det Slags Oplysninger om Folkets Levesæt, Tænkemaade, Sæder og Skikke, som man finder i de bedste ældre Topographier og som giver disse en saa særegen og varig Interesse. Med andre Ord, Thesen har ordnet sit Stof vel og i rent statistisk og topographisk Henseende leveret noget Mere og Bedre, end disse ældre Topographer, men hans Værk er ogsaa blevet meget mindre underholdende, eller det har rettere sagt, med Undtagelse af enkelte Partier, for almindelige Læsere en talopfyldt Fremstillings store Kjedelighed. Det for de fleste Læsere mest tiltrækkende Afsnit i Bogen turde være den historiske Indledning over Romsdals Amt fra Oldtiden af og indtil nu; men dette er nok ogsaa Værkets svageste Parti; thi Forfatteren viser sig her som en næsten mindre end historisk Dilletant, idet han rask hen kompillerer de mest elementære Kilder (vel at mærke fra den Tid Munchs Historie slipper). — Bogen er ledsaget af et godt og smukt udført Kart over Amtet, og Prisen, 2 Spd., maa, naar Kartet tages i Beregning, ansees for ret moderat. I det Hele hører Bogen til det Slags Værker, som har Krav paa at understøttes af hver Mand i gode Kaar og med literær Interesse, da den er et faktisk Skridt fremad i Kundskaben om en mærkelig Egn af vort Land.

— **Universitetets Historie.** Som Program i Anledning af Universitetets Halvhundredeaarsfest er udkommet „Det Kongelige norske Frederiks Universitets Stiftelse" af M. J. Monrad 112 S. 8. Kort før udkom „Selskabet for Norges Vel 1809—1829" af M. Birkeland 88 S. 8, hvilket Skrift ogsaa udførligen dvæler ved Oprettelsen af vort Universitet. I begge Skifter er benyttet utrykte eller hidtil upaaagtede Kilder, og om de end i det Enkelte tildeels supplere hinanden, vil man dog i hvert af dem finde en i og for sig selvstændig og anskuelig Fremstilling af Sagen. Monrad, som har havt at behandle Universitetets Oprettelse alene, har naturligviis kunnet været vidtløftigere end Birkeland, der skulde skrive en Historie om et Selskab, i hvis Virksomhed kun denne var et Punkt, men rigtignok Glandspunktet. Han har ogsaa kunnet føie til sit Skrift en righoldig Samling af Aktstykker. Som man let slutter, indtager Universitetets Oprettelse en væsentlig Deel ogsaa af Birkelands Skrift; men forøvrigt finder man derhos heri en med Kildekjendskab og Kritik affattet klar Fremstilling af Selskabets hele øvrige Virksomhed, indtil den Tid, da det efter Budstikkens Ophør tabte sin literære Betydning. Denne følgende Periode vil blive afhandlet af en anden Forfatter, og først naar ogsaa denne Deel af Arbeidet er færdigt, vil det blive forsynet med Fællestitel og komme i Boghandelen.

— Af nordisk **Conversations-Lexicon** er udkommet 52de Hefte, hvormed 4de Bind, omfattende Bogstaverne K—P, er afsluttet. 5te og sidste Bind forventes at udkomme i Løbet af næste Aar. Nye Kjøbere kunne endnu faae Værket for Subskriptionspriis, 17 ß. Heftet. — Af nævnte Hefte hidsætte vi en Notits til den danske Hofhistorie, som turde være flere af vore Læsere ubekjendt, nemlig om den Sadelmagersvend Poulsen, som Rygtet gjorde til Kronprinds Christian, Kong Frederik VI's Søn (enten den, der fødtes 22de September 1791, og foregaves at være død den følgende Dag, eller ogsaa den, der fødtes 1ste Sept. 1797 og som skulde være død fire Dage bagefter, men hvilke Sønner man troede at være skaffede tilside). Lexikonnet indeholder nemlig S 855 Følgende:

„Poulsen (Jakob Gottfried), en Sadelmagersvend (efter sin Døbeattest Søn af en Gartner P. i Holbek), blev 1820 anseet for Kong Frederiks VI's og Dronning Maries ældste Søn Kronprinds Christian (født 1791), som strax efter Fødselen skulde være skaffet tilside, og Rygtets Sandhed syntes at stadfæstes ved Begivenheder, som samtidig indtraf ved Hoffet. Han blev sendt til Guinea, fik Charakteer af Kapitain og Sekretær ved Gouvernementet, men vendte 1825 tilbage, og døde paa Almindeligt Hospital i Kjøbenhavn 1826."

— **Det Nr. Theater.** Det orig. Sangspil: „Atten Aar efter" opførtes ifredags og modtoges med meget Bifald. Stykket har ved de foretagne Forkortninger vundet betydeligt og berettiger til Forhaabninger om Forfatteren, der allerede nu røber Anlæg for Charakteerskildring, der rigtignok endnu er parret med mindre klar Indsigt i Dramaets kunstmæssige Bygning. De to andre ved samme Forestilling givne Vaudeviller „Frieri pr. Kommissionær" og „Den svage Side" gik med overordentlig godt Sammenspil og under ustandselig Munterhed. Efter det sidste Stykke fremkaldtes samtlige Rollehavende. Samme Forestilling gjentages paa Søndag. Som Nyheder kan i den nærmeste Fremtid ventes „Grev Waldemar" af G. Freytag, Erik Bøghs Sangspil „Esmeralda" og Bjørnsons „Kong Sverre". Det tidligere antagne originale toakts Stykke „Fra Fjordene" vil ogsaa blive givet, men forkortet og gjennemseet. — Det i Slutningen af 1859 udkomne Drama, „Niels Lykke", har, ligeledes forkortet, gaaet tre Gange over Scenen. Det er vistnok intet Mesterværk, og har heller ikke vundet stort Bifald, men det røber dog en langt modnere Forfatter, end disse Herrers grove Dagbladskritici, som, selv blottende unge, bebreide Autor hans Grønhed og slaae om sig med nogle opfangede æsthetiske Almeensætninger, som de for endeel grovelig have misforstaaet.

Norge.

Christiania. Flere af Byens Damer og Herrer have udstedt Indbydelse til Deeltagelse i en Forening for kvindelig Haandværksdrift. Formaalet for denne Forening er at fremme Udviklingen af Kvindernes Arbeide, især Haandarbeidet, til Hjælp for Haandværkere og til Lettelse for Benyttelsen af den Fruentimmer ved Lov af 18de Mai 1860 tilstaaede udvidede Ret til Haandværksdrift. Der tilsigtes saaledes ved forberedende Haandværksskoler og anden Hjælp og Veiledning at udbrede Indsigt og Færdighed i forskjellige Arbeider, hvorfor Kvinderne ere skikkede, paa den Maade at udvide deres tidligere Erhvervsfeldt, og derved give dem Adgang til stadigere og lønnende Beskjæftigelse, og saaledes at udjævne Misforholdet mellem Kvindernes Evner og deres hidtil ofte unaturlig indskrænkede Virksomhed. En Forening med et saadant Formaal trænger ikke til nogen Anbefaling for at finde Understøttelse hos Fleerheden, og i hvert Fald har den sin bedste Anbefaling i den vel skrevne Indbydelse, som tilligemed „Udkast til Statuter" findes indrykket i vore Dagblade, til hvilken vi saaledes henvise. — Den faste aarlige Medlemskontingent er 1 Spd. og Antegning kan skee i Byens Boglader og hos hver af Indbyderne.

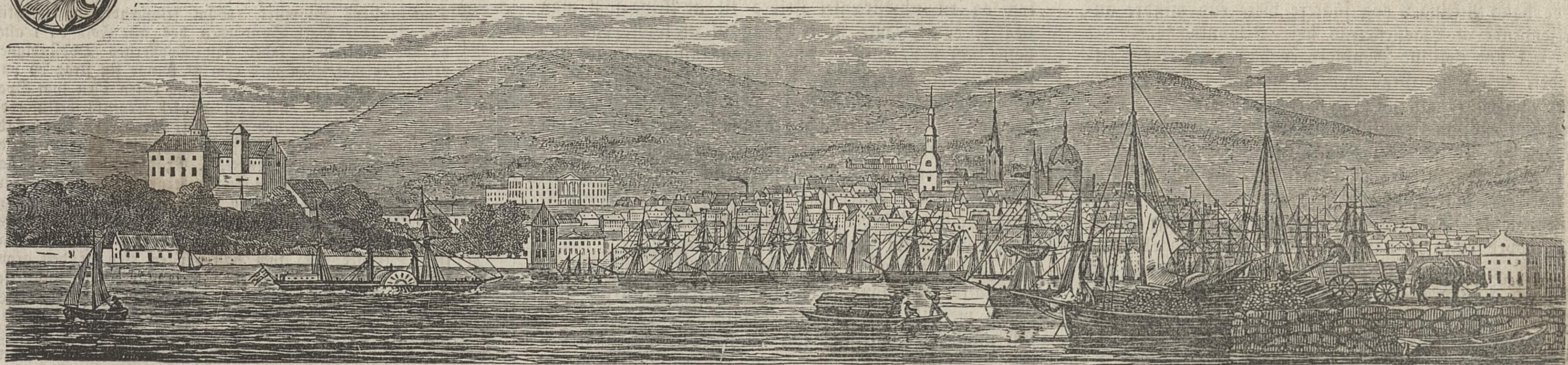
— De sidste danske Aviser berette, at Amtmand Orla Lehmann er indtraadt i Ministeriet som Indenrigsminister.

Bergen. I Strudshavn nedbrændte nylig Kirken, Præstestuen og Møllebruget.

— Paa Gaarden Lekve i Ulvigs Præstegjeld, Hardanger, har Jordskred revet bort et Snees Bygninger og dræbt fire Mennesker.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 39. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 29de September 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Niels Treschow.

(Af M. J. Monrad).

III.

(Sidste Artikel).

Treschow var en meget flittig Skribent. Over de fleste Grene af sin Videnskab har han, som allerede antydet, leveret mere eller mindre udførlige Arbeider. Flere af disse ere i det Foregaaende nævnte; af de øvrige ere de vigtigste: Indledning til den hele Philosophie og de vigtigste Lærebygninger af samme, Kbhvn. 1804; omarbeidet under Titel: Om Philosophiens Natur og Dele, Kbhvn. 1811. Philosophiske Forsøg, Kbhvn. 1805. Elementer til Historiens Philosophie, 2 Dele, Kbhvn. 1811. Moral for Folk og Stat, 2 Dele, Kbhvn. 1811. Almindelig Logik, Kbhvn. 1813. Om den menneskelige Natur i Almindelighed, især dens aandelige Side, Kbhvn. 1812. Politisk Katechismus (anonym), Stockholm 1817.

Det philosophiske Standpunkt, som han igjennem alle disse Skrivter har lagt for Dagen, maa i Almindelighed betegnes som et eklektisk. Derhen maatte ogsaa saavel hans Studiers Gang fra Begyndelsen, som hans naturlige Sindsbeskaffenhed nærmest føre. Vel tog han, som vi have seet, først fat paa den wolfiske Philosophie, men vel at merke paa en Tid, da denne allerede havde begyndt at tabe Terrain og under Omgivelser, der laae forholdsviis fjernt fra den egentlige philosophiske Kampplads, og hvor man altsaa allerede af den Grund vistnok var mest oplagt til en vis kjølig Upartiskhed, der mere holder sig udenfor end gaaer ind i de stridende Systemer. Han faldt ogsaa snart i Hænderne paa de saakaldte elegantere Philosopher ɔ: saadanne, der ere mere tilbøielige til at slaae af i Tankens Skarphed og systematiske Stringents imod at gjøre saameget mere Indtryk paa Hjertet eller Phantasien og den sunde Menneskeforstand. Af Leibnitz læste han fordetførste væsentlig kun Theodiceen, et forholdsviis populært Verk. I denne Forbindelse kan man sige, at Cicero kommer som kaldet for at fuldende den humane Alsidigheds-Stemning, som blev toneangivende for Treschows hele senere Virksomhed, der endog — ut magna parvis componamus — ikke frembyder saa faa Sammenligningspuncter med Ciceros. Som denne store Romer overførte de græske Philosophemer, paa sin Viis tilstudsede og i Regelen med Afstumpning af den speculative Brodd, i den latinske Literatur: saaledes har ogsaa vor Landsmand med omfattende Belæsthed gjort sit Folk deelagtigt i Udlandets philosophiske Resultater jævnt og behageligt afrundede og saaledes, at de kunde opfattes uden en foregaaende dialektisk Tugt.

Først paa den anførte Maade forberedet kom Studiet af Kant. Dennes dristige Granskninger maatte naturligviis gjøre sterkt Indtryk paa Treschows modtagelige Sind. Han var ikke saaledes befæstet eller tilstivnet i noget System, at han, som mange af hiin Tids allerede modnede Philosopher, lod den nye Speculation være sig uvedkommende eller dog ialfald forholdt sig blot udelukkende dertil. Men paa den anden Side havde han formeget af færdig Dannelse og en for udviklet Reflexion til at give sig den nye Leder i Vold og overlade sig til hans Disciplin. Hans sagtmodige, for alle skarpe Kanter frygtsomme Sind kom ogsaa her med i Spillet. Ligesom han tidligere vistnok med ikke ringe Deeltagelse havde læst fornemmelig de engelske Skeptikere, idet han dog udentvivl følte sig tilbagestødt af de Yderligheder, hvortil de ofte kom: saaledes skræmtes han ogsaa af de altopløsende Resultater, hvortil den kantiske Kritik syntes at lede. Han var for moderat og sindig — eller, om man vil, han manglede Mod til at følge Kant lige ind i hine dunkle Irgange, hvor ethvert tilvant Holdepunkt svinder; han troer at maatte holde igjen og trække sig tilbage, inden det gaaer for vidt. Dette viser sig klart i hans udgivne Forelæsninger over den kantiske Philosophie. Der er Intet af denne bittre Polemik, som man ellers saa ofte finder hos Kants Modstandere; ikke engang nogen anlagt gjennemgribende Gjendrivelse; tvertimod den største Anerkjendelse og Villighed til at følge med — saalangt det kan gaae. Men saa komme Reservationer og indskrænkende Modbemerkninger. T. indrømmer f. Ex. strax i Begyndelsen Kant, at Tiden og Rummet ere Former af vore sandselige Forestillinger, der hverken selv erfares eller ere uddragne af Erfaring. Men da han seer, at det kantiske Begreb om dem som „rene Anskuelser" vil føre til at gjøre saavel alle ydre Gjenstande som Sjælen til Phænomener, vil han ikke gaae ind herpaa, men troer at finde en Udvei ved at antage Rum og Tid for Hypotheser, „vore egne Skabninger, frembragte ved Forstandens og Digterevnens forenede Bestræbelser", . . . „for at gjøre os visse abstracte Begreber des mere anskuelige og derved forklare Tilfælde, som ellers bleve os næsten ubegribelige." (Forelæsn. over k. Ph. S. 35 fg.). Da det imidlertid strax viser sig, at disse Tilfælde, som ved hine Hypotheser skulle forklares, ere Tingenes Afstande ɔ: Rum og Tid selv, ere vi lige nær; ikke at tale om, at overhoved den Tanke om Tid og Rum som Hypotheser, saafremt den ikke tilsidst falder sammen med den kantiske Idealisme, vil conseqvent ialfald føre til et ikke mindre trøstesløst Resultat ved at forvandle den hele ydre Tilværelse til en Hypothese, istedetfor at den efter Kant er et Phænomen. De kantiske Antinomier have ogsaa givet T. meget at bestille, men dog ikke kunnet saaledes gjennemryste ham, at han skulde være bleven dreven fremad til en høiere Løsning; tvertimod har han søgt at frie sig fra dem, deels ved at erklære sig for enten Thesis eller Antithesis og derimod udelukke den modsatte, deels ved sløve Spidsen af begge Dele, og saaledes undgaae Striden.

Vi kunne her ikke videre forfølge denne overglattende, eller, for at bruge et andet Billed, laverende Fremgangsmaade, hvorved T. har søgt at klare de kantiske Brændinger. Den charakteriserer den dannede, billigtænkende, til alle Sider bevægelige Mand, der ikke er uden Skarpsindighed, men dog søger at holde sig de meest nærgaaende Conseqventser fra Livet. Dette Forhold til Kant er især merkeligt derved, at det maatte blive afgjørende for T.s hele fremtidige Udvikling. Thi da han vel havde betragtet den kantiske Kritik med Opmerksomhed, men dog ligesom udenfra og fra først af kun med et kritisk Øie, og ei havde gjort den inderligt med, da han altsaa ikke var kommen gjennem Kant, men snarere udenom ham: kunde han naturligviis endnu mindre komme virkelig ind i den følgende Speculation, der bragte Kantianismen videre frem og saaledes førte til dens inderlige, grundige Overvindelse. Vel fulgte han paa sin Viis flittig med Videnskabens Fremskridt og læste i stor Udstrækning hvad der udkom ogsaa af nyere Philosopher; vel modtog han ogsaa megen Paavirkning og mangen Idee af disse Nyere, især som det synes af den schelling-steffensske Skole. I hans Elementer til Historiens Philosophie, overhoved hans phantasierigeste Verk, der væsentligen betragter Menneskeheden under Formen af en sig udviklende Natur-Organisme, tør man maaskee især spore Noget af denne Indflydelse. Og sin egen Hovedanskuelse betegnede han selv helst som et „Identitets-System", en Forening af Spiritualisme og Materialisme, af Idealisme og Realisme, som han især med endeel mystiske Tilsætninger udviklede i sit sidste Verk, sit philosophiske Testament. Men da efter hans egen Tilstaaelse den finere Dialektik, dette den nyere Philosophies store Redskab — eller man kan vel rigtigere sige: dens Livsprincip — blev ham fremmed, kunde han med sine Betragtninger ikke gribe virksomt ind i Videnskabens Udvikling, men blev væsentlig staaende udenfor som en vel opmerksom og forstandig, men dog i en vis Forstand ledig Tilskuer. Han blev med andre Ord væsentlig Popularphilosoph, og hans Identitets-System uden Dialektik lader sig bedst sammenligne med hine populære Bearbeidelser af Astronomie eller Physik, hvor det Mathematiske er udeladt. Og naar han vistnok undgik en heel Deel af de Yderligheder og Daarskaber, som mange andre af Samtidens Philosopher gjorde sig skyldige i, saa maa dette mindre tilskrives et virkelig anerkjendt høiere Princip, end en vis uvilkaarlig sund Sands og maaskee meest en naturlig Tilbageholdenhed og Frygt for i nogen Retning at gaae for vidt.

Noget Lignende viser sig ogsaa i hans Forhold til mere praktiske Interesser. I det Religiøse er han vistnok, som allerede antydet, tidligt paavirket af rationalistiske Anskuelser og disse bleve for en Deel bestemmende for hans hele senere Opfatning. Men han gik aldrig til Yderligheder og holdt sig stedse fri for de Udskeielser i denne Retning, hvorpaa hiin Tidsalder gav saamange Exempler. Han havde stedse stor Agtelse for Religion og Sædelighed, og Mynster f. Ex., der fandt sig inderlig oprørt ved hans Historiens Philosophie, roser den gode, rene og mandige Tænkemaade i hans Moral for Folk og Stat (Mynsters Breve S. 32 fg.). I sine senere Aar udtaler han sig med mere og mere Anerkjendelse af den positive Religion, og hans „Christendommens Aand", skjønt den i flere Stykker vistnok ikke er orthodox, men maatte i sin Tid give Wexels Grund til retfærdig Anke, er dog idethele et meget respectabelt Verk, der endnu, ialfald af den, der selv ikke er altfor ubefæstet, kan læses med Nytte og Opbyggelse. Giver det end ikke den fulde Christendom, saa giver det dog Saameget deraf, som dets Forfatter ved ærlig Stræben havde formaaet at tilegne sig, og staaer i den Henseende over mangt et Skrivt af Forfattere, hvis Tale klinger mere orthodox, fordi de bevæge sig i tillærte Formler med mindre inderlig Opfattelse.

I det vigtige Spørgsmaal angaaende det høiere Underviisnings-Væsen bekjendte han sig, som man vel kunde vente, hovedsagelig til den med den theologiske

Nationalisme saavel i Sagen som historisk sammenhængende saakaldte realistiske Retning, dog naturligviis uden at gaae til de værste Yderligheder. Han havde Agtelse for de classiske Studier som for al Videnskabelighed; ikke heller manglede han Sands for de gamle Forfatteres Gediegenhed og Skjønhed, hvilke han selv skyldte Saameget; kun erklærede han sig imod de gamle Sprogs Centralstilling i Skolen, hvilken han ansaae som etslags Partiskhed, idet han idethele deelte Tidens Hang til polyhistorisk Udbredelse. I hans senere Aar løde hans Yttringer dog snarere mere end mindre anerkjendende af Classicitetens høie Betydning*).

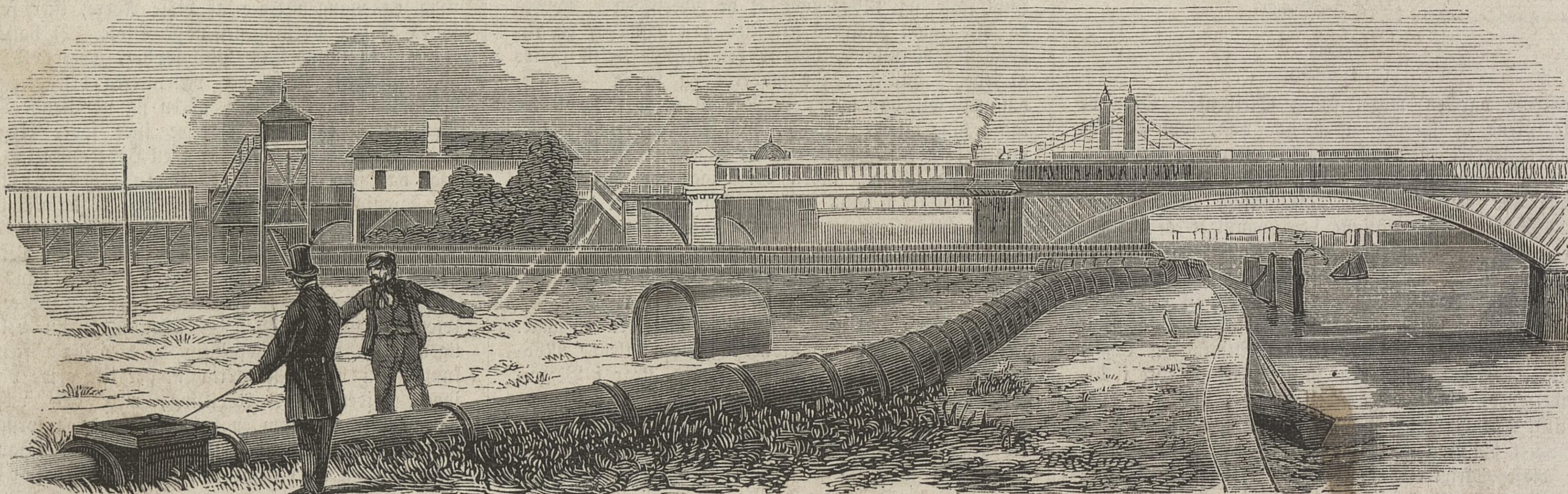
I sine politiske Meninger er han overhovedet frisindet, men i den Grad moderat, at han i flere Stykker blev liggende agterud for Tidernes Fremskridt. Og om han end som praktisk Statsmand maaskee manglede Noget af den Selvtillid og Dristighed, der udfordres for med Bestemthed og Kraft at gjennemføre sine Principer, saa manglede han som Skribent aldrig Frimodighed til aabent at fremsætte og udvikle disse. Overhoved hvad vi have talt om hans Tilbageholdenhed og Frygt for at gaae til Yderligheder, maa vel at merke forstaaes om en Frygt for disse Yderligheder selv, for den altfor vidtdrevne Tanke selv, allermindst om nogen Feighed, der ikke tør sige sin Mening for ei at støde an mod herskende Anskuelser. Det har T. viist lige fra sin Opposition mod Universitets-Planen

*) Naar det i en Aftenblads-Artikel, der nylig har fundet det Umagen værdt at fremdrage Treschows anticlassiske Anskuelser, seer ud som om disse skulde være Frugten af en senere Omvendelse, medens han tidligere skulde have været paa den modsatte Side, da er dette ialfald fuldkommen urigtigt. Thi allerede i en Afhandling fra 1785 „Om offentlig Underviisning i Videnskaber" findes væsentlig hele det Apparat af Grunde mod den classiske Skoledannelse, som sidenefter saa tidt — kun fordetmeste i en slettere Form — ere blevne repeterede.

i 1793 til hans isandhed „frimodige" Fremstilling af Christendommens Aand i 1828 og de lignende Yttringer i hans Testament 1831. Den jævne og fredsommelige Tone i hans Skrivter viser sig klart som et egte og naturligt Udtryk af hans jævne og fredsommelige Charakteer og Tænkemaade, og det kan med Føie anvendes paa alle hans Skrivter, hvad han selv nærmest siger om det sidste Verk, at vi i dem have, „hvad han i de Forhold, hvori han har staaet, med de Hjælpemidler han har havt ihænde, med megen Videlyst og en uindskrænket Frihed til at skrive som man tænker, endelig med større Hang til at tvivle paa end holde fast ved tidlig bibragte Læresætninger, hvilke han ved nærmere Prøve dog heller havde ønsket at finde stadfæstede end kuldkastede, — har kunnet udbringe som sin Tænknings Resultater". Og man maa derfor ogsaa finde den beskedne Forventning grundet, at „om disse Resultater end ei erholde synderlig Vegt ved nogen Tankernes eller Foredragets Genialitet, saa kunne anførte Omstændigheder dog maaskee gjøre dem en ei ganske sædvanlig Opmerksomhed værdige."

Thi endskjønt vi ikke kunne betragte Treschow som speculativ Philosoph af første Rang eller tilskrive ham nogen merkelig for alle Tider blivende Fortjeneste af Videnskabens Udvikling, saa kunne vi dog paa den anden Side ikke frakjende ham stor Betydning for sin Tid og en udbredt og idethele gavnlig Indflydelse paa sit Folks Dannelse. Medrette havde han erhvervet et i vide Kredse agtet Navn. Et Par af hans Verker bleve i sin Tid oversatte paa Tydsk og optagne af den tydske Kritik med Anerkjendelse. (S. f. Ex. Allgemeine Literatur-Ztg. 1799 Nr. 264). Og den bekjendte svenske Kritiker Hammarsköld indrømmer ham i sine Grunddragen af Philosophiens historia (Stockholm 1827) en egen udførlig Paragraph og en udmerket Plads ved Siden af Thorild, Bardili, Høyer, (ja selv Hegel!), der samtidigt med Kant, Fichte eller Schelling have forsøgt at opstille selvstændige, meer eller mindre afvigende Systemer*). Men T.s egentlige Betydning

*) Jens Møller udtrykker sig (Historisk Calender 1815, S. 181 fg.) saaledes om Treschow, (efterat have omtalt den Lykke, hans Forelæsninger gjorde): „Men Manden fortjente og en sjelden Udmærkelse; thi fra hans Læber flød Talen, som fordum fra Nestors, sødere end Honning. Med Nyhed og Høihed i Tanker forenede han Skjønhed og Klarhed i Udtrykket; og selv Speculationens tørreste Veie vidste han, som hans store Forbillede Plato, at bestrøe med Veltalenhedens, ja mangen Gang endog med Digtekunstens Blomster. Som selvstændig og upartisk Gransker, der søger Sandheden hos alle Folk og i allehaande Skikkelser, lader han Tydskernes Dybsindighed vederfares Ret, uden med dem at svinge sig strax op paa det Absolutes Top, og der tabe sig enten i en tom Speculations luftige, eller i en dunkel Mystiks beklumrede Regioner. Overskuende hele sin Tidsalders Videnskab, og indviet i dennes allerfleste Mysterier (endog de af Philosopherne mindre søgte, f. Ex. Physiologiens) har han uden Tvivl (ligesom Englændernes bedste Philosopher, en Locke, Shaftesbury o. fl.) især Classikernes Studium at takke for det lyse Foredrag og den praktiske Tendents, som saa fordeelagtigen udmærker alle hans, selv speculative, Skrivter. Ei som han var en Ven af den grove Empirie, der gjerne vilde qvæle enhver høiere Anskuelse, eller en Tilhænger af den philanthropiske Skoles Yndlingsmaxime, at popularisere Videnskaberne lige indtil deres Tilintetgjørelse d. e. at nedværdige dem til Slavinder for den sandselige Nydelse og det borgerlige Livs Convenience: nei, denne fordærvelige Stræben modsatte han sig paa det kraftigste; men paa den anden Side, saasnart det gjaldt om Anvendelse af de paa den prioriske Vei fundne Resultater, skabte han sig ikke, paa Sværmernes Viis, en chimærisk Gjenstand, paa hvilken de skjeve som de rette lige godt passe, men han tog Menneskene og deres Forhold, Staten og Kirken, saaledes som de ere, og viste dernæst, snart i almindelige Antydninger (som, for det meste, i sin Logik og Historiens Philosophie), snart i concrete Tilfælde (som hyppigen i sin Psychologie og Moral for Folk og Stat), hvorledes Philosophiens Sandheder bør anvendes saavel til det Heles, som til eenslige Væseners Vel. Saaledes kunne vi udlægge Treschows egen

Pakkebefordring i London ved Lufttryk. Røret.

ligger, som allerede antydet, ikke i nogen saadan systematisk Selvstændighed — der neppe er dybt gjennemgribende —, men i den lyse, humane, omfattende Aand, det lette Talent og den utrættelige Flid, med hvilken han har bidraget til at vække sine Landsmænds Sands for philosophisk Betragtning og udbrede Tanker og Synsmaader, der hæve sig over Dagens nærmeste Tarv og Sysler. Staaer han idethele som en Overgangs-Skikkelse mellem den forrige og den nærværende Tidsalder, frommere, alvorligere, roligere end hiins flade, ofte frivole og opløsende Forstandighed, men ikke dybt og bestemt nok præget for vore Tiders mere positive Tendentser: saa danner han endnu mere en Overgang fra Dagligdagshedens og den saakaldte sunde Forstands letfærdige Betragtning til den høiere, isandhed videnskabelige Granskning. Han har ved sin alsidige, lidenskabsfrie Fremstilling, ved sin klare, flydende, undertiden noget brede Stiil — vistnok paa den eneste muelige Maade gjort et philosophisk udannet Folk deelagtigt i Videnskabens meest fremtrædende Resultater og de almindeligste Omrids af alle Tiders Tænkeres Ideer, og saaledes isandhed mere, end Mange maaskee abne, bidraget til at forøge Nationens aandelige Forraad, ligesom flere af hans Skrivter endnu fortjene det dannede Publicums Opmerksomhed og ville kunne læses med Nytte.

Yttring, at han ei bekjender sig til den digteriske, men til den mere prosaiske Philosophie." Og kort efter heder det i Anledning af hans Bortgang til det norske Universitet: „Ere end de gamle Tvillingriger adskilte, saa vil dog Lyset, som gaaer ud fra det dobbelte Centrum, forene sig i eet Focus, og mine Efterkommere skulle fortælle om Philosophiens Fremskridt ved Christiania-Universitet med samme Glæde, hvormed jeg her gjør opmærksom paa det lykkelige Varsel, at der iblandt det philosophiske Studiums Forfremmere i Tvillingriget, har været fire Nordmænd, Holberg, Kraft, Gunnerus og Treschow."

Vi have i det Foregaaende vovet løseligen at antyde en Sammenligning med en af Oldtidens meest berømte Overgangsmænd mellem tvende Tidsaldre og end mere mellem Videnskaben og den populære Dannelse; vi ville til Slutning søge et nærmere Tilknytningspunct for Treschow til hans Landsmænds Erindring, ved at minde om Jacob Aall, der skjønt noget yngre, dog væsentlig tilhører den samme Overgangs-Periode og med hvem han i Charakteer, Dannelse, Livsskjebne, literær og borgerlig Fortjeneste har saa overmaade Meget tilfælleds. Begge havde ved en omhyggelig og fleersidig Ungdoms-Dannelse tidlig faaet en Sands og Iver for videnskabelig Syssel, som aldrig forlod dem; Begge havde de inddrukket Meget af det forrige Aarhundredes høitpriste Oplysnings-Ideer, men afrundede og formildede i deres egen rolige og sindige Aand; Begge kaldtes i bevægede Tider til en betydningsfuld Andeel i Fædrelandets Befrielsesverk, og om end ingen af dem har i høi Grad udmerket sig ved sterkt udpræget, energisk Daad, saa har dog deres Humanitet og omfattende Kundskaber vistnok udøvet en vidtstrakt og velsignelsesrig Indflydelse. Begge have, tilbagetrukne fra Statslivet, tilbragt en agtet og lykkelig Alderdom, utrætteligt sysselsatte med videnskabelige Studier og Skrivter, og Begge kunne siges at have, om end mindre ved strenge Forskninger end ved almeenfattelige og interessante Bearbeidelser, hvori Ligheden strækker sig lige til den lette, tækkelige og noget vidtløftige Stiil*), grundlagt Fædrelandets — den Ene den philosophiske, den Anden den historiske Literatur. Begge disse Dioskurer lige ved Opgangen paa vort Fædrenelands historisk og literære Himmel, ville for Efterslegtens Blik fremdeles straale om ei i blendende Glorie, dog i et mildt, venligt tiltalende Lys, og deres Livsgjerning vil erindres med større Taknemmelighed end Beundring.

*) Dog er igrunden Treschows Stiil endnu ædlere og renere, mere fri for Maneer og Stilisterie, end Aalls.

Pakkebefordring ved Lufttryk.

Under den stadig stigende Samfærdsel i den altid voxende Verdensstad London, tænker man naturligviis paa Midler til endnu mere at fremskynde den. Saaledes har for kort Tid siden et Selskab dannet sig der, som har til Hensigt inden Stadens Omraade at tilveiebringe en hurtigere Brev- og Pakkebefordring. Som bevægende Kraft betjener man sig af Luften. Vore Læsere ville erindre, at det i Begyndelsen af det 4de Decennium var megen Tale om en atmosphærisk Jernbane, hvormed der blev anstillet Forsøg mellem Kingstown og Dalkey ved Dublin. En Hr. Clegg havde forsøgt at anvende den gamle Erfaringssætning, hvorpaa vore almindelige Pumper hvile, paa Jernbanerne og efter denne Idee bygget hiin Bane sammen med Brødrene Samuda. Som bekjendt udøver Luften paa Grund af sin specifike Tyngde et bestemt Tryk paa enhver Overflade, som frembyder sig for den. Bliver saaledes et Rør stukket ned i Vand, og den deri indeholdte Luft udpumpet, saa stiger det udenfor Røret af Luften trykkede Vand saa høit i det lufttomme Rør, at denne Vandsøile holder det ydre Lufttryk i Ligevægt. Brødrene Samuda pumpede nu i Overeensstemmelse hermed Luften ud af den ene Ende af et mellem Jernbaneskinnerne fortløbende Rør, medens der i den anden Ende var lagt et Stempel, som naturligviis ved Tyngden af den indtrængende Luft blev drevet henad det lufttomme Rum til den anden Ende af Røret. Kunde dette Stempel blive sat i Forbindelse med den over Røret paa Skinnerne gaaende Vogn, saa var Problemet at anvende

Luft som Drivkraft for Jernbanerne løst. Da imidlertid hverken Clegg og Samuda opnaaede dette paa en tilfredsstillende Maade, ligesaalidt som andre Vanskeligheder senere bleve overvunde af Pilbrow, saa fandt den hele Opfindelse ingen Indgang hos Offentligheden, førend i den sidste Tid, da „Pneumatic Despatch Company“ søger at bringe den i Anvendelse — om ikke just for Person-, saa dog for Brev- og Pakkebefordringen — dog med den Forandring, at det Stempel, som drives frem i Røret, selv danner Vognen, til hvilken Breve og Pakker blive anbetroede; og saaledes falder Stemplets Forbindelse med et andet udvendigt Transportmiddel bort.

Forat overbevise sig om sit Projekts Hensigtsmæssighed har hiint Selskab foreløbigt lagt Jernrør over Jorden ved Victoria-Jernbanebroen ved Batersea i en Længde af 1/4 Miil i lige og krum Linie, ved Enden af hvilke Maskinen befinder sig. Rørene vise et Tversnit i Lighed med en Jerbanetunnels, ere 2′ 9″ høie, i Midten 2′ 6″, ved Bunden 2′ 4″ brede og af omtrent 9 Fods Længde, forbundne med hinanden ved en almindelig Hulfuge, hvori der er smeltet Bly. Igjennem Rørene strække sig 2″ brede og 1″ høie Lister, som danne Skinnerne for Vognens Hjul. Vognene selv ere af Jernblik, 7—8′ lange, løbe paa 4 Hjul og lade rundt omkring omtrent 1 Tommes Rum tilbage mellem sig og de indre Rørvægge.

Efterat disse Vogne med sit Indhold ere opstillede i den ene Ende af Røret, begynder Luftapparatet sin Virksomhed ved den modsatte Ende, og Vognen tilbagelægger i kort Tid Afstanden fra den ene Station til den anden.

De første Forsøg, som bleve anstillede den 20de August, faldt særdeles gunstigt ud. Den første Fart varede 60, den anden 55 Sekunder, og man tror, at Hurtigheden lader sig forøge. To Englændere gjorde den første Tour med. De laa paa Ryggen paa Madratser med Hestedækkener over sig og syntes at være fuldkommen tilfredse med deres hurtige Befordring.

Selskabet vil hernæst oprette en Forbindelse af samme Slags for Brev- og Pakkeforbindelsen mellem St. Martin Le Grand og et af de livligste Postembedsdistrikter og senere lægge et fuldstændigt Rørnet gjennem hele Byen.

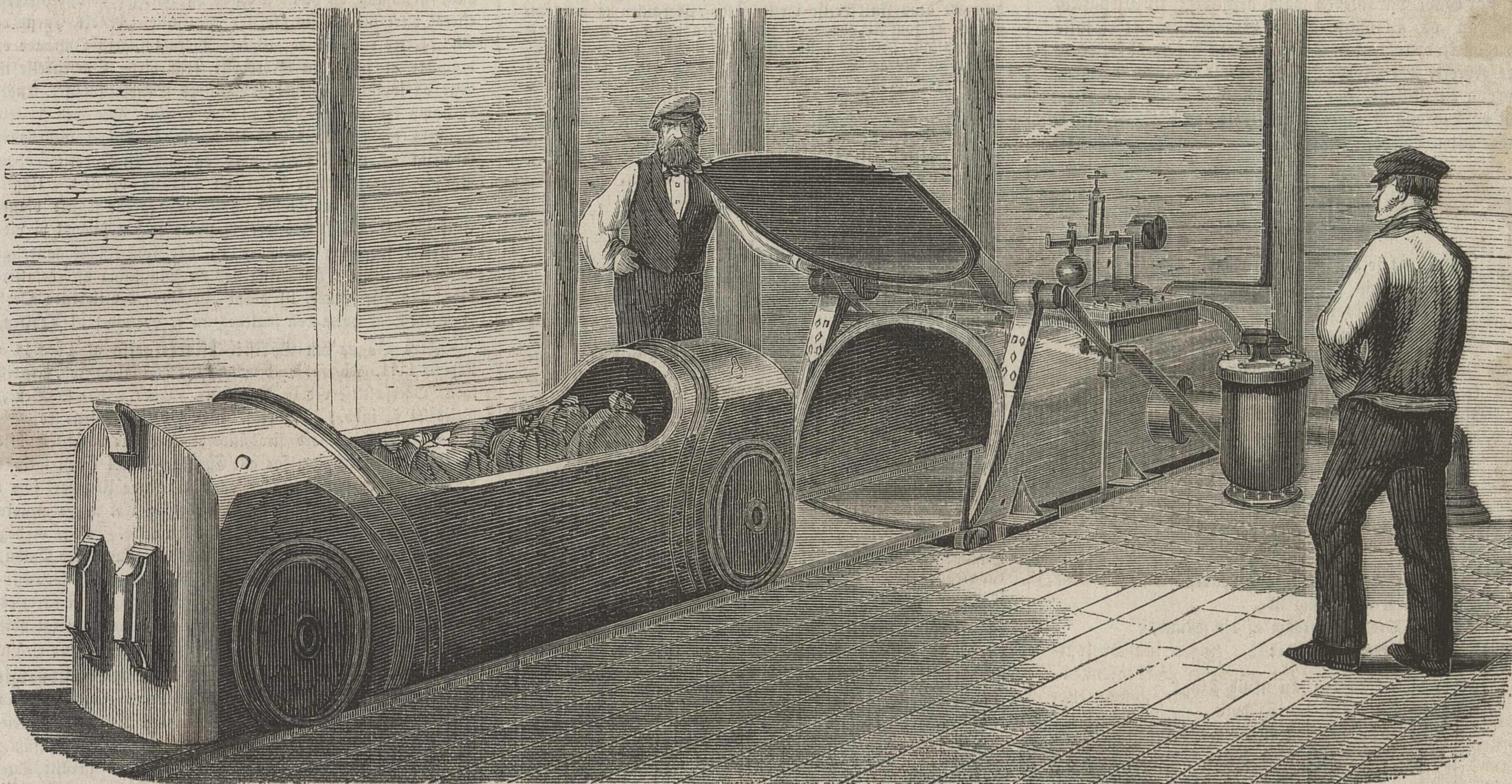
Reiser i Norge i tidligere Tider.

Martinieres Reise i de nordlige Lande 1653.

(Fort. fra Nr. 38)

Kap. 12. De danske Lappers Sæder, Levesæt, Overtro og Klædedragt.

For at gjøre os vel anskrevne hos disse Folk, der som tidligere sagt, ere Lapper, foræ rede vi dem nogle Ruller Tobak, som de modtoge med større Glæde end om det havde været det pure Guld, og fra deres Side gjorde de os tilgode med hvad de havde, hvilket ikke var andet end Tørfisk, som de spise istedetfor Brød, Kjød af Reensdyret (et Dyr, man kun finder i Lapland, Boranday, Samojessie og Sibirien) af Bjørnen og andre vilde Dyr, som vi ikke kjendte, samt fersk Fisk, afkogt uden Salt, som nogle dyppe i Tran, andre i syrligt Bryg, som ogsaa er deres Drik. Men da Ingen af os skjøttede om disse Retter, maatte vi tage vor Tilflugt til vore medbragte Fødemidler, som bestode i Skibstvebak og salt Kjød, hvilke Sager vi ogsaa vilde traktere dem med, men strax de smagte vor Kost fandt de den ligesaa latterlig som vi fandt deres; vort Øl og Brændeviin drak de imidlertid, men fandt ikke en saadan Smag deri som i deres eget Bryg, det de brygge af almindeligt Vand og Enebær og en anden Bær, som har Lighed med Lindser, men hvis Navn jeg ikke husker, som voxer ligesom Enebæren i Overflod mellem Bladene af en Plante, der ligner

Pakkebefordring i London ved Lufttryk. Det Indre af Røret.

Gyvel, men er høiere og mere lubben, og som jeg ikke har seet hos nogen Plantesamler; udi Kobberkjedler brygge de ogsaa af samme Kornsorter et Slags Brændeviin, der gjør selvsamme Virkning som vort Brændeviin, og tjene dem istedetfor Viin.

Disse Lapper, skjønt Lutheranere af Troesbekjendelse, og med Præster blandt sig til sin Underviisning, undlade ikke at ofre til Djævelen, værende saagodt som alle Troldkarle og saa overtroiske, at dersom de møde et Dyr, der er dem mistænkeligt, vende de om og vige ikke ud af deres Huus den ganske Dag, og naar de paa Fiskeriet have udkastet deres Garn, og baresten fanget een Fisk, ansee de ogsaa dette for et slemt Varsel og vende hjem uden at have kastet Garnet nok en Gang.

Saavel Mænd som Kvinder ere smaa af Statur, men stærke og geskjæftige og have bredt, fladt, solbrændt, braknæset Ansigt, dog ikke i samme Grad som de andre Nordlændinger; de have Øine, som ligne Svinenes, Øielaag langt optrukne mod Tindingerne og ere eenfoldige, uden al Levemaade og meget løsagtige, især Kvinderne, der give sig hen til hvilkensomhelst, naar de kunne komme til dermed, uden deres Huusbonds Vidende. Nogle ere klædte i graat Klæde, Andre i Reensdyrskind med Haaret udadvendt, og Strømper af samme Sort, samt Sko gjorte af Fiskeskind med Skjællene paa; de bære Haaret som de norske Kvinder i to Pidske, af hvilke den ene hænger ned over den ene Skulder, den anden over den anden, og have paa Hovedet en Hue af Paklærred, hvoraf ogsaa deres Linned er gjort; Andre have en Strimmel Lærred, otte Finger bred om Hovedet, som de binde bagtil, ligesom Ægypterinderne.

Hvad Mændene anbelanger, ere deres Klæder samtlige af Reensdyrskind med Haarene udad; den hele Dragt bestaar i en Kofte, der blot naaer halv ned paa Laaret og en Buxe og til Fodbedækning Strømper af samme Skind, ogsaa Haarene udad, og derover Støvler af Fiskeskind, saa velgjorte, skjønt grove, at man ikke kan see Sømmen. Der gives mange, som ikke bære Støvler, men Sko, ligesom Kvinderne, og paa Hovedet en ganske rund Hue paa Matrosviis, ogsaa af Reensdyrskind, med Haarene udad, nedentil garneret med en Bord af Hvidræv eller Graaræv.

Disse Lappers Boliger ere af Samme Art som Bøndernes omkring Christiania By, hvilke Boliger alle faae Lyset fra oven. (Røgstuer).

De betjene sig ikke af Senge til at sove i, ligesaalidt som andre Lapper, Samojeder, Sibiriere, Zemblier, Islændere og andre nordlige Nationer, men udstrække om Aftenen midt i Stuen Bjørnehuder, hvorpaa de lægge sig, Huusbond, Madmoder, Børn, Tjenestekarle og Piger om hverandre uden Betænkning, og naar de staae op om Morgenen, henlægge de igjen disse Huder, hvor de have taget dem.

I hvert Huus haves en stor graae Kat, der holdes udi stor Agt, og til hvilken man taler som til et Væsen begavet med Fornuft; der gjøres intet, som jo ikke meddeles til dette Dyr, da man staar udi den Tro, at det kan fremme Forehavendet, og det følger med dem hvor de begive sig hen, baade paa Jagt og Fiskeri.

Skjønt dette Dyr af Udseende ligner en Kat, bragte dets Blik, som er frygteligt, mig paa den Tro, som jeg endnu nærer, at det er en Huusdjævel.

Kap. 13. Autors Afreise fra Varanger for at begive sig til Mourmanskoimore.

Da vort Skib Dagen efter Ankomsten var fuldstændig losset, hjalp Beboerne af Stedet os at faae Fartøiet paa Land og vendt for at istandsættes, og da Patronen forvissede sig om, at Skaden var langt betydeligere end han havde formodet, bad han disse Folk om at forskaffe ham godt Træmaterial til at reparere med, hvorpaa de begave sig til et nære Bjerg for at hugge.

Da Handelsherrernes Fuldmægtig saa, at der vilde medgaae nogen Tid inden man fik repareret vort Fartøi, fandt han forgodt at begive sig ind i Landet, for at see til, om han ingen Handel skulde kunne

slutte. I denne Hensigt udvalgte han mig og endnu to Andre til at ledsage sig, og næste Morgen, som var den tolvte udi den Maaned Marts, medtoge vi Tobak og Lærred til at handle med samt Tvebak og saltet Kjød, og opfordrede tre af Stedets Indvaanere til at gaae med os saavel for at vise os Veien som og for at hjælpe os at bære Varer og Fødemidler til næste Flække eller Landsby, hvorudi de samtykkede. Vi begave os ivei og vandrede gjennem Skove, Bjerge og Dale, uden at møde et levende Liv, indtil vi henimod Kl. fire om Eftermiddagen opdagede to hvide Bjørne af overordentligt Omfang, der kom os ganske glubende imøde, hvilket saare ængstede os.

Da vore Førere saa den Frygt, hvoraf vi vare betagne, sagde de til os, at vi ikke behøvede at ængstes, at vi blot behøvede at holde vore Vaaben beredte for det Tilfælde, at Dyrene skulde komme os for nær ind paa Livet, hvilket vi gjorde, læggende friskt Fængkrudt i vore Geværer; hvad enten det nu var fordi Dyrene saa Blinket, eller fordi de lugtede Krudtet, toge de saa hurtigen Flugten til den modsatte Side, at vi tabte dem af Sigte; og en Time efter saa vi, idet vi steg ned af et Bjerg, et Dusin Huse i lang Afstand fra hinanden og endnu længere borte en Hjord Dyr af Skabning som Hjorte, og som vore Førere sagde os vare Reensdyr.

Ankomne til Landsbyen, førte vore Førere os til en Hytte, hvori vi hvilede os, idet vi vare høiligen udmattede, saavel af hvad vi havde havt at bære som af den Vei, vi havde tilbagelagt over vanskelige Steder. Vi gav vor Vært et Stykke Tobak, som han tog med Glæde, forsikrende, at det var over ni Maaneder siden slig stor Gave var bleven ham beskjæret; til Gjengjæld bød han os en Sup af sit Brændeviin, et Stykke Reensdyrkjød, kogt uden Salt, og Tørfisk, som vi forærede vore Førere, der gjorde sig et lækkert Maaltid dermed, hvorpaa vi stillede vor egen Madlyst med vor egen Kost og hvorpaa vi lagde os til Hvile paa hvide Bjørnefælder efter Landsskikken.

Et Farvel.

Du vil det jo saa, mit Fosterland,
Du vil det min Moder strenge.
Jeg flyer, jeg flyer saa langt som jeg kan,
Veed selv ei hvorhen, ei hvorlænge.

Jeg flyer, jeg nøler, jeg standser brat,
Jeg skuer mig om til det Sidste,
Veed selv ikke ret, hvordan det er fat;
Men Hjertet — men Hjertet vil briste.

Jeg veed ikke selv, hvorhen jeg vil gaa,
I Verdens videste Ode,
Et fatter jeg kun, et kan jeg forstaa,
At du vil . . at du vil mig forstøde.

Et veed jeg kun vist, fra min spædeste Stund,
Du kunde ei rigtig mig lide.
De første Ord, jeg fornam af din Mund,
De vare ei synderlig blide:

„Hvor vil vel du hen, du uselig Ting?
Og hvem skal dig skjerme og hytte.
Det Sommerfuglstøv hist over din Ving,
Det spaar mig saa liden en Nytte.

Her trænge vi ikke til Phantasie,
Ei heller til Hjerter varme.
Vi trænge til Hjerner med Ballast i,
Og en Hoben dygtige Arme.

Jeg har alt Nogle af selvsamme Art,
Uheldige, brydsomme Stakler!
Ja, friste de Liv, er det meer end rart,
Det næsten maa skee ved Mirakler.

Der skal til Jer Alle sligt Pas og Stel,
Med Solskin og Omhed og Pleie;
I trædes og hungre saa let ihjel,
Bedst var det I fløi Jere Veie!

Maaskee det histude Jer bedre gaar,
Det skal glæde mig rigtig at høre!
Kom hjem saa igjen da om hundrede Aar,
Saa see vi hvad vi kan gjøre."

O Moder, Moder, min Moder kjær!
Jeg kan ikke bie saalænge.
Saa saare jeg ikke meer er dig nær,
Mig Længsel saa haardt monne trænge.

Jeg husker ei meer fra den samme Stund,
Hvad det er, som herhjemme mig nager.
Thi seer jeg dig ikke, da mindes jeg kun,
Hvor prægtig du er — hvor fager!

Dit stolte Oie, det gjemmer en Glød,
Og selv i din barskeste Stemme,
Der svæver en Klang saa egen, saa sød,
Som man siden har Nød med at glemme.

Da munder mig ingen Lædskedrik,
Der mig bydes i fremmede Lande.
Den lokker mig atter, den bedske Drik,
Som du kun forstaar at blande.

O Moder, Moder, skal jeg da gaa?
Kan ikke jeg blive herhjemme?
Men siig da, at dine . . de kjerere Smaa
Skal være — lidt mindre slemme.

Jeg skal ikke gjøre dem Nogenting,
Skal være saa stille som mulig.
Mit Bryst er revet, og knækket min Ving,
Den er ei til Noget meer duelig.

Jeg gaar — jeg gaar jo! . . men naar jeg er død,
Min Moder, du vil dig forbarme.
Da vugger dit Barn du ømt paa dit Skjød,
Og gjemmer det i dine Arme.

Universitetets Medaille

til Minde om dets 50aars Fest.

Det akademiske Kollegium havde til Universitetets 50aars Fest bestilt fra „Berliner Medaillen-Münze von L. Ostermann, vorm. G. Loos", en Medaille, for at tjene som et varigere Mindetegn om Festen; men et Uheld under Prægningen forhindrede dens Fuldførelse i rette Tid. Medaillen er nu kommet og er som Alt, hvad der udgaar fra den nævnte bekjendte Kunstanstalt, særdeles vellykket. Paa Aversen fremstilles Emblemet for Norge, Løven, der drikker af en Skaal, som rækkes den af en siddende Ganymed, med Overskrift: „Ex haustu Olympico valentior". Paa Reversen findes den egentlige Festinskription, omslynget af en Oliekrands, lydende: „Academiæ Regiæ Norv. Fredericianæ Sacra Semisecularia D. II Septbr. MDCCCLXI". Medaillen er noget større end en Sølvspecies eller som en dobbelt preussisk Thaler.

Nekrolog.

Christian Ulrik Sundt er født 21de Juni 1797 i Christiania, blev i Sommeren 1808 af sin Fader indsat paa Krigsskolen, hvor han blev dens daværende Chef Hegermanns Yndling, og hvor han sluttede et varmt Venskab med den senere saa berømte Oberst Helgesen. Her forblev han til Slutningen af 1812, da han var 15 Aar gl. og blev udnævnt til Officier fra første Oktober s. A. I de to følgende Aar var han Repetent ved Krigsskolen og indtraadte med Aaret 1815 i det norske gevorbne Jægerkorps; han blev ansat i Skien, hvor han i halvtredie Aar opholdt sig i Statsraad Nils Aalls Huus og nød der et saa behageligt Liv, at han ofte senere regnede denne Tid til den lykkeligste, han havde tilbragt, og til sin Død nærede han et varmt Venskab for denne Familie. I 1819 deeltog han i Lystleiren i Skaane og foretog med det Samme en Tour til Kjøbenhavn, hvor han ved sin Onkel, daværende Oberst C. U. Sundt og General v. Bülow blev forestillet for Frederik den 6te, der tilbød ham at træde i dansk Tjeneste. Ved Modtagelsen af dette Tilbud havde han rimeligviis gjort en rask Karriere ligesom andre norske Officierer, der gik i dansk Tjeneste (Rye, Helgesen, Schleppegrell); men han følte sig knyttet til Fædrelandet, hvor han ogsaa allerede var forlovet. Desuden følte han sig mere og mere hendragen til den geistlige Stand, maaskee især formedelst Grundtvigs Skrifter, hvem han ved samme Anledning aflagde et Besøg. Han regnede sig da og altid siden til hans Tilhængere, uden dog at kunne følge ham i alt Muligt. Endelig fattede S. i 1821 den afgjørende Beslutning at studere. I 1823 tog han Examen Artium med Haud. og i Decbr. 1824 anden Examen med Laud. Den 2den Marts 1825 fik han, hovedsagelig ved sine høie Velynderes Statsraad Rosenkrantz's og General Stabells Bestræbelser, Fritagelse for Udførelsen af de militære Tjenestepligter med Bibehold af Gage for at læse til theologisk Embedsexamen, hvilken han da absolverede i Decbr. 1827 med Laud. I Januar 1828 fik han sin Ansøgning om Afsked fra Krigstjenesten bevilget, hvorefter han aflagde den katechetiske Prøve med Haud og holdt sin Demisprædiken med Laud. I Oktober 1828 blev han udnævnt til residerende Kapellan i Gran paa Hadeland, og giftede sig 1ste Septbr. 1829 med Johanne Sophie Augusta Delphin, Datter af Stadshauptmand D. i Christiania, af hvilket Ægteskab han efterlader en Søn. Den 6te Mai 1840 blev han udnævnt til Sognepræst i Røken og den 26de Mai 1859 forsat i samme Egenskab til Rygge. Ved denne Tid var det, at han begyndte at bemærke Symptomerne til det smertelige Sygdomstilfælde, som i Løbet af tolv Aar skulde volde ham saa mange Lidelser og endelig blive hans Bane. Men med en forunderlig Elasticitet fik han, naar Smertesanfaldene vare over, hurtig sine Kræfter igjen, og den friske Sjæl beherskede det syge Legeme, saa at mangen En, som saa ham saa munter, livlig og fuld af Interesser, troede Fortællingen om hans Lidelser overdreven. Disse søgte han at glemme ved en ivrig Udførelse af sine Embedsforretninger og ved sine aldrig ganske afbrudte literære Sysler.

S. har nemlig givet et ikke ringe Bidrag til vor Literatur; de Bøger, han har udgivet, er følgende: Et Alvors-Ord og Varsels-Raab 1831. Afskedsprædiken til Grans Menigheder 1841. Krigserklæring mod Brændevinet 1845. Maria Schandorff, et Mindeskrift 1849. Kirkepsalmer over Søndagsevangelierne i Kirkeaaret 1855, og over Søndagsepistlerne 1857. Desuden Oversættelse fra Svensk af Assar Lindblads religiøse Sange 1843, og af C. W. Bøttigers religiøse Sange 1845, og fra Tydsk af F. Delitzsch's Fadervor 1846 (senere paany oplagt) og af A. G. Eberhards Hanna og Kyllingerne 1848. Dertil har han oversat en Mængde svenske Digte, hvoraf mange ere indrykkede i Drammens Adresse 1843—45, mange efterladte utrykte. Han forfattede ogsaa flere Leilighedsdigte, som findes adspredte i forskjellige Aviser, og hvoraf et over Carl Johan er optaget i Henrik Wergelands Mindekrands over nævnte Konge. Ogsaa af hans originale Digte er mange utrykte fundne efter hans Død, deels Leilighedsdigte, deels og hovedsagelig religiøse; et Udvalg af disse vil maaskee blive udgivne. S. fulgte altid med Tiden, interesserede sig for det, som bevægede den, og tog ogsaa selv undertiden tilorde; heraf fulgte, at han blev indviklet i flere ubehagelige Avisfeider f. Ex. med Christianssandsposten, en anden om Afholdssagen (hvori han dengang endnu stod temmelig ene) o. fl. I 1846 deeltog han i det store Afholdsmøde i Stockholm, hvor han var Vicepræsident. Han var en ivrig Besøger af alskens Præste-, Skolelærer-, Missions- og Afholdsmøder rundt omkring. I 1857 bivaanede han det skandinaviske Præstemøde i Kjøbenhavn, hvor han frembragte Nordmændenes Hilsen, og en Maaned før sin Død det i Christiania. Kommen tilbage derfra blev han kastet paa det Sygeleie, hvorfra han ikke mere skulde reise sig. Paa sin Bryllupsdag 1ste Septbr. 1861 vandrede han bort efter i 49 Aar at have været Embedsmand under sex forskjellige Konger. Han hviler paa det Sted, hvor flere Medlemmer af hans Famile i forrige Aarhundrede ere begravne. (M. T.)

Literatur.

Erindringer fra det betydningsfuldeste Aar af mit Liv af Forfatterinden til „En Moders veiledende Ord til sin Datter" Chra. 1861. 172 S. Sedez. Priis 30 ß. (J. Dybwads Forlag). Denne lille Bog omfatter hiint Aar af Forfatterindens (nu afdøde Fru Gislesens) Liv, hvori hun, endnu ung, og hidtil livsglad og tankeløs verdenstilfreds, efterat være berøvet sin (første) Ægtefælle, „hendes Eneste og Alt", førtes ind paa de religiøse Betragtningers Omraade og begyndte at føle „den Bedrøvelse, som virker Omvendelse til Gud og som ikke fortrydes". Hendes Sønderknuselse, Anger og Kamp for at vinde frem til Gud og finde Fred med sig selv gjennem det aandelige Livs Fornyelse, er skildret med baade christelig og poetisk Veltalenhed og med en Inderlighed og Varme, hvoraf enhver Læser vil føle sig opløftet. Uagtet Bogen først nu udkommer, hører den forøvrigt ikke blandt Forfatterindens sidste Arbeider; tverimod er den saavidt vi vide nedskrevet for lang Tid siden og har som etslags aandeligt Testament ligget i Forvaring hos en Slægtning af Forfatterinden (en Pleiedatter, til hvem „en Moders veiledende Ord" er stilet?), af hvem den saaledes nu er overgivet til Trykken.

— **Fire Bøger om Christi Efterfølgelse** af Thomas à Kempis 1441. Oversat fra den latinske Original og Joh. Arndts tydske Oversættelse ved C. C. Wang. Chra. 240 S. Sedez, Priis 24 ß. indb.; 48 ß. eleg. indb. (H. J. Jensens Forlag). En Bog, som i henved firehundrede Aar har været en læst og kjær Opbyggelsesbog for alle Christne, saavel i den latinske Original, hvoraf man regner omtr. totusinde Udgaver, som i Oversættelser paa de forskjelligste Sprog og i et neppe mindre Antal Tryk, er det overflødigt at anmelde. Naar vi dog nævne denne ny Oversættelse, der synes os affattet med Omhu, er det for at gjøre opmærksom paa, at hiint gamle fortræffelige Skrift gjennem den nu er tilgjængeligt for en særdeles billig Priis, uden at der er sparet paa et anstændigt ydre Udstyr.

— Paa Schønbergs Forlag (Kbhavn) er udkommet „**Udvalgte Skrifter** af Berthold Auerbach, oversatte af Forf. til Clara Raphael", 1ste D. indeholdende et af hiin berømte Landsbyhistorie-Forfatters nyere Arbeider, den bekjendte Fortælling Barfüßle, hvilken i Oversættelsen ogsaa faaes under en særskilt Titel „Barbene". At Oversættelsen er heldig har man den bedste Borgen for i et Forfatternavn som Clara Raphael (Frøken Mathilde Fibiger), fra hvis Haand man, foruden originale Arbeider, ogsaa tidligere har faaet heldige Oversættelse (bl. A. efter Hoffmann).

— Som Universitets-Program for 1ste Semester d. A. er udkommet „Om Siphonodentalium vitreum, en ny Slægt og Art af Dentalidernes Familie" af Prof. Sars. Skriftet ledsages af 3 lith. Plancher.

Norge.

Christiania. 13 September afsløredes paa Johannes Kirkegaard i Stockholm et Marmormonument for General v. Døbeln, den bekjendte Helt fra den finske Krig.

— Jomfru Sille Beyer i Kjøbenhavn, som i Literaturen er bekjendt bl. A. ved Bearbeidelser af Calderon'ske og Shakespear'ske Theaterstykker, er afgaaet ved Døden. — Ligeledes er den danske Genremaler i Friedländer nylig død.

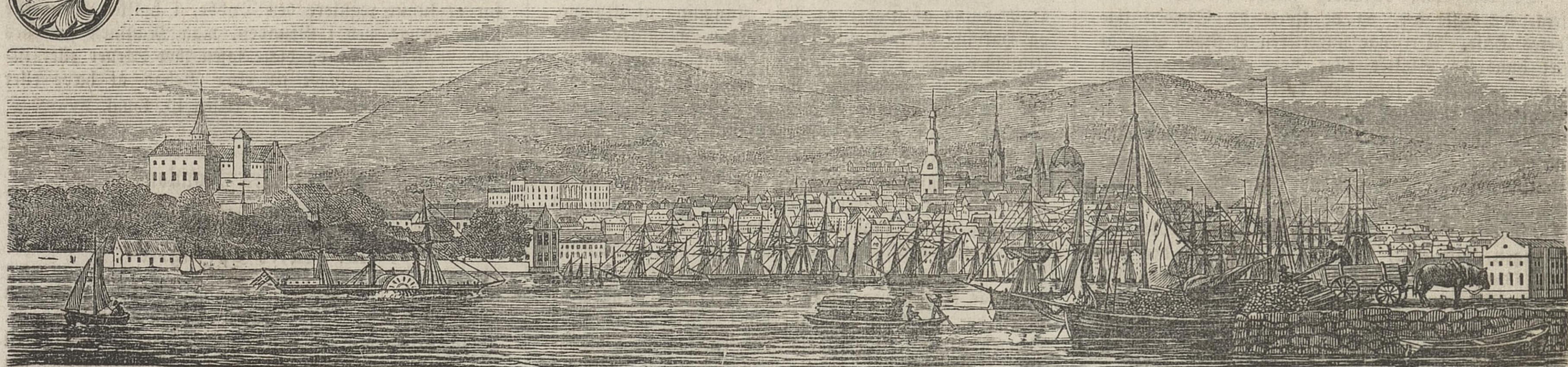
Frederikshald. Haldens Vaabenforening afholdt 22de Septbr. en Præmieskydning, hvori 48 Skyttere deeltoge, og hvorved det efter Omstændighederne gik flot til med Taler og Skaaler.

Thelemarken. Paa Gaarden Moen i Hvideseid afholdtes 19de September et Dyrskue, hvortil fremmødte 300 Konkurrenter af Dyr og vel 2000 høitidsklædte Mennesker.

☞ **Redaktøren P. Botten Hansen boer i Tandbergs Hotel ved Jernbanegaarden.**

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 40. | Udkommer hver Søndag Morgen. | **6te Oktober 1861.** | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | **10. Aarg.**

Indhold.

Prinds Carl af Hessens Memoirer.

(Uddrag, især forsaavidt Norge og Frimureriet angaar).

I.

Gustav den Tredie havde gjort Revolutionen i Sverige i August Maaned 1772. Han vilde til samme Tid give sit Fædreland et Beviis paa, hvor vel han fortjente at regjere over det med en mere udstrakt Magt. Han skikkede Udsendinge til Norge, for der at udsaae Frøet til Oprør, og for at han kunde blive Konge i Norge. Han gjorde sin Eriks Gata d. e. en Reise langs med Grændserne af Sverige og Norge. (!) I Kjøbenhavn blev man meget urolig over Gustav den Tredies Planer, hvilke man snart fik Nys om. Man havde sendt General Huth til Norge for at inspicere Fæstningerne og Artilleriet i dette Land. Alt var i den beklageligste Tilstand. Fæstningerne vare faldefærdige, ikke en Kanon monteret. Tropperne havde ikke været exercerede i ti Aar, og i hele den Tid ingen Uniformer faaet. Norge var hidtil bleven behandlet som en Koloni. Man tillod det ikke fri Indførsel af Korn; det maatte tage Danmarks til høie Priser. Kopskatten hvilede tungt paa Landet, og kunde ikke betales af Folket, der ingen Penge havde, især i de fjerneste Provindser. Man var misfornøiet i Landet, og det med Grund. Man knurrede ganske høit. Aviserne i Christiania diskutterede allerede det Spørgsmaal, om ikke Norge skulde være lykkeligere, naar det var forenet med Sverige. Det var i dette Dieblik, at man valgte mig til Befalingsmand i Norge. Sagen blev stærkt debatteret i Statsraadet. Von Osten sagde først, at hvis jeg kom derop, saa vilde jeg gjøre mig til Konge. Schack og Andre harmedes over denne Ytring. Admiral Romling gjorde Ende paa Diskussionen idet han sagde: „Nu vel, det er alletider bedre for Danmark, at det skeer, end at Gustav tager det.“ Og Sagen blev afgjort. Jeg modtog en Stafet fra Prinds Frederik den 29de Septbr. 1772, hvormed han i Kongens Navn tilbød mig Kommandoen i Norge, idet han tilføiede, at man ønskede Svar paa Stedet. Den følgende Morgen reiste jeg til Kjøbenhavn, og ankom selv, førend nogen Post havde kunnet bringe mit Svar. Min Kone fulgte efter om kort Tid tilligemed vore 3 Børn, og fandt Hoffet etableret i Kjøbenhavn. Hun skulde blive der under min Reise i Norge.

Efterretningere fulgte Dag for Dag bestandig hurtigere paa hinanden baade fra Sverige og Norge. I Slutningen af November 1772 udrustede man Christiansborg og Tranquebar, 2 Fregatter paa 24 Kanoner, for at føre mig til Norge. Saasnart de vare færdige, indskibede jeg mig med en talrig Generalstab. Vi bleve nødte til at kaste Anker ved Helsingør, og vi havde meget daarligt Veir. Jeg gik endogsaa i Land og logerede hos Kommandanten paa Kronborg, min gode Ven, General Hauch, og da der ingen Udsigter var til at kunne forlade Rheden, havde jeg derfra en Sammenkomst med min Kone paa Hirschholm. Admiral Kaas, som af Venskab for mig gjorde Reisen med til Norge, ledsagede mig ogsaa til Hirschholm, hvorhen hans Kone ogsaa kom. Endelig slog Vinden om, og vi mødte i Kattegattet en dansk Fregat omtrent 12 Miil fra Helsingør; men den blev nødt til at vende tilbage til Norge, hvor den blev Vinteren over. To Dage efter vor Afreise ankom vi om Morgenen til Norges høie Kyster og jeg blev vækket paa Fregatten ved et Kanonskud, som blev affyret for at kalde Lods ombord. Vi seilede ind i en Havn ved Navn Jomfruland; den anden Fregat, der var bleven skilt fra os, var løbet ind i Havnen ved Larkullen tæt ved Moss. Med Posten anmeldte man dennes Ankomst til Kjøbenhavn, hvor man troede, at jeg var gaaet under med den anden Fregat, da denne ikke omtaltes i Indberetningen. To Dage derefter løb vi ud fra Jomfruland til Frederiksværn, hvor jeg erfarede, at den svenske Armee var paa Grændsen, og at vor samlede sig nær Frederikshald; hvilket man ikke vidste det Ringeste om, da jeg forlod Danmark. Den følgende Dag reiste jeg til Moss, hvor jeg fandt General Huth og en Kapitain Lilienhorn af Garden, hvem Kongen af Sverige havde sendt til mig, og som begge to kom fra Christiania. General Huth fortalte mig strax, at Svenskerne havde anstiftet de meest utilladelige Intriger, blandt Andet ved en vis „Hofjunkara“ Løvenhjelm, som havde uddeelt Chiffere til flere Officierer, hvilke gik ud paa, at de paa en vis Dag skulde samle deres Tropper og udraabe Gustav den Tredie; og at flere af disse Officierer havde bragt ham disse Chiffere og Instruktioner. Jeg bad ham om at vise mig dem, for strax at sende dem til Kjøbenhavn. „Nei“, svarede han mig, „jeg har givet dem allesammen til Kapitain Lilienhorn, for at han kan vise dem til sin Konge.“ Jeg talte derpaa med Kapitain Lilienhorn, som bragte mig et meget forbindtligt Brev fra sin Suveræn, hvori han siger mig, at han gjorde sin Eriks Gata, og at han vilde være særdeles glad ved at kunne træffe sammen med mig et eller andet Sted. Jeg sagde til Lilienhorn, at jeg bestandig havde næret megen Hengivenhed for hans Konge, og at jeg overordentlig meget havde ønsket at kunne gjøre ham min Opvartning et eller andet Sted, men at jeg ulykkeligviis forefandt Omstændigheder, som lode befrygte, at Krigen var ifærd med at bryde ud, og at der altsaa kun levnedes mig Haabet om at fortjene hans Agtelse. Lilienhorn bad mig for Guds Skyld ikke at betragte Løvenhjelms Opførsel som et Brud paa Freden: hans Konge vilde uden Tvivl høiligen misbillige den. General Huth havde sendt sin Adjutant Wilster med Lilienhorn til Kongen af Sverige for at beklage sig over Chifferne. Jeg vilde intet forandre i hvad han havde arrangeret for min Ankomst. Han fik det Svar, at denne Sag angik det udenlandske Departement, og kom saaledes tilbage til Christiania. Paa Moss saa jeg 2 Kompagnier af 2det smaalehnske Regiment defilere i den omtalte svenske Kapitains Nærværelse. De havde ogsaa passeret Christianiafjorden. De havde et ganske godt Udseende, endskjønt de vare slet klædte og oplærte. Borgerskabet tilbød sig at gjøre Vagt for mig og vilde ikke tillade, at Militæret gjorde det. Jeg modtog altsaa Borgerskabets Æresgarde og sendte Militæret bort for at vise min Tillid til de norske Borgere. Om Aftenen sendte jeg ogsaa denne Garde bort og beholdt blot et Par Borgerskildvagter. Om Natten hendtes der mig en ganske løierlig Anekdot, som et Dieblik gjorde mig forskrækket. Paa den Tid sov jeg uden at have nogen Natlampe i Værelset. Kl. 1 vaagnede jeg ved Lyden af Vaabenklirren i mit Sovekammer. Da jeg ikke kunde see noget, raabte jeg: „hvem er der“, hvorpaa man svarede mig, efter at have præsenteret Gevær i Mørket, at det var en Stafet fra Sverige. I første Dieblik troede jeg, at jeg var bleven arresteret. Det var En af Borgerskildvagterne. Jeg bad ham sige til min Kammertjener, at han skulde bringe Lys. Jeg aabnede Brevet, og da det var skrevet i Chifre, lagde jeg det under min Hovedpude til den næste Dag. Følgende Dag begav jeg mig til Stytsgaard og derfra til Christiania, for at give hele min Suite Tid til samle sig. Her dechifrerede man mit Brev. Det indeholdt Kongen af Sveriges Planer paa Norge, som Baron Gyldenstjerne, Gesandten i Sverige, skrev til mig, og nogle Enkeltheder om de Udsendinge, som befandt sig i Norge, og de norske i Sverige. Carsten Anker var En af dem, som jeg kan huske. Denne Familie gik i den Tid for at være meget svensk.

Jeg blev meget vel modtaget i Christiania. Man betragtede mig som den, der skulde raade Bod paa alle de Onder, som Norge sukkede under. Jeg gav Selskaber og Middage og omgikkes med mange Mennesker. Jeg indlod mig ikke meget med Mændene, og underholdt mig kun med Damerne. „Søg kun „at vinde Alt, hvad der har lange Kjoler; det Øvrige „falder af sig selv“, sagde General Huth. — Jeg fulgte dette Raad, og jeg stod mig bestandig meget godt med Geistligheden og Damerne. Man gav store Aftenselskaber for os. De rige Kjøbmænd vare deelte i to Partier: Ankerne og Holckerne. Efterat jeg havde gjort Rundtouren i de store Aftenselskaber, som jeg ikke kunde undslaae mig for, satte jeg mig paa den Fod, at jeg kun gik i deres smaae Selskaber om Aftenen, naar jeg havde Tid. Man lod mig blot vide, paa hvilket Sted, man samlede sig. Man legede Julelege, man sang ved Aftensbordet, og man viste mig megen Tillid og meget Venskab. — Jeg begav mig derpaa, henimod Nytaar, til Frederiksstad og Frederikshald, og holdt Mønstring over Tropperne der undtagen Søndenfjeldske Regiment. Der var ikke en eneste Batallion, som forstod at exercere og manøvrere. De gamle Soldater, som havde tjent i Holsten, støv til Officierne, som ingen Ting forstod, og fik dem til at gaae ud af Gelederne. Jeg maatte altsaa forfatte Liste over alle de Officierer, som ikke duede til Tjenesten, og forsøge paa at finde Folk, der kunde træde i deres Sted. Paa samme Tid maate jeg saa meget som muligt tage mig i Agt for at forflytte Officiererne fra deres Gaarde, eller Landeiendomme, hvor de boede nærved deres Kompagni. Dette kunde ellers i Bund og Grund ruinere en heel Deel brave Mennesker, som vare forpligtede til at bo der, hvor deres Kompagni var, og som bleve ødelagte ved at sælge sine Landeiendomme for at kjøbe andre. Jeg tænkte i Fremtiden at skaffe Kompanicheferne og Stabsofficiererne Kompagnier i deres Distrikter. Jeg fortsatte min Reise i Slæde fra Frederikshald over Bakkefod og Narvestad til Kongsvinger; derfra gjennem Elverum, og Hedemarken langs med Mjøsen, og vendte tilbage til Christiania over Eidsvold.

Jeg saa paa denne Rundreise næsten hver Dag de forsamlede Tropper kantonnere bataillonsviis. Jeg fik ogsaa Anledning til at lære at kjende en stor Deel af Landet og selv blive bekjendt deri, idet jeg saa

meget jeg kunde forhørte mig om Bøndernes Stilling, hvilke i det Indre af Landet leve som patriarkalske Familier, og som jeg i Sandhed nærede stor Agtelse for. Jeg boede tilligemed hele Generalstaben hos Præsterne, som sædvanligen have store og smukke Huse og Forpligtelse til at logere og forpleie den kommanderende General i Armeen, naar han reiser. Det er forresten Kommunen, som betaler. Jeg fandt mange særdeles dannede Præster og som jeg kunde lære meget af. De kom mig bestandig imøde i Slæde med musefarvede Heste for, og de kjørte da Slæden lige til deres Huse. Det var undertiden et skjønt Syn at see et hundrede Stykker eller flere af Slæder, som med slappe Tømmer joge hen over en Myr, det vil sige et frosset Morads, over hvilket Veien gaar om Vinteren. Jeg havde Grund til at være tilfreds med denne Runde, da den førte Nordmændenes Aand og Hjerte tilbage til Kongen. Blandt andre Begunstigelser, som man havde tilstaaet, idet man sendte mig op til dette Land, saa blev Kopskatten afskaffet. Det var først nogen Tid efter, jeg fik at vide, at der var Mange, der varé misfornøiede med denne kongelige Naade. Ved at undersøge Sagen fandt jeg, at Fogderne og andre kongelige Embedsmænd havde været ligesaa strenge mod de Fattige, som eftergivne mod de Rige. Hos disse Sidste havde de ikke indkrævet Kopskatten, men selv betalt for dem, og havde den altsaa tilgode. Nu lode de sig forære Høns og Brænde og Korn o. s. v. af dem, for at de ikke skulde strængere dem med Betalingen af Kopskatten, som saaledes bestandig løb høiere op; men da nu Kopskatten blev afskaffet og Kongen eftergav Restancerne, saa vilde Bønderne, der ikke vidste andet, end at det var Kongen, de skyldte til, ikke betale, og Fogderne vovede ikke at klage til Rentekammeret, siden de havde betalt for dem, uden at de vidste af det. Disse Uslinger bleve saaledes narrede i deres Spekulation og man morede sig godt derover. Et Par Maaneder efter gjorde jeg en Tour i Slæde til Drammen og Kongsberg for at besøge Minerne, som paa den Tid syntes at være af stor Vigtighed. Driften af dette Værk var ikke heldig i de efterfølgende Tider, og Kongsbergs Sølvværk blev nedlagt.

Maskiner til Opbrydning af Veie, Pløining m. V.

Mr. James Braby, junior, fra Southwark har taget Patent paa en Opfindelse af „Forbedrede Maskiner til Opbrydning af Gader og Veie, Knusning af Klumpe, og Harving eller Pløining af Jord.“ Maskinens Fortrinlighed ved Opbrydning af macadamiserede Veie, der tiltrænge Omlægning, blev for kort Tid siden bevist ved et Forsøg, som fandt Sted i Kensington-Gaden. Den opbrød omtrent 500 Yards i Timen til vedkommende Veiinspektørs fuldkomne Tilfredshed, uagtet Veilegemets Overflade var i høi Grad haard som en Følge af Guernsey-Granitten, der udgjorde den hovedsagelige Bestanddeel af samme. Iblandt de tilstedeværende Tilskuere fandtes flere Veiinspektører, Kontraktører og andre Personer, der ere ansatte ved de offentlige Kommunearbeider. Dette er den første Maskine, der er bleven anvendt i det Øiemed, at gjøre Brugen af Hakke overflødig ved en saadan Ombygning af gamle Veie, hvor Overfladen bliver brudt op forat modtage nye Materialier, og den synes fuldkommen at have svaret til Opfinderens Forventninger, og at have tilfredsstillet de Sagkyndige, der vare tilstede ved Forsøget.

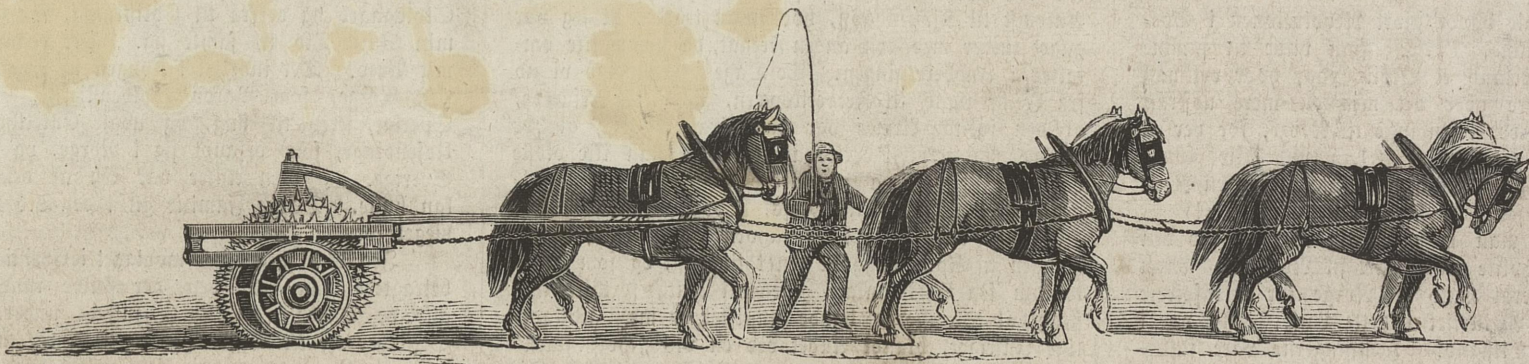
Mr. Brabys Opfindelse og den Maade, hvorpaa Maskinen virker, er af ham selv beskrevet i Patentet paa følgende Maade: „Min Opfindelse bestaar i et nyt Arrangement af de forskjellige Bestanddele, saaledes, at det tilsigtede Maal naaes ved simpelt hen at trække eller skyde Maskinen hen over Overfladen af den Grund, hvorpaa den skal virke. Maskinen bestaar hovedsagelig af to koniske Valser, hvis Peripherier, Omkredse eller Overflader ere besatte med Tænder, Takker eller analoge Instrumenter, der, naar Valserne eller Rullerne bevæge sig hen over Grunden, trænge ned i og opbryde samme. Formen af Tænderne, Takkerne, eller Instrumenterne er afhængig af den Brug, hvortil Maskinen tilsigtes anvendt. Axerne paa de koniske Valser staae i en Vinkel til hverandre, ligesaavel som til Overfladen af Grunden, saaat de fremspringende Tænder, naar de trænge ned i Overfladen, maa oprive samme. For bekvemmere at kunne transportere Maskinen fra et Sted til et andet, og ligeledes for at kunne regulere den Dybde, i hvilken Tænderne skulle trænge ned i Grunden, maa Maskinen forsynes med et Par Hjul og disse igjen med Skruer eller tilsvarende Indretninger til efter Behag at hæve eller sænke Valserne. (Efter Ill. Lond. News).

Skizzer fra London.

Af Israel Dehn (Frith. Fols).

IX. Miss Springett.

Jeg ringer paa Klokken, der giver en Gjenklang, som om Huset var øde. Ingen besvarer min Ringen. Paany trækker jeg i Strængen, lytter taalmodigt til den sidste Tone døer hen, seer op til Vinduerne, om jeg ikke kan opdage noget menneskeligt Væsen, begynder saa at bevæge mig paa min Plads og tegner Figurer i Sandet med min Stok. Jeg nærmer mig igjen Døren for at fornye Angrebet paa Klokken, men dennegang er det overflødigt, thi nu hører jeg langsomme Trin komme ned. Døren bliver aabnet. En liden forhungret Tjenestepige i lys Kjole, nedtraadte Sko, reent Forklæde og Kappe, de sidste øiensynligt tagne paa for Tilfældet, fremstiller sig for mig. Hun er meget ung, den lille Pige, men man seer strax paa hendes gammelkloge Ansigt, stakkels Barn! at hun har samlet Erfaring i Savnets og Overlastens Skole. Det er et voxent Menneske i Miniatur. „Miss Springett

Ny Pløinings- og Opbrydnings-Maskine.

er hjemme. Vilde jeg ikke være uleiliget med at gaae op i Dagligstuen til hun kunde melde mig?“ Jeg giver mit Kort, og den lille Tjenestepige viser mig ind i en uhyre Sal, der er saa lang, og hvis Meubler i moderne Stiil ere strøede saaledes omkring, at jeg behøver en Tid for at see, om jeg virkelig er alene. Men der er Ingen tilstede. Jeg seer mig omkring og finder Meublementet smukt, men der hviler et dødt, komfortløst Præg over det Hele. Alt dette vil faae Liv, tænker jeg, naar Miss Springetts unge Damer samles her efter Dagens Værk, og hver Krog i denne skumle Sal gjenlyder af Munterhed og Glæde.

Den lille Tjenestepige viser sig igjen. „Miss Springett beder Herren have den Godhed at komme ind til hende.“

Miss Springett er en høi, tør og gusten Dame med forlorent Haar, kunstige Fortænder og af tvivlsom Alder; hun er meget nedladende i sit Væsen og forsøger paa at give sig et interessant, livende Udseende. Ikke fordi Miss Springett søger at give Dem Indtrykket af, at hendes Helbred er svag, tvertimod, hun er ung og karsk nok til hvad det skal være, selv til at bytte Stand og Stilling, men hun lider i Følelsen af det umaadelige Ansvar og under Vegten af de mange Goder og Pligter, hendes Værdighed fører med sig.

Hun sidder ved min Indtrædelse i en Lænestol nær ved den gammeldags Kamin, der saavelsom det øvrige Meublement giver dette Værelse et hyggeligt Udseende; en skarp Kontrast til det, jeg nys havde forladt. En sortsmudset Mand staar i ærbødig Afstand; han har just reist sig fra den Stol ved Døren, hvis yderste Kant jeg i Tanken saa ham indtage for et Øieblik siden, og han staar i Begreb med at gaae.

Miss Springett er meget fordybet i Betragtning af Kaminilden, og bemærker tilsyneladende ikke strax, at jeg allerede er kommet ind.

„Det bliver altsaa ved vor Aftale Hr. — hvad er det nu De hedder?“

„Hvis det saa maa være, Madame!“ svarer Manden med et Nik, trækker langsomt paa sig Fragmenterne af et Par sorte Handsker og gjør et dybt Buk; „men Betalingen“ —

„Om den ere vi ogsaa komne overeens, saavidt jeg har forstaaet. Farvel min Herre!“ Manden gaar.

Miss Springett behager at bemærke min ringe Person og reiser sig som i Overraskelse. „Undskyld mig“ — seer paa mit Kort, som hun endnu holder i Haanden. „Mr. D-e-h-n! jeg er saa optaget af Forretninger, De kan troe en Dame i min Stilling har meget at gjennemgaae og maa plages med de mindste Ubetydeligheder. Der er denne Mand, en stakkels Franskmand, med et Antræk saa slet, at han neppe kan vise sig for mine unge Damer, og han finder, at en Shilling Timen for at undervise tolv Elever er for ringe Betaling. Men jo fattigere Folk ere, des hovmodigere blive de, og jo mere paatrængende ere deres Fordringer.“

„En sand Bemærkning, Madame! fattige Folk trænge altid til Penge.“

„Havde det endda været en Italiener, skulde jeg ikke nægtet at betale den femdobbelte Sum, thi Italienst er en vogue. Jeg vil ikke tale om Tydsk, Deres Modersmaal, min Herre. De unge Damer finde det henrivende! A propos! jeg har ikke fundet Deres Provinds paa Kortet. Norge ligger jo i det nordlige Tydskland, nær Helsingør?“

„Der i Nærheden, men jeg antager ikke det er opført paa de Korter over Tydskland, der benyttes her.“

„Mrs. . . . fortæller mig, De ønsker at see mit Etablissement. Jeg smigrer mig med, at det vil overgaae Deres dristigste Forventninger.“

„Jeg maa tilstaae, Madame, at nu, da jeg har havt den Ære at finde en Dame af Deres Dannelse og Personlighed i Bestyrerinden, ere mine Forventninger ikke ringe.“

Miss Springett ringer. Den lille Tjenestepige kommer ind og fremstiller sig med et frygtsomt Blik for sin Herskerinde. „Beed Miss Jones være uleiliget med at komme op.“ Der hengaar nogle Minutter, hvori jeg lytter til Damens aandrige Bemærkninger, og Miss Jones viser sig. Det er en ung Pige paa omtrent sytten eller atten Aar, overordentlig tarveligt, men net klædt; hendes smukke Ansigt er halvt skjult af lange mørke Lokker, der falde ned paa hendes Skuldre. Hun seer spørgende paa Miss Springett og kaster et undseeligt Blik til den fremmede Mand, et usædvanligt Syn i et Pigeinstitut. Ogsaa hun har det lidende Udtryk, der synes at være Særkjendet for alle Beboere af denne Anstalt.

„Jeg har ladet Dem kalde, Miss Jones, for at De kan ledsage mig ned i Skoleværelset. Miss Jones er den yngste Lærerinde, min Herre! og det er hendes Forretning at have umiddelbart Opsyn med de unge Damer. Jeg har taget mig af hende. Hun var engang min Elev, men da hendes Forældre sprang i Luften med et Dampskib, maatte jeg beholde hende her af Barmhjertighed, og hun søger nu ved sit Arbeide at lønne den Godhed, jeg har viist hende.“

Jeg vidste ikke, hvorledes jeg skulde besvare denne delikate Hentydning og lod mig nøie med at bukke for den stakkels Pige, der havde kjøbt sin Existence for Slaveri. Hun rødmede, og jeg troede at see tilbageholdte Taarer i hendes Øine.

Jeg blev ført ned i et Værelse, der ved sin Form antydede, at det i bedre Dage havde været Husets Spisestue. Ved to Borde, der, stillede parallelt, indtoge Værelsets hele Længde, sade halvtreds til tresindstyve unge Piger, hvoraf mere end Halvdelen allerede vare voxne Damer. De vare øiensynligt forberedte paa det Optrin, der nu skulde følge, thi Alle vendte sig med spændt Opmærksomhed mod Døren, da den aabnedes. Ved Synet af Bestyrerinden reiste de sig alle op. Jeg kastede et Blik henover de paraderende Rækker og havde megen Besvær med at beherske et Smiil. Thi aldrig har jeg i saa mange Physiognomier paa engang læst det samme Udtryk, Undseelighed,

blandet med undertrykt Munterhed, aldrig havde saa mange Øine været rettede paa mig, der udtalte Skjælmsthed, mens Ansigterne selv søgte at lægge sig i rolige Folder.

„De seer her Eleverne ved deres Arbeide, Mr. Dehn! De unge Damer ved Enden af hvert Bord ere mine Lærerinder. De kan sætte Dem, mine Damer." Under den Stoi, Miss Springetts Befaling affstedkom, fulgte jeg Retningen af hendes Blik og saa de to Kontraster, der repræsenterede Medhjælperne i hendes Opdragelsessystem. Den Ene maatte utvivlsomt være en Søster eller nær Blodsforvandt af Miss Springett selv, thi hun var et Billede af denne; der var det samme gustne Ansigt, samme magre Skikkelse og markerede Træk, kun Fortænderne manglede. Men hun besad ikke Miss Springetts elegante Maade at gerere sig paa, og tilkastede mig et arrigt Blik, da Hentydningen blev gjort til hende selv. Den anden Dame kunde vel være nogle og tyve Aar gammel. Hun var overordentlig smuk, med sorte lynende Øine, ravnsort Haar og en Figur, der vilde været en værdig Model for en Billedhugger, men der var alligevel noget Koldt hos denne smukke Dame, der syntes skabt til at befale, ikke til at lyde. Der laae Adel og Anstand i hver af hendes Bevægelser, og jeg maatte beundre det kneisende Blik, hvormed hun betragtede Miss Springett; mig værdigede hun ikke at see paa.

„Det kan ikke være Deres Mening, Mr. Dehn! at ville see Prøver paa hvad mine Elever have lært, thi dertil er mit Etablissement for renommeret over hele England, men tillad mig at gjøre, hvad der mere vil interessere Dem, — at vise Dem, hvem jeg har den Ære at tælle blandt Eleverne i mit Institut." Det vil synes utroligt, at en Opdragerinde i den Grad kunde være blottet for Takt og sund Sands, at hun ved sit Exempel vilde indpode i sine Lærlingers Gemyt Sæden til Hovmod og Forfængelighed, og dog er det Tilfældet, at hun pegede ud for mig et Dusin unge Piger, med Angivelse af Deres Fædres Stilling, Formue og borgerlige Anseelse, medens hun ved stiltiende at forbigaae de Øvrige, hos disse saarede den bedre Følelse, som hendes Bornerthed endnu ikke havde formaaet at fravriste Naturen. Saa oprørende Scenen nu forekommer mig, var dog i Dieblikket det Latterlige det mest fremherskende Moment, og jeg morede mig ved at see det Indtryk hendes Lovtaler gjorde paa de forskjellige Individer, der saaledes maatte passere Revue. Hvormange saadanne udvalgte Faar, der fandtes i Hjorden, fik jeg ikke at vide, thi Miss Springetts Opmærksomhed blev pludseligt hendraget til den aabne Dør ud til Gaardsrummet, hvorfra man kunde see et Vindue ligeoverfor besat med Cigarrygende Herrer, der uvidende om Præstindens Nærværelse, kastede sine profane Blikke ned i Santuariet.

„Saa De opmuntrer disse Vagabonder til Kourtise, gjør De, mine Damer! Og De, Miss! henvendende sig til Miss Jones, De har ikke sagt mig dette. Jeg føder, klæder og huser Dem, vanartige Skabning, for at De kan spille under Dække bag min Ryg? Men lad det være Nok nu, at gaae til Sengs uden Aftensmad, mine Damer, og De, Miss! kan gaae op i mit private Værelse, hvor De vil behage at vente til jeg kommer tilbage.

Det arme Pigebarn saa forlegen ned for sig; hun vilde have forsvaret sig, men Graaden kvalte hendes Stemme, og hun vendte sig langsomt om og forlod Værelset. Jeg betragtede de unge Damer for at see, hvad Virkning dette Exempel vilde have paa dem, og jeg blev glad ved at erfare, at selv et engelsk

Christianias nye Kvartaler. Parti mod Torvet (efter Photographi af Wischman).

Pigeinstitut ikke formaar at udslette det Kvindelige i en ung Piges Gemyt. Der var kun En, som lo; et lidet styg, rødfarvet Barn, med opstaaende Næse og ondskabsfulde Øine, som for et Dieblik siden var mig forestillet som en Pryd for Anstalten. Den arrige Lærerinde ogsaa var synligt oplivet ved Scenen; jeg saa hun glæde sig ved den unge Piges Ydmygelse og at hun i sit stille Sind følte, at Miss Springett havde ofret en Tribut paa hendes Skinsyges Alter.

Hos alle de Andre, Store og Smaa, læste jeg Deeltagelse og Forbitrelse, dog Miss Springett syntes ikke at bemærke det, men vendte sig om til mig med et fornøiet Smil, som ventede hun Ros for sin gode Disciplin.

Vi forlode Værelset, hvor jeg i fem Minutter havde seet Nok for at faae et Indtryk af Miss Springetts Methode. Det var mig en ligegyldig Sag, at jeg ikke fik høre Underviisningen selv, thi jeg saa strax, at hvor god denne end maatte være, at hvilke og hvor mange Kundskaber der end bibragtes de unge Damer, kunde disse Kundskaber aldrig erstatte Mangelen af dette rige Fond, som følger den Opdragelse, der er lagt an paa at danne Hjertet.

Jeg førtes omkring i Huset. Miss Springetts Delikatesse tog endog ikke i Betænkning at vise mig de unge Pigers Sovekamre, der tarvelige, men nette, opvakte hos mig ganske andre alvorlige Tanker, end Priis over de hvide Tæpper og Værdien af hendes Bolstre, som Miss Springett utvivlsomt havde ventet at høre. Spisekammeret og Kjøkkenet viste hun mig dog ikke, og hun gjorde klogt i ikke at føre mig bag Koulisserne. Thi den lille forhungrede Tjenestepige alene havde sagt mig, at der laa noget i Baggrunden af Alt, hvad jeg saa. Jeg skjønnede, at der under dette ydre Skin for at bidrage til Elevernes Komfort lurede Gjærrighed, Kniberi og en smaalig Aand, der bekræftedes ved Miss Springetts egne Ord.

„Dagligstuen har De seet, min Herre. Vi benytte sjelden den, kun naar jeg hvert Aar giver et Bal for Elevernes Venner, naar En eller Anden holder Forelæsning der, eller jeg modtager Visitter."

„Men opholder ikke de unge Damer sig der hver Aften?"

„Hvor kan De tro Sligt? De vilde fordærve mit Meublement. De bo naturligviis i Skolestuen.

„Og hvor spise De da?"

Ogsaa i Skolestuen, de forlader aldrig den og Gaardsrummet, uden for at spadsere og gaae til Sengs."

Og hvad er det nu, der gjør den engelske Dame upaavirket af saadanne Forholde, naar hun endelig træder frem i Verden? Er det ikke hendes egen rige Phantasie, hendes egen Natur, der lader hende sprænge de hemmende Baand? Enhver Kvinde har denne Phantasie, denne samme Natur. Hvorfor vil da De, mine Læserinder, tvinge Dem indenfor en snæver Form, naar intet Baand føges paalagt, hvorfor vil De fra deres ydre Væsen borttage hiin Følelse, hiin Livlighed og Ynde, som man har sagt mig De besidder i rigeste Maal.

Christiania, det gamle og det nye.

Til vore, Tid efter anden givne Prospekter fra de nye Kvartaler, der have reist sig efter Branden 1858, føie vi endnu et, hvilket fremstiller et Parti mod Torvet eller hovedsagelig Bogbinder Hoppes store, af Architekterne Schirmer og v. Hanno byggede Gaard. I meer end en Henseende har dette Strøg saa at sige vundet mest ved Branden. Den steile Kirkebakke er bleven sænket til en jævn Skraaning, idet Gaden er mineret frem gjennem Fjeldet og de tilstødende Gaardes Grund

sænket i samme Forhold. Den trange og smudsige Gang, som under Navnet Kirkeristen stak ind i Kvartalet bag „Scandinavie“ forbi nogle daarlige Rønner, er bleven sløifet og det mod Gaden liggende Strøg fordeelt i Tomter med mere ligelig Façade. Endelig har der istedetfor de lave og tildees faldefærdige Gaarde, som omgav Hoppes brændte rigtignok svære Gaard, reist sig høie og prægtige Huse; paa den ene Side, Hjørnet til Kirkegaden, Kjøbmand Woxens nye Gaard, og paa den anden, nedover mod Dronningens Gade, først Skomager Solbergs Gaard og derefter Hotel Skandinavie, hvoraf vi i sin Tid have givet en Afbildning. — Det er ikke blot ved denne Bebyggelse efter Branden, at Kirkebak-Strøget i den sidste Tid har vundet. Efter Sænkningen af Gaden, som til nogen Dybde var foretaget før Branden, og hvorfor Høiesteret tilpligtede Kommunen at udbetale over 2000 Spd. i Skadeserstatning til Bogbinder Hoppe, kort inden dennes Gaard brændte, er ogsaa Pladsen mod vor Frelsers Kirke og foran Brandvagtsbygningen bleven nivelleret, og i Linie med denne Bygning mod Gaden er nylig opført en Granitmuur med hugne Søiler og Jernkjæder som Rækværk. Desuden er der nu, i Flugt med Brandvagtsbygningen, rundt Kirken og bagved de gamle Bazarer opført for Byens Regning en vakker ny Række saadanne, der skal tjene til Udsalgssteder for Grønsager og lignende, og hvor der vil faaes en smuk Spadseergang enten i den lange Korridor, eller paa den aabne Plads med Træer mellem Bazaren og Kirken, hvilken sidste tilligemed en Deel af den forrige Kirkegaard ved et kostbart Granitgjærde unddrages noget den vordende travle Færden i dens Baggrund.

Blandinger.

Fruentimmer som Bogtrykkersker i Londonnertrykkeriet „Victoria“.

Den paa Grund af sine menneskekjærlige Bestræbelser berømte Florence Nightingale sagde nylig: „Naar blot enhver Skribentinde, som har skrevet om Kvindernes Emancipation og Arbeide, vilde opdrage eller bidrage til ti Kvinders Opdragelse forat tilfredsstille den allerede nu stedfindende Søgning efter Arbeide, skulde Resultaterne ingen Tvivl efterlade om en saadan Bestræbelses Fortrinlighed. En Veninde, som — istedetfor at skrive derom — i sit eget Huus har gjort et saadant Forsøg og netop med Bogtrykkersker, tillader mig at meddele, at dette fuldstændig er lykkets, og at vedkommende Fruentimmer faae god, næsten høi Løn (fra 3½—5½ Spd. ugentlig), at de ikke arbeide mange Timer, men have Tid tilovers til huuslige Beskjæftigelser og, at endelig Foretagendet endog giver et ikke ringe Overskud.“

Dette var aabenbart kun det første frygtsomme Forsøg paa at anvende Fruentimmer til Bogtrykker- og Sætter-Arbeide. Men det lykkedes glimrende. Og hvad skulde vel ogsaa være til Hinder derfor? For mange Beskjæftigelser egne Fruentimmerhænder sig aabenbart bedre end Mandshænder, i Særdeleshed i de Tilfælde, hvor det mere kommer an paa en rolig regelmæssig Udøvelse af en og samme Beskjæftigelse, paa Taalmodighed og Omhyggelighed end paa Legemskraft eller særegne tekniske Færdigheder. Saaledes har man allerede i nogen Tid i det storartede londonske Telegraphbureau udelukkende anvendt Telegraphistinder. Den Dygtighed og Fingerfærdighed, som Piger og Koner udviklede paa Telegraphapparatet, aabenbarer sig ogsaa foran Sætterpultene. Og naar et saadant Experiment lykkes i England, saa tager som bekjendt strax Britternes praktiske Sands sig af Sagen for at udføre den i det Store.

I London stiftedes saaledes i forrige Aar Trykkeriet „Victoria“, som kun anvender Fruentimmer og dog gjør særdeles gode Forretninger. Det er en Privatanstalt med et særdeles betydeligt Kapitalfond. Een af Eierinderne, Miss Emily Faithfull, overtog alene sammes Bestyrelse og aabnede Virksomheden forrige Aar med nogle Piger, af hvilke fem vare oplærte af „Foreningen til Befordring af Fruentimmerarbeide“. Senere kom flere til, der vare blevne oplærte af mandlige Slægtninge af Faget, men som ikke kunde finde Beskjæftigelse i noget Trykkeri. Alle Pladse saavel i Trykkeriet som i Sætteriet ere nu besatte med Fruentimmer. I Tydskland anvendes kun Fruentimmer som Paalæggersker, men i England bliver hele Bogen gjort færdig af dem; ingen Mandsperson er behjælpelig dermed. Sætningen gaar dem hurtig fra Haanden, og Pressen betjene de ogsaa med stor Duelighed. Saaledes har der i den sidste Tid foruden den engelske „Kvinde-Journal“ gaaet meget betydelige Værker ud fra denne Indretning. Fremmede Besøgere er det tilladt daglig mellem Kl. 3 og 5 at tage Anstalten i Øiesyn.

Denne Indretning er ikke alene i og for sig et interessant Phænomen, men den er ogsaa forsaavidt et glædeligt Tidens Tegn, som den overhovedet viser os, hvorledes i vore Dage Fruentimmerarbeidets hidtil snevre Kreds mere og mere udvider sig. For Fruentimmerne maa nemlig nye Arbeidsfeldter aabnes. Hvad kan vel en Spinderske fortjene, siden en Maskine paa en Dag udfører 500 Spindersters Arbeide? Hvad skal vel Sypigerne tage sig for, efterat to Tredidele af dem ved Symaskinen har mistet sit Levebrød? Jules Simon afslører i sin fortræffelige Bog „l'Ouvrière“ (Paris, 3 Udg. 1861) et sørgeligt Billede paa Fruentimmerarbeidets fremadskridende Synken i Priis og paaviser den skadelige Indflydelse dette har paa de arbeidende Fruentimmeres Moralitet. Han paaviser exempelviis, hvorledes Haandarbeidet efterhaanden fortrænges af Maskinbroderi, hvorledes Kniplingarbeidet i Valenciennes næsten ganske er ophørt, hvor liden Profit Straaflætningen kaster af sig i Nancy, hvor lidet de kvindelige Arbeidere for Klædemagasinerne i Paris fortjene o. s. v. Mere end Halvdelen af de Kvinder, der ernære sig ved Arbeide, ere endnu udelukkende henviste til at søge sin Fortjeneste ved Naalen, men de kunne ikke bestaae i Konkurrencen med Maskinen. Det var imidlertid ikke Kvindens individuelle Natur, der havde anvist Grændserne for hendes Arbeide, men det var Kvindens hidtidige sociale Stilling, der udelukkede hende fra mange borgerlige Næringsveie, for hvilke hun ifølge sin Natur meget vel er skikket. Næringsfriheden aabner nu Kvinden mange nye Leveveie, og blandt disse indtager, som Erfaringen har vist i England, Bogtrykkerarbeidet en ikke uvigtig Plads.

(Efter „Illustrirte Zeitung.“)

Literatur og Kunst.

Af Maanedsskriftet „For Hjemmet“ er udkommet 2det Binds 1ste Hefte, indeholdende, foruden et Par forhen trykte Sange af A. Munch og Fortsættelse af Sammes Fortælling „Pigen fra Norge“. 1) En Nilreise, af en norsk Reisende; 2) Vandringer i Neapel og Sicilien af Gregorovius's „Siciliana“; 3) Begyndelsen af en efter Raumers hist. Taschenbuch oversat biographisk Skildring: Ernst Chr. Aug. v. d. Sahla. Indholdet af dette Hefte er, ligesom i de fleste foregaaende, afvexlende og underholdende; men desværre kunne vi ikke længere tilbageholde den Beklagelse, vi tidligere have været fristet til at udtale, at enkelte af de oversatte Stykker røbe en betydelig Mangel saavel paa Indsigt i de Sprog, hvorfra de ere oversatte, som i vort eget Sprog. Vi vide godt, hvilket Arbeide der er forbundet med at udrydde af de dagligdagse Oversættelser disse mechanisk overførte sproglige Dromedarer, der træde Stiil og Tanke ned; og vi indrømme ogsaa villigen, at vi ikke til enhver Tid har kunnet holde dem borte. Men vi kunne, med vor bedste Villie til at „see Skjæven i vort eget Øie“, ikke indsee rettere, end at de ærede Udgivere have taget sig sine stilistiske Pligter, noget let og ladet vel mange sproglige Bommerter passere. Allerede første Side af det oversatte Stykke om Sahla indeholder ikke ganske faa saadanne. Vi afskrive til Prøve næstførste Sætning. „Det (Navnet Sahla) tilhører en ung Mand, der i sine Aars Blomstring efter et forfeilet Liv fandt et bedrøveligt Endeligt, idet han omstrikket af Garn, som han ei mægtede at sønderrive, gav sig selv Døden.“ Enhver opmærksom Læser vil her let bemærke mere end et uheldigt valgt Ord, og navnlig maa Udtrykket „omstrikket af Garn“ (ɔ: hildet i Snarer eller desl.) støde ethvert ufordærvet Sprogøre. Og dog er ikke dette det Værste; thi ogsaa Meningen er forvansket. Originalens „an sich selbst zu Grunde ging“, er oversat med „gav sig selv Døden“, en Oversættelse, der faktisk og sproglig er lige gal. I næste Linie er „gedruchte Werken“ oversat med „tydske Værker“, hvilket allerede af Citaterne til selve Oversættelsen sees at være meningsløst. I næste Sætning forekommer Udtryk som „ved authentiske Optegnelser understøttede Meddelelser af Personer“ og nederst paa Siden er „beachten“ (at tage Hensyn til) oversat med „agte“ og „die Gebot“ med „ueftergivelige (!) Bud.“ Læser man videre, finder man lignende stødende Feil, hvormed vi dog ikke skulle trætte vore Læsere. — Vi vilde neppe have talt om disse Mangler, der maaskee ogsaa kunne synes Flere uvæsentlige, hvor Indholdet er godt, dersom vi ikke vidste, hvor let en skjødesløs Stiil, navnligen i Skrifter, der bære anseede Forfatternavne, formaar at sløve Sprogsandsen hos den ubefæstede Læser; og vi ikke tillige vare forvissede om, at Udgivere og Forlæggere kun behøvede et Vink for at Forholdet vil vorde ændret.

— **Slesvigske Folkesagn**, udgivne af Fr. Fischer. 2 Udg. Kbhvn. 1861. 352 S. 8. (Wøldikes Forlag). Forfatteren af disse Sagn har ikke, ligesom Thiele og Faye, givet Sagnstoffet i den nøgne Form, hvori det forefandtes og med hosføiet literært Apparat eller en vidtgaaende Klasseinddeling; og heller ikke optaget som Sagn disse mange spredte Træk, som kun have nogen Interesse derved, at de knytte sig til en eller anden bekjendt Person eller Egn. Han har blot behandlet en Række af saadanne Sagn, hvori der ligger Handling, ja man kan sige Intrigue, og disse har han da fremstillet med en novellistisk Fyldighed, der nærmest søger sit Sidestykke i Asbjørnsens Huldre-Sagn og Folke-Eventyr, ihvorvel han staar langt tilbage for Asbjørnsen i Fortællemaade; og navnligen har den Feil, at, medens Thiele og Faye ere for korte og tørre, er han ofte altfor omstændelig. Men Hr. Fischers Bog vil, trods en vis Brede, lade sig læse som en Morskabsbog, som en Række Smaafortællinger, og om den ikke tillige kan være af samme Kildenytte for Fagsmænd, som Sagnsamlinger af en reent videnskabelig Art, vil den dog være et værdifuldt Bidrag til Kundskab om Overtroen, Tænkemaade og Sæder i Slesvig og et af disse stadigt voxende Bidrag til en interessant Sammenstilling af de forskjellige Folks Sagn og „overtroiske Meninger“ — et Arbeide, hvortil den utrættelige Dr. Th. Gräße i Dressen saalænge har samlet, men som neppe kan ventes tilendebragt hverken af ham eller nogen anden Enkeltmand.

— **Reisebeskrivelser**, paa Dansk. Den store Række af Reisebeskrivelser, originale og oversatte, som de sidste Aar har bragt, forøges nu med trende nye, der hver i sit Slags ville læses med stor Interesse, nemlig: 1) Fox-Expeditionen i Aaret 1860 over Færøerne, Island og Grønland, med Oplysninger om Muligheden af et nordatlantisk Telegraf-Anlæg, af Th. Zeilau. Med Litographier og Kart; udstyres som „den sidste Franklin-Expedition“ og udkommer i 6—8 Hefter à 17 ß. (Wøldikes Forlag). 2) Sinai og Golgatha, Reiser i Østerlandene af F. A. Strauß, oversatte efter Originalens 7de Opl. ved Pastor A. Olivarius. Med Lithographier og Kart. Udkommer i 5—6 H. à 28 ß. (Samme Forlag). Disse Reiser, som i Originalen har fundet saa stor Udbredelse, vil være flere bekjendte af et Brudstykke, der nylig som Følgehefte ledsagede „Folkevennen“. 3) Vandringer gjennem det vestlige Nordamerikas Prairier og Udørkener fra Mississippi til Sydhavets Kyster, af Balduin Møllhausen, overs. af M. Rovsing; med Lithographier i Tontryk og et Kart. Udkommer i omtrent 10 Lev. á 25 ß. Møllhausens Reise er gjennem enkelte oversatte Brudstykker nylig bleven bekjendt her, hvorimod Originalværket er saa dyrt, at kun Rigmænd have kunnet anskaffe sig det (da nemlig det Kvartbind, som den udgjør, koster 14—15 Spd.) Oversættelsen har saaledes ogsaa den Fortjeneste, ved en rimelig Priis at gjøre Værket tilgjængeligt for det større Pulikum. Samtlige ovennævnte Reiseværker udkomme hefteviis og ere udstyrede med den Omhu, hvortil man nu er bleven vant ved lignende Værker fra Danmark af.

— Af **Norske Folkelivsbilleder**, efter Malerier og Tegninger af A. Tidemand, udgivne af Chr. Tønsberg, er udkommet 2det, 3die og 4de Hefte, hvormed den tredie og sandsynligviis sidste Række af dette vakre Billedværk er sluttet. Den hele Række bestaar af følgende Billeder: 1) Brudepyntning paa Staburet; 2) Slagsmaal i et Bondebryllup; 3) Sognebud, og 4) En Retsscene paa Landet. Originalmalerierne til de to første Billeder ere allerede solgte i Udlandet, det ene til Keiser Napoleon, det andet til en engelsk Rigmand; derimod skal Nr. 3 og 4 i selv: Malerierne endnu ikke være færdige fra Kunstnerens Haand, og saaledes har den lithographiske Gjengivelse af disse Stykker ogsaa en særegen Nyhedens Interesse. Idet vi omtale dette Værk, som i sit Slags nok bliver det sidste Hr. Tønsberg udgiver, kunne vi ikke andet end beklage det Tab, den norske Forlagsboghandel lider ved at han nu forlader denne. Thi hvilken Mening man end kan nære i det Enkelte, maa man dog i det Store erkjende, at Tønsberg ved Foretagelsesaand og Driftighed som Forlægger har været en sand Støtte for den unge norske Literatur og at flere af disse Værker fra hans Forlagsboghandel, som deels ved gedigent Indhold er een uomtvistelig Prydelse for vor Literatur, deels have Fortjenesten af at have gjort vort Lands Natur, Folkeliv og Kunst bekjendt i Udlandet, uden ham neppe vilde været fremkomne.

Norge.

Christiania. Under 28de Septbr. er Oberst i Armeen og Oberstlieutenant i den kongelige norske Ingeniørbrigade Th. C. A. Broch udnævnt til Generalmajor og Chef for bemeldte Brigade; Major i Ingeniørbrigaden N. C. Irgens til Oberstlieutenant i Brigaden og til Oberst i Armeen, Chefen for Elverumske Kompagni af Østerdalske Jægerkorps Kapitain C. W. A. Klaumann til Chef for 1ste gevorbne Kompagni af Frederikssteenske Musketeerkorps; Provst i Indre Sogns Provsti og Sognepræst til Lyster C. H. Hansen; til Sognepræst i Thvds Pstg; Kand. theol. Erik Søegaard til Sognepræst i Øvrebø; Fuldm. i Finants-Departementet N. S. D. Aschehoug til Bureauchef og Kand. jur. Carl Hansen til Fuldmægtig, begge i ovennævnte Departement, samt de examinerede Kadetter H. A. Blom, H. M. Gasmann og Th. Dannevig til Sekondlieutenanter i Marinen.

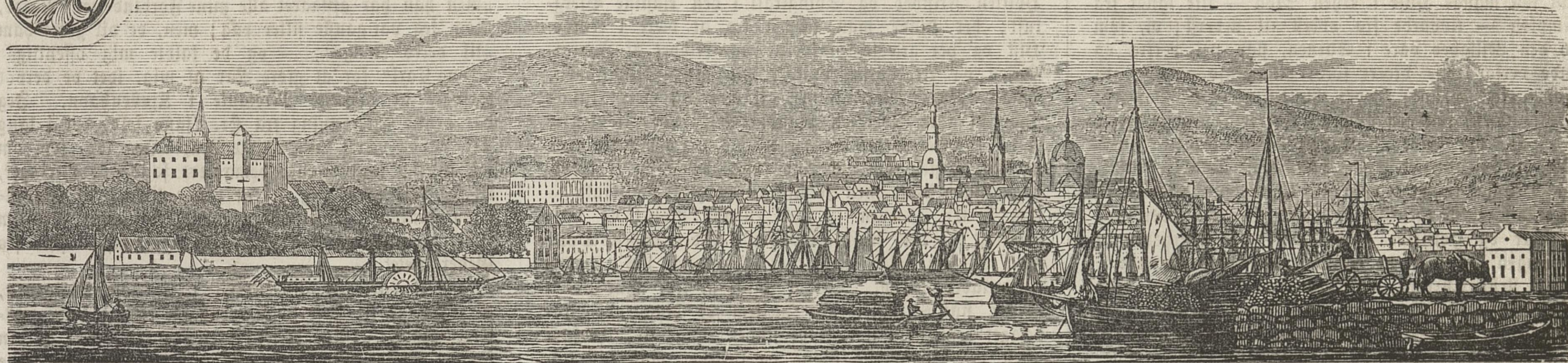
— Under s. D. er Zahlkasserer D. Dietrichson tilstaaet Afsked med 800 Spd. i Pension.

— Under s. D er Kand. philos. P. Waage konstitueret som Lektor i Chemi ved Universitetet.

— Dampskibet St. Olaf er i Randøsund, en Miil fra Christianssand, stødt paa Skjær, og staar under Vand. Ladningen bedærvet og tvivlsomt hvorvidt Fartøiet kan reddes.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Storgaden Nr. 27.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 41. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 13de Oktober 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | **10. Aarg.**

Indhold.

I Schweitz.

(Reisebilleder af Kapt. J. G. Smith).

I.

Du er i Lindau. Stig ud paa Hotellets Altan! Foran os ligger den store, svulpende Bodensø og i Baggrunden hæve sig de takkede Alpetoppe med deres Snee og Gletscher; de gløde i den nedgaaende Sol. O, hvor deiligt er dog dette Maleri! Du, som elsker Fjeld og Sø, her føler Du først, at Du hører rigtigt hjemme. Lad nu Hvilen falde paa Dig mellem disse store, duftende Orangetrær, som pryde Altanen, og lad dette første Indtryk saa Tid til at trænge ind i dit Hjerte; kun saaledes bliver det varigt, ikkun da vil Du aldrig mere glemme dette Dieblik. Hjertets Minder følge os gjennem Livet og gjenkalde ikke alene Scenen, men Stemningen; hvergang noget Beslægtet slaar an mod dets fine, sympathetiske Strenge, give de Klang, og Billede efter Billede træder frem, saa man tror at være midt inde i Situationen. Saa dampe vi hen over Søen til Constanz og tage derfra til Schaffhausen for at see det bekjendte Vandfald. Det er en herlig Sommermorgen. En magelig Kjørevei fører derhen; allerede paa langt Hold høres Fossedurеn og snart see vi Vandstøvet og Regnbuefarverne over det 60 Fod høie Fald; Rhinens Bredde umiddelbart ovenfor er 300 Fod. Vi føres hen til Slottet Laufen ved Flodens Bred; vi vandre ind i den indre Gaard, stige derfra ned ad Trappegange og ledes derfra hen til en Udsigt. Det er vakkert rundt omkring Dig og ved Slottets Fod styer Du den mægtige, skummende Fos. Saa vandrer man nedad Trapper og Terasser og gjennem dunkle, løvrige Gange. Med Et staar man lige ved Faldet; dernede er bygget et Fremspring af Træ, som gjør det muligt at komme Fossen saa nær, at man overspruites af dens Skum. Her seer man den først i al dens Vælde, som vistnok overgaaes af hvad man har at fremvise i Norge; men Situationen i sig selv, Slottet, om hvis Fod den herlige Flod snor sig, den veldyrkede Egn med dens Hoteller og Herskabsboliger, Viinmarkerne, det bevægede Liv, Kulturens høie Standpunkt og Mængden af Reisende giver den hele Scene et saa vidt forskjelligt Præg, at man ei kan gjøre Sammenligning; kort og godt, det lønner sig at reise derhen; man seer ikke let noget Lignende i sit Slags. — Saa kommer vi til det venlige Zürich ved Bredden af den yndige Sø. Floden Limmat med dens mørkeblaa Vande strømmer gjennem Byen; Velstand seer Du overalt og glade Ansigter. I Schweitz er man flittig og fornøiet; om Bonden bliver rig, hører han ikke op at arbeide for det; han arbeider fremdeles og bliver alt fastere og fastere i Sadlen. Hvor dog Egnen er bebygget saalangt, som Diet naar; Frugthaver, Viinbjerge, smukke Landsteder, Fabrikker her og der og i det Fjerne Bjerglandets kolossale Repræsentanter. Det er den deiligste Aften; vi tage en Baad og ro ud paa den krystalklare Indsø; en Herre af vort Selskab tager frem en Cithar og spiller med Smag de vakre Nationalmelodier. Hvilken underlig Magt der dog er i dens Toner; hvor de blide Melodier kunne lulle Sjelen ind i behagelige Stemninger; den lette Baad svæver næsten lydløst henover Vandet; de deilige Naturbilleder glide os forbi og drage med Hvilens og Rolighedens Sødme ind i Hjertet, blive der inkarnerede, blive ligesom en Bestanddeel af denne forunderlige Organisme, som kan optage saameget og dog fremdeles har alt mere og mere Plads. Førend man forlader Zürich kan man bestige det 3000 Fod høie Uitliberg for Udsigtens Skyld, og saa tager man med Dampen til den lille By Horgen, derfra tillands til Zugersøen og saa lande vi ved Rigis Fod.

Hvilken Strøm af Reisende! Nogle gaae, andre ride, andre kjøre saa længe det gaar an, thi det bærer 6000 Fod iveiret. Det er ikke saa stor en Kunst endda at bestige Bjergene i Schweitz, ialfald de mindre høie; Alt er saa bekvemt indrettet; der kan Mageligheden selv komme til Fjeldets Top uden at forstyrres, hvis ei de mange Spekulanter, som man møder underveis, skulde kunne gjøre Tingen noget broget. Allerbedst vi stige opad slingrer et Alpehorns Luden i vore Øren; en gammel Virtuos vil gjøre os bekjendt med dette saa besungne Instrument og han sparer ikke vore Høreorganer; længere oppe standses vi ved et uventet, dygtigt Skud; det er en Spekulant, som netop har ladet nogen Reisende faae en Idee om Echoet blandt disse Fjelde. Vi drage videre; udstregne Stemmer synge op en Nationalmelodi i Chor; atter møde vi En, som lader et Murmeldyr springe os lige mellem Benene for at vi ei skulle undgaae at tage det i Diesyn, hist staar en afdanket Hyrde og lokker og jodler, her fremvises en Gazel fra Høialperne; Alt koster Penge, saa man maa have Pungen aaben;

> Men den, som vil viden fare
> og stedse spare
> faar meget at tage vare;

saaledes mener omtrent Tydskeren, og i de fleste Tilfælde tør han nok have Ret her. Endelig ere vi da deroppe. Der er koldt og Taagen farer op og ned ad Fjeldets Sider med utrolig Hast. Hvad skal Morgenen bringe! Herom spørge de Reisendes Skare; Veiret er en lunefuld Ting og skuffer Mange; man er jo kommen saa langt op bare for Udsigtens Skyld ved Solopgang. Imidlertid tager man ind i Hotellet, som er ganske opfyldt; men Plads maa man have og man føier sig og toier sig saa godt man kan indtil man finder et lidet Sengerum. Man spiser tidligt og gaar til Hvile. Kl. bliver 4; Alpehornet lyder, det er Signalet. Alle Mand op i Hui og Hast; mange give sig knapt Tid til at klæde sig paa; thi Dieblikket er kostbart. Insvøbede i Sengetæpper, Schawler og Kaaber styrte Damer og Herrer ud til Skrænten, som vender mod Berner-Oberland. Alt er endnu indhyllet i Dunster og Spændingen er stor; man venter hvert Sekund paa, at Solen skal stige op bag Schweitzerlandets høie Tinder. Den stiger; det lysner gjennem Morgentaagen; denne ruller sig sammen i store, hvide Masser, som i et Nu synke ned ad Bjergenes Sider. Der staae de i en lang lysende Rad disse gigantiske Alpetoppe med de hvide Gevanter og skinnende Bræer, rødmende i Solen og over dem hvælver sig Himlen saa klar og blaa; det er et majestætisk Syn. Her seer man blandt mange andre „die Jungfrau, Eiger, Mønch, Schreckhorn, Finster-Aarhorn, Titlis, Bristenstock, Dodi", allesammen Fjelde, hvoraf de fleste ere sine 12,000 Fod; snart kan man ogsaa overskue Landskabet rundt om med dets Søer og smilende Egne; Smaafloder ligge her og der udstrakte som Sølvbelter, det Hele er et umaadeligt Rundmaleri, som fuldkommen hævder dets Renomee. Lykkelig den, som ei forgjæves har maattet forlade Rigis Top; man regner ikke mindre end $^3/_4$ af de Reisende, som maa vende om med uforrettet Sag. Vi, som nu altsaa have været blandt de Heldige, kunne med opromt Sind begynde Nedstigningen igjen efter først at have faaet noget varmt i Livet ovenpaa det kolde Luftbad i den tidlige Morgenstund; men saa gaar det ogsaa afsted, det ene Parti efter det andet; Enhver benytter det Befordringsmiddel, som han finder bedst, men greiest er det for den, som kan bruge Benene. Underveis stille vi vor Tørst ved den kraftige, krydrede Melk i Sæterhytten. Derinde staar en firkantet Schweitzer og rører i en uhyre Gryde paa Skorstenen; han yster den bekjendte, velsmagende Ost, som ligger rundtom paa Hylderne saa zirligt og reenligt og net; i et Siderum holder man den Melk, der samles for at ystes, kjølig ved Hjælp af fremsprudlende Kilder af iskoldt Vand, som man leder ind i Hytten og lader omskylde i en stedsevarende Strøm de i en udhulet Bænk paa Steenheller staaende Melkekjørler. Saa komme vi ned til Tells Kapel ved Rigis Fod; her paaviser man det Sted, hvor Geßler blev dræbt og her rundtom paa de romantiske Bredder og paa selve Vierwaldstättersøens Bølger lever Sagnet om den ridderlige og berømmelige Tells Bedrifter i rigelig ungdomsfrisk Fylde. Ikke langt herfra mellem Fjeldene Rigi og den mørke Pilatus finde vi Byen Luzern med dens henrivende Beliggenhed og dens bekjendte 14 Alen lange og 9 Alen høie Løve, udhugget i en nærliggende Sandsteensklippe efter Thorvaldsens Model. Forresten er den ene lille By omtrent den anden lig, hvorfor vi rask sætte afsted fra dens kvalme Gader og ud paa den herlige Sø, med dens storartede Scener, hvor himmelhøie Alper her og der kaste sig lige ud i Vandet, medens reenlige Landsbyer hyppigt titte frem mellem Frugttrær, Kastanier og de kjæmpestore Valnøddetrær. Jo nærmere man kommer Flüeln i Bunden af Indsøen, desto mere imponerende blive Omgivelserne; og her i denne alvorsfulde Natur finde vi tilhøire ved Stranden en liden grøn Engplet bevoxet med nogle Trær; det er det historisk bekjendte Rütli, hvor Mændene fra Uri, Schwyz og Unterwalden samledes i Novembernatten 1307 og sluttede Edsforbundet; tilvenstre lidt længere borte har man den saakaldte Tells Platte, hvor han sprang iland fra Geßlers Baad under Stormen. Her blev 31 Aar efter Tells Død opført et Kapel, som blev indviet i Overvær af 114 Personer, der personlig havde kjendt denne Schweitzerske Helt *). Herinde stige Bjergene næsten lodret iveiret, Sneen titter frem mellem Klofterne og Taagerne hænge tungt over Toppene. Halvt overvældede naa vi da Bunden og vende saa tilbage. Nu ville vi for vor Routes Skyld vælge at tage iland i det lille fredelige Beckenried for at hvile ud i det komfortable Hotel førend vi drage opad imod Iisbræernes kolde Regioner.

Veien fører til Landsbyen Sarnen. Det er ved Middagstid; vi sætte os ned for at indtage vor

*) Det er en bekjendt Sag, at nogle Lærde have borteskamoteret hele denne vakre Historie om Tell; det er imidlertid for den Reisende langt interessantere at tro paa den, hvorfor man ogsaa her har taget Sagnet for god Vare.

Maaltid. Allerbedst vi sidde, begynder Huset at vakle paa dets Grundvolde; Borde og Stole komme i Bevægelse, og Glassene klirre; det er et voldsomt Jordskjælv, hvoraf der det Aar var saamange i Schweitz. Det hendte flere Nætter i Interlaken, at Hotellernes samtlige Indhold af Mænd og Kvinder blev purret ud i Negligé, fordi de ventede, at Huset skulde styrte sammen; lange Strækninger af Eng- og Agerland vare fulde af bundløse Spalter, uhyre Klippeblokke hang løsnede og truende ud over mangt et Dalføre; man saa mange Huse i Byen Sion — ikke langt fra Simplon — kløvnede fra øverst til nederst; vi, som ved den Leilighed vare i Sarnen, slap vel derfra og kunde derfor reise videre forbi Lungernsø og opad til Bjergpasset Brünig, over hvilket gjerneſt Damerne bæres. Den, som fra Luzern vil foretage en lignende Fjeldtour, bør sende sin Kuffert i Forveien til Interlaken, hvor alle Reisende paa disse Kanter lande. Fra Brünig kommer man til Landsbyen Meyringen og er nu først egentlig kommen Berner-Oberlands Gletscher og Høifjelde ganske nær. I Nærheden af Meyringen har man de bekjendte Reichenbachvandfald, som de fleste Turister finde saa udmærkede; vi i dette Stykke blaserede Nordmænd blive noget flaue ved at se en liden Fjeldbæk styrte sig ud over Stræntene fra en meget betydelig Høide og opløse sig i et regnbuefarvet Støv. Meget mere fortjener Meyringen at nævnes, fordi det er et Brændpunkt, hvor fast alle Muligheder af Fjeldveie samle sig, saa man har det fuldstændigste Valg og kan komme i alle Retninger. Vi foretrække maaskee den mageligste Vei, men ialfald en af de smukkeste, idet vi vælge at se den bekjendte Rosenlauigletscher, hvis Leie er at søge mellem Alperne Wellhorn og Engelhornene. Den, som ei kan gaae eller ride, bæres ogsaa her — som overalt i Schweitz — i en Bærestol af 2 raske, stærke Karle, og opad gaar det gjennem saftige Græsgange og Kratskov. Hvilken Friskhed og Svingkraft i den elastiske Bjergluft; her kunde man næsten tro at være i Norge. Hist og her græsse Hjorderne og Echoet af Jodlen, Hujen og Alpehornet opliver end mere Situationen. Snart ophører Vegetationen alt meer og meer; tilsidst finde vi kun Alperosen blandt Lynget ved Jisbræens Fod. Og her ligger den da for os saa temmelig reen og klar, næsten som om man kunde tænke sig et bredt, nogenlunde høit, men fremforalt mægtigt Vandfald — som f. Ex. Sarpen — med engang stivnet og ubevægeligt fra dets krusede Overflade til dets dybeste Dyb; man ligesom føler, at der er et mægtigt Liv i denne tilsyneladende Død. Det er smukt at se, naar Solen sænker sine Straaler ned mellem de blaanende Jisvægge, som man nok neppe finder Mage til; thi som oftest ere Gletscherne skidne og lukkede; man kan kun gjennem de mange mørke Revner her og der i Massen ane deres Dyb, der endog paa sine Steder skal kunne beløbe sig til en 3 à 400 Alen. Men her kan man fra nedenfra trænge ind mellem de blanke, skinnende Vægge; det er et storartet Jispalads. Mange Tourister kunne nu ikke nøie sig med at have seet dette; selv Damer følge med og saa vandre de opover og i Førernes Spor med deres Pigstave i Haanden; der, hvor Foden ikke faar Fæste, hugger Føreren et Hul og saaledes gaar det afsted den møisommelige og stundom farlige Vei over Rosenlaui- og Grindelwaldgletscheren til Interlaken. Vi foretrække at tage til Meyringen igjen, hvorfra vi kjøre nedover til Brienzersøen. Lader os ligesaa hurtigt glide forbi det høitflattede Vandfald Gießbach, der paa venstre Side styrter ned i forskjellige Afsatser mellem det grønne, frodige Løv fra en vakker Høide; det vilde blive et uendeligt, trættende toujours perdrix, hvis man vilde anslaae mere end høist nødvendigt er den deilige Trekløver, som dannes af Fjeld, Sø og Fos; lader os derfor heller dvæle til en Times Hvile i den landlige Pavillon, som findes et Stykke oppe i Bakken; siden tage vi atter Baaden fat og lande ved det deilige Interlakens grønne Bred. Denne Samlingsplads for saa mange Reisende i den hedeste Sommertid er en stad Landstrækning mellem Brienzer- og Thunersøen; Floden Aar gjennemstrømmer Egnen og forener disse tvende Indsøer; paa Siderne begrændses Horizonten af temmelig steile Bjerge paa cirka 7000 Fods Høide; mellem disse findes trange Slugter og dybe Dale, blandt andre den, der paa din venstre Haand fører hen til Lauterbrunnen forbi die Jungfrau. Fra Landingspladsen og henad til Thunersøen fører en herlig Dobbeltallee af mægtige Nøddetrær; paa Siderne af denne Allee ligger Hoteller (Pensioner) i Mængde; men desuden findes de rundtom, saa man har et rigeligt Valg, hvis de ei ere fulde allesammen. Altsaa, vi begynde da vor Vandring for at søge vor Lykke. Hvis Du ønsker Dig en nogenlunde stille Bolig, hvis Du holder af at nyde Naturen og en vis Grad af Landlighed, da tag ud til Venstre henad til Pensionen Jungfraublick eller Ober (Schlößli); vi vælge denne sidste, som ligger i en smuk Hauge og seer saa indbydende ud; her ville vi nu gjøre Bekjendtskab med det schweitzerske Pensionsliv.

Kameel, overfaldt af Tigere.

Prinds Carl af Hessens Memoirer.

(Uddrag, især forsaavidt Norge og Frimureriet angaar).

II.

Ved min Tilbagekomst til Christiania fandt jeg den offentlige Mening meget gunstig stemt for mig. Man var fornøiet med de Forandringer, der vare skete til Fordeel for Landet, og man smigrede sig med, at Norge fra nu af skulde blive lykkeligere, hvilket virkelig ogsaa blev Tilfældet. Det erholdt for det Første fri Indførsel af Korn, hvor det saa kom fra, istedetfor at de hidtil vare indskrænkede til Danmark, hvoraf Følgen var, at man hyppigen var udsat for den største Mangel paa Levnetsmidler. Mange trykkende Skatter skulde afskaffes. Man var altsaa ikke længer svenskfindet, og man begyndte at overbevise sig om, at Danmark langt lettere kunde hjælpe Norge, end Sverige kunde, da dettes Produkter stedse konkurrere med Norges, og de Svenske have Ondt nok for at brødføde sig selv. Men der var Demagoger, som havde en anden Idee. Det var at gjøre Norge til et uafhængigt Kongerige. Jeg mindes, at disse Herrer en Aften diskutterede denne Gjenstand med en næsten affekteret Livlighed, og kom til den Konklusion, at de maatte have en Konge for sig selv. Man synger i Norge ved Slutningen af Aftensmaaltidet og drikker Skaaler. Man havde gjort nogle Vers om mig, hvis Omkvæd var: „En bedre kunde vi aldrig faae" (i Egenskab af kommanderende General) — derpaa begyndte alle Damerne at bringe mig disse Ord som Toast, og Mændene fulgte deres Exempel. Alt dette var aftalt i Forveien. Gustav III talte derom til den spanske Gesandt i Stockholm og sagde til ham: „Jeg „veed ikke hvorledes Prinds Carl har baaret sig ad, „men han har afslaaret alle mine Forbindelser i Norge, „som jeg var ganske sikker paa; men, de vil gjøre ham „til deres Konge"; — og de kaldte mig offentlig „Kong Carl" for at gjøre Nar af mig, idet de derved forsøgte at opvække Mistanke i Kjøbenhavn. Jeg har denne Efterretning fra Hr. Llano selv, der i lang Tid havde været min intime Ven. Jeg lod, som om jeg aldrig forstod eller bemærkede saadanne Ytringer, og jeg forberedte mig til at vende tilbage til Kjøbenhavn henimod April Maaned. Jeg reiste gjennem Sverige inkognito som Kureer med et simpelt Pas fra Generalitetet.

Det var den 30te April tidligt om Morgenen, at jeg reiste til Hest til Kjøbenhavn efterat have passeret Sundet. Paa Reisen blev jeg konvoieret af den samme Fregat, som for 6 Maaneder siden, 10 Mile fra Helsingør, var vendt tilbage til Norge for at overvintre der. Jeg nød den bedste Modtagelse i Kjøbenhavn. Dronningen og Prinds Frederik beviste mig megen Artighed, og man syntes at nære Bevaagenhed for mig. Grev Osten var nylig bleven afsat fra de udenlandske Affærer, og Grev Bernstorf var bleven hans Eftermand; men det forekom mig, at Schack-Rathlou, som havde været saa varm en Ven af mig, viste sig en Smule kold imod mig, imidlertid med mange Komplimenter. Jeg opdagede snart Aarsagen. Dronning Juliane Marie havde fattet et Slags Skinsyge til min Kone, da hun frygtede hendes Indflydelse paa sin Broder. Det store Formaal var altsaa at fjerne os fra Kjøbenhavn, og uden Tvivl havde Dronningen betroet denne Plan til Schack-Rathlou, som derfor følte sig forlegen ligeover for mig. Jeg blev snart bestyrket i Alt dette ved et Brev fra En af de første og mest begunstigede Personer ved Hoffet, som indeholdt hele denne Plan og tilbød at forandre den. Jeg svarede, at vi ikke ønskede at blive i Kjøbenhavn, at min Hensigt var at vende tilbage til Gottorp, saasnart man ikke trængte mere til mig i Norge. Jeg talte derom til Dronningen, og bad hende, hvis det var hendes Ordre, at min Kone maatte ledsage mig til Norge for at vinde Nationens Hjerter for det kongelige Huus. Dronningen omfavnede mig, straalende af Glæde, og Alt blev forberedt til Reisen.

Under mit Ophold i Kjøbenhavn holdt man flere Kommissionsmøder om Norges Tilstand, især Armeens. Jeg afgav en meget sammentrængt Rapport om Alt, hvad der var foregaaet og Alt hvad jeg havde gjort. Jeg havde med mig nogle Dokumenter, der beviste, hvorvidt det var kommen med den sidste Sammensværgelse. Iblandt Andet havde en Bonde, kort før min Afreise fra Christiania, opdaget, at den før omtalte Hofjunker Løwenhjelm havde uddeelt Tegn (des signes), hvilke han meddeelte mig, til Bønderne i disse Egne, med Ordre til at samle sig paa den og den Tid ved Kongsvinger, hvor en Officier skulde overtage Kommandoen over dem og uddele Vaaben. Han nævnte mig Officieren, hvem jeg meget godt kjendte. Bonden svor mig, at alle Bønderne saavel som han selv var kommen tilbage fra deres Vildfarelse, og at jeg kunde stole paa deres Troskab. Man oprettede paa den Tid nationale Bataillоner i Danmark. Den nys omtalte Ven, en Premier-Lieutenant, var ikke langt fra at faae et Kompagni Gevorbne, men jeg skaffede ham et af disse nye nationale Kompagnier, med Ordre til paa Stedet at begive sig did. Man spurgte mig i Kommissionen, hvad jeg behøvede for at gjøre et Indfald i Sverige, hvis der blev erklæret Krig mellem Rusland og Sverige. Jeg svarede: „Nur eins: Ordre!" (Kun een Ting: Befalingen dertil!) — Thi i de sidste 6 Maaneder var Artilleriet bleven monteret, Armeen rekrutteret og exerceret, efter at have holdt Session, og Ingen vilde have vægret sig ved at marschere ind i Sverige, saaledes som det ulykkeligvis siden skeede. Det blev ved den Leilighed fastsat, at der bestandig skulde være 40,000 Tdr., Halvdelen Byg, Halvdelen Havre, under Armeens Bestyrelse og til dens Brug, men at man bestandig derfra skulde forsyne de Undersaatter, som trængte dertil, for at forebygge Dyrtid, foranlediget ved Kornpugernes Gridskhed. En Flaade paa 10 à 12 Linieskibe var udrustet og laa paa Kjøbenhavns Rhed under Admiral Kaas. To Linieskibe paa 60 Kanoner, Neptunus og Sjælland, tilligemed en Brig bestemtes til at transportere os, min Kone og mig saavelsom min ældste Datter til Norge. Kongen, Dronningen og Prinds Frederik ledsagede os ombord. Efter den

sædvanlige Kongehilsen fra hele Flaaden lettede vi Anker i Juni 1773 og seilede i smukt Veir til Helsingør, hvor vi foreløbigen kastede Anker. Hoffet vendte tilbage tillands. Admiral Fischer kommanderede vor lille Eskadre, Kommandør Krieger Neptunus. Vi passerede to Dage derefter Kronborg og ankom efter andre to Dage til Jomfruland, efter en temmelig let Overfart. Veiret var roligt og skjønt. Vi gik i Land, hvor man havde opslaaet Marinens Telte. Faa Timer derefter indskibede vi os paa Nyt, satte den følgende Dag Seil til og seilede ind i Christianiafjorden, hvorfra vi for fulde Seil styrede direkte til denne By. Jeg ønskede paa denne Maade ikke alene at undgaae Uleiligheden ved en Udskibning og Landreise, men ogsaa at give Byen Christiania et stolt Skuespil. Vi landede der under Salut fra Fæstningerne og en uhyre Sammenstrømmen af Folket. Der vankede mange Komplimenter, gjordes megen Støi, og Alt gik beundringsværdigt. Man ønskede blot, at min Kone skulde bosætte sig i Christiania, men det var vor Bestemmelse at gjøre Touren gjennem Norge, eller i det Ringeste gjennem den Deel deraf, hvor man kunde reise tillands; thi Bergen og Christianssand havde ingen Veie, som man kunde passere i Vogne. Vi reiste fra Christiania i Slutningen af Juli og begave os til Throndhjem, hvor vi bleve modtagne paa det Bedste. Jeg gjorde endnu en Rundreise derud over mod Nord for at inspicere Tropper. Efter et meget behageligt Ophold vendte vi tilbage ad samme Vei over Dovrefjeld, Gudbrandsdalen og Hedemarken. Disse Provindser og Toten ere de skjønneste, man kan see. Det er en særdeles behagelig Følelse, naar man hører disse Folk med lange, undertiden hvide, Skjæg, som siger Du til Dig, velsigner Dig og taler med en Viisdom og en Godhjertethed, der er saa agtværdig. Hjertet udvider sig. Jeg kjender intet bedre end disse Bjergfolk eller rettere sagt Fjordfolk. Byfolkene og de sydlige Provindser, der grændse til Sverige (Smaalændingerne) ere langt mere fordærvede; men i det Indre af Landet boer den agtværdigste Nation paa Jordkloden. Jeg vil ikke tænke mere derpaa. Den nærværende Adskillelse fra Danmark — (det er skrevet 1816) — gjennemtrænger mig med Smerte, endskjønt man ikke kan nægte, at det for Dieblikket er en Lykke for Danmark, da vort Korn, istedetfor at berige os ved andre Folks Mangel paa Levnetsmidler, under andre Omstændigheder vilde være bleven sendt til Norge, hvor der hverken er Varer eller Penge til at betale det med. Norge kan gjøres lykkeligt, men hverken ved sit Storthing eller ved Foreningen med Sverige. Man maa kjende Landets sande Hjælpekilder, forøge dets Agerland, udbytte dets Gruber, indføre en bedre Huusholdning med Skovene, og især oprette Bygdemagasiner o: Magasiner ved alle Kirkerne i hele Landet. Fra hele Kommunen indleverer man der en Deel af Høstens Udbytte, og disse Magasiner tjene da til at ernære Folket, naar Høsten slaar feil. Kommunerne kunne ogsaa fylde dem ved at kjøbe Korn i Byerne, naar de har bragt deres Tømmer did.

Vi reiste gjennem de sydlige Provindser og Byerne Frederikshald, Frederiksstad og Moss til Christiania. Vi blev der endnu nogle Uger og toge derpaa vor Vei over Drammen og Jarlsberg til Frederiksværn, hvor vore Skibe laae.

Vi gik ombord, men bleve den følgende Dag modtagne af en meget stærk Storm, som nødte os for Modvinds Skyld til at gaae tilbage til Frederiksværn, hvor vi logerede i Admiral Zimmers Huus, for at komme os efter Søsygen. Medens vi var der, blæste der meget stærke Storme paa Søen, som vi vare glade ved at slippe for. Greven af Laurvig, som boede tæt ved, var os til stor Gavn baade ved sit Selskab og ved de Provisioner, man bragte os. Endelig slog Vinden om, og vi kom efter to Dages Forløb lykkeligt over til Fladstrand, hvor vi strax gik i Land. En stærk Storm, som varede 3 Dage, forhindrede os i at faae vore Vogne og Effekter fra Skibene.

Vi begave os direkte til Kolding, hvor vi traf vore to yngste Børn, Frederik og Julie, som vare komne fra Kjøbenhavn til Slesvig. Selskabet der var brillant. Min yngste Broder kom og besøgte mig og Vinteren hengik med Baller og Fornøielser. Paa Kongens Fødselsdag 1774 blev jeg Feltmarschal, som et Beviis paa Hoffets Tilfredshed med mine Tjenester i Norge. Uagtet jeg var fraværende fra Norge, beholdt jeg dog Generalkommandoen i dette Kongerige, hvilket saa meget lettere lod sig gjøre, da jeg havde beholdt Krigskollegiet, som før min Ankomst traadte istedetfor den kommanderende General. Alle Forslag, Embedsbefordringer o. s. v. bleve sendte til mig, og jeg afgav da Rapport derom og gjorde Forslag til Kongen. Denne Deel af Regjeringen er vanskelig at bestyre med Retfærdighed, saaledes at Militærtjenestens Tarv forenes med Individernes. Paa den Tid var enhver Kompagnikapitain forpligtet til at kjøbe sig en Gaard i sit Kompagnies Distrikt, af hvilke nogle havde en Omkreds af et Par Miil, og andre i det Indre af Landet 20 til 40 Miil, paa Grund af den store Afstand mellem Fjeldbygderne. Flere af mine Forgjængere brød sig ikke om at forflytte Officiererne uden at underrette sig om de lokale og særskilte Forhold, hvorved man i en Haandevending kunde ruinere en Familie, da Officieren var forpligtet til at kjøbe sig en ny Landeiendom, maaskee 100 Miil borte, og kunde have Vanskelighed ved at sælge sin gamle til en god Priis. Jeg har bestandig efter bedste Evne stræbt at forebygge det Slags Ulykker, idet jeg omhyggeligen forhørte mig om Enhvers Omstændigheder. Jeg indførte siden efter faste Landeiendomme for Kompagnicheferne, hvilke bleve tagne fra Geistlighedens Jordegods mod en aarlig Afgift. Jeg beholdt Kommandoen over den norske Armee indtil det Dieblik, da vi mistede dette Kongerige, altsaa mere end 41 Aar, og jeg takker min Gud for, at han i alle disse Aar har bevaret mig fra nogensinde at have gjort Nogen ulykkelig, eller, saavidt jeg veed, begaaet nogensomhelst Uretfærdighed; i det Ringeste har jeg aldrig modtaget eller hørt en Klage derover.

Gravminde over Statsraad Hagerup. (Efter Originaltegning af Architekt v. Hanno).

Mindestøtte over Statsraad Hagerup.

Over Statsraad Henrik Steffens Hagerups Grav er nylig reist et vakkert Monument, hvoraf vi give en Afbildning efter Tegning af Architekt v. Hanno det er hugget i Granit paa Akershuus Fæstning, og paa Bekostning af den Afdødes Venner. Statsraad Hagerup, født 1806, døde i Karlsbad 28de Mai 1859,

hvor han blev jordet, men hvorfra hans Liig siden føres tilbage til Fædrelandet. Hans Biographi, forfattet af en af hans fortrolige Venner (afdøde Rigsarchivar Lange) findes i dette Blad for 1859 Nr. 30 til hvilken vi ved denne Leilighed henvise.

Dyregrupper fra Ploucquet's Museum i Stuttgart.

E. Ploucquet, forhenværende Konservator ved det kongelige Naturaliekabinet i Stuttgart, har af en levende Interesse for Videnskaben sammesteds paa egen Bekostning for nylig anlagt et zoologiskt Museum, som har vakt megen Opmærksomhed. Dyrene ere udstoppede med stor Sagkundskab og Omhyggelighed, fordetmeste sammenstillede i Grupper og Tableauer i en uendelig Mangfoldighed, i sin Sommer- og Vinterdragt, gamle og unge, og opfattede i de forskjelligste, med deres Natur og Levemaade overeensstemmende Situationer. Som en Prøve af Museets Indhold have vi efter „Illustr. Zeit." meddeelt foranstaaende Tegning, der forestiller en Kameel, der overfaldes af to Tigre; Dyret er allerede sunket i Knæ, idet den ene Tiger har grebet det i Halsen og hugget sine Tænder fast i det, medens den anden er sprungen op paa Ryggen af det for at give det den sidste Rast.

Blandinger.

Anekdoter om Wessel. I det sidst udkomne Hefte af „Bidrag til den danske Literaturs Historie" meddeler N. M. Petersen følgende, rigtignok af Steffens Optegnelser tildeels bekjendte Anekdoter om J. H. Wessel: „Naar W. fik en Sum for et Arbeide, var den inden nogle Dage bortødslet paa en letsindig Maade. Hans Venner søgte vel da at bemægtige sig en Deel af hans Penge, for at forbedre hans sædvanlig noget forsømte Garderobe. Var Summen fortæret, bleve de bedste Klædningsstykker satte ud. Da han engang var nødt til at sætte et Par nye Støvler ud, og maatte tage sin Tilflugt til et Par gamle forslidte, fandt han i den ene en Modstand, og opdagede til sin Glæde en Pakke Banksedler. — Han forstod hverken at erhverve eller bevare; at gjemme Penge, at sørge for at beholde dem og at forøge dem, er en Byrde, hvo har ikke erfaret det? „Man fortalte, siger Steffens, at naar han eiede en i hans Øine noget betydelig Sum, var han tilbageholden, ja ligesom hovmodig imod sine Venner;" han kom derved ud af sin lykkelige Ligegyldighed, han fik Bekymringer. „Engang stod han i Theatret, og viste sig usædvanlig frastødende imod de Venner, der stode ved Siden af ham; paa een Gang blev han meget venlig og snaksom. Hvad gaar der af dig, Wessel, sagde de, hvad er der hendt dig? Du er jo som et andet Menneske. O, sagde han, i dette Øieblik bleve mine Penge stjaalne ud af min Lomme." Nu var han fri for den Sorg, og kunde nyde Skuespillet og sine Venners Selskab. Ligesom Suhm eiede alle Livets Goder, Geniet undtagen (!), manglede Wessel alt, undtagen sit Geni. Men han kjendte det ikke selv, og kunde heller ikke anbringe sig; hverken var han noget Hængehoved, heller ikke kunde han tigge; man maatte give ham det fornødne, at søge det forstod han ikke. Rahbek fortæller hans Opvartning hos Guldberg: „Wessel, sagde en af hans Venner til ham, du maa prøve paa at gjøre din Lykke, du maa gaae til Guldberg; han er selv en lærd Mand og et godt Hoved, han vil gjøre noget for dig. Det gaar aldrig an, sagde Wessel, jeg har ingen Paryk. Den skal du faae. Men jeg har heller ingen Buxer. Jeg skal laane dig et Par smukke Silkebuxer. Han gik til Guldberg. Ministeren spørger: Hvem er De? Jeg heder Wessel. Guldberg tager sig endnu ikke i, hvem han har for sig. Wessel troer, det er Parykken, der gjør ham ukjendelig, tager den af, og putter den i Lommen. Nu kjender Guldberg ham, og spørger, hvormed han kunde tjene ham? Det var nu vanskeligt at sige, men et Levebrød skulde det være. Endelig finder han Hovedsagen: Deres Excellence, det maatte være et Embede, hvorved der var meget at fortjene og lidet at bestille, thi dertil føler jeg mig best oplagt. Forlegen dreier Guldberg Daasen i Haanden, og gjentager, hvormed han kunde tjene ham? Nu, sagde Wessel, saa giv mig en Priis, Fa'er! Den fik han, bukkede og gik." Alle de Anekdoter, man kjender, gjengive Godmodigheden. Iblandt Selskabsbrødrene var en Berthelsen, der gjerne vilde hede Bartholin. Det skal du strax komme til, sagde Wessel, naar du giver et Halvanker Viin. Ankeret blev lagt op, Wessel stod ved Trappen, og for hver Skaal, der blev drukket, gjorde han et Vers. Den ny Bartholin blev naturligviis feiret og var lyksalig. Endelig var Vinen drukket, og Wessel kom med det sidste Impromptu:

Nu Tønden er tom og Tappen er tør,
Nu heder du Berthelsen ligesom før.

En Sommeraften gik han nedslaaet og forstemt forbi en Rebslager, der led gyselig af Heden, fordi han havde to Skjorter paa. Intet, sagde Rebslageren ivrig, kunde saaledes bringe et Menneske i Hede, som to Skjorter. Hvad siger han da om tre, Fa'er? sagde Wessel. Engang blev han anfaldet af en Hund paa Gaden, kastede en stor Sten efter den, og dræbte den paa Stedet. Hundens Eier, en stor firskaaren Slagter, tog Mærke paa Personen, og besluttede at hævne sig. Da denne engang mødte ham paa Gaden, stillede han sig trodsig for ham, og spurgte: Hedder De Wessel? og da Digteren sagde Ja, gav Slagteren ham et voldsomt Slag. Wessel, der nok saae, at han ikke kunde binde an med en saa stor Prygl, spurgte ham ligesaa trodsig: Er det Alvor eller Spøg? Det er mit ramme Alvor, raabte Slagteren truende. Ja, det tænkte jeg mig ogsaa, svarede Wessel, thi for Spøg var det for grovt. Over dette Svar blev Slagteren ganske forvirret, og de Omkringstaaende, der alle kjendte Digteren, raabte, at han havde vundet.

Angaaende Jordmagnetismens Indflydelse paa Sygdomme skriver Dr. Fuchs i sit Værk: „De epidemiske Sygdomme i Europa — Weimar 1860" Følgende:

Efter Hansteens og Andres Undersøgelser skred fra Aaret 1580 den magnetiske Deklination i østlig Retning, naaede sit Høidepunkt, tog derpaa af, var i Aaret 1663 eller 1666 i Paris Nul, blev derpaa vestlig indtil Aaret 1814, da den i Paris udgjorde 22° 34' V. og tog siden af. Den magnetiske Deklination fuldender i Europa de sekulære Bevægelser i et Tidsrum af 500 Aar. Den østlige Deklination svarer til det forherskende Kontinentalklima, den vestlige til Søklimaet. Med den klimatiske Vexel synes Periodiciteten af de forherskende Sygdomskonstitutioner at staae i Forbindelse. Til Søklimaet svarer Gruppen af de leukomekritiske Sygdomme, som bero paa en Adskillelse af Æggehvidestof (Scrophler, Tuberkler, Kræft, Abdominaltyphus), til Kontinentalklimaet Gruppen af de hæmatoseptiske Sygdomme, som bero paa en Blodsepsis (Skjørbug, orientalsk Pest o. s. v.). Den sidste Gruppe kommer samtidig med Magnetnaalens Dreining mod Øst, og ophørte i Begyndelsen af det 18de Aarhundrede. Den leukomekritiske begyndte 1725, naaede i 2det Fjerdedeel af vort Aarhundrede sin Høide og vedvarer endnu, omendskjønt den vestlige Deklination har naaet sit Maximum 1814 og nu er i Aftagende.

Literatur og Kunst.

Af N. M. Petersens **Bidrag til den danske Literaturs Historie** er udkommet 5te Binds 2den Afdeling, hvormed det hele Værk er sluttet (paa Rettelser og Register nær, som siden vil følge). I nogle Slutningsord gjør Forf. Rede saavel for den befulgte Plan og de fra samme i Værkets Fremme gjorte Afvigelser, som sine Grunde til at afbryde netop med forrige Aarhundredes Udgang, uden efter Enkeltes Ønske at fortsætte indtil Aaret 1814, og Norges Adskillelse fra Danmark, et Ønske, som han ikke har kunnet efterkomme, da dette vilde været at skjære alle de store Forfattere over. „For Norge er 1814, siger Forf., et virkeligt Vendepunkt; Norges Literatur begynder en ny Tidsregning, men ikke vor (den danske). Nordmændene give endog Sproget et nyt Navn, i Forudfølelse af at det med Tiden vil blive et nyt Sprog, og at de i det ville udvikle en ny Literatur. Men hos os (Danske) begynder det store afgjørende Omsving i Literaturen med Aarhundredet." Af disse Slutningsord hidsætte vi desuden følgende mærkelige Tirader: „Fra Christian den Førstes Tid bevæger Danmarks Historie sig tildeels om at kjæmpe med Sverige, og efter hver Seier at afstaae det Landskaber; men Regjeringens Hovedtanke var at vinde Holsteen, og at forbinde Slesvig dermed, at gjøre uhyre Ofre for at erhverve hele Holsteen, og endelig at lade Danmark gaae op i og beherskes af Holsteen. Dermed er Situationen givet, og alt det øvrige er Følger deraf. Norge forbunden med Sverig er Skandinavismen paa en anden Viis, Fuldendelsen af Carl Gustafs og Carl den Tolvtes Planer; og Nordens Skjæbne ligger nu i Svenskekongens Haand. Forenes kunne de ikke, Skandinavisme og Holsteenisme." — — „Den større Opmærksomhed, som den danske Regjering havde viist Norge ved Stiftelsen af Universitetet i Christiania og andre lignende Indretninger, kom for silde. Vi burde have kunnet indsee, af hvilken Vigtighed det maatte være for os selv, at der var to Universiteter, hvert i sit Rige; Nordmændene fattede Tanken, de bleve ved at gjentage den, vi vare døve. Vi havde ikke Sind for andet end vor Sydgrændse, ikke Sands for andet end Holsteen, hvis Universitetet vi lode faae Magt, medens et tidligere norsk Universitet vilde have vakt store nordiske aandige Kræfter ogsaa hos os." Efterat have paapeget Vanskelighederne ved at gaae ud over det behandlede Tidsrum efter den fulgte Plan, slutter Forfatteren: „Jeg har derfor tænkt mig som noget ønskeligt og begyndt at samle til et andet Skrift, i en friere Form end dette, og med et friere Valg, som jeg vilde kalde: Bevægelser i den danske Literatur i det nittende Aarhundrede, eller noget lignende. Jeg forestiller mig nemlig, at en Udsigt over disse Bevægelser i Forbindelse med Landets og Regjeringens Stilling og Literaturens almindelige Forhold maatte yde dets Forfatter megen aandig Sysselsættelse, og, hvis det er Guds Villie, være en passende Slutning paa et literært Liv. Eftertiden vilde maaskee ogsaa glæde sig ved at finde et saadant Skrift, naar det var skrevet med Betænksomhed og uden altfor stærke Fordomme. Danmarks Skjæbne vil vel ogsaa inden lang Tid blive afgjort, saa at der med større Sikkerhed, end for Øieblikket, vil kunne tales ogsaa om Literaturen, dens nuværende Tendentser og dens Udsigter for Fremtiden."

— Paa Philipsens Forlag (Kbh.) er udkommet Biavlen efter Dzierzons Methode, en praktisk Anviisning til Biernes Behandling af S. Bretton 100 S. 8. Med mange Afb. — Paa Gyldendalske Boghandlings Forlag: Cliniske Iagttagelser (over Sygdomstilfælde a) hos Hesten, b) hos Oxen) af H. V. Stockfleth, Lektor ved den Kgl. Veterinair- og Landbohøiskole. I. 143 S. 8.

— Da der til Redaktionen er indløbet Forespørgsler om, hos hvem et eller andet i dette Blad omtalt Værk er at faae kjøbt, troe vi een Gang for alle at burde bemærke, at enhver dansk Bog vil i Regelen erholdes gjennem hvilkensomhelst af de større Boghandeler i Norge.

— Nylig er udkommet et smukt lithographeret Portræt af **Henr. Wergeland**, der efter Slægtningers og Andres Dom skal ligne Digteren langt bedre end noget af de mange andre Portræter, der haves af ham, hvilket ogsaa er rimeligt, da det er udført efter en Lithographi, den eneste existerende, og som ansaaes for tabt indtil det nyligen lykkedes Familien at opspore det Exemplar deraf, hvorefter nu denne Lithographie er udført. Portrætet er af temmelig stor Format og omhyggeligen lithographeret af DHrr. Tegnér & Kittendorff i Kjøbenhavn.

Norge.

Christiania. Den 10de Oktober Kl. 2 foretoges den høitidelige Nedlæggelse af Grundstenen til den nye Storthingsbygning. Processionen udgik fra Universitetet, og ved det Hele befulgtes et i Forveien trykt omstændeligt Program. Stiftsprovst Jensen holdt Talen. Statsraad Petersen forrettede Nedlæggelsesakten paa Hs. Maj. Kongens Vegne, som i et Telegram, der af Statsraaden oplæstes, fremsendte sin Lykønskning til den høitidelige Handling. Storthingets Præsidenter og flere andre Storthingsmænd havde indfundet sig til Høitideligheden.

— Høiesteretsjustitiarius P. C. Lasson er paa Grund af Sygelighed ved kgl. Resol. tilstaaet Fritagelse for at udføre de ham som Justitiarius paahvilende Forretninger indtil Udgangen af Marts 1862.

— Vor berømte Landsmand Orientalisten Chr. Lassen i Bonn har i Anledning af Universitetets 50aars Fest tilskrevet det akademiske Kollegium, at han agter at skjænke vort Universitetsbibliothek den største Deel af sin rige Bogsamling.

— Kæmner og Fattigforstander N. C. Berlund paa Moss, der var sat under Tiltale for at have forøvet eller forvendt Penge, anbetroede ham af Moss Kommune, er saavel ved Overretens som Høiesterets Dom frikjendt for videre Tiltale, mod at betale Sagens Omkostninger.

— Violoncelvirtuosen Kellermann er optraadt paa Christiania Theater.

— Den norsk fødte Maler H. J. F. Berg er kommen hid for at udstille en Samling af Akvareller, som have været sete med Interesse udenlands.

— Sangerinden Louise Michaeli kommer med det Første hid til Byen for at give Koncert.

— I Thorsdags opførtes Bjørnsons „Kong Sverre" paa det norske Theater for fuldt Huus og optoges med Bifald. Christiania Theater har indstillet dets paatænkte Opførelse. Stykket er nu i Kjøbenhavn udkommet i 2det Oplag.

Bergen. Theatrets Forestillinger her ere begyndte med „Fru Inger til Østeraad," hvorved baade den nye Instruktør og Skuespillere skal have gjort sine Sager godt.

Throndhjem. En Udstilling i Throndhjem af Landbrugs- og Havedyrkningssager sees at have været godt besøgt, endog af Bønder. De største Præmier for Havedyrkning bleve tildeelte DHrr. Foerman og Gartner Rolfsen.

Laurvig. Paa Amundsrød er holdt et Dyrskue, hvortil „en umaadelig Menneskemasse havde indfundet sig," og hvorved Præmiefordeling fandt Sted.

Frederikshald. 6 Octbr. brændte her nær Kirken 4 Gaarde, asssurerede for 6230 Spd.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 42. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 20de Oktober 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Prinds Carl af Hessens Memoirer.

(Uddrag, især forsaavidt Norge og Frimureriet angaar).

III.

I Foraaret 1774 blev jeg optaget til Frimurer i Logen i Slesvig, som den Gang ikke var meget talrig. Dette Skridt har havt en større Indflydelse paa mit øvrige Liv, end man skulde kunne forestille sig, deels ved de intime Forbindelser, jeg sluttede, deels ved de Kundskaber, jeg erhvervede i dette Selskab. De Omstændigheder, der ledsagede den første Dag — da jeg blev optagen — vare mærkelige nok til at jeg tror at turde tillade mig at skildre dem her.

Jeg havde spiist til Middag paa Lovisenlund med et Par Personer, som indstændigt havde anmodet mig om at lade mig optage. Om Eftermiddagen skulde vi begive os til Hest til Bredden (af Stien) lige over for det Huus, hvor Logen skulde holdes. Jeg reiste tilligemed Oberst Köppern, som skulde optages tilligemed mig. Men de to Herrer, som skulde slaae Følge med, og som havde spiist med os, Gæhler og Metz, fandt for Godt at blive endnu en Stund paa Lovisenlund, tog Feil af Veien og kom ikke tidsnok til Baaden. Det begyndte at blive mørkt, og neppe vare vi komne ud paa Vandet, før vi bleve indviklede i de Garn, Fiskerne havde opsat der, og som vi havde stor Umage med at slippe løs fra. Og den samme Ubehagelighed mødte os flere Gange paa Overfarten. Endelig saa vi et Lys, nærved en Busk paa en Høide ved Bredden af Vandet, hvor vi stege i Land efter en meget vanskelig Overfart. Dette Bjerg eller Forbjerg kaldtes fordum Lysberg, men nu Luseberg. Vi maatte endnu over et lidet Morads, førend vi ad Bagsiden kunde komme ind i Logehuset, hvor man havde ventet os i to Timer. Jeg blev optaget til Frimurer og vendte tilbage til Slottet.

Hvis jeg vilde drage et Horoskop, saa vilde denne Reise temmelig nøiagtig betegne den bugtede og vanskelige Vei, som jeg blev nødt til at vandre i Frimureriet, saavel som den Tilstand, hvori jeg fandt det paa den Tid. Det følgende Aar satte Hertug Ferdinand og jeg hinanden Stevnemøde i Altona. Han var Ordenens Stormester og vi knyttedes til hinanden ved det oprigtigste Venskab, hvilket varede, saalænge han levede. . . . .

Aaret 1782 blev fastsat for Frimurerkonventet til Wilhelmsbad. Hertug Ferdinand, Ordenens Stormester, havde allerede talt til mig derom et Par Aar i Forveien, og det var hans indstændige Ønske. Jeg tilstaar, at jeg ikke ønskede det, i det Ringeste ikke saa snart, men efter mange Skriverier og alle Slags Brevvexlinger blev det dekreteret, og forsamlet om Sommeren i dette Bad. Vi gjorde her Bekjendtskab med mange høist interessante Personer og som vare høit oplyste. Jeg var paa den Tid Provindsialstormester for to tydske Provindser og for Italien; men jeg opgav dem for at danne en særskilt Provinds. Jeg tør ikke tillade mig at tale om de Arbeider, der her bleve udførte; kort sagt: man indførte en uendelig Mængde Forbedringer i denne Orden, og en religiøs Tendents traadte istedenfor de foregaaende Formaal. Netop paa denne Tid havde et nyt Selskab dannet sig i Tydskland især i Baiern, som kaldte sig Illuminaterne. Flere af dets Stiftere opholdt sig i Frankfurt eller viste sig ogsaa, uden at man kjendte dem som saadanne, i Hanau. De forsøgte at vinde flere af de Deputerede for dette uretmæssige System, som i sit Princip havde megen Overeensstemmelse med Jesuitismen og især med Jakobinismen. De gjorde ogsaa nogle Proselyter blandt de Deputerede, men uden at vinde meget derved. Det var først Aaret derefter, at en af dem, Hr. Bode kom til mig i Kassel for at tale til mig i Anledning af den nye Orden, som skjulte sig under Frimureriets første Grader. Begyndelsen syntes at føre til det Gode; Enden var: Kuldkastelsen af Kirken og Tronerne. Hr. Bode var en meget retskaffen Mand og havde de bedste Hensigter. Han overleverede mig Papirerne idet han sagde til mig: „Her er et System, som kan skabe Menneskehedens Ulykke, hvis det falder i slette Hænder; men, styret af et veltænkende Menneske, kan det ogsaa gjøre meget Godt. Jeg nedlægger disse med Fuldmagt fra Ordenen i Deres Hænder med Bøn om den Gunst, at De vil være En af dens Overhoveder: Det er det nordlige Tydskland, Danmark, Sverige og Rusland, som ere fuldstændigen afhængige af Dem." Han lod mig beholde Papirerne, og sagde, at han vilde komme igjen om et Par Timer for at indhente mine Ordres. Jeg gjennemløb dem saa hurtig som muligt, idet jeg bad til Gud af mit inderste Hjerte, at han vilde veilede mig ved en Sag af saa overveiende Vigtighed for Verdens Bedste. Jeg saa snart hvorom der handledes, og min første Bevægelse var at bevidne, hvor meget jeg afskyede de Rædsler, der fandtes deri.

Men snart tænkte jeg mig, ligesom Bode, alt det Onde, der kunde blive Følgen deraf, naar det kom i Hænderne paa en Ærgjerrig eller Egoist, som satte sig ud over Religionens og Moralens Love. Jeg vaklede ikke, og da Bode kom tilbage og spurgte: „Nu vel, har De læst Papirerne? Hvad synes De om dem? Vil De modtage den Post, som tilbydes Dem?" svarede jeg uden Betænkning: „Jeg har endnu ikke læst heelt ud, men jeg modtager Posten med den sædvanlige Betingelse i de høiere Grader i Frimureriet, at Ingen kan optages uden min Tilladelse". — „Det forstaar sig selv", svarede han, „og De kan være sikker paa at kunne ordne Alt, saaledes som De selv finder for Godt". Postens Navn var „Le national du Nord". Det var en fuldstændig Plan til at indføre Jakobineriet. Jeg modtog Listen over de daværende Medlemmer. Lykkeligviis var den ikke meget stor, og da jeg vendte tilbage til Danmark, talte jeg med Flere af de Fornemste, enhver særskilt, hvilke imidlertid endnu ikke havde de høiere Grader, og saaledes ikke kjendte den Afgrund, som man slæbte dem til. Jeg underrettede dem derom, idet jeg tilføiede, at jeg kun havde modtaget Tilbudet om at være „le Chef du Nord", for at kunne standse dette afskyelige Selskabs Fremgang. Gud være lovet, det gjorde ikke mere et eneste Skridt i Norden, i det Ringeste ikke med mit Vidende. Forfølgelserne begyndte i Baiern, og Jakobineriet kunde ikke fæste Rod i Tydskland, saaledes som det gjorde i Frankrig, hvor man — som jeg allerede erfarede i Wilhelmsbad, pønsede paa en Revolution.

Jeg vender tilbage til Konventet i Wilhelmsbad. Da Hertug Ferdinand saa, at det trak i Langdrag, og han var nødt til at vende tilbage til Brunsvig, bad han mig om at overtage Direktionen og besørge Mødets Slutning. Jeg havde den Lykke at forsone de tildeels meget ophidsede Stemninger. Alle fældede Taarer under min Slutningstale, og de heftigste Modstandere omfavnede hinanden oprigtigen, idet de for bestandig skiltes, og for største Delen vendte tilbage til de længst bortliggende Lande, Italien, Ungarn o. s. v.

Mindestøtten over Döbeln.

(Efter Illustr. Tidn.)

Oven paa den Sandaas, som deler det nordlige Parti af Sveriges Hovedstad, Norrmalm, i tvende Dele, ligger Johannismenighedens Kirkegaard. Malmskilnadsgatan, der fra Brunkebergstorvet løber mod Nord langsmed selve Aasryggen, fører til den foran samme liggende Plads. For nogle Aar siden, da denne Plads paa den ene Side kun var bebygget med nogle smaa lave Træhuse, havde man fra dette Punkt en vidstrakt Udsigt over den nedenfor liggende Adolf-Fredrikstrakt, og man haabede, at den, naar engang de smaae Hytter bleve nedrevne, skulde blive planeret og udlagt til en Terasse, der vilde yde en af Hovedstadens smukkeste og mest indbydende Spadseregange. Men den høie Magistrat havde besluttet anderledes. Hytterne forsvandt vel, men Pladsen blev sænket i lige Høide med Gaden og man tillod foran samme Opførelsen af et Firetages Huus hvorved Begyndelsen blev gjort til at udestænge baade Luft og Udsigt. Men lader os fortsætte. Vi træde ind paa Kirkegaarden og med Et er det som om vi befandt os mange Mile fra Hovedstadens Larm. Den fuldstændigste Taushed og Stilhed hersker her. Dette er som bekjendt, ikke i Almindelighed Tilfældet med Stockholms Kirkegaarde. Beliggende midt i de tætteste Dele af Byen, har man ei kunnet stænge Trafiken ude; en uophørlig Strøm af Mennesker gaar hele Dagen over dem, og Ungdommen har der sine Legepladse. Gangene ere steenlagte og Gravene, der hvor de ikke ere beskyttede af Hegn, nedtrampede og vanskjøttede. Paa Johannis Kirkegaard derimod bærer Alt et Præg af Alvor og Fred. De sandige Gange omgives af smukke Lindetræer, Gravene ere vel passede og de fleste smykkes af friske Blomsterkrandse. Det Hele giver et behageligt Indtryk. Laa ikke den store By ved vore Fødder, skulde vi tro os forflyttede til en eller anden Landskirkegaard i en af Smålands Skovbygder, og Illusionen vilde forstærkes af den lille gulmalede Trækirke i Kirkegaardens ene Hjørne med den røde Klokkebygning ved Siden af sig.

Vi gaae henad Hovedgangen, indtil vi komme omtrent midt foran Kirkens vestlige Façade. Vi vende Blikket til venstre og staae foran Döbelns Grav.

Den ædle og tapre Kriger, hvis Navn fremstiller sig for vort Sind uopløseligt forbundet med Finlands ulykkelige men ærefulde Kamp i Aaret 1808 og 1809, har her allerede i 40 Aar hvilet Dødens rolige Søvn. Stedet, hvor han hvilede, betegnedes i Begyndelsen kun ved en simpel Støtte af Sandsteen, men denne var faldt ned fra sit Fodstykke og Indskriften var neppe læselig, da A. E. Holmberg gjenfandt den, skjult af det frodige Grønsvær. Det var fornemlig gjennem hans Bestræbelser at en Subskription sattes i Gang for det gamle Gravmindes Ombytning med et nyt og værdigere Monument, og det er Resultatet af

hans Bestræbelser og de ved samme tilveiebragte Midler, som nu hæver sig i Veiret for vore Oine.

Det er i Sandhed et smukt og imponerende Gravmonument. Hugget af grønt glatpoleret Kolmårds-Marmor, hæver det sig 6 Alen fra Grunden. Øverst ved Spidsen af den pyramideformede Stive er der under en Halvcirkel af Stjerner, syv i Tallet, anbragt et Kors, bestaaende af Fæstet af et Sværd, forbundet med en Kommandostav, og derunder sees, omslynget af en Laurbærkrands, Döbelns Vaaben, et Fæstningstaarn, med hans Valgsprog, Ære, Pligt, Villie. Midt paa Marmorstiven læses:

FRIHERRE
GEORG CARL VON DÖBELN
GENERALLIEUTENANT
K. M. ST. K. AF K. S. O. R. AF K. S. O. ST. K. 1:A KL.
FÖDD. D. 29 APRIL 1758
DÖD. D. 16 FEBR. 1820

Og længere nede paa Fodstykket:

STRIDERNA VID POROSALMI SIKAJOCKI
NYKARLEBY LAPPO OCH JUTAS
VITTNA OM HANS HJELTEMOD
VID FÄDERNESLANDETS FÖRSVAR

MINNESVÅRDEN RESTES
AF
VAPENBRÖDER
OCH
FOSTERLANDSVÄNNER

Monumentet er efter en Tegning af Professor Scholander hugget ved Marmorbruddet paa Kolmården og geraader saavel sammes Eier, Baron Rozycki, som de duelige Arbeidere til megen Ære. Blandt de sidste bør vi ei undlade at nævne den gamle Elias Rask, en gammel Veteran, som tjente under Döbeln og nu fik følge med herop forat deeltage i den Hædersbeviisning, som ydedes hans gamle Chefs Minde. Festen syntes at gjøre et dybt Indtryk paa den Gamle, og da de ham velkjendte Toner af Bjørneborgsmarschen istemtes, saaes store Taarer at bane sig Vei ned over Gubbens Kinder. Foden af Monumentet omgives af et ved Finspong støbt Jernstakit, sammensat af Sværdklinger med Fæsterne opad, ligeledes efter en Tegning af Professor Scholander, som hverken for denne eller for Tegningen til selve Monumentet har villet modtage nogen Godtgjørelse.

Om selve Festligheden ved Monumentets Afsløring have Dagbladene allerede givet udførlige Beskrivelser, og vi ville derfor ikke trætte med en Gjentagelse. Vi indskrænke os til at gjengive de varme og kraftige Ord, hvormed General Lefren, selv en af Finlands Sønner, aabnede Høitideligheden. De lyde saaledes:

„Svenske Mænd! Vi staae ved Foden af en Mindestøtte, reist af Medborgere over v. Döbelns Grav — over den Mand, der ved Aarhundredets Begyndelse ærefuldt førte tapre finske Krigere i Kampen for Fædrelandet. Maatte dette smukke Vidnesbyrd om Landsmænds Taknemlighed, denne Hyldning af mandige Bedrifter, bære Frugt i kommende Tider! Maatte vi aldrig i Fremtiden savne Mænd som v. Döbeln, udmærkede ved Krigermod, Feltherretalenter, Kjærlighed til Fædrelandet! Landsmænd! Helte ville altid fremstaae, saalænge Heltes Minde lever i Landet, saalænge Samtiden skatter og hædrer hedengangne Krigeres Bedrifter og Ære!

Leve v. Döbelns Minde i taknemmelige Svenskers Bryst! Leve Kongen og Fædrelandet!"

Paa Fodstykket af Monumentet laa ved Afsløringen en Krands af Evighedsblomster, der var bleven sendt fra Finland, en Tribut fra dets Sønner og Døtre til Döbelns Minde.

Den pompejanske Bygning ved Aschaffenburg.

(Af Cand. mag. J. Lieblein).

Pompejanum, der af den baierske Konge Ludvig er bygget efter Mønster af et i Pompeji udgravet romersk Privathuus, ligger ved Floden Main i Nærheden af Aschaffenburg i Unterfranken. Den herlige Bygning, omgivet af sydlanske Træer og Planter, har en henrivende Beliggenhed paa en Høi, hvorfra der er vid Udsigt til den skjønne Omegn. Prospektet viser, at Bygningen har tre Etager, hvis øverste dog blot bestaar af et Værelse med Udsigt til alle fire Sider, altsaa et Slags Belvedere. Den Trappe, som man seer udvendig fører op til anden Etage, fandtes ikke paa det pompejanske Mønsterhuus, forbi dette laa ved Siden af andre Huse, og derfor havde indvendige Trapper; den er her tilsat efter andre eenligt liggende Huse, som altid havde udvendige Trapper. Idet vi henvise til den meddeelte Plantegning, ville vi lidt nærmere betragte Husets Indre. Gjennem Husets Fordør (anticum) (a), hvor i Gulvet findes et i Mosaik udarbeidet „Salve", komme vi ind i Vestibulum (b), paa hvis begge Sidevægge sees Billeder af Castor og Pollux, hvilke ogsaa fandtes i Originalbygningen, hvorfor hiint Huus fik Navnet Casa di Castore et Polluce. Til Høire i Vestibulen fører en Dør ind i Portnerens Værelse, cella ostiarii (c); fra dette Værelse, der kun har Etagens halve Høide, fører en Trappe op til et andet Værelse, der indtager Etagens anden Halvdeel, og tjente som Opholdssted for Slaven, som holdt Vagt i Atrium hvorfor Værelset har Aabninger mod dette. Fra Vestibulen komme vi ind i det herlige Atrium (d), hvis inderste Deel (e), det saakaldte Impluvium, er ubedækket og danner et Bassin, som deels optager det indfaldne Regn og deels fyldes af en fra en Genius udstrømmende Vandstraale. Vandbassinet er omgivet af tolv korinthiske Søiler, som bærer Atriums Tag. Dettes Vægge ere prydede med Billeder af forskjellige mythologiske Figurer. Efter et Foredrag, som en Professor Rein holdt over Pompejanum, bestod det ældste romerske Huus kun af Atrium; og den ubedækkede Deel, som man senere kaldte Impluvium, var oprindelig blot Lumen, det vil sige en Aabning i Taget, hvorigjennem Dagslyset kunde trænge ind, og som i Regnveir og om Natten blev tillukket. Dette ligner paafaldende vore Forfædres ældste Boliger, som ogsaa kun bestod i en firkantet Stue, der erholdt sin Belysning fornemmelig fra Tagaabningen, den saakaldte Ljore, hvis Lukkelse bestod enten i en simpel Træklem eller den noget kunstigere Skjaa. — Fra Atrium fører en Indgang til et større Værelse (f), der deels tjente som Bolig, deels som Sovekammer for Slaverne. Nummet g er en aaben Hal, hvorfra man gaar ind i Gemakkerne h og hh, der tjente som Soveværelser (cubicula). Ligeover for sidste Værelse paa den anden Side af Atrium ligger Ala (i), der bestaar i et aabent Gemak; her holdt Romerne sin Husandagt, og derfor stod ogsaa her Billeder af Skyts- og Huusguderne. De to smaa Afdelinger k vare mindre Soveværelser, ligesom ogsaa det store Gemak l, der blev benyttet af fornemme Gjæster; dettes Vægge ere smykkede af skjønne mythologiske Billeder. Den smale Afdeling m blev benyttet som Garderobe, og Værelset n tjente til Ophold for den, der førte Opsigt med Atrium. Den hidtil beskrevne Deel af Huset er Forbygningen, som kun bestaar af een Etage. — Gaar man nu gjennem Forbygningen, kommer man til Tablinum (o), Husherrens Modtagelsesværelse, der er aabent til to Sider, hvilke Aabninger dog i Pompeji kunde lukkes med Forhæng, saa der her ikke var nogen almindelig Gjennemgang fra Forhuset til Bagbygningen; denne Gjennemgang fandt derimod Sted gjennem Fauces, u. Tablinum, et af Husets smukkeste Rum, er fyldt med Billeder saavel i Gulvet af Mosaik som paa Væggene af Malerier, der forestille forskjellige Scener af Iliaden. Fra Tablinum komme vi til Peristylium, p, en Søilegang, som fortil er lukket af fire Søiler, gjennem hvilke man stuer ud i det af sydlandske Planter smykkede Viridarium q, et Slags Have, som Romerne søgte at give et Skin af større Udstrækning ved at male Træer, Blomster, Fugle og Himmel paa den høie Muur, som i Baggrunden lukker Viridarium. Ogsaa Peristylium er smykket med Væggemalerier og Mosaikbilleder i Gulvet.

Vende vi os til Høire fra Peristylium, komme vi ind i et Gemak, r, som man har antaget for Vinterspiseværelse eller Triclinium, der ogsaa har Indgang fra Atrium. Væggene her ere ligeledes prydede med forskjellige Billeder. Ved Siden ligger et mindre Værelse s, hvori en Trappe fører ned i Kjælderen.

Paa den anden Side af Peristylium er det store Spiseværelse eller Sommer-Triclinium, t, hvorfra man har fri Udsigt til Viridarium. Paa den store Væg ligeover for Aabningen til Viridarium findes et kostbart Mosaikbillede, som Pave Gregor den 16de har foræret Kong Ludvig af Baiern. Kunstneren skal have arbeidet 25 Aar paa dette Mosaikbillede.

Paa den venstre Side af Peristylium er en Brøndaabning, Puteal pp, gjennem hvilken Vandet øses fra Cisternen. Længere henne til Venstre ved Siden af Tablinum er et Værelse, prydet med smukke Væggemalerier, hvilket man anseer for Husfruens Modtagelsesværelse. Værelset w synes at have tjent Slaverne til Opholdssted; dette har ligesom Værelset c kun Etagens halve Høide, idet der ovenfor findes nok et Værelse, hvortil en Trappe fra Rummet w fører. Det følgende Rum x er Kjøkkenet og paa Skorstenen xx stod opstillet adskilligt Kjøkkentøi, forskjellige Pander, Former, Drikke- og

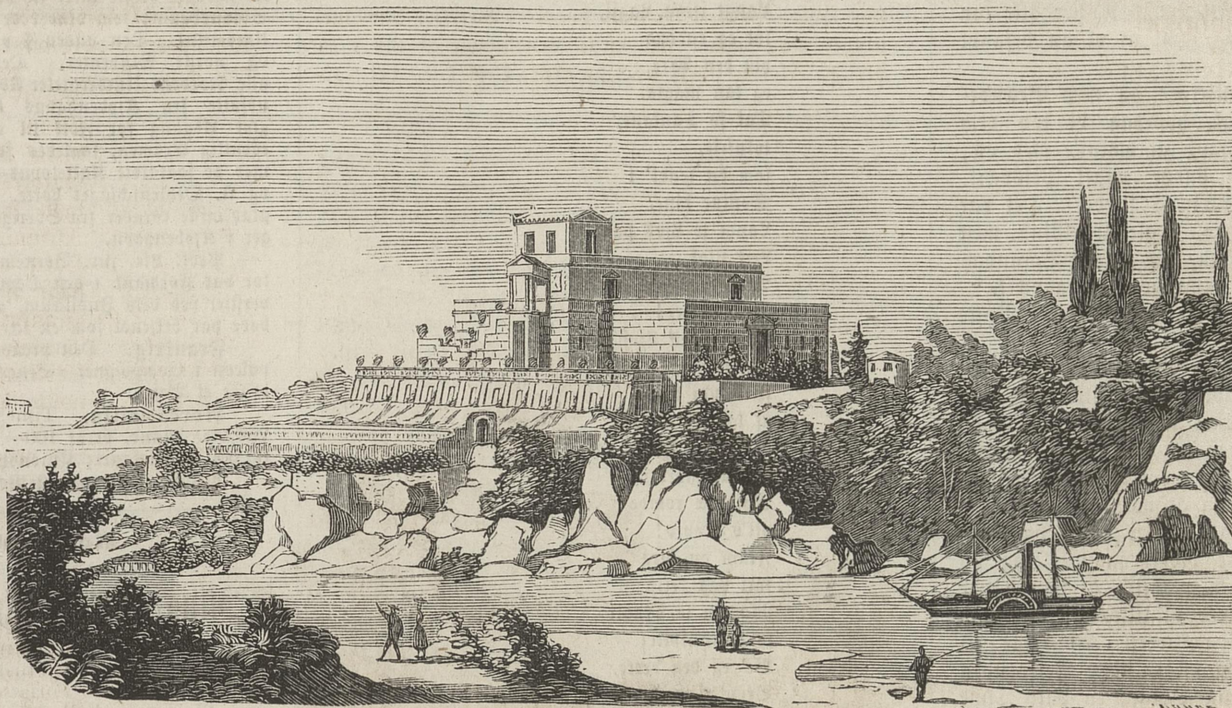

Mindestøtte over Döbeln paa Johannis Kirkegaard i Stockholm.

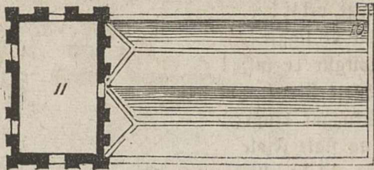
Oekar, som paa det Nøiagtigste ere forfærdigede efter Mønstre fundne i Herculanum og Pompeji. Fauces u fører til den yderste Retirade uu. Gjennem den lukkede Gang y kommer man i det aabne Forrum z, hvor der i Gulvet findes et Mosaikbillede af en Lænkehund med Inskriptionen „Cave canem“.

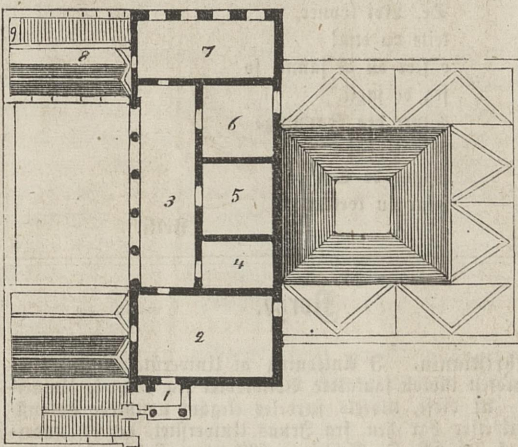
Førend vi forlade den underste Etage, vil jeg tilføie den Bemærkning, at Professor Rein antog, at Haven, som her er benævnt Viridarium, var det saakaldte Cavedium.

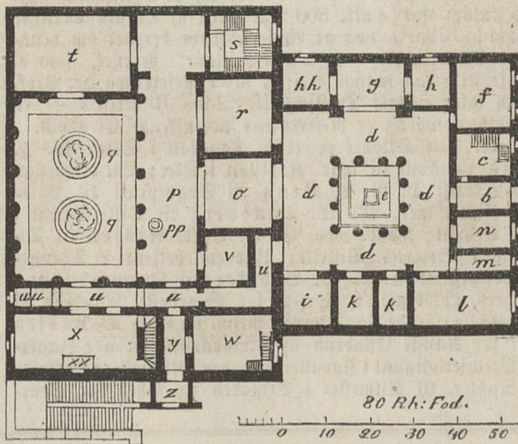
Gaae vi nu op ad den af 35 Steentrin bestaaende udvendige Trappe, hvis Gelænder paa sine Affatser bærer store Blomstervaser, komme vi først til en liden Balkon 1, hvorfra vi træde ind i Husets rigeligst udstyrede Værelse 2, hvor Huusfruen med sit kvindelige Tjenerpersonale skal have udført sine huuslige Arbeider. Værelset har Døre til alle fire Sider, hvoraf de to føre ud paa det terasseformige Tag. I Mosaikgulvet findes flere antike Medailloner og Væggene ere bedækkede med herlige Malerier. Den fjerde Dør lige over for Indgangen fører ud til den Pergula kaldte store bedækkede Balkon 3, der ligger ovenover Peristylium. Den bagere Væg er her smykket med Bacchantgrupper. Bagenfor Balkonen ligge tre mod Forbygningen vendende Værelser 4, 5 og 6, der ere rigeligt smykkede med Malerier og tjente som Familiens Cubicula. Værelset 4 var formodentligt Huusfruens Sovegemak og 5 og 6 benyttedes rimeligviis som Børneværelser, da man paa Væggene seer Malerier af Genier og legende Børn. Fra Værelset 6 fører en Dør ud paa Forbygningens Tag. Rummet 7 er forsynet med fire store Vinduesaabninger og prydet med Frescomalerier. Gjennem en Dør kommer man herfra ud paa Sommertricliniets Tag 8, hvorfra en af 29 Trin bestaaende Trappe 9 fører op paa Hovedbygningens Tag 10, i hvis ene Ende lige ovenover Gemakket 2 det eneste Værelse i tredie Etage, betegnet med Tallet 11, ligger.

Den pompejanske Bygning ved Aschaffenburg.

Plan af Pompijanum.

Reiser i Norge i tidligere Tider.

Martinieres Reise i de nordlige Lande 1653.

(Forts. fra Nr. 39).

Kap. 14. Hvorlunde man udi Lapland kjører med Reensdyr, samt dette Dyrs Besynderligheder.

Da vi vare vaagne i Graalysingen, spurgte vi vor Vært, om han intet havde at forhandle til os mod Tobak og Lærred, hvorpaa han gav til Gjensvar, at han havde Skind af Ulv, Ræv og Ekhorn, at hans Grander ogsaa eiede slige Skind, som de gjerne vilde tuske bort. Vi lode os alle disse Skind forevise, samt ligerviis fire Reensdyr-Klædninger for at beskytte os mod Kulden; noget tiltuskede vi os for Tobak, andet for Lærred.

Havende intet videre at handle med paa dette Sted, forlangte vi Reensdyr af vor Vært for at bringe os videre; han greb et Horn og forlod Hytten, gav sig til i Hornet at tude og sammenkaldte paa denne Viis fjorten til femten Dyr, af hvilke han spændte sex for sex Slæder af Skabelon som Gondoler, fastgjorde paa fire smaa Spærrer, der igjen vare befæstede til et Træstykke, to Fod længer end Slæden; vi anbragte vore Varer i den ene og efter at have afskediget to af vore Førere, som vi betalte med Tobak, beholdt vi den Tredie, som havde været i russisk Lapland og som talte dets Sprog, ligesaavel som Killoppernes, og som skulde blive hos os og tjene os som Fører. Efter at vi havde sat os hver i vor Slæde, klædte paa Lappisk i de Skrud, vi have tiltusket os, bedækkede man endnu enhver af os med en Bjørnehud; efter derpaa at have bundet os fast til Bagen af Slæden ved en Strimmel Reensdyrskind under Axlerne, gav man hver af os et Par Støp Brændeviin, hvorpaa man stak Enhver i Haanden en Stok, beslaaet nedentil med Jern, hvormed vi skulde forhindre Slæden fra at vælte, i Tilfælde af at vi stødte mod Rødder, Træstubber eller Stene.

Da vi vare færdige til Afreise, mumlede vor Vært, hvem Reensdyrene tilhorte, nogle Lyd i Øret paa hvert Dyr, sigende dem, tror jeg, Navnet paa det Sted, hvor de havde at bringe os hen, hvorpaa de toge et saadant Tilsprang, at vi troede at blive bortførte af Djævle, hvilket vilde Løb fortsattes over Bjerge og Dale uden at banet Vei nogensinde fulgtes, ligetil Klokken syv om Aftenen, da vi kom til en temmelig stor Landsby, som dog saa meget landlig ud, beliggende mellem Bjerge og ved en Indsø; Dyrene standsede ved det fjerde Huus i Landsbyen, hvorpaa de alle gave sig til at stampe med Benene i Jorden, ved hviken Lyd Værten kom ud for at løse os af Slæderne; en Karl bragte en liden Kande af Enebærtræ, fuld af Brændeviin, hvoraf han gav os hver et fuldt Støp, gjort af samme Træ, inden vi stege af Slæderne, for at vi skulde komme til Kræfter efter af vor Fører at have hørt, at vi vare betagne af Skræk over at være bleven førte saa rapt frem af disse Dyr, med hvilke vi ikke havde for Sædvane at reise.

Disse Dyr, saavel Hunner som Hanner, have Horn, der ere noget høiere end Hjortens, men mere krumme og laadne og med færre Takker; de ere af samme Farve som Hjorten, og ikke sværere og have kløftede Fødder af Størrelse som Oxens; de æde kun Mos, der voxer i rig Mængde i det hele Land. Hunnerne give Melk ligesom Kjøerne, hvoraf man gjør Smør og Ost, som er meget velsmagende. Man spænder disse Dyr mellem to Stænger, der ere fastgjorte til Slæden med en Strimmel Reensdyrskind, omtrent paa samme Viis, som vore Heste spændes for Vogne, og saaledes trække de med utrolig Hurtighed og føre af sig selv den Reisende uden hans Medvirkning til det Sted, han skal hen.

Kap. 15. Autors Ankomst til Mourmanskoimore og nogle Besynderligheder paa de Kanter.

Da vi vel vare komne af Slæderne, traadte vi ind i vor Værts Hytte, der som alle de øvrige paa Stedet, var saare liden, lav og klædt med Bark, samt fik Lyset ind ovenfra ligesom Husene udi Norge.

Disse Lapper bare længere Kofter end de, vi sidst kom fra, men ligerviis af Reensdyrskind med Haarene udad; Kvinderne vare klædte udi samme Skind med Haaret flettet i Pidske, ligesom de andre Kvinder bærende paa Hovedet en rund Hue, ligeledes af Reensdyrskind med Haarene udad.

Vi gave Værten i Hytten et Stykke Tobak af to Fingers Længde, som han tog med stor Gammen og Taksigelse. Vi gave ogsaa de øvrige Beboere af Stedet hver en liden Stump, for at være tryggere, da vi mærkede, at de vare af vildere Sindsart end dem, vi havde forladt, hvorpaa vi spiste Nadver af vor medbragte Kost; vor Fører spiste Tørfisk og Reensdyrkjød, kogt uden Salt. Efter at have spurgt ham, hvor mange Mile vi havde tilbagelagt den Dag, fik vi den Besked, at de beløb sig til over tredive, samt at vi nu vare i Mourmanskoimore; Beboerne talte et Sprog, der var forskjelligt fra det, vi havde hørt i Varanger, og som vi ikke forstode.

Efter at have spiist Nadver, strakte vi os paa Bjørnefælder efter Landsskikken, havende forud omtusket vore Kofter mod deres, der vare længere, samt et hundrede Graaværksskind mod Tobak.

Kap. 16. Autors Reise udi Kilopperlandet samt Indbyggernes Levesæt.

Den følgende Dag, som var den fjortende udi den Maaned Mai, lode vi vor Vært sige gjennem vor Tolk, at han maatte skaffe os Slæder for at befordre os videre, hvilket han og gjorde, og Stedets andre Sjæle kom og for at være os behjælpelige, og bragte Brændeviin for at drikke med os og byde os Farvel.

De spændte sex Rener for sex Slæder, og vi anbragte igjen vore Varer i een og stege selv i de andre, hvorpaa man bandt os fast, som allerede beskrevet er, og efter igjen at have sagt noget i Øret paa Renerne, gik det afsted i iilsom Fart, hvilken varede ved til to Timer efter Middag, uden at vi vare komne til beboet Sted; henimod Klokken tre naaede vi en liden Landsby paa otte Hytter, bygget paa et høit Bjerg ligeved en Skov, hvor vore Dyr standsede, hvilket bragte os til at troe, at her maatte forefindes Mennesker; men da vi saa, at ingen Sjæl kom tilsyne, lode vi Dyrene æde Mos, som forefandtes i rigelig Mængde, og spiste imidlertid selv Tvebak og salt Kjød, samt vor Fører Tørfisk og et Stykke Reensdyrkjød, og drak det Brændeviin, som de sidste Lapper havde medgivet os.

Havende opholdt os her henved een Time, vilde vi afsted, men vor Tolk, som dog forstod sig paa at faa Dyrene til at gaae ligesaa godt som de andre Lapper, havde sin store Nød med at faae dem til at forlade dette Sted, som lod til at være det Stoppested, der var dem hvisket udi Ørene, hvilket nødede ham til at gjøre selsomme Ceremonier: han begav sig alene ind i Skoven og gik saa hen og hviskede Noget i Øret paa Dyrene, hvilket gjentoges fire til fem Gange, hvorpaa de gave sig i Vei, dog løbe de ikke med saadan Fart som før.

Vi spurgte ham hvoraf det kom, at vi intet Levende havde fundet i denne Landsby, hvorpaa han gav os til Svar, at vi derudover os ikke maatte forundre, da Stedet var beboet af Kilopper, en Lappe-

race, der er vildere end alle andre, og som ofte skifter Opholdssted, sky Fremmedes Nærværelse og blot leve af Jagten.

Fortsættende vor Reise, kom vi nedad et Bjerg henimod Kl. ni Aften, hvor vi fik Øie paa fire Kilopper, der vendte tilbage fra Jagten i Slæder, trukne af Rener, og som, strax de saa os, fore til den modsatte Kant, og kort efter kom vi gjennem en stor Skov, hvor vi hørte frygtelige Hyl, uden at see Noget.

Ved Udgangen af denne Skov bar det atter ned af et Bjerg, ved hvis Fod vi opdagede en Landsby, hvorhen vore Dyr førte os, og hvor vi toge Herberge der, det behagede dem at standse, og hvor vi efter at have stillet vor Madlyst med vor egen Kost, lagde os til Hvile.

Kap. 17. Autors Ankomst til russisk Lapland, samt disse Lappers Handel, Sæder og Levesæt.

Da vi igjen vare paa Benene næste Morgen, spurte vi vor Tolk, hvormange Mile vi havde tilbagelagt den foregaaende Dag, og fik til Svar, at vi idetmindste havde reist firti (hvilket omtrent vil sige 160 saadanne Mile, som dem fra Paris til Lyon, idet hver Miil i dette Land er ligesaa lange som de tydske, hvoraf een udgjør fire saadanne, som regnes omkring Paris, og hvoraf den bedste Rytter ikke kan ride mere end fem om Dagen), samt at vi nu befandt os i russisk Lapland.

Beboerne af Stedet trakterede os med Brændeviin og vi dem med Tobak, hvorpaa vi lod dem spørge, om de intet skulde have at omtuske med os; de gav til Gjensvar, at de havde noget Pelsværk, som vi forlangte at see, hvilket og skeede. Det var Hvidræv, Sortræv og Graaræv, nogle Zobelskind, men ikke af saa skjøn Farve som dem, der toges i Borandav i Samojessie og i Sibirien, samt noget Graaværk.

Da denne Vare anstod os, toge vi den i Bytte mod Tobak.

Da Kjøbet var sluttet, gjorde vi os en Lystighed sammen, hvorunder vi erkjendte, at de ikke vare saa vilde, som dem vi sidst havde tusket med, skjønt de vare barske udi Tale og uden al Levemaade, hvilket bragte dem til at forrette Ting i vor Nærværelse, som Velanstændigheden forbyder mig at nævne.

Da vi endnu havde nogle Ruller Tobak og noget Lærred, ønskede vi at komme videre samme Dag og lod vor Tolk bede om Slæder. Efter at han havde ladet spænde for saamange som vi tiltrængte, stege vi i og afreiste henimod Middagstider. Vi reiste til Kl. sex Aften paa ubanede og meget slette Veie, uden at støde paa nogen menneskelig Bolig; en halv Time efter opdagede vi ved at kjøre op af et Bjerg, to Hytter under Klipperne lidt til Siden, hvilke vor Tolk og Fører sagde os var Boliger for to Kilopper, hvilke, da de fik Øie paa os, strax toge Flugten og deres Kvinder med dem. Vi reiste endnu tre Timer uden at opdage nogen Bolig, hvorpaa vi i Skraaningen af en Bakke saa en Landsby, bygget ved Kanten af en Sø, hvor vi ankom Kl. elleve om Aftenen, og hvor vi toge Herberge, hvor det lystede vore Dyr at føre os hen, hvilket var midt udi Landsbyen, hvor vi modtoges nok saa vel; vor Vært lod tænde en stor Ild midt i sin Stue, og bragte os til Nadverskost Tørfisk og et Stykke saltet Reensdyrkjød, hvilket forundrede os noget, da vi paa de Steder, vi vare komne igjennem, ikke havde fornummet, at Beboerne betjente sig af Salt, hvorimod disse deraf sig betjente; de gave os ligerviis Melk og saltet, meget velsmagende Smør, som vilde have syntes os endnu fortræffeligere, havde vi spiist det med Brød, men Brødet var gaaet op for os samme Morgen, og det vilde have været slemt nok for os, havde vi ikke gjort dette heldige Møde; vor Tolk og Fører maatte lade sig nøie med at spise Tørfisk, da han ikke formaaede at nyde de saltede Ting. Efter at have spiist vor Nadver, gik vi til Hvile paa Bjørnehuder efter Landsskikken.

Kap. 18. Autors Ankomst til Kola; denne Stads Beliggenhed, dens Huses Bygningsmaade samt andre Besynderligheder.

Den følgende Dag, der var den sextende udi Mai, lod vi os efter intet at have omtusket i denne Landby, sætte over Floden, der er ligesaa bred som Seinen.

Paa den anden Bred lode vi i en liden Landsby, ligeledes bygget ved Bredden af Floden, forlange Rener i det Huus, der syntes os at see mest lovende ud; de bleve os ogsaa skaffede og førte os til Kola, hvor vi ankom ved Middagstider.

Kola er en liden Stad eller stor Flække, meget landlig bygget mellem Bjergene tæt ved en liden Flod omtrent ti Mile fra Nordsøen, med store Skove og Ørkener i Øst, Moutmanskoimore i Vest og mod Syd høie Fjelde. Samtlige Huse ere meget lave, byggede af Træ, ganske zirlig betrukne med Fiskebeen, og have øverst oppe paa Forsiden en Luge, hvorigjennem Lyset kommer; ind der findes kun een Gade udi Staden.

Beboerne ere som alle Moskoviter alvorlige, mistænkelige og i den Grad jaloux, at de lukke deres Koner inde, for at fremmede ikke skulle faae dem at see. Vor Vært tog alt vort Lærred, for hvilket han gav os to Huder af Los, hvid- og sortspættede ligesom Leopardens, tre Dusin Huder af Hvidræv, et halvt Dusin af Vielfras, et Dyr, der ligner Grævlingen, men hvis rødlig sorte Haar er meget længere og stridere, med en Hale som Rævens. Han gav os ogsaa nogle Hermelinskind.

Da der var nogle Alen Lærred mere end der tilkom ham, forpligtede han sig til at forsyne os med Levnetsmidler for Tilbageveien, samt til at skaffe os Slæder til den Landsby, hvor vi vare gaaet over Floden, og behandlede os ret vel efter Landsskikken, hvorpaa vi efter Nadverskosten lagde os paa Bjørnehuder.

Til Norges Universitet den 2. Septbr. 1861.

(Hilsen fra Thelemarken).

Langt ifraa Lagji,
lyt eg enddaa
yta den Ære,
eg kan magta.
Tak fø Tankane,
toknfrie,
som du sendt' i
Sønine dine,
Landi te Ljos paa
Leie utaf
Armodsdomen i
ældre Tider!
Bjart bran Ljosi dit!
Breidd'ut Vermdi,
so Landi livna
af langan Lega;
de kom o kjema aat
Krokar myrke:
Rysan'æ rømde
alt'o Røyso!
Fram du fara
fyri paa rette
Maaten te Maali
fø Manneviti!
Be' eg deg berre,
Brøytarmanne!
Ovvit i Agji
ærlegt halla.
Ænse kje de du
inkje orkar!
Lat de liggje!
Lougste de inkje!
Stort stende Livi mæ
Skuggar djupe;
paa flate Fjøle
faa me de alli,
De, Livi løyner,
leite du ette!
o seer du de sannt, so
seg de sagti.
Styre deg Sannings
sæla Uphav!
Signe de Sak te
seint du kvekkar.

Folki.

Norge.

Christiania. I Anledning af Universitetets Halvhundredeaarsfest indløb saakaldte Votivtavler fra 7 tydske Universiteter. Af disse, tildeels særdeles elegant udstyrede Lykønskningsskrivelser har den fra Jenas Universitet, der er underskrevet af Dr. M. J. Schleiden (Plantephysiologen) vundet en vis Navnkundighed in publico derved, at Christiania siges at være anlagt for omtr. 800 Aar siden af Harald Tveskjæg (ab Haraldo Bibarbo) og at Aviserne have berettet om denne historiske Snurrighed. I den „Critique" derover, som er gaaet igjennem saa mange Aviser, lader Referenten Hr. Prof. Schleiden kalde Harald Tveskjæg Haraldus Bibardus — en ny Galskab, som dog er Referentens udelukkende Eiendom.

— Under 12te Oktober er resid. Kapellan i Skien M. J. Wefring udnævnt til resid. Kapellan i Eker; Stiftskapellan i Tromsø Stift D. N. L. Brun til Sognepræst til Balsfjorden; Kand. med. M. W. Tandberg til Distriktslæge i Omlids Distrikt; Kand. med. C. P. Egede Nissen til Distriktslæge i Stegens Distrikt; Undertoldbetjent i Throndhjems Tolddistrikt C. L. S. Bødtker til Overtoldbetjent i Stavangers Tolddistrikt; Chefen for Sparboske Eskadron af Throndhjemske ridende Jægerkorps, Ritmester C. F B. Lassen til Chef for Næsiske Eskadron af Akershusiske ridende Jægerkorps; Premierløitnant i Kavalleribrigaden, Ritmester i Armeen, J. C. Richter, til Ritmester i Brigaden og Chef for Sparboske Eskadron; Sekondlieutenanterne i Kavalleribrigaden C. C. Hagemann Brandt og C. C. Møller til Premierlieutenanter i Brigaden samt surnumerær Sekondlieutenant G. F. W. Sverdrup til virkelig Sekondlieutenant i Kavalleri-Brigaden. Samtidig er Kapitain J. Brun beskikket til Kapitain-Vagtmester ved Bergenhus Fæstning samt Kand. theol. J. C. Johnsen meddelt Konstitution som Præst ved Gaustad Sindssygeasyl.

— Sorenskriver i Nordmøres Sorenskriveri, Dietrichs, er afgaaet ved Døden.

— Da der blandt Varerne paa det ved Christianssand strandede Dampskib „St. Olaf" var giftige Stoffe, der tildels ere bortsmeltede og opløste, ville de sandsynligvis alle blive at kassere, hvorved Tabet ved denne Stranding bliver saameget større.

— Lieutenant C. J. Vogt er ansat som Lærer i Krigshistorie og Krigskunst og Lieutenant A. Heiberg som Lærer i Artilleri ved Høiskolen.

— Blandt Hestene her i Byen herster der Typhus, men af omtr. 50 indsygnede Dyr, er kun et dødt. Sundhedskommissionen tilraader Rensning af Staldene og Gulvenes Bestrøning med Kalk.

Blandede Efterretninger.

Danmark. Rigsdagen sammentraadte den 5te Oktober. — Fr. Barfod har indbragt for Rigsdagen et Forslag til Forandring i Universitetsfundatsen sigtende til at nærme de tre nordiske Riger mere til hinanden. Den første § løser det Stavnsbaand, som binder de danske Studenter til Kjøbenhavns Universitet. Den anden § vil aabne Universitetet for svenske og norske Studenter. Den tredie § giver Studenter fra alle Nordens Universiteter Adgang til at besvare Priisopgaver, udsatte fra Kjøbenhavns Universitet. Den vilde tillige give Adgang for Folk til at blive Studenter uden nogen egentlig Examen, saaledes som det hidtil har været Tilfældet med de saakaldte Kakkelovns-Studenter, hvortil P. F. Suhm og A. Oehlenschläger hørte. Den fjerde § tillader Folk med akademiske Grader fra Sverige og Norge at holde Forelæsninger i Kjøbenhavn.

— Prof. Lic. jur. Bornemann, der som Universitetets Rektor var Formand i den Deputation, som lykønskede vort Universitet ved dets Jubilæum, er afgaaet ved Døden. Den Afdøde var bekjendt som en lærd Jurist.

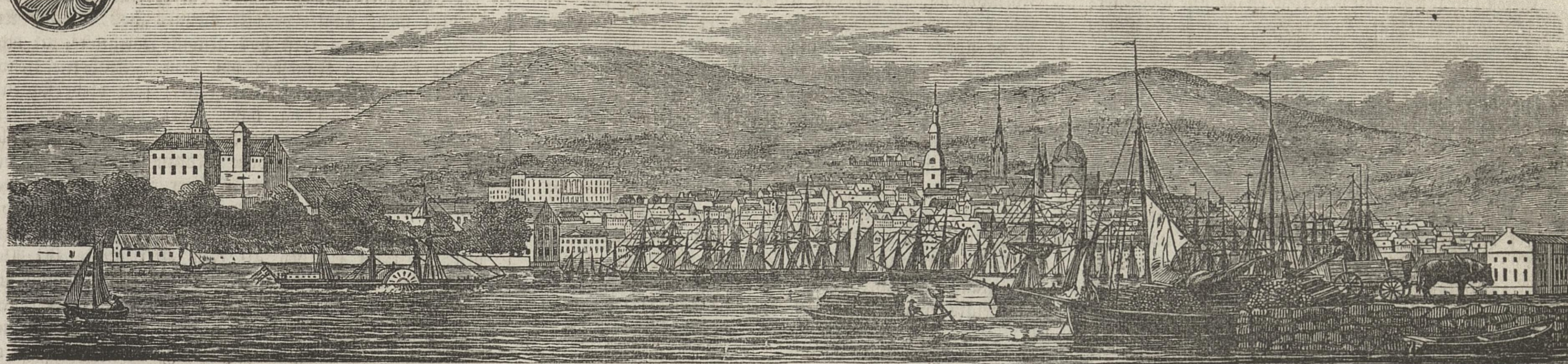
Frankrig. Den preussiske Konge har besøgt Louis Napoleon i Compiégne. Senere hen vil Kongen af Holland aflægge et Besøg.

Nordamerika. Times anslaar Separatisternes Hær til 250,000 Mand, deraf 100—120,000 Mand ved Potomac og 60,000 i Missouri; Unionshæren til 350—400,000 Mand.

Polen. Kongeriget Polen er erklæret i Krigstilstand.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 43. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 27de Oktober 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Nye Bidrag til Norges ældre Historie.

Den berømte Orientalist og Historiker, Dozy, Professor ved Universitetet i Leyden, udgav for omtrent ti Aar siden første Bind af et Verk, betitlet: „Recherces sur l'historie et la litterature de l'Espagne pendant le moyen âge". Verket blev meget rosende bedømt i flere af Europas mest anseete Blade og Tidsskrifter, og en Deel deraf, som handler om Cid, oversattes paa Spansk af en af Spaniens berømteste Historikere. Først ifjor udkom andet Bind, der for os har en særegen Interesse, da det (S. 270—390) indeholder Undersøgelser over Nordmændenes Vikingtog til Spanien, — et Emne, der hidtil kun har været lidet behandlet, og hvorom man kun besidder faa Efterretninger. Saavidt vides, eier den Nordiske Literatur kun et eneste særskilt Skrift desangaaende, nemlig Werlauffs Afhandling „Om de gamle Nordboers Bekjendtskab med den pyrenæiske Halvø" i Annaler for Nordisk Oldkyndighed 1836—37; men denne lærde Forsker har ikke haft Adgang til at benytte flere af de vigtigste Kildeskrifter, og hans Arbejde er paa Grund deraf blevet ufuldstændigt, hvilket ogsaa synes at gjælde de øvrige Forfattere, der lejlighedsviis ere komne til at behandle det samme Emne. Dozy har øst af adskillige hidtil ubenyttede Kilder, og hans Undersøgelser ville derfor rimeligviis ikke være uden Interesse for Norske Historikere. Vi meddele nedenfor et Stykke, der handler om den fjerde Invasion, som indtraf i Begyndelsen af det tiende Aarhundrede. Dozy søger at bevise, at Olaf den Hellige var Nordmændenes Anfører paa dette Tog. Munch derimod antager i det Norske Folks Hist. II. 505—6, at Olaf paa det Vikingtog, han foretog fra England i 1013, ikke er kommen længere end til det vestlige Frankrige, og at Sagaens Beretning om hans Ophold ved Karlsaa, hvor han stred mod hedenske Folk og beseirede tvende Uhyrer, er en senere opspunden Fabel, da der intet forekommer derom i Kvadene. Dozy synes ikke at have kjendt Munchs Norske Folks Historie, medens han, som man ogsaa af det nedenfor meddeelte vil see, hyppig citerer og berømmer denne Forfatters øvrige Verker.

„Blandt de Byer i Spanien, som Nordmændene have plyndret og ødelagt, hører ogsaa Tuy, beliggende ved Floden Minhos Munding. Det fornemste Vidnesbyrd herom er et af Alphons den Femte udstedt Brev, dateret 29de Oktober 1024, ved hvilket denne Konge overdrager Bispedømmet Tuy til Bispen af Compostella. Man læser her følgende:

„Eftersom Syndernes Mangfoldighed forøgedes, blev Kysten herjet af Nordmændene og Biskoppen i Tuy, der er det yngste af de biskoppelige Sæder, blev med hele sin Hjord tagen til Fange af Fienderne, der solgte eller dræbte dem og ødelagde Byen. Senere have vi, takket være den Almægtiges Bistand, været istand til at slaa Fienderne og jage dem ud af vort Kongerige. Nogen Tid efter, da vi, efter de kanoniske Forskrifter, vilde give hvert Dióces sin Biskop, sammenkaldte vi Bisper, Grever og alle de ypperste Mænd ved vort Hof for at raadspørge dem desangaaende; men, da vi saa Tuy's biskoppelige Sæde ødelagt og besmittet, have vi anseet det for raadeligst at forene det med det apostoliske Sæde, saaledes som vi ogsaa ved nærværende Brev gjør" etc.

Dette Diplom sætter os istand til med nogenlunde Nøiagtighed at bestemme Tiden, da Nordmændenes fjerde Invasion fandt Sted. Alphons V var, da han fulgte sin Fader paa Thronen A. 999, endnu meget ung, omend ikke saa ung, som Pelagius fra Oviedo paastaar, nemlig kun 5 Aar; thi det er sikkert, at hans Fødsel indtraf tidligere end 992. Man kan saaledes antage, at han i 999 var omtrent 8 Aar gammel. Men nu siger han udtrykkelig i det ovennævnte Diplom, at han selv har udjaget Nordmændene; han maa saaledes dengang have været i vaabenfør Alder, hvoraf vi slutte, at Invasionen ikke har fundet Sted før 1008. Det er derimod meget rimeligt, at den har fundet Sted nogen Tid efter.

De Tuy's Bispedømme vedkommende Dokumenter give kun liden Oplysning herom. Biskop Viliulf bestyrede dette Dióces i 40 Aar, og det sidste Dokument, som bærer hans Underskrift, er af Aaret 999. Vi vide ikke, om hans umiddelbare Efterfølger var en vis Alphons; men det er sikkert, at før Tuy blev ødelagt, har denne By haft en Biskop ved Navn Alphons. Dette fremgaar af et Diplom af Aaret 1122, hvor der ogsaa er Tale om Nordmændenes Indfald, hvilket her siges at have fundet Sted kort Tid efter denne Alphons's Død. Navnet paa den Biskop, der blev taget tilfange af Nordmændene, er os ubekjendt.

Der er saaledes intet til Hinder for at antage, at Byen Tuy er bleven plyndret af Nordmændene omkring Aaret 1012. Naar dette forudsættes, vove vi at tilføje, at Nordmændenes Høvding paa dette Tog har været den berømte Norske Viking Olaf Haraldssøn, der senere regjerede over sit Fædreland. Kanoniseret et Aar efter sin Død blev denne Olaf Norges Skytshelgen, og snart blev en Mængde Kirker indviede til ham, ikke blot i Norden, men ogsaa paa de britiske Øer, i Holland, ja endog i Rusland og i Konstantinopel.

Det var en Helgen af et ganske eiendommeligt Slag. Viking fra sit tolvte Aar havde han allerede gjort Herjetog i Sverige, paa Øsel, i Finland og Danmark, da han ankom til Hollands Kyster. Den blomstrende Handelsstad Thiel lokkede ham her ved Udsigten til et rigt Bytte, og, efterat være seilet opad Waal, bemægtigede han sig Byen uden Sverdslag, da Beboerne havde taget Flugten ved hans Komme. Byen blev plyndret og lagt i Aske; men af Agtelse for Religionen skaanede Sørøverne Kirken Sanct Walburg; efterat have slaaet Portene ind, heder det hos en samtidig Forfatter, lode de sig nøje med at borttage Klædningsstykkerne og Alterets Prydelser, med andre Ord, alle Gjenstande af noget Værd. Det synes dog, som at de herved gik frem paa en mindre lemfældig Maade; thi i den følgende Tid saa Biskoppen af Utrecht, Adelbold, sig nødt til at lade Kirken opbygge fra nyt af. Det følgende Aar kom Olaf Haraldssøn tilbage med alle Skibe og naaede, efter at have vundet en Sejr over Hollænderne, der søgte at spærre ham Veien, helt op til Utrecht. Ved hans Nærmelse havde Indbyggerne sat Ild paa Forstadens Huse af Frygt, for at Vikingerne skulde sætte sig fast her. Olaf tilkjendegav dem sin inderlige Bedrøvelse herover. „I have ingen Grund haft", lod han dem sige, „til at ødelægge Eders Forstad. Det har aldrig været min Agt at gjøre Eder noget ondt. Hvorledes skulde en saadan Tanke opstaa hos mig, da I have en Biskop, hvem jeg ærer som en Helgen. Alt hvad vi ønske, jeg og mine Staldbrødre, er, at I ville tillade os at komme ind i Byen, for at vi kunne forrette vor Bøn i Eders Kirker og skjænke dem vore Gaver." Men Utrechts Indbyggere satte som forsigtige Folk ingen synderlig Lid til Nordmændenes Fromhed, og maaskee saa de deri kun et af hine hyppigt brugte Krigspuds, ved hvis Hjælp Vikingerne vare trængte ind i mangen en By, som de derpaa plyndrede. De gav dem til Svar, at de ikke kunde tilstede bevæbnede Mænd inden sine Mure, og, det være sig nu af Agtelse for den hellige Biskop (som en Lovtaler af denne sidste forsikrer) eller fordi han ikke saa sig istand til at tage en saa vel befæstet By som Utrecht dengang var, nok er det, at Olaf vendte tilbage og sejlede ud i Havet.

England, hvor den svage og uvirksomme Ædhelred paa denne Tid var Konge, blev nu Skuepladsen for hans Bedrifter. I Aaret 1011 indtog han, i Forening med den Danske Kong Svens Jarl Thorkell, den vigtige By Canterbury, som havde negtet at udrede den Tribut, som de havde forpligtet sig til at betale Danerne. „Hulde Drot", sang senere hans Skald Ottar Svarte, „ved Morgentid trængte Du ind i det store Cantareborg, Flammer og Røg spillede om Husene. Du Heltes Ætling, du raader for Sejren. Jeg har hørt sige, at Du forkortede mange Mænds Liv." Virkelig var ogsaa Slagteriet ligesaa frygteligt som Ildebranden, hvilken, efter en samtidig Hagiographs Ytring, lignede Trojas Brand eller Roms under Keiser Nero. Forgjæves styrtede den for sine Dyder og sin høje Alder almindelig ærede Erkebiskop Ælpheah sig imod Barbarerne og bønfaldt dem om at skaane hans ulykkelige Hjord: han blev et Offer for sit Mod. Vikingerne grebe ham, sammensnørede hans Hals for at hindre ham fra at skrige, sønderreve hans Kinder med sine Negle, sloge og sparkede ham, hvorefter de slæbte ham foran Kathedralkirken, forat han kunde blive Vidne til den Skjæbne, som forestod denne Bygning, i hvilken Munke, Kvinder og Børn havde søgt et Tilflugtssted. Risknipper vare allerede ophobede rundt om Muren; herpaa blev der nu sat Ild under Udstødelsen af vilde Skrig, Flammerne naaede snart Taget. Nedstyrtende Bjælker og Strømme af smeltet Bly nødte de Ulykkelige, som befandt sig indenfor, til at forlade Kirken; men efter hvert som de gik ud, bleve de nedsablede af Vikingerne for Erkebiskoppens Øine.

Ælphea's Liv blev sparet i flere Maaneder. Normannerne, som havde kastet ham i et Fangehul, haabede, at han vilde betale dem den uhyre Løsesum, som de krævede af ham; men for at tilfredsstille dem havde Erkebispen maattet plyndre Kirken, og han afslog derfor at gjøre det. Hans Haardnakkethed forbitrede Normannerne, og en Dag, da der var kommet til dem fra Danmark endeel Tønder med Viin, hvormed de gjorde sig tilgode, lod de Erkebiskopen hente for at more sig med ham efter Maaltidet. „Guld, Biskop!" raabte man til ham fra alle Kanter, saasnart han var kommen, „Guld, eller vi skulle handle saaledes med Dig, at Du vil blive berømt over hele Verden."

Udentvivl uvidende om, at de vare drukne, begyndte Bispen at tale til dem om det guddommelige Ords Guld, som han udtrykte sig, og at true dem med en skrækkelig Straf, saafremt de vovede at dræbe ham. Neppe havde han endt sin Tale, førend Normannerne begyndte at brøle som vilde Dyr og kaste Been og Stene paa ham. Den ulykkelige Olding styrtede til Jorden og mishandledes paa den skrækkeligste Maade, da en Dansk, hvem han havde døbt, af Medlidenhed gav ham Naadestødet. (1012).

Kirken betragtede Elphea som en af sine Helgener; men ikke mindre Olaf Haraldssøn, der var blandt hans Mordere.

Nogen Tid efter Erkebispens Død drog Olaf atter ud paa Havet for at fortsætte sit vante Haandverk. — Det var paa dette Tog, at han kom til Spaniens Kyster. For nogle Aar siden ere vi komne i Besiddelse af et udtrykkeligt Vidnesbyrd herom. Dette findes i en Norsk Krønike, som er skrevet paa en af Orknøerne, og som en udmærket fortjent Lærd, Munch i Christiania, for første Gang har udgivet i 1850 *). Forfatteren af denne Krønike beretter, at Olaf Haraldssøn herjede i Bretagne og i Spanien, hvor han vandt flere Sejre. „Olavus interim Britones debellat et usque Hispaniæ partes profectus ibique clarissimos suæ victoriæ titulos relinquens rediit in Daniam etc. Og, da nu Tiden for dette Olafs Tog falder sammen med Tiden, da Tuy blev ødelagt, tage vi ikke i Betænkning at sige, at det var ham, som plyndrede denne By og tog Biskoppen tilfange. Har denne Sidstes Skjæbne været mindre haard end den ulykkelige Elphea's? Vi vide det ikke; men Biskoppen maa enten være bleven solgt som Slave eller dræbt, thi det synes, som at han ikke siden er bleven gjenseet i Gallizien.

Vi have sagt, at der saavidt os bekjendt kun existerer et eneste positivt Vidnesbyrd om, at Olaf paa denne Tid har været i Spanien. Der gives dog andre Vidnesbyrd, som ikke ere uden Betydning, og, da den ovenciterede Krønike, hvorvel øst af gode Kilder, først er bleven nedskrevet i det fjortende Aarhundrede (Munch antager dog, at den fornemste Deel er forfattet omkring Aar 1300), vil det ikke være overflødigt at citere dem. Her møder os først Osbern, Elphea's Biograph, som, idet han beretter, hvorlunde denne hellige Mands Mordere bleve haardt straffede af Himmelen, siger, at to af deres Flokke, den ene paa 40 Skibe, den anden paa 25, droge til langt bortfjernede og ubekjendte Egne, hvor de bleve tilintetgjorte af Indbyggerne. Maaskee var den ene af disse Flaader Olafs, og det ene af disse „langt bortfjernede og ubekjendte Lande“ Spanien, som man paa hiin Tid kun kjendte lidet til i England. Vistnok blev Olafs Skare ikke tilintetgjort, men den blev dog udjaget af Alphons V, og man maa ikke glemme, at den fromme Osbern er tilbøjelig til at overdrive, naar han derved tror at kunne forhøje Glandsen af den Helgen, til hvis Forherligelse han skriver.

Et andet Vidnesbyrd er mere omstændeligt og beviser, som det forekommer mig, at Olaf er draget længere med sin Flaade end til Minho's Munding.

Dette Vidnesbyrd findes i den islandske Saga, som bærer den berømte Vikings Navn, og Indholdet af den Fortælling, som jeg her sigter til, findes allerede i den Redaktion, som efter de Norske Historikeres skjønne Undersøgelser er den ældste, som vi besidde. I sin nuværende Form skriver denne Redaktion sig fra den anden Halvdeel af det 12te Aarhundrede, men der existerer Fragmenter af en endnu ældre Redaktion, der synes at tilhøre første Halvdeel af det 12te Aarhundrede. Beretningerne i denne Saga fortjene saaledes at tages i fortrinlig Betragtning, om ikke paa Grund af andet, saa dog paa Grund af sin Ælde. Karlsár nævnes her som det yderste Punkt, til hvilket Olaf er kommet paa dette Tog, og vi skulle nu undersøge, hvad der maa forstaaes ved dette Navn.

Schøning har formodet, at det skulde være Minho. Vi ville ikke opholde os videre ved denne Konjektur; thi, hvorvel vi ere overbeviste om, at Olaf har været ved Minho, indsee vi dog ikke, af hvilken Grund Nordmændene skulde have givet denne Flod Navn af Karlsár. I et meget lærd Verk, nemlig det geographiske Lexikon, der udgjør 12te Bind af „Scripta historica Islandorum“, finder man en derfra ganske afvigende Forklaring. Forfatterne af dette fortjenstfulde Arbejde oversætte Karlsár ved Karls Elv og fremsætte, støttende sig til, at de Nordiske Folk havde for Sædvane at forandre Navne paa fremmede Steder til Navne, som for dem havde en vis Betydning, den Formodning, at der ved Karlsár eller Karls Elv forstaaes Garonne. Deres Mening er bleven adopteret af de norske Lærde, Munch, Keyser og Unger.

Uden at ville benegte Rigtigheden af den Sætning, som disse Forskere have gjort til sit Udgangspunkt, maa jeg dog bemærke, at Beretningens hele Indhold ikke tillader os at tænke paa Garonne. Sagaen siger udtrykkeligt, at de Mennesker, som bo omkring Karlsár, ere Hedninger eller Afgudsdyrkere, og, hvad saa end Forfatterne af det geographiske Lexikon sige, kunne vi dog ikke medgive det som sandsynligt, at Olaf og hans Staldbrødre, der vare christne (hvorvel maadelige Christne) have betragtet Indbyggerne i Bordelais som Afgudsdyrkere. Dernæst er Egnen om

Kongebroen i Prag. (Se sidste Side).

Karlsár aabenbart et fairy-land, som Engelskmændene sige, et Feeland; thi Olaf møder der to Uhyrer, som han dræber, et uhyre Vildsvin og en Havfru, hvem Indbyggerne dyrkede som sine Skytsguder. Er det nu sandsynligt, at Nordmændene have henlagt sit Feeland i Frankrige paa Garonnes Bredder? Jeg tror det ikke; Frankrige, hvor de havde været saa ofte, lignede dertil altfor meget de øvrige christne Lande, i hvilke de herjede. Endelig siger Sagaen, at Olaf i Karlsár oppebiede en gunstig Vind for at passere Strædet ved Gibraltar. Der kan saaledes ikke være Tale om Garonne; ingen fornuftig Mand vilde i Mundingen af denne Flod oppebie en gunstig Vind for at seile ud i Middelhavet; man maa derimod tænke paa et Sted i Nærheden af Gibraltarstrædet.

Efter min Mening sigtes der til Bugten ved Cadiz. Det er her at Skibene i Regelen oppebie en gunstig Vind til at sejle igjennem Strædet; her boede hedenske Folk, nemlig Muselmændene; thi som bekjendt betragtede de christne Folk paa hiin Tid Mahomets Tilhængere som Afgudsdyrkere; det er endelig her, at Nordmændene maatte henlægge sit Feeland; thi for dem var Cadiz, hvor de underlige „Blaamænd„ boede, ved Verdens Ende.

Det staar saaledes kun tilbage at forklare, hvorfor Normændene have givet Bugten ved Cadiz Navn af Karlsár.

Efter vor Mening bør denne Betegnelse ikke udledes af Personnavnet Karl, men af Fællesnavnet Karl, som i alle germaniske Sprog betyder en Mand eller en stor Mand. Naar Karlsár oversættes i Overeensstemmelse hermed, vil man med Lethed kunne forklare, hvorfor Nordmændene have givet Bugten ved Cadiz dette Navn.

Alverden har hørt Tale om Herkulesstøtterne ved Cadiz; men, uagtet de ofte nævnes hos klassiske Autorer, er det dog først hos arabiske Forfattere, at man erholder nogen Kundskab om dem. Araberne tjendte meget nøje disse berømte Støtter, som bleve staaende indtil Aaret 1145 og have givet meget detaillerede Beskrivelser af dem. De bestode af flere runde Piller af haard Steen, som vare nedrammede i Søen, den ene ovenpaa den anden. Enhver af disse Piller var 10 Alen i Omkreds og 6 Alen lang; de vare forbundne med hinanden ved Jern og Bly, og Bygningen var i sin Heelhed 40 eller efter andre 60 Alen høj, men uden Porter, saa at ingen kunde komme ind i den. Ovenpaa var der stillet en 5 Alen høj Broncestatue. Den forestillede en Mand med langt Skjæg, omgjordet med Belte og klædt i en Kappe, der rakte ham til Knæerne. Med den venstre Haand holdt han den ene Flig af Kappen mod sit Bryst, og i den højre, der var udstrakt mod Gibraltarstrædet, holdt han en Nøgle.

Man seer, at Benævnelsen Karlsár heraf med Lethed lader sig forklare. Denne kolossale Statue paa Herkulesstøtternes Spidse har maattet forbause Nordmændene, og det er ganske naturligt, at de have givet Bugten ved Cadiz sit Navn deraf *).

Maaskee tør man gaae et Skridt videre. Der er maaskee Grund til at antage, at Sagaen selv indeholder en Reminiscens af hiin Statue, hiin store Mand. Den beretter nemlig, at Olaf, da han laa i Bugten ved Cadiz, hvor han havde kjæmpet med Hedningerne, og hvor han ventede paa en gunstig Vind for at sejle gjennem Strædet, havde en højst mærkelig Drøm. En Mand af et majestætisk og frygteligt Udvortes viste sig for ham og bød ham, ikke at fortsætte sin Rejse. „Vend hellere tilbage til dit Fædreland; thi Du vil vorde Konge over Norge til evig Tid.“ Olaf meente, at denne Drøm kunde udtydes saaledes, at han vilde blive Konge over sit Fædreland, og at hans Efterkommere vilde følge ham paa Thronen. Han adlød det Vink, han havde faaet, og vendte tilbage.

Hvad der fornemmelig bevæger mig til at tro, at der paa dette Sted har foresvævet Fortælleren en dunkel Erindring om Statuen, er, at de arabiske Forfattere ogsaa knytte den samme Idee til Skikkelsens udstrakte Haand. De sige alle, at den udstrakte Haand betegner: „Vend tilbage derhen, hvorfra Du er kommen.“ Iøvrigt sætter jeg ikke megen Priis paa denne Bemærkning, og, dersom man heller vil, at en Engel har viist sig for Olaf, saaledes som Snorre Sturlassøn giver at forstaae, skal jeg ikke indvende noget derimod.

*) Symbolæ ad historiam antiquiorem rerum Norvegicarum, Christiania 1850.

*) Munch er i Det Norske Folks Historie II. 506, kommet til samme Resultat, at Karlsár har faaet sit Navn af Herkulesstøtten.

Great Eastern i Stormen Natten fra 13de til 14de September.

Great Eastern, Kjæmpen blandt Skibene, har paa sin sidste Tour til Amerika havt en ulykkelig Reise. Skibet afgik fra Liverpool den 10de Septbr. Allerede i de første Dage blev Kolossen kastet som en Fjerbold hid og did paa de huushøie Bølger, fordi den, som man troede, ikke havde Ladning nok og ikke stak dybt nok i Vandet. Under disse Omstændigheder indhentedes den Natten til den 14de Septbr. af en Storm, hvis Mage i Heftighed de ældste Matroser paa Skibet ikke havde oplevet. Et Øienvidne giver følgende Skildring deraf: „Søen brølede, Bølgerne optaarnede sig som Bjerge, og Skibet blev kastet hid og did, som om det

blot havde været et Nøddeskal. Matroserne faldt overende og en af dem forsvandt i en eller anden Fordybning. En Herre, som vilde gaae ned af Trappen, styrtede med stor Kraft hovedkulds nedover og landede under et Anretningsbord. Jeg troede, at han var død, men han slap derfra med et Saar i Hovedet. Kokken blev slynget nedover en Trappe og brak sit Been paa tre Steder. En Dame brak begge Arme i sin Kahyt. I det Hele forekom syv Arm- og Beenbrud.

Om Thee og Aftensmad kunde der ikke være Tale; thi Stormen blev altid heftigere. Jeg havde lagt mig paa min Sopha og var næsten sovnet ind, da jeg pludselig blev kastet midt i min Kahyt henimod Sengen. Den Magt, hvormed Skibet svinger sig op er ganske uimodstaaelig.

Endnu seent om Natten kom min Stewart og bragte den Efterretning, at Kapitainen vilde forsøge at vende Skibet og løbe ind i Havnen ved Cork (Queenstovn).

Paa mit Spørgsmaal om, hvorfor han da ikke strax gjorde det, hed det: han kunde ikke, da Skibet ikke lystrede Roret og det ene Hjul desuden var gaaet i Stykker, hvilket jeg allerede for længe siden havde sluttet af en eiendommelig Larm. Man havde sat Seil op, men de bleve sønderrevne tre Gange. Natten var forfærdelig. Gamle Søfolk meente, at et mindre stærkt Skib vilde være splintret i Stykker, og sagde, at de aldrig havde oplevet en slig Storm.

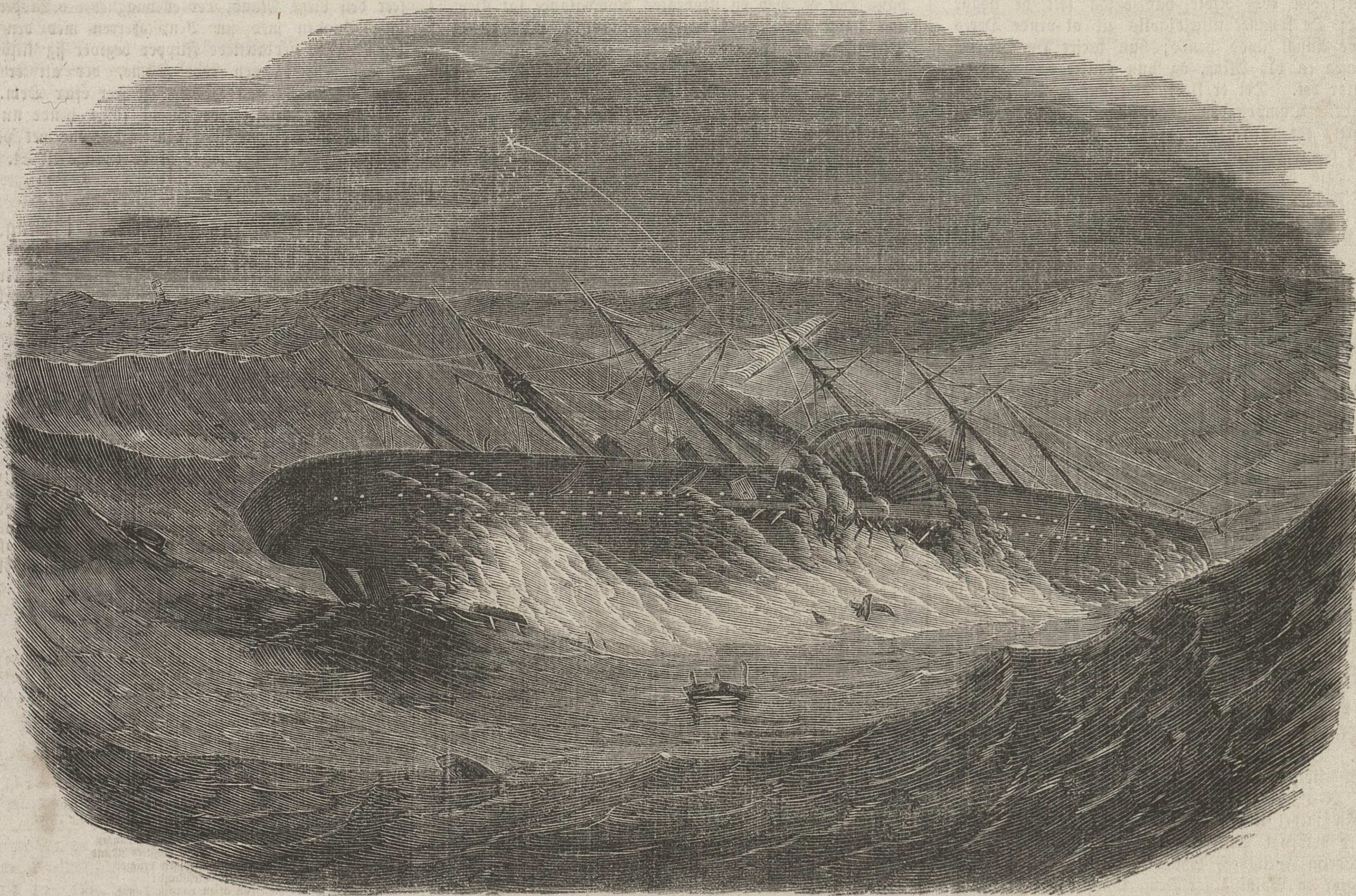
Midt under Havets Brølen og Stormens Piben blev jeg foruroliget af en Larm, som kom fra den første Spisesal, ved Siden af hvilken jeg havde min Kahyt. Det var som om Klippeblokke bleve slyngede hid og did af Vandet. Endelig lod min Nysgjerrighed mig ikke længere Ro i Sengen og fra Sidekahytten, der havde et Vindu ind til Spisesalen, blev jeg Vidne til et høist selsomt Skuespil.

Man havde troet saa fast paa, at Great Eastern var altfor stor til at blive rystet synderlig af Bølgerne, at man havde fæstet Borde, Bænke osv. kun ganske svagt med smaae Spiger til Gulvet. Alle Spiseborde vare styrtede om, ligesaa alle Stole. Tallerkener, Glasse, Flasker, Knive, Gafler, Terriner, Theekander, Vandkander, kort de mest heterogene Ting hvirvlede med en forbausende Voldsomhed imellem hverandre. Jeg kan ikke sammenligne det med andet end med den Ødelæggelse, som et Iisbrud foraarsager.

Om Morgenen havde Stormen endnu ikke lagt sig. Det var et temmeligt vanskeligt Arbeide at klæde sig paa; men jeg blev dog færdig dermed, da jeg vilde see, hvorledes det saa ud i de andre Dele af Skibet. Jeg hørte, at der i Salonen saa endnu forunderligere ud end i Spisesalen, og gik derhen. Bordene vare naturligviis alle styrtede om; en tung Plade af grønt Marmor gjorde i Forening med en Herres Næse et Angreb paa et af de største og skjønneste Speile; Næse og Speile kom tilkort, thi begge knustes. Ovnen var styrtet ned og havde revet op det smukke Tæppe. Der herskede overalt en forfærdelig Ødelæggelse, og da Skibet vaklede saa heftigt og Møbler bleve slyngede omkring som Bolde, var det farligt at gaae igjennem Salonnen. I Kahytterne saa det ikke bedre ud, end i Salonnen.

En Herre opfordrede mig til at kaste et Blik i Pakgodsrummet, da jeg der vilde faae et sjeldent Syn at see. Jeg klatrede nedad Trappen, som fører til det øverste Rum, og saa derfra ned i de lavere Rum. Vandet stod for høit i dette Rum og brusede som en Brænding ved Skibets Vaklen. Den store firkantede Aabning, gjennem hvilke vi vare komne ind i Skibet, var ikke bleven skruet fast til, men Døren dertil blot fæstet med Træplugger.

I dette oprørte Vand svømmede Levningerne af Pakgodset, Eiendomme til en Værdi af mange tusinde Pund bleve her ødelagte ved den mest uforsvarlige Skjødesløshed. Trækister vare knuste til Atomer og Alt var farvet blodrødt ved en Flaske Magentafarve,

Great i Eastern i Havsnød.

som en af Passagererne vilde tage med til Amerika. Læderkufferter saa ud, som om de havde ligget flere Maaneder i Vand, om end deres Laase endnu holdt. De fleste vare dog sprængte op, og deres Indhold hvirvlede rasende omkring. Hist svømmede kostelige indiske Schawler og kostbare Klæder, her zirlige Etuier, Sølvkar, Gulduhre, Armbaand, Guldkjeder, o. d."

Den 15de Septbr. lykkedes det endelig en amerikansk Ingeniør at forfærdige et Nødror, og ved Hjælp af det naaede Great Eastern den 17de til Quenstown (Cork Harbour) i Irland.

Skizzer fra London.

Af Israel Dehn (Frith. Fos).

X. En Penny-Baad.

(Sidste Skizze).

Lad os antage, at De i London er gaaet tilfods eller har redet fra Hyde Park Corner til Hjertet af City, at De har vugget Dem i en magelig Cabriolet, skumpet i en gammeldags Omnibus og faret frem paa Jernskinner. Der staar da kun eet Befordringsmiddel tilbage, som De endnu ikke har forsøgt. Det er Dampskibene, hvormed De for en Penny kan gaae fra London Bridge til Chelsea.

De gaar ned, jeg vil sige, ved Westminster Station. Igjennem en Trappe, der leder fra Broen, kommer De ned paa en lang Trætrappe, der ender i et Slags Bolværk, formet som en Baad. Det er en smuk Sommermorgen. De tænder en Cigar og sætter Dem paa en Bænk for at oppebie Dampbaadens Ankomst. Der findes adskillge Folk, som vente, foruden Dem selv. En tør Herre med en lang Hals og nedbrættede Flipper sidder paa Rækværket og læser „The Telegraph", som han just har kjøbt af den halte Mand, De nu seer komme hen imod Dem med Avisen i sin udstrakte Haand. Paa Bænken, hvor De sidder, er et ungt Fruentimmer med et Barn, som, til Trods for Moderens Hvisken og venlige Protest, kalder Dem Papa og vil gribe Dem i Barterne. Længst borte staar en Dame og en Herre klædte i Sorg. De ere begge to meget unge, næsten Børn, og De vender Dem om og tænker, hvor tungt det er for disse to, om de nu staae alene i Verden. Den unge Pige mærker, at De seer paa hende og tager Parasollen tilside. Hun viser Dem et interessant Ansigt, men hendes Blik udtaler alt Andet end Sorg; thi det siger Dem, at hun veed, hun er smuk, og at Sørgedragten klæder hende godt. Der er en ældre Gentleman, som De strax seer er mere vant til at kjøre i sin egen Vogn, end til at gaae med en Penny-Baad paa Floden, og han er ledsaget af sin Søn, en elegant ung Mand paa sexten eller sytten Aar, med fine aristokratiske Træk og medfødt Anstand i sit Væsen. Og der er en gammel Kone med Appelsiner, hvoraf De kjøber en, som en Foræring til Barnet paa Bænken, hvilket igjen har til Følge, at Moderen pudser Barnets Næse, for at gjøre det udvendigt værdigt til at modtage Gaven, og Scenen oplives endelig ved de to smaae Hunde, der under deres Leeg rende Folk paa Benene.

De har ikke ventet mange Minutter, førend De seer Dampbaaden stikke frem under Broen. Det er en meget lang smal Jernbaad, med Bænke langs hele Dækket. Den kommer med umærkelig Fart og tørner med Voldsomhed imod Bolværket, hvor De staar, men stopper pludseligt. En Trappe, der rulles paa Hjul, skydes ombord, og De venter til et Par Passagerer ere gaaede iland. Indskibningen af Selskabet, der skal ombord, foregaar i en Fart, og De begiver Dem skyndsomt agterud, for at sikre Dem en Plads. Det er imidlertid ikke nødvendigt, at De skynder Dem saa, thi det er meget tidligt paa Morgenen, og den egentlige Trafik er endnu ikke begyndt. Der er kun et Par Herrer fra Chelsea og Punliw, Forretningsfolk, der benytte Tiden til at læse Aviser, medens De gaae ned ad Floden, og en Dame i lyserød Kjole, der sidder længst henne ved Manden til Roers. Hun har et

Par Bøger i sin Haand og er utvivlsomt en Lærerinde, der begiver sig paa sin Timeundervisning. Damen er meget smuk, og hun tilkaster Dem et koket Blik, idet De sætter Dem et Par Skridt fra hende.

„Go ahead!" siger en liden Dreng i en strikket blaa Bluse, der befinder sig ved Aabningen til Maskinrummet, idet han efterkommer en Haandbevægelse af Skipperen paa Kommandobrættet, og Baaden sætter sig i Bevægelse.

De seer de to unge Mennesker klædte i Sorg staae tilbage paa Bryggen. De skulle med en Dampbaad en anden Vei.

De kjender allerede Selskabet ombord og begynder at see Dem om paa Bredden af Themsen. Nærmest den opdager De kun smudsige Huse, der vende Bagsiden ud til Floden, Gaardspladse med Linned, der er hængt op til Tørk, Kulmagasiner, Pakhuse og en Uendelighed af Skildter med alenlange Bogstaver. Alting, selv Linnedet, er sort af Røg, og De undrer Dem i deres stille Sind, hvorledes De tre nøgne Drenge derhenne ved Kuldepotet kunne tænke paa at bade sig i det mudrede Vand; de ville blive saameget smudsigere, naar de komme op igjen, som naar en Hund har været i Vandet og vælter sig i Støvet for at blive tør. Men Drenge ere ubegribelige Phænomener, tænker De, medens de smiler til Dem selv. Damen i den røde Kjole har ogsaa seet de nøgne Drenge; De kommer tilfældigviis til at vende Deres smilende Ansigt imod hende; hun dreier Hovedet fra Dem med en bly Mine, og hun smiler ogsaa, mens hun gjør det. Det er klart, hun ønsker, De vil tale til hende. Dampbaaden gaar under den næste Bro, og Røret, der er forsynet med en Knæk, lades ned, medens denne passerer under Buen. Herren med den lange Hals og de nedbrættede Flipper er endnu ikke færdig med sin Avis; han har sat sig paa den lille Hætte over Kahyttrappen, og, fordybet i Læsningen, bemærker han ikke Røret, der paa en foruroligende Maade nærmer sig hans Hoved. De finder Situationen altfor komisk, til at ville advare ham; Røret falder langsomt ned paa hans Hat, og trykker den over hans Ansigt. Men Herren med den lange Hals og de nedbrættede Flipper, der besidder megen Aandsnærværelse, begriber strax sin farlige Stilling, bukker sig og slipper med den Skræk, i et Par Sekunder at see Røret hænge som et Damokles Sværd en Tomme fra hans Næse. Passagererne lee; Damen i den røde Kjole benytter denne bekvemme Leilighed til atter at smile til Dem, men Herren med den lange Hals og de nedbrættede Flipper tager roligt sin Avis og fortsætter Læsningen, som om den hele Affaire ikke kom ham ved.

Baaden standser ved næste Station. Samme Scene i Afgang og Tilvæxt af Passagerer. Fruentimmeret med Barnet gaar i Land. De følger Dem med Øinene og seer, hvorledes Moderen peger paa Dem, medens hun staar øverst paa Trappen med Barnet paa Armen. De seer den halvgnavede Appelsin i Barnets Haand, tror igjen at høre Navnet Papa og undrer Dem, om det virkeligt altid er saa, at af de Uskyldiges Mund skal man faae Sandheden at vide.

„Go ahead!" raaber Drengen i den strikkede Bluse. De føler et voldsomt Stød, og tror, at Baaden vil blive slaaet til Atomer, men det betyder Ingenting. „Go ahead!" De er atter paa Farten.

En meget liden, gammel Kone med en stor sort Hat, et velbrugt Silkeshawl og en Bomuldsparaplui af betydelig Førlighed, kommer agter, hvor De sidder. Hun gjør en Bøining for Dem, som en Undskyldning, fordi hun er nødt til at uleilige Dem med at trække Deres Been til Dem, medens hun passerer, og med en veltilfreds Mine tager hun Plads imellem Dem og den røde Dame.

„Nei, er det ikke Mrs. Tott?" siger den ældre Gentleman, der tilligemed sin Søn har viist megen Interesse for Baaden, fra Dækket beseet Maskinrummet og iagttaget Færdselen paa Floden, og som nu kommer agterud. „Hvorledes lever De, min kjære Madame?" „Tak Helser, Sir! Formegen Artighed!" Og den lille Kone reiser sig og neier til hun synker ned til Ingenting. „Haaber, De befinder Dem vel, Sir!"

„Meget vel, Mrs. Tott!" Min Kone talte just om Dem igaar Aftes, og undrede sig over, at De ikke paa længe har seet ud til os. Hun har megen Forkjærlighed for Dem, som De veed, siden De har seet hende voxe op, og De saa mange Gange har baaret hende paa Deres Arme."

„Altfor megen Artighed, Sir! Har været plaget af Gigt i den senere Tid, men haaber snart at have den Ære." „Ja, kom snart, kjære Mrs. Tott," siger det unge Menneske, der staar bag sin Fader, men som den lille Kone i sin Befippelse ikke har bemærket; vi ville alle glæde os over at see Dem. De kan troe, lille Lucy er bleven en peen, høi ung Dame nu."

„Nei, er det ikke Mr. Alfred, ogsaa! De er altfor artig, Sir!" og den lille Kone neier igjen.

„Ja, lad det nu blive snart, Mrs. Tott! jeg skal iland her," siger den ældre Herre. „Det har glædet mig at see Dem." „Og mig ogsaa, Mrs. Tott; jeg skal hilse Søster Lucy fra Dem. God Morgen!"

„God Morgen, Gentlemen!" „Oh, de velsignede Gentlemen!" siger Mrs. Tott, idet hun fører Lommetørklædet til Øinene. „Oh!"

Den lille Kone fordyber sig i Betragtninger af en aldeles privat Natur, over de venlige Herrer, og De tager ikke mere Notits af hende. Dampbaaden fortsætter under alt dette sin Vei ned ad Themsen, med en Fart af tolv engelske Mile i Timen. De passerer andre Dampere, der ere for Opgaaende, og lægger bag dem smaa Baade, som skjæres saa nær, at De synes, de paa et hængende Haar vare blevne overskaarne. De passerer nok en Bro og standser igjen.

„Baad til Stepney, Commercial Docks og Greenwich! Baad byttes her, Gentlemen og Ladies." Ingen Passagerer gaae iland; der kommer to nye ombord. „Go ahead!"

De Nyankomne ere to unge Mennesker. Den ene er en bleg Mand med rødt Haar og røde rindende Øine; den anden, der har sort Haar og en nylig anlagt Mustache, seer meget vild og modig ud, og hans Hat er med en skjødesløs Nonchalance sat skjevt paa hans Hoved. Saa forskjellige de end ere af Person, have de dog to Ting tilfælles, først ved Dragten, thi begge have Stropper i Benklæderne, hvide Veste, smaa Spradestokke med Haandtaget formet som en massiv Læg med en meget liden Fod og Ankel, samt Lorgnetter, dernæst ere de begge berusede. De to unge Mænd, øiensynligt Boutiksvende, der have været paa Kommers om Natten, og nu komme for seent hjem, repræsentere de to første Stadier i Drukkenskaben, Faaret og Løven. Den blege Mand er meget sagtmodig og seer søvnigt hen for sig, medens han støtter sig paa det vilde unge Menneskes Arm. Den Sidste har fæstet sin Lorgnet i Krogen af det ene Øie, idet han kommer hen ad Dækket; men han har særdeles Besvær med at vedligeholde den vilde Mine paa samme Tid, som han ved krampagtige Muskeltrækninger bestræber sig for at hindre Lorgnetten fra at falde ned.

Den Modige kaster et udfordrende Blik paa Dem og de to Damer ved Siden af Dem, idet de gaae forbi.

„Prægtig Nat", siger han med de rindende Øine, idet de sætte sig nær den røde Dame. „Det undrer mig ellers, hvad gamle Dabinson vil sige?"

„Jeg forstaar Dem ikke, Sir!" siger den Modige, idet han giver sin Kammerat et Puf. „Ja, det var en herlig Kommers!"

„Jeg gav ikke mindre end sex Flasker Champagne."

Han med de rindende Øine, der sandsynligviis veed, at Ytringen ikke medfører fuldkommen Sandhed, har Intet at bemærke dertil, og den interessante Konversation gaar i Staae. Men den Modige er sig bevidst, at han har sagt Nok til at indgyde Damen i den røde Kjole en begrændset Agtelse og Kjærlighed til sin Person, hvis Aarsag han støder hende paa Foden med sin Spradestok, for at vise, at han ikke er utilbøielig til at indlede et nærmere Bekjendtskab. Damen reiser sig og sætter sig paa Deres venstre Side, hvorpaa den Modige seer meget flau ud.

Pludseligt vaagner Mrs. Tott af sine Drømmerier. „Det er da forfærdeligt, hvor lang Tid Dampbaaden tager, for at gaae til St. Paul. Jeg kan ikke see Spingenten."

„Nei, naar De seer den Vei, Madam", siger den Modige.

„Vi have vel ikke passeret, vil jeg haabe! Og jeg, som skulde til Greenwich!"

„De kommer der nok med Tid og Stunder, Madam."

„Ak, jeg Ulykkelige, jeg vil komme for seent! Hvad skal jeg gjøre?"

„See Tiden an, Madam! siger det blege unge Menneske. Saa gjør jeg." Han tænker paa Mødet med sin Principal, stakkels Mand.

De søger at gjøre den lille Kone indlysende, at hun kun vil gjøre en liden Extratour til London Bridge og kan træffe en ny Dampbaad til Greenwich, saasnart hun kommer op igjen. Men den Tanke at være opbrusende er altfor nedslaaende, hun formaar ikke at holde sig stille paa sin Plads, men gaar uroligt forud, for at see, om man snart er ved Maalet.

Det blege unge Menneske, der siden sin sidste Bemærkning er bleven meget stille, lukker de rindende Øine og blunder. Den Modige læner sig over Rælingen og fordyber sig i Betragtning af imaginære Gjenstande i Skinnet langs Dampbaaden.

De sidder taus ved Siden af Damen i den røde Kjole. Pludseligt føler De, at en Gjenstand falder ned paa Deres Been. Damen har tabt sin Bog; De bukker dem begge samtidigt for at tage den op, og De kommer til at berøre den røde Dames Haand.

Det lykkes Dem at gribe Bogen først, og De rækker hende den med et høfligt Buk. Hun seer smilende paa Dem.

„Skal De langt? Madame!" spørger De i en sagte Tone.

„Til City, Sir! jeg tilbringer et Par Timer der hver Morgen."

„Og De gaar altid med Dampbaad?"

„Sommetider tager jeg med Omnibus, men naar det er saa smukt Veir som idag, foretrækker jeg Farten paa Floden. Skal De ogsaa til City?"

„Ja, jeg skal ogsaa opholde mig der et Par Timer idag. Jeg vilde i Sandhed betragte det som et heldigt Træf, om jeg havde den Ære at møde Dem paa Tilbagetouren."

„Jeg gaar tilbage præcis Klokken et Kvarteer over elleve. Det skulde være besynderligt, om De netop var færdig til den Tid."

Dampbaaden tørner imod Bryggen. De reiser Dem Begge. „Sagde De Klokken eet Kvarteer over elleve?" „Ja, præcis! God Morgen, Sir!" og Damen i den røde Kjole gaar.

De standser lidt, efter at være kommen i Land, seer den blege Mand, der er vaagnet ved Stødet, forlade Baaden med sin Ven, Herren med den lange Hals og de nedbrættede Flipper begiver sig iilsomt op af Trappen, og den røde Dame, der alt er langt borte vender sig paa Hjørnet og seer efter Dem. De har megen Tilbøielighed til at følge hende nu, men venter, til De har seet den lille Kone vel placeret agter i Baaden, der tager hende tilbage til St. Paul.

Den store Bro over Elben i Prag.

Vi have ovenfor efter Illustration gjengivet et Nummer af Maleriudstillingen i Antwerpen, „Die Königsbrücke" i Prag, Maleri af Stroobant, hvilket roses som et meget vellykket Arbeide blandt denne Udstillings Malerier.

Norge.

Christiania. Den 23de begav Studenterne og en stor Deel ældre Akademici, i det Hele henved 500, sig med Sangforeningen i Spidsen i Procession ud til Professor Hansteen i hans Bolig for at bringe ham sin Afskedshilsen i Anledning af hans Fratræden fra Universitetet. Efter en Tale af Studentersamfundets Formand Kand. Schweigaard blev afsungen følgende Sang af Welhaven:

Som Aftensol paa Skovens Kroner,
med Efterskin af Dagens Lyst,
der vækker mildt til ømme Toner
en vinget Sangerskares Røst,
saa er din Kveld den gyldenklare,
saa vinker den veemodig glad,
og skinner for de Unges Skare,
og aander nu i deres Kvad.

Velsignet var din Dag i Norden
med Daad der sendte vidt sin Glands,
med frodig Sæd for Fosterjorden,
med Immergrønt til Norges Krands.
Og som din Sommersol er steget,
med Lys for Forskeraandens Flugt,
har og dens milde Straaler leget,
hvor Lunden gjemmer Iduns Frugt.

Mens høit dit Dagverks Ære klinger,
Fra Fjeld og Dal, fra Rygtets Mund,
af Hjertets Fylde Sangen bringer
et Offer til din Aftenstund:
Et Nyn kun af en vaarlig Tunge,
og dog en Sødme for din Sjel,
at du er elsket af de Unge
saa varmt som du er aldersfæl.

Dit Navn skal leve og forynges,
mens Slægter synke hen i Støv,
og friske Roser altid slynges
i din Erindrings Egeløv,
og liftigt og med Fryd vi ane
den Vellyd i din Mindesang,
hvis Tone, paa din Æresbane,
fra unge Hjerters Hyldest klang.

— DD. KK. HH. Prinds Oscar og Prindsesse Sophie med Famlie ankom den 17de Oktbr. til Nizza.

— Bureauchef L. Eger er konstitueret som Zahlkasserer paa 3 Maaneder.

— Anden-Tømmermand paa Skibet Gerd, Henrik Rummelhoff, der skal have udført Skibets Boring, er anholdt i Amsterdam og foranstaltet transporteret hid.

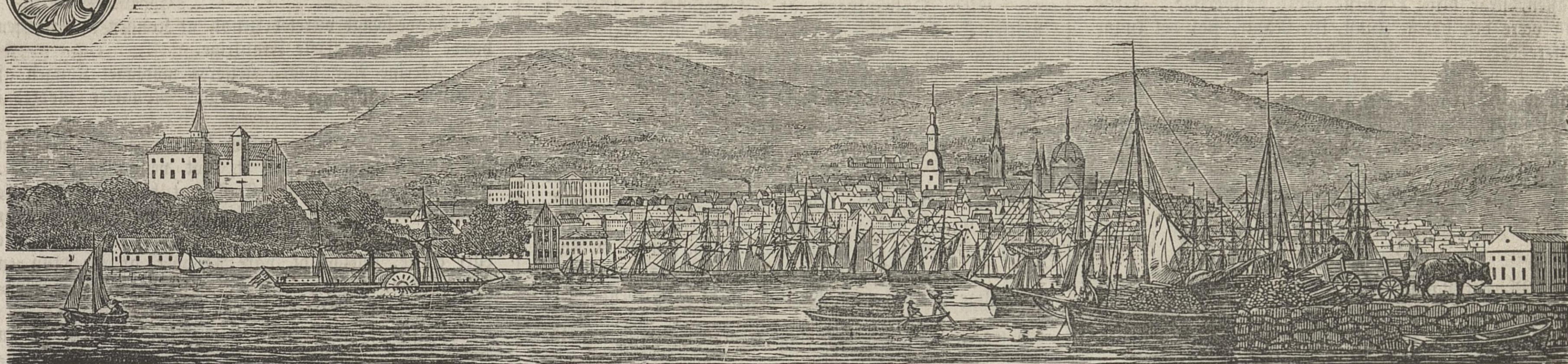
— Fru Michaëli gav i Mandags Koncert i Frimurerlogens Festivitetslokale og i Fredags i Theatret, begge Gange for fuldt Huus og med overordentligt Bifald. Efter Koncertens Slutning i Fredags bragte Studenterne hende en Serenade udenfor hendes Bolig.

☞ **Expeditionen for Illustreret Nyhedsblad er tilflyttet Gaarden No. 10 i Prindsensgade, skraas over for Kreditbanken.**

☞ **Bladets Redaktør P. Botten Hansen er flyttet til Skrædder Egers Gaard i Dronningens Gade, 2den Etage.**

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 44. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 3die November 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

I Schweitz.

Reisebilleder af Kapt. J. G. Smith.

II.

En Pension er et Hotel, beregnet paa et langvarigere Ophold, hvor man i nogen Grad lever en famille, har daglig selskabelig Omgang fra Morgen til Aften om man vil og hvor man altsaa har rig Anledning til at støde paa alleslags Folk ligefra Prindsen og Hertugen til den rigblevne Parvenu. Lader os kaste et Blik paa dette Liv. Støvet og træt ankomme vi og anvises et Værelse, saa godt som det haves for den Penge, som man har Raad til at afsee. Man tømmer sin Kuffert i de rummelige Skuffer, man breder sine Toiletsager æsthetisk ud paa Toiletbordets hvide Dug, man vadsker og pudser sig og iſører sig sine mere fashionable Klæder; saa gjør man sig det bekvemt, aabner Vinduet og betragter den foranliggende Scene. Det er ved Aftentid; Solen daler og forgylder die Jungfraus sneedækkede Top, som hæver sig henved 13,000 Fod i Veiret og synes at ligge meget nær i den Slugt mellem høie Fjelde, blandt hvilke denne herlige Kjæmpe rager op. Det er et vidunderligt Syn; Du kan drikke din Sjel fuld deraf; der staar den rolig og majestætisk som en Engel i Solen og peger opad mod Ham, som dannede dets Former. D.tte Syn har Magt til at samle de adspredte Tanker; det overvælder ikke, det beroliger og giver det higende Hjerte en Forsmag paa den Fylde af uendelig Storhed, hvormed det engang skal mættes. Og udenfor dine Vinduer hilses Du af de kjære Blomster; de staae der og dufte medens Insekterne summe blandt Espaliets frugtbetyngede Grene. Længere henne seer Du Grupper af pynteligt klædte Herrer og Damer i livlig Konversation, snart et fortroligt spadserende Par, snart en eensom Vandrer i Haugens skyggefulde Partier, og saa høres Signalet til Aftenmaaltidet; thi Mørket begynder at falde paa. Du arrangerer Dig altsaa og iler afsted deels for itide at opsøge den Dig ved Nummer anviste Plads ved Bordet, førend de andre Gjæster komme, deels for at blive mindre bemærket; thi den er altid ubehagelig den første Indtræden blandt lutter Fremmede, der dog alt danne etslags sluttet Selskab og derfor med Nysgjerrighed betragter enhver Nyankommen. Men i og for sig selv gjør det derimod et godt Indtryk at komme ind i Spisesalonnen; den dufter af Blomster og anden Vellugt, og det stadseligt opdækkede og vel besatte Bord staar der med sine 40 à 50 Kouverts og taler et meget forstaaeligt Sprog til den Hungrige. Neppe har Du fundet din Plads, førend den Ene kommen efter den Anden. Der kommer den gamle, venlige Hertug af Serra di Falco med en Prindsesse under hver Arm, de sætte sig øverst ved den ene Fløi; ved den anden sidder en engelsk Ambassadør med Familie, paa Midten sidder en russisk Diplomat med langt sort Skjæg og en alvorlig Mine; ved hans Side en udmærket smuk Dame det er hans Hustru. Pladsene fyldes efterhaanden med Repræsentanter fra de forskjelligste Nationaliteter og Samfundsklasser og saa høres der en Summen i mange Slags Tungemaal, som blande sig med Gaflers og Knivers behagelige Talerkenmusik. Snart har ogsaa Du stiftet et foreløbigt Bekjendtskab med dine Sidemænd og vis à vis og saaledes forløber Maaltidet. Derefter begiver man sig op i Selskabssalonnen, hvor man fortsætter Konversationen og Bekjendtskaberne. Forekommenhed og høflig Velvillie møder Dig gjernest her, hvorhen Du vender Dig, og den gamle Serra di Falco overgaar dem alle; han er ikke nedladende, men jevn og gemytlig mod Enhver uden væsentlig Forskjel. Den Mand, siger han, som fødtes til større Rang og Rigdom og som nyder flere Forrettigheder end Andre, skylder ogsaa Samfundet den størst mulige Dannelse, Høflighed og Gavmildhed for at blive taalt; dette var hans Valgsprog, og det syntes at være vel tænkt, talt og gjort; thi hvis man træffer Arrogance og Borneerthed der, hvor man netop venter at finde det Modsatte, bliver det for de Fleste dobbelt modbydeligt. Saaledes gaar da Aftenen hen under de Afvexlinger, som Omstændighederne kunne foranledige og Musiken bidrager her som overalt ikke mindst til den behagelige Stemning. Snart vugges Du i Phantasien paa Lagunens Smaabølger; den deilige venetianske Folkesang „La Biondina in gondoleta“ fører Dig derhen; snart foredrager en italiensk Donna en eller anden af Verdis moderne Melodier og atter synger en tydsk Dame en herlig Sang af Schubert; saa gaar det atter løs paa Konversationen eller Nogen forelæser et smukt lidet Digt, eller man afbrydes ved en Kvartet af indfødte Natursangere, som gjerne indfinde sig om Aftenerne udenfor Hotellernes Vinduer. Imidlertid bliver det Sengetid og man begiver sig til Hvile. Den næste Morgen er man atter paa Benene i god Tid og iler til Vinduet for at aabne det og lade den friske Luft trænge ind; men kommer Du først did, da er det ikke let at løsrive Dig. Der staar atter die Jungfra saa skjær og hvid i den rene, klare Morgen; man bliver aldrig træt af at see paa den; dog, — atter fængsles Du af hundrede andre Ting, som oplive dit Sind. Schweitzerlandets saftige Vegetation, Duggen, som glitrer i Græsset, Blomstergrupperne, de travle Insekter, de rige Frugttræer, Alleerne, som krydse hverandre, Hotellernes Rader, Kirketaarnet, Landsbyen, det hele varierede, smilende Landskab som ligger foran Dig, den lette, blaa Æther derovenover, Alt dette giver Beskueren Stof nok til stille Betragtning — og denne første Dagens endnu noget kjølige Time, naar Kjærlighedens Aande fylder baade Dig og selve Naturen med Friskhed og Liv, vidner atter og atter for din Sjel om Sandheden af de deilige Ord: „Guds Godhed er hver Morgen ny“. Saa samles man til Frokostbordet og sparer ikke den klare, velsmagende Honning, som i saa rigelig Mængde forbruges i Schweitz; saa kommer man overeens om de Udflugter, som den Dag skal foretages, og snart spredes man i Partier rundt om i Egnen, førend Dagen bliver for varm. I Udlandet drive mange Adelsmænd og rige Herrer et eller andet Studium eller en Kunst con amore for at fordrive Tiden paa en interessant og udviklende Maade, ja endog Damer omfatte f. Ex. Botaniken med Forkjærlighed. Enkelte drage da altsaa afsted, drevne af deres Yndlingsstudium, snart for at iagttage Bjergenes Formationer og Art og for at samle Mineralier; disse ere da forsynede med Hammer og andet mineralogisk Verktøi; Andre medtage deres Herbarieskrin og give sig ikke, førend de have indsamlet mangenen sjelden Blomst og Urt fra Høifjeldene; atter Andre og helst engelske Damer slaa sig ned her og der for at tage Skizzer; Du seer dem næsten overalt, hvor der er et smukt Punkt, disse slanke, raske, vakre Damer med deres Mapper foran sig; en omhyggelig Opdragelse har udviklet Evnen til at opdage det Skjønne i Naturen og med sand Begeistring omfatte de den. Hist seer man Nogle tilfods, Andre tilhest eller i Vogn at sætte afsted henad Chausseen til Lauterbrunnen for i det Indre af den trange Dal at bestige et høiere Bjerg, hvorved man kommer die Jungfrau paa meget nært Hold; de Mageligste, de Ældste eller de meget Svagelige blive hjemme, slentre lidt om i Alleerne og hen til de andre Pensioner, hvor de træffe Venner og Bekjendte, hvor der er større Liv og hvorfra man bedre kan iagttage de Reisendes Strøm; endelig kan man finde nogen eensom Dame, siddende i Træernes Skygge i Haugen, læsende en eller anden ny sentimental Roman, eller med det velsignede Haandarbeide, som ved saa mange Leiligheder er saa fortræffeligt at tage til. Saa kommer Middagen; da ere de Fleste tilbage, gjøre deres Toilette og indfinde sig atter paa Signalet i den kjære Spisesalon, som altid seer saa tækkelig og indbydende ud, allerhelst naar man har gjort Udflugter. Saa begynder Spisningen og Passiaren; Enhver har gjernest oplevet saameget, og Enhver sætter rimeligviis en saa pikant Sauce derpaa, som han kan. Derpaa serveres Kaffeen og saa tager man sig sin lille Siesta, hvis man behøver det, hvorefter Aftenen passeres som den foregaaende. Saaledes gaar Dagen hurtigt og hyggeligt og sjeldent afbrydes den gode Tone blandt en Samling af Mennesker, hvor Velvillie, Forekommenhed og Høflighed synes at være en stiltiende Overeenskomst under det korte Samvær af kun een Maaneds Tid eller derunder.

Rose Chéri.

Den franske Scene har lidt et Tab, som vil blive saare vanskeligt at erstatte, maaskee ligesaa vanskeligt som Rachel's, skjønt den franske Nation snarere synes at maatte kunne frembringe kvikke, gratiøse Talenter som Rose Chéris, end den alvorlige Genialitet, som Enhver lod sig gjennemryste af, hvem den Lykke forundtes at see Rachel. Rose Chéri døde nogle Maaneder efter Scribe, hvis bedste Fortolker hun havde været, og blev som han begravet i Skylregn, ledsaget af alt hvad Paris indesluttede af Celebriteter. Baron Taylor sagde ved Graven, at Théatre français, der har Ret til at løse enhver Kontrakt med andre Theatre, i 1847 havde gjort den store Skuespillerinde glimrende Tilbud, men at hendes Svar havde været, at hun var bundet til Gymnase ved sin Ære og alle sine Interesser. Som bekjendt var hun gift med Gymnases Direktør. Theatret udgjorde altsaa ligesom en Deel af hendes Privatliv.

Hvad der foruden Tabet af den henrivende Kunstnerinde selsomt har bevæget Pariserne, der ere saa vanskelige at bevæge, er at hun døde for at frelse sit Barn, der var angrebet af en smitsom Sygdom. „Lad mig dø, blot han lever!“ var hendes Ord, og det skeede som hun vilde. Barnet lever og den ømme Moder er død blot 37 Aar gammel.

Efter at have spillet i Scribes Stykker, indtil Publikum kunde dem udenad, har Rose Chéri især glimret som Clarisse Harlow, i hvilken Rolle man pludselig saa den naive unge Pige forvandlet til en alvorlig Puritanerinde, samt i Alexander Dumas Søns demi monde, hvis elegante Synderinde hun har givet til Mesterskab. I disse Roller vil hun vanskeligen kunne erstattes, thi man maa have et saa uplettet Rygte som Rose Chéris, for at fremstille disse Damer, som, dersom Skuespilleren kan forvexles med Masken, strax blive i høieste Grad anstødelige. Dette maa være den høieste Kunst, ikke Natur, skal det kunne passere Scenen. — Rose Chéri var ligesaa agtet som beundret, og det er en sand Lykke for Theatret hvergang et anerkjendt Talent ogsaa hædrer sin Stand ved private Dyder. Mangen gammel Fordom rystes derved, om den end er vanskelig grundig at udrydde.

Norske Statsraader.

III. O. V. Lange.

Otto Vincent Lange, Søn af Sogneprest til Jevnager Johan Jørgen Lange († 1814) og Dorothea Helene Larsen, er født paa Jevnager Præstegaard den 30te November 1797. Efter i nogle Aar at have gaaet paa Kongsbergs Middelskole, som dengang bestyredes af den senere som Agronom bekjendte Jacob Sverdrup, blev han indsat i Christiania Kathedralskole, hvorfra han dimitteredes i 1814 og underkastede sig Examen Artium med bedste Charakteer, og i 1816 anden Examen med samme Charakteer. Han studerede nu i et Par Aar Theologi og hørte flittigen Hersleb og Stenersen. Men i Begyndelsen af 1818, som han netop forberedede sig til den theologiske Embedsexamen, fulgte han en Opfordring til at antage en Huuslærerpost i nu afdøde Statsraad Nils Aalls Huus. Da han herfra om Høsten 1821 var vendt tilbage til Christiania, begyndte han atter at forberede sig til theologisk Examen, men blev saavel denne Gang som senere formedelst Sygdom hindret fra at tage den. Hjemkommen fra en Søreise, som han havde foretaget for sin Helbreds Skyld, med et Skib til Arendal, søgte og fik han den just ledigværende Forstelærerpost ved denne Byes borgerlige Realskole, i Slutningen af Aaret 1823. Da denne Skole i 1824 overgik til en kombineret Middel- og Realskole, blev han udnævnt til sammes Overlærer og Bestyrer. I ti Aar bestyrede Lange med Nidkjærhed og Dygtighed denne Skole, men da han i 1833 blev forbigaaet ved Udnævnelse af Rektor ved Throndhjems Kathedralskole*), til hvilken Post han troede at have grundet Adkomst, besluttede han at søge sig ind i anden Embedsstilling, da han efter det Passerede troede at maatte anse videre Befordring i Skolefaget spærret for sig. Han ansøgte derfor om det ledige Toldkassererembede i Arendal, hvortil han ogsaa blev udnævnt under 16de Januar 1834.

I dette nye Embede begyndte Lange snart at udfolde den samme Virksomhed og Dygtighed, som før i Skolefaget. Noget nær samtidig var hans politiske Virksomhed begyndt, ved hvilken han især henledede Almeenhedens Opmærksomhed paa sig. I 1833 var han første Gang Repræsentant for Arendals og Grimstads Kommuner, hvilke han uafbrudt senere repræsenterede paa alle følgende Storthing til og med 1854, da han blev udnævnt til Statsraad. Som Medlem af Storthinget tog Lange en virksom og betydelig Deel i dettes Forhandlinger, specielt hvad Finants- og Toldvæsenet angik; fra 1839 var han stadig Toldkommitteens Formand. I dette Aar blev han ogsaa udnævnt til Medlem af den kgl. Kommission, som var nedsat til at revidere Toldloven og Toldtarifferne.

Som Storthingsrepræsentant gik Lange, efter den Tids Talebrug, almindelig for en ministeriel Mand, og maatte bestaae mangen Dyst med den saakaldte Opposition. Sandheden er imidlertid den, at Lange var en ægte Overbeviisningsmand, hvis Valgsprog syntes at være: „Thue Recht und scheue Niemand". Hertil var han anviist baade ved Temperament og en uhildet Betragtning af vore politiske Forholde. I Besiddelse af en sjelden Charakterens Reenhed, stærk Uafhængighedsfølelse og energisk Villie styrede han lige løs paa Tingene, ubekymret om Personerne, og saaledes hendte det da ofte, at han i Debattens Hede, naar han havde talt sig rigtig varm, og det gjorde han næsten altid, ligesaa snart lod det gaae ud over Regjeringen som over Oppositionen, hvorfor han ogsaa af en oppositionel Skribent*) fik det Skudsmaal, at han i sine politiske Anskuelser var ægte ministeriel, men at dette dog ikke hindrede ham fra imellem at skjænde Regjeringen Huden fuld.

*) F. M. Bugge blev udnævnt til Rektor.

Efter Opløsningen af Storthinget i 1854, i hvilken Session Lange forøvrigt maaskee stod Regjeringen nærmere end nogensinde før, blev han under 7de Oktober næstefter udnævnt til Statsraad og Chef for Finants- og Toldbepartementet.

Kong Oscar indførte det vel begrundede Princip at rekruttere sit Raad med fremragende og dygtige Medlemmer af Storthinget. Bekjendte ere i denne Henseende Navnene Riddervold, Sørensen, Foss. Ogsaa Lange har den samme Omstændighed at takke for sin Ophøielse til Statsraad. Men der er en Forskjel. De tre forstnævnte vare allesammen fremragende, betydelige Mænd, med Virksomhed af indgribende Betydning, alle regnedes de til Oppositionen, til de „Frisindede", og deres Navne vare paa Alles Læber og i Alles Munde. En ganske anden blev deres Lod i Egenskab af Statsraader; Populariteten var borte i en Fart; Budskabet om Foss' og Sørensens Død hørtes med ganske sædvanlig Deeltagelse, og om den af dem, som staar igjen, kan man neppe sige, at hans Aktier i denne Henseende ere blevne bedre. Om Lange med disse sine Formænds Skjæbne for Øine skulde have havt Betænkeligheder ved at overtage den ham tilbudte Hæderspost, saa har Udfaldet viist, at de for hans Vedkommende have været ganske ugrundede. Uden at høre til de folkelige Mænd ex professo, snarere mistænkt for royalistiske Sympathier, har neppe nogen af vore Statsraader kunnet glæde sig ved en saadan Uanfægtethed som Lange; Pressen har kappets om at sige ham Behageligheder, og har nogensinde Finantsdepartementet kommet i Stade for Forføininger, der have fremkaldt Kritik, som t. Ex. ved Budgettets Opgjør til sidste Storthing eller nylig ved Besættelsen af Toldkassererembedet i Tvedestrand, har Lange været saa heldig at være fraværende. Lange er ustridig Hans Majestæts populæreste Minister i Norge. Dette er et interessant Faktum, som vi have fundet det Umagen værd at konstatere.

*) Ellevte ordentlige Storthings Charakteerskildringer, 1845.

Statsraad Otto Vincent Lange. (Efter Photographi af M. Hansen).

Lange blev i 1843 udnævnt til Ridder af Vasa-Ordenen, og ved St. Olafsordenens Stiftelse 1847 til Ridder af denne Orden, samt 1857 til Kommandør af samme. — I 1829 indgik han Ægteskab med Anne Nicoline Aall, Datter af afdøde Jacob Aall til Næs Jernværk. 55.

Kongen af Preussens Besøg i Compiegne.

Paris, 20de Oktober.

Det havde længe været bekjendt, at Kongen af Preussen havde isinde at gjæste Frankrige.

Forrige Aar havde Keiseren modtaget Kongen af Preusens Indbydelse, og begge Monarker mødtes i Baden-Baden.

Den 6te Oktober ankom hans preussiske Majestæt for at aflægge Keiseren et blot venskabeligt Besøg. Kongen havde ytret det Ønske, at hans Ankomst ikke maatte ledsages af nogensomhelst Høitidelighed, der var følgelig ingen Autoriteter tilsagte hverken militære eller civile, ligesaalidt vare Tropper at see, kun en uhyre Menneskemasse havde samlet sig udenfor Jernbanestationen ved Compiegne.

Keiseren, ganske simpelt klædt i Frakke, gik sin Gjæst imøde og oppebiede hans Ankomst i en Salon paa Stationen.

Efter at have trykket Keiserens Haand, steg Kongen af Preussen, der var klædt i Paletot, tilvogns med sin høie Vært.

Kongens Følge fulgte ligeledes tilvogns. Keiserinden og den keiserlige Prinds modtoge hans preussiske Majestæt ved Foden af den Trappe, der fører til Gardens store Sal.

Garden dannede haie i Værelserne, Zouaverne i Gaarden; Trommer hørtes i det Fjerne.

Efter at have steget af Vognen kyssede Kongen af Preussen med ridderligt Galanteri Keiserindens Haand, hvorpaa han bød hende sin Arm og gik med hende ind i Slottet.

En Diner paa tyve Kouverts ventede det høie Selskab, som under det hele Maaltid underholdtes af Zouavernes fortrinlige Musikkorps.

Kl. 9 toge Majestæterne fra Balkonnen den store curée i Diesyn, som udførtes med den største Precision af Jægere og Hunde.

Næste Formiddag var Jagt i Parken, hvorhen man forud havde sendt en stor Skare Fasaner. Kl. 12 var Hekatomben af Vildt fuldstændig, og det høie Selskab, hvis Appetit var skjærpet ved disse Bedrifter, gjorde Ære af den fortrinlige Frokost.

Efter Frokosten foretoges en Promenade i aabne Vogne, samt en Udflugt til Pierrefonds Ruiner, der ligge midt inde i den vilde Skov nogle Mile fra Compiegne. Slottets Konstruktion daterer sig fra det 11te Aarhundrede og Richelieu lod dets Udenværker nedrive. Midt i Ruinerne, som for Øieblikket restaureres, overraskedes den høie Gjæst med en Kollation. Der herskede megen Munterhed. Majestæten viste stor Interesse for dette Feudal-Monument og for den hele belivede Scene.

Keiseren og hans Gjæst vendte først Kl. 7 Aften tilbage til Slottet, hvor der gaves Galla-Forestilling i Theatret af den franske Komedies Skuespillere. Kl. 9 traadte Kongen ind paa Balkonen med Keiserinden, ved Keiserens Arm gik Prindsesse Anna Murat. Deres Majestæter indtoge Balkonens forreste Række, til begge Sider var Galleriet besat med Damer i Baldragt.

Kongen af Preussens Besøg var ikke officielt, og dette private Præg bevaredes indtil hans Afreise om Morgenen den 9de Oktober.

Om Kongen af Hollands Besøg haves ikke nøiagtige Detailler, kun veed man, at han klædte sig om paa Stationen og mødte Keiseren i fuld Uniform. Hans Besøg var altsaa officielt og Modtagelsen vil have været derefter.

Hos Tandlægen.

(Efter Figaro).

„Nu har den tykke Kone været tre samfulde Kvarteer derinde!" sukkede en lang, mager Kone, som blot havde et eneste rundt Lem: en opsvulmet Kind. „Hvor er det muligt, at det kan tage saa lang Tid, Hr. Bias?"

„Hun trænger sandsynligviis til en heel Garnitur", svarede Bias.

Ironien laa i saa tykke Kruser om hans Mund, at man skulde troe, at det ikke var saavidt med ham.

— „Mama, jeg er søvnig, jeg vil hjem," klynkede en liden Person paa otte Aar.

— „Du veed jo, Gustav, at den gode Doktor skal trække Dig den hæslige dobbelte Tand ud af Munden."

— „Vil det gjøre ondt, Du fremmede Mand?"

— „Nei, min lille Ven, tvertimod."

— „Jeg vil heller beholde mine to Tænder, jeg vil hjem!"

— „Overmaal af Rigdom kan undertiden ogsaa være til Byrde", meente Bias.

— „Hvorfor er Du kommen hid?" spurgte den Lille. „Du har jo ingenting at trække ud."

— „Jeg har endnu mange inde i Munden, min lille Ven."

— „Har Du dobbelte som jeg?"

— „Det just ikke."

— „Viis mig dem."

Heldigviis for Bias, hvem denne Examen kunde falde ubekvem, gaar Døren op, og ind styrter en Mand som en Tiger styrter ind paa Arena. Denne nye Personage, bygget som Goliath, er imidlertid yderlig ømskindet, denne kjæmpemæssige Mimose krymper sig for den sagteste Berørelse af Smerten — et Svøbelsebarn kan lære ham op i at vise Selvbeherskelse.

— „Den berømte Tandlæge Ducroc!" brøler han.

— „Han er inde i sit Kabinet med en Dame", forklarer Bias.

— „Død og Fordømmelse! jeg holder det ikke ud! Har han da ikke en Elev, som kan skaffe mig af med den Satanas af en Tand?"

— „Nei, han udfører alle sine Operationer selv."

Døren til Kabinettet gaar op, Tandlægen stikker smilende sit Hoved ind gjennem Aabningen. Det er hans Viis at spørge: „Til hvem er Raden at martres?"

Kjæmpen vil fare ind, men standses af den lange Kone.

— „Undskyld, jeg kom først."

— „Jeg er expederet i et Minut."

— „Jeg holder paa min Ret."

Kjæmpen vender sig rasende om til Lægen.

— „Saa giv mig et Instrument, for Satan, saa river jeg mig selv den Hallunk ud af Munden!"

— „Det vilde De angre, min Herre. Jeg raader Dem venskabeligst til at vente."

— „De har altsaa reent ulidelige Smerter?" siger den glatte lille Bias til den Høirøstede.

— „Otte Nætter, uden at lukke et Øie, min Mand!"

— „Hvorfor har De da ikke før henvendt Dem til Tandlægen?"

— „Tro bare ikke, at jeg er bange — Kourage har jeg i Overflod, men man holder nu engang paa sine Bideredskaber veed De. Natten til Søndag slog jeg alting istykker i mit Sengkammer — —"

— „Virkelig?"

— „Natten til Mandag slog jeg min Kone —"

— „Det var stivt."

— „Det lettede. Imorges vilde jeg kaste mig ud af Vinduet —"

— „Hvem hindrede Dem da i at udføre dette tragiske Projekt?"

— „Min Kone."

— „Det lader sig begribe. Hun satte sig derimod?"

— „Tvertimod, og det bragte mig til Fornuft." Du saa nok gjerne, at jeg tog en Beenvei til Tanddoktoren, tænkte jeg. Den Fornøielse skal Du ikke faae, min Snut. Fordømt, der tager den jo fat igjen! Tag Ildtangen, Mand, og riv mig den Djævel ud. Jeg blæser af Smerten, jeg har seet Arme og Been blive afskaarne! Bliver det Kvindemenneske da aldrig færdig derinde?"

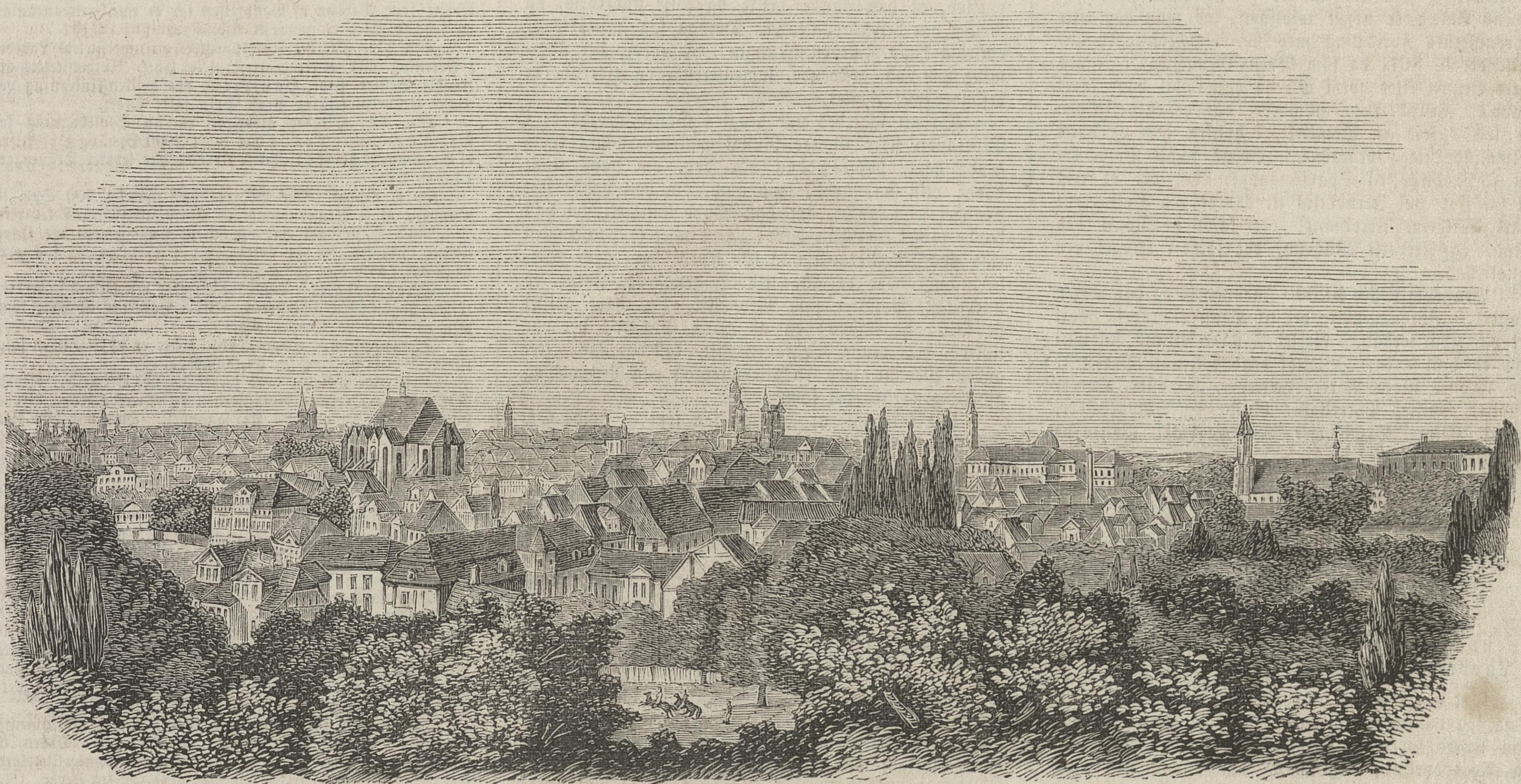
Et Smerteskrig fra Kabinettet er Svaret. Sensation i Venteværelset. Den Store er ganske bleg.

— „Hvad var det?" spørger han med dirrende Læber.

— „Det skulde meget forundre mig, om det var et Udtryk af Fornøielse," svarede Bias, Manden med de mange usynlige Bideredskaber.

— „Det gjør altsaa bansat ondt?"

„Jeg er her, som De kan see, for første Gang. Siig mig oprigtig, gjør det ondt? De maa jo mindst have været her tredive Gange."

Brunsvig.

Bias er saaret og vil hævne sig.

— „Det er hverken mere eller mindre end den grueligste Tortur et Menneske kan underkastes. Man fatter ikke bagefter, at man er levende endnu."

— „Hm! hm! Men længe staar det jo dog ikke paa?"

— „Smagen er forskjellig, jeg vilde kalde det længe. Man faar aldrig saadan en Tingest med det første Ryk, og det følger gjerne mere med en Tanden. Naar Nerven springer, er det en Fornemmelse, som om et gloende Jern blev stukket Dem ind i Munden."

— „Brrrr! Lad os heller tale om noget andet. Jeg blæser af Smerten, seer De, men Formeget er Formeget. Det er besynderligt, jeg synes det bider mindre derinde."

— „Det er et Phænomen, som ofte gjentager sig hos Tandlægen. Man tilskriver det den Frygt, som Patienten føler. Men det er blot Galgenfrist, man lider dobbelt bagefter."

— „Paa min Ære, jeg føler Ingenting mere! Ikke Spor af Smerte! Saa har jeg heller Intet her at bestille. Ærbødige Tjenere!"

— „De kommer nok igjen, min Tapre," knurrer Bias efter ham.

En Time er gaaet, Kandidaterne have hver havt sin Audients. Idet Bias vil gaae, møder han den Digre i Døren. Øinene staae ham ganske ud af Hovedet.

„Jeg holder det ikke ud!" skriger han. „Den maa heraus! Neppe var jeg hjemme, før det bar løs igjen. Min Kone skoggerlo, da hun saa, at jeg kom hjem med uforrettet Sag. Jeg vilde slaa hende som Natten til Mandag, for at faae Lettelse, men vips var hun ude af Stuen!"

— „En Kones Pligt er at skaffe sin Mand al den Lettelse, hun formaar. Deres Kone er høilig at dadle."

— „Det er den gamle Historie, Høistærede, Konerne ere alle Egoister — — — Ah, det er jo min Mand fra før! De har sagtens havt det let. Deres Tand kan ikke sidde synderlig fast."

Bias gaar, Goliath er alene.

„Hvad var det han sagde? 'Det er som et gloende Jern bliver stukket ind i Munden!' Hu! Uf! — Om jeg løb min Vei! Nei, min Kone vilde lee mig ud! Jeg skal lære hende Mores! 'Naar Nerven springer', sagde han — — — — der er Døren!"

Netop som han igjen vil tage Flugten, gaar Kabinetsdøren op og Tandlægens smilende Ansigt kommer tilsyne.

— „Behag at træde ind, min Herre!"

— „De vil sandsynligviis mishandle mig!"

— „Saalidt som muligt."

— „Troe ikke, at jeg frygter Smerten, men — den kjeder mig. Uf! — — — Satanas! Saa tag den og lad det faae en Ende!"

Saa lidt resigneret som muligt tager vor Mand Plads i Exekutions-Stolen. Tandlægen skrider til Toilettet, det vil sige, renser alle omliggende Regioner og foretager saa Undersøgelsen, idelig hindret af den barnagtige Store.

— „Min Herre", siger han endelig, „jeg skylder at gjøre Dem opmærksom paa, at Rødderne krydse hinanden —"

— „Hvad er det?"

— „Et Spil af Naturen!"

— „Djævlens egne Løier!"

— „Operationen kan desværre altsaa ikke foregaae, uden Fare for at et Stykke af Tandkjødet følger med."

Den Store gjør et Spring i Stolen.

— „Jeg maa gjentagende have Dem anmodet om at forholde Dem rolig. I det kritiske Øieblik har De at klamre Dem fast til Stolen med begge Hænder."

— „Sagde De klamre mig fast? — — — —"

— „Medmindre De skulde foretrække, at jeg binder Dem?"

— „Vil De gjøre mig gal, Mand? Giv mig Chloroform. Det er det samme, om jeg kreperer!"

— „Hvem antager De mig for, min Herre? Jeg benytter aldrig dette infernalske Middel."

— „Hvorfor ikke?"

— „Fordi det demoraliserer!"

— „Men naar jeg nu vil demoraliseres?"

— „Saa maa De henvende Dem til Andre. Men jeg toer mine Hænder. Følgerne falde over Dem selv."

— „Det er en anden Tale! Hvad griber jeg da til?"

— „Lad mig binde Dem. Jeg har en Rem, af egen Opfindelse, som hindrer enhver Bevægelse."

„Mange Tak, jeg har betænkt mig! Satan, nu er det igjen som om der foer smeltet Bly om i Munden paa mig! Saa tag den og lad det faae en Ende!“ Medens Lægen tager sine Instrumenter, taber den Stærke næsten Samlingen. Lægen sætter sit Jern ind i det aabne Svælg. Et Skrig trænger langt ud paa Gaden. Lægen holder et Uhyre af en Tand i sit Instrument, men nu er den Stærke igjen borte. Lægen holder lugtende Sager under hans Næse — saa vaagner han. — „Hvad skylder jeg Dem for denne Fornøielse?“ —

— „En Louisdor.“ — „Hvad for noget? Tyve Francs for en bedærvet Tand, og man har en splinterny for fem?“ —

— „De forglemmer det idelige Tilsyn med den nye Tand. Denne volder Dem ingen Bekostning mere. Det er en Udgift een Gang for alle.“

Brunsvigs tusindaarige Jubelfest.

Den 19—21 August feirede Byen Brunsvig, Hoved- og Residentstaden i Hertugdømmet Brunsvig, sin tusindaarige Jubelfest med alskens Forlystelser og høitidelige Optog, som varede tre Dage til Ende. Aviserne give derom udførlige Beskrivelser, foruden at der ogsaa er udkommet et af Illustrationer ledsaget „Erinnerungsblatt“, hvori Byens Historie findes fremstillet af Registrator Sack, og hvorefter vi ovenfor give et Prospekt af Brunsvig som det nu er. — Ihvorvel Aaret for Byens Anlæg er noget tvivlsomt, tør man dog efter Chronisternes Fortælling med stor Sandsynlighed ansætte det til 861, og som Byens Grundlægger regnes Grev Bruno, efter hvem den da ogsaa skal have faaet Navn. Henrik Løve udvidede og befæstede Byen og lod opføre en Domkirke, i hvilken han og hans Gemalinde ligge begravne. Byens gamle Volde ere nu forvandlede til Spadseergange, hvor der er reist en 60 Fod høi Jernobelisk til Minde om Hertugerne Carl Wilhelm Ferdinand, der faldt i Slaget ved Jena, og Frederik Wilhelm, der faldt i Slaget ved Quatrebas.

Brunsvig tæller 40,000 Indbyggere og har megen Handel. Fordum hørte det til Hanseforbundet, hvori det var Kvarteerstad. Ligeledes staar Byens Industri paa et høit Trin. Blandt dens bekjendte Produkter kan nævnes uldne Varer, Lærreder, Handsker, Læder, Papiir, Speile, Porcellain, Guld- og Sølvarbeider, Tobak, Cikori, Brunsviger Mumme (Øl), Pølser og Honningkager.

Reiser i Norge i tidligere Tider.

Martinieres Reise i de nordlige Lande 1653

(Fort. fra Nr. 42)

Kap. 19. Autors Afreise fra Kola for at vende tilbage til Varanger og de russiske Lappers fornøielige Begravelsesmaade.

Det var vor Agt at begive os i Vei tidlig næste Dag, og da vor Vært havde bragt de Levnetsmidler, han havde lovet os, som bestod i Tvebak, Peberkage og Reensdyrkjød, kogt med Salt, samt en Dunk Brændeviin, og vore Varer vare indpakkede, kom to af vor Værts Naboer til os, sigende, at de vidste, vi endnu havde Tobak tilovers og spørgende, om vi vilde omtuske samme med Huder, hvortil vi vare villige. De gik altsaa for at hente dem og kom tilbage med et Dusin Hermelinskind, to Hvidræve, samt fire Losskind, der dog ikke vare saa skjønne som dem, vi havde tilbyttet os af vor Vært.

Da vor Akkord var sluttet, overgave de os Huderne, og vi gave dem den Tobak, vi havde lovet dem, og beholdt blot fem Ruller tilbage, saavel til vort eget Brug som til at betale dem, der forskaffede os Reensdyr tilbage til Varanger. Tobak var en vigtigere Ting for den Reisende i dette Land end Penge, da Lapper sætter større Priis paa et Stykke Tobak, saa langt som en Tomme, end paa en Daler. Derfor har ogsaa Kongerne af Danmark og Sverige og Storhertugen af Rusland lagt stor Skat paa denne Vare, idet de have oprettet Kontorer paa Grændserne for at modtage Skatten.

Da vor Tuskhandel var gjort, maatte der igjen drikkes Brændeviin med vore Kunder til to Timer efter Middag, da vi bade vor Vært om at berede Slæderne til vor Afreise, hvilket han og gjorde, bringende vore Varer og Levnetsmidler i den ene, og efter at vi selv havde taget Plads i de andre, havde taget Farvel og enhver endnu drukket et stort Støp Brændeviin, satte vore Rener afsted med endnu større Hurtighed, syntes det mig, end alle de foregaaende, saa at vi allerede henimod Kl. syv naaede den lille Landsby, jeg før har omtalt, som laa ved Bredden af Floden, hvilken vi lod os sætte over for atter at søge Herberge der vi havde holdt til for to Dage siden, hvor vor Vært modtog os med Gammen, da han vel skjønnede, at der igjen vilde vanke en god Skraa Tobak, mod at han skaffede os Rener og Slæder. Først gav han hver af os et godt Støp af sit Brændeviin, spørgende os, om vi strax vilde have Slæder, hvorpaa vi svarede Nei, da vi ikke vilde begive os i Vei den Dag, fordi vi vidste, at der var et langt Stykke Vei at fare for igjen at naae en Landsby, hvorfor vi foretrak at udhvile til næste Dag.

Da vor Vært havde drukket et Par Støp af sit Brændeviin med os, spurgte han os, om vi vilde gaae med ham for at see Begravelses-Ceremonierne for en af hans Naboer, der var død for omtrent fire Timer siden, hvilket vi gjerne gjorde, for ogsaa at iagttage hvad derved besynderligt monne være.

Da vi vare i denne Dødes Huus, saa vi et halvt Dusin af hans bedste Venner tage ham af de Bjørnehuder, hvorpaa han laa, og lægge ham i en Liigkiste af Træ efter lidligere at have indhyllet ham i et Liinklæde, ladende hans Ansigt tilsyne, ligerviis som hans Hænder, i den ene af hvilke de stak en Pung, hvori der var en Sum Penge, for at betale Indgangen udi Paradiis, samt et Pas, undertegnet af en Præstemand, der skulde afgives til St. Peter, for at lade ham passere. De stillede ogsaa ved Siden af ham en liden Dunk Brændeviin, Tørfisk og Reensdyrkjød, at han kunde drikke og spise underveis, da Reisen var besynderlig lang. Derpaa saa antændte de omkring hans Kiste en Mængde Tyrirødder, der flammede som Lys, grædende, lamenterende og gjørende de besynderligste Fagter.

Da alt saaledes var bragt i Stand, gjorde de i Procession flere Gange Rundt omkring ham, spørgende ham, hvorfor han var død, om hans Kone havde viist sig uhøvisk mod ham, om han havde lidt Mangel paa noget, om han havde hungret, om han havde tørstet, om han havde været uheldig paa Jagten eller paa Fiskeriet, om han ikke havde havt gode Klæder, hvorunder de alle tilhobe græd og gjorde de underligste Posturer som Mennesker, der have mistet sit Vid og Sands; en af deres Præster, der var tilstede ved denne Begravelsesakt, kastede Tid efter anden Vievand med en Vievandskost paa Legemet og gjorde grædende det samme.

Jeg forglemte at sige, at saa som de holde St. Nikolai udi stor Agt, da de ligesom Moskoviterne ere Nikolaitere af Religion, sætte de hans Lignelse ved Siden af deres Døde istedetfor Krucifixet.

Denne Helgen er ikke den Biskop, hvis Fest feires udi Frankrige, men een af de syv Diakonusser, som omtales i Apostlernes Gjerninger, hvis Billede de udklæde som Pillegrim i en lang Kjortel, en nedslagen Hætte, Bælte om Livet og Stok udi Haanden.

Kap. 20. De russiske Lappers Arbeider og andre Særegenheder.

Bedøvede af Larmen og havende seet nok af disse Ceremonier, forlode vi den Dødes Huus for at vende tilbage til vort eget, hvor vi fandt vor Værtinde, der havde forladt det Sted, hvor hendes Mand havde bragt hende hen. Strax hun saa os, vilde hun vende tilbage igjen, troende at Ægtemanden kom i Følge med os. Men da vor Tolk og Fører havde gjort hende begribeligt, at han var bleven tilbage, og ikke vilde komme hjem saa snart, blev hun hvor hun var, besaa os den Ene efter den Anden, og gav os flere Tegn paa venskabeligt Sindelag, satte sig hos os, viste os en Hue, hun broderede meget kunstfærdigen med Tin.

Laplænderindernes Arbeide er at forfærdige Klæder saavel til sig selv som til deres Mænd og Børn, hvilke Klæder de brodere i Kanterne med Tin, som er meget blødt, og som de med Tænderne trække til tynde Traade, der ere ligesaa jævne som de Traade, Guldtrækkerne spinde af Guld og Sølv; de ere fulde af Skalkhed, velskabte og indtagende, skjønt en Smule braknæsede, og dersom de ikke kjendte deres Ægtemænds Jalousi, hvis Rasen de frygte, vilde der være Fare for Ægtetroskaben; for hvilken deres Skrøbeligheds Skyld de maa fortrække til et andet Sted, strax Fremmedfolk ankommer.

Medens vor Vært var fraværede for at vise sin Nabo den sidste Ære, trak vi vort Madforraad frem, og trakterede vor Værtinde, som smagte derpaa og fandt det godt, især Peberkagen, og drak to Drag af vort Brændeviin, hvorpaa hun vendte tilbage, hvor hun var kommen fra, frygtende for, at hendes Huusbond skulde finde hende med os, hvilket vilde have gjort ham desperat udi Hovedet og paadraget hende en lidet honet Behandling.

Da vor Vært kom hjem, maatte vi igjen drikke med ham og tage en Pibe Tobak, hvorpaa vi spiste Nadver sammen; han gav os af sit Kjød og af sit saltede Smør, hvilket vi spiste med Brød, med Undtagelse af vor Fører, som lod sig nøie med at spise Tørfisk, samt et Stykke Bjørnekjød, som vor Vært forærede ham og som han lod riste paa Gløder.

Alle Huse paa dette Sted ere som de andre byggede af Træ og tækkede med Grønsvær, men saavel udvendig som indvendig prydede med Fiskebeen.

Efter at have spiist Nadver, lagde vi os som sædvanlig paa Bjørnehuder.

Norge.

Christiania. Under 28de Oktober er Raadmand i Bergen J. K. Bonnevie udnævnt til Borgermester i Christianssand; Stiftskapellan K. T. Rode til Sognepræst til Kistrand; pers. Kapellan S. B. H. Winsnæs til Sognepræst til Bygland; Sognepræst til Bindalen C. L. Nannestad til Sognepræst til Mo; Chefen for numedalske nationale Musketeerkorps, Oberstlieutenant J. G. B. Gram til Oberst og Chef for den christianssandske Infanteribrigade og Kommandant over de christianssandske Befæstninger.

— Under s. D. er Exam. pharm. F. C. S. Skaarup og Exam. pharm. H. N. N. Langeland meddeelte Bevillinger til at anlægge og drive, Førstnævnte et 3die Apothek i Throndhjem og Sidstnævnte et Apothek i Ladestedet Namsos.

— Under s. D. ere Adjunkterne ved Christiania lærde Skole J. Odén og G. H. Magnus meddeelte Afsked i Naade med aarlige Pensioner, respektive 700 og 600 Spd.

— Under s. D. er Oberstlieutenant N. C. Irgens entlediget som Medlem af Bestyrelsen for de nye Jernbaneanlæg og i hans Sted er udnævnt Civilingeniør C. Pihl.

— Den 27de Oktober komplimenterede Universitetets Lærere, i Forening med Kirkedepartementets Chef, Universitetets aftraadte Senior Prof. Hansteen, ved hvilken Anledning vor ældste Universitetslærer Prof. Holst førte Ordet.

— Den 23de Oktober indviedes en ny Skolebygning for Sagenes Distrikt. Tomten har kostet 2000 Spd. og Opførelsen af Bygningen, hvortil Architekt Nordan har leveret Tegninger, 12,500 Spd.

— En af Byens ældre Borgere har skjænket 700 Spd. til Dannelse af et Pensionsfond for Christiania Almueskolelærere.

— Mad. Hundevadt har opsagt sit Engagement ved Christiania Theater, for at overtræde i Privatlivet, og i Thorsdags optraadte hun for sidste Gang.

Frederikshald. Den 21de Oktober henrettedes Morderen Elias Johannesen Dahlgreen, efter i Forveien at være kommen til Anger og Omvendelse.

Throndhjem. Svaneapotheket her er af Eierinden solgt til Apotheker Balsløv for 34,000 Spd.

— Den 16de Oktober døde forhenværende Veimester, Ridder af St. Olafs-Ordenen, Nordstjernen og Sværdordenen Broder Lysholm Krohg over 84 Aar gammel. Han var født 19de August 1777 og en Broder af Amtmand Hilmar Meincke Krohg, der døde 1851, samt af General Johan Bernt Krohg († 1855).

Blandede Efterretninger.

Danmark. Den 21de Oktbr. afsløredes Øhlenschlægers Monument. Før Afsløringen blev afsungen en Sang af Hauch, hvorpaa Biskop Martensen holdt Talen, efter Afsløringen blev afsungen en Sang af H. P. Holst, hvorefter Biskop Thomander fra Lund talte. Som bekjendt er Fodstykket til Monumentet foræret af det norske Selskab, der til Høtideligheden havde fremsendt en Skrivelse.

England. Sir James Graham, berømt Parlamentsmedlem og forhenværende Minister, er afgaaet ved Døden, 69 Aar gammel. Fra 1830—34 var han første Admiralitetslord, fra 1841—46 Statssekretær for det Indre, og fra Decbr. 1852 til Febr. 1855 atter første Admiraliteslord.

Frankrige. I Landet er stor Pengenød, hvilket Times forklarer ikke kommer af den daarlige Høst, men deraf, at Frankrige har for mange Jern i Ilden, hvorfor Bladet tilraader det at afskaffe nogle af dets mange Udgiftsposter.

Preussen. Den 18de Oktober blev Kongen og Dronningen kronet i Königsberg. Dagen iforveien havde Kongen i en Tale til Kamrenes Deputation udviklet for dem Betydningen af Kongedømmet af Guds Naade. „Preussens Herskere modtage deres Krone af Gud. Jeg vil derfor imorgen tage Kronen fra Herrens Bord og sætte den paa mit Hoved. — — I skulle raade mig, og jeg vil lytte til eders Raad.“ Times bemærker hertil: „Dersom dette er Konstitution, hvor er da Despoti?‘ — Ved Kongeparrets Indtog i Berlin efter Kroningen var der storartede Demonstrationer med Kanonade, Æreporte og Processioner af de forskjellige Laug. Med levende Jubel modtoges blandt Hattemagerne en Kjæmpeadmiralshat med den preussiske Kokarde, under hvilken et fuldstændigt udrustet Krigsskib var anbragt, fra hvis Master alle tydske Magters Flag vaiede. — I Anledning af Kroningen er ogsaa en tarvelig Amnesti for politiske og Presseforseelser udstedt.

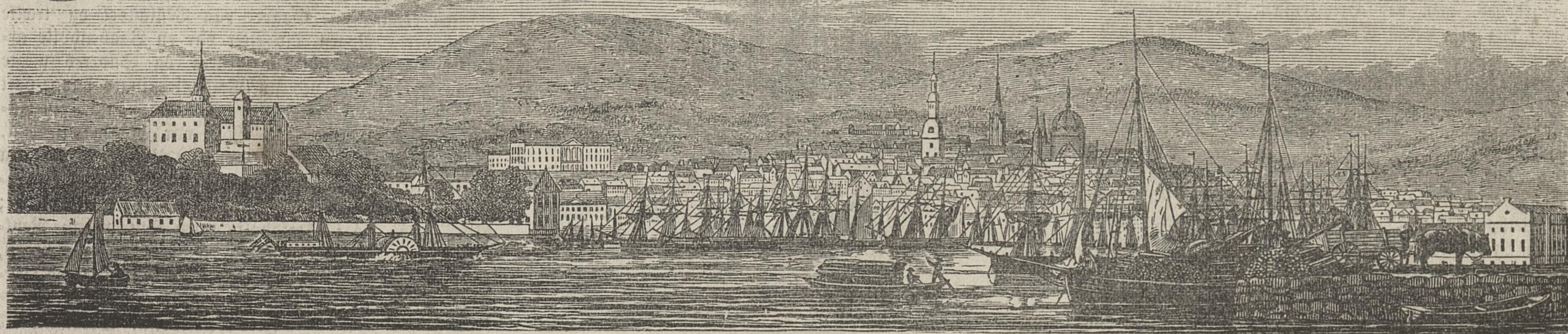
☞ De mange af Bladets Abonnenter, der endnu staae til Rest med Betalingen for samme saavel for indeværende Aar, som ogsaa Enkelte for tidligere, anmodes herved om uopholdelig at afgjøre denne. Tillige anmodes de Postkontorer og Postexpeditioner, der endnu ikke have indsendt Opgjør for iaar, ligesom ogsaa de, der staae i Gjæld til Bladet for tidligere Aar, om at indkomme med samme strax.

Christiania, den 2den Novbr. 1861.

H. J. Jensen.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 45. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 10de November 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Korrespondance fra Paris.

(Til Illustreret Nyhedsblad).

Paris, 30te Oktober.

Hvorvel Eftersommeren er lang og Roser og Violer blomstre forfra igjen, er Badesæsonen dog faktisk tilende, alle Pariser-Desertører ere igjen paa deres Poster, Rhinens Bredder blive forladte og de unge Misser vende gifte eller ugifte tilbage til deres Fædreland; men da Paris ligger lige paa Veien, falder det af sig selv, at man gjør en liden Standsning; de unge Missers Papa, den phlegmatiske Lord, finder ligesaavel som hans Mylady, at det er ganske forfriskende engang til Forandring at leve mellem dette livlige Folk og lee hjerteligere end der nogensinde lees i Drurylane, og saaledes vrimler det af Englændere i Paris.

Hvad byder da dette Paris for tillokkende Ting? Skeer noget Nyt? Corsaren besvarer Spørgsmaalet ved at give Prøve af en Avis om hundrede Aar, altsaa for Anno 1961:

Østerrigs Finantser ere i en slet Forfatning, og dog holder Keiseren en Armee paa Krigsfod.

Denne Forholdsregel kunde imidlertid synes nødvendig, da Ungarn truer med Opstand og selv Venedig kunde falde paa at afkaste Aaget.

Hvad det romerske Spørgsmaal angaar, haaber man paa en snar Løsning.

Kongen af Italiens Minister har sendt den romerske Regjering en Note. Alt lader formode, at det er et Ultimatum.

Vi levere imorgen en Artikel kaldet: „Hvad gjøre Franskmændene i Rom?" som vi anbefale til vore Læseres Opmærksomhed.

I Polen er Tilstanden fremdeles sørgelig. Igaar bleve fem Personer myrdede, idet de forlode Kirken. De russiske Soldater havde troet at see Dolke i deres Hænder. Det var en Feiltagelse.

Telegraph-Meddelelser.

Frantz den Fjerdes Tilhængere have tilbudt deres høitelskede Monark at bygge ham et Pallads i Rom. Ex-Majestæten har svaret, at det vilde være en unyttig Udgift, da han med det første haaber igjen at sidde paa sin Throne i Neapel.

Blandinger.

Man agter at gjennembryde en ny Boulevard, der skal gaae fra Odéon til Malakoftaarnet.

En Kone har født sex levende Børn. Moder og Børn befinde sig vel, men Faderen er død, man antager af Forskrækkelse over pludselig at have faaet en saa stor Familie.

Officiel Meddelelse.

Vi ere bemyndigede til paa det bestemteste at modsige det Rygte, at vore Tropper staae i Begreb med at forlade Rom.

Theatrene.

Operaen: Robert.
Français: Hertug Hjob.
Opera Comique: Postillonen af Lonjumeau.

Theatrene spille for tomt Huus og finder det derfor ikke Umagen værd at bringe sine nye Ting. Lad det først blive nogle Dages Regn, saa vil man see andet Liv, thi naar det er koldt og vaadt ude, er Theatrene som bekjendt Parisernes Kakkelovn og Paraply. Hvad der hidtil har trukket Menneskene mest, er et militært Divertissement i det kjæmpemæssige Theater St. Martin, hvor Scene-Arrangement og Dekorationsvæsen maaskee endnu er bragt til større Fuldkommenhed end i den store Opera, som hidtil stod uopnaaet i Europa. Det nye Kunststykke er en stor Militærmanøvre af 100 unge Dandserinder, der udføres med en Akkuratesse og en Disciplin, saa man idetmindste tror at see Kadetterne i St. Cyr for sig, thi at der andetsteds skulde findes saa kjække, resolute unge Skjægløse synes ikke troligt. En Balletmester er imidlertid en stor Mand, der endogsaa kan skabe Kourage. De hundrede Manøvrer som gamle Soldater mellem Trommer, Piber og Krudtrøg, men under denne Virvar er det ikke let for en ikke meget lærd Theatergjænger at forstaae hvad der egentlig er paafærde, førend han seer en Eskadron Husarer paa smaae Ponier, ikke stort større end Faar. Dette er begribeligt. Man angriber, man slaaes tilbage, saa gjennembryder en liden nydelig General i Støvler og Sporer Rækkerne, lader sin mægtige Røst klinge over Skarerne, samler de tilbagevigende Tropper og holder saa Revue over dem som om han ikke havde bestilt andet alle sine Levedage og saa klapper Publikum, som om Garibaldi kom ind i Huset, og skriger

„Napoleon i Brienne!"

Théatre français har taget fat igjen paa Hertug Hjob, som nu paa det andet Aar gaar hveranden Aften. Der klages hjemme i Norge over, at der kommer saa faa gode nye Stykker frem, men hvor skal de tages fra, naar Verdens første Theatre i to Aar netop har givet to nye Stykker? Hvad viste man Kongen af Preussen som Prøve paa fransk Skuespil? Et Par gamle Smaastykker og Hertug Hjob. Hvad viste man Kongen af Holland? Hertug Hjob. Denne lykkelige Hertug Hjob tog man strax i Christiania, og han behagede til Maade; det andet Stykke, „Les Effrontés", Skuespil i fem Akter, kan ikke bruges paa en nordisk Scene som det er, og en Bearbeidelse, som med Forfatterens Tilladelse og med hans Hjælp kunde forsøges, er altid en usikker Sag at anvende sin Tid paa. Fra det andet verdensberømte Theater, Burg-Theatret i Wien, ere Tidenderne netop ligedan. Freytags nye Tragedie, „Die Fabier", har hverken Marv eller Kraft, og Privatbreve sige, at Direktøren Laube er fortvivlet over Nutidens Mangel paa ædel Produktivitet.

Her holder man sig til de salig Afdøde, til Sang, Dands og Løier, og det er kun en enkelt Brumbasse, som klager.

Opera Comique har faaet Publikums Gunst igjen ved Montaubry og har nu til Overflod ogsaa Roger, der erklæres for yngre og mere glimrende end nogensinde, skjønt han blot har een Haand at manøvrere med og kommer fra den store Opera, der har for Skik i kort Tid at ruinere alle gode Stemmer. I denne Tid trækker Postillonen af Lonjumeau, der ogsaa er en gammel Bekjendt hjemme. Det er en Postillon, der aldrig kastes af Sadlen, og nu seer man ham først saa kvik og alert som han skal være siden den forrige Postillon, den Nuværendes Svigerfader, sidder i Koulissen og vugger paa sit Knæ en fremtidig liden Postillon.

— Forresten gjør man hvad man har gjort siden Arilds Tid: man snyder, kun lidt fiffigere.

En Gentleman staar for nogle Dage siden med sin Stok under Armen udenfor en Boutik paa Boulevarden og seer paa Sagerne i Vinduet. En Gamin, der leger med sin Hund tæt ved, støder pludselig til den fine Herres Stok, der knækker en af de store Ruder. Kjøbmanden er rasende. Ruden koster 100 Francs, siger han, og maa flux betales.

Herren peger paa Gutten, som har puffet ham, og siger, at da han intet har slaaet itu, vil han heller intet betale.

Kjøbmanden indseer, at han intet har at hente hos Gutten, som gaar leende ned ad Boulevarden med sin Hund, men holder sig desto ivrigere til Herren. Der kommer Folk til, man tager Parti for og imod; man seer tydelig, at denne Opsigt mishager den fine Herre. Kjøbmanden taler om at hente Politiet.

„Henvendte jeg mig til Politiet, siger Herren utaalmodig, er jeg vis paa ikke at komme til at betale, men jeg gider ikke gjøre Kvalm for en saadan Bagatel. Her er en Tusindfrank-Seddel. Tag Dem betalt."

Og han kaster fornemt Bankosedlen paa Disken.

Kjøbmanden, der er sjælefornøiet over at faae 100 Fr. for en Rude, der blot koster ham 50, skynder sig at give den fine Herre Penge igjen paa hans Seddel, Herren gaar sin Vei og Kjøbmanden har en — falsk Bankoseddel i sin Kasse.

Item gifter man sig, men ogsaa i denne Akt er nogle Varianter.

Et Ægteskab i det høie engelske Aristokrati har nylig fundet Sted i Paris. Ifølge Modens Lov, der sender ethvert Brudepar paa Reiser, steg Lord Lincold med sin unge Gemalinde efter en Diner i Louvre, thi Familien er ikke at home i Paris, i Reise-Vognen, der ikke skulde føre dem til en Jernbane, men paa gammel romantisk Viis ud i Verden med virkelig Postillon i blaa Uniform med røde Opslag og virkeligt Horn ved Siden.

Heri er endnu intet Uhørt, men det Uhørte for dem af Louvres Beboere, der tilfældigviis vare Vidner til Afreisen, er det som nu kommer.

Da Alt er i Orden, Lord og Lady Lincold i Vognen, Kammertjener og Kammerpige paa deres Plads, Postillonen i Sadlen, træder de høie afskedstagende Venner tilside, for at gjøre Plads for Vognen, men lade i det samme en Hagl af — gamle Tøfler regne ned over Brudeparret. Tjenerne, der syntes at have ventet dette Overfald, vare virkelig krøbne sammen under en eneste Paraply, medens den kuriøse Regn faldt haardt ned paa Vognen, hvis Vinduer dog vare lukkede. Først da den sidste Gentleman havde kastet sin sidste Tøffel, aabnedes et Vindu, og den høie Lord raabte: „Kjør til!" Hotellets Folk feiede Tøflerne sammen og Gjæsterne gik leende deres Vei.

Vidnerne til dette Optrin gik fra Englænder til Englænder for at faae Oplysning paa Gaaden, men fik overalt det Svar: „Det er en gammel Skik."

Endelig er man kommet efter Oprindelsen.

Hertugen af Marlborough var endnu blot Kapitain Churchill, da han forelskede sig i en af Hertuginden af Yorks Hofdamer, som havde en Tante, der var hende i Moders Sted, og som havde bestemt den unge Pige for en af sine Venner, en Olding. Da den

unge Sarah meddeelte den gamle Dame sit Ønske at ægte Kapitainen, udstødte hun høie Skrig og erklærede, at hun aldrig vilde give sit Minde til en saadan Misalliance. Men Miss Sarah var myndig og besluttede dog at ægte sin Kapitain.

Den forbitrede Dame henvendte sig til Hertugen af York, for at bevæge ham til at forbyde Forbindelsen, men heller ikke her udrettede hun Noget, thi Hertugen beskyttede det unge Menneske, om hvem Turenne havde sagt, at han vilde blive en af sit Lands største Generaler. Alle Ladyens Manøvrer hjalp til Intet, Vielsen fuldbyrdedes, men ved Hjemkomsten fra Kirken vilde Parret dog vise deres Slægtning den Opmærksomhed, at gjøre hende en Visit. En af Forloverne stiger af Vognen, lader sig melde hos den vrede Dame og siger, at Lady Sarah og hendes Gemal holde udenfor og ønske at modtage Hendes Naades Velsignelse inden deres Afreise.

„Min Velsignelse!" raabte den Gamle og trampede i Fødderne af Ildskhed. „Ja, hun skal faae min Velsignelse!" Og dermed løb hun ud paa Balkonnen og kastede sine gamle Tøfler, som hun tog af Fødderne, ned paa Brudeparret, som naturligviis var i Galla.

Denne nye Art Velsignelse bragte Ægteparret Lykke, thi Kapitain Churchills Karriere er Verden bekjendt. Den store Kriger fortalte ofte og gjerne Historien, og fra hans Tid blev det Skik at ønske hvert ungt Ægtepar i det høie engelske Aristokrati til Lykke paa samme Viis som Lord Marlborough blev ønsket til Lykke, for at det kan faae en Skjæbne som hiint Brudepars.

I Hotel Louvre var Haglen af Tøfler saa stor, at Parret idetmindste maa blive Vice-Konge og Vice-Dronning af Indien. For Øieblikket ere de formodentlig det som bedre er: de ere lykkelige. (Forts.)

Dronningen af Preussen.

Den 18de Oktober lod den nye Konge af Preussen, Wilhelm I, som allerede fortalt, sig og Gemalinde krone i Königsberg. Han havde valgt Dagen for Slaget i Leipzig til denne Ceremoni, og uagtet det for simple Dødelige er meget vanskeligt at see nogen synderlig Sammenhæng mellem „det store Leipziger Befrielsesslag" og den Ting, at en enevældig Monarch sætter en Krone paa sit Hoved, som han modtager alene af „Guds Naade" uden Erkjendelse af nogen existerende Folkevillie, har man dog ikke forsømt at lægge en dybsindig Betydning og gunstige Varsler deri. — Wilhelm I, en Broder af Frederik Wilhelm IV, er født 22de Marts 1797, og blev 11te Juni 1829 gift med Marie Louise Augusta Catherine, født 30te Septbr. 1811 og en Datter af Storhertug Carl Frederik af Saxen-Weimar. Deres Søn, Frederik Wilhelm Nicolaus Carl, den nuværende preussiske Kronprinds og 1858 formælet med en Datter af Dronning Victoria, blev født den 18de Oktbr. 1831.

Billeder fra Island*).

III. Surtshellir.

Blandt de mange mere eller mindre mærkelige Huler, der findes paa Island, som Følge af Udbrud af ildsprudende Bjerge med deraf følgende Omvæltninger og Lavaflomme, er ingen saa navnkundig som Surtshellirs ved Hellissitjar i Nærheden af den viide Ørnevandshede (Arnavatnsheide). Selve Hulen ligger paa Grændsen mellem Nordlendinga-, Sundlendinga- og Vestlendingafjordung.

Hulen omtales i Landnámabók (1 P. Cap. XIII. XX, 3 P. Cap. X), der blandt Andet fortæller, at Skalden Thorvald Holbarke, Søn af Landnamsmanden Thord Bjørnson fra Norge (en Ætling af Kong Ragnar Lodbrok) kom en Høst til Thorvaldstad i Sida til Smedkell, dvælede der en Tid, dernæst foer op til Surts Hule og der fremsagde det Draapa, som han havde digtet til Ære for den Jotun, der boede i Hulen. Denne Hule nævnes ogsaa i Sagaen om den mere for sin Troskab imod Andre end ved egen Skyld fredløse Idrætsmand Hørd Grimkellssøn og hans Staldbrødre, de vilde Holmverjer, et Slags islandske Jomsvikinger, der i flere Vintre havde Tilhold paa den efter Hørds Fostbroder Geir opkaldte Geirholm i Hvalfjorden, udenfor Blaaskeggaaens Munding og hvorfra de gjorde Herjetog til det ligeoverfor liggende Land i det nuværende Borgarfjords Syssel, øvede mangen blodig Daad, indebrændte, ihjelsloge og ranede Bønderne og ikke sparede sin Høvdings nærmeste Frænder og Maager, der igjen paa sin Side opbøde al sin samlede Magt og Sluhed for at ødelægge de Fredløse, der talte 80 Mand, da de vare færrest, og 200, da de vare flest (Sagaen af Hørdi og Hólmverjum Cap. 23). Tilsidst bleve Holmverjerne lokkede i Land og dræbte, dog Hørd selv ikke uden en heltemodig Kamp, hvori han ene fældte 14 Fiender, hvilket Drab siden kostede

Dronning Augusta af Preussen.

24 Mennesker Livet i Blodhevn. Foruden hin Strid havde en Flok af hans Mænd, ført af Sigurd Torfafostre og Thorkell Gyrdilskegg en Morgen gjort Landgang, for at hente Vand ud til Holmen, men mødte der 24 Mænd, som Bønderne havde samlet ved Stranden, for at ødelægge dem. Sigurd og 5 Mand optoge Striden mod Overmagten, men faldt efter det djærveste Modværn, hvorimod Thorkell og 7 Mand flyede til Arnavatsheide og lagde sig i „Hulen ved Fitjar", samlede sig en Flok og holdt sig der indtil Borgarfjordingerne hjemsøgte dem; da strøg Thorkell nordover til Strandene og blev dræbt der, hvorom Sagaen henviser til Alfgeyrstháttir, der dog nu ikke længer kjendes (Sagaens Cap. 32)*). Landnámabók siger, at Torfi, Hørds Morbroder, hans Maag Illuge og Sturla Gode vare paa Hellisfitjar, dengang 18 Hellismænd eller Hulemænd bleve dræbte der; ogsaa indebrændte Borgarfjordingerne Audun, fornævnte Smidkells Søn, paa Thorvardsstad i Fljotsdal, der tilligemed sin Broder Thorarin raadede for Hulemændene. Disse have vel da sluttet sig til Thorkells Flok. — I Sturlungasaga (5 Thaatr 46 Cap.) nævnes Surts-Hulen atter. Af Professor Munchs Fortale til hans Oversættelse af Snorres Heimskringla ville de fleste af vore Læsere kjende Hovedgangen i de borgerlige og Ættefeider, der gjennem 29 Aar sønderslede Island i den saakaldte Sturlungeold og tilsidst førte Øen under norsk Herredømme. I Snorre Sturlasons Strid med sin Broder Sighvat og dennes ærgjerrige Søn Sturla, der ligesom sin navnkundige Farbroder vilde hæve sig til Høvdingedømmet over Øen og dertil søgte Styrke og Hjælp hos Magthaverne i Norge, havde Snorre maattet rømme sine Gaarde paa Vestlandet og trække sig østover. Nogen Tid efter var en Vaabenhvile aftalt i Dyrafjord imellem Sturla og Snorres uægte Søn Uroekja, der ved sine Voldsgjerninger havde vakt almindelig Uvillie imod sig og derved paaført sin Fader mangen Ydmygelse. Man var bleven enig om, at Sighvat skulde dømme imellem Uroekja og Sturla og imidlertid skulde disse fare sammen fra den nordvestre Halvø, hvor hin sidst havde drevet sin Uvæsen; hiin skulde bo i Stafaholt, men Sturla have Reykjaholt og alt Snorres Gods, som han havde taget med Hærmagt fra denne sin Farbroder, i Fred for Uroekja. Siden mødtes de atter og gjentoge Aftalen, der naturligvis var yderst mislig for den Sidste. Sighvat kom ikke nordenfra og der blev ingen Sætt (eller Forlig); men Frænderne droge derpaa sammen op til Halbjarnavarden. Da siger Uroekja, at han vil ride den søndre Vei til Stafaholt, men Sturla bad ham reise til Reykjaholt, som Snorre paa en listig Maade havde faaet fra Gaardens tidligere Opsidder, men Sturla, som ovennævnt, igjen frataget hin. Nogle af Uroekjas Mænd rede da den søndre Dal, andre med Sturla Thordarsøn (Snorres Brodersøn og siden en meget stor Mand paa Island), Sverting Thorleifssøn og Flere til Reykjaholt. Uroekja og hans Fylgdemænd fik Natverd der i Lillestuen om Kvelden; men om Morgenen, da de gik fra Messen, gik de i (Stor-)Stuen; lidt efter kom Sturla Sighvatssøn i Stuedøren, der gik fra den lille Stue, og kaldte Sturla Thordarsøn til sig og gik de op paa Loftet, som der var; tog da Sturla Sighvatsøn til Orde: „Dig var kundigt, Navne! om vor Sætt i Dyrafjord; men nu kom Fader min ikke til; men saa var mælt, at Uroekja skulde bo i Stafaholt, men jeg her, og tykkes det ikke, som det være skulde, at han sidder der med liden Evne, men jeg svømmer i Snorres Gods; er der nu gjort andet Raad; jeg ætler, at han skal fare nord til Skagafjord og siden udenlands, og monne nu stilles Eders Følgeskab." Han greb da til Sverdet Ketling (Katunge), der laa hos dem og som Sturla Thordarsøn havde havt i Hænde; dernæst gik de til Stuen og ind i Døren; der kom Uroekjas Mænd imod dem. Alle hine lod Sturla Sighvatsøn tage Vaabnene fra og følge dem op paa Loftet. Da kom Thorleif med sit Følge, han blev sat til Varetægt over Uroekjas Mænd. Sturla red nu med Uroekja op til Jøklerne og Sverting, en af hans Mænd, med dem. De rede op til Arnavatnsheden indtil de kom til Hellisfitjar; da fore de i Surts Hule og op paa Viget (et Virke i det Indre af Hulen, der nedenfor nærmere omtales); siden lagde de Hænder paa Uroekja og sagde Sturla til Thorstein Langabein, at han skulde lemlæste ham; de skare af et Spydskaft og gjorde deraf et Haandtag med Krog paa; Sturla bad ham dermed slaa Øinene ud paa Uroekja, men Thorstein sagde, at han ikke kunde med det; der blev da taget en Kniv og omsvøbt og afmærket mere end en Tværfinger. Uroekja paakaldte Thorlak Biskop den Helliges Hjælp. Han sang under Pinslerne Bønnen: „Sancta Maria mater domini nostri Jesu Christi". Thorstein stak Kniven op i Øinene indtil Mærket; men da det var gjort, bad Sturla ham hevne en personlig Uret ved at lemlæste ham end yderligere. Dette gjorde Thorstein.

*) Se Nyhedsbladet Nr. 32 og 34.

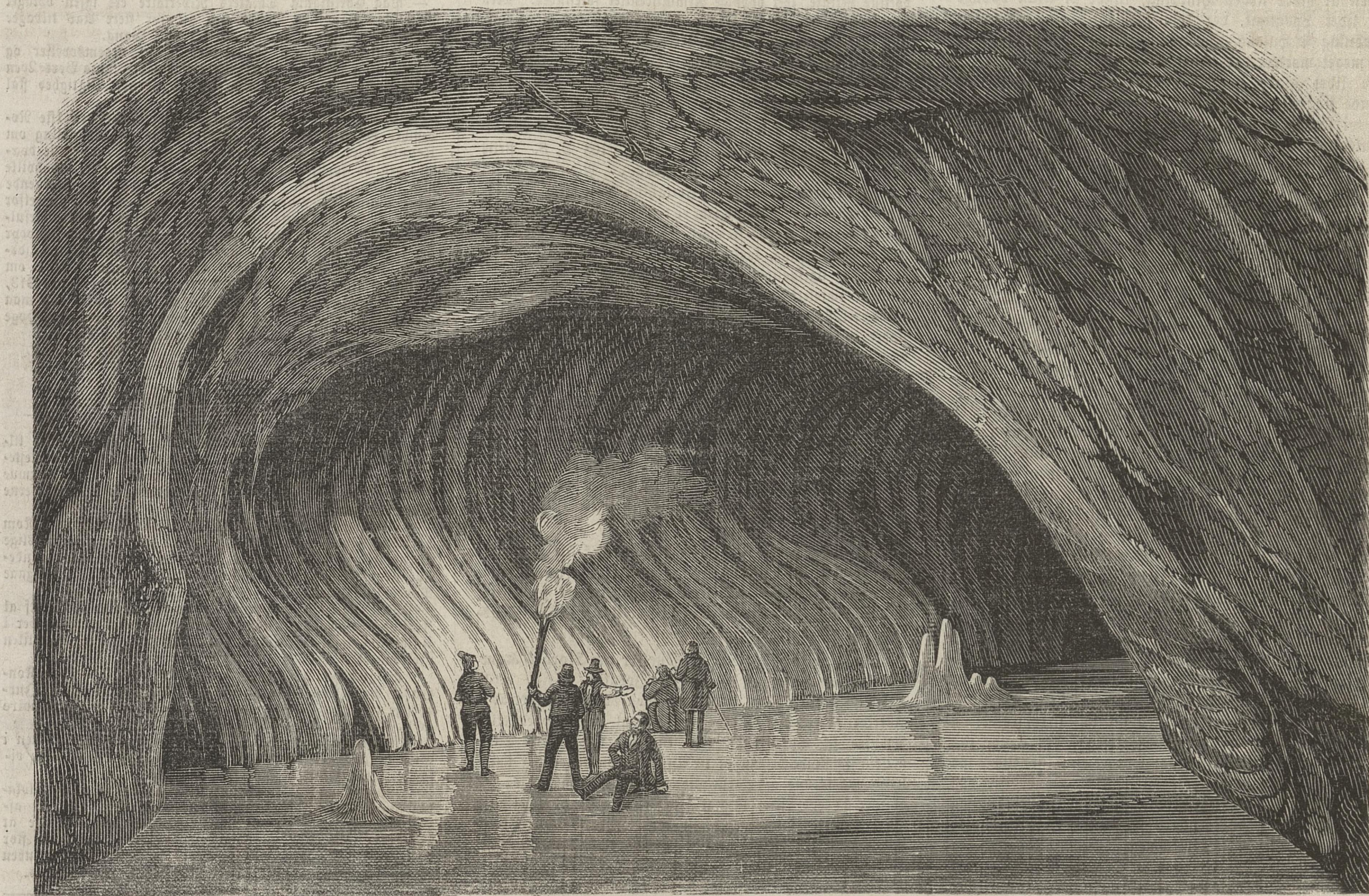
*) De, der ønske at læse mere om Hørd og hans Mænd, henvises til Fr. Brandts Oversættelse af Sagaen, udkommen her i Byen 1849.

Derpaa satte Sturla Mænd til at tage vare paa Uroekja; men Sturla og hans Folk rede til Reykjaholt, og lod da Uroekjas Mænd fare bort og medtage det Meste af sit Løsøre; men Uroekjas Hest og Vaaben bleve ham fratagne. Sturla Thordarsøn red vester til Stafaholt, men sendte en af Uroekjas Mænd op i Hulen for at see, hvorledes det gik med ham, men som da var redet derfra med 3 Mænd. Sturla foer siden til Stad og fandt der Uroekjas Kone Arnbjørg; de havde da spurgt, at han havde sit Syn, og sendte han dem Ord at ride ham imøde; da var Sturla Sighvatsøn redet nord i Landet. Sturla Thordarsøn og Arnbjørg rede imod Uroekja og fandt ham i Skaalholt, hvor de Alle bleve paa det Venligste modtagne af Biskop Magnus, der dog raadede Uroekja til at fare udenlands, da han ikke nu kunde faa Ret paa sin Sag hjemme. Han drog til Norge, Danmark og Rom og kom siden tilbage til Island og deeltog i Ættestriden der. Hans Hustru havde fulgt sin Broder Kolbein Unge, Snorres tidligere Svigersøn, hjem.

Efter Hendersons „Iceland“ og Olaffens Reise ville vi her søge at give en Beskrivelse over denne mærkelige Hule.

Landet omkring Stedet frembyder ikkun Synet af en yderst vild og øde Strækning, dækket med Lava eller Hraun, der snart ligger i store sammenhængende, mest bølgelignende Lag, snart er brudt i en Uendelighed af de vidunderligste Skikkelser. Ildstrømmen skal have havt sit Ophav i Geilands-Jøkelen eller de bag denne liggende Fjelde, og dernæst have flydt frem langs Eiriksgnypas Fjeldside, derfra deelt sig i 2de Arme, een gaaende hiinsides Kalmanstunga over Geiland til Husafellsskog, den anden over til Hvitaa og Hvitaaside, ført Nordlingafljót ud af sit rette Løb, opfyldt ethvert Hjørne af Dalen og gaaet et langt Stykke opad Siderne af de omliggende Fjelde. En smal Stig fører til en Varde, opreist ved en vid Revne, 20 til 30 Fod dyb og et Børseskud lang, ved hvis søndre Ende der aabner sig en mørk Kløft, som fører ned til Hulen. Denne har en Høide fra 34 til 36 Fod, en Bredde fra 50 til 54 Fod og en Længde, der af Olaffen opgives til 839 Favne. En af Hendersons islandske Følgemænd vilde ikke paa nogen Maade lade sig overtale til at følge ind i Hulen, hvor han troede, at hiin Surt boede, der efter den gamle Folketro holdt Vagt for Ildverdenen, hvorfra Muspels Sønner i Gudernes Tusmørke skulde bryde frem og sætte alle Verdener i Brand. En islandsk Præst fulgte derimod med, men havde megen Møie paa Grund af dens Farlighed. — Henderson skriver om selve Hulegangen saaledes*). „Vi tændte nu vore Blus og gik ind i Hulen, der ogsaa paa dette Sted (ligesom paa en anden Aabning, hvor de Reisende først havde søgt Nedgang) var fyldt med dyb Snee. Dernæst kom vi ind paa en ujevn Strækning opfyldt med kantede Stykker af Hraun, der vare faldne ned fra Hvælvet, saaat vi vare i stadig Fare for at skjæres istykker eller at falde i de vandfyldte Huller, der laae imellem dem. Heller ikke vare vi uden Frygt for at nye Stene skulde løsne sig fra Taget og knuse os til Støv. — Mørket blev nu saa tykt, at vi ved alt det Lys, vi fik fra begge vore Blus, dog havde vanskeligt ved saa godt som vi ønskede at oversee de fagre sorte, (graae og røde) smeltede Stalactiter, der prydede den høie og rummelige Hvælving over os og Hulens Sider og som vare støbte i glaslignende, paa langs liggende Striber, der synes at være opstaaede ved Flommen af smeltede Stene, der har banet sig Vei gjennem Fjeldet, medens de ydre Dele ere kjølnede ved at udsættes for Luften (og ere blevne klæbende ved Siderne). Efterat have mættet os ved Synet af disse mærkelige Naturfrembringelser, og netop som vi vare ifærd med at drage videre paa vore Undersøgelser, opdagede vi en

*) I Parenthes have vi tilsat nogle Bemærkninger af Olaffen.

Surtshellir paa Island.

vid Udhuling paa høire Haand, som vi ogsaa med nogen Vanskelighed naaede og gik ind i; men efter at have gaaet henved 80 Fod frem, blev Hvælvingen saa lav, at vi ei længere kunde gaae med nogenlunde Lethed, hvorfor vi vendte om og gik ind i en endnu mindre Underafdeling, hvorfra vi atter gjennem en let Udgang kom ud i Hovedhulen.

Næsten lige for os paa den modsatte Side opdagede vi Indgangen til 2 andre underjordiske Gange af umaadelig Størrelse, som vi strax fandt maatte have været det Tilhold, Skoggangsmænd havde søgt her i gamle Dage (og af hvilke nogle ovenfor ere nævnte). Vi gik ned i Hulen, stege op ad „Viget“ eller de Fredløses Værn, som er omkring 10 Fod i lige Høide fra Hulens Bund, og vare saa heldige at naae Udhulingen bagenfor. (Virket er efter Olaffen et Steengjærde, bygget af kantede Hraunstene eller Lavastykker, hidførte af Menneskehænder. En, der staar udenfor, har Høide nok til at see og ramme dem, der ville naae ham udenfra; men disse kunne ikke see for sig og ikke tiltvinge sig Opgangen. Denne Tver- eller rettere Sidehule gaar i NV. til V., har 50 Favnes Længde og i sin største Vidde fra 2 til 4 Favnes Bredde og Høide. Halvveis er den saa smal, at man maa krybe frem paa Knæerne; men siden faar den igjen sin fulde Størrelse. Gulvet er jevnt smeltet, ildrødt og ligesom bølgedannet). — Vi havde ikke gaaet mange Skridt, før vi maatte standse ved en lang Vold (2½ Fod høi, 36 Fod lang og 14 Fod bred, med en 2 F. bred Gang paa Midten og bygget ligesom Viget af kantede Hraunstene) øiensynlig opreist ved Menneskehænder. Den havde paa Midten en liden Dør eller Indgang, gjennem hvilken vi maatte gaae, efterat have taget i Øiesyn en rund Dynge af morknede Been, mest af Sauder og Oxer, men ogsaa nogle af Heste, som de Fredløse have dræbt til Føde*).

*) Olaffen: „Disse Been havde endnu deres Skikkelse, saavelsom den naturlige Farve; men da vi toge dem op, vare de saa bløde, at de neppe kunde holde deres egen Tyngde og kunde meget let gnides i Støv imellem Fingrene. Da det øverste Lag blev skuffet til Side, fandt man, at de underste Been vare rent henfaldne i Støv og saa ud som Ærtemoos, naar Vandet er siet derfra. Denne Støv var endnu lidet fugtig og havde nogen Limagtighed ved sig; vi lagde Mærke dertil, at iblandt de hele Been fandtes ikke et eneste Marvebeen, som jo var kløvet paa langs i 2 Dele.“ — Under Sandet fandtes et halvfærdigt, ¼ Alen langt Beenredskab, skaaret i Fiirkant og oven forsynet med 2 rundagtige Huller. O. tror, at det har været benyttet til Synaal. Indenfor Sengen laa nogle ildrøde Stene.

Udenfor Gjerdet var et Rum eller Værelse, omkring 30 Fod langt og 15 bredt, hvis Gulv var strøet med det fineste, af Ildbjergene udkastede Sand og troes at have tjent Udaadsmændene til Sengested. Derpaa trængte vi omkring 80 Alen frem; men da vi fandt, at vi maatte kjøbe vor videre Fremgang med at vade i koldt Vand til Knæs, vendte vi om til Indgangen. — Hvælvingen er fuld af endnu fagrere Stalactiter, end dem i Hovedhulen, og da de have stærkere Glassering, kastede de Lyset tilbage paa en vidunderlig Maade. (De ere efter Olaffen finere end de andre, dog ikke gjennemsigtige og dannede af Vanddraaber, men af smeltet Hraun; de ligne smale Istapper eller Voxkjerter, og ere fulde, 2 til 4 Linier tykke og 3, 4 Tommer mest ¼ Alen lange, glindsende, mørkegraaegrønlige, men indenfor hullede og ikke meget tunge).

Da vi havde seet Alt, der syntes vor Opmærksomhed værdt paa dette Sted, gik vi igjen ned fra „Viget“ (for at gjenfinde Storhulen) og søgte at trænge frem igjennem den dybe Kløft, der atter gabede mod os i Mørket. Atter opholdtes vi ved Steendysser, hvoraf mange syntes at være nys nedfaldne. Men da vi havde overvundet denne Vanskelighed, frembød der sig en anden endnu større Hindring, et

langt Vand, som vi maatte gjennemvade, hvis vi vilde naae Hulens indre Ende. Vandet gik os lige til Knæs, og vi bleve i Førstningen meget urolige, da vi tænkte os dybe Huller i Bunden, hvori vi uforvarende kunde snuble; men vi fandt snart, at Bunden var fuldkommen tryg og tilfrossen med jevn Iis af forfærdelig Tykkelse, paa hvilken vi gik frem med usædvanlig Raskhed. Den eneste Ulempe var Vandets Kulde. Mod Enden af Isen maatte vi af og til standse for store Hraunstene, der nødte os til at søge en Omvei, og en fjerdedeels Time efter at vi havde gaaet ned fra Viget saa vi en 3die Aabning i Taget, gjennem hvilken vi kunde øine Lyset langt borte. Hulen aabner sig her i 2 Rum, hvert adskilt fra det andet ved en smal Væg af Hraun. Paa den modsatte Side af Aabningen, som næsten er halvt opfyldt med Steen, fandt vi atter to store Huler, af hvilke dog den venstre ikke gaar længere end 20 Fod, medens den anden danner en Forlængelse af selve Storhulen. Neppe havde vi tabt Dagslyset af Syne, før vi kom til en anden Vandpøl, som vi maatte gjennemvade, men som havde mindre Dyb end de 2 andre; den gik os ikke længere end til Midtlægs. Nu traadte vi ind paa et ujevnt, steenigt Strøg, der afløstes af smukt og jevnt Hraun, og efterat have gaaet et Stykke Vei uden at møde nogen Hindring, kunde vi ikkun opdage et lidet Lysglimt, der kom ind igjennem den sidste Aabning i Hulens Hvælving; denne Aabning fandt vi meget mørkere end nogen af de foregaaende, og bleve ikke lidet glade over den Opdagelse, at Opgangen kunde naaes uden Vanskelighed paa den nordre Side, da vi saaledes saa os fritagne for at gaae tilbage til Hulens Indgang.

Vi traadte nu ind i Aabningen paa den modsatte Ende og fandt os næsten strax indhyllede i et tykkere Mørke end nogensinde før, men stødte hverken paa Vand eller Stene. Bunden var overtrukken med et tykt Iislag og gik saa brat, at vi fandt det umuligt at staae paa Fødderne og satte os derfor ned og glede udover med vor egen Vægt. Ved at holde Blussene tæt ned til Isen kunde vi see, at den var 7 til 8 Fod tyk og klar som Krystal. Det varede ikke længe før vi naaede et Sted i Hallen, der ved sin Naturpragt rigelig lønnede al vor Møie og vilde have lønnet den, om vi havde gaaet 100 Gange saa langt for at see det. Hallens Hvælving og Sidevægge vare prydede med de fagreste Isstykker, krystalliserede i alle mulige Skikkelser og af hvilke mange i Fiinhed kunde maale sig med de nydeligste Zeolither; men paa den iislagte Bund viste sig Søiler af samme Emne og dannende de mest vidunderlige Skikkelser, man kunde tænke sig, som overgik de stolteste Kunstværker og lignede mange velkjendte Forekomster i den levende Natur. Mange blandt Støtterne vare henved 4 Fod høie, skarpe imod den øverste Ende og omkring 2 Fod i Tykkelse. Et mere straalende Syn har maaskee endnu aldrig mødt et menneskeligt Øie og det var ikke let for os at frigjøre os fra den Drøm, at vi virkelig saa et af de Undersyn, der males i østerlandske Sagn. Lyset fra Blussene gav det Hele et tryllende Skin.

Fra dette mærkelige Sted gik vi langsmed Siden af et dobbelt og aldeles jevnt Iislag, der havde saa skarp Egg, at vi ofte vare i Fare for at skjære os paa den. Dernæst stødte vi paa et Dynd, der dog var mindre blødt end vi fra først af troede, og da Iislaget var slet og sænkede sig med jevn Skraaning, gik vi raskt fremad, til vi paa een Gang opdagede den Varde af Hraunsteen eller den Lavapyramide, som nævnes af Olafsen og Povelsen og hvor vi endnu fandt en af de to Mynter, som hine Herrer havde lagt paa Stenen Aar 1753 og Spor af det paa den øverste Steen i Lak smeltede Segl. Vi satte vort Segl, lagde 4 Mynter ved Siden af hine og gjenopbyggede Varden paa de Steder, hvor Stenene vare faldne ud. Ved Foden af Varden laa endnu en Deel af det Stykke Birketræ, de nævnte Islændinger omtale som efterladte der af Mennesker og saa morknet, at det, hvor det rørtes, faldt hen i Støv. Det var aldeles raat, men syntes dog ikke at have undergaaet nogen væsentlig Omdannelse siden den Tid; det faldt nemlig fremdeles i Støv, hvor det udsattes for et maadeligt Tryk.

Et godt Stykke udenfor Varden trænger Hulen sig mere sammen og efter at have gaaet omkring 400 Fod længere frem, kom vi til den indre Ende, hvor vi fandt Spor af 2 Underafdelinger; men disse vare aldeles opfyldte af store Hraunstene, af hvilke nogle vare faldne ned fra Loftet, medens de andre synes at udgjøre selve Hraunet i sit oprindelige Leie, men brudt og adskilt ved Luftens Indvirkning.

Da vi nu fuldkommen havde tilfredsstillet vor Nysgjerrighed, gik vi tilbage til den sidste Aabning i Hallen, gjennem hvilken vi atter naaede Jordens Overflade, efter at have tilbragt omkring 4 Timer nede i Dybet, men fandtes næsten kvalte af Hede ved den bratte Overgang fra Hulens Kulde og Mørke til aaben Dag, hvor Solstraalerne kastedes stærkt tilbage af det glindsende Hraun og brændte Land omkring os. Det var som om vi ovenpaa en grønlandsk Vinter med Et havde faaet en afrikansk Sommer. Ved at see frem over Hraunet i Retning mod Hulen, var det os indlysende, at det naaede lige til Foden af et nærliggende Fjeld, kaldet Strutur, hvor Strømmen, standset i sin Fremgang, er bleven dæmmet op og kjølnet, medens nye Strømme fra Ildborgen have fulgt sit Løb ned igjennem Dalen til Hvitaa." (Forts.)

Literatur.

Skovstjerner. En liden Digtsamling af O. S. Chra. 1862. 80 S. Sedez. Priis 40 ß. (I Kommission hos Richie & Glükstad). Denne lille, særdeles smukt udstyrede Samling bestaar for Størstedelen af lyriske Digte, især Stemningsdigte, der have Naturen til Gjenstand. Man sporer let Begynderen, deels paa enkelte Ubehjælpeligheder i Formen, der af en mere øvet Haand let vilde været fjernede, deels paa en vis Ufrihed ligeover for de Digtere, der sees at have udgjort Forfatterens poetiske Lekture, idet hyppige Reminiscentser forefindes. Men kunne disse Digte saaledes ikke stilles høit eller berettige til store Forhaabninger med Hensyn paa Forfatterens Digter-Fremtid, ville dog flere af dem læses med Behag, og man tør derfor vente, hvormeget end den strengere Kritik maatte have at udsætte paa dem, at de dog ville blive optagne med Velvillie.

— Tidligere er udkommet **Sæterbesøget**, original Fortælling af August Williams. Chra. 1861. 103 S. 8. Priis 36 ß. (I Kommission hos Steensballe). Med Hensyn til Stoffet er dette en national Fortælling, men hvad Stiil og Opfatning af Forholdene angaar er den alt andet end national, idet Forf. staar næsten fremmed som en Udlænder ligeover de mest bekjendte Ting, saaledes at man virkelig skulde antage, at han er ligesaalidet norsk som hans Navn. Da dette af Kritiken imidlertid allerede er bleven mere end tilstrækkeligt fremhævet, skulle vi her ikke nærmere dvæle ved denne Synderlighed, men kun henlede Opmærksomheden paa Bogens Tilværelse.

— Et æsthetisk Arbeide, der vistnok baade ved Omfang og Gehalt vil stille et større Krav til Læsernes Opmærksomhed, end noget af de foregaaende, vil med det Allerførste udkomme paa J. Dybwads Forlag. Det fører Titelen „**Drøm og Virkelighed**, Skildringer af Livet," og vil udgjøre 2 Dele, tilſ. omtrent 40 Ark i Oktav. (Priis 1 Spd. 60 ß.) Forf. er en Dame, der saavidt vides ikke tidligere er optraadt i Literaturen.

— Blandt de øvrige Bøger, som kunne ventes til Julen, maa fremhæves A. Munchs nye Fortælling „**Pigen fra Norge**", der stykkeviis har været indført i Tidsskriftet „For Hjemmet", men som nu vil udkomme i en særskilt Udgave (Chr. Tønsbergs Forlag).

— **Mine Erfaringer og Anskuelser om Norges Kommunicationsvæsen** af G. D. B. Johnsen. Chra. 1861. 137 S. 8. Priis 40 ß. (I Kommission hos Jac. Dybwad). Allerede i Foraaret indbød Hr. Kanal- og Havnedirektør Johnsen til Subskription paa en Bog med anførte Titel, hvilken da skulde bestaae af tre Afsnit. Forfatteren har imidlertid paa Grund af Subskriptionens ringe Fremgang og for at sikre sig mod altfor følegligt Tab, seet sig nødt til at dele sit Værk i tvende Dele, saaledes at her blot de to første Afsnit fremkomme, af hvilke da det ene omhandler Land- og Vandveie og Jernbaner, det andet Vandflomme; medens det vil beroe paa den fremtidige Subskription, om ogsaa de tvende følgende Afsnit (om Kanal- og Havnevæsenet) skulle udkomme.

— Paa Woldikes Forlag (Kbhvn.) er begyndt at udkomme **En Fodvandring** i fire Verdensdele af W. C. Samuelsen, Kleinsmedmester, der tegner til at blive ganske læseværdig. Det Hele vil blive 5 Hefter à 17 ß norsk.

— Paa Gyldendalske Boghandlings Forlag er udkommet **Om Sygepasningen**, hvad den er og hvad den ikke er, af Florence Nigthingale, der som Sygepasserske under Krimfeltoget er bleven verdensberømt. Bogen, skreven ud af Livserfaring og med Varme, er paa dansk bearbeidet af en Læge og forudskikket en Indledning. (157 S. 8).

— **Dansk Maanedsskrift**, 2det Binds 4de Hefte, indeholder bl. A. Nils Vibe Stockfleth (en nærmest efter hans „Dagbog" udarbeidet Fremstilling af hans Liv og Virksomhed) ved Joh. Forchhammer; samt en Artikel om (mod) Frimureriet.

Norge.

Christiania. Hs. M. Kongen skulde 5te Novbr. foretage en Reise til Upsala.

— En af Byens unge dygtige Jurister, Chr. Fougstad, er nylig afgaaet ved Døden.

— Ved kongelig Resolution af 12te Oktober er det bestemt: 1. At der paa de næste Storthing forelæggendes Lister over Gager af Statskassen naadigst befales forslagsviis opført et Beløb af 1500 Spd. aarlig som personlig Bevilgning til Professor i Historie P. A. Munch fra den Tid, han fratræder dette Embede, for mere udelukkende at sysselsætte sig med Bearbeidelsen af Nordens og navnlig Fædrelandets Historie. 2. At Professor Munch i samme Øiemed fremdeles indtil Videre naadigst fritages for sine Forretninger ved Universitetet, dog mod at afgive et Beløb af 300 Spd. aarlig af sin Gage som Bidrag til disse Forretningers Besørgelse. 3. At Professor Munch lige naadigst indtil Videre konstitueres som Rigsarchivar. 4. At Departementet for Kirke- og Underviisningsvæsenet naadigst bemyndiges til indtil Videre at antage Professor Munch til mod en aarlig Godtgjørelse af 250 Spd. at føre det specielle Opsyn med de med offentlig Understøttelse stedfindende Forarbeider til og Udgivelse af Kildeskrifter til Norges Historie, — og Fuldmægtig ved Rigsarchivet, Hall, til mod en aarlig Godtgjørelse af 50 Spd. at besørge den med dette Anliggende forbundne Regnskabsførsel. 5. At det akademiske Kollegium naadigst bemyndiges til fremdeles indtil Videre at lade de Professor Munch paahvilende Forretninger, saavel hvad Forelæsninger angaar som med Hensyn til Deeltagelse i Examina, udføre ved Universitets-Stipendiat Kand. mag. Rygh mod et Honorar af 300 Spd. aarlig, der overeensstemmende med foranstaaende Post 2 afholdes af Professor Munchs Gage.

— Den 4de Novbr. feirede Carl-Johans-Forbundet sin Aarsfest, ved hvilken Anledning Prof. Welhaven talte for Carl Johans Minde. Efter hvad der meddeeltes, havde tvende unavngivne Mænd skjænket, den ene 400 Spd., den anden 300 Spd. til Oprettelse af et Monument for Carl Johan.

— Paa Christiania Theaters Repertoire ere igjen optaget „Et Glas Vand" af Scribe, der gik for flere Aar tilbage. Imorgen (Søndag) opføres det for 3die Gang.

— Centralforeningen for Udbredelse af Legemsøvelser og Vaabenbrug indbyder til et Møde paa Christiania Børs 2den Decbr., hvor bl. A. en Sag af indgribende Vigtighed skal behandles.

— I Videnskabs-Selskabets almindelige Møde den 1ste November begyndte Caspari at foredrage en Afhandling om Regula fidei hos Kirkefædrene, idet han for det Første dvælede ved de forskjellige charakteristiske Benævnelser, ved hvilke den findes betegnet. Faye meddeelte Adskilligt angaaende Coca-Planten (Erythroxylon), hvis Blade anbefales istedetfor saavel Thee eller Kaffe, som Tobak. Rasch meddelte Resultatet af de officielle Indberetninger angaaende fældte Rovdyr her i Landet i de sidste 15 Aar. Af Bjørn var i dette Tidsrum fældt et Antal at 3465 eller i Gjennemsnit 231 om Aaret, af Ulv 3320, Gaupe (mest i Hedemarkens Amt) 313, Jerv 803, af Ørne det uhyre Tal 48,347, hvilket dog maa forklares af, at den største Deel har været andre Fugle, Høge o. s v., der af Uvidenhed ere forvexlede med Ørne.

Blandede Efterretninger.

Sverige. En Enkefru Sandberg i Vestervik, der tilligemed sin Tjenestepige nylig er bleven myrdet af en Tjenestegut, har ved Testamente skjænket det meste af sin Formue (omtr. 150,000 Rd. Rm.) til Enkedronningen og Prindserne Oscar og August.

Italien. Den anseede Jesuit Abbed Passaglia i Rom har i to Flyveskrifter erklæret sig for at Pavens verdslige Myndighed er unødvendig for og uforeenlig med hans aandelige Magt. Han har begivet sig til Turin for at undgaae Pavehoffets Forfølgelser.

— Den italienske Regjering driver paa Rustningerne af al Kraft. — Paa Sicilien er forefaldt alvorlige Uroligheder i Anledning af Rekrutudskrivningen. I Palermo er Republiken proklameret.

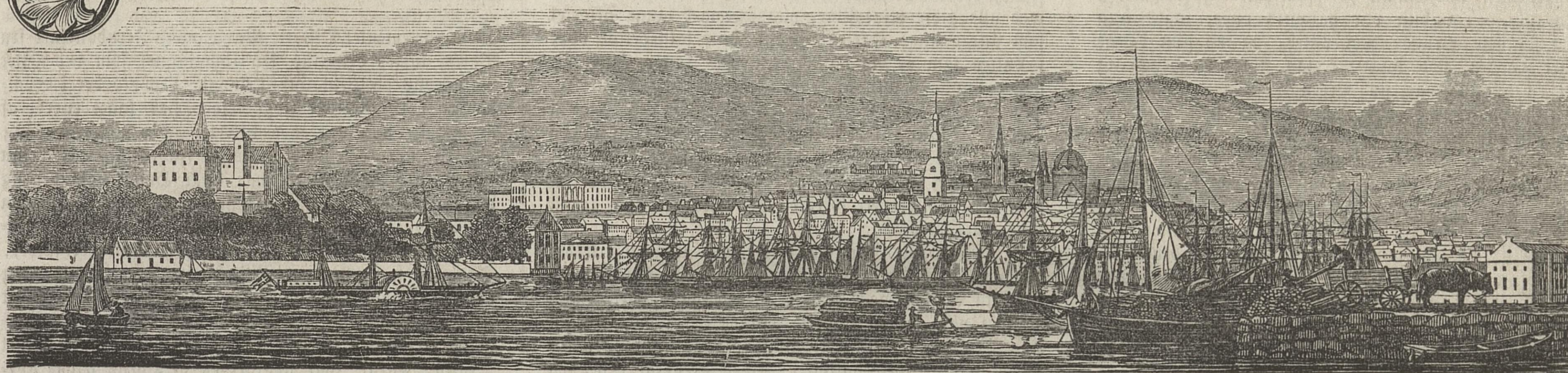
— Belgien har anerkjendt Kongeriget Italien. — Ved Kongen af Preussens Kroning var derimod udstedt officiel Indbydelse til Frantz II's Gesandt som ministre plenipotentiaire de S. M. le Roi des Deux Siciles.

Frankrig er, i Anledning af Dappendalen, kommen i Stridigheder med Schweitz, hvilke det dog synes at ville bilægge paa en fredelig Viis.

Nordamerika. Separatisterne have sprængt Blokaden foran New-Orleans, og to Affendinge fra dem ere afgaaede til Europa for at opfordre Vestmagterne til ikke at anerkjende Blokaden. — Fra New-York er afgaaet en stor Expedition bestaaende af 6 Fregatter og 8 Korvetter foruden et Antal Kanonbaade, som det antages, til New-Orleans.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 46. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 17de November 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Korrespondance fra Paris.

(Til Illustreret Nyhedsblad).

(Slutning fra forr. Nr.)

Paris 30te Oktober.

„Man myrdede paa Parises Gader, indtil der kom Lygter; nu da der er Gas, kan man neppe stjæle. Lader os antænde Gasflammen og udskrige Sandheden!“ Disse store Ord ere sagte i Anledning af Passaglias Manifest til Biskopperne, som man i Italien slaaes om, og som selv i Paris har vakt mere Opsigt end slige Sager have gjort siden Kirkefeidernes Tider. De fordums Brødre Jesuiterne holde idag en Gravtale over den Frafaldne, hvoraf vi hidsætte Følgende:

„Jesu Selskab“, heder det, „opdrog med Flid og Omhed en Broder for Videnskaberne. Denne Broder, der viste en sjelden Begavelse, røbede desværre ogsaa tidlig en farlig Phantasi. Disciplinen faldt ham haard, Dydens Vei ikke let. Han bar allerede i Hjertet Spiren til den Stolthed og Oprørsaand, der skulde blive hans Undergang.

„Jesu Selskab anvendte en Moders Omhed for at forebygge Faldet. Det har opdraget denne Broder i sine Læresætninger, men han forvandlede disse Læresætningers rene Guld til Gift. Den saakaldte Reform, han vilde bringe ind i Theologien, var intet mindre end en Revolution; i Dogmens Sted vilde han sætte Grammatiken. Hans Veltalenhed, det eneste Fortrin, man ikke kan bestride ham, dækkede Lærens Huulhed og saaleds forførte han de theologiske Studerende istedetfor at belære dem.

„Der gjordes ham milde Forestillinger, som ikke frugtede, og man blev nødt til at fratage ham Lære-Embedet. Nu vilde han intet foretage sig, udgav sig for syg og satte sine Foresattes Taalmodighed paa haarde Prøver. En af hans Svagheder havde været at udgive sig for en Ætling af en adelig Familie i Lucca, og man havde ikke villet blotte ham, skjønt man meget vel vidste, at hans Fader havde solgt Grønsager paa Luccas Torv. Den samme Svaghed forlangte idelig Næring, og han gjorde sig til Hoved for en Rebellion for at have Smigrere. Hans Celle blev Mødestedet for alle Fiender af Jesu Selskab. Tvungen til at vælge mellem Underkastelse eller Udstødelse af Ordenen, valgte han det sidste. En engelsk Dame, hans Skriftebarn, afhentede ham i sin Vogn, og med denne Dame har han siden viist sig paa Roms offentlige Spadseregange.

„I sin englelige Godhed gav Paven ham en ny Lærestol i Sapenza, i det Haab at denne Sjæl endnu stod til at redde. En Professor, der har sønderrevet sin Jesuitkjole og som hver Formiddag kommer kjørende til Universitetet i en prægtig Vogn med Tjenere i Livree, maatte nødvendigviis synes det saakaldte liberale Parti et Phænomen af Lærdom og Dyd: Høresalen var overfyldt og man skjænkede med fulde Hænder denne faldne Broder Popularitetens Gift.“

Saavidt Jesuiterne, som jeg har ladet tale, for at give et kort Indblik i en Mands Liv, der for Øieblikket beskjæftiger Menneskene. I den modsatte Leir vare ingen saadanne Træk at finde. Kommentaren overlades Læseren.

Guizots nye Bog: „Kirken i 1861“ tilfredsstiller hverken Protestanter eller Katholiker, hverken Revolutionære eller Absolutister. Guizot præker for alle Partier i en afgjørende Tone og foreskriver Pave og Fritænkere, Klærker og Lægfolk deres Pligter med en Statsmands Myndighed, der har bragt Borgerkrig over Parises Gader, styrtet et Monarchi og følgelig kan vente at blive hørt af Europa som et Orakel.

Man vil gjøre store Øine i Rom, naar man læser dette saakaldte Forsvar for Præsteregjeringen. En Hugenot, som har den Godhed at tage Pavens Forsvar, det er noget Nyt! Man vil dog have vanskelig for at finde Rede i dette Forsvar, thi at Paven skal beholde sin verdslige Magt staar fast og dog erklæres atter og atter, at denne Magt er uforenelig med det moderne Samfund. De bekjendte franske Phraser skulle dække Modsigelsen. Finde ud deraf hvo som kan!

Udstillingen er aaben fra 10de September til 10de November i Industripaladset. Titlen: Exposition des arts industriels angribes skarpt. Den er ligesaa urigtig, heder det, som Titlen „historisk Roman“, som man lader passere, fordi man er bleven vant til den, men som ogsaa er en Uting.

Man kan sige Digtekunst, dramatisk Kunst; Skulptur, Musik, Maleri ere Kunster, men industriel Kunst er aabenbar en Modsigelse. Man siger ogsaa Kunsten at lyve, Kunsten at gjøre sin Lykke; men Industrien er ikke og kan ikke være en Kunst, skjønt det ikke er Industrien formeent, at anvende Kunsten i sin Tjeneste, at kopiere Mesterværker o. s. v.

At der som sædvanlig findes mere end een Opfindelse, der har været kjendt i tyve Aar, samt at man ikke skal tage enhver Prospektus paa Ordet, som f. Ex. fortæller, at der er opfundet et Papiir, som er ligesaa stærkt som en Plade Zink eller Kobber af samme Tykkelse, følger af sig selv. Mange interessante Ting ere derfor ligefuldt at see, meget at lære for lærelystne Folk.

Kunsten, den virkelige Kunst, har faaet sig et nyt smukt Huus paa den anden Side af Seinen og der er i denne Tid den aarlige Sendelse fra Rom udstillet. Det er sandt, det er maaskee mange norske Læsere ubekjendt, at Ludvig den Fjortende oprettede et Akademi i Rom, hvorhen et vist Antal unge begavede Kunstnere sendes for i fem Aar at studere Mestrenes Værker. De leve sammen og arbeide i Villa Medicis, hvorhen Akademiet i 1803 forflyttedes fra de urolige Gader. Her har David, Pradier, Delaroche, Vernet og de øvrige Mestere arbeidet, og til et stoltere Sted kan vel neppe unge Kunstnere sendes. Det paalægger Forpligtelser at bo paa Monte-Pincio med Rom for Øinene. Iaar er man imidlertid utilfreds med de udstillede Arbeider. Kritikens Dom er, at alene Skulptur-Arbeiderne synes at love, at Studiet af Antikerne vil bære reel Frugt; Malerierne siges kun at udmærke sig ved en Mangfoldighed af Farver; man kalder dem Mosaik à l'huile og minder de unge om Ruyesdael, som til sit berømteste Værk blot brugte fire Farver. Et Maleri, les baigneuses, af de Coninck, er undtaget fra denne Fordømmelsesdom. Forresten ytrer man Frygt for, at de unge Kunstnere, naar de komme til Rom, bilde sig ind, at Talentet kommer af sig selv og saaledes let kunne spilde fem Aar af deres Liv, som i den Alder maa regnes for to Gange fem.

Jeg tillader mig at betvivle Muligheden af, at et længere Ophold i Rom kan være spildt paa nogen Kunstner, der har Talent nok til at have kunnet vinde den saakaldte prix de Rome. Da der hver Søndag Aften er Modtagelse i Academie de France for alle Franske i Rom og deres Bekjendte, har jeg talt med mange af disse unge Kunstnere, og alle ere enige i, at der maaskee ikke findes nogen stor Stad, der er saa blottet for egentlige Fornøielser som Rom, men heller ingen, hvor Opholdet bliver saa kjært. Den første Tid tænker den unge Kunstner med dyb Sørgmodighed paa, hvor længe hans Exil endnu skal vare, men ikke En forlader Rom, uden at længes tilbage igjen saalænge han lever. Og

„C'est avoir profité que de savoir s'y plaire“.

Man lærer ikke Rom at kjende under et flygtigt Besøg; man fortæller derfor om den aandrige Pave Gregor den 16de, at han hver Gang han gav en Fremmed Audients, spurgte hvor længe han havde været i Rom. Var Svaret „een Maaned“, sagde han koldt: „Saa Farvel og lykkelig Reise“. Var Svaret, et halvt Aar, sagde Oldingen med et fiint Smil: „Saa er De Vor. Au revoir.“

Det er bekjendt, at Vandet i Paris er det slettesté, som drikkes i nogen Hovedstad. I otte Aar have Lærde af første Rang arbeidet paa at udfinde Midler til en forbedret Vandforsyning, og der er nu indkommet et Forslag, som vil gjøre Epoche i Videnskaberne, paastaaes der fra een Kant, medens det fra en anden angribes skarpt. Saameget fremgaar imidlertid af Forslaget, der nu foreligger Almeenheden, at den Vandforsyning, der for tyve Aar siden var tilstrækkelig for Paris, nu som Følge af den forøgede Folkemængde og de forøgede Industrigrene, ikke længer tilfredsstiller Behovet, efterat de Vandmasser ere fratagne, som Styrelsen forbeholder sig til Reengjøring af Gader og Pladse, til Forsyning af Prydelse-Fontæner etc. Den Vandportion, der i 24 Timer falder paa hvert Individ i Paris, er udregnet til 35 Litres, medens Sundheds-Kommissionerne overalt fordre for hvert Individ 50 til 60 Litres i Døgnet.

At Vandet i Paris er ureent, er en Kjendsgjerning; da Seinevandet idelig besudles ved Udløbet fra Rendestene og Kloaker. Der udfordres paatrængende en Reform, og det er denne, som nu gjør saamegen Kvalm.

Men for at komme til noget muntrere, et af de smaae Blade, der altid gjøer efter enhver Celebritet, fortæller idag om en bekjendt Statsmand, at St. Marc Girardin ved en Examen spurgte ham: „Hvem var Henrik den Fjerdes Moder?“ Det unge Menneske betænkte sig. „Jeanne d'Albret“, hvisker en tjenstfærdig Kammerat. Kandidaten forstaar Jeanne d'Arc og for at vise, at han kan sine Ting og ikke vil plapre Vennens Ord bogstavelig efter, svarer han kjækt:

„Jomfruen af Orleans“. Det tilføies ikke om St. Marc Girardin tog Personen for god.

Der vil snart ikke mere være et Sted i Frankrig, hvor man kan drømme i Fred, der bygges og hamres overalt, hver Landsby vil have sin Boulevard, hver lille By sine Pragthoteller. I Paris dundres og bygges der alleværst, Keiseren er ikke af samme Mening som hiin store Mand, der for at forskjønne Cæsarernes Stad, ikke vidste noget bedre Middel end at stikke Ild paa den.

I den tynde Theater-Rapport har jeg glemt en Kuriositet. En Kone, nær de halvfems, en Veteran fra det første Keiserdømme, dandser paa Line i Hippodromen til stor Forargelse for den høitidelige Kritik. Men et Vidunder er Personen dog. I 1856 spadserede hun paa en Line, der gik fra Jorden hundrede Fod op i Høiden. Hun var klædt som Pillegrim. Det blæste den Dag stærkt og Hippodromen har intet Tag. Vinden sled ubarmhjertig i Pillegrimmens Kappe, men den Gamle gik saa sikkert som paa sit Stuegulv. Da hun var halvveis oppe, lagde hun sig i sin hele Længde paa Linen, og da hun havde naaet Toppen, stod hun der saa stiv og ubevægelig som en Statue paa sin Piedestal. Da hun gik ned igjen, behagede det hende at være skjelmsk: hun lod som om hun var paa Veien til at falde, men da der blev Skrig og Allarm i Huset, kyssede hun paa Fingeren med en Bevægelse som vilde sige: „Værer ganske rolige, Børn lille, jeg vilde blot drille jer."

I tolv Aftener i Træk gik hun op i Luften paa samme Viis, og da man advarede hende for den Fare, hun udsatte sig for, svarede hun: „Jeg skulde udsætte mig for nogen Fare? Aldrig! Dertil er jeg altfor bange af mig!"

Dennegang har jeg ikke seet hende, men hun er sandsynligviis bleven yngre ligesom Roger.

En Mandarin er ankommen fra China med nogle tusinde Fiske, Polyper og Molusker, som han agter at naturalisere i Frankrig. Uden mindste Fortrydelse over at Franskmændene have nedrevet den chinesiske Muur, har den lærde Mand gjort den lange Reise blot for at berige Franskmændene, hvilket han grundig beviser i de offentlige Foredrag, han ved Hjælp af en Tolk, holder hver Dag i en Have, hvor han har sine Dyr og hvor man hver Dag kan see inter muros Polyper, Molusker, Snegler, Firbeen, honette Fiske og Chinesere, og extra muros Lærde, Barnepiger, Dagdrivere, kort det Dyr, som kaldes Publikum.

Sæsonnens første Bal er givet af den yndige Dandserinde Emma Livry hos hendes meget agtværdige gamle Moder. De nydeligste af hendes unge Kamerater ved Operaen vare naturligviis indbudne, og det skal have været charakteristisk at see den Glæde, hvormed alle disse unge Piger dandsede med lange Skjørter som andre unge Damer og paa Gulvet istedetfor oppe i Luften som de ere vante til. Da Jockey Club var noget langsom med at sende de indbudne Dandsere, aabnede de unge Piger Ballet selv, og ved Midnat bestod Selskabet af 40 unge Damer, saa smukke og gratiøse som de nogensinde have været seete, heder det, samt af det dobbelte Antal Kavalerer, der samtlige tilhørte det høie Aristokrati eller paa en eller anden Viis vare berømte.

Den Dame, der næst efter den unge Værtinde, var mest omgivet, var Fanny Cerito, om hvis Dands efter sin egen Skygge vel de Fleste have hørt Tale, og som paa en saa sørgelig Maade reves bort fra sin Kunst. Ved Czarens Kroning kastedes hun overende af en omstyrtende Koulisse. Ilden greb fat i hendes Klæder og hun frelstes kun ved et Mirakel. Men fra hiin Aften kan hun ikke dandse uden at faae den voldsommeste Hjertebanken; hendes Karriere er altsaa tabt og Rusland har ikke tilstaaet hende nogen Pension, hvilket dog syntes at ligge saa nær.

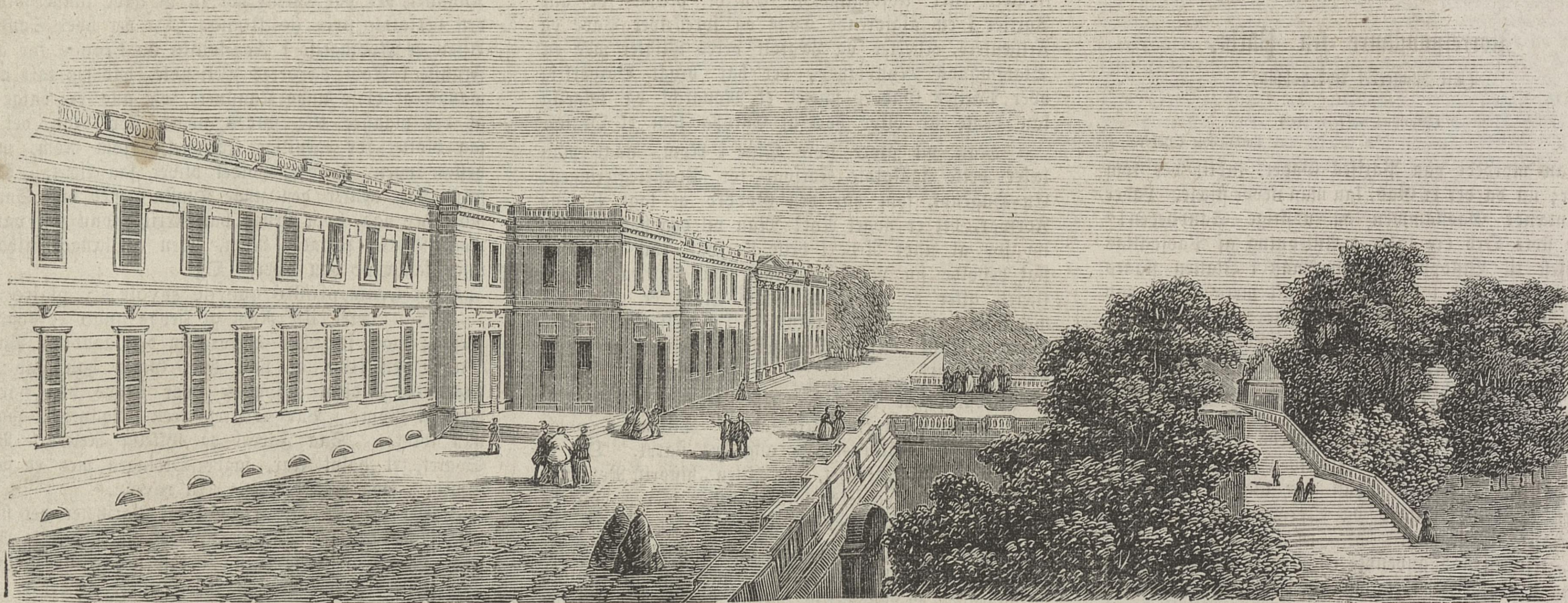
Dagen efter erklærede Døgnkroniken, at Ballet havde været charmant, og dog er det at formode, at den unge Værtinde ikke havde efterlignet en ældre Kollega, der ifjor trakterede sine Gjæster med Jordbær i Februar, en Spøg der kostede 12,000 Francs.

Og saaledes ender denne Rapport med et Tal, og dette er jo i sin Orden, thi Tal er det, to Øren oftest hører i Paris.

Compiègne.

I Departementet Oise, et Par Timers Jernbanefart fra Paris, ligger den lille By Compiègne, som ved Keiser Napoleons og Gemalindes hyppige Ophold der i Sommermaanederne, i de sidste Tider har faaet endeel af sin gamle Navnkundighed tilbage. Byen, der engang var en stor og stærkt befolket Fabrikstad, tæller nu kun 1100 Indbyggere; men naar Hoffet opholder sig der, frembyder Gaderne samme Liv og Færdsel som en stor Stad. Compiègnes største Mærkeligheder ere imidlertid de mange Fortidslevninger, som man der finder. Saaledes seer man der Ruiner efter den af Karl den Skaldede opførte store Kirke Notre-Dame, der efterat have undergaaet flere Ildsvaader endelig blev fuldkommen forstyrret under den franske Revolution. Taarnet „Julius Cæsar" har udgjort en af Byens ældste Forskandsninger. Raadhuset, et særdeles interessant Bygværk med rigt forziret Façade, er opført 1506. Allerede Frankrigs første Konger havde i Compiègne sit „Jagtslot". Karl den Skaldede opførte et saadant Slot, Ludvig den XI et andet; men begge disse Slotte bleve i Tidernes Løb forvandlede til Klostre, der i 1792 bleve konfiskerede. Det nuværende saa berømte Slot, hvoraf vi her give en Afbildning, ligger tildeels paa selvsamme Plads, hvor Ludvig den Hellige havde sit „Palatium". Dette Slot var bleven udvidet og forskjønnet af Frants I, Henrik IV og Ludvig XIV. Men Ludvig XV lod det ved sin Architekt Gabriel ombygge efter en ganske ny Plan, og denne Ombygning, som begyndte 1738 og fortsattes endnu under Ludvig XVI, blev efter lang Afbrydelse først tilendebragt under Napoleon I. Imidlertid havde Slottet under Revolutionen tjent som Lazaret og under Konsulatet været Lokale for offentlige Baller, hvortil Enhver kunde kjøbe sig Billet. — Ogsaa til mange mærkelige Begivenheder have dette Slots Mure været Vidne. Her foregik Formælingen mellem Ludvig XIV's Søster Henriette og den senere henrettede Kong Karl I af England. Her var det ogsaa at Ludvig Philips ældste Datter gav Kong Leopold af Belgien sin Haand. Endeel af Slottet blev paa Napoleon I's Befalig indrettet i Lighed med den Bolig, som Erkehertuginde Marie Louise havde beboet i Schönbrunn, for at den unge Keiserinde kunde drømme sig tilbage til sit Hjem. Men ved et selsomt Spil af Skjæbnen blev netop denne Deel af Slottet ødelagt af Østerrigerne, da de i 1814 droge igjennem Byen. Endnu en historisk Mærkelighed ved Compiègne maa anføres: Det var ved dets Beleiring, at Pigen af Orleans i Aaret 1430 faldt i Englændernes Hænder.

Som bekjendt, har Kongen af Preussen strax før sin Kroning aflagt Napoleon et Besøg i Compiègne, hvorfra gjordes en Udflugt til de nærliggende Pierrefonds Ruiner.

Compiègne.

Billeder fra Island.

IV. *Forskjellige Huler*).*

En Fjerding i Vest for Surtshellir ligge 3 andre Huler, af hvilke den ene paa Grund af sin Rummelighed kaldes Vidgeymir og den anden Fornurettir, hvor man i gamle Dage drev Sæterfaarene ind og som er saa stor, at dens indre Rum, som ved en Mellemdør er skilt fra det ydre, kunde tage imod flere tusinde Sauder. Den 3die Hule optager Nordlingafljóts ene Arm i Flomtiden og fører den en Fjerdingvei hen under Jorden. — Olaffen omtaler ogsaa Bjarnarhellir med indristede gaadefulde Runer, nær Hitarvatn; Baardarhellir i Kjosarsyssel, hvor Baard Snæfelsaas eller Jøkelgud skal have havt Stevnemøde med sine Jevninger, hvorom Baardarsaga veed meget at fortælle, og Budaklettur yderst paa Budahraun, strax østenfor Snæfellsjøkul paa Halvøen imellem Faxe- og Breidefjordene, der ogsaa omtales af Henderson som mærkelig ved sine overordentlig fagre vulkanske Stalactiter. Vest for denne Klint, tæt ved Arnarstape (Ørneklippen), og lige under Jøkelhalsen, der gaar til Snæfjelds Jisbræ, ligger den saakaldte Sanghule i en Sandsteensklippe, der er rund som et Æg, 15 Fod høi og 10 Fod bred, smalest oven og paa Siderne hist og her udhulet med smaae „Billedhvælvinger" eller Nischer, af hvilke den nederste er den største. Loftet er deelt i 2 konkave Hvælvinger, fra hvilke Luftbølgerne kastes meget stærkt tilbage, hvorved Lyden mangfoldiggjøres og „giver et meget stærkt, dog forvirret Gjenskald. De Reisende, siger Olaffen videre, fornøie sig derfor med at synge og raabe derinde, men det Artigste er, naar man kun spytter eller taler i den laveste Tone, hvorledes det da brummer i Hulen overalt og giver en Gjenlyd, som er ret sørgelig. Den ganske Hule er indeni fuldskreven med adskillige Charakterer, Navne og Andet, dog mest Rune- og Hexe-Bogstaver, hvoraf endeel ere igjen forslidte af Luften. Det ældste Aarstal, vi saa der, var 1483." Ogsaa Henderson var inde i denne Hule, hvor hans 3 Ledsagere, der vare Præster i Omegnen, istemte en Psalme, der gjorde et meget høitidsfuldt Indtryk under den mægtige Bjerghall og mindede den Reisende om de Tider, „da de Troende maatte dyrke Gud i Kløfter og Huler."

I Mackenzies Travels in the Island of Iceland nævnes et høist mærkeligt gjennemboret Fjeldstykke nær Stapen, der danner en enstaaende og meget stor Bue, igjennem hvilken man har den mest maleriske Udsigt over en Flok Øer, der ligesom bæres af støbte Støtter ude i Søen, og over den mægtige Række af Fjelde, der strækker sig langs Bredefjord paa Sydsiden af Snæfellsnæs Syssel imod Øst. Mackenzie troer, at der neppe noget Sted findes en mærkeligere Fjeldrække, baade med Hensyn til dens maleriske Skikkelse og Fjeldbygningens Eiendommelighed. Paa Sydsiden af Island er en lignende Gjennemboring, de saakaldte Dyrhólar.

Tæt ved Stapen fandt Mackenzie en Hulning, der fra Søen frembyder det prægtigste Syn. Midt paa den af smekre, høie og lodrette Søiler ligesom baarne Fjeldvæg aabner sig en vid Dør og over denne

*) Trykfeil i forrige Nr. S. 190, 2den Sp., 8 L. f. n. staar Alfgeyrsthåttir, læs Alfgeirsthaatr. S. 191 flere Steder Geilandsjøkelen, læs Geitlandsjøkelen. S. S. 2den Sp., 25 L. f. o. staar dens Farlighed, lxs hans Forlighed.

en stor Hvælving, igjennem hvilken man seer ind i en dyb og bred Kløft, hvis Sider dannes af lange Rækker af lignende Søiler, der dybest i det Indre slutte sig sammen i en Bue, medens Himlen igjennem det aabne Loft speiler sig i det fra Havet indstrømmende Vand, som heelt opfylder Bunden, og ved Gjenskinnet mangfoldiggjør Søilerne.

Olaffen omtaler fremdeles Ragnahellir eller Gudehulen og en Hule i Barnaborgshraun, begge i dette samme Snæfellsnæs Syssel; den sidste udmærker sig ved Scoria naturalis i smaae Stykker, overtrukne med en meget fiin, lyse- og mørkerød, blaaviolet og sort Glasfur, og dannende alle Slags Stikkelser; dog ligne disse Stene mest Løv og Blomster paa Billedhuggerarbeide. — I det store Hraun, hvorover Kjølveien ligger fra Syd- og Vestlandet til Nordlandet, imellem Baldjøkul og Blaafell, har Ilden dannet Grettishellir, en 30 Favne lang og paa det Videste 6 Favne bred Hule, opfyldt med sort Sand og stødt Pimpsteen. Denne Hules Hvælving er overtrukken med en tynd glaslignende Skorpe og knortede Stalactiter. Her og i Ubygden deromkring havde Gretter hiin Stærke Aasmundsson, en af Islands navnkundigste Skoggangsmænd i det 11te Hundredaar, længe Tilhold, og stred imod mangefold Overmagt. Paa Lyngdalsheiden ligefor Althinget findes en Fjeld-Hule, Laugarvatshellar, der tjener som Herberge for Langfarende fra Syd- og Vestlandet til Skaalholt og de omliggende Bygder. Ved Eyafjall i Raangaarvalla Syssel i SV. er den saakaldte Hrutafellshule, kjendt for sin Rummelighed, 24 Alen lang, 8 Alen bred og 4 høi og overhvælvet. Væggene dannes af brun Steen. Inderst er et Værelse, 4 Alen høit; 5 langt og 3 bredt, hvor Huleboen fordum skal have havt sit Natteleie. Folkesagnet siger, at Hulen i gamle Dage er udhuggen af Berserken Hrutr, som her søgte et Værn imod sine Fiender, der dog trængte ind i hans Skjulested og overfaldt ham sovende. Han vaagnede vel og greb sine Vaaben, men blev tilsidst rammet med Spydkast af Fienderne, der havde brudt sig Vei igjennem det een Alen tykke Loft, og man seer endnu Hullet i Hvælvingen. Endnu bo Folk stundom herinde og derfor fandt Olaffen en Dør for Indgangen og Henderson Fjøs og Hølader i Rummene. I samme Syssel ligger ogsaa Møgugilshellir, der aabner sig i en jaspislignende mørkeblaa Petrosilexklippe, 2 Alen høit over Jorden ved Foden af Thorolfsfjeldet i Fljótshlíð. Man gaar 5 Fod ned, inden man naar Gulvet, der er glat som Iis og heldende nedad. Den rummelige Hule er i det Indre allevegne overtrukken med fiin blaagraae Glasfur; Hvælvingen er fuld af Drypstene af samme Let. Olaffen og Povelsen kastede smaae runde Stene ned i Dybet; de trillede jevnt og uden Ophold indtil Lyd og Gjenlyd toge af og tilsidst heelt tabte sig. Denne Hule fandt han uden Lige paa Øen baade med Hensyn til Beliggenhed og til den Steen, der omgav den. — Ved Torfajøkul i Skaptafjællssyssel, der grændser til det sidst nævnte, omtales en 8 Favne bred Bjergkløft, Torfahlaup, opkaldt ligesom Fjeldet efter en Skoggangsmand Torfe, der efter Sagnet skal have sprunget derover med en Mø paa Armen, og eftersat af hendes Broder. Igjennem denne Kløft flyder Markarsljót paa sin Vei til Raangaarvallasyssel. I Nærheden ligger Sletten Hellisvollr, saakaldet, fordi der findes 3 Huler, iblandt hvilke en især meget stor, der tjener til Natteherberge for Langfarende, især saadanne, der drive Kvæg fra Østlandet til Eyrarbakke Handelssted.

Henderson omtaler mange flere mærkelige Huler, og deriblandt navnlig nogle i Breidamarksjøkelen, Syd for den store Klofajøkul paa Øens Sydostside. Langs hele den lange Rand af Breidamarks vilde Iisbjerg vare dybe Indhug og nogle Steder Huler af umaadelig Størrelse, der gik dybere ind end den Reisendes Øie kunde række, og i hvilke han kunde høre det fjerne Drøn af Vandet, der fossede ned fra Jøkelens Iisbjerg. Nogle Steder laa Isen langs efter Siderne og dannede store Krystalhuler, og desuden en Mængde mindre Hulninger og Rum paa saadanne Steder, hvor Isen ikke var udsat for Solskinnet; de vare fulde af de sagreste pyramidale Krystaller fra 1/4 Tomme til 1 1/2 Tomme i Tvermaal. Nogle af Hulerne vare i det Indre fuldkommen omgivne af disse Krystallhylnger, glitrende i et blændende Lys og legende i mangehaande Let, eftersom de vare mere eller mindre udsatte for Virkningen af Sollyset.

Den store Geyser.

V. Geyserne.

I Raangaarvalla Syssel imellem det i Sagaerne titnævnte Haukadal i NØ., og det gamle Bispessæde Skaalholt i S., 14 danske Mile NØ. for Reykjavik og 7 i NV. for Hella ved Fljotsaa, der falder i Hvitaa, ligger den store og den lille Geyser og Strokkr, som blandt Islands utallige varme Kilder have naaet den videste Navnkundighed. Ovenstaaende Billede er taget efter E. Hendersons „Iceland", af hvilken vi ogsaa lane følgende Beskrivelse:

I en Afstand af flere (engelske) Mile, da vi, kommende fra Reykjavik, havde redet omkring Foden af et Bjerg paa vor høire Haand, kunde vi allerede af nogle Dampstyer, der hævede og væltede sig i Luften, slutte, at vi nærmede os det Sted, hvor et af Naturens mægtigste og sjeldneste Skuespil opføres, hvor den store Geyser bryder frem igjennem den brustne Jord, „hvor en af Kildernes Vand er varmt og op af dens Bølger stiger, som Røgen af Ild, en Damp, der breder sig trindt den" (Iliaden). Ligesom elektriserede ved dette Syn og brændende af Utaalmodighed efter at faae vor Skuelyst fuldkommen tilfredsstillet, rede Mr. Hodgson og jeg forud for Følget, og netop som vi havde naaet om Hjørnet af den 2 til 300 Fod store Houg, ved hvis ene Side Kilderne ligge, fik vi en Hilsen derfra ved et Udbrud, der varede flere Minuter og under hvilken Vandet syntes at hæve sig i Luften til en meget stor Høide. Vi rede frem midt imellem Kilderne og Hougen og kom ind paa en liden grøn Plet, hvor vi lode vore Heste græsse, og gik ligesom drevne af en uimodstaaelig Magt lige frem til den lidt hældende Vold, fra hvis Overflade en Mængde Røgstøtter brøde sig Vei.

Skjønt omgivne af en stor Mangfoldighed af kogende Kilder (Hverar) og Damphuler, hvis Størrelse og Storartethed langt overstege Alt, hvad vi forud havde seet, vare vi dog intet Øieblik i Tvivl om paa hvilken af dem vi først skulde fæste vort undrende Syn og ofre de første Øieblikke af forbauset Beundring. Nærved Stedets nordre Rand hævede sig en vid ringdannet Vold, opstaaet ved Afsætning fra den Kilde, der med Rette kaldes den store Geyser*), og i hvis Midte var synlig en stærk Udstrømning af Damp. Staaende paa den omgivende Vold havde vi nu den rummelige Kjedel ved vore Fødder, meer end halvt fyldt med det sagreste, hede krystalklare Vand, der netop rørte sig i let Bobling, fremkaldt ved Udstrømning af Damp fra en rund Pibe i Midten. Denne Pibe fandt jeg ved Maaling at have en ligenendede Dybde af 75 og et Tvermaal fra 8 til 10 Fod, men nær Mundingen jevnt og næsten umærkeligt voxende indtil selve Aabningen, hvis indre Side viser en hvidagtig Flade, dannet af et slintlignende Overtræk, som er blevet næsten aldeles glat ved det kogende Vands uafladelige Indflydelse. Skaalaabningens Tver-

*) Geisa ɔ: at bryde frem med stor Kraft. Ordet forekommer blandt andre Steder ogsaa i Voluspaa og Lilia, hvor Verdens Undergang skildres. „Geisar eimi vid aldrnara". Ellers omtales disse hede Kilder som en Mærkelighed først af Saxo i Fortalen til hans Historie. De have saaledes været virksomme i mindst 600 Aar.

maal er 56 Fod i een Retning*) og 46 i en anden, og fyldt maaler den omkring 4 Fod i Dybden fra Vandets Overflade til Pibens Munding. Kjedelens eller Skaalens Rand, der danner Aabningens høieste Deel, er meget ulige paa Grund af de afsatte Emners ulige Tilvært, og paa 2 Steder saaes smale, ligesom det Indre af Kjedelen glattede Udløb, igjennem hvilke Vandet strømmer ud, naar det har naaet Randen. Voldens Skraaning er først meget brat, især paa Nordvestsiden, men sænker sig snart jevnere og Afsætningerne sprede sig overalt i ulige Afstande, indtil 100 Fod. Hele den nærmeste Grund med Undtagelse af hine 2 Udløb viser en fager flintagtig Forstening, i Skikkelse af Værter, hævende sig i smaae kornede Klynger og dannede i den mest slaaende Lighed med Blomkaal, men i vaad Tilstand saa uendelig fine i Sammenvævningen, at det næsten ikke er muligt at optage dem, uden at noget gaar tabt. Forsteningen er brunagtig af Let, der nogle Steder nærmer sig den gule. Fra Volden løber det varme Vand igjennem en Torvgrund, omdanner Torven, Mossene og Græsset aldeles til Steen og byder den Reisende nogle af de yndigste Forsteninger, man kan ønske sig**).

Efterat have staaet nogen Tid tause, grebne af det underfulde og mægtige Syn, som denne mageløse Kilde frembyder, endog naar den er i Hvile, gik vi tilbage til vore Heste og reiste vore Telte, da der ikke viste sig noget Tegn til Udbrud i den nærmeste Tid. — Omkring Kl. 5 og 38′ varsledes vi ved dumpe Drøn og en let Jordrystelse om at et Udbrud var nærforestaaende, men ikkun nogle faae smaae Opstød kunde mærkes fra Dybet og Vandet i Kjedelen hævede sig ikke over Randen. Da vi ei vilde miste det Første af det store Syn, gik vi ventende frem og tilbage i Nærheden af Springet, snart kigende ned i nogle af de andre Hulninger, snart samlende Levninger af Træ, Løv osv. som Vandet havde gjort til det nydeligste Billedhuggerværk og som laa spredte paa Jorden imellem Geyser og Foden af Hougen. Kl. 8¼ talte vi 5 eller 6 Drøn, der rystede Volden, paa hvilken vi stode; men der kom endnu intet mærkeligt Spring; ikkun kogte Vandet meget voldsomt og drev ved sine Hævninger en Deel smaae Bølger henimod Skaalens Rand, medens det fik Tilvært fra neden. 25′ over 9, da jeg kom tilbage fra Hougen, hørte jeg Drøn, baade stærkere og raskere følgende paa hverandre, end noget af de foregaaende og aldeles lignende fjerne Skud af et Batteri. Fra alle disse Varsler sluttede jeg, at de længe ventede Undere nu vare ved at vise sig, og jeg løb derfor til Volden, der rystede voldsomt under mine Fødder og neppe havde jeg Tid til at see ned i Kjedelen, før Kilden sprang i Veiret og øieblikkelig tvang mig tilbage i ærbødig Afstand paa den Side, fra hvilken Vinden kom. Vandet „geiste“ op af Rørmundingen med forbausende Voldsomhed og kastedes under Stød af ulige Styrke op i Luften, omgivet af umaadelige Dampskyer, der for en stor Deel indhyllede Vandstøtten for vore Øine. De første 4 eller 5 Stød dreve ikke Vandet over 15 eller 20 Fod i Høide, men fulgtes af nogle, der gik over 50 Fod, hvorpaa kom 2 eller 3 meget svagere; endelig kom det sidste, der overgik alt det Andet i Styrke og hævede Vandet mindst til en Høide af 70 Fod. Store Stene, som vi forud havde kastet ned i Røret, slyngedes nu høit i Veiret, især en, der kastedes meget høiere end Vandet. Under Stødene løftedes Vandet i Kjedelen om Pibens Munding 1 eller 1½ Fod i Veiret og ved Støttens Fald trengtes det ikke alene ud igjennem Afløbene men ogsaa over den høieste Deel af Randen, bag hvilken jeg havde mit Stade. Selve Hovedstøtten, mindst 10 Fod i Tvermaal, hævede sig lodret, men deelte sig siden i en Mængde buede Grene af den rigeste og meest storartede Mangfoldighed, medens nogle mindre Sprudninger skilte sig fra Støtten og kastedes i skjæve Retninger til ikke liden Fare for Tilskueren, der før han veed et Ord deraf kan blive skoldet af det faldende hede Vand. Ved Udbruddets Ende sank Vandet øieblikkelig atter ned i Røret, men hævede sig igjen med det Samme omtrent ½ Fod over Mundingen, hvor det blev staaende i Hvile. Da nu Alt igjen var stilt og Dampskyerne vare drevne bort fra Kjedelen, gik jeg ind i denne og fandt Vandets Varme ikke større end 183° Fahrenheit, over 20 Gange svagere end under Kjedelens Fylding, hvortil Aarsagen vel var Vandets Afkjøling under Springet*).

Hele Synet var høist gribende; men især var det os paafaldende, at det sidste Spring var det stærkeste, som om Geyser havde opbudt alle sin Kræfter for at vise os hele sin Vælde og gjøre en stor Slutning før den atter trak sig tilbage til sin Bolig under Jorden, hvor den dølger sig for Dødeliges Øine. Vor Skuelyst og Videbegjærlighed var lønnet, men langtfra tilfredsstillet. Vi ønskede nu at kaste et Øie paa Kræfternes Vexelvirkning i det Indre af denne Kjæmpemaskine og faae et Glimt af de Kilder, der satte den i Rørelse; men vort Ønske var frugtesløst; thi de laa „i en Egn, som ingen Fugl kjender og som Gribbens Øine ikke har seet“, — som Mennesket med al sin skrydende Magt ikke kan og tør nærme sig. Medens Vandene hævede sig imod Himmelen i piilsnar Flugt, kunde mine Tanker ikke andet end følge dem til Ham, den Store og Almægtige, i Sammenligning med hvem disse og alle andre Vidundere, som ere spredte over al Tilværelsens Uendelighed, svinde ind til det tommeste Intet, Ham, hvis almægtige Bliv kaldte Alverden til Live, og paa hvis kongelige Vink hele denne Umaadelighed af virkende Kræfter (the whole fabric) i et Nu maatte synke tilbage i sit oprindelige Intet. Slige Syn vise os ikkun Skyggen af hans Vælde, Ydersiden af hans Værker. Deres indre Bygning har han indhyllet i Mørke og den Viseste af Menneskets Sønner mægter ikke at afsløre dem fra deres Ophav indtil deres Ende. Efter den dybeste og mest ufravendte Granskning er det Høieste, som vi kunne rose os af, ikkun at have hørt ligesom et Hvisk af Hans Styrelses Viisdom og sporet det Yderste af hans Almagt. (Sluttes).

*) Bredden opgives i Bergsøes Statistik til 50 Fod og Dybden af Skaalen til 8 Fod; Pibens Dybde til 80 Fod.

**) Hverheldene nedenfor Klippen, siger Olaffsen, ere fulde af Urtestilke og smaae Birkegrene, heelt igjennem omdannede til en bleeg, haard Steen, og i Klippen selv fandt han hvide steenhaarde Urtestilke, ligesom andre Levninger af Værter saavelsom af Dyr, saasom Been af Sauder med Pileblade udenpaa; blandt andet nævner han en Hversteen med paategnede hvide Birkeblade, hvis Trevler endnu vare fuldkommen synlige. Ogsaa Saxo omtaler deslige Forsteninger.

*) Bergsøe opgiver Vandets sædvanlige Varme ved Rørets 60de Fod i Dybet til 124° Celsius og ved Overfladen til 76—89.

Nekrolog.

Sognepræst Ole Berg.

Den 5te Novbr. døde, efter en langvarig Sygdom, Sognepræst til Levanger Ole Andreas Berg, en af Landets lærdeste og dygtigste Geistlige. Han var født i Stavanger 8de Novbr. 1819 og en Søn af en Handelsmand der, ved Navn Rasmus Tharaldsen Berg og Hustru Guri Larsen. Efterat have gaaet paa sin Fødebys lærde Skole, demitteredes han (1836) fra samme, sytten Aar gammel, til Universitetet, hvor han underkastede sig Examen med Charakteren Udmærketgodt for sex Fag og Megetgodt for fem Fag, men uden dog at erholde Præceteris i Hovedcharakteer, saasom han for Udarbeidelse i Modersmaalet kun fik „Godt“. I 1837 tog han Andenexamen (Laudabilis) og 1840 theologisk Embedsexamen med Udmærkelse. Efter i nogle Aar at have været Lærer ved Nissens Latin- og Realskole blev han 24de Decbr. 1844 konstitueret Adjunkt ved Throndhjems lærde Skole og 28de Mai 1852 Overlærer ved samme Skole. Endelig blev han 8de Juni 1855 udnævnt til Sognepræst i Levanger, i hvilket Embede han døde. At Berg efter sin glimrende Embedsexamen og med sin anerkjendte Begavelse ikke kaldtes som Lærer til Universitetet, har maaskee havt sin Grund i, at hans religiøse Anskuelser ikke saa ganske harmonerede med dem, der vare de raadende blandt Universitetets ældre theologiske Lærere. — Han var gift med Henriette Marie Jensen, en Datter af Proprietær Anthon P. Jensen paa Ytterøen. — Foruden endeel Prædikener har han ladet trykke en Afhandling om Ægteskabs-Skilsmisse og Fraskiltes Vielse, der findes i 2det Bind af „Theologisk Tidsskrift“, hvoraf han ogsaa i nogen Tid var Medudgiver.

„Den Afdøde“, siger Throndhjems Adresse, „der udmærkede sig som en nidkjær Sjælesørger for sin Menighed og som en klar og indtrængende Prædikant, var som bekjendt Medlem af den Kommission, der har til Behandling Ordningen af flere for vor Kirke vigtige Anliggender. Landet har i ham tabt en Mand af sjelden Begavelse og visseligen en af sine dygtigste og mest kundskabsrige Geistlige; i sin bedste Alder er han bortrykket fra en talrig Familie, og hans Menighed saavelsom hans Venner ville sørge ved hans tidlige Grav.“

Literatur.

Norske Rigs-Registranter tildeels i Uddrag. Udgivne efter offentlig Foranstaltning. Første Bind 1523—1571. Med Bistand af Edv. O. Heiberg og Siegw. Petersen udgivet af Chr. C. A. Lange. Chra. 1861. 736 S. stor Oktav. Blandt de omfangsrige Forarbeider til Norges Historie, hvis Udgivelse den utrættelige, desværre altfor tidlig bortkaldte Rigsarchivar Lange havde stillet som Maal for sin Virksomhed, hørte, ved Siden af Diplomatarium Norvegicum, ogsaa det Værk, hvoraf første Bind her foreligger. Forarbeiderne dertil begyndte allerede for 7—8 Aar siden, idet Lange fik udlaant til Afskrivning de tvende Rækker af norske Kopibøger for de af de dansk-norske Konger givne Bestemmelser, der ere expederede fra det danske Kancelli, hvilke bevares i det danske Geheimearchiv og hvoraf den ene benævnes „Tegnelser“, den anden „Registere“. Afskrivningen udførtes i Rigsarchivet, deels ved Lange selv, deels ved dets Assistenter. Af disse til Opbevaring for Rigsarchivet bestemte Afskrifter har Lange deels selv besørget de Uddrag og Afskrifter, hvorefter Trykningen nu er skeet, deels ladet disse gjøre ved DHrr. Heiberg og Petersen, men saaledes at han af det Hele selv har udført hvad man kan kalde Værkets Redaktion, ligesom den igjennem samme befulgte Plan og de fleste tilføiede Anmærkninger naturligviis ogsaa tilhøre ham. Da de originale Kopibøger, hvoraf kun een af Gangen har været laant hid op fra Danmark og derpaa er bleven tilbagesendt, ikke have kunnet jevnføres ved Udgivelsen, og de benyttede Afskrifter ialfald for en stor Deel hellerikke have været konfererede, har Udgiveren været berøvet Midlerne til at rette mindre paafaldende Feil, der muligens maatte have indsneget sig under Afskrivningen. Denne Mislighed stod imidlertid ved Udgivelsen ikke til at ændre uden altfor betydelig Udgift, som f. Ex. under hele Trykningen at lade en kyndig Mand opholde sig i Kjøbenhavn, for der at læse Korrekturen ved Siden af de originale Kopibøger. Da Registranterne ikke aftrykkes fuldstændig med diplomatisk Nøiagtighed og med deres evig foranderlige Orthographi, men for en Deel kun i Uddrag og med den almindelige Retskrivning, vil Mangelen af en saadan Kollation dog neppe forringe Værkets Brugbarhed og Paalidelighed i reent historisk Henseende — og for Sprogmanden vilde deres Udbytte ved ingensomhelst Udgivelse blevet betydeligt. Men har saaledes Værket end lidet tabt herved, kunne vi — næst efter at anerkjende den udviste Liberalitet i at udlaane de originale Kopibøger fra det danske Geheimearchiv — dog ikke andet end høiligen beklage, at den danske Regjering ikke har været at formaae til at udlevere disse Archivalier til Norge, men at man for at beholde dem har brugt som Paaskud, at deri ogsaa findes hvad der angaar Island, Grønland og Færøerne. Thi faktisk angaae de dog kun Norge, idet hvad der findes om de øvrige Lande er en ganske forsvindende Brøkdeel, hvoraf en Afskrift vilde kunnet tages med ringe Bekostning, medens det derimod vil medføre en stor Udgift for Norge at afskrive de mere end hundrede Foliobind, hvoraf Samlingen bestaar; — ikke at tale om, at Afskrifterne alligevel aldrig ganske kunne træde i Originalernes Sted. Men paa nogen Udleverelse af disse Archivalier kan nu Norge ligesaalidt mere gjøre noget Krav, som paa at erholde den af Stipendiat Fr. Brandt i Kjøbenhavn forefundne store Samling af norske Herredagsdomme, der ogsaa med Tiden maa ventes udgivne; thi for dog at faa Noget, har Norge ved et Generalopgjør som bekjendt for flere Aar tilbage fraskrevet sig alle yderligere Krav paa Archivalier fra de danske Samlinger. Hvad forøvrigt angaar det Værk, hvorom her er Tale, vil Enhver let indsee dets Vigtighed for vort Fædrelands Historie. Det slutter sig til det norske Diplomatarium, endog saaledes, at de Breve, der ligge indenfor det Tidsrum, dette omfatter, i Registranterne almindeligviis ere gjengivne blot i Uddrag. Saaledes supplere begge Værker gjensidigen hinanden og afgive tilsammen et rigt og uskatteerligt Materiale for Norges Historie i den Tid, de omfatte. (Registranterne gaae til Souverainiteten). Er end meget af dette Materiale tørt og afskrækkende for almindelige Læsere, har det desto større Interesse for Historikeren, der her finder faste og sikre historiske Holdepunkter under Benyttelsen af et mere fyldigt Stof, som kan hentes andetsteds fra, men som først ved at støttes til hiint tørre Skelet af Aartal af Navne kan blive frugtbringende for Historien.

— I Nr. 9 af **Budstikken** har Direktionen for Selskabet for Norges Vel underrettet Almeenheden om, at den ikke længere kan fortsætte med en saa stor Understøttelse til dette Tidsskrift, som det paa Grund af sin billige Priis og med sit Abonnentantal hidtil har krævet, hvorfor man har truffet Overeenskomst med den nuværende Redaktion om, at Skriftet udgives i dens Navn mod et bestemt Tilskud og til noget forhøiet Priis, nemlig 6 Ort for Aargangen.

— Paa Philipsens Forlag (Kbhvn.) er udkommet: **Landoekonomiske Optegnelser** over den nyeste Tids Forbedringer og Opdagelser i Agerbruget, Forst-, Have- og Huusvæsenet, nærmest efter L. Sachs, (316 S. 8), hvilket Skrift vistnok bør anbefales til vore Landmænds Opmærksomhed.

— Paa samme Forlag er udkommet **Herrens Bøn**, ni Prædikener af Dr. Johann John, oversatte ved Th. Schorn og ledsagede med nogle anbefalende Forord af Stiftsprovst Paulli. (140 S. 8).

Blandede Efterretninger.

Nordamerika. Den Styrke, Unionen har opstillet paa Linien fra Kansas til Hatteras, beløber sig ifølge de officielle Beretninger til 500,000 Mand. Disse Tropper trænge langsomt, men sikkert ind i de indre Slavestater.

— Valgene ere faldne ud til Lincolns Fordeel.

Grækenland. En Sammensværgelse mod Kongens og Dronningens Liv er opdaget og talrige Arrestationer foretagne inden Armeen.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 47. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 24de November 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

I Schweitz.

Reisebilleder af Kapt. J. G. Smith.

III.

Saa gaar de Reisendes Tog henad til Genfersøens yndige Strande. Man sætter over Thunersøen pr. Damp, kommer til den lille maleriske By Thun og reiser videre til Bern. Der er fremdeles lige frugtbart og veldyrket overalt, og idelig afvexler Situationen. Især i denne sidste Henseende er der en stor Forskjel mellem Norge og Schweitz; i Norge reiser man stundom i Dage opad den samme Dal og har omtrentlig de samme Syner; i dette lille Schweitzerland er der idel Afvexling. Bern ligner enhver anden By; men Udsigten derfra til Berner-Oberlands Høifjelde har kun Bern at opvise. Herfra kan man reise gjennem Simmen og Saanenthal hvor Veien er mindre god, men Egnen mere landlig, storartet og ægte national, eller ogsaa f. Ex. over Freyburg til Vevey ved Genfersøen. Vi ville ikke standse længe i Byen Vevey, der er for bymæssig for vor Hensigt; vi fare heller afsted i en Fart langs Søen, passere Hoteller og Opdragelsesanstalter for Drenge og Piger, Landhuse og Viinbjerge, og saa komme vi opad en lang Bakke, hvor vi finde den bekjendte Landsby Montreux, beliggende henimod Søens yderste Spidse i Canton Waadt (Vaud). Her slaae vi os ned i en Pension, hvor store, tykstammede Accasier med de fine Blade og de lange hvide Blomsterklaser danne en Svalgang foran Husets Terrasse og umiddelbart i Nærheden af disse Træer finde vi et Værelse, som holdes kjøligt ved deres Skygger. Paa disse Steder, hvor Klimatet er saa mildt og sundt, hvor Vinterkulden sjelden overstiger 6 Grader, hvor Foraaret begynder i den første Halvdeel af Marts, hvor herlige Viinstokke bedække Markerne og allehaande Frugttræer afvexle med Grupper af Løv- og Valnødtræer, foretrække en Mængde Fremmede, baade Syge og Sunde, at bo i lange Tider, overvintre hyppigt i Pensionerne, ja tilbringe baade Aar og Dag blandt den forøvrigt vexlende Skare af Reisende. Derfor støder man her paa mange Lidende og mange gamle Gjæster, der ere blevne huusvarme og efterhaanden have anmasset sig forskjellige Slags Forrettigheder, ofte paa de Andres Bekostning. En saa deilig Plet af Jorden er da rimeligviis ogsaa Tilholdssted for Turisten par excellence, den Hjemløse af frit Forsæt — ikke af Nødvendighed —, som hele Livet igjennem flakker om, snart hist, snart her og kun forbliver saa længe, indtil han kjeder sig formeget, indtil han er bleven ueens med for Mange, eller indtil de Forholde, under hvilke han lever, rykke ham for nær ind paa Klingen. Han har i en forfærdelig Grad erfaret, hvormeget man kan faae for Penge og har aldrig boet saa længe paa noget Sted, indtil at Hjertet kunde slaa Rødder i Samfundets, i Arbeidets, i Gavmildhedens, i Venskabets og Kjærlighedens befrugtende Jordbund; derfor elsker han kun sig selv og er kold for Alt, som ei kan tjene hans Griller og Ønsker. Han er smaalig og let fornærmet og rider en eller anden barnagtig Kjephest, der udgjør hans Livs væsentlige Formaal. En Saadan traf da ogsaa vi, han var stadigt i Klammeri for Bagateller, gjorde dagligt flere Toiletter, gik sine lange Toure, smøgede sin Cigar og ivrede forresten bestandigt mod Englænderne; dette var nu hans Wurm; forresten bestod Selskabet i Pensionen omtrent af de samme Elementer som i Interlaken og Dagen søgte man at fordrive paa samme Maade, men det gik ikke altid saa let at faae alle Hoveder til at passe under een Hat her, hvilket er begribeligt nok paa Grund af det Foranførte. Der fortaltes ogsaa, at i Vintermaanederne, naar man nødvendigviis maatte være mere samlet inden fire Vægge, gik det ikke altid saa lunt for sig som ønskeligt kunde være; Intriguer, Luner, Sladder og alskens Ueensartethed maatte jo nødvendigviis ogsaa let kunne avle Strid og Misstemning blandt en Forsamling af maaskee en halvtresindstyve Damer og Herrer. Der, hvor vi toge hen, var ikke ret Mange, men derfor ogsaa forholdsviis hyggeligere, naar man vilde tilbringe et Par Maaneder iblandt dem. Tiden gik ogsaa i Regelen let og hurtigt som en behagelig Drøm for Enhver, der gjorde sig Flid for at undgaae Sammenstød. Men lader os nu betragte Naturen og Omgivelserne en Smule.

Ret ud for vore Vinduer paa den anden Side af Gaden ligger en liden Have; der staar Granattræet i frit Land og pranger med dets røde Blomster; Figentræet kneiser høit; Du kan hvile Dig under dets Skygger og plukke af dets store, modne Frugter; vandrer Du saa videre, kommer Du til Viinmarkerne og venter du da til Indhøstningens Tid, kan Du hver Morgen, naar Duggen endnu hænger paa de svulmende, friske, kjølige Druer, stille din Hunger af Hjertenslyst med denne ambrosianske Spise, hvoraf Du forresten snart bliver sulten igjen, saa Du med ikke mindre Lyst atter kan begynde og fremdeles fortsætte mange Gange om Dagen indtil Du har fortæret diverse Pund. Vandre vi saa videre nedover Bakkerne, træffe vi den store, støvede Chaussee, der kommer fra Vevey; følger man den videre, vil man snart være ved Foden af det bekjendte af Byron besjungne Slot Chillon, der, bygget paa en liden Klippe, hæver sig op af den dybe Sø med dets graa Mure og Taarne. Vilde man nu fortsætte paa denne Vei, kom man til Byen Villeneuve ved Søens yderste Spidse og saa videre op gjennem Rhonedalen eller til Genf langs Savoyens løvbekrandsede Strande. Gik man derimod henad den lange Gade i Montreux, kom man til det herlige Punkt, hvor Kirken ligger, hvorfra man især ved Solnedgang har den deiligste Udsigt over Søen, som rødmer og luer i Sydens rige Farveskjær. Saa kan man enten stige op ad Fjeldet til Pensionen Rigi, eller man kan atter komme til Chillon ad en Fodsti, som fører gjennem Lunde og Klynger af Smaahuse og Pensioner. Gik man derimod nedad Bakkerne i Retningen mod Vevey vilde man strax støde paa den af Rousseau forevigede Landsby Clarens og tog man saa af Veien tilhøire og op imellem Viinmarker, Alleer, Lunde og store Frugthaver, kom man til Bosquet de Julie, til Slottet Châtelard, til nydelige Villaer i ægte Schweitzerstiil, omgivet af de stærkt tegnede, dybe, sydlige Blomsters Pragt; satte man Koursen opover Fjeldene, fandt man kjøligere Bjergluft, saftige Græsgange og skyggefulde Løvsale; vilde man have længere Udflugter, kunde man besøge Genf, Lausanne og Savoyens Smaabyer med Dampskibet, som dagligt pløier den klare Sø, hvorfra man ogsaa kan see Montblanc. Men ofte er Varmen saa stærk, at man foretrækker et dolce farniente. Da kan man sidde længe og beundre en Egn, hvor Intet mangler og derfor naturligviis ikke heller et rigtigt Høifjeld med sneedækkede Tinder; et saadant har man altid for sine Øine i det saakaldte dent du Midi, der maaler sine 10,000 Fod. Havde man saa tilfældigviis ingen Anden at tale med, kunde man være saa temmelig vis paa at træffe Husets gamle Vært, en temmelig høi Mand med Barter, stort Skjæg og Majorsmave, ude paa Terrassen, naar Dagen begyndte at blive mere sval. Der sad han i sin temmelig grove, simple Skjorte, uden Vest og Halstørklæde, og drak sin Snus; den overflødige Dosis dryssede ned paa hans Linned. Hans Beenklæder, der heller ikke vare fine, trak sig op over Anklerne og fremviste et Par plumpe Støvler. Denne Mand eiede flere hundredetusinde Francs, Hoteller, Viingaarde og Viinkjeldere. Han saa altsaa simpel ud i Klædedragt; men talte Du med ham, da mærkede Du snart, at Du havde en forstandig Mand for Dig, der havde kort Vei til Sandheden og forstod sin Dont til Punkt og Prikke, og meget mere til. Han var forresten ogsaa Fredsdommer og havde tjent som Oberstlieutenant i Sonderbundkrigen. Medens vi nu overlade denne ægte, solide Schweitzer til sig selv og sin Yndlingspassion, ville vi ogsaa denne sidste Aften som saa ofte før stige op paa Husets flade Tag istedetfor at gjøre en lille Tour tilbaads. Luften er saa vidunderlig behagelig, ikke for kjølig, ikke for varm. Stjerne efter Stjerne stige op og vandre deres høitidelige Gang; de lyse saa mildt og tindre og fortælle om saamange Ting. Medens Mørket falder alt mere og mere paa, kan man sidde længe her og overlade sig til den stille Betragtnings Nyden, som Rousseau har forstaaet saa godt at beskrive. Lader Du saa dit Hjerte fare derhen, hvor det selv helst vil, hvor mon Du da vil fange det? Jo — „der, hvor dets Skat er", og derfor vil Du nok ofte finde dit igjen i det hjemlige Norden, trods Alt, hvad der i Nuet synes at maatte drage det bort derfra. Thi Schweitz er i Sandhed et Land, som det godt gaar an at blive glad i; det er interessant at bereise og der er saare meget at lære for os i saa mange Henseender. See Dig blot om, hvor vi nu befinde os; hvilken Daadskraft og energisk Udholdenhed! See, hvorledes man formeligt stjæler Tomme for Tomme fra Fjeldene og bygger op imod dem Terrasse paa Terrasse med Soliditet, saa de kunne staae fra Slægt til Slægt; hvorledes man derpaa møisommelig fylder dem med Jord og dyrker Viin og hvorledes de nærende Elementer Tid efter anden bæres op paa Daglønnerens Ryg i Træstampen, fordi Fodstierne ere saa umaadeligt bratte. Fattigdom er ikke almindelig, og heller ikke Betleri undtagen i de lidet begavede Egne, hvor den Mangfoldighed af Reisende har fremavlet og næret det. Optrækkeri er ikke værre der end andetsteds, hvor uerfarne, ligegyldige, meget rige, eller meget taabelige Turister lade sig snyde; med lidt Kjendskab til Landets Sprog og Forholde, almindelig sund Sands og en Smule Forsigtighed kan det godt undgaaes; der gives andre Steder, hvis Befolkning have liden Lyst til at arbeide, hvor man ganske anderledes spekulerer i den Fremmedes Pung end her, hvor Dovenskaben er en Skam. Vor Vært fortalte,

at der fandtes mange rige Kommuner, hvor Arbeiderne var saa efterspurgt, at han var vanskelig at faa fat paa; inden hans lille Kreds var der mange Bønder, som eiede sine 10 à 20,000 Species, men Alle vare fremdeles i Arbeide. I vor Pension forestod Hustruen den storartede Huusholdnings Anliggender og Datteren var baade høit og lavt til Hjælp; men derfor gik man ogsaa fremad. Heller ikke var det dyrt at bo hos ham. Den almindelige Priis for en Pensionsgjæst varierer mellem 3 Mk. og 1 Spd. dagligt for Værelse og Alt i Huset undtagen Opvartning, men saa slipper man til Gjengjæld de ubehagelige Drikkepenge. I Montreux fik man desuden for den samme Betaling — 4 Francs daglig — en Flaske god Viin tilmands. Heller ikke vare Dilligencerne dyrere end i andre Lande og i senere Tider har man jo desuden ogsaa en Mængde Jernbaner. Kommer nu hertil, at man finder et kraftigt, frihedselskende Folk med sund Fornuft og stor Oplysning, udmærkede Hoteller og god Betjening, saa synes alle Betingelser at være tilstede, der kan gjøre Opholdet behageligt og det ikke mindst for os, som ere vante til at tale og til at aande frit. Kunde forstandige og foretagsomme Mænd og Kvinder fra Norges fattigere Egne, hvor man, naar Aarsvæxten ikke slaar til, strax tænker paa at vandre ud til Amerika, kunde disse med egne Dine faae see, hvad der kan udrettes af grove, men kunsterfarne Hænder i Vintermaanederne og ellers, naar Markarbeidet ikke er forhaanden, da skulde de forundre sig og faae Lyst til at være med og lære et fuldkomnere Træskjærerarbeide, Straa- og Kurvfletning, Knipling- og Haararbeide, kort alt det Meget, som den Reisende gjør Bekjendtskab med i Tydsklands og i Schweitz's Fjeldtrakter, hvor desuden Kreaturstel og Tilvirkningen af Ost som bekjendt staar paa et saa høit Trin af Fuldkommenhed. Overbevisningens mægtige Impuls vilde gjennem disse Hjemvendende forplante sig ganske anderledes hurtigt over Bjerg og Dal end ved nogle Omreisendes matte Fortællinger og langsomme Anviisning, og hvilken Sands for saa meget andet Nyttigt og hyggeligt for Liv og Hjem turde ikke deraf flyde? Men nu Farvel Du herlige Land og Du gjæve Folk, blandt hvilket saamange udmærkede Mænd have levet og virket! Det er haardt at skilles fra Dig og fra den hyggelige Kreds, hvor man alt begyndte at føle sig ligesom hjemme; men saaledes er Endelighedens Lod; Erindringens Skat har man dog tilbage og Mindet om mangenen venlig Reisende, som man traf paa sin Vei, om mangenen hyggelig Time i gode, interessante Menneskers Samfund, er noget med det Behageligste man kan medtage gjennem Livet.

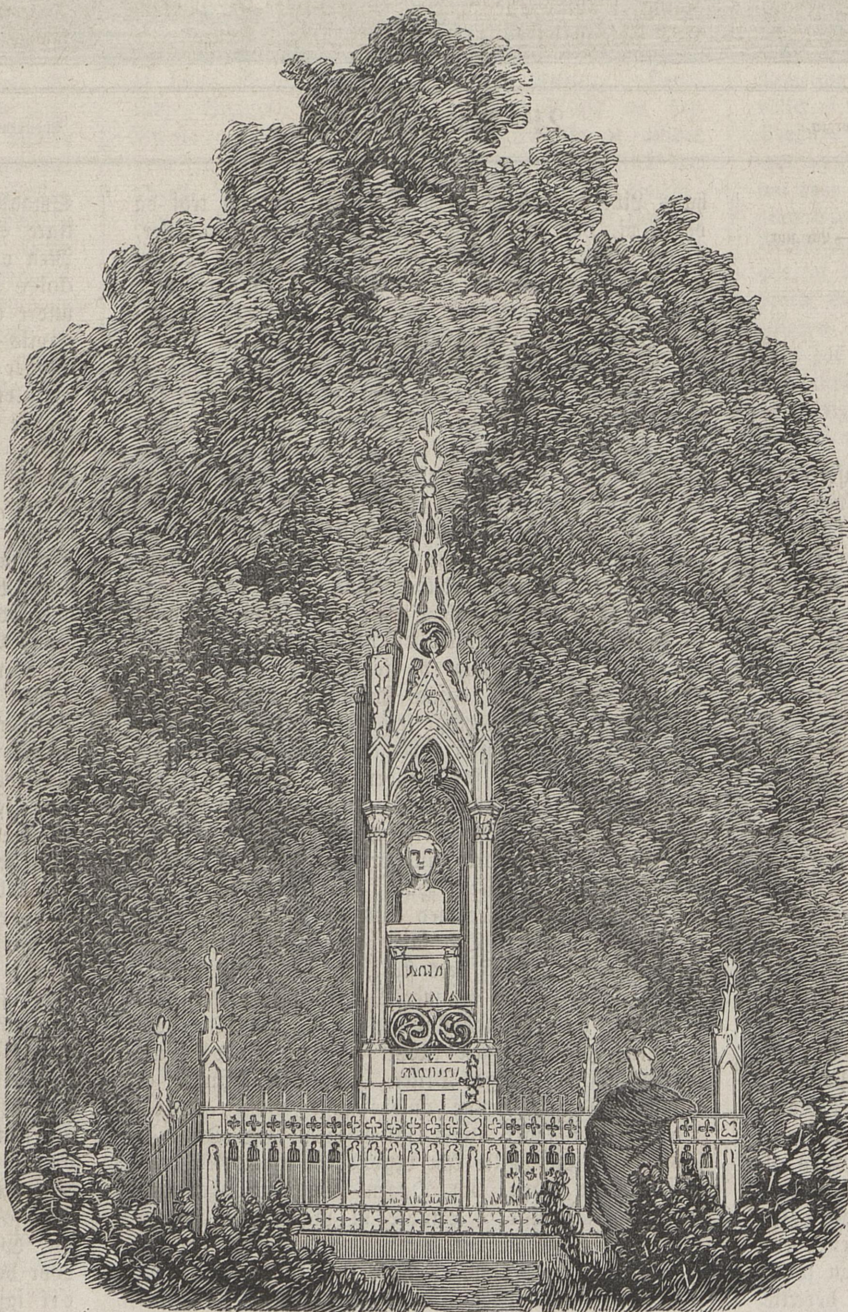
Hvilken uskatteerlig Ting dog Vellugten er, udbryder en bekjendt fransk Forfatterinde; uden at udtømme den duftende Plante, hvorfra den strømmer, hefter den sig ved Vennens Haand, følger ham til hans Glæde længe paa Veien og maner frem for hans Hu den Blomsts Skjønhed, som han elskede mest. Mindet er Sjelens Vellugt, Hjertets sødeste, zarteste Duft, der strømmer ud for at optages af et andet Hjerte og følger det overalt . . . . . og med disse vakre Ord ile vi afsted gjennem Rhonedalen i Canton Wallis og standser først ved Foden af Simplon. Nu gjælder det at komme over Alperne, men det er en let Sag; den brede, storslagne Chaussee svinger sig mægtigt opad i Zikzak og kjender ingen Hindringer. Snart gaar den ved Afgrundens Rand, snart gjennem lukkede Gallerier, over hvis murede Hvælv stundom en rivende Fjeldstrøm styrter sig ned. Allerede have vi passeret det høieste Punkt og nu gaar det alt, hvad Tøiet kan holde, nedad igjennem de endnu trangere Dale hiinsides, hvor der ofte ikke engang er Plads for Veien, som under saadanne Omstændigheder huler sig ind i Siden af de lodrette Klippevægge. Uden at vide et Ord deraf standse vi paa Sardiniens Grund og tage saa Nattekvarteer i Byen Domo d'Ossola, hvor vi strax gjøre nærmere Bekjendtskab med de italienske Steengulve og tilhørende Matter, i hvilke der gjernest garnisonerer en Sværm af de bekjendte sorte Husarer, som med Sydens hele Livfuldhed gjøre Indhug paa de fremmede, nysankomne Gjæster; men det gjør ingenting, naar det blot er i Italien og derfor ville vi ikke nævne det engang, men ved Taknemmelighed forlade vort Leie for at begive os til Baveno, hvor vi heller ikke standse, men strax begive os ned til Lago Maggiore.

Prinds Gustavs Büste.

Paa en liden Holme ved Hagas Strand, der ved en Gangbro er forbunden med selve Parken og rig paa Natur og Minder fra Gustav den 3dies Dage, er Prinds Gustavs Brystbillede opstillet. Det blev afsløret den 6te Juni 1854 og er sat til et Minde om denne Fyrste, som døde paa Christiania Slot den 24de Septbr. 1852 i en Alder af 25 Aar.

Büsten, der er modelleret af Sjøstrand, er ligesom den i gothisk Stiil udførte Overbygning af støbt Jern, og under Brystbilledet læser man:

FRANS GUSTAF OSCAR
SVERIGES OCH NORGES
ARFPRINS
HERTIG AF UPLAND.

Prinds Gustavs Büste.

Paa den nedre Piedestal staar:

MINNESGÄRDEN EGNAD
SÅNGARFÖRSTEN TONDIGTAREN
KONSTBESKYDDAREN
AF
K. MUSIKALISKA AKADEMIEN
OCH
TONKONSTENS VÄNNER.

Monumentet er et Maal, hvorhen Vandreren gjerne vender sine Fjed. Natur og Kunst have forenet sig om at gjøre dette Parti af Parken saa indtagende som muligt, og han, hvis Billede skimter frem mellem Træerne, forstod og elskede dem begge.

Billeder fra Island.

VI. Reikjavik.

Den 4de Vinter efter at Islands første Landnamsmand Ingolf havde landet paa Øen, hvor han først boede ved det efter ham opkaldte Ingolfshøfde, siden ved det efter hans Fostbroder Hjørleif opkaldte Forbjerg og endelig under Ingolfsfjeld vestenfor Ølvusaa, tog han endelig Aar 877 sin Bostad ved Reikjavik, hvor hans Høisædesstøtter eller Øndvegissuler, som han havde udkastet paa Søen, vare drevne paa Land. Paa Are Frodes Tid gjemtes disse Helligdomme i Gaardens Ildhuus og endnu viser man Tomten, hvor hans Skibsnøst skal have staaet; Stedet kaldes Ingolfsnøst. Aar 1752 gav Kong Frederik den 5te et islandsk Selskab denne Gaard og 2 Fiskerhukkerter saavelsom flere Forrettigheder i det Øiemed, at Selskabet skulde virke til Fiskefangstens, Huus- og Kunstflidens, Have- og Agerdyrkningens Fremme. I 4 til 6 Aar gjorde man paa denne Gaard og den ligefor liggende Vedø, hvor en jydsk Bonde blev bosat*), Forsøg med Kornavl; Selskabet havde Svovlværker ved Krisuvik og ved Myvatn, et Farvehuus og en Stampemølle ved Helleraaerne og deslige.

Byen ligger paa en lav Grund imellem 2 Høie og fra disse har man Udsigter til Snæfellsjøkul i NV. til Videy eller Vedø, hvor fordum har været et Kloster i NV., til Esianbjerg og Akrafjeld i N. I 1800 blev Althinget, der ligesiden 929 havde været holdt ved „Thingvoldene", omdannet og flyttet til Reikjavik, som nu er Sædet for Landsoverretten, der afløste Althinget, og har 1 Justitiarius og 2 Assessorer, fremdeles for Stiftamtmanden, Landfogden, Landlægen, Biskopen, Domkirkepræsten (Stiftsprovsten), Byfogden det theologiske Seminarium eller Præsteskolen med en Forstander (Professor Pjetur Pjeturson) og 2 Lærere, Lærdskolen med 1 Rektor, 1 Overlærer, 4 faste Lærere og 2 Hjælpelærere. Denne sidste Skole er dannet af de 2 Skoler, der fordum fandtes ved Biskopssæderne i Holar og Skaalholt, men i Slutningen af sidste Hundredaar flyttedes til Reikjavik, siden efter nogle Aar til Bessesstad, som ligger i Nærheden, og atter i 1846 til Byen. 1820 grundlagdes af nuværende Konferentsraad Rafn i Kjøbenhavn en Stiftsbogsamling, der nu tæller henved 10,000 Bind og bl. mere har modtaget en meget stor Gave af Bøger fra Sverige. (Tvende Bogsamlinger haves i Kjøbstaden Akureyri ved Eyafjord, paa Flatey i Breidafjord og paa Stykkesholm i Snæfellsnessyssel). I Reikjavik findes ogsaa en Almueskole, den eneste i Landet, hvor ellers al Børnelærdom meddeeles i Hjemmet indtil Konfirmationen. — Staden talte ved Hundredaarsskiftet 307 Indbyggere, men har nu 1500. I 1855 vare her 14 Kjøbmænd. (Udenfor de 2 Byer havde Øen dengang 36 faste Kjøbmænd). Man talte da 255 Huusholdninger. Aar 1858 var Tallet af Almissenydende i Byen 39, hvoraf 29 heelt og holdent levede af offentlig Understøttelse. I 1856 eiede Staden et Dæksskib, 30 større og 103 mindre Baade, 180 Urtegaarde, 149 skatlagde Bygaarde, 55 Stykker stort Kvæg, 281 Heste og 116 Sauder. Stadens Indtægter udgjorde i 1858 2733 Rd., dens Eiendom var 1000 Rd. og dens Fattigudredsel 886 Rd., der faldt paa 295 Skatydere.

Byen savner ikke selskabelige Glæder. Allerede i 1810 siger Mackenzie, at man aarlig gav flere offentlige Baller og Selskabsskuespil; og Henderson, der opholdt sig i Byen om Vinteren 1814—15, omtaler ligeledes disse Skuespil med Tillæg, at en af de Rollehavende i et Stykke, der opførtes silde Løverdagsaften, næste Dag optraadte paa Prædikestolen. Begge disse Reisende give et meget lidet tiltalende Billede af den Samfunds-Aand, som paa deres Tid raadede der i Byen og navnlig har den Første gjort Stadens Standspersoner latterlige i en Beskrivelse af Reikjaviks fagre Verden, som han havde indbudt til et Dandsegilde, hvor Herrerne gik i Balsalen, drikkende Punsch, rygende Tobak og spyttende vældigt paa Gulvet, medens Damerne, hvis Klædedragt sattes noget under engelske Stuepigers, heller ikke roses enten for deres Dyd, Dands eller kvindelige Væsen. Orchestret dannedes af en halvraadden Tromme, der ellers benyttedes til at varsle Godtfolk om Auktioner o. desl., en udslidt Violin og en skingrende Triangel. I det Hele fældes den strengeste Dom over Indbyggerne, især de fremmede. I det halve Hundredaar,

*) 15 norske og jydske Bønder sendtes op som Lærere og deelte sig imellem Amterne. Jfr. Olafsens Reise 2den Deel.

som siden er henløbet, har alt dette gjennemgaaet en fuldkommen Vexel. Byen er ikke længer et usselt Ladested med nogle faa udannede Kjøbmænd og et Par Embedsmænd. Den er nu voxet til en 5 Gange saa stor europæisk Stad med en offentlig Bogsamling, et theologisk Fakultet og en Skole, ved hvilken klassisk Lærdom blomstrer, et virksomt literært Selskab, hitt islenzka bókmentafélag, hvis islandske Hovedafdeling har sit Sæde her og aarlig lader trykke flere nye Bøger og Udgaver af Oldbøger. Byen har ikke mindre end 2 politiske Blade, „Thiódolfur" og „Islændingen", der tæller en Medbeiler, „Nordri", i Akureiri. Adskillige Oversættelser udgives ogsaa igjennem den herværende „Prentsmidje". Heller ikke savnes livlig Selskabelighed.

Skuespil og levende Billeder gives af „Læresvendene" i de 2 høiere Skoler, og Bladene indeholde skarpe Anmeldelser af disse Kunstøvelser. Man kan faae at see baade alvorlige dramatiske Værker og kjøbenhavnske Vaudeviller, der stundom gives paa Islandsk, stundom paa Dansk og altid trækker en Mængde Tilskuere. — Hvert Aar gjæstes Byen af et eller flere danske og nogle franske Krigsskibe, der holde væbnet Opsyn med det udenfor Island foregaaende Storfiske, i hvilket dog Islændingerne selv hidtil have taget jevnførelsesviis liden Deel. — En Mængde Udlændinger, Fyrster, Lærde og Andre kommer til Reikjavik for at tiltræde Reisen til det Indre, „Undernes Land", og i de senere Sommere har der været jevn og let Samfærsel med Dampskib imellem Byen, Edinburg, Thorshavn og Kjøbenhavn, hvortil Statskassen aarlig tilskyder 10,000 Rd. — Man tænker derhos paa at gjøre ordentlige Veie igjennem Landet, hvorved en livligere Samfærsel i det Indre tør ventes fremmet.

Hvert andet Aar holdes i denne Stad det nye Althing, der hidtil kun har været raadgivende, men som nu skal faae Beslutningsret i Øens indre Sager, hvorved Island vil opnaa den saameget attraaede og naturlige provincielle Selvstændighed.

Landet omkring Byen er bart for Skov; men af flere Tegninger at dømme maa Udsigten over Vigen, Faxe-Fjorden og de mægtige Fjelde med den næsten 6000 Fod høie sneehvide Vesterjøkul i det Fjerne ikke desto mindre være meget malerisk, skjønt den islandske Naturs Storhed og Vildhed ikke her fremtræder i sin fulde Eiendommelighed.

Lige bag Domkirken ligger en fager liden Indsø og ½ Miils Vei mod Øst findes flere varme Vandspring, i hvilke alle Bygdens unge Piger efter Mackenzie's Udsagn bade sig paa en vis Dag i Juni.

Skjønt Reikjavik ligger paa 64° nordlig Brede, er dog den aarlige Middelvarme 3,30° R. Vinterens Middeltemperatur opgives af Bergsøe efter Landlægen Thorsteinsons mangeaarige Optegnelser til ÷ 1,25°, saaledes kun lidet mindre end i Danmark, hvor den regnes til ÷ 0,32, men 3° større end i Throndhjem og 7° mildere end i Umeå paa samme Brede. Vaarens Middelvarme er + 2,24, Sommerens 9,57 og Høstens 2,64; hele Aarets, som sagt, 3,30. I Juli er Middelvarmen 10,75° med et maanedligt Spillerum af 11,90 og dagligt af 5,05°, ikke fuldt 4° lavere end i Danmark. Indbyggerne paa Sydlandet gaae som oftest eens klædte baade Sommer og Vinter.

Literatur.

Det norske Folks Historie af P. A. Munch. Anden Hovedafdeling (Unionsperioden). H. 1. 2. Vi have allerede tidligere nævnt, at Professor Munch strax efter sin Hjemkomst fra Rom greb fat paa Fortsættelsen af sin Historie, - i Forbigaaende sagt, allerede ved sit Omfang det anseeligste Arbeide i sit Slags, som nogen af Nordens Literaturer siden Suhms Dage har at opvise, - og at denne Fortsættelse vilde udkomme hos samme Forlægger (Chr. Tønsberg) og til samme Priis (60 ß

Gade i Reikjavik.

Heftet à 10 Ark stor 8) som Hovedværket, samt faaes under særskilt Titel, saaledes at de, som ikke allerede eiede eller maatte have Raad til at anskaffe Hovedværket (der koster 17 Spd.), ved at subskribere paa denne Afdeling, dog vilde faae et Heelt for sig. I den korte Tid, som siden er henrunden, er den utrættelige og lærde Forfatter allerede bleven færdig med 2de Hefter, af hvilke det sidste netop har forladt Pressen, og som begge omfatte Magnus Erikssøn's eller Rigets Historie under Personalunionen med Sverige indtil Aaret 1344. Da der imidlertid netop for denne Periode, og navnligen de resterende Aar, antages at være vigtige Oplysninger at hente i de svenske Archiver, agter Forfatteren i dette Øiemed at gjøre en Reise til Sverige, hvilken han allerede i næste Uge kommer til at tiltræde, og hvorfra han først mod Nytaar tænker at vende tilbage. Ved en saadan Undersøgelse i de svenske Archiver i Forening med den, Prof. Munch allerede har foretaget i Rom, vil vistnok mange nye Kjendsgjerninger bringes for Dagen. Og naar dertil kommer afdøde Rigsarchivar Langes allerede stykkeviis udarbeidede og ligeledes paa fremmede Archivdokumenter for endeel støttede Annaler, der henligge i Manuskript, men som tilligemed denne Lærdes øvrige værdifulde Haandskrifter naturligviis i Lighed med hvad der fandt Sted ved Justitiarius Bergs haandskrevne Samlinger maa erhverves af Staten enten for Rigsarchivet eller Universitetsbiblioteket til Historiegranskeres Afbenyttelse, da vil der være vundet et Lys over den vigtige, men dunkle Periode af vort Lands Historie for Tidsrummet efter Sagaernes Ophør og intil Reformationen, som neppe Nogen for endeel Aar tilbage vovede at haabe.

— Paa Chr. Tønsbergs Forlag er udkommet **Lærebog i Landmaaling** af Premierlieutenant og Lærer ved Krigsskolen Lars Broch. Chra. 1861. 359 S. st. 8. med 31 Plancher. Priis 2 Spd. Bogen, ved hvis Udarbeidelse især Prof. Hartners fortrinlige „Handbuch der Geodäsie" er benyttet, bestaar af trende Dele (i et Bind og med fortløbende Paginering), hvoraf den første (der udkom i f. A.) indeholder Detailmaaling, den 2den trigonometrisk Triangulering og og den 3die Høidemaaling og Nivellering.

— Af Hr. Schives allerede tidligere omtalte store og vigtige Værk, **Norges Mynter i Middelalderen**, der ligeledes udkommer paa Hr. Tønsbergs Forlag, har 4de Hefte forladt Pressen. Samme indeholder Værkets 6te Afdeling: Mynter og Bracteater 1263—1355, 17 Blade Text og 3 Tabeller med Myntafbildn. Med 6te Hefte sluttes Værket, og er Prisen for det Hele 5 Spd.

— **Juleliteraturen.** Damerne have i de nærmest foregaaende Aar været de flittigste til at udgive Fortællinger (Forfatterinderne til „Vesle Kari" og til „Amtmandens Døtre"); og de lade iaar til at blive det endog i endnu høiere Grad end før. Vi have allerede tidligere nævnt et større, nu udkommet Arbeide „Drøm og Virkelighed" af en anonym Forfatterinde, og nylig er ogsaa udkommet en original Fortælling „Sødskendebørnene" (H. J. Jensens Forlag, 80 S. 8 Priis 16 ß.) Denne Bog, der ligeledes er forfattet af en Dame, lader sig læse med Fornøielse af alle dem, der uforvænte af Landsbyhistorie-Retningen og de sproglige Nationalitetsbestræbelser, kunne more sig ved enhver Fortælling, som indeholder de fra de ældre velbekjendte Romaner traditionelle Knuder og Begivenheder og hvori man finder endeel dydige Charakterer med deres Modsætninger, og som forresten er affattet i et flydende og reent dansk Sprog. Thi ved disse Dyder anbefaler Sødskendebørnene sig til fortjent Gunst hos alle dem, der ynde Massen af den fremmede Romanliteratur og „Vesle Kari" med dens Sødskende. — Endelig vil der ogsaa, foruden de tvende nævnte Damearbeider, udkomme endnu et tredie før Juul, nemlig en Fortælling paa omtrent 15 Ark, under Titel af „Grosserens Familie", hvilken udgives paa J. W. Cappelens Forlag.

Blandt Bøger, der ellers ville udkomme til Julen, men ikke ere forfattede af Damer, kunne vi nævne: Skizzer fra London af Israel Dehn og For halvandet hundrede Aar siden, Novelle af samme Forfatter, (begge paa H. J. Jensens Forlag). Det første af disse Arbeider vil allerede være vore Læsere bekjendt af vort Blad, da de fleste af de „Skizzer", hvoraf det bestaar, deri have været at læse; og vi

kunne saaledes hellerikke udtale nogen anden Formening om samme, end den, der allerede ligger i Optagelsen. Det andet Arbeide, der nu fremtræder for første Gang, indeholder en Række Skildringer fra Arendals Fortid, fremstillede i det behagelige Sprog og med det Blik for de charakteristiske Detailler, som aabenbarer sig i hine Skizzer. Vi bemærke udtrykkeligen, at Forfatteren er født i den By, hvorfra han har hentet Stoffet til sin Novelle, da Folk, trods vor tidligere Oplysning om, at der under Pseudonymen Israel Dehn stak en original norsk Forfatter, ikke har kunnet opgive sin engang fattede Mening om, at man her havde en udenlandsk Forfatter for sig, hvis Skizzer vare oversatte.

— Paa Gyldendalske Boghandlings Forlag er udkommet 2det Oplag af **Smaadigte** af Christian Richardt. (122 S. 12. Priis 44 ß.) At en lyrisk Digtsamlig af en ung Digter i mindre end tre Fjerdingaar bliver udsolgt, og et nyt Oplag tiltrænges, gaar ikke saa hyppigt paa. Men det er hellerikke hver Dag, at en i det Hele saa frisk og tiltalende Bog af det Slags udkommer. Vel vidne disse Digte hverken om usædvanlig Phantasi, og heller ikke findes her store og nye Ideer; men de maa ligefuldt tiltale Læsere med poetisk Sands; thi Hr. Richardt veed fortrinlig at gribe en poetisk Stemning og fremstille den i en let, afrundet og tiltalende Form. Der hviler et friskt og usminket Farveskjær over hans Digte og gaar en Freidighed og Kjækhed igjennem dem, som redder dem fra de lyriske Digtes hyppige Skjæbne — den at være kjedelige; ihvorvel det med det Samme ikke kan nægtes, at hist og her noget af Studenterlivets traditionelle Lystighed er sluppet med (navnlig i det Afsnit, som benævnes Viser og Sange, og hvor vi ogsaa gjenfinde Forfatterens fra Upsalatoget bekjendte Sange). Men med alt dette hører Bogen til de bedste danske æsthetiske Frembringelser fra den seneste Tid og vi tvivle paa, at nogen Læser vil fortryde paa at have gjort dens Bekjendtskab.

— Paa samme Forlag er netop udkommet **Valkyrien.** Et nordisk Digt i tyve Sange. (158 S. 12. Priis 55 ß.) Emnet til dette Digt sees at være taget af Saxo's Historie (7de Bog), hvor der fortælles om Alf Sigersøns Kjærlighed til den gotiske Kong Sigvards Datter, den skjønne Alvilde, der var saa bly, at hun aldrig lod sig see af noget Mandfolk, og hvis Jomfrubuur bevogtedes af en Øgle og en Slange, hvilke Alf dræbte, uden derfor at vinde sin Hjertenskjære, der nu blev en Skjoldmø, klædte sig i Mandsklæder og gik i Striden, men stødte i en saadan sammen med Alf, der gjenkjendte og ægtede hende. Digteren har imidlertid ikke fulgt Saxo hvad Udfaldet paa Historien angaar, men lader Alvilde blive en Valkyrie og Alf i Holmgang blive dræbt af Hagbart, hans Søster Signes Elsker. Det forekommer os baade at være noget Utilfredsstillende ved den af Digteren forsøgte Overførelse paa den mythiske Felt, og ved hans Skildringer af Alfs Kjærlighedslængsel, der har et altfor moderne sentimentalt Præg. Derimod ere mange særlige Partier af Digtet meget vellykkede og give et anskueligt poetisk Billede. Sproget er behandlet med Lethed; hist og her har Forfatteren staaet stærkt ind i Kjæmpevisestilen, men uden at denne er gjennemført. De enkelte Sange ere skrevne i de meest vexlende Versemaal fra Fornyrdalag til Hexameter, og Digtet minder ved Emnets hele Behandling temmelig stærkt om Tegnérs Frithjofs Saga og Oehlenschlägers tilsvarende Sagadigte, dog uden at være nogen slavisk Efterdigtning af disse.

— Paa K. Bissings Forlag (Kbhvn.) er udkommet **Juleaften.** En Fortælling efter Ludv. Tieck ved Rudolf Smidt (54 S. 12) — en anbefalelsesværdig, meget passende Bog til Juleklap.

— Skibsbygningsinspektør i den norske Marine O. H. Sommerfeldt sees i London at have udgivet en engelsk Lærebog i praktisk Skibsbyggeri, der ifølge en Indsender i Mgbl. er bleven erklæret for antikveret og ubrugbar af det engelske Tidsskrift The Engineer (11te Oktbr. 1861).

Blandinger.

(Korrespondance til Revue Européenne fra Berlin). Jeg havde ingen officiel Charakteer, jeg kom til Berlin som simpel Tilskuer og hørte og saa som andre Nysgjerrige; overalt hvor der var Noget paafærde, var ogsaa jeg, paa Gaderne, midt i Folkesværmene, hvor Trængselen var størst. Men jeg kjender Berlin og Preusserne fra gammel Tid, jeg har i tyve Aar staaet i Forbindelse med den preussiske Nation; naar andre Fremmede derfor saa opad, saa jeg nedad, naar de strømmede til Kirke og vare lykkelige ved at erobre sig en Plads i et Paladses Forgemak, og ikke hørte andet af Folkelivet end de stærke Vivatraab, blandede jeg mig i selve dette Folkeliv og søgte at gjøre mig Rede for hvad her egentlig foregik. Mængdens Indtryk ere altid forvirrede og vanskelige at opfatte, saa det gjaldt at bruge Øine og Øren. Med Hensyn til Kongen er Meningen blot een: Wilhelm den Første er elsket af sit Folk og han besidder ogsaa Egenskaber, som ere det preussiske Folk høist tiltalende. Han har en aldeles militær Holdning og seer ud som en Soldat, hvilket er det største ydre Fortrin en Monarch kan besidde i et Land, hvor de krigerske Sympathier ere saa indforlivede i Nationen som i Preussen. Der gives intet Folk, hvor Traditionen spiller en saa stor Rolle som hos den preussiske Race og en Tradition, som ingen Berliner bestrider, er, at Preussen er et militært Monarchi. De teutoniske Ridderes Sværd har grundet det, den store Frederiks Politik har gjort det stort. Dette er antaget som en Troesartikel, og det er Folket kjært i sin Souveræns Personlighed at finde Forsikringen om, at den Haand, som fører Scepteret, ogsaa er istand-til at føre Sværdet. Ved en selsom Modsigelse, som imidlertid ikke sjelden kan paavises i Folkeslagenes Instinkter, elsker det preussiske Folk ligesaa høit sin Konge for hans private Dyder som for hans ridderlige Væsen. Hans Kjærlighed til sin Familie og hans oprigtige Fromhed anføres altid som et Exempel, der er godt at følge. Armeen er ogsaa saaledes organiseret i Preussen, takket være Landværnet, at alle private Dyder: god Fader, god Ægtefælle, god Søn, god Huusholder, vindskibelig Borger, med eet Ord: alt hvad der danner Borgerens fredelige Egenskaber, ere ganske og aldeles forenelige med Soldatens. Man maa komme til dette Land for at kunne sige, at man med sine to Øine har seet en Skildvagt strikke. Det er heller ingen Sjeldenhed Søndag Eftermiddag at see en tapper Officier, der begynder at blive noget tykladen, skjønt tilbørlig indsnørt i Uniformen, med Kone under Armen og en liden Rolling ved Haanden, medens hans Ordonants gaar bagefter med Familiens Nyfødte paa Armen. I samtlige disse Punkter er Wilhelm den Første den levende Inkarnation af det patriarkalske og krigerske Preussen, og Folket elsker at speile sig i dette sit andet Jeg, omgivet af al Herskermagtens Pomp. Saaledes maa man forklare de enthusiastiske og hjertelige Bifaldsraab, og den store Deeltagelse, der har fulgt den kongelige Familie paa den hele Kroningsreise. Man maa vel erindre, at det var en reen personlig Hengivenhed, det preussiske Folk bevidnede sin Konge, og ingenlunde en politisk Manifestation. Har nogen politisk Manifestation fundet Sted, saa er det i Anledning af de udenlandske Spørgsmaal og for Frankrig er dette en af Billedets interessanteste Sider. Enhver god Preussers stadige Tanke er denne: Skjønt vi ere et militært Monarchi, ere vi dog kun en Magt af anden Rang i Europa. Forgjæves har man optaget os i den hellige Alliance, forgjæves sidde vi i Kongresserne sammen med Stormagterne som Styrende, vore store Naboer betragte os dog ikke som deres Lige, og blandt dem, der oversee os, staar Frankrig øverst. Denne Tanke er et stadigt Mareridt for et Folk, hos hvilket Forfængeligheden er en Nationalegenskab, og den skriver sig ikke fra igaar, det kan jeg staae inde for; i tyve Aar har jeg seet Skoen trykke netop paa samme Sted, og ved at granske Historien turde det ikke være vanskeligt at finde Oprindelsen til denne National-Svie. For nogle Maaneder siden gjorde jeg en Reise igjennem Preussen og bemærkede da en overordentlig Ophidselse mod Frankrig, ja et Had, som det vel er vanskeligt at gjøre Nogen begribeligt, der ikke har fulgt dets Ytringer. I de sidste fire Dage har jeg besøgt alle offentlige Steder i Berlin og Königsberg, har færdedes blandt Mennesker af alle Stænder, talt med Kjøbmænd, Officierer og Haandværksfolk, jeg har hørt alle offentlige Taler, jeg har endogsaa været i Studenternes Forsamlinger og hørt deres Taler og Sange og Resultatet er: at Stemningen er forandret. Jeg vil ikke just paastaae, at der er nogen Sympathi for Franskmændene hos det preussiske Folk, men at deres mægtige Keiser, Chefen for Europas første militære Nation, har behandlet Preussens Konge under Besøget i Compiègne med Æresbeviisninger, som blot tilkomme en Monarch af første Rang*), har udrevet den Torn, som et halvt Aarhundrede var trykket ind i den peussiske Forfængelighed, og den sygelige Pirrelighed, som længe har betegnet enhver Franskmands Forbindelse med Preusserne, er dermed forsvunden. Intet kunde virksommere bidrage til at bevirke et saa heldigt Resultat, end at sende Marskalk Mac Mahon til Kroningen som extraordinær Ambassadør, og at omgive ham med en Glands, som, skjønt den fordunklede de andre Nationers Repræsentanter, dog ligesom var en Maalestok for den Agtelse, Frankrig nærer for Preussen og dets Hersker. Naar National-Forfængeligheden er med i Spillet, tilfredsstilles den lettere ved smaae direkte og offentlige Opmærsomheder, end ved store Deklarationer, og Marskalkens Stadsvogn med sex Heste, der syntes vore Venner Englænderne en latterlig Parade, har været et Agtelsesbeviis, som det preussiske Folk har forstaaet med sine Øine, ligesom man med sine Øren hører en klogt anbragt Kompliment. At vælge til Repræsentant for Frankrig en saa berømt Kriger som Hertugen af Magenta, var saare klogt, thi hos et krigersk Folk kunne hverken Storhertuger, Erkehertuger eller Lorder vække nær den Interesse som en bekjendt Soldat. Mængden har fulgt efter Marskalken, hvor han har viist sig. „Hvor er Mac Mahon?“ var det Spørgsmaal, man hørte i hver Menneskeklynge. Dette Folk har havt, berømte Generaler, der havde Rang foran Prindserne, og det har vænt sig til at nære Ærefrygt for militær Glorie.

Den bekjendte Spidsbub Casanova blev en Dag kaldt for Borgermesteren i Nürnberg. „De kalder Dem Chevalier de Seingalt“, tog den høie Øvrighed tilorde: „Tilhører dette Navn Dem?“ — „Naturligviis siden jeg bærer det“ — „Godt. Heder I imidlertid ikke ogsaa Casanova?“ — „Har jeg sagt det Modsatte?“ — „Men naar I heder Seingalt — — —“ — „Er der intet iveien for at jeg ogsaa kan hede Casanova.“ — „Med hvilken Ret bærer I da dette Navn?“ — „Med Alphabetets!“ — „Det er en anden Sag. I kan aftræde.“ — Det franske Politi er ikke saa honet som hiin Borgermester, og det har været ugalant nok til at spørge en ung Grevinde, hvis Heste, som hun altid selv kjørte, længe har været de skjønneste i Paris, om Oprindelsen til den Krone med sexten Perler, som hun har ladet grave paa sine Visitkort, male paa sine Vogne, brodere paa sit Linned, sine Lommetørklæder, ja paa sine Strømper. Resultatet af denne Granskning er, at Personen ingenlunde er Grevinde, men hvad man kalder Comtesse de politesse, at hun har været i Gjælds-Fængsel i Baden-Baden og havt en Mængde andre ligesaa interessante Fata. Hvad der har gjort hende det muligt i længere Tid at spille denne Rolle i Paris, hvor Masken ikke er ukjendt, er at hendes Skjønhed er af en ganske aristokratisk Art, og at hun besidder denne ægte Patricier-Inpertinence, som man altid paastaar ikke kan eftergjøres. Den har ikke engang forladt hende i Fængslet og da en Person, der har været hendes Medhjælperske, blev forhørt, erklærede hun, „at denne Person var en Tjenestekvinde, altsaa Intet vidste om hende eller hendes Liv, men kun havde adlydt hendes Befalinger; havde hun ikke adlydt dem, var hun øieblikkelig bleven jaget af Tjenesten.“ Det er Kreditorerne, der have ladet denne stolte Person arrestere. Hvilke Summer end denne Kvindes Skjønhed og List have sat til hendes Disposition, kan ingen Rigdomme forslaae til at vedligeholde ret længe en Luxus som hendes. Der er fremlagt Regninger for Hestehold, som stige, op i mange Tusinder, og blandt Toilettets nødvendigste Artikler, gaar alt op i Tusinder: hvide Underskjørter 1500 Francs pr. Stykke, Lommetørklæder 2000 Francs, en Peignor 2000 Francs o. s. v.

*) Oversætteren henviser til hvad der i Paris altid anføres som noget næsten uhørt at Keiserinden med den lille Prinds modtog Preussens Konge ved Foden af sit Slots Trappe, samt at Keiseren mødte sin høie Gjæst paa Jernbanestationen.

Norge.

Christiania. I Studentersamfundet feiredes den 16de Novbr. eu Fest i Anledning af Firestillingskommitteens „Jubilæum“, hvori et Par hundrede „ældre og yngre Akademici“ deeltoge. Vel var ikke den Tid, hvori Jubilanten „Samfundsgrisen“ med „Iver og Nidkjærhed havde virket i sin Kreds“, det vedtagne fjerdedeels Sekulum, og hellerikke kan man sige, at han havde forstaaet at gjøre sig synderlig „elsket i sin Kommune“, tvertimod stod der Plattenslageriets for ikke at sige Tiggeriets fulde Skræk af ham. Men „Grisen“ havde dog det forud for de utallige Jubilanter i denne jubilæumsodsle eller rettere venskabsjubilantige Tid, hvori ikke en Lensmand, ikke en Toldbetjent, kan gjøre sin tarvelige Pligt uden at hans Beskedenhed saares med „Hædersgaver“ og Deputationer, at han ikke blot har gjort sin Pligt, røgtet sit Embede og dermed været en god Familieforsørger, men at han virkelig har frembragt Noget, hvorpaa der kan peges, Noget, som gavner Mange, men mindst ham selv, som kort sagt har været ganske „opofret for Ideen“, for at Studenternes St. Peters-Kirke i Universitetsgaden engang kunde komme under Tag, og derfor i 10 Aar lige ufortrødent og paatrængende, men for Maalet derfor lige gavnligt, har virket i Landets hele christne Studenterverden, ja ikke engang forsmaaet at bemænge sig ogsaa med de pengeforsynede Vantro, som vilde give en Skilling. Til Festen var skrevet Kantate og Sange og udstedt en „Orden“ for Høitideligheden, hvori det til det Komiske detailleret-høitidelige Program for Nedlægningen af Storthingsbygningens Grundsteen var parodieret. Flere Riddérudnævnelser foregik.

— I den techniske Forening har Lektor Sexe 9de Novbr. holdt Foredrag over Sneen og Isbræerne og Docent Dr. Hvoslef 14de Novbr. over Platina. I det nye Skolehuus i Møllergaden har Kand. E. Sundt holdt et Foredrag hovedsagelig om Fiskealmuen, der var Begyndelsen paa de folkelige Foredrag, Folkeoplysningen har besluttet at lade holde i Vinterens Løb hver Søndags Aften Kl. 7. Imorgen fortæller Kand. Sigw. Petersen om Tordenskiold. Den 21de Novbr. paabegyndte Prof. Dr. Caspari i den theologiske Examenssal paa Universitetet en Række (18—20) populære Forelæsninger over Daniel, hvortil Adgangskort koster 1 Spd. og hvoraf Indtægten tilfalder Kommitteen til Understøttelse af de betrængte lutherske Menigheder i Udlandet.

— Handelsbetjent Peter Clausen er tilskaaet et Stipendium af 300 Spd. (af Statskassen) for under et Aars Ophold i Udlandet at uddanne sig som Turnlærer.

— Til Ole Vigs Mindestøtte, hvis Udførelse er overtaget af Billedhugger Borch, er indkommet omtrent 200 Spd.

— Grosserer Nic. Andresen afgik ved Døden 21de Novbr. 82 Aar gammel. Han tog Borgerskab her i Byen 4de Marts 1809 og var saavidt vides Byens næstældste Borger (Kjøbm. Sigvart Petersen, der endnu lever, er Borger fra 1807). Andresen var en agtet Mand, hvem flere Tillidshverv vare betroede, og som i mange Aar var Bankadministrator.

— Bergens Sangforeninger have indbudt denne Byes Sangforeninger til at foranstalte et 5te stort Sangermøde afholdt i Bergen til Vaaren, hvilken Indbydelse er antagen.

— Missionen i Sululandet, som har bestaaet i 18 Aar og kostet saa mange Tusinder, tæller nu endelig 30 Døbte og 20 Katekumener.

— Ved det norske Bibelselskabs Bestræbelser er i sidst forløbne Aar udbredt 1726 Bibler (1096 solgte, 630 uddeelt gratis) samt 4239 N. Testamenter (deraf 2526 gratis) foruden 59 finske og 20 kvænske N. T. og 369 Hefter af den nye Bibeloversættelse. Siden sin Stiftelse har Selskabet udbredt c. 116,000 Bibler og Ny Testamenter. Det britiske Bibelselskab har i Aarets Løb udbredt 17,484 Bibler og N. Testamenter. Et Oplag af Bibelen paa 10,000 Expl. er under Trykken.

— De Herrer, som have tegnet sig som Deeltagere i det norske Oldskriftselskab, anmodes om at møde paa Universitetets Auditorium Nr. 9 den 27de Novbr. Kl. 5 for at konstituere Selskabet.

Throndhjem. Stiftsarchivet i Throndhjem skal ved sit Bud være bleven frastjaalet en heel Deel Protokoller og Brevskaber, der ere solgte som Makulatur, og deriblandt Protokoller der indeholdt Oplysninger i den Nic. Jensenske Sag angaaende Indgreb i Statens Almindinger. Tyveriet opdagedes derved, at en Smaaguts Drage fandtes gjort af Papiir af en af disse Protokoller.

Blandede Efterretninger.

Danmark. Den udmærkede danske Skuespiller Chr. N. Rosenkilde er død i Kjøbenhavn 12te Novbr. næsten 76 Aar gammel.

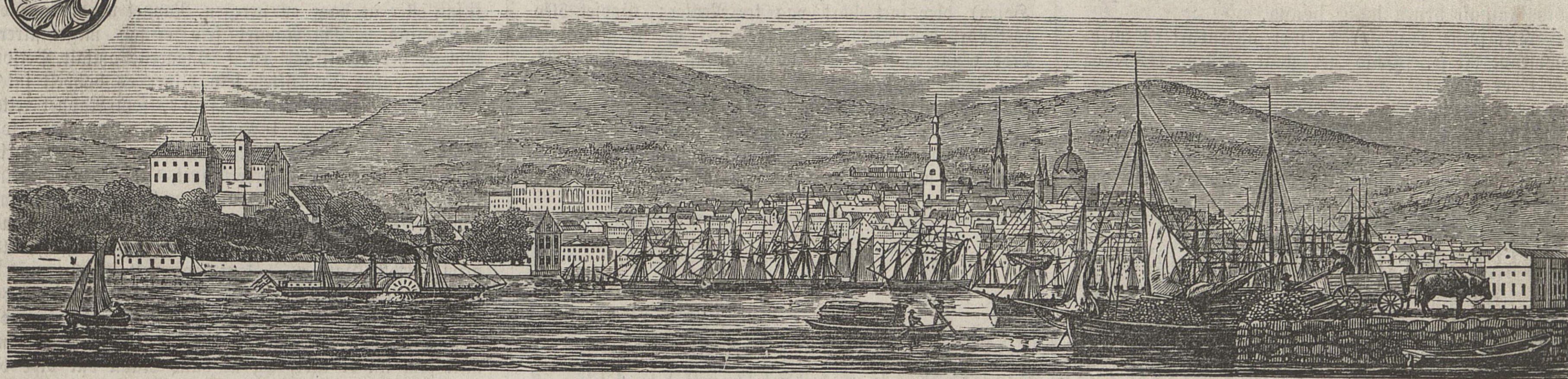
— I Anledning af, at den af Nordens Sprog og Historie fortjente Professor N. M. Petersen nylig har fyldt sit 70 Aar, afholdtes 15de Novbr. i Studenterforeningen en storartet Fest til hans Ære.

Rusland. Den upopulære Generalgouvernør over Finland Grev Berg er bleven afløst af den agtede General Rokazowsky, paa samme Tid som den humane og populære Fyrst Suvarow er bleven Generalgouvernør i Petersborg.

☞ Hermed som Tillæg en Subskriptions-Indbydelse paa „Den norske Søret“.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 48. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 1ste December 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | **10. Aarg.**

Indhold.

Om de ved Steinsnes paa Orknøerne nysopdagede Runeindskrifter.

(Af P. A. Munch.)

Paa Orknøerne, Norges gamle Koloni-Land, der i Aaret 1468, altsaa nu for næsten 400 Aar siden, blev pantsat til Skotland og siden ej er bleven indløst, findes ikke faa Oldtidslevninger, baade fra det lange Tidsrum, i hvilket de lød under Norges Herredømme, og fra de tidligere dunkle Tider, da keltiske Folk, fornemmeligt hørende til de saakaldte Pikters Stamme, der havde sit Tilhold. Men saavidt vides, har man dog der lige indtil dette Aar savnet norske Rune-Indskrifter, hvilket man dog kunde hape ventet at finde paa disse Øer ligesaavelsom paa Øen Man og andre Steder, hvor Nordmænd eller Nordboer overhoved have færdets. Det lader dog næsten til, at denne hidtilværende Mangel paa Orknøiske Rune-Indskrifter fornemmelig har sin Grund deri, at man hidtil ikke ivrigt og omhyggeligt nok har undersøgt de ældste norske Mindesmærker, men fornemmelig har holdt sig til de keltiske eller førkeltiske, nemlig de merkelige Steensætninger, og de besynderlige saakaldte Piktshuse: underjordiske Boliger for et Urfolk, ældre end Pikterne, men som Indbyggerne fra gammel Tid af have henført til disse, fordi deres Sagn standsede ved dem. Da man i Aar for første Gang granskede en norsk Gravhøj paa Orknøerne, opdagede man Rune-Indskrifter i uventet Mængde. Det er disse, de første, der saaledes ere fundne paa hine Øer, og som derfor maa være os dobbelt interessante, hvis Indhold jeg her, forsaavidt det kan udfindes, vil meddele.

Først maa jeg dog nævne et Par Ord om Stedet, hvor Indskrifterne ere fundne. Det er den Egn, som i antiqvarisk Henseende kan kaldes den meest klassiske paa Øerne, nemlig den vestlige Deel af Hoved-Øen, Mainland, af vore Forfædre kaldet Rossø. Her skjærer der sig lige overfor den klipperige Ø Hoy (Haaey) en Viig ind mod Norden, forbi den lille By Stromness (Straumsnes); strax indenfor Vigen er der en temmelig stor Indsø, kaldet Loch of Stenness, der gjennem en kort Strøm har sit Udløb i Vigen, og indenfor denne Sø er der endnu en større, Loch of Harra, adskilt fra den ved to fremspringende Nes, et længere paa Vestsiden, et kortere paa Østsiden, mellem hvilke to Nes der er et smalt Sund, som forbinder begge Søer, og over hvilket der gaar en Bro fra det ene Nes til det andet. Det østlige mindre Nes kaldes nu fortrinsviis Stenness, fordi Sognet Stenness's Kirke staar der, men sandsynligviis er det især det lange, smale vestlige Nes lige over for, som oprindelig førte dette Navn, thi „Stenness" er kun en nyere Forvanskning af det gamle Steinsnes, d. e. Steens-Nesset, og paa det lange Nes findes ikke mindre end tre merkelige keltiske Steensætninger, af hvilke den sydøstligste er den største og merkeligste man kjender af saadanne, og derfor nok kunde give de første norske Kolonister Aarsag til at benævne hele Nesset og Egnen derefter. Da der dog ogsaa findes en Steensætning paa den østlige Side, er det sandsynligst at begge Nes bleve kaldte saaledes, Steinsnes Vestre og Østre. Disse keltiske Levninger, hvor merkelige de end ere, vedkomme os dog ikke her *). Men ogsaa de ældste norske Beboere af Øerne sees at have færdets meget i denne Egn og at have efterladt Mindesmerker om deres Bedrifter, af hvilke heller ikke alle ere begravne i Glemsel. Saaledes fortælles der, at da Jarlen Haavard Thorfinnsson var paa Steinsnes (omkring 970) blev han overfalden af sin Systersøn Einar og dræbt efter en kort Kamp; Stedet, tilføjes der, kaldes siden Haavardsteigene, og endnu skal Almuen der i Egnen have bibeholdt dette Navn **). Formodentlig har Haavard, da Einar overfaldt ham, i Hast med sine faa Mænd søgte et Forsvarssted i den store Steensætning, der omgives af en Grav eller Fordybning, og bag hvis store brede Stene man kunde dække sig mod Pileskud og Spydkast. Sandsynligviis ere han og hans Mænd blevne højlagte tætved, thi endnu findes der en Mængde større og mindre Gravhøje, der ganske ligne vore egne saakaldte Kjæmpehøje. Paa en af dem staar endog en Bautasteen, der synes at være tagen af den store Steensætning, hvor flere Stene mangle, og hvorfra Nordmændene vel ikke gjorde sig nogen Samvittighed af at tage den.

Den største af alle Gravhøje i denne Egn findes dog paa den østlige Side af Sundet, omtrent en engelsk Miil (1/8) norsk Miil, i Østnordøst for Stenness Kirke. Den er 36 engelske Fod høj, 92 i Omkreds, og af Form som en omvendt Bolle. Den staar midt paa en Platform eller ophøjet kredsrund Flade, 172 Fod i Diameter, og omringet af en Grav 20 Fod bred. Den kaldes nu Meshow, Maeshow, Meeshow (udtalt altsaa omtrent som „Mes-hou"); i hvilket Navns sidste Deel man strax gjenkjender vort „Haug", Høj, men den første Deel er vanskeligere at forklare: maaskee kunde man, i Mangel af noget bedre, tænke paa en Forvanskning af det gamle Meitir, Gm. Meitis, en Søkonge, altsaa Meitishaugr, kortere Meitshaugr, Meizhaugr, Søkonge-Højen. Der har i de nyere Tider oftere været gravet i den efter Skatte, og navnlig fortælles der om de engelske Soldater, der i Cromwells Tid laa paa Øerne, at de skulle have gravet sig dybt ind; men hidtil skal Ingen have fundet noget. Men i dette Aars Juli Maaned foranstaltede en engelsk Godsejer, Mr. James Farrer, der varmt interesserer sig for Oldkyndigheden, en fuldstændigere Udgravning, og ham lykkedes det endelig at komme ind til Gravkammeret, hvor man vel ej fandt Skatte, men, hvad der var vigtigere, en Mængde Rune-Indskrifter paa Gravkammerets Vegge, eller idetmindste paa Stene, der oprindeligt have hørt dertil. Om disse Rune-Indskrifter har der allerede staaet noget at læse i et Brev fra C. C. Rafn i Kjøbenhavn, indrykket i flere danske og norske Blade. Men om deres Indhold nævnes ikke stort, fornemmelig fordi de Afridsninger, som da vare komne R. i Hænde, endnu ej vare ret paalidelige. Nu derimod har jeg for faa Dage siden faaet nøjagtige Aftegninger fra Hr. Farrer selv, og efter disse, hvoraf de vigtigste her gjengives, vil jeg saavidt muligt meddele Indholdet.

Af Runernes Form sees det, at de henhøre til den Klasse, som var brugelig i Norge omkring 1100—1150, da man allerede havde begyndt med enkelte saakaldte stungne Bogstaver, hvorved man af ᛁ ved Anbringelse af et Punkt eller en kort Streg paa Midten fik et E, og af ᛅ (A), ved at forlænge Tverstregen paa den anden Side til ᛆ fik et Æ, ligesom man og af ᚭ (O) fik et Ø ved at forlænge Tverstregene i ᚯ (stundom endog med tre Tverstreger). Endvidere er det charakteristisk at ᚭ betegner O, medens man forhen dertil kun brugte Tegnet for U, og at man ej, som i de ældste Runer, betegner S med ᛋ, men alene med ᛌ. Jeg kunde anføre flere lignende charakteristiske Tegn, men finder det for Øieblikket overflødigt. Derimod findes ikke alle de stungne Consonanter, som vidne om en endnu sildigere Tidsalder. Orthographien nærmer sig mest den, der findes i de ældste islandske Haandskrifter fra c. 1150; navnlig bruges O-Tegnet for Ø ej alene til at betegne Omlyden af ó, som i tœra, at føre, men ogsaa til at betegne den korte Omlyd af A, nemlig ö i mörg (mangen, af margr). Egent er det, at Tvelyden au, der af os rigtignok fordetmeste udtales som øu, her virkelig skrives øu, f. Ex. øuþ, sedvanligviis auþ, auð, Rigdom; endvidere at g i Enden af Stavelser, hvor det udtaltes blødt, som gh, oftest skrives alene med Tegnet for H, som sahþi f. sagþi, stundom ogsaa HK, hvor da Tegnet for K har været læst som G, og det tilføjede H alene har skullet antyde den bløde Udtale. Vocalen Y antydes altid med ᛦ. Uagtet Runerne ifølge Indholdet selv ere ristede af mange forskjellige Personer, er dog saavel Bogstavformerne som Retskrivningen indbyrdes overeensstemmende i dem alle, paa det nær at enkelte sjelden eller aldrig bruge det stungne ᛁ som eget Tegn for E, men nøje sig med ᛁ, foruden nogle andre ubetydelige Afvigelser. Heraf kan man slutte, at Indskrifterne paa det nærmeste ere samtidige med hinanden indbyrdes.

Jeg gaar nu over til at meddele Indskrifterne selv, begyndende med dem, som her ere gjengivne, idet jeg dog bibeholder det Nummer, som de have faaet i de mig tilsendte Afbildninger. Jeg gjengiver først hver enkelt Rune med de tilsvarende latinske Versalbogstaver, og omsætter derpaa Indskriften i den brugelige Orthographi.

No. 8. INKIBIORH HIN FAHRA ÆHKIA
MØRHK KONA HÆFIR FARIT LUT IN
HIR MIHKIL OFLATI.

ɔ: Ingibjörg hin fagra ekkja —
mörg kona hefir farit lút inn her, mikill ofláti.

Tegnet for O i INKIBIORH skulde egentlig consequent have været Ø, og maaskee vil man ved nøjere Undersøgelse finde, at Tverstregerne virkelig forlænge sig. Efter LUT staar i Tegningen en Verticalstreg, som om der skulde læses LUTU; men det maa være en tilfældig Ridse. Oversat lyder Indskriften saaledes: „Ingeborg, den fagre Enke (eller Kone); mangen Kone har faret ludende (bøjet) ind her, [skjønt hun var] meget stolt". Her sigtes enten til den bøjede Stilling, man maatte indtage for at komme ind, eller til Begravelsen. De nedenfor staaende Tegn, med de saakaldte Kvistruner, kunne ej forklares efter de sedvanlige Regler, og forbigaaes derfor her. At man her ej maa tænke paa nogen historisk Person, allermindst paa Ingeborg Finnsdatter, kaldet Jarlemoder, indsees let.

*) En Afbildning af den store Steensætning findes i Mallings „Folkekalender" for 1853, S. 27.

**) See „det norske Folks Historie", 1ste Deel, 2det Bind, S. 131.

No. 13 og 14 synes at høre sammen, og have den Egenhed, at de ere skrevne omvendt, fra Højre til Venstre. Her findes flere uvedkommende Ridser, der paa enkelte Steder vanskeliggjøre Læsningen.

(13) ÞAT MAN SA .... ÆHE ATFE UAR FØRT ABROT ÞRIM NOTOM UAR FI BRØT FØRT HÆLTR ÆN ÞÆIR (14) IORSALAMEN BURTU HAUK ÞÆNA.

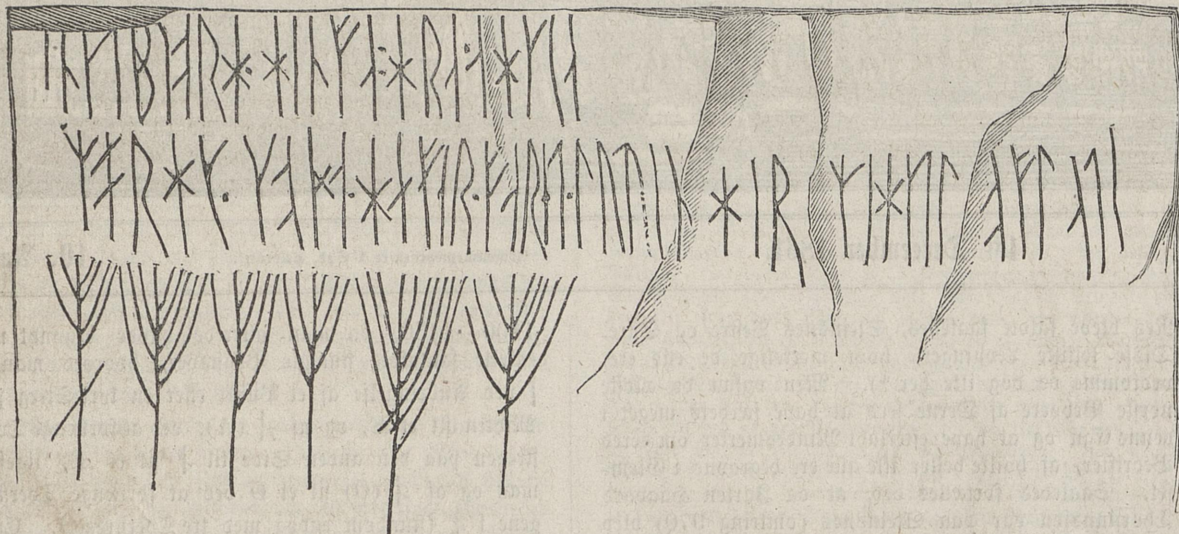
ɔ: þat man ..... at fé var fœrt á brot þrim nóttum; var fé brout fæ'rt, heldr en þeir Jórsalamenn brutu haug þenna.

Det første Tegn foran Þ er aabenbart en uvedkommende Ridse. Hvad der staar mellem MAN og ÆHE er utydeligt, da man ikke godt kan skjelne mellem de rette og de uvedkommende Streger, og der desuden, hvad enten man læser dem med eller ej, alligevel ikke kommer noget ordentligt Navn eller Ord ud, saaat det er sandsynligt, at Afbildningen her er mindre sikker. Tager man alle Streger med, staar der SATIREKEST; udelader man de to ved sin Korthed mistænkelige Eer, staar der SATIRKST, læses endelig det sidste S, der er noget mistænkeligt ved sin Længde, staar der SATIRKET. Ingen af Delene giver nogen Mening. Man skulde antage at SA er Pronomen sá, den, denne, og ÆHE = æge, æigi, eigi, og at der saaledes staar, þat man, (det erindrer) sá (den) ..... æigi (ikke), at fé osv., altsaa: det erindres ikke den ....., at Gods (nemlig fra Højen) blev ført bort paa tre Nætter; Godset blev ført bort heller end (d. e. før end) de Jorsalamænd brød denne Høj." Det bliver altsaa TIREKETST, som staar ufarklaret tilbage. BURTU for BRUTU, en ei sjelden Omsætning. Efter ÞÆNA findes flere ulæselige Bogstaver. Det er ret interessant at denne Højs Opbrydning ved Jerusalemsfarere omtales. Man maa her uvilkaarlig tænke paa dem, der ledsagede Ragnvald, Orknøernes Jarl, paa hans Jerusalemstog 1151.

No. 16. MÆÞ ÞÆIRI ØHSE ER ATI KØUKR TRÆNILSONR FYRIR SUNAN LANT.

ɔ: með þeiri öxi er átti Gaukr Tranilssonr fyrir sunnan land.

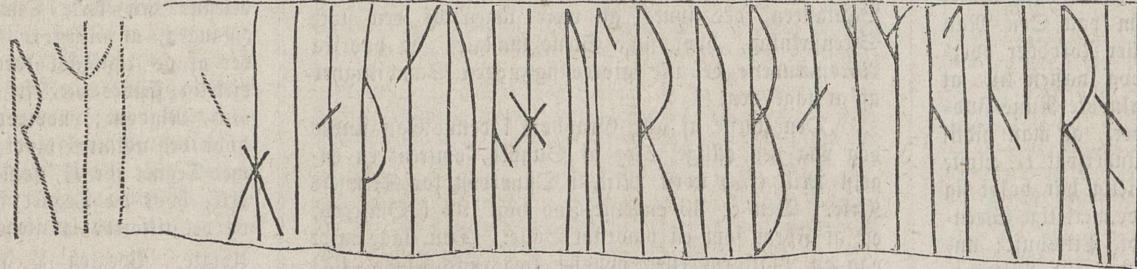
I Navnet KØUKR ɔ: GØUKR, hvor den foromtalte egne Form af Tvelyden AU forekommer, er der efter Ø skrevet nede i Linjen et lidet R, som er aldeles overflødigt og synes at være senere vilkaarligt tilsat, eller at have en særegen, Navnet uvedkommende, Betydning. Thi Navnet selv er saa meget sikrere, som vi her gjenkjende en i Sagaerne omtalt Person, hvorved ogsaa Indskriften selv bliver os dobbelt interessant. Gaukr Trandilssonr, som Navnet rettest bør skrives, omtales i Njáls Saga, Cap. 26, som Fostbroder til den mægtige islandske Høvding Asgrim Ellidagrimssøn paa Sønderlandet, der levede omkring 960—80. Der staar: „Gauk Trandilsson heed Asgrims Fostbroder, som har været den smukkeste og legemsfærdigste Mand; men det gik ilde med dem, thi Asgrim dræbte Gauk." I et gammelt Kvæde om de fornemste islandske Høvdinger, kaldet Islendingadrápa, omtales ogsaa Gauk som en af de Ypperste, og der er ingen Tvivl om, at der var en Saga om ham, men som nu er tabt, og at hans Navn var vide berømt i Norden. Nu seer man her, at den, som indhug disse Runer, gjorde det med en Øxe, som han idetmindste troede, havde i sin Tid tilhørt Gauk Trandilssøn. Han lægger endog til „fyrir sunnan land., d. e. sønden for Landet, paa Sønderlandet, nemlig af Island; her hørte ogsaa Gauk hjemme, og dette Tillæg synes næsten at stemple Runeristeren som en Islænding. Den ubetydelige Afvigelse, at der staar Trænils, ikke Tranils eller Trandils, kan her ei komme i Betragtning, thi det torde endog hende, at hvad der her synes at være Forlængelsen af Tverstregen over A, der gjør den til Æ, egentlig skulde høre til næste Streg og gjøre den til T, saa at der

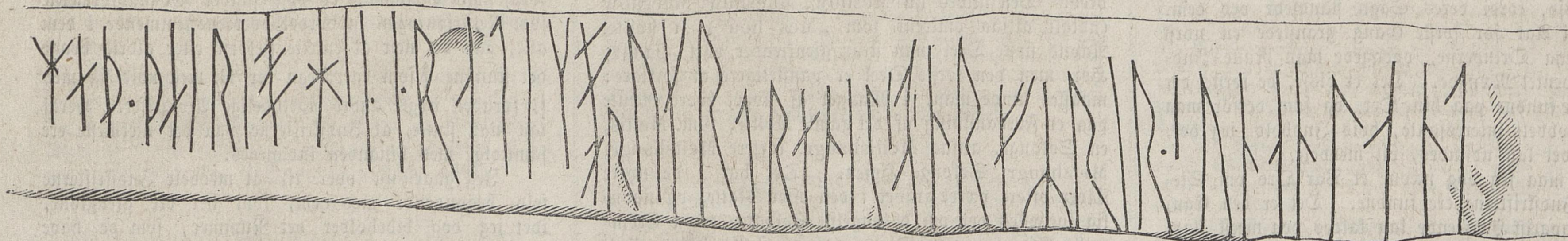
No. 8.

No. 13.

No. 14

No 16.

virkelig staar TRANTILS (Trandils); man betænke, at Stregerne ere indhuggede med en Øxe, og at ogsaa hist og her andre Streger ere skjødesløst anbragte. — Forøvrigt synes det, som om denne Indskrift maa hænge sammen med en af de Andre, der udsiger at N. N. ristede Runerne; men af Mangel paa nærmere Oplysning kan det ej paapeges, hvilken det monne være.

(Forts.)

Billeder fra Island.

V. Geyserne.

(Slutning fra No. 46.)

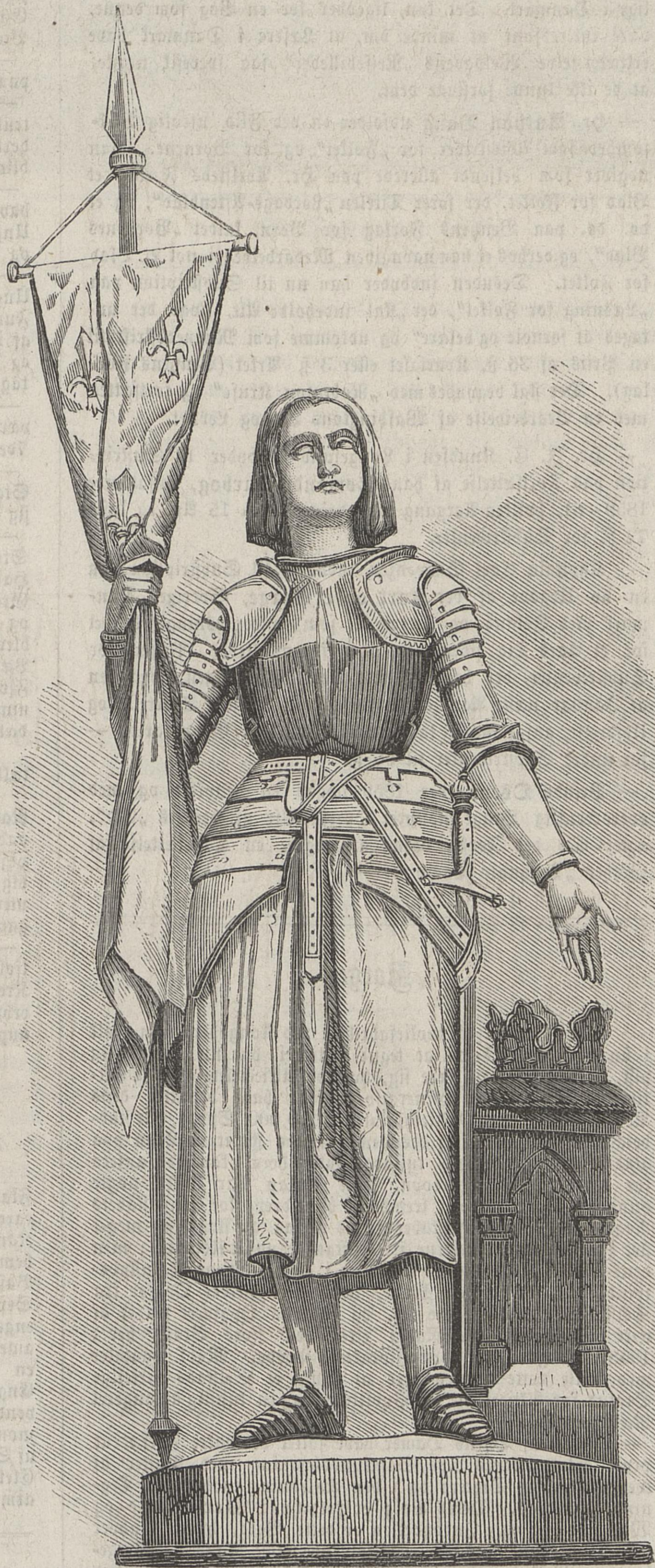
Om Morgenen vaktes jeg af Kapt. Scheel 23′ over 5, for at see et Udbrud af den nye Geyser, som Hr. John Stanley i sin Account of the hot springs of Iceland kalder hiin Kilde, der ligger henved 150 Alen syd for Hovedkilden. Det er dog neppe muligt at give nogen Forestilling om det glimrende og gribende Syn, der slog mit Øie, da jeg drog Forhænget af mit Telt tilside. Fra en Aabning med 9 Fods Tvermaal og i en Afstand af henved 100 Fod blev en Vandstøtte, fulgt af vidunderlig store Dampskyer, med ubeskrivelig Styrke og under en forfærdelig Torden slynget i Veiret fra 50 til 80 Fod og truede med at indhylle hele Synskredsen, skjønt denne oplystes af den rindende Sol. Længe var det mig umuligt at reise mig fra mine Knæ, hensunken i Tilbedelse af Naturens almægtige Skaber, hvis Vælde alle lønlige Rørelser af dens Kræfter og rædselsfulde Virkninger adlyde: „der kaster et Øie paa Jorden, og den bæver; der rører ved dets Fjelde, og de ryge." Endelig mødtes vi alle ved Kilden og udvexlede vore fælles Følelser ved det Under, hvortil vi vare Vidner. — Nu standsede Vandspringet, men dets Sted indtoges af Vandstøvet og Dampen, der nu havde frit Rum og brød frem under døvende Torden i en Høide, der var lidet mindre end Vandets, og dreves endnu meget høiere, da vi kastede de største Stene, vi kunde finde, ned i Mundingen; nogle af disse, der kastedes op i mere lodret Retning end de andre, bleve i 4 til 5′ afvexlende slyngede op ved Dampens Magt og atter kastede ned ved sin egen Tyngde, hvorved der opstod en meget tiltrækkende Leeg. En let Luftning hævede paa den ene Side endeel af Skummet til Støttens Tinde, hvorpaa det faldt ned som Støvregn og var saa koldt, at vi kunde staae lige ved og uden mindste Ulempe lade det falde paa de bare Dele af Legemet. Da jeg stod paa Solsiden, saa jeg paa den modsatte Side af Kilden den mest glimrende Regnbue, og ved at skifte Stade saaledes, at jeg havde Kilden imellem mig og Solen, opdagede jeg en anden, om muligt endnu fagrere, men saa liden, at den ikkun omgav mit Hoved. Efter at have drønnet endnu en halv Times Tid, mindskedes Skumstøtten og sank efterhaanden indtil 26′ over 0, da den faldt tilbage til samme Stade som vi havde seet Aftenen forud, medens Vandet kogte i et Dyb af henved 20 Fod under Rørets Munding. — Denne Kildes ydre Bygning er meget ulig Storgeysers. Røret, som har 9 Fods Tvermaal og 24 Fods Dybde, danner ikke nogen fuldkommen Ring, eller gaar saa lodret ned, som hiins Rør. Ved Mundingen bliver dets Skikkelse endnu mere ubundet og istedetfor at aabne sig i en Skaal eller Kjedel, omsluttes det paa den ene Side af en forstenet, ½ Fod

høi Vold og paa den anden af Jorden. — (Islændingerne kalde sidstnævnte Kilde „Strokkr“ eller Smørkjernen, af strokka, at sætte i Rørelse. Før 1789 var der en anden nærliggende Kilde af dette Navn, der skal have været jevnstærk med Storgeyser, men som efterhaanden tabte sig efter et stort Jordskjælv og siden har ligget i Hvile. 1784, siger Biskop Finson, vare baade hine 3 Storkilder i voldsom Rørelse og desuden frembrøde 34 andre Vandspring, af hvilke dog mange siden stilnede af. Olafsen kastede ogsaa Stene i Kilderne, men hans Følgemænd saa deri en Brøde imod Naturaanderne i Dybet). Ti M. før Kl. 10 hendroges vi til Volden ved flere stærke Drøn, fulgte af mindre Udbrud, af hvilke intet gik over 5 Fod i Høiden. En halv Time senere hørte vi atter Drøn, men da kom intet Vand; vi saa ikkun en let Hævning paa Kjedelens Overflade. Men Kl. 11 fik vi atter den Glæde at være Vidner til det mest glimrende Udbrud. Der kom 10 eller 12 Spring, der gik mindst 60 Fod i Veiret. Vældige Skumskyer, der brøde frem under Sprudningen, vedbleve at vælte og udbrede sig, eftersom de stege op i Luften indtil de fyldte hele Synskredsen omkring os, og Solen, skjønt skinnende i sit fulde Lys, blev aldeles skjult for os, men Tinderne af Vandstøtterne, der modtoge Solskinnet saasnart de hævede sig over Dampen, glitrede over denne som den hvideste Snee.

En liden Forleeg til et nyt Udbrud mærkedes 7′ over Kl. 1, og en anden 4′ før 2. Kjedelen vedblev at fyldes indtil 3′ før 3, da Vandet efter en Række meget stærke Drøn paa eengang brød frem i al sin Magt, lig en Mængde store Raketter udskudte paa eengang fra samme Rør. Dette Udbrud varede længere end noget af de foregaaende, nemlig i over 8′, og Springene vare meget høiere; dog gik intet over 100 Fod.

Næste Morgen Kl. 5, 10′ vaktes vi ved Brøl af Strokkr, der udstødte en stor Mængde Damp, og da min Klokke netop viste den fyldte Fjerdedeels Time, kom et Brag, som om Jorden var brusten, og fulgtes øieblikkelig af Sprudninger af Vand og Skum, der hævede sig i en lodret Støtte indtil 60 Fods Høide. Da Solen netop var bag en Sky, ventede vi ei at blive Vidner til noget meer Ophøiet end det vi allerede havde seet; men Strokkr havde ikke været over 20′ i Virksomhed, førend Storgeyser, aabenbar af Nidkjærhed for sin Hæder og Uvillie over, at vi ødslede saameget af vor Tid og Ros paa dens Medbeiler, begyndte at tordne forfærdeligt og udsendte saa stor Mængde Vand og Damp, at vi ei havde nok af Synet i det Fjerne, men skyndede os til Voldene saa nysgjerrige som det var det første Udbrud, vi havde seet. Men om Udbruddet var mærkeligere i Størrelse end hiint, var det mindre tilfredsstillende med Hensyn til Varighed, da Geyser atter gav sig til Hvile efter 5 Minuters Tid, hvorimod dens mindre prægtige, mere jevnere Nabo vedblev at lege lige til 4′ over 6*).

Vor Opmærksomhed var saa stærkt optagen af disse 2 Hovedkilder, at vi havde liden Tid eller Lyst til at granske de mange mindre Hverer, hvoraf denne Egn har saa stor Overflod. Lille Geyser udspyede Vand omtrent 12 Gange i Løbet af 24 Timer; men intet af disse Spring gik over 20 Fod og vare sjelden høiere end 10 til 12. Sidstnævnte Kildes Rør udmunder i en fager Skaal af 12 Fods Tvermaal, omgiven af ligesaa fagre Forsteninger som Store Geyser. Selve Røret har neppe 3 Fods Vidde og er meget ujevnt i Dybden, der opgives til 38 Fod. NV. for denne lille Geyser, og nær denne, fandt vi et stort Damphul, der brøler eller hviler samtidig med denne Kilde. Noget længere borte gives mangfoldige Aabninger, af hvilke nogle ere meget store og fulde af klart, boblende Vand, der røber Tilskueren paa hvilken farlig Grund han staar. For at komme til Randen af mange blandt disse, maa man skride over en Hvælving af forstenet Myr, neppe 1 Fod i Tykkelse, under hvilken der aabner sig vide Afgrunde fulde af kogende Vand, og selv hiin tynde Hvælving kan paa Grund af Væden og Heden ikke naae nødvendig Fasthed. Næsten midt imellem disse Gab saa vi den lille Strokkr, en mærkelig liden Kilde, som hver 1/4 Time udsender en Mængde Vandstøtter i skraa Retning. — Ogsaa lige ved Storgeyser i en Rende findes en heel Deel Huler fyldte med kogende Vand, fra hvilke der hæver sig en Vold af gamle Forsteninger og der imellem gabe Aabninger af langt større Vidde end de førnævnte. En af disse er fyldt med deiligt klart Vand og viser i en stor Dybde mange Klynger af Forsteninger, der frembyde Tilskueren et fristende Syn.

Jeanne d'Arc's Statue i Neufchateau (i Vogeserne).

Denne Kilde er ikke mindre end 50 Fod dyb. Paa Brynet af ovennævnte Houg, et Par 100 Fod over Stor-Geysers Vandhøide, fandt vi flere kogende Leerpøler; nogle af disse indeholde Svovl og Blomsterverk af Alun; og ved Hougens Fod findes paa den anden Side ikke færre end 20 Spring, der vidne om at dens Grudvold er gjennemboret af Aarer og Hulninger fulde af hedt Vand.“ — Sir G. Mackenzie siger, at hvor store Forestillinger man end efter Reisendes Udsagn maatte have dannet sig om det mægtige Syn, som Geyser frembyder, saa vil dog Enhver, der selv vorder Vidne dertil, finde Virkeligheden langt over Sagnet og ikke angre, om han har faret over Have og udstaaet megen Møie for at see, hvad der maa regnes blandt Verdens største Undere. Efter hans Fremstilling er Landskabet lavt imod NO. og O.; imod SO. hæve sig i det Fjerne Tinderne af Hekla og Eyafjallajøkul. Nogle Jøkler bryde Synskredsen imod Nord og deriblandt er et Høifjeld med flere store Kløfter og Tinder. — Den sidste Nat kunde han og hans Reisefæller ikke sove mere end 1 eller 2′ ad Gangen for Længsel og spændt Forventning, der nødte dem til ofte at reise Hovederne. Endelig naaede det glade Varsel hans Øre; han sprang op med et Udraab paa samme Tid som de islandske „Fylgdemænd“, der sov i et Telt i Nærheden, kom farende ud i Skjorten og hujede til dem. „I et Dieblik vare vi inden den ønskede Synsvidde. Drønnene vedbleve, men fulgte nu stærkere og stærkere paa hinanden og lignede fjerne Skud fra en Orlogsmand paa Søen. Dette var Kl. $10\frac{1}{2}$ om Aften; skjønt Himlen var skyet, var vel Lyset tilstrækkeligt til at vise os Geyser, men det var dog en Skumring, der gjorde et mørkt og øde Landskab end mere uhyggeligt. Slig en Midnatsscene, der nu mødte os, har sjelden Nogen oplevet. Her er Beskrivelse aldeles spildt. Geyser skuffede os ikke og syntes at opbyde al sin Storhed til vort Farvel. Den rasede paa det Voldsomste og slyngede op en Række af prægtige Spring, af hvilke det høieste var i det mindste 90 Fod. Da tog jeg en Tegning; men intet Maleri, intet Kobberstik kan give nogen Forestilling om Tordenen og den lynsnare Hurtighed, der ledsagede Udbrudene, eller om Dampskyernes snare Flugt, der rullede den ene over den anden i forbausende Fart.“

Af andre Springkilder ere de mærkeligste Geyser ved Olvus, Uxahver*), Nordur, og Sydsterhver i Reikjahverf i Nærheden af Husavik ved Skjalfandefjord og et Spring paa Krabla, som Indbyggerne holde for at være Djævlens Hjemstavn og hvor man i et vildt Dyb, omgivet af nøgne, røde og svovlholdige Bjerghøider, seer en stor Støtte af Vand, Svovl og blaasort Bolus hæve sig under tordnende Brag og indhyllet af Dampskyer indtil 30 Fod af en sort Kilde og ved Siden af den en heel Deel andre sorte Spring; Kilden danner en Ring af 300 Fods Vidde. Det Hele gjør et gruopvækkende Indtryk og Indbyggerne kalde Stedet Vite (forkortet af Helviti). — Ved Østsiden af den store Baldjøkul i det Indre ligge de navnkundige Hveravellir ved den nordre Ende af Kjølhraun, næsten halvveis imellem Snæfjeldene og de 2 eneståaende Dufufell og Grufufell. Her findes en stor Mængde kogende Kilder, der omgives af de nydeligste Forsteninger og under et Drøn som af den største Fos udsende Vand og Damp i Mængde.

Ellers omtales Reikjalaug i Nærheden af Hólar, Stafholt, Lysuhól, Svinadal, Reikjahólar paa Vestlandet. Ved Oddbjarnarsker, et Fiskevær ved Bardaſtrand i NV., er en kogende Springkilde langt under Høivandsmærke og en anden ude i Søen i Nærheden af en Holm, saa hed, at man kan koge Æg i samme. Nogle Steder bryde Kilderne frem af smaae Holmer midt i en kold Fjeldelv. — De islandske varme Kilder adskille sig derved fra andre, at de indeholde Kisel, opløst deels som Hydrat, deels som kulsur Kali og Natron. Kiselen adskiller sig siden under Afkølingen og afsætter sig i Forsteninger. Mange Kilder ere fulde af Svovl.

*) I Aaret 1815 dvælede Henderson atter 2 Dage ved disse Kilder og saa da mægtige Udbrud hver 6te Time af store Geyser, under hvilke Støtten nogle Gange hævede sig lige til 150 Fod. Efter at have været Vidne til et Udbrud af Strokkr om Morgenen, og da han ikke gjorde Regning paa et nyt frivilligt før den næste, faldt han paa om Eftermiddagen at kaste en stor Mængde af de største nærliggende Stene ned i Kilden og hørte snart derefter voldsommere Brøl end sædvanlig. Han havde bøiet sig lige til et Par Tommer nær Aabningen og fik neppe Tid til et Diekast ned i det stærkt bølgende Vand, før dette brød løst og i samme Dieblik hævede sig med ubegribelig Voldsomhed op i Luften. Det var ikke mere end at den Reisende fik trukket sig tilbage paa den Side, hvorfra Vinden blæste, medens Vandet sprang lige til 200 Fod op i Luften, men mange af Stenene endnu meget høiere og nogle af de største i en usynlig Høide. I nogen Tid syntes hvert Spring mægtigere end det foregaaende, indtil Vandet endelig var tømt i Dybet og Dampstøtterne brøde op i Stedet, hvilket vedvarede næsten 1 Time under døvende Brøl. Kl. 8 gjentoges Steenkastningen og 5 Minutter derefter kom nye Udbrud, næsten ligesaa stærke, som de foregaaende. Kl. $8\frac{1}{2}$ maatte han bryde op, men vendte ofte sine Dine tilbage til den tordnende Dampstøtte og grebes stærkt ved Tanken om at have sat i slig Rørelse Kræfter, som ingen Magt paa Jorden kunde styre.

Jeanne d'Arc's Statue i Neufchateau.

Digtere og Billedhuggere have forlængst forherliget Mindet om Jeanne d'Arc, „Jomfruen af Orleans“, der dreven af fromt Sværmeri og tilskyndet af Aabenbarelser, som en attenaarig Landsbypige, rustet i Mandsdragt, stillede sig i Spidsen for Dauphinen Carl' (VII's) faa og modløse Tilhængere, hvilke hun begeistrede ved sin Optræden, undsatte Orleans, førte Carl til Rheims, hvor han blev kronet, og reddede Frankrig fra at blive et Bytte for den engelske Konge Henrik V, paa samme Tid, som hun selv, efterat være blevet tagen til Fange, under et Udfald fra Compiègne, og udleveret til Englændere, af disse blev anklaget for Trolddom og brændt som en Hex (1431). Hendes tragiske Endeligt har, som Enhver veed, givet Schiller Stof til et af hans herligste Dramaer, medens Voltaire, Haderen af alt Overnaturligt, har bragt det ud til en af sine aandrigste og mest frivole Digtninger. Monumenter for denne „nye Prophetinde“, om hvis rette psychologiske

*) Saa kaldet fordi en Oxe skal være falden i samme og bleven kogt der.

Forstaaelse man neppe vil blive enig, ere for lang Tid siden reiste i Rouen og Orleans, og nylig er der ogsaa afsløret en Statue i Neufchateau, af hvilken vi ovenfor give en Afbildning.

Hvorledes vi ende.

(Efter Orvar Odd.)

Jeg kan hilse fra en gammel fælles Ven, Alexander Dumas, Faderen, Alexander Dumasfins I. Han har i nogen Tid ligget i Paris for at faae en Forlægger til adskillige Bind „Impressions", men synes forøvrigt at have fast besluttet at sige Literaturen Farvel for bestandigt. Han begiver sig ved disse Tider tilbage til Neapel, hvor han ikke agter at grave i Pompeji, heller ikke at sætte sig i Spidsen for en Revolution, men i Spidsen for en — Restauration. Misforstaa mig ikke. Det er ikke hans Agt at restaurere Kong Bomba d. Y., men kun simpelthen sine egne indviklede Affærer og det ved Oprettesen af et stort Hotel for Reisende. „Hôtel Dumas." En Roman af det virkelige Liv i 7 Etager, — Kjøkken i Feuilletonen! Han vil selv forestaa det og hver Dag præsidere ved Gjæsternes Spisebord. Han har foreslaaet sin forrige Ven Maquet at følge med ham for at hjælpe ham at redigere Spisesedlerne; men Mr. Maquet, som har faaet nok af det Slags „Collaboration", har betakket sig. Derimod tager Dumas med sig et halvt Snes Garçoner og adskillige Forlægger-Slever. Naar jeg nu tænker paa, hvorledes denne Mand, som engang var Prinds af Monte-Christo og Markis af — jeg erindrer ikke hvad — og som med sin egen Pen har skrevet sammen en Million og med andres kanske 5 Millioner, hvorledes han, siger jeg, nu ender som Hotelvært, da maa jeg vel med Rette udraabe: Hvad ere vi store Mænd! Og hvad er denne Verden! Vanitas, vanitatum vanitas! Hvortil hjælper det at skrive sammen 500 Bind fulde af Aand, Invention, Originalitet? Hvortil hjælper det, at man er lærd, at man staar paa Høiden af sin Samtids Dannelse, at man er en Komet paa Literaturens Himmel, naar man alligevel slutter sin lyse Bane som Gjestgiver, maaskee som Kystbetjent. Jeg reiste i Sommer paa Göthaelven. Paa Dampskibet befandt sig et Selskab af Herrer og Damer, som var færdigt med at beundre Troldhätten og skulde til at beundre Götheborg. Man konverserede om en vis Hr. X. Jeg havde min Plads paa en Bænk ligeved og kunde ikke undgaae at faae høre en Deel af Samtalen. „Gudbevars!" ytrede en af Herrerne, en Mand af Verden, til en af Damerne i en enorm Krinoline, „Gudbevars, Hr. X er en meget dannet Mand, han har uhyre mange Kundskaber — i Fransken." — „Nei virkelig?" — „Paa min Ære! Han er lærd. De skal vide, han begyndte som Markør (dette udtaltes som Martjør), ja Gudbevars! Og han var da nødt til at sætte sig ind i det franske Sprog. Han er en komplet Franskmand, det forsikrer jeg. Gudbevars, det er en meget dannet Mand, virkelig lærd; m. m." Dette hørte jeg, som ogsaa er lærd, virkelig lærd, baade i Fransken og Andet, og jeg sukkede ved mig selv: Herregud, saapas lærd er da ogsaa hver „Martjør!" Større bevendt er det da altsaa ikke med den Ære. Og nu Slutningen, Opløsningen, den sidste Akt! „Min bedste Hr. Dumas! De har vel et Værelse med to Senge? Lad mit Tøi bringe op! Se til, at vi hurtigt faae Haandklæder og reent Vand!" — Eller maaskee: „Min bedste Hr. Orvar Odd! Træk af mig Støvlerne!" — En og Anden, af Lykken mere begunstiget, faar en Statue efter sin Død. Oehlenschläger fik en for nogle Dage siden. — Jeg var tilstede. Jeg vil ikke nægte, at jeg jo tænkte hos mig selv, at det dog maatte være fornøieligt at blive støbt i Bronze og afsløret under Sang af udsøgte Stemmer. Men hvor Mangenen vandrer der ikke her „paa Jordens Kreds", som for alle sine Fortjenester ingen Statue faaer! Just som Thomander stod der paa Talerstolen og talte om hvorlunde et Folk „maa vide at ære sine store Mænd", opstod i min Sjæl det Spørgsmaal: Er der vel mindste Sandsynlighed for, at ogsaa Du, min kjære Orvar Odd, faar dig en Statue? En Figur i Slobrok, i en antik Blouse, med en Bid Krid imellem to Fingerspidser; Indskrift: „Taknemmelige Skandinaver reiste Mindet" . . . Og mit fornuftigere Jeg svarede: Nei, min Ven O. O., bliver Du ikke bronzeret og afsløret medens Du lever, Du bliver det ikke efter Døden. — Derimod er det aldeles ikke umuligt, at jeg endnu i levende Live kan blive Cigarhandler og at mit Minde kan gaa til Efterverdenen med en ny Sort hjemmespunden Havanna, kaldet t. Ex. „Grevinnen Gruffiakin"*) eller et nyt Slags Fidibusser, kaldede „Skandinavisk Gazetter."**) Jeg skal virkelig snakke med Hr. Tjäler, naar jeg kommer til Stockholm.

*) Forfatterens nye Roman.
**) Det af ham redigerede Ugeblad.

Literatur.

Lille Harald Franke. Fra det Engelske. 63 S. 12. (Mallings Forlag. Priis 24 ß). Helten i denne lille, belærende Fortælling for Børn befinder sig, saalænge vi følge ham, i Alderen fra 5 til 7 Aar, og for Læsere af denne Alder er da ogsaa Bogen mest skikket. Indholdet er det samme som i Mængden af Børnebøger: Advarsel igjennem Exempler mod Ulydighed og anden Uskikkelighed, og Opmuntring til at være et fromt, skikkeligt og lærvilligt Barn. Men de smaa Optrin, hvori dette udvikles, ere saa ganske hentede ud af Barneverdenen og oplyste ved en Række af saa smukke Billeder, at Bogen utvivlsomt vil i høi Grad more sine smaae Læsere. Ligesom Udstyret i det Hele er smukt, saaledes maa det særlig fremhæves, at de 12 Træsnit, som Bogen indeholder, ere skaarne i Træ med megen Omhu.

— **Fra Landet.** Billeder af Folkelivet i Sjælland, af Anthon Nielsen. Kbhvn. 120 S. 8. 50 ß. (Wøldike). I en vis Forstand kunne disse „Billeder" henregnes til Landsbyhistoriernes nu saameget søgte Genre, idet de stereotypisk fremstille en vis Egns Lokaleiendommeligheder, Sæder, Sprog og Skikke; men paa den anden Side afvige de fra hvad man forstaar under dette Begreb derved, at hine Eiendommeligheder ikke ere blot og bart Medium, hvorigjennem en med tilbørlig novellistisk Intrigue udstyret Handling fremtræder, men at de saa at sige ere det Væsentligste. Fordetmeste savnes „Knude" og Opløsning; Forf. sees kun at have villet give Episoder, hvori den sjællandske Almues Eiendommeligheder fremtræde, og disse Eiendommeligheder ere — hvad J. Junge's Bog for meer end sexti Aar siden har godtgort, dobbelt interessante for os Nordmænd, der hos vor egen Almue gjenfinde saameget Tilsvarende. Imidlertid vil Bogen, selv for dem, der ikke læse for „Folkelivsstudiets" Skyld, have sin Interesse, da den er ret interessant, skrevet i et geläufigt Sprog. Vi ville ikke tilbageholde denne Ros, hvormeget Glosseforraadet end fjerner sig fra det dansk-norske Fællesskriftsprog, og der gribes fuldt saa stærkt til „Provindsialismer", som i nogen af de norske Bøger, hvorom Danskerne forlængst have erklæret, at de paa Grund af deres norsk-norske Sprog vare uforstaaelige i Danmark. Det kan, ligeover for en Bog som denne, være interessant at minde om, at Læsere i Danmark have erklæret selve Welhavens „Reisebilleder" saa specefik norske, at de ikke kunne forstaae dem.

— Hr. **Anthon Bang** udfolder en ved Flid utrolig Virksomhed som Avisskriver for „Folket" og for Børnene. Han udgiver som bekjendt allerede paa Hr. Abelsteds Forlag et Blad for Folket, der fører Titelen „Lørdags-Aftenblad", og et do. do. paa Bentzens Forlag for Børn, kaldet „Børnenes Blad", og derhos er han navngiven Medarbeider i nok et Blad for Folket. Desuden indbyder han nu til Subskription paa „Læsning for Folket", der „skal indeholde Alt, hvad der antages at fornøie og belære" og udkomme som Maanedsskrift til en Priis af 36 ß. Kvartalet eller 3 ß Arket (Bentzens Forlag). Der skal begyndes med „Robinson Kruse" og fortsættes med en Bearbeidelse af Washingtons Liv og Levnet.

— Hr. J. C. Knudsen i Langesund indbyder til Suskription paa Fortsættelse af hans **Sømands-Aarbog**, omfattende 1859—61, hvilken Aargang vil udgjøre 12 à 15 Ark og koste 72 ß. for Subskribenter.

— Kapitain Carl Schwenzen indbyder til Subskription paa en ny Udgave af det **Kart over Norge**, Sverige, Danmark med Island og Færøerne, som Folkeoplysningsselskabet for et Aars Tid siden ved ham foranstaltede. Prisen for Subskribenter, der har indsendt Betalingen ingen Udgangen af Januar næste Aar, er, i Forhold til Kartets Størrelse og Udførelse, ansat meget lav, nemlig til 84 ß. Exemplaret; — for andre Subskribenter til 96 ß.

— Prinds **Oscar**, der 1859 udgav en vellykket og med overordentlig Pragt udstyret Oversættelse af Herders „Cid", agter med det Første ogsaa at udgive en Oversættelse af Göthes „Torquato Tasso".

Norge.

Christiania. Træoliefabrikken ved Kongsberg som Folk i sin Tid kappedes om at tegne Aktier i, har nu tilstrækkelig vist, at den ikke kan bære sig, hvorfor Aktieeierne efter Direktionens Forslag, i Generalforsamling have besluttet dens Nedlæggelse. Paa Aktiekapitalen (100,000 Spd.) var indbetalt 27,666 Spd., og desuden var der stiftet et Laan paa 4000 Spd. Et Snees tusinde Daler heraf kan vel ansees for tabte. En Tjæreovn, hvis Anlæg har kostet nogle hundrede Daler, vil dog fremdeles blive drevet for Aktieselskabets Regning. — Guanoselskabet synes ogsaa at staae sig meget slet (ialfald ere Aktieeierne ikke tilstaaede noget Udbytte); men dens virkelige Status er indbyllet i dette kunstige Regnskabsspind, som er bleven Mode, hvor det gjælder Opgjør fra Selskaber, der ikke staae sig, og hvorpaa Opgjøret fra et af vore Brandassuranceselskaber efter den store Brand her i 1858 nok gav den første storartede Prøve. Mgbl. paataler med Rette dette Uvæsen med at skjule et Selskabs virkelige Status for Aktieeierne og Publikum bag en kunstig arrangeret Række af Tal.

— Endeel af Byens Damer have fattet det vakre Forsæt at pryde Studenternes nye Samfundsbygning med Büster af tvende af vore Digtere og i den Anledning indbudt til Tegning af Bidrag. Deres Valg er faldet paa Wergeland og Welhaven, og i Indbydelsen er dette Valg, hvori Enhver maa samstemme, motiveret paa følgende vakre Maade: „Wergeland og Welhaven have begge, uanseet deres Værd som Digtere, i Studenterverdenen en Betydning, som Ingen af vore fremragende Aander nogenside kan siges at have havt. De vare begge med Liv og Sjel Studenter; de stode som Vækkere og Ledere midt i sin Tids Begivenheder og Bevægelser, af hvis Malstrømme en bedre, mere lutret Aand opsteg og gjorde sig gjældende i Samfundslivet. Fiendtlige i al deres Stræben og Retning, repræsenterede de dog begge saa nødvendige og betydningsfulde Led i den hele Udvikling, at de netop i denne deres Modsætning maatte staae for en fjernere Tid som uadskillelige. Denne Tid er allerede kommen. De Lidenskaber og Storme de kaldte tillive ere længst forstummede; og derfor forekom det os saa vakkert, som et Symbol paa den Styrkens og Enighedens Aand, der er vunden gjennem disse Mænds Strid, at opstille deres Büster ved hinanden. Det var denne Betragtning. der har ledet vort Valg, maatte den overalt finde Anklang." Vor talentfulde Billedhugger Middelthun har allerede modelleret Büsterne, der af Kjendere erklæres for særdeles vellykkede, og vil ufortøvet skride til Udførelsen i Marmor. Vi behøve neppe i en Sag som denne at paakalde vore Damers Interesse, for at de ved Subskription skulle vise sin Sympathi.

— Ved kongl. Resol. af 16de Novbr. er bevilget 600 Spd. til Udgravningen i Stavs-Strømmen ved Udløbet af Losna for i Flomtiden at sikre den langs dette Vand nyanlagte Vei.

— S. D. er Lieutn. A. W. Heiberg tilstaaet et Stipendium af 300 Spd. for i Udlandet at gjøre sig bekjendt med Underviisningen i Artilleri.

— Under s. D. er det bestemt, at Tanens Annex med en Deel til af Lebesby Pstgld. fraskilles dette for at udgjøre et eget Pstgld., samt at Sollidens Annex fraskilles Ringebo Pstgld. for tilligemed nogle andre Gaarde af dette at udgjøre et eget Præstegjeld.

— Kand. min. Henr. Mohn er antagen som Assistent ved det astronomiske Observatorium.

— Christiania Theater har paa sit Repertoire gjenoptaget Delavigne's yndede Syngespil „Muurmesteren" med Musik af Aubert, hvilket ved Bifald er gaaet flere Gange.

— Om vor Landsmand Violinisten Suckow, der efter at have besøgt Finland, nu er kommen til Stockholm for der at give Koncert, indeholder Aftonbladet en velvillig Artikel, hvori Hr. Suckow betegnes, „som et interessant musikalsk Phænomen" og som en Elev af Ole Bull, om hvem man kunde sige, „at om Bull er en musikalsk Wergeland, saa er hans Efterfølger paa dette Omraade eu Folkemusikens Bjørnstjerne Bjørnson."

— Violinist Rostad og en svensk Pianist Lindholm give paa Mandag Koncert i Hotel du Nords Festivitetslokale.

— Professor Casparis Forelæsninger over Daniel havde trukket saamange Tilhørere, at de ikke kunde rummes i det dertil valgte Auditorium, hvorfor de andre Forelæsninger ville blive afholdte i den store Festsal.

— Omtrent 220 Deeltagere i det nye „norske Oldskriftselskab" have tegnet sig. I Mødet den 27de valgtes DHrr. Lektor Unger, Stipendiat Rygh, Stipendiat Bugge, Professor Munch og Antikvar Nicolaysen til Direktører.

— I Dagens Aftenblad indbyder Prof. Keyser og Lektor Unger ved Siden af Prof. Munch og Rigsarchivets øvrige Funktionærer til Bidragstegning for Anskaffelsen af en Büste af vor fortjente Rigsarchivar Chr. Lange, hvis Modellering og Udførelse i Marmor Billedhugger Middelthun har paataget sig.

— Ifølge et idag indløbet Telegram skal H. M. Kongen være ventendes hid til Byen paa førstkommende Løverdag den 7de Decbr.

— Postmester Gløersen i Skien, der ved sin Udtrædelse af Statskirken og som Forstander for Frimenigheden har tiltrukket sig Opmærksomhed, er pludselig død den 4de Novbr.

— Mandags Eftermiddag og paafølgende Nat rasede her en Storm, hvis Lige ikke har været i Mands Minde. De i Havnen liggende Fartøier bleve næsten alle i større eller mindre Grad ramponerede; en Brig kantrede lige ved Revierbryggen, og et Par Jagter deelte dens Skjæbne. Badehuset Iduna, blev slaaet i Splintrer; Hyttefade bleve slaaede itu og Fisk til Værdi af flere Hundrede Spd., gaaet i Søen. Udigjennem Fjorden ere talrige Forlis og Strandinger foregaaede. Strækningen fra Gøtheborg til Svinesund skal ligesom være bedækket af Vrag.

Tvedestrand. Nylig indviedes Stedets nye Kirke, „en tækkelig, til alle Forholde svarende Bygning."

Throndhjem. Et 83aarigt sengeliggende Fattiglem ved Navn Lorentze Waagen har, dreven af Samvittighedsnag, aabenbaret, at hun for 34 Aar siden har været en Tjenestepige behjælpelig med at dræbe dennes Madmoder, en drikfældig, men formuende Madame H. paa Baklandet, hvis Gjemmer siden skulde plyndres, og for denne sin Bedrift faaet en gammel Kjole og nogle Smaapenge.

— Selskabet for norske Fortidsmindesmærkers Bevaring har ifølge „Throndhj.-Posten" i Sommer foranstaltet en ved Lieutn. Krefting ledet Udgravning af Reins Klosterruiner, hvorved erhvervedes Vished om Kirkens Grundplan, der er urigtig angivet saavel af Schøning som Klüver.

Blandede Efterretninger.

Nordamerika. Ifølge Telegraf-Efterr. har Unionens Flaadeexpedition bombarderet Portroyal paa Grændsen af Sydcarolina og Georgia og bemægtiget sig tvende Forter med 43 Kanoner. 15,000 Mand Unionstropper ere landede og have bemægtiget sig Beaufort i Sydcarolina, der skal tjene som Basis for de videre Operationer. Tvende Kommissærer, som Separatisterne have afsendt til Europa, ere ombord paa et engelsk Dampskib „Trent", bleve voldeligen fængslede af et amerikansk Dampskib. Dette ansee de engelske Kronjurister for en Krænkelse af Folkeretten, hvorfor Morning Post vil, at England skal kræve Opreisning hos Unionsregjerigen ved Anvendelse af dets store Flaade i de amerikanske Flaade. Fremont er bleven afsat. General Winfield Scott har paa Grund af Sygdom taget sin Afsked og indskibet sig til Frankrig. Mac Clellan har efterfulgt ham som Høistbefalende over Unionsarmeen.

☞ De mange af Bladets Abonnenter, der endnu staae til Rest med Betalingen for samme saavel for indeværende Aar, som ogsaa Enkelte for tidligere, anmodes herved om uopholdelig at indsende denne. Tillige anmodes de Postkontorer og Postexpeditioner, der endnu ikke have indsendt Opgjør for iaar, ligesom ogsaa de, der staae i Gjæld til Bladet for tidligere Aar, om at indkomme med samme strax.

Christiania, den 2den Novbr. 1861.

H. J. Jensen.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 49. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 8de December 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Prinds Carl af Hessens Memoirer.

IV.

Prinds Carl og Greven af St. Germain.

Greven af St. Germain berettes at være en stor Eventyrer og „Sortekunstner“ af ubekjendt Herkomst. Han kaldte sig undertiden Aymar eller Marquis de Betmar og troedes at være en født Portugiser. Cagliostroe gjorde paa sin første Reise i Tydskland Bekjendtskab med ham i Holstein og benyttede hans Underviisning til nye Bedragerier. St. Germain besad virkelig chemiske Kundskaber, men hans uimodstaaelige Tilbøielighed til at glimre som Magiker tillod ham ikke at søge de sædvanlige Veie til Hæder. Han var stedse paa Reiser og skaffede sig ved Dristighed og Praleri og den Gave at benytte Enhvers svage Side endog Adgang til Hofferne. Efter sit Foregivende var han 350 Aar gammel og fremviste i sin Stambog en Erindring af den berømte Montaigne. Et kosteligt Livsvand holdt ham stedse ved gode Kræfter og var saa virksomt, at han dermed kunde gjøre en gammel Kone ung igjen. Alle Adepters Problem: at forfærdige Ædelstene, var lykkedes ham paa hans anden Reise til Indien, som han paastod at have gjort i Aaret 1755; og han sønderslog i Aaret 1773 hos den franske Gesandt i Haag en kostbar Diamant af sit Arbeide, efterat han forhen havde solgt en lignende for 5500 Louisdorer. Ogsaa Fremtidens Hemmeligheder udfoldede sig for hans Øine, og han forkyndte de Franske Ludvig d. 15des Død forud. Han var endog saa mægtig, at han virkede paa Dyreriget, og bibragte Slangerne Følelse for Musik. Blandt de virkelige Færdigheder, han besad, hørte den ustridigen sjeldne Gave, at han med begge Hænder paa een Gang kunde skrive, hvad man dikterede ham, paa to forskjellige Ark Papiir, uden at man var istand til at skjelne Haandskrifterne. Violinen spillede han saa mesterlig, at man troede at høre flere Instrumenter. Overhovedet manglede han hverken Talenter eller Lærdom, og han vilde uden Tvivl have erhvervet sig baade Anseelse og Berømthed, naar det ikke havde været ham mere om at gjøre at vække Beundring og Forbauselse. Nu lykkedes det ham kun at blive fameus, vidtbekjendt. Pludselig forsvandt han fra Skuepladsen. Ligesom Ingen vidste, hvorfra han var kommen, erfoer man ei heller, hvorhen han gik.“ Om denne sælsomme Mands sidste Leveaar indeholde Prinds Carls Memoirer følgende authentiske Oplysninger:

„Ved min Tilbagekomst til Altona traf jeg sammen med den bekjendte Greve af St. Germain, som syntes at fatte megen Godhed for mig, især da han hørte, at jeg ikke var Jæger og ikke havde andre Lidenskaber, der stride mod Studiet af de høiere Naturvidenskaber. Han sagde da til mig: „Jeg skal komme og besøge Dem i Slesvig, og De skal see, hvilke store Ting vi ville udføre sammen.“ Jeg lod ham forstaae, at jeg havde mange Grunde til ikke for Øieblikket at modtage den Gunst, han vilde bevise mig. Han svarede mig: „Jeg veed, at jeg skal komme til Dem, og at jeg skal tale med Dem.“ Jeg vidste ikke noget andet Middel til at undgaae enhver Forklaring, end at sige til ham, at Oberst Køppern, som var bleven tilbage paa Grund af Sygdom, om faa Dage vilde komme efter, og at han kunde meddele sig til ham. Jeg skrev derpaa et Brev til Køppern, hvori jeg paalægger ham at forebygge, at Greven kom til Slesvig, og af al Magt at fraraade ham det. Køppern kom til Altona og talte med ham; men Greven svarede: „De kan sige hvad De vil; jeg skal nu engang reise til Slesvig og jeg vil ikke afstaae derfra; Resten vil finde sig. De vil have den Godhed at sørge for, at et Logis staar beredt til mig o. s. v.“ Køppern fortalte mig dette Resultat af deres Samtale, hvormed jeg slet ikke var tilfreds. Jeg havde forresten erkyndiget mig nøie om denne usædvanlige Mand ved den preussiske Armee, hvor jeg ganske specielt havde talt om ham med min Ven, Oberst Frankenberg. Denne sagde til mig: „De kan være ganske overbeviist om, at han ingen Bedrager er, og at han virkeligen besidder høie Kundskaber. Han var i Dresden. Jeg befandt mig ogsaa der tilligemed min Kone, og han holdt meget af os begge to. Min Kone vilde sælge et Par Ørenringe. En Juveleer bød hende en Ubetydelighed derfor. Hun talte derom i Grevens Nærværelse, som sagde til hende: „Vil De vise mig dem?“ Hun gjorde det, derpaa sagde han: „Vil De betroe mig dem et Par Dage?“ Han gav hende dem tilbage efter at have forskjønnet dem. Juveleren, hvem min Kone derpaa viste dem, sagde: „See, det er smukke Stene, de er ganske anderledes, end de andre, som De viste mig;“ og han betalte hende det Dobbelte for dem. — St. Germain ankom kort efter til Slesvig. Han talte til mig om store Ting, som han vilde udføre til Menneskehedens Lykke o. s. v. Jeg havde ingen Lyst, men en fin jeg gjorde mig Skrupler ved paa Grund af en falsk Viisdom eller Gjerrighed, at tilbagevise Kundskaber, der i enhver Henseende vare meget vigtige, og jeg blev hans Discipel. Han talte meget om Forskjønnelse af Farver, som næsten Intet kostede, om Forædlingen af Metaller, idet han tilføiede, at man paa ingen Maade burde gjøre Guld, selv om man forstod det; og han forblev dette Princip urokkeligen tro. Det koster at indkjøbe Ædelstene, men naar man forstaar at forædle dem, vinde de uendeligt i Værdi. Der var næsten Intet i Naturen, som han jo forstod at forbedre eller gjøre nyttigt. Han betroede mig næsten hele Naturvidenskaben, men blot Elementerne, idet han ved Hjælp af Experimenter lod mig selv søge de heldige Midler, og glædede sig overordentlig over min Fremgang.

Dette gjælder om Metallerne og Stenene, men hvad Farverne angaar, saa gav han mig dem virkeligen, saavelsom flere meget vigtige Kundskaber. Man vil maaskee være nysgjerrig efter at kjende hans Historie, og jeg skal skildre den med den fuldstændigste Sandhed.

Han sagde til mig, at han var 88 Aar gammel, da han kom hid. Han var to eller tre og halvfems, da han døde. Han fortalte, at han var en Søn af Fyrst Ragozky af Siebenbürgen i hans første Ægteskab med en Tekely. Han blev sat under den sidste Medicæers Beskyttelse, hvilken, medens han var Barn, lod ham sove i sit eget Værelse. Da han fik at vide, at hans tvende Brødre, Sønner af Prindsessen af Hessen-Rheinfels eller Rothenburg, hvis jeg ikke tager Feil, havde underkastet sig Keiser Carl VI, og havde modtaget Navn af St. Carl og St. Elisabeth efter Keiseren og Keiserinden: sagde han til sig selv: „Nu vel! Jeg vil kalde mig Sanctus Germanus, den hellige Broder.“ — Jeg kan i Sandhed ikke indestaae for Rigtigheden af hans Herkomst; men at han vidunderligen blev beskyttet af den sidste Medicis, det har jeg ogsaa erfaret fra en anden Kant. Dette Huus var, som vel bekjent, i Besiddelse af de høieste Kundskaber; og det er Intet at forundre sig over, at han der øste sine første Kundskaber; men han paastod, at han ved egen Flid og Undersøgelser havde erhvervet sig sin Indsigt i Naturvidenskaberne. Han havde et grundigt Bekjendtskab til Planter og Urter og havde opfundet Lægemidler, som han hver Dag betjente sig af og som forlængede hans Liv og hans Sundhed. Jeg har endnu alle disse Recepter; men efter hans Død erklærede alle Lægerne sig stærkt imod hans Indsigt; der var en Læge, Lossau, der havde været Apotheker, og til hvem jeg betalte 1200 Daler om Aaret for at tilberede de Lægemidler, som Greven af St. Germain dikterede ham; blandt andre fortrinligviis hans Thee, som de Rige maatte kjøbe, men som de Fattige fik gratis tilligemed Tilsyn af den nysnævnte Læge, som helbredede en stor Mængde Mennesker, og for hvem, saavidt jeg veed, ingen nogensinde er død. Men efter denne Læges Død blev jeg kjed af de Ytringer, jeg hørte fra alle Kanter, tog Recepterne til mig og besatte ikke Lossaus Plads med nogen Anden.

Greven af St. Germain vilde anlægge sin Farvefabrik her i Landet. Salig Ottes Fabrik i Egernfjord stod ledig og forladt. Jeg fik saaledes Leilighed til at kjøbe disse Bygninger udenfor Byen for godt Kjøb, og jeg etablerede der Greven af St. Germain. Jeg kjøbte Silketøier, Uld o. s. v. Jeg saa der farve paa den Maneer, jeg havde lært, og farvede selv paa een Gang 15 Pd. Silke i en stor Kjedel. Det lykkedes overordentligt godt Man kan altsaa ikke sige, at det ikke blev drevet i det Store. Ulykken vilde at Greven af St. Germain, ved sin Ankomst til Egernfjord, opslog sin Bolig i et fugtigt Værelse i nederste Etage, hvorved han paadrog sig en meget stærk Rheumatisme, hvoraf han aldrig kom sig ganske, uagtet alle sine Lægemidler. Jeg besøgte ham undertiden i Egernfjord, og jeg forlod ham aldrig uden nye, høist interessante Belæringer: undertiden havde jeg iforveien optegnet de Spørgsmaal jeg vilde gjøre ham. I hans sidste Levetid traf jeg ham en Dag meget syg, og han troede, at nu var hans Endeligt der. Han hensvandt øiensynligen. Efterat jeg havde spist til Middag i hans Sovekammer, lod han mig ganske alene sætte mig hen ved sin Seng, og han talte da langt klarere til mig om mangehaande Ting, forudsagde mig meget, og bad mig komme igjen saa snart som muligt. Det gjorde jeg, men jeg traf ham ved min Atterkomst meget mindre syg; imidlertid var han usædvanlig taus. Da jeg i 1783 reiste til Kassel, sagde han til mig, at i det Tilfælde, han skulde dø, medens jeg var borte, vilde jeg finde en forseglet Billet, skrevet med hans egen Haand, som skulde indeholde det Fornødne (qui me souffirait, „som skulde tilfredsstille mig“). Men denne Billet fandtes ikke: maaskee har han betroet den til utroe Hænder. Undertiden anmodede jeg ham indstændig om endnu i levende Live at meddele mig, hvad han vilde efterlade i denne Billet. Han blev da meget bedrøvet og udraabte: „Ak, min kjære

Prinds, vil De gjøre mig ulykkelig! Ja, dersom jeg turde tale!" — Det var maaskee en af de største Philosopher, der nogensinde har været til: en Ven af Menneskeheden, som aldrig vilde have Penge, undtagen for at give dem til de Fattige, ogsaa en Ven af Dyrene, hvis Hjerte kun beskjæftigede sig med Næstens Lykke. Han troede at gjøre Verden lykkelig ved at skaffe den nye Nydelser, skjønnere Stoffer, skjønnere Farver til bedre Kjøb. Thi hans pragtfulde Farver kostede næsten ingen Ting. Jeg har aldrig seet et Menneske have en klarere Aand, end hans; dertil en Lærdom, især i den gamle Historie, som jeg sjelden har truffet Magen til. Han havde været i alle Lande i Europa, og jeg veed næsten intet, hvor han ikke havde opholdt sig i længere Tid. Han kjendte dem alle grundigen. Han havde flere Gange været i Konstantinopel og i Tyrkiet. Frankrig syntes imidlertid at være det Land, han holdt mest af. Han blev forestillet for Ludvig XV hos Madame de Pompadour, og deeltog i Kongens smaae Aftenselskaber. Han var høit betroet hos Ludvig XV, og denne brugte ham endog underhaanden til at underhandle om en Fred med England og sendte ham til Haag. Det var Ludvig XV's Sædvane at anvende Emissærer uden sine Ministres Vidende, men han desavouerede dem, saasnart de bleve opdagede. Hertugen af Choiseul fik Nys om disse Intriger og vilde lade ham bortføre. Men han undflyede endnu itide. Han kaldte sig nu ikke mere St. Germain, men antog Navn af Greve af Weldon (Velgjørenhed). Hans philosophiske Principer i Religionen var den rene Materialisme; men han forstod at fremstille den saa fiint, at det var yderst vanskeligt at stille seirrige Argumenter derimod; dog havde jeg undertiden det Held at konfundere hans. Han var intet mindre end en Tilbeder af Jesus Christus, og da han engang tilkod sig nogle for mig mindre behagelige Udtryk i Anledning af ham, sagde jeg til ham: „Min kjære Greve, det kommer an paa Dem selv, hvad de vil troe om Jesus Christus, men jeg tilstaar Dem oprigtigt, at det bedrøver mig høiligen, naar De lader Ytringer falde mod Ham, hvem jeg elsker af mit ganske Hjerte." — Han forblev et Øieblik eftertænksom og svarede mig: „Jesus Christus er Intet; men at bedrøve Dem er Noget: jeg lover Dem altsaa aldrig mere at tale derom." Paa sin Dødsseng, under min Fraværelse, sagde han en Dag til Lossau, at han skulde sige mig, at Gud havde beviist ham den Naade, at lade ham skifte Mening endnu før sin Død og tilføiede, at han vidste, hvor stor en Glæde det vilde volde mig, og at jeg endnu vilde gjøre meget for hans Lykke i en anden Verden."

Man har beskyldt Prinds Carl for, at Studiet af de høiere Naturvidenskaber havde ledet ham til ikke alene at befatte sig med Guldmageri men ogsaa at troe paa Aander og Aandebesværgelser: med hvor megen Uret, seer man af et følgende Sted i hans Memoirer:

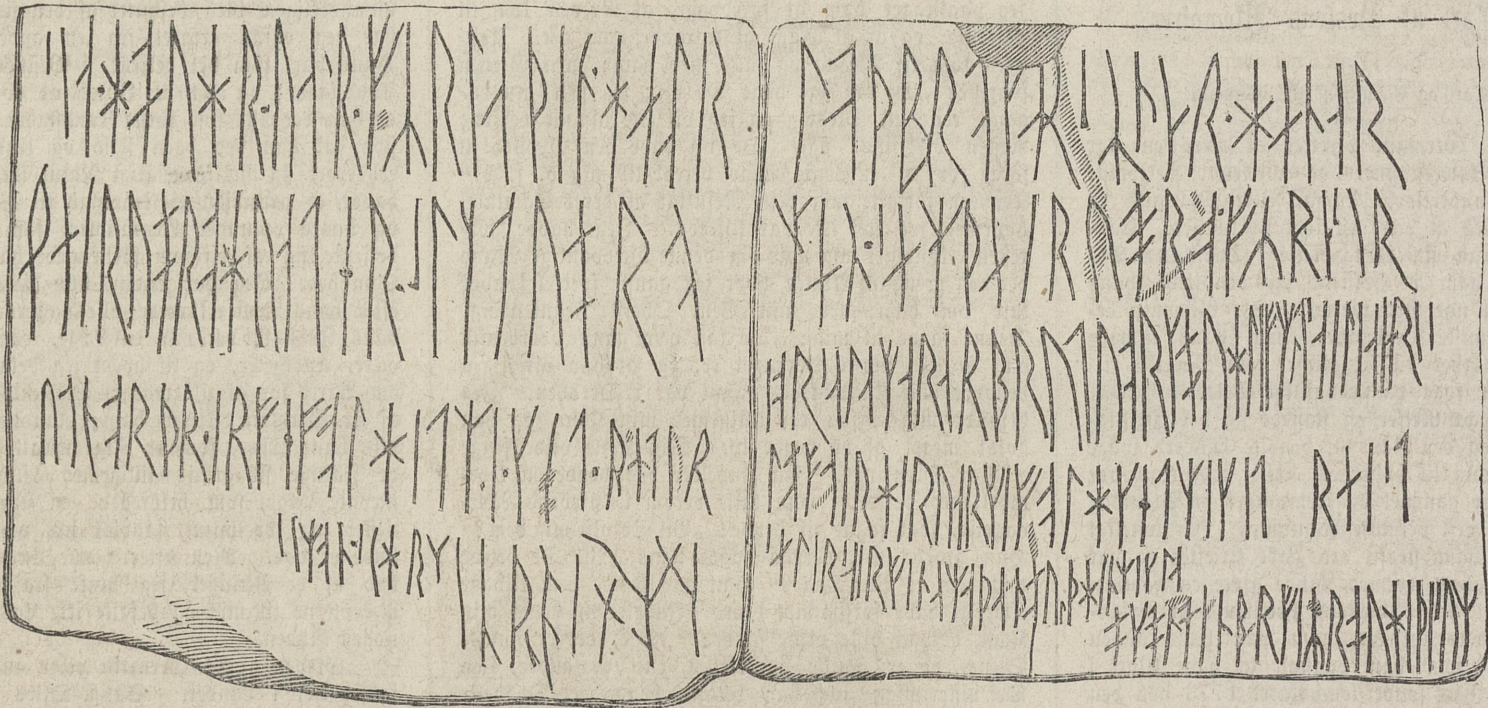
„I Leipzig indhentede jeg de nøiagtigste Underretninger hos flere Personer, om den berygtede Schrøpfer, blandt andre hos Professorerne Eck og Marche, der fortalte mig Enkelthederne ved hans magiske Arbeider, som de selv havde overværet, og hvorved han manede Aander, som ikke alene viste sig, men som ogsaa talte til Tilskuerne. Jeg havde allerede hørt meget tale derom af Prinds Frederik af Brunsvig og Bischofswerder, og ogsaa af den værdige Oberst Frankenberg, som ikke havde seet ham selv, men en af hans fornemste Disciple, Frølich i Gørlitz. Jeg raadede ham meget levende til at forlade denne farlige Forbindelse og ene holde sig til Vorherre; heri fulgte han mig troligen og døde kort efter." (Sagen selv er bekjendt fra Feslers Manuskript: Geschichte der Freimaurerei, hvilket i Tydskland ansees for tabt, men som Logen i Christiania besidder fuldstændigen i 4 Foliobind. Det maa imidlertid aldrig trykkes).

Om de ved Steinsnes paa Orknøerne nysopdagede Runeindskrifter.

(Af P. A. Munch.)

(Slutning fra forr. Nr.)

No. 19. 20. Disse maa læses sammen, da de aabenbart høre sammen.

No. 19. No. 20.

19.

SIA HØUHR VAR FYR LAÞIN HÆALR
ÞÆIR VORO HUATER. SLET VORO
UTNORÞR IR FI FOLHIT MIKIT ÞAT IR
SIMON SIHR . .
SIHRIÞ IN ÞO . . .

ɔ: Sjá haugr var fyrr hlaðinn hjallr
þeir váru hvatir . . . . . . váru
útnorðr er fé fólgit mikit þat er
Simon Sigr . . .
Sigrið en þ . . . .

20.

LOÞBROKAR SYNIR HÆNAR
MÆN SÆM ÞÆIR VORO FYRI SIR
IORSALAFARAR BRUTU ORKØUH
LIFMTSAILIA IARLS
LAÆFTIR HIR VAR FI FOLHKIT MIKIT RÆIST
SÆL ER SA IR FINA MA ÞAN ØUÞ HIN MIKLA
ØKØNÆKN BAR FI YR ØUHI ÞiSUM.

ɔ: Lóðbrókar; synir hennar
menn sem þeir váru fyrir sér.
Jórsalafarar brutu Orkhaug lif . . . . . . jarls
láeptir her var fé fólgit mikit, reist
sæll er sá er finna má þan auð hin mikla
. . . . . . bar fé ur haugi þessum.

De første Ord ere utvivlsomme. HØUHR staar efter den allerede angivne Konsekvens istedetfor Haugr. LAÞIN skulde egentlig være skrevet HLAÞIN, d. e. hlaðinn, af hlaða, hlóð, d. e. opdynge, opkaste, et Ord som netop bruges om Høje og Steenrøser. Det følgende HÆALR er tvivlsomt. Jeg har antaget det muligt, at Tverstregen paa Æ er tilfældig, og at der skulde staa HIALR, dette bliver da hjallr, Hjell, Forhøjning (deraf Fiskehjell, Fjøshjell), og da et Kvindenavn følger efter, kunde man her tænke paa en seiðhjallr, eller Forhøjning, som Seidkonerne brugte. Men muligt og at der kun skulde staa HAUHR, og at Trækkene enten ere fejlagtigt indhugne, eller urigtigt kopierede; dette vilde da blive haugr Loðbrókar. Læser man hjallr, bliver da den første Sætning: Denne Høj blev før (først) opkastet til Hjell for Lodbrok; læses haugr, bliver det: Denne Høj var før opkastet som Høj for Lodbrok, ɔ: for Lodbrok. Navnet Lodbrok, om hvilket der ej kan være mindste Tvivl, er mærkeligt; det maa dog ikke forverles med Ragnar Lodbroks Tilnavn, da det følgende „hennar" viser, at her er Tale om en Kone. Det følgende: synir hennar þeir váru hvatir, er tydeligt; det betyder: „hendes Sønner, de vare tapre (eller flinke). Derpaa staar der tydeligt SLET, men som er vanskeligt at forklare, thi det følgende: menn sem þeir váru fyrir sér, og som er aldeles utvivlsomt, synes at maatte fordre et Ord, der betegnede „vanskeligt", „sjelden", som „varla", „sjaldan", thi Meningen er aabenbart den: „sjelden var der Mænd saadanne som de vare for sig (vare dygtige). Herefter følger i 20 en Linje, der synes at staa for sig selv. De første Ord, Jorsalafarar brutu," (Jerusalemsfarerne brød) ere tydelige; det følgende, Orkhaug, er ogsaa utvivlsomt, thi istedetfor haug staar der kun ØUH, aug, hvilket vi ogsaa nedenfor ville finde, og som er en ikke saa sjelden Udeladelse; Orkhaugr er da maaskee det oprindelige Navn paa denne Høj, skjønt der ogsaa en halv Miils Vej sydøstenfra Stenneß er en Gaard, nu kaldet Orkhill, fordum Orkahaugr, paa hvilken vi og maa tænke. Men hvad der følger efter, giver efter Tegningen ingen Mening. Det begynder med „Lif", og slutter med „Jarls" eller „Jarl". Siden ogsaa her Jorsalafarerne omtales, maa man uvilkaarlig tænke paa Ragnvald Jarl.

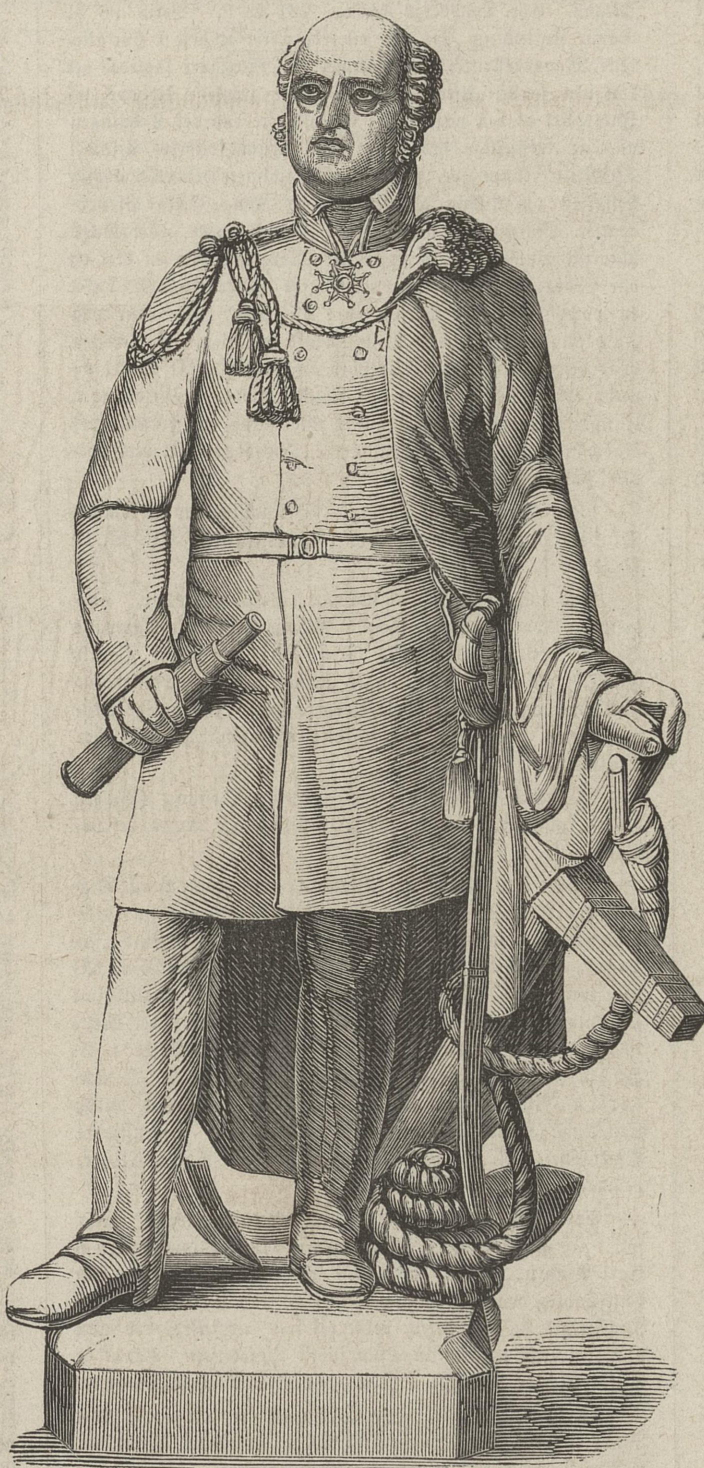

No 23.

Den følgende Linje i 19: útnorðr er fé fólgit mikit, er tydeligt, og betyder: i Nordvest er meget Gods skjult (fólgit af fela, fal, at skjule). De to følgende Ord, der see ud som ÞATUR, læser jeg heller ÞATIR, ɔ: þat er, antagende den bøjede Streg ved | for en tilfældig Ridse. Det følgende Ord i No. 20 seer ved første Øjekast ud som LØFTIR eller LØFØIR. Men jeg antager det Bogstav, der her seer ud som Ø efter L, for en Binderune, be-

Dyre-Figur, funden ved Steinsnes.

Sir John Franklins Bronzestatue i hans Fødeby, Spilsby i Lincolnshire.

tegnende A ved den ene og Æ eller E ved den anden Tverstreg; i det andet tilsyneladende Ø antager jeg den nedre Tverstreg for en tilfældig Ridse, saameget mere som man seer at Stenen er skrubbet; tages den bort, da bliver Bogstaven en T, og det hele LA ÆFTIR, ɔ: lá eptir, hvilket giver god Mening: þat er lá eftir," det som laa efter. Det følgende: hér var fé fólgit mikit (her var meget Gods gjemt) er klart, ligesaa reist (ristede). Navnet paa den, der ristede, maa da søges i den næste Linje i No. 19, og man kan her læse Simon Sih (ɔ: Sig) . . men det øvrige er utydeligt. Nedenunder Simon staar SIHRIÞ ɔ: Sigrið. Derpaa følger i 20 atter en Linje for sig selv, som er aldeles tydelig, naar man kun betragter det sidste Bogstav i ÞAN, der i Tegningen har mange uvedkommende Bistreger, som N, og erindrer, at det følgende ØUÞ staar for auð, af auðr, Rigdom. Oversat lyder det derfor: Sæl (lykkelig) er den som finde maa den store Rigdom. Endelig følger en Linje, hvoraf de sidste Ord: bar fé ur haugi (ØUHI) þessum (bar Gods ud af denne Høj); men Navnet paa den, der bar Godset, ØKØNÆKN efter Tegningens Udvisende, maa være urigtigt skrevet eller kopieret. Jeg skulde være tilbøjelig til at antage det sidste K for et | med tilfældig Bistreg, saaat der maa læses . . . NÆIN, hvilket idetmindste giver en mere norsk Endelse, men Navnet selv bliver ligefuldt umuligt.

Hvad der af den hele mærkelige Indskrift kan forstaaes, og ansees som sikkert, bliver altsaa følgende: Denne Høj var før opkastet (som Hjell) for Lodbrok; hendes Sønner vare flinke, sjelden var der slige Mænd som de vare for sig. Jorsalfarerne brød Orkhøjen, ... Jarl. I Nordvest er meget Gods skjult, det som laa efter (nemlig efter at Jorsalfarerne havde været der). Her var meget Gods skjult. Ristede Simon Sig . . . . . Sigrid . . . . Lykkelig er den, som finder den store Rigdom . . . . . bar Gods ud af denne Høj.

No. 23. IKIKÆRÞIRKYNANA IN VÆNSTA

ɔ: Ingigerð(r) er kvennanna in vænsta.

KYNA staar for KVINA, kvenna, en hyppig Sammendragning. Oversat: Ingegerd er den væneste af Kvinder.

No. 1. . . ÞAT IR VIKINKR . . . . . . KOM UTAR HIR TIL.

ɔ: . . þat er Víkingr . . . . . kom utar hér til.

Indskriftens Begyndelse mangler, og i Midten er ligeledes et Stykke borte. Ordet UTAR synes ved første Øjekast at være UTIR, men midt over Ordet gaar en bred Ridse, der maa have borttaget Tverstregen, som gjør I til A, og uden hvilken Ordet bliver meningsløst. Oversat: . . det som Viking . . . . . . kom længer udenfra her til.

No. 2. ÞOLFR KOLBÆINSSONR RÆIST RUNAR ÞESAR HAVA.

ɔ: Þólfr Kolbeinssunr reist rúnar þessar — hava.

Ordene ere tydelige nok: „Tholf Kolbeinssøn ristede disse Runer" — kun det sidste hava er uforklarligt, og maa enten være feilskrevet, eller defect.

No. 3. BRE HØHÞENA. ɔ: . . . . brehaugþenna. „Bre" maa være Slutningen af et foregaaende Ord, da det er tydeligt, at Indskriftens Begyndelse mangler, hvis det ellers ikke ved nærmere Eftersyn skulde vise sig, at man kunde udbringe Ordet BRØT eller BRAUT, ɔ: brød. HØH staar før HØVH, haug. Altsaa . . . . „denne Høj."

No. 4. VEMUNTR RÆIST. ɔ: Vemundr reist, (Vemund ristede).

No. 5. Rune-Alfabetet, der som sædvanligt begynder med FUÞORK o. s. v.

Men mod Slutningen sees her en Afvigelse fra den sædvanlige Orden. Denne er følgende: FVÞORKHNIASTBLMY (ved Y forstaa vi her Figuren ᛦ, der i de nærværende Indskrifter har denne Betydning). Men dette Alfabet sætter L og M i omvendt Orden, og den Bogstav, som følger efter L, ligner mere et V, hvilket dog alene kan komme af Indskriftens Utydelighed. Imidlertid maatte man formode, at Alfabetet her kunde tjene til Nøgle ved Læsningen af de ovenomtalte Kvistruner. Med Kvistrunerne hænger det nemlig saaledes sammen, at Rune-Alfabetet tænkes inddeelt i 3 Klasser: 1) FUÞORK, 2) HNIAS, 3) TBLMY; og at de paa venstre Side af hver Kvistrunes Midtstreg anbragte Skraastreger antyder Klassens Nummer, de paa højre Side Bogstavens Nummer i Klassen, saaledes f. Ex. at en Kvistrune med to Streger til venstre og tre til højre betegner 3die Bogstav i 2den Klasse, altsaa her I. Men forsøger man at anvende denne Nøgle paa Kvistrunerne i No. 8, slaar den dog ej til, selv om man tager Hensyn til hiin Omsætning af L og M, thi man finder etsteds 6 Streger til højre og tre til Venstre, hvilket antyder 6te Bogstav i tredie Klasse, — og denne har dog aldrig mere end fem Bogstaver.

Da nu heller ikke de øvrige Bogstaver, om de end efter Nøglen kunne gjengives med de sedvanlige, give nogen Mening, maa der stikke en Hemmelighed derunder, som nu vanskeligt lader sig opklare.

No. 6. 7. ORKASONR SAHÞI A RUNOM ÞEIM IR HAN RISTI —

ɔ: Orkasonr sagði á rúnum þeim er hann risti.

Den sidste Bogstav seer ganske ud som et V, men det er klart, at den Krumning, som gjør den dertil, maa være en tilfældig Ridse. Oversat lyder Indskriften: . . . Orkes-Søn sagde til (dicterede) de Runer, som han ristede." Dette er, som man seer, kun et Brudstykke, og det er at formode, at Begyndelsen indeholdes i No. 7, der er skreven ganske paa samme Maade, men desværre saa utydelig, at intet tilfresstillende lader sig deraf udbringe. Henimod Slutningen sees Bogstaverne VIL SÆHIA, d. e. vill segja (vil sige); derefter følger det sidste: NIRSOMAIR eller NIRSOMAUR; men dette, der maatte antages at skulle være Navnet, der gaar forud for „Orkasonr", kan umuligt være rigtigt. Ved Orkasonr maa man forresten tænke paa den i No. 20 omtalte Orkhaugr.

No. 9. ÞORNYSÆRÞ . . . HÆLHI RÆIST R . .

ɔ: Þorný . . . Helgi reist r(únar).

Thorny er et bekjendt Kvindenavn, SÆRÞ . . mangler Slutningen, og lader sig derfor ej godt forklare. Det Øvrige er tydeligt nok.

No. 10. ÞORER FOMIR (eller FØMIR).

Dette er kun et Navn uden videre Tillæg. Nedenfor staar en Figur, der aabenbart skal forestille en Hest, indridset i raa Træk aldeles paa Helleristningers Viis. Allernederst et større Kors, til Højre et mindre.

No. 11. RÆIST RUNAR ÞÆSAR OFRAMR SIHURÞAR SONR.

ɔ: Reist rúnar þessar Úframr Sigurðarsonr.

Ufram Sigurdssøn ristede disse Runer. Indskriften er omgiven af 6 Kors, og et mindre er anbragt i Midten. Úframr er et ellers ikke forekommende Navn, men aldeles rigtigt i Sammensætningen, analogt med Útryggr, Úblauðr, o. s. v.

No. 12. TOLARFILA RÆIST RUNAR ÞISAR.

ɔ: Tolarfila (eller Tolar Fila) reist rúnar þessar.

Navnet Tolarfila er besynderligt. Maaskee man heller bør læse Tolar Fila, thi Navnet Tolar forekommer virkelig idetmindste i Jylland paa Knut den Helliges Tid; en af Oprørerne mod ham kaldes i Knytlinga Saga Tolar Verpil.

No. 15. ARNFIÞR MATR RÆIST RUNAR ÞÆSAR.

ɔ: Arnfiðr matr reist rúnar þessar.

Arnfiðr staar, som hyppigt skeer, for Arnfinnr. Tilnavnet matr er noget besynderligt, og betegner ham maaskee som en Slughals.

No. 17. HÆRMUNTR HARÞEK . . . . . Det øvrige er utydeligt, eller rettere forvirret i Tegningen; det lader ogsaa til at ende med: reist rúnar þessar. Maaskee der skal læses HÆRMUNTR HARÞEKSI — Hermundr harðexi (Hermund Haardøxe).

No. 18. Først ti uforklarlige Binderuner. Dernæst RISTI MAÞR ER RUNSTR ER FYRIR VÆSTAN HAF.

Dette synes at være i Versform:

risti maðr	(Ristede den Mand,
er rýnstr er	som runekyndigst er
fyrir vestan haf.	vestenfor Havet).

No. 21. ARNFIÞR RÆIST RUNAR ÞISAR SONR STÆINS.

Arnfiðr reist rúnar þessar, sons Steinr (Arnfinn, Steins Søn ristede disse Runer). Nedenfor ÞRUKR - LIT — der er for defect til at give tilfredsstillende Mening.

No. 22 er skrevet med nogle ganske egne, sammensatte Runer, der nu neppe tilfredsstillende kunne forklares, om de overhoved skulle forestille Bogstaver.

No. 24 er halv udslettet, ligesaa de øvrige, betegnede med No. 28—30.

Sammenholde vi nu alle disse Afskrifter, saa faa vi ud, med Hensyn til Indholdet, at de væsentlig dreje sig om at Højen, hvori mange Rigdomme

laa skjulte, var bleven brudt eller opgraven, fornemmelig af Jerusalemsfarere, og at Skattegraverne heller ikke gik tomhændede derfra. Ligeledes maa man antage, at det er Skattegraverne selv, som have indridset deres Navne til Erindring, naar vi finde saa mange Angivelser af at „N. N. ristede disse Runer. Et Par af Skattegraverne have ogsaa foreviget deres Hjertes Dames Navn,“ Ingeborg den fagre og Ingegerd, den væneste af Kvinder. Da Runernes Form og den anvendte Orthographie betegne Tiden omkring 1150, som det ovenfor er nævnt, og Indskrifterne selv tale om Jorsalafarere, maa man her nødvendigviis tænke paa de Mænd, der ledsagede Ragnvald Jarl paa hans Jerusalemsfærd 1151—1154. Af disse vare mange fra Norge og enkelte fra Island, blandt hvilke sidste den Mand maa have været, som udtrykkeligt bemærkede, at han brugte den Øxe, der havde tilhørt hans berømte Landsmand Gauk Trandilsøn for 200 Aar siden. Jeg er overhoved meget tilbøjelig til at antage at Højbryderne ej have hørt hjemme paa Orknøerne, da Højbruddet der vilde være kommet dem dyrt at staa, men at det har været Folk fra Norge eller Island, der umiddelbart for deres Afreise fra Øen have fundet Lejlighed til at røve Højens Skatte. Det lader ogsaa til at have været to forskjellige Partier, der omtrent samtidigt gravede, men at det ene er kommet det andet nogle faa Nætter i Forkjøbet. No. 19 og 20 antyde, at der endda skulde ligge Skatte skjulte. Man kunde her let komme paa den Tanke, at dette kun har været skrevet for at narre dem, der kom efter. Men hvorledes dette end forholder sig, saa er det dog vist, at Sagnet om, at Skatte laa skjulte i Højen, har vedligeholdt sig til de sildigste Tider, thi det er dette Sagn, der har foranlediget de senere, tildeels hemmelige Gravninger, hvorom der ovenfor er talt.

Højen selv er, som det forstaar sig, flere Aarhundreder ældre end Opgravningen, og formodentlig opkastet af de første Norske hedenske Indbyggere, maaskee endog af en eller anden af de Vikinger, som tidligere havde Tilhold paa Øen, medens derimod Indskrifterne fra c. 1150 alle ere indhuggede af christne Mænd, hvorom ogsaa de mange Kors vidne. Af Indskrifternes No. 19 og 20 erfare vi, at Sagnet paa den Tid, Gravningen skete, nævnte en Kvinde ved Navn Lodbrok, Moder til raske Sønner, som den, for eller over hvem Højen først blev opkastet. Siden synes den at have været kaldet Ork-Haugen. Hvorvidt der ved den sidste Gravning har været forefundet Levninger af det eller de i Højen begravede Lig, har jeg endnu ej erfaret, men jeg formoder, at lidet eller intet deraf har været at finde, siden Skattegraverne allerede saa tidligt og saa ofte have drevet deres Væsen her. Jeg savner tillige nærmere Efterretning om, hvorledes de Stene, hvorpaa Runerne staa, vare anbragte, om de ennu dannede Gravkammerets Vægge, eller laa løst henslængte. Jeg skulde formode det sidste, ellers vilde det vel have været bedre antydet, hvilke Stykker der oprindeligt høre sammen.

Paa et af de større Stene eller Heller findes flere Streger og Slyngninger, samt den her fremstillede phantastiske Dyre-Figur, meget lig dem, man finder paa flere af de ældste Runestene baade hos os og i Danmark. Jeg skulde være tilbøjelig til at antage den for allerede at være indgravet af de Hedninger, der allerførst opkastede Høien.

John Franklins Bronzestatue.

Paa foregaaende Side give vi Afbildning af den Statue, som nu er støbt i Bronze for at reises i Spilsby i Lincolnshire, den uforfærdede Somands Fødby. Den er istandbragt ved en Subskription, hvorfor denne Bys Indvaanere have stillet sig i Spidsen, og skal efter hvad Franklins Slægtninger forsikre være af en slaaende Lighed. Ifølge de Underretelser, som det efter lange Anstrængelser i 1859 lykkedes at erhverve om Franklins Skjæbne paa hans sidste i 1845 tiltraadte Opdagelsesreise var denne bristige Somand allerede død 11te Juni 1849; og om Resten af hans Mandskab (over 100 Personer) haves ingen videre Underretning. Hans Biographi have vi tidligere givet.

Literatur.

J. H. Wessels samlede Digte. Den bekvemme og priisbillige, af A. E. Boye besørgede Udgave af Wessels samlede Digte, som først udkom i 1832 og derpaa 1845 i et nyt Oplag, har nu i flere Aar ikke været at erholde i Boghandlen. Der var derfor Trang enten til et nyt Optryk af hiin Udgave eller til en lignende Udgave af denne udmærkede komiske Digters Værker, der blandt vore ældre Forfattere, ved Siden af Holbergs, i lange Tider have været og fremdeles ere de mest læste i den dansk-norske Literatur. Thi den af P. L. Møller i 1850 besørgede illustrerte Udgave af Wessels „Værker“ kunde hverken paa Grund af sin Priis (6 Rd. 48 ß.) eller sin Indretning forøvrigt vel træde istedetfor den Boye'ske. Hr. J. Levin begyndte da for 5—6 Aar siden at forberede en Udgave, som kunde træde i dennes Sted. Men hans Arbeide gik i Langdrag, og imidlertid udkom (1851) hos Thaarup en ny Udgave i 2 Bind af Wessels „samtlige Skrifter,“ der solgtes til den billige Priis 80 ß. dansk, men hvis Udstyr rigtignok var meget tarveligt. Derefter hørte man intet til Levins Udgave, før der ganske nylig udkom et Hefte af den samtidig med endnu en anden, nemlig et 3die „med flere hidtil utrykte Digte (og med Portræt) forøget Oplag“ af den Boye'ske Udgave (Wroblewskys Forlag, Priis 66 ß.) Den Levinske Udgave er endnu ikke afsluttet, men den vil vistnok ogsaa komme til at indeholde „hidtil utrykte Digte“, ved Siden af et kritisk Apparat, da Udgiveren herfra har faaet udlaant det norske Selskabs Versprotokol og desuden paa anden Maade søgt at skaffe sig alle de Oplysninger, som kunne give Udgaven et særeget Værd. Bogladeprisen bliver omtrent den samme, som paa den Boye'ske Udgave.

— **Pigen fra Norge,** historisk-romantisk Fortælling af A. Munch. Chr. Tønsbergs Forlag. 291 S. 8. Priis 96 ß. Denne Fortælling, har vel allerede været at læse i Forfatterens Maanedsskrift „For Hjemmet“, og foreligger saaledes her kun i et særskilt Aftryk. Men i denne samlede Udgave vil Indtrykket af den være større og fyldigere end det, Læsningen af dens forskjellige ved lange Mellemrum sondrede Afsnit i Tidsskriftet kunde give. Som allerede tidligere bemærket udgjør Historien om Audun Hugleiksøns og Kong Eriks Pseudo-Datter Margrethes ulykkelige Skjæbne denne Fortællings historiske Substrat. Da imidlertid Margrethe som en blot og bar Bedragerske, hvilket Historien gjør hende til, vilde været en poetisk ubrugbar Person, har Digteren, hvad man paa Forhaand maatte slutte sig til, brudt med Historien, der forresten hvad den omhandlede Begivenhed angaar er meget dunkel og netop derfor skikket for poetiske Kombinationer. Fortællingen trænger forøvrigt til ingen anden Anbefaling end Forfatterens Navn for at blive modtaget som et Hovedværk i Aarets poetiske Juleliteratur.

— Paa Steensballes Forlag (Christiania) er udkommet **Studier over Studenterlivet i Christiania.** 112 S. 8. Priis 36 ß.

— Paa samme Forlag er udkommet **Vinteraftener.** Fortællinger for Børn af Emilie Marryat, Kapt. Marryat's Datter. 80 S. 8. Priis 36 ß. Ligesom „Lille Harald Franke“ ere disse Fortællinger stemte ned til Smaaborns Fatteevne og deres Indhold Børnebøgernes sædvanlige Moral-Emner. De ere net fortalte og udstyrede med fire Træsnit.

— Af Overtoldbetjent Frellsens **spanske Ordbog** (Bergen 1859) indeholder det svenske Aftonblad en meget rosende Anmeldelse.

— **Dansk Juleliteratur.** Blandt de gode gamle danske Digtere har Flertallet revideret sine poetiske Skuffer til Julebehovet. Fr. Paludan Müller har udgivet et Bind „nye Digte“, hvoraf 2det Oplag efter faa Dages Forløb er bleven fornødent. (Priis 110 ß.) Henr. Hertz har udgivet „Eventyr og Fortællinger“ (Priis 99 ß.), hvoraf det Meste tidligere har været trykt i hans „Ugentlige Blade“; C. Hauch „Lyriske Digte og Romancer“, og endelig H. C. Andersen „Nye Eventyr og Historier“, anden Rækkes anden Samling (Priis 39 ß.), hvilke ere tilegnede Bjørnstjerne Bjørnson. M. Goldschmidt har udgivet Rabbi Eliezer, dramatisk Digtning (Priis 66 ß.)

— Hos Richie & Glükstad er udkommet **Brødrene,** Skuespil i tre Akter af H. Olaf Hansen. Musiken komponeret af Carl Arntzen. Chra. 1862. 60 S. 8. Priis 24 ß. Om dette Stykke, hvori der synlig er lagt an paa snorlig dramatisk Regelrethed, og som derfor bedre vil sees end læses, bør man vistnok rettest opsætte sin Dom indtil Opførelsen. Denne er fastsat allerede til næste Onsdag (Christiania norske Theater).

— Af Maanedsskriftet **For Hjemmet** er udkommet 2det Binds 3die H., hvori „Pigen fra Norge“ er sluttet, og bl. m. et Par Digte af A. Munch findes.

Stile- og Logik-Prøver fra Provindsen.

I.

Landeglæde fra Laurvig. Laurvigs Blad for 29de Novbr. indeholder følgende mærkelige Prøve paa vittig og høi Stiil: „Midt i denne Ængstelsens Tid have vi en glædelig Tidende at bringe vore Læsere; den er, at en Forestilling om Anlæggelsen af en Dampskibsbrygge paa Stranden ved Storgaden i disse Dage foredrages i Formandskabet, samt at vor Byregjering (Formandskabet) skal være tilsinds at indgive naadigst Proposition til Storthinget (Repræsentanterne) om en saadan Brygges Opførelse. Vi glæde os i Aanden til at see krinoliserede Damer i stille Solskinsveir svæve over de blaa Vande.“

— **Drøkorrespondentlig Parodi paa Departementsstilen.** „Efter at have havt et stadigt Ophold hersteds i mere end 29 Aar, og selvfølgelig i dette Tidsrum overværet mange stærke Storme, kan man dog, med Undtagelse af 10de Marts 1834, som en orkanagtig fra NV. og NNV. overtraf denne, ikke kalde i Erindring eller finde i Notaterne over Veirliget at have været Vidne til nogen lignende fra den Kant. . . . Den Mængde Snee, der heromkring ved sidste Beretnings Affendelse var falden og givet et ypperligt Slædeføre, er atter igjen aldeles forsvunden, saa Hjulredskaberne, der vare hensatte til Hvile, ikke fik lang Rast inden de maatte sættes igang igjen.“

Til de norske Boghandlere, Forlæggere og Forfattere.

Den norske Boghandlerforening har allerede i længere Tid været betænkt paa Udgivelsen af en norsk Bogfortegnelse, der enten kunde supplere M. Nissens for Aarene 1814—1847 eller ogsaa omfatte saavel de i samme optagne som senere udkomne Skrifter. DHrr. P. Botten Hansen og Siegwart Petersen have nu paa Boghandlerforeningens Anmodning paataget sig et saadant Arbeide, men kun forsaavidt angaar Tidsrummet fra 1848, da Nissens Fortegnelse ophører, og indtil Udgangen af 1861; de have nemlig ligesom vi ved nærmere Overveielse fundet, at Optagelse af Nissens omhyggeligt udarbeidede og fremdeles brugbare Værk i den paatænkte Fortegnelse vilde medføre en Forøgelse i Arbeidet, Trykningsomkostningerne og Bogens Priis, der neppe vilde opveies af den derved opnaaede større Bekvemmelighed til øieblikkeligt Brug. Men for at dette Arbeide skal opnaa nogen Paalidelighed og Fuldstændighed kræves der, at Landets Boghandlere, Forlæggere og Forfattere (forsaavidt disse selv maatte have forlagt sine Skrifter) og enhver Anden, der har havt med Skrifters Udgivelse at gjøre, yde Foretagendet sin Bistand og indsende et Exemplar af hvert af dem forlagt eller udgivet Skrift i Tidsrummet fra Januar 1848 til December 1861.

Vore ærede Kolleger, Forlæggere og Boghandlere, ville uden nogen Paaviisning fra vor Side letteligen indsee, at den Smule Bryderi og Opofrelse, hvorom her er Tale, er for intet at regne mod de Fordele en ordnet Bogkatalog yder baade Boghandlerne indbyrdes og det bogkjøbende Publikum, for hvem Katalogen paa engang er en velkommen Oversigt over Literaturens Frembringelser og derhos saa at sige et stadigt virkende Avertissement. Vi stole saaledes trygt paa, at enhver Forlægger af egen vel forstaaet Interesse vil indsende sine Forlagsskrifter. Da imidlertid Fortegnelsen herved alene ikke vilde komme til at afgive en fuld Oversigt over vor Literaturs Frembringelser i det omhandlede Tidsrum, kræves der, at man viser Sagen den Interesse, ogsaa at tage Hensyn til de Skrifter, som enten ikke længer ere Gjenstand for Boghandelen (saadanne der ere udsolgte eller hvoraf nye Oplag ere udkomne) eller ingensinde have været det (Selskabers Skrifter, der kun omdeles til Medlemmer, Bøger „trykte som Manuskript“, Separataftryk og lignende Skrifter, der ikke ere komne i Handelen). I dette Stykke maa man især henvende sig til Forfatterne selv og de Mænd, der have deslige Skrifter i sit Værge, med Begjæring om at indsende et Exemplar eller idetmindste opgive den nøiagtige Titel, med Tilføiende af Trykkested, Bogtrykker, Aar, Format og Sidetal. Imidlertid maa Udgiverne ogsaa ved det Slags Skrifter overalt, hvor det lader sig gjøre, udbede sig selve Bøgerne tilsendte, for at blive betryggede mod de Feiltagelser, som Fleres ueensartede Optegnelser letteligen medføre.

Boghandlerforeningens og Udgivernes Begjæring til alle Vedkommende er saaledes den:

1) at de afgive et Exemplar af ethvertsomhelst Skrift, der er trykt her i Landet siden 1847, det være sig stort eller lidet;
2) at der paa Skriftets Omslag eller paa en hoslagt Seddel tydeligen tilføies Priis, og forsaavide denne ved Nedsættelse har undergaaet nogen Forandring, da baade den oprindelige og den nedsatte Priis;
3) forsaavidt Forlægger eller Kommissionær ikke findes anført paa Titelbladet, eller nogen af disse maatte have skiftet siden Udgivelsen, da ønskes, ligeledes paa Omslaget, opgivet, af hvem Oplaget nu eies eller til hvem Værkets Forhandling er overgaaet. — Ved de Skrifter, der enten ikke ere komne i Boghandelen eller ere udsolgte, ønskes dette udtrykkelig bemærket.

Samtlige Skrifter bedes indsendte snarest muligt under Adresse „Boghandlerforeningen i Christiania, Norsk Bogfortegnelse vedkommende.“

Udenbyes Aviser bedes om velvilligen at optage denne Opfordring.

Christiania den 6te December 1861.

For den norske Boghandlerforening i Christiania
J. W. Cappelen,
Formand.

Norge.

Christiania. Hs. Excellence Statsminister Sibbern er under 30te Novbr. ifølge Ansøgning meddeelt Afsked i Naade fra Statsministerembedet og Statsraad Bretteville konstitueret i samme under Vakancen. Ifølge Mgbl. skal Sibberns Udtrædelse af Ministeriet hidrøre derfra, at han ikke med de øvrige Statsraader (maaskee med Undtagelse af Lange) saaledes som skeet i Justitsdepartementets Indstilling i det unionelle Spørgsmaal ønskede paaberaabt en konfidentiel Note af Grev Manderstrøm til de forenede Rigers Gesandter ved de fremmede Hoffer ang. den Anckarsvärdske Motion. Hans Maj. Kongens Reise hid til Norge antages at staae i Forbindelse med „den herskende Ministerkrisis.“

— Hs. Majestæt Kongen ankom iaften Kl. $7\frac{1}{2}$ med Extratræn. Østregade og Carl-Johans-Gade, fra Jernbanen op mod Slottet, var oplyst med Fakler, og flere Huse illuminerede.

— Under 2den Decbr. er Bureauchef i Justitsdepartementet N. R. Heyerdahl udnævnt til Foged og Sorenskriver i Tanen og Sognepræst til Lebesby Bernh. Kokk meddeelt Bestalling som valgt Provst i Østfinmarkens Provsti.

— Under s. D. er Afsked i Naade forundt Sognepræst til Asker Alex. Lange (Pension 600 Spd.); Sognepræst til Birid E. V. Vedøe (500 Spd.) og Overinspektør ved Throndhjems Tugthuus H. Kintling (400 Spd.)

— Om de Ødelæggelser, som forrige Uges Orkan har anrettet, indløber fra de forskjelligste Kanter flere og flere Efterretninger. Telegraphtougene bleve saaledes medtagne, at der paa enkelte Linier medgik flere Dage til Udbedring af Skaden. I Skovene er der anrettet stort Vindfald, og endog i en liden Skovholt strax ved Bygrændsen ere omtrent 100 Træer nedblæste. Hvor voldsom Stormen har været ude i Søen, kan man bedst gjøre sig et Begreb om, naar man hører, at Søsterøerne, der ligge mellem Færder og Hvaløerne og som tilsammen skulle have en Fjerdings Længde, og paa enkelte Steder henved en halv Fjerdings Bredde og en Høide af indtil 200 Fod, overspreitedes af Bølgerne. Paa Torgauten iagttog man „hver Gang der kom en af disse taarnhøie Bølger, der ved Foden af Fyret standsede ved Klippen og derpaa reiste sig lodret i Veiret, saa at Folkene ved Skinnet af Fyrlygten kunde see lige ind i den brudte Bølge, der med forfærdeligt Brag faldt nedover Huset, som da bogstavelig talt var aldeles begravet.“

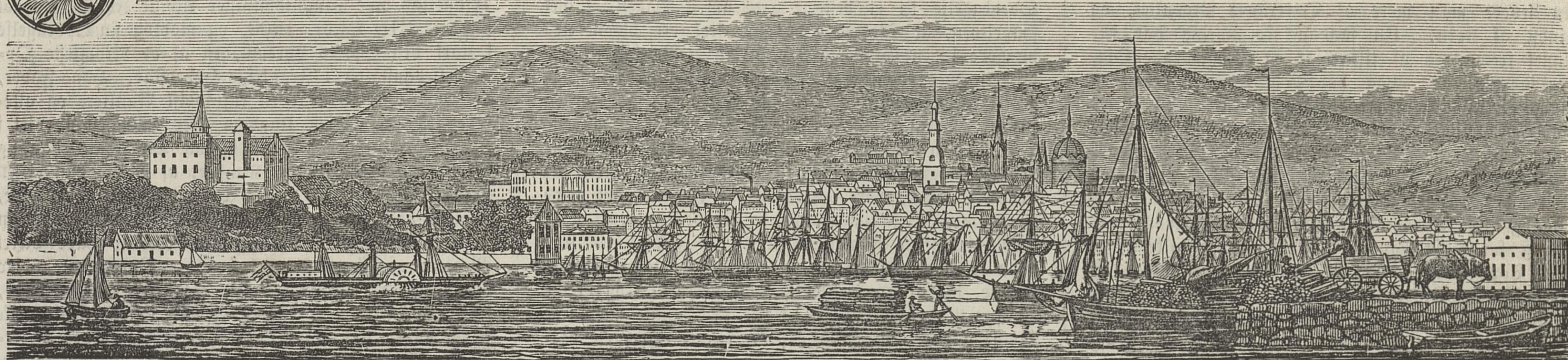
— Illustr. Lond. News for 30te Novbr. indeholder et Billede af den nye Storthingsbygning i Christiania, tilsvarende den Afbildning af Façaden mod Slottet, som vi have givet i vort Blad for 1859, No. 3.

Moss. I forrige Uge indviedes Stedets nye Kirke.

Christiansand. Den 29de Novbr. indviedes Lunde Kirke, „som er opført af og for Søgne Menighed.“

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 50. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 15de December 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Beskrivelse over Romsdals Amt ved G. Thesen*).

I.

Vort Lands Beskrivelse er hos os skjænket en ikke ringe Grad af Opmærksomhed. Absalon Pedersens, Peder Claussens, Arent Berntsens, Wolffs, Pontoppidans, Ramus's og Holbergs Navne have i ældre Tider indtaget en hæderlig Plads i denne Green af Literaturen. Efter disse, der offentliggjorde Resultaterne af deres Undersøgelser og Jagttagelser i Værker, som omfattede det hele Land, kom en Mangfoldighed af Beskrivelser over enkelte Landsdele, og Interessen for denne Art af Skribentvirksomhed skaffede sig endelig gjennem Dannelsen af det topographiske Selskab (1791) og Udgivelsen af topographisk Journal (1792—1808) og topographiske Samlinger (1811—17) et eget Organ. Efter denne Landskabsbeskrivelsernes Periode kom igjen større samlede Værker, Thaarups Danske Monarkies Statistik (1812) og Krafts store statistisk-topographiske Beskrivelse over Norge (1820—35). Hermed er et eget Tidsafsnit for Værker af denne Art afsluttet. I de fleste Værker før Kraft finder man en heel Deel forskjelligartet Stof blandet sammen. Landskabsbeskrivelserne ere baade topographiske, statistiske og økonomiske og indeholde ofte derhos Underretning om Almuens Sprog, Overtro, Sygdomme, Huusraad samt en Mængde andre Sager, kort sagt, Noget af Alt. Men en nødvendig Følge heraf er det, at i Regelen Intet fuldstændigen bliver belyst; Planen for Arbeidet er for vidtløftig og alsidig til, at en enkelt Mand tilfredsstillende skal kunne behandle den. Enkelte, til Exempel Præsten Hans Strøm, have vistnok leveret Mesterværker, men saadanne ere, som rimeligt kan være, raræ aves. Massen af Landskabsbeskrivelserne have bukket under for den nævnte Omstændighed og de formaae derfor i Regelen ikke at udtømme Stoffet i nogen Retning, om de end oftere levere kvikke Folkelivsbilleder, indeholde mange charakteristiske Træk og en Mængde specielle Oplysninger i forskjellig Retning. De have sit store Værd og ere specielt som Bidrag til Kulturhistorien vigtige, men deres egentlige Maal er forfeilet. Krafts store Værk danner en Overgang fra denne Maade at levere Topographier paa til en sildigere Tids grundigere og mere methodiske Undersøgelser. Det har udskilt en heel Deel ueensartet Stof, tilføiet meget værdifuldt og vil i mange Henseender danne det Grundlag, hvorpaa vore Topographer i en længere Fremtid maa bygge; men ogsaa Kraft har givet efter for Fristelsen til at ville Formeget. Efter hans Tid er man slaaet ind paa en anden Vei. Man har forlangt en større Nøiagtighed og Dybde i Undersøgelserne og man har derfor nødvendigviis maattet adskille Stoffet i dets enkelte Hovedretninger. Vi have faaet gode statistiske Arbeider (Schweigaard, Thvete, Sundt) og et fortrinligt statistisk Materiel i de paa offentlig Bekostning udgivne Tabelværker, et godt topographisk Materiale i de almindelige og specielle Karter over Fædrelandet, der ere leverede; Prøver paa hvorledes en økonomisk Beskrivelse over en Landsdeel bør være (Jensenius) og hvorledes en egen Folkerace inden Landets Grændser bør skildres (Sundt, Stockfleth); men vi have faa eller ingen Landskabsbeskrivelser efter det topographiske Selskabs Schema at opvise i Løbet af de sidste Decennier. Thesens Bog er derfor i en vis Henseende et Slags Gjenganger i vor Literatur, naar den foruden Topographien og Statistikken, der er dens Hovedgjenstand, tillige vil meddele Underretning om den beskrevne Landsdeels Historie og give en Skildring af dens Beboere. Men det maa erkjendes, at den er en god Gjenganger, forsaavidt som den sjelden taber sit hovedsagelige Maal af Sigte og er sparsom i Skildringer af Folkelivet. Værkets vidtløftige historiske Indledning og de hyppige historiske Bemærkninger, der ere indflettede i Texten, kunne derimod vanskeligen retfærdiggjøres, selv om deres Værd havde været mindre tvivlsomt. Det maa imidlertid indrømmes, at der for en Forfatter med Hr. Thesens varme Interesse for den Landsdeels Fremtid, som han beskriver, har været en stor Fristelse tilstede til ogsaa at dvæle ved dens Fortid, og at det for en ikke ganske uvæsentlig Deel vilde have fremmet et af hans Øiemed ved Bogen, der, som man seer, er at paavise hvorledes Udviklingen af Distriktets naturlige Rigdomme kan foregaae, dersom han havde været istand til fuldstændigen at belyse dets Fortid; men han havde utvivlsomt, saaledes som hans historiske Bemærkninger nu ere, rammet sit Maal bedst og gavnet sig selv mest, dersom han havde indskrænket sig til at levere en blot og bar topographisk eller topographisk-statistisk Beskrivelse. I denne Retning har han nemlig ganske vist leveret et Værk, der fortjener Paaskjønnelse og som har Betydning i vor Literatur. Hans Opfatning og Fremstilling af Fjeld- og Vandforholdene, samt af de for Vestlandet saa vigtige og eiendommelige Fjord- og Eideforholde er i Regelen tydelig, bestemt og oplysende i flere Hensender. Det samme gjælder hans herpaa byggede Fremstilling af Bygdernes indbyrdes Forholde og dertil støttede Udtalelser om Administrations- og Kommunalinddeling. Enhver Læser, der er noget kjendt i Distriktet, vil vistnok finde en og anden Vilkaarlighed i denne Fremstilling; men hvor de lokale Forholde ere af den Beskaffenhed, som i Romsdals Amt, kan saadant neppe nogensinde ganske undgaaes. Det er saaledes vanskeligt at indsee hvorfor Strækningen mellem Vanelvs- og Voldensfjorden er opført som en Halvø uden Hensyn til at den ved Søvdsfjorden deles i to, medens Strøget mellem Geiranger, Sunelvs- og Norddalsfjord ligeledes er anført som en særskilt Halvø, skjønt den kun danner en Deel af den større Halvø, der strækker sig ud mellem Storfjorden og Romsdalsfjorden. Det tør ogsaa i det Hele taget være tvivlsomt, om Forfatterens Distinktion mellem Fastland og Halvøer bidrager til at stille Forholdene skarpt frem. Landskabet er saa istykkerrevet, at der vanskelig kan være Tale om noget Fastland uden forsaavidt enkelte Dalstrøg angaae, og naar det gjælder en Skildring af dets geographiske Charakteer, turde det maaskee have været rettest at opfatte Fjordene i Forbindelse med de Hovedvasdrag, der sætte disse i Forbindelse med Vandskjellene, som en Heelhed ligeoverfor Landet. Det indrømmes imidlertid gjerne, at der ved en Bog, som nærværende, ere saamange Hensyn at tage, at reent geographiske Distinktioner ikke altid ere anvendbare. — I den almindelige Skildring af Distriktet vilde en mere sammenhængende Fremstilling af Veirlag, Regnmængde og de til forskjellige Aarstider herskende Vinde, ligesom Forskjellen mellem de klimatiske Forholde i Fjorddistrikterne og Ødistrikterne, samt Angivelse af de geographiske Grændseskjel mellem disse, have været ønskelig, da alt dette gaar ind under Bogens Plan. Efterretningerne ere i disse Retninger sparsomme og ikke altid saa klart og skarpt fremstillede, som ønskeligt kunde være. Forfatterens mangeaarige Ophold i Distriktet synes at have maattet kunne forsyne ham med de fornødne Materialier til en saadan Skildring. I Detailbeskrivelserne synes Forfatteren ligeledes at burde have optaget alle bekjendte Høideangivelser. — Hvad de topographiske Detailler angaar, mærker man vistnok af og til nogen Unøiagtighed, men saadan kan nu engang ikke ganske undgaaes. I det store Hele maa det indrømmes, at Forfatteren har samlet sine topographiske Materialier med Omhu og sammenstillet dem med Skjønsomhed. — Mod Bogens økonomisk-statistiske Deel kan der gjøres flere og vægtigere Indvendinger, end mod dens topographiske. Naar det Materiale, der indeholdes i officielle Opgaver glipper, ere Oplysningerne i Regelen ubestemte og overfladiske; at faae paalidelig Oplysning om et Præstegjelds Produktion af Fedevarer (til Exempel) i det Hele, vil vel altid være vanskeligt, men Antallet af Kvæg har man i Tællingslisterne og enhver ordentlig Huusmoder vil kunne give Besked om den sædvanlige Afdrots Størrelse. Herefter vil vistnok ikke nogen nøiagtig Opgave over Smørproduktionen kunne erhverves, men Urimeligheder vilde man dog, naar man havde lagt en saadan Beregning til Grund, altid have kunnet undgaae, og en Urimelighed er det, at Sunelven og Geiranger paa Søndmøre med 1600 Storfæ i 1858 skal have produceret, foruden hvad der fortæredes i Bygden og solgtes i Aalesund, 1400 Voger. — Siden jeg er kommet til at omtale et Punkt i Sunelvens Beskrivelse, vil jeg, da nu hele Bogen ikke kan gjennemgaaes, fortsætte med at knytte nogle Bemærkninger til dette Distrikt, da Forfatterens Beskrivelse af dette giver Anledning til at behandle et Par almindelige Punkter, der ere af ikke ringe Interesse i økonomisk-statistisk Henseende. Forfatteren finder det sandsynligt, at Sunelvens Landskab producerer det Korn, der sammesteds fortæres. Det er imidlertid vist at dette ikke er Tilfældet. Den Kilde, hvoraf Anmelderen øser sin Kundskab om, at dette Landskab udenfor sin egen Avling behøver flere Hundrede Tønder Korn om Aaret, er imidlertid ikke af den Beskaffenhed, at jeg kan gjøre Fordring paa, at Forfatteren skulde have benyttet den, og det er derfor ikke meent som Dadbel, at jeg meddeler Berigtigelsen. Jeg meddeler den, fordi jeg finder det besynderligt, at Forfatteren ikke har dvælet mere ved det uforholdsmæssig store Kornforbrug, der finder Sted saa godt som i hele Distriktet. Romsdals Amt skulde efter sin Produktion, naar man lægger Beregninger, der ellers ere godkjendte, til Grund, have Korn tilovers, og istedet derfor kjøbes nu Aar om andet betydelige Kvantiteter deraf til Fortæring inden Distriktet. Det er vist, at den paa

*) Uagtet Red. allerede i Nr. 38 af dette Blad har givet en kort Anmeldelse af Amtmand Thesens store topographiske Arbeide, tror den at kunne indtage efterfølgende udførligere Recension af samme, da den skriver sig fra en baade lokalkyndig og i vor historisk-topographiske Literatur velbevandret Mand, og desuden ved mange forekommende Vink og Oplysninger har et af Bogen uafhængigt Værd som selvstændig Opsats.

det store Kornforbrug hvilende Levemaade hverken i ekonomisk eller sanitær Henseende er synderlig at anbefale. Det havde derfor været ønskeligt, om Forfatteren havde opholdt sig Noget herved, gjort næmere Rede for Forholdene i Amtsdistriktets forskjellige Dele i denne Henseende og søgt at udfinde Grunden til, at Almuen har antaget en saadan Levemaade og holder fast ved den. Det antages i Almindelighed for sikkert, at det først er i Løbet af det sidste 100 à 150 Aar, at en saadan Huusholdning har faaet Indpas. Forhen levede man mere af Dyrerigets Produkter, og mindst af Korn. En saadan Forandring har ikke kunnet fremkaldes af tilfældige og forbigaaende Omstændigheder; den maa have været en Følge af en stadigt virkende Forandring i Forholdene. Nu er det temmeligen vist, at der i Løbet af det 17de Aarhundrede fandt et stort Omslag Sted i Almuens Næringsveie. Tidligt spillede Fædriften den største Rolle, og til denne kom senere Skovdrift. Fiskerierne havde dengang ikke saameget at sige. Fiskeri som Hovednæring for disse Egne af Landet omtales ikke af de ældre Topographer. Baade hos Peder Claussen og Wolff nævnes Fiskeprodukter kun ved Siden af Fedevarerne og Skovene. Men det bedste Beviis for, at Fiskerierne ikke i gamle Dage vare nogen Hovednæring i disse Egne, er det, at Skatteskylden, der danner det bedste og sikreste Kjendemærke paa et Distrikts Produktion, var ansat, ikke i Vog Fisk, som den senere blev, men i Månadermel eller Smør og i Korn. Vistnok skriver denne Ansættelse af Land- og Skatteskyld sig fra en meget gammel Tid, og det gaar ikke hurtigt med Forandringer i denne Retning, men naar der sees hen til, at Skovdriften her i det 15de og 16de Aarhundrede spillede en stor Rolle, og hvor uforenelig denne Næringsvei er med Fiskeri, behøves intet Beviis, samt til at Bergenserne, der allerede saa strengt overholdt sit Fiskehandelmonopol, først omkring Aar 1600 begynde at klage over, at Fremmede anløbe nordenfor Stadt under Skin af at ville lade med Trælast, men i Virkeligheden for at drive ulovlig Handel, tager man neppe meget feil, ved at antage, at det først var i det 17de Aarhundrede, at Fiskerierne her fik en væsentlig Betydning. At Fisken har søgt Kysten ogsaa forhen, kan vel neppe betvivles, men for at en Bedrift, helst en saa vanskelig og farefuld, som vore Vinterfiskerier kan tage et Opsving, saaledes som det viser sig, at disse allerede tidligt i forrige Aarhundrede havde naaet, maa der gaae en lang Læretid forud. Afsætning paa en letvint og fordeelagtig Maade maa være aabnet, og Næringsveie, der staae i Strid med den, maa være udtømte eller af andre Grunde forladte. Hende kan det jo ogsaa, at Skreien i tidligere Dage, ligesom i Løbet af de sidste 40 Aar har været Tilfældet, ikke har gaaet ind i Fjordene, men holdt sig flere Mile til Havs, og da maatte der en tilfældig Opdagelse til, ligesom den H. Strøm fortæller om, som nærmeste Anledning til Storegfiskeriets eller Baadfiskeriets Benyttelse for at Driften kunde tage sin Begyndelse. Men selv om den har gaaet ind under Land, skulde der som sagt et Sammenstød af Omstændigheder og en lang Udviklingstid til, før Fiskeriet kunde gaae over til en Hovednæring. Et saadant Sammenstød af Omstændigheder har rimeligviis i Løbet af det 17de Aarhundrede fundet Sted. Jeg vil nærmere paavise, hvoraf jeg slutter dette. Uforkastelige Vidnesbyrd, fremhentede af selve Jordens Skjød, bevise, at saagodt som alle Distriktets Dele og ikke mindst de yderstliggende, tidligere have været rigt forsynede med Naaleskov. Et gammelt Sagn, hvilende rimeligviis paa Erindringen om partielle Skovbrande og styrket ved de talrige Levninger af Kul, der ved Tjærebrænding og Braatebrand er efterladt i Jorden, fortæller at Skovene i sin Tid ere blevne afbrændte deels af Røvere, deels for at berøve disse sine Skjulesteder. Tager man Hensyn til Distriktets fugtige Klima, regnfulde Sommere og sludrige Vintere, til det kouperede Terræn og de sønderrevne Bjergformationer, er det lidet rimeligt, at selv en gjennem længere Tid systematisk forfulgt Bestræbelse for at ødelægge Skovene med Ild skulde have kunnet lede til noget synderligt Resultat. Der er derfor vistnok liden Grund til at antage, hvad Hr. Thesen har gjort, at Sagnet i nogen større Almindelighed har Ret, og endnu mindre til med ham at henføre en saadan Ødelæggelse til et bestemt Tidsrum. Sagen er vel simpelthen, at Skovene lidt efter lidt ere blevne udhuggede i den Grad, at det umilde Veirlag i Forbindelse med en udstrakt Kreaturbeitning har umuliggjort en Reproduktion, der paa Grund af Terræn og Grundforholde allerede i og for sig selv ikke var let. Denne, den simpleste og naturligste Forklaringmaade bestyrkes ogsaa ved historiske Vidnesbyrd. At Hollændere, Englændere og Skotter i Løbet af det 16de Aarhundrede og rimeligviis før dreve en meget stærk Trælasthandel i Romsdals Amt kan godtgjøres foruden ved de talrige Sagn derom, der leve i Folkemunde, ogsaa ved forskjellige Lovbestemmelser, der have Hensyn til denne Bedrift og ved den ganske mærkelige Omstændighed, at Geographia Blauwiana, en hollandsk Kartsamling, der udkom omtrent i Midten af det 17de Aarhundrede, meget tydeligen og bestemt angiver Indløbene og Havnene ved de Bygder, hvor Skovene enten nu ere, eller vides forhen at have været størst, medens de øvrige Dele af Amtsdistriktet ere høist feilagtigt anlagte. At Skovene i en temmelig nærliggende Tid have været rige og vidtudbredte fremgaar af Peder Claussens, Wolffs og Torfæi Beretninger. Men har dette været Tilfældet og vi derhos vide, at som sagt en livlig Trælastexport her engang har fundet Sted, behøver man neppe at tage sin Tilflugt til saa extraordinære Forklaringsmaader, som en Ødelæggelse ved Ild. At Skovene i nævnte Tid have været drevne paa Rov, fremgaar derhos noksom af, at Lille Fosen vides omkring Midten af det 17de Aarhundrede at have udført aarlig henimod en halv Million Bord, at der i 1661 klages over at alle Skove i Romsdalen ere i den Grad udhuggede, at der da kun produceredes Bord af en Haands Bredde, hvorfor alle Sauge foreslaaes afskaffede, og endelig af at der i et Brev af 8de Aug. 1559, hvorved Christen Munk forlenedes med Søndmøre, advares mod Skovenes Forhuggelse. Sammenholdes alt dette, at Skovene tidligere have været rige, at en livlig Trælastexport herfra forhen har fundet Sted, at Hugsten har været drevet paa Rov og at Reproduktionen her er vanskelig og langsom, ligger det mere end nær at antage for godtgjort, at Skovdriften her i Distriktet engang har været en væsentlig Næringsvei, og at den i Løbet af det 17de Aarhundrede er ophørt som saadan paa Grund af, at Skovene vare forhuggede.

Achille Fould.

Achille Fould, Frankrigs Finantsminister.

Frankrigs nye Finantsminister Achille Fould er født i Paris 31te Oktbr. 1800, og modtog sin Opdragelse i Karl den Stores Lyceum, en af de berømteste Opdragelsesanstalter i Frankrigs Hovedstad. Hans Fader, der døde i 1855, var en rig jødisk Bankier, og allerede fra sin tidlige Ungdom blev Sønnen indviet i hans Forretninger. Paa samme Tid lagde han sig ivrigen efter de skjønne Kunster, af hvilke han er en Kjender, og foretog Reiser til det sydlige Frankrige, Italien og Østerlandene. I 1842 begyndte han sin politiske Løbebane. Efter i Forveien at have været Medlem af Generalraadet i Øvre-Pyrenæerne, blev han nævnte Aar valgt til Deputeret for Tarbes, Departementets Hovedstad, og det varede heller ikke længe inden han i fuldt Maal retfærdiggjorde de Fordringer og Forhaabninger, hans Vælgere havde sat til ham. I de Deputeredes Kammer behandlede han Spørgsmaal henhørende til Finantsvæsenet og den politiske Økonomi med en saadan Dygtighed og Talent, at han snart blev en Autoritet i Alt hvad der angik Toldafgifter, Skatter og Kreditvæsenet. En af hans Yndlingsideer var, at konvertere Nationalgjælden til en eensartet Form, et Projekt som han ogsaa for en Deel udførte, men som nu, ved hans Gjenkaldelse til Magten, rimeligviis vil blive gjennemført. I 1844 blev han Referent ved Avisstemplings-Kommissionen og bevirkede, at den af Oppositionspartiet foreslaaede Forandring blev forkastet. Under denne Periode understøttede han stadigen Guizot i hans udenlandske Politik, og voterede altid med denne Ministers Tilhængere. Efter Revolutionen i 1848 fandt han sig meget godt tilrette i den nye Tingenes Tilstand, og tilbød ogsaa den provisoriske Regjering at nyde godt af hans Raad og Erfarenhed, uagtet flere af dennes Medlemmer sidenefter, i Nationalforsamlingen, beskyldte ham for at have tilskyndet dem til nogle fortvivlede finantsielle Forholdsregler. Ikke desmindre blev han ved Valget af Medlemmer til den konstituerende Forsamling i Juli 1848 kaldet til Deputeret for Seine-Departementet, og man fortæller endogsaa, at han satte sit Liv paa Spil for Ordenens Sag under de frygtelige Juni-Dage. I det kritiske Øieblik udgav han to Flyveskrifter under Titel „Ingen Assignater“ og „A. Fould's Mening om Assignater“, hvori han eftertrykkeligen paaviste det Fordærvelige ved de økonmiske Principer, som nogle af de ledende Mænd havde bragt i Forslag. Ved endeel skarpsindige Bemærkninger, som han gjorde under Behandlingen af Sparebanker, Skatkammerbeviser, Skatter paa stærke Drikke og Planen for Fuldendelsen af Louvre, erhvervede han sig fuld Tillid og Sympathi hos de fleste af Forsamlingen. Under Ludvig Napoleons Styrelse var A. Fould fire Gange Finantsminister og gjorde store Anstrængelser for at bringe tilbage Tilliden hos de tilbageholdne Kapitalister i hiin Usikkerhedens Tid. Ved den Vægt, man tillagde hans Mening, i Forening med hans kraftige Argumenter, bevirkede han at flere Forslag toges tilbage, som angik Beskatningen af Indtægt, Formue og Gjældsbeviser, medens han paa samme Tid hævdede de bestaaende Statsafgifter og Skatten paa spirituøse Drikke. Istedetfor at benytte Bankernes Mellemkomst, benyttede han Generaloppebørselsbetjentene til at afbetale og forrente de Laan, som han havde tilveiebragt ved Subskriptioner i Provindsen.

Det Held, der fulgte denne Forholdsregel, viste med hvilken Fordeel der kunde foretages en lignende Operation, naar det gjaldt at reise Statslaan, og hvoraf man flere Gange har benyttet sig under det andet kostbare franske Keiserdømme. — Vi kan ikke opholde os ved at opregne de mange mindre, for den keiserlige Regjering fordeelagtige Forholdsregler, hvori Fould har taget Deel i de sidste Aar. Det er nok at sige, at han, efter troligen at have fulgt de Principer, der hidtil vare raadende i Frankrige, og hvis Fravigelse inden Regjeringen for en Deel skyldes Napoleon den Tredies energiske Villie, forsvarede Beskyttelsessystemet i Handelsanliggender, ihvorvel indrømmende adskillige Modifikationer i Tariffen med Hensyn paa Tidens Krav. De Meningsforskjelligheder i Statsanliggender, som opstod imellem Fould og Republikkens Præsident, og som ledede til hans gjentagne Aftræden, var dog ikke til Hinder for, at han igjen blev udnævnt til Finantsminister ved Statskoupet i December 1851. Men endnu engang maatte han vige Pladsen som en Følge af Beslutningen om Inddragningen af den Orleanske Families Eiendomme. Den samme Dag blev han udnævnt til Senator og vendte kort efter tilbage til Magten som Statsminister for Keiserens Huusholdning. I denne Egenskab ledede han Ordningen af den store Pariserudstilling i 1855, Reorganisationen af Operaen og Fuldendelsen af det nye Louvre 1853—57. Han vedblev at være en af Napoleon den Tredies mest betroede Ministre indtil December forrige Aar, da nogle Misforstaaelser, hvori Keiseren ikke skulde være saa ganske uden Skyld, ledede til at Grev Walewski udnævntes som hans Efterfølger. Endskjønt Fould er 61 Aar, bærer dog ikke hans Ansigt noget Spor af Alderen. Han er af almindelig Høide, og hans skarpe, blege Ansigtstræk og noget gustne Teint, antyder kun svagt hans jødiske Herkomst. Han har Udseendet af en meget beskjæftiget og studerende Mand, og besidder alle disse den ydre Dannelses og Slebenheds Fortrin, der characteriserer den franske Gentleman af høie Forbindelser og liberal Opdragelse. Hvad angaar hans Dristighed i at stille sig blot i det berømte Brev til Keiseren, maa fremhæves, at der kun hersker een Mening i England og Frankrige om de franske Finantsers slette Tilstand, og dersom det lykkes ham at finde en Udvei af de truende Forviklinger, der ere frembragte ved den keiserlige Regjerings Ødselhed, vil han erhverve sig fuld Ret til hele Frankrigs Taknemmelighed.

Billeder fra Island.

VII. Islandsk Sæter.

For Islændingerne have deres Sauder ikke stort mindre Værd end Renerne for vore Finner. De have Størrelse som almindelige Faar, stundom 2 Par Horn, sort Let, altid en kort og tynd Rumpe, og siges meget at ligne de høiskotske Faar. — Lovene indeholde fra gammel Tid strenge og nøiagtige Bud om denne Deel af Fæavlen, som senere ere indskjærpede og endnu holdes i Hævd. Malkefaarene holdes hjemme paa Bøen eller i Hjemsæterne; de føde ofte 2 Lam aarlig, give sædvanlig 100 Potter Melk og faae Lov at leve 10 Aar. I gamle Dage sees det af flere Sagaer, at man ofte har gjort Sæteren til et Slags Landsted eller Sommerbolig; Sæterhusene kaldtes da Sommerhuse og vare vel byggede og forsynede med Alt til Ophold for Bonden og hans Huusfolk, medens man lod eet eller to Mennesker tilbage i Hjemmet for at tage Vare paa Bøen. Sæteren kalder man paa Islandsk „Sel", i Fleertal Salir, og en Mængde Gaarde og Steder have denne Endelse. Olaffsen siger, at i hans Tid (anden Halvdeel af det 18de Hundredaar) valgte man gjerne til Sæter en Vold midt i Havnegangen og reiste der

Islandsk Sæter.

3 Kot, et til Stue for Gjætergutten og de 2 Kvinder, der røgte Fæet, melke Faar og Kjør 2 Gange i Døgnet og tillave Smør, Skyr, Ost og Valle, een Melkestue og et Ildhuus. Hyrden driver Fæet ud om Morgenen og hjem ved Kveldtid. Han har til Hjælp en saa kaldet Forreste Saud, der gaar fremfor Hjorden og hvem de andre Sauder følge overalt. En slig Saud koster mere end andre og faar leve saa længe den kan gjøre Tjeneste.

Alle andre Sauder drives efter Tilsigelse ved Forsommerens Indtræde op i Fjeldet til de saakaldte „Afrjetter" eller store Havnegange for Sauder, Oxer og Heste. Disse Fælleder tilhøre stundom hele Præstegjelde og Herreder. Her gaae Faarene i fuld Frihed indtil Høsten eller Oktober. Hreppstioren (Lensmanden) stevner da Hreppets Bønder atter sammen, hvilke give Møde til Hest og vælge en „Konge", som tager sig 2 Følgemænd eller Adjutanter. Dernæst gaar det tilfjelds, hvor „Fjeldgangsmændene", deelte i mange Flokker, oplede Sauderne, føre dem sammen og drive dem ned til en stor Indhegning eller en dyb og vid Kløft, hvor man siden søger hver sine Faar efter thinglyste Mærker paa Ørene. Denne Faarehentning gjentages siden 2 Gange, for at hjemdrive de tilbageblevne eller atter tilfjelds rømte Sauder. — Ved Udstillingen er sædvanlig megen Styr, baade Gammen og Kvide, eftersom man gjenkjender sine eller har mistet dem eller kommer i Strid om Mærkerne o. desl. — Om Vinteren maa Faarene ligesom Hestene gjerne gaae ude paa Sønder- og Vesterlandet og selv søge sin Føde under Sneen. Men af Beirstiftet og Sult fremkomme mange Sygdomme og Øen har ofte været hjemsøgt af store Faaresotter, som have givet Bøndernes Velstand det alvorligste Knæk. Navnlig mindes Stordøden i 1783—84, som bortrev 190,488 Faar af 232,731 Stykker. — Islændingerne klippe ikke sine Sauder, men lade Ulden voxe indtil den falder af sig selv om Vaaren, naar Varmen kommer i Luften. Den første Uld er fiin og kort, men skyder mod Vinterens Komme stive, lokkede Haar, næsten $^2/_3$ længere end den indre fine Uld, der kaldes „Thel", medens Yderhaarene kaldes „Tog", hvilket sidste lignes ved Kameelhaar. I Mai løsner al Uldklædningen fra Skindet, der om Vinteren har skudt nye, smaae og tætte Haar derunder. Kjolen eller som den paa Landsmaalet kaldes, Reife, tages af med Hænderne, saaat Dyret bliver halvnøgent, men dog sædvanlig holder ud paa den Aarstid. Varer Baarkulden for længe, siger Olaffen, at Hyrderne sye Stykker af Vadmel om Bugen paa de nøgneste og strøbeligste Faar. — Tallet af Sauder regnedes i 1803 til 218,818 og steg efterhaanden i de følgende 50 Aar til 740,818; men sank i de 3 følgende Aar i Sønder- og Vesteramtet ikke lidet ned, dog intet imod Minkingen i de dernæst følgende 2 Aar, da Landet ved deres Udløb ikkun havde 558,708 Sauder igjen eller 182,110 færre end 1853: et Tab af 2,46 pCt. Hovedaarsagen til dette store Tab var Ræselsen for det udbrudte Faareskab, Fjárkládinn, som Mange holdt for uhelbredelig og ødelæggende, hvorfor man nesslog Dyrene for Føde, saaat der fandtes 3 Hrepper i Aarnes Syssel, hvor alle Sauder vare dræbte, og i det Hrepp af samme Syssel, hvor der levede fleest efter, var dog disses Tal ikke over 23 af hvert Hundrede; men i hele Syslet havdes da ikke flere end 15 pCt. igjen. Sønderamtet tabte i disse 2 Aar 53 pCt. eller over Halvten af sit Saudetal og i Amtets 3 Skabsysler (Kládasyslur) var Tabet omkring $^3/_4$*). — Spørgsmaalet om Faarene burde slagtes eller søges lægte, deelte Islændingerne i 2 Flokker, der

*) Sygdommen gik ikke længere mod Øst paa Nordlandet end til Blandelven, der falder ud i Hunafjorden.

strede med hinanden igjennem 2 Aar med en Voldsomhed, der vel ikke medførte anden Blodsudgydelse end halvandet hundrede tusinde Faars Drab, men i alt Andet paa et Haar lignede de store Bondeuroligheder i Sturlungaolden. Bladene vare al denne Tid opfyldte af de bitreste Stridsskrifter, hvori Landsmænd søgte at ødelægge hverandres Hæder og borgelige Stilling, og Landets Styrere selv vidste ikke hvad de skulde gjøre, da de opsendte Dyrlæger lidet eller intet kunde gjøre imod den vilde Overtro, som forbød al Lægedom. Endelig maatte Kongen sende Althingets tidligere Formand Jón Sigurdsson og Althingsmand Arnljótur Olafsson op til Landet med „diktatorisk Magt", som det hed, og en rund Sum Penge, for at gjøre hvad der var muligt for at frelse Øens største Rigdom. Man fik vel Syn for Sagn, at Lægedom var mulig og at de lægte Faar trivedes bedre end de, som ikke havde været syge; men det varede dog endnu længe inden Uroen lagde sig. Et af Bladene indeholdt endog et meget nærgaaende Udfald imod den førstnævnte Diktator, der fremstilledes som en Landsforræder, skjønt han vitterlig er en af Islands nidkjæreste Sønner. Endelig bad Althinget om, at Enevældet igjen maatte blive ophævet, og Diktatorerne bleve som Følge heraf tilbagekaldte.

I ældre Tider spandtes, strikkedes og vævedes meget paa Island, men i senere Aar er Udførselen af tilvirkede Uldvarer meget aftagen. Bønderne gaae klædte i Vadmel, som Kvinderne altid bære af sort Let. — Af voxne Faar taltes Fardag 1858 i Sønderamtet 56,429 Stykker, i Vesteramtet 82,789 og i Nord- og Østeramtet 243,311, — af Gjeder 807, næsten bare paa Nordlandet; desuden havde Øen paa samme Tid 26,698 Stykker stort Kvæg (imod 23,663 i 1853 og 38,760 i Aaret 1703) og 40,610 Heste.

Literatur.

For halvandet Hundrede Aar siden. Novelle af Israel Dehn. Chra. 1862. 152 S. 8. Priis 48 ß. H. J. Jensens Forlag. Uagtet Handlingen i denne Novelle ikke er noget bekjendt historisk Faktum, udenfor saavidt angaar dens Baggrund, Kong Frederik den Fjerdes Besøg i Arendal 1704, og hellerikke Hovedpersonerne ere historisk mærkelige, maa dog Bogen kaldes en historisk, idetmindste en by- eller kulturhistorisk Novelle. Thi de huslige og selskabelige Forholde have dog virkelig for halvandet Hundrede Aar siden været omtrent saaledes i Arendal, som vi her see dem, og Hovedpersonerne i Fortællingen ligesaa. Den velfornemme Arendals-Kjøbmand Søfren Andersen og hans Hustru Karen Larsdatter (af Familien Brink) med deres Datter Kirsten, der (1716) blev gift med Sekretær Herman Leopoldus, Stamfader for Familien Løvenskiold, have alle existeret og sandsynligviis i det Store været saaledes, som vi her see dem. Vi vide, at den rige Søfren Andersens Vaaning, hvori Kong Frederik tog ind, har seet ud netop som den her skildres, thi Huset stod der ganske uforandret, saavidt vides til Ildebranden i 1840, og Forfatteren (selv en Arendøl) har da vistnok i sin Barndom mangen Gang seet det. Vi vide ogsaa (af Skiftebrev), at Søfren Andersens Bohave var saadant, som det er skildret og at det i det Hele efter hans Død blev taxeret for 195 Rd. Han eiede 2 Glaspokaler, 1½ Dusin Spidsglas, 2 halvanden Pots Flasker, 20 Par Porcellainskopper og noget hollandsk Steentøi, det Hele taxeret for 9 Rd. 3 Mk. 16 ß, hvorimod han havde 10 Sølvkander og i det Hele Sølv for 1136, ansat efter en Taxt af 40 til 48 ß. Loddet*). Fremdeles vide vi, at Dragterne have været saaledes som de her skildres, at Karen Jacobsdatter Friis bar rødt Moors Skjørt, besat med Guldkniplinger og sort Fløiels Manteau (om maaske end ikke „foret med Hermelin"). Det er saaledes lykkedes Forfatteren at give sin Fortælling en Kostumerigtighed, som yderligere forhøier den Interesse, den ved Skildringen af en indenlandsk mærkelig Byes Habitus har. Men ligesaa korrekt som dette ydre Kostum er, ligesaa fjernt staar Dialogen fra hiin Tids Sprogtone og Maneer at udtrykke sig paa. Forf. har uden Tvivl selv indseet, at han i dette Stykke ikke magtede at bevare det antike Præg, og derfor har han ogsaa kun enkeltviis (som i Kong Frederiks Tale til Arendals Borgere) gjort Forsøg paa en Reproduktion af hiin Tids Stiil. Det er imidlertid ikke her blot paa Stiil, det skorter Forfatteren; det er mere paa Opfatning af hiin Tids Tankesæt. Hvad der savnes, kunde kun være erhvervet ved et alvorligt Studium af hiin Tids Historie og megen Belæsthed i Datidens Skrifter. Enhver vil strax mærke, at det er en ganske anden moderne Tid, som taler til os gjennem Dialogen i Hr. Dehns Novelle, end i Holbergs Komedier, uagtet disse dog ere yngre, end den Tid, han skal fremstille. Imidlertid vil dette Dialogens moderne Præg neppe være til nogen Forstyrrelse af Illusionen for Mængden af Læsere, der ovenikjøbet vilde savne de historiske Forudsætninger, for ret at opfatte og vurdere en fuld historisk Troskab i dette Stykke. Mere Forstyrrelse vil maaskee voldes under Læsningen ved de mange indskudte Reflektioner og lyriske Udbrud af Forfatteren, hvorved den episk-roligt fremskridende Handling idelig afbrydes. Ofte ere disse Reflektioner og lyriske Udbrud kun en Udvei til at finde Overgange i Fremstillingen, hvor disse ikke naturligen tilbøde sig, og forsaavidt kun en Mageligheder Havn; men ofte staae de der ogsaa uden alle, om vi saa maa sige — techniske Hensyn, kun som Udtryk af Stemninger hos Forfatteren, der under Konceptionen havde Liv og Gyldighed, men som Læserne, der hente og motivere Stemningerne efter hele Digterværkets Struktur, ikke gjerne ville lade sig paabyrde. Læseren vil selv ligesom deeltage i et Digterværks Tilblivelsesproces ved af det Givne at konstruere noget Fyldigere og lægge til sine egne reflekterende og lyriske Bemærkninger, istedetfor at tage Forfatterens til Indtægt. Vi tro derfor, at „For halvandet Hundrede Aar siden" vilde vundet meget som Digterværk, om Forf. havde viist denne blandt Novellister rigtignok sjeldne Selvbeherskelse, at han havde slettet Mængden af disse fine Reflektioner og lyriske Udbrud, som individuelt opfattede ere nok saa smukke og berettigede, men som ere til Forstyrrelse i det rolige og plastisk-afrundede Indtryk, et Digterarbeide maa give. Det kan ikke ofte nok gjentages for begyndende Forfattere, at hvad der er slettet er ikke tabt, naar det er skeet med Forstand; thi det ligger igjen i det hele Arbeides Struktur, hvoraf enhver god Læser vil hente det frem under stadigt vexlende Former og altid give Forfatteren Æren for hvad han finder, uden for sig selv at feire nogen kritisk Triumph. Disse Bemærkninger, som med endnu større Ret kunne gjøres ved enkelte andre af den sidste Tids skjønliterære Frembringelser, have vi fremsat her, netop fordi vi i Israel Dehn (Frith. Foss) have for os en Forfatter, som lover at ville levere noget Usædvanligt paa Novellistikens Felt, naar han kun lærer at opofre sine Yndlingssentiments for den kritiske Tugts strenge Bud. Hans Sprog er flydende, let og korrekt (fraregnet enkelte ravgale Skrivemaader af fremmede Ord), og han besidder Opfindsomhed og fremfor Alt en fiin og skarp Jagttagelsesevne, der sætter ham istand til sjelden anskuelig at skildre Situationer og charakteristiske Optrin af det hverdagslige Liv. Ved disse Egenskaber og med det Blik, som aabnes os ind i en gammeldags, eiendommelig Bys Forholde og Levesæt, er hans Novelle blevet en meget interessant Bog, som vi trygt kunne anbefale vore Læsere.

*) Se (M. S. Dedekams) Bidrag til Kjøbstaden Arendals Beskrivelse S. 39.

— Paa Cappelens Forlag er netop udkommet **Grossererens Familie**, en Fortælling (af en Dame). 329 S. 8. Priis 96 ß.

— Paa samme Forlag er udkommet **Lille Alice** og hendes Søster. Efter det Engelske. 139 S. 16. Priis 24 ß. Denne Fortælling, der har samme moraliserende Tendents som de fra Engelsk oversatte Børneskrifter pleie, synes afpasset for Børn i en mere fremrykket Alder, hvem den baade vil more og opbygge.

Af en norsk Sømands Brev fra Australien.

Sidney, 22de Septbr. 1861.

Vel ankommen i Havn, vil jeg ikke lade denne første Post gaae ubenyttet hen . . . . Jeg har været saa heldig at finde et Skib, som jeg er meget tilfreds med. Nogen længere „Langtour" kan jeg ikke faae, end en Jordomseiling; thi vi gik rundt Kap det gode Haab ud og gaar hjem rundt Kap Horn, for at benytte Passaten og Strømmene. Vi afgik fra East India Dock (London) Mandagen den 27de Mai Kl. 2 E. M. og ankrede samme Dage Aften i Gravesand, hvor vi forbleve liggende paa Grund af Storm til den følgende Dags Eftermiddag Kl. 3, da Dampskibet bugserede os ud til Noufe. Kvitterede Dampskibet ved Forelands-Fyrene, og holdt Kanalen ud, krydsende med peen Briis. Lodsen kvitteredes den 1ste Juni ved Øen Wight . . . Den 16de Juni befandt vi os paa Høiden af Azzorerne, hvor vi passerede et stort engelsk Orlogsdampskib, som laa der for at kapre Slavehandlerne. Flyfiskene legte rundt om os i Mængde. Heden var trykkende, jeg kunde ikke længere sove om Dagen. Hver Dag svære Regnskyl, ledsagede af Lyn og Torden. Vi have ingen Forestilling om Regn og Lyn paa disse Høider hjemme hos os. Vi bleve alle kaldte ud til at bjerge Seil om Aftenen den 24de, just som et Uveir truede. Det varede ikke længe, før hele Firmamentet hang mørkt og tungt over vore Hoveder, og det blev saa mørkt, at vi ikke kunde see et eneste Toug. Regnen styrtede ned i Strømme, Lyn fulgte paa Lyn. Jeg var just oppe i store Mers, som et Lyn slog ned. Gnisterne faldt rundt mig, saa jeg troede hele Riggen havde gaaet overbord med mig, og jeg var bevistløs for nogle Øieblikke. Efterat jeg var færdig med mit Arbeide tilveirs, gik jeg forud paa Bakken, hvor jeg stod i det værste Regnskyl og frydede mig over at see hvorledes enhver Regndraabe, der faldt paa Søen, bragte Morilden til at lyse, saa jeg indbildte mig selv at svæve hen over et Stjernetæppe. Jeg har aldrig seet et saa storartet og opløftende Skue før. — Om Eftermiddagen den 27de passerede vi Linien og havde derfor Fridag og fik et Glas Grog til Mands om Aftenen. Den 29de vare vi komne ind i S. O. Passaten, den 30te havde vi smukt Veir med Undtagelse af et Par Regnbyger om Aftenen; og saaledes endte den forløbne Maaned godt og uden Fare. Den 2den Juli begyndte vi at skifte om vore Sommerseil med Vinterseilene, og der begyndte at blive kjøligere. Vort Kjød var alt begyndt at fordærves, vort Drikkevand gaaet op, saa vi maatte begynde at distillere Søvand. Den 5—7de Juli var der Stille. Rotterne begyndte at blive nærgaaende; thi de løb over os i Køierne om Natten. Det var ikke den almindelige Rotte, men den ostindiske sorte Rotte, noget større end vore. Den 13de Juli kunde vi skjønne, at vi begyndte at nærme os Kap det gode Haabs Forbjerg. Den 16de Juli saa jeg den smukkeste Regnbue, jeg nogensinde har seet; den var i en heel Ring. Næste Dag fangede jeg en Kapdue, just som jeg skulde til at logge og havde saaledes ikke Tid til at gjemme den, hvorfor jeg stak den i min Frakkelomme og stak min Hue ovenpaa, forat den skulde tjene til Laag; men om Forladelse, som jeg staar og logger, flyver Duen ud af min Lomme og Huen overbord til megen Fornøielse for Passagererne . . Den 7de August fik vi svær Storm og en umaadelig høi Søgang, som jeg ei har seet Mage til; Snee og Regn og Kulde, saa det sviede i Fingertopperne. Vi begyndte nu at holde Udkig efter Iisbjerge. De følgende Dage tiltog Kulden. Den engelske Proviant er daarlig til at staae Kulden imod med. Den næste Uge gik det raskt fremad; vi lændsede afsted med vore klosrebede Mersseil og Underseil og befandt os paa 126° L. O. Jeg tænkte paa Hjemmet, og maatte nu som altid regne ud hvad Klokken der var. Hos os havde vi Kl. 3 E. M., og I havde saaledes omtr. Kl. 7 Morgen. Vi havde nu blot 1700 Mile igjen til Sidney, saa vi kunde haabe at være i Havn i Begyndelsen af September . . . Dette Haab gik ogsaa i Opfyldelse. Efterat have havt endnu en stærk Storm, fik vi 2den Septbr. Land i Sigte. Vi styrede derpaa langs Kysten, som er meget bjergfuld og høi, og dertil underfuld malerisk. Den 4de bleve vi bugserede ind og halede til Bryggen. Vor Reise var saaledes endt efter 100 Dages Fart. — Vort Skib var en meget smuk Klipper paa 355 K.-L., dertil meget hurtigseilende; vi havde lige til 14½ Miils Fart. Vi vare ialt 33 Mands Besætning, 3 Passagerer, Kapitainens Kone og hans lille Søn. Buskapen til Herregaarden var en Ko, tolv Faar, 8 Grise, et Dusin Gjæs, et do. Ænder, 50 Høns og to Svaner, som alt er fortæret paa Koen, fire Grise og begge Svanerne nær. Vagterne i Søen ere bedre indrettede end vore; thi istedet for 5 i Døgnet har vi 7 og vi arbeide aldrig efter Kl. 6 Aften . . . Mandskabet er meget fredeligt og ordentligt. 7 Mand er nu gaaet sin Vei og 2 ere indlagte paa Hospitalet. Jeg frygter for, at der vil gaae en 5 à 6 Stykker til; thi Guldgravningen er nu udbrudt paa New-Zeeland, og der strømmer alleslags Folk didhen i Masser, saa der er meget ondt for Søfolk; man giver indtil 10 Pd. Sterl. om Maaneden for at gaae til England og kan endda knapt faae dem. Der var Tale om at mønstre os af hernede, og jeg havde i saa Fald gaaet Tour op paa China; men det bliver nu intet af, da Kapitainen knapt veed hvad han skal gjøre, for at ingen skal rømme. I forrige Uge brændte totalt et stort Skib fra Liverpool paa 450 K.-L. tilligemed dets kostbare Ladning.

Sidney's Omegn er en af de smukkeste og mest maleriske man kan tænke sig, fuld af smaae Kiler med herlige Villaer og en prægtig Vegetation af Palmer, Oranger, Figentræer og Bananer. Vaaren er nu netop begyndt her, men for en Fremmed er der som om der var fuld Sommer; thi det er evig grønt her. Klimatet er herligt og sundt, men Heden stiger om Sommeren til 28° Reamur i Skyggen. Gaderne vrimle af alle Slags Nationer, Chinesere, Malayer, Negere etc. etc. om hinanden . . . Vi afgaae herfra i Novbr. og haabe at være i London i Begyndelsen af Februar.

Norge.

Christiania. I den forløbne Uge har Alles Tale og Opmærksomhed dreiet sig om den ved Statsminister Sibberns Afstrædelse opstaaede Ministerkrise; af hvad der rygtedes strax efter Hs. Maj. Kongens Ankomst hertil, syntes Krisen at skulle antage „overordentlige Dimensioner", og de fleste Statsraader komme til at gaae af. Nu kan man imidlertid øine dens Omfang, om end ikke det nye Ministerium er definitivt dannet. Under 12te December har Statsraaderne H. C. Petersen, C. Birch-Reichenwald og Ketil Motzfeldt paa indgivne Ansøgninger erholdt sin Afsked, Førstnævnte med 2500 Spd. i aarlig Pension og de tvende Sidstnævnte hver med 1500 Spd. aarlig i Vartpenge, „indtil de maatte erholde anden passende Embedsstilling." Disse Statsraaders Eftermænd ere endnu ikke udnævnte, men imidlertid ere to af dem visse, nemlig forhenværende Statsraad Fr. Stang og Kommandør Haffner (den sidste som Marineminister). Ligeledes antages Sibbern at indtræde igjen som Statsminister. Stang bliver saa at sige Hovedet i det nye Ministerium; thi det var til ham Kongen, strax efter Ankomsten hid, henvendte sig i Anledning af dets Dannelse. Hvem, der skal have den tredie ledige Portefeuille, er endnu uvist, da Amtmand Aall, som Kongen ved Telegram havde ladet kalde herind, har afslaaet den paa Grund af sin svage Helbred.

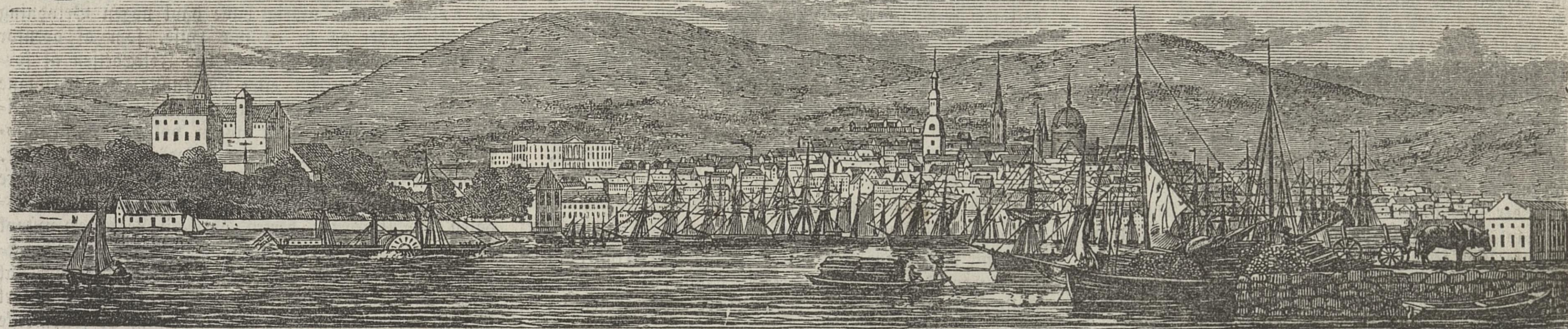
— Prof. R. Keyser har indgivet Ansøgning om Afsked.

— Paa Kasinotheatret i Kjøbenhavn er H. Ibsens „Gildet paa Solhoug" opført med meget Bifald.

— Oberstlieutenant L. M. Weltzin i Bergen døde 1ste Decbr. i sit 75de Aar.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 51. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 22de December 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Korrespondance fra Paris.

(Til Illustreret Nyhedsblad).

Paris 6te December 1861.

Denne Artikel maa begynde med en Undskyldning eller rettere en Bod. I forrige Maaneds Korrespondance omtalte jeg Guizot's nye Bog om Kirken og det italienske Spørgsmaal efter en flygtig Gjennemlæsning, saaledes som jeg hørte den omtale omkring mig, og læste den bedømt i store og smaae Blade. Nogle Dage efter seer jeg i et Bibliothek Guizot's Memoirer og tager Bogen med mig hjem til min private Instruktion, skjønt disse Ting nu synes Dagens Mennesker saa gamle, som om de vare passerede paa Semiramis's Tider. Jeg studsede strax over dette mandige, ædle Sprog og jeg havde ikke læst tyve Sider, før jeg ærbødig bøiede mig for denne urokkelige Moderation, denne Soberhed i at gjøre Gjengjæld, denne rolige Stolthed, hvormed Statsmanden, efterat Arena er lukket, omtaler sine Handlinger og deres Motiver.

Man skulde troe, at et saadant langt Blik kastet over gamle Begivenheder var en tør og ufrugtbar Læsning. Men det er ikke saa. Alt som man læser, synes man, man bliver klarere og klogere. Dette er ikke de sædvanlige Konsidencer, hvori det offentlige Liv blot er et Paaskud til at afsløre det private; man faar kun et sjeldent Indblik i denne lukkede Sjel, men der er en saadan Ideernes Elevation, at Læseren føler sig som oppe paa et høit Bjerg, hvorfra han seer Menneskenes Gjerning anderledes, uden dog at døbe det Onde om og kalde det Godt. Guizot har ingen Tolerance med det Onde, og det er man ham taknemmelig for, thi det er netop denne Overbærelse det er saa vanskeligt ikke at faae. Naar han kalder Lamenais un malfaiteur intellectuel, seer man for sig den mørke Mester med hans ikke Begavelse og hans Bildfarelser, og saaledes ere alle Guizots Protræter, tegnede med et Par Rids, og dog umulige at forglemme.

Blandt de mange Ting, man har bebreidet Guizot og som igjen ere oprippede i Anledning af hans Bog, tilgiver man ham mindst, at han lever med sine døde Illusioner som om de vare levende, „netop som en Mand, naar hans Kone er død betragter hendes Portræt og seer hende smukkere og frommere end hun nogensinde var i Live."

At den almindelige Franskmand finder det latterligt, at en Mand bliver alt det tro, som har forraadt ham, følger af sig selv; men deraf følger ikke, at den, som kommer til Frankrig for at lære og berette hvad han lærer, skal tage sine Domme færdige fra den almindelige Franskmand, som desværre er den, han oftest møder paa sin Vei.

„Man kan lade være at have Konger, men man dømmer ikke Konger," siger Guizot.

Jeg lagde Bogen bort med den Vished, at det nye Værk, hvorom jeg saa overilet havde tilladt mig en Dom, idetmindste maatte have et betydeligt literært, Værd og med det Ønske, aldrig mere at være nødt til at dømme om nogen Ting.

„For ikke at trætte Læseren med hver Gang at gjøre Undskyldning for hvad Du forrige Gang skrev, maa Du jo holde Dig til Futiliteter, hvor det kan komme paa Et ud, om der tales op eller ned", var min traurige Tanke, og den er Skyld i, at denne Depesche kommer fjorten Dage senere end Bestemmelsen var.

Tilfældet og alene Tilfældet har stillet Korrespondenten i et Forhold til Franskmændene, som en fremmed Journalist forgjæves kunde eftertragte i lange Aar; dette Tilfælde maa altsaa kunne udmyntes, dersom man vil have Taalmodighed med hans samlende Skridt. Tager han ofte feil af Veien, lærer han dog underveis.

Og her er da den forsinkede Artikel.

Dagens store Begivenhed er et nyt Lystspil i fire Akter af Sardou, opført paa Vaudeville-Theatret: „Les Intimes", Vore Huusvenner. Jeg er undseelig over at kalde en Komedie Dagens Begivenhed, men man tage Aviserne for de sidste Uger og see, om der ikke bruges endnu stærkere Udtryk. Jeg kan ikke gjøre Pariserne om. Naar Høsten kommer, blive de alle stukne af den dramatiske Tarantel. Alt hvad som for brev om paa Boulevarderne, strømmer til Theatrene, og kommer saa et virkelig godt Stykke heder det: „Lader os gaae paa Kapitol og takke Guderne."

Succes babylonien! Hvor mange Gange mon jeg har hørt det Udtryk? Det lykkelige Stykke har jeg ikke seet, da man maa have en Lakai til at gjøre Queue flere Timer for at faae Billet, men der er al Grund til at formode, at det er godt. „Der er Stof til 1 Drama, mindst 2 Komedier og 12 Vaudeviller", siger Kritiken. Forfatteren kaldes den moderne Molière endnu oftere Scribe den Anden, og er bleven slæbt frem paa Scenen af henrykte Komedianter. Havde Sardou havt en Vogn den første Aften, vilde man have spændt Hestene fra. Den hele Presse er i Bevægelse.

„Hvem sagde, at Scribe er død for et Aar siden?" skriger den Ene. „Sardou er en forynget Scribe", skriger den Anden, „dybere, mere instrueret, mere literær, men med Scribe den Førstes Kardinaldyder: Liv, Bevægelse, den Hemmelighed at charmere og interessere" o. s. v. Og saa er man næste Dag endnu ikke træt af Sardou og Scribe og begynder forfra.

For ikke-literære Læsere hidsættes hvad jeg har beholdt af den megen Tale om Scribe, jeg har hørt i en literær Salon. De Andre vide naturligvis Besked. Om Sardou, der er ganske ung, lader der sig blot tale som en Fremtid.

Scribes første smaae kvikke Stykker kom midt i den Sukkervands-Literatur, der gik forud for den samfundsopløsende; der var Menneskene selv, som de gik og stod, uden Stylter, og det var noget Nyt. En Amuseur, som giver Menneskene gode Aftener uden urolige Nætter, er dog noget ganske andet end en høitravende Poet, og den Retfærdighed maa man yde Scribe. Poesi, Lyrik befattede han sig ikke med, hans Credo var at more sit Publikum, og han opnaaede det i en Grad, som Samtidige næsten omtale med Rørelse.

Saa kom 1830 og Victor Hugos homeriske Helte bragte Menneskene til at finde Scribes Helte i lakerede Støvler noget mikroskopiske.

Scribe studsede, men sagde snart til sig selv, at der ikke var nogen Logik i, at Bourgeoisiets Regjering skulde styrte den borgerlige Komedie, og saa talte han i lidt høiere Toner. I „Statsmand og Borger" og „Et Glas Vand" har man Prindser og Ministre, og i det Hele større menneskelige Interesser, og det smagte allerede bedre. Romantikerne havde lovet lutter Shakespearer, at revolutionere det hele Theater. Kunsten skulde ikke mere stige ned til os i vor Lidenhed og føre os op til sig, men det blev ved Løfterne, Romantikerne gjorde Fallit og deres Smagløsheder og Overdrivelser bevirkede, at man med desto større Fornøielse vendte tilbage til Scribe, deres fødte Antipode.

Under Februar-Revolutionen spærrede han sig inde og skrev en Vaudeville, medens Demokratiet, ligesom Bjørnen i Fabelen, satte Labberne paa Friheden. Pariserne modtog det flaue Stykke med Jubel, de fandt det stort, at Gymnases Konge ikke havde ladet sig forskyrre af, at man fordrev Tuilleriernes Konge.

De sidste Aar før hans Død var det Mode at rive ham ned og hans mere end middelmaadige Arbeider retfærdiggjorde paa en Viis Skrigene. Han spærrede de Unge Veien ved sin Produktivitet, men de fik dog ikke hans Plads, før han laa under Jorden, og da hendte det, hvad der vel før er hendt, at han pludselig igjen var en stor Mand. De, som havde skreget høiest, talte Ord ved hans Grav, som om Corneille var død.

Man slaa efter hvad Jules Janin siger om ham. „Scribe døde paa Kamppladsen" — heder det. Det vil sige, at et nyt fattigt Stykke „Circasierinden" gik over Scenen nogle Timer før han døde. Hans store jordiske Gjerning var at pynte Montaubry ud som Fruentimmer! Manden var saa velvillig, saa skikkelig, saa gavmild med de Penge, han selv havde forskjent, at Enhver, der har andre Begreber om en „Kampplads", kunde have undt ham nogle stille Aar mellem Komedien og den Time, „hvor Alt ender, hvor alt begynder."

Men man kan reise Verden rundt, og overalt hvor der er et Theater, var det end en Ronne med et Par Skjærmbræt til Dekoration og en eenlig Spillemand til Orchester, er Scribe kjendt; man tillægger ham endogsaa Stykker, som han aldrig har skrevet, ligesom man tillagde Talleyrand Vittigheder, han aldrig havde sagt. —

Nu lidt Ondskab. (Jeg tager Formen fra de Blade, der drive Forretninger i Ondskab).

I et Boudoir.

(Gemalen træder ind til Madame).

„Det er heldigt, at De er færdig, det er allerede længe over Tiden." — „Man skulde jo troe, at De aldrig har været i Operaen før." — „Men Klokken er ni!" — „Ingen tager i Operaen før halv ti. Kommer man før, ansees man for ikke at tilhøre det gode Selskab." — „Paa den Maade hører De aldrig en Ouverture, aldrig en første Akt!" — „Jeg vedkjender mig den Forbrydelse, aldrig at have seet nogen første Akt." — „Og fra Januars Begyndelse heller aldrig sidste, thi da tager De paa Bal, og man maa jo have Tiden for sig for at gjøre Queue en Time i Kulden. En Stump Komedie eller Opera, en Stump Bal og ny Queue for at komme bort igjen, og dette Liv Aften efter Aften i tre Maaneder. Jeg forbereder Dem paa, at jeg snart gaar træt." — (Tjeneren melder, at Vognen holder for Døren). — „Allerede! Mine Heste blive jo forkjølede! Læg strax Dækkener paa." — „De har mere Omhed for Deres Heste end for noget andet Levende i Huset." — „Hvorledes fin-

der De mit Toilet?" — „Prægligt! Men er det ikke igjen en ny Kjole?" — „Igjen! Jeg tror neppe jeg har ladet mig gjøre ti Kjoler siden vi kom ind fra Landet." — (Affides). „Jeg tør intet sige, thi det er hende, der har bragt Formuen." — „Hvad giver man iaften?" — „Alceste." — „Igjen! Vi have været sex Aftener i Operaen, og det er sjette Gang vi skulle dysses i Søvn af Alceste." (Tjeneren binder Madames mules (Udenpaasko), forede med blødt Pelsværk). — „Er De nu færdig?" — „Ja. Jeg haaber, De indrømmer, at jeg har klædt mig hurtig paa iaften?" — „Ja, det vil sige halvtredie Time."

Paa Balkonen.

Første Herre. „Du, som er huusvant her, maa sige mig de bekjendte Navne omkring i Logerne."

Anden Herre. „Det lønner ikke Umagen. Der er endnu Ingen i Paris." — „Ingen?" — „Man kommer først tilbage fra Slottene sidst i December." — „Ah, saaledes at forstaae. Af 35,000 Franskmænd, regne I blot de Par Hundrede for Mennesker, der leve i Eders egen Verden." — „Du tager for knapt til. Jeg anerkjender 500." — „Det er heldigt. Der seer jeg en Bekjendt, Marquien af L. med Kone og Døtre." — „De ere hæslige." — „En Medgift af 25,000 Frank, min Gode." — „Ræk mig din Kikkert." — „Med Fornøielse." — (Lorgneterende). „Jeg saa dem ikke tydelig før. De ere gratiøse." — „Sæt Dig paa Listen. De ere at have. Hvem er den svære Dame, der sover saa grundigt?" — „Hun er ikke her for at more sig. Det er en fordums Bagerkone." — „Virkelig? Er Du ogsaa vis derpaa? En Dronning kunde jo misunde hende alle disse Diamanter." — „Jeg har seet hende fra jeg var Dreng. Hun boede i min Gade. Efter Mandens Død solgte hun Næringen og gjorde en Reise til Amerika." — „Hvad vilde hun der?" — „Først blive forglemt af sine gamle Kunder og saa skifte Navn. Da hun reiste, hed hun Madame Godard, da hun kom hjem igjen, hed hun Sennora Godardo di Saint Castro." — —

Menneskene maa amuseres som Børn, siger fransk Politik. Da den provisoriske Regjering i 1848 ikke vidste hvorledes den skulde holde Styr paa Pariserne, som blot vilde drive om i Gaderne og bringe Lamartine Orationer, havde Ledru Rollin en lysende Idee: han dekreterede „allegoriske, patriotiske Fester", og nu løb man efter Ceres's Vogn. Hvormeget der end er bleven leet af disse Optog af Agerdyrkere, Viingaardsmænd og unge Piger, klædte i Hvidt, er det et Faktum, at Gemytterne beroligedes.

Der gives altid nogle Gemytter, som trænge til at beroliges; den „moderne Nebukadnezar ynder derfor ogsaa Nationalfester, patriciske Demonstrationer og Optog, og hvergang Frankrig i en festlig Anledning lader sig repræsentere i Udlandet, tygger man Drøv paa den Bid i hele Uger. Den sidste Bid er Frankrigs Magnificents ved Kroningen i Berlin. At Keiseren har sendt en extraordinær Ambassadør til den preussiske Kroning veed Enhver, men udenfor Paris og Berlin er det vel neppe bekjendt, at der til det Bal, Ambassadøren gav Preussens Konge og Dronning var afsendt en heel Bataillon franske Kunstnere, ikke for at dekorere Ambassadens Hotel, men for uden videre at bygge en Festsal. I mindre end tre Uger havde man efterlignet et Galleri i Alhambra, reneste maurisk Stiil, siger Krøniken, al denne Stiils Pomp, Ornamenter og Kapricer; men midt i Galleriet havde man med en elskværdig Anachronisme malet Slottet Stolzenfels og samtlige Borge langs Rhinen, da man kjender den preussiske Kongefamilies Kjærlighed til disse smukke Runier.

En enkelt Hypochondrist har klaget over, at man ikke dandsede i det improviserede Galleri og souperede i det gamle Steenpallads; thi Høstaftenen var barsk og Zephyrerne saa paatrængende i Alhambra, at Prindsesserne maatte soupere med deres Hermelins-Palatiner om Skuldrene, medens Heden fast var ulidelig i Dandsesalene. Idet man gik tilbords, lod Preussens Konge, hvis Ridderlighed ofte sammenlignes med Frants den Førstes, telegraphere til Keiseren og takke ham for hans smukke Fest. (Forts.)

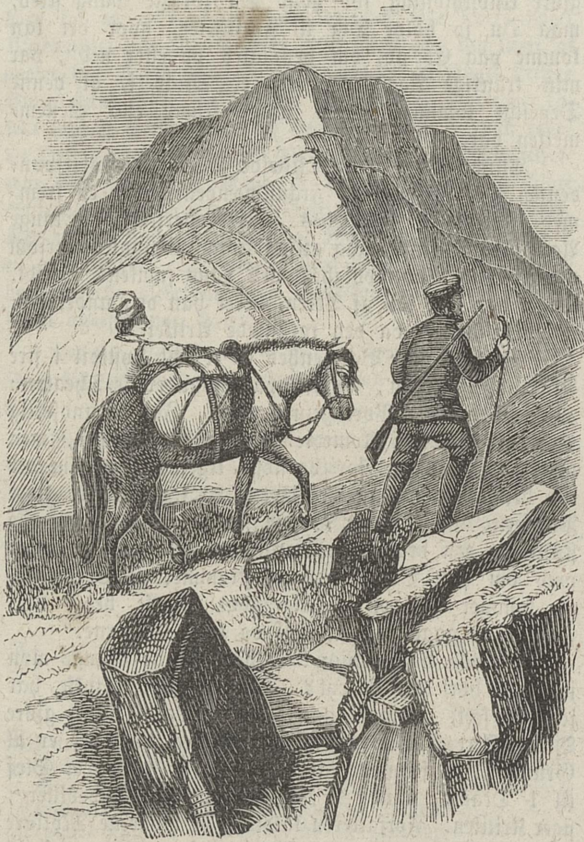
Wyndhams Reise i Norge.

Efterat der i nogen Tid havde hersket en reen Mani blandt de Engelskmænd, der reiste i Norge, for at udgive Bøger derom, har der i de Par sidste Aar ligesom indtraadt nogen Standsning i det Slags literære Produktion. For norske Læsere kan dette i en vis Forstand være temmelig ligegyldigt, da alt det faktisk Rigtige, der findes i hine Tourist-Bøger, med størrre Lethed og Paalidelighed vil kunne hentes fra andre Kilder, og deres Betydning i Almindelighed er da mest den, at vække Interessen for vort Land hos Forfatternes Landsmænd og vise os, hvorledes vore Forholde have gestaltet sig for den fremmede Jagttagers Øine. Imidlertid have enkelte af hiint Slags Værker ogsaa selvstændig Betydning, navnligen ved at udvide Kjendskabet til Landets Orograph og Alpeverden med dens Plante- og Dyreliv. Tidligere have bl. fl. Forbes og Forester leveret dygtige Arbeider i den Retning. Nylig har ogsaa en Francis M. Wyndham skrevet en Bog, som maa kaldes et ganske respektabelt Arbeide. Den fører Titelen: Wild Life on the Fjelds of Norway. (London 1861, hos Longman. 273 S. 8vo). Som Massen af de engelske Tourister er Forfatteren en ivrig Jæger. Hans Bog dvæler da ogsaa især — hvad man allerede kan slutte af dens Titel, ved Jagtlivet og for at andre Jagtvenner skulle kunne nyde godt af hans Erfaringer, har han ikke alene leveret et Kart over Norge, hvorpaa hans egen Reiseroute er optrukket, men ogsaa et koloreret Specialkart over Gjendin-Vandet med nærmeste Omegn. Men forøvrigt indeholder Bogen Meget, som vil interessere Læsere i Almindelighed, navnligen Skildringerne fra de gudbrandsdalske Fjelde, der ere baade klare og anskuelige, og hvoraf vi derfor senere skulle give en Oversættelse. Bogen er ledsaget af flere Prospekter i Farvetryk, foruden Billedet paa Titelbladet, som vi her have gjengivet, der fremstiller Forfatterens Fjeldreiser, og fører Underskriften: Off to the Fjelds.

Beskrivelse over Romsdals Amt ved G. Thesen.

II.

Der er megen Sandsynlighed for, at det just var omtrent paa denne Tid eller omkring Aar 1600, at der inden Distriktet begyndte at danne sig de første Spirer til de nuværende Kjøbstæder. Lille Fosen og Molde fik vistnok Kjøbstadsrettighed først i 1742 og Aalesund i 1848, men det er oplyst, at de to førstnævnte Steder havde et Folketal, den første af omtrent 200 og den sidste af omtrent 500 Mennesker, samt at der i Borgunds Præstegjeld, rimeligviis i og omkring

Tilfjelds i Norge.

Borgensund, hvoraf Aalesund senere udviklede sig, var ikke mindre end 127 Strandsiddere og Huusmænd, alt allerede i 1665, ligesom det ogsaa af Bestemmelserne om den i 1691 udskrevne Fortifikationsskat og andre samtidige Dokumenter fremgaar, at der allerede da var et til hvert af disse Steder svarende Toldsted. Det er derfor rimeligt, at Trælasthandelen har fremkaldt disse bymæssige Ansamlinger af Mennesker, der da de engang vare kaldte til Live, maatte danne et bekvemt Omsætnings- og Affsætningssted ogsaa for andre Varer. Saadanne havde man tidligere ikke havt inden Distriktet. Vistnok omtaler Retterboden af 1384 (der af Thesen er gjengivet i en ved Læse- og Afskriverfeil saa forvandsket Skikkelse, at den angivne Oversætter ikke kan vedkjende sig den) Veø og Borgund som Kjøbstæder, men denne beviser neppe mere, end at man dengang, den gaves, i det Høieste har næret Ønske paa disse Steder at fremkalde Byer, nærmest maaskee forat forhindre Hanseaterne i at udbrede sig videre over Kysten. Begge Steder vare fra gammel Tid af mærkelige og søgte Pladse, hvor Hovedkirkerne og Hospitier laa og hvor Thing afholdtes. Det var derfor ogsaa Steder, hvor mange Forretninger afgjordes, hvor muligens Kongens eller Lensherrens Ombudsmand havde Bopæl, og Folk, der havde meget med Almuen at bestille, byggede sig derfor der Huse til Benyttelse under deres temporære Ophold der. Paa Veø nævnes saaledes i det 14de Aarhundrede, foruden Kongsgaarden ogsaa Blyfatgaard og Bervar- eller Bjorvargaard og i Borgund Marteinsgaard og Aslaksgaard. At der paa disse Steder har fundet nogen væsentlig, regelmæssig eller stadig Omsætning Sted, er derimod lidet rimeligt. De vare vistnok ikke mere Kjøbstæder, end de Fiskevær og Sildevær, som Bjarkøretten i Almindelighed omhandler som liggende under dens Jurisdiktion. Der er intet andet Spor til, at det Modsatte skulde have været Tilfældet, end nysnævnte Retterbod og naar hermed sammenholdes, at Romsdalen og Sødmøre i gammel Tid havde sit eget Kjøbstevne i Bergen, at Trælasthandelen var det eneste Berøringspunkt med Udlandet, og at den væsentlige Omsætning, der fandt Sted med Oplandet, foregik paa andre Steder, tør det nok med Sikkerhed antages, at nævnte Steder aldrig have havt nogen Betydning som Kjøbstæder og at de faa Huse, som af ovenfor udviklede Grunde der fandtes, ved Idtrædelsen af forandrede Forholde lidt efter lidt kunne være borttagne og Stedernes Betydning i enhver Henseende for Distrikterne forsvundet uden nogen voldsom Tilintetgjørelse, som den Thesen for Veø's Vedkommende antager. Handelen med Oplandene foregik som sagt paa andre Steder, nemlig ved Fjordbundene. Markedet i Romsdalen og Alfarveien derfra over til Lesje er vistnok ældgammel, og forsaavidt angaar Lom- og Vaageværingerne, da har man sikker Underretning om, at disse allerede omkring Aar 1400 fordeelte Arbeidet paa Fjeldveiene fra Lom til Bunden af de søndmørske Fjorde, hvor Omsætningen vistnok foregik, mellem sig indbyrdes. Det tør vel saaledes med temmelig megen Sikkerhed antages, at det var i det 17de Aarhundrede at Skovdriften ophørte og at Omsætnings- og Affætningssteder inden Distriktet opstode, og at der i disse Omstændigheder laa en mægtig Spore til Udvikling af Fiskerierne falder af sig selv. Naar vi nu fremdeles vide, at det var i Løbet af dette Aarhundrede, at Torskerognen blev en Handelsartikel (1658), at Storegfiskeriet blev opdaget (1650) og at Torskegarn kom i Brug (1685), tør det vel ikke være tvivlsomt, at det var i det nævnte Tidsrum, at Fiskerierne gik over til en af Distriktets væsentligste Næringsveie. Efter den Mening som af Strøm i hans Søndmøres Beskrivelse udtales, begyndte man ogsaa omtrent paa samme Tid at drive Jordbruget med større Flid. Maaskee er dette nærmest at henføre til den Mellemtid, i hvilken Skovdriften var ophørt og Fiskerierne endnu ikke almindeligen vare benyttede. Ingen af disse Næringsveie ere nemlig i et Distrikt med liden og spredt Befolkning videre gunstig for en Forbedring i Jordbruget, og det ligger derfor nær at henlægge denne til den ovennævnte Mellemtid. Dette er imidlertid kun en Formodning. Hvad her egentligen skal fastholdes, er at der i den sidste Halvdeel af det 17de Aarhundrede fandt Sted et Omslag i Distriktets Næringsveie, idet Skovdriften ophørte og Fiskerierne samt Agerbruget udviklede sig ved Siden af Fædriften. Denne Forandring falder i Tid omtrentligen sammen med den Forandring i Almuens Levemaade, som jeg ovenfor har omtalt, og man kan derfor ikke andet, end sætte disse to Omstændigheder i Forbindelse med hinanden. Nærmere at udrede Grundene til en saadan Forbindelse er naturligviis ikke let. Rimeligt er det dog, at den større Omsætning og Kommunikation der som en Følge af Fiskeriernes Opkomst fandt Sted, har hævet Prisen paa Fedevarer paa samme Tid, som den aabnede lettere Adgang til fremmedt Korn, samt at den efter Datidens Forholde temmelig hurtige Forøgelse af Folkemængden, især i Ødistrikterne, hvor Tilgangen af Fedevarer var mindst, der fandt Sted mellem Midten af det 17de og Midten af det 18de Aarhundrede, hvorom mere siden, herpaa har havt en ikke ringe Indflydelse. Disse Omstændigheder, der have gjort sig gjældende ligetil Nutiden, have i al Fald udøvet Indflydelse paa, at den omtalte Levemaade har holdt sig ligetil nu. En Forandring heri vil visseligen medføre gavnlige Følger, men den kan ikke ventes at ville gaae hurtigt for sig. Spor til at den vil indtræde findes, men da den medfører en Omvæltning i gjennem Slægter tilvante Forholde, maa det gaae seent, allerhelst da den nødvendigviis, som enhver anden Revolution, udfordrer Opofrelser for Øieblikket.

Sunelvens Beskrivelse henleder fremdeles Opmærksomheden paa Fjordbygdernes stærke Benyttelse af Slaatteland til Fjelds. Medens disse Bygder have udstrakte og rige Havnegange at raade over om Sommereren og som en Følge deraf uden Vanskelighed kunne sommerfodre en heel Deel Kreaturer, er deres Vinterfurage af liden Mængde, deels paa Grund af mindre hensigtsmæssig Dyrkning, men i Særdeleshed fordi det dyrkbare Terræn paa Hjemmarken er af forholdsviis ringe Udstrækning. For at bøde herpaa, samles en Mængde Foder i Fjeldene. Men at skaffe sig dette medfører som oftest saameget Arbeide, at det erhvervede Høes Værdi ikke svarer dertil. Dette er for det Første af megen Vigtighed, forsaavidt som det er en nødvendig Følge heraf, at Besætningens Størrelse ikke danner det paalidelige Kjendemærke paa en Gaards Godhed her, som i andre Egne, og Undladelse af at

lægge tilstrækkelig Vægt herpaa har visselig ikke bidraget lidet til den høie Skatteskyld, som Jorden her maa bære. Dernæst er det vist, at en heel Deel Arbeidskraft i Aarets bedste Tid herved gaar tabt uden forholdsmæssigt Udbytte, ligesom det ofte ugelange Ophold til Fjelds af unge Mennesker i moralsk Henseende leder til stadelige Følger. Det havde været ønskeligt, om Forfatteren havde dvælet omstændeligen ved denne Sag. Hans Bog vil komme i mange Almuesmænds Hænder og en saadan Fremstilling turde have bidraget til at klargjøre Begreberne om Fjeldslaatten — Bedriftens Værd eller Ikke-Værd, paa samme Tid, som den anskueliggjorde et ikke uvigtigt Kapitel i Fjordealmuens Liv og Huusholdning.

St. Markuskirken i Venedig.

Venedig er Phantasiens Stad. „Himmel og Jord, Liv og Død, Smag og Smagløshed, Fortid og Nutid møde her hinanden paa den vidunderligste Maade. Saa Meget er udenfor al Regel, ja imod al Regel og dog igjen over al Regel i denne af Havet opstigende By." Og St. Markuskirken er ligesom en Inkarnation af alle disse Modsætninger, af al denne Regelløshed, af alt dette eventyrlige Bizarreri, paa samme Tid som den i en vis Forstand er et Kunstværk uden alle skjærende Dissonantser. Ligesom Venedig i Middelalderen var en Midlerske imellem Orienten og Occidenten i Handel og Vandel og derved erhvervede sine fabelagtige Rigdomme, saaledes er ogsaa St. Markuskirken etslags Midlerske mellem eller en Sammensmeltning af de forskjelligste Kunstformer: Byzantinskt, Antikt, Modernt, Gothiskt og Arabiskt. Hvem Bygmesteren har været, veed man ikke, men denne ukjendte Kunstner maa have været en af de mest geniale og phantasirige Architekter, som Verden har eiet. Hellerikke kjender man Tiden, hvori dette Kjæmpeværk blev opført; men det skal være paabegyndt for omtrent 900 Aar siden, og Arbeidet blev fortsat igjennem Aarhundreder. Efterhaanden som Venedig tiltog i Rigdom, fremstod denne brogede og uendelige Mangfoldighed af eiendommelige Kunstværker, der pryde Kirkens Ydre og Indre, og som i Forening med selve Bygværkets Originalitet og de mægtige Omgivelser paa St. Markuspladsen frembringer et Indtryk, som vistnok ingen anden Dom. Den kan vel hverken i grandiose Former maale sig med St. Peterskirken i Rom og hellerikke i imponerende Alvor med Mailands Dom, men i andre Henseender staar den igjen uovertruffen. Markuskirken erindrer meget om Sophiekirken i Konstantinopel, men Kunstkjendere erklære den dog for et fuldt ud originalt Værk fra dens Architekts Side. Det hele Bygværk med de forgyldte Hvælvinger og Kupler, og den berømte gyldne, med kostbare Stene besatte Kugle, der er forfærdiget i Konstantinopel i det 10de Aarhundrede, de malede Vinduer, det mosaikbannede Gulv af Jaspis og Porphyr og de femhundrede Søiler af hvidt, sort og stribet Marmor, Bronze, Alabaster, Verde antico og Serpentin og overalt denne Overlæsselse af Billedhuggerarbeider og Malerier af de forskjelligste Tidsaldre: med alt dette kan den ansees for Verdens rigeste Kirke, som et sandt Kunstgalleri, et Middelalderens Pantheon, et christeligt Alhambra.

St. Markuskirken i Venedig.

Literatur.

Lyriske Digte og Romancer af C. Hauch. Kbhvn. 1861, Reitzels Forlag. 267 S. 8vo. Priis 1 Spd. 12 ß. Blandt de mange og forskjelligartede Skjønliteraturens Frembringelser, som i Danmarks Hovedstad til dette Julemarked have seet Lyset, indtager ovennævnte Digtsamling en høi, om ikke den første Rang. Ikke blot fordi den stemples af et af Literaturens største og længst bekjendte Digternavne, men tillige fordi dens Indhold har en poetisk Fylde og Friskhed, som vistnok paa Grund af Forfatterens høie Alder (han er nu over 70 Aar) dobbelt maa overraske og glæde enhver Ven af sand Digtekunst. Det lader til, at Naturens sædvanlige Orden er omvendt for Hauchs poetiske Udvikling. Han begyndte med store Tragedier og Dramaer, gik siden over til Romaner og mindre Skuespil, og først i den senere Periode af sin Digtervirksomhed har han udgivet lyriske Digtsamlinger. Denne Frembringelsens Anachronisme er dog kun tilsyneladende. Det lyriske Element er mægtigt og vedvarende gjennem hele denne Forfatters Udvikling, selv i hans dramatiske og episke Værker fremblomstrer det paa hver Side, og i hans Romaner ere de hyppigt indstrøede Sange næsten alle Udtryk af den dybeste Lyrik. At han ikke i sin Ungdom kom til at optræde først som Lyriker har maaskee sin Grund deri, at hans Ungdomstid mest anvendtes til Poesien fremmede Studier (naturhistoriske) og at han først i sin modnere Alder fik, som han selv udtrykker sig, „licentia poetica", eller Tilladelse til at digte, og da drev hans stærke og mandige Natur ham til Behandlingen af større, mere omfattende Stoffer, end de blotte lyriske Udgydelser. Men den lyriske Evne var der dog i fuldt Maal, om end latent, og den bar paa sin rige Sangbund tildeels hele hans dramatiske og episke Bygværk. Først i den senere Alder, da hans ofte titaniske Kamp med Stoffet var kommet noget til Seirens Klarhed, gav han sin lyriske Aare Tid og Ro til umiddelbart at flyde. Saaledes kom det, at han nu tilsyneladende ender med det, hvormed andre Digtere pleie at begynde. Mærkværdigheden ligger altsaa ikke deri, at den gamle Hauch nu udgiver lyriske Digte, thi han har egentlig altid været Lyriker, men deri, at denne Lyrik hos Oldingen har vedligeholdt sig saa frisk og sund, ja at den med Aarene synes kun at vinde i Fylde og Skjønhed, saavel hvad Indhold, som hvad Form angaar. — Den foreliggende Digtsamling er herpaa et slaaende Exempel. Den aabnes med en Række „Blandede Digte" — alle fra Digterens seneste Periode — hvoriblandt findes lyriske Perler af første Rang. Vi gjøre saaledes kun opmærksom paa „Frederiksborg", „Hellebæk", „Vaaren", „Høsten", „Trøst i Modgang", „Afsked fra Verden", „Søvnen og Døden", o. a. fl. Ingen vil kunne læse disse og lignende Digte i Bogen uden at føle sig mildt bevæget og kraftigt hævet paa engang, ved den Reenhed og Dybde i Natur og Livsanskuelsen, den Skjønhed og Fylde i Formen, som gaar gjennem dem alle. Hauchs Lyrik styrker til Tro paa Poesiens, det Skjønnes og Godes Magt, selv over vor materialistiske Tid. Hans Digte ere sandt religiøse, uden derfor at være sygeligt sværmende. Hvad der for os Norske giver flere af disse Digte en særlig Interesse, er det livlige Indtryk, de endnu bevare af Forfatterens Barndomsophold i Norge. Som bekjendt ophold han sig til sit 12te Aar hos Præsten Hertzberg i Hardanger. Det er ligesom den storartede og høie Fjeldnatur, som der omgav hans første Aar, endnu stedse speiler sig i Digterens dybe Indres stille Sø. Ingen dansk Digter forstaar at skildre norsk Natur saaledes som

Hauch. Man læse f. Ex. „En Erindring“ — „Malstrømmen“ — „Olaf den Helliges Syn“. — Som Prøver paa de reent lyriske Digte hidsættes „Hellebæk“, og „Afsked fra Verden“:

Hellebæk.

Sangrige Danmark, Du Moder til Helte,
Smilende mildt under Bølgernes Dands,
Aldrig jeg skued Dit søgrønne Bælte,
Smykket med Perler, i skjønnere Glands.

Alt hvad er spredt for den Vandrendes Øie
Rundt i vort Land, der har samlet sig her,
Kornrige Dale med grønklædte Høie,
Indsø med Hav og de deiligste Træer;

Duftende Kløver bag dæmrende Skove,
Mægtige Bøge, der speiles i Vand,
Roser, der blusse ved rullende Vove,
Rislende Bække, der lege ved Strand.

Snekker, der Vei gjennem Dybet sig baner,
Færdes paa Søen i tusinde Tal,
Glide paa Bølge, liig sneehvide Svaner,
Himlen sig speiler i Vandets Krystal.

Stormen dog vexler med solklare Dage,
Kattegat bruser mod Sveriges Strand,
Kullen det kaster mod Danmark tilbage,
Deiligt at see er det stormende Vand.

Uveiret svinder, og Maanen sig hæver,
Klar som en Aand, der opstiger af Muld,
Lysende Drømme paa Bølgerne svæver,
Vandet sig blander med Straaler af Guld.

Alferne Vei over Lysbroen finder,
Lege med Maanstin, med Luft og med Hav,
Kronborg jeg seer med de glimtende Tinder
Kneisende stolt over Seklernes Grav.

Langsomt nedstiger den dalende Maane,
Solen forjager den flygtige Sky,
Nærmere skuer jeg Sverrig og Skaane,
Venskab fornyes, naar Taagerne flye.

Deilige Strand, med vor Oldtid fortrolig,
Fremtidens Syner dog ligge dig nær;
Kunde jeg vælge paa Jord mig en Bolig,
Vissselig troer jeg, jeg valgte den her.

Afsked fra Verden.

Det er paa Tiden, bort jeg vandre maa,
Den blege Død har lammet mine Kræfter,
Det dunkle Eventyr jeg skal bestaae,
Som Sjælen frygter og dog længes efter.

Hvad meest jeg elsked, fandt i Graven Skjul,
Og ingen Ungdomsven jeg har tilbage,
Jeg stod i Verden som en fremmed Fugl,
Hvis Sang kun var et Suk fra svundne Dage.

Hvad jeg har virket, har jeg fast forglemt.
Det spredtes rundt som Løv for kolde Vinde,
Kun Eet jeg veed, det har mit Hjerte gjemt,
Min Barndoms Tro, den gik mig ei af Minde.

Og jeg har forsket rundt i mangen Bog,
Og jeg har siddet ved de Vises Side,
Trods deres Ord dog blev jeg lige klog,
Paa det, som allerhelst jeg vilde vide.

Thi Jordens Kløgt ei give kan Besked,
Om hvad der skimtes gjennem Gravens Rifter,
Og hvad enfoldig Fromhed her ei veed,
Det sees ei heller i de Vises Skrifter.

Dog var der Een, hvis Øie ej længer saae,
Hvis Ord skal staae, naar Jordens Kløgt forsvinder,
„Hvo ikke bli'r som en af disse Smaa,“
Saa talte han, „ei Himlens Veie finder.“

Du Frelsens Aand, forlad da Du mig ei!
Og tag den Kundskab bort, der mig forvilder!
Udslet min Synd og led Du mig paa Vei,
Igjennem Dødens Nat til Livets Kilder!

Den sidste Halvpart af Bogen indtages af et større lyrisk-episk Digt, „Valdemar Atterdag“, der i 29, tildeels i forskjelligt Versemaal holdte Romancer behandler denne Konges bekjendte Kjærligheds-Historie med Tovelille, og Dronning Helvigs Hevn. Denne Digtcyklus er et stærkt gjennemført og rigt udstyret Billede af den danske Middelalder fra Kjæmpevise-tiden, den kan snarest sammenlignes med Christian Winthers „Hjortens Flugt“, men har større Dybde og mere sædelig Reenhed end dette, uden dog derfor at savne Fremstillingens plastiske Fylde og rige Billedforziring. Flere af Romancerne i „Valdemar Atterdag“ ere af stor lyrisk-malerisk Kraft og Skjønhed, f. Ex. „Valdemars Fest“ — „Skriftemaalet“ — „Luftbilledet“ — „Kampen i Skoven“ — og tilsidst „Den vilde Jagt“, — hvilket storartede Stykke det vil være af Interesse at sammenligne med Welhavens „Asgaardsreien“. — Vi kunne saaledes med Tryghed anbefale denne sjeldne Digtsamling, — den er i sit Hjem modtaget med stort Bifald — ogsaa til Julelæsning her. A. M.

— **Fortællinger af Klaus Groth**, oversatte fra det Plattydske ved Dr. philos. C. Rosenberg. Kbhvn. (Wøldikes Forlag. 235 S. 8. Priis 83 ß). Vi have i Anmeldelser seet disse Digtninger betegnede som „Landsbyhistorier“, og denne Benævnelse kan have sin Berettigelse forsaavidt de handlende Personer for største Delen bestaar af Landsbyfolk og Skuepladsen for det meste er henlagt til en Landsby eller en eenligt liggende Bondegaard i det af Naturen saa eiendommeligt udstyrede Ditmarsken. Vildledende er imidlertid Kategorien forsaavidt som den leder Tanken hen paa Auerbach og betegner Klaus Groth som en Efterfølger af denne. Intet er nemlig feilagtigere; vi har her for os en Forfatter ligesaa oprindelig og eiendommelig, som den Nationalitet og den Natur han skildrer. Her er endvidere Intet af den auerbachske udenforstaaende Fornemhed; Klaus Groth digter om sine egne, han staar midt iblandt dem som deres Lige og man faar af hans Bog næsten det samme Indtryk, som af vore Folkeviser, at disse Fortællinger har gjort sig selv. De ere mere Sjælemalerier, mere Skildringer af Svingningerne i det menneskelige Indre end episke Beretninger om den eller den Tildragelse. En eiendommelig Styrke har Forfatteren i at male saaledes, som om det ikke var noget allerede Passeret, der fortælles op igjen, men som om Begivenheden gaar for sig alt som Læseren skrider frem Blad for Blad. Mesterlig er ogsaa den plastiske Evne, hvormed han lokaliserer os i Naturomgivelserne og stiller os sine charakteristiske Personer for Øie. Oversættelsen er Værket værdig, Noget som man forresten allerede af Oversætterens Navn var berettiget til at vente. Han forstaar med Smag at bruge Ord og Sprogvendinger, som Dagligtalen har autoriseret, om end den strenge Grammatiker kunde føle sig opfordret til at fremkomme med Indvendinger. Men netop disse tilsyneladende Ukorrektheder er et fint Træk, som hellerikke undlader at gjøre den tilsigtede Virkning, nemlig Indtrykket af at man har en Original for sig, en Illusion, der for den dannede Læser er saa meget mere fængslende, naar man er vidende om, at den er frembragt ved kunstneriske Midler. Vi kan saaledes ikke andet end paa det varmeste anbefale Bogen til enhver Familiekreds, hvem det er om at gjøre at besidde et Værk, hvoraf atter og atter kan hentes det forfriskende og belivende Udbytte, som kun den sande Digtning er istand til at yde. X.

— Paa H. J. Jensens Forlag er idag udkommet **Skizzer fra London** af Israel Dehn. 146 S. 8vo. Priis 48 ß. Da alle disse Skizzer have staaet i dette Blad med Undtagelse af en eneste, en liden stærkt erotisk Fortælling med Overskriften „Den Ubekjendte“, vil det være ligesaa overflødigt som upassende for os at udtale nogen Dom over Bogen.

— I Kommission hos Steensballe er udkommet 1ste Deel af **Høit og Lavt**, Novelle af samme Forfatter. 176 S. 8. Pris 60 ß.

— Hos Feilberg & Landmark er udkommet et $20\frac{1}{2}$ T. bredt og $13\frac{1}{2}$ T. høit **Prospekt af Christiania**, tegnet af J. Kirchner med Forgrund af Maler Eckersberg, og lithographeret i Tegnér & Kittendorffs Institut i Kjøbenhavn. (Priis for Subskribenter 1 Spd., for andre Kjøbere 1 Spd. 24 ß). Dette Prospekt, hvorpaa der er anvendt en beundringsværdig detaillerende Flid, giver baade et anskueligt Totalbillede af Byen og lader dens enkelte Dele og Gjenstande træde usædvanlig tydeligt frem, idet Tegneren har valgt et Standpunkt, hvorfra en heldig malerisk Gruppering var mulig og Gjenstandene kunde sees i halvt Fugleperspektiv. I Forgrunden har man et landligt Parti af Oslo hiinsides Bjørvigen, tilvenstre Fæstningen med Oscarshall i Baggrunden, og tilhøire et langt Strøg opover fra Akers Kirke med dets spredte Landsteder. Dette Prospekt giver saavel herved, som ved dets betydelige Størrelse, et fuldstændigere og bedre Begreb om Byen, end nogen af de andre Lithographier, der haves, og som næsten alle ere i en ganske liden Maalestok; og fra Lithographens Side er det smukt og omhyggeligt udført.

— Paa B. M. Bentzens Forlag er udkommet **Studenten og Børnene paa Hof**. Efter Nathaniel Hawthorne, oversat af Falck Ytter. 134 S. 16. Priis 40 ß. Nogle tiltalende Optrin af den græske Mythologi ere her indfattede i en Nutidens Ramme af kjendte Situationer og fortalte med Liv og Kvikhed. Bogen er baade underholdende og belærende, og vil ogsaa, skjønt nærmest en Børnebog, læses af Voxne med megen Fornøielse.

— Foruden de allerede tidligere omtalte danske Digtsamlinger, er endnu udkommet: **Samlede Digte** af C. Ploug, Miniaturudgave (1 Spd. 45 ß.), hvis nye Indhold ogsaa findes trykt i et særskilt Hefte, der slutter sig til Forfatterens tvende tidligere Samlinger (Paul Rytters Viser og Vers), samt et Bind **Digte** af Valdemar Thisted (Emanuel St. Hermidad) Priis 66 ß.

— Fremdeles er udkommet **Den sorte Ravn**, et Digt af Joh. Fedder, udg. af Fr. Barfod. (Gyldendalske Boghdl. Priis 55 ß).

— **Korsfarerne og Korstogene**, historiske Skildringer af Kampen for det hellige Land. (237 S. Philipsens Forlag). Skriftet er bearbeidet fornemlig efter Michaud, men ogsaa et Par andre fremmede Forfattere ere benyttede, og hvad angaar de skandinaviske Korsfarere, har Vedel-Simonsen tjent som Kilde. Stof og Fremstilling gjøre Skriftet til en ligesaa lærerig som behagelig Lekture især for den modnere Ungdom. Og ved det elegante Udstyr og de mange smukke Lithographier er Bogen dobbelt skikket til Præsent.

Stile- og Logik-Prøver fra Provindsen.

II.

Patriotisk Lyrik fra Christianssund. „Den hersteds opførte Fængselsbygning feirer idag sin Mønsaasfest. Det er en imposant Bygning, der i Soliditet og arkitektonisk Fuldkommenhed er den eneste i sit Slags her paa Stedet, og gjør Bygmesteren, Hr. Murer Berg, al Ære. Ønskeligt var det og om den paa samme Tid maatte skaffe ham den Løn, han, for den Dygtighed, hvormed han har trodset alle saavel forudseede som ei forudseede Hindringer, virkelig fortjener. Naar et saa storartet Arbeide er saavidt fuldført, er vi fuldkommen enige i at saavel Bygmesteren som Arbeiderne ved en saakaldt Mønsaasfest, uden Hensyn til Bygningens Bestemmelse, fryder sig over at det er blevet bragt saavidt — men at ved denne Anledning tvinge det ærværdige norske Flag op paa Toppen af en paa Fængslets Tinding opreist Stang, som om ogsaa Flaget skulde fryde sig over det reiste Fængsel, seer for en Fædrelandsk- og Frihedssindet himmelraabende ud. At dette, vort stolteste og vor Frihed helligede Symbol, der ved sit glade Vingeslag bærer Vidnesbyrd paa alle Have til Klodens fjerneste Grændser, om at der i det fjerne Norge er et Hjem for Friheden, skal tvinges op paa Tindingen af Fængslet, hvorfra det grædende maa skue ned paa de Celler, der graadige opspærre sit Gab efter de til Frihed fødte norske Sønner, over hvilke det til Ære var bestent at vaie, synes langtfra at være i sin Orden.“ (Chr.sands Adresse).

Hvad Brændeviinsdjævelen ifølge on dit beskyldes for. I Throndhj. Adr. berettes fra Røraas. „Atter har Brændevinet krævet et Offer, idet en Mand i beskjænket Tilstand den 9de Novbr. begav sig herfra paa Veien til sit Hjem, en ½ Miil herfra beliggende Sætervold, hvorfra Familien med Kreaturerne endnu ikke havde flyttet; men han kom ikke frem. Et Par Dage derefter blev han funden ihjelfrossen, og dog var Kulden ingenlunde streng, saaledes som den senere blev. Det synes saaledes som Intet kan bevæge Drankeren til at forlade sin Drankerbane, eftersom det ene advarende Exempel efter det andet bliver overseet; det er nemlig ikke saa ret længe siden, at en Mand efter Sigende i beskjænket Tilstand lagde sig paa et Læs og, førend man kom i Huus med ham, befandtes ihjelfrossen, ligesom ogsaa, at en Mand, der rimeligviis i beskjænket Tilstand havde ladet Hesten fare afsted med Læsset, fandtes liggende paa Kanten af en ved Veien sig befindende liden Indsø med Læsset væltet; formeentlig har han under Bestræbelsen at faae al Ting i Orden igjen faldt overende i Vandet og druknet, uagtet Vandets Dybde paa det Sted ikke var større, end at det rækker op paa Læggen. Om den den 9de dennes ihjelfrosne Mand er at mærke det Modsigende i hans sædvanlige Færd, at han efter Sigende om Søndagene ikke befandtes i beskjænket Tilstand, men tilbragte Dagen med religiøs Læsning og Overværelse af Gudstjenesten. Saa raser ogsaa her oppe paa Fjeldet Brændeviins- eller Bayerøldjævelen; men naar skal denne blive forjaget fra vort Land?

„Kulden har allerede indfundet sig her igaar; forrige Søndag var den $23\frac{1}{2}$ Grad, ligesom ogsaa de foregaaende Dage. Føret er saa nogenlunde, uagtet Sneen endnu ikke er dyb; men efter Sigende skal Føret ikke strække sig langt nordover.“

Norge.

Christiania. Hs. Maj. Kongen afreiste fra Christiania den 18de Decbr. Kl. 9 om Morgenen. Under sit Ophold her bevilgede han af sin private Kasse et musikalsk Stipendium paa 200 Spd. til Cand. Henr. Meyer, og ved sin Afreise skjænkede han 200 Spd. som Julegave til de Fattige.

— Under 17de Decbr. er G. C. Sibbern (paany) udnævnt til Statsminister og forhenv. Statsraad Fr. Stang, Høiesteretsassessor H. G. C. Meldahl og Kommandør W. W. Haffner til Statsraader. Stang er befalet at indtage Forsædet i Regjeringen og indtil Videre at bestyre Revisionsdepartementet, Meldahl Justitsdepartementet og Haffner Marine- og Postdepartementet, uden tillige at overtage Marine-Kommandoen.

— Statsraad Birch-Reichenwald har indgivet Ansøgning om det ledige Zahlkassererembede.

— Toldinspektør N. L. Hansteen afgik ved Døden 11te Decbr., henved 80 Aar gammel.

— Under et Besøg i Vardal døde Kapitain-Lieutenant Adolf v. d. Recke den 9de Decbr., 74 Aar gammel.

— Paa Christiania Theater gaves i Thorsdags et nyt treakters Skuespil, „Piccolino“ af V. Sardou, hvilket ogsaa gjentages imorgen (Søndag).

— Ved den tilendebragte theologiske Examen har Edv. Munch Myhre faaet „Indstilling.“

— Hypothekbanken har kontraheret et nyt Laan paa 1 Million med DHrr. Suhr & Søn i Kjøbenhavn paa samme Betingelser som det ifjor afsluttede Laan $94\frac{1}{2}$ pCt. Netto.

— Sidste Løverdag holdtes Generalforsamling og foretoges Udlodning i Kunstforeningen. De forrige Direktører, Generalmajor Broch, Docent Munch, Fuldmægtig Tidemand, Byfoged Hansteen og Pastor Boyesen gjenvalgtes. I Aarets Løb var udbetalt for Malerier og Kunstsager 3351 Spd. 92 ß. og Foreningen tæller 42 Medlemmer flere end i foregaaende Aar.

— I Kjøbenhavn er udgaaet Indbydelse til at tegne Bidrag til Reisning af et Monument for H. C. Ørsted.

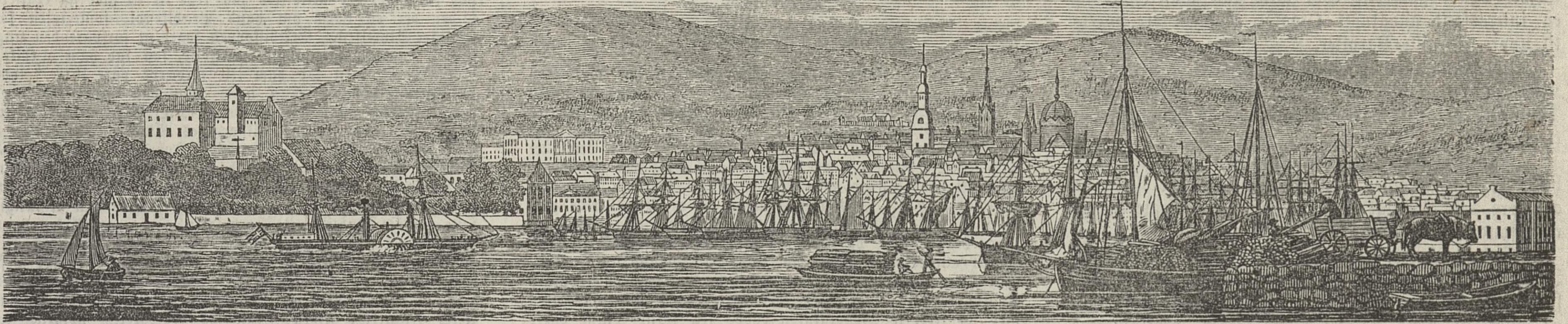
— Fra London beretter et Telegram, at Prinds Albert, Dronning Victorias Gemal, er død.

Rettelser.
I Stykket om Islandske Sætere i f. Nr., 9de Sp., 4de L. f. o. staar kort og tynd Rumpe: læs kort og trind, s. Sp. 16de L. f. n. staar 2,46 pCt.: læs 24,6 pCt.

Da „Illustreret Nyhedsblad“ fra Nytaar af vil udkomme paa Forlag af nye Eiere, anmodes herved Alle, der staae i Gjæld til Bladet saa vel for indeværende som tidligere Aargange, om at afgjøre denne uopholdelig til Undertegnede. — Den med Nyhedsbladets Udgivelse forbundne Nytaarsgave vil følge med et af Bladets første Nummere paa det nye Aar, og bliver da blot sendt de Abonnenter, der have indbetalt sin Kontingent.
Christiania, den 22de Decbr. 1861.
H. J. Jensen.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 52. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 29de December 1861. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 10. Aarg.

Indhold.

Korrespondance fra Paris.

(Til Illustreret Nyhedsblad).

(Slutning fra forr. Nr.)

Der danner sig i Paris et Selskab, der har nogen Lighed med Industri-Foreningen i Christiania, kun i videre Stiil; de trængende Fruentimmer, som blot kunne sye, skaffer man Syning, de Andre Beskjæftigelse for høiere Evner. „Halvhundrede Ansøgerinder til en Gouvernante-Post!“ siger Menneskevennen med dyb Medlidenhed. „Hvad bliver der af de 49?“

Selskabet, der danner sig ved frivillige Sammenskud, vil begynde med at give dem Understøttelse, som ikke kunne vente, og vil saa efterhaanden placere de Andre. Man behøver blot at læse Plakaterne paa Murene, for at begribe, hvilken Velgjerning et saadant Selskab vil være. Snart er det en Elev af Lißt, som har opfundet en ny Methode til at danne Pianister i et Kursus af 24 Timer, snart en Elev af Konservatoriet, der tilbyder sin Veiledning for en halv Frank Timen og saa videre. Er det bedre hjemme? Kunde gode Mennesker ikke tænke paa et lignende Selskab? Det er saa deiligt at udrette Lidt i Verden. —

Af den Forklaring, de fem frelste Mine-Arbeidere i Lille have afgivet i Hospitalet, hidsættes Følgende:

Therond 17 og Monton 25 Aar gammel, 5 Dages Fængsel.

„Efter forgjæves at have udtømt mine Kræfter paa at finde en Udgang“, forklarede den Sidste, sagde jeg fjerde Dags Aften til min Ven Therond:

„Taarer ere her unyttige, lader os bede.“

Næste Dag blev min Kammerat igjen betagen af stor Søvnighed. Jeg tog ham i mine Arme og sagde til ham, at han trygt kunde sove, jeg skulde holde mig vaagen. — Begge turde vi ikke sove, thi ellers vare vi rullede ned i Vandet. Saa syntes jeg, jeg hørte ham, og saa vækkede jeg Kameraten, og sagde: „Lader os bede“. Saa bankede vi af alle Kræfter, og snart svarede man os. Jeg var tørstig, men med Hungeren var det forbi, og min Madlyst er endnu ikke rigtig kommen igjen.“

Prevot, 30 Aar, 15 Dages Fængsel. „I de første Dage var det værst, for da var Kræfterne til at rase størst Jeg holdt Modet i mine Kammerater, og sagde til dem: „Gjør som jeg, spiis raaddent Træ, Rotterne æde det og dø ikke deraf. Hvad Vægt ligger der paa vort Liv? Kompagniet er rigt og sørger for Kone og Børn.“

Hours, 37 Aar, 15 Dages Fængsel. „I de første Dage var jeg saa sulten, at jeg fortærede min Lederkasket og mit Bælte, da jeg ikke kunde bekvemme mig til at tygge Træ. Jeg vilde ogsaa have spiist Støvlerne, havde de ikke været mig nødvendige til at øse Vand med fra Afgrunden, thi jeg led altid af en forsmædelig Tørst. Mine Hænder vare instinktmæssig altid i Bevægelse for at søge noget at spise. Den sidste Dag sov jeg, dersom denne halve Død kan kaldes at sove. Jeg havde dog endnu saamegen Magt, at jeg kunde bede, det er min sidste Erindring. Kameraterne bare mig afmægtig bort.“

Maurin, 37 Aar, 15 Dage. „Begyndelsen var den samme for os Alle. Mod Slutningen klædte jeg mig en Dag af for at dukke ned i Vandet og søge en Udgang. Da jeg kom nøgen tilbage, dækkede Kammeraterne mig til med Kul og lagde mig mellem sig for at varme mig. Jeg kunde trygt sove, sagde de, bleve vi frelste vidste jeg jo, at de ikke lod mig i Stikken. Og saa sov jeg ind, medens Kammeraterne sang en Psalme.“

Alle Fem komme efterhaanden til Kræfter, kun maa man være varsom med deres Kost. —

Et Brev fra Macao beretter, at Keiseren er død af — Chartreuse Likør, en Drik, som Civilisationen nylig har indført i hans Rige, hvor hidtil kun Opium havde anstillet sine uhyre Ødelæggelser. Likøren — om grøn eller guul vides ikke — blev bragt til Peking af en Marine-Læge, som overlod Mandarinen Pe-Sing en Kasse. Pe-Sing forærede Keiseren nogle Flasker, han smagte paa den, fandt den liflig og smagte igjen, indtil han fik en heftig Inflammation, som det himmelske Riges Æskulap'er søgte at kurere med — Besværgelser.

En Keiser, som regjerer over 100 Millioner Sjæle og over en Stat saa stor som Europa, og som dør af at drikke Likør! Saa havde det dog været bedre, at faae sig en Kugle i Brystet, medens han forsvarede sin Hovedstad, som saa feigt, saa latterligt blev forladt med alle dens Archiver og Skatte, der nu ere spredte over det Lands Hovedstad, der har produceret den kongemorderske grønne eller gule Drik. Den maa vel have været guul, det himmelske Riges Farve.

Den berømte Pianist Frantz Lißt, som i tyve Aar har opfyldt Europa med Larmen af sit Piano og sine Excentriciteter, skulde for et Par Maaneder siden i Rom ægte Prinds Wittensteins fraskilte Gemalinde, da der pludselig kom en Hindring for Forbindelsen, man veed ikke fra hvilken Kant; thi Paven har anerkjendt Skilsmissen, hvilket vel snarere vil sige, at han ikke anerkjendte det første Ægteskab, som var indviet af en protestantisk Præst. Prindsessen er nogle Aar ældre end Lißt og ikke rig, hvorimod hendes Datter, der har ægtet en Prinds af Hohenlohe, har en umaadelig Fædrenearv ivente. Lißt forlod efter Brudet hurtig Rom og gik til Tydskland.

Til en Koncert, han nylig havde anmeldt i Manheim, kom tolv Tilhørere.

„Mine Herrer“, sagde Pianisten, „hvad, om vi gik hen og spiste til Aften?“

„Antaget!“ raabte de Tolv.

Lißt førte sit Auditorium til Gasthaus zu Schwan, man passiarede og lo og spiste fortrinligt. Ved Midnat satte Virtuosen sig ved Pianoet og spillede sin Galop infernal, og da han først var i Gang, blev han ved ar spille den hele Nat, „som han endnu aldrig har spillet for Publikum“, siger Rygtet, der jo har for Skik altid at berette Sandhed.

Næste Dag averterede Lißt igjen Koncert og fik den hele By.

Nu hurtig lidt Dagsnyt i Telegraph-Stiil.

Varer til Spotpriis i hver Boutik. Enhver averterer, at han sælger under Indkjøbspriis. Charivari proponerer en af de Splendideste at afkjøbe den Blinde paa Pont-Neuf hans Plads, thi har han først fri Næring, behøver han ikke alene ingen Fordeel at tage paa sine Varer, men kan endogsaa tilstaae Kjøberen en liden Præmie.

Figaros Diktator er bleven rig og bygger sig en Villa, han kan derfor ogsaa holde sig fem Juniusser — jeg kan ikke finde Rede i dem, men de Andre sige, at der er fem. Nu skulde man tro, at den rige Mand vilde slaae sig til Ro, men nei, ligesom Saturn, der blot fik Børn for at æde dem, falder han snart over den ene snart over den anden af sine Juniusser. Tro blot ikke, det er af Beskedenhed. Figaro og Beskedenhed gik aldrig ind af samme Dør, det er for at gjøre Larm, for ikke at blive forglemt, hvilket er det, Pariseren af alt er mest bange for. Han er overhovedet bange for saa mange Ting, der synes os ufattelige, det eneste, han ikke er bange for, er at lade sig skyde.

L'avocat matrimonial er en meget beskjæftiget Mand. Du tror, det er en Mand, der fører Ægteskabs-Skismisse? Vilfarelse. Det er en Mand, der knytter Rosenlænken „istedetfor at løse den.“ Enhver ugift Mand, Enke eller Jomfru, der vil i Ægtestanden, har blot at melde sig.

A la memoire de Béranger er Navnet paa en ny Kro, hvor der spises Pølser. Man maa vel bide paa slig grov Madding, da her er saa Meget af den Sort. Da har en Hollænder dog gjort det bedre. Guld-Dæmonen (en puur forgyldt Mand) med Krone af Tobak, siddende paa en Throne af Ost, pranger udenfor hans Dør. Det skal være Hollands Vaaben.

Keiseren har foræret Keiserinden paa hendes Navnedag to Vaser af masivt Guld indkjøbte under China-Expeditionen. Blot Guldets Vægt har en Værdi af 100,000 Franks, men ved den rige Ornamentation af Ædelstene og i kunstnerisk Værd ere de uvurdeerlige. —

Advokaterne skulle give en Middag for at feire Berryer's Jubilæum i Lighed med den, Journalisterne gave i Hotel Louvre for den italienske Minister Ratazzi. Paa hvor mange Spørgsmaal har der ikke været spiist i Paris? Men ingen slet Spøg, hvor Italien er nævnt. „Hvergang Nogen lider i Verden, seer han sig omkring efter Frankrig“, blev der sagt ved hiin Fest.

Man finder Prisen, 40 Franks Personen, noget høi, men Advokaterne kunne dog ikke hædre deres Gjæst mindre end Journalisterne hiin Fremmede. Det bliver altsaa ved de 40 Franks. —

Den bekjendte Kunstner Camille Rogueplan var nylig tilstede ved en Auktion, hvor et af hans Malerier „Oldgranskeren“, som han selv havde ladet sig betale med 5000 Franks, blev solgt for 35,000 Fr. Da han forlod Auktionsstedet var han beruset, siger han selv. Kjøberne havde overbudt hinanden og i den halve Time, det varede, havde han drukket i lange Dag af Egenkjærligbedens berusende Drik. —

I Modens Verden gaar det til som i Babel, der tales alle Tungemaal, især Tyrkisk, Chinesisk og Persisk. I Operaen, der hidtil er det eneste Sted, hvor Moderne bæres tilskue, tror man ikke mere man er i Paris. Hvem er denne Peri? Hvem er hiin Odalisque? Alt glimter, Alt blinker, Alt lyner og ikke af Ædelstene alene, falsk Flitter taales, Alt er „puddret“ med Guld, Sølv eller Staal. Staal er meget yndet, ligesom under det første Keiserdømme. Modefarven er Orange, ogsaa kaldet Kulør Vesuv, Sol-

undergang, fra Guld til Purpur eller Sort med gylden Kant.

Det hed, at Keiserinden har dekreteret stor Simpelhed for Vinteren, men de nye Moder vise sandelig ingen Pønitents-Mine.

Det eneste smukke, jeg har seet, er et Diadem Maria Theresia: sorte Fløiels Blade, pudrede med Staal.

Smaae Piger have deres Fløiels Kjole netop som deres Mama.

To Farver bæres fremdeles; af et gammelt sort Skjørt og et gammelt rødt ditto kan man gjøre sig en interessant andalusisk Dragt. Nættene ere voxede til uhyre Chenille-Parykker.

Til Kroningen i Preussen affendtes herfra en Kjole garneret med 24 Dusin smaae Roser, roses Trianon (historisk). Ambassadricen af Frankrig bar et Forklæde af Diamanter.

Naturen skabte skjønne Kvinder, og den skabte hæslige, siger Mythen. Hvorledes løse det Problem at gjøre den Hæslige skjøn? Samfundet søgte længe men fandt det dog ud.

Det steg ned i Jordens Skjød og rev ud af dens Indvolde en Steen, som det valgte, fordi den var den sjeldneste, den haardeste og vanskeligste at bearbeide, og efter at have poleret denne Steen, proklamerede det den Diamant. Og det steg ned paa Havets Bund i Oceanets Skjød og bragte op en Taare, som de erklærede for ægte Perle.

Og saa gjorde de Kroner og Diademer af disse Diamanter og Perler, og sagde: „Diamanten har mere Glands end skjønne Øine, Perler ere bedre end hvide Tænder."

Og det oplevede, at Menneskene fandt de saaledes smykkede hæslige Kvinder skjønnere end dem, som blot eie Skjønheden. —

At „gloe" er Pariserens Hovedlidenskab. Der var forleden Dag næsten Opløb i en Gade, fordi et lystigt ungt Menneske faldt paa at ville see, hvormange Mennesker han kunde bringe sammen ved at blæse Sæbekugler ud af sit Vindu. Er det fordi de ere saa lette at amusere, at de ere saa vanskelige at regjere?

Og dog er det et elskværdigt Folk! Hvergang man kommer her igjen, tvinges man til at erkjende det. Der er noget Godt og Velvilligt ved den simple Franskmand. Spørg ham om Veien, og er du et eenligt Fruentimmer eller et Barn, vil han blive staaende længe for grundig at forklare Dig det, at du endelig ikke skal tage feil. De Fornemme ere ikke velvillige, ikke engang høflige uden mellem sig indbyrdes.

Jeg har læst etsteds for længe siden, jeg veed ikke hvor, at der for at bringe det franske Folk til Udaad, maa bruges ædle Ord.

Bartholomæusnatten sagdes:
Forsvar din Gud!
Under Skafotterne i 93:
Befrie dine Brødre!
Under alle Oprør:
Afryst Trældommen!

En Eneste havde Mod til at sige: Kjæmp for mig! og det franske Folk fulgte ham jublende. Han sagde:

Dø med Ære!

Og det adlød. Naar kommer En og befaler:

Lev med Ære!

P. S. Jeg havde allerede lukket Brevet, da jeg seer en Bog af vor Landsmandinde Madame Marie Gjertz L'enthousiasme, anmeldt i Le Monde i Udtryk, som jeg hurtig troede at burde gjøre Dit læsende Publikum opmærksom paa. Madame Gjertz hilses som en af dem „der er født paa Tankens Alper." Forfatterinden er gaaet over til Katholicismen og hendes Bog siges at være fremkaldt af en brændende Fædrelandskjærlighed og det Ønske at „evangelisere" et Land, der gjennem tre Aarhundreder er gjort goldt (sterilysé) af Protestantismen.

Min første Tanke var at oversætte og hjemsende Artiklen; men ved nøiere Gjennemlæsning finder jeg den skreven i en saa reen katholsk Aand, at den snarere vilde stemme den norske Læser ugunstig for Bogen; derhos er den ikke egentlig interessant og Forfatterinden har intet stort Navn. At Madame Gjertz er en Skribent, kan ikke drages i Tvivl, da der siges mig, at ogsaa den strænge ædle Kritiker Pontmartin omtaler Bogen med Agtelse. Dersom jeg af den lange Kritik, der gaar gjennem to Nummere af Le Monde, har opfattet Forfatterindens Tanke ret, vil denne gunstige Modtagelse i Frankrig kun være ringe Trøst for at hendes katholske Propaganda i Norge ikke vil vække Smiil, — thi man smiler ikke i Norge over ædle Kræfter, som spildes — men ingen Indgang kan faae, da man i Norge er bleven saa tryg i sin Tro, at ingen Jette kan rokke den. Man vil læse Bogen med Ærbødighed for Forfatterindens Begavelse og beklage, at den ikke kan virke i det Lands Tjeneste, hun synes at elske. Man kan kun virke paa een Maade for sit Fædreland og det er, ved ikke at forlade det.

Lacordaire.

(Fra vor Pariser-Korrespondent).

Lacordaire, den største geistlige Taler Frankrig har havt siden Bossuet, er død i en Alder af 60 Aar. Han var Sønnesøn af en Advokat og selv Advokat indtil han, trods sin Moders Bønner, forlod Magistraturen for Kirken, Skranken for Prædikestolen Jean Baptiste Lacordaire er født den 12te Mai 1802 i Nærheden af Dijon, hvor hans Fader var Læge. Efter at have bestaaet alle Prøver med Udmærkelse, blev han Advokat i 1823. Som ung Student havde han allerede øvet sig i at bruge Ordet i en halv politisk, halv literær Klub, de Unge havde stiftet, og det synes som om denne hans tidligste Debut allerede har tydet paa, hvad han engang skulde vorde som Taler. I otte Maaneder arbeidede han paa en Advokats Kontor og førte nogle Processer, men under uafbrudt Strid med sig selv, thi Advokaturen havde fra første Stund været hans dybeste Natur imod. Men nu var ogsaa Striden endt, han forstod, at hans Plads ikke var her, ingen Bønner af Andre havde Ret til at træde mellem ham og hans sande

Pater Lacordaire. (Efter Illustr. Zeitung).

Kald, og i 1824 indtraadte han i Seminariet St. Sulpice og blev ordineret til Præst i 1827. Julirevolutionen satte ham i Forbindelse med Lamennais, og tre Maaneder efter Barrikaderne udkom det første Nummer af L'Avenir med Devise: „Gud og Friheden." Det selsomme Program, hvori man søgte at forene de mest stridende Ideer, vakte overordentlig Opsigt ved den Genialitet, hvormed det var skrevet. Var dette umulig Politik, saa var det ophøiede Ideer. Den fremtidige Prædikant er nu Polemiker, men en Række Artikler over Presse-Frihed og Folke-Underviisning vækker Forargelse blandt Geistligheden og fremkalder den biskoppelige Torden over Bladet. For at forsvare dets Doktriner ansøger Lacordaire om igjen at indskrives som Advokat. Styrelsen svarede, at Advokatens Stilling var uforenelig med Præstens, og at hans Ansøgning ikke kunde tages tilfølge. Den ivrige Journalist omgik nu Vanskelighederne ved at tage Ansvarligheden for samtlige Artikler paa sig. I 1831 stævnedes Lacordaire og Lamennais for Assiseretten. Den unge Præst forsvarede L'Avenir med en saadan Veltalenhed, at begge Anklagede frikjendtes. Dette Udfald gav de to Stridsmænd nyt Mod. Penge strømmer til Bladets Kasse, og en Dag erklærer man, at man vil gjøre den Underviisnings-Frihed gjældende, som Chartet har lovet, og at man vil aabne en Skole. Et Snees Elever undervises nu af Lacordaire, Montalembert og de Coux; men de tyve Elever forurolige Universitetet, og det protesterer. En Politibetjent kommer og raaber: „I Lovens Navn befaler jeg de her forsamlede Unge at begive sig bort." Lacordaire vender sig til Børnene, og siger: „I Eders Forældres Navn, der have overdraget mig deres Myndighed, befaler jeg Eder at blive." De to stridende Befalinger gjentoges tre Gange. Børnene rørte sig ikke. Politibetjenten hentede Assistenter, og Salen blev gjort ryddig med Magt. Man satte Segl for Dørene og de tre Lærere indstævnedes for Domstolene. De tabte deres Sag, men havde dog den Tilfredsstillelse, hver at holde en djerv Tale mod Juli-Regjeringen og Koncordater. Men forargede „Avenir's Redaktører" de Styrende, saa vakte de en endnu dyrere Misbilligelse blandt Geistligheden. En Reise til Rom besluttedes for om muligt at vinde den hellige Fader. Reisen var forgjæves. Deres Doktriner og deres Blad fordømtes. Lacordaire bøier sig, Lammenais gjør Oprør, og Mester og Discipel skilles for aldrig mere at mødes. I den mørke Mesters Øine er Disciplen fra nu af en Forræder, en Renegat. De ere Begge døde uden at have gjenseet hinanden. Overladt til den eensomme Meditation, føler den unge Præst sig mere end nogensinde kaldet til Ordets Apostel. At paavirke Ungdommen synes ham især et skjønt Kald, og han aabner religiøse Foredrag i Stanilauskollegiets Kapel. Hvad enten nu den unge Prædikant har beholdt formeget af Journalisten, eller hans passionerede Tale i en altfor stærk Grad vækker Exaltation hos de Unge, der altid ere saa rede til at lade sig exaltere, bliver der en Larm om hans Prædikestol, som igjen foruroliger Styrelsen. Erkebiskoppen søger at forsvare den unge Præst. „Skal han absolut prædike, saa lad ham prædike i Notre-Dame, men lad ham ikke fordærve vore Unge," lyder Ministerens Svar. Man tager ham paa Ordet, og Lacordaire prædiker nu i Notre-Dame. Hele Paris strømmer til, Kirken kan ikke rumme Tilhørernes Antal. Lacordaire er Dagens Løve, Alt hvad Frankrigs Hovedstad tæller af udmærkede Mænd slutter sig til ham. Hvad skyldte han denne Tilstrømning, hvori den religiøse Følelse fra først af kun havde ringe Deel? Ved hvilken Kunst forstod han at fængsle dette urolige Publikum? De moderne Ideer og Kirken havde længe ligget i en forbitret Strid, man forstod hinanden ikke, man talte ikke det samme Sprog Da man derfor for første Gang hørte Tidens Sprog i en Præsts Mund, da de store Ord: „Frihed, Lighed, Broderskab, Civilisation, National-Ære, Frankrigs Børn, Frankrigs Soldater," udtaltes fra Prædikestolen, var Forbauselsen umaadelig, og umaadelig var ogsaa Bevægelsen i det Paris, der var istand til at gjøre sig til Mahomedaner eller Mormon, dersom en Mormon eller en Tilhænger af Mahomed i begeistrede Ord forsvarede Principerne fra 89. Hans Personlighed bidrog mægtig til den Virkning han frembragte. Alle Samtidige mindes hans vibrerende Røst, hans inspirerede Mine. Det var en ny Prophet, paa hvis ædle Aasyn, Gud selv havde sat sit Mærke. Den unge Præst virkede især paa de Unge, fordi han havde alle Ungdommens Følelser, og Ungdommens Apostel er han forbleven til sin Død. Men midt i disse Triumpher følte han Trang til bestemtere begrændsede Pligter, og han gik atter til Rom for at studere Dominikaner-Ordenens Statuter, en Orden, der specielt har det Kald at prædike. Han traadte ind i Dominikaner-Klostret Minerva (et selsomt Navn for et katholsk Kloster, men der findes i Katholicismen flere Reminiscenser fra Hedenskabet end man tror). Efter tre Aars Noviciat aflagde han Løftet, og man gjensaa ham i Notre-Dame med Dominikanerens store Tonsur og hvide uldne Kittel. Dominikanerne existerede ikke mere i Frankrig, og Inkvisitionens Erindringer stemte Opinionen ugunstig for dem. Lacordaire var længe den Eneste i Landet, der bar Dragten, indtil en Adelsmand i Nancy testamenterede Ordenen sit Hotel for deri at indrette et Kloster; og det heder, at Lacordaire selv længe beboede den mørkeste og fugtigste Celle i dette Kloster. Ordenen besidder nu flere Klostre og Brødrenes Tal er 108. De prædikende Dominikanere tilhøre alle de høiere Samfundsklasser. Man tæller blandt dem fire fordums Øvrighedspersoner, mange Advokater, nogle Læger, et Snes Adelsmænd og et endnu større Antal betydelige Eiendomsbesiddere. Lacordaire blev Medlem af det franske Akademi efter Tocqueville. I 1853 prædikede han for sidste Gang i Paris. Alle Slags Rygter gik i Anledning af denne Prædiken. Der taltes om Forviisning. Hvad heri var sandt, vides ikke nøie; men at han mægtig har bidraget til at vække det religiøse Liv i Frankrigs Hovedstad, hvor det regnes for slet Tone at være Vantro og hvor Voltaire'ske Kryderier ere de, som smage mindst, er en Fortjeneste, som Ingen gjør den fromme Præst stridig. Lacordaire er død uden at efterlade een Fiende. Han var elsket af Præstestanden som Soldaten elsker sin Chef, naar denne er en Helt. 15 til 18,000 Mennesker vare komne til Begravelsen, der foregik fra Skolen i Sorène, hvor han til det Sidste havde virket med Ungdommens Kraft. Liigtalen holdtes over et latinsk Vers. „Ligesom Ørnen for at opmuntre sine Unger til at flyve selv flyver over dem, udstrakte han Vingerne og førte Sine op i Lysets Regioner." En skjøn Død har sat Kronen paa et skjønt Liv. Man kan leve stor og berømt paa mange Maader, døe skjønt kan man blot paa en Maade.

Beskrivelse over Romsdals Amt ved G. Thesen.

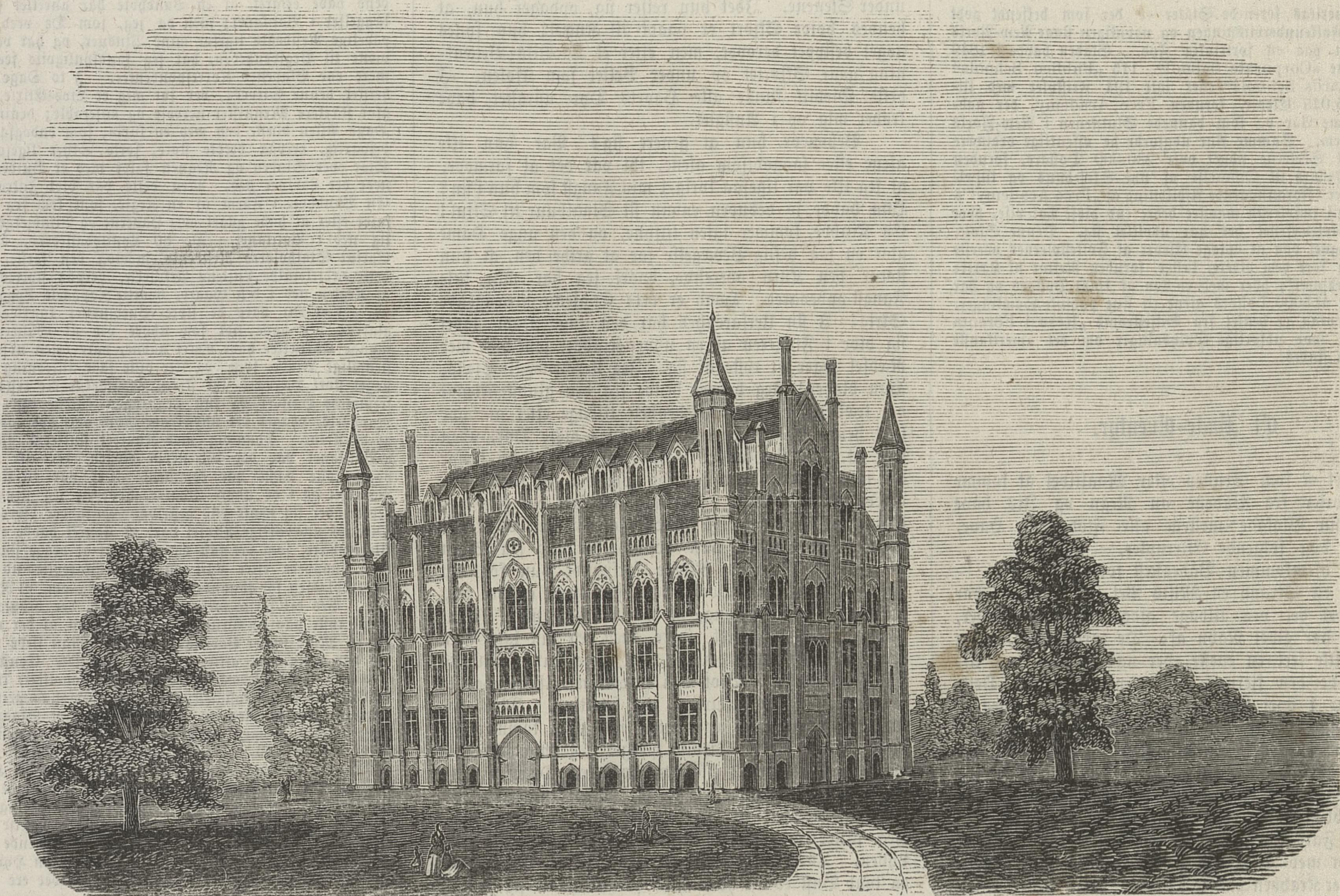
III.

(Sidste Artikel).

Af ikke ringe statistisk-ekonomisk Interesse er Udviklingen af Jordeierforholdene og Jordfordelingen. Da de Materialier, hvorover jeg med Hensyn til disse Punkter nærmest kan raade, angaae Amtets sydlige Deel, vil jeg indskrænke mine Bemærkninger til denne eller Søndmøres Fogderi, hvorved dog bemærkes, at ligesaavist som der i enkelte Retninger er megen Lighed mellem Amtets forskjellige Hoveddele, ligesaaviist er der i andre saa stor Forskjel, at hvad der gjælder en Hoveddeel ingenlunde maa opfattes som et i hele Amtet gjældende Forhold. Amtet har fra gamle Dage af været et Leilændingsland, men dette gjælder i høiest Grad om Søndmøres Fogderi. Her var vistnok i ældre Tider en saare

liden Deel af Jorden Selveiendom. Giftemændene havde her Kjernen af sine store Eiendomme; Kirkerne vare derhos, som den Eiendom, de endnu besidde, noksom beviser, ret godt doterede, og Erkestolen besad temmelig meget Gods her. Forholdet vedligeholdt sig saaledes temmeligen langt ned i Tiden. Henimod Midten af det 17de Aarhundrede finde vi saaledes foruden Giftegods, der da endnu ikke var splittet ad, og offentlige Stiftelsers Eiendom, Rosenkrants'erne i Besiddelse af et stort Leilændingsgods her. I 1699 udgjorde Selveiergodset knapt en Syvendedeel af Distriktets Skatteskyld, og heri var der efter Strøms Vidnesbyrd endnu da han skrev (1762) ikke foregaaet nogen synderlig Forandring. I 1825 er det steget til omtrent det Dobbelte heraf og i 1855 udgjør Selveiergodset ikke saa lidet over Halvparten af Matrikulskylden. Fremgangen har altsaa indtil 1825 været meget langsom, men er efter denne Tid, i Særdeleshed i de sidste Decennier, gaaet meget rask. I Amtets øvrige Dele har Forholdet været omtrent det samme, dette dog som før sagt saaledes, at en større Deel af Jordegodset her fra gammel Tid har været i Selveieres Hænder, og at nu den allerstørste Deel eies af Brugerne. Hvad dernæst Fordelingen af Jordegodset mellem Brugerne angaar, da har denne, forsaavidt Søndmøres Fogderi angaar neppe undergaaet nogen væsentlig reel Forandring i Løbet af flere Aarhundreder, Antallet af Gaardbrugere var efter de af Ascheshoug i Langes Tidsskrift i sin Tid meddeelte Oplysninger i 1664 i Alt 2830. I 1758 angiver Strøm Antallet til vel 3300 og dette var i 1825 ikke synderligen forandret; i 1855 finde vi det derimod steget til henimod 3800. Man har hos Strøm en Opgave af Decimenternes eller Tiendeydernes Antal i 1589, der af ham antages for ogsaa at angive Gaardbrugernes. Heri maa der imidlertid være en Feil, saasom hele Antallet da kun angives til omtrent 1750 og en Forøgelse af omtrent 29 pCt. i Løbet af 70 Aar ikke er sandsynlig. Nogen Forøgelse har i Løbet af dette Tidsrum vistnok fundet Sted; thi Fiskerierne begyndte, som forhen viist, just da at antage større Forhold, og som jeg nærmere vil paapege, staar Jordbrugenes Forflerelse i Forbindelse hermed, men Forøgelsen er for voldsom, til alene deraf at kunne forklares, og jeg sætter derfor hiin Opgave ud af Betragtning. Sammenligner man de øvrige Angivelser med hinanden, falder det strax i Øinene, at Forøgelsen har været størst, og at dernæst det allerseneste Tidsrum viser et temmeligt stort Sprang. Med Hensyn til dette Sidste maa det imidlertid bemærkes, at den nye Matrikulering ligger mellem 1825 og 1855 og at Forøgelsen derfor for en ikke ringe Deel grunder sig paa Skyldsætning af forhen uskyldsatte Jordlodder. Hovedforøgelsen falder under alle Omstændigheder sammen med det Opsving, som Fiskerierne i Slutningen af det 17de og Begyndelsen af det 18de Aarhundrede tog, og at den ligefrem er en Følge af den, falder klart i Øinene, naar det bemærkes, at den saagodtsom udelukkende falder paa de Præstegjeld, der ligge Skuepladsen for Torskefiskerierne nærmest. Medens nemlig Herø, Ulfsten, Borgund og Harhams Præstegjeld i Løbet af de to Hundrede Aar (1664—1850) have faaet en stor Forøgelse af skyldsatte Jordeiendomme, er Antallet i alle de andre Præstegjeld næsten nøiagtigt det samme nu som i 1664.

Men ogsaa den store Forøgelse i Antal, der i Præstegjeldene har fundet Sted, er af den Beskaffenhed, at Jordudstykning ikke kan siges at have fundet Sted. Paa Øerne har man nemlig i Regelen en Overflødighed af ubenyttet dyrkbar Mark og end mere af saadan har der været i Fortiden. Der har altsaa været riig Anledning til at forøge den dyrkede Marks Areal, og enhver Gaardekløvning har vistnok været ledsaget af en saadan, saat man, selv bortseet fra den bedre Dyrkning, som nu rimeligviis finder Sted, ingen Grund har til at antage, at Brugene nu i Gjennemsnit ere mindre, end for 200 Aar siden. Forøgelsen i Antal har derfor neppe havt nogen sand Indflydelse

Skolehuus i New-York: Free Academy.

paa den egentlige Fordeling af Jorden. Det samme kan for en Deel siges ogsaa naar Forøgelsen af Huusmandsantallet betragtes, men ikke paa langt nær med den Almindelighed og Bestemthed. Forøgelsen har her nemlig været meget voldsom. Antallet af Huusmænd og Strandsiddere i Søndmøre var i 1664 omtrent 350; i 1758 omtrent 500 og i 1855 over 1200, og ved dette sidste Tal maa derhos bemærkes, at den talrige Strandsidderklasse i Borgunds Præstegjeld, der er indbefattet i de to første Angivelser, ved den sidste er gaaet bort, forsaavidt den Deel angaar, der er optaget i Kjøbstaden Aalesund. Ogsaa med Hensyn til Huusmænd vil man finde, at Forøgelsen væsentligst falder paa Ødistrikterne. En stor Deel Huusmænd i Ødistrikterne nyde imidlertid godt af disse Bygders Overflødighed paa dyrkbar Mark og danne derfor en Klasse, der staar den vestlandske Gaardbrugerstand nærmere end den østlandske Huusmandsstand, — det saameget mere, som Bortfæstning af Huusmandspladse her næsten altid har fundet og finder Sted i alt Væsentligt paa Leilændingsvilkaar. De Resultater, der med Hensyn til Forflerelse af Gaardbrugere og Huusmænd, som ovenfor ere fundne for Søndmøre, passe ogsaa paa Amtets andre Dele, forsaavidt som det ogsaa for disses Vedkommende viser sig, at Gaardbrugernes Antal i alle Fjordebygder er omtrent det samme nu som for 200 Aar siden, medens Antallet i Øbygderne er forøget i temmelig høi Grad. Da jeg her ikke har Adgang til nogen Opgave fra forrige Aarhundredes Midte, som for Søndmøres Vedkommende, veed jeg imidlertid ikke om Forøgelsen her falder i samme Tidsrum, men dette er sandsynligt. Forøgelsen i Huusmandsantallet er derimod forskjellig især forsaavidt som dette i de indre Fjorddistrikter, især i Nordmøre, sees at have steget i en langt høiere Grad end paa Søndmøre. En nødvendig Følge af hvad ovenfor er paaviist, er det, at Folkemængden har tiltaget i et ganske andet Forhold i Øbygderne, end i Fjordbygderne. Ogsaa dette gjælder imidlertid i høiere Grad for Søndmøre end for de øvrige Dele af Amtet, i al Fald for den tidligere Deel af det Tidsrum, vi her have for Øie. For Tiaaret fra 1845—1855 sees det at have været omtrent det Samme baade for Nordmøre og Søndmøre. Hvad Amtets Befolkning i det Hele angaar, da angives den af Ascheshoug til 34,170 i 1665. I 1801 var den forøget med 61 pCt. og derved steget til 55,286. Denne Forøgelse falder vistnok for den allerstørste Deel paa de første 100 Aar efter 1665. I al Fald vide vi, at Søndmøre, som da talte vel 13,000 Indb., i 1758 allerede havde en Befolkning af omtrent 20,000. Forholder det sig rigtigt, at den væsentlige Forøgelse har fundet Sted i dette Tidsrum, falder dette igjen sammen med de mere end almindelig rige Fiskerier, som her gik til navnlig mellem 1720 og 1760 eller med Fiskerienes Overgang til Hovednæringsvei i det Hele taget. Disse Betragtninger kunde fortsættes videre i flere Retninger, men de ere allerede gaaet saavidt, at Hr. Thesen med Rette kan anke over, at jeg ikke følger den samme Regel i mine Anmeldelser, som jeg forlanger, at han skulde have fulgt i sin Bog. Jeg afbryder dem derfor, idet jeg dog tilføier, at Hr. Thesen efter min Mening burde have lagt en snevrere Plan for sin Bog, eller, naar han vilde have Planen omfattende, burde have gaaet ind paa de Betragtninger, som jeg har antydet, og mange flere. — Ved Værkets rent historiske Deel vil jeg ikke dvæle. Distriktets Historie frembyder i det Hele taget ikke glædelige Syn. Vi see gjennem de Aarhundreder, der danne vor Histories mørkeste Periode (1400—1814), en fattig Leilændingsbefolkning kjæmpende med en umild Natur, sukkende under de saakaldte Smaalehns sædvanlige Svøbe, tyranniske Fogder og Ombudsmænd, og nedtrykte af en ødelæggende Handelspolitiks Forskrifter. Men gjennem al denne Elendighed see vi dog ogsaa enkelte Glimt af at Almuen har været ihærdig og kraftig, har værnet sig sine Rettigheder bevidst og kjæmpet tildeels med Held mod alle de Hindringer for Fremadskriden, som trykkede den. Ved Rigsmødet

i Lødøse 1442 see vi den repræsenteret, og omkring Midten af det 17de Aarhundrede fandt under Ledelse af Rasmus Myklebostad gjentagne Gange truende Bevægelser Sted mod den tyranniske Embedsstand, og tiltrods for alle Hindringer var Befolkningen i 1664 steget til et Antal, der i Forhold til det hele Lands var større, end den nu er. Hertil kan føies de talrige Sagn, om hvorledes tyranniske og vilkaarlige Fogder ere blevne tugtede og tøilesløse skotske Trælasthandlere jagede væk. Vi see i det Anførte Beviser nok for, at Befolkningen besidder Egenskaber, der under Nutidens lykkeligere Forholde ville kunne hæve den til det Standpunkt af Oplysning, Forstand og Indflydelse, som Distriktets Forholde berettiger den til at haabe.

Hermed er jeg kommet til et Punkt, hvori Hr. Thesen og jeg ere ubetinget enige. Det er en levende Interesse for Distriktet, der har bevæget Hr. Thesen til at skrive sin Bog og mig til at anmelde den, og jeg vil i Anerkjendelsen af denne Interesse og af det Meget i Hr. Thesens Bog, hvorfor han fortjener Tak og Ære, udtale et Ønske om, at der maa forundes ham Levedage til at lade sit Værk fremtræde i den fuldkomnere Skikkelse, som der er Grund til at ønske det.

L. D.

New-Yorks Skoler.

I Nordamerikas forenede Stater er der som bekjendt godt sørget for Folkeundervisningen og navnligen staar New-Yorks Skolevæsen paa en fortrinlig Fod. Staden havde i 1849 21 saakaldte „Corporate School“, 115 „Publico Schools“ og 59 „Wards Schools“ eller ialt 194 Friskoler med tilsammen 95,045 Elever, foruden Free Academy, der aabnedes samme Aar og som dannede Slutstenen i New-Yorks Friskolesystem. Samme Aar udgjorde de offentlige ordinære Bidrag til Skolerne noget over 230,000 Dollars, foruden 144,000 Dollars til Opførelse af nye Skolehuus og tilfældige Udgifter. Foranstaaende Afbildning af „Free Academy“'s Bygning vil imidlertid maaskee bedre end disse Tal vise, hvor storartet Skolevæsenet her har udviklet sig. Denne Skole, der er beregnet paa at optage Elever af Folkeskolernes øverste Klasser og føre dem videre, tæller, foruden Rektor ni Lærere eller „Professorer“, hver med en Løn af 1500 Dollars og har et Annuum af 5000 Dollors alene til sine physiske Samlinger. Vor Afbildning er hentet fra Siljeströms „Resa i Förenta Staterna“, hvor udførlige Oplysninger om det amerikanske Skolevæsen findes.

Et Bade-Eventyr.

Skjønt det er som Sennep efter Maaltidet at komme med Historier fra Badene nu Regn og Iis have etableret sin Blokade mellem alle Floder og Have, levere vi dog følgende Efternøler. —

(En hjemkommen Badegjæst fortæller):

Paa en Strand en Miils Vei fra Houlgate har Havet, idet det veg tilbage afdækket nogle Klipper, som man har givet Navn af: De sorte Kjøer. Jeg har dog ikke seet en eneste, der nærved eller paa Afstand havde den fjerneste Lighed med en Ko. Dette Sted staar i stort Ry, Staffagen er ogsaa storartet nok: tilvenstre Havet, tilhoire himmelstormende Klipper, under din Fod den fineste Sand. Man fisker her Krabber. Dette foragtede Dyr, Havets Edderkop foretrækker enhver Gourmand for den grove Krebs. Men Krabben lader sig ikke let fange og Kampen er ikke uden Fare for Jægeren, som sjelden bliver Seirherre uden med Tabet af nogle Draaber af sit Blod. Man fanger Krabben paa to Maader: man stikker enten en Pind ned mellem de Stene, hvor den lever huusligt med sin Familie, men herved er at bemærke, at jo hurtigere man angriber den, jo dybere trækker den sig ned i et Hul, saa at man som oftest kun haler den op Led for Led, hvilken Sønderlemmelse umulig kan være den ganske tilpas, hvor phlegmatisk den end forresten er; eller man forfølger den i Dyndet paa Stranden, hvor den smutter ind under Stenene. Denne mindre grusomme Maade har imidlertid sine Uleiligheder, man staar i Vand til Knæerne og synker ofte dybere ned i Dyndet end man vel kan være tjent med. Men der er ikke Krabber alene at see ved „de sorte Kjøer.“ Hør hvad der er hændet mig.

En Morgen i August fiskede jeg Krabber. Guderne, som hiin Dag havde kastet sin Yndest paa mig, tillod at Stedet var ganske menneskeforladt, hvilket som bekjendt paa et Badested er en Oplevelse. Min Fangst var rig. Som jeg vilde trække mig tilbage til mine Lares, seer jeg en Dame staae paa Stranden og betragte mig nysgjerrigt. Da jeg antog for givet, at min Person var Gjenstanden for denne elskværdige Nysgjerrighed, vendte jeg mine Skridt af Hjertensgodhed mod min Beundrerinde. Hun bar den uundgaaelige runde Hat, med Fjeder, som jeg er nødt til at tilstaae klæder selv den af Gratierne mest Forladte, hendes Toilette var elegant, hendes Person uden flere Detailler — yndig.

„Undskyld“, min Herre, sagde hun med en Stemme, som bragte mit Hjerte og Klipperne til at bæve, „jeg har et heelt Kvarteer staaet og seet paa Dem. Hvad fanger De der mellem Stenene?“ — „Krabber, min Frøken. Ynder De dem?“ — „Det skal jeg ikke kunne svare paa, jeg har aldrig smagt dem.“ — „Tør jeg vove at tilbyde Dem Udbyttet af min Jagt?“ — „Jeg takker, men jeg vil heller fiske Krabber selv. Det maa være meget fornøieligt.“ — „Det er det ogsaa. Men er De chausseret dertil?“ Og jeg viste mine Vandstøvler frem. — „Det troer jeg ikke“, svarede hun og stak frem den nydeligste lille Fod, som nogensinde har berørt Havets Sand. „Men lad mig ikke forstyrre Dem, min Herre. Fortsæt Deres Fiskeri — jeg kan idetmindste more mig med at see paa Dem.“

Jeg tænkte aldeles ikke mere paa at gaae! Hver Gang, jeg fangede en Krabbe, klappede hun i Hænderne og hver Gang kom hun mig et Skridt nærmere. Tilsidst kunde hun ikke modstaae. Jeg saa hende lægge Sko og Strømper paa Stranden og resolut stige ned i Vandet. Hendes Kjole vaskede Klipperne — hun saa det og fæstede den op under Beltet. Fra nu af bleve Krabberne mig storartet ligegyldige, — hun havde ikke Tanke for andet end Krabber. Nu seer hun een og bøier sig ned for at gribe den, men vips er den under Stenene. Idet hun reiser sig, opdager hun, at hendes hvide Skjørt er vaadt til Knæet; hun synes noget besippet derover, men efter et Øieblikś Betænkning gaar Skjørtet op under Beltet som Kjolen. I dette Øieblik kunde alle Havets Dyr ustraffet have krøbet mig op i Ansigtet.

Behøvede hun at genere sig? Var hun ikke alene eller saagodtsom alene, thi var det at formode, at jeg ikke var ligesaa ivrig i min Fangst som hun i sin? Hun havde jo desuden endnu sit Staalbuur til Skjul! En Krabbe kommer igjen tilsyne, og den unge Dame gjør en saa heftig Bevægelse for at gribe den, at hun støder den Kurv overende, hvori jeg har min hele Fangst opbevaret. Hvad er det? Et gjennemtrængende Skrig! I sin Uerfarenhed har den unge Dame ladet sig bide i Fingeren af en uhyre Krabbe, som hun med Rædsel søger at ryste af sig. Jeg iler hende til Hjælp. Hun bløder! Jeg befrier hende fra den glubske Fiende og trækker mig af Beskedenhed tilbage efter at have lært hende, hvorledes man kan fange disse Dyr, uden selv at lade sig fange. Jeg holdt Øie med hende fra min Plads, hvor jeg lod som om jeg ivrigt studerede Dybets Dyr. Det saa ud som om hun var bange for at blive bidt i Fødderne, thi hun vilde ikke mere ned i Vandet, men hoppede forsigtig fra Steen til Steen. Bag en Klippe forsvandt hun for mit søgende Blik. En Don Juan, for hvem enhver ung Kvinde er en Erobring, vil her bebreide mig, ikke at have spundet Eventyret videre, men jeg kan lade ham vide, at hans første dristige Ord vilde have fremkaldt skyndsom Flugt. Blot den fuldkomne Uskyldighed er saa ligefrem, saa naturlig, saa frygtløs. Men hør videre. Jeg venter og venter, men hun kommer ikke mere tilsyne og et Øieblik spørger jeg mig selv, om det hele smukke Syn ikke har været en Drøm. Saa høres pludselig igjen et Skrig, men dennegang saa fuldt af Rædsel, at jeg bliver baade hed og kold. Jeg fatter mig dog hurtig og iler i Retningen efter Lyden. Den unge Pige hænger ud over Klippen og en tynd Busk er Alt hvad hun har at holde sig fast i. I et Nu er jeg i Vand til Brystet, naaer en Klipperevne, finder, Gud veed hvorledes, en Vei mellem disse Steen-Labyrinther og staar saa paa en Klippe, hvorfra hun sagte kan lade sig glide ned i mine Arme. I hvilken Forfatning, jeg modtog hende, vil jeg ikke vide. Jeg tror, jeg lukkede Øinene mens jeg bar hende hen paa Sandet.

Da vi Begge havde fattet os, var hun meget alvorlig. „Jeg takker Dem“, sagde hun. „Jeg veed ikke, om De har frelst mit Liv, men jeg har været bange, som om jeg skulde dø. Vil de nu være fuldkommen god imod mig, saa gaar De, og lover aldrig at see mig mere.“

Jeg lovede hvad hun forlangte. Jeg bøiede ind paa den Vei, jeg troede var den modsatte af hendes, og forlod Badestedet næste Dag.

Literatur.

Nogle Digte af Sylvius. Chra. 1861. 64 S. 8. Priis 48 ß. (Jac. Andersens Enkes Forlag). Denne Digtsamling opfordrer i meer end en Henseende til Sammenligning mellem en noget ældre Broder „Skovstjerner“ af O. S. Allerede dens Priis er den samme uforskammede (12 Skilling Arket). Begge Digtsamlingers Forfattere skulle være ganske unge Mænd, og ere de det ikke, tyder dog den Hast, de have havt med at faae sine Poesier ud i Verden, paa den samme vidt drevne ungdommelig Ærgjerrighed, som med Freidighed trodser Horats's Vente-Regel. Man finder ogsaa tildeels den samme Famlen og Slingring imellem de forskjellige poetiske Mønstres Paavirkninger. Men paa den anden Side røber Sylvius større poetisk Talent, mere Routine og Sikkerhed i Formen, og i det Hele større Forfattermodenhed end „Skovstjernernes“ Forfatter. Flere af hans Digte vilde i den Henseende ikke gjøre vore bedste Poeter nogen Skam. Hans Vers besidde ogsaa tildeels en Raskhed og Livlighed, som redder dem fra Kjedsomhedens farlige Anstødssteen. Flere, om ikke de fleste af Samlingens Digte ere bekjendte, især fra Studentersamfundet, og et Par af dem have ogsaa først staaet at læse i dette Blad. I det Hele er det Bekjendte i Forhold til det Nye vel meget til, at Bogen skulde have stor Nyhedsinteresse. Ogsaa er Samlingen i meer end en Henseende utilstrækkelig til at fælde nogen Dom efter, hvad Forfatterens poetiske Talent angaar. De erotiske Digte forekommer os at være de bedste, og enkelte, f. Ex. det første, meget vakre. Dog undtage vi fra denne Dom „En Erotikers Død, Vemodsspil i 1/4 Akt,“ der vistnok uden Skade kunde været borte.

Blandinger.

(Af et Brev fra Rom). De vil sandsynligviis af Bladene have erfaret, at en Vandhose har anrettet store Ødelæggelser i Vatikanet; men da jeg, som De veed, har den pavelige Residents ligefor mine Vinduer, og har været Øienvidne til Begivenheden, har jeg sandsynligviis seet og hørt mere end Bladenes Korrespondenter. I to Dage havde her hersket denne Sirocco, der for mig er Livs-Elixir, men som gjør stærkere Mennesker nervøse og miserable; henimod anden Dags Aften blæste den med en furia, som endogsaa var mig besværlig, derpaa bredte store, sorte Skyer ligesom et tæt Slør over Staden og Regnen faldt med et Bulder som regnede der Laviner ned. Men dette var blot Introduktionen. En Vandhose i Form af en Kegle, som kom fra Syd-Vest, faldt efter at have gaaet over Haverne og Viinbjergene pludselig ned i Vatikanet. De 80 Lynildsafledere, der beskytte Christi Statholders Residents, modtog den første Salve af dette rædselsfulde Luftens Artillerie, derpaa styrtede Spidsen af Keglen ned i den Gaard, hvortil Raphaels Loggiaer vende ud. I et Nu vare de store Buevinduer knækkede og Loggiaerne, der have lidt saa uhyre ved at Gallerierne i saa mange Aarrækker have været aabne, vare igjen udsatte for de fiendtlige Vinde, som dog ikke ville faae Anledning til at øve noget stort Hærværk, thi skjønt Loggiaerne ere restaurerede af fremmede Hænder og kun Tegningen endnu kan ansees for Raphaels, vaager det nuværende Rom ømt over hver Levning af Mestrene. Samtidig med Knaldet slukkedes alle Lys, og i Vatikanet var der vel neppe Nogen, der ikke tænkte, at hans sidste Time var kommen. Der var en Forvirring i Paladset og i de uhyre Gaarde, hvorhen jeg strax ilte, som bedre lader sig tænke end beskrive. Hvad der bidrog til disse Øieblikś unævnelige Rædsel var, at Uhyret havde efterladt en Atmosphære, som det fast var umuligt at drage sin Aande i; man snappede efter Luft og ilede Skareviis ud paa St. Pederspladsen for at aande og forvisse sig om, at Rom endnu stod. Ved det første forfærdelige Knald, der bragte Paladset til at ryste paa sin Grundvold, troede man, at der var sprunget en Mine under Pavens Gemakker. Man ilede til. Pius IX var rolig som altid. I den saakaldte Constantin-Sal (den med Julio Romanos bekjendte Freskomaleri) knustes alle Vinduesruder og Krystal-Kuplerne over Gasflammerne i Æresgaarden afreves med en saadan Gevalt, at Skaarene næste Dag fandtes i Gaarde langt borte. De tykke genuesiske Skifersteen, der tække Belvederes Tag, foer om i Luften som Fjær. Lykkeligviis ere ingen Kunstværker ødelagte, og det Hele reducerer sig for Vatikanets Vedkommende til en Skade paa cirka 10,000 Spd. Tiberen er skredet over sine Bredder og har oversvømmet Campagnen, saa den værste Ødelæggelse vel maa søges der. Langs den hele Flod sees svømmende Træer og døde Dyr. Der fortælles, at man har seet en Hyrde komme drivende omgivet af sin Hjord. Mange Broer ere bortrevne.

Norge.

Christiania. Hs. Maj. Kongen ankom til Stockholm om Eftermiddagen den 22de og blev ved Ankomsten hilset af en stor Folkemængde med Hurraraab.

— Til Byens Formand valgtes 24de Decbr. Statsraad Birch-Reichenwald med 103 Stemmer. De øvrige afgivne 64 St. faldt paa Bankchef Stabell. Birchs Valg til Hovedstadens Formand istedetfor Statsraad Stang er en faktisk Udtalelse ligeover for alle de Haansord, hvormed Pressen har fundet sig beføiet til at ledsage hans Udtrædelse af Kongens Raad, og de disharmoniske Glædesraab herover, som paa Folkets Vegne er udfærdigede, tiltrods for de betænkelige Konsekventser for et konstitutionelt Statsliv, der ligger i de nærmere Omstændigheder ved dette første gjennemgribende Ministerskifte hos os.

Christiania. Trykt og forlagt af H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret
Nyhedsblad
1861